Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guerguiko (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23

Contents

Matiye 1
Markus 44
Lik 70
Zaŋ 114
Naabo 145
Romeŋ 185
1 Korent 204
2 Korent 223
Galat 235
Epez 242
Pilip 249
Kolos 254
1 Tessaloni 259
2 Tessaloni 263
1 Timote 266
2 Timote 272
Tit 276
Pilemoŋ 279
Eber 281
Zak 296
1 Piyer 301
2 Piyer 307
1 Zaŋ 310
2 Zaŋ 315
3 Zaŋ 316
Ziid 317
Apokalipse 319

Rabila Majjaanawa k'Isa Matiye yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Matiye yi riiŋe. Matiye geŋ yoŋ wede seɗɗu jibaaye, Isa yi y' wiike kono y'a t'ise sanallusizí.

Adda mattupadí ette Matiye yi kaza t'urzi mummino an ehe Isa me, naabadí ere y'ize a siiɗo, dooyiso ere yi duuye ɗuwo wo urzi k'untadí ti balɗiyadí pây. Isa y'an di gizite urzi Raa a ɗuwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni, yi-lommite siitanɗani wo yi d'isiyo suldĩ ɓaadaŋ ɗoŋ i-ceeriyo ekki ɗuwo.

Matiye yi riiŋe Rabila Majjaanawa ette a zemɓadí Yawudiyagi, kono y'an di kize ki kotto Isa yoŋ Wede k'Uttiyo wede nebiyagi an ruutite ti kaaga adda mattup ki Raa. Geŋ yoŋ Almasi Raa yi biire, wo mozigo goole wede a etto.

Wo ɗe ti poone Isa y'an ti'n gize a ɗoŋ k'Izirayel suldĩ ɗoŋ ki Moziko Raa me, iŋkino toŋ kane ɗoŋ dokkiyadaŋ batum an di y' giigira. Kane an d'ele urzi Isa an di y'îide, wo yoŋ y'a bilɗe ti diine ɗoŋ unto, y'a iŋgile k'awwa ki kandaane.

Ita moŋgiɗagi k'Isa Almasi
(Lik 3.23-38)

1 Kun ollo, eŋ sumɓiyagi k'ita moŋgiɗagi k'Isa Almasi, yoŋ ti biza bumɓu mozigo Dawut, wo yode Dawut batum ti biza bumɓu k'Ibirayim.

2 Ibirayim y'a t'ehe Isaaka, Isaaka y'a t'ehe Yakup, Yakup y'a t'ehe Ziida kane ti zemɓadí.

3 Ziida y'a t'ehe Pares ti Zara, kane geŋ meedaŋ Tamar. Pares y'a t'ehe Eziroŋ, Eziroŋ y'a t'ehe Araŋ.

4 Araŋ y'a t'ehe Aminadap, Aminadap y'a t'ehe Nasoŋ, Nasoŋ y'a t'ehe Salmo.

5 Salmo y'a t'ehe Booz, Booz meedí Raahap. Booz y'a t'ehe Ibet, Ibet meedí Riit. Ibet y'a t'ehe Zeese,

6 wo Zeese y'a t'ehe mozigo Dawut.

Mozigo Dawut y'a t'ehe Salamoŋ, Salamoŋ meedí ere ki Iri.

7 Salamoŋ y'a t'ehe Robowan, Robowan y'a t'ehe Abbiya, Abbiya y'a t'ehe Aza.

8 Aza y'a t'ehe Zozapat, Zozapat y'a t'ehe Zoram, Zoram y'a t'ehe Oziyas.

9 Oziyas y'a t'ehe Yotam, Yotam y'a t'ehe Akaz, Akaz y'a t'ehe Ezekiyas.

10 Ezekiyas y'a t'ehe Manase, Manase y'a t'ehe Amoŋ, Amoŋ y'a t'ehe Zoziyas.

11 Zoziyas y'a t'ehe Yekoniyas ti zemɓadí, a ozzine geŋ ɗoŋ k'Izirayel an ti'n ziki ɓuliko ki siiɗo Babiloon.

12 Aame ɗoŋ k'Izirayel an ti'n ziki ɓuliko ki siiɗo Babiloon maŋ, Yekoniyas y'a t'ehe Salatiyel, Salatiyel y'a t'ehe Zorobabel.

13 Zorobabel y'a t'ehe Abbiyut, Abbiyut y'a t'ehe Eliyakim, Eliyakim y'a t'ehe Azor.

14 Azor y'a t'ehe Sadok, Sadok y'a t'ehe Asim, Asim y'a t'ehe Eliyut.

15 Eliyut y'a t'ehe Eliyazar, Eliyazar y'a t'ehe Matan, Matan y'a t'ehe Yakup.

16 Yakup y'a t'ehe Yusup kule ki Mariyam, tode ere t'a ehe Isa, yoŋ an di y' waaku Almasi Raa yi biire.

17 Iŋkino maŋ an di gize ita moŋgiɗagi koomat makumu piɗe, iise ti Ibirayim bini Dawut. Saŋ ita moŋgiɗagi koomat makumu piɗe, iise ti Dawut bini sokiyo ɗoŋ k'Izirayel ki siiɗo Babiloon. Saŋ ita moŋgiɗagi koomat makumu piɗe, iise ti sokiyadaŋ ki siiɗo Babiloon bini ehiyo k'Almasi Raa yi biire.

Ehiyo k'Isa Almasi

18 Kun ollo t'urzi tuuku an d'ehe Isa Almasi me. Mariyam ere t'a yi t'eha gette tod' t'ibire Yusup. Wo ki poone an di koona ɓoy ɓotto geŋ, ti-ti ziiɗa mahuwe ti toogo k'Unde Kamileŋ ki Raa.

19 Yoŋ Yusup kule k'ebiratú geŋ yoŋ wede ki diine, yi ki dehu y'a ki ti waare ye, iŋkino maŋ y'a dihe y'a t'arga ti tuddutú kaŋ mookiko.

20 Aame y'ilke iŋkino maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuna kaŋ suniye wo yi di ruute, y'ede: «K'ollo, Yusup kee wede ti biza bumɓu Dawut, kee k'orgiɗe ye, ki ti sooɗo ere k'ebirayá Mariyam te, kono ulo wede ti t'eha geŋ yoŋ y'ettiyo t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ.

21 Tod' t'a t'eha ulo wo k'a yi waaka sundí Isa*, kono yoŋ geŋ y'a utta ɗoŋzí ti oldĩkadaŋ.»

22 Suldĩ pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi, y'ede:

23 «Kun ollo, uto koŋso t'a seeɗa mahuwe
wo t'a t'eha ulo,
an di y' waaka sundí Emanuwel†.»
Suma gette i-kaza «Raa ti kine».

24 Aame Yusup yi t'inne maŋ, y'a t'ize munɗa wede maaleeka ki Galmeega Raa yi-ruute y'aase, y'a ti ziiɗa eddí Mariyam te.

25 Wo yi k'iide tuddutú ye bini t'a t'ehe ulo wede Yusup y'a yi wiike sundí Isa.

* **1:21 1.21** Isa ti ono Yawudiyagi, Zozuwe, i-kaza «Raa y'elo uttiyo.» † **1:23 1.23** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 7.14.

2

Ɗoŋ suuniyo molɗali

1 Isa an y'ehe a Betilehem geeger ki siiɗo
Ziide, aame geŋ Erod yoŋ mozigo. Isa an ti
y'ehe maŋ, ɗoŋ suuniyo molɗali an d'iido
ti kese peeɗo ge-koliyo, an d'iiney a geeger
Zeruzalem
2 wo an tunde ɗuwo, an'de: «A too me
mozigo Yawudiyagi wede an ehe me? Kaye
ay wullo moolayí ti kese peeɗo ge-koliyo
wo ay iido ay i d'ottile.»
3 Aame mozigo Erod y'illiga rabila get-
tiyo maŋ, y'a iddira ti ɗoŋ geeger Zeruza-
lem pay a itadí.
4 Iŋkino maŋ y'a-tusse kane deero ɗoŋ
seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro ɗoŋ adda
siiɗo gette pay, wo y'anni tunde, y'ede: «A
too me Almasi Raa yi biire, an di y' t'ehey
me?»
5 Kane an i di ruute, an'de: «A Betilehem
siiɗo Ziide, kono eṉṉo ono ɗoŋ nebi yi
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, y'ede:
6 "Wo kune ɗoŋ ki geeger Betilehem siiɗo
Ziide,
ɗerec geegirguŋ tod'te ṉeŋko a ki jiire ye
ti diine geegiryagi ki Ziide me",
kono ti tode i d'aɗɗa mozigo y'a dokka
ɗoŋzó Izirayel*.»
7 Iŋkino maŋ mozigo Erod y'anni wiike
ɗoŋ suuniyo molɗali geŋ kaŋ ombiɗe,
kono y'a seɗɗe mekk'ono, y'ede: «T'ume
muno moole y'uɗɗo, kun yi wulle me?»
8 Maŋ y'an di'n igibe ki Betilehem, y'an
di ruute, y'ede: «Kun'do, ulo'ŋ kun yi
dehiti ki koɗuwo, wo aame kun y'uuno
maŋ, kun o d'agibi kono nuŋ toŋ maŋ n'a
etta ni d'ottiley kay.»
9 Aame mozigo Erod y'an ti ruutite
iŋkino maŋ, ɗoŋ suuniyo molɗali an
d'iŋgile, wo geŋ an di y' wulle sey moole
wede an wullo ti kese peeɗo ge-koliyo geŋ
me. Yoŋ ki ɗaanadaŋ yi d'ettiyo d'ettiyo
bini y'iiney t'ekki ɓoy wede ulo adda maŋ,
y'a t'îhira.
10 A wolliso ki moole wede an wullo geŋ,
addaŋ a ûune t'uŋsuwo ɓaadaŋ.
11 Kane an iiney maŋ, an t'iide k'adda
ɓoy an d'uuney ulo ti meedí Mariyam wo
an di dikke an t'uttile a ɗaana k'ulo. Saŋ
maŋ sandupiyagaŋ an t'ihinte, an t'uɗɗo
sulɗi ɗoŋ an ziko, aakede: daɓ, sulɗi
koddiyo eeɗiyadaŋ uŋse wo dunnu sundí
mirr zooyayí ooṉe geŋ, an i d'ele a ulo.
12 Saŋ maŋ Raa y'an di tuuke kuudaŋ
kaŋ suniye, y'ede: «Kun kima ye ki tukk'
Erod me.» Iŋkino maŋ kane an di-gime
siiɗadaŋ t'urzi doolo.

Okko ki siiɗo Misir

13 Aame ɗoŋ suuniyo molɗali an iŋgile
maŋ, maaleeka ki Galmeega Raa y'a
y'uuney Yusup kaŋ suniye wo yi di ruute,
y'ede: «Yusup kesiko ki t'oozo, ki t'amɓo
ulo ti meedí, kun t'ombo ki siiɗo Misir.
Kun di lekki bini onniyo ere n'a di roota,
kono mozigo Erod yi y' deha ulo ki
tôwwadí.»
14 Iŋkino maŋ a diɗɗo gettiyo batum
Yusup y'a t'iiziga, y'a t'umɓe ulo ti meedí,
an t'umbe ki siiɗo Misir.
15 A siiɗo Misir gette an di likko bini unto
ki mozigo Erod, geŋ a iina kono a-t'ette a
ono ɗoŋ Galmeega Raa yi ruute ti kaaga ti
bize nebi, y'ede: «Ulóʼŋ n'a ti y' wiiko y'a
t'uɗɗo ti siiɗo Misir me†.»

Tôwwo k'iṉṉi a geeger Betilehem

16 Aame Erod yi zuune ɗoŋ suuniyo
molɗali an ti y' mibilɗe maŋ, y'a gulkuwe
ɓaadaŋ. Maŋ y'an di ruute a asigiryagi
an di-t'îde a Betilehem ti illiyagi ɗoŋ i ti
ɗuule geŋ, iṉṉi kuuli pay ɗoŋ k'ozzine
sire a ɗiigo. Ozzinagi sire geŋ a-t'îide
t'ume wede ɗoŋ suuniyo molɗali an i
ruute moole y'uɗɗe.
17 Geŋ iŋkino a iina kono a-t'ette a ono
ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi
Zeremi, y'ede:
18 «Ɗuwo an d'illiga tarkuuse ki ɗollite
môolo ɓaadaŋ a geeger ki Rama‡.
To Rasel§ ti môolo k'iṉṉitú,
wo an ti selliyo toŋ ti k'oyyiso ye, kono
iṉṉitú an t'inda*.»

Kama ki siiɗo k'Izirayel

19 Saŋ mozigo Erod y'inda maŋ,
maaleeka ki Galmeega Raa y'a y'uuney
Yusup kaŋ suniye a siiɗo Misir, yi di ruute,
20 y'ede: «Ki t'oozo, ki t'amɓo ulo ti
meedí, kun di kama ki siiɗo k'Izirayel
kono ɗoŋ i dehu tôwwo k'ulo geŋ an
t'inda.»
21 Iŋkino maŋ Yusup y'a t'iiziga, y'a
t'umɓe ulo ti meedí, an di-gime ki siiɗo
k'Izirayel.
22 Aame Yusup y'iiney a siiɗo k'Izirayel
maŋ, y'a illiga rabila ki mozigo wede i gili
a siiɗo Ziide geŋ, yoŋ ulo ki Erod sundí
Arkeleyus. Aame geŋ orgiso t'a yi ziiɗa
k'ettiyo k'adda siiɗo Ziide me. Maŋ Raa yi
di tuuke kuudí kaŋ suniye, t'ume geŋ y'a
iŋgile ki siiɗo Galile.

---

* **2:6 2.6** Kun wollo adda mattup ki Mise 5.1. † **2:15 2.15** Kun wollo adda mattup ki Oze 11.1. ‡ **2:18 2.18** Rama, tod'te geeger ki ɗoŋ biza bumɓu k'Epirayim yoŋ ulo Yusup mogadí Rasel ere Yakup, tod'te t'awwa Zeruzalem suma kuɓɓaara koomat makumu sire goppoŋ ti Betilehem. § **2:18 2.18** Rasel, gette tod'te moga k'Epirayim, wo aa meede ki ɗoŋ k'Izirayel pay. Wo iŋkino a onniyo ere ɗoŋ pay an môolo k'iṉṉizaŋ i t'inda geŋ aa i môolo tode Rasel batum. * **2:18 2.18** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.15.

23 Y'iide'ŋ y'a-guune a geeger sundutú
Nazaret. Geŋ a iina kono a-t'ette a ono
ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebiyagi,
y'ede: «Yoŋ an di y' waaka wede ti geeger
Nazaret.»

3

Kazita ki Zaŋ Batis
(Markus 1.2-6; Lik 3.1-6; Zaŋ 1.19-23)

1 Saŋ ozzinagi k'ita maŋ, Zaŋ Batis geŋ
y'a t'iide k'adda balɗa ki siiɗo Ziide wo y'a
iise kazita, yi d'eesiyo:
2 «Kun ti kama lekkiyaguŋ kono Moziko
Raa t'iina goppoŋ.»
3 Zaŋ geŋ yoŋ wede nebi Ezayi y'a ruute
taayadí ti kaaga, y'ede:
«Ɗoŋ an d'ollige golla ki wedusu yi ɗollite
adda balɗa, yi d'eesiyo:
Kun i t'okkoŋ urzi Galmeega,
erkiyagí kun i ti'n okkoŋ ki diine ɗelele*.»
4 Zaŋ geŋ kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali
ziŋzo, wo ser a tooni ki golmodo. Omɓadí
gannoori ti madde.
5 Iŋkino maŋ ɗoŋ ɓaadaŋ ti geeger Zeruza-
lem, ti siiɗo Ziide gette pay, wo ti siiɗo ere
a biza k'ooye Zurden gette pay an d'ettiyo
tukki Zaŋ.
6 An t'ooɗíbe addaŋ a urzi k'olɗíkadaŋ a
ɗaana ɗuwo pay, wo yoŋ yi-ti'n suyyiso
batem adda k'ooye Zurden.
7 Aame Zaŋ yi wulle kane Pariziyeŋ ti
Saduseyeŋ ɓaadaŋ an'tiyo tuddí kono y'a
ti'n suyye batem maŋ, y'an di ruute, y'ede:
«Kune ɗoŋ ulpi aakede maŋkikagi! Wee
wee un gize urzi wede kun t'alɗa ti booro
ki Raa ere ettiyo goppoŋ te?
8 Iŋkino maŋ kun iso naabo ere beehiye,
geŋ a kize kun ti gime lekkiyaguŋ.
9 Wo kun roote ye adda k'adduguŋ:
"Kaye mugiyey Ibirayim me", kono kun
t'alɗa ti booro Raa te. Wo kun ollo n'un
di rooto: Ti moŋgali eŋ miŋ, Raa y'aane yi
d'aɗɗe ɗuwo a t'ise ita k'iŋ̃ŋ̃i k'Ibirayim
me.
10 Aŋkeŋ̃ŋ̃o booro Raa i guute goppoŋ,
tod'te aa wede yi t'umɓe ulpaasi y'a-
dokkiɗa inda ti sondayzaŋ pay: Undumu
tuuku yi k'ehiyo iŋ̃ŋ̃i beehiye ye maŋ, an
di-ɗekka an di seɗɗa adda k'uwwo mendí.
11 Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu kono
a kize kun ti gime lekkiyaguŋ, wo ɗe
wede ettiyo k'itadó geŋ yoŋ toogo yi jiire
nuŋ, wo nuŋ ni k'îide n'a ki t'oɗɗípe
toɓiyagí ye. Yoŋ y'unni suyya batem
t'Unde Kamileŋ̃ wo ti uwwo†.
12 Wo yoŋ y'a ɗekka booro aakede we-
dusu yi t'umɓo munɗa ki solɗe a beezí,
y'a silɗa koɗuwo, iŋ̃ŋ̃i yi-t'oɓa giiye, wo
oɗɗo y'a t'ogga mentú adda k'uwwo ere i
k'unto ye.»

Suyyiso batem k'Isa
(Markus 1.9-11; Lik 3.21-22; Zaŋ 1.29-34)

13 Iŋkino maŋ ti siiɗo Galile Isa y'a iide
ki tukki Zaŋ a biza k'ooye Zurden kono Zaŋ
y'a ti y' suyye batem.
14 Aame geŋ Zaŋ y'a dihe y'a-tooge, wo
yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ a ni suyye
batem kee, ɗe mummino kee ki d'ettiyo ki
tukki nuŋ n'a ki suyye batem me?»
15 Wo ɗe Isa yi di'n gime onamí, y'ede:
«Aŋkeŋ̃ŋ̃o kee k'oyyo ki ti'n suyyi batem,
kono t'urzi eŋ̃ŋ̃o kine in d'ise suldî ɗoŋ
pay ki diine a-t'ette a naabo ere aa Raa yi
dehu.» Iŋkino maŋ Zaŋ y'a iyye y'a ti y'
suyye batem.
16 Aame Isa yi ti y' zuyye batem wo
y'aɗɗîya t'adda k'ahu maŋ, a kaamiki
kandaane a t'ihina wo y'a wulle Unde Raa
ti ɗeegu ti kandaane aa deere t'a di guune
a tuddí.
17 Wo ɗuwo an d'illiga golla ettiyo ti
kandaane t'a ruute, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno
ni y' giyye ɓaadaŋ, ulbó uŋse ti yode me.»

4

Naamiya daggiya k'Isa
(Markus 1.12-13; Lik 4.1-13)

1 Saŋ maŋ Unde Raa t'a-di t'iide Isa
k'adda balɗa kono Meeda siitanɗani t'a yi
naame daggiya.
2 Y'a likke diɗɗo ada piɗe oŋ̃ŋ̃u ada piɗe
daa k'omɓo, maŋ mosogo t'a yi̇̃ ziiɗa.
3 Meeda siitanɗani t'a d'iide sirpadí
kono t'a yi naame daggiya, wo ti di ruute,
t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, k'elo
urzi a moŋgali eŋ a-kime omɓo.»
4 Wo Isa yi di'n gime onamtú, y'ede:
«Koŋ te m'ollo, ono eŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de: "Lekkiyo
wedusu tod'te t'urzi k'omɓo bizí ɗaŋŋal
ye, wo t'urzi k'ono ɗoŋ pay aɗɗîya ti bize
Raa*."»
5 Tiŋ geŋ Meeda siitanɗani t'a-di t'iide
Zeruzalem geeger ere kamileŋ, t'a-ti y'
ziipe t'ekki Ɓoy Raa a ume wede awwa,
6 wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee Ulo
Raa kotto maŋ, t'awwa geŋ k'olɗî k'a
zabba siiɗo, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:
"Raa y'an di roota maaleekiyagí kono kee,
wo an gi di seeɗa beezaŋ
kono k'a t'alɗa zoŋɗá a ki t'oggo ekki
mokkolo ye†."»

* **3:3 3.3** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3. † **3:11 3.11** ***Uwwo:*** I-kaza ise yi'n di'n ise kamileŋ, ise booro Raa.
* **4:4 4.4** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † **4:6 4.6** Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12.

7 Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono eŋ
an riiŋe sey ti kaaga adda mattup ki Raa,
an'de: "Kee Galmeega Raazá ki y' naame
ye‡."»
8 Saŋ maŋ Meeda siitanɗani t'a-di t'iide
sey k'ekki mokkolo sohoro a jiire, wo ti di
gizite moziko duniya pay ti laalatú,
9 wo ti di ruute, t'ede: «Sulɗi eŋ n'a di
t'ela pay a kee, aame ki-dikka wo k'o uttila
maŋ.»
10 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, y'ede:
«Meeda siitanɗani, mi leɗɗo ti tuddó me!
M'ollo, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de: "Kee k'ottilo a
Galmeega Raazá, wo geŋ a yode ɗaŋŋal ki
naabo me§."»
11 Aame geŋ Meeda siitanɗani t'a y'iili.
Saŋ maŋ maaleekiyagi an a d'iide sirpadí
wo an i di naabiya.

Eesiyo naabo k'Isa a siiɗo Galile
(Markus 1.14-15; Lik 4.14-15)

12 Isa y'illiga Zaŋ Batis an ti y' ziiɗa
daŋgay maŋ, aame geŋ y'a t'iide ki siiɗo
Galile.
13 Y'iiney maŋ y'a ki likke ye a Nazaret
me, y'a iŋgile y'a likke a Kapernayim,
geeger ere a biza bar ki Galile adda siiɗo
Zabiloŋ ti Nepitali.
14 Geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebi
Ezayi yi ruute ti kaaga, y'ede:
15 «Kune ɗoŋ siiɗo Zabiloŋ ti Nepitali,
gopponŋ ti biza bar ki Galile, ti dar k'ooye
Zurden ki kese peeɗo k'ooriyo,
siiɗo Galile gette, i lekkiyo kane ɗoŋ
Yawudiyagi ye.
16 Kane ɗoŋ i lekkiyo adda zimolo geŋ
an wulle toore Raa.
Kane ɗoŋ i lekkiyo adda k'undiso k'unto
geŋ
toore Raa y'an da t'an gili*.»
17 T'ume geŋ Isa y'a iise kazita k'ono, yi
d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyaguŋ kono
Moziko Raa t'iina gopponŋ.»

Sanalliyagi ɗoŋ ki poone
(Markus 1.16-20; Lik 5.1-11)

18 Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki
Galile, maŋ yi d'uune zemƀa sire, Simo
wede an yi waaku sundí soo te Piyer, ti
leemadí Andire. An kakkiya lebiɗo k'adda
bar kono kane naabadaŋ sawwiya puuni.
19 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni
daani, wo nuŋ n'un di'n isa ɗoŋ dehutu
ɗuwo kono an d'etto k'urzizó.»
20 A kaamiki lembiɗagaŋ an d'iili, an di
y' diine.
21 Tiŋ geŋ Isa y'a iide ki ɗaana maŋ,
yi d'uuney zemƀa sire ti doolo, Zak ti
leemadí Zaŋ iŋ̃ni Zebede, kane adda tooko
ti meegaŋ Zebede an okkime lembiɗagaŋ.
Maŋ Isa y'a ti'n wiike.
22 A kaamiki, tooko ti meegaŋ an d'iili
wo kane an di y' diine.

Isa ti ɗoŋ duuru
(Markus 1.39; Lik 4.44; 6.17-18)

23 Saŋ maŋ Isa yi soorutu adda siiɗo
Galile gette pay, yi dooyisito ɗuwo adda
ƀoydi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso, y'an
kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa
wo y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ pay eeni wo a
ɗoŋ pay an d'ede ita k'eeni tuuku toŋ maŋ.
24 A naabadí gette, Isa sundí t'a iile adda
siiɗo Siiri gette pay, iŋkino maŋ ɗuwo
an i-d'ettiyo ti kane ɗoŋ pay an d'ede
ita k'eeni tuuku toŋ maŋ wo ti ɗoŋ eeni
yi ti'n dabirsa ƀaadaŋ, aakede: ɗoŋ an
d'ede siitanɗani a eedaŋ, ti ɗoŋ an d'ede
amputput wo ɗoŋ ruŋguyuŋ. Geŋ Isa y'an
d'eliyo beeko.
25 Ɗoŋ duuru ƀaadaŋ an di y' daaniya,
wo kane geŋ an iido ti siiɗo Galile, ti
siiɗo sundutú Geegiryagi Koomat, ti geeger
Zeruzalem, ti siiɗo Ziide wo ti dar k'ooye
Zurden ki kese peeɗo ge-koliyo.

5

Uŋsuwo ere ki kotto
(Markus 3.13; Lik 6.12-13,20)

1 Aame Isa yi wulle ɗoŋ duuru ƀaadaŋ
geŋ̃ŋ̃o maŋ, y'a di gili eego kesse y'a-
guune. Kane sanalliyagí an a-t'iide k'ume
yode,
2 maŋ y'a t'ihina bizí, y'an di'n iise
dooyiso, y'ede:
3 «Uŋsuwo a kane ɗoŋ i ki t'îide an ki
t'amƀe eedaŋ a ɗaana Raa ye, kono
Moziko Raa tod'te ki kane.
4 Uŋsuwo a kane ɗoŋ i môolo, kono kane
geŋ Raa y'a ti'n sella.
5 Uŋsuwo a kane ɗoŋ biza k'ulbaŋ tasse,
kono kane geŋ an t'ooney siiɗo ere
Raa yi ruute y'an t'eley.
6 Uŋsuwo a kane ɗoŋ mosogo wo ôrme a
urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi
dehu, kono kane geŋ mosigadaŋ ti
ôrmayaŋ Raa y'an ti'n t'îda.
7 Uŋsuwo a kane ɗoŋ an isiyo adde
koɗuwo a ɗuwo, kono kane geŋ Raa
y'an d'isa adde koɗuwo kay.
8 Uŋsuwo a kane ɗoŋ ele tuddaŋ pay a Raa,
kono kane geŋ Raa an di y' wolley.
9 Uŋsuwo a kane ɗoŋ i dehu urzi toose y'a
koone a diine ɗuwo, kono kane geŋ
Raa y'anni waaka iŋ̃nizí.
10 Uŋsuwo a kane ɗoŋ an i dabirsa kono an
isiyo munɗa wede ki diine aa Raa

‡ **4:7 4.7** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

* **4:16 4.16** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.23; 9.1.

§ **4:10 4.10** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

yi dehu, kono Moziko Raa todʼte ki
kane.
11 Uŋsuwo a kune aame ɗuwo an unni
kalɗita, an unni dabirsa wo an lo-
hito ita kʼono ɗoŋ pay ulpi a egguŋ,
kono kun ziipe adduguŋ a nuŋ.
12 Kune ulbuguŋ un iso uŋse, kun lekko
tʼuŋsuwo kono munɗa wede Raa yi dehu
yʼun tʼeley geŋ, yoŋ ɓaadaŋ yʼunni delliyo
a kandaane. Geŋ iŋkino kay anʼni dibire
nebiyagi ɗoŋ ti kaaga i tʼiŋgile ti kune me.»

Sumade wo toore
(Markus 9.50; 4.21; Lik 14.34-35; 8.16; 11.33)

13 «Kune aakede sumade ki duniya, wo
ɗe aame sumade geŋ uŋsuwadaŋ i tʼize
umbo maŋ, kaŋ mummino kʼan ise uŋse
sey me? Kane geŋ uŋse ye, ki sebbiyo
mendaŋ a disse, ɗuwo an dʼoŋ̃yilse.
14 Kune aakede toore ki ɗoŋ duniya.
Aame an iiziga geeger eego kesse maŋ, i
ki tʼombiɗa ye.
15 Wo aame kʼa tʼuyye pitila maŋ, kʼa ki
tʼossibe bogoro ye. Ki too maŋ kʼa ti doɗɗe
tʼawwa, kono todʼ tʼa toore a kane ɗoŋ pay
adda ɓoy.
16 Geŋ iŋkino kay, kune toŋ kun di
toore a ɗaana ɗuwo me, kono aame an
wulla naabaguŋ ere beehiye kun isiyo
gettiyo maŋ, an di tʼimma Meeguguŋ Raa
a kandaane.»

Dooyiso a urzi kʼoogoro

17 «Kun elkiyo miŋ nuŋ nʼiido kono
oogoro Muusa ti dooyiso nebiyagi, nʼa tiʼn
tʼîde ko? Aha! Nuŋ nʼiido kono nʼa ki tiʼn
tʼîde ye, wo nʼiido nʼa-tʼise itadaŋ a tʼaɗɗe
kereŋ̃.
18 Ɗerec iŋkino wo nʼun di rooto: Ki
poone kandaane ti siiɗo an tʼeŋgila geŋ,
tʼadda kʼoogoro ette ise arku raaŋiya soo
wede ŋ̃eŋku a jiire, ise guttiye soo toŋ i ki
dagga ye, geŋ iŋkino bini suldî pay geŋ an
tʼeŋgila.
19 Kono kamo, wede tuuku urzi kʼoogoro
wede ŋ̃eŋku a jiire geŋ yi ti yʼ diipiɗa
wo yi duuya ɗuwo an dʼise iŋkino maŋ,
yode geŋ Raa yʼa ti yʼ ɗeega ŋ̃eŋku a
ceera a Mozikadí me. Wo ɗe wede tuuku
urziyagi kʼoogoro geŋ yi tiʼn sooru eego wo
yi dooyiso ɗuwo an dʼise iŋkino kay maŋ,
yoŋ geŋ Raa yʼa yʼisa goole a Mozikadí me
20 Kono kun ollo, nʼun di rooto: Aame
lekkiyaguŋ ere ki diine gette, ti ki jiira ere
ki ɗoŋ suuniyo kʼoogoro ti Pariziyeŋ ye
maŋ, ki kotto Moziko Raa kun ki tʼetta ye.»

Dooyiso a urzi kulkuwo
(Markus 11.25; Lik 12.57-59)

21 «Kune kun illiga an ruute a
moŋgiɗagiŋ ti kaaga, anʼde: "Ki tôwwo
wedusu mirsi ulu*", soŋ anʼde: "Wede
yʼîida bakadí mirsi maŋ, yoŋ geŋ an di-
tʼetta kʼume booro†."
22 Wo kun ollo, nuŋ nʼun di rooto: Wede
tuuku yi ti kulkuwa ti leemadí maŋ, yoŋ
geŋ an di-tʼetta kʼume booro. Wede yi
gilɗa leemadí: "Ulsu!" maŋ, yoŋ geŋ
booradí a ɗaana deero ɗoŋ booradiŋ.
Wede yi gilɗa leemadí: "Maade!" maŋ,
yoŋ geŋ an ti yʼ seɗɗa adda kʼuwwo ere
ki dabar.
23 Aame ɗe kee kʼette eliyo seɗeke
kʼadda Ɓoy Raa, wo a ume seɗeke geŋ
kʼilke leemadá i-dʼede kulkuwo ti kee maŋ,
24 seɗîkadá ki oolo a ume geŋ̃ŋo, kʼokko
ki yʼoonoy leemadá me, kun tʼõkkiyi ɗoo
miŋ, saŋ kʼa-kami kʼa tʼela seɗîkadá a Raa
kollo.
25 Aame ti leemadá un ede ono, wo kune
a urzi kun ette kʼume wede booro ɓotto
geŋ, ti yode ono kun tiʼn ôodo. Para
maŋ leemadá geŋ yʼa-da tʼiida kʼume wede
booro maŋ, wede booro yʼan gi di tʼeley
a bey kʼasigiryagi, wo kane an ki ti tʼeley
daŋgay.
26 Ɗerec iŋkino wo nʼa di rooto: Tʼume
geŋ ki ki tʼaɗɗa ye, daa ki munɗa wede an
dehu kʼan ki yʼela pay ye maŋ, tammiyagi
ɗoŋ suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i toŋ an a-kʼoola ye.»

Dooyiso a urzi moone tʼere bakadá ise ti kule bakatú
(Matiye 18.8-9; Markus 9.43,47-48)

27 «Kune kun illiga an ruute ti kaaga,
anʼde: "Ki moone tʼere bakadá ise ti kule
bakatú ulu‡."
28 Wo kun ollo, nuŋ nʼun di rooto: Wede
tuuku yi wulla ere bakadí wo addí i iɓa
a tode maŋ, yoŋ geŋ adda kʼaddí aa yi-
tʼudige baa.
29 Aame ɗe ersadá kʼammade tʼa-da
tʼettiyo kʼadda kʼoldîko maŋ, kʼa tʼooɗo
mentú kʼa seɗɗo dokki ti kee. Beehiye
i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge
bee miŋ, tuddá pecek an ki ti seɗɗey adda
kʼuwwo.
30 Wo aame ɗe beezá wede kʼammade
yʼa-da tʼettiyo kʼadda kʼoldîko maŋ, kʼa-
ɗekko mendí kʼa seɗɗo dokki ti kee. Bee-
hiye i jiire a kee, moka soo ki tuddá i digge
bee miŋ, tuddá pecek ti-tʼettey kʼadda
kʼuwwo.»

Dooyiso a urzi peeriyo
(Matiye 19.7-9; Markus 10.4-5,10-12; Lik 16.18)

* **5:21 5.21** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13. † **5:21 5.21** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.8.
‡ **5:27 5.27** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14 wo Deeterenom 5.18. § **5:31 5.31** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

31 «Soŋ an ruute ti kaaga, an’de: “Aame
wede yi-peere eddí maŋ, yi di ɗekke mat-
tup ki peeriyo yi di t’ele a beytú i-kaza
tod’te peeriyo§.”
32 Wo kun ollo, nuŋ n’un di rooto: Ki
peeriyo k’erewo ulu, wo wede yi peere
eddí geŋ, aame ti moone ti kule bakatú
ɗaŋŋal! Para maŋ yi ti peeriyo geŋ, yi ti
t’eliyo a moone ti kule bakatú, aame tod’
ti ziiɗa maŋ. Wo wede i seeɗa erewo ere
peeriyo gette, Raa yi yi wolliyo yoŋ wede i
moone t’ere bakadí.»

Dooyiso a urzi nâamiya tudde

33 «Kune kun illiga sey an ruute a
moŋgiɗagiŋ ti kaaga, an’de: “Munɗa wede
k’a ti nîime tuddá geŋ, ki t’ooɗîba eedá ye,
k’a ti y’ ɗaŋgo munɗa wede k’a ti nîime
tuddá a ɗaana Galmeega Raa geŋ me*.”
34 Wo kun ollo, nuŋ n’un di rooto: Kun
nâama tudduguŋ ye tak: Ti kandaane kun
nâama tudduguŋ ye, kono yoŋ geŋ kaakido
moziko Raa.
35 Ti siiɗo kun nâama tudduguŋ ye, kono
tod’te ume yi d’oɓe zoŋɗí. Ti Zeruza-
lem kun nâama tudduguŋ ye, kono tod’te
geeger ki Raa mozigo goole.
36 Ti egguŋ toŋ kun nâama tudduguŋ ye,
kono wedusu geŋ ililso k’eedí soo toŋ yi
k’aane yi ki t’ise tuwarwa ye gammilawa
ye.
37 Aame munɗa kun isa maŋ, kun’de
“Eyye, ay isa” ɗaŋŋal, wo munɗa kun k’isa
ye maŋ, kun’de “Aha, ay k’isa ye” ɗaŋŋal.
Ono ɗoŋ kun rootiyo ti doolo geŋ ettiyo
t’urzi Mohita k’oldîko.»

Dooyiso a urzi kama k’oldîko ere an a ize

(Lik 6.29-30)

38 «Kune kun illiga an ruute ti kaaga,
an’de: “Wede yi tuuka ersa bakadí maŋ, ki
yode an i di tooka kay, wede yi t’iira sinta
bakadí maŋ, ki yode an i di t’oora kay†.”
39 Wo kun ollo, nuŋ n’un di rooto: A
wede y’a ize ulsu geŋ, kee ki-ti dooze
ye. Aame wede yi ki diiṇe a toƀƀisadá
k’ammade ki bita maŋ, ki kama toƀƀisadá
ere ki geelo toŋ y’a ki ti daaṇa.
40 A wede i dehu y’a-di t’ette k’ume wede
ɗekkiyo booro kono y’a t’amƀa kallayá
wede ṇeŋku t’adda maŋ, ki-oolo kallayá
wede goole toŋ y’a t’amƀo pây.
41 Aame wede yi-k’isiyo ki toogo i-d’ede
attiɗî yi dehu k’a di y’ t’igibo suma
kuƀƀaara soo maŋ, k’a y’agiba kuƀƀaara
sire.
42 Wede yi tondiyo munɗa ti beezá maŋ,
ki eelo, wo wede yi tondiyo see ti beezá
maŋ, ki-tooge ye.»

Kun geyyo ɗoŋ k’aduguŋ

(Lik 6.27-28,32-36)

43 «Kune kun illiga an ruute ti kaaga,
an’de: “Ki geyyo bakadá‡ wo aduzá ki
koogor.”
44 Wo ɗe kun ollo, nuŋ n’un di rooto:
Kun geyyo kane ɗoŋ ti kune adu, wo kun
tondo Raa ki ɗoŋ unni dabirsa.
45 Aame kun isiyo iŋkino maŋ, kun t’isa
iṇṇi ki Meeguguŋ Raa a kandaane. Ɗerec,
yoŋ yi koliyo peeɗadí a tukki ɗoŋ bundiɗî
wo a tukki ɗoŋ beehiye pây, yi koppiyo
mizzi a ɗoŋ ki diine wo a ɗoŋ ki diine ye
pây.
46 Aame kun geyyiso ɗoŋ unni geyyiso
ɗaŋŋal maŋ, munɗa wede Raa yi dehu
y’un t’eley geŋ kun di y’ t’ooney ɗey ko?
Ɗerec, ɗoŋ seɗɗu jibaaye kane batum toŋ
an isiyo iŋkino kay.
47 Aame kun eesiyto zemƀaguŋ ɗaŋŋal
maŋ, geŋ munɗa wede ki kune i t’îhina
siidí too me ti ɗoŋ oŋgo me? Ɗerec, kane
ɗoŋ Yawudiyagi ye batum toŋ an isiyo
iŋkino kay.
48 Iŋkino maŋ kun t’iso ɗoŋ ɗerec ki di-
ine baa, aakede Meeguguŋ Raa a kandaane
toŋ yoŋ ɗerec ki diine.»

6

Dooyiso a urzi k’eliyo a ɗoŋ an k’ede munɗa ye

1 «Kun koona mentikagi kono a urzi
daaniya Raaguŋ geŋ, kun ise bitiṇ bitiṇ
a ɗaana ɗuwo an un gi di’n wolle ye.
Para maŋ munɗa wede Meeguguŋ Raa a
kandaane yi dehu y’un t’eley geŋ, kun ki
y’ t’oone ye.
2 Iŋkino aame ki-t’ele munɗa a wede i-
k’ede munɗa ye geŋ, ki koppe darru ye,
aakede ɗoŋ bizaŋ sire sire ge d’isiyo a
urziyagi geeger wo adda ƀoyɗî ɗoŋ in di
dooyiso. An isiyo iŋkino kono ɗuwo an
di’n t’imme. Ɗerec iŋkino wo n’un di
rooto: Kane geŋ munɗa wede an dehu an
t’oona a naabadaŋ, an y’uune baa.
3 Wo ki kee, aame ki-t’ele munɗa a wede
i-k’ede munɗa ye ti beezá wede k’ammade
maŋ, beezá wede ki geelo batum y’a ki
suune ye.
4 Iŋkino maŋ munɗa wede k’ele geŋ y’a
lekke ombiɗe, wo Meegá Raa yi wolliyo
munɗa wede k’isiyo kaŋ ombiɗe geŋ me.
Iŋkino munɗa wede Raa yi dehu y’a di
t’ele geŋ, k’a yi t’ooney.»

Dooyiso a urzi tondiyo Raa

5 «A urzi tondiyo Raa geŋ, kun ise aakede
ɗoŋ bizaŋ sire sire ge d’isiyo ye. Kane an
geyyiso tondiyo Raa kaŋ ôhire adda ƀoyɗî

* **5:33 5.33** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.12 wo Nombire 30.3. † **5:38 5.38** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.19-20. ‡ **5:43 5.43** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

ɗoŋ in di dooyiso wo a urziyagi k’okkime,
kono ɗuwo an di’n wolle. Ɗerec iŋkino
wo n’un di rooto: Kane geŋ munɗa wede
an dehu an t’oona, an y’uune baa.
6 Wo ki kee, aame ki dehu k’a tonde Raa
maŋ, ki t’odo adda biino moonizá, biza
k’a-t’appa wo k’a tondo Meegá Raa yoŋ ede
a ume ombiɗe geŋ me. Wo Meegá Raa yi
wolliyo munɗa wede k’isiyo kaŋ ombiɗe
me. Iŋkino munɗa wede Raa yi dehu y’a
di t’ele geŋ, k’a yi t’ooney.
7 Aame kun tondiyo Raa maŋ, ono
kun’ni ɗoolite ye, aakede kane ɗoŋ
Yawudiyagi ye ge d’isiyo me, kono an
elkiyo an bobbiso ɓaadaŋ geŋ Raa y’an
olliga.
8 Iŋkino kun dooze kane ye, kono
Meeguguŋ Raa yi suune munɗa wede kun
dehu a urzi lekkiyaguŋ, ki poone kun di y’
tonda geŋ me.
9 Iŋkino maŋ kun tondo Raa kino:
Meegey wede a kandaane,
kee k’iso ɗuwo pay an di suune kee Raa
kamileŋ,
10 Mozikadá k’a-di t’edi.
Munɗa wede addá i dehu k’aase a siiɗo
ette, ki y’iso aakede ki d’isiyo a
kandaane.
11 Aŋki kee k’ay eeli omɓadey ere ay di
t’îde.
12 K’ay t’isi tambobino a munɗa wede ulsu
ay ize a kee,
aakede kaye toŋ ay an t’ize tambobino a
kane ɗoŋ ay ize munɗa ulsu kay.
13 K’ayn’ooli adda naamiya daggiya i ceera
eedey ay t’etta adda k’oldíko ye,
wo ɗe k’ay ti’n aɗɗí ti bey Mohita k’oldíko.
[Geŋ moziko, toogo wo tamma, kane pay
ki kee ki daayum. Eyye.]
14 Iŋkino maŋ, aame a ɗoŋ a ti doopiɗe
a onamguŋ geŋ tambobino kun an t’isiyo
maŋ, Meeguguŋ Raa a kandaane toŋ, y’un
t’isa tambobino kay a munɗa wede kun a
ti doopiɗe me.
15 Wo ɗe aame a ɗoŋ a ti doopiɗe a
onamguŋ geŋ tambobino kun an k’isiyo ye
maŋ, Meeguguŋ Raa toŋ y’un k’isa ye kay
tambobino a munɗa wede kun a ti doopiɗe
me.»

Dooyiso a urzi lekkiyo daa k’omɓo

16 «A lekkiyaguŋ onniyo muno kun
lekkiyo daa k’omɓo geŋ, kun ti y’ise ume
k’edaguŋ zimolo aa ɗoŋ bizaŋ sire sire ge
d’isiyo ye. Kane an ti’n ṇeeriyo edayaŋ
kono ɗuwo an di’n wolle kane onniyo
muno an lekkiyo daa k’omɓo. Ɗerec
iŋkino wo n’un di rooto: Kane geŋ munɗa
wede an dehu an t’oona, an y’uune baa.
17 Wo kee aame onniyo muno ki lekkiyo
daa k’omɓo maŋ, edayá ki t’opilo wo eedá
k’a t’assigo egey,
18 kono ɗuwo an ki di suune ye kee
onniyo muno ki lekkiyo daa k’omɓo me.
A suune Meegá Raa ɗaŋŋal yoŋ ede a ume
ombiɗe geŋ me, wo yoŋ Meegá Raa yi
wolliyo munɗa wede k’isiyo ombiɗe me.
Iŋkino munɗa wede Raa yi dehu y’a di
t’ele geŋ, k’a yi t’ooney.»

Laale wede a kandaane
(Lik 12.33-34)

19 «Kun t’okume ye laale a siiɗo ette,
kono a eŋ amma ti dibe an t’ooma pay, a
eŋ ɗoŋ k’oogire an di tooka ti ɓoy wo an
di sika.
20 Ki too maŋ kun okumo laale a kan-
daane, a ummey amma ti dibe umbo, a
ummey ɗoŋ k’oogire umbo a-tooka ɓoy wo
an di sika me.
21 Ɗerec, a ume wede laalayá yi lekkiyo
geŋ, addá’ŋ toŋ aŋgeṇṇo.»

Toore ki tudde
(Lik 11.34-36)

22 «Eda kane aa pitila ki tudde. Aame
edayá kane bee maŋ, tuddá pay gette adda
toore.
23 Wo aame edayá geŋ kane bee ye maŋ,
tuddá pay gette adda zimolo. Iŋkino aame
toore wede a-d’ede geŋ i t’ize zimolo maŋ,
geŋ kee adda zimolo ere dil baa.»

Naabo a galmaawi sire umbo
(Lik 16.13)

24 «Wenɗa soo toŋ umbo a aane a naabe
ti galmaawi sire me, ise maŋ soŋ y’a
y’olmiɗa wo y’a-geyye soo me, wo ise maŋ
y’a di kette ti wede soo me wo soŋ y’a yi
kiigira. Kun k’aane kun ki ti daane ye, urzi
Raa wo urzi soŋko sirwaŋ pay me.»

Zaapu k’adde a Raa
(Lik 12.22-31)

25 «Geŋ kono k’iŋkino n’un di rooto:
Kune a lekkiyaguŋ ulbuguŋ un t’ooɗe ye
a urzi k’omɓo wo a urzi soɓo me, ise a
urzi k’ossiyo ere ki tudduguŋ toŋ maŋ. Ki
kotto lekkiyaguŋ ere kun lekkiyo ette ti
jiire omɓo, wo tudduguŋ ti jiire ossiyo.
26 Kun wollo emɓi, an ki korso ye, an
k’ayɗu ye wo an k’okimso mudu adda
giiyagi ye, wo Meeguguŋ Raa a kandaane
yi di’n moɗɗíyo. Wo kune ki kotto kun i
jiire kane geŋ taŋ ɓaadaŋ!
27 Wee wee ti diinaguŋ, ti ulbe k’ooɗíyo
wede i-d’ede geŋ, y’aane y’a d’aagila ti
keɗise soo onniytagi ɗoŋ ki lekkiyadí a
duniya eŋ me?
28 Wo ɗe ki moo me ulbuguŋ un d’ooɗíyo
a ossiyo me? Kun wollo bobbo soole adda
balɗa gette, ti d’ohire, ti ki naabiya ye, ti
k’isiyo kallagi ye.
29 Wo kun ollo, n’un di rooto: Mozigo
Salamoŋ toŋ ti laale wede pay i-d’ede geŋ,

yi k'usse ye kalle wede majjaane aakede
bobbo soole soo toŋ maŋ.
30 Iŋkino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede
adda balɗa aŋki kuti kutiŋ̃, wo soggo an
t'oggiyo adda k'uwwo mendí. Geŋ taŋ
miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune
batum me! Ki kotto kune zaapu k'adduguŋ
a Raa baata.
31 Iŋkino maŋ kune ulbuguŋ un t'ooɗe
ye, adda k'adduguŋ kun roote ye: "Ay
d'ooma moo me?", "Ay siɓa moo me?" wo
"Ay d'ossa moo me?" me.
32 Sulɗi pay geŋ, daayum i'ni dehutu
kane ɗoŋ pay i ki suune Raa soo ɗaŋŋal
ye geŋ̃ŋo. Wo Meeguguŋ Raa a kandaane
geŋ, yoŋ yi suune sulɗi geŋ kun'ni dehu a
urzi lekkiyaguŋ me.
33 Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko
Raa wo urzi lekkiyo ere ki diine aa Raa yi
dehu, wo saŋ sulɗi pay geŋ y'un di'n t'ela
kay.
34 Iŋkino maŋ kune ulbuguŋ un t'ooɗe
ye a munɗa wede ki soggo me, kono
onniyo ere ki soggo gette tod'te t'onniyatú.
Onniyo ere soo dabaratú i-tôwwo k'ettú
k'ettú.»

7

Ki ɗekke booro a tukki bakadá ye
(Lik 6.37-38,41-42)

1 «Kun ɗekke booro a tukki wede tuuku
toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki ɗekka booro
egguŋ ye.
2 Ɗerec, t'urzi wede kun ɗekkiyo booro
a tukki ɗoŋ oŋgo geŋ, Raa toŋ y'a ɗekka
booro egguŋ, wo dooziyo ere kun dooziyo
a ɗuwo gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune
iŋkino kay.
3 Ki moo me ki wolliyo uŋ̃umu wede
adda k'ersa leemadá, wo undumu wede
adda k'ersadá ki gi di y'owwiyo ye me?
4 Ɗe mummino k'a aane ki di roote a
leemadá, k'a t'eese: "K'oolo n'a di t'amɓo
uŋ̃umu wede adda k'ersadá eŋ̃ŋo", wo
kaciŋ kee a-d'ede undumu adda k'ersadá
me?
5 Kee wede biza sire sire, ki t'amɓo
undumu wede adda k'ersadá ɗoo, iŋkino
k'a wolla kereŋ̃, saŋ k'a t'amɓa uŋ̃umu
wede adda k'ersa leemadá kollo.
6 Munɗa wede kamileŋ̃ a ɗaana Raa geŋ
a gede ki-t'ele ye, para maŋ y'aa kima ki
tuddá y'a ki ti k'ahita. Ɗogoro ere zooyatú
ooŋ̃e gette kun seɗɗa a ɗaana kinzir ye,
para maŋ tode gette y'a-t'oŋ̃yilsa mentú.»

Kun tondo ti bey Raa kun t'oona
(Lik 11.9-13)

7 «Kun tondo wo munɗa an un t'eela,
kun dehito wo kun t'oona, kun koppo biza
wo an un di-t'ihina.
8 Wede tuuku yi tondiyo maŋ, munɗa an
i-d'eliyo, wede yi dehutu maŋ, yi d'ooniyo,
wo wede yi koppiyo biza maŋ, an i di
t'ohine.
9 Wee wee ti diinaguŋ aame ulí yi tunde
omɓo maŋ, yi di t'ele mokkolo me?
10 Koo yi tunde puuniso maŋ, yi di t'ele
miipo me? Aha umbo!
11 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ adduguŋ ulpi
toŋ, kun suune eliyo sulɗi ɗoŋ majjanɗani
a iŋ̃ŋiguŋ. Wo geŋ taŋ miibi a ceere
Meeguguŋ Raa a kandaane y'aane y'an
t'ele sulɗi ɗoŋ majjanɗani a ɗoŋ i yi
tondiyo me!
12 Sulɗi ɗoŋ pay kun dehu ɗuwo an un
d'ise geŋ, a kane toŋ kun an iso iŋkino kay.
Geŋ iŋkino ita k'ono ɗoŋ pay an riiŋe ti
kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti ɗoŋ
ki nebiyagi me.»

Urzi sire
(Lik 13.23-24)

13 «Kun t'odo ti biza peryeye. Ɗerec,
biza goole geŋ yoŋ urzi wede sooruzí i
k'ooŋ̃e ye, y'a-da t'ette k'ume daggiya, wo
ɗoŋ ɓaadaŋ an aɗɗiya t'urzi geŋ̃ŋo.
14 Ki kotto biza peryeye geŋ, yoŋ urzi
sooruzí ooŋ̃e, y'a-da t'ette k'ume lekkiyo
ere ki daayum, wo ɗoŋ baata aɗɗiya t'urzi
geŋ me.»

Undumu ti iŋ̃ŋizí
(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

15 «Kun koona mentikagi ti ɗuwo ɗoŋ
an ti t'isiyo tuddaŋ aa nebiyagi. An'tiyo
tuddguŋ kane tasse aa damɓami, wo
kaciŋ t'adda k'addaŋ kane bundidi aa
sullibagi.
16 Geŋ kane kun di'n suune a urzi
sooruzaŋ. Iŋ̃ŋi k'inda biŋ ekk'undumu
k'ahimagi ki ki rakke ye, ise iŋ̃ŋi tormo toŋ
ekki woskani ki ki rakke ye.
17 Iŋkino undumu tuuku beehiye y'a
t'ehe iŋ̃ŋizí toŋ beehiye, wo undumu wede
ulsu y'a t'ehe iŋ̃ŋizí toŋ ulpi.
18 Undumu wede beehiye yi k'aane yi ki
t'ehe iŋ̃ŋi ulpi ye, wo undumu wede ulsu
yi k'aane yi ki t'ehe iŋ̃ŋi beehiye ye.
19 Undumu tuuku yi k'ehiyo iŋ̃ŋi beehiye
ye maŋ, yoŋ geŋ an di ɗekka an di seɗɗa
adda k'uwwo mendí.
20 Geŋ iŋkino ɗuwo ɗoŋ an ti t'isiyo
tuddaŋ kane nebiyagi kaciŋ nebiyagi ye
geŋ, kun di'n suune a urzi sooruzaŋ.»

Ɗoŋ etta ɗaana Raa
(Lik 6.46; 13.27)

21 «Kane ɗoŋ an ni waaku: "Galmeegey,
Galmeegey" geŋ, pay an ki t'etta ye k'adda
Moziko Raa te. Wo etta kane ɗoŋ isiyo
munɗa wede Meego Raa a kandaane yi
dehu ɗaŋŋalaŋ.

22 A onniyo ƀooro gette ɗoŋ ƀaadaŋ
an o di roota, an t'eesa: "Galmeegey,
Galmeegey, ki kotto ti sundá ay ruutito ono
ɗoŋ Raa y'igibo, ti sundá ay d'ilmito si-
itanɗani, ti sundá ay d'izito sulɗi k'armika
ƀaadaŋ ɗe me!"
23 Iŋkino maŋ n'an di roota kereŋ, n'a
t'eesa: "Kune toc aŋ wenɗa n'un ki'n
zuune ye. Kun ti leɗɗo dokki ti tuddó me,
kune ɗoŋ isiyo sulɗi ɗoŋ ulpi!"»

Ƀoyɗi sire
(Lik 6.47-49)

24 «Iŋkino wede tuuku y'ollige ono ɗoŋ
ni rootiyo eŋ̃ŋ̃o wo yi sooru eego maŋ, yoŋ
geŋ yi deeyiso aa wede i-d'ede elkiso y'a
t'iiziga ƀoozí eego paŋgiragi.
25 Mizzi y'a guppe ti maaye ƀaadaŋ,
oyɗayi an d'ûunite i paldîta waawiye.
Maaye ti ƀormo geŋ an di ŋiiya ƀoy geŋ̃ŋ̃o
wo y'a k'iire ye, kono yoŋ itadí an ziipe
ekki paŋgiragi.
26 Wo ɗe wede tuuku y'ollige ono ɗoŋ ni
rootiyo eŋ̃ŋ̃o wo yi ki sooru eego ye maŋ,
yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede elkisadí umbo
y'a t'iiziga ƀoozí a dolso.
27 Mizzi y'a guppe ti maaye ƀaadaŋ,
oyɗayi an d'ûunite i paldîta waawiye.
Maaye ti ƀormo geŋ an di ŋiiya ƀoy geŋ̃ŋ̃o
wo a ruuge pay.»

Isa yi dooyiso t'urzi k'aaye?
(Markus 1.22; Lik 4.32)

28 Isa y'a ti ɗîŋge dooyiso gettiyo maŋ,
kane ɗoŋ duuru dooyisadí gette t'an di'n
ziiɗa,
29 kono yoŋ yi dooyiso ti toogo suuniyo
ere ki yode ƀatum, wo aakede ki ɗoŋ
suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.

8

Eliyo beeko a wede bitiɗe
(Markus 1.40-44; Lik 5.12-14)

1 Isa yi ti ɗiige t'ekki kesse maŋ, ɗoŋ
duuru ƀaadaŋ an di y' diine.
2 Iŋkino maŋ i d'ede wede bitiɗe y'a
d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a ɗaanadí wo
y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki
dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise kamileŋ
a ɗaana Raa.»
3 Maŋ Isa y'a igibe ƀeezí y'a yi butte, wo
y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso
kamileŋ!» A kaamiki bitiɗayí a ŋ̃ukkiɗe,
y'a t'ize kamileŋ.
4 Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo
koɗuwo, a munɗa wede ize eŋ a wenɗa
soo toŋ ki rootey ye! Wo ɗe k'odo deddet
ki-ti kazoy tuddá a wede seɗeke y'a ki ti
wolley, wo k'a eloy munɗa ki seɗeke aa
Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*,
kono ɗoŋ pay an di wolle kee k'uune bee.»

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Lik 7.1-10; Zaŋ 4.46-54)

5 Isa y'ette k'adda geeger Kapernayim
geŋ, i d'ede goole k'asigiryagi meeda ki
Romeŋ, y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi-d'oƀe
bey, y'ede:
6 «Galmee'ki nuŋ, wede naabadó eeni,
tuddí i t'inda moone a ƀoy, yi dabirsa
ƀaadaŋ.»
7 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ n'a
etta ni-t'eley beeko te.»
8 Wo goole k'asigiryagi yi di'n gime
onamí, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, nuŋ ni
k'îide ye k'a ette ki ƀoozó me. Wo t'eŋ miŋ
ki rooto munɗa soo kono wede naabadó
y'a t'oone bee.
9 Iŋkino nuŋ batum n'ottilso a ɗoŋ deero
t'eedó wo i d'ede asigiryagi ɗoŋ nuŋ goole
t'eedaŋ. Aame ni rootiyo a wede soo:
"K'odo!" maŋ, geŋ yi d'eŋgilso. Aame
ni rootiyo a wede doolo: "K'edi!" maŋ,
geŋ yi d'ettiyo. Wo aame ni rootiyo a
ƀulayó: "Naabo ette ki-t'iso!" maŋ, geŋ
yi-ti t'isiyo.»
10 Aame Isa y'illiga ono geŋ̃ŋ̃o maŋ, y'a
ziiɗa giggirí wo y'an di ruute a ɗoŋ duuru
ɗoŋ i yi daaniya geŋ, y'ede: «Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Adda siiɗo k'Izirayel ette
wenɗa soo toŋ ni k'uune ye, wede a zaape
addí a Raa aa yode kino eŋ me.
11 Wo kun ollo, n'un di rooto sey: Ɗoŋ
ƀaadaŋ an d'etto ti kese peeɗo ge-koliyo
wo ti kese peeɗo k'ooriyo, an di kooney
an d'oomey kaŋ soo adda Moziko Raa ti
Ibirayim, Isaaka wo Yakup.
12 Wo ɗe kane Yawudiyagi ɗoŋ toc ooma
Moziko Raa geŋ, ɗoŋ oŋgo an ti'n sebbey
ti paate adda zimolo, ume wede ki ɗollite
môolo wo k'aaɗumu sina.»
13 Maŋ Isa yi di ruute a goole
k'asigiryagi, y'ede: «Ki-kama ki ƀoozá.
Kono ki ziipe addá a nuŋ geŋ, wede
naabadá y'oono bee.» A peeɗo gettiyo
batum wede naabo ki goole k'asigiryagi
geŋ y'a uune bee.

Eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni ƀaadaŋ
(Markus 1.29-31; Lik 4.38-39)

14 Saŋ maŋ Isa y'a t'iide daŋ Piyer.
Aame y'iiney maŋ yi-t'uuney ande Piyer
ekk'oŋgali i-ti d'iire.
15 Maŋ Isa yi ziiɗa ƀeytú, wo a kaamiki
ooriyo t'a t'iili, t'a t'iiziga wo ti di naabiya.
16 A peeɗo t'a t'iire maŋ, tiŋ geŋ ɗuwo
an i di ziko ɗoŋ ƀaadaŋ an d'ede siitanɗani
a eedaŋ. T'urzi toogo k'onamí Isa y'an
ilmiti siitanɗani me, wo ɗoŋ k'eeni pay
geŋ y'an d'ele beeko.
17 Y'ize sulɗi iŋkino kono a-t'ette a ono
ɗoŋ nebi Ezayi yi riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, y'ede: «Yode ƀatum y'a

* **8:4 8.4** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

iyye y'a t'umɓe dabaradiŋ ti enɗanziŋ a eedí.[†]»

Ɗoŋ i dehu daaniya k'Isa
(Lik 9.57-60)

18 Onniyo soo Isa yi wulle ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an i di-t'ugiye maŋ, y'an di ruute a sanalliyagí an di doopiɗa ti yode ti dar bar ki Galile ti nee.
19 Aame geŋ wede suuniyo k'oogoro y'a d'iide sirpa k'Isa wo yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, n'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ me.»
20 Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti ɓoyɗutú wo emɓi toŋ ti ɓoyɗizaŋ, wo ɗe nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a ki puuke ye.»
21 I d'ede wede doolo ti diine sanalliyagí yi di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó ɗo.»
22 Wo ɗe Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani, wo ki'n oolo kane ɗoŋ aa unto an d'ottiba tuddaŋ.»

Isa toogo i jiire maaye ɓaadaŋ
(Markus 4.31-41; Lik 8.23-25)

23 Maŋ Isa yi ti gili adda tooko, wo kane sanalliyagí an a di gili ti yode.
24 An a iide maŋ, a kaamiki i d'iiziga maaye ɓaadaŋ adda bar. Ahu geŋ i-kolzite kolzite i d'oɓite k'adda tooko, wo yo Isa geŋ y'a udige kuy.
25 Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadí an di y'inne kaŋ ɗollite, an'de: «Galmeegey k'in utti, para'ŋ in ti t'inda!»
26 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun orgiso iŋkino moo me? Ki kotto kune zaapu k'adduguŋ a Raa baata!» Iŋkino maŋ Isa y'a t'iiziga, y'an iɗɗise maaye ti ahu bar geŋ me, wo a kaamiki an d'inniga ɗeɗɗek.
27 Kane ɗoŋ pay ti yode geŋ an ziiɗa giggiraŋ wo an di rootiyo, an'de: «Yode eŋ moo wede me, kono aŋ maaye ti ahu bar toŋ an d'ollige onamí me!»

Isa toogo i jiire siitanɗani
(Markus 5.1-20; Lik 8.26-39)

28 Aame Isa y'iiney a siiɗo Gadara ti dar bar Galile ti nee maŋ, i d'iide ɗoŋ sire t'ume muuziyagi, an iide'ŋ an a y'ikkima. Kane ɗoŋ geŋ an d'ede siitanɗani a eedaŋ, kane bundiɗi wenɗa soo toŋ yi k'aane yi k'aɗɗe t'urzi geŋ̃ŋ̃o ye.
29 Wo a kaamiki an d'iise ɗollite, an'de: «Kee Isa Ulo Raa no, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido keŋ̃ŋ̃o k'ay di'n dabire ki poone onniyo booro t'a aana ko?»
30 Gopponŋ tiŋ geŋ i d'ede torɗo meeda ki kinzir an elso.
31 Kane siitanɗani geŋ an i d'oɓe bey a Isa, an'de: «Kee k'ay ti'n lomme maŋ, k'ay ti'n agibi ay t'ette adda torɗo kinzir ettiyo.»
32 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun t'aɗɗo!» Iŋkino t'ekki ɗoŋ sire geŋ an t'uɗɗe, an t'iide adda kinzirɗari. A kaamiki t'awwa t'ekki kesse geŋ, torɗo pay t'a zide okko, kinzirɗari an t'iɓi adda bar, an t'inda adda k'ahu.
33 Kane ɗoŋ k'elso geŋ an d'ukke k'adda geeger, an an t'îide taaya a suldi pay ɗoŋ ize wo a munɗa wede ize a tukki ɗoŋ sire an d'ede siitanɗani a eedaŋ geŋ me.
34 Iŋkino maŋ ɗoŋ pay t'adda geeger an t'uɗɗo, an t'ette k'ume k'Isa. Aame an iiney a sirpadí maŋ, an i d'oɓe bey kono ti siiɗadaŋ y'a eŋgile.

9

Eliyo beeko a wede ruŋguyuŋ
(Markus 2.1-12; Lik 5.17-25)

1 Saŋ maŋ Isa yi ti gili adda tooko, y'a diipiɗa bar sey wo y'a t'iide k'adda geeger ere yi-lekkiyo.
2 Ɗoŋ miibi an i d'umɓo wede ruŋguyuŋ kaŋ moone a zaaɗe. Isa yi wulle kane an ziipe addaŋ a yode maŋ, aame geŋ yi di ruute a wede ruŋguyuŋ, y'ede: «Ulo ki nuŋ ki t'ooɓo addá, olɗikadá n'a y' t'ize tambobino.»
3 Iŋkino maŋ i d'ede ɗoŋ suuniyo k'oogoro miibi an di rootiyto t'adda k'addaŋ, an'de: «Wede eŋ yi kalɗa suma Raa!»
4 Isa elkisadaŋ y'a ti zuune wo y'a ruute, y'ede: «Ki moo me un d'ede elkiso ere olɗo adda k'adduguŋ me?
5 Ise laylay a jiire miŋ too me a nuŋ n'a roote: "Olɗikadá Raa y'a y' t'ize tambobino" kunuŋ, n'a roote: "Ki t'oozo wo k'a oziro" me?
6 Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a olɗiko.» Maŋ yi di ruute a wede ruŋguyuŋ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'amɓo zaaɗayá, k'a aaho ɓoozá!»
7 Wede geŋ y'a t'iiziga wo y'a aahe ɓoozí.
8 Aame ɗoŋ duuru an wulle munɗa wede ize geŋ̃ŋ̃o maŋ, orgiso t'anni ziiɗa wo an di tamma Raa wede ele toogo iŋkino a ɗuwo.

Waaku Matiye
(Markus 2.13-17; Lik 5.27-32)

9 Tiŋ geŋ Isa y'a iide ɗaana maŋ, a urzi yi wulle wedusu sundí Matiye yi guune a ume naabadí yi seɗɗu jibaaye. Isa yi di

[†] **8:17 8.17** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4.

ruute, y'ede: «Ki ni daani!» Maŋ yoŋ y'a
t'iiziga wo y'a yi diine.
10 Isa y'iide'ŋ y'a guune omɓo ti sanal-
liyagí adda ɓoy ki Matiye. Aame an di-
guune maŋ, ɗoŋ seɗɗu jibaaye ɓaadaŋ ti
ɗoŋ k'oldíko oŋgo pây an di guune ti kane
kaŋ soo.
11 Kane Pariziyeŋ an wulle iŋkino maŋ,
an an di ruute a sanalliyagí, an'de: «Ki
moo me wede dooyisaguŋ yi d'omɓo ti
ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ k'oldíko oŋgo
me?»
12 Isa yi'n illiga maŋ, y'a ruute, y'ede:
«Kane ɗoŋ waaliŋ an ki y' dehe ye wede
daawiya me, wo i y' dehe ɗoŋ k'eeni.
13 Kun'do, kun ti dooyi ono ɗoŋ Raa yi
ruute ti kaaga, y'ede: "Ni dehu kun d'ise
adde koɗuwo ti ɗuwo, geŋ i jiire seɗeke
ere kun isiyo ki seyɗí*." Derec, nuŋ ni
k'iido'ŋ waaku kane ɗoŋ ki diine ye, wo
ɗe n'iido'ŋ waaku kane ɗoŋ k'oldíko.»

Ono ombiɗe a urzi lekkiyo daa k'omɓo
(Markus 2.18-22; Lik 5.33-39)

14 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi ki Zaŋ
Batis an d'iide an tunde Isa, an'de: «Ki
moo me kane sanalliyagá onniyo muno an
ki lekkiyo daa k'omɓo ye, wo kaciŋ kaye ti
kane Pariziyeŋ onniyo muno ay di lekkiyo
daa k'omɓo me?»
15 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Kun elkiyo miŋ ɗoŋ an'ni wiiko a tar-
naape seeɗu, an di lekke sommagi dondoŋ
koo, aame kule k'ere yoŋ a diinayaŋ maŋ?
Aha, iŋkino ye! Wo saŋ onniytagi an
d'aana, aame kule k'ere ti diinayaŋ an
ti y'umɓa maŋ. Aame geŋ kane onniyo
muno an di lekka daa k'omɓo kollo.
16 Beehiye ye wenɗa yi d'amɓe buuɗe
kalle aware y'a-t'obbira ekki kalle mazzini
me, para maŋ buuɗe geŋ y'a t'aaɗi kalle
geŋ̃ŋo, a di sittite a ceere sey.
17 Wo soŋ beehiye ye wenɗa yi-t'eepe
toote k'iŋ̃ŋi biŋ wede oozige ɓotto adda
riitile wede mazzini me, para maŋ riitile
a ɓatte, toote geŋ a t'oɓi siiɗo wo riitile a
latte pây. Ki too maŋ yi-t'eepe toote wede
oozige ɓotto adda riitile wede aware, wo
geŋ a lekke beehiye.»

Eliyo beeko a erewo wo
balɗiya k'uto ki wede i-d'ede gooliko
(Markus 5.21-43; Lik 8.40-56)

18 Aame Isa y'an ti rootiyto iŋkino geŋ,
i d'iina wede iŋkino i-d'ede gooliko. Y'a
d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a ɗaanadí wo
yi di ruute, y'ede: «Aŋkeŋ̃ŋo eŋ miŋ uto
nuŋ t'a t'ihe. Wo ɗe k'a ette maŋ, ki
zaapey beezá a tuddutú wo t'a balɗey.»
19 Maŋ Isa y'a t'iiziga, wo ti sanalliyagí
an di diine wede geŋ̃ŋo.
20 Aame an eŋgile geŋ i d'ede erewo soo
iŋkino ti dabirsa, puuzo oɓite t'itatú îide
ozzine koomat makumu sire. Iŋkino ti-
t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí,
21 kono t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede:
«Aame n'iina n'a butta a kallayí ɗaŋŋal
toŋ maŋ, n'a utta t'eenizó me.»
22 Maŋ Isa y'a gilɗe, yi di wolliyo wo
y'a ruute, y'ede: «Uto ki nuŋ, mi t'ooɓo
addí! Kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ,
m'utte.» A kaamiki, erewo t'a uune bee.
23 Aame Isa y'iiney a ɓoy ki wede i-d'ede
gooliko geŋ̃ŋo maŋ, yi'n uuney ɗuwo an
isiyo unto ti siriryagi.
24 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun t'aɗɗo
t'adda ɓoy me, kono uto ti k'inda ye, ti
moone moone.» Wo kane ɗuwo geŋ an di
y'okko maade.
25 Aame ɗoŋ duuru geŋ an ti'n uɗɗe
maŋ, Isa yi-t'iide k'adda biino, yi ziiɗa bey
k'uto wo t'a t'iiziga.
26 Rabila gette i di tiipe adda siiɗo gette
pay.

Eliyo beeko a koŋzayi sire

27 Tiŋ geŋ Isa y'eŋgile maŋ, i d'ede
koŋzayi sire iŋkino an di y' daaniya, an
di ɗollite an d'eesiyo: «Kee Wede ti biza
bumɓu Dawut, k'iso adde koɗuwo, k'iso
adde koɗuwo!»
28 Isa y'iiney ɓoy wo yi t'iide adda maŋ,
kane koŋzayi geŋ̃ŋo toŋ an a-t'iide, wo an
a d'iide sirpadí. Maŋ Isa y'anni tunde,
y'ede: «Kun ziipe adduguŋ ko, nuŋ n'aane
n'un t'ele beeko me?» Maŋ kane an i ti'n
gime onamí, an'de: «Eyye Galmeegey, ay
ziipe addey.»
29 Iŋkino maŋ y'an buttite a edayaŋ wo
y'a ruute, y'ede: «Munɗa geŋ Raa y'un ti
y'iso kono kun ziipe adduguŋ a nuuno geŋ
me.»
30 Wo edayaŋ a t'ihina an di wolliyo.
Maŋ Isa y'an di ruute ti golla zakiɗi, y'ede:
«Kun ollo koɗuwo, a wenɗa soo toŋ kun
roota ye a munɗa wede ize eŋ me.»
31 Wo kane aame an t'uɗɗe maŋ, an
d'iise rootiyto sundí adda siiɗo gette pay.

Isa ti wede i k'orbe ye
(Lik 11.14-15)

32 Aame kane an eŋgile geŋ, ɗuwo an
i d'irkiɗo wede soo iŋkino bizí i t'ippe yi
k'orbe ye, kono i-d'ede siitan a eedí.
33 Isa y'a-t'ilmi siitan gette, wo aame ti
t'uɗɗe maŋ, wede bizí i t'ippe geŋ y'a iise
ono. Maŋ kane ɗoŋ duuru geŋ an ziiɗa
giggiraŋ, wo an di ruute, an'de: «A siiɗo
k'Izirayel ette, munɗa kino'ŋ kaŋ soo toŋ
ay ki wulle ye.»

* **9:13 9.13** Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.

34 Wo miŋ kane Pariziyeŋ an di ruute,
an ʼde: «Geŋ Meeda siitanɗani i eliyo toogo
ki lommite siitanɗani me!»

Isa yi wolliyo sommagi ɗoŋ duuru
(Markus 6.6,34; Lik 10.2)

35 Adda siiɗo gette Isa yi dʼettiyo geeger
ti geeger wo ille ti ille, yi dooyisito ɗuwo
adda ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso,
yʼan kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko
Raa, yʼan dʼeliyo beeko a ɗoŋ pay eeni wo
ɗoŋ pay an dʼede ita kʼeeni tuuku toŋ maŋ.
36 A ɗoŋ duuru pay a ɗaanadí geŋ i di
tʼize sommagi, kono kane geŋ an urme wo
eedaŋ ti digge aakede damɓami daa wede
kʼelsadaŋ.
37 Iŋkino maŋ yʼan di ruute a sanalliyagí,
yʼede: «Kane ɗoŋ duuru eŋ aa doome
goole yʼize kʼayɗu, wo ɗoŋ naabo baata.
38 Iŋkino kun tondo wede doome kono
yʼa-tʼigibo ɗoŋ naabo kʼayɗu.»

10

Naabo sanalliyagi kane koomat
makumu sire
(Markus 3.16-19; Lik 6.14-16)

1 Isa yʼa-wiike sanalliyagí kane koomat
makumu sire, yʼan dʼele toogo ki lommite
siitanɗani ɗoŋ an tʼooney a ɗaanadaŋ, an
di tʼeley beeko a ɗoŋ an dʼede ita kʼeeni
tuuku toŋ maŋ wo a aaɗumutu tudde pay.
2 Kun ollo eŋ sumɓiyagi ɗoŋ zina kʼIsa
kane koomat makumu sire: ki poone
Simo wede sundí soo te Piyer, wo leemadí
Andire; Zak ti leemadí Zaŋ, kane sirwaŋ
pay iŋ̰ŋ̰i Zebede;
3 Pilip ti Bartelemi; Toma wo Matiye
wede seɗɗu jibaaye; Taade wo Zak ulo
kʼAlpe;
4 Simo wede addí wehini kono siiɗadí
me, wo Ziidas Iskariyot wede saŋ yʼan di
yʼ tʼela Isa a bey ɗoŋ kʼolmiɗayí.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat
makumu sire
(Markus 6.7-11; Lik 9.2-5; Lik 10.3-12)

5 Kane ɗoŋ koomat makumu sire geŋ, Isa
yʼan agisa kʼisiyo naabadí wo yʼan di ruute
munɗa wede an dʼisey, yʼede: «Kun ettey
ye ki tukki kane ɗoŋ Yawudiyagi ye me, wo
kʼadda geeger ki siiɗo Samari soo toŋ kun
ettey ye.
6 Ki too kun dʼettey ki tukki ɗoŋ
kʼIzirayel kane aa damɓami i digge.
7 A urzi kun di kazitoy, kun dʼeesoy:
“Moziko Raa tʼiina gopponŋ.”
8 Ɗoŋ kʼeeni kun an dʼeloy beeko, ɗoŋ
unto kun tiʼn balɗoy, ɗoŋ bitiɗe kun an
dʼeloy beeko an tʼisoy kamileŋ, siitanɗani
kun diʼn olmitoy. Kune sulɗi pay kun
uune ki waawiye, wo kun an eloy toŋ ki
waawiye.
9 Ki torguwaguŋ dap kun amɓa ye, ise
soŋko, ise tammiyagi suŋ̰ŋ̰i suŋ̰ŋ̰i adda
poosaguŋ me,
10 ise eese, ise kalle ki sirwe, ise toɓiyagi
zoŋ ki sirwe, ise dalka toŋ maŋ. Ɗerec,
wede yi naabiyaʼŋ i-dʼede urzi yʼa oomi ti
bey ɗoŋ yʼan naabiya.
11 Aame kun tʼiidey adda geeger ere
tuuku ise adda kʼille tuuku toŋ, kun di ton-
ditoy wede beehiye ede wo yʼunni seeɗa
bey sire maŋ, kun di ɗeegoy di yode bini
eŋgilsaguŋ.
12 A ettiyaguŋ ki ɓoy wede kun ettey geŋ,
kun dʼeesoy: “Toose Raa ti koona egguŋ.”
13 Aame ɗoŋ ɓoy geŋ an unni ziiɗey
maŋ, toose kune tʼa koonoy eedaŋ, wo
aame an un kiʼn ziiɗey ye maŋ, toose kune
tʼa-kamoy ki tudduguŋ.
14 Aame an un kiʼn ziiɗey ye wo on-
amguŋ an kʼilligey ye maŋ, a eŋgilsaguŋ
ti ɓoy geŋ̰ŋ̰o ise ti geeger gettiyo geŋ, odde
zoŋguŋ toŋ kun an ti yʼ tottigoy, geŋ i-kaza
Raa ulbí uŋse ye ti kane me.
15 Ɗerec iŋkino wo nʼun di rooto: On-
niyo ere Raa yi ɗekka booro gette, kane
ɗoŋ siiɗo Sodom ti Gomor ti kaaga Raa
yʼan igge pay* geŋ, booradaŋ tʼa koona
soodo ti ɗoŋ ki geeger gettiyo.»

Dabar ere etto a ɗoŋ kʼAlmasi
(Markus 13.9-13; Lik 12.11-12; 21.12-19)

16 «Kun ollo, nuŋ nʼun agisa eŋ aakede
damɓami kʼadda diine sullibagi. Iŋkino
maŋ kun koonoy mentikagi aakede mim-
bayi, wo tasse aakede deere.
17 Kun koonoy mentikagi, kono ɗuwo an
un tiʼn seɗɗey, an un diʼn tʼettey kʼume
ɗoŋ booro wo an un diʼn gorpipey ti marpa
adda ɓoyɗi ɗoŋ an di dooyiso.
18 Kono kune ɗoŋzó geŋ, an un diʼn
tʼettey ɗaana ɗoŋ deero siiɗo wo ɗaana
mozagi. Aame geŋ, a ɗaanadaŋ wo
a ɗaana kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, kun
tʼooney urzi kun di rootey a sulɗi ɗoŋ kun
wulle wo kun illiga a tukki nuuno geŋ me.
19 Aame an un diʼn tʼiidey kʼume ɗoŋ
booro maŋ, ulbuguŋ un tʼooɗey ye a
maana kʼono ɗoŋ kun di rootey, ise a
munɗa wede kun di rootey me. A ume geŋ
miŋ Raa yʼun tʼeley ono ɗoŋ kun di rootey.
20 Iŋkino maŋ aame kun rootey geŋ, ono
ettey ti suuniyo kune ye, wo unni dokkey
Unde ki Meeguguŋ Raa.
21 Leema yʼan di yʼ tʼela leemadí a bey
ɗuwo ki tôwwadí, wo meege toŋ iŋkino
kay a iŋ̰ŋ̰izí me. Iŋ̰ŋ̰i an di-kima adu ki

* **10:15 10.15** Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.16–19.29.

maawaŋ, an deha urzi, ɗuwo an di seɗɗa maawaŋ ki tôwwadaŋ.
22 Kune ɗoŋ duniya pay an un di'n olmiɗa kono kun umɓe a sundó, wo ɗe wede y'a ziiɗa zakiɗì a urzizó bini ɗaŋgu maŋ, yode geŋ Raa y'a y'utta.
23 Aame adda geeger tuuku an unni dabirsa maŋ, kun t'omboy ki geeger ti doolo. Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Kune geegiryagi ki siiɗo k'Izirayel geŋ kun ki ti'n ozira pay ye, ki poone nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a kimo me.
24 Sanallusu geŋ yoŋ t'ekki wede dooyisadí ye, wo wede naabo toŋ yoŋ t'ekki galmeegí ye.
25 Sanallusu geŋ, i dehu y'a t'ise aa wede dooyisadí ɗaŋŋal, wo wede naabo toŋ iŋkino y'a t'ise aa galmeegí. Aame nuŋ wede ɓoy ɗuwo an ni kalɗa an'de nuŋ Belzebul maŋ, kune ɗoŋ ɓoozó an un di'n kilɗita a ceera sey.»

Wedusu wede kun i-d'orgiɗe
(Markus 8.38; Lik 9.26; 12.2-9)

26 «Kune a ɗuwo kun an orgiɗe ye. Sulɗì ɗoŋ pay ombiɗe'ŋ, saŋ onniyo soo a t'ooɗiba ita, wo ono ɗoŋ i ki dehu ɗuwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo ɗoŋ pay an di'n olliga.
27 Munɗa wede n'un rootiyo a zimolo geŋ, kun ti y' rooto kereŋ, wo munɗa wede an un meliŋso a kuuduguŋ geŋ, kun yi rooto aa kun a ti gili t'ekki biino kun ɗolle.
28 Kun an orgiɗe ye a ɗoŋ i tôwwo tudde wo an k'aane tôwwo k'unde ye me. Ki too maŋ kun d'orgiɗe a Raa, yode wede aane i t'îde tudde ti unde pây adda k'uwwo.
29 Kun suune ooyo sire ɗoo miŋ in t'owile ti soŋko soo kollo, wo ti diinayaŋ soo toŋ a siiɗo i k'oore ye, daa ki Galmeeguguŋ Raa yi ki suune ye me.
30 Wo ki kune, ilali k'egguŋ geŋŋo toŋ Raa yi ti'n kaza pay.
31 Iŋkino kun orgiɗe ye, kono kune zooyaguŋ yi jiire ooyo ɓaadaŋ!»

Rootiyo a ɗaana ɗuwo ki daaniya k'Isa

32 «Wede tuuku yi ruuta a ɗaana ɗuwo yoŋ ki nuuno maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey kay yoŋ ki nuuno, a ɗaana Meegó Raa a kandaane me.
33 Wo ɗe wede tuuku yi ruuta a ɗaana ɗuwo yi ki n' suune ye maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a ɗaana Meegó Raa a kandaane me.»

Isa y'iido ki moo me?
(Lik 12.51-53)

34 «Kun elke ye, nuŋ n'iido n'un t'ela toose adda duniya me. N'a k'iido ti toose ye, wo ɗe n'a iido ti ɗeyyiso.
35 Eyye, nuŋ n'iido ulo ti meegí n'an ahinte, uto ti mettú n'an ahinte, erewo ti andutú n'an ahinte.
36 Wede tuuku toŋ i di t'isa ɗoŋ k'aduzí miŋ, ɗoŋ adda ɓoozí geŋŋo.
37 Wede yi geyyiso meegí ise meedí a jiire nuuno maŋ, yoŋ geŋ yi k'îide ki daaniyadó ye. Wede yi geyyiso ulí ise utí a jiire nuuno maŋ, yoŋ geŋ yi k'îide ki daaniyadó ye.
38 Wede yi k'iyya y'a ki t'inda kono nuuno wo y'a ki n' daane ye maŋ, yoŋ geŋ yi k'îide ki daaniyadó ye.
39 Wede yi diha boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo wede y'iila tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta.»

Wede eliyo geŋ, aggadí y'a ti t'ooney
(Markus 9.37,41; Lik 9.48; 10.16; Zaŋ 13.20)

40 «Wede unni seeɗu bey sire maŋ, geŋ aa yi seeɗu nuŋ batum, wo wede yi ni seeɗu bey sire maŋ, geŋ aa yi seeɗu wede i n'igibo.
41 Wede i seeɗu nebi ki Raa kono yoŋ nebi maŋ, munɗa wede Raa yi dehu yi-t'eley a nebi geŋ, y'a yi t'ooney kay, wo wede yi seeɗu wede ki diine kono yoŋ ki diine maŋ, munɗa wede Raa yi dehu yi-t'eley a wede ki diine geŋ, y'a yi t'ooney kay.
42 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku yi eela ahu ŋoyoyo a kulso ɗaŋŋal, a wede soo ɗuwo an yi wolliyo yoŋ ŋeŋku kono yoŋ ti diine sanalliyagó maŋ, munɗa wede Raa yi dehu yi-t'eley geŋ, y'a yi t'ooney.»

11

Ɗoŋ zina ki Zaŋ Batis ti Isa

1 Aame Isa y'a ti ɗiŋge ti rootiyto a munɗa wede kane sanalliyagí koomat makumu sire an d'isey maŋ, tiŋ geŋ y'a iŋgile dooyiso ɗuwo wo yi kazita adda geegiryagi ki siiɗo gettiyo.
2 Wo Zaŋ Batis yi lekkiyo daŋgay geŋ, y'a illiga ɗoŋ an tôwwo taaya a naabo k'Almasi Raa yi biire. Iŋkino maŋ yi d'igibe ɗoŋ miibi ti diine sanalliyagí ki tukk'Isa.
3 An iide'ŋ an di y' tunde, an'de: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?»
4 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun'do a Zaŋ, kun i-t'ôodoy taaya a munɗa wede kun ollige wo kun wolliyo eŋ me:
5 Koŋzayi an di wolliyo kereŋ, ɗoŋ jekese an sooru beehiye, ɗoŋ bitiɗe an t'ize kamileŋ, duŋgiyagi an d'ollige, ɗoŋ unto an di bilɗe wo Rabila Majjaanawa an an gizite a ɗoŋ an k'ede munɗa ye.

6 Wo uŋsuwo a wede y’a ziiɗa zakiɗi
kono nuuno bini ɗaŋgu!»

Rootiyo k’Isa a tukki Zaŋ Batis

7 Sanalliyagi ki Zaŋ Batis an t’iŋgile maŋ,
aame geŋ Isa y’a iise rootiyto a ɗoŋ duuru
a tukki Zaŋ, y’ede: «Kun iide k’adda balɗa
wolliyo ki moo me? Ki wedusu wede aa
alala ere maaye yi t’agisa gettiyo ko? Aha.
8 Ɗe iŋkino kun iide wolliyo ki moo me?
Ki wedusu yi t’usse kallagi majjanɗani ko?
Wo ɗe kane ɗoŋ ossiyo kallagi majjanɗani
geŋ, an lekkiyo adda ɓoyɗi mozagi.
9 Ɗe kun iide wolliyo ki moo me? Ki nebi
ko? Eyye, wo kun ollo n’un di rooto, yoŋ
geŋ yi jiire nebi sey.
10 Yoŋ geŋ wede an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de: “Kun ollo, nuŋ n’a
t’igiba wede zindó y’a ooguma ki poone ti
kee, y’a di t’okkimey urzizá*.”»
11 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Ɗerec iŋkino
wo n’un di rooto: Ti diine ɗuwo ɗoŋ pay
erayi an ehe geŋ, wede aase goole a ceere
Zaŋ Batis umbo. Wo iŋkino toŋ maŋ, wede
yoŋ ŋeŋku a jiire adda Moziko Raa geŋ,
yoŋ goole yi jiire Zaŋ.
12 T’ume Zaŋ Batis y’iise naabo Raa bini
aŋkeŋ̃ŋo geŋ, ɗuwo an d’eliyo gotono
kono an t’ette adda Moziko Raa, wo kane
ɗoŋ i ŋaayu ki toogo geŋ, an dehu an di-
t’oobe.
13 Raa y’an di ruute a ɗuwo a tukki
Mozikadí ere a etto, t’urzi k’ono ɗoŋ
an riiŋe ti kaaga adda mattup k’oogoro
Muusa ti ɗoŋ pay ki nebiyagi, bini aaniya
Zaŋ Batis.
14 Aame kun dehu kun amɓe maŋ, geŋ̃ŋo
Zaŋ yode wede nebiyagi an ruute, an’de:
“Saŋ Eli y’a etto me†.”
15 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ,
y’ollo koɗuwo!
16 Ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo eŋ n’a t’eese kane aa
wee wee? Kane an deeyiso aa iŋ̃ŋi an ti
guune a bere ɗoŋ duuru, an di waakutu
eebaŋ, an d’eesiyo:
17 “Kaye ay un di biiha siraro toŋ maŋ, kun
ki d’immira ye!
Ay un d’ûure ôoro k’unto toŋ maŋ, kun ki
d’iile ye!”
18 Iŋkino Zaŋ y’iina geŋ, onniyo muno
yi lekkiyo daa k’omɓo, toote k’iŋ̃ŋi biŋ̃ yi
k’iiɓe ye, wo ɗuwo an di rootiyo, an’de:
“Yoŋ i-d’ede siitan a eedí!”
19 Wo nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede
eŋ, n’iina maŋ ni d’omɓo ni soɓo, wo
an di rootiyo, an’de: “Kun wollo, wede
eŋ y’elkiyo miŋ a omɓo ti soɓo toote
k’iŋ̃ŋi biŋ̃ ɗaŋŋal, yoŋ laŋze ki ɗoŋ seɗɗu
jibaaye wo ti ɗoŋ k’oldíko oŋgo.” Wo
Raa’ŋ, suuniyo k’ono ere i d’ede, ɗuwo an
ti zuune todʼte ki diine t’urzi naabatú.»

Geegiryagi ɗoŋ i-tuuge k’amɓu a Isa
(Matiye 10.15; Lik 10.12-15)

20 Adda geegiryagi ɗoŋ Isa y’a ize suldi
k’armika ɗoŋ a ise ɓaadaŋ geŋ, ɗoŋzaŋ an
ki ti gime lekkiyadaŋ ye. Iŋkino maŋ y’an
di’n iise aapuɗu, y’ede:
21 «Ɗabar a kune ɗoŋ geeger Ko-
razeŋ! Dabar a kune ɗoŋ geeger Betsayda!
Ɗerec, aame suldi k’armika ɗoŋ Raa y’ize
di kune geŋ aŋki y’aase a geeger Tir ti
Sidoŋ maŋ, aŋki ti kaagine ɗoŋzaŋ an
t’ossite kallagi môolo wo tuddaŋ an aa di
kosse puure, wo an di-kime lekkiyadaŋ.
22 Eyye, wo kun ollo n’un di rooto,
onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, kane
ɗoŋ geeger Tir ti Sidoŋ geŋ booradaŋ t’a
koona soodo ti ere ki kune.
23 Wo kune ɗoŋ geeger Kapernayim, kun
elkiyo miŋ Raa y’un ti’n sika k’awwa ki
kandaane ko? Aha, Raa y’un ti’n ɗeega
adda diine ɗoŋ unto. Ɗerec, aame suldi
k’armika ɗoŋ ize di kune geŋ, aŋki aase
a geeger ki Sodom maŋ, geeger gette
aŋkeŋ̃ŋo toŋ t’a lekke sey.
24 Kono kamo n’un di rooto, onniyo ere
Raa yi ɗekka booro gette, kane ɗoŋ siiɗo
Sodom geŋ booradaŋ t’a koona soodo ti ere
ki kune.»

Meega Raa ti Ulo
(Lik 10.21-22)

25 Aame geŋ Isa y’a ruute, y’ede:
«Mee’ki nuŋ, kee Galmee’ki kandaane ti
siiɗo, ni ki tamma kono suldi eŋ k’an di’n
umbiɗa a ɗoŋ suuniyo k’ono wo a ɗoŋ
eedaŋ soodo a elkiso geŋ me, wo k’an
t’iiɗiba ita a ɗoŋ aa iŋ̃ŋi suŋ̃ŋi.
26 Eyye Mee’ki nuŋ, geŋ ki dihe suldi a
t’ise iŋkino.
27 Suldi pay Meegó Raa y’o n’ele a beezó,
wenɗa soo toŋ a suune Ulo umbo, i y’
suune Meega ɗaŋŋal. Wo wenɗa soo toŋ
a suune Meega umbo, i y’ suune Ulo wo ti
kane ɗoŋ Ulo yi dehu y’an t’ooɗiba itadí
ɗaŋŋal.»

Isa ume puukiyo k’undiyaguŋ

28 «Kune ɗoŋ pay i sarkiya attiɗi wede ki
ɗoŋ dooyiso k’oogoro an zaapu egguŋ wo
kun urme geŋ, kun’di k’ume nuuno, wo
nuŋ n’un ti’n puuka.
29 Kun t’amɓo talgayó‡ wo kun d’oziro
a urzi dooyisadó, kono nuŋ addó tasse ni
ki koliyo tuddó ye, wo kune kun t’oona
puukiyo k’undiyaguŋ.
30 Ɗerec, talgayó yoŋ i k’ooŋe ye k’amɓu
me, wo attiɗizó wede n’un t’ela yoŋ soodo
ki sarkiya me.»

* **11:10 11.10** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1. † **11:14 11.14** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. ‡ **11:29 11.29** ***Amɓo talgayó:*** I-kaza dooyiso k’Isa kun d’ozire eego.

12

Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Markus 2.23-28; Lik 6.1-5)

1 Saŋ maŋ a onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopiɗe t'adda
domƀi ɗoŋ ki geme ti sanalliyagí. Aame
geŋ kane sanalliyagí mosogo, maŋ an d'iise
sattita geme an di doyɗiso.
2 Kane Pariziyeŋ an wulle iŋkino maŋ,
an i di ruute Isa, an'de: «Ki wollo sanal-
liyagá an d'isiyo munɗa wede oogiradiŋ
ti k'ele urzi k'isiyo ye a onniyo ere ki
puukiyadiŋ te!»
3 Wo ɗe Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki
kotto kun gire munɗa wede ti kaaga on-
niyo soo yode Dawut y'ize ti ɗoŋ a itadí,
aame mosogo ti'ni ziiɗa geŋ me.
4 Yi-t'iide adda Ƀoy Raa wede an ikkima
ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele
seɗeke a Raa, wo yode ti ɗoŋ a itadí an
d'iimi. Wo Raa y'an k'ize munɗa ye, ki too
maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me,
oogiradiŋ t'ele urzi a ɗoŋ seɗeke ɗaŋŋal.
5 Ki kotto kun gire adda mattup k'oogoro
Muusa me a onniyo ere ki puukiyadiŋ
toŋ, ɗoŋ seɗeke i naabiya adda Ƀoy Raa
geŋ, an ki daaniya urzi k'oogoro k'onniyo
gettiyo ye, an di naabiya, toŋ maŋ booro
t'an ki'n seeɗu ye.
6 Wo kun ollo, n'un di rooto: a eṇṇo i
d'ede wede ede i jiire Ƀoy Raa!
7 Kune'ŋ ɗuwo eŋ munɗa ulsu an k'ize
ye toŋ, kun'de booro ti'ni ziiɗa. Iŋkino
maŋ kun ki'n zuune ye ita k'ono ɗoŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
"Ni dehu kun d'ise adde koɗuwo ti ɗuwo,
geŋ i jiire seɗeke ere kun isiyo ki seyɗi*."»
8 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Nuŋ wede an
n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo
munɗa wede aa addó i dehu ekk'onniyo
ere ki puukiyadiŋ te.»

Wedusu beezí unto
(Markus 3.1-6; Lik 6.6-11)

9 Tiŋ geŋ Isa y'a iŋgile yi-t'iide adda ƀoy
wede Yawudiyagi ge dooyiso.
10 Adda ƀoy geŋ i d'ede wedusu soo
iŋkino beezí unto. Kane Pariziyeŋ an dehu
an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo
an di y' tunde, an'de: «Oogiradiŋ urzi
t'ele ko, k'eliyo beeko a onniyo ere ki
puukiyadiŋ te?»
11 Wo yo Isa y'an di'n gime onamaŋ,
y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ wee wee, aame i-
d'ede damsadí soo ɗaŋŋal ti t'iire adda
k'olɗe sohuru a onniyo ere ki puukiyadiŋ
maŋ, y'a k'ette, t'adda k'olɗe y'a ki t'aɗɗe
ye me? Eyye, y'a-t'aɗɗe!
12 Wo wedusu geŋ yi jiire damsa taŋ
ƀaadaŋ! Geŋ iŋkino oogiradiŋ urzi t'ele
a wedusu ki-d'ise beehiye a onniyo ere ki
puukiyadiŋ te.»
13 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute a wede geŋ,
y'ede: «Beezá ki y'onɗo.» Maŋ y'a y'unɗe,
wo beezí a t'ikkima aakede bakadí soo me.
14 Saŋ kane Pariziyeŋ tiŋ geŋ an t'uɗɗe,
an iide'ŋ an t'ugiye, an t'îide onamaŋ kaŋ
soo a tukk'Isa, an di dehe urzi ki tôwwadí.

Wede naabo wede Raa yi biire

15 Isa y'a ti zuune elkiso Pariziyeŋ te,
iŋkino maŋ tiŋ geŋ y'a t'irga, wo ɗoŋ
ƀaadaŋ an di y' diine. Ti diinayaŋ ɗoŋ pay
eeni y'an d'ele beeko.
16 Wo y'an di ruute ti golla zakiɗi a
ɗuwo, kono an ki roote ye a munɗa wede
y'ize me.
17 Geŋ iŋkino a iina kono a-t'ette a ono
ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi Ezayi,
y'ede:
18 «Eṇṇo wede naabadó wede ni biire me,
nuŋ ni y' giyye ƀaadaŋ, wo ulbó pay uŋse
ti yode me.
Undó t'a koona a eedí,
wo a ita ɗuwo pay y'an kizita urzi wede ki
diine ki Raa.
19 Yi ki deha niikiyto k'ono ulpi ti wenɗa
ye, yi ki ɗillita ɗollite ye,
wo an k'olliga golladí a bere ɗoŋ duuru ye.
20 Yoŋ y'a koona tasse ti kane ɗoŋ toogadaŋ
umbo me, geŋ aakede alala ere i-
guuɗite gette yi ki ti damƀa ye,
wo rippinso k'uwwo ti koddiyo ƀotto gette,
yi ki ti t'îda ye.
Y'aasa iŋkino bini munɗa wede ki diine
geŋ y'a ceera oldiko.
21 Wo ita ɗuwo pay an zaapa elkiyadaŋ a
sundí†.»

Isa ti Belzebul
(Markus 3.22-30; Lik 11.14-23; 12.10)

22 Saŋ maŋ Isa an i d'irkiɗo wede soo
iŋkino koosiyo wo yi k'orbe ye, kono i-
d'ede siitan a eedí. Wede geŋ Isa yi-d'ele
beeko, bizí a t'ihina y'a iise ono wo yi
wolliyo kereṇ.
23 Kane ɗoŋ duuru geŋ an ziiɗa giggiraŋ
wo pay an di ruute, an'de: «Yode eŋ wede
an yi waaku Wede ti biza bumƀu Dawut ye
ko?»
24 Wo kane Pariziyeŋ an illiga iŋkino
maŋ, an di ruute, an'de: «Wede eŋ, tode
Belzebul Meeda siitanɗani i eliyo toogo ki
lommite siitanɗani me!»
25 Wo Isa y'a zuune elkisadaŋ, iŋkino
maŋ y'an di ruute, y'ede: «Moziko ere
tuuku ɗoŋtú an ɗeyyiso ti tuddaŋ maŋ,
mozikadaŋ a latte. Geeger ere tuuku
ɗoŋtú an ɗeyyiso ti tuddaŋ, wo adda ƀoy
wede tuuku ɗoŋzí an ɗeyyiso ti tuddaŋ

* **12:7 12.7** Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6. † **12:21 12.21** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 42.1-4.

maŋ, kane geŋ an k’aane an ki ti lekke kaŋ soo ye.
26 Geŋ iŋkino kay, aame Meeda si-itanɗani ti lommite siitanɗani eebutú maŋ, geŋ an ɗeyyiso ti tuddaŋ batum. Wo ɗe geŋ ki kotto mozikatú ti k’aane ti ki lekke ye!
27 Kune kun’de ni lommite siitanɗani o eliyo toogo Belzebul. Ɗe iŋkino maŋ, ɗoŋ a itaguŋ an lommite siitanɗani ti toogo k’aaye? Geŋ kane batum an un kaza munɗa wede kun rootiyo a tukki nuuno geŋ ɗerec ye.
28 Wo ɗe geŋ, nuŋ o eliyo toogo Unde Raa ni lommite siitanɗani me maŋ, geŋ i-kaza Moziko Raa tod’ t’iina di kune baa.
29 Aame wede yi dehu yi-t’ette adda ɓoy ki wede i-d’ede toogo wo y’a sikiti sulɗizí maŋ, wede geŋ ki poone y’a-kettite wede toogo ɗoo miŋ, y’a aane y’a sikiti sulɗi t’adda ɓoy kollo.
30 Wede yoŋ ki nuuno ye’ŋ, yoŋ aduzó. Wo wede y’a ki n’ noogiyo ki tussiyo ye’ŋ, yoŋ yi teepiyo ki teepiyo.
31 Geŋ kono k’iŋkino, n’un di rooto, ɗuwo Raa y’an t’isa tambobino a olɗiko ere pay an isiyo, ti kalɗita ere pay an kalɗita suma Raa gette. Wo ɗe wede i kalɗita Unde Raa maŋ, a olɗikadí gette Raa yi-k’isa tambobino ye.
32 Wede tuuku yi ruuta munɗa ulsu a tukki nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ̃ŋ̃o maŋ, a olɗikadí gette Raa yi-t’isa tambobino. Wo ɗe wede tuuku i ruutita munɗa ulsu a tukki Unde Kamileŋ̃ maŋ, a olɗikadí gette Raa yi-k’isa tambobino ye, ise adda duniya ere aŋkeŋ̃ŋ̃o, ise adda duniya ere ki ɗaana toŋ maŋ.»

Undumu ti iŋ̃ŋ̃izí
(Matiye 7.16-17; Lik 6.44-45)

33 «Aame undumu beehiye maŋ, iŋ̃ŋ̃izí toŋ beehiye pây. Wo aame undumu ulsu maŋ, iŋ̃ŋ̃izí toŋ ulpi kay. Iŋkino maŋ undumu in yi suuniyo t’urzi k’iŋ̃ŋ̃izí.
34 Kune ɗoŋ ulpi aakede maŋkikagi ɗe! Mummino kun d’aane kun di roote ono ɗoŋ beehiye me? Ɗerec, munɗa wede ɗuwo an okumso adda k’addaŋ geŋ̃ŋ̃o aɗɗiya ti bizaŋ me.
35 Wedusu wede beehiye’ŋ, beehiyko t’ettiyo ti sulɗi ɗoŋ beehiye y’ukume adda k’addí, wo wedusu wede ulsu’ŋ, munɗa ulsu y’ettiyo ti sulɗi ɗoŋ ulpi y’ukume adda k’addí.
36 Kun ollo, n’un di rooto: A onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, ɗuwo a ono ɗoŋ pay an ruutite daa k’urzizaŋ geŋ an d’oopey eedaŋ.
37 Ɗerec, t’urzi k’ono ɗoŋ aɗɗiya ti bizá, Raa y’a di roota kee ki diine a ɗaanadí, wo t’urzi k’ono ɗoŋ aɗɗiya ti bizá, Raa y’a di roota kee booro ti ki ziiɗa me.»

Tondiyo ki munɗa k’armika
(Matiye 16.1-4; Markus 8.11-12; Lik 11.16,29-32)

38 Iŋkino maŋ ɗoŋ suuniyo k’oogoro miibi ti Pariziyeŋ miibi an di tunde Isa, an’de: «Wede dooyisadey, ay dehu k’ay d’ise munɗa k’armika ay di wolle a kize kee Raa yi-k’igibo.»
39 Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Ita ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ, kane ɗoŋ ulpi wo an ki seeɗu urzi Raa ye, an tondiyo munɗa k’armika a kize nuŋ Raa yi n’igibo. Wo armika ti doolo Raa y’an k’isa ye, daa ki armika ere Raa y’ize ti kaaga a nebi Zonas ye maŋ.
40 Kun suune Zonas geŋ y’a likke oŋ̃ŋ̃u aɗo wo diɗɗo aɗo adda k’adde puuniso ere meeda. Iŋkino kay nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, an di n’ottiba wo n’a lekka oŋ̃ŋ̃u aɗo wo diɗɗo aɗo adda muuzo.
41 A onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, ɗoŋ geeger ki Ninib an d’ooziga ki tukki ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o, wo an di roota: “Kune’ŋ booro t’unni ziiɗa.” An roota iŋkino kono aame ɗoŋ geeger ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k’ono Raa maŋ, an di gime lekkiyadaŋ. Wo a eŋ̃ŋ̃o i d’ede wede ede y’a jiire Zonas sey.
42 A onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, mohita ere ti siiɗo ki kese ɗandi t’a ooziga ki tukki ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o, wo t’an di roota: “Kune’ŋ booro t’unni ziiɗa.” Ti roota iŋkino kono tod’ t’iizigo ti siiɗiyagi ɗoŋ dokki t’ita Raa kono t’a olliga suuniyo k’ono ere ki Salamoŋ, wo a eŋ̃ŋ̃o i d’ede wede ede y’a jiire Salamoŋ sey.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu
(Lik 11.24-26)

43 «Aame siitan gette ti tukki wedusu ti t’aɗɗiya maŋ, ti d’eŋgilso k’adda balɗa dehutu k’ume wede t’a lekkey, wo ti ki d’ooniyo ye.
44 Iŋkino ti rootiyo adda k’addutú, ti d’eesiyo: “Ni-kime k’adda bindó ere an di n’ilmo.” Wo a kamatú gette, t’iide’ŋ ti-t’uuney biino guguba, rookiyo kamileŋ̃ wo sulɗutú okkime beehiye.
45 Iŋkino maŋ ti di kama k’adda balɗa, t’a waaku siitanɗani ti doolo sarat bundiɗi a jiire tode sey. An di-kama kaŋ soo, an t’ettiyo adda biino gettiyo i-t’isiyo ɓoozaŋ. Iŋkino yo wede geŋ, lekkiyadí ere k’ita i-t’isiyo ooŋ̃e i ceeriyo ere ki poone. Wo geŋ aasa iŋkino kay ki ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o ulpi geŋ me.»

Mekk’Isa ti zemɓadí
(Markus 3.31-35; Lik 8.19-21)

46 Isa adda ɓoy, a ɗoŋ duuru y’an ti
rootiyto ɓotto, aame geŋ meedí ti zemɓadí
an d’iina, wo an t’îhira ti paate, an dehu
an i di roote.
47 Maŋ wede soo iŋkino yi di ruute a
Isa, y’ede: «K’ollo, meedá ti zemɓadá an
t’îhira ti paate, an dehu an a-di roote.»
48 Wo ɗe a wede geŋ Isa yi di’n gime
onamí, y’ede: «Ki kotto maŋ, meedó ti
zemɓadó aŋ wee wee?»
49 Maŋ y’a d’uuye beezí ki tukki sanal-
liyagí wo y’a ruute, y’ede: «Kun wollo,
kane eṇṇo aŋ meedó ti zemɓadó me.
50 Iŋkino maŋ wede tuuku y’isiyo sulɗi
ɗoŋ pay Meegó Raa a kandaane yi dehu
geŋ, yode geṇṇo leemadó, teemadó wo
meedó me.»

13

Ono ombiɗe a tukki wede korso
(Markus 4.1; Lik 8.4)

1 A onniyo gettiyo batum, t’adda ɓoy Isa
y’a t’uɗɗe y’a iŋgile, y’iide’ŋ y’a-guune a
biza bar.
2 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di-t’ugiye,
iŋkino yi di gili adda tooko, y’a-guune wo
kane ɗoŋ duuru pay an t’îhira a biza bar.
3 Yoŋ y’an di ruutite sulɗi ɓaadaŋ t’ono
ombiɗe, y’ede: «I d’ede wedusu soo iŋkino
yi t’iide korso buzu k’adda doome.
4 Aame yi sakkisa geŋ, buzu oŋgoŋ a-
zilɗiti a urzi, emɓi an iido’ŋ an di-tiɓɓe
pay.
5 Buzu oŋgoŋ soŋ a-zilɗiti a ume wede
t’adda’ŋ paŋgiragi, siiɗadí baata. Kane
geŋ a t’uɗɗe kesiko kono siiɗadaŋ soodo.
6 Aame peeɗo ti-gilo wo t’ihina maŋ,
kane geŋ a t’igge, a-biiha kono sondayzaŋ
i ki ti ɗiige ye.
7 Ɗoŋ soŋ a-zilɗiti adda k’ahimagi, kane
geŋ a t’uɗɗe wo ahimagi an iiziga maŋ, an
di’n ippe.
8 Ɗoŋ oŋgoŋ soŋ a-zilɗiti a siiɗo ere
beehiye, kane geŋ a t’uɗɗe, an d’ihira wo
an d’ehe: ulo muduso soo y’a ehe iṇṇi
meeda, soŋ ada zoot wo soŋ ada g’aɗo.
9 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ,
y’ollo koɗuwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyto t’ono ombiɗe me
(Markus 4.10-12; Lik 8.9-10)

10 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an aa
d’iide ki sirpa k’Isa wo an di y’ tunde,
an’de: «De ki moo me k’an rootiyto a ɗoŋ
duuru t’ono ombiɗe me?»
11 Yoŋ y’an di’n gime onamaŋ, y’ede:
«Ni rootiyto iŋkino kono a kune’ŋ Raa
y’un ele suuniyo ki sulɗi ɗoŋ ombiɗe ki
Moziko Raa te, wo a kane geŋ suuniyo gette
Raa y’an k’ele ye.
12 Ɗerec, a wede i-d’ede suuniyo geŋ,
an i-t’eela t’eego i di t’isa ɓaadaŋ a ceera,
wo ɗe a wede i-k’ede suuniyo ye geŋ, ere
booloŋ i-d’ede toŋ an i-t’amɓa.
13 Kun ollo, nuŋ n’an orbe t’ono ombiɗe
me kono kane an aane an wolle toŋ, ki
kotto munɗa an ki y’ wolle ye, wo an aane
an olliga toŋ, ki kotto munɗa an ki y’olliga
ye wo itadí an ki ti suune ye.
14 Geŋ a kane geṇṇo a-t’iide a ono ɗoŋ
Raa y’igibo ti kaaga t’urzi nebi Ezayi, y’a
ruute, y’ede:
“Kune kun d’olliga kereṇ, wo ono itadaŋ
kun ki ti suuna ye,
kun di wolla kereṇ, wo munɗa kun ki y’
wolla ye.
15 Ɗerec, ɗuwo eŋ kuwwagaŋ an a-ti
ŋiyye daŋkila kono a k’olliga ye,
edayaŋ an a-t’ippe kono a ki wolle ye,
wo an t’ize tuusiyagi kono ono itadaŋ an
gi di’n suune ye.
An ize iŋkino kono an ki dehu ye an di-
kimo ki tukki nuŋ Raa, n’an t’ele
beeko me*.”
16 Wo nuŋ n’a roote, uŋsuwo a kune
kono edaguŋ i wolliyo wo kuwwaguŋ ol-
lige.
17 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto:
Nebiyagi ɓaadaŋ ti ɗoŋ ki diine ɓaadaŋ an
dihe an di wolle munɗa wede kun wolliyo
eṇṇo, wo an gi di y’ wulle ye. An dihe an
d’olliga munɗa wede kun ollige eṇṇo, wo
an gi di y’illiga ye.»

Ooɗibe k’ita k’ono ombiɗe a tukki wede korso
(Markus 4.13-20; Lik 8.11-15)

18 «Iŋkino kun ollo, ette ita k’ono ombiɗe
a tukki wede korso.
19 Buzu wede i zilɗiti a biza k’urzi geŋ,
i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono ki Moziko Raa
wo an gi di’n seeɗu addaŋ ye. Aame geŋ
Mohita k’olɗiko t’ettiyo, ono ɗoŋ an illiga
ti t’oɗɗipe t’adda k’addaŋ me.
20 Buzu wede i zilɗiti a ume wede t’adda
paŋgiragi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono
Raa, kesiko ulbaŋ uŋse an d’amɓu.
21 Wo ɗe ono sottadaŋ ti ki ti ɗeegu adda
k’addaŋ, an aa ki seeɗu zakiɗi ye. Aame i
ettiyo dabar ise ɗuwo an’ni dabirsa kono
an umɓe a ono Raa maŋ, kesiko an t’argu.
22 Buzu wede i zilɗiti adda k’ahimagi
geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa, wo
ɗe saŋ elkisito a sulɗi duniya ti dehutu
k’urzi maala an di’n appiya ono geŋ me,
an ki d’ohire ye a urzi Raa me.
23 Ki ɗaŋgu buzu wede i zilɗiti a siiɗo
ere beehiye’ŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige

* **13:15 13.15** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

ono Raa wo an di suuniyo itadaŋ, an
d'ohire a urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti
doolo, aakede ulo muduso soo y'a ehe iŋ̃ni
meeda, soŋ ada zoot, wo soŋ ada g'aɗo.»

Ono ombiɗe a tukk'iizi buŋgari

24 A ɗoŋ duuru geŋ, Isa y'an d'iise
rootiyo k'ono ombiɗe ti doolo sey, y'ede:
«Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa
wedusu yi giira buzu wede beehiye adda
doomizí.
25 Wo a diɗɗo ɗuwo pay an udige maŋ,
aduzí y'a t'iide k'adda doome geŋ̃ŋo y'a di
giira iizi buŋgari adda kay, wo tuddí yoŋ
y'a aahe.
26 Aame mudu geŋ an t'uɗɗe wo an iise
paŋ̃ita maŋ, iizi buŋgari geŋ̃ŋo toŋ an di
biŋ̃e kay.
27 Iŋkino kane ɗoŋ naabo ki wede
ɓoy geŋ, an iido'ŋ an i di ruute, an'de:
"Galmeegey, para maŋ ki giira buzu wede
beehiye adda doome me, ɗe iizi buŋgari
geŋ an iido ti too me?"
28 Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
"Geŋ ize aduzó." Iŋkino maŋ kane ɗoŋ
naabo an di y' tunde, an'de: "Ki dehu ay
t'odo iizi buŋgari ay di'n oɗɗipoy ko?"
29 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: "Aha, kun'te
ye, kono kun oɗɗipey iizi buŋgari geŋ,
kun a t'oɗɗipey ti mudu pây.
30 Kun oolo an d'ôhira ti mudu kaŋ
soo bini onniyo k'ayɗu, aame geŋ n'an di
roota ɗoŋ k'ayɗu, ki poone an di kirɓa
iizi buŋgari an di-kettita k'oggiyadaŋ ɗoo
miŋ, saŋ mudu an di'n t'aaha k'adda
giiyayó kollo."»

Ono ombiɗe ekk'ulo k'undumu sundí mutard
(Markus 4.30-32; Lik 13.18-19)

31 Isa y'an rootiyo ono ombiɗe ti doolo,
y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa ulo
k'undumu soo sundí mutard wedusu y'a
t'umɓe, y'a-giira adda doomizí.
32 Wo ɗe ulo k'undumu geŋ yoŋ ŋ̃eŋku
a jiire ti diine k'iŋ̃ni k'inda pay. Aame
yi t'aɗɗiya maŋ, yi d'isiyo goole i ceeriyo
inda ɗoŋ pay adda jineene geŋ̃ŋo, geŋ
emɓi toŋ an d'appiyta ɓoydî ekki layɗayí.»

Ono ombiɗe a tukk'orme
(Lik 13.20-21)

33 Isa y'an rootiyo ono ombiɗe sey ti
doolo, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso
aa orme erewo ti-sokiyo booloŋ, t'a-t'oɓe
a moono ɓaadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ
moono yi-ti t'oozige pay.»

Ki moo me Isa yi naabiya t'ono ombiɗe me
(Markus 4.33-34)

34 A onniyo gette, Isa a dooyisadí ere
pay gette yi'ni duuye ɗoŋ duuru t'ono
ombiɗe, wo munɗa daa k'ono ombiɗe
y'an ki rootiyo ye.
35 Yoŋ y'ize iŋkino kono a-t'ette a ono
ɗoŋ nebi yi ruute ti kaaga, y'ede: «Nuŋ ni
t'ihina bizó n'an rootita t'ono ombiɗe, wo
n'an di kizita suldî ɗoŋ Raa yi ti'n umbiɗa
t'ume y'ikkima duniya†.»

Ooɗîbe k'ita k'ono ombiɗe a tukk'iizi buŋgari

36 Iŋkino maŋ ɗoŋ duuru Isa yi'n iili wo
y'a aahe ɓoy. Maŋ kane sanalliyagí an aa
d'iide sirpadí an di y' tunde, an'de: «Kee
k'ay t'ooɗîbi ita k'ono ombiɗe a tukk'iizi
buŋgari ɗoŋ adda doome geŋ̃ŋo.»
37 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Wede i korso buzu beehiye geŋ, nuuno
wede an n'ehe aa ulo wede.
38 Doome geŋ, duniya. Buzu wede
beehiye geŋ, kane ɗoŋ ki Moziko Raa. Iizi
buŋgari geŋ, kane ɗoŋ ki Mohita k'olɗîko.
39 Adu wede i giira iizi buŋgari geŋ, tode
Meeda siitanɗani. Onniyo k'ayɗu gette,
onniyo ere ki ɗaŋgu duniya. Wo ɗoŋ
k'ayɗu geŋ, maaleekiyagi.
40 Geŋ aakede iizi buŋgari ɗuwo an
t'oɗɗîpe an di zebbiyo adda k'uwwo
k'oggiyo geŋ, aasa iŋkino kay a onniyo ere
ki ɗaŋgu duniya te.
41 Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ,
n'a t'igiba maaleekiyagó an di sika t'adda
diine ɗoŋ ki Mozikadó, kane ɗoŋ pay i
t'eliyo eebaŋ adda k'olɗîko wo ɗoŋ pay
isiyo suldî ɗoŋ ulpi geŋ me,
42 wo an ti'n sebbey adda baala k'uwwo
t'oggiyo ɗala ɗala, ume wede ki ɗollite
môolo wo k'aaɗumu sina.
43 Wo kane ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa geŋ,
an di rilitey aakede peeɗo adda Moziko ki
Meeganŋ Raa. Wede i-d'ede kuwwa k'ollige
maŋ, y'ollo koɗuwo!»

Ono ombiɗe a tukki laale wede an t'umbiɗa

44 «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso
aa laale an t'umbiɗa adda doome, wo
wedusu y'iide'ŋ y'a y'uune. Yoŋ wede geŋ
laale yi di y'umbiɗa sey, wo a uŋsuwo
ere i-d'ede ɓaadaŋ gette y'a iŋgile, y'iide'ŋ
suldîzí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'a
t'iwila doome geŋ̃ŋo.»

Ono ombiɗe a tukki ɗogoro zooyatú ooŋe

45 «Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso
sey, aakede wede suuk yi dehutu ɗogoro
majjaanawa tuwarwa kar.
46 Aame ɗogoro zooyatú ooŋe ɓaadaŋ
gette yi t'uune maŋ, y'a iŋgile, y'iide'ŋ

† **13:35 13.35** Kun wollo adda mattup ki Soom 78.2.

suldĩzí pay y'a t'iwilto, wo y'iido'ŋ y'aa t'iwila ɗogoro gettiyo.»

Ono ombiɗe a tukki lebiɗo

47 «Kun ollo sey, Moziko Raa tod' ti deeyiso aa lebiɗo an ti seɗdĩyo adda bar, ita puuni ɗoŋ tuuku toŋ pay, ti t'in sokiyo.
48 Aame ôoniyo maŋ ɗoŋ sawwiya an t'argu a zeŋge, maŋ an di konso, an di beeriyo puuni ɗoŋ k'omɓo k'adda k'eesayaŋ, wo ɗoŋ k'omɓo ye ki sebbiyo mendaŋ.
49 Geŋ a onniyo ere ki ɗaŋgu duniya toŋ aasa iŋkino, maaleekiyagi an d'etta an di'n ooyey ɗuwo ɗoŋ ulpi t'adda diine ɗoŋ ki diine me,
50 kono an ti'n sebbey adda baala k'uwwo t'oggiyo ɗala ɗala, ume wede ki ɗollite môolo wo k'aaɗumu sina.»

Dooyiso aware ti ere mazzini

51 Isa y'a tunde sanalliyagí, y'ede: «Ono ombiɗe pay geŋ itadaŋ kun'ni zuune ko?» Kane an i-di'n gime onamí, an'de: «Eyye, itadaŋ ay ti zuune.»
52 Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Geŋ iŋkino wede suuniyo k'oogoro tuuku toŋ yi daaniya urzi ki Moziko Raa maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede ɓoy, t'adda laalayí wede y'ukume geŋ, yi d'amɓu suldĩ ɗoŋ aware wo suldĩ ɗoŋ mazzini yi naabiya eego.»

Ɗoŋ Nazaret an koogire Isa
(Markus 6.1-6; Lik 4.16-24)

53 Aame Isa dooyisadí ere t'ono ombiɗe gette y'a ti ɗĩŋge maŋ, tiŋ geŋ y'a t'iiziga.
54 Wo y'a iŋgile ki Nazaret geeger ere y'a ihira. Aame y'iiney maŋ, y'a iise dooyiso ɗuwo adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, wo kane ɗoŋ pay adda ɓoy geŋ an ziiɗa giggiraŋ. Kane an di ruute, an'de: «Yoŋ y'uuno suuniyo k'ono ette ti too me, wo mummino yi d'isiyo suldĩ k'armika kino me?
55 Yo eŋ ulo ki wede k'âhuntu sarpaŋje ɗe me! Tode meedí tiŋ sundutú Mariyam ɗe te! Kane zemɓadí kuuli'ŋ sumɓiyagaŋ Zak, Yusup, Simo wo Ziid ɗe me!
56 Wo zemɓadí erayi toŋ kane an lekkiyo pay ti kine ɗe me! Toogo ti suuniyo k'ono kino eŋ, y'a uuno ti too me?»
57 Kono k'iŋkino an di-tuuge k'amɓu onamí me. Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec, nebi geŋ aame tuuku toŋ onamí an d'ollige, wo ɗe ɗoŋ a geeger ere y'a ihira ti ɗoŋ adda ɓoozí ɗaŋŋal, onamí an k'olliga ye me.»
58 Wo a ume geŋ suldĩ k'armika Isa yi k'ize ɓaadaŋ ye, kono kane an ki ziipe addaŋ a yode ye.

14

Taaya k'unto ki Zaŋ Batis
(Markus 6.14-29; Lik 9.7-9; 3.19-20)

1 Aame geŋ Erod yoŋ wede goole yi dokkiyo siiɗo Galile, y'a illiga suma k'Isa ti môolo.
2 Maŋ y'an di ruute ɗoŋ naabadí, y'ede: «Wede geŋ yoŋ Zaŋ Batis! Yi bilɗo ti diine ɗoŋ unto, geŋ kono k'iŋkino i-d'ede toogo yi d'isiyto suldĩ k'armika me.»
3-4 Erod y'ilke iŋkino kono yi-ziiɗa ere leemadí Pilip sundutú Erodiyas, wo Zaŋ Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti k'ele ye k'a seeɗa erewo gette.» Iŋkino maŋ Erod y'an di ruute a asigiryagi an ti y' ziiɗo Zaŋ me, an ti y' gittite wo an ti y' ziɗɗe adda daŋgay.
5 Erod yi dehu Zaŋ asigiryagí an di y' t'îde, wo ɗe y'an d'orgiso a Yawudiyagi kono kane pay an zuune adda k'addaŋ Zaŋ geŋ yoŋ nebi.
6 Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarnaape. Iŋkino onniyo gette t'iina maŋ, uto koŋso k'Erodiyas t'a immira a ɗaana ki ɗoŋ an'ni wiiko, wo a tode gette Erod addí i-d'iɓi.
7 Iŋkino maŋ y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Munɗa wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, wo ni di t'ela.»
8 Mettú Erodiyas ti di t'elite ono, maŋ uto koŋso ti di ruute Erod, t'ede: «Aŋkeṇṇo k'o ti ɗekki eego Zaŋ Batis, k'o di zaapi adda supira, wo k'o d'adi keṇṇo!»
9 Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi dondoŋ, wo ɗe kono y'a ti nîime tuddí a ɗaana ɗoŋ an'ni wiiko geŋ, y'a iyye y'an di ruute a asigiryagí an di-ɗekko eego Zaŋ, an i t'ela.
10 Iŋkino maŋ y'an igibe k'adda daŋgay an di ɗikko eego Zaŋ te.
11 Eego an t'umɓo adda supira, an i d'ele a uto koŋso wo tod' ti d'iide a mettú.
12 Wo kane sanalliyagi Zaŋ an d'iido, nuune an t'umɓe an t'ittiba. Saŋ an d'iŋgile k'ume k'Isa, an iide'ŋ an i t'îide taaya a munɗa wede ize.

Eliyo k'omɓo a kuuli dupu paat
(Markus 6.30-44; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

13 Aame Isa y'illiga taaya gettiyo maŋ, tiŋ geŋ yi di gili adda tooko y'a diipiɗa bar kono y'a t'arga siidí k'adda balɗa. Wo kane ɗoŋ duuru geŋ umayí an di y'illiga, an t'uɗdĩto t'adda geegiryagi ɗoŋ go-goppoŋ geŋ me, wo an di y' diine ti zoŋɗaŋ.
14 Isa yi ti ɗiige ti tooko maŋ, yi wolliyo ɗoŋ duuru ɓaadaŋ, wo i di t'ize sommagi a ɗuwo geŋ me, y'an d'iise eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni a diinayaŋ.

15 A peeɗo ti t’aahe k’ooriyo maŋ, sanal-
liyagi k’Isa an a d’iide sirpadí wo an i di
ruute, an’de: «K’ollo, ume eŋ balɗa wo
peeɗo toŋ t’iŋgile, iŋkino maŋ ɗuwo pay
eŋ k’an eezo an t’ette k’adda k’illiyagi an
d’owiltey munɗa k’omɓo.»
16 Wo Isa y’an di ruute, y’ede: «I k’ise
ye an d’eŋgile me, omɓo an eelo kune
batum.»
17 Maŋ kane an di ruute, an’de: «A eṇṇo
kaye ay d’ede miŋ mappa paat wo puuni
sire ɗaŋŋal.»
18 Yo Isa y’an di ruute, y’ede: «Kane geŋ,
kun o d’edi keṇṇo.»
19 Maŋ y’an di ruute a ɗoŋ duuru an
di-koone adda soole, saŋ y’a-ziki mappa
paat ti puuni sire geṇṇo, y’a t’umɓe edayí
k’awwa ki kandaane, y’a ruute koɗuwo a
Raa. Maŋ mappa y’a ɓurkite, y’an d’ele a
sanalliyagi wo kane an an di dikkiɗa a ɗoŋ
duuru geṇṇo.
20 Kane pay geŋ an d’iimi wo an d’isse.
Wo omɓo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse,
a ûune dappa koomat makumu sire.
21 Kane ɗoŋ iimi geŋ, an t’îde kuuli suma
dupu paat, daa kaza k’erayi wo iṇṇi.

Sooru k’Isa ti Piyer ekk’ahu
(Markus 6.45-52; Zaŋ 6.16-21)

22 Saŋ maŋ kesiko Isa y’an di ruute a
sanalliyagi, an di-kili adda tooko kono an
d’oogume, an di doopiɗa ti dar bar ti nee,
koore yoŋ ɗoŋ duuru yi-ti’n t’igiba geŋ me.
23 Aame ɗoŋ duuru yi ti’n igibe maŋ, yoŋ
y’a-ti gili ekki kesse kono y’a tonde Raa
siidí. Wo siidí y’a tunde Raa a ume geṇṇo,
bini ume a-t’ize diɗɗo.
24 Aame geŋ tooko tod’te dokki ɓotto ti
zeŋge me. Wo maaye a giggiraŋ, iŋkino
ahu i-kolzite ɓaadaŋ i d’oɓe dubusuk
dubusuk ekki tooko.
25 A diɗɗo biza soohe maŋ Isa yi-t’uɗɗo,
yi sooru t’ekk’ahu yi d’ettiyo tukki sanal-
liyagí.
26 Aame kane an yi wulle yi sooru
t’ekk’ahu maŋ, orgiso t’anni ziiɗa ɓaadaŋ
wo an di ruute, an’de: «Eŋ beyye!» Wo a
orgisadaŋ gette an d’iise ɗollite.
27 Kesiko Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun
omɓoṇ! Kun orgiɗe ye, eŋ nuuno!»
28 Maŋ Piyer y’a t’ihina bizí yi di ruute,
y’ede: «Galmee’ki nuŋ, eŋ ki kotto kee
maŋ, k’o eli urzi n’a ozire t’ekk’ahu, n’a
ette k’ume kee.»
29 Isa y’a ruute, y’ede: «Ki t’edi!»
Maŋ Piyer t’adda tooko yi-ti ɗiige, y’a
iise sooru t’ekk’ahu, yi d’ettiyo tukk’Isa.
30 Wo aame y’uwwe maaye yi tûuke
ɓaadaŋ maŋ, orgiso t’a yi ziiɗa, y’a iise
sooyiso k’adda k’ahu wo yi ɗollite, yi
d’eesiyo: «Galmee’ki nuŋ, ki n’utti, ki
n’utti!»
31 A kaamiki Isa y’a igibe beezí, y’a yi
ziiɗa Piyer me, wo yi di ruute, y’ede: «Kee
zaapu k’addá a nuuno baata, ki moo me ki
niiku me?»
32 Wo aame kane sirwaŋ an ti gili adda
tooko maŋ, maaye y’a ziiɗa.
33 Iŋkino maŋ kane pay adda tooko geŋ
an di dikke a ɗaana k’Isa, wo an i di ruute,
an’de: «Ki kotto kee’ŋ Ulo Raa!»

Eliyo beeko a ɗoŋ k’eeni a siiɗo
Zenezaret
(Markus 6.53-56)

34 An ti diipiɗa bar maŋ, an d’iiney a
siiɗo Zenezaret.
35 Kane ɗoŋ siiɗo gette Isa an di y’ zuune,
maŋ rabiladí an ti-tiipe adda siiɗo pay, wo
ɗoŋ k’eeni pay an i di ziko.
36 Kane ɗuwo geŋ, an i d’oɓe bey kono
ɗoŋ k’eeni an a-botte a bize kallayí ɗaŋŋal
toŋ maŋ, wo kane ɗoŋ pay a bottiyo geŋ an
d’uttiyo.

15

Dooyiso ere ki moŋgiɗagi
(Markus 7.1-13)

1 Saŋ maŋ ɗoŋ miibi ti diine Pariziyeŋ
ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro iido ti Zeruzalem,
an d’iide k’ume k’Isa wo an di y’ tunde,
an’de:
2 «Ki moo me sanalliyagá an a-ti doopiɗe
a dooyiso ere ki moŋgiɗagiŋ an duuye
te? K’ollo, ki poone an t’eesa omɓo geŋ,
beyɗaŋ an k’opilso ye aa moŋgiɗagiŋ an
ruute me.»
3 Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Wo
kune’ŋ, ki moo me kun a-ti doopiɗe a urzi
k’oogoro ere ki Raa, wo kun di sooru a urzi
dooyisaguŋ me?
4 Ɗerec, Raa yi ruute ti kaaga, y’ede:
“Ki elo suma a meegá ti meedá*.” Wo soŋ
y’ede: “Wede yi duuɗiyo meegí ise meedí
koo maŋ, yoŋ geŋ ki tôwwo†.”
5 Wo ɗe kune’ŋ, kun dooyiso ɗuwo,
kun’de: “Wede tuuku yi rootiyo a meegí
ise a meedí, y’ede: Munɗa wede n’a-di
t’ele a gi di nooge, yoŋ ni ele seɗeke a Raa.
6 Maŋ yode geŋ yi ki t’ize ye munɗa
wede i-t’ele suma a meegí me.” Kun isiyo
iŋkino geŋ, kun ti tôwwo ono ɗoŋ Raa yi
ruute kun d’ise me, wo kun di sooru a urzi
dooyisaguŋ.
7 Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, nebi Ezayi
yi ruute ono ɗoŋ Raa y’igibo a tukki kune
geŋ ɗerec, aame yi ruute ti kaaga, y’ede:
8 “Ɗuwo eŋ an o eliyo suma t’ono bizaŋ,
wo ɗe ki kotto adda k’addaŋ kane dokki ti
nuŋ Raa me.

* **15:4 15.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † **15:4 15.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17.

9 Kane suldi ɗoŋ an isiyo kono an o ottilso
geŋ ki bita,
kono urziyagi k'oogoro ɗoŋ an dooyiso geŋ
ettiyo t'urzi ɗuwo ɗaŋŋal‡."»

Suldi ɗoŋ a ki ti k'ise ganigi a ɗaana Raa
(Markus 7.14-23)

10 Saŋ Isa y'a wiike ɗoŋ duuru an t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, wo ono eŋ itadaŋ kun di'n suuno:
11 Suldi ɗoŋ pay wedusu y'oomi geŋ, i ki y'ise ganigi ye a ɗaana Raa me, ki too maŋ i y'ise ganigi a ɗaana Raa munɗa wede aɗdiya ti bizí geŋ̃ŋ̃o.»
12 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Kee ki suune ɗey ko, kane Pariziyeŋ a onamá ɗoŋ an illiga geŋ, kane i'n uuŋ̃e me?»
13 Y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kane Pariziyeŋ geŋ aakede inda ɗoŋ Meegó Raa a kandaane yi k'iite ye, wo kane pay geŋ y'an oɗdipa.
14 Kane geŋ kun oolo, kane aakede koŋzayi, an dokkiyo koŋzayi eebaŋ! Wo ɗe aame wede koosiyo y'arkuɗu koosiyo bakadí maŋ, sirwaŋ pay an di silditi adda k'oldɗe.»
15 Maŋ Piyer y'a t'ihina bizí wo yi di ruute, y'ede: «K'ay t'ooɗibi ita a ono ombiɗe eŋ me.»
16 Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto, kune toŋ onamó egguŋ ti k'aane ti ki'n seeɗa ye pi me!
17 Kun ki suune ye ko, suldi ɗoŋ pay wedusu y'oomi geŋ i-ti ɗeegu adda k'addí, wo saŋ yi-ti'n naamiya me?
18 Wo ono ɗoŋ aɗdiya ti bize geŋ ettiyo ti biza k'ulbe, wo kane geŋ̃ŋ̃o i-ti y'isiyo wede'ŋ ganigi a ɗaana Raa me.
19 Ɗerec, ti biza k'ulbe geŋ̃ŋ̃o ettiyo elkiso ere oldo i-ti y'eliyo wede'ŋ̃ a suldi ɗoŋ ulpi aakede: tôwwo ɗuwo mirsi, moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú, boliyo, oogire, rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ɗaana booro, wo kalɗita tudde.
20 Kane suldi geŋ̃ŋ̃o ɗoŋ i-ti y'isiyo wede'ŋ ganigi a ɗaana Raa me! Wo ɗe urzi k'omɓo daa k'opilso bey aa moŋgiɗagi an ruute geŋ, wede'ŋ i ki y'ise ganigi ye a ɗaana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye
(Markus 7.24-30)

21 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a iŋgile ki siiɗo ere i ɗuule geeger Tir kane ti Sidoŋ.
22 Wo aame geŋ i d'ede erewo tod'te ti siiɗo Kanahaŋ ti lekkiyo adda siiɗo gettiyo, t'a iido tukk'Isa t'a iise ɗollite, t'ede: «Galmeega, kee Wede ti biza bumɓu Dawut, k'iso adde koɗuwo! Uto nuŋ i-d'ede siitan a ettú wo ti dabirsa ɓaadaŋ.»
23 Wo yoŋ onamtú yi-ki'n gime ye. Kane sanalliyagí an a d'iide sirpadí wo an di y' tunde, an'de: «Erewo gette ki ti-kama, kono t'inni daaniya ti ɗollite wo ti k'annugu ye.»
24 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ Raa yi n'igibo ki tukki ɗoŋ k'Izirayel ɗaŋŋal, kane aa damɓami ɗoŋ i digge.»
25 Wo erewo gette t'iide'ŋ, t'a dikke a ɗaanadí wo ti di ruute, t'ede: «Galmeega, k'edi k'a ni noogi!»
26 Yoŋ yi di'n gime onamtú, y'ede: «Beehiye ye k'a t'amɓe omɓo k'iŋ̃ŋ̃i, k'an di t'ele a gahiti me.»
27 Maŋ tod' ti di ruute, t'ede: «Galmeega onamá geŋ ɗerec, wo ki kotto kane gahiti geŋ̃ŋ̃o toŋ omɓo ere i soldite ti bey galmaawaŋ aame an omɓo geŋ, an di pettiyo.»
28 Iŋkino maŋ Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Erewo no, koŋ zaapu k'addí a nuuno ɓaadaŋ geŋ, Raa yi elo munɗa wede addí i dehu.» Wo a kaamiki ututú t'a uune bee.

Eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ
(Markus 7.31)

29 Saŋ maŋ t'ume geŋ, Isa y'a t'iiziga wo y'a iŋgile ki biza bar ki Galile. Y'a-ti gili ekki kesse wo y'a-guune.
30 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an d'ettiyo ki tuddí, an di ziko ti kane ɗoŋ jekese, ɗoŋ koŋzayi, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo, ɗoŋ bizaŋ a t'ippe an k'orbe ye, wo ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ ti doolo toŋ ede. Kane geŋ, ɗoŋ duuru an ti'n zippe a ɗaana k'Isa wo yoŋ y'an d'ele beeko.
31 Kane ɗuwo geŋ an ziiɗa giggiraŋ aame an wulle ɗoŋ bizaŋ a t'ippe an orbe, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo an t'ikkima, ɗoŋ jekese an di sooru beehiye, wo ɗoŋ koŋzayi an di wolliyo. Wo kane pay geŋ an d'iise tamma Raa wede ki ɗoŋ k'Izirayel.

Eliyo k'omɓo a kuuli dupu piɗe
(Markus 8.1-10; Matiye 14.13-21)

32 Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ɗuwo eŋ o t'ize sommagi kono kun wollo an lekkiyo ti nuŋ îide onniyo aɗo, wo aŋkeŋ̃ŋ̃o munɗa k'omɓo an k'ede ye. Ni ki dehu n'an ki ti'n t'igibe addaŋ guguba ye, para maŋ an d'oopey a urzi.»
33 Kane sanalliyagi an di tunde, an'de: «Ɗe adda balɗa ette, ti too me in t'oona mappa ɓaadaŋ a ɗoŋ duuru kino eŋ an d'ooma an t'assa me?»

‡ **15:9 15.9** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13.

34 Maŋ Isa y’an di’n tunde, y’ede: «Kune
un d’ede mappa miibi me?» Wo kane an i
di ruute, an’de: «Ay d’ede mappa sarat, ti
puuni suṇṇi miibi.»
35 Iŋkino y’an di ruute a ɗoŋ duuru geŋ,
y’ede: «Kun ti koona siiɗo!»
36 Maŋ y’a ziki mappa sarat ti puuni
geŋ a beezí, y’a ruute koɗuwo a Raa, y’a
ɓurkite wo y’an d’ele a sanalliyagi an an
di-dikkiɗa a ɗoŋ duuru geṇṇo.
37 Wede tuuku toŋ y’a iimi y’a isse isse a
d’uupite, wo omɓo ere uupite gette, an ti
tussite a ûune dambayi deero sarat.
38 Kane ɗoŋ iimi geŋ kuuli dupu piɗe,
daa kaza k’erayi t’iṇṇi.
39 Aame ɗoŋ duuru Isa yi ti’n igibe maŋ,
yoŋ yi-ti gili adda tooko, wo y’a iŋgile ki
siiɗo Magadaŋ.

16

Tondiyo ki munɗa k’armika
(Markus 8.11-13; Matiye 12.38-39; Lik 11.16,29; 12.54-56)

1 Ɗoŋ miibi ti diine kane Pariziyeŋ ti
Saduseyeŋ geŋ, an a d’iide sirpa k’Isa kono
an dehu an i d’ekke ikka t’urzi k’onamí.
Iŋkino maŋ an di y’ tunde y’an d’ise
munɗa k’armika wede a kize yoŋ Raa yi
y’igibo.
2 Wo Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede:
«Aame peeɗo t’a t’ooriyo wo kandaane i
t’isiyo teeze maŋ, kun d’eesiyo: “Ume y’isa
tasse beehiye.”
3 Wo ti soohe walak kun d’eesiyo: “Aŋki
mizzi yi koppa, kono kandaane teezikadí
ki zimolo*.” Iŋkino maŋ kun d’aaniya
kun di suuniyo ita sulɗi ɗoŋ kun wolliyo
t’edaguŋ isiyo a kandaane, wo ɗe ki moo
me kun ki d’aaniya kun gi di y’ suuniyo
ye munɗa wede i-kaza ita sulɗi ɗoŋ Raa
y’isiyo aŋkeṇṇo eŋ me!
4 Ita ɗuwo ɗoŋ aŋkeṇṇo eŋ, kane ɗoŋ
ulpi wo an ki seeɗu urzi Raa ye, an tondiyo
munɗa k’armika a kize nuŋ Raa yi n’igibo.
Wo armika ti doolo Raa y’an k’isa ye, daa
ki armika ere Raa y’ize ti kaaga a nebi
Zonas ye maŋ.» Iŋkino kane geŋ Isa yi’n
iili, y’a iŋgile.

Tookiyo kuude a urzi dooyiso ki Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ
(Markus 8.14-21; Lik 12.1-6)

5 Kane sanalliyagi an doopiɗe ti kese bar
Galile ti nee geŋ, an dunɗo an d’amɓo
mappa me.
6 Aame geŋ Isa y’an di ruute, y’ede:
«Kun koona mentikagi a orme wede ki
Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ me.»
7 Kane sanalliyagi an d’iise rootiyto ti
tuddaŋ, an’de: «Yi rootiyo iŋkino kono in
k’umɓo mappa ye.»
8 Wo yo Isa rootiyadaŋ gette y’a ti zu-
une, iŋkino maŋ y’anni tunde, y’ede: «Ki
moo me kun di rootiyto ti tuddguŋ, kun
k’umɓo mappa ye me? Ki kotto kune
zaapu k’addguŋ a Raa baata!
9 Ki kotto kune sulɗi ɗoŋ ize geŋ, itadaŋ
kun ki ti zuune ye ɓotto! Kune un dunɗe
baa a mappa paat wede an an di-dikkiɗa a
kuuli dupu paat, wo a onniyo gette oopiyo
ki mappa dambayi miibi kun zikiti me?
10 Wo kune un dunɗe baa a mappa
sarat wede an an di-dikkiɗa a kuuli dupu
piɗe, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa
dambayi deero miibi kun zikiti me?
11 Ɗe mummino kune’ŋ ita k’onamó kun
gi di’n suuniyo ye me? Aame n’un ruute,
n’ede: “Kun koona mentikagi ti orme
wede ki Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ” geŋ, n’un
rootiyo ti mappa ye.»
12 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi ita
k’onamí an di’n zuune, yoŋ y’an ki rootiyo
an di koone mentikagi ti orme wede an ki
d’ooɗibe mappa ye, kaciŋ y’an rootiyo ti
dooyiso ere ki Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ.

Isa miŋ yoŋ wee wee?
(Markus 8.27-30; Lik 9.18-21)

13 Isa y’iŋgile ki geeger Sezare siiɗo
Pilip, aame y’iiney maŋ sanalliyagí y’anni
tunde, y’ede: «A tukki nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ, ɗuwo an rootiyo nuŋ wee
wee?»
14 Kane an i di’n gime onamí, an’de:
«Ɗoŋ soŋ an’de kee Zaŋ Batis, ɗoŋ oŋgo
an’de kee nebi Eli, wo ɗoŋ oŋgo soŋ
an’de kee nebi Zeremi koo ise nebi ti diine
nebiyagi ɗoŋ ti kaaga koo maŋ.»
15 Wo yoŋ y’an di ruute, y’ede: «Ɗe kune
me, kun’de nuŋ wee wee?»
16 Simo wede an yi waaku sundí soo
te Piyer yi di’n gime onamí, y’ede: «Kee
Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa zeere.»
17 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, y’ede:
«Simo ulo Zonas, uŋsuwo a kee kono
ɗerec gette a-t’iiɗiba ita’ŋ wede tudde ye,
a iiɗiba ita Meegó Raa a kandaane.
18 Wo aŋkeŋ n’a di rooto kereṇ, kee
sundá Piyer, suma i-kaza “mokkolo”, wo
geŋ ekki mokkolo gettiyo n’a ti’n koona
kane ɗoŋ ogiyso ti sundó me, kono an t’ise
aakede ɓoy wede nuŋ n’oozige. A kane
ɗoŋ ogiyso geŋ, ume ki ɗoŋ i t’inda batum
i-k’ede toogo y’a ki’n ceera ye.
19 N’a di t’ela kerle wede ki Moziko Raa
a beezá: Munɗa wede tuuku a siiɗo k’a ti
gitta maŋ, a kandaane Raa y’a di kettey,

* **16:3 16.3** Di kane Yawudiyagi aame an wolliyo peeɗo t’a t’ooriyo wo kandaane i t’isiyo teeze maŋ, an d’eesiyo ume y’isa tasse beehiye. Wo ti soohe walak aame an wolliyo kandaane teezikadí ki zimolo maŋ, an d’eesiyo aŋki mizzi yi koppa, geŋ a di kine iŋkino ye.

wo munɗa wede tuuku a siiɗo ki t'iiza maŋ, a kandaane Raa y'a t'eezey.»
20 Maŋ Isa a sanalliyagi y'an d'undirɗe
kono a wenɗa soo toŋ an i roota ye, yoŋ
Almasi Raa yi biire me.

Rootiyo k'Isa a urzi k'untadí ti balɗiyadí
(Markus 8.31-33; Lik 9.22)

21 Tiŋ geŋ Isa y'an d'iise rootiyto kereŋ
a sanalliyagí, y'ede: «I dehu nuŋ n'a t'ette
ki Zeruzalem, wo a ummey geŋ kane ɗoŋ
i dokkiyo ɗoŋziŋ, deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
suuniyo k'oogoro, an t'eley urzi a ɗuwo an
di n' seeɗey, an di n' dabirey ɓaadaŋ, an a
di n' t'îdey. Wo onniyo sire k'aɗuwe maŋ
Raa y'a ti n' balɗey.»
22 Maŋ Piyer y'a y'irga siidí, y'a y'iise
aapuɗu, y'ede: «Aha Galmeega, kee Raa
yi ki booho! Munɗa geŋ a aana ye!»
23 Wo ɗe yo Isa y'a-gime ki tukki Piyer
wo yi di ruute, y'ede: «Kee Meeda si-
itanɗani t'a-t'ûune adda k'addá, ki leɗɗo
dokki ti tuddó me! Kee a nuŋ mokkolo
morkiye a munɗa wede n'aase me kono
elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki
ɗoŋ tudde.»

Urzi daaniya k'Isa
(Markus 8.34–9.1; Lik 9.23-27)

24 Saŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí,
y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi
nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki
unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno,
wo y'a ni daane.
25 Iŋkino wede tuuku yi dehu boohiyo
tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo ɗe
wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno
maŋ, y'a t'utta.
26 A wede koɗuwatú moo me sulɗi
duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti
dagge me? Wo ki kotto wede geŋ tuddí
zooyatú ooṇe, geŋ yi k'aane y'a ki t'ele
munɗa y'a ki pelke tuddí ye!
27 Ɗerec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, n'aa kimo ti maaleekiyagó adda
daryika ere ki Meegó Raa, wo aame geŋ
wede tuuku toŋ y'a t'oona munɗa wede ni
dehu ni-t'ela a naabadí ere y'ize gette.
28 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Ɗoŋ
oŋgoŋ ti diine kane ɗoŋ aŋkeṇṇo eŋ an ki
ti t'inda ki poone pay ye, an di n' wolla nuŋ
wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'etto adda
mozikadó me.»

17

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Markus 9.2-9; Lik 9.28-36)

1 Îide onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-
wiike ti yode Piyer, Zak wo leemadí Zaŋ,
y'an d'an d'iŋgile siidaŋ k'ekki mokkolo
sohoro.
2 An iiney maŋ, a ɗaanadaŋ geŋ miŋ
tuddí a-gime sittú, iŋkino ume k'edayí
a iise ralita aa peeɗo wo kallagí a t'ize
tuwarɗi kar aa toore.
3 A kaamiki, kane sanalliyagi aɗo geŋ
an wolliyo bibiraw Muusa ti nebi Eli* an
rootiyto t'Isa.
4 Iŋkino maŋ Piyer y'a t'ihina bizí, yi
di ruute Isa, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, bee-
hiye'ŋ kine in di lekke a eṇṇo! Ki dehu
maŋ, a eŋ n'un d'okkima daabagi aɗo, a
kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.»
5 Aame onamí y'a ki ti'n ɗeŋge ye ɓotto
geŋ, i d'iido dondirso ti-tooriyo ti di'n ippe
kane geŋ me. Wo t'adda dondirso gette an
d'illiga golla, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno ni y'
giyye ɓaadaŋ, ulbó uŋse ti yode me. Kun
y'ollo!»
6 Aame sanalliyagi an illiga golla gettiyo
maŋ, orgiso t'anni ziiɗa ɓaadaŋ an di
zilɗiti kaŋ ossiso.
7 Isa y'a d'iide sirpadaŋ, y'an d'an
buttite wo y'an di ruute, y'ede: «Kun
t'oozoŋ, kun orgiɗe ye!»
8 Maŋ kane an d'umɓe edayaŋ, wo an
wolliyo Isa siidí, wenɗa ti doolo umbo.
9 A ɗeeguzaŋ t'ekki mokkolo, Isa y'an di
ruute, y'ede: «Kun ollo, a munɗa wede
iido kun wulle geŋ, a wenɗa soo toŋ kun
rootey ye, bini balɗiya ki nuŋ wede an
n'ehe aa ulo wede eŋ ti diine ɗoŋ unto.»
10 Maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde,
an'de: «Ki moo me ɗoŋ suuniyo k'oogoro
an di rootiyo, an'de: "Ki poone i kimo Eli
ɗoo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire kollo"
me?»
11 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Ɗerec, Eli geŋ y'a etto, wo sulɗi pay y'an
okkima a urzizaŋ.
12 Wo kun ollo, n'un di rooto, Eli geŋ yoŋ
yi t'iido baa, ɗuwo an gi di y' zuune ye,
yoŋ wede a etto me, wo an i-d'ize ulsu aa
addaŋ i dehu. Geŋ iŋkino kay nuŋ wede
an n'ehe aa ulo wede eṇṇo toŋ, an di n'
dabira.»
13 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an di
zuune, yoŋ y'an rootiyo a tukki Zaŋ Batis,
a tukk'Eli ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Markus 9.14-29; Lik 9.37-43)

14 Isa ti sanalliyagi aɗo an iiney a ume
ɗoŋ duuru maŋ, a ume geŋ i d'ede wede
y'a d'iide sirpa k'Isa, y'a-dikke a ɗaanadí
15 wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ,
k'iso adde koɗuwo a ulo nuŋ, yoŋ i-d'ede
amputput, yi dabirsa ɓaadaŋ, onniyo ti

* **17:3 17.3** Muusa ti Eli geŋ kane nebiyagi, an likke ti kaaga, ki poone Isa y'a aana duniya.

y’amɓu maŋ, ti-ti y’ seɗɗiyo adda k’uwwo ise adda k’ahu toŋ maŋ.
16 N’an di y’umɓo a sanalliyagá, wo ɗe kane an k’iine an i k’ele beeko ye.»
17 Maŋ Isa y’a t’ihina bizí, y’a ruute, y’ede: «Kune ɗoŋ ulpi wo kun ki ziipe adduguŋ a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo ɗe a nuŋ kun ki d’umɓe ye! Geŋ n’a omɓiña ki daayum koo ti kune me? Ulo kun o d’edi keññ̃o.»
18 Isa y’a t’iɗɗise siitan gette, maŋ tod’ t’a t’uɗɗe ti tukk’ulo me. Wo a kaamiki yoŋ y’a uune bee.
19 Iŋkino maŋ sanalliyagi an a d’iide sirpa k’Isa wo an di y’ tunde siidaŋ, an’de: «Wo ɗe ki moo me siitan gette kaye ay ki d’iine lommatú ye me?»
20 Yoŋ y’an di ruute, y’ede: «Kun k’iine lommatú ye kono kune’ŋ zaapu k’adduguŋ a Raa baata. Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Ise zaapu k’adduguŋ a Raa gette t’aase ñeŋko aa ulo k’undumu sundí mutard toŋ maŋ, kun aane kun i di roote a tokomo ette, kun t’eese: “T’umayí eŋ miɗeeto k’ummey”, toŋ maŋ tod’ t’a-ɗeete. Munɗa wede kun k’aane ye umbo.
21 Wo geŋ ita siitan ere kino ette, aɗɗiyatú t’urzi tondiyo Raa wo ti lekkiyo ere onniyo muno daa k’omɓo ɗaŋŋal.»

Rootiyo k’Isa ere ki sirwe a urzi k’untadí ti balɗiyadí
(Markus 9.30-32; Lik 9.43-45)

22 Onniyo soo kane sanalliyagi an t’ugiye pay a siiɗo Galile, maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, an di n’ t’eley a bey ɗuwo.
23 Kane an di n’ t’îdey, wo onniyo sire k’aɗuwe maŋ Raa y’a ti n’ balɗey.» Iŋkino kane sanalliyagi an t’ize sommagi dondoŋ.

Eliyo jibaaye ki Ɓoy Raa

24 Isa ti sanalliyagí an iiney geeger Kapernayim. Aame geŋ kane ɗoŋ seɗɗu jibaaye ki Ɓoy Raa† an a d’iide sirpa Piyer wo an di y’ tunde, an’de: «Wede dooyisaguŋ jibaaye y’eliyo ko ki Ɓoy Raa te?»
25 Yo Piyer y’a ruute, y’ede: «Eyye, y’eliyo.» Saŋ Piyer yi-t’iide k’adda ɓoy, wo ki poone y’a t’ihina bizí geŋ, Isa y’a ruute, y’ede: «Simo kee elkisadá moo me? Wee wee a t’ele jibaaye wo patanti a mozagi ɗoŋ a duniya ette? Ɗoŋ siiɗo kunuŋ, torgagi ko?»
26 Piyer yi di’n gime onamí, y’ede: «Torgagi a t’ele me‡.» Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Iŋkino maŋ ɗoŋ siiɗo an ki t’ele ye.
27 Wo miŋ kane ɗoŋ seɗɗu jibaaye in ki ti’n kulkuwa ye geŋ, k’odo ki biza bar, k’a seɗɗoy tiwili k’adda k’ahu, wo puuniso ere k’amɓey ki poone gette k’a t’ohinoy bittú, ki-t’ooney tamma soo§ ere a t’îdey ki jibaaye, k’a t’amɓoy wo ti tode gette k’a eloy jibaaye ki nuuno wo ki kee.»

18

Wede goole a jiire a Moziko Raa
(Markus 9.33-37; Lik 9.46-48)

1 Aame geŋ kane sanalliyagi an a d’iide sirpa k’Isa wo an di tunde, an’de: «Wee wee goole a jiire a Moziko Raa te?»
2 Maŋ Isa yi wiike ulo ñeŋku, y’a y’îhira a diinayaŋ,
3 wo y’a ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Aame kun ki ti gima lekkiyaguŋ wo kun ki t’iza aa iññ̃i suññ̃i ye maŋ, Moziko Raa kun ki t’etta ye.
4 Iŋkino maŋ wede yi-t’iza tuddí ñeŋku aa ulo eññ̃o maŋ, yode geññ̃o goole a jiire a Moziko Raa te.
5 Wede tuuku yi seeɗu ulo aa yode eŋ bey sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seeɗu nuŋ batum.»

Sulɗi ɗoŋ i-t’eliyo wedusu adda k’olɗiko
(Markus 9.42-48; Lik 17.1-2)

6 «Wede tuuku yi t’eliyo adda k’olɗiko wede soo ti diine kane ɗoŋ tasse a urzi zaapu k’adde a nuuno maŋ, a wede iŋkino geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y’ seɗɗe adda moyta bar gette, soodo sey ti ere yi t’ooney a ɗaana Raa te.
7 Dabar a ɗoŋ duniya, kono i d’ede sulɗi ɓaadaŋ an t’eliyo ɗuwo adda k’olɗiko. Ɗerec, kane sulɗi daayum ede ɗoŋ i t’eliyo ɗuwo adda k’olɗiko me, wo ɗe dabar a yode wede i t’eliyo bakadí adda k’olɗiko.
8 Aame beezá ise zindá koo a-da t’ettiyo k’adda k’olɗiko maŋ, k’a-ɗekko k’a seɗɗo dokki ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo ise beezá soo wo k’a t’ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k’a lekke beyɗaŋ sirwaŋ ise zoŋɗaŋ sirwaŋ wo an ki ti seɗɗey adda k’uwwo ere t’oggiyo ki daayum.
9 Wo aame ersadá t’a-da t’ettiyo k’adda k’olɗiko maŋ, k’a t’ooɗo k’a seɗɗo dokki ti kee me. Beehiye i jiire a kee t’ersadá soo wo k’a t’ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ k’a lekke edayá sire wo an ki ti seɗɗey adda k’uwwo ere ki dabar.»

† **17:24 17.24** ***Jibaaye ki Ɓoy Raa:*** Tode gette eliyo Yawudiyagi ɗoŋ kuuli wo ki daayum aame an tôwwo ozzine ada sire ɗoo. Tamma ere ki t’ele ki jibaaye gette, tod’te zooyatú ki naabo k’onniyo sire ki wede. Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.13-14. ‡ **17:26 17.26** A ozzinagi geŋ, eliyo jibaaye ti patanti torgagi, ɗoŋ siiɗo ye. § **17:27 17.27** ***Tamma soo:*** I-tôwwo eliyo jibaaye ki ɗoŋ sire.

Ono ombiɗe a tukki damsa i digge
(Lik 15.1-7)

10 «Kun koona mentikagi, wenɗa yi ki-
igira wede soo ye ti diine kane ɗoŋ tasse
a urzi zaapu k'adde a Raa me. Kun ollo,
n'un di rooto, kane geŋ maaleekiyagaŋ an
lekkiyo jep a ɗaana Meegó Raa a kandaane
me. [
11 Ɗerec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, n'iido'ŋ n'an t'ele uttiyo a ɗoŋ
i digge adda k'oldɩ̃kadaŋ.]
12 Kun ollo taaya ettiyo wo kun d'elkito
eego. Aakede wede'ŋ i-d'ede damɓami
meeda wo ere soo ti diinayaŋ t'a digge.
Iŋkino wede geŋ y'aase mummino me? Ki
kotto ɗoŋ ada gessat makumu gessat geŋ
yi d'ooli a ita tokomo, y'a t'ette dehutu ki
ere i digge.
13 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Aame
wede geŋ yi t'uuno maŋ, uŋsuwadí ere a
tukki damsa gette t'aase ɓaadaŋ a ceere ki
ɗoŋ ada gessat makumu gessat i ki digge
ye geŋ̃ŋo.
14 Geŋ iŋkino Meeguguŋ Raa a kandaane
yi dehu wenɗa soo toŋ i ki dagge ye ti diine
kane ɗoŋ tasse a urzi zaapu k'adde a yode
me.»

Aapuɗu tudde

15 «Aame leemadá wede i ziipe addí a
Raa geŋ yi t'ize oldɩ̃ko ti kee maŋ, k'odo ki
y'oonoy wo ki rootoy munɗa geŋ sigguŋ.
Aame yi-k'illigey maŋ, leemadá ki ti y'
gimo k'urzi wede beehiye.
16 Aame yi ki k'illigey ye maŋ, k'a waako
wede soo ise ɗoŋ sire toŋ maŋ, kun di
y'oonoy sey, kono suldɩ̃ pay geŋ kun ti'n
t'ɩ̃de a ɗaana ɗoŋ sire t'aɗo i wulle wo
illiga ɗoo*.
17 Aame kane geŋ y'an ki'n illigey ye
maŋ, k'an t'ôodo taaya a ɗoŋ ogiyso ti
sundó. Wo ki ɗaŋgu, aame kane geŋ yi
ki'n illigey ye sey maŋ, ki y' wollo yoŋ geŋ
aakede wede i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye,
wo aakede wede seɗɗu jibaaye.
18 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto:
Munɗa wede tuuku a siiɗo kun a ti gitta
maŋ, a kandaane Raa y'a di kettey, wo
munɗa wede tuuku a siiɗo kun t'iiza maŋ,
a kandaane toŋ Raa y'a t'eezey.
19 Kun ollo, n'un di rooto sey: Aame a
siiɗo geŋ ɗoŋ sire ti diinaguŋ an ti gitte
onamaŋ kaŋ soo an di tonde Raa a munɗa
tuuku toŋ maŋ, geŋ Meegó Raa a kandaane
y'an di y' t'ela.
20 Ɗerec, a ume tuuku ɗoŋ sire t'aɗo wo
a gili geŋ an t'ugiye ti sundó maŋ, nuŋ a
diinayaŋ.»

Ono ombiɗe a urzi tambobino
(Lik 17.4)

21 Iŋkino maŋ Piyer y'a d'iide sirpa k'Isa
wo y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ,
aame leemadó y'o t'ize oldɩ̃ko maŋ, taŋ
miibi ni-d'ise tambobino me? Bini taŋ
sarat ko?»
22 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha,
n'a-ki roote bini taŋ sarat ye, wo n'a di
roote bini ada sarat sarat, taŋ sarat.
23 Kun ollo, Moziko Raa tod' ti deeyiso
aa naabo mozigo yi dehu y'a wolle soŋko
ere ɗoŋ naabadí an i di t'ele.
24 Iŋkino maŋ yi-t'iise, ki poone an i di
wiiko wede i di t'ele soŋko ɓaadaŋ ɓaadaŋ
ki k'aane ki ti kize ye.
25 Wede geŋ, i-k'ede munɗa ye yi di
t'ele soŋko ki galmeegí me. Iŋkino maŋ
galmeegí y'an di ruute a ɗoŋzí, y'ede:
"Wede eŋ kun ti y'owol, eddí, iŋ̃ŋizí wo
suldɩ̃zí pay kono a-ti t'ɩ̃de a soŋkadó."
26 Maŋ wede naabo geŋ y'a iire a zoŋ
galmeegí, wo yi di ruute, y'ede: "K'amɓo
omɓiŋ̃e a nuuno me, soŋkadá nuŋ n'a-ti
kima pay."
27 Galmee'ki wede naabo geŋ i di t'ize
sommagi, soŋko ere yi di t'ele yi-d'iili
mentú, maŋ wede naabo y'a iŋgile.
28 Aame wede naabo geŋ ti di mozigo
yi t'uɗɗe maŋ, an a-t'ikkima ti wede ume
naabadaŋ soo, yoŋ geŋ i-d'ede see ki soŋko
miibi ɗaŋŋal. Y'iide'ŋ yi di ziiɗa golladí
biŋ̃ wo yi di ruute, y'ede: "Seezá k'o y'eli."
29 Maŋ yo wede ume naabadaŋ soo geŋ,
y'a iire a zoŋdí wo yi-d'oɓe bey, y'ede:
"K'amɓo omɓiŋ̃e ti nuuno, seezó n'a yi
t'ela."
30 Wo ɗe yo wede geŋ y'a-tuuge, wo ulsu
a jiire sey yi-ti y' ziɗɗe daŋgay koore seezí
yi di y' t'ela geŋ me.
31 Aame kane ɗoŋ ume naabadaŋ soo
geŋ an wulle iŋkino maŋ, an t'ize sommagi
dondoŋ, an iide'ŋ a galmeegaŋ an i di
t'ɩ̃ide taaya a suldɩ̃ ɗoŋ pay ize geŋ me.
32 Iŋkino maŋ galmeega geŋ wede naabo
y'a yi wiike, wo yi di ruute, y'ede: "K'o iɓi
bey moŋ seezá pay n'a-di y'ɩ̃ide miŋ, kaciŋ
kee wede naabo ulsu kino too!
33 Ki too maŋ kee k'a dehe k'aase adde
koɗuwo a wede naabo aa kee, aakede nuŋ
batum n'ize adde koɗuwo a kee."
34 Wo galmeegí adda kulkuwadí
ere ɓaadaŋ gette y'an di y'ele a bey
k'asigiryagi, an di y' dabire adda daŋgay
koore soŋkadí yi di t'ela pay geŋ me.»
35 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Geŋ
iŋkino kay Meegó Raa a kandaane y'un isa
me, aame wede tuuku ti diinaguŋ yi k'iza
tambobino a leemadí t'adde soo ye maŋ.»

19

* **18:16 18.16** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

Dooyiso k'Isa a urzi peeriyo
(Markus 10.1-12; Lik 16.18)

1 Aame Isa ti dooyiso ɗuwo y'a ti ɗiŋge maŋ, ti siiɗo Galile y'a t'iiziga y'a-diipiɗa
ti siiɗo Ziide ere ti dar k'ooye Zurden ti
nee.
2 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di y' diine wo a
ume geŋ y'an d'ele beeko a ɗoŋ k'eeni ti
diinayaŋ.
3 Ɗoŋ miibi ti diine Pariziyeŋ an a d'iide
sirpadí kono an dehu an i d'ekke ikka
t'urzi k'ono. Maŋ kane an di y' tunde,
an'de: «Oogiradiŋ t'ele ko urzi ki peeriyo
k'erewo, aame kule yi uune munɗa tuuku
eddí t'ize wo ulbí i-k'ize uŋse ye maŋ?»
4 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Ki kotto kune kun gire ono ɗoŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
"T'ume k'eesiyo Raa yi ziipe sulɗi pay geŋ,
y'ikkima aŋ kule t'ere*."
5 Wo Raa y'a ruute sey, y'ede: "Kono
kamo kule yi d'oola meegí ti meedí, y'a di
ketta biŋ ti eddí. Wo kane sire geŋ an t'isa
tudde soo†."
6 Iŋkino maŋ kane geŋ sire ye baa, an
t'ize tudde soo. Geŋ iŋkino munɗa wede
Raa y'a ti gitte geŋ, wede tudde yi ki t'eeze
ye.»
7 Kane Pariziyeŋ an di y' tunde, an'de:
«Ɗe ki moo me ti kaaga Muusa y'a ele urzi,
aame wede yi-peere eddí maŋ, yi di ɗekke
mattup ki peeriyo yi di t'ele a beytú me‡?»
8 Isa y'an di ruute, y'ede: «Muusa y'un
ele urzi ki peeriyo k'eraygunŋ kono a eego
zakiɗi ere un d'ede gettiyo, para maŋ
t'ume k'eesiyo iŋkino ye.
9 Wo kono k'iŋkino toŋ n'un di rooto:
Ki peeriyo k'erewo ulu, wo wede yi peere
eddí geŋ, aame ti moone ti kule bakatú
ɗaŋŋal! Para maŋ yi ti biira wo yi ziiɗa
erewo ti doolo maŋ, Raa yi yi wolliyo yoŋ
wede i moone t'ere bakadí.»
10 Kane sanalliyagi an i di ruute, an'de:
«Aame wede yi peere eddí t'urzi soo
ɗaŋŋal geŋŋo maŋ, geŋ ki ki ziiɗa ye toŋ
bee.»
11 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Ɗoŋ pay an k'aane an k'amɓe ye a
dooyiso ette, aane amɓe kane ɗoŋ soo Raa
y'an ele urzi ɗaŋŋal.
12 I d'ede urziyagi miibi ɗoŋ i-t'eegirso
kuuli an k'aane an ki seɗɗe erayi ye me. Ki
ɗoŋ oŋgo moytaŋ umbo t'ume k'ehiyadaŋ
too, ɗoŋ oŋgo kokkiso t'urzi ɗuwo wo ɗoŋ
soŋ kane batum an ti seeɗu tuddaŋ aa
moytaŋ umbo kono Moziko Raa. Geŋ wede
y'aane suuniyo k'ita k'ono eŋŋo maŋ, yi ni
suuno.»

Isa ti iŋŋi suŋŋi
(Markus 10.13-16; Lik 18.15-17)

13 Saŋ maŋ ɗuwo an i di ziko iŋŋi suŋŋi a
Isa kono y'an di zaape beezí a eedaŋ wo y'a
tonde Raa kono kane, miŋ kane sanalliyagi
an ki dehu ye, an di'n eɗɗisito ɗuwo geŋ
me.
14 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo
iŋŋi eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire
ye, kono Moziko Raa tod'te ki ɗoŋ i deeyiso
aa kane kino.»
15 Aame geŋ y'an di ziipe beezí a eedaŋ,
maŋ t'ume geŋ y'a iŋgile ki ɗaana.

Isa ti obulsu ki laale
(Markus 10.17-31; Lik 18.18-30; 13.30)

16 Saŋ i d'ede wede soo y'a d'iide sirpa
k'Isa wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede
dooyisadey, munɗa wede beehiye n'aase
moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki
daayum te?»
17 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki
di n' tondiyo a munɗa wede beehiye me?
Beehiye Raa soo ɗaŋŋal. Aame ki dehu
k'a t'oona lekkiyo ere ki daayum maŋ, ki
sooɗo urziyagi k'oogoro Raa.»
18 Wede geŋ yi di ruute, y'ede: «Kane
miŋ ɗoŋ tuuku me?» Isa yi di'n gime
onamí, y'ede: «Kane eŋŋo: Ki tôwwo
wedusu mirsi ulu, ki moone t'ere bakadá
ise ti kule bakatú ulu, k'oogire ulu, ki
rootiyo k'ono butte a tukki bakadá a ɗaana
booro ulu,
19 ki elo suma a meegá ti meedá, wo ki
ɗaŋgu ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá
batum§.»
20 Obulsu yi di ruute, y'ede: «Kane geŋ
pay ni'ni seeɗu, wo o biite moo sey me?»
21 Isa yi di ruute, y'ede: «Aame ki
dehu k'a-t'ette a munɗa wede aa Raa yi
dehu maŋ, k'odo, sulɗi ɗoŋ a-d'ede'ŋ ki
t'owiltoy pay wo soŋko k'an d'eloy a ɗoŋ
an k'ede munɗa ye, iŋkino k'a t'ooney
laale wede ki kotto a kandaane. Saŋ k'a
t'edi wo k'a ni daana.»
22 Aame obulsu geŋ y'illiga ono geŋŋo
maŋ, y'a t'ize sommagi dondoŋ kono yoŋ
maaladí ɓaadaŋ, saŋ y'a iŋgile.
23 Maŋ Isa y'an di ruute sanalliyagí,
y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto:
Ooŋe ɓaadaŋ a wede laale yi t'ettey adda
Moziko Raa te.
24 Kun ollo, n'un di rooto sey: Ooŋe a
ziŋzo ti-t'aɗɗe ti bulɗo rippile me, wo geŋ
ooŋe ɓaadaŋ a ceere sey a wede laale yi-
t'ettey a Moziko Raa te.»
25 Aame kane sanalliyagi an illiga ono
geŋŋo maŋ, an di ziiɗa giggiraŋ wo an di

* **19:4 19.4** Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.1,27. † **19:5 19.5** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. ‡ **19:7 19.7** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1. § **19:19 19.19** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16; Deeterenom 5.16-20 wo Lebitik 19.18.

ruute, an’de: «Iŋkino maŋ, geŋ a utta wee wee?»
26 Isa yi di’n wolliyo yerere adda k’edayaŋ wo y’an di ruute, y’ede: «Munɗa eŋ ɗuwo an k’aane ye, wo ɗe a Raa sulɗi pay i-k’ooŋe ye, y’aane.»
27 Iŋkino maŋ Piyer y’a t’ihina bizí wo yi di ruute, y’ede: «Aŋkeŋ k’ollo, kaye’ŋ sulɗizey pay ay d’iilo wo ay di daaniya kee. Ɗe geŋ ki kaye aasa mummino me?»
28 Isa y’an di ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: A onniyo ere sulɗi pay i t’isa awirɗi geŋ, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ n’a di kooney a kaakido moziko adda daryikadó. Wo aame geŋ kune ɗoŋ kun ni daaniya, kune toŋ kun di kondɗitey ekki kaakidagi koomat makumu sire ɗoŋ ki moziko, kun ɗekkey booro a tukki ƀoha bumƀiyagi koomat makumu sire ki ɗoŋ k’Izirayel.
29 Wo wede tuuku yi iila ƀoyɗizí, ise zemƀadí kuuli erayi, meegí ti meedí, iŋ̃ŋizí wo domƀizí kono sundó maŋ, kane geŋ y’anni t’oona taŋ ƀaadaŋ a ceera wo y’a t’ooney lekkiyo ere ki daayum.
30 Ɗoŋ ƀaadaŋ aŋkeŋ̃ŋo kane ki biza, saŋ an t’isa ɗoŋ k’ita, wo ɗoŋ ƀaadaŋ aŋkeŋ̃ŋo kane k’ita, saŋ an t’isa ɗoŋ ki biza.»

20

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo doome

1 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Kun ollo, Moziko Raa tod’ ti deeyiso aa naabo wede ƀoy y’a t’uɗɗe ti soohe walak, kono yi-deho ɗoŋ naabo y’a ti’n t’igiba k’adda doomizí k’inda sundaŋ biŋ̃.
2 Aame ɗoŋ naabo yi uune maŋ, an di ruute ti kane geŋ, y’an t’ela raŋ̃ŋadaŋ, a wede soŋ a naabo k’onniyo soo soo, wo y’an igibe k’adda doomizí.
3 A peeɗo t’ize k’aaɗumu mesuwe maŋ, y’a uɗɗe sey, yi wolliyo ɗoŋ doolo an ti guune a bere ɗoŋ duuru, naabo an k’uune ye an delliyo.
4 Maŋ yoŋ y’an di ruute, y’ede: “Kune toŋ maŋ kun t’odo naabo k’adda doomizó, wo n’un t’ela munɗa wede ɗerec a raŋ̃ŋaguŋ.”
5 Maŋ kane an d’iŋgile. Wede ƀoy geŋ, a peeɗo t’ize diine wo a peeɗo t’ibbira toŋ iŋkino, y’a uɗɗe sey ɗoŋ naabo yi d’uune, wo y’an di’n igibe k’adda doomizí.
6 A lohe maŋ y’a uɗɗe sey, yi d’uuney ɗoŋ doolo an ti guune a bere ɗoŋ duuru. Wo y’an di ruute, y’ede: “Ki moo me oŋ̃ŋuguŋ kun di y’eŋgilso a eŋ̃ŋo daa naabo me?”
7 Maŋ kane an i di ruute, an’de: “Wenɗa y’ay ki ti’n ziki naabo ye.” Yoŋ y’an di ruute, y’ede: “Aa ɗe geŋ, kune toŋ kun eŋgilo naabo k’adda doomizó.”
8 A peeɗo t’a t’iire maŋ, wede ƀoy yi di ruute a wede yeeriyadí, y’ede: “K’odo, ɗoŋ naabo ki’n oozigi wo wede tuuku toŋ ki-d’elo raŋ̃ŋadí te, ki-t’eeso ti ɗoŋ a t’iide k’ita, k’a ti ɗeŋgo ti ɗoŋ iide ki biza.”
9 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ iise naabo a lohe geŋ an d’iido, wo wede yeeriyo geŋ y’an d’ele raŋ̃ŋadaŋ a wede soŋ a naabo k’onniyo soo soo.
10 Aame iina kaaƀa ki kane ɗoŋ iise naabo ti soohe walak maŋ, an elkiyo an t’oona ƀaadaŋ baaki, kaciŋ kane toŋ an d’uune raŋ̃ŋadaŋ tiŋ wede soŋ a naabo k’onniyo soo soo pay.
11 Aame wede yeeriyo geŋ y’an ele raŋ̃ŋadaŋ maŋ, an d’iise gurgirso a tukki wede ƀoy,
12 an’de: “Kane ɗoŋ a t’iido k’ita wo an niibe peeɗo soo toŋ, kee k’an d’ele raŋ̃ŋadaŋ aa ki kaye ɗoŋ iido ti soohe, ay niibe kee kee adda malla, ay d’urme bini peeɗo k’ooriyo.”
13 Wo wede ƀoy geŋ, a wede soo ti di-inayaŋ yi di’n gime onamí, y’ede: “Laŋze ki nuŋ, n’a-k’isiyo ulsu ye, ki kotto kee in ti ruute ti nuŋ, n’a-t’ela raŋ̃ŋa ki naabadá k’onniyo soo.
14 Iŋkino ki t’amƀo gettiŋ raŋ̃ŋadá k’eŋgilo. Ɗoŋ iido k’ita toŋ ni dehu raŋ̃ŋadaŋ n’an t’ele aa ki kee.
15 Ɗerec, nuŋ ti maaladó ette o ede urzi n’aase munɗa wede aa addó i dehu kunuŋ, a beehiyko ere n’isiyo gette kee ki kolƀiso ko?”»
16 Wo Isa y’a ruute sey, y’ede: «Iŋkino maŋ ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo kane k’ita, saŋ an t’isa ɗoŋ ki biza, wo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo kane ki biza, saŋ an t’isa ɗoŋ k’ita.»

Ono k’Isa ɗoŋ k’aɗuwe a urzi k’untadí ti balɗiyadí
(Markus 10.32-34; Lik 18.31-34)

17 Isa yi-kili ki Zeruzalem maŋ, y’a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y’an irga siidaŋ, a urzi y’an di ruute, y’ede:
18 «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, an di n’ t’eley a bey deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro. Kane geŋ t’urzi k’onamaŋ nuŋ booro t’a ni seeɗey ki tôwwo,
19 wo an di n’ t’eley a bey ɗoŋ kane Yawudiyagi ye, kono an di n’ t’okkey maade, an di n’ gorpipey ti marpa wo an ti n’ taakey ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo onniyo sire k’aɗuwe maŋ, Raa y’a ti n’ balɗey.»

Tondiyo ki mekk’iŋ̃ŋi Zebede
(Markus 10.35-45; Lik 22.25-27)

20 Iŋkino maŋ mekk'iŋ̃ni kuuli ki
Zebede, t'iŋ̃nitú geŋ t'a d'iide sirpa k'Isa,
wo t'a dikke ɗaanadí kono t'a yi tonde.
21 Maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede: «Ɗe
koŋ mi dehu moo me?» Todʼ ti di ruute,
t'ede: «Ni dehu k'a t'ele urzi, onniyo ki
t'iida mozikadá maŋ, iŋ̃nizó sire eŋ k'a ti'n
zappey soŋ a ammidadá, soŋ a geeladá.»
22 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Munɗa wede kun tondiyo, kun ki y'
suune ye. Kun aana kun siɓa ko kop ki
dabar wede nuŋ ni siɓa me?» Maŋ kane
an i di ruute, an'de: «Eyye, ay aana.»
23 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec, kop
ki dabar wede ni siɓa geŋ kun siɓa. Wo
ɗe ki ume konso wede a ammidadó soŋ
a geeladó geŋ, urzi yoŋ a bey nuuno ye,
ume geŋ yoŋ ki kane ɗoŋ Meegó Raa y'an
ikkima.»
24 Aame kane sanalliyagi ɗoŋ koomat
geŋ an illiga maŋ, an di-gulkuwe ti kane
zemɓa sire geŋ̃ŋo.
25 Maŋ Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi geŋ
pay ki ɗaanadí, wo y'an di ruute, y'ede:
«Kune kun suune, mozagi siiɗiyagi pay an
d'omɓo t'ekki ɗoŋzaŋ ti toogo, wo kane
ɗoŋ deero an d'omɓo t'ekki ɗoŋzaŋ t'urzi
dokkiyo ere an d'ede.
26 Wo geŋ a diinaguŋ i dehu iŋkino a
k'ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku yi dehu
y'a t'ise goole ti diinaguŋ maŋ, yoŋ geŋ yi
t'iso wede naabaguŋ,
27 wo wede tuuku ti diinaguŋ yi dehu y'a
t'ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t'iso ɓulaguŋ.
28 Geŋ iŋkino, nuŋ wede an n'ehe aa
ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono ɗuwo on o-ki
naabe ye, wo ɗe n'iido'ŋ n'an di naabe
ɗuwo wo n'a oyye n'a t'inda kono n'a
t'aɗɗe ɗoŋ ɓaadaŋ t'adda k'olɗikadaŋ.»

Ohine k'eda koŋzayi sire a Zeriko
(Markus 10.46-52; Lik 18.35-43)

29 Isa ti sanalliyagí t'adda Zeriko an a
t'aɗɗe maŋ, ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di'n
daaniya.
30 Maŋ i d'ede koŋzayi sire an ti guune a
biza k'urzi. Aame an illiga eŋgilso geŋ Isa
maŋ, an d'iise ɗollite, an'de: «Galmeegey,
kee Wede ti biza bumɓu Dawut, k'iso adde
koɗuwo a kaye!»
31 Kane ɗoŋ duuru an di'n eɗɗisito
kono an d'anniga, wo kane koŋzayi an
a ɗolle ɓaadaŋ i ceeriyo, an d'eesiyo:
«Galmeegey, kee Wede ti biza bumɓu
Dawut, k'iso adde koɗuwo a kaye, k'iso
adde koɗuwo a kaye!»
32 Maŋ Isa y'a t'îhira, y'anni wiike wo
y'an di ruute, y'ede: «Kune kun dehu n'un
d'ise moo me?»
33 Kane an di ruute, an'de: «Galmeegey,
ay dehu edayey a-t'ihina.»
34 Isa i di t'ize sommagi, y'an di buttite a
edayaŋ. A kaamiki, edayaŋ a t'ihina an di
wolliyo, maŋ an di y' diine.

21

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem
(Markus 11.1-11; Lik 19.28-40; Zaŋ 12.12-16)

1 Isa ti sanalliyagi an iiney goppoŋ ki
Zeruzalem, a sirpa k'ille sundutú Betpaze,
wo a sirpa mokkolo k'Inda k'Olibiye. A
ume geŋ yi d'igibe sanalliyagi sire,
2 wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do
k'adda k'ille ere a ɗaanaguŋ gettiyo. Kun
iiney, kesiko kun t'ooney buuru kettiyo,
t'ulutú a sirpa. Kun t'eezi, kun o di'n
arkiɗi.
3 Aame wenɗa y'un ruutey munɗa
maŋ, kun d'eesoy: "Burɗari eŋ i dehu
Galmeega." Maŋ kesiko wede geŋ burɗari
y'un d'oolo, kun d'eŋgilo.»
4 Geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebi
yi ruute ti kaaga, y'ede:
5 «Kun an rooto a ɗoŋ geeger Siyoŋ geŋ:
Eŋ̃ŋo mozigaguŋ me, y'ettiyo ki tudduguŋ
ti buuru, yoŋ addí tasse y'a ti gilo ekk'ulo
buuru, seysu ki sarkiya k'attiɗi*.»
6 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi sire geŋ
an d'iŋgile, wo an t'izo munɗa wede Isa
y'an ruute an d'iso me.
7 An t'irkiɗo buuru t'ulutú an d'iido,
an a-ti gikkite kallagaŋ ɗoŋ deero a dar
burɗari wo Isa y'a-ti gili eego.
8 Kane ɗoŋ duuru geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ ti
diinayaŋ an di gikkite kallagaŋ ɗoŋ deero
a urzi, ɗoŋ oŋgoŋ an dimɓo puutagi k'inda
an di gikkite a urzi kay†.
9 Kane ɗuwo ɗoŋ i sooru ɗaanadí ti
ɗoŋ i yi daaniya geŋ, pay kaŋ soo an di
ɗollite, an d'eesiyo: «Tamma a Wede ti
biza bumɓu Dawut! Beeko Raa ti koona
a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa‡!
Tamma a Raa t'awwa a kandaane!»
10 Aame Isa yi t'iide adda Zeruzalem
maŋ, kane ɗoŋ geeger pay an d'iise okkito
keŋ̃ŋo keŋ̃ŋo, an di tondiso ti tuddaŋ,
an'de: «Ɗe yo eŋ wee wee?»
11 Maŋ kane ɗoŋ duuru an an di ti'n
gime onamaŋ, an'de: «Eŋ nebi Isa, ti
geeger Nazaret ki siiɗo Galile.»

Lomme ɗoŋ suuk t'adda booro Ɓoy Raa
(Markus 11.15-19; Lik 19.45-48; Zaŋ 2.13-16)

12 Saŋ Isa yi-t'iide a booro Ɓoy Raa, wo
y'an ilmiti kane ɗoŋ isiyo suuk ti ɗoŋ
k'owilte pay a ume geŋ̃ŋo. Y'an di gippirɗe

* **21:5 21.5** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 62.11 wo Zakari 9.9. † **21:8 21.8** Kakkisa kallagi ti damɓu puutagi k'inda a urzi geŋ, i-kaza an i eliyo suma a Isa. ‡ **21:9 21.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

taabulyagi ki ɗoŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo
ti siidĩyagi doolo, wo ti kaakidagi ɗoŋ
k'owilte deere.
13 Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo,
ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa, an'de: "Boozó eŋ an di y' waaka ɓoy
wede ki tondiyo Raa§." Wo ɗe kune, kun
di y'ize urmi k'ombiɗe ɗoŋ k'oogire*!»
14 Aame geŋ i d'ede ɗoŋ koŋzayi ti ɗoŋ
jekese, an a d'iide k'ume k'Isa a booro Boy
Raa, wo y'an d'ele beeko.
15 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro an wulle sulɗĩ k'armika ɗoŋ Isa
y'ize me. Wo soŋ an wulle iŋ̃ŋ̃i an ɗollite
a booro Boy Raa, an d'eesiyo: «Tamma a
Wede ti biza bumɓu Dawut!» Iŋkino maŋ,
an di gulkuwe,
16 wo an i di ruute, an'de: «K'ollige ɗey
ko, munɗa wede an rootiyo me?» Wo Isa
y'an di ruute, y'ede: «Eyye n'ollige, wo
kune ki kotto kun gire munɗa wede an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
"Kee k'aaze kono ti bize k'iŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i ti ɗoŋ
oɗĩyo uɗu toŋ, ki d'uɗɗe tamma†"?»
17 Maŋ yi'n iili, wo ti geeger yi t'uɗɗe,
y'a iŋgile ki ille Betani y'a onno.

Duuɗĩyo k'undumu sundí pigiye
(Markus 11.12-14,20-25)

18 Soggo ti soohe Isa yi kama ki Zeruza-
lem maŋ, aame geŋ mosogo t'a yi ziiɗa.
19 Maŋ yi wulle undumu sundí pigiye a
biza k'urzi, y'aa d'iide wo ɗe y'iide'ŋ iŋ̃ŋ̃i
umbo, yi d'uuney puutagi ɗaŋŋal. Iŋkiŋ̃o
y'a ruute a undumu geŋ, y'ede: «Ti aŋki,
iŋ̃ŋ̃i ki ki t'eha ye baa!» A kaamiki pigiye
geŋ̃ a-biiha.
20 Kane sanalliyagi an wulle iŋkino maŋ,
an ziiɗa giggiraŋ wo an di ruute, an'de:
«De mummino a kaamiki eŋ miŋ, pigiye
eŋ a-biiha kino me?»
21 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Derec iŋkino wo n'un di rooto: Aame
un d'ede zaapu k'adde a Raa wo adda
k'adduguŋ kun ki niikiyo ye maŋ, kun
aane kun d'ise munɗa wede aa ni ize a
pigiye eŋ̃ŋ̃o. Wo kun aane sey kun i di
roote a tokomo ette, "T'umayí eŋ mi t'oozo
mi t'ooro adda bar" toŋ, geŋ a t'ise.
22 Sulɗĩ ɗoŋ pay kun tonda Raa t'urzi
zaapu k'adde a yode geŋ, kun di'n t'oona.»

Isa yi naabiya t'urzi k'aaye?
(Markus 11.27-33; Lik 20.1-8)

23 Maŋ Isa yi-t'iide a booro Boy Raa,
aame geŋ y'a iise dooyiso ɗuwo. Iŋkino
maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i
dokkiyo Yawudiyagi, an d'iido tuddí wo an
di y' tunde, an'de: «Kee k'isiyto sulɗĩ eŋ
t'urzi k'aaye? Wo urzi eŋ a ele wee wee?»
24 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munɗa soo
ɗaŋŋal. Aame onamó kun o ti'n gima
maŋ, nuŋ toŋ n'un ti y' kiza urzi wede ni
d'isiyto sulɗĩ eŋ me.
25 Aame Zaŋ ɗuwo y'anni zuyye batem
geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ ti ɗuwo ko?»
Maŋ an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de:
«Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa"
maŋ, yoŋ y'in di roota: "Iŋkino ki moo me
kun ki d'umɓe a ono Zaŋ ye me?"
26 Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi
ɗuwo" maŋ, kine in d'ede orgiso a ɗoŋ
duuru kono kane pay geŋ an elkiyo'ŋ Zaŋ
yoŋ nebi.»
27 Iŋkino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime,
an'de: «Ay ki suune ye.» Wo yode Isa toŋ
y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki
y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto
sulɗĩ eŋ me.»

Ono ombiɗe a tukk'iŋ̃ŋ̃i sire

28 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo
taaya ettiyo wo kun d'elkito eego. I d'ede
wede soo iŋkino iŋ̃ŋ̃izí kuuli sire. Yoŋ
y'iide'ŋ a ulí ki kaɓɓa yi di ruute, y'ede:
"Ulo ki nuŋ, aŋki k'odo k'in ti wolli doome
k'inda biŋ̃."
29 Yo ulo geŋ yi-ti'n gime onamí, y'ede:
"Aha, ni k'ette ye", wo taŋ booloŋ maŋ i di
t'ize attidĩ, y'a t'iide ki doome me.
30 Maŋ meega y'a iide tukk'ulí wede soo
me, wo yi di ruute iŋkino kay. Maŋ yo
ulo geŋ yi-ti'n gime onamí, y'ede: "Eyye
mee'ki nuŋ, k'oolo n'a t'ette ki doome me."
Wo kaciŋ y'a guune, doome y'a k'iide ye.»
31 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Ti diine
kane sire geŋ, wee wee i t'ize munɗa
wede meegí yi dihe me?» Kane deero
Yawudiyagi an i di'n gime onamí, an'de:
«Wede ki kaɓɓa.» Iŋkino maŋ Isa y'an
di ruute, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un
di rooto: Kane ɗoŋ seɗɗu jibaaye ti erayi
ɗoŋ ooniyo omɓo bizaŋ t'itadaŋ geŋ, an
un uugume ki Moziko Raa te.
32 Ni rootiyo iŋkino kono Zaŋ Batis y'iido
k'ume kune, y'un di gize urzi lekkiyo ere
ki diine aa Raa yi dehu toŋ, kun ki d'umɓe
ye a onamí me, wo ɗe kane ɗoŋ seɗɗu
jibaaye ti erayi ɗoŋ ooniyo omɓo bizaŋ
t'itadaŋ geŋ, an d'umɓe a onamí me. Wo
kune, kun wulle ɗuwo geŋ an umɓe me,
wo toŋ lekkiyaguŋ kun ki ti gime ye kono
kun d'amɓe a onamí me.»

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo doome
ɗoŋ ulpi
(Markus 12.1-12; Lik 20.9-19)

33 «Kun ollo ono ombiɗe ti doolo eŋ̃ŋ̃o: I
d'ede wede doome iŋkino yi d'iite doome

§ **21:13 21.13** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. * **21:13 21.13** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. † **21:16 21.16** Kun wollo adda mattup ki Soom 8.3.

k’inda sundaŋ biɲ̃. Doome geŋ y’a ti y’ ɗuule ti waaya̰ moŋgali, y’a d’ittiba sôole ki ŋayyu k’iɲ̃ɲ̃i k’inda biɲ̃ geɲ̃ɲ̃o, y’a d’ippe ɓoy sohuru ki boɗɗîyo. Maŋ doome geŋ y’an d’ele ɗuwo an di naabe saŋ yoŋ aggadí y’a t’amɓa, wo yoŋ tuddí y’a iŋgile torguwo.

34 Aame onniyo ki rakku k’iɲ̃ɲ̃i k’inda biɲ̃ t’iina maŋ, y’a igibe ɗoŋ naabadí ki tukki ɗoŋ naabo doome geɲ̃ɲ̃o, kono an i di t’elo aggadí ere k’iɲ̃ɲ̃i k’inda biɲ̃ an rikke te.

35 An iiney maŋ, kane ɗoŋ naabo doome’ŋ an ti’n ziɗɗe ɗoŋ naabadí me: soŋ an di y’ gusse ɓaadaŋ, soŋ an di y’îide, wo wede k’aɗuwe an ti y’ gikkite ti moŋgali y’a inda.

36 Wede doome’ŋ yi d’igibe ɗoŋ naabadí ɓaadaŋ ti doolo a jiire ɗoŋ ti poone, wo kane geɲ̃ɲ̃o toŋ ɗoŋ naabo doome an an d’ize iŋkino kay.

37 K’ita maŋ y’an t’igibe ulí wo y’a ruute t’adda k’addí, y’ede: “Yoŋ eŋ ulo k’addó, an i d’ottiley.”

38 Wo ɗe aame kane ɗoŋ naabo doome’ŋ ulo an yi wulle maŋ, an d’iise rootiyto ti tuddaŋ, an’de: “Eɲ̃ɲ̃o ulo wede doome i oopa me! In y’ôodo kono doome eŋ y’in d’oopa.”

39 Maŋ ulo geŋ an di y’ ziiɗa, t’adda doome an di y’irkiɗe ki toogo ki paate, wo an di y’îide.»

40 Maŋ Isa y’a tunde, y’ede: «Iŋkino geŋ aame wede doome k’inda biɲ̃ y’iina maŋ, y’an d’isa mummino a ɗoŋ naabo doome geŋ me?»

41 Wo kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi geŋ an i di’n gime onamí, an’de: «Kane ɗoŋ ulpi geŋ wede doome y’iido maŋ, yi ki wolla sommagaŋ ye, y’a ti’n t’îda wo doome k’inda biɲ̃ geŋ, y’an t’ela a ɗoŋ doolo an di naaba, wo kane geŋ aggadí an i t’ela aame iina ume rakku k’iɲ̃ɲ̃i k’inda biɲ̃ maŋ.»

42 Isa y’an di ruute, y’ede: «Ki kotto kune kun gire ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de:

“Mokkolo ere ɗoŋ k’oozige ɓoy an di ziɗɗe mentú gette,
tode gettiyo a t’ize mokkolo ere maj-jaanawa a jiire k’oozige ɓoy te.
Munɗa geŋ iido ti Galmeega Raa,
wo a kine in di wolliyo’ŋ munɗa geŋ i jiire eego[‡].”

43 Kono kamo kun ollo, n’un di rooto: Raa Mozikadí ti beezaŋ y’a-t’amɓa wo y’an t’ela a ɗoŋ doolo, ɗoŋ aana isa naabo beehiye ere yoŋ yi dehu.

44 Wede tuuku y’a t’iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y’a-damɓa, wo aame mokkolo gette ti-di t’iira a wenɗa maŋ, t’a ti y’ ɲ̃oguma.»

45 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti Pariziyeŋ an illiga ono ombiɗe Isa yi rootiyo geɲ̃ɲ̃o maŋ, an di zuune kereɲ̃ yi rootiyo ti kane me.

46 Iŋkino maŋ an di dihe urzi an di y’ seeɗa, wo ɗe an d’urgiɗe a ɗoŋ duuru kono kane ɗuwo geŋ an elkiyo’ŋ Isa yoŋ nebi.

22

Ono ombiɗe a tukki tarnaape seeɗu (Lik 14.15-24)

1 Maŋ Isa y’an di ruute sey t’ono ombiɗe, y’ede:

2 «Moziko Raa tod’ ti deeyiso aa naabo mozigo y’ize tarnaape a seeɗu k’ere k’ulí.

3 Yi d’igibe ɗoŋ naabadí an di waako ɗoŋ yi’ni wiike a tarnaape seeɗu k’ere k’ulí, wo kane an di-tuugo k’ettiyo me.

4 Iŋkino maŋ yi d’igibe ɗoŋ naabadí ti doolo, y’an di ruute, y’ede: “Kun’do kun an rooti a ɗoŋ ni’ni wiike geŋ, kun’de: Galmeegey y’ede: Omɓo ettú t’îide baa, kun t’edi tarnaape seeɗu. Buŋgarzó ti iɲ̃ɲ̃i buŋgarí ɗoŋ ɓokkidagi îide k’aaɗumu mozagi ni-wilɗite.”

5 Wo kane ɗoŋ yi’ni wiike geŋ seezaŋ ye, an di tiipe wede tuuku toŋ k’ume naabadí naabadí, soŋ k’adda doomizí, soŋ k’ume suukadí

6 wo ɗoŋ soŋ an di ziɗɗe ɗoŋ naabo mozigo, an an d’ize ulsu wo an a di’n îide.

7 Iŋkino mozigo y’a gulkuwe, y’a igibe asigiryagí an t’îido kane ɗoŋ i t’îide ɗoŋ naabadí, wo geegirzaŋ an a-t’uyyo.

8 Maŋ y’an di ruute ɗoŋ naabadí, y’ede: “Omɓo tarnaape seeɗu ettú t’îide, wo ɗe kane ɗoŋ ni’ni waaku geŋ an ki t’îide ye k’omɓo me.

9 Iŋkino maŋ kun’do k’urziyagi k’okkime, wo ɗoŋ pay kun t’ooney a ɗaanaguŋ geŋ kun ti’n waaki an d’isa tarnaape seeɗu.”

10 Ɗoŋ naabo geŋ an d’iŋgile k’urziyagi k’okkime, wo ɗoŋ an uune pay a ɗaanadaŋ geŋ an ti’n wiiko, ɗoŋ beehiye ise ɗoŋ ulpi toŋ maŋ. Geŋ iŋkino biino ki tarnaape seeɗu ɗuwo an d’ûune ɓoo.

11 Saŋ maŋ mozigo yi-t’iide adda biino y’a-t’eese ɗoŋ yi’ni wiiko, aame geŋ yi wolliyo maŋ wede soo yi ki t’usso’ŋ kalle ki tarnaape seeɗu ye.

12 Mozigo yi di ruute, y’ede: “Laŋze ki nuŋ, kee ki-t’iido daa kalle ki tarnaape seeɗu mummino me?” Wo yo wede geŋ y’a k’ihina bizí ye.

13 Iŋkino maŋ mozigo y’an di ruute ɗoŋ naabo, y’ede: “Wede eŋ kun yi sooɗo, kun

‡ **21:42 21.42** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.

ti kettito beɗí ti zoŋɗí wo kun di seɗɗi
ti paate adda zimolo, ume wede ki ɗollite
môolo wo k'aaɗumu sina."»
14 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto ɗoŋ
Raa yi'ni waaku kane ɓaadaŋ, wo ɗe ɗoŋ
yi biire i-t'etta Mozikadí kane baata.»

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ
(Markus 12.13-17; Lik 20.20-26)

15 Iŋkino maŋ kane Pariziyeŋ an a d'irga
siidaŋ, an di ruute a tukk'Isa kono an i
t'ekka ikka t'urzi k'onamí.
16 Saŋ maŋ an d'igibe ɗoŋ miibi ti diine
sanalliyagaŋ ti kane ɗoŋ a ita k'Erod. An
iide'ŋ an i di ruute a Isa, an'de: «Wede
dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo ono
ɗoŋ ɗerec, ki dooyiso urzi Raa t'ono ɗoŋ
ɗerec, ki k'orgiso eda ɗuwo ye, wo ki'ni
wolliyo ɗuwo geŋ pay kaŋ soo.
17 Iŋkino k'ay ki ti rooti ɗoo, elkiyadá
moo a ono eŋ me: A urzi k'oogiradiŋ
miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ geŋ
k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?»
18 Wo Isa metiŋkadaŋ y'a ti zuune, maŋ
y'an di ruute, y'ede: «Kune ɗoŋ biziguŋ
sire sire, ɗe ki moo me kun o d'ekkiyo ikka
me?
19 Kun o k'eeli soŋko tamma ere k'eliyo
jibaaye n'a ki wolle ɗo?» Maŋ an i-d'eele
tamma soo.
20 Wo Isa y'anni tunde, y'ede: «Undiso
ti suma ekki tamma ette k'aaye?»
21 Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki
mozigo goole ki Romeŋ.» Maŋ Isa y'an di
ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ munɗa wede ki
mozigo goole ki Romeŋ yoŋ ki yode, kun i
y'elo, wo munɗa wede ki Raa yoŋ ki yode,
kun i y'elo.»
22 Aame an illiga ono geŋ̃ŋo maŋ, an di
ziiɗa giggiraŋ. Maŋ kane an di y'iili a
umayí, an d'iŋgile.

Tondiyo a urzi baldïya
(Markus 12.18-27; Lik 20.27-38)

23 A onniyo gettiyo batum ɗoŋ miibi ti
diine ɗoŋ an'ni waaku sundaŋ Saduseyeŋ
geŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane
Saduseyeŋ an rootiyo ɗoŋ i t'inda geŋ an
ki ti balɗa ye. Iŋkino Isa an di y' tunde,
an'de:
24 «Wede dooyisadey, Muusa yi riiŋe
ti kaaga adda mattup k'oogoro, y'ede:
"Aame wede yi ziiɗa erewo wo y'a
inda daa magiŋ̃e maŋ, mandaayawa gette
leemadí y'a ti seeɗa kono an t'ehe iŋ̃ni a
suma ki wede inda geŋ̃ŋo*."
25 Iŋkino aakede di kaye i d'ede zemɓa
kane sarat. Wede ki poone geŋ y'a ziiɗa
erewo wo y'a inda daa magiŋ̃e, iŋkino
leemadí wede ki sirwe y'a ti ziiɗa man-
daayawa gette.
26 Wo leema geŋ̃ŋo toŋ y'a inda daa
magiŋ̃e kay, wede k'aɗuwe toŋ iŋkino,
maŋ kane zemɓa sarat geŋ an ti duude wo
an t'inda pay.
27 Aame kane sarat geŋ pay an t'inda
maŋ, tode erewo gettiyo toŋ t'aa d'inda.
28 Iŋkino maŋ a onniyo ere ɗoŋ i t'inda
an ti balɗa geŋ, ti diine kane ɗoŋ sarat geŋ
erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane pay
geŋ miŋ kulutú me?»
29 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Kune kun ti digge a elkiyaguŋ, kono kun
ki'n suune ye ita k'ono ɗoŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa, ise toogo Raa
toŋ maŋ.
30 Ɗerec, a onniyo ere ɗoŋ i t'inda an
ti balɗa geŋ, kuuli ti erayi an ki seɗɗa
tuddaŋ ye baa, wo ɗe an di lekkey daa
seɗɗu aa maaleekiyagi a kandaane.
31 Wo a urzi baldïya ki ɗoŋ i t'inda geŋ,
ki kotto kun gire ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de:
32 "Nuŋ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki
Yakup†."» Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa
geŋ yoŋ Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki
ɗoŋ zeere‡.»
33 Kane ɗoŋ duuru illiga dooyisadí gette,
an i ziiɗa an di biyiso biyiso baa.

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Markus 12.28-34; Lik 10.25-28)

34 Aame Pariziyeŋ geŋ an illiga
Saduseyeŋ Isa y'an îide, bizaŋ an ki ti
y'ohine ye maŋ, kane an iide'ŋ an t'ugiye
kaŋ soo.
35 Wo wede soo ti diinayaŋ, yoŋ wede
suuniyo k'oogoro, y'a d'iide sirpa k'Isa, yi
dehu yi-d'ekke ikka t'urzi k'ono, wo y'a yi
tunde, y'ede:
36 «Wede dooyisadey, adda mattup
k'oogoro Muusa, urzi k'oogoro wede goole
a jiire tuuku me?»
37 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «"Ki
geyyo Galmeega Raazá ti addá pay, ti undá
pay wo ti elkiyadá pay§."
38 Geŋ urzi k'oogoro wede goole a di jiire
pay.

* **22:24 22.24** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6. Di Yawudiyagi leema yi ziiɗa erewo wo y'inda daa magiŋ̃e maŋ, leemadí y'a ti seeɗa, wo ulo wede an t'eha ki kaɓɓa geŋ, an i di zaape sundí a suma ki leema wede inda geŋ̃ŋo, wo korɓitayí toŋ a yode. † **22:32 22.32** Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. ‡ **22:32 22.32** Isa yi rootiyo, Raa geŋ yoŋ Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere: i-kaza kane ɗoŋ aɗo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi ɓaadaŋ ki poone Raa yi di roota a Muusa ɓotto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza baldïya ede. § **22:37 22.37** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5. * **22:39 22.39** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

39 Wo eṉṉo wede ki sirwe toŋ, yoŋ goole
aa bakadí ̃kay, “Ki geyyo bakadá aa ki
geyyiso tuddá batum*.”
40 Ono ɗoŋ pay an riiŋe ti kaaga adda
mattup k’oogoro Muusa, ti ɗoŋ ki nebiyagi
geŋ, toogadaŋ tiŋ urzi k’oogoro sire eṉṉo.»

Almasi ti Dawut
(Markus 12.35-37; Lik 20.41-44)

41 Koore kane Pariziyeŋ an lekkiyo
ogiyso geŋ, Isa y’an di’n tunde, y’ede:
42 «Elkiyaguŋ moo me a tukki Almasi
Raa yi biire me? Yoŋ y’aɗɗo ti biza bumɓu
k’aaye?» Kane an i di’n gime onamí, an’de:
«Yoŋ y’aɗɗo ti biza bumɓu Dawut.»
43 Isa y’an di ruute, y’ede: «Ɗe geŋ
mummino Dawut t’urzi k’Unde Raa y’a yi
wiike Almasi “Galmeegí” me? Ni rootiyo
iŋkino kono Dawut y’a ruute ti kaaga,
y’ede:
44 “Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó,
y’ede:
K’edi ki-koona a ammidadó kino,
bini ɗoŋ k’aduzá n’an isa aa munɗa ki bita
ti ɗandí zoŋɗá†.”
45 Iŋkino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi
“Galmeega.” Ɗe geŋ mummino Almasi y’a
aɗɗo ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal me‡?»
46 Ti diine kane Pariziyeŋ, wenɗa soo
toŋ i di kime onamí umbo. Wo ti onniyo
gettiyo an d’urgiɗe, an di y’ tondite ti doolo
sey me.

23

Tookiyo kuude ɗoŋ duuru ekki Pariziyeŋ
(Markus 12.38-40; Lik 20.45-47; 11.39-52)

1 Saŋ maŋ Isa y’an di ruute ɗoŋ duuru ti
sanalliyagí, y’ede:
2 «Ɗoŋ suuniyo k’oogoro ti Pariziyeŋ, an
d’ede urzi ki dooyiso k’oogoro Muusa.
3 Iŋkino maŋ kun ollo onamaŋ wo
munɗa wede an un ruute geŋ kun t’iso.
Wo ɗe a urzi naabadaŋ kun ozire ye, kono
munɗa wede an dooyiso geŋ an ki sooru
eego ye.
4 Kane geŋ an di’n isiyo ɗuwo ki toogo
an di daane urziyagi k’oogoro ɗoŋ ti doolo
kane batum an a zaapu t’eedaŋ t’ekki ɗoŋ
ki Raa, sarkiyatú ooṉe aakede an kettiso
attidí an a di zaapu a dar ɗuwo. Wo ɗe
a attiɗí geŋ, kane batum ti yilsadaŋ soo
toŋ an ki dehu an a ki botte ye ki noogiyo
ɗuwo geŋ me.
5 Kane geŋ naabadaŋ pay gette an isiyo
kono ɗuwo an di’n wolle. Iŋkino an d’isiyo
munɗa aakede laaya a ise goole ti ɗoŋ
oŋgo an t’eliyto mattup k’oogoro adda an a
di kettiso a zumɓamaŋ wo a mayɗayzaŋ*,
wo a boha kallagaŋ toŋ an a d’isiyo gozubo
soŋhirti i ceeriyo†.
6 Adda tarnaapagi a ume k’omɓo, an
geyyiso an koone a ume wede suma, wo
adda ɓoydí ɗoŋ in di dooyiso, an geyyiso
an koone a ume wede suma pây.
7 A bere ɗoŋ duuru toŋ, an dehu ɗuwo
an di’n t’eesite ti ottilso, wo an di’n waake
“Wede dooyiso, wede dooyiso.”
8 Wo kune ti diinaguŋ wenɗa y’oyya ye
an di y’ waake “Wede dooyiso” me, kono
kune pay miŋ zemɓa kaŋ soo, wo wede
dooyisaguŋ miŋ yoŋ soo ɗaŋŋal.
9 A siiɗo ette wenɗa soo toŋ kun di
y’ waake “Meegey” umbo, kono kune un
d’ede Meega soo ɗaŋŋal, yoŋ a kandaane.
10 Wo kune ti diinaguŋ wenɗa y’oyya ye
an di y’ waake “Mozigo” me, kono kune un
d’ede Mozigo soo ɗaŋŋal, yoŋ Almasi Raa
yi biire.
11 Wede goole a jiire ti diinaguŋ geŋ miŋ
yi koona wede naabo ki kune.
12 Wede tuuku tuddí yi ti koliyo maŋ, yoŋ
geŋ Raa y’a y’isa ṉeŋku, wo wede tuuku
tuddí yi ti t’isiyo ṉeŋko maŋ, yoŋ geŋ Raa
y’a y’isa goole.»

Dabar a kane ɗoŋ suuniyo k’oogoro ti Pariziyeŋ

13 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Dabar a
kune ɗoŋ suuniyo k’oogoro ti Pariziyeŋ,
kune ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kune’ŋ a ɗuwo
kun an t’appiya a biza k’ettiyo ki Moziko
Raa te. Kune batum miŋ kun ki t’ettiyo
ye, wo a ɗoŋ i dehu i-t’ette geŋ kun an
t’eegirso.
[
14 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k’oogoro
ti Pariziyeŋ, kune ɗoŋ biziguŋ sire sire!
Kune’ŋ bey mandayɗayi kun t’omɓo pay,
wo kun eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko
nokot, kono ɗuwo an un di’n wolle.
Kono kamo booraguŋ t’a kooney wehini a
ceerey.]
15 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k’oogoro
ti Pariziyeŋ, kune ɗoŋ biziguŋ sire
sire! Kune’ŋ k’ume tuuku toŋ kun

† **22:44 22.44** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. ‡ **22:45 22.45** ***Mummino Almasi y’a aɗɗo ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal me:*** Geŋ i-kaza Almasi y’etto ti sirpa Raa, ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal ye. * **23:5 23.5** *Munɗa aakede laaya an t’eliyto mattup k’oogoro adda:* I-kaza munɗa wede kane Yawudiyagi ɗoŋ i seeɗu urzi Raa zakiɗí geŋ an okkime ki baace an t’eliyo mattup k’oogoro ere ki Raa adda, an di kettiso a mayɗayzaŋ wo ti zumɓamaŋ, t’urzi geŋ an d’elkiyo a oogoro gette. Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.1-16 wo Deeterenom 6.4-9; 11.13-21. † **23:5 23.5** Kane Yawudiyagi ɗoŋ i seeɗu urzi Raa zakiɗí geŋ, a booha kallagaŋ an a d’isiyo gozubo soŋhirti ki kuube wede ɓicici, t’urzi geŋ an d’elkiyo a oogoro ere ki Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.37-41.

dʼeŋgilso torguwo, a siiɗo wo tʼekkʼahu pây, kʼooniyo wede soo ɗaŋŋal yoŋ Yawudusu ye wo kun dʼisiyo yʼa tʼise Yawudusu. Wo aame yi tʼisiyo Yawudusu maŋ, kun di yʼisiyo wede i tʼîide kʼettiyo kʼadda kʼuwwo i ɗooliyo taŋ sire a jiire ti ere ki kune ƀatum.

16 Dabar a kune ɗoŋ aa koŋzayi i dokkiyo ɗuwo, kun di rootiyo, kunʼde: “Aame wedusu yʼalzu ti Ɓoy Raa maŋ, yoŋ geŋ onamí yi kiʼn ziiɗa zakiɗî ye toŋ i kʼise munɗa ye, wo aame yʼalzu ti dap ere adda Ɓoy Raa maŋ, yoŋ geŋ i dehu onamí yʼanni seeɗa zakiɗî.”

17 Kune ɗoŋ elkisaguŋ umbo wo aa koŋzayi, a jiire miŋ dap kunuŋ Ɓoy Raa wede i-ti tʼisiyo dap gette kamileŋ̃ a ɗaana Raa ko?

18 Wo kun di rootiyo sey, kunʼde: “Aame wede yʼalzu ti ume seɗeke maŋ, yoŋ geŋ onamí yi kiʼn ziiɗa zakiɗî ye toŋ i kʼise munɗa ye, wo aame yʼalzu ti munɗa seɗeke zaapu ekkʼume seɗeke geŋ̃ŋ̃o maŋ, yoŋ geŋ i dehu onamí yʼanni seeɗa zakiɗî.”

19 Kune ɗoŋ aakede koŋzayi no, a jiire miŋ munɗa seɗeke kunuŋ, ume seɗeke wede i-ti tʼisiyo seɗeke kamileŋ̃ a ɗaana Raa ko?

20 Geŋ iŋkino wede yʼalzu tʼume seɗeke maŋ, geŋ yʼalzu tʼume seɗeke geŋ̃ŋ̃o wo ti sulɗî pay ɗoŋ eego.

21 Wede yʼalzu ti Ɓoy Raa maŋ, geŋ yʼalzu ti Ɓoy geŋ̃ŋ̃o, wo ti Raa wede i lekkiyo adda pây.

22 Wo wede yʼalzu ti kandaane maŋ, geŋ yʼalzu ti kaakido moziko Raa wo ti Raa wede i lekkiyo eego ƀatum.

23 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo kʼoogoro ti Pariziyeŋ, kune ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kuneʼŋ a urzi zakka, kun dʼeliyo zakka a Raa ki ita sulɗî ɗoŋ suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i i dʼeliyo uŋsuwo a zaami, ise puutagi ɗoŋ ki zaami toŋ maŋ. Wo ɗe sulɗî ɗoŋ a jiire adda kʼoogoro ki Raa, aakede munɗa wede kun dʼise ki diine a ɗuwo, isiyo kʼadde koɗuwo a ɗuwo, ti seeɗu daayum zakiɗî a urzi Raa, kane geŋ kun dʼooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane geŋ̃ŋ̃o ɗoŋ kun dʼozire eego me, wo sulɗî ɗoŋ suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i toŋ kun kiʼn ooli ye.

24 Kune ɗoŋ aa koŋzayi i dokkiyo ɗuwo, kune aame kun soƀo ahu geŋ, tuude yi tooriro toŋ kun di yʼamƀu, wo kaciŋ ziŋzo toŋ kun ti soho.

25 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo kʼoogoro ti Pariziyeŋ, kune ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kuneʼŋ kulso ti ƀogoro kun tʼopilso daaraŋ ƀeehiye, wo addaʼŋ ôoniyo ƀoo ti tama wo ti sulɗî ɗoŋ ulpi tudduguŋ ti dehu.

26 Kune Pariziyeŋ ɗoŋ aakede koŋzayi no, ki poone kulso kun tʼopilo addutú kamileŋ̃ ɗoo miŋ, iŋkino maŋ dartú toŋ a-tʼisa kamileŋ̃ pây.

27 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo kʼoogoro ti Pariziyeŋ, kune ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kun deeyiso aa muuziyagi ɗoŋ an an tʼeliyo buuye tuware‡ kʼa wolle ƀeehiye, kaciŋ tʼaddaʼŋ ôoniyo ƀoo tʼossagi ki ɗoŋ i tʼinda, ti ita sulɗî ɗoŋ pay ruumiyo.

28 Wo kune toŋ iŋkino, a eda ɗuwo kun ti tʼisiyo tudduguŋ kune ki diine a ɗaana Raa, kaciŋ biziguŋ sire sire wo addugun ôoniyo ƀoo ti sulɗî ɗoŋ ulpi.

29 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo kʼoogoro ti Pariziyeŋ, kune ɗoŋ biziguŋ sire sire! Kun aabuɗu muuziyagi majjanɗani ki nebiyagi ti kaaga, wo a kane ɗoŋ ki diine muuziyagaŋ kun tiʼn raaŋiya murkic ti buuye,

30 wo kun dʼeesiyo: “Aame ti eda moŋgiɗagey geŋ kaye ede maŋ, ay a ki ti kette kaŋ soo ye ti ɗoŋ tôwwo nebiyagi me.”

31 A onamguŋ ti sulɗî ɗoŋ kun isiyo geŋ, i-kaza kune itaguŋ soo ti ɗoŋ îide nebiyagi me.

32 Ɗe iŋkino maŋ, kun dʼodo tʼiŋkino aakede ki maawuguŋ gʼaaze!

33 Kune aa mimbayi wo ɗoŋ ulpi aakede maŋkikagi, ki kotto kun ki tʼalɗa ye, booro tʼun diʼn seeɗa kʼadda kʼuwwo.

34 Kono kamo kun ollo, nʼun tʼigibo nebiyagi ti ɗoŋ suuniyo kʼoogoro, wo ɗuwo ɗoŋ un diʼn dooya urzi Raa. Ɗoŋ soŋ kun tiʼn tʼîda, ɗoŋ oŋgo kun tiʼn taakita ekkʼinda ɗoŋ zappu ekkʼeebaŋ kaŋ tontilko, ɗoŋ oŋgo soŋ kun diʼn gorpipa ti marpa adda ƀoydî ɗoŋ kun di dooyiso, wo kun diʼn limmita geeger ti geeger.

35 Tʼume kʼeesiyo duniya bini aŋki, kune Yawudiyagi kun îide ɗoŋ ki diine ƀaadaŋ, wo kono ki puuzadaŋ gette kune Raa yʼun tiʼn tʼela daŋgay. Ki poone kun îide Abel wede ki diine, saŋ ɗoŋ ti doolo bini Zakari ulo Barasi wede kun yʼîide adda ƀooro Ɓoy Raa, a diine Ɓoy Raa ti ume seɗeke.

36 Ɗerec iŋkino wo nʼun di rooto: Kane ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ Raa yi tiʼn tʼela daŋgay kono ki puuzo kane pay gette.»

Môolo kʼIsa kono Zeruzalem (Lik 13.34-35)

37 «Wayya kune ɗoŋ Zeruzalem no! Wayya kune ɗoŋ Zeruzalem no! Kune ɗoŋ i tôwwito nebiyagi, wo ɗoŋ Raa yʼun akkisa kun tiʼn kakkisa ti moŋgali kun tiʼn tôwwo. Nuŋ taŋ ƀaadaŋ ƀaadaŋ nʼa dihe

‡ **23:27 23.27** Muuziyagi ki Yawudiyagi geŋ an an tʼeliyo buuye tuware, kono a diɗɗo toŋ kʼa ti wolle kereŋ, kʼa ki ti kili tʼeego ye. Wo soŋ a urzi kʼoogoro aame muuzo ki ti butte maŋ, a ki ti kʼise kee wede ganigi a ɗaana Raa. Kun wollo adda mattup ki Nombire 19.16.

n’un ti’n tusse aa ôsso ti tussiyo iŋ̃ŋ̃itú adda kambartú, wo ɗe kun ki dihe ye!
38 Iŋkino maŋ ɓoyguŋ Raa y’un di y’oola§.
39 Wo kun ollo n’un di rooto, ti aŋki nuŋ kun ki n’ wolla ye baa, bini a t’îda onniyo ere kun di roota: “Beeko Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega Raa*.”»

24

Ono a urzi ruugiyo Ɓoy Raa
(Markus 13.1-4; Lik 21.5-7)

1 Isa yi t’uɗɗe t’adda booro Ɓoy Raa wo yi dehu y’eŋgile maŋ, kane sanalliyagí an a d’iide sirpadí kono an i di kize majjaanika k’oozige Ɓoy Raa.
2 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Pay eŋ kun wolliyo ɗe’ŋ? Wo ɗerec n’un di rooto, mokkolo soo toŋ t’ekki bakatú i ki lekka ye, pay a ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere ɓaadaŋ

3 Isa y’iiney ekki mokkolo k’Inda k’Olibiye, maŋ y’a-guune siidí. Aame geŋ sanalliyagi an a d’iide sirpadí wo an di y’ tunde, an’de: «Kee k’ay ki ti rooti ɗoo, suldi geŋ an aana woogo me? Wo moo me munɗa wede a kiza urzi kamadá ti onniyo ere duniya ti ɗaŋga me?»
4 Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Kun koona mentikagi, wenɗa soo toŋ y’un ti’n dagga ye.
5 Ɗerec, i d’etto ɗoŋ ɓaadaŋ an t’amɓo sundó, wede tuuku toŋ y’a t’eesa: “Nuŋ Almasi Raa yi biire!”, wo kane geŋ an di dagga ɗuwo ɓaadaŋ.
6 Kun d’olliga tarkuuse ki arka gopponŋ, wo kun d’olliga rabila k’arka dokki. Aame geŋ kun koona mentikagi, kun addira ye. I dehu suldi geŋ an d’aane, wo aame geŋ a ki t’isa ɗaŋgiya duniya ye ɓotto.
7 Ɗoŋ siiɗo soo ti siiɗo soo te an ɗeyya ti tuddaŋ, ɗoŋ mozigo soo ti mozigo soo me an ɗeyya ti tuddaŋ kay. I d’isa mosogo ti ŋoŋŋirso siiɗo adda siiɗiyagi ɓaadaŋ.
8 Wo kane suldi pay geŋ, aakede kakkisa ere ki poone k’erewo addutú i t’umɓe k’ehiyo.
9 Iŋkino maŋ ɗuwo an un di’n t’ela bey ɗoŋ k’aduguŋ kono an un di’n dabira wo an un ti’n t’îda. Wo kane ɗoŋ siiɗiyagi pay an un di’n olmiɗa kono kun umɓe a sundó.
10 Aame geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ urzi zaapu k’addaŋ a nuŋ an d’oola, kane geŋ an d’oɗɗipa ita tuddaŋ ki seɗɗuzaŋ, wo an d’olmiɗa tuddaŋ.
11 I d’aɗɗa ɗoŋ ɓaadaŋ an ti t’isa tuddaŋ aa nebiyagi, wo kane geŋ an dagga ɗoŋ ɓaadaŋ.
12 A ume tuuku toŋ suldi ɗoŋ ulpi geŋ an d’aagila k’aagulu, iŋkino geyyiso tudde toŋ t’a t’isa baata.
13 Wo ɗe wede y’a ziiɗa zakidi a urzizó bini ɗaŋgu maŋ, yode geŋ Raa y’a y’utta.
14 I dehu Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa gette an di kizite adda siiɗiyagi pay, wo kane ita ɗuwo pay toŋ an di t’olliga ti kuudaŋ ɗoo miŋ, saŋ duniya t’a ɗaŋga kollo.»

Onniytagi ɗoŋ etto ki dabar ɓaadaŋ
(Markus 13.14-23; Lik 21.20-24)

15 «Kune kun di wolla munɗa wede ulsu k’a y’azzira wo yi lattiya, geŋ a-t’etta a ono ɗoŋ ti kaaga nebi Daniyel yi ruute, munɗa geŋ an ti y’ zaapa adda Ɓoy Raa a ume wede kamileŋ. Wede i gariya ono eŋ eedí ti’ni soodo beehiye.
16 Aame geŋ kane ɗoŋ adda siiɗo Ziide an t’ombo k’ekki moŋgali.
17 Wede y’a ti gili yi-guune t’ekki daŋgayadí* maŋ, yoŋ geŋ yi-ɗeega amɓu munɗa adda daŋgay ye, yi t’ombo.
18 Wo wede yoŋ adda doome maŋ, yi t’ombo, yi kima ɓoy amɓu kallayí wede goole ye.
19 A onniytagi geŋ aasa dabar ɓaadaŋ a kane erayi ɗoŋ mahuwagi ti ɗoŋ iŋ̃ŋizaŋ an oodiyo!
20 Kun tondo Raa kono okkaguŋ t’a k’isa a ume reele, ise a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.
21 Iŋkino maŋ dabar gette t’aasa ooŋe ɓaadaŋ. T’ume k’eesiyo duniya bini aŋkeŋ̃ŋo, dabar iŋkino i k’ize ye, wo ki ɗaana toŋ i k’isa ye.
22 Aame onniytagi ɗoŋ ki dabar geŋ Raa y’a ki’n îhira gopponŋ ye maŋ, wede tudde soo toŋ umbo a lekka zeere me. Wo ki kotto onniytagi geŋ y’an ôhira gopponŋ kono ɗoŋ yi biire ki yode.
23 Iŋkino maŋ aame wenɗa y’iisa: “Almasi Raa yi biire, yoŋ a eŋ̃ŋo!” ise “Yoŋ a ummey!” maŋ, kune onamí kun amɓa ye.
24 Ni rootiyo iŋkino kono i d’aɗɗa ɗuwo an ti t’isa tuddaŋ aa Almasi Raa yi biire, wo ti ɗuwo an ti t’isa tuddaŋ aa nebiyagi. Kane geŋ an d’isa suldi k’armika ti suldi ɗoŋ i ceeriyo eego, aame urzi ede maŋ kane an di dagga ɗuwo ɗoŋ Raa yi biire ki yode, wo an ki d’aana ye.
25 Kun ollo, suldi eŋ n’un ti’n ruute ki poone an d’aana.

§ **23:38 23.38** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 22.5.

* **23:39 23.39** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

* **24:17 24.17** ***Yi-guune t’ekki daŋgay:*** I-kaza a siiɗo k’Izirayel geŋ ɗuwo daŋgayɗayzaŋ awhizaŋ patal, kono a ume muno an a di koliyo t’eego, an di lekkiyo wo an d’isiyo naabadaŋ.

26 Iŋkino maŋ, aame an un ruuta, an iisa:
“Kun ollo, Almasi Raa yi biire, yoŋ adda
balɗa!” maŋ, kun’ta ye, ise wenɗa y’un
ruuta, y’iisa: “Kun ollo, yoŋ yi t’umbiɗa a
eṇṇo!” toŋ maŋ, kun amɓa ye a onamí me.
27 Ɗerec, aa kun wolliyo mizzi y’omile
i-ti tooriyo kandaane ti kese peeɗo ge-
koliyo bini peeɗo k’ooriyo geŋ, aaniya ki
nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eṇṇo toŋ,
t’aasa iŋkino kay.
28 A ume wede nuune yi t’udiga geŋ,
zumbi toŋ ti t’ogiya aŋgeṇṇo.»

Kama ki yo wede an y’ehe aa ulo wede
(Markus 13.24-31; Lik 17.23-24; 21.25-31)

29 «Onniytagi ɗoŋ ki dabar geŋ an
t’iŋgila lewwet maŋ, peeɗo ti ki toora ye,
tere yi ki toora ye, molɗali an sildîta ti
kandaane, wo suldî ɗoŋ an d’ede toogo a
kandaane, Raa y’a ti’n gozziga.
30 Aame geŋ a kandaane i d’isa munɗa
a kiza kama ki nuŋ wede an n’ehe aa ulo
wede eṇṇo. Iŋkino ita ɗuwo pay adda
duniya an ɗîllita môolo wo an di n’ wolla
nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, ni
kama ti kaandaane ekki dondirso ti toogo
ere pay wo ti daryika ere o d’ede.
31 Maaleeka y’a baaha parre ti kan-
daane, n’a t’igiba maaleekiyagó k’adda
siiɗîyagi ɗoŋ a duniya itatú piɗe, an di
t’ogiya ɗoŋ ni biire.»

Ono ombiɗe a tukki tormo
(Markus 13.28-31; Lik 21.29-33)

32 «Kun wollo wo kun elko a ono ombiɗe
ɗoŋ a tukki tormo ettiyo: Aame tormo
t’eesiyo oɗɗîze wo puutagutú eesiyo
rooɓiyo maŋ, geŋ kune kun suune adda
k’addugun kizini yoŋ goppoŋ.
33 Geŋ iŋkino kay, kune toŋ kun wulla
suldî pay geŋ an iina maŋ, kun suuno
kama ki nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede
eŋ tod’te goppoŋ, aakede nuŋ a biza
bumɓuguŋ.
34 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Ɗoŋ
aŋkeṇṇo eŋ an ki ti t’inda pay ye, ki poone
suldî pay geŋ an d’aana me.
35 Kandaane kane ti siiɗo an t’eŋgila, wo
kane onamó an ki t’eŋgila ye, an di lekka
ki daayum.»

Raa siidí i ti suune onniyo te
(Markus 13.32,35; Lik 17.26-27,34-35; 12.39-40)

36 «Wo suldî geŋ an aana a onniyo tuuku
koo, a peeɗo ere tuuku koo maŋ, i suune
yode Meega Raa siidí. Wenɗa doolo yi ki
suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise
Ulo Raa toŋ maŋ.
37 Munɗa wede ize ti kaaga a ozzinagi
ɗoŋ ki Nowe geŋ, a kama ki nuŋ wede an
n’ehe aa ulo wede eṇṇo toŋ, aasa iŋkino
kay.
38 Adda k’onniytagi ɗoŋ ti kaaga ki
poone mizzi goole y’a koppa, ahu an
t’ooma siiɗo geŋ, ɗuwo an d’omɓo, an
soɓo, an seɗɗu ti tuddaŋ bini onniyo ere
Nowe yi-t’iide adda tooko ere meeda a
jiire.
39 Kane ulbaŋ an k’ooɗîyo a munɗa ye
bini mizzi goole y’a guppe, ahu an t’iimi
siiɗo, iŋkino ɗuwo geŋ pay an t’inda adda
k’ahu[†]. Geŋ aasa iŋkino kay a kama ki nuŋ
wede an n’ehe aa ulo wede eŋ me.
40 Iŋkino maŋ kuuli sire kane adda
doome soo, wede soo geŋ an di y’amɓa wo
wede soŋ an di y’oola.
41 Erayi sire an massu kaŋ soo, ere soo
an ti t’amɓa wo ere soo an di t’oola.
42 Iŋkino kun lekko zeere, kono kun
ki suune ye onniyo ere tuuku nuŋ
Galmeeguguŋ ni kimo te.
43 Ono eŋ kun ollo koɗuwo: Aame wede
ɓoy geŋ yi suune peeɗo ere tuuku a diɗɗo
wede k’oogire y’etto maŋ, y’a lekke zeere,
yi k’ooli wede k’oogire yi-ki t’ette k’adda
ɓoozí ye.
44 Geŋ iŋkino kune toŋ maŋ kun koona
mentikagi, kono nuŋ wede an n’ehe aa ulo
wede eŋ, n’etto a peeɗo ere tuuku kun ki
ti suune ye.»

Wede naabo i seeɗu zakiɗî a naabadí
(Lik 12.42-46)

45 «Iŋkino maŋ wede naabo wede i
seeɗu zakiɗî a naabadí wo i-d’ede elkiyo
geŋ, a yode geṇṇo galmeegí yi oola attiɗî
pay ki ɗoŋ naabadí oŋgoŋ me, kono y’an
t’ela omɓadaŋ aame peeɗo t’îida maŋ.
46 Uŋsuwo a wede naabo geŋ me, aame
galmeegí a kamadí yi y’uuna y’isiyo naabo
gettiyo maŋ.
47 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede
iŋkino geŋ galmeegí yi di t’ela attiɗî ki
suldîzí pay a beezí.
48 Wo ɗe aakede wede naabo ulsu geŋ
y’ilka adda k’addí, y’iisa: “Galmeegó eŋ yi
t’ûsso”,
49 wo yi t’iida taazu ɗoŋ an naabiya kaŋ
soo, wo yi t’ussa a omɓo ti soɓito t’eebí
ɗoŋ i soɓo i ceeriyo eego.
50 Maŋ galmeegí y’a aana a onniyo ere
wede naabo geŋ yi k’elkiyo ye, wo a peeɗo
ere yi ki ti suune ye.
51 Galmeegí yi di t’ela daŋgay ere zakiɗî
wo yi-t’ela aggadí aa ki ɗoŋ bizaŋ sire sire,
a ume wede ki ɗollite môolo wo k’aaɗumu
sina.»

25

Ono ombiɗe a tukki konazi koomat

† **24:39 24.39** Taaya ki Nowe k’a ti t’oone adda mattup ki Zenez 6.9–7.24.

1 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Iŋkino maŋ
Moziko Raa tod’ ti deeyiso aa naabo konazi
kane koomat an di zikiti lampiyagaŋ an
t’iide okkime ki kule yi seeɗu erewo.
2 Ti diine kane konazi geŋ, ɗoŋ paat soŋ
elkiyadaŋ umbo wo ɗoŋ paat soŋ an d’ede
elkiyo.
3 Kane konazi ɗoŋ elkiyadaŋ umbo geŋ
lampiyagaŋ an t’ûunite t’egey wo ti doolo
an a ki d’umɓe ye a beezaŋ me.
4 Wo kane konazi ɗoŋ an d’ede elkiyo
geŋ, lampiyagaŋ an t’ûunite wo an a d’iipe
egey adda kuŋgilagaŋ.
5 Wo yo wede i seeɗu erewo geŋ yi-
t’usso y’a k’iina kesiko ye, iŋkino maŋ
kane konazi geŋ moone t’an di’n ziiɗa pay,
an d’udige kuy.
6 A diɗɗo meeda maŋ an d’illiga ɗolle,
an’de: “Kun ollo, kule wede i seeɗu erewo
y’ettiyo! Kun t’aɗɗî okkimayí!”
7 Iŋkino maŋ kane konazi pay geŋ an
t’innite wo lampiyagaŋ an di’n ikkima.
8 Kane ɗoŋ elkiyadaŋ umbo geŋ, an
tunde a bey ɗoŋ an d’ede elkiyo, an’de:
“Kun ay eeli egayguŋ kono lampiyagey i
t’unto.”
9 Wo kane ɗoŋ an d’ede elkiyo geŋ an
an di’n gime onamaŋ, an’de: “Aha, in ki
t’îda ye! Kun’do k’ume k’owilte, kun owili
a kune me.”
10 Kane an d’iŋgile an d’owilo egey me,
koore geŋ yo kule wede i seeɗu erewo, y’a
iina. Maŋ kane konazi ɗoŋ paat i t’ikkima
tuddaŋ geŋ, an t’iide k’adda ɓoy tarnaape
seeɗu ti yode kaŋ soo, wo biza y’an t’ippe
ti kerle.
11 Saŋ maŋ kane konazi ɗoŋ elkiyadaŋ
umbo geŋ an d’iina, an d’iise ɗollite, an’de:
“Galmeegey, Galmeegey, k’ay t’ohon!”
12 Wo ɗe yoŋ y’an di’n gime onamaŋ,
y’ede: “Derec iŋkino wo n’un di rooto:
Kune aŋ wenɗa n’un ki’n suune ye.”»
13 Maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Iŋkino maŋ
kun lekko zeere, kono onniyo tuuku ise
peeɗo tuuku ere n’etto kun ki ti suune ye.»

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo aɗo
(Lik 19.12-27)

14 «Wo soŋ Moziko Raa gette tod’ ti
deeyiso aa naabo wede ɓoy iŋkino, yi
dehu y’eŋgile torguwo. Ki poone y’a
eŋgila geŋ, y’a wiike ɗoŋ naabadí y’an
d’ooli laalayí a beezaŋ.
15 A wede soŋ yi d’ele tammiyagi ki dap
dupu paat, a wede soo yi d’ele tammiyagi
ki dap dupu sire wo a wede soŋ yi d’ele
tammiyagi ki dap dupu soo*, a wede tuuku
toŋ yi-d’eele a toogadí toogadí, maŋ yoŋ
tuddí y’a iŋgile.
16 Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu
paat geŋ, kesiko y’a iŋgile yi naabiya
eego t’aa d’aagulu wo y’a d’uune t’eego
tammiyagi dupu paat sey.
17 Wede galmeegí yi ele tammiyagi dupu
sire toŋ iŋkino, y’a ti niibe y’a d’uune
t’eego tammiyagi dupu sire.
18 Wo wede galmeegí yi ele tammiyagi
dupu soo geŋ, y’a iŋgile y’iide’ŋ yi
d’ittiba olɗe a siiɗo wo soŋko galmeegí yi-
t’umbiɗa adda.
19 Galmee’ki ɗoŋ naabo geŋ yi likko bini
maŋ, saŋ y’a aaho wo y’a dihe y’a wolle
soŋko ere ɗoŋ naabadí an i di t’ele.
20 Wede galmeegí yi ele tammiyagi
dupu paat geŋ, y’a d’iide sirpadí, yi-d’ele
tammiyagi dupu paat ɗoŋ y’uune t’eego
geṇṇo, wo yi di ruute, y’ede: “Galmee’ki
nuŋ, kee k’o iili tammiyagi dupu paat n’a
niibe, n’aa d’uune tammiyagi dupu paat ti
doolo, aŋkeŋ eṇṇo ki wollo.”
21 Maŋ galmeegí yi di ruute, y’ede: “Geŋ
koɗuwo kee wede naabo beehiye ki seeɗu
zakiɗî a naabadá, kee a naabo ere booloŋ
gettiŋ k’a ti ziiɗa zakiɗî, aŋkeŋ n’a-ki ti
zaapo a naabo ere ɓaadaŋ. K’edi, k’isa
uŋsuwo ti nuŋ galmeegá.”
22 Saŋ maŋ wede galmeegí yi ele tam-
miyagi dupu sire geŋ, y’a d’iide sirpadí
yi di ruute, y’ede: “Galmee’ki nuŋ, kee
k’o iili tammiyagi dupu sire n’a niibe,
n’aa d’uune tammiyagi dupu sire ti doolo,
aŋkeŋ eṇṇo ki wollo.”
23 Maŋ galmeegí yi di ruute, y’ede: “Geŋ
koɗuwo kee wede naabo beehiye ki seeɗu
zakiɗî a naabadá, kee a naabo ere booloŋ
gettiŋ k’a ti ziiɗa zakiɗî, aŋkeŋ n’a-ki ti
zaapo a naabo ere ɓaadaŋ. K’edi, k’isa
uŋsuwo ti nuŋ galmeegá.”
24 Maŋ wede galmeegí yi ele tammiyagi
dupu soo geŋ, y’a d’iide sirpadí yi di
ruute, y’ede: “Galmee’ki nuŋ, ni suune kee
wehini a naabo me, ki d’ayɗu a ume wede
ki ki giira ye, wo ki sokiyo a ume wede ki
ki zire ye toŋ maŋ.
25 Iŋkino n’a urgiɗe, n’iide’ŋ ni d’ittiba
olɗe a siiɗo, tammiyagi dupu soo geŋ
ni t’umbiɗa adda, aŋkeŋ laalayá eṇṇo ki
wollo.”
26 Wo galmeegí yi di’n gime onamí,
y’ede: “Kee wede naabo ulsu wo golge, ki
suune ni d’ayɗu a ume wede ni ki giira ye,
wo ni sokiyo a ume wede ni ki zire ye.
27 Iŋkino ki moo me soŋkadó k’o gi di
ziipe adda baŋki ye me, t’o d’aagila, a
kamadó geŋ n’iido n’a-t’amɓe ti jugulu.”
28 Iŋkino y’an di ruute a kane ɗoŋ a
sirpadí geŋ, y’ede: “Tammiyagi dupu soo
geŋ kun ti sooɗo, kun i elo a wede i-d’ede
tammiyagi dupu koomat.

* **25:15 25.15** ***Tammiyagi ki dap dupu soo:*** I-kaza gurus ɓaadaŋ suma wedusu y’a naabe k’ozzine koomat.

29 Ɗerec, a wede i-dʼede geŋ, an i-tʼeela
tʼeego i di tʼisa ɓaadaŋ a ceera, wo ɗe
a wede i-kʼede ye geŋ, munɗazí wede
booloŋ yʼelkiyo yi tʼoona toŋ an i-tʼamɓa.
30 Wo ki yo wede a naabo kontilme
geŋ, kun di seɗɗi ti paate adda zimolo,
ume wede ki ɗollite môolo wo kʼaaɗumu
sina.”»

Booro ere a onniyo kʼita

31 «A onniyo kʼita nuŋ wede an nʼehe
aa ulo wede eŋ, nʼa-kimo adda mozikadó
ti maaleekiyagi pay geŋ, nʼa di koona a
kaakido moziko adda daryikadó.
32 Ita ɗuwo pay an di tʼogiya a ɗaanadó,
wo ɗuwo nʼa tiʼn dokkiɗa sire aakede
wede kʼelso yʼâhuntu mooɗe ti damɓami.
33 Nʼan ooya kane ɗoŋ aa damɓami a
beezó kʼammade, wo kane ɗoŋ aa mooɗe
a beezó ki geelo.
34 Iŋkino maŋ nuŋ mozigo nʼan di roota
a kane ɗoŋ a ammidadó, nʼa tʼeesa:
“Kunʼdi kune ɗoŋ Meegó Raa yʼun ti ziipe
beeko, kun tʼodo a Moziko Raa, todʼte
yoŋ yʼun tʼikkima a kune, tʼume kʼeesiyo
duniya too.
35 Nʼun rootiyo iŋkino kono aame nuŋ
mosogo, omɓo kun o dʼeele, aame nuŋ
ôrme, ahu kun o dʼeele, aame nuŋ torgusu,
kun di nʼ ziiɗa bey sire.
36 Aame nuŋ bontiliŋ, kun di nʼ usse,
aame nuŋ tuddó eeni kun tʼiide tondiyadó,
wo aame nuŋ adda daŋgay toŋ kun tʼiide
wolliyadó.”
37 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ ki diine an o
tiʼn kima onamó, an tʼeesa: “Galmeegey,
woogo me kaye ay gi di wulle kee mosogo
wo ay a dʼeele omɓo me, ay gi di wulle kee
ôrme wo ay a dʼele ahu me,
38 ay gi di wulle kee torgusu wo ay gi
di ziiɗa bey sire me, ay gi di wulle kee
bontiliŋ wo ay ki ti kʼusse me?
39 Woogo me kaye ay dʼilliga kee tuddá
eeni wo ay dʼiide tondiyadá me, ay dʼilliga
kee adda daŋgay wo ay dʼiide wolliyadá
me?”
40 Wo nuŋ mozigo nʼan diʼn kima ona-
maŋ, nʼa tʼeesa: “Ɗerec iŋkino wo nʼun
di rooto: Aame tuuku kun ize munɗa soo
a wede soo ti diine zemɓadó ɗuwo an i
kʼeliyo suma ye geŋ, geŋ kun ize a nuuno.”
41 Saŋ maŋ nuŋ mozigo nʼan di roota a
kane ɗoŋ a geeladó, nʼa tʼeesa: “Kune ɗoŋ
egguŋ duuɗiyo, kun ti leɗɗo ti tuddó me,
kun eŋgilo kʼadda kʼuwwo ere tʼoggiyo ki
daayum, Raa yi muɗɗe a Meeda siitanɗani
ti maaleekiyagutú.
42 Dabar gette kun uune kono aame nuŋ
mosogo, omɓo kun o kʼeele ye, aame nuŋ
ôrme, ahu kun o kʼeele ye.
43 Aame nuŋ torgusu geŋ kun ki nʼ ziiɗa
bey sire ye, aame nuŋ bontiliŋ geŋ kun gi
di nʼusse ye, aame nuŋ tuddó eeni wo adda
daŋgay geŋ wolliyadó kun kʼiide ye.”
44 Iŋkino maŋ kane toŋ an o tiʼn kima
onamó, an tʼeesa: “Galmeegey, woogo me
kaye ay gi di wulle kee mosogo ise ôrme,
torgusu ise bontiliŋ, ise ay dʼilliga kee
tuddá eeni ise adda daŋgay wo ay gi di
nuuge ye me?”
45 Maŋ nuŋ mozigo nʼan diʼn kima ona-
maŋ, nʼa tʼeesa: “Ɗerec iŋkino wo nʼun di
rooto: Aame tuuku munɗa soo kun kʼize
ye a wede soo ti diine kane ɗoŋ ɗuwo an
i-kʼeliyo suma ye geŋ, kune kun kʼize ye a
nuuno.”
46 Wo kane geŋ an tʼetta kʼadda dabar
ere ki daayum, wo kane ɗoŋ ki diine an
tʼoona lekkiyo ere ki daayum.»

26

Dehutu kʼurzi ki tôwwo kʼIsa
(Markus 14.1-2; Lik 22.1-2; Zaŋ 11.47-49,53)

1 Isa dooyisadí pay gette yʼa ti ɗiŋge
maŋ, yʼan di ruute a sanalliyagí, yʼede:
2 «Kune kun suune tarnaapayiŋ ki Pak
geŋ a guute onniyo sire maŋ yʼa aɗɗa,
aame geŋ nuŋ wede an nʼehe aa ulo wede
eŋ an di nʼ seeɗa, an di nʼ tʼela a bey ɗoŋ
kʼolmiɗayó, an ti nʼ taaka ekkʼundumu
wede zaapu tʼekki bakadí kaŋ tontilko.»
3 A onniyo gettiyo batum deero ɗoŋ
seɗeke ti kane ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi
an tʼugiye adda ɓoy ki mozigo goole ɗoŋ
seɗeke sundí Kayip.
4 Kane geŋ an tʼîide onamaŋ pay kaŋ soo,
Isa an di yʼ seeɗa ti metiŋko ki tôwwadí.
5 Wo kane an di ruute, anʼde: «Yoŋ in ki
yʼ seeɗa adda tarnaape kino ye, para maŋ
ɗoŋ duuru an in diʼn tʼooziga ono.»

Oɓe kʼegey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse ekkʼIsa
(Markus 14.3-9; Zaŋ 12.1-8)

6 Isa yoŋ a ille ki Betani adda ɓoy ki Simo
wede ti poone yoŋ ki bitiɗe,
7 an di guune omɓo. Aame an ti gu-
une geŋ, i dʼede erewo tʼa dʼiide sirpa
kʼIsa, a beytú ulo diŋgile an ikkima ki
mokkolo sundutú albaatir, adda egey ɗoŋ
eeɗiyadaŋ uŋse zooyayaŋ ooŋe ɓaadaŋ, ti-
tʼiɓi ekkʼIsa.
8 Kane sanalliyagi an wulle iŋkino maŋ,
ulbaŋ an ki tʼize uŋse ye, an di rootiyto
diinayaŋ, anʼde: «Ɗe ki moo me ti tiʼn
lattiya egey me?
9 Egey geŋ in aane in tʼowila ti zooye
wede ooŋe ɓaadaŋ, wo in an tʼele soŋko
gette a ɗoŋ an kʼede munɗa ye.»
10 Isa yʼa zuune munɗa wede an rootiyo
me, maŋ yʼa ruute, yʼede: «Erewo kun i-
tʼooɗe ulbutú ye, kono munɗa wede tʼo ize
geŋ a nuŋ uŋse.

11 Kane ɗoŋ an k’ede munɗa ye geŋ an
lekka daayum ti kune, wo ɗe nuŋ ni ki
lekka daayum ti kune ye.
12 Tod’ t’iɓi egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse a
tuddó eŋ, aakede ti n’ikkima ki poone an
di n’ t’ela adda muuzo.
13 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: A
omagi pay adda duniya an kizita Rabila
Majjaanawa geŋ, erewo ette ɗuwo an t’ída
taaya a naabo ere tod’ t’ize, wo sundutú a
ki danɗa ye.»

Ziidas ti deero ɗoŋ seɗeke
(Markus 14.10-11; Lik 22.3-6)

14 I d’ede wede soo ti diine sanalliyagi
kane koomat makumu sire yoŋ sundí Zi-
idas Iskariyot. Yoŋ y’iide y’a uuney kane
deero ɗoŋ seɗeke,
15 wo y’an di ruute, y’ede: «Kun o-t’ela
moo me, aame Isa n’un y’ela a beyguŋ
maŋ?» Maŋ kane geŋ an i di ruute an i
di t’ela tamma ada g’aɗo*.
16 T’ume geŋ Ziidas y’a iise dehutu k’urzi
wede kaŋ mummino y’an di y’ t’ela Isa a
beezaŋ me.

Isiyo k’omɓo tarnaape ki Pak
(Markus 14.12-16; Lik 22.7-13)

17 Onniyo ere ki poone ki tarnaape
Yawudiyagi wede an d’omɓo mappa daa
k’orme gette t’iina maŋ, kane sanalliyagi
an aa d’iide k’ume k’Isa an di y’ tunde,
an’de: «A too me ki dehu ay in d’isey omɓo
tarnaapayiŋ ki Pak te?»
18 Yoŋ y’a ruute, y’ede: «Kun’do k’adda
geeger di wede kino, kun t’odoy di yode
wo kun i di rootoy, kun d’eesoy: “Wede
dooyisadey y’ede, yoŋ onniyadí gopponŋ,
wo di kee ay isa tarnaapayiŋ ki Pak ti
sanalliyagí me.”»
19 Kane sanalliyagi an t’ize munɗa wede
Isa y’an ruute me, iŋkino omɓo tarnaape
ki Pak an t’ize.
20 A peeɗo t’a t’iire maŋ, Isa ti sanal-
liyagi kane koomat makumu sire geŋ an
di guune omɓo.
21 Aame an omɓo geŋ Isa y’a ruute,
y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto:
Wede soo ti diinaguŋ y’a ni t’ela bey ɗoŋ
k’olmiɗayó.»
22 Kane sanalliyagi an t’ize sommagi
dondoŋ, wo wede tuuku toŋ yi di y’
tondiyo, yi d’eesiyo: «Galmee’ki nuŋ,
nuuno ko, nuuno ko?»
23 Yoŋ y’an di’n gime onamaŋ, y’ede:
«Wede ay igibe beezey kaŋ soo adda
k’ooko eŋ, yode i ni t’ela bey ɗoŋ
k’olmiɗayó me.
24 Ɗerec, nuŋ wede an n’ehe aa ulo
wede eŋ n’a t’inda, geŋ a-t’etta a ono ɗoŋ
an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a
tukki nuuno. Wo ɗe dabar a yode wede
i ni t’ela bey ɗoŋ k’olmiɗayó, nuŋ wede
an n’ehe aa ulo wede eŋ me! Yode geŋ, an
ki y’ehe adda duniya ye toŋ bee!»
25 Ziidas wede i t’ela Isa a bey ɗoŋ
k’olmiɗayí geŋ, y’a yi tunde, y’ede: «Wede
dooyisadó, nuuno ko?» Isa yi ti’n gime
onamí, y’ede: «Geŋ aa ki ruute.»

Omɓo ti soɓo i-kaza tudde ti puuzo
k’Almasi
(Markus 14.22-25; Lik 22.15-20; 1 Ko-
rent 11.23-26)

26 Aame an omɓo geŋ, Isa y’a t’umɓe
mappa, y’a ruute koɗuwo a Raa kono
k’omɓo gette, maŋ y’a ɓurke, y’an d’ele
sanalliyagi wo y’a ruute, y’ede: «Ooho kun
sooɗo, kun t’oomo, ette tuddó.»
27 Saŋ y’a t’umɓe kop ti soɓo adda, y’a
ruute koɗuwo a Raa kono soɓo gette, maŋ
y’an d’ele wo y’a ruute, y’ede: «Ooho kun
sooɗo, wede soŋ yi d’ooɓo d’ooɓo.
28 Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa
ere Raa y’a ketta ti ɗuwo, to t’oɓa ki
ɗoŋ ɓaadaŋ kono an t’oona tambobino
k’oldíkadaŋ.
29 Wo kun ollo, n’un di rooto, n’a t’iiɓe ti
aŋki, ki ɗaana ni ki siɓa ye baa toote k’iŋ̃ni
biŋ̃ me, bini onniyo ere ni siɓa ti kune sey
geŋ toote wede aware k’iŋ̃ni biŋ̃ a moziko
Meegó Raa.»
30 Aame an t’iimi an aa t’iiɓe maŋ, an
d’ûure ôrɗari tarnaape ki Pak†, saŋ an
t’uɗɗe an d’iŋgile k’ekki mokkolo k’Inda
k’Olibiye.

Rootiyo k’Isa a urzi koogirayí
(Markus 14.26-31; Lik 22.33-34,39; Zaŋ
13.37-38)

31 Maŋ Isa y’an di ruute a sanalliyagí,
y’ede: «A diɗɗo ettiyo batum, kune pay
kun di n’ kiigira a munɗa wede o aana
geŋ me, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de:
“Wede k’elso n’a yi t’ída,
wo torɗo damɓami a-teepa‡.”»
32 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Wo ɗe saŋ
Raa yi ti n’ bilɗa maŋ, n’un d’ooguma kun
di n’ t’ooney a siiɗo Galile.»
33 Maŋ Piyer y’a t’ihina bizí, y’a ruute,
y’ede: «Aame ɗoŋ pay an ki giigira a
munɗa wede a aana toŋ, nuŋ ti kee tak
ni ki kiigira ye.»
34 Isa yi di ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino
wo n’a di rooto: A diɗɗo ettiyo batum, ki

* **26:15 26.15** ***Tamma ada g’aɗo:*** Di kane iŋ̃ni k’Izirayel geŋ a t’ída suma raŋ̃ña ki wede naabo ki tere piɗe. Kun wollo adda mattup ki Zakari 11.12. † **26:30 26.30** ***Ôrɗari tarnaape ki Pak:*** Kane geŋ k’anni t’oone adda mattup ki Soom 113–118. ‡ **26:31 26.31** Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

poone uzu y'a ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune ye taŋ aɗo.»
35 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ato, ni ki kiigira ye, aame ise k'unto toŋ n'a t'inda ti kee!» Wo kane sanalliyagi ɗoŋ soo toŋ an a-ti ruute iŋkino kay.

Isa yoŋ a Zesimaane
(Markus 14.32-42; Lik 22.40-46)

36 Saŋ Isa ti sanalliyagi an d'iiney a ume sundí Zesimaane, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun ti koona kino, koore n'a-leɗɗe n'a tondey Raa geŋ me.»
37 Maŋ ti yode y'a-wiike Piyer t'iṇṇi kuuli sire ki Zebede. Aame geŋ y'a t'ize sõmmagi dondoŋ wo ulbí i-d'ooɗiyo ɓaadaŋ.
38 Iŋkino yo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ eŋ sommagi dondoŋ aa n'a t'inda, kun ti koona kino wo kun di lekko zeere ti nuuno.»
39 Wo yo y'a-liɗɗe dokki booloŋ ti kane me, maŋ y'a t'uttile zumayí a siiɗo, y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame i t'ise maŋ kop ki dabar eŋ k'o ti y' leɗɗo ti tuddó me, wo toŋ maŋ pay geŋ a ki t'ise aa nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»
40 Saŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi ɗoŋ aɗo geṇṇo, wo yi'n uuna an udige. Maŋ Isa y'a t'inne Piyer wo yi di ruute, y'ede: «Kune'ŋ ki peeɗo soo toŋ kun k'iine kun ki likke zeere ti nuŋ ye!
41 Kun lekko zeere wo kun tondo Raa, kono kun ki t'oora adda naamiya daggiya ye. Wede tudde geŋ a elkiyadí yi dehu y'aase munɗa wede beehiye, wo ɗe tuddí toogatú baata.»
42 Ki sirwe Isa y'a-liɗɗe siidí sey, wo y'a iise tondiyo Raa, y'ede: «Mee'ki nuŋ, aame kop ki dabar eŋ k'o ti y' leɗɗe ti tuddó i ki t'ise ye n'a dabire ɗo maŋ, i t'iso aa kee ki dehu.»
43 Maŋ y'a-gime k'ume sanalliyagi sey, yi'n uuna an urme, edayaŋ an ziiɗa moone.
44 K'aɗuwe Isa yi'n iili y'a-liɗɗe siidí sey, wo y'a iise tondiyo Raa iŋkino sey.
45 Maŋ y'a-gime ki tukki sanalliyagi wo y'an di ruute, y'ede: «Kune kun moone pi, wo kun d'udigo baa! Aŋkeŋ peeɗo i guute goppoŋ, wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an n'ele a bey ɗoŋ k'oldíko.
46 Kun t'oozo, in eŋgile! Kun wollo, wede i ni t'ela a bey ɗoŋ k'olmiɗayó yi t'uɗɗo.»

Seeɗu k'Isa
(Markus 14.43-52; Lik 22.47-53; Zaŋ 18.2-11)

47 Isa onamí y'a ki ti'n ɗiṇge ye ɓotto, aame geŋ Ziidas wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi t'uɗɗo ti ɗoŋ duuru a itadí, a beyɗaŋ kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i'n igibo deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi.
48 Yo wede y'an di y' t'ela Isa a bey ɗoŋ k'olmiɗayí geŋ, y'an di ruuto ɗoŋ duuru a munɗa wede y'aasey kono an di suuney eŋ Isa me, y'ede: «Wede kun wulley ni izey puuc a toƀƀisadí maŋ, geŋ yode kun di y' sooɗoy.»
49 Kesiko Ziidas y'a y' zikke Isa kaƀƀaŋ wo yi di ruute, y'ede: «Toosadá wede dooyisadó!» Maŋ yi d'ize puuc a toƀƀisadí.
50 Isa yi di ruute, y'ede: «Laŋze ki nuŋ, munɗa wede k'iido k'aase, ki y'iso.» Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duuru an d'iiziga tuddí, an di y' ziiɗa.
51 Maŋ wede soo ti diine ɗoŋ i daaniya Isa, y'a t'iiɗiba kasigaradí, y'a-diikiɗa wede naabo ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke, kuudí a ɗikke.
52 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kasigaradá ki ti t'elo saapatú, kono ɗoŋ pay i ɗeyyiso ti kasigara geŋ untadaŋ toŋ ti kasigara.
53 Kee ki k'elkiyo ye, para'ŋ ni dehu ni ɗeyye maŋ, n'a tonde Meegó Raa wo a kaamiki y'o-t'igibo maaleekiyagi dupiyagi ɓaadaŋ?
54 Wo ɗe n'aase iŋkino maŋ, geŋ ono ɗoŋ an riiṇe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno a ki t'ette ye. Geŋ i t'iso aa an rootiyo.»
55 Aame geŋ Isa y'an di ruute a ɗoŋ duuru, y'ede: «De ki moo me kun d'ettiyo seeɗuzó wo tudduguŋ kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k'oogire me? Para maŋ nuŋ miŋ daayum ni ti konso ni dooyiso a booro Ɓoy Raa, wo kun gi di n' ziiɗa ye.
56 Wo ɗe suldi pay geŋ a iina kono a-t'ette a ono ɗoŋ nebiyagi an riiṇe ti kaaga adda mattup ki Raa.» Maŋ kane sanalliyagi pay an di y'iili, an t'umbe.

Isa a ɗaana deero booro Yawudiyagi
(Markus 14.53-65; Lik 22.54-55,63-71; Zaŋ 18.12-18)

57 Kane ɗoŋ i ziiɗa Isa geŋ an di-t'iide di Kayip mozigo goole ɗoŋ seɗeke, a ume wede ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye.
58 Wo Piyer yi di y' daaniya Isa ti dokki, bini y'a iiney ɓoy ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke, maŋ yi-t'iide y'a-guune a booro ti ɗoŋ naabo kono y'a wolle mummino a ti ɗaŋga me.
59 Kane deero booro Yawudiyagi pay ti deero ɗoŋ seɗeke, an di dehutu ɗuwo an di rootite ono butte a tukk'Isa kono booro t'a yi seeɗa ki tôwwadí.
60 Ɗoŋ ɓaadaŋ an iide'ŋ an di ruutite ono butte a tukki yode, wo toŋ munɗa an ki

d’uune ye wede i di t’îde k’unto me. K’ita maŋ i d’iido ɗoŋ sire
61 an di ruute, an’de: «Ay y’illiga wede
eŋ yi ruute, Ɓoy Raa eŋ y’aane y’a kossite,
wo adda k’onniyo aɗo y’a y’ooziga sey.»
62 Maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke y’a
t’iiziga, yi di ruute a Isa, y’ede: «Ono ɗuwo
an rootiyo a tukki kee eŋ, kee ki ki roote
munɗa ye ko?»
63 Wo yo Isa yi d’annugu ɗeɗɗek. Maŋ
mozigo goole ɗoŋ seɗeke yi di ruute, y’ede:
«Nuŋ ni dehu k’a di nâame tuddá ti suma
Raa zeere, k’ay ki ti rooti ɗo, kee Ulo Raa,
wo Almasi Raa yi biire ko?»
64 Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Geŋ
aa ki ruute. Wo kun ollo, n’un di rooto:
Ti aŋki kun di n’ wolla nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ, n’a-kooney a ammade Raa
toogadí t’a jiire pay wo kun di n’ wolla n’a-
kimo ekki dondirso a kandaane.»
65 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke
yi-ti gulkuwe, kallagí y’a zittite, wo y’a
ruute, y’ede: «Yoŋ geŋ yi gilɗe suma Raa.
In ki dehe wenɗa ti doolo wede illiga y’in
ki roote sey ye baa! Kun illiga ti kuuduguŋ
yi gilɗe suma Raa me.
66 Kune elkiyaguŋ moo me?» Kane an
i di’n gime onamí, an’de: «Munɗa wede
yoŋ y’ize eŋ i-îide ki tôwwo.»
67 Iŋkino maŋ an d’iise paɗɗita lee a
edayí wo an di gohiso kutuba. Ɗoŋ oŋgo
an di y’ ɓattisa,
68 an d’eesiyo: «Kee Almasi Raa yi biire,
kee nebi maŋ, ki y’unto wede i ki diiṇe
me!»

Piyer y’a kiigira Isa
(Markus 14.66-72; Lik 22.56-62; Zaŋ 18.17,25-27)

69 Aame geŋ Piyer yi-guune ti paate a
booro ɓoy, maŋ i d’ede ere naabo t’a d’iide
sirpadí ti di ruute, t’ede: «Kee toŋ ti Isa
wede ti siiɗo Galile, kune soo.»
70 Wo ɗe Piyer y’a yi giigira a ɗaana
ɗuwo pay, y’a ruute, y’ede: «Koŋ munɗa
wede mi rootiyo geŋ ti nuuno ye!»
71 Saŋ maŋ y’a t’iiziga y’a t’aɗɗe, y’a
t’ette ki biza bumɓu, aame geŋ ere naabo
ti doolo t’a yi wulle wo t’an di ruute a kane
ɗoŋ a sirpatú, t’ede: «Yode eŋ ti Isa wede
ti geeger Nazaret, kane soo.»
72 Piyer y’a yi giigira sey wo y’a-ti nîime
tuddí, y’ede: «Wede eŋ ni ki y’ suune ye!»
73 Taŋ booloŋ maŋ ɗoŋ a ume geŋ
an aa d’iide sirpa Piyer, an i di ruute,
an’de: «Ki kotto, kee toŋ wede soo ti diine
kane sanalliyagi k’Isa, ay ki zuune t’urzi
golladá.»
74 Iŋkino maŋ Piyer y’a-ti nîime tuddí,
y’ede: «Wede eŋ ni ki y’ suune ye! Para
maŋ ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ ɗerec ye maŋ,
a golladó!» Wo a kaamiki uzu y’a îile.
75 Aame geŋ Piyer y’a ilke a ono ɗoŋ Isa
yi ruute, y’ede: «Ki poone uzu y’a ôola
geŋ, k’a roota ki ki n’ suune ye, suune ye
taŋ aɗo.» Maŋ t’adda ɓoy Piyer yi-t’uɗɗe
ti paate wo y’a iise môolo ɓaadaŋ.

27

Isa an di-t’ette k’ume Pilat
(Markus 15.1-2; Lik 22.66; 23.1; Zaŋ 18.28)

1 A biza soohe maŋ kane deero ɗoŋ
seɗeke pay ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an
t’ugiye an di ruute a tukk’Isa, a urzi wede
booro t’a yi seeɗa ki tôwwadí.
2 Maŋ an ti y’ gittite, tiŋ geŋ an di t’iide,
an i di y’ele a bey Pilat, yoŋ Romeŋ goole
siiɗo.

Unto Ziidas

3 Ziidas wede y’an d’ele Isa a bey ɗoŋ
k’olmiɗayí geŋ, yi wolliyo’ŋ Isa booro ti
y’ ziiɗa ki tôwwo, maŋ i di t’ize attiɗî.
Y’a ziki tamma ada g’aɗo gette, y’an
d’iide deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi,
4 wo y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ ni t’ize
olɗîko, n’un di y’ele wede i k’ize olɗîko ye
a beyguŋ.» Wo ɗe kane an di ruute, an’de:
«Kaye seezey ye, a wollo kee baa.»
5 Iŋkino maŋ Ziidas soŋko y’a zibbe adda
Ɓoy Raa, wo y’a iŋgile, y’iide’ŋ y’a zuuye.
6 Soŋko gette kane deero ɗoŋ seɗeke
an ti ziki wo an di ruute, an’de: «Soŋko
ette, oogiradiŋ ti k’ele urzi ye in a-t’oɓi a
korɓite Ɓoy Raa me, kono tod’te zooye ki
puuzo.»
7 Iŋkino an t’îide onamaŋ kaŋ soo, maŋ
soŋko gette an t’iwila doome ki wede
k’aabuɗu, kono k’ottibe torgagi aŋgeṇṇo.
8 Geŋ kono k’iŋkino bini aŋki toŋ, doome
geŋ an di y’ waaku sundí «doome puuzo.»
9 Geŋ a iina kono a-t’ette a ono ɗoŋ
Raa y’a ruute ti kaaga ti bize nebi Zeremi,
y’ede: «An t’umɓe soŋko ere tamma ada
g’aɗo te, geŋ zooye wede ɗoŋ k’Izirayel
an ti wulle maŋ, an d’iyye eego wede eŋ
zooyayí i t’îde ki soŋko ettiyo ɗaŋŋal.
10 Wo ti soŋko gette an t’iwila doome ki
wede k’aabuɗu, geŋ a-t’ette a munɗa wede
Galmeega Raa y’o ruute n’aase*.»

Isa a ɗaana Pilat
(Markus 15.2-15; Lik 23.2-5,13-25; Zaŋ 18.28–19.16)

11 Isa an di-t’iide ki ɗaana goole siiɗo.
Aame geŋ goole siiɗo y’a y’iise tondiso,
y’ede: «Kee mozigo Yawudiyagi ko?» Isa

* **27:10 27.10** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 32.6-15, wo Zakari 11.12-13.

yi di’n gime onamí, y’ede: «Geŋ aa ki
rootiyo.»
12 Wo ɗe a ono ɗoŋ deero ɗoŋ seɗeke
ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi an rootiyto a
eedí geŋ, yoŋ yi k’ohine bizí ye.
13 Iŋkino maŋ Pilat yi di ruute, y’ede: «Ki
k’ollige ye ko, ono ɗoŋ pay an rootiyto a
tukki kee eŋ me?»
14 A ono ɗoŋ an rootiyto pay geŋ, a ono
soo toŋ Isa yi k’ihina bizí ye, iŋkino maŋ
goole siiɗo y’a ziiɗa giggirí ƀaadaŋ.

15 Aa daayum goole siiɗo yi d’isiyo a
tarnaape ki Pak maŋ, y’an d’aɓɗîya t’adda
daŋgay wedusu soo wede ɗoŋ duuru an
dehu.
16 Wo aame geŋ adda daŋgay i d’ede
wede soo sundí Barabas, sundí ti môolo.
17 Iŋkino Pilat y’a tunde ɗoŋ duuru i
t’ugiye, y’ede: «Kun dehu miŋ n’un t’aɓɗo
Barabas kunuŋ, ni-d’eezo Isa wede an yi
waaku Almasi Raa yi biire ko?»
18 Pilat yi rootiyo iŋkino kono yi suune,
kane deero ɗoŋ seɗeke Isa an i y’ele beezí
kono an kolƀiso ti yode.
19 Koore yoŋ konso ekki kaakido booro
geŋ, eddí ti-d’igibe ti di ruute, t’ede: «A
ono ki wede ki diine eŋ, ki t’ela eedá ye,
kono nuŋ te a diɓɗo ni dibire ƀaadaŋ a
urzi suniye a tukki yode.»

20 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i
dokkiyo Yawudiyagi geŋ, an an t’elite ono
a ɗoŋ duuru an d’iyye an di roote Pilat
y’an t’aɓɗe Barabas wo Isa ki tôwwadí.
21 Yo goole siiɗo y’a tunde ɗoŋ duuru,
y’ede: «Ti diine kane sire eŋ, kun dehu
n’un t’aɓɗo wee wee?» Maŋ kane an i di’n
gime onamí, an’de: «K’ay t’aɓɗî Barabas!»
22 Pilat y’anni tunde, y’ede: «De Isa
wede an yi waaku Almasi Raa yi biire geŋ,
kun dehu ni-d’ise mummino me?» Maŋ
kane pay an i ti’n gime onamí, an’de: «Ki
ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki
bakadí kaŋ tontilko!»
23 Pilat y’anni tunde sey, y’ede: «De
munɗa ulsu miŋ y’ize moo me?» Wo kane
an di ɗollite ƀaadaŋ ki ƀaadaŋ, an’de: «Ki
ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki
bakadí kaŋ tontilko!»
24 Aame Pilat yi wulle onamí an k’ollige
ye wo i t’ooziga ɗeyyiso maŋ, yi d’eezi ahu
y’a t’upile beezí a ɗaana ɗoŋ duuru, wo
y’a ruute, y’ede: «Wede i k’ize munɗa ye
eŋ n’un di y’elo, wo puuzadí ti k’oopa eedó
ye.»
25 Kane ɗoŋ duuru pay an i ti’n gime
onamí, an’de: «Eyye, kaye t’iŋ̃ŋizey pay
puuzadí t’oopo edey.»

26 Iŋkino maŋ Pilat y’an di y’uɗɗe
Barabas me, wo y’an di ruute a asigiryagi
Isa an ti y’ girpipe ti marpa, saŋ y’an
di y’ele an ti y’ taake ekk’undumu wede
zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko.

Isa asigiryagi an y’okko maade
(Markus 15.16-20; Lik 23.11; Zaŋ 19.2-3)

27 Iŋkino maŋ kane asigiryagi ki goole
siiɗo, an di-t’iide Isa k’adda ƀoy ki goole
siiɗo, wo eebaŋ asigiryagi ti doolo toŋ
ƀaadaŋ an a-ti’n wiiko pay, an di ti ɗuule.
28 Kallagí an t’iɗɗîpe wo an d’umƀe kalle
wede goole teeze†, an i di t’usse.
29 An di gini kaɗumul k’ahimagi‡ an i-
t’usse eedí, wo a beezí k’ammade an i d’ele
koyile§. Maŋ an di dikkite a ɗaanadí, an
di y’okko maade, an d’eesiyo: «Toosadá
mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo
Yawudiyagi no!»
30 An di paɗɗîta lee a tuddí, wo koyile
wede a beezí an di ziiɗa an di y’oggiso
eedí.
31 Aame an ti y’ukke maade maŋ, kalle
wede goole an t’iiɗîba wo an i di t’usse
kallagí. Maŋ Isa kane an ti y’ dukke, an
di t’ette kono an ti y’ taakey ekk’undumu
wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko.

Taakiya k’Isa ekk’undumu
(Markus 15.21-32; Lik 23.26-43; Zaŋ 19.16-24)

32 A aɗɗîyadaŋ ti geeger, an a-t’ikkima ti
wede soo iŋkino yoŋ ti geeger Sireŋ, sundí
Simo. Asigiryagi an di y’ize ki toogo y’a
t’umƀe undumu taakiya k’Isa.
33 Maŋ an d’iiney a ume wede sundí
Golgota, i-kaza ume aa osse k’eego.
34 A ume geŋ, a Isa an i d’eele toote
k’iŋ̃ŋi biŋ kalsiya ti munɗa kaɗîgi y’a siƀe.
Yi y’uwwe maŋ, y’a-tuuge ki soƀo me.
35 Kane asigiryagi an ti y’ tiike
ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí
kaŋ tontilko, saŋ kallagí an di dikkiɗa
t’urzi k’arƀu teltel muntelliyo [kono a-
t’ette a ono ɗoŋ nebi yi ruute ti kaaga,
y’ede: «Kallagó an di dikkiɗa, wo kallayó
wede goole an t’irƀe teltel muntelliyo*].
36 Maŋ an di guune aŋgeŋ̃ŋo, an di y’
boohiyo.»
37 T’ekk’eedí an tiike pakirte wo an a-
ti riiŋe, an’de: «Yode eŋ Isa, mozigo
Yawudiyagi.» Geŋ munɗa wede i-d’îide
untadí.
38 Wo a sirpadí an a-tiike ɗoŋ k’oogire
sire, wede soŋ t’undumzí a kese
k’ammidadí, wo wede soŋ t’undumzí a
kese geeladí.

† **27:28 27.28** ***Kalle wede goole teeze:*** I-kaza kalle moziko. ‡ **27:29 27.29** ***Kaɗumul k’ahimagi:*** I-kaza kaɗumul moziko. § **27:29 27.29** ***Koyile:*** I-kaza dalka moziko. * **27:35 27.35** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

39 Ɗoŋ aɗɗiya tiŋ geɲɲo, an di y’ kalɗita
wo an ɗeŋilso eedaŋ,
40 wo an d’eesiyo: «Kee wede k’ede Ɓoy
Raa k’a kossita wo adda k’onniyo aɗo k’a
y’ooziga geŋ, kee Ulo Raa kotto maŋ, k’utto
tuddá batum wo t’ekk’undumu wede za-
apu t’ekki bakadí kaŋ tontilko, ki ti ɗeegi!»
41 Kane deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ suuniyo
k’oogoro ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi toŋ,
an di y’okko maade kay, an d’eesiyo:
42 «Yoŋ ɗoŋ doolo y’an di’n utte miŋ,
yi k’aane tuddí batum yi ki t’utte ye!
Yoŋ mozigo ki ɗoŋ k’Izirayel kotto maŋ,
aŋkeɲɲo t’ekk’undumu geŋ yi ti ɗeegi,
iŋkino ay zaapa addey a yode.
43 Yoŋ yi ziipe addí a Raa wo Raa yi y’
giyye kotto maŋ, aŋkeŋ yi y’utto baa, kono
yi ruute, yoŋ Ulo Raa!»
44 Kane ɗoŋ k’oogire ɗoŋ an tiike a
sirpadí toŋ, an di y’ kalɗita iŋkino kay.

Unto k’Isa
(Markus 15.33-39; Lik 23.44-48; Zaŋ 19.28-30)

45 T’ume peeɗo t’ize diine geŋ, adda
siiɗo pay ume a t’ize zimolo dil a likke bini
eesiyo peeɗo lohe.
46 A eesiyo peeɗo lohe maŋ, Isa y’a
iɗili ti golla awwa, y’ede: «Eli, Eli, lama
sabaktani.» Geŋ i-kaza: «Raa ki nuŋ, Raa
ki nuŋ, moo me ki ni giigira me[†]?»
47 Ɗoŋ oŋgo ti diine ɗoŋ i lekkiyo
aŋgeɲɲo geŋ, an d’illiga wo an di ruute,
an’de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.»
48 Kesiko wede soo ti diinayaŋ y’a ukke
yi d’umɓe sooso, yi di zulpe adda toote
suddo k’iɲɲi k’inda biŋ, maŋ yi-t’ele a biza
koyile, yi-t’usse bize k’Isa y’a suuye.
49 Wo kane ɗoŋ oŋgo an di ruute, an’de:
«K’a dello, in gi di wolla ɗo Elizi wenɗa
y’etto yi y’utta maŋ.»
50 Isa y’a iɗili sey ti golla awwa, maŋ y’a
iili undí t’a t’uɗɗe, y’a-t’ihe.
51 Aame geŋ alboy wede i ɗikke adde
Ɓoy Raa soŋ k’adda soŋ ki paate geŋ, a
t’îhina tar t’awwa a ti ɗiige les. Siiɗo t’a
ŋuŋŋire, zombali a t’îhinte,
52 muuziyagi a t’ihinte, wo ɗoŋ ki Raa
ɓaadaŋ ɗoŋ i t’inda geŋ an di bilɗe.
53 Kane ɗoŋ i t’inda toŋ ti muuziyagaŋ
an t’uɗɗite wo aame Isa yi bilɗe maŋ, an
t’iide ki Zeruzalem geeger ere kamileŋ wo
ɗoŋ ɓaadaŋ an di’n wulle.
54 Goole k’asigiryagi meeda ki Romeŋ
ti ɗoŋ a itadí i boohiyo Isa, an wulle
ŋoŋŋirso siiɗo ti suldî ɗoŋ ize geɲɲo maŋ,
orgiso t’anni ziiɗa ɓaadaŋ wo an di ruute,
an’de: «Wede eŋ Ulo Raa ki kotto!»
55 A ume geŋ i d’ede erayi ɓaadaŋ ɗoŋ
i diino Isa ti siiɗo Galile nee kono an i
di naabiya, kane an t’îhirte ti dokki an di
wolliyo munɗa wede isiyo.
56 Ti diinayaŋ i d’ede Mariyam ere
ti siiɗo Magdalla, Mariyam mekki Zak
ti Yusup, wo soo te mekk’iɲɲi kuuli ki
Zebede.

Eliyo nuune k’Isa adda muuzo

57 A peeɗo t’ette k’ooriyo maŋ, wede
sundí Yusup ti geeger k’Arimate geŋ y’a
iina, yoŋ geŋ wede bey wo sanallusu k’Isa
Almasi pây.
58 Yode geŋ y’iide’ŋ, y’a uuney goole
siiɗo Pilat, y’a tunde nuune k’Isa kono y’a
t’ottiba. Iŋkino maŋ Pilat y’a iyye, y’an di
ruute a asigiryagi nuune an i-d’ele.
59 Yusup y’iide’ŋ, nuune’ŋ y’a t’umɓe,
y’a ɲilpe ti sotor aware tuwarwa kar.
60 Yi-t’ele adda muuzo aware ere ki yode
batum, tod’te aa urmi an ittiba mokkolo.
Maŋ y’a-ti ɗuŋkile a biza muuzo zumbulu
yeepiyo wo y’a iŋgile.
61 Aame geŋ Mariyam ere ti siiɗo Mag-
dalla wo ti bakatú Mariyam kay, an di-
guune aŋgeɲɲo, edayaŋ ki biza muuzo.

Boohiyo muuzo k’Isa

62 Suldî geŋ ize a onniyo jima ɗuwo an
okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi ti t’eesa[‡]. A onniyo ere ki
puukiyo maŋ, kane deero ɗoŋ seɗeke ti
Pariziyeŋ geŋ an d’iŋgile kaŋ soo di Pilat.
An iide’ŋ
63 an di ruute, an’de: «Galmeegey, kaye
ay ilke yo wede daggiya ɗuwo eŋ, yi ruute
aame yo zeere, y’ede saŋ yi d’isa onniyo
sire k’aɗuwe y’a balɗa.
64 Iŋkino maŋ k’an rooto a asigiryagi
an di boohey muuzo bini onniyo k’aɗuwe,
koo sanalliyagí nuune an t’oodîba wo a
ɗuwo an t’eesa: “Isa yi bilɗe ti diine ɗoŋ
unto me.” Maŋ daggiya ɗuwo ere k’ita ette
t’a ceera ere ki poone.»
65 Pilat y’an di ruute, y’ede: «Asigiryagi
eɲɲo, kun’do muuzo kun boohoy aa kun
ollige.»
66 Iŋkino maŋ an d’iŋgile wo biza muuzo
an a-ti liɲye wo an di zippe asigiryagi an
di boohiyo.

28

Balɗiya k’Isa Almasi
(Markus 16.1-8; Lik 24.1-11; Zaŋ 20.1,11-18)

1 Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi i
t’iŋgile. A onniyo dumas ti soohe maŋ,

† **27:46 27.46** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2. ‡ **27:62 27.62** Di Yawudiyagi onniyo t’eesiyo ti peeɗo t’amɓe k’ooriyo ere ki aŋki bini peeɗo t’amɓe k’ooriyo ere ki soggo, wo onniyo ere ki puukiyo toŋ iŋkino kay.

Mariyam ere ti siiɗo Magdalla ti bakatú
Mariyam an t'iide an di wollo muuzo.
2 A kaamiki, siiɗo t'a ŋuŋŋire ɓaadaŋ,
maaleeka ki Galmeega Raa y'a ɗiigo ti
kandaane, y'iideʼŋ zumbulu ti biza muuzo
y'a ti y' ɗuŋkile kese wo y'a-ti guune
t'eego.
3 Yoŋ tuddí i ralita aa omile mizzi, wo
kallayí tuware kar aa kuube.
4 Maŋ kane asigiryagi i boohiyo muuzo,
orgiso t'anni ziiɗa ɓaadaŋ, an d'iise
ŋoŋŋirso wo a t'iɓi a siiɗo aa an t'inda.
5 Maaleeka y'a t'ihina bizí wo y'an di
ruute erayi, y'ede: «Kuneʼŋ, kun orgiɗe
ye. Ni suune kun dehu Isa wede an
yi tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki
bakadí kaŋ tontilko me.
6 Yoŋ a eṇṇo ye, Raa yi ti y' bilɗe ti diine
ɗoŋ unto me, aakede y'a ruute. Kun'di,
kun wolla ume an ziipe nuunayí toŋ eṇṇo.
7 Aŋkeŋ kun'do kesiko, kun an ti kaẓoy
sanalliyagí, kun d'eesoy: "Yoŋ ti diine ɗoŋ
unto Raa yi ti y' bilɗe, wo aŋkeŋ y'unni
delliyo a siiɗo Galile, a ume geŋ kun di y'
wolley." Geŋ iŋkino ono ɗoŋ o d'ede n'un
di ruute.»
8 Maŋ erayi ti biza muuzo kesiko an di-
gime, addaŋ i-t'ûune t'orgiso wo t'uŋsuwo
ɓaadaŋ, an d'ukke kono an an d'ette ti
rabila a sanalliyagi k'Isa.
9 A kaamiki Isa y'iideʼŋ, y'an ikkima wo
y'an di ruute, y'ede: «Toosaguŋ.» Kane
erayi an a d'iide sirpadí, an di dikke, an
a-ti ziiɗe zoŋɗí wo an i d'uttile.
10 Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Kun orgiɗe ye, kun'do kun an ti rootoy a
zemɓadó geŋ an t'odoy ki siiɗo Galile, an
di n' wolley a ummey.»

Taaya ki ɗoŋ i boohiyo muuzo

11 Koore kane erayi a urzi ɓotto geŋ, asi-
giryagi miibi ti diine ɗoŋ a buuhe muuzo
geŋ an t'iide k'adda geeger, an an t'îide
taaya a deero ɗoŋ seɗeke a suldî ɗoŋ pay
ize geŋ me.
12 Maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi an t'ugiye an t'îide
onamaŋ kaŋ soo, saŋ an an d'ele soŋko
ɓaadaŋ a asigiryagi,
13 wo an an di ruute, an'de: «Kun rooto
a ɗuwoʼŋ: "Sanalliyagi wede eŋ an iido
a diɗɗo, nuune an t'uugira aame kaye ay
moone geŋ me."
14 Aame ono geŋ goole siiɗo y'illiga toŋ
maŋ, kaye ay d'isa t'urzi tuuku toŋ addí a
yi-ti'n t'assa kono munɗa un ki d'aana ye.»
15 Kane asigiryagi geŋ soŋko an di ziiɗa,
wo an di diine ono ɗoŋ an an ruute.
Iŋkino maŋ, rabila gette a-tiipe a diine
Yawudiyagi bini aŋki.

Isa yi kaza tuddí a sanalliyagí

16 Maŋ kane sanalliyagi k'Isa ɗoŋ
koomat makumu soo geŋ, an d'iŋgile siiɗo
Galile k'ekki mokkolo ere Isa y'an ruute an
d'ette.
17 A ume geŋ Isa an di y' wulle, maŋ an
t'uttile wo ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ an d'ede
niiku adda k'addaŋ.
18 Isa y'a d'iide sirpadaŋ wo y'an di
ruute, y'ede: «Toogo pay Raa y'o ele a
kandaane wo a siiɗo toŋ maŋ.
19 Iŋkino maŋ kun'do ki tukk'ita ɗuwo
pay kun di'n isoy sanalliyagó, kun ti'n
suyyoy batem ti suma Meega, ti suma k'Ulo
wo ti suma k'Unde Kamileṇ.
20 Wo kun di'n dooyoy an seeɗa suldî
ɗoŋ pay n'un ruute kun d'ise, wo nuŋ
n'a lekka daayum ti kune, bini onniyo ere
duniya ti ɗaŋga.»

Rabila Majjaanawa k'Isa Markus yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Markus yi riiŋe. Markus geŋ yoŋ ti diine ɗoŋ zina k'Isa ye, wo ɗe yoŋ yi turguyte ti Pool wo soŋ yi niibe ti Piyer pây. Yoŋ yi riiŋe a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, kono y'an di kize Isa yoŋ Ulo Raa ki kotto.

Adda mattup ette Markus yi ruute sulɗi ɗoŋ Isa y'ize a siiɗo, dooyiso ere yi duuye ɗuwo, urzi k'untadí wo ti balɗiyadí pây. Isa yi kazita ono Raa ti toogo, y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni, yi lommite siitanɗani wo yi d'isiyo sulɗi k'armika ɓaadaŋ.

Adda mattup ki Taasuwa ere ti Kaaga, Raa y'a ruute y'a t'igibo wedusu y'a utta ɗoŋ k'Izirayel. Aame Isa y'iina siiɗo geŋ, siiɗo k'Izirayel kane ɗoŋ Romeŋ an t'umbe to, an di'n ize ki toogo an d'uttile a kane. Kane ɗoŋ k'Izirayel an elkiyo wede Raa y'a t'igibo geŋ, y'an di'n aɗɗa ti bey ɗoŋ Romeŋ. Wo ɗe Isa yi k'iido'ŋ k'uttiyo ere gettiyo ye. Y'iido'ŋ y'a utta kane ɗoŋ oola urzi Meeda siitanɗani wo olɗikadaŋ pay, kono an d'olliga onamí wo an d'ozire eego.

Zaŋ Batis yi kazita rabila k'Almasi
(Matiye 3.1-6,11-12; Lik 3.1-6,15-18)

1 Kun ollo ette eesiyo Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi Ulo Raa.

2 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki nebi Ezayi, an'de: «Kun ollo, n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma ki poone ti kee, y'a di t'okkimey urzizá.

3 Iŋkino maŋ ɗoŋ an d'ollige golla ki wedusu yi ɗollite adda balɗa, yi d'eesiyo: Kun i t'okkoŋ urzi Galmeega, erkiyagí kun i ti'n okkoŋ ki diine ɗelele*.»

4 Geŋ aa Ezayi y'a ruute, Zaŋ Batis y'a iina yi lekkiyo adda balɗa. Ɗoŋ an d'ettiyo tuddí, y'an di kazita, yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyaguŋ, an un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa tambobino a olɗikaguŋ te.»

5 Ɗoŋ ɓaadaŋ ti siiɗo Ziide wo ti geeger Zeruzalem an d'ettiyo tukki Zaŋ. An t'oodíbe addaŋ a urzi k'olɗikadaŋ a ɗaana ɗuwo pay, wo yoŋ yi-ti'n suyyiso batem adda k'ooye Zurden.

6 Zaŋ geŋ kallayí y'ossiyo an indigo k'ilali ziŋzo, wo ser a tooni ki golmodo. Omɓadí gannoori ti madde†.

7 Y'an di kazita ɗuwo, yi d'eesiyo: «I d'ede wede ettiyo k'itadó yoŋ toogo yi jiire nuŋ, wo ni k'îide n'a ki t'ottile n'a ki t'eeze sibe toɓiyagí ye.

8 Nuŋ n'unni suyyiso batem t'ahu, wo yoŋ y'unni suyya batem t'Unde Kamileŋ.»

Suyyiso batem wo naamiya daggiya k'Isa
(Matiye 3.13-17; Lik 3.21-22)

9 Aame geŋ Isa y'a iide ti geeger Nazaret siiɗo Galile, wo Zaŋ y'a ti y' zuyye batem adda k'ooye Zurden.

10 Aame Isa y'aɗɗîya t'adda k'ahu, yi wulle kandaane a t'îhina, wo Unde Raa ti ɗeegu ti kandaane aa deere t'a di guune a tuddí.

11 Wo y'a illiga golla ettiyo ti kandaane t'a ruute, t'ede: «Kee Ulo nuuno, ni ki giyye ɓaadaŋ, ulbó uŋse ti kee me‡.»

12 Yi t'uɗɗe t'ahu maŋ, a kaamiki Unde Raa t'a-di t'iide k'adda balɗa.

13 A ume geŋ y'a likke onniyo ada piɗe ti seyɗi. Aame yi lekkiyo geŋ, Meeda siitanɗani t'a yi niime daggiya, wo kane maaleekiyagi Raa ti yode, an i di naabiya.

Sanalliyagi ɗoŋ ki poone
(Matiye 4.12-17; Lik 4.14-15)

14 Onniyo soo Zaŋ an ti y' ziiɗa daŋgay, maŋ Isa y'a iŋgile siiɗo Galile yi kazita Rabila Majjaanawa ki Raa,

15 y'ede: «Onniyo t'îide, wo Moziko Raa t'iina goppoŋ. Kun ti kama lekkiyaguŋ, kun amɓo a Rabila Majjaanawa ettiyo.»

16 Onniyo soo Isa yi sooru a biza bar ki Galile, maŋ yi d'uuney zemɓa sire, Simo ti leemadí Andire. An kakkiya lembiɗagaŋ k'adda bar kono kane naabadaŋ sawwiya puuni.

17 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ni daani, wo nuŋ n'un di'n isa ɗoŋ dehutu ɗuwo kono an d'etto k'urzizó.»

18 A kaamiki lembiɗagaŋ an d'iili, an di y' diine.

19 Tiŋ geŋ Isa y'a iide ki ɗaana booloŋ maŋ, yi d'uuney Zak ti leemadí Zaŋ iŋŋi Zebede, kane adda tooko an okkime lembiɗagaŋ.

20 Aame geŋ y'a ti'n wiike, maŋ kesiko meegaŋ Zebede an di y'iili adda tooko ti ɗoŋ naabo me, wo kane an di y' diine.

Wede i-d'ede siitan a eedí
(Lik 4.31-37)

21 Saŋ maŋ an d'iŋgile ki geeger Kapernayim. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa y'a t'iide k'adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso ɗuwo.

---

* **1:3 1.3** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1 wo Ezayi 40.3.
† **1:6 1.6** Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 1.8.
‡ **1:11 1.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7 wo Ezayi 42.1.

22 Dooyisadí gette t'an di'n ziiɗa, kono yoŋ yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum, wo aakede ki ɗoŋ suuniyo k'oogoro ge ki dooyiso ye.
23 Adda ɓoy geŋ i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedí, y'a iɗìli, y'ede:
24 «Isa wede ti geeger Nazaret, ki dehu moo me a tukki kaye me? Kee k'iido daggiyadey ko? Nuŋ ni ki suune, kee Wede Kamileŋ Raa y'igibo.»
25 Iŋkino maŋ Isa y'a t'iɗɗise siitan gette, y'ede: «M'a t'appa bizí, wo mi t'aɗɗo ti tukki wede me!»
26 Siitan gette t'a-ti yi zihite wede me, wo t'a-t'uɗɗe ti ɗollite.
27 Ɗoŋ pay an ziiɗa giggiraŋ, an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Eŋ moo me? Dooyiso ette aware aa ki wede adda toogo kino me! Siitanɗani toŋ y'an di rootiyo an t'aɗɗe, wo an d'ollige onamí!»
28 A kaamiki geŋ rabila k'Isa a-tiipe adda siiɗo Galile pay.

Eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ
(Matiye 8.14-15; Lik 4.38-39)

29 Saŋ maŋ aŋ Isa an t'uɗɗe t'adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso me, an t'iide daŋ Simo kane ti Andire, wo Zak ti Zaŋ toŋ ti kane.
30 An iiney maŋ an t'uuney ande Simo ekk'oŋgali i-ti d'iire, aame geŋ an i di ruute Isa kono tode.
31 Y'a d'iide goppoŋ ki tuddutú, yi ziiɗa beytú y'a-t'iiziga. A kaamiki ooriyo t'a t'iili, wo t'an d'iise naabiya.
32 A peeɗo t'a t'iire maŋ, tiŋ geŋ ɗuwo an i di ziko ɗoŋ k'eeni ti ɗoŋ an d'ede siitanɗani a eedaŋ.
33 Ɗoŋ geeger pay geŋ an t'ugiye a biza bumɓu ɓoy wede Isa adda.
34 Y'an d'ele beeko a ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ i dabirsa wede tuuku toŋ t'ita k'eenizí k'eenizí, wo siitanɗani ɓaadaŋ y'an ilmiti. Yoŋ y'an k'ooliyo urzi a siitanɗani an ki d'orba ye, kono kane an yi suune yoŋ Isa wee wee me.
35 Soggo maŋ, y'a ziiha ti diɗɗo k'adda balɗa kono y'a tondey Raa.
36 Ume i wiyye maŋ, Simo ti ɗoŋ a itadí an t'iide dehuzí.
37 Aame an y'uune maŋ, an i di ruute, an'de: «Ɗoŋ pay an ki dehu.»
38 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «In t'odo k'illiyagi goppoŋ geŋŋo, rabila gette a kane toŋ n'an di ti kizey̰ kay, kono nuŋ n'iido miŋ k'iŋkino.»
39 Maŋ Isa y'a-t'izire siiɗo Galile gette pay, yi kazita ono Raa a ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso, wo siitanɗani yi-ti'n lommite.

Eliyo beeko a wede bitiɗe
(Matiye 8.1-4; Lik 5.12-16)

40 I d'ede wede bitiɗe y'a iide k'ume k'Isa, y'a-dikke a ɗaanadí wo yi-d'oɓe bey, y'ede: «Ki dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise kamileŋ a ɗaana Raa.»
41 Isa yi y' wulle maŋ, i di t'ize sommagi, y'a igibe beezí y'a yi butte, wo y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso kamileŋ!»
42 A kaamiki bitiɗayí an ŋukkiɗe, y'a t'ize kamileŋ.
43 Aame geŋ kesiko Isa y'a y'igibe, wo y'a di y'iipiɗe,
44 y'ede: «K'ollo koɗuwo, a munɗa wede ize eŋ a wenɗa soo toŋ ki rootey ye! Wo ɗe k'odo deddet ki-ti kazoy tuddá a wede seɗeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munɗa ki seɗeke a kize ki t'ize kamileŋ aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'iseˇ, kono ɗoŋ pay an di wolle kee k'uune bee.»
45 Miŋ wede geŋ yi t'uɗɗe maŋ, y'a iise kazita a ɗoŋ pay a beeko ere y'uune gette. Iŋkino maŋ rabila gette a-tiipe a omagi pay, urzi Isa y'a ette k'adda k'ille umbo. Y'a uupe balɗa wo ɗoŋ an d'ettiyo ki tuddí t'ume tuuku toŋ maŋ.

2

Isa yi ele beeko a wede ruŋguyuŋ
(Matiye 9.1-8; Lik 5.17-26)

1 Onniyo miibi k'ita maŋ Isa y'a-gime Kapernayim. Ɗoŋ an illiga maŋ Isa yi-gimo, yoŋ adda ɓoy.
2 Ɗuwo an d'uune ɓoy wede Isa adda geŋ ɓoo a-t'uɗɗe biza bumɓu. Wo y'an di kazita ono Raa.
3 Aame geŋ i d'iido ɗuwo an d'umɓo wede ruŋguyuŋ ti zaaɗe, ɗoŋ piɗe ge sarkiya.
4 Wo urzi an i-di t'ette k'ume k'Isa umbo kono ɗuwo ɓaadaŋ. Iŋkino maŋ an a-ti gili t'ekki ɓoy, an d'ihina bulɗo t'eego a ume Isa yi t'îhira. Wede ruŋguyuŋ geŋ an ti y' zuyye ti zaaɗayí pay a gulbayí.
5 Isa yi wulle kane an ziipe addaŋ a yode maŋ, aame geŋ yi di ruute a wede ruŋguyuŋ, y'ede: «Ulo ki nuŋ, olɗìkadá n'a y' t'ize tambobino.»
6 A ume geŋ i d'ede ɗoŋ suuniyo k'oogoro miibi, an ti guune. Kane an d'elkiso adda k'addaŋ, an'de:
7 «Ki moo me wede eŋ yi rootiyo iŋkino me? Yi kalɗa suma Raa! Wee wee aane aase tambobino a olɗìko wede, daa ki Raa siidí ye maŋ?»
8 A kaamiki, elkisadaŋ Isa y'a ti zuune adda k'addí, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'adduguŋ iŋkino me?
9 Ise laylay a jiire miŋ too me a nuŋ n'a roote a wede ruŋguyuŋ: "Olɗìkadá Raa y'a y' t'ize tambobino" kunuŋ, n'a roote:

"Ki tʼoozo, ki tʼamɓo zaaɗayá wo kʼa oziro me?"
10 Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede
an nʼehe aa ulo wede eŋ, adda duniya ette
o dʼede toogo kʼisiyo tambobino a oldĩko.»
Maŋ yi di ruute a wede ruŋguyuŋ, yʼede:
11 «Nuŋ nʼa di rooto, ki tʼoozo, ki tʼamɓo
zaaɗayá, kʼa aaho ɓoozá.»
12 A kaamiki wede yʼa tʼiiziga, yʼa tʼumɓe
zaaɗayí a ɗaana ɗoŋ pay, yʼa tʼuɗɗe
yʼa iŋgile. Kane ɗoŋ pay geŋ an ziiɗa
giggiraŋ, an tamma Raa, anʼde: «Munɗa
kino eŋ kaŋ soo toŋ ay ki wulle ye.»

Isa yi waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Lik 5.27-32)

13 Onniyo soo Isa yʼa-gime biza bar
Galile. Ɗoŋ ɓaadaŋ an dʼettiyo tuddí wo
yi diʼn dooyiso.
14 Tiŋ geŋ yʼa iide, a urzi yi wulle Lebi
ulo kʼAlpe, yi-guune a ume naabadí yi
seɗɗu jibaaye. Isa yi di ruute, yʼede: «Ki
ni daani!» Maŋ yoŋ yʼa tʼiiziga wo yʼa yi
diine.
15 Isa yʼiideʼŋ yʼa-guune omɓo ti sanal-
liyagí di Lebi. Aame an ti guune maŋ, ɗoŋ
seɗɗu jibaaye ɓaadaŋ ti ɗoŋ kʼoldĩko oŋgo
pây an di-guune ti kane kaŋ soo, kono ɗoŋ
ɓaadaŋ i yi diine me.
16 Kane ɗoŋ suuniyo kʼoogoro ti diine
Pariziyeŋ an wolliyo Isa yʼomɓo ti ɗoŋ
seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ kʼoldĩko oŋgo
iŋkino maŋ, an an di ruute a sanalliyagí,
anʼde: «Ki moo me yi dʼomɓo ti ɗoŋ seɗɗu
jibaaye wo ti ɗoŋ kʼoldĩko oŋgo me?»
17 Isa yiʼn illiga maŋ, yʼan di ruute,
yʼede: «Kane ɗoŋ waaliṇ an ki yʼ dehe
ye wede daawiya me, wo i yi dehe ɗoŋ
kʼeeni. Nuŋ ni kʼiidoʼŋ waaku kane ɗoŋ ki
diine ye, wo ɗe nʼiidoʼŋ waaku kane ɗoŋ
kʼoldĩko.»

Dooyiso kʼAlmasi ti ere ki Pariziyeŋ a ki
tʼettiyo soo ye
(Matiye 9.14-17; Lik 5.33-39)

18 Onniyo soo sanalliyagi ki Zaŋ Batis ti
Pariziyeŋ, an di lekkiyo onniyo muno daa
kʼomɓo. Ɗoŋ miibi an dʼiide an tunde
Isa, anʼde: «Ki moo me kane sanalliyagá
onniyo muno an ki lekkiyo daa kʼomɓo
ye, wo kaciŋ sanalliyagi ki Zaŋ ti ɗoŋ ki
Pariziyeŋ, onniyo muno an di lekkiyo daa
kʼomɓo me?»
19 Isa yʼan diʼn gime onamaŋ, yʼede:
«Kun elkiyo miŋ ɗoŋ anʼni wiiko a tar-
naape seeɗu, onniyo muno an di lekke daa
kʼomɓo ko aame kule kʼere yoŋ a diinayaŋ
maŋ? Aha, iŋkino ye! Ise oniyo miibi toŋ
kule kʼere a sirpadaŋ maŋ, onniyo muno
an kʼaane an ki lekke daa kʼomɓo ye.
20 Wo saŋ onniytagi an dʼaana, aame
kule kʼere ti diinayaŋ an ti yʼumɓa maŋ.
A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di
lekka daa kʼomɓo kollo.
21 Beehiye ye wenɗa yi dʼamɓe buuɗe
kalle aware yʼa-tʼobbira ekki kalle mazzini
me, para maŋ buuɗe wede aware geŋ
yʼa tʼaadĩ kalle wede mazzini geṇṇo, a di
sittite a ceere sey.
22 Wo beehiye ye wenɗa yi tʼeepe toote
kʼiṇṇi biṇ wede oozige ɓotto adda riitile
wede mazzini me, para maŋ toote geŋ yʼa-
ɓatte riitile, wo toote ti riitile pây i-litte.
Ki too maŋ toote wede oozige ɓotto geŋ
eepiyadí adda riitile wede aware.»

Isa yi rootiyo a urzi kʼonniyo ere ki
puukiyo
(Matiye 12.1-8; Lik 6.1-5)

23 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi
maŋ, Isa yi doopiɗe tʼadda domɓi ɗoŋ
ki geme ti sanalliyagí. Aame geŋ kane
sanalliyagí an dʼiise sattita geme an di
doyɗiso*.
24 Kane Pariziyeŋ an i di ruute Isa, anʼde:
«Ki moo me sanalliyagá an dʼisiyo munɗa
wede oogiradiŋ ti kʼele urzi kʼisiyo ye a
onniyo ere ki puukiyadiŋ te†?»
25 Maŋ Isa yʼan diʼn gime onamaŋ, yʼede:
«Ki kotto kun gire munɗa wede ti kaaga
onniyo soo yode Dawut yʼize ti ɗoŋ a itadí,
aame an tʼize ooṇe wo mosogo tiʼni ziiɗa
geŋ me.
26 Aame mozigo goole ɗoŋ seɗeke Abiy-
atar geŋ, Dawut yi-tʼiide adda Ɓoy Raa
wede an ikkima ki golmodo, yʼa ziki
mappa wede an i ele seɗeke a Raa, wo yode
ti ɗoŋ a itadí toŋ an dʼiimi. Wo Raa yʼan
kʼize munɗa ye, ki too maŋ kane an kʼede
ye urzi an dʼoomi me, oogiradiŋ tʼele urzi
a ɗoŋ seɗeke ɗaŋŋal‡.»
27 Wo Isa yʼan di ruute sey, yʼede: «On-
niyo ere ki puukiyo gette Raa yi ti ziipe a
wede, wo wede geŋ Raa yi yʼikkima kono
kʼonniyo ere ki puukiyo ye.
28 Iŋkino maŋ nuŋ wede an nʼehe aa
ulo wede eŋ, o dʼede urzi kʼisiyo munɗa
wede aa addó i dehu ekkʼonniyo ere ki
puukiyadiŋ toŋ maŋ.»

3

Isa yi ele beeko a wede beezí unto
(Matiye 12.9-14; Lik 6.6-11)

1 Saŋ maŋ Isa yʼa tʼiide sey kʼadda ɓoy
wede Yawudiyagi ge dooyiso. Adda ɓoy
geŋ i dʼede wedusu soo iŋkino beezí unto.
2 Kane Pariziyeŋ an dehu an tʼoone
urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di

* **2:23 2.23** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 23.25.
† **2:24 2.24** Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.21.
‡ **2:26 2.26** Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.

wolliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi, a wede geŋ yi-t'ela beeko ko.
3 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute a wede beezí
unto geŋ, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ôhor a
diine ɗuwo kino.»
4 Maŋ Isa y'a tunde ɗoŋ i yi wolliyo,
y'ede: «Oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo
me a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A
wedusu ki d'ise beehiye kunuŋ, ki d'ise
ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a
yi t'îde ko?» Wo ɗe kane an d'annugu
ɗeɗɗek.
5 Aame geŋ kane Isa yi di'n wolliyo adda
k'edayaŋ ti kulkuwo, wo addí a litte kono
kane addaŋ zakidî. Iŋkino maŋ yi di ruute
a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onɗo.»
Maŋ y'a y'unɗe, wo beezí a t'ikkima.
6 Saŋ kane Pariziyeŋ tiŋ geŋ an t'uɗɗe,
a kaamiki an t'ugiye ti ɗoŋ a ita k'Erod,
an t'îide onamaŋ kaŋ soo a tukk'Isa, an di
dehe urzi ki tôwwadí.

Ɗoŋ ɓaadaŋ an daaniya Isa
(Matiye 4.25; 12.15-16; Lik 6.17-19)

7 Isa ti sanalliyagí an t'irga biza bar ki
Galile, wo ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di y'
diine. Kane ɗuwo geŋ an'tiyo ti siiɗo
Galile, ti siiɗo Ziide,
8 ti geeger Zeruzalem, ti siiɗo k'Idume, ti
dar k'ooye Zurden ki kese peeɗo ge-koliyo,
wo ti siiɗo ere i ɗuule geeger Tir ti Sidoŋ.
Kane ɗoŋ duuru pay geŋ an d'iide k'ume
k'Isa kono an illiga suldî ɗoŋ pay y'isiyo
geŋ me.
9 Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute sanal-
liyagí, y'ede: «Kun'do, kun o wolli tooko,
kun o-t'argi goppoŋ kono ɗoŋ duuru an ki
ti'n ɲiiɗa ye.»
10 Yi ruute iŋkino kono yoŋ y'eliyo beeko
a ɗoŋ ɓaadaŋ geŋ, wede k'eeni tuuku toŋ
yi ŋaayu, y'ette, y'a bottey tuddí.
11 Wo kane ɗoŋ an d'ede siitan eedaŋ
geŋ, wede tuuku yi wolliyo Isa maŋ yi-
t'ottilso, yi d'eesiyo ɗollite: «Kee Ulo Raa!
Kee Ulo Raa!»
12 Wo ɗe y'an di ruute ti golla zakidî a
ɗuwo, kono an ki roote ye a munɗa wede
y'ize me.

Beeriyo ɗoŋ zina k'Isa
(Matiye 10.1-4; Lik 6.12-16)

13 Saŋ maŋ Isa yi wiike ɗoŋ aa addí i
dehu, an d'iŋgile ti yode k'ekki mokkolo.
14 Maŋ yi d'iɗîba ti diinayaŋ ɗoŋ
koomat makumu sire y'anni wiike sundaŋ
ɗoŋ zina. Yoŋ yi'ni biire a yode, kono
y'anni t'ikkipa kazita k'ono Raa.
15 Wo y'an d'ele toogo ki lommite si-
itanɗani ɗoŋ an t'ooney a ɗaanadaŋ.
16 Eŋ̃ŋ̃o sumɓiyagi ɗoŋ koomat makumu
sire Isa yi biire me: Simo wede Isa y'a yi
wiike sundí soo te Piyer*;
17 Zak ti leemadí Zaŋ iŋ̃ŋ̃i Zebede, Isa yi
di'n waaku sundaŋ Bonarzez, i-kaza kane
geŋ aa eɗɗîso mizzi;
18 Andire, Pilip, Bartelemi, Matiye, Toma,
Zak ulo k'Alpe, Taade, Simo wede addí
wehini kono siiɗadí me,
19 wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'an di
y' t'ela Isa a bey ɗoŋ k'olmiɗayí.

Isa maawí an yi dehu
(Matiye 12.24-32; Lik 11.15-23; 12.10)

20 Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagí an di-gimo
ɓoy, wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di t'ugiye sey, urzi
an d'oomi munɗa toŋ umbo.
21 Aame maawí an illiga iŋkino maŋ, an
t'iide waakuzí, kono an elkiyo eedí ti digge.

Toogo k'Isa t'ettiyo ti too me?

22 Ɗoŋ suuniyo k'oogoro iido ti Zeruza-
lem an di rootiyo, an'de: «Meeda si-
itanɗani sundutú Belzebul ti yode. Geŋ
Meeda siitanɗani i eliyo toogo ki lommite
siitanɗani me!»
23 Iŋkino maŋ Isa y'anni wiike, y'an di
ruute t'ono ombiɗe, y'ede: «Mummino me
Meeda siitanɗani t'a limmi tuddutú me?
24 Aame moziko ere tuuku ɗoŋtú an
ɗeyyiso ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane
an ki ti lekke kaŋ soo ye.
25 Wo aame adda ɓoy ɗoŋzí an ɗeyyiso
ti tuddaŋ maŋ, kane geŋ an k'aane an ki ti
lekke kaŋ soo ye.
26 Geŋ iŋkino kay, aame Meeda si-
itanɗani ti ɗeyyiso ti siitanɗani eebutú
maŋ, geŋ an ɗeyyiso ti tuddaŋ batum. Wo
ɗe geŋ ki kotto, mozikatú ti k'aane ti ki
lekke ye, t'a ɗaŋga!
27 Aame wede yi dehu yi-t'ette adda ɓoy
ki wede i-d'ede toogo wo y'a sikiti suldîzí
maŋ, wede geŋ ki poone y'a-kettite wede
toogo ɗoo miŋ, y'a aane y'a sikiti suldî
t'adda ɓoy kollo.
28 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Ɗuwo
Raa y'an t'isa tambobino a olɗîko ere pay
an isiyo, ti kaldîta ere pay an kalɗîta suma
Raa gette.
29 Wo ɗe wede tuuku i kalɗîta Unde
Kamileŋ̃ maŋ, yoŋ geŋ toc Raa yi-k'isa tam-
bobino ye, olɗîkadí t'a lekka ki daayum.»
30 Isa y'an orbe iŋkino kono ɗuwo an'de
yoŋ i-d'ede siitan a eedí.

Mekk'Isa ti zemɓadí
(Matiye 12.46-50; Lik 8.19-21)

31 Isa adda ɓoy, aame geŋ meedí ti
zemɓadí an d'iina, wo an t'îhira ti paate,
an d'igibe wedusu y'an di y' waako.
32 Ɗoŋ ɓaadaŋ an di-guune, Isa an ti
y' ɗuule, yoŋ a diine. Maŋ an i di

* **3:16 3.16** Suma Piyer i-kaza mokkolo.

ruute, an’de: «K’ollo, meedá ti zemƀadá
an t’îhira ti paate, an ki dehu.»
33 Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Ki
kotto maŋ, meedó ti zemƀadó aŋ wee
wee?»
34 Maŋ ɗoŋ i-guune i ti y’ ɗuule geŋ yi
di’n wolliyo adda k’edayaŋ, wo y’a ruute,
y’ede: «Kun wollo, kane eŋ̃ŋ̃o aŋ meedó ti
zemƀadó me.
35 Iŋkino maŋ wede tuuku y’isiyo sulɗî
ɗoŋ pay Raa yi dehu geŋ, yode geŋ̃ŋ̃o
leemadó, teemadó wo meedó me.»

4

Ono ombiɗe a tukki wede korso
(Matiye 13.1-9; Lik 8.4-8)

1 Isa yo a biza bar Galile, aame geŋ y’a
iise dooyiso ɗuwo sey. Ɗoŋ duuru ƀaadaŋ
ƀaadaŋ an di-t’ugiye, iŋkino yi di gili adda
tooko ekk’ahu, y’a-guune wo kane ɗoŋ
duuru pay an t’îhira a biza bar.
2 A ɗooyisadí gette y’an di’n duuye a
sulɗî ƀaadaŋ t’ono ombiɗe, y’ede:
3 «Kun ollo! I d’ede wedusu soo iŋkino
yi t’iide korso buzu k’adda doome.
4 Aame yi sakkisa geŋ, buzu oŋgoŋ a-
zilɗîti a urzi, emƀi an iido’ŋ an di-tiƀƀe
pay.
5 Buzu oŋgoŋ soŋ a-zilɗîti a ume wede
t’adda’ŋ paŋgiragi, siiɗadí baata. Kane
geŋ a t’uɗɗe kesiko kono siiɗadaŋ soodo.
6 Aame peeɗo ti-gilo wo t’ihina maŋ,
kane geŋ a t’igge, a-biiha kono sondayzaŋ
i ki ti ɗiige ye.
7 Ɗoŋ soŋ a-zilɗîti adda k’ahimagi, kane
geŋ a t’uɗɗe wo ahimagi an iiziga maŋ, an
di’n ippe an ki d’ehe ye.
8 Ɗoŋ oŋgoŋ soŋ a-zilɗîti a siiɗo ere
beehiye, kane geŋ a t’uɗɗe, an d’ihira wo
an d’ehe: ulo muduso soo y’a ehe iŋ̃ŋ̃i ada
g’aɗo, soŋ ada zoot wo soŋ meeda.»
9 Maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Wede i-d’ede
kuwwa k’ollige maŋ, y’ollo koɗuwo!»

Ki moo me Isa yi rootiyto t’ono ombiɗe me
(Matiye 13.10-15; Lik 8.9-10)

10 Saŋ Isa y’a t’irga ti tukki ɗoŋ du-
uru. Aame geŋ ɗoŋ i ti y’ ɗuule ti kane
sanalliyagi koomat makumu sire geŋ an di
y’ tunde, ki moo me y’an rootiyto a ɗoŋ
duuru t’ono ombiɗe me?
11 Yoŋ y’an di ruute, y’ede: «A kune’ŋ
Raa y’un ele suuniyo ki sulɗî ɗoŋ ombiɗe
ki Moziko Raa te, wo ɗe a ɗoŋ oŋgoŋ sulɗî
pay geŋ an an rootiyto’ŋ t’ono ombiɗe,
12 iŋkino:
“Kane geŋ an di wolliyo kereŋ, wo munɗa
an ki y’ wolliyo ye,
an d’ollige kereŋ, wo ono itadaŋ an ki ti
suuniyo ye,
para maŋ an di-kime ki tukki Raa, y’an
t’ise tambobino a olɗîkadaŋ te*!”»

Ooɗîbe k’ita k’ono ombiɗe a tukki wede korso
(Matiye 13.18-23; Lik 8.11-15)

13 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Ono
ombiɗe eŋ itadaŋ kun ki’n suuniyo ye!
Ɗe mummino kun di’n suuna ita k’ono
ombiɗe pay geŋ me?
14 Wede korso geŋ yi korso ono Raa.
15 Buzu wede i zilɗîti a biza k’urzi geŋ,
i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa, wo ɗe an
t’ollige maŋ a kaamiki Meeda siitanɗani
t’ettiyo, ti-t’oɗɗîpe ono geŋ t’adda k’addaŋ
me.
16 Buzu wede i zilɗîti a ume wede t’adda
paŋgiragi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono
Raa, kesiko ulbaŋ uŋse an d’amƀu.
17 Wo ɗe ono sottadaŋ ti ki ti ɗeegu adda
k’addaŋ, an aa ki seeɗu zakiɗî ye, aame i
ettiyo dabar ise ɗuwo an’ni dabirsa kono
an umƀe a ono Raa maŋ, kesiko an t’argu.
18 Buzu wede i zilɗîti adda k’ahimagi
geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa,
19 wo ɗe saŋ elkisito a sulɗî duniya,
dehutu k’urzi maala wo zaapu k’adde a
sulɗî ɗoŋ ulpi tuddaŋ ti dehu ti doolo toŋ
ede. Kane pay geŋ ono an di’n appiya, an
ki d’ohire ye a urzi Raa me.
20 Ki ɗaŋgu buzu wede i zilɗîti a siiɗo
ere beehiye gette, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige
ono Raa wo an di’n seeɗu adda k’addaŋ,
an d’ohire a urzi Raa, an aa d’ooniyo
eebaŋ ti doolo, aakede ulo muduso soo y’a
ehe iŋ̃ŋ̃i ada g’aɗo, soŋ ada zoot, wo soŋ
meeda.»

Ono ombiɗe a tukki pitila
(Matiye 5.15; 10.26; Lik 8.16-18; 11.33; 6.38)

21 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Aame
wede y’a t’uyye pitila maŋ, y’a-t’ossibe
bogoro kunuŋ, yi-ti t’ele a ita k’oŋgali ko?
Aha, ki too maŋ y’a ti zaape t’awwa.
22 Sulɗî ɗoŋ pay ombiɗe’ŋ, saŋ onniyo
soo a t’ooɗîba ita, wo ono ɗoŋ i ki dehu
ɗuwo an k’olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo a
t’aɗɗa a toore.
23 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ,
y’ollo koɗuwo!»
24 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Kun
koona mentikagi a ono ɗoŋ kun ollige.
Ɗerec, dooziyo ere kun dooziyo a ɗuwo
gette, Raa toŋ y’un ti dooza a kune iŋkino
kay, wo y’a d’oƀa ti jugulu a kune me.
25 Ɗerec, a wede i-d’ede suuniyo’ŋ, an i-
t’eela t’eego, wo ɗe a wede i-k’ede suuniyo
ye, ere booloŋ i-d’ede toŋ an i-t’amƀa.»

* **4:12 4.12** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Ono ombiɗe a tukki buzu wede aɗɗïya siidí

26 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso aa wede yi sakkisa buzu
adda doomizí.
27 Wo ki yode diɗɗo t'ettiyo yi-ti moone,
wo ume i t'ompilso maŋ yi-t'oozige, yi ki
suune ye ume buzu y'aɗɗïya wo yi d'ohire
mummino toŋ maŋ.
28 Naabo gette i ti suuniyo tode siiɗo
sittú. I-t'aɗɗïya ki poone soole, saŋ i-
t'isiyo koyile, saŋ mahuwe i-ti paṇa, saŋ
i-ti tana.
29 Aame i ti tana maŋ, wede yi d'amɓu
suwwo ki ayɗu baa, kono peeɗo t'ïide
k'ayɗu†.»

Ono ombiɗe ekk'ulo k'undumu sundí mutard
(Matiye 13.31-32; Lik 13.18-19)

30 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa
in t'eese tod'te aa moo me? In di roote
tod'te ti ono ombiɗe ɗoŋ tuuku me?
31 Tode gette ti deeyiso aa ulo k'undumu
soo sundí mutard. Aame ki kiira geŋ, ulo
k'undumu miŋ yoŋ ṇeŋku a jiire ti diine
k'iṇṇi k'inda pay ɗoŋ adda duniya.
32 Wo ɗe ki-giira kotto maŋ, yi-t'aɗɗïya
yi d'isiyo goole i ceeriyo inda ɗoŋ pay adda
jineene geṇṇo, yi d'ahuntu layɗayi deero
emɓi an d'appiyta ɓoyɗïzaŋ eego.»
33 Geŋ Isa a dooyisadí gette, yi'ni duuye
ɗuwo t'ono ombiɗe ɓaadaŋ iŋkino, aa ere
an aane an y'olliga.
34 A ɗuwo munɗa daa k'ono ombiɗe
y'an ki rootiyo ye, wo ɗe aame yoŋ siidí
ti sanalliyagí maŋ, y'an t'ooɗïbe ita k'ono
ombiɗe pay geŋ me.

Isa toogo i jiire maaye ɓaadaŋ
(Matiye 8.18,23-27; Lik 8.22-25)

35 A onniyo gettiyo batum a peeɗo t'a
t'iire maŋ, Isa y'an di ruute a sanalliyagí,
y'ede: «In ti doopo'ŋ ti dar bar ti nee.»
36 Iŋkino maŋ ɗoŋ duuru an di'n iili
zeŋge t'inno, kane sanalliyagí an a di gili
ti yode adda tooko, wo tookiyagi doolo toŋ
ede a sirpadaŋ an d'iŋgile.
37 A kaamiki, i d'iiziga maaye ɓaadaŋ
adda bar. Ahu geŋ i-kolzite kolzite i d'oɓite
k'adda tooko, tod'te i t'ôoniyo t'ahu.
38 Isa geŋ yoŋ a ume k'ita, y'a udige kuy
y'a ti ziɗɗe eedí a wasaade. Sanalliyagí an
t'iide an di y'inne, wo an i di ruute, an'de:
«Wede dooyisadey, kine in t'unto miŋ, kee
ki moone tanɗaŋ?»
39 Iŋkino maŋ Isa y'a t'iiziga, y'a y'iɗɗïse
maaye me, wo ahu bar y'an di ruute, y'ede:
«Kun ôhor! Kun t'asso!» Maŋ maaye y'a
ziiɗa, wo ahu toŋ an t'udige ɗeɗɗek.
40 Saŋ Isa y'an di ruute sanalliyagi,
y'ede: «Kun orgiso iŋkino moo me? Kun
ki ziipe adduguŋ a nuuno ye ɓotto ko?»
41 Wo kane orgiso t'anni ziiɗa ɓaadaŋ,
an di rootiyto tuddaŋ, an'de: «Yode eŋ
moo wede me, kono aŋ maaye ti ahu bar
toŋ an d'ollige onamí me‡!»

5

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitan a eedí
(Matiye 8.28-34; Lik 8.26-39)

1 Saŋ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a siiɗo
Gadara ti dar bar Galile ti nee.
2 Isa yi ti ɗïige t'ekki tooko maŋ, a
kaamiki i d'iide wedusu t'ume muuziyagi
yoŋ i-d'ede siitan a eedí, y'iide'ŋ y'a
y'ikkima.
3 Lekkiyadí adda diine muuziyagi, wo
wenɗa soo toŋ yi k'aane yi ki ti kettite ye,
ise ti ziŋziri toŋ maŋ.
4 Taŋ ɓaadaŋ beyɗí an di kettiso ti ziŋziri
wo zoŋɗí adda poole, wo toŋ ziŋziri yi-ti
ɗekkiso wo maala poole yi-ti damɓu. Wo
wenɗa soo toŋ a aane a ti boohe umbo.
5 Daayum, diɗɗo oṇṇu, lekkiyadí a ume
muuziyagi wo ekki kessagi, yi ɗollite, tuddí
yi-t'âhuntu ti moŋgali, kunɗayi jerem.
6 Aame yi y' wulle Isa ti dokki maŋ, y'a
ukke k'ume yode, y'a-dikke a ɗaanadí,
7 wo y'a iɗïli ti golla awwa, y'ede: «Ki
dehu moo me a tukki nuŋ me, Isa Ulo
ki Raa goole a jiire pay? Ni dehu k'a di
nâame ti suma Raa, ki ni dabire ye.»
8 Yi rootiyo iŋkino kono Isa yi-ruute,
y'ede: «Siitan no, mi t'aɗɗo ti tukki wede
me!»
9 Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá
wee wee?» Wede geŋ yi di'n gime onamí,
y'ede: «Nuŋ sundó Ɗoŋ Duuru, kono kaye
ɓaadaŋ.»
10 Wo yi-d'oɓe bey a Isa, yi koɗɗïme
kono siitanɗani geŋ y'a ki ti'n limmi dokki
ti siiɗo gettiyo ye.
11 A ume geŋ i d'ede torɗo meeda ki
kinzir* an elso ekki kesse.
12 Kane siitanɗani geŋ an i d'oɓe bey a
Isa, an'de: «K'ay ti'n agibi ay t'ette adda
kinzirɗari geṇṇo.»
13 Maŋ Isa y'an d'iyye. Iŋkino siitanɗani
t'ekki wede geŋ an t'uɗɗe, an t'iide adda
kinzirɗari. Wo torɗo gette t'awwa t'ekki
kesse t'a zide okko, kinzirɗari an t'iɓi adda
bar, an t'inda adda k'ahu. Kane suma
dupu sire.

† **4:29 4.29** Kun wollo adda mattup ki Zowel 4.13.

‡ **4:41 4.41** Kun wollo adda mattup ki Soom 65.8 wo 89.10.

* **5:11 5.11** ***Kinzir:*** Yoŋ geŋ Yawudiyagi an yi wolliyo ganigi a ɗaana Raa me, k'aaɗumu ulu. Geŋ i-kaza taaya ki kinzir gette ize a siiɗo di ɗoŋ kane Yawudiyagi ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 11.7 wo Deeterenom 14.8.

14 Kane ɗoŋ k’elso geŋ an d’ukke, an
an t’ĩide taaya a ɗoŋ adda geeger wo a
ɗoŋ i lekkiyto a domƀi pây. Ɗuwo geŋ an
t’uɗɗito wolliso ki munɗa wede ize.
15 An iina a sirpa k’Isa maŋ, an wulle
wede i ede siitanɗani ƀaadaŋ a eedí wo an
t’uɗɗe geŋ, yoŋ yi-guune, yi t’usse kalle
wo eedí t’iido. Iŋkino kane geŋ orgiso
t’anni ziiɗa.
16 Kane ɗoŋ i wulle munɗa wede ize geŋ
an an t’ĩide taaya, kaŋ mummino wede i-
d’ede siitanɗani a eedí y’a uune bee, wo
soŋ a munɗa wede ize a kinzirɗari.
17 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ pay an i d’iise
oƀe bey a Isa, kono ti siiɗadaŋ y’a eŋgile.
18 Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y’a
eŋgile. Aame geŋ wede i ede siitanɗani a
eedí wo an t’uɗɗe geŋ, yi tondiyo Isa kono
y’a lekke ti yode.
19 Isa yi-ki d’iyye ye, wo ɗe yi di ruute,
y’ede: «Ki-kama di kee wo k’an t’ôodoy
taaya a ɗoŋzá a sulɗĩ ɗoŋ pay Galmeega
y’a ize, a isiyo k’adde koɗuwo y’ize a kee.»
20 Maŋ wede y’a-gime, wo y’a iise
kazita adda siiɗo ere sundutú «Geegiryagi
Koomat[†]» sulɗĩ ɗoŋ pay Isa yi ize a yode
geŋ me. Wo kane ɗoŋ pay illiga geŋ an
ziiɗa giggiraŋ.

Eliyo beeko a erewo wo balɗiya k’uto Zayiris
(Matiye 9.18-26; Lik 8.40-56)

21 Isa y’a-gimo ti tooko yi-ti diipiɗo ti dar
bar t’inno, maŋ y’a t’îhira a biza bar wo
ɗoŋ duuru ƀaadaŋ an di-t’ugiye.
22 Aame geŋ i d’iina wedusu sundí Za-
yiris, yoŋ goole ti diine deero ƀoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso. Yi wulle Isa maŋ
y’a iido, y’a iire a zoŋɗĩ
23 wo yi-d’oƀe bey ti koɗɗĩme, y’ede:
«Uto nuŋ tuddutú eeni t’unto. K’a ette
maŋ, ki zaapey beezá t’a uttey wo t’a
lekkey.»
24 Iŋkino maŋ Isa y’a iyye, an d’iŋgile
soo. Wo ɗoŋ duuru ƀaadaŋ an di y’ diine,
an di y’ ŋayyu t’eŋ̃ŋ̃o t’eŋ̃ŋ̃o.
25 Ti diine ɗoŋ duuru i d’ede erewo soo
iŋkino ti dabirsa, puuzo oƀite t’itatú ĩide
ozzine koomat makumu sire.
26 T’a dibire ƀaadaŋ a bey ɗoŋ daawiya
ƀaadaŋ wo beytú t’a zikkuwe pay kono t’a
t’oone beeko, wo umbo beeko ti k’uune ye,
ki too maŋ ti dabirsa i-ceeriyo ki ceeriyo.
27 Tod’ t’illiga rabila k’Isa, iŋkino ti-
t’iide diine ɗoŋ duuru ti dar k’Isa, t’a-butte
kallayí,
28 kono t’a ruute t’adda k’addutú, t’ede:
«Aame n’iina n’a butta kallayí ɗaŋŋal toŋ
maŋ, n’a utta.»
29 T’a butte kallayí maŋ, a kaamiki oƀite
puuzo a îhira yip, t’a uwwe a tuddutú
t’uune bee.
30 Aame geŋ Isa y’a uwwe toogo a uɗɗe ti
tuddí me. Maŋ y’a-tuuye tukki ɗoŋ duuru
wo y’a tunde, y’ede: «Wee wee i butte
kallayó me?»
31 Kane sanalliyagí an i di ruute, an’de:
«Kee k’owwiyo ɗoŋ an ki ŋayyu t’eŋ̃ŋ̃o
t’eŋ̃ŋ̃o, wo ki-tondiyo wee wee i butte
kallayá sey me?»
32 Wo ɗe Isa yi wolliyo ɗoŋ i ti y’ ɗuule
kono yi dehu y’a suune wede i y’ butte.
33 Maŋ to ere gette t’a urgiɗe, ti ŋoŋŋirso
kono ti zuune munɗa wede i-iide me. T’a
d’iide, t’a iire zoŋɗĩ wo ɗerec ti di ruute
pay.
34 Wo ɗe Isa yi di ruute, y’ede: «Uto ki
nuŋ, kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ,
m’utte. T’eenizí geŋ m’uune bee, m’aaho
ti toose.»
35 Aame Isa y’a ti rootiyto iŋkino geŋ,
ɗoŋ zina an okko ti di goole ƀoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso, an i di ruute a
Zayiris, an’de: «Utá t’a t’ĩhe, ki moo me
wede dooyiso ki y’ naatiya sey me?»
36 Wo ɗe ono geŋ Isa y’illiga toŋ
seezí ye, wo yi di ruute a goole ƀoy
wede Yawudiyagi ge dooyiso, y’ede: «Kee
k’orgiɗe ye, ki zaapo addá a nuuno
ɗaŋŋal.»
37 Wo a wenɗa soo toŋ urzi yi k’ele ye
a ette ti yode me, iide ti yode Piyer, Zak ti
leemadí Zaŋ ɗaŋŋal.
38 An iiney di goole ƀoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso maŋ, a ume geŋ
Isa yi wolliyo ɗoŋ ƀaadaŋ an ɗollite môolo
ɗaŋkar.
39 Isa yi-t’iide k’adda ƀoy, wo y’an di
ruute, y’ede: «Moo me kun ɗollite môolo
me? Uto ti k’inda ye, ti moone moone.»
40 Kane ɗuwo geŋ an di y’okko maade.
Wo ɗe yoŋ y’an uɗɗe ɗuwo t’adda ƀoy me,
a uupe ti yode meek’uto ti mekk’uto wo
sanalliyagí ɗoŋ aɗo geŋ̃ŋ̃o, saŋ Isa yi-t’iide
k’adda biino ere uto adda.
41 Maŋ yi ziiɗa beytú wo yi di ruute,
y’ede: «Talita kum!» Geŋ i-kaza: «Uto ki
nuŋ, mi t’onno ni-rootiyo me!»
42 A kaamiki, uto t’a t’iiziga ti sooru.
Tod’te ozzinatú koomat makumu sire.
Kane ɗuwo geŋ an wulle iŋkino maŋ, an
ziiɗa giggiraŋ kono i jiire eedaŋ.
43 Maŋ Isa y’an d’undirɗe, y’ede: «A
wenɗa soo toŋ kun i roota ye a munɗa
wede ize eŋ me.» Saŋ y’an di ruute, y’ede:
«Uto kun i eelo omƀo.»

---

† **5:20 5.20** Siiɗo ere sundutú «Geegiryagi Koomat» gette, tod’te ki ɗandĩ bar Galile ki kese peeɗo ge-koliyo.

6

Ɗoŋ Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Lik 4.16,22,24)

1 T'ume geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a iŋgile ti
sanalliyagí ki Nazaret geeger ere y'a ihira.
2 A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi
maŋ, y'a iise dooyiso ɗuwo adda ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso. Ɗoŋ ɓaadaŋ i
y'ollige geŋ an ziiɗa giggiraŋ, wo an di
ruute, an'de: «Ɗe ono pay eŋ y'uuno ti too
me? Suuniyo k'ono ette i elo wee wee? Wo
mummino yi d'isiyto sulɗi k'armika kino
me?
3 Yo eŋ wede k'âhuntu sarpaŋje ɗe me!
Yoŋ miŋ ulo Mariyam ɗe me! Kane
zembadí kuuli'ŋ sumɓiyagaŋ Zak, Zoz, Ziid
wo Simo ɗe me! Wo zembadí erayi toŋ
kane an lekkiyo ti kine ɗe me!» Kono
k'iŋkino an di-tuuge k'ambu k'onamí me.
4 Isa y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec, nebi
geŋ aame tuuku toŋ onamí an d'ollige, wo
ɗe ɗoŋ a geeger ere y'a ihira, ɗoŋ a biza
bumɓizí ti ɗoŋ adda ɓoozí ɗaŋŋal, onamí
an k'olliga ye me.»
5 A ume geŋ munɗa k'armika soo toŋ
yi k'iine yi k'ize ye, wo y'an di ziipe miŋ
beezí a ɗoŋ k'eeni miibi ɗaŋŋal, an d'uune
bee.
6 Wo Isa yi nuukiso eedí kono kane an ki
ziipe addaŋ a yode ye.

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Matiye 9.35; 10.1,5-14; Lik 9.1-6)

Saŋ maŋ Isa y'an izire pay illiyagi ɗoŋ
i-ɗuule Nazaret geŋ me.
7 Maŋ y'a-wiike sanalliyagi kane koomat
makumu sire, y'an ikkipe sire sire, wo y'an
d'ele toogo ki lommite siitanɗani ɗoŋ an
t'ooney a ɗaanadaŋ,
8 wo y'an di ruute munɗa wede an
d'isey, y'ede: «Ki torguwaguŋ munɗa a
beyguŋ kun amɓa ye, ise munɗa k'omɓo,
ise eese, ise tammiyagi suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i adda
poosaguŋ toŋ maŋ. Kun amɓo dalka
ɗaŋŋal,
9 toɓiyagi a zoŋguŋ wo kun osso kalle
toŋ soo a tudduguŋ.»
10 Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Aame
kun t'iidey adda ɓoy tuuku wo an unni
ziiɗey maŋ, kun di lekkoy aŋgeŋ̃ŋ̃o bini
eŋgilsaguŋ t'ume geŋ̃ŋ̃o.
11 Wo aame kun t'iidey ille wo ɗoŋtú an
un ki'n ziiɗey ye wo onamguŋ an k'illigey
ye maŋ, a eŋgilsaguŋ t'ume geŋ̃ŋ̃o odde
zoŋguŋ toŋ kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza Raa
ulbí uŋse ye ti kane me.»
12 Kane sanalliyagi geŋ an d'iŋgile, an an
kazita a ɗuwo kono an di-kime lekkiyadaŋ.
13 Siitanɗani ɓaadaŋ an ti'n lommite, wo
ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ an an di yergutu egey
an d'ooniyo bee.

Taaya k'unto Zaŋ Batis
(Matiye 14.1-2; Lik 9.7-9)

14 Mozigo Erod geŋ y'a illiga rabila k'Isa
te, kono yoŋ sundí ti môolo. Ɗoŋ oŋgoŋ
an ruute, an'de: «Geŋ Zaŋ Batis yi bilɗo ti
diine ɗoŋ unto! Geŋ kono k'iŋkino i-d'ede
toogo yi d'isiyto sulɗi k'armika me.»
15 Ɗoŋ oŋgoŋ an'de: «Geŋ nebi Eli.» Wo
ɗoŋ soŋ an'de: «Geŋ nebi soo aa wede ti
diine nebiyagi ɗoŋ ti kaaga.»
16 Wo ɗe aame Erod y'illiga iŋkino maŋ,
y'a ruute, y'ede: «Geŋ Zaŋ Batis wede n'an
di ruute a asigiryagi an di-ɗikke eedí, geŋ
yode i-bilɗe me.»
17-18 Erod y'ilke iŋkino kono yi-ziiɗa ere
leemadí Pilip sundutú Erodiyas, wo Zaŋ
Batis yi di ruute, y'ede: «Oogoro urzi ti
k'ele ye k'a seeɗa ere leemadá te.» Iŋkino
maŋ Erod batum y'an di ruute a asigiryagi
an ti y' ziiɗo Zaŋ me, an ti y' gittite wo an
ti y' ziɗɗe adda daŋgay.
19 A rootiyo Zaŋ gette Erodiyas ti di
gulkuwe t'a ti y' ziiɗa addutú. Ti dehu t'a
yi t'îde, wo ɗe urzi ti k'ooniyo ye,
20 kono Erod geŋ yi orgiso a Zaŋ me, yi
suune yoŋ wede ki diinekamileŋ, iŋkino yi
di y' boohiyo. Aame Zaŋ yi eesiyo kazita
k'ono Raa maŋ, Erod yi y'ollige t'uŋsuwo
wo munɗa y'a roote yi ki suune ye.
21 Ozzine ti ozzine, onniyo k'ehiyo
k'Erod t'aaniya maŋ, an d'isiyo tarnaape.
Iŋkino onniyo gette t'iina maŋ, Erodiyas ti
d'uune urzi. Erod y'an d'ize ombo a ɗoŋ
deero siiɗo, a deero k'asigiryagi wo a ɗoŋ
suma ki siiɗo Galile.
22 Aame geŋ uto koŋso k'Erodiyas ti-
t'iide adda ɓoy t'a immira, wo a tode gette
Erod addí i-d'iɓi ti ɗoŋ an'ni wiiko pây.
Iŋkino maŋ mozigo yi di ruute a uto koŋso,
y'ede: «Munɗa wede tuuku mi dehu'ŋ mi
rooto, wo ni di t'ela.»
23 Wo y'a-ti nîime tuddí, y'ede: «Munɗa
wede tuuku mi dehu'ŋ mi rooto, ni di t'ela,
ise kese mozikadó toŋ maŋ.»
24 Maŋ uto koŋso t'a t'uɗɗe ti di ruute
mettú, t'ede: «Ɗe n'a tonde moo me?»
Mettú ti di'n gime onamtú, t'ede: «Mi
tondo eego Zaŋ Batis.»
25 Kesiko uto koŋso t'a-gime ki tukki
mozigo, t'iide'ŋ ti di ruute, t'ede: «Ni dehu
aŋkeŋ̃ŋ̃o k'o ti ɗekki eego Zaŋ Batis, k'o di
zaapi adda supira, wo k'o d'adi keŋ̃ŋ̃o!»
26 Aame geŋ mozigo y'a t'ize sommagi
dondoŋ, wo ɗe kono y'a ti nîime tuddí a
ɗaana ɗoŋ an'ni wiiko geŋ, y'a iyye yi gi
di tuuge ye.
27 A kaamiki, yi d'igibe asugursu soo ti
diine ɗoŋ boohiyadí, yi di ruute, y'ede:
«K'odo, k'o ti ɗekki eego Zaŋ te, wo k'o
d'edi.» Maŋ asugursu geŋ y'a t'iide k'adda
daŋgay, y'a-ɗikko eego Zaŋ te.

28 Eego y'a t'umɓo adda supira, yi-d'ele
a uto koŋso wo tod' ti d'iide a mettú.
29 Sanalliyagi Zaŋ an illiga rabila get-
tiyo maŋ, aame geŋ an d'iido, nuune an
t'umɓe, an d'iŋgile an t'ele adda muuzo.

Eliyo k'omɓo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Lik 9.10-17; Zaŋ 6.1-15)

30 Ɗoŋ zina k'Isa an di-gimo ki sirpadí,
an i di t'îide taaya a naabo ere pay an izo
wo a dooyiso ere pay an duuyo ɗuwo.
31 A ume geŋ i d'ede ɗuwo ɓaadaŋ, ɗoŋ
oŋgoŋ an eŋgile, ɗoŋ oŋgoŋ an ette ettiyo,
wo Isa ti sanalliyagí geŋ an t'oone peeɗo
booloŋ an di-koone an d'oomi toŋ umbo.
Iŋkino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun
t'edi ti nuuno, in t'arga siidiŋ ki balɗa kun
a-puukey booloŋ.»
32 Maŋ an di gili adda tooko, an di diipiɗa
bar kono an t'arga siidaŋ k'adda balɗa.
33 A eŋgilsadaŋ geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an di'n
wulle wo an di'n zuune. Iŋkino maŋ ɗoŋ
t'adda geegiryagi pay geŋ an d'iise okkito
ti zoŋɗaŋ, an t'iide geere sey k'ume Isa ti
sanalliyagí an'te geŋ me.
34 Isa yi ti ɗiige ti tooko maŋ, yi wolliyo
ɗoŋ duuru ɓaadaŋ, wo i di t'ize sommagi
kono kane geŋ aakede damɓami daa wede
k'elsadaŋ. Iŋkino maŋ y'an di'n iise
dooyiso a suldî ɓaadaŋ.
35 Kane sanalliyagí an wolliyo peeɗo
t'iŋgile, maŋ an a d'iide sirpa k'Isa, an i
di ruute, an'de: «K'ollo, ume eŋ balɗa wo
peeɗo toŋ t'iŋgile.
36 Iŋkino maŋ ɗuwo eŋ k'an eezo an
t'ette ki ɓoyɗî ɗoŋ doome wo k'adda
k'illiyagi ɗoŋ goppoŋ, an d'owiltey munɗa
k'omɓo.»
37 Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Omɓo
an eelo kune batum.» Kane an di ruute,
an'de: «Kee ki dehu ay t'oono tamma
meeda sire*, ay t'owilo mappa pay ay an
t'ela a ɗoŋ duuru an d'ooma ko?»
38 Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Un d'ede
mappa miibi me, k'un ki ti wolli ɗo a
eesaguŋ me?» An ti wullo maŋ, an di
ruute, an'de: «Kaye ay d'ede miŋ mappa
paat wo puuni sire.»
39 Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí,
y'ede: «Ɗuwo kun ti'n koona kaŋ ogiysito
adda soole.»
40 Maŋ ɗuwo an di gunɗite, oŋgoŋ
meeda, oŋgoŋ ada paat.
41 Aame geŋ Isa y'a-ziki mappa paat ti
puuni sire geŋ̃ŋ̃o, y'a t'umɓe edayí k'awwa
ki kandaane, y'a ruute koɗuwo a Raa. Maŋ
mappa y'a ɓurkite, y'an d'ele a sanalliyagí
kono an an di-dokkiɗa a ɗoŋ duuru geŋ̃ŋ̃o.
Puuni toŋ iŋkino kay y'an di-dikkiɗa a
ɗuwo pay.
42 Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse.
43 Wo mappa ti puuni ɗoŋ uupite, sanal-
liyagi an ti-tusse, a îide dappa koomat
makumu sire.
44 Kane ɗoŋ iimi mappa geŋ, an t'îde
kuuli dupu paat.

Sooru k'Isa ekk'ahu
(Matiye 14.22-33; Zaŋ 6.16-21)

45 Saŋ maŋ kesiko Isa y'an di ruute
a sanalliyagí, an di kili adda tooko an
d'oogume, an di doopiɗa ti dar bar ti nee,
ki kese geeger Betsayda, koore yode batum
ɗoŋ duuru yi-ti'n t'igiba geŋ me.
46 Aame ɗoŋ duuru yi ti'n igibe maŋ, yoŋ
y'a-ti gili ekki kesse kono y'a tonde Raa.
47 Ume y'ize diɗɗo geŋ, tooko tod'te a
diine k'ahu dokki ɓotto ti biza bar me, wo
Isa siidí ti zeŋge t'inno me.
48 Isa yi wolliyo kane sanalliyagí an
t'ize ooŋ̃e ki korre k'ahu me, kono maaye
a giggiraŋ. Iŋkino a diɗɗo biza soohe
maŋ yi-t'uɗɗo yi d'ettiyo tuddaŋ, yi sooru
t'ekk'ahu aa y'an di'n eŋgile.
49 Aame kane an yi wulle yi sooru
t'ekk'ahu geŋ, an elkiyo beyye ɗaŋ, wo an
d'iise ɗollite
50 kono kane pay geŋ an yi wulle wo
orgiso t'anni ziiɗa ɓaadaŋ. Kesiko Isa y'an
di ruute, y'ede: «Kun omɓoŋ̃! Kun orgiɗe
ye, eŋ nuuno!»
51 Maŋ y'a di gili ti kane adda tooko,
aame geŋ maaye y'a ziiɗa. Iŋkino maŋ
kane sanalliyagi undaŋ a t'uɗɗe.
52 Ɗerec, armika ere y'ize t'urzi mappa
gette itatú an ki ti zuune ye, eedaŋ ti
k'aane ti ki'n seeɗa ye suldî geŋ me.

Eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni a siiɗo Zenezaret
(Matiye 14.34-36)

53 An ti diipiɗa bar maŋ, an d'iiney a
siiɗo Zenezaret, tooko an di gitte a zeŋge
wo an di ɗiggite.
54 Aame an ɗeggutu geŋ, a kaamiki Isa
ɗuwo an di y' zuune.
55 Maŋ an d'iise okkito t'adda siiɗo gette
pay. Aame an y'ollige yoŋ k'ume tuuku
maŋ, ɗoŋ k'eeni an di sokiyo ti zaaɗagi,
an i-d'ettiyo kiŋgeŋ̃ŋ̃o geŋ̃ŋ̃o.
56 A ume wede tuuku Isa y'ettiyo k'adda
k'illiyagi, ki geegiryagi, ise ki ɓoyɗî ɗoŋ
doome geŋ, ɗoŋ k'eeni an an d'an t'ettiyo
a bere ɗoŋ duuru. Maŋ kane ɗuwo geŋ an
i d'oɓe bey kono ɗoŋ k'eeni an a-botte a
bize kallayí ɗaŋŋal toŋ maŋ, wo kane ɗoŋ
pay a bottiyo geŋ an d'uttiyo.

* **6:37 6.37** ***Tamma meeda sire:*** Tamma soo i-kaza raŋ̃ŋ̃a naabo k'oŋ̃ŋ̃u soo ki wedusu. Aŋki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada piɗe.

7

Dooyiso ere ki moŋgiɗagi
(Matiye 15.1-20)

1 Kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ miibi ti diine ɗoŋ
suuniyo k'oogoro iido ti Zeruzalem geŋ, an
di-t'ugiye a Isa.
2 An wolliyo maŋ kane sanalliyagí oŋgo
an omɓo beezaŋ ganigi a ɗaana Raa
me, geŋ i-kaza ki poone an t'eese omɓo,
beyɗaŋ an ki t'opilso ye aa moŋgiɗagaŋ
an ruute me.
3 Ɗerec, kane Pariziyeŋ ti Yawudiyagi
pay geŋ an k'omɓo ye beyɗaŋ daa k'opilso
koɗuwo ye maŋ, kono an aa seeɗu zakiɗi
a dooyiso ere ki moŋgiɗagaŋ an duuye te.
4 Aame an aahiya suuk toŋ, an k'omɓo
ye daa k'opilso tuddaŋ me. Wo an aa
seeɗu a dooyiso ɓaadaŋ ti doolo toŋ ede
ere moŋgiɗagaŋ an duuye te, aakede: opil-
sito kuŋzali, diŋgilagi wo keyyagi maala.
5 Iŋkino maŋ kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ
suuniyo k'oogoro an di tunde Isa, an'de:
«Ki moo me sanalliyagá an d'omɓo beyɗaŋ
ganigi a ɗaana Raa, wo ɗe an ki daaniya ye
dooyiso ere ki moŋgiɗagiŋ an duuye te?»
6 Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, nebi Ezayi yi
ruute ono ɗoŋ Raa y'igibo a tukki kune geŋ
ɗerec, aa an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa, an'de:
"Ɗuwo eŋ an o eliyo suma t'ono bizaŋ,
wo ɗe ki kotto adda k'addaŋ kane dokki ti
nuŋ Raa me.
7 Kane sulɗi ɗoŋ an isiyo kono an o ottilso
geŋ ki bita,
kono urziyagi k'oogoro ɗoŋ an dooyiso geŋ
ettiyo t'urzi ɗuwo ɗaŋŋal*."»
8 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Oogoro
Raa kun d'ooliyo kese, wo kun t'amɓu
dooyiso ɗuwo.»
9 Wo y'an di ruute sey, y'ede: «Kune
koŋ̱aguŋ k'ooliyo k'urziyagi k'oogoro Raa
ki kese, wo kun di sooru a urzi dooyisaguŋ.
10 Ɗerec, Muusa yi ruute ti kaaga, y'ede:
"Ki elo suma a meegá ti meedá†." Wo soŋ
y'ede: "Wede yi duuɗiyo meegí ise meedí
koo maŋ, yoŋ geŋ ki tôwwo‡."
11 Wo ɗe kune'ŋ, kun dooyiso ɗuwo,
kun'de: "Aame wede yi rootiyo a meegí ise
a meedí, y'ede: Munɗa wede n'a-di t'ele a
gi di nooge yoŋ korbaŋ, i-kaza yoŋ ni ele
seɗeke a Raa" maŋ,
12 geŋ kun eliyo urzi a wedusu yi ki t'ele
munɗa a meegí ise meedí ye.
13 Kun isiyo iŋkino geŋ, kun ti tôwwo
ono ɗoŋ Raa yi ruute kun d'ise me, wo
kun di sooru a urzi dooyisaguŋ. Wo sulɗi
ɓaadaŋ ti doolo toŋ ede kun isiyo iŋkino
me.»

Sulɗi ɗoŋ a ki ti k'ise ganigi a ɗaana Raa

14 Saŋ Isa y'a wiike ɗoŋ duuru sey an
t'iide k'ume yode, wo y'an di ruute, y'ede:
«Kune pay kun ollo, wo ono eŋ itadaŋ kun
di'n suuno:
15 Sulɗi ɗoŋ pay wedusu y'oomi geŋ, i ki
y'ise ganigi ye a ɗaana Raa me, ki too maŋ
i y'ise ganigi a ɗaana Raa munɗa wede
aɗɗiya ti bizí geŋ̱ŋ̱o. [
16 Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ,
y'ollo koɗuwo.]»
17 Aame ɗoŋ duuru Isa yi'n iili y'aahe
ɓoy maŋ, kane sanalliyagí an di yi tunde,
an'de: «Kee k'ay t'ooɗibi ita a ono ombiɗe
eŋ me.»
18 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ
ki kotto, kune toŋ onamó egguŋ ti k'aane
ti ki'n seeɗa ye pi me! Kun ki suune ye ko,
sulɗi ɗoŋ pay wedusu y'oomi geŋ i ki y'ise
ganigi ye a ɗaana Raa me?
19 Kono sulɗi ɗoŋ wede y'oomi geŋ, i-
ki ti ɗeegu adda biza k'ulbí ye, wo ɗe
i-ti ɗeegu adda k'addí, wo saŋ yi-ti'n
naamiya.» A onamí geŋ, Isa yi rootiyo
omɓo pay kamileŋ a ɗaana Raa me.
20 Yoŋ y'a ruute sey, y'ede: «I ti y'isiyo
wedusu ganigi a ɗaana Raa munɗa wede
aɗɗiya t'adda biza k'ulbe.
21 Ɗerec, t'adda k'adde wede geŋ, ti biza
k'ulbí i d'aɗɗiya elkiso ere olɗo i-ti y'eliyo
a sulɗi ɗoŋ ulpi aakede: boliyo, oogire,
tôwwo ɗuwo mirsi,
22 moone t'ere bakadí ise ti kule bakatú,
okkiso a sulɗi pay, bundiko, daggiya ɗuwo
ti metiŋko, eliyo tudde k'isiyo sulɗi ɗoŋ
ulpi, zaapu k'adde a munɗa wede, kalɗita
tudde, koliyo tudde wo isiyo munɗa daa
k'elkiso.
23 Sulɗi ɗoŋ ulpi pay geŋ aɗɗiya t'adda
k'adde, wo an di y'isiyo wedusu ganigi a
ɗaana Raa me.»

Zaapu k'adde k'erewo Yawudowo ye

24 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, y'a
iŋgile ki siiɗo ere i ɗuule geeger Tir. Yi-
t'iide adda ɓoy soo iŋkino, kono yi dehu
wenɗa y'a ki suune umayí ye, miŋ umbo
y'a k'iine ombiɗe ye.
25-26 A ume geŋ, i d'ede erewo ti Pinisi
siiɗo Siiri. Tod'te Yawudowo ye, t'orbe ono
Girek, ututú i-d'ede siitan a ettú. T'illiga
rabila k'Isa maŋ, kesiko t'a ukke k'ume
yode. T'iide'ŋ t'a dikke a ɗaanadí, wo t'a
yi tunde, t'ede: «Galmeega, ni ki tondiyo
ki-t'olmu siitan ti tukk'uto nuŋ.»

---

* **7:7 7.7** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.13. † **7:10 7.10** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. ‡ **7:10 7.10** Kun wollo adda mattup ki Egzod 21.17. § **7:27 7.27** Suma «iŋ̱ŋ̱i» i-kaza ɗoŋ Yawudiyagi, wo suma «gahiti» i-kaza ɗoŋ Yawudiyagi ye.

27 Isa yi di ruute, y'ede: «M'oolo iŋ̃ŋ̃i an
t'oomo an asso ɗo, kono iŋkino beehiye
ye k'a t'amɓe omɓo k'iŋ̃ŋ̃i k'an di t'ele a
gahiti§ me.»
28 Maŋ to ere gette ti di'n gime onamí,
t'ede: «Galmeega onamá geŋ ɗerec, wo ki
kotto gahiti geŋ̃ŋ̃o toŋ an di delliyo a ume
k'omɓo, omɓo ere i solɗite ti bey k'iŋ̃ŋ̃i
aame an omɓo geŋ, an di pettiyo.»
29 Yoŋ yi di ruute, y'ede: «A tukk'onamí
geŋ, mi-kama ɓoozí, siitan ti t'uɗɗe ti
tukk'utí te.»
30 Saŋ erewo gette t'aahe, maŋ ti-t'uuney
uto ekk'oŋgali ti moone, siitan ti t'uɗɗe ti
tuddutú me.

Eliyo beeko a wede dugiya

31 Saŋ maŋ ti siiɗo ere i ɗuule geeger
Tir gette Isa y'a iŋgile, yi-t'uɗɗe ti siiɗo
ere i ɗuule geeger Sidoŋ, y'a tûukey siiɗo
sundutú Geegiryagi Koomat, y'a-gime biza
bar ki Galile.
32 Aame geŋ ɗuwo an di wiiko wede
dugiya wo ilzí toŋ attiɗi ki rootiyo me.
Maŋ an i-d'oɓe bey a Isa, an'de: «Ki ti
zaapo beezá a wede eŋ̃ŋ̃o, y'a t'oone bee.»
33 Isa y'a y'irga siidí ti diine ɗoŋ duuru
me, maŋ yi-t'ele yelagí adda kuwwa wede
geŋ̃ŋ̃o, wo yi d'uŋke leezí yi t'eele ilzí.
34 Saŋ y'a t'umɓe edayí k'awwa ki kan-
daane, wo y'a zuupe suup, maŋ yi di ruute
wede dugiya geŋ, y'ede: «Eppata!» Geŋ
i-kaza a-t'ohon kereŋ.
35 A kaamiki wede kuwwagí a t'ihina,
yi d'ollige kereŋ wo ilzí toŋ a t'ikkima, yi
d'orbe koɗuwo.
36 A ɗuwo geŋ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Kun ollo koɗuwo, a munɗa wede ize eŋ a
wenɗa soo toŋ kun i roota ye!» Wo ɗe eŋ
y'an aapuɗu a wenɗa kun i roota ye, wo a
kane aa y'an eliyo olŋ̃o ki rootiyto.
37 Kane ɗuwo geŋ an di ziiɗa giggiraŋ,
wo an di ruute, an'de: «Naabadí pay
y'isiyo ette beehiye ɓaadaŋ! Duŋgiyagi
kuwwagaŋ y'an di'n ohinte, wo ɗoŋ bizaŋ
a t'ippe ki rootiyo umbo toŋ an d'orbe.»

8

Isa y'an ele omɓo a ɗoŋ dupu piɗe
(Matiye 15.32-39; Markus 6.30-44)

1 Aame geŋ ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an t'ugiye
sey wo munɗa an d'oomi umbo, iŋkino
maŋ Isa y'a wiike sanalliyagí wo y'an di
ruute, y'ede:
2 «Nuŋ ɗuwo eŋ o t'ize sommagi kono
kun wollo an lekkiyo ti nuŋ ĩide onniyo
aɗo, wo aŋkeŋ̃ŋ̃o munɗa k'omɓo an k'ede
ye.
3 Wo ni'n igiba addaŋ guguba maŋ,
an d'oopey a urzi kono ɗoŋ ɓaadaŋ ti
diinayaŋ an iido ti dokki.»
4 Kane sanalliyagí an i di ruute, an'de:
«De adda balɗa ette, ti too me in t'oona
mappa ɓaadaŋ a ɗuwo eŋ an d'ooma an
t'assa me?»
5 Isa y'an di'n tunde, y'ede: «Kune un
d'ede mappa miibi me?» Wo kane an i di
ruute, an'de: «Ay d'ede mappa sarat.»
6 Iŋkino y'an di ruute a ɗoŋ duuru geŋ,
y'ede: «Kun ti koona siiɗo!» Maŋ y'a
ziki mappa sarat geŋ a beezí, y'a ruute
koɗuwo a Raa, y'a ɓurkite wo y'an d'ele
a sanalliyagí kono an an di-dokkiɗa a ɗoŋ
duuru geŋ̃ŋ̃o.
7 Wo soŋ an d'ede puuni miibi suŋ̃ŋ̃i
suŋ̃ŋ̃i iŋkino. Isa y'a ruute koɗuwo a Raa
kono k'omɓo gette wo a sanalliyagí, y'ede:
«Puuni kun an ti dokko pây!»
8 Wede tuuku toŋ y'a iimi y'a isse isse a
d'uupite, wo omɓo ere uupite gette, an ti
tussite a dambayi deero sarat.
9 Kane ɗoŋ iimi geŋ i t'îde suma dupu
piɗe. Saŋ Isa y'an igibe.
10 Wo yoŋ kesiko yi-ti gili adda tooko
ti sanalliyagí, an d'iŋgile ki siiɗo Dal-
manuta.

Tondiyo ki munɗa k'armika
(Matiye 12.38-39; 16.1-4; Lik 11.16-29; 12.54-56)

11 Kane Pariziyeŋ an d'iide k'ume k'Isa,
an d'iise niikiyto kono an dehu an i d'ekke
ikka t'urzi k'onamí. Iŋkino maŋ an di y'
tunde y'an d'ise munɗa k'armika a kize
yoŋ Raa yi y'igibo.
12 Isa y'a zuupe suup, wo y'a ruute,
y'ede: «Ki moo me kane ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ
an tondiyo munɗa k'armika a kize nuŋ
Raa yi n'igibo? Derec iŋkino wo n'un di
rooto: Munɗa k'armika soo toŋ Raa y'an
k'isa ye a kane ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ me.»
13 Saŋ kane Pariziyeŋ Isa yi'n iili, yi-ti gili
adda tooko, y'a-doopiɗa ti dar bar Galile ti
nee.

Ita k'ono k'Isa sanalliyagi an ki'n suune ye
(Matiye 16.5-12; Lik 12.1)

14 Kane sanalliyagi an doopiɗe ti kese
bar Galile ti nee geŋ, an dunɗo an d'amɓo
mappa me, wo adda tooko i d'ede mappa
soo ɗaŋŋal a beezaŋ.
15 Aame geŋ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Kun ollo, kun koona mentikagi a orme
wede ki Pariziyeŋ wo a orme wede ki
Erod.»
16 Maŋ kane sanalliyagi an d'iise rootiyto
ti tuddaŋ kono an k'umɓo mappa ye.
17 Wo yo Isa rootiyadaŋ gette y'a ti
zuune, iŋkino maŋ y'anni tunde, y'ede:
«Ki moo me kun di rootiyto ti tudduguŋ,
kun k'umɓo mappa ye me? Ki kotto kune
sulɗi ɗoŋ ize geŋ itadaŋ kun ki ti ziiɗa wo

kun ki'n zuune ye ɓotto. Kune'ŋ egguŋ a t'ippe ko?
18 Ki kotto kune un d'ede eda, wo kun ki wolliyo ye! Kune un d'ede kuwwa, wo kun k'ollige ye! Kune un dunɗe baa
19 a mappa paat wede n'a-dimɓe ɗoŋ dupu paat ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ûune dambayi miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi koomat makumu sire.»
20 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo ɗe un dunɗe baa a mappa sarat wede n'a ɓurkite a kuuli dupu piɗe ga iimi geŋ, wo a onniyo gette oopiyo ki mappa kun d'ûune dambayi deero miibi kun zikiti me?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Dambayi deero sarat.»
21 Iŋkino maŋ y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto sulɗi ɗoŋ n'ize geŋ itadaŋ kun ki ti zuune ye ɓotto!»

Isa yi ele beeko a wede koosiyo

22 Isa ti sanalliyagí an iiney Betsayda maŋ, ɗuwo an d'irkiɗo wede koosiyo an i-d'iido a Isa, an i-d'oɓe bey, an'de: «Galmeega wede eŋ ki zaapo beezá, y'a t'oone bee.»
23 Isa yi ziiɗa bey wede geṇṇo, y'a y'irkiɗe dokki t'ille. Y'iide'ŋ yi d'uŋkite lee a edayí, wo y'a-ti ziipe beezí a tuddí, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Munɗa ki wolliyo ko?»
24 Wede y'a ihina edayí wo y'a ruute, y'ede: «Eyye, ɗuwo ni'ni wolliyo, wo ni'ni wolliyo aa inda i sooru.»
25 Isa y'a butte beezí a edayí sey. Maŋ wede edayí a t'ihina yi wolliyo kereṇ.
26 Iŋkino maŋ Isa y'a y'igibe wede ki ɓoozí, wo yi di ruute, y'ede: «K'aaho ɓoozá, k'adda k'ille k'aɗɗey ye.»

Isa miŋ yoŋ wee wee?
(Matiye 16.13-20; Lik 9.18-21)

27 Isa ti sanalliyagí an d'iŋgile k'illiyagi goppoŋ ti geeger Sezare siiɗo Pilip. A urzi maŋ sanalliyagí y'anni tunde, y'ede: «Ɗuwo an rootiyo nuŋ wee wee?»
28 Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ɗoŋ soŋ an'de kee Zaŋ Batis, ɗoŋ oŋgo an'de kee nebi Eli, wo ɗoŋ oŋgo soŋ an'de kee nebi ti diine nebiyagi ɗoŋ ti kaaga.»
29 Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «De kune me, kun'de nuŋ wee wee?» Piyer y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»
30 Iŋkino maŋ Isa y'an di'n iipiɗe, kono a wenɗa soo toŋ an i roota munɗa ye a tukki yode me.

Ono k'Isa a urzi k'untadí ti balɗiyadí
(Matiye 16.21-23; Lik 9.22)

31 Saŋ maŋ, Isa y'a iise dooyiso sanalliyagí, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'a dabirey ɓaadaŋ. Kane ɗoŋ i dokkiyo ɗoŋziŋ, deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro pây an di n' kiigirey. Ɗuwo an di n' t'îdey, wo onniyo sire k'aɗuwe maŋ Raa y'a ti n' balɗey.»
32 Isa y'an di ruute pataŋ, maŋ Piyer y'a y'irga siidí, y'a y'iise aapuɗu.
33 Aame geŋ Isa y'a-gime, edayí yi wolliyo sanalliyagí, wo y'a iise aapuɗu Piyer, y'ede: «Kee Meeda siitanɗani t'a-t'ûune adda k'addá, ki leɗɗo dokki ti tuddó me! Elkisadá ti ere ki Raa soo ye, elkisadá ki ɗoŋ tudde.»

Mummino daaniya k'Isa te
(Matiye 16.24-28; Lik 9.23-27)

34 Saŋ maŋ Isa y'a wiike ɗoŋ duuru ti sanalliyagí, wo y'an di ruute, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti kiigira, ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.
35 Iŋkino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo ɗe wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno wo ki Rabila Majjaanawa maŋ, y'a t'utta.
36 A wede koɗuwatú moo me sulɗi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge me?
37 Wo ki kotto wede geŋ tuddí zooyatú ooṇe, geŋ yi k'aane y'a ki t'ele munɗa y'a ki pelke tuddí ye!
38 Aame wede y'isiyo sukiyagi a nuŋ wo a onamó a ɗaana ɗoŋ aŋkeṇṇo, kane ɗoŋ k'olɗiko wo an ki seeɗu urzi Raa ye maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, aame n'etto ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi ɗoŋ kamileṇ geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa sukiyagi kay a yoŋ me.»

9

1 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Derec iŋkino wo n'un di rooto: Ɗoŋ oŋgoŋ ti diine kane ɗoŋ aŋkeṇṇo eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa t'etto ti toogo ɓaadaŋ gette.»

Ume k'eda k'Isa a-gime
(Matiye 17.1-9; Lik 9.28-36; 2 Piyer 1.17-18)

2 Îide onniyo zoot k'ita maŋ, Isa y'a-wiike ti yode Piyer, Zak wo Zaŋ, y'an d'an d'iŋgile siidaŋ k'ekki mokkolo sohoro. An iiney maŋ, a ɗaanadaŋ geŋ miŋ tuddí a-gime sittú,
3 iŋkino kallagí a t'ize tuwarɗi kar i ralita, adda siiɗo pay ette wede a aane a-t'opile kallayí a t'ise tuware aa ki yode umbo.

4 A kaamiki, kane sanalliyagi aɗo geŋ
an wolliyo bibiraw nebi Eli ti Muusa an
rootiyo t'Isa.
5 Iŋkino maŋ Piyer y'a t'ihina bizí, yi
di ruute Isa, y'ede: «Wede dooyisadey,
beehiye'ŋ kine in di lekke a eṇṇo! Ay un
d'okkima daabagi aɗo, a kee soo̰, a Muusa
soo, wo a Eli soo.»
6 Piyer munɗa y'a roote yi ki suune ye,
kono kane aɗuwaŋ pay geŋ orgiso ti'ni
ziiɗa ɓaadaŋ.
7 Maŋ i d'iido dondirso ti di'n ippe
kane geŋ me, wo t'adda dondirso gette an
d'illiga golla, t'ede: «Eŋ ulo nuuno ni y'
giyye ɓaadaŋ. Kun y'ollo!»
8 A kaamiki an di gelɗiso, wo ɗe an
wolliyo Isa siidí a sirpadaŋ me, wenɗa ti
doolo umbo.
9 A ɗeeguzaŋ t'ekki mokkolo, Isa y'an di
ruute, y'ede: «Kun ollo, a munɗa wede
kun wulle geŋ, a wenɗa soo toŋ kun rootey
ye, bini balɗiya ki nuŋ wede an n'ehe aa
ulo wede eŋ ti diine ɗoŋ unto.»
10 Onamí an d'umɓe, wo ɗe an tondiso
tuddaŋ, an'de: «Onamí geŋ miŋ i-kaza
moo me: balɗiya ti diine ɗoŋ unto me?»
11 Saŋ maŋ kane sanalliyagi an di y'
tunde sey, an'de: «Ki moo me ɗoŋ suuniyo
k'oogoro an di rootiyo, an'de: "Ki poone i
kimo Eli ɗoo miŋ, saŋ Almasi Raa yi biire
kollo" me*?»
12 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Derec, Eli geŋ y'a etto ki poone, wo sulɗi
pay y'an okkima a urzizaŋ. Wo ɗe kun
suune ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, a tukki nuŋ wede an n'ehe
aa ulo wede eŋ, n'a dabira ɓaadaŋ, wo
ɗuwo an di n' kiigira†.
13 Wo kun ollo, n'un di rooto: Eli geŋ yoŋ
y'iina wo ɗuwo an i-d'ize ulsu aa addaŋ
i dehu, geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode.»

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Matiye 17.14-21; Lik 9.37-43)

14 Aame Isa ti sanalliyagi aɗo an ti gime
k'ume sanalliyagi ɗoŋ an iili maŋ, an
wolliyo ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an d'an t'ugiye.
Ti diinayaŋ i d'ede ɗoŋ suuniyo k'oogoro
an niikiyto ti kane.
15 Kane ɗoŋ duuru an wulle Isa maŋ,
aame geŋ an d'iddira, an d'ukke tuddí an
i t'isey toose.
16 Iŋkino maŋ Isa y'a tunde sanalliyagi,
y'ede: «A tukk'amo kun niikiyto ti kane
me?»
17 Maŋ ti diine ɗoŋ duuru i d'ede we-
dusu, yi di ruute Isa, y'ede: «Wede dooy-
isadó, nuŋ n'a-d'iido ti ulo nuŋ i-d'ede
siitan a eedí, bizí ti-t'ippe ki rootiyo umbo.
18 A ume tuuku siitan ti y'amɓu maŋ,
ti di-seɗɗiyo a siiɗo, bizí i-d'aɗɗiyta
goopiyagi, yi d'aaɗumu sinaní, wo y'a
d'unto seṇ. Nuŋ n'a tunde sanalliyagá
kono an ti-limmi siitan gette, wo ɗe kane
an ki d'iine ye.»
19 Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute,
y'ede: «Kune ɗoŋ kun ki ziipe addugun a
Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune,
wo ɗe a nuŋ kun ki d'umɓe ye! Geŋ n'a
omɓiṇa ki daayum koo ti kune me? Ulo
kun o d'edi.»
20 Maŋ ulo an i-d'iido. Aame siitan gette
ti wulle Isa maŋ, ulo geŋ t'a ziɗɗe siiɗo yi
tuŋkulso bizí goopiyagi.
21 Isa y'a tunde meek'ulo, y'ede: «Ulo
t'ume muno i y'iise iŋkino me?» Meega y'a
ruute, y'ede: «I y'iise t'ume yoŋ ṇeŋku.
22 Onniyo muno siitan gette ti-ti y'
seɗɗiyo adda k'uwwo ise adda k'ahu ki
tôwwadí. Wo ɗe aame kee k'aane maŋ,
ki wollo sommagey, k'okki a ɗolladey!»
23 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki
rootiyo, k'ede: "Kee k'aane maŋ" me? A
wede i zaapu addí geŋ, sulɗi pay a Raa i-
k'ooṇe ye, y'aane.»
24 A̰ kaamiki meek'ulo y'a iɗili, y'ede:
«Nuŋ ni ziipe addó a kee, wo ɗe k'a ni
noogi kono nuŋ zaapu k'addó baata.»
25 Isa yi wolliyo ɗoŋ duuru i-dihimo tud-
daŋ, iŋkino maŋ yi di ruute a siitan gette ti
golla zakidi, y'ede: «Koŋ siitan no, mi-ti'n
isiyto ɗuwo duŋgiyagi wo m'an t'appiyta a
bohanaŋ geŋ, m'ollo ni-di rooto, mi t'aɗɗo
ti tukk'ulo me, wo mi kima ye baa!»
26 Siitan t'a iise ɗollite, ulo t'a ziɗɗe siiɗo
yi-zehiso bar bar, wo t'a t'uɗɗe. Ulo geŋ
lokiyok aa y'inda, iŋkino ɗoŋ ɓaadaŋ a
sirpa an di ruute, an'de: «Yoŋ y'inda.»
27 Wo ɗe Isa yi ziiɗa beezí, y'a y'iiziga,
maŋ ulo y'a t'îhira.
28 Saŋ Isa y'aahe ɓoy maŋ, kane sanal-
liyagí an di y' tunde siidaŋ, an'de: «Wo
ɗe ki moo me siitan gette kaye ay ki d'iine
lommatú ye me?»
29 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ita
siitan ere kino ette, aɗɗiyatú t'urzi tondiyo
Raa ɗaŋŋal.»

Ono k'Isa ki sirwe a urzi k'untadí ti balɗiyadí
(Matiye 17.22-23; Lik 9.43-45)

30 T'ume geŋ an d'iŋgile, an di doopiɗa
ti siiɗo Galile. Isa yi ki dehu ɗuwo an ki
suune umayí ye,
31 kono yi dehu y'a dooye sanalliyagí.
Iŋkino y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an
n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey
ɗuwo. Kane an di n' t'îdey, wo onniyo sire

* **9:11 9.11** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23. † **9:12 9.12** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.3 wo Soom 22.1-18.

k’aɗuwe maŋ Raa y’a ti n’ balɗey ti diine
ɗoŋ unto me.»
32 Wo ɗe kane sanalliyagi ita k’ono geŋ
an ki’n zuune ye, wo ki tondiyadí an
d’orgiso.

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1-5; Lik 9.46-48)

33 Isa ti sanalliyagi an d’iiney Kaper-
nayim. Aame geŋ an t’iide adda ɓoy, wo
Isa y’anni tunde, y’ede: «Ɗe a urzi kun
niikiyto a tukk’a moo?»
34 Wo ɗe kane an d’inda kuy, kono a urzi
an niikito ti tuddaŋ an dehu an di suune,
ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me.
35 Iŋkino maŋ Isa y’a-guune, y’anni wi-
ike sanalliyagi kane koomat makumu sire
wo y’an di ruute, y’ede: «Wede tuuku yi
dehu y’a t’ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t’iso
wede k’ita ti ɗoŋ pay, wo wede naabo a
ɗoŋ pay.»
36 Maŋ Isa yi wiike ulo ɲeŋku, y’a y’îhira
a diinayaŋ, y’a ti y’ ziiɗa beezí wo y’an di
ruute, y’ede:
37 «Wede tuuku yi seeɗu ulo aa yode eŋ
bey sire a sundó maŋ, geŋ aa yi seeɗu nuŋ
batum. Wo wede tuuku yi seeɗu nuuno
maŋ, geŋ yi seeɗu nuuno ɗaŋŋal ye, wo
ɗe aa yi seeɗu wede i n’igibo pây.»

Wee wee yoŋ ki kine me?
(Lik 9.49-50)

38 Maŋ Zaŋ yi di ruute a Isa, y’ede:
«Galmeegey, kaye ay di wullo wede yi
lommite siitanɗani ti sundá, wo ay di dihe
urzi k’ohirayí kono yoŋ ti kine ye.»
39 Wo ɗe Isa y’a ruute, y’ede: «Kun
y’ôhira ye, kono wede y’aase sulɗi
k’armika ti sundó, wo a kaamiki y’a-kime
rootiyo ulsu a tukki nuŋ sey, i k’ise ye.
40 Wede aduziŋ ye geŋ, yoŋ ki kine.
41 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede
tuuku yi eela ahu ŋoyoyo a kulso ɗaŋŋal, a
wede soo ti diinaguŋ a suma ki nuŋ Almasi
Raa yi biire maŋ, munɗa wede Raa yi dehu
yi-t’eley geŋ, y’a yi t’ooney.»

Sulɗi ɗoŋ i-t’eliyo wedusu adda
k’olɗiko
(Matiye 18.6-11; Lik 17.1-2)

42 «Wede tuuku yi t’eliyo adda k’olɗiko
wede soo ti diine kane ɗoŋ tasse a urzi
zaapu k’adde a nuuno maŋ, a wede iŋkino
geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a
golladí an ti y’ seɗɗe adda bar gette, soodo
sey ti ere yi t’ooney a ɗaana Raa te.
43 Aame ɗe beezá y’a-da t’ettiyo k’adda
k’olɗiko maŋ, k’a-ɗekko mendí. Bee-
hiye i jiire a kee, beezá soo wo k’a
t’ooney lekkiyo ere ki daayum bee miŋ, k’a
lekke beyɗaŋ sirwaŋ wo k’a t’ettey k’adda
k’uwwo ere i k’unto ye. [
44 A ume geŋ ɗuwo ge ruumiyo,
ondirɗagi ge d’omɓo ki daayum i ki
ɗaŋgiya ye, wo uwwo t’oggiyo ki daayum.]
45 Aame zindá t’a-da t’ettiyo k’adda
k’olɗiko maŋ, k’a t’ooɗo k’a seɗɗo dokki
ti kee. Beehiye i jiire a kee zindá soo wo
k’a t’ooney lekkiyo ere ki daayum, bee miŋ
k’a lekke zoŋɗá sirwaŋ wo an ki ti seɗɗey
adda k’uwwo. [
46 A ume geŋ ɗuwo ge ruumiyo,
ondirɗagi ge d’omɓo ki daayum i ki
ɗaŋgiya ye, wo uwwo t’oggiyo ki daayum.]
47 Wo aame ɗe ersadá t’a-da t’ettiyo
k’adda k’olɗiko maŋ, k’a t’ooɗo mentú.
Beehiye i jiire a kee t’ersadá soo wo ki
t’ettey Moziko Raa, bee miŋ k’a lekke
edayá sire wo an ki ti seɗɗey adda
k’uwwo.
48 A ume geŋ ɗuwo ge ruumiyo,
ondirɗagi ge d’omɓo ki daayum i ki
ɗaŋgiya ye, wo uwwo t’oggiyo ki daayum‡.
49 Wede tuuku toŋ y’a t’oona dabar, wo
tod’ dabar gette aa uwwo t’a ki ti k’ooɗiba
kamileŋ aa sumade.
50 Kane sumade’ŋ munɗa wede beehiye,
wo ɗe aame sumade geŋ uŋsuwadaŋ i t’ize
umbo maŋ, kaŋ mummino k’an ise uŋse
sey me? Iŋkino maŋ kune toŋ kun lekko
daayum uŋse aakede sumade, wo kun di
lekko ti toose ti tudduguŋ me.»

10

Dooyiso k’Isa a urzi peeriyo
(Matiye 19.1-9; Lik 16.18)

1 Ti Kapernayim Isa y’a t’iiziga, y’a t’iide
siiɗo Ziide. Saŋ maŋ yi-ti diipiɗa ti dar
k’ooye Zurden ti nee. Ɗoŋ ɓaadaŋ an di-
t’ugiye sey, wo y’an iise dooyiso aakede
naabadí ere daayum yi d’isiyo.
2 Aame geŋ i d’ede Pariziyeŋ miibi an a
d’iide sirpa k’Isa kono an dehu an i d’ekke
ikka t’urzi k’ono. Iŋkino an di y’ tunde,
an’de: «Oogiradiŋ t’ele ko urzi a kule y’a-
peere eddí te?»
3 Isa onamaŋ y’an ti’n gime ti tondiyo,
y’ede: «Oogoro ere Muusa y’un ele wee
te?»
4 Kane an di ruute, an’de: «Ti kaaga
Muusa y’a ele urzi, aame wede yi-peere
eddí maŋ, yi di ɗekke mattup ki peeriyo
yi di t’ele a beytú wo y’a ti t’igibe*.»
5 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Muusa
y’un riiŋe urzi k’oogoro geŋ kono a eego
zakiɗi ere un d’ede gettiyo.
6 Wo ɗe ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de: “T’ume k’eesiyo Raa

‡ **9:48 9.48** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.24.

* **10:4 10.4** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 24.1.

yi ziipe suldĩ pay geŋ, y'ikkima aŋ kule t'ere.
7 Kono kamo kule yi d'oola meegí ti
meedí, y'a di ketta biɲ̃ ti eddí.
8 Wo kane sire geŋ an t'isa tudde soo[†].”
Iŋkino maŋ kane geŋ sire ye ɓaa, an t'ize
tudde soo.
9 Geŋ iŋkino munɗa wede Raa y'a ti gitte
geŋ, wede tudde yi ki t'eeze ye.»
10 Isa ti sanalliyagi an aahe ɓoy. An
iide'ŋ sanalliyagi an di y' tunde sey a urzi
peeriyo geŋ me.
11 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki
peeriyo k'erewo ulu, wo eddí yi ti biira wo
yi ziiɗa erewo ti doolo maŋ, yoŋ geŋ yi
t'ize olɗiko a ɗaana k'eddí ere ki poone,
kono Raa yi yi wolliyo yoŋ wede i moone
t'ere ɓakadí.
12 Wo erewo toŋ iŋkino, aame kulatú ti
y'iila wo ti ziiɗa kule ti doolo maŋ, tode
gette Raa yi ti wolliyo ere ti moone ti kule
bakatú.»

Isa ti iɲ̃ɲ̃i suɲ̃ɲ̃i
(Matiye 19.13-15; Lik 18.15-17)

13 Ɗuwo an i di ziko iɲ̃ɲ̃i suɲ̃ɲ̃i a Isa kono
y'an di zaape beezí a eedaŋ, miŋ kane
sanalliyagi an ki dehu ye, an di'n eɗɗĩsito
ɗuwo geŋ me.
14 Isa yi wulle iŋkino maŋ yi-ti gulkuwe,
y'an di ruute a sanalliyagi, y'ede: «Kun
oolo iɲ̃ɲ̃i eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n
eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ɗoŋ i
deeyiso aa kane kino.
15 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Wede
tuuku Moziko Raa yi ki ti seeɗu aa yi seeɗu
ulo ɲ̃eŋku ye maŋ, yi ki t'etta ye.»
16 Iŋkino maŋ ulo soŋ yi di y'amɓu, yi di
zaapu beezí ki beeko a eedí eedí.

Wede laale ti Isa
(Matiye 19.16-30; Lik 18.18-30)

17 Isa yi t'iiziga y'eŋgile maŋ, i d'ede
wedusu y'a ukko ki tuddí, y'a dikke a
ɗaanadí wo y'a yi tunde, y'ede: «Wede
dooyisadey kee wede beehiye, n'aase moo
me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki daayum
te?»
18 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki
rootiyo nuŋ wede beehiye me? Beehiye
Raa soo ɗaŋŋal, wenɗa ti doolo umbo.
19 Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune ɗoŋ
an'de: Ki tôwwo wedusu mirsi ulu, ki
moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu,
k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki
bakadá a ɗaana booro ulu, omɓo bize ti
suma ɗuwo ulu, wo ki elo suma a meegá
ti meedá[‡].»
20 Maŋ wede geŋ yi di'n gime onamí,
y'ede: «Wede dooyisadey, kane geŋ pay
ni'ni seeɗu t'ume nuŋ obulsu to.»
21 Wede geŋ Isa yi di wolliyo teɓeɲ̃ wo
y'a yi giyye, maŋ yi di ruute, y'ede: «Kee
a ki biite munɗa soo: k'odo, suldĩ ɗoŋ
a-d'ede'ŋ ki t'owiltoy pay wo soŋko k'an
d'eloy a ɗoŋ an k'ede munɗa ye, iŋkino
k'a t'ooney laale wede ki kotto a kandaane.
Saŋ k'a t'edi wo k'a ni daana.»
22 Aame wede geŋ y'illiga ono geɲ̃ɲ̃o
maŋ, ume k'edayí a t'ize zimolo wo y'a
t'ize sommagi dondoŋ, kono yoŋ maaladí
ɓaadaŋ, saŋ y'a iŋgile.
23 Isa y'a wulle sanalliyagí ɗoŋ i ti y'
ɗuule, wo y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto
ooɲ̃e ɓaadaŋ a ɗoŋ maala an t'ettey adda
Moziko Raa te!»
24 A onamí geŋ kane sanalliyagi an ziiɗa
giggiraŋ. Wo ɗe Isa y'an di ruute sey,
y'ede: «Iɲ̃ɲ̃i ki nuŋ, ki kotto ooɲ̃e ɓaadaŋ
k'ettiyo k'adda Moziko Raa te!
25 Ooɲ̃e a ziŋzo ti-t'aɗɗe ti bulɗo rippile
me, wo geŋ ooɲ̃e ɓaadaŋ a ceere sey a
wede laale yi-t'ettey a Moziko Raa te.»
26 Maŋ kane sanalliyagi an ziiɗa giggiraŋ
a jiire sey, an di rootiyto tuddaŋ, an'de:
«Iŋkino maŋ, geŋ a utta wee wee?»
27 Isa yi di'n wolliyo yerere adda
k'edayaŋ wo y'an di ruute, y'ede: «Munɗa
eŋ ɗuwo an k'aane ye, wo ɗe Raa y'aane,
kono a Raa suldĩ pay i-k'ooɲ̃e ye.»
28 Maŋ Piyer yi di ruute Isa, y'ede:
«Aŋkeŋ k'ollo, kaye'ŋ suldĩzey pay ay
d'iilo wo ay di daaniya kee.»
29 Isa yi di ruute, y'ede: «Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila
ɓoozí, ise zemɓadí kuuli erayi, meegí ti
meedí, iɲ̃ɲizí wo domɓizí kono nuuno wo
ki Rabila Majjaanawa maŋ,
30 a lekkiyo ere aŋkeɲ̃ɲ̃o ette kane
geŋ y'anni t'oona taŋ ɓaadaŋ a ceera
ɓoydĩ, ise zemɓa kuuli erayi, maawi erayi,
iɲ̃ɲi, domɓi, wo ti dabar ere t'urzi ɗoŋ
k'olmiɗayí. Wo saŋ maŋ adda duniya
ere ki ɗaana, y'a t'ooney lekkiyo ere ki
daayum.
31 Ɗoŋ ɓaadaŋ aŋkeɲ̃ɲ̃o kane ki biza, saŋ
an t'isa ɗoŋ k'ita, wo ɗoŋ aŋkeɲ̃ɲ̃o kane
k'ita, saŋ an t'isa ɗoŋ ki biza.»

Ono k'Isa ɗoŋ k'aɗuwe a urzi k'untadí ti baldĩyadí
(Matiye 20.17-19; Lik 18.31-34)

32 Isa ti sanalliyagi an ti kili Zeruzalem,
yo Isa y'an t'uugume. Kane sanalliyagi
undaŋ a t'uɗɗe, wo ɗoŋ i'ni daaniya toŋ
orgiso t'anni ziiɗa. Maŋ Isa sanalliyagi
koomat makumu sire geŋ y'an irga sey ki

† **10:8 10.8** Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27; 2.24; 5.2. wo Deeterenom 5.16-20.

‡ **10:19 10.19** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12-16

sirpadí, wo y’an d’iise rootiyo a munɗa wede saŋ i aaney, y’ede:
33 «Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, an di n’ t’eley a bey deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro. Kane geŋ t’urzi k’onamaŋ nuŋ booro t’a ni seeɗey ki tôwwo, wo an di n’ t’eley a bey ɗoŋ Yawudiyagi ye.
34 Kane geŋ an di n’ t’okkey maade, an piɗɗitey lee a tuddó, an di n’ gorpipey ti marpa wo an aa di n’ t’îdey. Wo onniyo sire k’aɗuwe maŋ, Raa y’a ti n’ balɗey.»

Tondiyo ki Zak ti Zaŋ
(Matiye 20.20-28; Lik 22.25-27)

35 Saŋ maŋ Zak ti Zaŋ, iŋ̃ni Zebede, an a d’iide k’ume k’Isa wo an di ruute, an’de: «Wede dooyisadey, kaye ay dehu k’ay t’ise munɗa wede ay ki tonda.»
36 Maŋ Isa y’anni tunde, y’ede: «Kune kun dehu n’un d’ise moo me?»
37 Kane an i di ruute an’de: «Ay dehu k’a t’ele urzi, onniyo ki t’iida daryikadá maŋ, kaye’ŋ k’ay ti’n zappey soŋ a ammidadá, soŋ a geeladá.»
38 Wo ɗe Isa y’an di ruute, y’ede: «Munɗa wede kun tondiyo, kun ki y’ suune ye. Kun aana kun siɓa ko kop ki dabar wede nuŋ ni soɓo me? Wo kun aana kun suyya batem ki dabar ere nuŋ ni suyyiso ko?»
39 Maŋ an i di ruute, an’de: «Eyye, ay aana.» Isa y’an di ruute, y’ede: «Derec, kop ki dabar wede nuŋ ni soɓo geŋ kun siɓa, wo suyyiso batem ki dabar ere ni suyyiso gette kun suyya.
40 Wo ɗe ki ume konso wede a ammidadó soŋ a geeladó geŋ, urzi yoŋ a bey nuuno ye, ume geŋ yoŋ ki kane ɗoŋ Raa y’an ikkima.»
41 Aame kane sanalliyagi ɗoŋ koomat geŋ an illiga maŋ, an d’iise kulkuwo ti Zak wo Zaŋ.
42 Maŋ Isa y’a ti’n wiike sanalliyagi geŋ pay ki ɗaanadí, wo y’an di ruute, y’ede: «Kune kun suune, kane ɗuwo an’ni wolliyo mozagi siiɗiyagi pay geŋ an d’omɓo t’ekki ɗoŋzaŋ ti toogo, wo kane ɗoŋ deero an d’omɓo t’ekki ɗoŋzaŋ t’urzi dokkiyo ere an d’ede.
43 Wo geŋ a diinaguŋ i dehu iŋkino a k’ise ye. Ki too maŋ, wede tuuku yi dehu y’a t’ise goole ti diinaguŋ maŋ, yoŋ geŋ yi t’iso wede naabaguŋ,
44 wo wede tuuku ti diinaguŋ yi dehu y’a t’ise ki biza maŋ, yoŋ geŋ yi t’iso ɓule ki kune pay.
45 Derec, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, n’iido’ŋ kono ɗuwo an o-ki naabe ye, wo ɗe n’iido’ŋ n’an di naabe ɗuwo wo n’a oyye n’a t’inda kono n’a t’aɗɗe ɗoŋ ɓaadaŋ t’adda k’olɗikadaŋ.»

Eliyo beeko ki wede koosiyo sundí Bartime
(Matiye 20.29-34; Lik 18.35-43)

46 Saŋ maŋ Isa ti sanalliyagí an d’iiney geeger Zeriko. A aɗɗiyadaŋ ti geeger gettiyo geŋ ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an di’n daaniya, an d’uuney wede koosiyo konso a biza k’urzi, yi d’ahultu. Wede geŋ sundí Bartime, ulo Time.
47 Aame y’illiga eŋgilso geŋ Isa wede ti geeger Nazaret maŋ, y’a iise ɗollite, y’ede: «Isa kee Wede ti biza bumɓu Dawut, k’iso adde koɗuwo a nuŋ!»
48 Ɗoŋ ɓaadaŋ an di y’eɗɗisito kono y’a anniga, wo ɗe yoŋ y’a ɗolle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d’eesiyo: «Kee Wede ti biza bumɓu Dawut, k’iso adde koɗuwo a nuŋ, k’iso adde koɗuwo a nuŋ!»
49 Isa y’a t’îhira, wo y’a ruute, y’ede: «Kun o yi waaki.» Maŋ koosiyo an di y’ wiiko, an’de: «K’omɓoŋ, ki t’oozigi. Isa yi ki waaku!»
50 Iŋkino maŋ kallayí y’a ziɗɗe, perek y’a t’iiziga, y’a iide k’ume k’Isa.
51 Maŋ Isa y’a yi tunde, y’ede: «Kee ki dehu n’a-d’ise moo me?» Yo koosiyo geŋ yi di’n gime onamí, y’ede: «Wede dooyisadey, ni dehu edayó a-t’ihina.»
52 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Kono kee ki ziipe addá a nuuno geŋ, k’utte k’aaho.» A kaamiki, edayí a t’ihina yi wolliyo, wo y’a diine Isa, an di sooru soo.

11

Ettiyo k’Isa ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11; Lik 19.28-40; Zaŋ 12.12-16)

1 Isa ti sanalliyagi an iiney goppoŋ ki Zeruzalem, a sirpa k’illiyagi sundaŋ Betpaze wo Betani, wo a sirpa mokkolo k’Inda k’Olibiye. A ume geŋ yi d’igibe ɗoŋ sire ti diine sanalliyagí,
2 wo y’an di ruute, y’ede: «Kun’do k’adda k’ille ere a ɗaanaguŋ gettiyo. Kun iiney, kesiko kun t’ooney ulo buuru kettiyo, wenɗa kaŋ soo toŋ yi ki gili ye. Kun t’eezi, kun o-t’arkiɗi.
3 Aame wenɗa y’un ruutey, y’iisey: “Kun isiyo iŋkino’ŋ moo me?” maŋ, kun d’eesoy: “Buuru eŋ i dehu Galmeega, wo saŋ y’un di y’ kimo kaamiki.”»
4 Iŋkino maŋ an d’iŋgile. An iide’ŋ an d’uuney ulo buuru kettiyo ti paate a biza k’urzi, a biza bumɓu soo iŋkino, maŋ an t’iize.
5 Ɗoŋ miibi i lekkiyo a ume geŋ an di’n wulle, maŋ an di’n tunde, an’de: «Kun isiyo moo me? Ɗe ki moo me kun t’eeziyo ulo buuru eŋ me?»

6 Maŋ kane sanalliyagi an an di’n gime
onamaŋ aa ɗoŋ Isa y’an ruuto. Iŋkino
maŋ an di’n iili, an d’iŋgile.
7 Ulo buuru an i-d’iide a Isa, an a-ti
gikkite kallagaŋ ɗoŋ deero a dar k’ulo
buuru wo Isa y’a-ti gili eego*.
8 Ɗoŋ ɓaadaŋ kallagaŋ ɗoŋ deero an
di gikkite a urzi, ɗoŋ oŋgoŋ an dimɓo
puutagi k’inda ti balɗa, an di gikkite a
urzi† kay.
9 Kane ɗuwo ɗoŋ i sooru ki ɗaana ti ɗoŋ
i daaniya geŋ, pay kaŋ soo an di ɗollite,
an d’eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti
koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega
Raa!
10 Beeko Raa ti koona a moziko ere ettiyo,
moziko ere i t’eesa ti meegiŋ Dawut ette.
Tamma a Raa t’awwa a kandaane!»
11 Maŋ Isa y’a iiney Zeruzalem, yi-t’iide
booro Ɓoy Raa. Y’a wullite suldĩ ɗoŋ
adda pay, wo ume y’ize baa peeɗo t’ette
k’ooriyo, kesiko ti sanalliyagi kane koomat
makumu sire geŋ, an d’iŋgile ki Betani.

Duuɗĩyo k’undumu sundí pigiye
(Matiye 21.18-19)

12 Soggo Isa ti sanalliyagí an t’uɗɗe ti
Betani maŋ, aame geŋ mosogo t’a yi ziiɗa.
13 Ti dokki geŋ yi wulle undumu sundí
pigiye i-d’ede puutagi dogibok, maŋ y’a
zikke kaɓɓaŋ y’elkiyo yi-t’ooney iŋ̃ŋ̃i, wo
ɗe y’iide’ŋ iŋ̃ŋ̃i umbo, yi d’uuney puutagi
ɗaŋŋal kono ũmayí ki ehiyo i k’iina ye
ɓotto.
14 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute a undumu
geŋ, y’ede: «Ti aŋki, wenɗa soo toŋ yi ki
ɗekka ulá y’a ki t’ooma ye baa!» Wo kane
sanalliyagí an d’illiga.

Lomme ɗoŋ suuk t’adda booro Ɓoy Raa
(Matiye 21.10-17; Lik 19.45-48; Zaŋ 2.13-16)

15 Saŋ an di gimo sey ki Zeruzalem,
maŋ Isa yi-t’iide a booro Ɓoy Raa, y’a
iise lommite kane ɗoŋ isiyo suuk ti ɗoŋ
k’owilte pay a ume geŋ̃ŋ̃o. Y’an di gippirɗe
taabulyagi ki ɗoŋ pelkiyto soŋko ere ettiyo
ti siiɗĩyagi doolo wo ti kaakidagi ɗoŋ
k’owilte deere.
16 Wo a ɗoŋ pay y’an di tuuge ki sokiyo
suldĩ k’adda booro Ɓoy Raa me.
17 Maŋ y’an iise dooyiso, y’ede: «Kun
ollo, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de: “Boozó eŋ an di y’ waaka
ɓoy wede ki tondiyo Raa ki ita ɗuwo pay‡.”
Wo ɗe kune, kun di y’ize urmi k’ombiɗe
ɗoŋ k’oogire§!»
18 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo
k’oogoro an illiga iŋkino maŋ, an dehutu
urzi ki tôwwadí. Wo an isiyo iŋkino kono
an orgiso, kono ɗoŋ duuru dooyisadí ti’ni
ziiɗa.
19 A lohe peeɗo t’a t’iire maŋ, Isa ti
sanalliyagí an t’uɗɗe t’adda geeger me.

Ono k’Isa a tukk’undumu sundí pigiye i biiha
(Matiye 21.20-22)

20 Soggo ti soohe aŋ Isa an aɗɗĩya tiŋ
geŋ̃ŋ̃o, maŋ an wolliyo pigiye wede Isa yi
duuɗe geŋ i biiha ti sondayzí pay.
21 Piyer geŋ y’a ilke a munɗa wede
ize, maŋ yi di ruute a Isa, y’ede: «Wede
dooyisadey, ki wollo pigiye wede ki duuɗe
i biiha.»
22 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun
zaapo adduguŋ a Raa.
23 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto:
Wede’ŋ y’aane yi di roote a tokomo ette,
y’a t’eese: “T’umayí eŋ mi t’oozo, mi t’ooro
adda bar”, daa niikiyo addí, wo ɗe yi
zaapu addí munɗa wede yi ruute geŋ i t’isa
maŋ, geŋ Raa yi di t’ela.
24 Kono kamo n’un di rooto: Suldĩ ɗoŋ
pay kun tondiyo Raa geŋ, kun zaapu
adduguŋ a yode kun uune baa, wo kane
geŋ y’un di’n t’ela.
25 Wo aame kun t’îhira tondiyo Raa*
wo un d’ede ono ti wenɗa maŋ, kun i
t’iso tambobino, kono Meeguguŋ Raa a
kandaane toŋ y’un t’isa tambobino kay a
munɗa wede kun a ti doopiɗe me. [
26 Wo ɗe aame a ɗoŋ a ti doopiɗe a
onamguŋ geŋ tambobino kun an k’isiyo ye
maŋ, Meeguguŋ Raa a kandaane toŋ y’un
k’isa ye kay tambobino a munɗa wede kun
a ti doopiɗe me.]»

T’urzi k’aaye Isa yi naabiya me?
(Matiye 21.23-27; Lik 20.1-8)

27 Saŋ maŋ an di-gimo ki Zeruzalem.
Koore Isa yi t’iide yi sooru adda booro
Ɓoy Raa geŋ, kane deero ɗoŋ seɗeke,
ɗoŋ suuniyo k’oogoro wo ti ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi an d’iido k’ume yode.
28 Iŋkino maŋ an di y’ tunde, an’de:
«Kee k’isiyto suldĩ eŋ t’urzi k’aaye? Wo
a ele wee wee urzi k’isiyto suldĩ eŋ me?»
29 Maŋ Isa y’an di’n gime onamaŋ,
y’ede: «Nuŋ n’un di’n tondo a munɗa soo
ɗaŋŋal. Onamó kun o-ti’n kami, wo nuŋ
toŋ n’un ti y’ kiza urzi wede ni d’isiyto
suldĩ eŋ me.

* **11:7 11.7** Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9. † **11:8 11.8** An di damɓu puutagi k’inda ti balɗa, an di kakkisa a urzi kono buuru t’a ozire t’eego. ‡ **11:17 11.17** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. § **11:17 11.17** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11. * **11:25 11.25** ***Kun t’îhira tondiyo Raa:*** Di kane Yawudiyagi geŋ an tondiyo Raa daayum kaŋ ôhire.

30 Aame Zaŋ ɗuwo y'anni zuyye batem geŋ, urzi iido ti Raa kunuŋ, ti ɗuwo ko?
Onamó kun o ti'n kami.»
31 Maŋ an d'iise rootiyto ti tuddaŋ,
an'de: «Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi
Raa" maŋ, yoŋ y'a roota: "Iŋkino ki moo
me kun ki d'umɓe a ono Zaŋ ye me?"
32 Wo aame in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi ɗuwo
…" maŋ? An rootiyo iŋkino kono an d'ede
orgiso a ɗoŋ duuru, kono kane pay geŋ an
elkiyo'ŋ ki kotto Zaŋ yoŋ nebi.»
33 Iŋkino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime,
an'de: «Ay ki suune ye.» Maŋ Isa y'an
di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y'
roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto
sulɗi eŋ me.»

12

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo doome ɗoŋ ulpi
(Matiye 21.33-46; Lik 20.9-19)

1 Saŋ maŋ Isa y'an d'iise rootiyto t'ono
ombiɗe a deero Yawudiyagi, y'ede: «I
d'ede wedusu iŋkino yi d'iite doome
k'inda sundaŋ biŋ̃. Doome geŋ y'a ti
y' ɗuule ti waaya̰ moŋgali, y'a d'ittiba
sôole ki ŋayyu k'iŋ̃ni k'inda biŋ̃ geŋ̃ŋo,
y'a d'ippe ɓoy sohuru ki boɗɗiyo*. Maŋ
doome geŋ y'an d'ele ɗuwo an di naabe
saŋ yoŋ aggadí y'a t'amɓa, wo yoŋ tuddí
y'a iŋgile torguwo.
2 Aame onniyo ki rakku t'iina maŋ, y'a
igibe wede naabadí soo ki tukki ɗoŋ naabo
doome geŋ̃ŋo, kono an i di t'elo aggadí ere
k'iŋ̃ni k'inda biŋ̃ an rikke te.
3 Aame y'iiney maŋ, kane an di y' ziiɗa,
an di y' gusse wo an aa di y'igibe beezí
guguba.
4 Wede doome'ŋ y'an d'igibe wede
naabadí ti doolo, wo yode geŋ̃ŋo toŋ an di
y' tiiza a eedí, an a-ti y' gilɗite.
5 Yi d'igibe k'aɗuwe sey, yode geŋ
an di y'îide. Saŋ wede doome ɗoŋ
naabadí ɓaadaŋ y'ikkipe k'ita toŋ ɗoŋ
naabo doome an di'n gussite, wo ɗoŋ
oŋgoŋ an di'n îidite.
6 K'ita maŋ i guute miŋ ulo geyyisadí,
y'an ti y'igibe wo y'a ruute t'adda k'addí,
y'ede: "Yoŋ eŋ ulo k'addó, an i d'ottiley."
7 Wo ɗe kane ɗoŋ naabo doome an d'iise
rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Eŋ̃ŋo ulo wede
doome i oopa me! In y'ôodo kono doome
eŋ in d'oopa a kine."
8 Maŋ ulo geŋ an di y' ziiɗa, an di y'îide
wo nuune an t'umɓe an di ziɗɗo dokki ti
doome me.»
9 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋkeŋ
wede doome y'aasa mummino? Yoŋ y'a
etto, ɗoŋ naabo doome y'a ti'n t'îda, wo
doome k'inda biŋ̃ y'an t'ela a ɗoŋ naabo
doolo, saŋ aggadí y'a t'amɓa.
10 Ki kotto kune kun gire ono eŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
"Mokkolo ere ɗoŋ k'oozige ɓoy an di ziɗɗe
mentú gette,
tode gettiyo a t'ize mokkolo ere maj-
jaanawa a jiire k'oozige ɓoy te.
11 Munɗa geŋ iido ti Galmeega Raa,
wo a kine in di wolliyo'ŋ munɗa geŋ i jiire
eego†."»
12 Kane deero Yawudiyagi an di zuune
kereŋ̃, Isa yi rootiyo ono ombiɗe geŋ ti
kane me. Iŋkino maŋ an di dihe urzi an di
y' seeɗa, wo ɗe an d'urgiɗe a ɗoŋ duuru.
Maŋ an di y'iili, an d'iŋgile.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ
(Matiye 22.15-22; Lik 20.20-26)

13 Saŋ maŋ deero Yawudiyagi an d'igibe
ɗoŋ miibi ti diine Pariziyeŋ ti ɗoŋ a ita
k'Erod k'ume k'Isa, kono an i t'ekka ikka
t'urzi k'onamí.
14 An iido maŋ, an i di ruute, an'de:
«Wede dooyisadey, ay suune kee ki rootiyo
ono ɗoŋ ɗerec, ki k'orgiso eda ɗuwo ye,
ki'ni wolliyo ɗuwo geŋ pay kaŋ soo, wo ki
dooyiso urzi Raa t'ono ɗoŋ ɗerec. Aŋkeŋ
a urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo
goole ki Romeŋ geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo
ye ko? In t'ele kunuŋ, ulu ko?»
15 Wo Isa y'a zuune kane bizaŋ sire sire,
iŋkino maŋ y'an di ruute, y'ede: «De ki
moo me kun o d'ekkiyo ikka me? Kun o
k'eeli tamma soo, n'a ki wolle ɗo.»
16 Maŋ an i-d'eele tamma soo, wo Isa
y'anni tunde, y'ede: «Undiso ti suma
ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n
gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki
Romeŋ.»
17 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino
maŋ munɗa wede ki mozigo goole ki
Romeŋ yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munɗa
wede ki Raa yoŋ ki yode, kun i y'elo.»
Aame an illiga ono geŋ̃ŋo maŋ, an ziiɗa
giggiraŋ kono yode geŋ me.

Tondiyo a urzi balɗiya
(Matiye 22.23-33; Lik 20.27-38)

18 Ɗoŋ miibi ti diine ɗoŋ an'ni waaku
sundaŋ Saduseyeŋ geŋ, an d'iide sirpa
k'Isa. Kun suune kane Saduseyeŋ an
rootiyo, ɗoŋ i t'inda an ki ti balɗa ye.
Iŋkino Isa an di y' tunde, an'de:
19 «Wede dooyisadey, Muusa yi riiŋe
ti kaaga adda mattup k'oogoro munɗa
wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede
y'inda wo yi iili erewo daa maginẽ maŋ,
mandaayawa gette leemadí y'a ti seeɗa

* **12:1 12.1** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 5.1-2. † **12:11 12.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22-23.
‡ **12:19 12.19** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

kono an t'ehe iṇṇi a suma ki wede inda geṇṇo‡."
20 Iŋkino aakede i-d'ede zemɓa kane
sarat. Wede ki poone geŋ y'a ziiɗa erewo
wo y'a inda daa magiṇe.
21 Mandaayawa gette leema wede ki
sirwe y'a ti ziiɗa, wo yode toŋ y'a inda daa
magiṇe kay, wede k'aɗuwe toŋ iŋkino.
22 Kane zemɓa sarat geŋ an ti duude pay,
wo wede tuuku yi-t'oone magiṇe umbo.
Aame kane sarat geŋ pay an t'inda maŋ,
tode erewo gettiyo toŋ t'aa d'inda.
23 Iŋkino maŋ a onniyo ere ɗoŋ i t'inda
an ti balɗa geŋ, ti diine kane zemɓa geŋ
erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat
pay geŋ miŋ kulutú me?»
24 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune kun ti
digge a elkiyaguŋ, kono ki kotto kun ki'n
suune ye ita k'ono ɗoŋ an riiṇe ti kaaga
adda mattup ki Raa, ise toogo Raa toŋ maŋ.
25 Ɗerec, a onniyo ere ɗoŋ i t'inda an
ti balɗa geŋ, kuuli ti erayi an ki seɗɗa
tuddaŋ ye baa, wo ɗe an di lekkey daa
seɗɗu aa maaleekiyagi a kandaane.
26 Wo a urzi baldiya ki ɗoŋ i t'inda
geŋ, ki kotto kun gire adda mattup ki
Muusa ono ɗoŋ Raa yi-ruute t'adda beyga
k'undumu oggiyo uwwo ɗala ɗala geŋ,
y'ede: "Nuŋ Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo
ki Yakup§."»
27 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ
Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere.
Geŋ ki kotto kun ti digge a elkiyaguŋ gette.»

Urzi k'oogoro wede goole a jiire
(Matiye 22.34-40; Lik 10.25-28; 20.39-40)

28 I d'ede wede suuniyo k'oogoro soo
iŋkino, yi'n ollige Isa an niikiyto ti
Saduseyeŋ me. Wo y'illiga Isa y'anni
gime onamaŋ ɗerec maŋ, y'a d'iide sirpadí
wo y'a yi tunde, y'ede: «T'adda diine
k'urziyagi k'oogoro pay ki Muusa geŋ, urzi
k'oogoro wede goole a jiire tuuku me?»
29 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Urzi
k'oogoro wede a jiire eṇṇo: "Kun ollo
ɗoŋ k'Izirayel no, Galmeega Raaziŋ, yoŋ
Galmeega soo ɗaŋŋal.
30 Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá pay,
ti undá pay, ti elkiyadá pay wo ti toogadá
pay*."
31 Wo wede ki sirwe eṇṇo: "Ki geyyo
bakadá aa ki geyyiso tuddã batum†." Urzi
k'oogoro wede a ceera kane sire eŋ umbo
ti doolo me.»
32 Wede suuniyo k'oogoro yi di ruute a
Isa, y'ede: «Geŋ beehiye wede dooyisadey,
onamá ki ruute geŋ ɗerec. Galmeega Raa
yoŋ soo ɗaŋŋal, Raa ti doolo umbo daa
yode me‡.
33 Wede geŋ y'a geyye Raa ti addí pay,
ti elkiyadí pay wo ti toogadí pay, wo y'a
geyye bakadí aa yi geyyiso tuddí batum.
Wede iza iŋkino maŋ, geŋ i jiire seɗeke ere
an oggiyo a ume seɗeke, wo i jiire seɗeke
ere an isiyo ki seydi pay§.»
34 Isa y'illiga ono wedusu yi'ni ruute geŋ
ɗerec maŋ, yi di ruute, y'ede: «Kee dokki
ye ti Moziko Raa te.» Wo t'ume geŋ an
d'urgiɗe, an di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi ti Dawut
(Matiye 22.41-46; Lik 20.41-44)

35 Isa yi dooyiso ɗuwo adda booro Ɓoy
Raa, aame geŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗe
mummino kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro an
di rootiyo Almasi Raa yi biire, y'aɗɗo ti
biza bumɓu Dawut me?
36 Wo yode Dawut batum y'a ruute ti
kaaga t'urzi k'Unde Kamileṇ, y'ede:
"Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó,
y'ede:
K'edi ki-koona a ammidadó kino,
bini ɗoŋ k'aduzá n'an isa aa munɗa ki bita
ti ɗandi zoŋɗá*."
37 Kun ollige, yode Dawut batum yi
yi waaku Almasi "Galmeega". Ɗe geŋ
mummino Almasi y'a aɗɗo ti biza bumɓu
Dawut ɗaŋŋal me?» Aame geŋ ɗoŋ duuru
ɓaadaŋ an di y'ollige ti ulbe uŋse.

Ondirso a ɗuwo a tukki ɗoŋ suuniyo k'oogoro
(Matiye 23.1-12; Lik 20.45-47)

38 Isa a dooyisadí gette y'an di ruute a
ɗuwo, y'ede: «Kun koona mentikagi ti ɗoŋ
suuniyo k'oogoro! Kane an geyyiso sooru
ti kallagi deero a arga boy, wo a bere ɗoŋ
duuru an dehu ɗuwo an an di'n t'eesite ti
ottilso.
39 Adda ɓoydi ɗoŋ in di dooyiso, an dehu
an koone a ume wede suma, wo adda
tarnaapagi a ume k'omɓo toŋ, an dehu an
koone a ume wede suma pây.
40 Kane geŋ bey mandayɗayi an t'omɓo
pay, wo soŋ an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki
noko nokot kono ɗuwo an di'n wolle. Kono
k'iŋkino geŋ booradaŋ t'a kooney wehini
a ceerey.»

Mandaayawa i-k'ede munɗa ye
(Lik 21.1-4)

41 Saŋ maŋ Isa y'a-guune edayí k'ume
sandup ere ɗuwo an d'eliyo soŋko adda
booro Ɓoy Raa, yi wolliyo mummino ɗuwo
an oɓe soŋko me. Ɗoŋ bey geŋ an d'oɓe
soŋko ɓaadaŋ.

§ **12:26 12.26** Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.2,6.
* **12:30 12.30** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4-5.
† **12:31 12.31** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.
‡ **12:32 12.32** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.35.
§ **12:33 12.33** Kun wollo adda mattup ki Oze 6.6.
* **12:36 12.36** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

42 Wo i d'ede mandaayawa t'a iina,
k'umbatú ti d'iƀi soŋko suṇṇi suṇṇi sire.
43 Iŋkino maŋ Isa y'a wiike sanalliyagí
wo y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Mandaayawa i-k'ede
munɗa ye ette, tod' t'ele a jiire ti kane ɗoŋ
pay oŋgo eliyo soŋko adda sandup gettiyo.
44 Ɗerec, kane ɗoŋ doolo pay geŋ an ele
t'adda soŋko ere an uupe oopiyo, wo ɗe
tod'te k'umbatú'ŋ t'a d'ele pay soŋko ere
ii guute ki lekkiyatú te.»

13

Ono a urzi ruugiyo Ɓoy Raa
(Matiye 24.1-3; Lik 21.5-7)

1 Saŋ maŋ Isa yi t'uɗɗe t'adda booro Ɓoy
Raa, aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagí
yi di ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, ki
wollo majjaanika moŋgali ti oozige ƀoy
eṇṇo ɗo!»
2 Isa yi di ruute, y'ede: «Ɗerec, ki wol-
liyo ƀoy an t'iiziga majjaane eŋ, mokkolo
soo toŋ t'ekki bakatú i ki lekka ye, pay a
ruuga.»

Eesiyo ki dabar ere ƀaadaŋ

3 Isa y'a iŋgile k'ekki mokkolo k'Inda
k'Olibiye, y'a guune edayí k'ume Ɓoy Raa.
Aame geŋ sanalliyagí Piyer, Zak, Zaŋ wo
Andire, kane siidaŋ ti yode ɗaŋŋal an di
y' tunde, an'de:
4 «Kee k'ay ki ti rooti ɗoo, sulɗì geŋ an
aana woogo me? Wo moo me munɗa wede
a kiza onniyo kino sulɗì pay geŋ an aana
me?»
5 Iŋkino maŋ Isa y'an d'iise rootiyto,
y'ede: «Kun koona mentikagi, wenɗa soo
toŋ y'un ti'n dagga ye.
6 I d'etto ɗoŋ ƀaadaŋ an t'amƀo sundó,
wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi
Raa yi biire!", wo kane geŋ an di dagga
ɗuwo ƀaadaŋ.
7 Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppoŋ,
wo kun d'olliga rabila k'arka dokki. Aame
geŋ kun addira ye. I dehu sulɗì geŋ an
d'aane, wo aame geŋ a ki t'isa ɗaŋgiya
duniya ye ƀotto.
8 Ɗoŋ siiɗo soo ti siiɗo soo te an ɗeyya ti
tuddaŋ, ɗoŋ mozigo soo ti mozigo soo me
an ɗeyya ti tuddaŋ kay. I d'isa ŋoŋŋirso
siiɗo adda siiɗiyagi ƀaadaŋ, wo i d'isa
mosogo pây. Wo kane sulɗì geŋ aakede
kakkisa ere ki poone k'erewo addutú i
t'umƀe k'ehiyo.
9 Kun koona mentikagi a urzi
lekkiyaguŋ, kono ɗuwo an un ti'n seɗɗa
an un di'n t'etta k'ume ɗoŋ booro, wo an
un di'n gorpipa ti marpa adda ƀoydì ɗoŋ
in di dooyiso. An un di'n t'etta ɗaana ɗoŋ
deero siiɗo wo ɗaana mozagi, kono kune
ɗoŋzó. Aame geŋ a ɗaanadaŋ kun t'oona
urzi kun di roota a sulɗì ɗoŋ kun wulle
wo kun illiga a tukki nuuno geŋ me.
10 Ki poone onniyo gette t'a aana geŋ, i
dehu Rabila Majjaanawa an an ti kizite a
ita ɗuwo pay.
11 Wo aame an un ti'n ziɗɗa kono an un
di'n t'ette k'ume ɗoŋ booro maŋ, ulbuguŋ
un t'ooɗa ki poone ye a munɗa wede kun
di rootey me. A ume geŋ miŋ Raa y'un
t'eley ono ɗoŋ kun di rootey. Iŋkino maŋ
aame kun rootey geŋ, ono ettey ti suuniyo
kune ye, wo ɗe ettey t'Unde Kamileṇ.
12 Leema y'an di y' t'ela leemadí a bey
ɗuwo ki tôwwadí, wo meege toŋ iŋkino
kay a iṇṇizí me. Iṇṇi an di kima adu ki
maawaŋ, an deha urzi ɗuwo an di seɗɗa
maawaŋ ki tôwwadaŋ*.
13 Kune ɗoŋ duniya pay an un di'n
olmiɗa kono kun umƀe a sundó, wo ɗe
wede y'a ziiɗa zakiɗì a urzizó bini ɗaŋgu
maŋ, yode geŋ Raa y'a y'utta.

Onniytagi ɗoŋ etto ki dabar ƀaadaŋ
(Matiye 24.15-25; Lik 21.20-24; 17.23; 21.8)

14 Kune kun di wolla munɗa wede ulsu
k'a y'azzira wo yi lattiya, yode geŋ an ti
y' zaapa adda Ɓoy Raa a ume i ki dehu
k'ettiyo ye†. Wede i gariya ono eŋ eedí ti'ni
sooɗo beehiye. Aame geŋ kane ɗoŋ adda
siiɗo Ziide an t'ombo k'ekki moŋgali.
15 Wede y'a ti gili yi-guune t'ekki
daŋgayadí‡ maŋ, yoŋ geŋ yi-ɗeega, y'etta
amƀu munɗa adda daŋgay ye, yi t'ombo.
16 Wo wede yoŋ adda doome maŋ, yi
t'ombo, yi kima ƀoy amƀo kallayí wede
goole ye.
17 A onniytagi geŋ aasa dabar ƀaadaŋ a
kane erayi ɗoŋ mahuwagi ti ɗoŋ iṇṇizaŋ
an ooɗiyo!
18 Kun tondo Raa kono sulɗì geŋ a k'aana
a ume reele ye.
19 Ɗerec, a onniytagi geŋ dabar t'aasa
ooṇe ƀaadaŋ. T'ume Raa y'ikkima duniya
bini aŋkeṇṇo, dabar iŋkino i k'ize ye, wo
ki ɗaana toŋ i k'isa ye§.
20 Aame onniytagi ɗoŋ ki dabar geŋ
Galmeega Raa y'a ki'n îhira goppoŋ ye
maŋ, wede tudde soo toŋ umbo a lekka
zeere me. Wo ki kotto onniytagi geŋ y'an
ôhira goppoŋ kono ɗoŋ yi biire ki yode.

* **13:12 13.12** Kun wollo adda mattup ki Mise 7.6. † **13:14 13.14** Kun wollo adda mattup ki Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. ‡ **13:15 13.15** ***Yi-guune t'ekki daŋgay:*** I-kaza a siiɗo k'Izirayel geŋ ɗuwo daŋgayɗayzaŋ geŋ awhizaŋ patal kono a ume muno an a di koliyo t'eego, an di lekkiyo wo an d'isiyo naabadaŋ. § **13:19 13.19** Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.1.

21 Iŋkino maŋ aame wenɗa y'iisa: "Almasi Raa yi biire, yoŋ a eṇṇo!" ise "Yoŋ a ummey!" maŋ, kune onamí kun amɓa ye.
22 Ni rootiyo iŋkino kono i d'aɗɗa ɗoŋ an ti t'isa tuddaŋ aa Almasi Raa yi biire, wo ti ɗoŋ an ti t'isa tuddaŋ aa nebiyagi. Kane geŋ an d'isa suldĩ k'armika ti suldĩ ɗoŋ i ceeriyo eego, aame urzi ede maŋ kane an di dagga ɗuwo ɗoŋ Raa yi biire ki yode, wo an ki d'aana ye.
23 Kun koona mentikagi, suldĩ pay eŋ n'un ti'n ruute ki poone an d'aana.»

Kama ki yo wede an y'ehe aa ulo wede (Matiye 24.29-31; Lik 21.25-28)

24 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Onniytagi ɗoŋ ki dabar geŋ an t'iŋgila lewwet maŋ, i d'aana onniytagi ɗoŋ peeɗo ti ki toora ye, tere yi ki toora ye,
25 molɗali an silɗĩta ti kandaane, wo suldĩ ɗoŋ an d'ede toogo a kandaane, Raa y'a ti'n gozziga*.
26 Aame geŋ ɗuwo an di n' wolla nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, ni kama ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika†.
27 Wo n'a t'igiba maaleekiyagi k'adda siiɗĩyagi ɗoŋ a duniya itatú piɗe, an di t'ogiya ɗoŋ ni biire‡.»

Ono ombiɗe a tukki tormo (Matiye 24.32-36; Lik 21.29-33)

28 «Kun wollo wo kun elko a ono ombiɗe ɗoŋ a tukki tormo ettiyo: Aame tormo t'eesiyo oɗɗize wo puutagutú eesiyo rooɓiyo maŋ, geŋ kune kun suune adda k'adduguŋ kizini yoŋ goppoŋ.
29 Geŋ iŋkino kay, kune toŋ kun wulla suldĩ geŋ an iina maŋ, kun suuno kama ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ tod'te goppoŋ, aakede nuŋ a biza bumɓuguŋ.
30 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Ɗoŋ aŋkeṇṇo eŋ an ki ti t'inda pay ye, ki poone suldĩ pay geŋ an d'aana me.
31 Kandaane kane ti siiɗo an t'eŋgila, wo kane onamó an ki t'eŋgila ye, an di lekka ki daayum.»

Raa siidí i ti suune onniyo te

32 «Wo suldĩ geŋ an aana a onniyo tuuku koo, a peeɗo ere tuuku koo maŋ, i suune yode Meega Raa siidí. Wenɗa ɗoolo yi ki suune ye, ise maaleekiyagi a kandaane, ise Ulo Raa toŋ maŋ.
33 Kun koona mentikagi, kun lekko zeere, kono onniyo gette kun ki ti suune ye.
34 Suldĩ geŋ i deeyiso aa wede yi t'ette torguwo. Attiɗĩ ɓoozí y'an d'iili a bey ɗoŋ naabadí, a wede tuuku toŋ yi d'eele naabo sittú sittú, wo a wede boohiyo biza bumɓu yi ruute, y'ede: "K'ollo, ki lekko zeere!"
35 Iŋkino kun lekko zeere, kono wede ɓoy yi kimo a peeɗo ere tuuku kun ki suuna ye: y'aana a lohe koo, diɗɗo koo, uzu y'ôola koo, ti soohe koo maŋ.
36 Aame yi kimo a onniyo ere kun ki ti suune ye maŋ, y'un gi di'n t'oona kun udige ye.
37 Ono ɗoŋ n'un rootiyo eŋ, ni rootiyo a ɗuwo pay: Kun lekko zeere!»

14

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa (Matiye 26.1-5; Lik 22.1-2; Zaŋ 11.47,49,53)

1 A guute onniyo sire maŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi wo tarnaape wede an d'omɓo mappa daa k'orme* geŋ, an d'aɗɗa. Maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, an dehutu urzi Isa an di y' seeɗa ti metiŋko ki tôwwadí.
2 Wo kane an di ruute, an'de: «Yoŋ in ki y' seeɗa adda tarnaape kino ye, para maŋ ɗoŋ duuru an in di'n t'ooziga ono.»

Oɓe k'egey ɗoŋ eeɗĩyadaŋ uŋse ekk'Isa (Matiye 26.6-13; Zaŋ 12.1-8; Lik 7.36-38)

3 Isa yoŋ a ille ki Betani adda ɓoy ki Simo wede ti poone yoŋ ki bitiɗe, an di guune omɓo. Aame an ti guune geŋ i d'ede erewo ti t'uɗɗo, a beytú ulo diŋgile an ikkima ki mokkolo sundutú albaatir, adda egey ɗoŋ eeɗĩyadaŋ uŋse. Egey geŋ sundaŋ nardo, wo zooyayaŋ ooṇe ɓaadaŋ kono an a ki gilse ti munɗa ye. T'iide'ŋ, ulo diŋgile golladí t'a dihima, wo egey geŋ ti-t'iɓi ekk'Isa.
4 Maŋ ɗoŋ oŋgo ti diine kane ɗoŋ eṇṇo geŋ ulbaŋ an ki t'ize uŋse ye, an di rootiyto diinayaŋ, an'de: «Ɗe ki moo me ti ti'n lattiya egey ɗoŋ eeɗĩyadaŋ uŋse geŋ me?
5 Egey geŋ in aane in t'owila in t'oone tamma meeda aɗo ti uto†, wo in an t'ele soŋko gette a ɗoŋ an k'ede munɗa ye.» Wo an i-d'orbite ɓaadaŋ a erewo gette.
6 Wo ɗe Isa y'a ruute, y'ede: «Erewo kun t'oolo, kun i-t'ooɗe ulbutú ye, kono munɗa wede t'o ize geŋ a nuŋ uŋse.
7 Kane ɗoŋ an k'ede munɗa ye geŋ an lekka daayum ti kune‡, wo kun aane kun an d'ise beehiye aame kun dehu maŋ. Wo ɗe nuŋ ni ki lekka daayum ti kune ye.
8 Tod' t'ize munɗa wede a toogatú, tod' t'o di yirge egey ɗoŋ eeɗĩyadaŋ uŋse a

* **13:25 13.25** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 13.10; 34.4; Ezekiyel 32.7 wo Zowel 2.10; 3.4. † **13:26 13.26** Kun wollo adda mattup ki Daniyel 7.13. ‡ **13:27 13.27** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 30.4; Zakari 2.10 wo Nehemi 1.9. * **14:1 14.1** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.1-27. † **14:5 14.5** Aŋki tamma meeda aɗo i-kaza gurus suma naabo wede ki ozzine soo. ‡ **14:7 14.7** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.

tuddó eŋ aakede ti n’ikkima ki poone an di n’ t’ela adda muuzo.
9 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: A omagi pay adda duniya an kizita Rabila Majjaanawa geŋ, erewo ette ɗuwo an t’îda taaya a naabo ere tod’ t’ize, wo sundutú a ki danɗa ye.»

Ziidas ti deero ɗoŋ seɗeke
(Matiye 26.14-16; Lik 22.3-6)

10 Ziidas Iskariyot wede soo ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ, y’iide’ŋ y’a uuney kane deero ɗoŋ seɗeke kono yi dehu Isa y’an di y’ t’ela ƀeezaŋ.
11 Aame an illiga iŋkino maŋ, kane ulbaŋ a t’ize uŋse wo an i di ruute an i-t’eela soŋko. T’ume geŋ Ziidas y’a iise dehutu k’urzi wede kaŋ mummino y’an di y’ t’ela Isa a ƀeezaŋ me.

Isiyo k’omƀo ki tarnaape Pak
(Matiye 26.17-19; Lik 22.7-13)

12 Onniyo ere ki poone ki tarnaape Yawudiyagi wede an d’omƀo mappa ɗaa k’orme gette t’a iina, tod’te onniyo ere an di walɗutu iŋ̰ni damƀami an d’isiyo omƀo ki tarnaape Pak ki Yawudiyagi§. Aame geŋ sanalliyagi k’Isa an di y’ tunde, an’de: «A too me ki dehu ay in d’isey omƀo tarnaapayiŋ ki Pak te?»
13 Maŋ Isa yi d’igibe ɗoŋ sire ti diine sanalliyagí, wo y’an di ruute, y’ede: «Kun’do k’adda geeger, aame geŋ kun t’ikkimey ti wedusu yi t’eezo ahu ti diŋgile, kun di y’ daanoy
14 bini adda ƀoy wede y’a t’ettey. Wo kun t’iidey maŋ, a wede ƀoy kun i di rootoy, kun d’eesoy: “Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y’a ooma omƀo tarnaapayiŋ ki Pak ti sanalliyagí te?”
15 Wo yoŋ biino y’un di-kizey, tod’te dildil t’awwa t’ekki bakatú, sulɗi pay adda okkime ƀeehiye. Geŋ a ume geŋ̰ŋ̰o kun in d’isoy omƀo te.»
16 Maŋ kane sanalliyagi an d’iŋgile, an iide’ŋ adda geeger, sulɗi an di’n uuney pay aakede Isa y’an ruute, iŋkino omƀo tarnaape ki Pak an t’ize.
17 A peeɗo t’a t’iire maŋ, Isa y’a iina ti sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ me.
18 Kane an di guune omƀo, wo aame an omƀo geŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede soo ti diinaguŋ ay omƀo kaŋ soo eŋ, y’a ni t’ela ƀey ɗoŋ k’olmiɗayó*.»
19 Kane sanalliyagi an t’ize sommagi dondoŋ, wo an di y’iise tondiso, wede soŋ yi d’eesiyo: «Nuuno ko, nuuno ko?»
20 Yoŋ y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Yoŋ wede soo ti diine kune ɗoŋ koomat makumu sire eŋ̰ŋ̰o, wede ay agisa ƀeezey kaŋ soo adda k’ooko.
21 Ɗerec, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ n’a t’inda, geŋ a-t’etta a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki nuuno†. Wo ɗe dabar a yode wede i ni t’ela ƀey ɗoŋ k’olmiɗayó, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ me! Yode geŋ, an ki y’ehe adda duniya ye toŋ ƀee!»

Omƀo ti soƀo i kaza tudde ti puuzo k’Almasi
(Matiye 26.26-29; Lik 22.15-20; 1 Korent 11.23-26)

22 Aame an omƀo geŋ, Isa y’a t’umƀe mappa, y’a ruute koɗuwo a Raa kono k’omƀo gette, maŋ y’a ƀurke, y’an d’ele sanalliyagí wo y’a ruute, y’ede: «Ooho kun sooɗo, ette tuddó.»
23 Saŋ y’a t’umƀe kop ti soƀo adda, y’a ruute koɗuwo a Raa kono soƀo gette, maŋ y’an d’ele, wede soŋ yi guume guume,
24 wo y’an di ruute, y’ede: «Ette puuzadó, puuzo ki taasuwa ere Raa y’a ketta ti ɗuwo‡, to t’oƀa ki ɗoŋ ƀaadaŋ.
25 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: N’a t’iiƀe ti aŋki, ki ɗaana ni ki siƀa ye baa toote k’iŋ̰ŋ̰i biŋ̰, bini onniyo ere ni siƀa sey geŋ toote wede aware k’iŋ̰ŋ̰i biŋ̰ a Moziko Raa.»
26 Aame an t’iimi an aa t’iiƀe maŋ, an d’ûure ôrɗari tarnaape ki Pak, saŋ an t’uɗɗe an d’iŋgile k’ekki mokkolo k’Inda k’Olibiye.

Rootiyo k’Isa a urzi koogirayí
(Matiye 26.30-35; Lik 22.33-34; Zaŋ 13.37-38)

27 Maŋ Isa y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede: «Kune pay kun di n’ kiigira a munɗa wede aana geŋ me, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de:
“Wede k’elso n’a yi t’îda,
wo torɗo damƀami a-teepa§.”»
28 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Wo ɗe saŋ Raa yi ti n’ bilɗa maŋ, n’un d’ooguma kun di n’ t’ooney a siiɗo Galile.»
29 Maŋ Piyer yi di ruute, y’ede: «Aame ɗoŋ pay an ki giigira a munɗa wede aana toŋ, nuŋ ni ki kiigira ye.»
30 Isa yi di ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’a di rooto: Aŋki a diɗɗo ettiyo batum, ki poone uzu y’a ôola bizí sire geŋ,

§ **14:12 14.12** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.3-5. * **14:18 14.18** Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10. † **14:21 14.21** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2-19 wo Ezayi 53. ‡ **14:24 14.24** Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.8 wo Zeremi 31.31-34. § **14:27 14.27** Kun wollo adda mattup ki Zakari 13.7.

kee k’a roota ki ki n’ suune ye, suune ye taŋ aɗo.»
31 Wo ɗe Piyer yi koɗɗime, y’ede: «Ato,
ni ki kiigira ye, aame ise k’unto toŋ n’a
t’inda ti kee!» Wo kane ɗoŋ soo toŋ an
a-ti ruute iŋkino kay.

Isa yoŋ a Zesimaane
(Matiye 26.36-46; Lik 22.40-46)

32 Saŋ Isa ti sanalliyagí an d’iiney a ume
sundí Zesimaane, wo y’an di ruute, y’ede:
«Kun ti koona kino, koore n’ette n’a tondey
Raa geŋ me.»
33 Maŋ ti yode y’a-wiike Piyer, Zak wo
Zaŋ. Aame geŋ orgiso t’a yi ziiɗa wo ulbí
i-d’ooɗiyo ɓaadaŋ.
34 Yo y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ eŋ
sommagi dondoŋ aa n’a t’inda, kun ti
koona kino wo kun di lekko zeere.»
35 Wo yo y’a-liɗɗe dokki booloŋ ti kane
me, maŋ y’a t’uttile zumayí a siiɗo, y’a iise
tondiyo Raa kono ise kotto maŋ dabar gette
yi di ti leɗɗe ti tuddí me.
36 Adda tondiyadí y’ede: «Abba, i-kaza
Meegó, suldì pay a kee i-k’ooŋe ye, ise maŋ
kop ki dabar ette k’o ti leɗɗo ti tuddó me.
Wo too maŋ pay geŋ a ki t’ise aa nuŋ ni
dehu ye, wo a t’ise aa kee ki dehu.»
37 Saŋ y’a-gime ki tukki sanalliyagi ɗoŋ
aɗo geŋŋo, wo yi’n uuna an udige. Maŋ
Isa y’a t’inne Piyer wo yi di ruute, y’ede:
«Simo, kee k’udige! Ki peeɗo soo toŋ ki
k’iine ki ki likke zeere ye!
38 Kun lekko zeere wo kun tondo Raa,
kono kun ki t’oora adda naamiya daggiya
ye. Wede tudde geŋ a elkiyadí yi dehu
y’aase munɗa wede beehiye, wo ɗe tuddí
toogatú baata.»
39 Saŋ Isa y’a-liɗɗe siidí sey, wo y’a iise
tondiyo Raa iŋkino sey.
40 Maŋ y’a-gime k’ume sanalliyagi, yi’n
uuna an urme, edayaŋ an ziiɗa moone.
Wo munɗa an i-di roote toŋ an ki suune
ye.
41 Maŋ k’aɗuwe Isa y’a-gime ki tukki
sanalliyagi wo y’an di ruute, y’ede: «Kune
kun moone pi, wo kun d’udigo baa! Aŋkeŋ
peeɗo t’iide, suldì pay i t’ize, wo nuŋ wede
an n’ehe aa ulo wede eŋ, an n’ele a bey
ɗoŋ k’oldìko.
42 Kun t’oozo, in eŋgile! Kun wollo,
wede i ni t’ela a bey ɗoŋ k’olmiɗayó yi
t’uɗɗo.»

Seeɗu k’Isa
(Matiye 26.47-56; Lik 22.47-53; Zaŋ 18.2-11)

43 Isa onamí y’a ki ti’n ɗìŋge ye ɓotto,
a kaamiki Ziidas wede soo ti diine sanal-
liyagi kane koomat makumu sire geŋ, yi-
t’uɗɗo ti ɗoŋ duuru a itadí, a beyɗaŋ
kasigara ti dalyagi. Kane geŋ i’n igibo
deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ suuniyo k’oogoro
ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi.
44 Yo wede y’an di y’ t’ela Isa a bey ɗoŋ
k’olmiɗayí geŋ, y’an di ruuto ɗoŋ duuru
a munɗa wede y’aasey kono an di suuney
eŋ Isa me, y’ede: «Wede kun wulley ni izey
puuc a toƁƁisadí maŋ, geŋ yode kun di y’
sooɗoy, kun di d’eŋgiloy, kun di boohoy
koɗuwo.»
45 Ziidas y’iina maŋ, kesiko y’a y’ zikke
Isa kaƁƁaŋ wo yi di ruute, y’ede: «Wede
dooyisadó!» Maŋ yi d’ize puuc a toƁƁisadí.
46 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duuru an
d’iiziga tuddí, an di y’ ziiɗa.
47 Aame geŋ wede soo ti diine sanalliyagi
y’a t’iiɗìba kasigaradí, y’a-diikiɗa wede
naabo ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke, kuudí
a ɗìkke.
48 Wo Isa y’a t’ihina bizí, y’an di ruute,
y’ede: «De ki moo me kun d’ettiyo seeɗuzó
wo tudduguŋ kun t’ikkimo ti kasigaryagi
wo ti dalyagi, aa nuŋ wede k’oogire me?
49 Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti kune,
ni dooyiso a booro Ɓoy Raa wo kun gi di
n’ ziiɗa ye. Wo ɗe suldì geŋ a iina kono
a-t’ette a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa.»
50 Maŋ kane sanalliyagi pay an di y’iili,
an t’umbe.
51 Wo i d’ede obulsu yi-daaniya Isa, y’a
diibo miŋ parde ɗaŋŋalaŋ a tuddí me.
Ɓuwo an dehu an di y’ seeɗa,
52 wo ɗe y’an di buuye pardayí a beezaŋ,
y’a t’umbe bontiliŋ.

Isa a ɗaana deero booro Yawudiyagi
(Matiye 26.57-68; Lik 22.54-55,63-71; Zaŋ 18.12-18)

53 Isa an di t’iide k’adda ɓoy mozigo
goole ɗoŋ seɗeke, a ume wede kane deero
ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti
ɗoŋ suuniyo k’oogoro an t’ugiye pay.
54 Wo Piyer yi di y’ daaniya Isa ti dokki,
bini y’a iiney ɓoy ki mozigo goole ɗoŋ
seɗeke, maŋ yi-t’iide y’a-guune a booro ti
ɗoŋ naabo, an di kookiyo uwwo.
55 Kane deero booro Yawudiyagi pay ti
deero ɗoŋ seɗeke, an di dehutu wede a
roote ono a tukk’Isa kono booro t’a yi
seeɗa ki tôwwadí, miŋ umbo an k’ooniyo
ye.
56 Ɓoŋ ɓaadaŋ an iide’ŋ an di ruutite ono
butte a tukki yode, wo ɗe onamaŋ aa ki
t’ettiyo kaŋ soo ye.
57 Maŋ ɗoŋ miibi an t’iiziga an di ruute
ono butte a tukki yode, an’de:
58 «Ay y’illiga yi ruute, Ɓoy Raa wede
ɗuwo an iiziga eŋ y’a kossita, wo adda
k’onniyo aɗo y’a y’ooziga a k’isa ɓoy wede
i k’iiziga ɗuwo ye.»
59 Wo t’urzi k’ono geŋŋo toŋ onamaŋ aa
ki t’ettiyo kaŋ soo ye.

60 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke
y’a t’iiziga a ɗaana ɗoŋ i t’ugiye, wo y’a
tunde Isa, y’ede: «Ono ɗuwo an rootiyo a
tukki kee eŋ, kee ki ki roote munɗa ye ko?»
61 Wo yo Isa yi d’annugu ɗeɗɗek, y’an
ki rootiyo munɗa ye. Maŋ mozigo goole
ɗoŋ seɗeke y’a yi tunde sey, y’ede: «Kee
Almasi Raa yi biire, wo Ulo ki Raa wede
ɗuwo an di tamma ko?»
62 Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Eyye
nuuno, wo kun di n’ wolla nuŋ wede
an n’ehe aa ulo wede eŋ, n’a-kooney a
ammade Raa toogadí t’a jiire pay, wo
kun di n’ wolla n’a-kimo ekki dondari a
kandaane*.»
63 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke
yi-ti gulkuwe, kallagí y’a zittite, wo y’a
ruute, y’ede: «In ki dehe wenɗa ti doolo
wede illiga y’in ki roote sey ye ƀaa!
64 Kun illiga ti kuuduguŋ yi gilɗe suma
Raa te. Kune elkiyaguŋ moo me?» Maŋ
kane pay geŋ an di ruute, an’de: «Booro ti
y’ ziiɗa, munɗa wede yoŋ y’ize eŋ i-îide ki
tôwwo.»
65 Ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ an d’iise paɗɗìta
lee a tuddí. Edayí an i-t’ippe, an di gohiso
kutuba wo an d’eesiyo: «Kee nebi maŋ,
ki y’unto wede i k’ize me!» Maŋ kane
asigiryagi an di y’ ƀattisa.

Piyer y’a kiigira Isa
(Matiye 26.69-75; Lik 22.56-62; Zaŋ 18.17,25-27)

66 Aame Piyer yoŋ ti ɗanɗì a booro ki
paate geŋ, ere soo ti diine ɗoŋ naabo
mozigo goole ɗoŋ seɗeke ti-t’uɗɗo.
67 Tode gette Piyer t’a yi wulle yi kookiyo
uwwo, ti ti y’ wulle ti ti y’ ɗìŋge maŋ, ti di
ruute, t’ede: «Kee toŋ ti Isa wede ti geeger
Nazaret, kune soo.»
68 Wo Piyer y’a yi giigira, y’a ruute,
y’ede: «Koŋ munɗa wede mi rootiyo geŋ
ni ki y’ suune ye, wo itadí toŋ ni ki ti suune
ye!» Maŋ ti booro ƀoy y’a t’iiziga, y’a t’iide
biza bumƀu. Aame geŋ uzu y’a iise môolo.
69 Wo to ere naabo gette t’a yi wulle
sey, t’an d’iise rootiyo a kane ɗoŋ a
sirpatú, t’ede: «Yoŋ wedusu eŋ ti diine
kane sanalliyagi k’Isa.»
70 Wo Piyer y’a yi giigira sey. Taŋ booloŋ
maŋ kane ɗoŋ a sirpadí geŋ an i di ruute
sey, an’de: «Ki kotto kee wede soo ti diine
kane sanalliyagi k’Isa, kono kee toŋ ti siiɗo
Galile.»
71 Iŋkino maŋ Piyer y’a-ti nîime tuddí,
y’ede: «Wede kun rootiyo eŋ ni ki y’ suune
ye! Para maŋ ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ ɗerec
ye maŋ, a golladó!»
72 Wo a kaamiki uzu y’a îile ki sirwe.
Aame geŋ Piyer y’a ilke a ono ɗoŋ Isa yi-
ruute, y’ede: «Ki poone uzu y’a ôola bizí
sire geŋ, k’a roota ki ki n’ suune ye, suune
ye taŋ aɗo.» Iŋkino maŋ y’a iise môolo.

15

Isa a ɗaana Pilat
(Matiye 27.1-2,11-26; Lik 23.1-5,13-25; Zaŋ 18.28–19.16)

1 A biza soohe maŋ, kane deero booro
Yawudiyagi pay, deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi ti ɗoŋ suuniyo
k’oogoro, an t’ugiye an di ruute onamaŋ
kaŋ soo. Maŋ Isa an ti y’ gittite, tiŋ geŋ
an di t’iide, an i di y’ele a bey Pilat, yoŋ
Romeŋ goole siiɗo.
2 Pilat y’a yi tunde, y’ede: «Kee mozigo
Yawudiyagi ko?» Isa yi di’n gime onamí,
y’ede: «Geŋ aa ki rootiyo.»
3 Kane deero ɗoŋ seɗeke geŋ, wede
tuuku toŋ yi rootiyo ono a eedí eedí.
4 Maŋ Pilat y’a yi tunde sey, y’ede: «Kee
ki ki roote munɗa ye ko? Ki k’ollige ko ono
ɗoŋ pay an rootiyto a tukki kee eŋ me?»
5 Wo ɗe Isa yi d’annugu ɗeɗɗek. Pilat yi
wulle iŋkino maŋ, y’a ziiɗa giggirí.

Booro k’Isa ki tôwwadí

6 Aa daayum Pilat yi d’isiyo a tarnaape
Pak maŋ, y’an d’aɗɗìya t’adda daŋgay
wedusu soo wede ɗoŋ duuru an dehu.
7 Wo aame geŋ adda daŋgay, i d’ede
wede soo sundí Barabas ti ɗoŋ doolo kaŋ
soo an an t’elite ono a ɗuwo an d’iiziga
ɗeyyiso ki tukki Romeŋ. Kane an’ni ziɗɗe
kono aame an iiziga ɗeyyiso geŋ an t’îide
wedusu.
8 Iŋkino ɗoŋ duuru an t’iide di Pilat wo
an di y’ tunde, y’an d’ise munɗa wede aa
daayum yi d’isiyo.
9 Maŋ Pilat y’an di ruute, y’ede: «Kun
dehu miŋ n’un t’aɗɗo mozigo Yawudiyagi
ko?»
10 Pilat yi rootiyo iŋkino kono yi suune,
kane deero ɗoŋ seɗeke Isa an i y’ele beezí
kono an kolƀiso ti yode.
11 Wo ɗe kane deero ɗoŋ seɗeke an an
t’elite ono a ɗoŋ duuru an d’iyye an di
roote Pilat y’an t’aɗɗe Barabas.
12 Iŋkino maŋ Pilat y’a tunde ɗoŋ duuru
sey, y’ede: «Ɗe wede kun yi waaku mozigo
Yawudiyagi geŋ, kun dehu ni-d’ise mum-
mino me?»
13 Wo kane an d’iise ɗollite, an’de: «Ki
ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki
bakadí kaŋ tontilko!»
14 Maŋ Pilat y’an di ruute, y’ede: «Ɗe
munɗa ulsu miŋ y’ize moo me?» Wo
ɗe kane an di ɗollite ƀaadaŋ ki ƀaadaŋ,
an’de: «Ki ti y’ taako ekk’undumu wede
zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko!»

* **14:62 14.62** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1 wo Daniyel 7.13.

15 Kono adde ɗoŋ duuru a t'asse geŋ,
Pilat y'an di y'uɗɗe Barabas me, wo y'an
di ruute a asigiryagi Isa an ti y' girpipe ti
marpa*. Saŋ y'an di y'ele an ti y' taakey
ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí
kaŋ tontilko.

Isa asigiryagi an y'okko maade
(Matiye 27.27-31; Zaŋ 19.2-3)

16 Iŋkino maŋ kane asigiryagi an di-t'iide
Isa k'adda ɓoy ki goole siiɗo, wo eebaŋ
asigiryagi ti doolo toŋ ɓaadaŋ an a-ti'n
wiiko pay.
17 An d'umɓe kalle wede goole teeze†
an i di t'usse, wo an di gini kaɗumul
k'ahimagi‡ an i-t'usse eedí.
18 Maŋ an i d'iise isiyo toose, an
tettiso beezaŋ, an d'eesiyo: «Toosadá
mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo
Yawudiyagi no!»
19 An di y'oggiso a eedí ti koyile, an di
paɗɗíta lee a tuddí, wo an di dikkiyto, an
d'ottilso a ɗaanadí.
20 Aame an ti y'ukke maade maŋ, kalle
wede goole teeze an t'iiɗíba wo an i di
t'usse kallagí. Maŋ Isa an ti y' dukke, an
di t'ette kono an ti y' taakey ekk'undumu
wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.

Taakiya k'Isa ekk'undumu
(Matiye 27.33-44; Lik 23.36-43; Zaŋ 19.16-24)

21 A aɗɗíyadaŋ ti geeger, an a-t'ikkima
ti wede soo iŋkino y'aahiya doome, yoŋ ti
geeger Sireŋ, sundí Simo. Yoŋ geŋ meek'
Alegzandire ti Ripis. Asigiryagi an di y'ize
ki toogo y'a t'umɓe undumu taakiya k'Isa.
22 Wo an di t'iide Isa k'ume wede sundí
Golgota, i-kaza ume aa osse k'eego.
23 A ume geŋ, a Isa an i d'eele toote
k'iṇṇi biṇ kalsiya ti dunnu sundí mirr, miŋ
y'a-tuuge ki soɓo me.
24 Kane asigiryagi an ti y' tiike
ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí
kaŋ tontilko, wo kallagí an di dikkiɗa t'urzi
k'arɓu teltel muntelliyo, a wede tuuku i
t'ooriyo yi t'amɓu t'amɓu§.
25 Isa an ti y' tiike ekk'undumu geŋ, a
peeɗo t'ize k'aaɗumu mesuwe.
26 Ekk'undumu an tiike pakirte eego
wo an a-ti riiŋe, an'de: «Yoŋ mozigo
Yawudiyagi.» Geŋ munɗa wede i-d'íide
untadí.
27 Wo a sirpadí an a-tiike ɗoŋ k'oogire
sire, soŋ t'undumzí a kese k'ammidadí, wo
wede soŋ t'undumzí a kese geeladí. [
28 Geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de: «Yoŋ an ti yi
gize ti ɗoŋ k'oldíko*.»]
29 Ɓoŋ aɗɗíya tiŋ geṇṇo, an di y' kalɗíta
wo an ɗeŋilso eedaŋ, wo an d'eesiyo:
«Eeyu, kee wede k'ede Ɓoy Raa k'a kossita
wo adda k'onniyo aɗo k'a y'ooziga geŋ,
30 k'utto tuddá batum wo t'ekk'undumu
wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, ki
ti ɗeegi!»
31 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro toŋ an di y'okko maade kay, wo
an di rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Yoŋ ɗoŋ
doolo y'an di'n utte miŋ, yi k'aane tuddí
batum yi ki t'utte ye!
32 Yoŋ Almasi Raa yi biire, wo mozigo
ki ɗoŋ k'Izirayel kotto maŋ, aŋkeṇṇo
t'ekk'undumu geŋ yi ti ɗeegi! Ay wulla yi
ti ɗíiga maŋ, kaye ay zaapa addey a yode.»
Kane ɗoŋ an tiike a sirpadí toŋ, an di y'
kalɗíta iŋkino kay.

Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Lik 23.44-49; Zaŋ 19.28-30)

33 T'ume peeɗo t'ize diine geŋ, adda
siiɗo pay ume a t'ize zimolo dil a likke bini
eesiyo peeɗo lohe.
34 A eesiyo peeɗo lohe maŋ, Isa y'a
iɗíli ti golla awwa, y'ede: «Eli, Eli, lama
sabaktani.» Geŋ i-kaza: «Raa ki nuŋ, Raa
ki nuŋ, moo me ki ni giigira me†?»
35 Ɓoŋ oŋgo ti diine ɗoŋ i lekkiyo
aŋgeṇṇo geŋ an d'illiga wo an di ruute,
an'de: «Kun ollo kay, yi waaku nebi Eli.»
36 Wede soo ti diinayaŋ y'a ukke yi
d'umɓe sooso, yi di zulpe adda toote
suddo k'iṇṇi k'inda biṇ, maŋ yi-t'ele a biza
koyile, yi-t'usse bize k'Isa y'a suuye, wo
y'a ruute, y'ede: «Kun dello, in gi di wolla
ɗo Elizi wenɗa yi etto, yi ti y' ɗeega maŋ.»
37 Wo ɗe Isa y'a iɗíli ti golla awwa, maŋ
y'a-t'ihe.
38 Aame geŋ alboy wede i ɗíkke adde
Ɓoy Raa soŋ k'adda soŋ ki paate geŋ, a
t'îhina tar t'awwa a ti ɗíige les.
39 Goole k'asigiryagi meeda ki Romeŋ yi
t'îhira ɗaana k'Isa, yi wulle untadí te, maŋ
y'a ruute, y'ede: «Wede eŋ Ulo Raa ki
kotto!»
40 A ume geŋ i d'ede erayi toŋ ede, kane
an t'îhirte ti dokki an di wolliyo munɗa
wede isiyo. Ti diinayaŋ i d'ede Mariyam
ere ti siiɗo Magdalla, Mariyam mekki Zak
wede ṇeŋku ti Zoz, wo soo te Salome.
41 Kane erayi geŋ an daaniya Isa wo an i
di naabiya aame yoŋ a siiɗo Galile. An di

* **15:15 15.15** ***Marpa:*** Marpa guzuzu ki ɗoŋ Romeŋ, an ikkimo ki golmodo ɓuru, an a-t'elito malɗali a booha.
† **15:17 15.17** ***Kalle wede goole teeze:*** I-kaza kalle moziko. ‡ **15:17 15.17** ***Kaɗumul k'ahimagi:*** I-kaza kaɗumul moziko. § **15:24 15.24** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19. * **15:28 15.28** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12. † **15:34 15.34** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.2.

gili ti yode ki Zeruzalem, wo erayi ti doolo toŋ ɓaadaŋ an iido ti kane me.

Eliyo nuune k'Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Lik 23.50-56; Zaŋ 19.38-42)

42 Sulɗi geŋ ize onniyo jima, ɗuwo
an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki
puukiyo Yawudiyagi ti t'eesa. A peeɗo
t'ette k'ooriyo maŋ,
43 wede soo ti geeger k'Arimate sundí
Yusup y'a iina. Yode toŋ maŋ wede goole
ti diine ɗoŋ deero booro Yawudiyagi, wo
yi zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa kay.
Y'a iiɓe edayí, y'a uuney Pilat, y'a tunde
nuune k'Isa kono y'a t'ottiba.
44 Aame Pilat y'illiga Isa y'inda baa maŋ,
y'a ziiɗa giggirí. Iŋkino y'a wiike goole
k'asigiryagi meeda, y'a yi tunde, y'ede:
«Isa y'inda ti kaagine ko?»
45 Aame goole k'asigiryagi meeda yi-ti
ruute maŋ, yi d'iili urzi a Yusup y'a t'amɓe
nuune k'Isa me.
46 Yusup yi d'iwila sotor tuwarwa, nu-
une'ŋ y'a ti y' ɗiige t'ekki undumu wede
zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. Wo
y'a ŋ̃ilpe ti sotor gettiyo, yi-t'ele adda
muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mokkolo.
Maŋ y'a-ti ɗuŋkile a biza muuzo zumbulu
yeepiyo.
47 Aame geŋ Mariyam ere ti siiɗo Mag-
dalla wo Mariyam mekki Zoz, kane geŋ an
di wolliyo ume an ele nuune k'Isa me.

16

Balɗiya k'Isa
(Matiye 28.1-8; Lik 24.1-11; Zaŋ 20.1)

1 Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi
i t'iŋgile. Aame geŋ Mariyam ere ti
siiɗo Magdalla, Mariyam mekki Zak, wo
soo te Salome an t'iide, an d'iwilo egey
ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse kono an i-t'assigey
tukk'Isa.
2 Ti soohe a onniyo dumas, peeɗo ti-gilo
maŋ, an d'iŋgile ki biza muuzo.
3 Wo a urzi an di rootiyto ti tuddaŋ,
an'de: «Ɗe zumbulu a biza muuzo geŋ in
ti y' ɗoŋkiley wee wee?»
4 Wo an iiney maŋ, an wolliyo zum-
bulu goole an a t'ippe a biza muuzo geŋ
ɗoŋkilso a kese.
5 Kane an t'iide k'adda muuzo, wo an
wolliyo obulsu ti kalle tuware yi-guune a
kese k'ammade. Aame geŋ kane orgiso
t'anni ziiɗa ɓaadaŋ.
6 Wo ɗe wede geŋ y'an di ruute, y'ede:
«Kun orgiɗe ye. Ni suune kun dehu Isa
wede ti geeger Nazaret, wede an ti y' tiike
ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí
kaŋ tontilko me. Yoŋ geŋ Raa yi ti y' bilɗe,
yoŋ a eŋ̃ŋ̃o ye. Eŋ̃ŋ̃o kun wollo ume an
ziipe nuunayí me.
7 Aŋkeŋ kun'do, kun an ti kazoy a sanal-
liyagí wo a Piyer pây, kun d'eesoy: "Yoŋ
y'unni delliyo a siiɗo Galile. A ume geŋ
kun di y' wolley, aakede y'un di ruute."»
8 Iŋkino maŋ t'adda muuzo an t'uɗɗe,
an di ŋoŋŋirso burbur eedaŋ a digge, an
t'umbe dokki. Wo munɗa a wenɗa soo toŋ
an i-ki ruute ye kono orgiso t'anni ziiɗa.

Isa yi kaza tuddí a Mariyam ere ti siiɗo Magdalla

[
9 Onniyo dumas ti soohe walak Isa yi
bilɗe maŋ, ki poone y'a gize tuddí a
Mariyam ti siiɗo Magdalla, tode ere yi
d'ilmo siitanɗani sarat t'ettú.
10 Tode gette t'an d'iide rabila a ɗoŋ
i likke ti yode, kane an t'ize sommagi
dondoŋ an isiyo môolo.
11 Wo aame an illiga t'an ruute Isa yoŋ
zeere ti yi wullo toŋ, onamtú an ki d'umɓe
ye.

Isa y'an kaza tuddí a sanalliyagi sire

12 Saŋ maŋ Isa y'an ti gize tuddí t'urzi
doolo, aame geŋ an d'ikkima ti sanalliyagi
kane sire an amɓe k'adda k'ille ti paate.
13 Kane sanalliyagi sire geŋ an di-gime ki
Zeruzalem, an an t'ĩide taaya a ɗoŋ oŋgo,
wo toŋ maŋ onamaŋ an ki d'umɓe ye pây.

Isa y'an kaza tuddí a sanalliyagi kane koomat makumu soo

14 Saŋ maŋ Isa y'an di gize tuddí a
sanalliyagi kane koomat makumu soo, an
ti guune omɓo. Aame geŋ y'an di'n iise
aapuɗu, y'ede: «Zaapu k'adduguŋ a nuŋ
umbo, biza k'ulbuguŋ zakiɗi, kono ɗoŋ
an ni wulle ni bilɗe an un kaza toŋ, kun
k'amɓu onamaŋ ye!»
15 Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Kun'do
k'adda duniya pay, kun an kazitoy Rabila
Majjaanawa a ɗuwo pay.
16 Wede yi ziipa addí a Isa wo an ti y'
zuyya batem maŋ, Raa y'a y'utta. Wo ɗe
wede yi ki ziipa addí a Isa ye maŋ, booro
Raa t'a yi seeɗa.
17 Ɗoŋ i zaapa addaŋ a nuŋ geŋ, eŋ̃ŋ̃o
sulɗi k'armika an d'isa a kiza toogo Raa
ti kane me: an di limmita siitanɗani ti
sundó, an d'orba t'ono ɗoŋ doolo.
18 An seɗɗa mimbayi ti beyɗaŋ, an siɓa
inda k'unto toŋ, munɗa soo toŋ i ki'n isa
ye. An di zaapa beezaŋ a tukki ɗoŋ k'eeni,
wo kane geŋ an t'oona bee.»

Eŋgilso k'Isa k'awwa ki kandaane

19 Aame Galmeega Isa y'an ti ruute
iŋkino maŋ, Raa y'a y'umɓe k'awwa ki
kandaane, y'a-guune a ammade Raa.
20 Wo kane sanalliyagi an di tiipe k'adda
duniya pay kazita Rabila Majjaanawa. Wo
Galmeega ti kane, y'an di'n noogiyo ti sulɗi
k'armika, i-kaza onamaŋ geŋ ɗerec.]

Rabila Majjaanawa k’Isa Lik yi riiŋe

Eŋ urzi k’ono ɗoŋ kun t’oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k’Isa, Lik yi riiŋe. Lik geŋ yoŋ wede daawiya. Yoŋ ti diine ɗoŋ zina k’Isa ye, wo yi turguwe taŋ ɓaadaŋ ti Pool wede zina k’Isa me. Yoŋ yi likke ti kane ɗoŋ izire a ita k’Isa kono y’anni tondite mummino Isa yi likke a siiɗo me. Mattup ette yi riiŋe a wede soo sundí Teyopil. Ti diine kane ɗoŋ pay i riiŋite mattupiyagi k’ono Raa geŋ, Lik siidí Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y’ehe wo ti naabo ere y’ize a siiɗo, aakede: dooyiso ere yi duuye ɗuwo, urzi k’untadí wo balɗiyadí ti diine ɗoŋ unto. Isa yi kazita ono Raa a ɗuwo ti toogo, y’an d’eliyo beeko a ɗoŋ k’eeni, yi lommite siitanɗani wo yi d’isiyo sulɗi k’armika ɓaadaŋ.

Kane Yawudiyagi an delliyo mozigo wede etto y’an di’n utta. Yoŋ geŋ Wede k’Uttiyo Raa y’a t’igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa geŋ yi suune Wede k’Uttiyo umbo maŋ, kine ɗuwo pay eŋ in digge. Iŋkino y’a t’igibo Ulí soo ɗaŋŋal, kono y’a utta ɗoŋ i ziipe addaŋ a yode adda siiɗiyagi pay. Ulo geŋ, yoŋ Isa Almasi.

Toose ki Lik

1-2 Teyopil mee’ki nuŋ, ɗoŋ oŋgo an wulle t’edayaŋ sulɗi ɗoŋ Raa y’ize t’ume k’eesiyo a diinayiŋ me. Saŋ kane an t’ize ɗoŋ kazita k’ono wo an in t’îide taaya a sulɗi geŋ me, maŋ ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinayiŋ an d’iise raaŋiya ki taaya gettiyo.

3 Wo aame ni ziɗɗe ita mekk’ono a sulɗi ɗoŋ pay ize t’ume k’eesiyo geŋ̃ŋ̃o maŋ, Teyopil nuŋ toŋ o d’ize uŋse n’a di raaŋe a kee ita ki sulɗi geŋ, soŋ k’ita bakadí bakadí.

4 Nuŋ n’a raaŋiya kono k’a suune beehiye, dooyiso ere an ki duuye gette tod’te ɗerec.

Urzi wede an di t’eha Zaŋ Batis

5 A ozzinagi ɗoŋ Erod yoŋ mozigo ki siiɗo Ziide, i d’ede wede seɗeke sundí Zakari, yoŋ geŋ ti diine ɗoŋ seɗeke ɗoŋ k’Abbiya*. Wo to eddí sundutú Elizabet, ti ita k’iŋ̃ŋ̃i k’Aroŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke.

6 Kane geŋ sirwaŋ pay ki diine a ɗaana Raa, an ollige onamí wo an sooru a urzi wede pay k’oogoro ki Galmeega Raa, ɗuwo an an ki zaapu ono a eedaŋ ye.

7 Wo kane ulo an k’ede ye kono Elizabet tod’te karta, kane sirwaŋ pay an ti gûulike.

8 Onniyo soo Zakari y’a t’iide k’adda Ɓoy Raa isiyo naabo ki seɗeke, kono iina a kaaɓadaŋ an d’ise.

9 A urzi k’oogoro, kane ɗoŋ seɗeke an t’ize teltel muntelliyo maŋ, i-t’iire a yode a ogge sulɗi koddiyo eeɗiyadaŋ uŋse† adda Ɓoy Galmeega Raa wede k’adda me.

10 A peeɗo ere an d’oggiyo sulɗi koddiyo eeɗiyadaŋ uŋse, kane ɗoŋ duuru pay ti paate an tondiyo Raa.

11 A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y’a iide tukki Zakari, wo y’a t’îhira a kese k’ammade ki munɗa aa sandup an d’oggiyo sulɗi koddiyo eeɗiyadaŋ uŋse.

12 Aame Zakari yi y’ wulle maŋ, eedí t’a digge wo orgiso t’a yi ziiɗa.

13 Wo ɗe maaleeka yi di ruute, y’ede: «Zakari kee k’orgiɗe ye, kono tondiyadá a Raa gette, yoŋ y’illiga. Eddá Elizabet t’a t’eha ulo, wo ki di-zaapa sundí Zaŋ.

14 Kee addá a ôona t’uŋsuwo kono yode, wo ɗoŋ ɓaadaŋ ulbaŋ an d’isa uŋse a ehiyadí te.

15 Yoŋ y’a t’isa wede goole a ɗaana Galmeega Raa, toote k’iŋ̃ŋ̃i biŋ yi ki siɓa ye, ise toote ti doolo wede i-d’eɗe orme toŋ maŋ‡. Yoŋ t’adda k’adde meedí geŋ miŋ, addí ôoniyo t’Unde Kamileŋ.

16 Ɗoŋ k’Izirayel ɓaadaŋ y’a ti’n kimo ki tukki Galmeega Raazaŋ§.

17 Ettiyadí y’etto yoŋ wede zina Raa, ti toogo k’Unde Kamileŋ ere i-dokkiyo nebi Eli. Iŋkino maŋ maawi ti iŋ̃ŋ̃izaŋ y’a ti’n sella an di t’okkiya, wo ɗoŋ i k’ollige ono ye toŋ y’a ti’n kimo a suuniyo k’ono ere ki ɗoŋ ki diine, kono y’an isa ɗoŋ i t’ikkima tuddaŋ a Galmeega*.»

18 Zakari yi di ruute a maaleeka, y’ede: «Ɗe kaŋ mummino n’a suuna ono geŋ ɗerec me? Ɗerec, nuŋ ni t’ize gôole wo eddó toŋ ozzinagutú îide, ti ki t’ehe ye.»

19 Maŋ maaleeka yi di’n gime onamí, y’ede: «Eŋ nuŋ maaleeka Gabiriyel wede ôhire a ɗaana Raa ni di naabiya, yi n’igibo n’a-d’iido ti rabila majjaanawa kono n’a-di kize.

20 Wo kee onamó ki k’umɓe ye, iŋkino maŋ bizá a di t’ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere sulɗi pay geŋ a-t’etta. Eyye, ono ɗoŋ ni ruute geŋ a t’isa aame onniyo t’îida maŋ.»

---

* **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7. † **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8. ‡ **1:15 1.15** Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3. § **1:16 1.16** Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6. * **1:17 1.17** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23-24.

21 Aame geŋ kane ɗoŋ duuru an delliyo
Zakari, wo an ziiɗa giggiraŋ kono t'adda
Ɓoy Raa wede k'adda geŋ yi ki t'aɓɗiya
kesiko ye.
22 Aame yi t'uɓɗo kotto maŋ, yi k'aaniya
rootiyo ye a ɗoŋ duuru geŋ me. Wo kane
an di zuune yoŋ i-iido munɗa aa suniye
adda Ɓoy Raa wede k'adda geŋ me, y'an
ooyisito dugiyko ɗaŋŋal wo bizí ki rootiyo
umbo.
23 Aame Zakari y'a ti ɗiŋge onniytagi
ɗoŋ ki naabadí adda Ɓoy Raa maŋ, y'a
aahe ɓoozí.
24 Bini maŋ eddí Elizabet ti t'umɓe adde,
tere paat geŋ t'ombiɗe tuddutú. Wo tod'
t'a ruute t'adda k'addutú, t'ede:
25 «Eñño munɗa wede Galmeega Raa
y'ize a tukki nuŋ te: Nuŋ te sukiyagi a
ɗaana ɗoŋzó me, kono o k'ede ulo ye. Wo
aŋkeŋ y'a dihe y'o di booye sukiyagó a
ɗaana ɗuwo pay.»

Urzi wede an di t'eha Isa

26 Elizabet mahiwatú îide tere zoot maŋ,
Raa y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda
geeger soo ki siiɗo Galile sundutú Nazaret.
27 Yi y'igibe ki tukk'uto koŋso, tod'
t'ibire ulo obulsu sundí Yusup, yoŋ geŋ ti
biza bumɓu Dawut. Wo to uto koŋso gette
sundutú Mariyam.
28 Maaleeka yi-t'iide di tode, y'a t'uuney
wo yi di ruute, y'ede: «Koŋ ulbí i iso uŋse,
koŋ ere Raa yi ize beeko, Galmeega Raa
yoŋ ti koŋ.»
29 A onamí geŋ ettú a digge, ti d'elkiso
t'adda k'addutú wo t'ede: «Toose kino
ettiŋ i-kaza moo me?»
30 Iŋkino maŋ maaleeka yi di ruute,
y'ede: «Mariyam koŋ m'orgiɗe ye, kono
koŋ m'uune beeko ti Raa.
31 Koŋ m'ollo koɗuwo, m'a seeɗa
mahuwe, m'a t'eha ulo wo mi di zaapa
sundí Isa.
32 Yoŋ geŋ y'a t'isa wede goole, an di
y' waaka Ulo ki Raa goole a jiire pay.
Galmeega Raa yi di t'ela kaakido moziko
ere ki mugiyí Dawut,
33 wo y'a lekka a moziko ki daayum a
tukki ɗoŋ k'Izirayel, wo mozikadí ti ki
ɗaŋga ye.»
34 Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede:
«Geŋ aasa mummino, kono nuŋ ti kule kaŋ
soo toŋ ay k'ikkima ye me?»
35 Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede:
«Unde Kamileŋ t'a ɗeega eedí, wo toogo
ki Raa goole a jiire pay ti-ki ti'n diiba aa
lukkise. Kono kamo ulo wede mi t'eha geŋ
yoŋ kamileŋ, wo soŋ an di y' waaka Ulo
Raa.
36 Wo m'ollo, Elizabet taasadí toŋ ti uune
adde ki tere zoot, t'a t'eha ulo a gôolikatú
geŋ me, tode ere an'de karta toŋ maŋ.
37 Ɗerec, munɗa wede Raa yi k'aane ye
umbo.»
38 Iŋkino maŋ Mariyam t'a ruute, t'ede:
«Nuŋ te ere naabo Galmeega Raa, pay geŋ
o t'iso aa kee k'o ruute.» Saŋ maaleeka yi-
t'iili, y'a iŋgile.

Mariyam tod' daŋ Elizabet

39 Onniyto miibi k'ita maŋ, Mariyam t'a
t'iiziga, t'a iŋgile ti naariya k'adda geeger
ki siiɗo Ziide ere adda diine moŋgali.
40 T'iide'ŋ ti t'iide adda ɓoy Zakari wo t'a
ruute, t'ede: «Elizabet toosadí.»
41 Aame Elizabet t'illiga toose ki
Mariyam kotto maŋ, ulo adda k'addutú
y'a iise arɓu wo tod' Elizabet addutú a
ûune t'Unde Kamileŋ.
42 Tod' t'a iɗili ti golla awwa, t'ede: «Koŋ
te Raa yi ti ziipe beeko a jiire erayi pay, wo
ulo wede adda k'addí toŋ beeko Raa a eedí.
43 Nuŋ te wee te ɗoo miŋ mekki
Galmeegó t'a iido wolliyadó me?
44 Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki
koŋ geŋ, ulo adda k'addó toŋ i-d'ize uŋse,
y'a iise arɓu.
45 Uŋsuwo a tode ere umɓe a ono ɗoŋ
iido t'urzi Galmeega Raa, kane geŋ a-
t'etta.»

Ôoro ki Mariyam

46 Iŋkino maŋ Mariyam t'a ruute, t'ede:
«Nuŋ t'addó pay n'a t'imme Galmeega.
47 Raa yoŋ Wede k'Uttiyadó,
kono k'iŋkino addó a ûune t'uŋsuwo,
48 kono y'a dihe y'a zibbe edayí a tukki nuŋ
ere naabadí ere umbadó ettiyo.
Eyye, ti aŋki wo ki daayum ɗuwo pay an di
roota kereŋ, nuŋ te ere ulbutú uŋse,
49 kono Raa toogo a jiire pay, a nuŋ te y'o
ize suldî ɗoŋ beehiye a jiire,
yoŋ sundí kamileŋ.
50 Y'isiyo adde koɗuwo k'eda k'iññi
a tukki ɗoŋ i ottilso me.
51 Ti toogo ere pay ki beezí, y'aaze suldî
ɗoŋ a jiire, aakede:
Y'a ti'n tiipe kane ɗoŋ an ede elkiso ere ki
koliyo tuddaŋ gette,
52 kane mozagi yi ti'n gippirɗe t'ekki
kaakidagaŋ me,
wo ɗoŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, yi-ti'n gili
t'awwa.
53 Kane ɗoŋ mosogo yi di'n ûune ti suldî
ɗoŋ majjanɗani,
wo ɗoŋ bey y'an ilmi daa munɗa beezaŋ.
54 Yo y'a iide noogiyo ɗoŋ k'Izirayel ɗoŋ
naabadí,
wo y'aaze adde koɗuwo a kane i-ki dunɗe
ye.
55 Geññno munɗa wede Raa y'an ruute
y'aasa a maawiŋ,
a Ibirayim wo a ita k'iññizí ki daayum me.»
56 Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere
aɗo, saŋ t'a aahe ɓoytú.

Ehiyo Zaŋ Batis

57 Aame Elizabet onniyatú îide k'ehiyo maŋ, t'a t'ehe ulo.
58 Kane ɗoŋ k'ita waayatú ti taasiyagutú
an di zuune Galmeega Raa yi ize adde
koɗuwo a tod'te, wo kane toŋ an d'isiyo
uŋsuwo ti tode.
59 T'ume an ti y'ehe îide onniyo gessire[†]
maŋ, kane an t'iide ulo an i di walɗa
ponde wo an i di zaape sundí Zakari aa
suma meegí.
60 Wo maŋ meedí t'an di ruute kereŋ,
t'ede: «Aha, ulo an di y' waaka sundí Zaŋ.»
61 Maŋ kane an i di ruute, an'de: «A biza
bumɓuguŋ wede sundí iŋkino umbo.»
62 Maŋ an i di ruute a meegí kaŋ dugiyko,
kono an di suune ulo'ŋ yi dehu an di y'
waake wee wee?
63 Yoŋ y'a tunde pakirte, maŋ an i d'ele
wo y'a riiŋe: «Sundí te Zaŋ.» Kane pay
geŋ an ziiɗa giggiraŋ.
64 A kaamiki bizí a t'ihina, y'a iise ono
wo yi tamma Raa.
65 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ pay a ita waaya
geŋ orgiso t'anni ziiɗa, wo adda siiɗo
Ziide ere pay adda diine moŋgali gette, an
tôwwo taaya a sulɗî ɗoŋ pay ize geŋ me.
66 Kane ɗoŋ pay illiga sulɗî ɗoŋ ize geŋ,
an d'elkiso eego wo an di tondiso tuddaŋ,
an'de: «Saŋ maŋ yo ulo eŋ y'a t'isa moo
me?» Iŋkino maŋ ki kotto toogo Galmeega
Raa gette ti yode.

Ono ɗoŋ Raa y'igibo t'urzi Zakari

67 Zakari meek'ulo geŋ addí a ûune ti
Unde Kamileŋ, wo y'a iise rootiyto ki ono
ɗoŋ Raa y'igibo, y'ede:
68 «Tamma a Galmeega, yoŋ Raa ki ɗoŋ
k'Izirayel,
kono ɗoŋzí geŋ y'a ukko noogiyadaŋ, yoŋ
y'an uɗɗe.
69 Wo a kine y'in d'uɗɗo Wede k'Uttiyo i-
d'ede toogo,
ti biza bumɓu ki mozigo Dawut wede
naabo Raa.
70 Eŋ onamí ɗoŋ y'a ruute ti kaaga ti bize
nebiyagí ɗoŋ kamileŋ:
71 Yi ruute y'in di'n utta ti bey ɗoŋ
k'aduziŋ
wo ti bey kane ɗoŋ pay in olmiɗe.
72 Y'aaze adde koɗuwo a moŋgiɗagiŋ,
wo i ki dunɗe ye a taasuwadí ere kamileŋ
yi gitte ti kane gette.
73 Gette nâamiya ere Raa y'a-ti nîime tuddí
ti mugiyiŋ Ibirayim,
74 y'in di'n aɗɗe ti bey ɗoŋ k'adu.
Iŋkino maŋ in d'oola urzi in i di naaba daa
k'orgiso,
75 kono in t'ise ɗoŋ kamileŋ wo ki diine a
ɗaanadí me
adda k'onniytagi ɗoŋ pay ki lekkiyadiŋ
gette.
76 Wo ulo ki nuŋ, kee k'a ozira a ɗaana
Galmeega kono ki-d'okkima urzizí,
geŋ iŋkino k'a t'isa nebi ki Raa goole a jiire
pay,
77 wo k'an di kiza a ɗoŋzí an di suuna yoŋ
y'an utta
t'urzi tambobino k'oldîkadaŋ.
78 Eyye, Raaziŋ yoŋ ôoniyo t'isiyo k'adde
koɗuwo.
Y'in ti'n tuure ti toore wede iido t'awwa,
aakede toore peeɗo ti koliyo.
79 Yo y'a toora a tukki kane ɗoŋ i lekkiyo
adda zimolo wo ɗoŋ i lekkiyo a biza
k'oldɗe,
kono y'a dokka zoŋɗîŋ a urzi wede ki
toose.»
80 T'ume geŋ miŋ ulo yi d'ohire a urzi
tudde wo a urzi k'Unde Raa. Yi lekkiyo
adda balɗa bini a îide onniyo ere tuddí
y'an ti gize kereŋ a ɗaana ɗoŋ k'Izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

1 Aame geŋ mozigo goole ki Romeŋ
Ogust[*] yi d'ize oogoro ki kaza ɗuwo adda
siiɗîyagi pay ɗoŋ Romeŋ ge-dokkiyo.
2 Ette kaza ere ki poone, tod' t'iise aame
Kiriniyus yoŋ goole ki siiɗo Siiri.
3 Ɗoŋ pay an t'ette an di-kizo tud-
daŋ, wede tuuku toŋ yi d'aahiya ki siiɗo
k'ehiyadí k'ehiyadí.
4 Wo yode Yusup toŋ y'a t'iiziga ti
geeger Nazaret siiɗo Galile, y'a iŋgile ki
geeger Betilehem siiɗo Ziide, ume wede
an d'ehe mozigo Dawut, kono yode Yusup
toŋ y'uɗɗo t'adda ɓoy wede k'ita k'iŋ̃ni
Dawut.
5 Y'a t'iide, an di-kizo kaŋ soo ti Mariyam
ere k'ebirayí te, aame geŋ tod'te t'adde.
6 Koore kane a Betilehem geŋ onniyatú
k'ehiyo a îide,
7 t'a t'ehe ulo ki kaɓɓatú me. Ti di
mulpite sotor, t'a ti y' duwwe a kulaaye
kono ume adda biino torgagi umbo.

Maaleeka ti ɗoŋ k'elso

8 Adda siiɗo gettiyo batum, i d'ede ɗoŋ
k'elso an lekkiyo a balɗa an boohiyo
maaladaŋ.
9 Onniyo soo a diɗɗo maŋ, maaleeka ki
Galmeega Raa y'a d'iide tuddaŋ wo toore
Galmeega Raa yi-tooriyo eedaŋ. Iŋkino
maŋ orgiso t'an di'n ziiɗa ɓaadaŋ.
10 Wo maaleeka y'an di ruute, y'ede:
«Kun orgiɗe ye, kono kun ollo, n'un

[†] **1:59 1.59** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

[*] **2:1 2.1** Ogust y'iise mozikadí ti ozzine ada sire makumu gessat ki poone an t'eha Isa ɓotto, bini ozzine koomat makumu piɗe, saŋ Isa an di y'ehe.

d’iido n’un di kize rabila majjaanawa aasa
uŋsuwo ɓaadaŋ a ɗoŋ pay, tod’te ettiyo:
11 Aŋki adda diɗɗo ette adda geeger
Dawut, an un ehe Wede k’Uttiyo, yoŋ
Almasi Raa yi biire, yoŋ Galmeega.
12 Eŋ̃ŋo munɗa wede un kizey kun di
y’ suũney me: kun t’ooney ulo ŋ̃eŋku
mulpiyo ti sotor, duwwiyo adda kulaaye[†].»
13 A kaamiki a sirpa maaleeka geŋ, i
d’uɗɗo maaleekiyagi ɓaadaŋ ti kandaane
an tamma Raa, an’de:
14 «Tamma a Raa t’awwa a kandaane,
wo a siiɗo toose t’a koone a ɗoŋ yi giyye.»

Ettiyo ɗoŋ k’elso ki Betilehem

15 Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki
kandaane maŋ, kane ɗoŋ k’elso an d’iise
rootiyto tuddaŋ, an’de: «Iŋkino in t’ette
Betilehem, in di wollo munɗa wede iido,
wede Galmeega Raa y’in gize.»
16 Maŋ an d’iŋgile an di naariya. An
iiney maŋ, an di dihite wo an di’n uune
Mariyam ti Yusup, wo ulo ŋ̃eŋku duwwiyo
adda kulaaye me.
17 Aame ulo an ti y’ wulle maŋ, an d’iise
tôwwo taaya ere maaleeka y’an ruuto
kono k’ulo geŋ me.
18 Wo ɗoŋ pay illiga geŋ an di ziiɗa
giggiraŋ a rabila ere ki ɗoŋ k’elso gette.
19 Wo ki tode Mariyam maŋ, suldĩ pay
geŋ t’a ti’n buuhe adda k’addutú, wo ti
d’elkiso ɓaadaŋ eego.
20 Saŋ maŋ ɗoŋ k’elso an di-gime, an
di tamma Raa wo an di ruute koɗuwo
a yode a suldĩ ɗoŋ pay an illiga wo an
wulle, kono suldĩ pay geŋ a-t’iide aakede
maaleeka y’an ruute.

Zaapu suma a Isa

21 T’ume an ti y’ehe îide onniyo gessire
maŋ, ulo an i-di wilɗa ponde, wo yoŋ an
i-di ziipe sundí Isa aa maaleeka y’a ruute,
ti poone meedí t’a seeɗa mahuwe ɓotto.

Isa ti maawí adda booro Ɓoy Raa

22 Saŋ maŋ onniyo t’a îide ere aŋ Yusup
ti eddí Mariyam an ti t’ise tuddaŋ kamileŋ
a ɗaana Raa, aakede oogoro Muusa ti
rootiyo[‡]. Iŋkino maŋ ulo an t’umɓe k’adda
booro Ɓoy Galmeega Raa a geeger Zeruza-
lem, kono an i-ti y’ zaapey a ɗaanadí.
23 An ize iŋkino a-t’iide a ono ɗoŋ
an riiŋe ti kaaga adda mattup k’oogoro
Galmeega Raa, an’de: «Iŋ̃ni kuuli ɗoŋ pay
ki kaɓɓa geŋ, kane kun ĩ di’n ooye kese a
Galmeega Raa[§].»
24 Wo soŋ kane maawí an d’ise seɗeke
ere tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo,
t’ede: «An di seɗɗe deere sire ere ki balɗa
umbo ere ki moɗɗiyo toŋ sire wo iŋ̃ni[*].»
25 A Zeruzalem geŋ i d’ede wede iŋkino
sundí Simeyoŋ, yoŋ wede ki diine wo
y’orgiso a Raazí, yi delliyo wede y’a utta
ɗoŋ k’Izirayel. Unde Kamileŋ ti yode
26 wo tod’ ti di t’iidĩba ita ki poone, t’ede:
«Kee ki ki t’inda ye, daa ki ki wulla Almasi
Galmeega Raa yi biire geŋ̃ŋo ye maŋ.»
27 Iŋkino maŋ t’urzĩ k’Unde Raa,
Simeyoŋ y’a t’iide k’adda booro Ɓoy Raa
aame Isa maawí an ti y’umɓo, kono an
d’ise munɗa wede aa oogoro ti rootiyo.
28 Maŋ Simeyoŋ y’a t’umɓe ulo a beezí
wo yi tamma Raa, y’ede:
29 «Aŋkeŋ̃ŋo eŋ Galmeega Raa, kee onamá
ɗoŋ̃ ki ruute a t’iide,
nuŋ wede naabadá ki n’oolo n’a t’inda ti
toose.
30 Ki kotto ni y’ wulle t’edayó wede k’igibo
a utta ɗuwo me,
31 yode wede k’igibo ɗuwo pay an di y’
wolla.
32 Yoŋ geŋ toore, wede a kiza a ɗoŋ
Yawudiyagi ye an di suuna kee Raa,
wo t’urzi yode geŋ ɗuwo an di t’imma ɗoŋ
k’Izirayel.»

Ono ɗoŋ Raa y’igibo t’urzi Simeyoŋ

33 A ono ɗoŋ Simeyoŋ yi rootiyo a
tukk’ulo geŋ, kane maawí an ziiɗa giggi-
raŋ.
34 Simeyoŋ y’an di ziipe beeko, wo yi di
ruute a Mariyam meek’ulo, y’ede: «Koŋ
m’ollo, ulo eŋ Raa yi ziipo y’a koona urzi
wede ɗoŋ ɓaadaŋ adda siiɗo k’Izirayel an
di dagga, wo ɗoŋ oŋgoŋ an t’oona uttiyo.
Wo yoŋ y’a koona munɗa wede a kiza Raa
a ɗuwo, wo kane an di y’ kiigira.
35 Iŋkino maŋ elkiso ere ombiɗe adda
k’adde ɗoŋ ɓaadaŋ gette y’a-t’oora kereŋ,
wo koŋ Mariyam dabar t’a ki’n seeɗa
ɓaadaŋ aa an ki’n giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutú An

36 I d’ede soŋ nebi erewo sundutú An
uto ki Peenuwel, tode gette ti biza bumɓu
k’Aser. Tod’ ti gûulike baa. Ti kule wede ti
ziiɗa ki koŋsuwatú geŋ, an di likke ozzine
sarat ɗaŋŋal, maŋ y’a inda.
37 T’ume geŋ t’a likke mandaayawa bini
ozzinagutú a îide ada gessire makumu
piɗe. Ti booro Ɓoy Raa ti ki ɗekkiyo ye,
ti naabiya diɗɗo oŋ̃ŋu a Raa me, onniyo
muno ti lekkiyo daa k’omɓo wo ti tondiyo
Raa.
38 Aame Simeyoŋ yi rootiyto geŋ, tode
toŋ maŋ t’a d’iiney wo t’a iise tamma
Raa. Wo ti tôwwo taaya k’ulo a ɗoŋ

[†] **2:12 2.12** ***Kulaaye:*** Di Yawudiyagi an okkime k’inda, wo di kine kulaaye geŋ yoŋ ume lawiya ti garbe k’oɓe seemi a maala. [‡] **2:22 2.22** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3,6. [§] **2:23 2.23** Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2.
[*] **2:24 2.24** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8.

Zeruzalem pay, ɗoŋ i delliyo Raa y'an aɗɗa ti dabaradaŋ.

Kama ki Nazaret

39 Aame kane maawi k'Isa an t'ize pay
suldĩ ɗoŋ oogoro Galmeega Raa ti dehu an
d'ise me maŋ, an di-gime ti ulaŋ ki Nazaret
geeger ere an di lekkiyo adda siiɗo Galile.
40 Wo ulo geŋ yi d'ohire a urzi tudde
wo a urzi k'Unde Raa, eedí ôoniyo ɓoo ti
suuniyo k'ono, wo beeko Raa a eedí.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawí

41 Ozzine ti ozzine maawi k'Isa an di-
koliyo ki Zeruzalem kono an d'isiyo tar-
naape Pak ki Yawudiyagi.
42 Wo aame Isa i ĩide ozzine koomat
makumu sire† maŋ, maawí an ti y' wiike ti
kane ki Zeruzalem, aa oogoro ki tarnaape
ti rootiyo.
43 Aame onniyto tarnaape i t'iŋgile maŋ,
kane an di-gime, wo yo ulo Isa y'a uupe a
Zeruzalem, maawí an ki suune ye.
44 Kane an elkiyo ulo'ŋ ti ɗoŋ an ziiɗo
urzizaŋ soo. Iŋkino aame an izire bini
peeɗo t'ette k'ooriyo maŋ, an d'iise dehuzí
adda diine taasiyagaŋ ti laŋziyagaŋ.
45 Umbo an ki y'uune ye, maŋ an di
dehutu an di-gime ki Zeruzalem.
46 Onniyo sire k'aɗuwe maŋ, an di
y'uuno adda booro Ɓoy Raa, yi-guune adda
diine ɗoŋ suuniyo k'oogoro, yi'n ollige wo
yi di'n tondiyto.
47 Wo kane ɗoŋ pay i y'ollige an ziiɗa
giggiraŋ a eedí soodo a elkiso ere i-d'ede,
ti kama k'ono ɗoŋ y'anni kama geŋ me.
48 Kane maawí an yi wulle maŋ, an ziiɗa
giggiraŋ wo meedí ti di ruute, t'ede: «Ulo
ki nuŋ, k'isiyo kino moo me a kaye maawá
me? Ki wollo, nuŋ ti meegá ay ki dehutu
eŋ undey i t'uɗɗe.»
49 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗe kun ni
dehutu iŋkino moo me? Kun ki suune ye
ko, i dehu nuŋ n'a lekke adda Ɓoy Meegó
me?»
50 Wo kane eedaŋ ti ki seeɗu ye onamí
ɗoŋ y'an rootiyo geŋ me.
51 Saŋ maŋ y'a t'iiziga, an di-ɗiige ki
Nazaret ti maawí soo. Yo yi d'ollige
onamaŋ, wo meedí gette suldĩ ɗoŋ pay ize
geŋ ti di'n boohiyo addutú.
52 Isa geŋ yi d'ohire a urzi tudde, a urzi
suuniyo k'ono, ti beeko a ɗaana Raa wo a
ɗaana ɗuwo pay.

3

Zaŋ Batis wede zina Raa
(Matiye 3.1-6; Markus 1.1-6)

1 Kun ollo, t'ume Tiber yoŋ mozigo goole
ki Romeŋ, wo ĩide ozzine koomat makumu
paat maŋ, goole ki siiɗo Ziide sundí Pons
Pilat. Goole ki siiɗo Galile sundí Erod
Antipas, leemadí Pilip yoŋ goole yi dokkiyo
siiɗo k'Iture ti siiɗo Tirakoni. Goole ki
siiɗo k'Abilen sundí Lizaniya,
2 wo mozagi deero ɗoŋ seɗeke
sumɓiyagaŋ Anne ti Kayip. A ozzine geŋ
Raa yi-d'ele onamí a Zaŋ ulo Zakari, aame
yi lekkiyo adda balɗa.
3 Wo yo Zaŋ geŋ yi soorutu adda siiɗiyagi
ɗoŋ pay a biza k'ooye Zurden, yi kazita
yi d'eesiyo: «Kun ti kama lekkiyaguŋ, an
un ti'n suyyo batem wo Raa y'un t'isa
tambobino a olɗikaguŋ te.»
4 Geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ nebi Ezayi yi
riiŋe ti kaaga adda mattupadí, y'ede:
«Ɗoŋ an d'ollige golla ki wedusu yi ɗollite
adda balɗa, yi d'eesiyo:
Kun i t'okkoŋ urzi Galmeega,
erkiyagí kun i ti'n okkoŋ ki diine ɗelele.
5 Polɗagi kun ti'n ôono pay,
moŋgali ti kessagi pay kun di bursiɗĩto,
urzi guuɗĩyto kun ti y'ahan ɗelele,
wo urzi wede moŋgali toŋ kun ti y'iso
patal.
6 Iŋkino ɗuwo pay an di y' suuna urzi
k'uttiyo wede Raa y'an ele me*.»
7 A ɗoŋ duuru i dihimo ki tukki Zaŋ
y'a ti'n suyye batem geŋ, y'an di rootiyo,
y'ede: «Kune ɗoŋ ulpi aakede maŋkikagi!
Wee wee un gize urzi wede kun t'alɗa ti
booro ki Raa ere ettiyo goppoŋ te?
8 Iŋkino maŋ kun iso naabo ere beehiye,
geŋ a kize kun ti gime lekkiyaguŋ. Wo kun
roote ye adda k'adduguŋ: "Kaye mugiyey
Ibirayim me", kono kun t'alɗa ti booro Raa
te. Wo kun ollo, n'un di rooto: Ti moŋgali
eŋ miŋ, Raa y'aane yi d'aɗɗe ɗuwo a t'ise
ita k'iŋ̃ŋ̃i k'Ibirayim me.
9 Aŋ̃keŋ̃ŋ̃o booro Raa i guute goppoŋ,
tod'te aa wede yi t'umɓe ulpaasi y'a-
dokkiɗa inda ti sondayzaŋ pay: Undumu
tuuku yi k'ehiyo iŋ̃ŋ̃i beehiye ye maŋ,
an di-ɗekka an di seɗɗa adda k'uwwo
mendí.»
10 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duuru Zaŋ an
di y' tunde, an'de: «Ɗe ay d'ise mummino
me?»
11 Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Aame wede
i-d'ede kallagi sire maŋ, soŋ yi elo a wede
i-k'ede ye. Aame wede i-d'ede omɓo maŋ,
y'an ti dooko ti wede i-k'ede ye.»
12 A ume geŋ i d'ede ɗoŋ seɗɗu jibaaye
toŋ an iido y'a ti'n suyye batem, wo Zaŋ
an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey,
ay d'ise mummino me?»
13 Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune
a munɗa wede an un ɗĩkke geŋ, ti doolo
kun a amɓa ye.»

† **2:42 2.42** ***Ozzine koomat makumu sire:*** I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i ĩide ozzine iŋkino maŋ, y'aane y'a naabe ki Raa.

* **3:6 3.6** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

14 Iŋkino asigiryagi toŋ an di y’ tunde,
an’de: «Wo ɗe kaye me, ay d’ise mum-
mino?» Yoŋ y’an di ruute, y’ede: «Munɗa
wedusu kun amɓe ki toogo ye, ise omɓo
bize ti suma ɗuwo toŋ ulu, ulbuguŋ iso
uŋse a raŋ̱ŋ̱aguŋ.»

Kaza ki wede ettiyo k’ita
(Matiye 3.11-12; Markus 1.7-8)

15 Kane ɗoŋ duuru geŋ an di delliso wo
an di zaapu elkisadaŋ ekki yode, wede
tuuku toŋ yi rootiyo adda k’addí a urzi
Zaŋ geŋ me, an’de: «Kunuŋ eŋ miŋ aasa
Almasi Raa yi biire ko?»
16 Iŋkino maŋ Zaŋ y’an di ruute a kane
pay, y’ede: «Nuŋ n’unni suyyiso batem
t’ahu, wo ɗe wede ettiyo k’ita geŋ yoŋ
toogo yi jiire nuŋ, ni k’îide n’a ki t’eeze
sibe toɓiyagí ye. Yoŋ y’unni suyya batem
t’Unde Kamileŋ̱ wo ti uwwo.
17 Wo yoŋ y’a ɗekka booro aakede we-
dusu yi t’umɓo munɗa ki solɗe a beezí,
y’a silɗa koɗuwo, iŋ̱ni yi-t’oɓa giiyayí, wo
oɗɗo y’a t’ogga mentú adda k’uwwo ere i
k’unto ye.»
18 A ɗoŋ duuru Zaŋ y’an d’eele kooke
ti doolo toŋ ɓaadaŋ. Geŋ iŋkino y’an di
kazita urzi Rabila Majjaanawa me.
19 Wo aame geŋ Erod wede i dokkiyo
siiɗo Galile, Zaŋ y’a y’iipiɗe kono yi ziiɗa
ere leemadí sundutú Erodiyas, wo kono
soŋ y’ize suldî ɗoŋ ulpi ɓaadaŋ ti doolo.
20 Wo t’ekki suldî ɗoŋ pay ulpi Erod y’ize
geŋ, Zaŋ y’a-ti y’ ziiɗa daŋgay.

Suyyiso batem k’Isa
(Matiye 3.13-17; Markus 1.9-11)

21 Ɗoŋ pay Zaŋ yi ti’n zuyye batem maŋ,
Isa toŋ y’a-ti y’ zuyye batem. Wo aame Isa
yi tondiyo Raa geŋ, kandaane a t’ihina,
22 wo Unde Kamileŋ̱ t’a ɗiigo a tuddí,
ti tudde ere aa deere. Wo golla t’a ruute
ti kandaane, t’ede: «Kee ulo nuuno, ni ki
giyye ɓaadaŋ, ulbó uŋse ti kee me.»

Ita moŋgiɗagi k’Isa
(Matiye 1.1-16)

23 Aame Isa i îide suma k’ozzine ada
g’aɗo maŋ, y’a iise kazita Rabila Maj-
jaanawa. Aa in di rootiyo yoŋ ulo ki Yusup,
geŋ ita moŋgiɗagi ettiyo: Yusup yoŋ ulo
k’Eli,
24 Eli ulo ki Matat, Matat ulo ki Lebi, Lebi
ulo ki Melki, Melki ulo ki Yanay, Yanay ulo
ki Yusup,
25 Yusup ulo ki Matatiyas, Matatiyas ulo
ki Amos, Amos ulo ki Nahum, Nahum ulo
ki Esili, Esili ulo ki Nagay,
26 Nagay ulo ki Maat, Maat ulo ki
Matatiyas, Matatiyas ulo ki Simeyin,
Simeyin ulo ki Yosek, Yosek ulo ki Yoda,
27 Yoda ulo ki Yohanan, Yohanan ulo ki
Resa, Resa ulo ki Zorobabel, Zorobabel ulo
ki Salatiyel, Salatiyel ulo ki Neri,
28 Neri ulo ki Melki, Melki ulo ki Addi,
Addi ulo ki Kosam, Kosam ulo ki Elmudam,
Elmudam ulo ki Er,
29 Er ulo ki Zozuwe, Zozuwe ulo ki
Eliyezer, Eliyezer ulo ki Yorim, Yorim ulo
ki Matat, Matat ulo ki Lebi,
30 Lebi ulo ki Simeyoŋ, Simeyoŋ ulo ki
Ziida, Ziida ulo ki Yusup, Yusup ulo ki
Yonam, Yonam ulo ki Eliyakim,
31 Eliyakim ulo ki Meleya, Meleya ulo ki
Menna, Menna ulo ki Matata, Matata ulo
ki Natan, Natan ulo ki Dawut,
32 Dawut ulo ki Zeese, Zeese ulo ki Ibet,
Ibet ulo ki Booz, Booz ulo ki Sala, Sala ulo
ki Nasoŋ,
33 Nasoŋ ulo ki Aminadap, Aminadap ulo
ki Adimin, Adimin ulo ki Arini, Arini ulo
ki Eziroŋ, Eziroŋ ulo ki Pares, Pares ulo ki
Ziida,
34 Ziida ulo ki Yakup, Yakup ulo k’Isaaka,
Isaaka ulo k’Ibirayim, Ibirayim ulo ki Tera,
Tera ulo ki Nahor,
35 Nahor ulo ki Serug, Serug ulo ki Regu,
Regu ulo ki Pelek, Pelek ulo ki Eber, Eber
ulo ki Sala,
36 Sala ulo ki Kenan, Kenan ulo ki
Arpazad, Arpazad ulo ki Sem, Sem ulo ki
Nowe, Nowe ulo ki Lemek,
37 Lemek ulo ki Matusalem, Matusalem
ulo ki Enok, Enok ulo ki Yered, Yered ulo
ki Malaleyel, Malaleyel ulo ki Kenan,
38 Kenan ulo ki Enos, Enos ulo ki Set, Set
ulo ki Adum, Adum ulo ki Raa.

4

Naamiya daggiya k’Isa
(Matiye 4.1-11; Markus 1.12-13)

1 Isa yi kama ti biza k’ooye Zurden
ôoniyo t’Unde Kamileŋ̱, maŋ Unde Raa
gette t’a-di t’iide k’adda balɗa.
2 A ume geŋ Meeda siitanɗani t’a yi
niime daggiya adda k’onniyo ada piɗe geŋ
me. Adda k’onniytagi geŋ yoŋ y’a likke daa
k’omɓo, wo aame onniytagi geŋ an t’iŋgile
maŋ, mosogo t’a yi ziiɗa.
3 Iŋkino maŋ Meeda siitanɗani ti di
ruute, t’ede: «Aame kee Ulo Raa kotto
maŋ, k’elo urzi a mokkolo ette t’a-kime
omɓo.»
4 Isa yi di’n gime onamtú, y’ede: «Koŋ
te m’ollo, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de: “Lekkiyo wedusu,
tod’te t’urzi k’omɓo bizí ɗaŋŋal ye*.”»
5 Maŋ Meeda siitanɗani t’a-di t’iide
k’ekki mokkolo sohoro, wo a kaamiki ita
moziko pay ki duniya ti di gizite,

* **4:4 4.4** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3.

6-7 wo ti di ruute, t’ede: «Aame ki-dikka
wo k’o uttila maŋ, n’a di t’ela a kee toogo
ti laale wede ki moziko pay ette, kono kane
pay eŋ an oo n’ele a nuŋ, wo ni-t’ele a
wede aa ni dehu.»
8 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «M’ollo, ono
eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa,
an’de: “Kee k’ottilo a Galmeega Raazá, wo
geŋ a yode ɗaŋŋal ki naabo me†.”»
9 Saŋ maŋ Meeda siitanɗani t’a-di t’iide
Zeruzalem t’a-ti y’ ziipe t’ekki Ɓoy Raa a
ume wede awwa, wo ti di ruute, t’ede:
«Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, t’awwa geŋ
k’oldĩ k’a zabba siiɗo,
10 kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de:
“Raa y’an di roota maaleekiyagí kono kee,
an gi di booha.”
11 Wo soŋ an riiŋe, an’de:
“an gi di seeɗa beezaŋ,
kono k’a t’alɗa zoŋɗá a ki t’oggo ekki
mokkolo ye‡.”»
12 Isa yi di ruute, y’ede: «M’ollo, ono
eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa,
an’de: “Kee Galmeega Raazá ki y’ naame
ye§.”»
13 Iŋkino aame Meeda siitanɗani ita
naamiya daggiya ere tuuku toŋ pay ti ti
ɗiŋge maŋ, t’a t’irga ti tuddí bini onniyo
ere ti t’oona ti doolo.

Naabo k’Isa a siiɗo Galile
(Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15)

14 Isa geŋ ôoniyo ti toogo k’Unde
Kamileŋ y’a-gime ki siiɗo Galile, wo sundí
t’a îile adda siiɗo pay gette.
15 A ume geŋ yi dooyisito adda ɓoyɗi ɗoŋ
Yawudiyagi ge dooyiso, wo ɗoŋ pay an di
y’ tamma.

Ɗoŋ Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6)

16 Isa y’a t’iiziga, y’a iŋgile ki Nazaret
geeger ere y’a ihira. A onniyo ere ki
puukiyo Yawudiyagi maŋ, aa daayum yi
d’isiyo yi-t’iide adda ɓoy wede Yawudiyagi
ge dooyiso, maŋ y’a t’iiziga y’an di gare
mattup ki Raa ere ti kaaga.
17 An i d’ele mattup lobiɗe ki nebi Ezayi.
Aame yi t’ihina maŋ, yi d’uune ume wede
an riiŋe, an’de:
18 «Unde Galmeega Raa ti konso a eedó,
yoŋ yi ni biire kono n’a kizite Rabila
Majjaanawa a ɗoŋ an k’ede munɗa
ye.
Y’a n’igibe kono n’a kizite a ɗoŋ an ziɗɗo
ɓulagi an t’aɗɗe,
a ɗoŋ koŋzayi edayaŋ a-t’ihina an di wolle
kereŋ,
wo a ɗoŋ an an ooɗíbe yeebadaŋ an t’aɗɗe
ti dabaradaŋ te,
19 kono n’an di kize ozzine wede an di
wolle beeko Galmeega Raa*.»
20 Aame yi ɗiŋge gariya maŋ, mattup
y’a-t’ilbiɗa umatú, yi-di t’ele a wede i
naabiya adda ɓoy geŋŋo, yoŋ y’a-guune.
Wo ɗoŋ pay adda ɓoy geŋ edayaŋ ki tukki
yode.
21 Iŋkino maŋ y’an d’iise rootiyo, y’ede:
«Aŋki batum ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa ɗoŋ kun illiga eŋ, a
t’iide a kune.»
22 Ɓoŋ pay an di y’imme, an ziiɗa
giggiraŋ a ono ɗoŋ majjanɗani uɗɗe ti bizí
geŋ me, wo an di rootiyo, an’de: «Yo eŋ ulo
Yusup ɗe me!»
23 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Ki kotto
n’elkiyo kune kun o roota ono ombiɗe
eŋŋo, kun t’eesa: “Wede daawiya no, ki
daawo tuddá ɗo.” Wo kun o di roota soŋ:
“Kaye ay y’illiga sulɗi ɗoŋ pay kee k’izo
a geeger Kapernayim me, wo a eŋŋo adda
siiɗadá toŋ k’iso sulɗi ɗoŋ iŋkino kay.”»
24 Wo y’a ruute sey, y’ede: «Ɓerec
iŋkino wo n’un di rooto: Nebi geŋ ɗoŋ
a geeger ere y’a ihira ɗaŋŋal, onamí an
k’olliga ye me.
25 Ɓerec iŋkino wo n’un di rooto: Ti
kaaga a ozzinagi ki nebi Eli geŋ, ozzine
aɗo ti gootiyo mizzi yi ki guppe ye, i d’ize
mosogo ɓaadaŋ adda siiɗo pay. A ozzine
geŋ mandayɗayi ɓaadaŋ a siiɗo k’Izirayel
me,
26 wo toŋ nebi Eli Raa yi ki y’igibe ye,
y’a nooge ere soo ti diine kane geŋ me.
Y’a y’igibe k’ume mandaayawa ere soo
Yawudowo ye ti lekkiyo a Sarepita adda
siiɗo ki Sidoŋ†.
27 Soŋ a ozzinagi ki nebi Elize geŋ, i d’ede
ɗoŋ bintiɗagi ɓaadaŋ a siiɗo k’Izirayel me,
wo ti diinayaŋ wenɗa soo toŋ i k’ize ye
kamileŋ me, a t’ize kamileŋ Naama ɗaŋŋal
yoŋ ti siiɗo Siiri‡.»
28 Aame an illiga onamí iŋkino maŋ,
kane ɗoŋ pay i t’ugiye adda ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, an di gulkuwe
ɓaadaŋ.
29 Maŋ kane an t’iiziga, Isa t’adda geeger
an di y’uɗɗe, an di-t’iide neere tokomo
ere geegirzaŋ eego, kono Isa an ti y’ kibiro
k’ekki zire.
30 Wo yoŋ yi t’uɗɗe ti diinayaŋ, y’a ziiɗa
urzizí y’a iŋgile.

† **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.
§ **4:12 4.12** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.
† **4:26 4.26** Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 17.1,8-16.
‡ **4:11 4.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12.
* **4:19 4.19** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 61.1-2.
‡ **4:27 4.27** Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 5.1-14.

Isa yo a Kapernayim
(Matiye 7.28-29; Markus 1.21-28)

31 Iŋkino maŋ Isa y'a-ɗiige ki Kapernayim geeger ki siiɗo Galile. A onniyo ere
ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, ɗuwo yi di'n
dooyiso,
32 wo kane dooyisadí gette t'an di'n
ziiɗa, kono yi dooyiso ti toogo suuniyo ere
ki yode ƀatum.
33 Adda ƀoy wede Yawudiyagi ge dooyiso
geŋ i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedí,
y'a iɗili ti golla awwa, y'ede:
34 «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no,
ki dehu moo me a tukki kaye me? Ay
suune kee k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee
nuŋ ni ki suune, kee Wede Kamileɲ Raa
y'igibo.»
35 Maŋ Isa yi di ruute ti golla zakiɗi,
y'ede: «Koŋ m'a t'appa bizí wo mi t'aɗɗo
ti tukki wede me.» Wede geŋ siitan t'aa
diiɲe siiɗo a diinayaŋ wo t'a t'uɗɗe ti
tuddí, ti-k'ize munɗa ulsu ye.
36 Kane ɗoŋ pay orgiso t'anni ziiɗa wo
an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Urzi
k'ono ɗoŋ kino eŋ miŋ mummino me!
Wede eŋ t'urzi wede an i ele wo ti toogo
ere i-d'ede gette, siitanɗani y'an di rootiyo
an t'aɗɗe, wo an t'aɗɗiya.»
37 Wo Isa sundí ti môolo adda siiɗo gette
pay.

Eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni ƀaadaŋ
(Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)

38 Isa geŋ t'adda ƀoy wede Yawudiyagi
ge dooyiso yi-t'uɗɗe, y'a t'iide daŋ Simo.
Aame y'iiney maŋ yi-t'uuney ande Simo
i-ti d'iire girgir, wo an tunde Isa, an'de:
«Erewo ette mummino ki iso!»
39 Maŋ Isa y'aa d'uttile ki tuddutú, wo
y'a ruute ti golla zakiɗi a ooriyo t'a t'ooli.
A kaamiki ooriyo t'a t'iili, tod' t'a t'iiziga
wo t'an d'iise naabiya.
40 A peeɗo t'a t'iire maŋ, kane ɗoŋ pay
an d'ede ɗoŋzaŋ eeni wede tuuku toŋ t'ita
k'eenizí k'eenizí geŋ, an i di ziko a Isa. Yoŋ
a wede tuuku toŋ yi di zaapu beezí beezí,
wo kane an d'ooniyo bee.
41 Iŋkino kane siitanɗani toŋ an
t'aɗɗiyta kay ti tukki ɗoŋ ƀaadaŋ kaŋ
ɗollite, an d'eesiyo: «Kee Ulo Raa! Kee
Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an di rootiyo ti golla
zakiɗi wo y'an k'ooliyo urzi an ki d'orba
ye, kono kane an yi suune yoŋ Almasi Raa
yi biire me.

Eŋgilso k'Isa ki siiɗo Ziide
(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

42 Aame ume i t'umpile maŋ, ti Kaper-
nayim Isa y'a t'uɗɗe y'a iŋgile k'adda
balɗa. Kane ɗoŋ duuru an di y' dehutu.
Aame an y'uune maŋ, kane an dehu y'a
lekke a sirpadaŋ wo an di y'eegire yi ki'n
ooli ye.
43 Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A
geegiryagi ɗoŋ ti doolo toŋ, i dehu n'an
kizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa
t'iina, kono yi n'igibo miŋ k'iŋkino.»
44 Maŋ adda siiɗo Ziide yi kazita adda
ƀoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k'Isa ɗoŋ ki poone
(Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20; Zaŋ 21.1-11)

1 Onniyo soo Isa yoŋ a biza bar ki
Zenezaret, wo kane ɗoŋ duuru an di-
t'ugiye, an di ŋaayu ti tuddaŋ kono an
dehu an d'olliga ono Raa.
2 Maŋ a biza geŋ yi wulle tookiyagi
sire, ɗoŋ sawwiya an ti ɗiggite an opilsito
lembiɗagaŋ.
3 Isa geŋ yi di gili adda tooko ere soo,
tod'te ki Simo, wo yi di ruute a yoŋ, y'ede:
«Ti zeŋge k'in odo k'adda k'ahu booloŋ.»
Aame an a iide k'adda maŋ, Isa y'a-guune
ekki tooko wo y'a iise dooyiso ɗoŋ duuru.
4 Aame y'a ti ɗiŋge dooyisadí maŋ,
yi di ruute a Simo, y'ede: «Kun a odo
k'adda mohita gettiyo, wo kun ti kakko
lembiɗaguŋ, kun sawwoy puuni.»
5 Maŋ Simo yi di'n gime onamí, y'ede:
«Wede dooyiso, diɗɗo ette kaye ay niite
bini bini toŋ, munɗa ay k'uune ye, wo a
onamá geŋ kaye ay di-kakke lembiɗagey
me.»
6 Aame an ti gikke maŋ, an di ziki puuni
lembiɗagaŋ ƀokƀok aa a sittite.
7 Iŋkino maŋ kane an d'umƀe beezaŋ,
i-kaza laŋziyagaŋ ɗoŋ adda tooko ere ti
doolo an t'okko noogiyadaŋ. Kane an iido
maŋ, ti kane pay an t'ûunite ƀokƀok ti
puuni tookiyagi sire geŋ aa i di sooyite.
8 Aame Simo Piyer yi wulle iŋkino maŋ,
y'a-dikke a ɗaana k'Isa wo y'a ruute,
y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'a leɗɗo ti tuddó
me, kono nuŋ wede k'oldiko.»
9 Yi rootiyo iŋkino kono yode ti ɗoŋ
a itadí pay orgiso t'anni ziiɗa ƀaadaŋ, a
ƀaadika puuni ɗoŋ an ziki geŋ me.
10 Wo Zak ti Zaŋ iŋ̃ni Zebede, kane ɗoŋ
naabadaŋ kaŋ soo ti Simo me, toŋ iŋkino
kay orgiso t'anni ziiɗa. Wo ɗe Isa yi di
ruute a Simo, y'ede: «Kee k'orgiɗe ye, ti
aŋki eŋ k'a t'isa wede dehutu ɗuwo an
d'etto k'urzizó.»
11 Iŋkino aame ti tookiyagaŋ an iiney
biza zeŋge maŋ, sulɗizaŋ pay an d'iili
geŋ̃ŋo, an di diine Isa.

Eliyo beeko a wede bitiɗe
(Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45)

12 Onniyo soo Isa yi t'iide k'adda geeger
soo ki siiɗo Galile, a ume geŋ i d'iido
wede bitiɗe tuddí risimik. Aame yi wulle
Isa maŋ, y'a t'uttile zumayí a siiɗo, wo

y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki dehu maŋ, k'o eli beeko n'a t'ise kamileŋ̃ a ɗaana Raa.»

13 Maŋ Isa y'a igibe beezí, y'a yi butte wo y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ni dehu, ki t'iso kamileŋ!» A kaamiki bitiɗayí a ɲukkiɗe.

14 Wo Isa yi di ruute, y'ede: «K'ollo koɗuwo, a munɗa wede ize eŋ, a wenɗa soo toŋ ki rootey ye! Wo ɗe k'odo deddet, ki-ti kazoy tuddá a wede seɗeke y'a ki ti wolley, wo k'a eloy munɗa ki seɗeke a kize ki t'ize kamileŋ̃ aa Muusa y'a ruute adda k'oogoro in d'ise*, kono ɗoŋ pay an di wolle kee k'uune bee.»

15 Aame geŋ rabila k'Isa ti-teepiyo ki teepiyo, wo ɗoŋ ɓaadaŋ an d'ettiyo ki tuddí kono an d'ollige onamí wo an d'ooniyo beeko k'enɗanzaŋ.

16 Wo yo Isa yi t'argu k'adda balɗa kono yi-tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede ruŋguyuŋ
(Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12)

17 Onniyo soo Isa yi dooyiso ɗuwo. Kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, an iido ti illiyagi ɗoŋ pay ki siiɗo Galile, ki siiɗo Ziide, wo ki Zeruzalem, an di-guune a sirpadí. Wo toogo Galmeega Raa ti yode, ti-d'eliyo urzi y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni.

18 Aame geŋ i d'iido ɗuwo an d'umɓo wede ruŋguyuŋ ti zaaɗe, an dehu an ti y' t'ele k'adda ɓoy an ti y' zaape a ɗaana k'Isa.

19 Wo kono ɗuwo ɓaadaŋ geŋ urzi an ti y' t'ele k'adda ɓoy umbo, iŋkino maŋ an a-ti gili t'ekki ɓoy geŋ̃ŋ̃o, an d'ihina bulɗo, ruŋguyuŋ an ti y' zuuye ti zaaɗayí pây a diine ɗoŋ duuru a ɗaana k'Isa.

20 Isa yi wulle kane an ziipe addaŋ a yode maŋ, aame geŋ y'a ruute, y'ede: «Olɗíkadá n'a y' t'ize tambobino.»

21 Maŋ kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, an d'elkiso adda k'addaŋ, an'de: «Yo wede eŋ miŋ wee wee yi kalɗíta suma Raa iŋkino me? Wee wee aane aase tambobino a olɗíko wede, daa ki Raa siidí ye maŋ?»

22 Isa elkisadaŋ y'a ti zuune wo y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun d'elkiso adda k'addugunŋ iŋkino me?

23 Ise laylay a jiire miŋ too me a nuŋ n'a roote: "Olɗíkadá Raa y'a y' t'ize tambobino†" kunuŋ, n'a roote: "Ki t'oozo wo k'a oziro‡" me?

24 Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, adda duniya ette o d'ede toogo k'isiyo tambobino a olɗíko.» Maŋ yi di ruute a wede ruŋguyuŋ, y'ede: «Nuŋ n'a di rooto, ki t'oozo, ki t'amɓo zaaɗayá, k'a aaho ɓoozá.»

25 A kaamiki geŋ wede y'a t'iiziga a ɗaana ɗuwo pay, y'a t'umɓe zaaɗayí wede yi moone eego, wo y'a aahe ɓoozí yi tamma Raa.

26 Kane ɗoŋ pay geŋ an ziiɗa giggiraŋ wo an tamma Raa. Ti orgiso ɓaadaŋ adda k'addaŋ an di rootiyo, an'de: «Aŋki kaye ay wulle sulɗí ɗoŋ ki k'aane ki ki ti'n roote ye!»

Waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17)

27 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'uɗɗe wo yi wulle wede seɗɗu jibaaye sundí Lebi, yi-guune a ume naabadí yi seɗɗu jibaaye. Isa yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

28 Maŋ yoŋ y'a t'iiziga, sulɗízí pay yi d'iili, wo y'a yi diine.

29 Lebi yi d'ize omɓo ɓaadaŋ a ɓoozí a suma k'Isa, i d'ede ɗoŋ seɗɗu jibaaye ɓaadaŋ wo ɗoŋ ti doolo toŋ ede, an di-guune omɓo ti kane kaŋ soo.

30 Kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro a diinayaŋ an d'orbe suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i, an an di ruute a sanalliyagi k'Isa, an'de: «Ki moo me kun d'omɓo wo kun di soɓo ti ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ k'olɗíko oŋgo me?»

31 Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kane ɗoŋ waaliŋ̃ an ki y' dehe ye wede daawiya me, wo i yi dehe ɗoŋ k'eeni.

32 Nuŋ ni k'iido'ŋ waaku kane ɗoŋ ki diine ye, wo ɗe n'iido'ŋ waaku kane ɗoŋ k'olɗíko kono an di-kime lekkiyadaŋ.»

Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k'omɓo
(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)

33 Kane Pariziyeŋ an i di ruute a Isa, an'de: «Sanalliyagi ki Zaŋ ti ɗoŋ ki kaye, onniyo muno an di lekkiyo daa k'omɓo wo an tondiyo Raa, wo kaciŋ kane sanalliyagá an d'omɓo wo an di soɓo me.»

34 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiyo miŋ ɗuwo ɗoŋ an'ni wiiko a tarnaape ki seeɗu, kun di'n ise ki toogo an di lekke daa k'omɓo ko, aame kule k'ere yoŋ a sirpadaŋ geŋ me? Aha, iŋkino ye!

35 Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule k'ere ti diinayaŋ an ti y'umɓa maŋ. A onniytagi geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'omɓo kollo.»

Sulɗí ɗoŋ mazzini ti ɗoŋ aware
(Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)

36 Isa y'an di ruute ono ombiɗe eŋ̃ŋ̃o sey, y'ede: «Beehiye ye wenɗa yi sitte ɓuuɗe

* **5:14 5.14** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

† **5:23 5.23** ***Olɗíkadá Raa y'a y' t'ize tambobino:*** I-kaza munɗa wede ɗoŋ duuru t'ersadaŋ an ki y' wolle ye.

‡ **5:23 5.23** ***Ki t'oozo wo k'a oziro:*** I-kaza munɗa wede ɗoŋ duuru an di wolle t'ersadaŋ.

kalle aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me, para maŋ kalle wede aware ki ti y' zitto wo buuɗe kalle wede aware ki zitto'ŋ geŋ, ti kalle mazzini an ki t'okkiya ye.
37 Wo ƀeehiye ye wenɗa yi t'eepe toote k'iŋ̃ni biŋ wede oozige ƀotto adda riitile wede mazzini me, para maŋ toote wede oozige ƀotto geŋ y'a-ƀatte riitile, toote a t'oƀi siiɗo wo riitile a latte pây.
38 Ki too maŋ i dehu toote wede oozige ƀotto geŋ eepiyadí adda riitile wede aware.
39 Geŋ wede tuuku yi t'iiƀe toote wede iine maŋ, toote wede oozige ƀotto geŋ yi ki y' dehe ye kono y'a t'eese: "Wede iine uŋse a jiire."»

6

Isa ti onniyo ere ki puukiyo
(Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)

1 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi doopiɗe t'adda domƀi ɗoŋ ki geme ti sanalliyagí. Aame geŋ kane sanalliyagí an sattita geme, an t'aɗɗuzu an t'ayɗu.
2 Kane Pariziyeŋ oŋgo an di ruute, an'de: «Ki moo me kun d'isiyo munɗa wede oogiradiŋ ti k'ele urzi k'isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?»
3 Maŋ Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Ki kotto kun gire munɗa wede ti kaaga onniyo soo yode Dawut y'ize ti ɗoŋ a itadí, aame mosogo ti'ni ziiɗa geŋ me.
4 Yi-t'iide adda Ƀoy Raa wede an ikkima ki golmodo, y'a ziki mappa wede an i ele seɗeke a Raa, wo yode ti ɗoŋ a itadí an d'iimi*. Wo Raa y'an k'ize munɗa ye, ki too maŋ kane an k'ede ye urzi an d'oomi me, oogiradiŋ t'ele urzi a ɗoŋ seɗeke ɗaŋŋal†.»
5 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, o d'ede urzi k'isiyo munɗa wede aa addó i dehu ekk'onniyo ere ki puukiyadiŋ te.»

Wedusu beezí unto
(Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6)

6 A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo maŋ, Isa yi-t'iide adda ƀoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, y'a iise dooyiso ɗuwo. Adda ƀoy geŋ i d'ede wedusu soo iŋkino beezí wede k'ammade unto.
7 Kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, an dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo an di wolliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko?
8 Wo yo Isa yi suune elkisadaŋ te, iŋkino maŋ yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Kee ki t'oozo, ki t'ôhor a ɗaana ɗuwo pay kino.» Maŋ wede y'a t'iiziga, y'a t'îhira a umayí geŋ̃ŋo.
9 Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «N'un di'n tondo ɗo, oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo me a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A wedusu ki-d'ise beehiye kunuŋ, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'îde ko?»
10 Aame geŋ kane ɗoŋ pay Isa yi di'n wolliyo adda k'edayaŋ, wo saŋ yi di ruute a wede geŋ, y'ede: «Beezá ki y'onɗo.» Maŋ y'a y'unɗe, wo beezí a t'ikkima.
11 Wo kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ geŋ addaŋ a ûune ti kulkuwo, an di rootiyto ti tuddaŋ a munɗa wede an aane an i d'ise a tukk'Isa geŋ me.

Beeriyo ɗoŋ zina k'Isa
(Matiye 5.1; 10.1-4; Markus 3.13-19)

12 Aame geŋ saŋ Isa y'a-gili k'ekki kesse kono y'a tonde Raa, wo diɗɗo y'a-t'umpile pay ti tondiyo Raa.
13 Aame ume i t'umpile maŋ, Isa y'a wiike sanalliyagí, wo yi biire ti diinayaŋ ɗoŋ koomat makumu sire y'anni wiike sundaŋ ɗoŋ zina.
14 Kane sumƀiyagaŋ: Simo wede Isa y'a yi wiike sundí soo te Piyer, wo leemadí Andire; Zak, Zaŋ, Pilip, Bartelemi,
15 Matiye, Toma wo Zak ulo k'Alpe; Simo wede an yi waaku wede addí wehini kono siiɗadí me;
16 Ziidas ulo ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede saŋ y'a t'owila Isa.
17 Saŋ maŋ t'ekki kesse Isa ti kane ɗoŋ yi biire an di ɗiigo ki bere wede ekki kesse geŋ̃ŋo batum, a ume wede sanalliyagí ɗoŋ ƀaadaŋ an t'ugiye. A ume geŋ̃ŋo toŋ i d'ede ɗoŋ duuru ƀaadaŋ an iido ti siiɗo Ziide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti geeger Tir ti Sidoŋ ɗoŋ a biza bar.
18 Kane an iido kono an dehu an di y'olliga wo y'an t'ele beeko a enɗanzaŋ. Wo kane ɗoŋ siitanɗani an'ni dabirsa geŋ, y'an d'ele beeko.
19 Kane ɗoŋ duuru pay an dehu an di botte tudde k'Isa, kono toogo i d'aɗɗiya ti tuddí, an d'ooniyo beeko pay.

Uŋsuwo wo dabar
(Matiye 5.1-12)

20 Iŋkino maŋ Isa y'a zibbe edayí k'ume sanalliyagí wo y'a ruute, y'ede:
«Uŋsuwo a kune ɗoŋ un k'ede munɗa ye,
kono Moziko Raa tod'te ki kune.
21 Uŋsuwo a kune ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo mosogo t'unni tôwwo,
kono saŋ maŋ omƀo t'un di'n pilɗey.
Uŋsuwo a kune ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo kun môolo,
kono saŋ maŋ kun di koobitey.

* **6:4 6.4** Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7.
† **6:4 6.4** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

22 Uŋsuwo a kune aame ɗuwo an un
olmiɗe, an unni koogire, an unni kalɗita
wo an un rootiyto ono ɗoŋ ulpi a egguŋ,
kono kun ziipe adduguŋ a nuŋ wede an
n'ehe aa ulo wede eŋ̃ŋo.
23 Aame sulɗi geŋ an iina maŋ, kune ul-
buguŋ un iso uŋse wo kun oldíto uŋsuwo
k'awwa, kono munɗa wede Raa yi dehu
y'un t'eley geŋ, yoŋ ɓaadaŋ y'unni delliyo
a kandaane. Geŋ iŋkino kay kane maawaŋ
an'ni dibire nebiyagi ɗoŋ ti kaaga me.
24 Wo ɗe dabar a kune ɗoŋ bey,
kono uŋsuwaguŋ kun t'uune baa.
25 Dabar a kune ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo omɓo t'unni
palɗa,
kono saŋ maŋ mosogo t'un di'n t'îdey.
Dabar a kune ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo i koobiyto,
kono saŋ maŋ kun di lekkey adda môolo
wo kun d'ôoley ti zumari a edaguŋ.
26 Dabar a kune aame ɗuwo pay an unni
tamma maŋ, kono geŋ iŋkino kay kane
maawaŋ an ize ti ɗoŋ an ti t'isiyo tuddaŋ
aa nebiyagi.»

Geyyiso ɗoŋ k'aduguŋ
(Matiye 5.39-47)

27 «Wo n'un di rooto a kune ɗoŋ i
n'ollige: Kun geyyo kane ɗoŋ ti kune adu,
kun an iso beehiye a ɗoŋ unn'olmiɗe me.
28 Kun zaapo beeko a ɗoŋ unni duuɗiyo,
wo kun tondo Raa kono ɗoŋ i rootiyto ono
ulpi a tukki kune.
29 Aame wede yi ki diiŋ̃e a toƀƀisadá ki
bita maŋ, ki kama toƀƀisadá ere soo toŋ
maŋ y'a ki ti daaŋ̃a. Aame wede yi t'umƀe
kallayá wede goole maŋ, ki-oolo kallayá
wede ŋ̃eŋku t'adda toŋ y'a t'amƀo pây.
30 Wede tuuku yi tondiyo munɗa ti beezá
maŋ, ki eelo, wo aame wede yi t'umƀe
munɗazá maŋ, ki y' tonda ye.
31 Munɗa wede kun dehu ɗuwo an un
d'ise geŋ, a kane toŋ kun an iso iŋkino kay.
32 Aame kun geyyiso ɗoŋ unni geyy-
iso ɗaŋŋal maŋ, sunduguŋ ede ɗey ko?
Ɗerec, ɗoŋ k'oldíko toŋ kane an geyyiso
ɗoŋ an'ni geyyiso kay.
33 Wo aame kun isiyo beehiye a ɗoŋ
unn'isiyo beehiye ɗaŋŋal maŋ, sunduguŋ
ede ɗey ko? Ɗerec, kane ɗoŋ k'oldíko
batum toŋ an isiyo iŋkino kay.
34 Aame kun eliyo see a wede kun elkiyo
y'un yi kima ɗaŋŋalaŋ maŋ, geŋ sun-
duguŋ ede ɗey ko? Ɗerec, ɗoŋ k'oldíko
toŋ kane an eliyo see a ɗoŋ k'oldíko ɗoŋ
aana an yi kima.
35 Wo ki too maŋ kun geyyo kane ɗoŋ
ti kune adu, kun an iso beehiye, kun an
elo see me wo kun zaape adduguŋ eego ye
aame an un ki y' gime ye toŋ maŋ. Iŋkino
maŋ munɗa wede Raa yi dehu y'un t'eley
geŋ yoŋ ɓaadaŋ, wo kun t'isey iŋ̃ŋi ki Raa
goole a jiire pay. Ɗerec, yoŋ wede beehiye
a ɗoŋ i ki rootiyo koɗuwo a yode ye, wo a
ɗoŋ bundiɗí pây.
36 Kun t'iso ɗoŋ i wolliyo sommagi
ɗuwo, aakede Meeguguŋ Raa toŋ yi wol-
liyo sommagi ɗuwo.»

Ki ɗekke booro a tukki bakadá ye
(Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25; 7.3-5)

37 «Kun ɗekke booro a tukki wede tuuku
toŋ maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki ɗekka booro
egguŋ ye. Kune ɗoŋ oŋgoŋ kun i seeɗa
ti booro ye, geŋ booro Raa toŋ t'un ki'n
seeɗa ye. Kun oyyo isiyo tambobino a
wede tuuku toŋ maŋ, geŋ Raa toŋ y'un
t'isa tambobino.
38 Kune a wede tuuku toŋ kun i elo, geŋ
Raa toŋ y'un t'eela. Y'un t'eela ɓaadaŋ
adda munɗaguŋ ɓoo, sokkiyo wo a pilɗita.
Ɗerec, dooziyo ere kun dooziyo a ɗuwo
gette, Raa toŋ y'un ti dooza a kune iŋkino
kay.»
39 Isa y'an di ruute ono ombiɗe sey,
y'ede: «Kun ollo, wede koosiyo'ŋ bakadí
koosiyo yi y'arkiɗe ko? Para maŋ sirwaŋ
pay an di sildíti adda k'olɗe.
40 Sanallusu geŋ, yoŋ t'ekki wede dooy-
isadí ye, wo ɗe wede tuuku yi-duuye
beehiye maŋ, y'a t'ise aa wede dooyisadí.
41 Ki moo me ki wolliyo uŋ̃umu wede
adda k'ersa leemadá, wo undumu wede
adda k'ersa kee, ki gi di y'owwiyo ye me?
42 Ɗe mummino k'a aane ki di roote a
leemadá, k'a t'eese: "Leema ki nuŋ, k'oolo
n'a di t'amƀo uŋ̃umu wede adda k'ersadá
eŋ̃ŋo", wo undumu wede adda k'ersadá,
kee batum ki ki y' wolliyo ye me? Kee
wede biza sire sire, ki t'amƀo undumu
wede adda k'ersadá ɗoo, iŋkino k'a wolla
kereŋ, saŋ k'a t'amƀa uŋ̃umu wede adda
k'ersa leemadá kollo.»

Undumu ti iŋ̃ŋizí
(Matiye 12.33-37; 7.16-21)

43 «Undumu wede beehiye'ŋ, iŋ̃ŋi ulpi
yi ki t'ehe ye, wo undumu wede ulsu toŋ,
iŋ̃ŋi beehiye yi ki t'ehe ye.
44 Undumu tuuku toŋ ki y' suune t'urzi
k'iŋ̃ŋizí. Geŋ iŋkino iŋ̃ŋi tormo ki ki rakke
ye ekk'undumu k'ahimagi me, wo iŋ̃ŋi
k'inda biŋ̃ ki ki rakke ye ekki woskani me.
45 Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyko
t'ettiyo ti sulɗi ɗoŋ beehiye y'ukume adda
k'addí, wo wedusu wede ulsu'ŋ, munɗa
ulsu y'ettiyo ti sulɗi ɗoŋ ulpi y'ukume
adda k'addí. Ɗerec, munɗa wede wedusu
y'okumso adda k'addí geŋ̃ŋo aɗɗíya ti bizí
me.»

Ɓoyɗi sire
(Matiye 7.24-27)

46 «Ki moo me kune kun di n’ waaku
“Galmeegey, Galmeegey”, wo kun ki t’isiyo
ye munɗa wede n’un rootiyo me?
47 Wede tuuku y’ettiyo ki tuddó, y’ollige
onamó wo yi sooru eego maŋ, nuŋ n’un di
roote yoŋ geŋ yi deeyiso aa wee wee.
48 Yode geŋ yi deeyiso aa wede y’oozige
ɓoy. Yoŋ geŋ yi d’ittiba olɗe sohuru wo ita
ɓoy y’a di ziipe eego paŋgiragi. Kuyyo ti
gilo wo ooye y’a ûune i palɗita waawiye.
Bormo gette t’a ŋiiya ɓoy geŋ̤ŋ̤o wo toŋ
maŋ y’a k’iddira ye, kono ɓoy geŋ oozigayí
koɗuwo.
49 Wo ɗe wede y’ollige onamó wo yi ki
sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso
aa wede y’a t’iiziga ɓoy a siiɗo daa ki
zaapu k’ita ɓoy. Ooye y’a ûune i palɗita
waawiye. Bormo gette t’a ŋiiya ɓoy geŋ̤ŋ̤o,
wo a kaamiki ɓoy a ruuge, a ŋ̤ulile pay.»

7

Zaapu k’adde ki goole k’asigiryagi
(Matiye 8.5-13; Zaŋ 4.46-54)

1 Aame Isa onamí a ɗoŋ duuru y’a ti’n
ɗiŋge pay maŋ, y’a t’iiziga y’a iŋgile
geeger Kapernayim.
2 A ume geŋ i d’ede goole k’asigiryagi
meeda ki Romeŋ, yoŋ i-d’ede wede naabo
yi y’ giyye ɓaadaŋ wo yi-t’iire eeni y’unto.
3 Aame goole k’asigiryagi geŋ y’illiga
taaya k’Isa maŋ, yi d’igibe ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi miibi ki tukki yode, an i-d’oɓo
bey kono y’a ette y’a uttey wede naabadí.
4 Kane deero geŋ an iiney a sirpa k’Isa
maŋ, an i-d’iise oɓe bey an koɗɗime,
an’de: «Wede eŋ, y’îide kee k’a ette k’a
di y’ noogey,
5 kono yoŋ geŋ siiɗadey yi ti giyye, wo
ɓoy wede in di dooyiso toŋ ay iiziga yode.»
6 Iŋkino maŋ Isa an di giyye ti kane kaŋ
soo, an d’iŋgile. Aame yoŋ y’iiney gopponŋ
ti ɓoy maŋ, goole k’asigiryagi meeda yi
d’igibe laŋziyagi, an i-di ruute, an’de:
«Goolayey y’ede: Galmee’ki nuŋ, kee ki
naate ye, kono nuŋ ni k’îide ye k’a ette ki
ɓoozó me.
7 Geŋ kono k’iŋkino ni wulle tuddó maŋ,
nuŋ batum o k’ede urzi n’a k’ette ki tuddá
ye. Wo tiŋ geŋ miŋ ki rooto munɗa soo
kono wede naabadó y’a t’oone bee.
8 Iŋkino nuŋ batum n’ottilso a ɗoŋ deero
t’eedó, wo i d’ede asigiryagi ɗoŋ nuŋ goole
t’eedaŋ. Aame ni rootiyo a wede soo:
“K’odo!” maŋ, geŋ yi d’eŋgilso. Aame
ni rootiyo a wede doolo: “K’edi!” maŋ,
geŋ yi d’ettiyo. Wo aame ni rootiyo a
ɓulayó: “Naabo ette ki-t’iso!” maŋ, geŋ
yi-ti t’isiyo.»
9 Aame Isa y’illiga ono geŋ̤ŋ̤o maŋ, y’a
ziiɗa giggirí kono yode geŋ me, wo y’a-
gime ki tukki ɗoŋ duuru ɗoŋ i yi daaniya,
y’an di ruute, y’ede: «Kun ollo, n’un di
rooto: Adda siiɗo k’Izirayel batum toŋ, ni
k’uune ye wede a zaape addí a Raa aa yode
kino eŋ me.»
10 Wo kane ɗoŋ zina an di-gime ki
ɓoy, an iide maŋ an y’uuney wede naabo
y’uune bee.

Balɗiya k’ulo obulsu ki mandaayawa

11 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y’a iŋgile ki geeger
sundutú Nayin, sanalliyagí ti ɗoŋ duuru
ɓaadaŋ an di y’ daaniya.
12 Aame y’iiney gopponŋ ki biza bumɓu
ki geeger gettiyo maŋ, an a-t’ikkima ti
ɗuwo an t’ette ottibe nuune k’ulo obulsu ki
mandaayawa yoŋ soo ɗaŋŋal y’inda. Wo
ɗoŋ ɓaadaŋ ti geeger gette a itatú.
13 Aame Galmeega yi wulle erewo gettiyo
maŋ, i di t’ize sommagi, wo yi di ruute,
y’ede: «Koŋ m’anna, m’ôole ye.»
14 Saŋ y’a d’iide gopponŋ ki sirpa saŋgali
y’a-butte, maŋ ɗoŋ i sarkiya an t’îhira, wo
Isa y’a ruute, y’ede: «Ulo ki nuŋ n’a di
rooto, ki t’onno!»
15 Maŋ wede inda y’a t’iizi, y’a-guune,
y’a iise rootiyto, wo Isa yi di y’ele a meedí.
16 Kane ɗoŋ pay orgiso t’anni ziiɗa, wo
an tamma Raa, an’de: «I uɗɗo nebi goole
a diinayiŋ, wo Raa y’ukko noogiyo ɗoŋzí!»
17 Wo a munɗa wede Isa y’ize geŋ,
rabiladí a-tiipe adda siiɗo Ziide pay, wo ti
siiɗiyagi pay ɗoŋ i ti ɗuule.

Ɗoŋ zina ki Zaŋ Batis
(Matiye 11.2-6)

18 A sulɗi ɗoŋ pay ize geŋ, a goolayaŋ
Zaŋ Batis sanalliyagí an i-di t’îide taaya.
Maŋ yoŋ yi wiike ɗoŋ sire ti diinayaŋ,
19 wo y’an igibe ki tukki Galmeega kono
an ti y’ tondo: «Kee miŋ Almasi Raa yi
biire, saŋ a etto ko? Kunuŋ ay di dello
wede doolo ko?»
20 Aame an iiney a sirpa k’Isa maŋ,
an i-di ruute, an’de: «Kaye Zaŋ Batis
y’ayn’igibo kono ay ki ti tonde: “Kee miŋ
Almasi Raa yi biire, saŋ a etto ko? Kunuŋ
ay di dello wede doolo ko?”»
21 A ume geŋ miŋ Isa y’an d’ele beeko a
ɗoŋ k’eeni ɓaadaŋ, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo,
wo ɗoŋ an d’ede siitanɗani a eedaŋ, wo
koŋzayi ɓaadaŋ edayaŋ y’an di’n ihinte.
22 Saŋ y’an di’n gime onamaŋ, y’ede:
«Kun’do a Zaŋ, kun i-t’ôodoy taaya a
munɗa wede kun wulle wo kun illiga eŋ
me: Koŋzayi an di wolliyo kereŋ, ɗoŋ
jekese an sooru beehiye, ɗoŋ bitiɗe an t’ize
kamileŋ, duŋgiyagi an d’ollige, ɗoŋ unto

* **7:22 7.22** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1.

an di bilɗe, wo Rabila Majjaanawa an an
gizite a ɗoŋ an k'ede munɗa ye*.
23 Wo uŋsuwo a wede y'a ziiɗa zakiɗi
kono nuuno bini ɗaŋgu!»

Rootiyo k'Isa a tukki Zaŋ Batis
(Matiye 11.7-11)

24 Ɗoŋ zina ki Zaŋ Batis an t'iŋgile maŋ,
saŋ Isa y'a iise rootiyto a ɗoŋ duuru a tukki
Zaŋ, y'ede: «Kun iide k'adda balɗa wolliyo
ki moo me? Ki wedusu wede aa alala ere
maaye yi t'agisa gettiyo ko? Aha!
25 Ɗe iŋkino kun iide wolliyo ki moo me?
Ki wedusu yi t'usse kallagi majjanɗani ko?
Wo ɗe kane ɗoŋ ossiyo kallagi majjanɗani
wo an lekkiyo togos geŋ, an lekkiyo adda
ɓoyɗi mozagi.
26 Ɗe kun iide wolliyo ki moo me? Ki
nebi ko? Eyye, wo kun ollo n'un di rooto,
yoŋ geŋ yi jiire nebi sey.
27 Ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa a tukki Zaŋ, an'de:
"Kun ollo, nuŋ n'a t'igiba wede zindó y'a
ooguma ki poone ti kee,
y'a di t'okkimey urzizá†."»
28 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo,
n'un di rooto, ti diine ɗuwo ɗoŋ pay erayi
an ehe geŋ, wede aase goole a ceere Zaŋ
umbo. Wo iŋkino toŋ maŋ, wede yoŋ
ŋ̃eŋku a jiire adda Moziko Raa geŋ, yoŋ
goole yi jiire Zaŋ.
29 Kane ɗoŋ pay ti ɗoŋ seɗɗu jibaaye
batum toŋ an di y'illiga, an di zuune Raa
yoŋ ki diine, maŋ an d'iyye Zaŋ y'a ti'n
zuyye batem.
30 Wo kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro, an di giigira munɗa wede Raa yi
dehu y'aase a kane me, maŋ an di-tuuge
Zaŋ y'a ti'n suyye batem me.»
31 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Ɗoŋ
aŋkeŋ̃ŋo eŋ n'a t'eese kane aa wee wee?
An deeyiso aa wee wee?
32 Kane an deeyiso aa iŋ̃ŋi an ti guune a
bere ɗoŋ duuru, an di waakutu eebaŋ, an
d'eesiyo: "Kaye ay un di biiha siraro toŋ
maŋ, kun ki d'immira ye! Ay un d'ûure
ôoro k'unto toŋ maŋ, kun ki d'îile ye!"
33 Iŋkino Zaŋ Batis y'iina geŋ, yi k'omɓo
mappa ye, toote k'iŋ̃ŋi biŋ̃ yi k'iiɓe ye, wo
kun di rootiyo, kun'de: "Ɗoŋ i-d'ede siitan
a eedí."
34 Wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede
eŋ, n'iina maŋ ni d'omɓo ni soɓo, wo
kun di rootiyo, kun'de: "Kun wollo, wede
eŋ y'elkiyo miŋ a omɓo ti soɓo toote
k'iŋ̃ŋi biŋ̃ ɗaŋŋal, yoŋ laŋze ki ɗoŋ seɗɗu
jibaaye wo ti ɗoŋ k'oldîko oŋgo."
35 Wo Raa'ŋ suuniyo k'ono ere i d'ede,
ɗuwo an ti zuune tod'te ki diine t'urzi
k'iŋ̃ŋizí pay.»

Isa ti erewo t'isiyo oldîko

36 I d'ede wede soo iŋkino yoŋ Pariziyeŋ,
y'a wiike Isa y'a oomey di yode. Isa y'a
t'iide di wede geŋ̃ŋo wo an di-guune an
d'oomi.
37 I d'ede adda geeger gette, erewo
sundutú ti môolo k'isiyo k'oldîko. Aame
t'illiga Isa an ti guune omɓo di wede
Pariziyeŋ geŋ̃ŋo maŋ, ti d'umɓo ulo
diŋgile an ikkima ki mokkolo sundutú
albaatir, adda egey ɗoŋ eeɗîyadaŋ uŋse.
38 Ti-t'iide dar k'Isa a ume zoŋɗí wo t'a
iise môolo, zoŋɗí t'a ti'n zuyye ti zumartú,
t'a ti'n zippite t'ilaltú, ti-d'ize puuc a zoŋɗí
i-kaza ottilsatú ɓaadaŋ a yoŋ me, wo ti di
yirgite egey geŋ a zoŋɗí.
39 Aame yo Pariziyeŋ wede i wiike Isa yi
wulle iŋkino maŋ, y'a ruute t'adda k'addí,
y'ede: «Aame wede eŋ yoŋ nebi ki kotto
maŋ, y'a ti suune erewo ere i y' butte
gettiŋ wee te, tod'te ere an amɓu sundutú
k'isiyo k'oldîko.»
40 Iŋkino Isa y'a t'ihina bizí, yi di ruute
a Pariziyeŋ, y'ede: «Simo, nuŋ oo ede ono
n'a di roote.» Maŋ yi di'n gime onamí,
y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto.»
41 Isa y'a ruute, y'ede: «I d'ede ɗoŋ sire,
an i di kime soŋko ki wede y'an ele see.
Wede soŋ yi di-kime tamma meeda paat,
wo soŋ tamma ada paat.
42 Aakede kane an k'iine kamatú ye geŋ,
wede y'an d'ize beeko, sirwaŋ pay seezaŋ
y'an di y'îide. Kane ɗoŋ sire geŋ, wede a
yi geyye a di ceere tuuku me?»
43 Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «A
elkiyadó maŋ, yi ize beeko a wede seezí
ɓaadaŋ a jiire wo yi-di y'îide geŋ̃ŋo.» Isa
yi di ruute, y'ede: «Ono geŋ ki ti'n ɗîkke
ɗerec.»
44 Maŋ Isa y'a-gime ki tukk'erewo get-
tiyo, wo yi di ruute a Simo, y'ede: «Erewo
ette ki ti wolliyo ɗe'ŋ? Nuŋ ni-t'iido adda
ɓoozá wo ahu toŋ k'o k'eele ye k'opilso
zoŋɗó me, wo ɗe tod' t'o t'upile zoŋɗó ti
zumartú wo t'a zippite t'ilaltú.
45 Kee ki ki n' ziiɗa yop k'o k'ize puuc
a toɓɓisadó ye, wo ɗe tod'te t'ume n'iina
geŋ miŋ, ti k'iili ye k'isiyo puuc a zoŋɗó
me.
46 Kee egey k'iŋ̃ŋi k'olibiye a eedó k'o ki
yirge ye, wo tod' t'o di yirgite egey ɗoŋ
eeɗîyadaŋ uŋse a zoŋɗó.
47 Kono kamo n'a di rooto: geyyiso ere
ɓaadaŋ t'ize gette i-kaza t'oldîkatú ere
ɓaadaŋ, tod' t'uune tambobino. Wo a
wede ooniyo tambobino k'oldîkadí baata
geŋ, yi geyyiso toŋ baata kay.»
48 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute a erewo,
y'ede: «Oldîkadí ni t'ize tambobino.»

† **7:27 7.27** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

49 Kane ɗoŋ i-guune omɓo ti yode'ŋ,
wede soŋ yi d'elkiyo adda k'addí k'addí,
an'de: «Ita ɗoŋ kino eŋ miŋ ti too me, isiyo
tambobino k'oldíko toŋ yi d'aaniya me?»
50 Wo Isa yi di ruute a erewo, y'ede:
«Kono koŋ mi ziipe addí a nuŋ geŋ, m'utte
m'aaho ti toose.»

8

Erayi ɗoŋ i daaniya Isa

1 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, yi
d'ettiyo geeger ti geeger wo ille ti ille, yi
kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa.
Kane sanalliyagiɗoŋ koomat makumu sire
geŋ a itadí,
2 ti erayi miibi ɗoŋ y'an ilmito siitanɗani
wo y'an d'elo beeko a enɗanzaŋ. Kane er-
ayi geŋ Mariyam ere an ti waaku Mariyam
ti siiɗo Magdalla, tode ere yi d'ilmo si-
itanɗani sarat t'ettú,
3 Zane ere ki Kuuza wede i yeeriyo ɓoy
ki mozigo Erod, Suuzan wo erayi ɗoŋ ti
doolo toŋ ede ɓaadaŋ, kane geŋ an di
noogiyo Isa ti sanalliyagí ti beezaŋ.

Ono ombiɗe t'urzi wede korso
(Matiye 13.1-9; Markus 4.1-9)

4 Ti geeger ere tuuku toŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ
an d'iide tukk'Isa, an di-t'ugiye. Maŋ y'an
di'n duuye t'ono ombiɗe eŋ̃ŋo, y'ede:
5 «I d'ede wedusu soo iŋkino yi t'iide
korso buzuní k'adda doomizí. Aame yi
sakkisa geŋ, buzu oŋgoŋ a-zildíti a urzi,
ɗuwo an aa t'iŋ̃yilse wo emɓi an aa di
tiɓɓe.
6 Buzu oŋgoŋ soŋ a-zildíti a ume
t'adda'ŋ paŋgiragi. Kane geŋ i t'uɗɗe
maŋ, a biiha kono kuyyo umbo.
7 Ɗoŋ soŋ a-zildíti adda k'ahimagi, kane
geŋ a t'uɗɗe wo ahimagi an iiziga maŋ, an
di'n ippe.
8 Ɗoŋ oŋgoŋ soŋ a-zildíti a siiɗo ere
beehiye, kane geŋ a t'uɗɗe, an d'ihira
wo an d'ehe: ulo muduso soo y'a ehe
iŋ̃ŋi meeda meeda.» Maŋ Isa y'a ruute ti
gõlla awwa, y'ede: «Wede i-d'ede kuwwa
k'ollige maŋ, y'ollo koɗuwo!»

Ooɗíbe k'ita a urzi k'ono ombiɗe
(Matiye 13.10-23; Markus 4.10-20)

9 Kane sanalliyagi k'Isa an di y' tunde,
an'de: «Ono ombiɗe geŋ i-kaza moo me?»
10 Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «A
kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki suldí ɗoŋ
ombiɗe ki Moziko Raa te, wo a ɗoŋ oŋgoŋ
suldí geŋ an an rootiyto'ŋ t'ono ombiɗe.
Iŋkino kane'ŋ an di wolliyo, wo munɗa an
ki y' wolliyo ye, an d'ollige, wo ono itadaŋ
an ki ti suuniyo ye.
11 Kun ollo, ette ita k'ono ombiɗe: Buzu
geŋ, i-kaza ono Raa.
12 Buzu wede i zildíti a biza k'urzi geŋ, i-
kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa. Saŋ Meeda
siitanɗani t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addaŋ
ti t'oɗɗípe kono an ki ti zaape addaŋ a Raa
wo an ki t'oone uttiyo ye.
13 Buzu wede i zildíti a ume wede t'adda
paŋgiragi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono
Raa, kesiko an di'n seeɗu t'ulbe uŋse. Wo
ɗe ono sottadaŋ ti ki ti ɗeegu adda k'addaŋ
ye, an di zaapu addaŋ ki peeɗo booloŋ, wo
aame i aaniya naamiya munɗa maŋ, urzi
zaapu k'addaŋ a Raa an d'ooliyo.
14 Buzu wede i zildíti adda k'ahimagi
geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa, wo
ɗe saŋ elkisito, dehutu k'urzi maala wo
uŋsuwo lekkiyo duniya i ceeriyo eedaŋ.
Iŋkino an ki d'ohire ye a urzi Raa me.
15 Ki ɗaŋgu buzu wede i zildíti a siiɗo
ere beehiye'ŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono
Raa t'adde tasse wo beehiye. Ono Raa an
di'n boohiyo, an seeɗu zakidí an d'ohire a
urzi Raa, an aa d'ooniyo eebaŋ ti doolo.»

Ono ombiɗe a tukki pitila
(Markus 4.21-25)

16 «Wenɗa soo toŋ y'a t'oyye pitila kono
y'a-t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita
k'oŋgali umbo. Ki too maŋ y'a doɗɗe
t'awwa kono ɗoŋ ette k'adda biino an di
wolle toore.
17 Suldí ɗoŋ pay ombiɗe'ŋ, saŋ onniyo
soo a t'oodíba ita, wo ono ɗoŋ i ki dehu
ɗuwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo
an di'n olliga, a t'aɗɗa a toore.
18 Iŋkino maŋ kun koona mentikagi a
urzi k'ollige geŋ me. Ɗerec, a wede i-
d'ede'ŋ, an i-t'eela t'eego, wo ɗe a wede
i-k'ede ye geŋ, munɗazí wede booloŋ
y'elkiyo yi t'oona toŋ, an i-t'amɓa.»

Mekk'Isa ti zemɓadí
(Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

19 Mekk'Isa ti zemɓadí an t'iide an di y'
t'ooney, wo kane an k'aane ettiyo k'ume
yode ye kono ɗuwo ɓaadaŋ.
20 Ɗuwo an i-di ruute a Isa, an'de:
«Meedá ti zemɓadá kane ti paate, an dehu
an ki ti wolle.»
21 Wo ɗe Isa y'an di'n gime onamaŋ,
y'ede: «Meedó ti zemɓadó, kane ɗoŋ
ollige ono Raa wo an sooru eego.»

Isa toogo i jiire maaye ɓaadaŋ
(Matiye 8.18,23-27; Markus 4.35-41)

22 Onniyo soo Isa ti sanalliyagí an di gili
adda tooko, maŋ y'an di ruute, y'ede: «In
ti doopo'ŋ ti dar bar* ti nee.» Wo kane an
d'iŋgile.
23 Aame an doopiɗe geŋ, Isa y'a udige
kuy. A kaamiki, i d'iiziga maaye ɓaadaŋ

* **8:22 8.22** Bar gette tod'te a Galile, siiɗo ere ti dar bar gette i lekkiyo kane ɗoŋ Yawudiyagi ye.

adda bar, tooko i t'ôoniyo t'ahu, an t'ize ooṇe kono t'an di ti'n sooyiso.
24 Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadí, an di y'inne kaŋ ɗollite, an'de: «Wede dooyisadey, wede dooyisadey, kine in t'unto!» Maŋ Isa y'a t'inne, y'an iɗɗise maaye ti ahu ɗoŋ i kolzite ɓaadaŋ geŋ me, wo a kaamiki maaye y'a ziiɗa, ahu an t'udige ɗeɗɗek.
25 Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun ki zaapu adduguṇ a nuuno ye me?» Wo kane orgiso t'anni ziiɗa, an ziiɗa giggiraŋ wo an di rootiyto tuddaŋ, an'de: «Yode eŋ moo wede me, kono yi di rootiyo a maaye ti ahu toŋ an d'ollige onamí me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitanɗani a eedí

(Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20)

26 Saŋ Isa ti sanalliyagí an d'iiney a siiɗo Gadara, tod'te ti dar bar ti nee a ɗaana siiɗo Galile.
27 Aame Isa yi ɗeegu ti tooko geŋ, i d'iide wedusu iŋkino ti geeger gettiyo, y'iide'ŋ y'a y'ikkima. Yo wede geŋ i-d'ede siitanɗani a eedí, ti kaagine yi k'ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo a ɓoy ye, lekkiyadí adda diine muuziyagi.
28 Aame yi wulle Isa maŋ, y'a iise ɗollite, y'a iire zoŋɗí wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki dehu moo a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a jiire pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.»
29 Yi ruute iŋkino kono Isa yi ruute siitan: «Mi t'aɗɗo ti tukki yode me!» Siitan gette taŋ ɓaadaŋ ti-ti y' seɗɗiyo a siiɗo. Iŋkino maŋ beyɗí an di kettiso ti ziŋziri wo zoŋɗí an t'eliyo adda poole, kono y'a-koone umayí soo, toŋ umbo yi-ti damɓu, siitan t'a-di d'eŋgilso k'adda balɗa.
30 Isa y'a yi tunde, y'ede: «Kee sundá wee wee?» Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ sundó Ɗoŋ Duuru.» Yi rootiyo iŋkino kono siitanɗani a eedí ɓaadaŋ.
31 Wo kane siitanɗani an i d'oɓe bey a Isa, kono y'an gi di roote an ki d'eŋgile k'adda k'olɗe wede aakede bulɗume ye.
32 A ume geŋ i d'ede torɗo meeda ki kinzir an elso ekki kesse. Kane siitanɗani an i d'oɓe bey a Isa kono y'an t'ele urzi an t'ette adda kinzirɗari geṇṇo, maŋ y'an d'iyye.
33 Iŋkino siitanɗani t'ekki wede geŋ an t'uɗɗe, an t'iide adda kinzirɗari. Wo torɗo gette t'awwa t'ekki kesse t'a zide okko, kinzirɗari an t'iɓi adda bar, an t'inda adda k'ahu.
34 Aame kane ɗoŋ k'elso an wulle munɗa wede ize geṇṇo maŋ, an d'ukke wo an an t'îide taaya a ɗoŋ adda geeger wo a ɗoŋ i lekkiyto a domɓi pây.
35 Ɗuwo geŋ an t'uɗɗito wolliso ki munɗa wede ize. An iina a sirpa k'Isa maŋ, an y'uuna wede i ede siitanɗani a eedí wo an t'uɗɗe geŋ, yoŋ yi-guune a ume zoŋ k'Isa, yi t'usse kalle wo eedí t'iido. Iŋkino kane geŋ orgiso t'anni ziiɗa.
36 Kane ɗoŋ i wulle munɗa wede ize, an an t'îide taaya kaŋ mummino wede i-d'ede siitanɗani a eedí y'a y'utte me.
37 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ siiɗo pay an i-di ruute a Isa ti siiɗadaŋ y'a eŋgile, kono orgiso ti'ni ziiɗa ɓaadaŋ. Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a eŋgile.
38 Wede i ede siitanɗani a eedí wo an t'uɗɗe geŋ, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa y'a y'igibe, y'ede:
39 «Ki-kama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a suldî ɗoŋ pay Raa y'ize a kee geŋ me.» Maŋ wede y'a-gime, y'an di-gizite a ɗoŋ geeger suldî ɗoŋ pay Isa yi ize a yode geŋ me.

Eliyo beeko a erewo wo balɗiya k'uto Zayiris

(Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43)

40 Isa yi-gimo ti dar bar t'inno maŋ, ɗoŋ duuru an di y' ziiɗa bey sire kono kane pay an yi delliyo.
41 Aame geŋ i d'iina wedusu sundí Zayiris, yoŋ goole ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido, y'a iire a zoŋ k'Isa wo yi-d'oɓe bey y'a ette di yode,
42 kono i-d'ede utí tiŋ soo ɗaŋŋal, ozzinatú ette suma koomat makumu sire, tuddutú eeni t'unto.

Aame Isa y'ette di yode geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an di y' ŋayyu t'eṇṇo t'eṇṇo.
43 Ti diine ɗoŋ duuru i d'ede erewo soo iŋkino ti dabirsa, puuzo oɓite t'itatú îide ozzine koomat makumu sire. Beytú t'a zikkuwe pay a ɗoŋ daawiya, wo umbo wenɗa soo toŋ yi ki ti diiwe ye.
44 Tod' ti-t'iide ti dar k'Isa, t'a-butte bize kallayí. A kaamiki yip oɓite puuzo a îhira.
45 Isa y'a tunde, y'ede: «Wee wee i ni butte me?» Kane pay an di ruute, an'de: «Nuuno ye, nuuno ye.» Maŋ Piyer y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kee ɗuwo an ki ŋayyu t'eṇṇo t'eṇṇo.»
46 Wo ɗe Isa y'a ruute, y'ede: «Derec, nuŋ wenɗa yi ni butte, kono n'a uwwe toogo a uɗɗe ti tuddó.»
47 Erewo t'uwwe maŋ Isa yi ti zuune, iŋkino to t'a iire zoŋɗí ti ŋoŋŋirso burbur. A ɗaana ɗoŋ duuru geŋ ti di t'îide taaya, ki moo me ti y' butte wo mummino a kaamiki t'a uune bee me.
48 Wo ɗe Isa yi di ruute, y'ede: «Uto ki nuŋ, kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ, m'utte m'aaho ti toose.»
49 Aame Isa y'a ti rootiyto iŋkino geŋ, wede zina y'okko ti di goole ɓoy wede

Yawudiyagi ge dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Utá t'a t'ihe, kee ki y' naate ye baa wede dooyiso me.»
50 Wo ono geŋ Isa yi'n illiga, maŋ yi di ruute a Zayiris, y'ede: «Kee k'orgiɗe ye, ki zaapo addá a nuuno ɗaŋŋal, utá t'utta.»
51 Aame an iiney adda ɓoy ki Zayiris maŋ, a ɗoŋ duuru pay Isa y'an di-tuuge k'ettiyo k'adda biino me, iide ti yode kane Piyer, Zaŋ, Zak wo meek'uto ti mekk'uto ɗaŋŋal.
52 Kane ɗuwo pay an ɗollite môolo ɗaŋkar kono k'uto. Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun ôole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.»
53 Wo kane an di y'okko maade kono an zuune tod' t'inda me.
54 Wo yo Isa geŋ yi ziiɗa beytú, y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Uto ki nuŋ, mi t'onno!»
55 A kaamiki undutú t'a gimo wo t'a t'iiziga. Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo omɓo.»
56 Kane maawutú an ziiɗa giggiraŋ, wo Isa y'an di ruute, y'ede: «A wenɗa soo toŋ kun i roota ye a munɗa wede ize eŋ me.»

9

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire
(Matiye 10.1-9,11-14; Markus 6.6-13)

1 Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi ki lommite siitanɗani ɗoŋ pay an t'ooney a ɗaanadaŋ, wo k'eliyo beeko a enɗani ɗuwo.
2 Saŋ maŋ y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa wo k'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni,
3 wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwaguŋ munɗa a beyguŋ kun amɓa ye, ise dalka, ise eese, ise munɗa k'omɓo, ise soŋko, ise wede tuuku toŋ kalle ki sirwe y'amɓa ye.
4 Aame kun t'iidey adda ɓoy tuuku wo an unni ziiɗey maŋ, kun di lekkoy aŋgeŋ̃ŋ̃o bini eŋgilsaguŋ t'ume geŋ̃ŋ̃o.
5 Aame tuuku ɗuwo an un ki'n ziiɗey ye maŋ, a eŋgilsaguŋ ti geeger gette, odde zoŋguŋ toŋ kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbí uŋse ye ti kane me.»
6 Iŋkino kane sanalliyagi an d'iŋgile, an d'ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa wo an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni a ume tuuku toŋ maŋ.

Erod ulbí i ooɗiyo kono suma k'Isa ti môolo
(Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)

7 Erod yoŋ wede goole yi dokkiyo siiɗo Galile, y'a illiga taaya ki suldî ɗoŋ pay isiyto geŋ me. Wo munɗa y'a roote yi ki suune ye, kono ɗoŋ oŋgoŋ an'de: «Zaŋ Batis yi bilɗo ti diine ɗoŋ unto me.»
8 Oŋgo an'de: «I gimo ki siiɗo nebi Eli.» Oŋgo soŋ an'de: «I bilɗo nebi soo ti diine nebiyagi ɗoŋ ti kaaga.»
9 Wo Erod y'a ruute y'ede: «Zaŋ miŋ nuŋ batum n'an di ruute a asigiryagi an di-ɗikke t'eedí me. Wo ɗe wede geŋ miŋ tuuku me, ɗoo miŋ ni d'ollige yi d'isiyto suldî pay geŋ me?» Wo yi dehu urzi Isa y'a-ti y' wolle.

Eliyo k'omɓo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44)

10 Kane ɗoŋ zina k'Isa an ti gimo maŋ, an i-di t'îide taaya a naabo pay ere an izo. Maŋ y'a ti'n wiike an d'iŋgile ti yode, an t'irga siidaŋ goppoŋ ti geeger an ti waaku Betsayda.
11 Wo kane ɗoŋ duuru, umayí an di y'illiga wo an di'n diine. Aame ɗuwo an iina maŋ, Isa y'anni ziiɗa bey sire, y'an di gizite urzi Moziko Raa, wo a ɗoŋ i dehu beeko tuddaŋ y'an d'ele beeko.
12 Peeɗo t'ette k'ooriyo maŋ, kane sanalliyagi koomat makumu sire, an a d'iide sirpa k'Isa wo an i di ruute, an'de: «Doŋ duuru eŋ ki'n agiba, an t'ette k'adda k'illiyagi ti ɓoyɗi ɗoŋ doome go-goppoŋ eŋ̃ŋ̃o, kono an di t'ooney ume moone ti omɓo, kono kine eŋ adda balɗa.»
13 Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Omɓo an eelo kune batum.» Maŋ kane an di ruute, an'de: «Kaye ay d'ede miŋ mappa paat wo puuni sire ɗaŋŋal, koo ki dehu kaye batum ay d'ette ay d'owilo omɓo a ɗoŋ duuru pay eŋ̃ŋ̃o maŋ.»
14 An ruute iŋkino kono kane ɗoŋ duuru an t'îde kuuli suma dupu paat.
Isa y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede: «Duwo eŋ kun ti'n kondîta kaŋ ogiysito ada paat, paat.»
15 Kane sanalliyagi an t'ize aa y'an ruute, an ti'n gundîte pay.
16 Isa y'a-ziki mappa paat ti puuni sire geŋ̃ŋ̃o, y'a t'umɓe edayí k'awwa ki kandaane y'a ruute kodîuwo a Raa kono k'omɓo gette. Maŋ mappa ti puuni y'a ɓurkite, y'an d'ele a sanalliyagi kono an an di-dokkiɗa a ɗoŋ duuru geŋ̃ŋ̃o.
17 Kane pay geŋ an d'iimi wo an d'isse. Wo omɓo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a îide dappa koomat makumu sire.

Isa miŋ yoŋ wee wee?
(Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31)

18 Onniyo soo Isa y'a t'irga siidí ti sanalliyagi, yi tondiyo Raa. Aame geŋ y'anni tunde, y'ede: «Doŋ duuru an rootiyo nuŋ wee wee?»
19 Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Doŋ soŋ an'de kee Zaŋ Batis, ɗoŋ oŋgo an'de kee nebi Eli, wo ɗoŋ oŋgo soŋ an'de

kee nebi ti diine nebiyagi ɗoŋ ti kaaga i bilɗo me.»
20 Wo yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗe kune me, kun'de nuŋ wee wee?» Piyer yi di'n gime onamí, y'ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»
21 Maŋ Isa y'an d'undirɗe kono ono geŋ a wenɗa soo toŋ an'ni ki roota ye.
22 Wo y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ ɗerec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, i dehu n'a dabirey ɓaadaŋ. Ɗoŋ i dokkiyo ɗoŋziŋ, deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro pây an di n' kiigirey, ɗuwo an di n' seeɗey an di n' t'îdey, wo onniyo sire k'aɗuwe maŋ Raa y'a ti n' balɗey.»

Urzi daaniya k'Isa
(Matiye 16.24-28; Markus 8.34–9.1)

23 Saŋ maŋ Isa y'an di ruute a ɗoŋ pay, y'ede: «Wede yi dehu y'a daane urzi nuuno maŋ, tuddí batum y'a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto toŋ y'a oyye y'a t'inda kono nuuno, wo y'a ni daane.
24 Iŋkino wede tuuku yi dehu ɓoohiyo tuddí k'aggadí maŋ, y'a ti dagga, wo ɗe wede tuuku y'ooliyo tuddí kono nuuno maŋ, y'a t'utta.
25 A wede koɗuwatú moo me sulɗi duniya pay y'anni t'oone, wo tuddí y'a ti dagge ise y'a t'ettey k'ume daggiya me?
26 Aame wede y'isiyo sukiyagi a nuŋ wo a onamó maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, aame n'etto ti daryikadó wo ti daryika ere ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi ɗoŋ kamileŋ geŋ, nuŋ toŋ ni-d'isa sukiyagi kay a wede geŋ me.
27 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Ɗoŋ oŋgoŋ ti diine kane ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ an ki ti t'inda ki poone pay ye, an di wolla Moziko Raa te.»

Ume k'eda k'Isa i-gime tuware kar
(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)

28 T'ume Isa y'a ti ruutite onamí geŋ îide suma k'onniyo gessire maŋ, y'a-wiike ti yode Piyer, Zaŋ wo Zak, an d'iŋgile k'ekki mokkolo kono an tondey Raa.
29 Aame yi tondiyo Raa geŋ, ume k'edayí a-gime siidí wo kallagí a t'ize tuwarɗi kar.
30-31 A ume geŋ a kaamiki, adda toore wede iido ti kandaane'ŋ i d'ede kuuli sire an rootiyto t'Isa, kane geŋ Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi wede ki ɗaŋgu naabadí, y'a-t'indey a Zeruzalem.
32 Piyer ti eebí'ŋ kane an udige kuy. Wo aame an t'inne maŋ, kane an wolliyo toore aɗɗiya ti tukk'Isa wo kuuli sire an t'îhira a sirpadí.
33 Kane kuuli sire geŋ Isa an y'iili maŋ, Piyer yi di ruute, y'ede: «Wede dooy-isadey, beehiye'ŋ kine in di lekke a eŋ̃ŋ̃o! Ay un d'okkima daabagi aɗo, a kee soo, a Muusa soo, wo a Eli soo.» Wo yoŋ yi ki y' suune ye munɗa wede yi rootiyo geŋ me.
34 Aame yi rootiyto iŋkino geŋ, i d'iido dondirso ti di'n ippe kane geŋ me. Aame dondirso ti ti'n ippe maŋ, orgiso t'anni ziiɗa.
35 Wo t'adda dondirso an d'illiga golla, t'ede: «Eŋ Ulo nuuno, yode wede ni y' biire. Kun y'ollo!»
36 Aame golla ti rootiyto geŋ, kane an wolliyo'ŋ uupe Isa siidí ɗaŋŋal. Kane sanalliyagi a munɗa wede an wulle an d'inniga ɗeɗɗek, aame geŋ munɗa a wenɗa soo toŋ an i ki ruute ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)

37 Soggo ti soohe an ti ɗiige t'ekki mokkolo maŋ, aame geŋ ɗoŋ duuru an t'iide okkime k'Isa.
38 Maŋ ti diine ɗoŋ duuru i d'ede we-dusu, y'a iɗili, y'ede: «Wede dooyisadó, ni ki tondiyo, ki wollo sommagi k'ulo nuŋ, kono yoŋ miŋ soo ɗaŋŋal.
39 Siitan ti y'amɓu maŋ, a kaamiki yi d'eesiyo ɗollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizí i d'aɗɗîyta goopiyagi. Tod' ti di y' dabirsa ɓaadaŋ wo ti dehu ti ki y'ooli ye.
40 Nuŋ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi siitan gette, wo ɗe kane an ki d'iine ye.»
41 Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Kune ɗoŋ ulpi wo kun ki ziipe adduguŋ a Raa ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo ɗe a nuŋ kun ki d'umɓe ye! Geŋ n'a omɓiŋa ki da-daayum koo ti kune me? Ulá k'a edi keŋ̃ŋ̃o.»
42 Aame ulo y'ette k'ume k'Isa geŋ, siitan gette t'a ti y' ziɗɗe a siiɗo, y'a di zihite bar bar. Wo ɗe Isa y'a t'iɗɗîse siitan te kono t'a t'aɗɗe ti tukk'ulo me, maŋ ulo'ŋ y'a uune bee, wo yi di y'ele a meegí.
43 Wo ɗuwo pay an ziiɗa giggiraŋ a toogo ere ɓaadaŋ ki Raa gette.

Ono k'Isa ɗoŋ ki sirwe k'untadí
(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)

Aame kane pay an seeɗu giggiraŋ ɓotto a munɗa wede Isa y'ize geŋ, yoŋ y'an di ruute a sanalliyagí, y'ede:
44 «Kune'ŋ kun ollo koɗuwo munɗa wede n'un roota eŋ me: Nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, an di n' t'eley a bey ɗuwo.»
45 Wo kane ono geŋ itadaŋ an ki'n suuniyo ye, i t'ize ombiɗe iŋkino itadaŋ an gi di'n suuniyo ye, wo Isa an i d'orgiso kono an di y' tonde a ono geŋ me.

Wee wee goole a jiire?
(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)

46 Kane sanalliyagi an d'iise rootiyto ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me.
47 Elkisadaŋ gette Isa y'a ti zuune. Iŋkino maŋ yi wiike ulo ŋ̃eŋku, y'a y'îhira a ɗaanadí,
48 wo y'an di ruute, y'ede: «Wede tuuku yi seeɗu ulo aa yode eŋ ƀey sire kono y'umƀe a sundó maŋ, geŋ aa yi seeɗu nuŋ batum. Wo wede tuuku yi seeɗu nuuno maŋ, geŋ aa yi seeɗu wede i n'igibo pây. Ɗerec, yo wede ti diine kune pay eŋ yoŋ ŋ̃eŋku a jiire maŋ, geŋ yode wede goole a jiire me.»

Wee wee yoŋ ki kune me?
(Markus 9.38-41)

49 Maŋ Zaŋ y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo iŋkino yi lommite siitanɗani ti sundá, wo ay di dihe ôhirayí kono yoŋ ti diinayey ye.»
50 Wo Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kun y'ôhira ye, kono wede aduguŋ ye geŋ yoŋ ki kune.»

Ɗoŋ k'ille soo ki siiɗo Samari an giigira Isa

51 Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane aa guute goppoŋ maŋ, y'a ziiɗa zakiɗi y'a t'ette ki Zeruzalem.
52 Yi d'igibe ɗoŋ zina an d'uugume poone. Kane an d'iŋgile, maŋ an t'iide adda k'ille soo ki siiɗo Samari kono an i-di t'okkimey ume ɗeeguzí.
53 Wo kane ɗoŋ k'ille gette an di-tuuge an di y' seeɗa me, kono yoŋ y'ette ki Zeruzalem.
54 Aame kane sanalliyagi Zak wo Zaŋ an illiga iŋkino maŋ, an di ruute, an'de: «Galmeegey, kee ki dehu maŋ, ay tonde uwwo ti kandaane t'a ɗeego t'an uute mendaŋ?»
55 Wo ɗe Isa y'an gime, wo y'an di'n iipiɗe. [y'ede: «Kune kun ki suune ye, unde ere tuuku un ede te.
56 Ɗerec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'iido'ŋ kono n'a ki dagge undiyagi ɗuwo ye, wo n'an utte.»] Maŋ an d'iŋgile ki ille ti doolo.

Ɗoŋ i dehu daaniya k'Isa
(Matiye 8.19-22)

57 Aame kane a urzi geŋ, i d'ede wedusu soo iŋkino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ me.»
58 Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti ƀoyɗutú wo emƀi toŋ ti ƀoyɗizaŋ, wo ɗe nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»
59 Isa yi di ruute a wede doolo, y'ede: «Ki ni daani.» Wo wede geŋ y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, k'o eeli urzi n'a ette n'a t'ottibo meegó ɗo.»
60 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki'n oolo kane ɗoŋ aa unto an d'ottiba tuddaŋ, wo kee k'eŋgilo kazita k'ono ki Moziko Raa.»
61 Wede doolo sey y'a ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ni ki daana, wo ɗe k'o eeli urzi n'a di t'eeso ɗoŋ ƀoozó ɗo.»
62 Isa yi di ruute, y'ede: «Wede yi derku ti buŋgari wo y'a gelɗe ki daarí geŋ, yoŋ beehiykadí umbo ki Moziko Raa te.»

10

Naabo ki sanalliyagi k'Isa kane ada sarat makumu sire
(Matiye 9.37-38; 10.7-16; Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)

1 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Galmeega yi biire sanalliyagi ti doolo, kane ada sarat makumu sire, wo y'an ikkipe sire sire, an d'uugume k'adda geegiryagi ti omagi pay ɗoŋ yode batum yi dihe y'etta.
2 Y'an di ruute, y'ede: «Kane ɗoŋ duuru eŋ aa doome goole y'ize k'ayɗu, wo ɗoŋ naabo baata. Iŋkino kun tondo wede doome kono y'a-t'igibo ɗoŋ naabo k'ayɗu.
3 Aŋkeŋ kun eŋgilo! Kun ollo, n'un agisa eŋ aakede iŋ̃ŋ̃i damƀami k'adda diine sullibagi.
4 A ƀeyguŋ soŋko kun amƀa ye, ise eese, ise toƀiyagi ti doolo toŋ maŋ. A urzi wenɗa soo toŋ kun t'eesey ye.
5 Aame kun t'iidey adda ƀoy tuuku maŋ, ki poone kun d'eesoy: "Toose Raa ti koona adda ƀoy eŋ̃ŋ̃o."
6 Aame wede i dehu toose a ume geŋ ede maŋ, toose kune t'a koonoy eedí. Wo aame wede iŋkino umbo maŋ, toose kune t'a-kamoy ki tudduguŋ.
7 Ƀoy wede unni ziiɗey maŋ, kun lekkoy aŋgeŋ̃ŋ̃o, kun d'oomoy, kun d'ooƀoy munɗa wede an un t'eley me, kono wede yi naabiya'ŋ i-d'ede urzi y'a oomi ti bey ɗoŋ y'an naabiya. Kun ɗettitey ƀoy ti ƀoy ye.
8 Aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo an unni ziiɗey maŋ, kun oomoy munɗa wede an un t'eley me.
9 Adda geeger gette, kun an eloy beeko a ɗoŋ k'eeni, wo a ɗoŋtú kun an di rootoy, kun'de: "Moziko Raa t'iina goppoŋ ti kune."
10 Wo aame kun t'iidey adda geeger ere tuuku wo ɗoŋtú an un ki'n ziiɗey ye maŋ, kun d'eŋgiloy bere ɗoŋ duuru wo kun an di rootoy a ɗoŋ pay, kun d'eesoy:
11 "Kaye odde siiɗaguŋ wede a zoŋɗey toŋ ay un ti y' tottigo, geŋ i-kaza Raa ulbí uŋse ye ti kune me. Wo geŋ ono eŋ kun'ni

suuno koɗuwo: Moziko Raa tʼiina goppoŋ
ti kune.”
12 Kun ollo, nʼun di rooto, onniyo ere
Raa yi ɗekka booro gette, kane ɗoŋ geeger
Sodom booradaŋ tʼa koona soodo ti ɗoŋ ki
geeger gettiyo.
13 Dabar a kune ɗoŋ geeger Korazeŋ!
Dabar a kune ɗoŋ geeger Betsayda!
Ɗerec, aame sulɗi kʼarmika ɗoŋ Raa yʼize
di kune geŋ aŋki yʼaase a geeger Tir ti
Sidoŋ maŋ, aŋki ti kaagine ɗoŋzaŋ an
tʼossite kallagi môolo wo tuddaŋ an aa di
kosse puure, wo an di-kime lekkiyadaŋ.
14 Kono kamo onniyo ere Raa yi ɗekka
booro gette, kane ɗoŋ geeger Tir ti Sidoŋ
booradaŋ tʼa koona soodo ti ere ki kune.
15 Wo kune ɗoŋ geeger Kapernayim, kun
elkiyo miŋ Raa yʼun tiʼn sika kʼawwa ki
kandaane ko? Aha! Raa yʼun tiʼn ɗeega
adda diine ɗoŋ unto.»
16 Isa yʼan di ruute sey a sanalliyagí,
yʼede: «Wede un ollige maŋ, geŋ aa
yʼollige nuuno. Wede unni koogire maŋ,
geŋ aa yi koogire nuuno. Wo wede i ni
koogire maŋ, geŋ aa yi koogire wede i
nʼigibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

17 Kane sanalliyagi ada sarat makumu
sire geŋ an di-gimo ulbaŋ ôoniyo
tʼuŋsuwo, wo an di ruute, anʼde:
«Galmeegey, siitanɗani toŋ an aynʼollige
aame ay an rootiyo munɗa ti sundá maŋ.»
18 Isa yʼan di ruute, yʼede: «Nuŋ ni wol-
liyo Meeda siitanɗani, tʼa iiro ti kandaane
aakede omile mizzi.
19 Kun ollo, nʼun ele toogo ere kun
dʼozire tʼekki mimbayi, tʼekkʼottiyagi wo
tʼekki toogo pay ere ki adu, wo munɗa un
dʼisa ulsu a kune umbo.
20 Wo beehiye kune ulbuguŋ un isiyo
uŋse kono siitanɗani an un ollige, wo ki
too maŋ beehiye a ceere ulbuguŋ aase
uŋse kono sumɓiyaguŋ raaŋiyta adda
mattup ki Raa a kandaane.»

Isa ulbí uŋse
(Matiye 11.25-27)

21 Aame geŋ̃ŋ batum, Isa Unde Kamileŋ
ti diʼn ûune ãddí tʼuŋsuwo wo yʼa ruute,
yʼede: «Meeʼki nuŋ, kee Galmeeʼki kan-
daane ti siiɗo, ni ki tamma kono sulɗi eŋ
kʼan diʼn umbiɗa a ɗoŋ suuniyo kʼono wo
a ɗoŋ eedaŋ soodo a elkiso geŋ me, wo
kʼan tʼiiɗiba ita a ɗoŋ aa iŋ̃ŋi suŋ̃ŋi. Eyye
Meeʼki nuŋ, geŋ ki dihe sulɗi a tʼise iŋkino.
22 Sulɗi pay Meegó Raa yʼo nʼele a beezó.
Wenɗa soo toŋ a suune Ulo umbo, i yʼ
suune Meega ɗaŋŋal, wo wenɗa soo toŋ
a suune Meega umbo, i yʼ suune Ulo wo ti
kane ɗoŋ Ulo yi dehu yʼan tʼoodíba itadí
ɗaŋŋal.»
23 Saŋ maŋ Isa yʼa-gime ki tukki sanal-
liyagi wo yʼan di ruute a kane siidaŋ,
yʼede: «Uŋsuwo a kune a munɗa wede
kun wolliyo eŋ̃ŋo.
24 Kun ollo, nʼun di rooto, nebiyagi
ɓaadaŋ ti mozagi ɓaadaŋ an dihe an di
wolle munɗa wede kun wolliyo eŋ̃ŋo, wo
an gi di yʼ wulle ye. An dihe an dʼolliga
munɗa wede kun ollige eŋ̃ŋo, wo an gi di
yʼilliga ye.»

Ono ombiɗe a tukki wede beehiye ti siiɗo Samari
(Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31)

25 Onniyo soo, wede suuniyo kʼoogoro
yi dehu yi-dʼekke ikka tʼurzi kʼono a Isa.
Iŋkino maŋ yʼa dʼiide sirpadí, yʼa yi tunde,
yʼede: «Wede dooyisadey, nʼaase moo me
kono nʼa tʼoona lekkiyo ere ki daayum te?»
26 Isa yi di ruute, yʼede: «An riiŋe adda
mattup kʼoogiradiŋ moo me? Moo me ki
gariya adda me?»
27 Wede geŋ yi diʼn gime onamí, yʼede:
«An riiŋe, anʼde: “Ki geyyo Galmeega
Raazá ti addá pay, ti undá pay, ti toogadá
pay wo ti elkisadá pay*.” Wo soŋ anʼde:
“Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá
batum†.”»
28 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, yʼede:
«Onamá ki ni ruute geŋ ɗerec. Kʼiso
iŋkino wo kʼa lekka.»
29 Wo wede suuniyo kʼoogoro yi dehu yʼa
tʼokkima bizí, iŋkino yʼa tunde Isa, yʼede:
«Bakadó wee wee?»
30 Isa yi diʼn gime onamí, yʼede: «I dʼede
wedusu soo iŋkino, yi ɗeegu ti Zeruzalem
yʼamɓe ki geeger Zeriko. Yo yi-tʼiire bey
ɗoŋ ɗekkiyo kʼurzi, sulɗizí an tʼuube pay,
an di yʼ gusse, an di yʼiili pulpul a siiɗo wo
an dʼiŋgile.
31 Saŋ maŋ i dʼiido wede seɗeke yi ɗeegu
tʼurzi geŋ̃ŋo kay. Aame yʼiina yi wulle
wedusu kaŋ moone maŋ, yʼa uɗɗe dokki
ti yode, yʼa iŋgile.
32 Iŋkino kay i dʼiido wedusu yoŋ ti biza
bumɓu Lebi yʼiina a ume geŋ̃ŋo, wo aame
yi wulle wede geŋ̃ŋo maŋ, yʼa uɗɗe dokki
ti yode, yʼa iŋgile.
33 Saŋ i dʼiido Samariten yi tʼette
torguwo, yʼa iina a ume geŋ̃ŋo kay. Aame
yi wulle wede geŋ̃ŋo maŋ, i di tʼize som-
magi ɓaadaŋ.
34 Yʼa dʼiide goppoŋ ki tuddí wo a
kunɗayí yi dʼiɓiti egey ti toote kʼiŋ̃ŋi biŋ,
maŋ yi di gittite. Yʼa di yʼumɓe eego
buurizí, yʼa-di tʼiide kʼadda kʼille wo yʼa
ti yʼ ziipe a ume ɗeegu torgagi, yʼa-tʼudige
ɗok.

* **10:27 10.27** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5.

† **10:27 10.27** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

35 Soggo ti soohe maŋ, yi d’iidîba tamma
sire, yi-d’ele a wede ɓoy wo yi di ruute,
y’ede: “Wede eŋ k’a-t’udigo ɗok a eedí.
Wo soŋko ette a biita toŋ ki y’oola ye, aame
ni-gimo maŋ, munɗa wede ki dagga kono
yode geŋ, nuŋ batum n’a di y’ t’ela.”»
36 Maŋ Isa y’a ruute sey, y’ede: «A
elkiyadá maŋ, ti diine ɗoŋ torguwo aɗo
geŋ, wede tuuku baka ki wede ɗoŋ
k’oogire an yi gusse me?»
37 Wede suuniyo k’oogoro yi di’n gime
onamí, y’ede: «Bakadí wede i ize adde
koɗuwo a yode geṉṉo.» Iŋkino maŋ Isa
yi di ruute, y’ede: «Geŋ k’odo, kee toŋ
k’aasoy iŋkino kay.»

Isa yoŋ di Mariyam ti Marte

38 Aame Isa kane ti sanalliyagí an sooru
a urzi geŋ, an t’iide adda k’ille soo, a
ume geŋ i d’ede erewo sundutú Marte tod’
t’anni ziiɗa di tode.
39 To Marte i-d’ede teematú sundutú
Mariyam, tod’ t’a-guune a sirpa zoŋ ki
Galmeega ti d’ollige ono ɗoŋ yi dooyiso.
40 Marte gette naabo zigile i ti ziiɗa,
t’a d’iide k’ume k’Isa ti di ruute, t’ede:
«Galmee’ki nuŋ, kee a-ki kaza munɗa ye
koo, kununŋ teemadó gette naabo pay t’o
d’iili a nuŋ siidó me? Iŋkino ki rooto t’a di
n’ nooge»
41 Maŋ Galmeega yi di’n gime onamtú,
y’ede: «Marte, Marte, koŋ ulbí i-d’ooɗîyo
wo mi d’elkiso ki suldî ɓaadaŋ,
42 wo munɗa soo ɗaŋŋal wede i dehu
m’aase me. To Mariyam ti biire munɗa
wede majjaane a jiire, wenɗa yi k’aane yi
ki t’ooɗîba ye.»

11

Dooyiso k’Isa a urzi tondiyo Raa
(Matiye 6.9-13)

1 I d’ede onniyo soo, Isa yi tondiyo Raa
a ume soo iŋkino. Aame y’a ti ɗîŋge ti
tondiyo maŋ, wede soo ti diine sanalliyagí
y’a yi tunde, y’ede: «Galmee’ki nuŋ, k’ay
ti’n dooyi urzi tondiyo Raa, aakede Zaŋ
Batis y’a duuye sanalliyagí.»
2 Isa y’an di ruute, y’ede: «Aame kun
tonde Raa maŋ, kun d’eeso:
“Meegey,
kee k’iso ɗuwo pay an di suune kee Raa
kamileṉ,
Mozikadá k’a-di t’edi.
3 Onniyo ti onniyo k’ay eeli omɓadey ere
ay di t’îde.
4 K’ay t’isi tambobino a oldîko ere ay ize a
kee,
kono kaye toŋ ay isiyo tambobino a wede
tuuku ay ize ulsu kay.
Wo k’ayn’ooli ye adda naamiya daggiya i
ceera eedey ay t’etta adda k’oldîko
ye.”»

Omɓiṉe a urzi tondiyo Raa

5 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Kun ollo,
aakede wede soo ti diinaguŋ i-d’ede laŋze,
y’a ette ki ɓoozí a diɗɗo meeda, wo y’a
t’eese: “Laŋze ki nuŋ, kee k’o eeli mappa
aɗo,
6 kono wede soo ti diine laŋziyagó y’iina
ti torguwo di nuuno, wo nuŋ munɗa
k’omɓo ni di t’ele umbo.”
7 Yo laŋzayí ummey t’adda biino y’a
t’eese: “Kee ki n’oolo ɗeɗɗek, kono
t’iṉṉizó biza n’ay t’ippe baa, ay moone, ni
k’aane ni ki t’ooziga n’a-ki t’ele mappa ye.”
8 Wo kun ollo, n’un di rooto, laŋzayí
yi t’ooziga yi-t’ela suldî ɗoŋ pay yoŋ yi
dehu, kono yoŋ laŋzayí ye, wo kono yoŋ yi
koɗɗîme ɓaadaŋ a munɗa wede yi dehu
me.
9 Wo nuŋ n’un di rooto: Kun tondo wo
munɗa an un t’eela, kun dehito wo kun
t’oona, kun koppo biza wo an un di-t’ihina.
10 Wede tuuku yi tondiyo maŋ, munɗa
an i-d’eeliyo, wede yi dehutu maŋ, yi
d’ooniyo, wo wede yi koppiyo biza maŋ,
an i di t’ohine.
11 Meege tuuku ti diinaguŋ, aame ulí
[yi tunde omɓo maŋ, yi di t’ele mokkolo
me? Koo] yi tunde puuniso maŋ, yi di t’ele
miipo me?
12 Koo yi tunde kumilso maŋ, yi di t’ele
otto me? Aha, umbo!
13 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ adduguŋ ulpi
toŋ, kun suune eliyo suldî ɗoŋ majjanɗani
a iṉṉiguŋ. Wo geŋ taŋ miibi a ceere Meega
Raa̰ a kandaane y’aane y’an t’ele Unde
Kamileṉ a ɗoŋ i yi tondiyo me!»

Isa ti Belzebul
(Matiye 9.32-34; 12.22-30; Markus 3.22-27)

14 Onniyo soo, Isa y’a-t’ilmi siitan ere
wede’ŋ ti t’ippe bizí yi k’orbe ye geŋ me.
Aame siitan gette ti t’uɗɗe maŋ, wede geŋ
bizí a t’ihina, y’a iise ono, wo kane ɗoŋ
duuru an ziiɗa giggiraŋ.
15 Aame geŋ ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ an
di ruute, an’de: «Ɗode Belzebul Meeda
siitanɗani i eliyo toogo ki lommite si-
itanɗani me!»
16 Ɗoŋ oŋgoŋ an dehu an i d’ekke ikka
t’urzi k’onamí. Iŋkino maŋ an di y’ tunde
y’an d’ise munɗa k’armika, a kize yoŋ Raa
yi y’igibo.
17 Wo Isa y’a zuune elkisadaŋ, iŋkino
maŋ y’an di ruute, y’ede: «Moziko ere
tuuku ɗoŋtú an ɗeyyiso ti tuddaŋ maŋ,
mozikadaŋ a latte, ɓoyɗizaŋ a di ruugite
wede soŋ ekki bakadí bakadí.
18 Geŋ iŋkino kay, aame Meeda si-
itanɗani ti ɗeyyiso ti siitanɗani eebutú
maŋ, geŋ an ɗeyyiso ti tuddaŋ batum. Wo
ɗe geŋ ki kotto, mozikatú ti k’aane ti ki

lekke ye! Ni rootiyo iŋkino kono kun’de, ni
lommite siitanɗani o eliyo toogo Belzebul.
19 Ɗe iŋkino maŋ, ɗoŋ a itaguŋ an
lommite siitanɗani ti toogo k’aaye? Geŋ
kane batum an un kaza munɗa wede kun
rootiyo a tukki nuuno geŋ ɗerec ye.
20 Wo ɗe geŋ, nuŋ o eliyo toogo Raa
ni lommite siitanɗani me maŋ, geŋ i-kaza
Moziko Raa tod’ t’iina di kune baa.
21 Aame wede’ŋ toogo ti aryagí geŋ ɓoozí
y’a ti y’ boohe, iŋkino maŋ maaladí wenɗa
soo toŋ y’a ki botte ye.
22 Wo ɗe aame i iido wede toogo ti yode
wo yi y’ jiire maŋ, aryagi ɗoŋ pay yi zaapu
addí geŋ y’a-t’oobe, wo sulɗì ɗoŋ pay y’a
siki y’an di dokkiɗa a ɗuwo.
23 Wede yoŋ ki nuuno ye’ŋ, yoŋ aduzó,
wo wede y’a ki n’ noogiyo ki tussiyo ye’ŋ,
yoŋ yi teepiyo ki teepiyo.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu
(Matiye 12.43-45)

24 «Aame siitan ti tukki wedusu ti
t’aɗɗiya maŋ, ti d’eŋgilso k’adda balɗa
dehutu k’ume wede t’a lekkey, wo ti
ki d’ooniyo ye. Iŋkino ti rootiyo adda
k’addutú, ti d’eesiyo: “Ni-kime k’adda
bindó ere an di n’ilmo.”
25 Wo a kamatú gette, t’iide’ŋ ti-t’uuney
biino rookiyo kamileŋ̃ wo sulɗutú okkime
beehiye.
26 Iŋkino maŋ ti di kama k’adda balɗa,
t’a waaku siitanɗani ti doolo sarat bundiɗì
a jiire tode sey. An di-kama kaŋ soo, an
t’ettiyo adda biino gettiyo, i-t’isiyo ɓoozaŋ.
Iŋkino yo wede geŋ, lekkiyadí ere k’ita i-
t’isiyo ooŋe i ceeriyo ere ki poone.»

Uŋsuwo ere a jiire

27 Aame Isa yi rootiyto iŋkino geŋ, i
d’ede erewo soo iŋkino ti diine ɗoŋ duuru,
ti di ruute ti golla awwa, t’ede: «Uŋsuwo
a erewo ere t’a ki zirke adda k’addutú wo
k’a uuɗe uɗutú.»
28 Wo yoŋ yi di ruute, y’ede: «Wo
uŋsuwo a jiire a kane ɗoŋ ollige ono Raa
wo an di sooru eego.»

Tondiyo ki munɗa k’armika
(Matiye 12.38-42)

29 Kane ɗoŋ duuru an d’ettiyo k’ume
k’Isa. Aame an t’ugiye maŋ, y’a iise
rootiyo, y’ede: «Ita ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo
eŋ, kane ɗoŋ ulpi, an tondiyo munɗa
k’armika a kize Raa yi n’igibo. Wo armika
ti doolo Raa y’an k’isa ye, daa ki armika
ere Raa y’ize ti kaaga a nebi Zonas ye maŋ.
30 Kun suune Zonas y’a guune munɗa
wede Raa y’an di gize a ɗoŋ geeger Ninib*.
Geŋ iŋkino nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede
eŋ, n’a koona munɗa wede Raa y’an kiza
a ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo kay.
31 A onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette,
mohita ere ti siiɗo ki kese ɗanɗì† t’a ooziga
ki tukki ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo, wo t’an di
roota: “Kune’ŋ booro t’unni ziiɗa.” Ti
roota iŋkino kono tod’ t’iizigo ti siiɗiyagi
ɗoŋ dokki t’ita Raa kono t’a olliga suuniyo
k’ono ere ki Salamoŋ, wo a eŋ̃ŋo i d’ede
wede ede y’a jiire Salamoŋ sey.
32 A onniyo ere Raa yi ɗekka booro
gette, ɗoŋ geeger ki Ninib an d’ooziga ki
tukki ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo, wo an di roota:
“Kune’ŋ booro t’unni ziiɗa.” An roota
iŋkino kono aame ɗoŋ geeger ki Ninib an
illiga Zonas yi gizite urzi k’ono Raa maŋ,
an di-gime lekkiyadaŋ. Wo a eŋ̃ŋo i d’ede
wede ede y’a jiire Zonas sey.»

Eda kane toore tudde
(Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16)

33 «Wenɗa soo toŋ y’a-t’oyye pitila
kono yi-ti t’ombiɗa, ise y’a-t’ossibe bogoro
umbo. Ki too maŋ y’a ti doɗɗe t’awwa
kono ɗoŋ ette k’adda biino an di wolle
toore.
34 Eda kane aa pitila ki tudde. Aame
edayá kane bee maŋ, tuddá pay tiŋ adda
toore, wo aame edayá kane bee ye maŋ,
tuddá pay tiŋ adda zimolo.
35 Iŋkino maŋ ki koona metike kono
toore wede a tuddá geŋ, a ki t’ise zimolo
ye.
36 Wo aame tuddá pay adda toore daa
munɗa ki zimolo maŋ, tuddá pay gettiŋ
adda toore, geŋ aakede pitila ti tooriyo
tuddá ti tooratú wede kereŋ̃ geŋ̃ŋo.»

Isa ti Pariziyeŋ wo ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro
(Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36)

37 Aame Isa y’a ti ɗiŋge onamí maŋ, i
d’ede wedusu soo yoŋ Pariziyeŋ y’a ti y’
wiike y’a oomey di yode. Isa y’a t’iide
k’adda ɓoy, wo an di-guune omɓo.
38 Yo Pariziyeŋ y’a ziiɗa giggirí aame yi
wulle Isa ki poone y’a t’eese omɓo’ŋ, beezí
yi k’upile ye aa moŋgiɗagi an ruute me.
39 Iŋkino maŋ yo Galmeega yi di ruute,
y’ede: «Kun ollo, kune Pariziyeŋ! Kune’ŋ
kulso ti bogoro kun t’opilso daaraŋ bee-
hiye, wo adduguŋ ôoniyo ɓoo ti tama
k’oogire wo ti bundiko.
40 Kune ɗoŋ elkisaguŋ umbo, kun suune
kereŋ̃ Raa wede ikkima ume ti paate geŋ,
ikkima ume t’adda toŋ yode me.
41 Wo ki too maŋ a kane ɗoŋ an k’ede
munɗa ye, kun an elo t’adduguŋ pay,
iŋkino kune kun t’isa kamileŋ̃.

* **11:30 11.30** Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5.

† **11:31 11.31** ***Mohita ere ti siiɗo ki kese ɗanɗì:*** I-kaza mohita ere ti siiɗo Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13.

42 Wo dabar a kune Pariziyeŋ! Kune'ŋ a urzi zakka, kun d'eliyo zakka a Raa ki ita sulɗi ɗoŋ suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i i d'eliyo uŋsuwo a zaami, ise puutagi ɗoŋ ki zaami toŋ maŋ. Wo ɗe munɗa wede kun d'ise ki diine a ɗuwo, ti geyyiso ki Raa, kane geŋ kun d'ooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane geŋ̃ŋo ɗoŋ kun d'ozire eego me, wo sulɗi ɗoŋ suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i toŋ kun ki'n ooli ye.

43 Dabar a kune Pariziyeŋ! Kune'ŋ adda ɓoydi ɗoŋ in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a ume wede suma, wo a bere ɗoŋ duuru toŋ, kun geyyiso ɗuwo an un di'n t'eesite ti ottilso.

44 Dabar a kune! Kune'ŋ ɗoŋ aakede muuziyagi daa zappu moŋgali, ɗoŋ an sooru eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi a ɗaana Raa me‡.»

45 Wede soo ti diine ɗoŋ suuniyo k'oogoro yi di ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onamá geŋ kee ki kalɗa kaye ti kane pây.»

46 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro pây! Kune'ŋ ɗuwo kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi k'oogoro ɗoŋ ti doolo kune batum kun a ziipe t'egguŋ t'ekki ɗoŋ ki Raa, sarkiyatú ooŋe aakede kun zaapu attiɗi a dar. Wo a attiɗizaŋ geŋ, kune ti yilsaguŋ soo toŋ kun aa ki bottiyo ye ki noogiyadaŋ me.

47 Dabar a kune! Kun aabuɗu muuziyagi majjanɗani ki nebiyagi ti kaaga, kane ɗoŋ moŋgiɗaguŋ an ti'n îide.

48 A onamguŋ ti sulɗi ɗoŋ kun isiyo geŋ, i-kaza kun iyye a naabo ere ki moŋgiɗaguŋ g'ize te, kono kane an ti'n îide nebiyagi me, wo aŋkeŋ kune kun d'aabuɗu muuziyagaŋ.

49 Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede gette y'a ruute, y'ede: "Nuŋ n'an t'igiba nebiyagi ti ɗoŋ zina, ɗoŋ oŋgoŋ ti diinayaŋ an ti'n t'îda, ɗoŋ oŋgoŋ an di'n dabira."

50 T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, an îide nebiyagi ɓaadaŋ, wo kono ki puuzadaŋ gette kune ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo Raa y'un ti'n t'ela daŋgay.

51 Ki poone an îide Abel, saŋ ɗoŋ ti doolo bini Zakari wede an y'îide adda booro Boy Raa, a diine k'ume seɗeke ti Boy Raa. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, kane ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo eŋ Raa yi ti'n t'ela daŋgay kono ki puuzadaŋ.

52 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro! Kune'ŋ kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a ɗoŋ i dehu an d'ozire eego kun an t'iigire.»

53 Aame Isa yi t'uɗɗe t'adda ɓoy geŋ̃ŋo maŋ, kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ an di gulkuwe ɓaadaŋ ti yode, wo an di y' tundite a urzi k'ono ɓaadaŋ.

54 Iŋkino geŋ kane an i ekkiyo ikka kono an t'oona munɗa wede butte adda k'onamí.

12

Kun koona mentikagi ti ɗoŋ bizaŋ sire sire

(Matiye 10.19-20,26-33)

1 Aame geŋ ɗoŋ duuru ɓaadaŋ ɓaadaŋ an t'ugiye, ume an d'ozire toŋ umbo, an t'oŋyilse dugganaŋ. Isa y'an di ruute ki poone a sanalliyagí, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme wede ki Pariziyeŋ, i-kaza an d'ede bize wede sire sire.

2 Derec, sulɗi ɗoŋ pay ombiɗe'ŋ, saŋ onniyo soo a t'ooɗiba ita, wo ono ɗoŋ pay i ki dehu ɗuwo an k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo ɗuwo an di'n olliga.

3 Kono kamo sulɗi ɗoŋ pay kun ruute a zimolo geŋ, saŋ onniyo soo ɗuwo an di'n olliga kereŋ, wo munɗa wede kun miliŋe a kuude bakaguŋ adda biino appiya geŋ, saŋ onniyo soo an di y' roota aa an a ti gili t'ekki biino an ɗolle.»

Wedusu wede kun i-d'orgiɗe

4 «Laŋziyagi ki nuŋ kun ollo, n'un di rooto: Kun an orgiɗe ye a ɗoŋ i tôwwo tudde, wo saŋ maŋ an k'aane an aa k'ise munɗa ti doolo sey ye.

5 Nuŋ n'un di y' kaza wedusu wede kun i-d'orgiɗe me: Kun orgiɗo a Raa, yode wede aame kun t'inda maŋ, i-d'ede toogo y'un di'n t'ette k'adda k'uwwo. Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, geŋ a yode kun i-d'orgiɗe me.

6 Kun suune ooyo paat ɗoo miŋ in t'owile ti soŋko sire kollo, wo ti diinayaŋ soo toŋ Raa i ki danɗiya ye.

7 Wo soŋ ilali k'egguŋ geŋ̃ŋo toŋ Raa yi ti'n kaza pay. Iŋkino kun orgiɗe ye, kono kune zooyaguŋ yi jiire ooyo ɓaadaŋ!»

Wede ono uɗɗe ti bizí a ɗaana ɗuwo yoŋ ti Isa

8 «Kun ollo, n'un di rooto, wede tuuku yi ruuta a ɗaana ɗuwo yoŋ ki nuuno maŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ̃ŋo toŋ, n'a rootey kay yoŋ ki nuuno a ɗaana maaleekiyagi ɗoŋ ki Raa me.

9 Wo ɗe wede tuuku yi ruuta a ɗaana ɗuwo yi ki n' suune ye maŋ, nuŋ toŋ n'a rootey ni ki y' suune ye kay, a ɗaana maaleekiyagi ɗoŋ ki Raa me.

10 Wede tuuku yi ruuta munɗa ulsu a tukki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ̃ŋo maŋ, a olɗikadí gette Raa yi-t'isa

‡ **11:44 11.44** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 5.3 wo Nombire 19.11.

tambobino. Wo ɗe wede tuuku i kalɗita
Unde Kamileŋ maŋ, a olɗikadí gette Raa
yi-k'isa tambobino ye.
11 Aame an un di'n t'iidey k'ume ɗoŋ
booro adda ɓoyɗi ɗoŋ in di dooyiso, ise
ki ɗaana ɗoŋ deero, ise ki ɗaana mozagi
toŋ maŋ, ulbuguŋ un t'ooɗey ye a maana
k'ono ɗoŋ kun ɗ'ooɗibey eggun, ise a
munɗa wede kun di rootey me.
12 A ume geŋ miŋ Unde Kamileŋ t'un di'n
dooyey a munɗa wede kun di rootey me.»

Ono ombiɗe a tukki wede laale elkisadí umbo

13 I d'ede wedusu ti diine ɗoŋ duuru yi di
ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyiso, ki rooto
a leemadó y'ay ti dokkiɗi laale ki meegey
wede y'ay iili me.»
14 A wede geŋ Isa yi di ruute, y'ede:
«Wee wee i ni ziipe wede ɗekkiyo booro a
sulɗuguŋ, ise wede dokkiɗe laalaguŋ me?»
15 Saŋ maŋ y'an di ruute a ɗoŋ pay,
y'ede: «Kun koona mentikagi, kun okkibe
a sulɗi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki
kotto gette t'ettiyo t'urzi sulɗi ɗoŋ ki laale
ye, ise yoŋ laalayí ɓaadaŋ toŋ maŋ.»
16 Iŋkino maŋ y'an d'ĩide taaya t'urzi
k'ono ombiɗe, y'ede: «I d'ede wedusu
ki laale, i-d'ede domɓi majjanɗani yi-
darniyta.
17 Yo yi rootiyo t'adda k'addí, y'ede:
"Nuŋ geŋ n'aase mummino, n'a oɓita
mudizó a ume too me, ume oo k'ede ye
me?"
18 Saŋ y'a ruute sey, y'ede: "Eŋ̃ŋ̃o
munɗa wede n'aasa me, giiyagó eŋ n'a-
kossita, n'an aabiɗa ti doolo deero, mudizó
pay ni-t'oɓita adda wo sulɗi ɗoŋ ti doolo
toŋ maŋ.
19 Saŋ ni di roota a tuddó batum:
hay nuŋ geŋ me, eŋ̃ŋ̃o sulɗi kaca kaca
k'ozzinagi ɓaadaŋ, n'a-puuka, n'a ooma,
n'a siɓa wo n'aasa uŋsuwo."
20 Wo Raa yi di ruute, y'ede: "Kee wede
elkisadá umbo, a diɗɗo ettiyo batum nuŋ
undá ni t'amɓa, wo geŋ sulɗi ɗoŋ pay
k'ukume aaye?"»
21 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Geŋ aasa
iŋkino ki wede y'okumso laale a yode
batum, wo yi k'okumso laale ki sulɗi Raa
ye me.»

Zaapu k'adde a Raa
(Matiye 6.25-33)

22 Maŋ Isa y'an di ruute a sanalliyagí,
y'ede: «Geŋ kono k'iŋkino n'un di rooto:
Kune a lekkiyaguŋ ulbuguŋ un t'ooɗe ye
a urzi k'omɓo, ise a urzi k'ossiyo ere ki
tudduguŋ toŋ maŋ.
23 Ki kotto lekkiyaguŋ ere kun lekkiyo
ette ti jiire omɓo, wo tudduguŋ ti jiire
ossiyo.
24 Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an
k'ayɗu ye, an k'ede giiyagi ye wo ume ti
doolo k'oɓite k'omɓadaŋ ye, wo Raa yi di'n
moɗɗiyo. Wo kune'ŋ ki kotto kun i jiire
emɓi taŋ ɓaadaŋ!
25 Wee wee ti diinaguŋ, ti ulbe k'ooɗiyo
wede i-d'ede geŋ, y'aane y'a d'aagila ti
kedise soo onniytagi ɗoŋ ki lekkiyadí a
duniya ette?
26 Aame a sulɗi ɗoŋ bo-booloŋ ɗaŋŋal
toŋ kun k'aane ye maŋ, ɗe ki moo me kune
ulbuguŋ un d'ooɗiyo a sulɗi ɗoŋ pay ti
doolo a urzi lekkiyaguŋ me?
27 Kun wollo bobbo soole, ti d'ohire, ti ki
naabiya ye, ti k'isiyo kallagi ye. Wo kun
ollo, n'un di rooto: Mozigo Salamoŋ toŋ
ti laale wede pay i-d'ede geŋ, yi k'usse ye
kalle wede majjaane aakede bobbo soole
soo toŋ maŋ.
28 Iŋkino Raa yi-ti y'ossiyo soole wede
adda balɗa aŋki kuti kutiŋ, wo soggo an
t'oggiyo adda k'uwwo mendí. Geŋ taŋ
miibi a ceere Raa y'un di'n osse kune
batum me! Ki kotto kune zaapu k'adduguŋ
a Raa baata!
29 Wo kune ulbuguŋ un ki t'ooɗe
daayum a urzi dehutu k'omɓo ti soɓo ye.
30 Sulɗi pay geŋ, daayum i'ni dehutu
kane ɗoŋ pay adda duniya i ki suune Raa
soo ɗaŋŋal ye geŋ̃ŋ̃o. Wo Meeguguŋ Raa,
yoŋ yi suune sulɗi geŋ kun i dehu a urzi
lekkiyaguŋ me.
31 Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko
Raa, wo saŋ sulɗi geŋ y'un di'n t'ela kay.»

Laale wede a kandaane
(Matiye 6.19-21)

32 «Kune aakede tordo mooɗe ere baata
toŋ maŋ, kun orgiɗe ye! Ɗerec, Meeguguŋ
Raa yi wulle maŋ beehiye Mozikadí y'un
di-t'ele me.
33 Sulɗuguŋ ɗoŋ un d'ede kun t'owilto,
wo soŋko kun an di dokko a ɗoŋ an
k'ede munɗa ye. Kun soko zaaɗa ere i
ki ruumiyo ye wo ti laale wede i ki dagga
ye a kandaane, a ummey wede k'oogire yi
k'aana yi ki botta ye, a ummey amma toŋ
ti ki ti y' latta ye.
34 Ɗerec, a ume wede laalaguŋ yi
lekkiyo geŋ, adduguŋ toŋ aŋgeŋ̃ŋ̃o.»

Ɗoŋ naabo i lekkiyo zeere
(Matiye 24.43-51)

35 «Kun ti ketto toonuguŋ a munɗa wede
kun ise, wo pintilaguŋ oyyisito.
36 Kun lekko aakede ɗoŋ naabo ɗoŋ
an delliyo kama ki goolayaŋ ti tarnaape
seeɗu, kono saŋ aame y'iina wo yi guppa
biza maŋ, kesiko an i-di t'ihina.
37 Uŋsuwo a ɗoŋ naabo geŋ̃ŋ̃o, ɗoŋ
goolayaŋ a kamadí yi'ni t'oona kane zeere.
Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Yoŋ yi-
t'ossa sulɗi naabo, y'a ti'n koona ɗoŋ

naabadí me, wo aame geŋ yoŋ y’an t’ela omƀo.
38 Aame yi-kimo a diɗɗo meeda ise ki
biza soohe toŋ maŋ, yi’n uuna kane zeere
maŋ, geŋ uŋsuwo a kane.
39 Ono eŋ kun ollo koɗuwo: Aame wede
ƀoy geŋ yi suune peeɗo ere wede k’oogire
y’etto maŋ, yi k’ooli wede k’oogire yi-ki
t’ette k’adda ƀoozí ye.
40 Kune toŋ maŋ kun koona mentikagi,
kono nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ,
n’etto a peeɗo ere tuuku kun ki ti suune
ye.»

Wede naabo i seeɗu zakiɗi a naabadí

41 Iŋkino maŋ Piyer y’a yi tunde, y’ede:
«Galmee’ki nuŋ, ono ombiɗe ki’ni rootiyo
eŋ a kaye ɗaŋŋal kunuŋ, a ɗuwo pay ko?»
42 Maŋ Galmeega yi di ruute, y’ede:
«Iŋkino maŋ wede yeeriyo wede i seeɗu
zakiɗi a naabadí wo i-d’ede elkiyo geŋ, a
yode geŋ̃ŋo galmeegí yi oola attiɗi pay ki
ɗoŋ naaƀadí oŋgoŋ me, kono y’an t’ela
omƀadaŋ aame peeɗo t’îida maŋ.
43 Uŋsuwo a wede naabo geŋ me, aame
galmeegí a kamadí yi y’uuna y’isiyo naabo
gettiyo maŋ.
44 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede
iŋkino geŋ galmeegí yi di t’ela attiɗi ki
sulɗizí pay a beezí.
45 Wo ɗe aakede wede naabo geŋ y’ilka
adda k’addí, y’iisa: “Galmeegó eŋ yi
t’ûsso”, wo yi t’iida taazu ɗoŋ naabo ti
doolo kuuli wo erayi, yi t’ussa a omƀo ti
soƀito i jiira eedí.
46 Aame geŋ galmeegí y’a aana a onniyo
ere wede naabo geŋ yi k’elkiyo ye, wo a
peeɗo ere yi ki ti suune ye. Galmeegí yi di
t’ela daŋgay ere zakiɗi wo yi-t’ela aggadí
aa ki ɗoŋ i ki zaapu addaŋ a Raa ye.
47 Wede naabo wede i suune munɗa
wede galmeegí yi dehu, wo y’a ki t’ikkima
tuddí y’a ki t’ize ye naabo ere aa galmeegí
yi dehu te maŋ, yoŋ geŋ y’a t’oona kossiyo
ƀaadaŋ.
48 Wo wede naabo wede yi ki y’ suune
ye munɗa wede galmeegí yi dehu me,
wo yi t’ize naabo ere y’a t’oone kossiyo
maŋ, kossiyadí t’aase baata. A wede sulɗi
ƀaadaŋ an i ele a beezí geŋ, an tonda
ƀaadaŋ kay, wo a wede an ziipe addaŋ
ƀaadaŋ geŋ, an tonda ƀaadaŋ sey a ceera.»

Isa y’iido ki moo me?

49 «Nuŋ n’iido n’a-t’oyye uwwo a duniya
te, wo aŋkeŋ̃ŋo eŋ ni dehu t’adde soo, tod’
ti ziiɗa baa.
50 Nuŋ n’a aɗɗa t’urzi dabar aakede an
ni suyyiso batem, nuŋ biza k’ulbó i zehiso
wo a zehita bini ɗaŋgiya ki suyyiso batem
gettiyo.
51 Kune kun elkiyo nuŋ n’iido n’un t’ela
toose adda duniya ko? Aha, wo n’un di
rooto, kono nuuno geŋ ɗuwo tuddaŋ an ti-
t’ahinta.
52 Ti aŋki eŋ ɗoŋ adda ƀoozaŋ kane paat
maŋ, tuddaŋ an ti-t’ahinta, ɗoŋ aɗo ki
tukki ɗoŋ sire, wo ɗoŋ sire ki tukki ɗoŋ
aɗo.
53 Meege y’a t’ahina ti tukk’ulí wo
ulo ti tukki meegí, meede t’a t’ahina ti
tukk’ututú wo uto ti tukki mettú, ande t’a
t’ahina ti tukk’ere k’ulutú wo ere k’ulutú
ti tukk’andutú.»

Suuniyo k’ita sulɗi ɗoŋ i-kaza munɗa wede aana
(Matiye 16.2-3)

54 Isa y’a ruute sey a ɗoŋ duuru, y’ede:
«Aame kun wolliyo dondirso ti koliyo ti
kese peeɗo k’ooriyo maŋ, a kaamiki kun
d’eesiyo: “Mizzi yi koppa”, wo geŋ ki kotto
i-t’isiyo.
55 Wo aame kun owwiyo maaye yi baahu
ti kese ki ɗandî maŋ, kun d’eesiyo: “Ume
aŋki y’isa wehini”, wo geŋ ki kotto i-
t’isiyo*.
56 Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, kun
d’aaniya kun di suuniyo ita sulɗi ɗoŋ
kun wolliyo t’edaguŋ isiyo a siiɗo wo a
kandaane me, wo ɗe ki moo me ita sulɗi
ɗoŋ Raa y’isiyo aŋkeŋ̃ŋo kun ki’n suuniyo
ye me?»

Tôwwo k’ono ti aduzá
(Matiye 5.25-26)

57 «De ki moo me munɗa wede ki diine
kune batum kun d’ise, kun ki y’ suuniyo
ye me?
58 Aame ti leemadá un ede ono, wo kune
a urzi kun ette k’ume wede booro ƀotto
geŋ, ti yode ono kun ti’n ôodo. Para maŋ
y’a-da t’iida k’ume wede booro maŋ, wede
booro y’an gi di t’eley a bey k’asigiryagi,
wo kane an ki ti t’eley daŋgay.
59 Ki kotto n’a di rooto, t’ume geŋ ki ki
t’aɗɗa ye, daa ki munɗa wede an dehu
k’an ki y’ela pay ye maŋ, tammiyagi ɗoŋ
suŋ̃ŋi suŋ̃ŋi toŋ an a-k’oola ye.»

13

I dehu kun di-kime lekkiyaguŋ

1 Aame geŋ i d’iido ɗuwo an i-t’îide
taaya a Isa, mummino Pilat y’ele urzi ɗoŋ
miibi ti siiɗo Galile an di’n îide, aame an
isiyo seɗeke a Raa geŋ me.
2 Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede:
«Kune kun elkiyo aame kane ɗoŋ ti siiɗo

* **12:55 12.55** Di kane Yawudiyagi an wolliyo dondirso ti koliyo ti kese peeɗo k’ooriyo maŋ, an d’eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki ɗandî maŋ, an d’eesiyo ume aŋki y’iisa wehini, geŋ a di kine iŋkino ye.

Galile an ti'n îide iŋkino geŋ, i-kaza kane ɗoŋ k'olɗîko a jiire ɗoŋ ti siiɗo Galile ti doolo pay ko?
3 N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyaguŋ ye maŋ, kune toŋ kun di-t'inda pay aa kane.
4 Wo kane ɗoŋ koomat makumu gessire ɓoy wede sohuru ki Silowe y'an di ti'n ruuge an t'inda geŋ, kun elkiyo kane ɗoŋ k'olɗîko a jiire ɗoŋ ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko?
5 N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima lekkiyaguŋ ye maŋ, kune toŋ kun di-t'inda pay iŋkino kay.»

Ono ombiɗe a tukk'undumu daa k'iŋ̃ŋ̃izí

6 Saŋ maŋ Isa y'an di ruute ono ombiɗe eŋ̃ŋ̃o, y'ede: «I d'ede wedusu yi d'iite undumu sundí pigiye adda doome k'inda biŋ̃. Onniyo soo yo wede geŋ y'a iido yi dehu yi rakke iŋ̃ŋ̃izí, miŋ umbo yi ki d'uune ye.
7 Iŋkino maŋ yi di ruute a wede naabadí, y'ede: "Ki wollo, pigiye eŋ îide ozzine aɗo ni d'ettiyo d'ettiyo ni rakke iŋ̃ŋ̃izí miŋ ni k'ooniyo ye. Iŋkino ki ti y' ɗekko, yi t'amɓu ume ki bita."
8 Wo wede naabo yi di'n gime onamí, y'ede: "Galmee'ki nuŋ, ki y'oolo y'a-t'ozzine sey k'aŋki me, siiɗo itadí n'a-t'ottiba a t'isa ɗolgite, maŋ n'a d'oɓita iizi.
9 Geŋ iŋkino ozzine ki ɗaana eŋ koo yi t'eha maŋ, umbo pi maŋ k'a ti y' ɗekka kollo."»

Eliyo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

10 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Isa yi dooyiso ɗuwo adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso.
11 A ume geŋ i d'ede erewo, siitan ti ziiɗa diine ɗartú i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, ti lekkiyo ottilso ume t'a t'ôhira ɗelele umbo.
12 Aame Isa yi ti wulle maŋ, y'a ti wiike wo yi di ruute, y'ede: «Erewo no, koŋ te kettiyo ye baa, m'uune bee ti eenizí me.»
13 Yoŋ yi di ziipe beezí a tuddutú, a kaamiki t'a t'îhira ɗelele wo t'a iise tamma Raa.
14 Wo yo goole ɓoy geŋ yi-ti gulkuwe a beeko ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi gette. Iŋkino y'a t'ihina bizí wo y'an di ruute a ɗoŋ duuru, y'ede: «Adda suuk i d'ede onniyo zoot ere ki naabo te. Kune kun dehu beeko maŋ, kun d'etto adda k'onniytagi geŋ̃ŋ̃o, a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.»
15 Maŋ Galmeega yi di'n gime onamí, y'ede: «Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, a onniytagi ɗoŋ ki puukiyadiŋ wede tuuku toŋ yi-t'eeziyo ti kuulaye'ŋ burizí koo, ise buurizí koo maŋ, kun an t'eliyo ahu ɗee me?
16 Erewo ette tod'te ti biza bumɓu k'Ibirayim, Meeda siitanɗani ti ti-gitte i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, geŋ i k'ise ye ko a onniyo ere ki puukiyadiŋ kino, ni di t'eeze sibatú me?»
17 A rootiyo k'Isa gette, kane pay ɗoŋ k'olmiɗayí an ziiɗa sukiyagi, wo kane pay ɗoŋ duuru geŋ ulbaŋ uŋse a sulɗî ɗoŋ pay y'isiyto i ceeriyo eego geŋ me.

Ono ombiɗe ekk'ulo k'undumu sundí mutard
(Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

18 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Moziko Raa tod' ti deeyiso toŋ aa moo me? N'a t'eese tod'te aa moo me?
19 Tod' ti deeyiso aa ulo k'undumu soo sundí mutard wedusu y'a t'umɓe y'a-giira adda jineene. Saŋ a t'uɗɗe, a t'ize undumu wo emɓi an d'appiyta ɓoydî ekki layɗayí.»

Ono ombiɗe a tukk'orme
(Matiye 13.33)

20 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Moziko Raa n'a t'eese tod'te aa moo me?
21 Tod' ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo booloŋ, t'a-t'oɓe a moono ɓaadaŋ lootiyo, wo saŋ orme geŋ moono yi-ti t'oozige pay.»

Biza bumɓu wede peryeye

22 Aame Isa y'amɓe ki Zeruzalem geŋ, yi d'ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso ɗuwo.
23 Maŋ i d'ede wedusu y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ɗe geŋ Raa yi d'utta ɗuwo booloŋ ɗaŋŋal ko?» Iŋkino Isa y'an di ruute a ɗoŋ duuru, y'ede:
24 «Kun ollo, n'un di rooto, kun elo gotono kun t'odo ti biza peryeye. Ɗerec, ɗoŋ ɓaadaŋ an deha an t'ette ti biza geŋ̃ŋ̃o wo an ki d'aana ettiyo ye.
25 Saŋ onniyo t'aana ere wede ɓoy y'a t'ooziga wo biza y'a di-t'ippa ti kerle, maŋ kune kun d'oopa ti paate. Aame geŋ kun t'eesa koppiyo a biza bumɓu, wo kun di roota: "Galmeegey, k'ay t'ohon!" Wo yoŋ y'un ti'n kima onamguŋ, y'a t'eesa: "N'un ki'n suune ye kune ti tunɗa me."
26 Iŋkino maŋ kun di roota kun t'eesa: "Kaye ay d'iimito, ay d'iiɓito ti kee kaŋ soo, k'a duuyite a urziyagi ki geegirzey pây."
27 Wo yoŋ y'un di roota sey: "N'un ki'n suune ye kune ti tunɗa me. Kun ti leɗɗo dokki ti tuddó me, kune ɗoŋ pay isiyo sulɗî ɗoŋ ki diine ye."
28 Wo aame kun wulley Ibirayim, Isaaka wo Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune an un ti'n zibbey ti paate maŋ, a ume geŋ kun ɗillitey môolo wo kun d'aaɗîmey sina.

29 Wo i d’etto ɗuwo sey ti kese peeɗo
ti koliyo, ti kese peeɗo k’ooriyo, ti kese
k’awwa wo ti kese ɗandî, an di-kooney an
d’oomey kaŋ soo adda Moziko Raa.
30 Iŋkino maŋ ɗoŋ oŋgo aŋkeŋ̃ŋ̃o kane
k’ita, saŋ an t’isa ɗoŋ ki biza, wo ɗoŋ oŋgo
aŋkeŋ̃ŋ̃o kane ki biza, saŋ an t’isa ɗoŋ
k’ita.»

Ono k’Isa a tukki Zeruzalem
(Matiye 23.37-39)

31 Aame Isa y’a ti ɗîŋge ti dooyiso maŋ,
i d’ede ɗoŋ miibi ti diine Pariziyeŋ, an aa
d’iide sirpa k’Isa wo an i-di ruute, an’de:
«Kee t’eŋ ki t’oozo k’eŋgilo k’ume doolo,
kono mozigo Erod yi dehu tôwwadá.»
32 Wo Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun’do
kun i-ti rootoy a yo wede metike aa boo
yi ti daggiya ɗuwo geŋ, kun’de: “Isa y’ede
aŋki ti soggo yoŋ y’a limmiti siitanɗani wo
y’a t’ele beeko a ɗoŋ k’eeni, wo a onniyo
ere k’aɗuwe maŋ, naabadí y’a-ti ɗaŋga.”
33 Wo ni roote eŋ a kune: i dehu aŋki,
soggo wo soŋŋo kino geŋ, n’a eŋgila ki
ɗaanadó, ki too maŋ ɗerec nebi y’a t’inda
a Zeruzalem, a ume doolo ye.
34 Wayya kune ɗoŋ Zeruzalem no, wayya
kune ɗoŋ Zeruzalem no! Kune ɗoŋ
i tôwwito nebiyagi, wo ɗoŋ Raa y’un
akkisa kun ti’n kakkisa ti moŋgali kun ti’n
tôwwo. Nuŋ taŋ ɓaadaŋ n’a dihe n’un
ti’n tusse aa ôsso ti tussiyo iŋ̃ŋ̃itú adda
kambartú, wo ɗe kun ki dihe ye.
35 Iŋkino maŋ ɓoyguŋ Raa y’un di y’oola.
Wo kun ollo n’un di rooto, nuŋ kun ki n’
wolla ye baa, bini a t’îda onniyo ere kun
di roota: “Beeko Raa ti koona a ekki wede
ettiyo ti suma Galmeega Raa*.”»

14

Eliyo beeko a wede k’eeni

1 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi
maŋ, Isa y’a t’iide omɓo di wede soo ti
diine deero Pariziyeŋ. Kane ɗoŋ a sirpa
geŋ, ersadaŋ a tukk’Isa tak.
2 Aame geŋ i d’ede wedusu tuddí t’iiziga,
y’a t’îhira a ɗaana yode.
3 Isa y’a t’ihina bizí, y’a tunde kane ɗoŋ
suuniyo k’oogoro ti Pariziyeŋ, y’ede: «To
oogiradiŋ tiŋ urzi t’ele kunuŋ, ti k’ele ye
ko, k’eliyo beeko a wedusu a onniyo ere ki
puukiyadiŋ te?»
4 Wo a onamí geŋ kane an d’inniga
ɗeɗɗek. Iŋkino maŋ wede geŋ Isa y’a
yi butte, yi-d’ele beeko wo y’a-y’igibe ki
ɓoozí.
5 Saŋ y’an di ruute, y’ede: «Ti diinaguŋ
eŋ wee wee, aame i-d’ede ulo ise buru
yi t’iire adda k’osso a onniyo ere ki
puukiyadiŋ maŋ, y’a k’ette, t’adda k’osso
y’a ki y’aɗɗe ye me? Eyye, kesiko y’a-
t’aɗɗe!»
6 Wo a onamí geŋ, kane an di roote
munɗa an ki suune ye.

Beeriyo k’ume konso adda tarnaape

7 Isa yi wulle’ŋ ɗoŋ an’ni waaku
k’omɓo’ŋ, an beeriyo omagi konsito ɗoŋ
majjanɗani. Iŋkino y’an di ruute a kane
pay geŋ t’ono ombiɗe eŋ̃ŋ̃o, y’ede:
8 «Aame wenɗa yi ki wiike a tarnaape
ki seeɗu maŋ, k’etta ki koona ume wede
suma a jiire ye. Koo ise an wiiko wede
goole i jiire kee y’a-koona maŋ,
9 wo wede unni wiike kee ti yode geŋ,
y’a etto y’a di roota, y’a t’eesa: “Ume eŋ
ki t’oozo, ki oolo a yode eŋ̃ŋ̃o.” Iŋkino
k’a t’ooziga ti sukiyagi, k’etta k’a-kooney
a ume k’ita.
10 Ki too maŋ an ki wiiko geŋ, k’odo
ki-koonoy a ume k’ita, iŋkino aame wede
i ki wiiko y’iina maŋ, yoŋ y’a di roota,
y’a t’eesa: “Laŋze ki nuŋ, kee ki t’oozigi,
ki-koona a ume ki ɗaana a ise majjaane
kino.” Iŋkino maŋ a kee a di t’isa suma a
ɗaana kane ɗoŋ pay ooma ti kee kaŋ soo
geŋ me.
11 Ɗerec, wede tuuku tuddí yi ti-koliyo
maŋ, Raa y’a y’isa ŋ̃eŋku, wo wede tuddí
yi ti-t’isiyo ŋ̃eŋko maŋ, Raa y’a y’isa
goole.»

Waaku ɗoŋ an k’ede munɗa ye

12 Isa yi di ruute sey a wede i y’ wiike
geŋ, y’ede: «Aame ki dehu ki waake ɗuwo
an d’oomi di kee, ise a peeɗo t’ize diine, ise
a peeɗo t’ette k’ooriyo toŋ maŋ, ki waake
laŋziyagá ye, zemɓadá ye, taasiyagá ye
wo ɗoŋ bey a ita waayadá ye, kono kane
geŋ̃ŋ̃o toŋ saŋ an gi di waaka kay, iŋkino
omɓadá aakede an a-ti gime.
13 Wo ki too maŋ, aame ki waake ɗuwo
a tarnaape di kee maŋ, ki waako ɗoŋ an
k’ede munɗa ye, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo,
ɗoŋ jekese wo ɗoŋ koŋzayi.
14 Geŋ kee ulbá aasa uŋse, kono kane an
k’ede munɗa an a-ki ti y’ kima ye. Iŋkino a
di ti y’ kima Raa, a onniyo ere ɗoŋ ki diine
a ɗaanadí an ti bilɗa maŋ.»

Ono ombiɗe a tukki tarnaape goole
(Matiye 22.1-10)

15 Wede soo ti diine ɗoŋ an ti guune
omɓo, y’illiga ono ɗoŋ Isa yi ruute geŋ̃ŋ̃o
maŋ, yi di ruute, y’ede: «Uŋsuwo a wede
i kooney omɓo adda Moziko Raa.»
16 Wo Isa yi di ruute t’ono ombiɗe eŋ̃ŋ̃o,
y’ede: «Onniyo soo wedusu yi d’ize omɓo
ɓaadaŋ, maŋ yi wiike ɗoŋ ɓaadaŋ.
17 Aame omɓo ettú t’îide maŋ, wede ɓoy
y’a igibe wede naabadí kono y’an di kizo
a ɗoŋ yi’ni wiike. Wede geŋ y’iide’ŋ, y’a

* **13:35 13.35** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

ruute, y’ede: “Kun’di, omɓo ettú t’îide baa.”
18 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ pay yi wiike geŋ, wede soŋ yi-t’isiyo tambobino tambobino. Wede ki poone yi di ruute a wede naabo, y’ede: “Nuŋ ni iwila doome, i dehu n’a ette n’a ti y’ wollo ɗo. Kee k’o t’isi tambobino.”
19 Wede doolo yi di ruute, y’ede: “Nuŋ ni iwila buŋgari koomat ki naabo sire sire, wo n’ette n’a ti’n naamey. Kee k’o t’isi tambobino.”
20 Wede doolo sey yi di ruute, y’ede: “Nuŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o ni ziiɗa erewo ni morbiyo, kono k’iŋkino ni k’aane ettiyo ye me.”
21 Wede naabo geŋ y’a-gime k’ume galmeegí, y’iide’ŋ yi di t’îide taaya a onamaŋ geŋ me. Aame geŋ wede ɓoy yi di gulkuwe wo yi di ruute a wede naabadí, y’ede: “K’okko kesiko k’omagi ɗoŋ ɗuwo ge lekkiyo, k’adda k’urziyagi ɗoŋ adda geeger, ki waaki kane ɗoŋ an k’ede munɗa ye, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo, ɗoŋ koŋzayi wo ɗoŋ jekese, k’an d’an t’edi keŋ̃ŋ̃o.”
22 Saŋ maŋ wede naabo geŋ y’a-gimo k’ume galmeegí, yi di ruute, y’ede: “Galmee’ki nuŋ, naabo ere k’o ruute n’aase ni-t’izo, wo ume ede sey.”
23 Iŋkino maŋ wede ɓoy yi di ruute a wede naabadí, y’ede: “K’okko sey ki urziyagi domɓi, k’adda jinenɗani, wo ɗoŋ ki t’ooney a ɗaanadá geŋ, t’urzi tuuku toŋ ki ti’n waaki an t’edi k’adda ɓoy kono ɓoozó a ôone.
24 Geŋ kun ollo, n’un di rooto, kane ɗoŋ ni wiike ki poone geŋ, wenɗa soo toŋ i k’ooma ye omɓadó te.”»

Urzi daaniya k’Isa
(Matiye 16.24-28; Markus 8.34–9.1)

25 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an daaniya Isa, maŋ y’a-gime ki tuddaŋ wo y’an di ruute, y’ede:
26 «Aame wede yi ni daane maŋ, i dehu nuŋ y’a ni geyye a ceere meegí, meedí, eddí, iŋ̃ŋ̃izí, zemɓadí kuuli erayi, wo tuddí batum toŋ maŋ. Para maŋ yi k’aane yi ki t’ise sanallusizó ye.
27 Wede tuuku yi k’iyya y’a ki t’inda kono nuuno wo y’a ki n’ daane ye maŋ, yoŋ geŋ yi k’aane yi ki t’ise sanallusizó ye.
28 Iŋkino aame wede ti diinaguŋ yi dehu y’a ooziga ɓoy sohuru maŋ, ki poone y’a-koone y’a-kize soŋko ki suldî ɗoŋ pay y’owilta, wo y’a wolle aame soŋkadí i-t’îda tôwwo ɓoy maŋ.
29 Wo ɗe aame yi-ziipa ita ɗaŋŋal wo ɓoy y’a ki ti y’îida ye maŋ, ɗoŋ pay i wolla geŋ an di y’ t’okka maade,
30 an t’eesa: “Wede eŋ yi-t’iise oozige ɓoy miŋ naabadí y’a-ki ti ɗîŋge ye.”
31 Iŋkino kay, aame mozigo yi dehu y’ette ɗeyyiso mozigo bakadí wede ettiyo ti asigiryagi dupu ada sire geŋ, ki poone y’a-koone y’a wolle toogadí, aame y’aane ɗeyyiso ti asigiryagi dupu koomat geŋ̃ŋ̃o maŋ.
32 Aame yi k’aane ye maŋ, yi-t’igibe ɗoŋ zina ki tukki mozigo bakadí ki poone yoŋ ɓotto dokki geŋ, y’a ti y’ tondo toose t’a koone diinayaŋ.»
33 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Geŋ iŋkino kay, i dehu wede tuuku ti diinaguŋ suldî ɗoŋ pay i-d’ede’ŋ, y’an ooli. Para maŋ yi k’aane yi ki t’ise sanallusizó ye.»

Sumade ɗoŋ daa k’uŋsuwadaŋ
(Matiye 5.13; Markus 9.50)

34 «Kane sumade’ŋ munɗa wede beehiye, wo ɗe aame sumade uŋsuwadaŋ i t’ize umbo maŋ, kaŋ mummino k’an ise uŋse sey me?
35 Kane geŋ i k’ise beehiye ki ruumiyo siiɗo ye, ise ki guuru toŋ i k’ise ye, iŋkino kane geŋ ki sebbiyo mendaŋ a disse. Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ, y’ollo koɗuwo!»

15

Ono ombiɗe a tukki damu gi digge
(Matiye 18.12-14)

1 Ɗoŋ seɗɗu jibaaye ti ɗoŋ k’oldîko doolo, kane pay an aa d’iide ki sirpa k’Isa kono an di y’olliga.
2 Kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro an d’orbe suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i a tukk’Isa, an’de: «Wede eŋ ɗoŋ k’oldîko yi di’n seeɗu bey sire wo yi d’omɓo ti kane.»
3 Iŋkino maŋ Isa y’an d’iise tôwwo taaya t’ono ombiɗe eŋ̃ŋ̃o, y’ede:
4 «Aame wede soo ti diinaguŋ i-d’ede damɓami meeda wo ere soo t’a digge maŋ, ki kotto ɗoŋ ada gessat makumu gessat geŋ yi d’ooli adda balɗa, y’a-kime dehutu ki ere i digge, bini y’a ti t’oono.
5 Wo aame yi t’uuno maŋ, yoŋ ulbí uŋse ɓaadaŋ, y’a t’amɓo a dannayí,
6 y’a t’aahe ɓoy, saŋ y’a waake laŋziyagí ti ɗoŋ k’ita waayadí, wo y’an di roote, y’a t’eese: “Kun iso uŋsuwo ti nuuno, kono nuŋ damuzó wede i digge ni y’uuno baa!”
7 Kun ollo, n’un di rooto, geŋ iŋkino kay aasa uŋsuwo ɓaadaŋ a kane ɗoŋ a kandaane, kono wede k’oldîko soo yi-gime ti lekkiyadí ere oldo gette. Uŋsuwo ere a tukki wede soo gette, a ceera ere a tukki ɗoŋ ada gessat makumu gessat kane ki diine wo an ti gime lekkiyadaŋ geŋ̃ŋ̃o.»

Ono ombiɗe a tukki tamma i digge

8 «Wo kun ollo sey, i d’ede erewo soo iŋkino tammiyagutú koomat wo soo i di t’iire maŋ, geŋ ki kotto tod’ t’a moɗɗe pitilatú, binditú t’a rooke, t’a dehite boolo booloŋ bini t’a ti t’oone.

9 Wo aame ti t’uune maŋ, t’a waake
laŋziyagutú ti ɗoŋ k’ita waayatú, t’an
di roote, t’a t’eese: “Kun iso uŋsuwo ti
nuuno, kono nuŋ tammadó ere i digge ni
t’uune baa.”
10 Kun ollo, n’un di rooto, geŋ iŋkino kay
aasa uŋsuwo ɓaadaŋ a diine maaleekiyagi
ɗoŋ ki Raa, kono ki wede k’olɗîko soo yi ti
kama ti lekkiyadí ere olɗo gette.»

Ono ombiɗe a tukki ulo gi digge

11 Isa y’a ruute sey, y’ede: «I d’ede wede
soo iŋkino iŋ̃ŋizí kuuli sire.
12 Onniyo soo, ulo wede ŋ̃eŋku yi di
ruute a meegí, y’ede: “Baaba, kee k’o eli
aggadó ere saŋ ni t’oona t’adda laalayá
geŋ̃ŋo.” Iŋkino maŋ meegaŋ y’an di
diikiɗa laalayí a iŋ̃ŋizí sire geŋ̃ŋo.
13 Onniyo miibi k’ita maŋ, yo ulo wede
ŋ̃eŋku geŋ aggadí y’a t’iwilte pay wo y’a
ziiɗa soŋko, y’a iŋgile ki siiɗo ere dokki.
A ummey geŋ yi-t’iide adda lekkiyo ere
k’arɓutu, iŋkino maaladí pay y’a t’irɓe.
14 Aame maaladí pay yi ti ɗîŋge maŋ, i
d’ize mosogo ɓaadaŋ adda siiɗo gette, wo
yoŋ munɗa a beezí umbo.
15 Aame geŋ y’a t’iide naabo di wede soo
ki ɗoŋ siiɗo gettiyo, wo yo wede geŋ y’a
y’igibe k’adda doomizí elso kinzir.
16 Ulo geŋ y’a dihe yi d’aaɗî iŋ̃ŋi boriyo
ɗoŋ an sebbiso a kinzir, wo wenɗa soo toŋ
i di t’ele umbo.
17 Iŋkino maŋ a lekkiyadí gette yi
d’elkiso adda k’addí, y’ede: “Doŋ naabo
meegó ɓaadaŋ, an d’omɓo i di’n palɗa!
Wo nuŋ a eŋ̃ŋo n’unto ki mosogo!
18 N’a-kima di meegó wo ni di rootey, n’a
t’eesey: Baaba, ni t’ize olɗîko a Raa wo a
kee.
19 Ni k’îide k’a ki n’ wolle aa ulá ye baa,
iŋkino ki n’iso aa wede soo ti diine ɗoŋ
naabadá.”
20 Maŋ y’a t’iiziga, y’a-gime k’ume
meegí.
Aame ulo yo dokki booloŋ ti ɓoy geŋ,
meegí y’a yi wulle, wo i di t’ize sommagi
ɓaadaŋ. Y’a ukke okkimayí, y’iide’ŋ y’a yi
ziiɗa yop.
21 Iŋkino maŋ ulo yi di ruute, y’ede:
“Baaba, ni t’ize olɗîko a Raa wo a kee. Ni
ki t’îide k’a ki n’ wolle aa ulá ye baa.”
22 Wo meegí y’an di ruute a ɗoŋ naabadí,
y’ede: “Kesiko, kun amɓi kalle wede goole
majjaane a jiire wo kun i-t’osso a ulo me.
Kun i t’eelo kokkiɗe a yelsadí wo zoŋɗí
kun i-t’osso toɓiyagi.
23 Kun soodî ulo buru wede ɓokkide, kun
t’ôodo, in d’ooma wo in d’isa tarnaape,
24 kono ulo nuŋ kun wolliyo eŋ, yoŋ aa
y’inda wo aŋkeŋ aa yi bilɗe, yoŋ yi digge
wo aŋkeŋ ni y’uune.” Maŋ an d’iise isiyo
tarnaape.
25 Aame geŋ ulo kaɓɓadí yoŋ a doome. A
kamadí ti doome geŋ, aame y’iina goppoŋ
ki ɓoy maŋ, y’ollige tarkuuse k’otoro ti
ommire.
26 Maŋ yi wiike wede soo ti diine ɗoŋ
naabo, y’a yi tunde, y’ede: “De ize moo
me?”
27 Wede naabo yi di ruute, y’ede: “Geŋ
leemadá aaho me, wo meegá yi d’îide ulo
buru wede ɓokkide, kono ulí yi y’uune yi
lekkiyo bee.”
28 Iŋkino maŋ ulo kaɓɓa yi di gulkuwe
wo yi ki dehu k’adda ɓoy yi k’ette ye.
Meegí y’a t’uɗɗo yi di y’ selliyo, y’ede:
“Ulo ki nuŋ, ki t’edi k’adda ɓoy me.”
29 Wo ulo yi di’n gime ono meegí, y’ede:
“K’ollo kay baaba, nuŋ ozzinagi ɓaadaŋ
n’a naabiya me, wo ŋuyyur kaŋ soo toŋ ni
k’ize ye a munɗa wede k’o rootiyo me, wo
a nuŋ gogguru soo ɗaŋŋal toŋ k’o k’eele
ye, kono n’a t’ise uŋsuwo ti laŋziyagó me.
30 Wo a ulá wede eŋ̃ŋo kotto maŋ, yode
wede maaladá pay y’a ti diggo y’a t’irɓo ti
erayi, aame y’iina maŋ a yode ki-d’îide ulo
buru wede ɓokkide!”
31 Maŋ meegí yi di ruute, y’ede: “Ulo ki
nuŋ, kee daayum ti nuŋ wo suldî pay ɗoŋ
oo d’ede toŋ kane ki kee.
32 Wo geŋ i dehu kine in d’ise tarnaape
wo in d’ise uŋsuwo, kono leemadá eŋ yoŋ
aa y’inda wo aŋkeŋ aa yi bilɗe, yoŋ yi
digge wo aŋkeŋ ni y’uune.”»

16

Ono ombiɗe a tukki wede yeeriyo metike

1 Saŋ Isa y’an di ruute a sanalliyagí,
y’ede: «I d’ede wede laale soo iŋkino, yoŋ
i-d’ede wedusu yi di yeeriyo laalayí. Wede
laale geŋ ɗuwo an i d’iido ti rabila, kono
wede yeeriyo yi-ti y’ daggiya laalayí me.
2 Maŋ wede laale y’a wiike wede yeeriyo
wo yi di ruute, y’ede: “Kee n’illiga
naabadá ere k’isiyo te, k’o t’ôodi taaya a
urzi naabadá, kono ki ki yeera ye baa
laalayó me.”
3 Iŋkino maŋ wede yeeriyo y’a ruute
t’adda k’addí, y’ede: “Nuŋ eŋ n’aasa mum-
mino, t’ume naabo yeeriyo galmeegó yi-
ti’n aɗɗiya geŋ me? Ki derku nuŋ toogadó
umbo, wo k’ahultu a nuŋ sukiyagi.
4 Geŋ ni suune munɗa wede n’a isa
me. Iŋkino aame t’ume naabo yeeriyo yi
n’uɗɗa maŋ, ɗoŋ ede an di n’ seeɗa di
kane me.”
5 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ i ziɗɗe seeyagi
ki galmeegí, y’a ti’n wiiko soo soo. Yi di
ruute a wede ki poone, y’ede: “Kee ginno
seezá miibi ki-t’ela a galmeegó me?”
6 Yoŋ yi di’n gime onamí, y’ede:
“Boŋgali ada sire k’egey k’iŋ̃ŋi k’olibiye.”

Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, kesiko ki koona ki raaŋa ɓoŋgali koomat."
7 Saŋ yi di ruute a wede doolo, y'ede: "Wo kee me, seezá miibi ki t'ela me?" Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: "Suwal meeda piɗe ki geme." Wede yeeriyo yi di ruute, y'ede: "Mattup ki seezá ettiyo, ki raaŋa suwal meeda aɗo."
8 Wo yo galmeega y'a y'imme wede yeeriyo wede ki diine ye geŋ me, kono y'ize'ŋ metiŋko. Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duniya a urzi lekkiyo ere ti tuddaŋ gette, kane mentikagi an jiire kane ɗoŋ ki Raa toorayí a eedaŋ.»
9 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Wo kun ollo, nuŋ n'un di rooto, kun soɗɗo laŋziyagi ti laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye geŋ me. Iŋkino onniyo soo yo laale geŋ ti beyguŋ yi ɗikka maŋ, kane laŋziyagi an un di'n seeɗey adda ɓoyɗi ɗoŋ ɗuwo an di lekkey ki daayum.
10 Wede a naabo ere ŋeŋko booloŋ yi ti seeɗu zakiɗi geŋ, a naabo ere meeda toŋ ɗuwo an zaape addaŋ a yode kay. Wo wede a naabo ere ŋeŋko booloŋ yi ki ti seeɗu zakiɗi ye geŋ, a naabo ere meeda toŋ ɗuwo an ki zaape addaŋ a yode ye kay.
11 Iŋkino maŋ, aame kune a laale wede kun ooniyo t'urzi wede ki diine ye eŋ, kun ki y' ziiɗa zakiɗi ye maŋ, Raa toŋ yi k'aane y'un ki t'ele a beyguŋ ye laale wede ki kotto me.
12 Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y' ziiɗa zakiɗi ye maŋ, Raa toŋ y'un ki t'eley ye laale wede ki kune me.
13 Wede naabo soo toŋ umbo a aane a naabe ti galmaawi sire me, ise maŋ soŋ y'a y'olmiɗa wo y'a-geyye soo me, wo ise maŋ y'a di kette ti wede soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwaŋ pay me.»

Urzi Moziko Raa

14 Aame kane Pariziyeŋ an illiga ono ɗoŋ pay Isa yi ruutite geŋ̃ŋo maŋ, an di y' koobiyto kono kane soŋko an ti geyyiso.
15 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a ɗaana ɗuwo kun ti t'isiyo tudduguŋ aa ɗoŋ ki diine, wo Raa addguŋ yi'ni suune, kono munɗa wede ɗuwo an yi wolliyo goole geŋ, Raa yi y'azzuru a ɗaanadí me.
16 Ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa ti ɗoŋ ki nebiyagi geŋ, urzizaŋ a iide bini aaniya Zaŋ Batis. T'ume geŋ an di kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, wo wede tuuku toŋ yi d'eliyo gotono kono yi-t'ette k'adda.
17 Wo kun ollo koɗuwo, ooŋ̃e a kandaane ti siiɗo an t'eŋgile me, wo ooŋ̃e ɓaadaŋ sey a arku raaŋiya soo wede ŋ̃eŋku a jiire k'oogoro ette y'a dagge me.
18 Wede tuuku eddí yi ti biira wo y'a ziiɗa erewo ti doolo maŋ, Raa yi y' wolliyo yoŋ wede i moone t'ere bakadí. Wo wede yi ziiɗa erewo ere kulatú yi ti-biire maŋ, Raa yi y' wolliyo yoŋ wede i moone t'ere bakadí.»

Ono ombiɗe a tukki wede laale kane ti Lazar

19 Saŋ maŋ Isa y'an d'îide taaya, y'ede: «I d'ede wede laale soo iŋkino kallagi y'ossiyo ki ramica zooyatú ooŋ̃e, daayum yi lekkiyo togos adda k'uŋsuwo wo daayum yi d'isiyo omɓo ɓaadaŋ aa ki tarnaape, ɗuwo an d'omɓo.
20 I d'ede wedusu i-k'ede munɗa ye sundí Lazar, tuddí kunɗayi risimik kaŋ moone a biza bumɓu ki wede laale geŋ̃ŋo.
21 Yoŋ y'a dihe y'a oomi omɓo ere i soldîte t'ekki taabul ki wede laale geŋ̃ŋo toŋ umbo, wo ɗe kane gahiti toŋ an d'ettiyo an di dalɗutu kunɗayzí.
22 Wede i-k'ede munɗa ye y'inda maŋ, maaleekiyagi an t'umɓe undí ki sirpa k'Ibirayim. Saŋ wede laale toŋ y'a inda, an t'ittiba.
23 Wo kaŋ unde y'a t'iide k'adda diine ɗoŋ unto, wo a ume geŋ yi dabirsa ɓaadaŋ. Maŋ y'a umɓe edayí k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibirayim wo Lazar a sirpadí.
24 Iŋkino y'a iɗili, y'ede: "Ibirayim mee'ki nuŋ, k'iso adde koɗuwo a nuŋ, k'agibi Lazar yi d'oŋko ahu a biza yilsadí, y'o di zozza a bizó, ilzó a t'orsa kono ni dabirsa ɓaadaŋ adda k'uwwo ette."
25 Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuŋ, ki suune aame kee adda duniya lekkiyadá ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y'uune dabar ɓaadaŋ. Wo aŋkeŋ Raa yi ti y' zille a eŋ̃ŋo me, wo kee ki-t'iide adda dabar baadî.
26 Wo soŋ i d'ede olɗe sohuru wo goole aa bulɗume a diine kune ti kaye me. Iŋkino maŋ ɗoŋ i dehu ette t'eŋ̃ŋo k'ume kune, an k'aane ye, wo ɗoŋ t'ume kune an dehu an d'etto k'ume kaye, an k'aane ye."
27 Wede laale y'a ruute, y'ede: "Iŋkino maŋ mee'ki nuŋ, ki wollo sommagó k'agiba Lazar ki ɓoy meegó,
28 kono oo d'ede zemɓa paat, y'a ette y'an di tookey kuudaŋ, kono kane toŋ an ki d'etto k'ume dabar eŋ̃ŋo ye."
29 Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Zemɓadá an d'ede mattup k'oogoro Muusa ti ɗoŋ ki nebiyagi, onamaŋ an'n olligey."
30 Wede laale yi di ruute, y'ede: "Geŋ i k'îide ye Ibirayim mee'ki nuŋ, wo aame wede ti diine ɗoŋ unto y'iida y'an uuney maŋ, aame geŋ an di-kimey lekkiyadaŋ."
31 Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Aame mattup k'oogoro Muusa ti ɗoŋ ki nebiyagi, onamaŋ an ki dihe an k'olliga ye maŋ,

ki kotto kane an k’amɓe ye aame wede ti diine ɗoŋ unto y’a balɗe y’a ette toŋ maŋ.”»

17

Urzi k’olɗiko ti tambobino
(Matiye 18.6-7; Markus 9.42)

1 Isa y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede: «Ɗerec, kane sulɗi daayum ede ɗoŋ i-t’eliyo ɗuwo adda k’olɗiko me, wo ɗe dabar a yode wede i t’eliyo bakadí adda k’olɗiko.
2 A wede iŋkino geŋ, dabar ere an i di kette assa meeda a golladí an ti y’ seɗɗe adda bar gette, soodo sey ti ere yi t’ooney a ɗaana Raa te, aame yi t’eliyo adda k’olɗiko wede soo ti diine kane ɗoŋ tasse a urzi zaapu k’adde a nuuno maŋ.
3 Kun koona mentikagi!

Aame leemadá yi t’iza olɗiko a kee maŋ, k’odo ki y’oonoy, ki rootoy munɗa wede y’a ize geŋ ti golla ere tasse, wo aame yi-k’illigey olɗikadí yi ti zuuney yi-gimey lekkiyadí maŋ, k’oyyo ki t’iso tambobino te.
4 Wo aame leemadá yi t’iza olɗiko a kee wo saŋ y’a iido ki tuddá, y’a t’eese: “Leema ki nuŋ, nuŋ olɗikadó ni ti zuune n’a-kime lekkiyadó”, iŋkino iŋkino adda k’oŋ̃ŋ̃u taŋ sarat toŋ maŋ, k’oyyo ki t’iso tambobino te.»

Zaapu k’adde a Isa

5 Ɗoŋ zina Galmeega an i di ruute, an’de: «Zaapu k’addey a kee baata, k’ayni noogi t’a t’ihira.»
6 Galmeega y’a ruute, y’ede: «Ki kotto, aame kune zaapu k’adduguŋ a nuŋ t’aase ŋ̃eŋko aa ulo k’undumu sundí mutard toŋ maŋ, kun aane kun i di roote a undumu eŋ, kun t’eese: “T’umayá eŋ ki-ɗeeto ki koonoy adda bar”, ki kotto y’a olliga onamguŋ, y’a-ɗeete.»

Naabo ere in d’ise

7 «Kun ollo, aakede wede soo ti diinaguŋ i-d’ede wede naabo yi derku ise y’elso mooɗe koo maŋ. Aame yi wulle wede naabo y’aahiya ti doome maŋ, ki kotto yi-ki roote ye: “Kesiko k’okki ki-koona omɓo me.”
8 Ki too maŋ yi di roote, y’a t’eese: “K’o isi omɓo, wo kallagá k’a booyo ki-t’ossi ɗoŋ ti doolo, omɓo k’o d’eli, k’o d’eeli soɓo koore ni t’iima wo n’aa t’iiɓa maŋ. Saŋ a kaaɓadá kee k’a ooma wo k’a siɓa kollo.”
9 Wede geŋ yi roota ɗey kodɗuwo a wede naabadí, a naabo ere yi ruute y’aase, yi t’ize gette? Aha, yi-ki roota ye kodɗuwo me.
10 Geŋ ki kune toŋ iŋkino: Aame naabaguŋ ere an un ruute kun ti t’ize pay maŋ, kun rooto kun’de: “Kaye ɗoŋ naabo ay k’ede urzi ɗuwo an ay ki roote kodɗuwo ye, ay ize munɗa wede an ay ruute ay d’ise ɗaŋŋal.”»

Eliyo beeko a ɗoŋ bitiɗe kane koomat

11 Aame Isa yo a urzi y’ette ki Zeruzalem geŋ, y’a uɗɗe ti diine siiɗo Samari kane ti Galile.
12 A ettiyadí k’adda k’ille soo iŋkino gette, ɗoŋ bitiɗe koomat an t’iide an a di y’ t’ikkimo. Kane an t’îhirte ti dokki*
13 wo an d’iise ɗollite, an’de: «Isa, kee wede dooyisadey, k’iso adde kodɗuwo a kaye.»
14 Isa y’anni wulle wo y’an di ruute, y’ede: «Kun’do, tuddugun kun an ti ka-zoy a ɗoŋ seɗeke†.» Aame an’te k’ume ɗoŋ seɗeke ɓotto geŋ, a urzi bitiɗayaŋ a ŋ̃ukkiɗe an t’ize kamileŋ̃.
15 Wede soo ti diinayaŋ yi wulle y’uune bee maŋ, y’a-gime k’ume k’Isa, yi-tamma Raa ti golla awwa.
16 Y’iide’ŋ y’a dikke a zoŋ k’Isa, y’a t’uttile zumayí a siiɗo, wo y’a ruute kodɗuwo a Isa. Wo yo wede geŋ Samariten.
17 Iŋkino Isa y’a ruute, y’ede: «Kane koomat geŋ an ki t’ize kamileŋ̃ ye ko? Wo kane ɗoŋ gessat uune bee too me?
18 Wenɗa a elke y’a-kimo y’a t’imme Raa umbo daa ki torgusu eŋ̃ŋ̃o ye maŋ?»
19 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Ki t’oozo, k’eŋgilo. Kono kee ki ziipe addá a nuŋ geŋ, k’utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

20 Onniyo soo kane Pariziyeŋ an di tunde Isa, an’de: «Woogo Moziko Raa t’aana me?» Yoŋ y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Aaniya Moziko Raa, tod’te urzi wede aa munɗa kun gi di wolla t’ersaguŋ ye.
21 Ɗuwo an ki roota ye: “Kun wollo tod’te a eŋ̃ŋ̃o!”, ise “Tod’te a ummey me!” Ɗerec kun̄ suuno, Moziko Raa tod’te a diinaguŋ.»
22 Iŋkino maŋ Isa y’an di ruute a sanal-liyagi, y’ede: «Saŋ onniyo t’aana ere kun di deha kun ti n’ wolle onniyo soo toŋ maŋ, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ me, wo umbo kun ki n’ wolla ye.
23 Aame geŋ ɗuwo an un di roota, an t’eesa: “Kun wollo yoŋ a eŋ̃ŋ̃o!”, ise “Yoŋ a

* **17:12 17.12** ***An t’îhirte ti dokki:*** Kane ɗoŋ bitiɗe geŋ an t’îhirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, ɗuwo an’ni wolliyo kane ɗoŋ bitiɗe geŋ ɗoŋ kamileŋ̃ ye a ɗaana Raa me. Iŋkino maŋ an k’ede urzi an ki d’ette ki sirpa ɗuwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46. † **17:14 17.14** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3.

ummey!” Wo kune kun’ta ye, kun t’okkita ye.
24 Wo aa kun wolliyo mizzi y’omile bidĩdĩ i-ti tooriyo kandaane pay geŋ, onniyo ki nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ̃ŋo toŋ, t’aasa iŋkino kay.
25 Wo ɗe ki poone i dehu n’a dabire ƀaadaŋ wo ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo eŋ an di n’ kiigira.
26 Munɗa wede ize ti kaaga a ozzinagi ɗoŋ ki Nowe geŋ, a onniytagi ɗoŋ ki nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ̃ŋo toŋ, aasa iŋkino kay.
27 Ɗuwo an d’omƀo, an soƀo, an seɗɗu ti tuddaŋ bini onniyo ere Nowe yi-t’iide adda tooko ere meeda a jiire. Maŋ mizzi goole y’a guppe, ahu an t’iimi siiɗo, iŋkino ɗuwo geŋ pay an t’inda adda k’ahu‡.
28 Wo soŋ munɗa wede ize a ozzinagi Lot geŋ a aana iŋkino kay: ɗuwo geŋ an d’omƀo, an soƀo, an d’owilte, an t’owilte, an d’aatiya wo an d’ossige ƀoydĩ.
29 Wo a onniyo ere Lot yi t’uɗɗe ti geeger Sodom maŋ, Raa ti kandaane y’a guppe ubali k’uwwo ti moono ki suupire, an t’îide ɗuwo pay§.
30 Geŋ aasa iŋkino kay a onniyo ere nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, ni kiza tuddó geŋ me.
31 A onniyo gette, wede y’a ti gili yi-guune t’ekki daŋgayadi* wo suldĩzí yi iili adda maŋ, yi-ɗeego sokiyo ye, yi t’ombo. Iŋkino kay wede yoŋ adda doome maŋ, yi kima ki ƀoozí ye.
32 Kun elko a taaya k’ere Lot†.
33 Wede yi diha boohiyo tuddí k’aggadí maŋ, y’a ti dagga, wo wede y’iila tuddí kono nuuno maŋ, y’a t’utta.
34 Kun ollo, n’un di rooto, a diɗɗo gettiyo batum ɗoŋ sire an moone oŋgalzaŋ soo, wede soo an di y’amƀa wo wede soŋ an di y’oola.
35 Erayi sire an massu kaŋ soo, ere soo an ti t’amƀa wo ere soo an di t’oola.
36 Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo an di y’amƀa wo wede soŋ an di y’oola.»
37 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an di y’ tunde, an’de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo yoŋ y’an di ruute, y’ede: «A ume wede nuune yi t’udiga geŋ, zumbi toŋ ti t’ogiya aŋgeŋ̃ŋo.»

18

Ono ombiɗe a tukki mandaayawa ti wede booro

1 Isa yi dehu y’an di kize a sanalliyagi kono an di tonde Raa daayum an ki t’orme ye. Iŋkino y’an di rootiyo t’urzi k’ono ombiɗe eŋ̃ŋo,
2 y’ede: «Adda geeger soo i d’ede wede ɗekkiyo booro, yoŋ yi k’orgiso a Raa ye wo yi k’ottilso a wenɗa ye.
3 Wo adda geeger gette i d’ede mandaayawa soo iŋkino, ti d’ettiyo daayum ki tukki yode geŋ me, ti d’eesiyo: “Kee k’ay t’isi booradey ti wede k’olmiɗayó me.”
4 Iŋkino aaze onniytagi ƀaadaŋ wede geŋ yi ki dehu yi-k’ise booratú ye. Wo saŋ y’a ruute adda k’addí, y’ede: “Ɗerec, nuŋ a Raa ni-k’orgiso ye, wo a wenɗa soo toŋ ni-k’ottilso ye.
5 Wo to mandaayawa ette nuŋ ti ti n’ormiyo, iŋkino booratú ni di t’ise, para maŋ ti koɗɗĩme ƀaadaŋ t’o ti kossa eedó.”»
6 Saŋ Galmeega y’a ruute sey, y’ede: «Kun ollo koɗuwo ono ki wede ɗekkiyo booro wede ki diine ye yi rootiyo.
7 Wo yo Raa booro ki ɗoŋ yi biire, yi ki ti ɗekke ye ko aame kane an i môolo oŋ̃ŋu wo diɗɗo maŋ? Ki noogiyadaŋ y’a-t’ôsse ko?
8 Kun ollo, n’un di rooto, kesiko booradaŋ y’an ti-ɗekke. Wo nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, aame ni-kimo geŋ, n’iido ɗuwo ni-t’oona ɗey ko ɗoŋ i ziipe addaŋ a nuŋ a siiɗo me?»

Pariziyeŋ ti wede seɗɗu jibaaye

9 I d’ede ɗuwo oŋgoŋ an elkiyo kane ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa, wo an di koogire ɗoŋ oŋgoŋ pay. Iŋkino maŋ Isa yi rootiyo ono ombiɗe sey a tukki kane geŋ̃ŋo, y’ede:
10 «I d’ede ɗoŋ sire iŋkiño an t’iide tondiyo Raa k’adda booro Ɓoy Raa. Kane geŋ wede soŋ Pariziyeŋ, soŋ wede seɗɗu jibaaye.
11 Yo Pariziyeŋ geŋ y’a t’îhira yi tondiyo Raa t’adda k’addí, y’ede: “Eyye Raa ki nuŋ, n’a di roote koɗuwo kono nuŋ aa ɗoŋ oŋgo ye, kane ɗoŋ k’oogire, ɗoŋ ki diine ye, ɗoŋ i moonite t’erayi ise ti kuuli k’eebaŋ, wo soŋ nuŋ aa wede seɗɗu jibaaye eŋ̃ŋo ye.
12 Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa k’omƀo, ni d’eliyo zakka a Raa ki suldĩzó ɗoŋ pay n’ooniyo me.”
13 Yo wede seɗɗu jibaaye’ŋ y’a t’îhira dokki, edayí k’awwa ki kandaane toŋ yi ki dehu yi k’amƀe ye, wo y’a-t’iƀi beyɗí a giggirí, y’a ruute, y’ede: “Eyye Raa ki nuŋ, ki wollo sommagi ki nuŋ wede k’oldĩko eŋ̃ŋo.”»

‡ **17:27 17.27** Taaya ki Nowe k’a ti t’oone adda mattup ki Zenez 6.9–7.24. § **17:29 17.29** Taaya ki Lot k’a ti t’oone adda mattup ki Zenez 19.24-25. * **17:31 17.31** ***Yi-guune t’ekki daŋgay:*** I-kaza a siiɗo k’Izirayel geŋ ɗuwo daŋgayɗayzaŋ geŋ awhizaŋ patal kono a ume muno an a di koliyo t’eego, an di lekkiyo wo an d’isiyo naabadaŋ. † **17:32 17.32** Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

14 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo,
n'un di rooto, yo wede seɗɗu jibaaye'ŋ
y'a aahe ki ɓoozí, Raa y'a yi wulle yoŋ ki
diine, wo ki bakadí Raa y'a yi wulle yoŋ
ki diine ye. Ɗerec, wede tuuku tuddí yi
ti-koliyo maŋ, Raa y'a y'isa ŋ̃eŋku, wo ɗe
wede tuddí yi ti-t'isiyo ŋ̃eŋko maŋ, Raa y'a
y'isa goole.»

Isa ti iŋ̃ni suŋ̃ni
(Matiye 19.13-15; Markus 10.13-16)

15 Ɗuwo an di ziko iŋ̃ni suŋ̃ni a Isa
kono y'an di zaape beezí a eedaŋ. Kane
sanalliyagi an wulle iŋkino maŋ, an ki
dehu ye, an di'n eɗɗisito ɗuwo geŋ me.
16 Wo ɗe Isa y'a ele urzi kono iŋ̃ni an i-
d'ette sirpadí, wo y'a ruute, y'ede: «Kun
oolo iŋ̃ni eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n
eegire ye, kono Moziko Raa tod'te ki ɗoŋ i
deeyiso aa kane kino.
17 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Wede
tuuku Moziko Raa yi ki ti seeɗu aa yi seeɗu
ulo ŋ̃eŋku ye maŋ, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale
(Matiye 19.16-30; Markus 10.17-31)

18 I d'ede wede iŋkino i-d'ede gooliko y'a
tunde Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee
wede beehiye, n'aase moo me kono n'a
t'oona lekkiyo ere ki daayum te?»
19 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki
rootiyo nuŋ wede beehiye me? Beehiye
Raa soo ɗaŋŋal, wenɗa ti doolo umbo.
20 Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune ɗoŋ
an'de: Ki moone t'ere bakadá ise ti kule
bakatú ulu, ki tôwwo wedusu mirsi ulu,
k'oogire ulu, ki rootiyo k'ono butte a tukki
bakadá a ɗaana booro ulu, wo ki elo suma
a meegá ti meedá.»
21 Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede:
«Kane geŋ pay ni'ni seeɗu t'ume nuŋ
obulsu to.»
22 Aame Isa y'illiga iŋkino maŋ yi di
ruute, y'ede: «Kee a ki biite munɗa soo
sey: suldî ɗoŋ a-d'ede'ŋ ki t'owiltoy pay
wo soŋko k'an d'eloy a ɗoŋ an k'ede
munɗa ye, iŋkino k'a t'ooney laale wede
ki kotto a kandaane. Saŋ k'a t'edi wo k'a
ni daana.»
23 Aame wede geŋ y'illiga iŋkino maŋ,
y'a t'ize sommagi dondoŋ kono yoŋ laalayí
ɓaadaŋ.
24 Isa yi wulle wede geŋ yi t'ize sommagi
dondoŋ maŋ, y'a ruute, y'ede: «Ki kotto
ooŋ̃e ɓaadaŋ a ɗoŋ maala an t'ettey adda
Moziko Raa te!
25 Ɗerec kun suune, ooŋ̃e a ziŋzo ti-
t'aɗɗe ti bulɗo rippile me, wo geŋ ooŋ̃e
ɓaadaŋ a ceere sey a wede laale yi-t'ettey
a Moziko Raa te.»
26 Kane ɗoŋ i y'ollige an di ruute, an'de:
«Iŋkino maŋ, geŋ a utta wee wee?»
27 Yo Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Munɗa wede ɗuwo an k'aane ye geŋ, a
Raa i-k'ooŋ̃e ye, y'aane.»
28 Maŋ Piyer y'a ruute, y'ede: «Aŋkeŋ
k'ollo, kaye'ŋ suldîzey pay ay d'iilo wo ay
di daaniya kee.»
29 Isa y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Wede tuuku yi iila ɓoozí,
ise eddí, zemɓadí kuuli, maawí wo iŋ̃nizí
kono Moziko Raa maŋ,
30 a lekkiyo ere aŋkeŋ̃ŋo ette kane geŋ
y'anni t'oona ɓaadaŋ a ceera, wo saŋ
maŋ adda duniya ere ki ɗaana y'a t'ooney
lekkiyo ere ki daayum.»

Ono k'Isa ɗoŋ k'aɗuwe a urzi k'untadí
ti balɗiyadí
(Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34)

31 Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi kane
koomat makumu sire ki sirpadí, wo y'an
di ruute, y'ede: «Kun ollo, in ti kili ki
Zeruzalem wo a ummey suldî pay ɗoŋ
nebiyagi an riiŋe a tukki nuŋ wede an
n'ehe aa ulo wede eŋ, a-t'ettey baa.
32 Iŋkino maŋ nuŋ ɗuwo an di n' t'eley
a bey ɗoŋ kane Yawudiyagi ye, an di n'
t'okkey maade, an di n' kilɗîtey wo an
piɗɗitey lee a tuddó.
33 An di n' gorpipey ti marpa, saŋ an aa
di n' t'îdey, wo onniyo sire k'aɗuwe maŋ,
Raa y'a ti n' balɗey.»
34 Wo kane sanalliyagi munɗa soo toŋ
an ki zuune ye, ita k'ono gette an t'ize
ombiɗe, wo an ki zuune ye munɗa wede
Isa yi rootiyo me.

Eliyo beeko a wede koosiyo a Zeriko
(Matiye 20.29-34; Markus 10.46-52)

35 Onniyo soo Isa y'iiney goppoŋ ki
geeger Zeriko maŋ, i d'ede wedusu koosiyo
yi guune a biza k'urzi wo yi d'ahultu.
36 Wede geŋ y'illiga tarkuuse ki ɗoŋ
duuru eŋgile geŋ̃ŋo maŋ, y'anni tunde,
y'ede: «De tarkuuse ki moo me?»
37 Kane an i di ruute, an'de: «Geŋ Isa
wede ti geeger Nazaret eŋgile me.»
38 Maŋ y'a iise ɗolle, y'ede: «Isa kee
Wede ti biza bumɓu Dawut, k'iso adde
koɗuwo a nuŋ!»
39 Kane ɗoŋ i sooru ki ɗaana an di
y'eɗɗisito kono y'a anniga, wo ɗe yoŋ y'a
ɗolle i ceeriyo ki ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee
Wede ti biza bumɓu Dawut, k'iso adde
koɗuwo a nuŋ, k'iso adde koɗuwo a nuŋ!»
40 Isa y'a t'îhira, wo y'an di ruute, y'ede:
«Wede geŋ kun oo ti y'arkiɗi.» Wo aame
an i-ti y'irkiɗo maŋ, Isa y'a yi tunde, y'ede:
41 «Kee ki dehu n'a-d'ise moo me?»
Wede geŋ yi di'n gime onamí, y'ede:
«Galmeegey, ni dehu edayó a-t'ihina.»
42 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Edayá a-
t'ohon k'a wollo! Kono kee ki ziipe addá a
nuuno geŋ, k'utte.»

43 A kaamiki edayí a t'ihina, maŋ y'a
diine Isa, yi tamma Raa. Kane ɗoŋ duuru
pay an wulle iŋkino maŋ, an tamma Raa
kay.

19

Isa ti Zaase

1 Isa yi t'iide adda geeger Zeriko, wo yi-
doopiɗa y'eŋgile ki ɗaana.
2 Maŋ a ume geŋ i d'iido wedusu sundí
Zaase, yoŋ goole ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo yoŋ
ki laale.
3 Yi dehutu urzi y'a ti y' wolle yo Isa miŋ
wee wee, wo urzi y'a ti y' wolle umbo kono
ɗuwo ɓaadaŋ an i-t'iigire, yoŋ kupili.
4 Iŋkino maŋ y'a ukke ki ɗaana, y'iide'ŋ
y'a di gili ekk'undumu aa moote, kono Isa
y'aɗɗa tiŋ geŋ̃ŋo, y'a ti y' wolla.
5 Aame Isa y'iiney a ume k'undumu
geŋ̃ŋo maŋ, y'a umɓe edayí k'awwa wo
yi di ruute, y'ede: «Zaase, kesiko ki-ɗeegi,
aŋki eŋ i dehu n'a-ɗeegey a di kee.»
6 Kesiko t'ekk'undumu Zaase yi-ti ɗiigo,
an d'aahe ɓoozí wo y'a yi ziiɗa Isa t'ulbe
uŋse.
7 Aame ɗuwo an wulle iŋkino maŋ, kane
pay an d'orbite suŋ̃ŋi suŋ̃ŋi ti tuddaŋ,
an'de: «Kun wollo wede eŋ, y'a ɗiige a di
wede k'oldɗiko!»
8 Wo Zaase y'a d'iide k'ume Galmeega, yi
di ruute, y'ede: «Kee k'ollo Galmee'ki nuŋ,
laalayó n'a-dookiɗa omagi sire, ume soo
n'an di-dokkiɗa ki waawiye a ɗoŋ an k'ede
munɗa ye. Wo aame ni-t'umɓe soŋko
ki wenɗa daa k'urzutú toŋ, ni-di t'ela t'a
aagila taŋ piɗe.»
9 Iŋkino maŋ Isa y'a ruute a tukki Zaase,
y'ede: «Aŋki eŋ ɗoŋ ɓoy Zaase an uune
uttiyo ere ki kotto, kono yode Zaase toŋ ti
biza bumɓu k'Ibirayim*.
10 Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, n'iido'ŋ dehutu ki ɗoŋ i digge
adda k'oldɗikadaŋ wo n'an t'ele uttiyo.»

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo aɗo
(Matiye 25.14-30)

11 A kane ɗoŋ illiga ono geŋ, Isa y'an
di ruute ono ombiɗe sey kono y'iina gop-
poŋ ti Zeruzalem, wo toŋ kane an elkiyo
Moziko Raa t'aana an di wolla a kaamiki
geŋ̃ŋo.
12 Iŋkino maŋ y'a ruute, y'ede: «I d'ede
wedusu iŋkino ti biza bumɓu wede goole,
y'a iŋgile ki siiɗo dokki omɓo moziko, saŋ
y'a-kimo.
13 Ki poone y'a eŋgile geŋ, yi wiike
ɗoŋ koomat ti diine ɗoŋ naabadí, wo
y'an d'eele a wede soŋ tamma soo soo ki
dap ere zooyatú ooŋe†, wo y'an di ruute,
y'ede: "Kun di naabo eego, t'aa d'aagal
bini kamadó."
14 Wo kane ɗoŋ siiɗadí an y'olmiɗe,
iŋkino an d'igibe ɗuwo k'itadí kono an di
rootey, an t'eesey: "Kaye wede eŋ ay ki
dehu y'a k'ise mozigayey ye."

15 Wo aame wede geŋ yi t'iimo moziko yi-
gimo maŋ, y'anni wiike kane ɗoŋ naabadí
ɗoŋ y'an dikki soŋko gette, kono y'a-wolle
naabadaŋ an aa uune t'eego moo me.
16 Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute,
y'ede: "Galmee'ki nuŋ, ti tamma ere k'o
ele gette, n'aa d'uune a îide tamma koomat
ki dap."
17 Mozigo yi di ruute, y'ede: "Geŋ
koɗuwo kee wede naabo beehiye, kee a
naabo ere booloŋ gettiŋ k'a ti ziiɗa zakiɗi,
aŋkeŋ n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki
geegiryagi koomat."
18 Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute,
y'ede: "Galmee'ki nuŋ, ti tamma ere k'o
ele gette, n'aa d'uune a îide tamma paat
ki dap."
19 A yode geŋ̃ŋo toŋ mozigo yi di ruute,
y'ede: "Kee n'a̰-ki ti zaapo wede goole
t'ekki geegiryagi paat."
20 Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede:
"Galmee'ki nuŋ, ettiyo tammadá ki dap te,
nuŋ n'a-gitte a buuɗe, n'a ziipe a teɗɗise.
21 N'a orgiso kono kee wehini a naabo
me, ki-t'amɓu munɗa wede i ki ziipe kee
ye, wo ki d'ayɗu a ume wede ki ki giira ye
toŋ maŋ."
22 Maŋ mozigo yi di ruute, y'ede: "Kee
wede naabo ulsu, n'a ɗekke booro a eedá ti
ono ɗoŋ uɗɗe ti bizá geŋ me. Ki suune nuŋ
wehini a naabo me, munɗa wede i ki ziipe
nuuno ye toŋ ni-t'amɓu, wo ni d'ayɗu a
ume wede ni ki giira ye maŋ.
23 Iŋkino ki moo me soŋkadó k'o gi di
ziipe adda baŋki ye me, t'o d'aagila, a
kamadó geŋ n'iido n'a-t'amɓe ti jugulu."
24 Maŋ y'an di ruute a kane ɗoŋ a sirpadí
geŋ, y'ede: "Tammadí ki dap te kun ti
sooɗo, kun i elo a wede i-d'ede tamma
koomat."
25 Maŋ kane an di ruute, an'de:
"Galmeegey, yoŋ i-d'ede baa tamma ki
dap koomat te."
26 Yoŋ y'a ruute, y'ede: "Kun ollo, n'un di
rooto, a wede i-d'ede geŋ, an i-t'eela t'eego,
wo ɗe a wede i-k'ede ye geŋ, munɗazí
wede booloŋ y'elkiyo yi t'oona toŋ an i-
t'amɓa.
27 Wo ɗoŋ kane adu ti nuŋ, an ki dihe
n'a k'ise mozigayaŋ ye geŋ, kun ti'n waaki
keŋ̃ŋo kun ti'n t'îda a ɗaanadó."»

* **19:9 19.9** ***Zaase toŋ ti biza bumɓu k'Ibirayim:*** I-kaza yi ziipe addí a Raa aa ki Ibirayim. † **19:13 19.13** Aŋkeŋ̃ŋo tamma ki dap soo, i-kaza dupu sire.

Isa y'aa t'ette ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11,15-17; Markus 11.1-10; Zaŋ 12.12-16)

28 Aame Isa y'a ti ruute iŋkino maŋ,
y'an t'uugume a ɗoŋ duuru kono y'a-kili
ki Zeruzalem.
29 Isa y'iiney goppoŋ t'illiyagi sundaŋ
Betpaze wo Betani, a sirpa mokkolo ere an
ti waaku mokkolo k'Inda k'Olibiye. A ume
geŋ yi d'igibe ɗoŋ sire ti diine sanalliyagí,
30 wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do
k'adda k'ille ere a ɗaanaguŋ gettiyo. Kun
iiney, aame geŋ kun t'ooney ulo buuru
kettiyo, wenɗa kaŋ soo toŋ yi ki gili ye.
Kun t'eezi, kun o-t'arkidĩ.
31 Wo aame wenɗa y'unni tundey,
y'iisey: "Kun ti y'eeziyo moo me?"
maŋ, kun d'eesoy: "Buuru eŋ i dehu
Galmeega."»
32 Kane ɗoŋ y'an agisa'ŋ an d'iŋgile, an
iide'ŋ an di'n uuney suldĩ'ŋ pay aa Isa y'an
ruute.
33 Aame an iise eeziyo k'ulo buuru maŋ,
kane ɗoŋzí an di ruute, an'de: «Ɗe kun
t'eeziyo ulo buuru eŋ ki moo me?»
34 Kane an an di'n gime onamaŋ, an'de:
«Buuru eŋ i dehu Galmeega.»
35 Maŋ ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-
ti gikkite kallagaŋ ɗoŋ deero a dar k'ulo
buuru wo Isa an a-ti y' gili eego.
36 A urzi y'ettiyo geŋ, ɗuwo an di gikkite
kallagaŋ ɗoŋ deero, yi sooru eego‡.
37 Aame y'iina goppoŋ ti Zeruzalem a
ume ɗeegu ti mokkolo k'Inda k'Olibiye
maŋ, kane sanalliyagi ɓaadaŋ geŋ pay
ulbaŋ a ûune t'uŋsuwo, an d'iise tamma
Raa ti golla awwa a suldĩ k'armika ɗoŋ pay
an wullite geŋ me.
38 Kane an d'eesiyo:
«Beeko Raa ti koona a ekki mozigo wede
ettiyo ti suma Galmeega Raa!
Toose t'a koone a kandaane wo tamma a
Raa t'awwa a kandaane§!»
39 I d'ede Pariziyeŋ miibi ti diine ɗoŋ
duuru, an i-di ruute a Isa, an'de: «Wede
dooyisadey, sanalliyagá ki'n eɗɗiso, an
d'anniga!»
40 Wo Isa y'an ti'n gime onamaŋ, y'ede:
«Kun ollo, n'un di rooto, aame kane an
inniga maŋ, moŋgali toŋ an di ɗìllita!»

Môolo k'Isa kono Zeruzalem

41 Aame Isa y'a t'ette ki geeger Zeruza-
lem wo yi ti wulle maŋ, y'a iise môolo kono
tode,
42 y'ede: «Wayya, wayya! Kune ɗoŋ
ki Zeruzalem, nuŋ ni dihe ɓaadaŋ kune
batum, onniyo gette aŋki urzi wede kun
di t'oone toose kun yi zuune maŋ! Wo ɗe
umbo, aŋkeŋ̃ŋo edaguŋ Raa y'un t'ippe,
urzi toose kun ki y' wolle ye baa.
43 Iŋkino saŋ onniytagi an aana egguŋ,
aame geŋ ɗoŋ k'aduguŋ an kilita siiɗo a-
ɗoola geeger gette pay ki ɗeyyisaguŋ, an
un ti'n gootika t'ume tuuku toŋ maŋ.
44 Kane an un ti'n damɓa kame kamec
ti ɓoyɗuguŋ pay, mokkolo soo toŋ t'ekki
bakatú an k'oola ye, kono kune onniyo ere
Raa y'iido tuddugun, kun ki dihe kun ki di
y' suune ye.»

Isa ti ɗoŋ suuk a booro Ɓoy Raa
(Matiye 21.12-13; Markus 11.15-19; Zaŋ 2.13-16)

45 Saŋ Isa yi-t'iide a booro Ɓoy Raa, wo
y'a iise lommite ɗoŋ isiyo suuk*.
46 Y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, ono
eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa,
an'de: "Boozó eŋ y'a koona ɓoy wede ki
tondiyo Raa†." Wo ɗe kune, kun di y'ize
urmi k'ombiɗe ɗoŋ k'oogire‡!»
47 Isa geŋ onniyo ti onniyo yi dooyiso
ɗuwo a booro Ɓoy Raa. Kane deero ɗoŋ
seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro wo ti ɗoŋ
deero Yawudiyagi geŋ, an dehutu urzi ki
tôwwadí,
48 wo ɗe urzi an ki y'ooniyo ye, kono
kane ɗoŋ pay an ollige ɓaadaŋ dooyisadí
gette.

20

T'urzi k'aaye Isa yi dooyiso me?
(Matiye 21.23-27; Markus 11.27-33)

1 Onniyo soo Isa yi dooyiso ɗuwo wo
y'an kazita Rabila Majjaanawa a booro
Ɓoy Raa. Maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke,
ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi, an d'iido tuddí
2 wo an i di ruute, an'de: «Kee k'ay ki
ti rooti ɗoo, k'isiyto suldĩ eŋ t'urzi k'aaye?
Wo urzi eŋ a ele wee wee?»
3 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Nuŋ toŋ n'un di'n tondo a munɗa soo.
Onamó kun o ti'n kami:
4 Aame Zaŋ ɗuwo y'anni zuyye batem
geŋ, urzi iido ti Raa kununŋ ti ɗuwo ko?»
5 Maŋ an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de:
«Aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi Raa"
maŋ, yoŋ y'a roota: "Iŋkino ki moo me
kun ki d'umɓe a ono Zaŋ ye me?"
6 Wo aame kine in ruuta: "Iido'ŋ t'urzi
ɗuwo" maŋ, ɗoŋ duuru pay an in ti'n

‡ **19:36 19.36** Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego geŋ, i-kaza yoŋ wede an'ni ottilso ɓaadaŋ. § **19:38 19.38** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26. * **19:45 19.45** Isiyo suuk adda booro ɓoy Raa, ki suldĩ ɗoŋ k'eliyo seɗeke a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire ɗuwo t'urzi koliyo zooye suldĩ. Iŋkino maŋ Isa y'an iise lommite. † **19:46 19.46** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ **19:46 19.46** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

kakkita ti moŋgali ki tôwwadiŋ, kono kane an zuune adda k'addaŋ Zaŋ yoŋ nebi.»
7 Iŋkino maŋ Isa onamí an i-ti'n gime, an'de: «Ay ki suune ye wenɗa i ele urzi me.»
8 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ maŋ n'un ki y' roote ye kay, wede o ele urzi ni d'isiyto sulɗi eŋ me.»

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo doome ulpi
(Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12)

9 Saŋ maŋ Isa y'a iise rootiyo a ɗoŋ duuru t'ono ombiɗe eŋ̃ŋo, y'ede: «I d'ede wedusu iŋkino yi d'iitẽ doome k'inda sundaŋ biŋ̃, maŋ doome geŋ y'an d'ele ɗuwo an di naabe saŋ yoŋ aggadí y'a t'amɓa. Wo yoŋ tuddí y'a iŋgile torguwo, y'a ki kimo kesiko ye.
10 Aame onniyo rakku t'iina maŋ, y'a igibe wede naabadí soo ki tukki ɗoŋ naabo doome geŋ̃ŋo, kono an i di t'elo aggadí ere k'iŋ̃ŋi biŋ̃ an rikke te. Aame y'iiney maŋ, kane ɗoŋ naabo doome'ŋ wede naabadí an di y' ziiɗa, an di y' gusse, an aa di y'igibe beezí guguba.
11 Wede doome'ŋ yi d'igibe wede naabadí ti doolo, wo yode geŋ̃ŋo toŋ an di y' ziiɗa, an di y' gusse, an a-tĩ y' gilɗite, an aa di y'igibe beezí guguba.
12 Wo yi d'igibe wede naabadí k'aɗuwe sey, yode geŋ̃ŋo toŋ an i-t'eelite kunɗayi, wo t'adda doome an aa di y'ilmi.
13 Iŋkino maŋ wede doome k'inda biŋ̃ y'a ruute t'adda k'addí, y'ede: "De n'aase mummino me? N'a t'igiba ulo ki geyyisadó, a yode geŋ koo an i ottiley maŋ."
14 Wo ɗe aame kane ɗoŋ naabo doome'ŋ ulo an yi wulle maŋ, an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de: "Eŋ̃ŋo ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo kono doome eŋ in d'oopa a kine."
15 Maŋ ulo geŋ an di y' ziiɗa, t'adda doome an di y'irkiɗe ki toogo ki paate, wo an di y'ïide.»
Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋkeŋ wede doome k'inda biŋ̃ y'an d'isa mummino?
16 Yoŋ y'a etto, ɗoŋ naabo doome geŋ y'a ti'n t'îda wo doome k'inda biŋ̃ y'an t'ela a ɗoŋ naabo doolo, saŋ aggadí y'a t'amɓa.» Aame kane ɗuwo an illiga ono geŋ̃ŋo maŋ, an di ruute, an'de: «Aha, iŋkino geŋ i k'isa ye!»
17 Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayaŋ wo y'an di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
"Mokkolo ere ɗoŋ k'oozige ɓoy an di ziɗɗe mentú gette,
tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige ɓoy*" te?
18 Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo maŋ, y'a-damɓa, wo aame mokkolo gette ti-di t'iira a wenɗa maŋ, t'a ti y' ŋ̃oguma.»
19 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, an di zuune kereŋ̃ Isa yi rootiyo ono ombiɗe geŋ ti kane me. Iŋkino maŋ an di dihe an di y' seeɗa aame geŋ̃ŋo batum, wo ɗe an d'urgiɗe a ɗoŋ duuru.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ
(Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17)

20 Maŋ kane geŋ Isa an di y'iise gerɗiyo. Wo an i d'igibe ɗuwo an ti t'ize tuddaŋ aa ɗoŋ ki diine, kane an dehu an di y' seeɗey t'urzi tondiso, kono aame yi ti ruuta butte maŋ, an t'oona urzi an i-di y' t'ela a bey goole siiɗo.
21 Kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooyisadey, ay suune ono ɗoŋ ki rootiyto wo ti dooyisadá kane a urzizaŋ, ki'ni wolliyo ɗuwo pay kaŋ soo wo ki dooyiso urzi Raa t'ono ɗoŋ ɗerec.
22 Aŋkeŋ, a urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ geŋ k'eliyo kunuŋ, k'eliyo ye ko?»
23 Wo Isa metiŋkadaŋ y'a ti zuune, wo y'an di ruute, y'ede:
24 «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle ɗo. Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki Romeŋ.»
25 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ munɗa wede ki mozigo goole ki Romeŋ yoŋ ki yode kun i y'elo, wo munɗa wede ki Raa yoŋ ki yode kun i y'elo.»
26 A onamí ɗoŋ yi rootiyto a ɗaana ɗuwo geŋ, an ki d'iine seeɗuzí ye, wo a ono ɗoŋ y'anni gime geŋ kane an ziiɗa giggiraŋ wo an d'inniga ɗeɗɗek.

Balɗiya tiŋ ede ko?
(Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27)

27 Ɗoŋ miibi ti diine ɗoŋ an'ni waaku sundaŋ Saduseyeŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane Saduseyeŋ an rootiyo ɗoŋ i t'inda an ki ti balɗa ye. Iŋkino Isa an di y' tunde, an'de:
28 «Wede dooyisadey, Muusa yi riiŋe ti kaaga adda mattup k'oogoro munɗa wede in d'ise me, y'ede: "Aame wede yi ziiɗa erewo wo y'a inda daa magiŋe maŋ, mandaayawa gette leemadí y'a ti seeɗa kono an t'ehe iŋ̃ŋi a suma ki wede inda geŋ̃ŋo†."
29 Iŋkino aakede i d'ede zemɓa kane sarat. Wede ki poone y'a ziiɗa erewo wo y'a inda daa magiŋe.

* **20:17 20.17** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.
† **20:28 20.28** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

30 Wede ki sirwe y'a ti ziiɗa wo y'a inda
daa maginẽ,
31 saŋ wede k'aɗuwe toŋ iŋkino. Kane
sarat geŋ an di duude pay, wo an t'inda
wenɗa soo toŋ yi k'uune maginẽ ye.
32 K'ita maŋ tode toŋ t'aa d'ĩnda kay.
33 Iŋkino maŋ a onniyo ere ɗoŋ i t'inda
an ti balɗa geŋ, ti diine kane zemɓa geŋ
erewo gette t'aasa k'aaye, kono kane sarat
pay geŋ miŋ kulutú me?»
34 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kuuli ti erayi
an seɗɗu tuddaŋ adda duniya ettiyo.
35 Wo ɗe ki kane ɗoŋ Raa yi'ni wulle an
îide ki balɗiya ti diine ɗoŋ unto wo an di
lekka a duniya ere ki ɗaana gette, kane
kuuli ti erayi an ki seɗɗa tuddaŋ ye baa.
36 Kane geŋ an ki t'inda ye baa, kono an
t'ize aa maaleekiyagi. Kane iṇṇi Raa, kono
ti unto an ti bilɗe.
37 Wo a urzi balɗîya ki ɗoŋ i t'inda geŋ,
Muusa yi ruute kereŋ adda taaya ki beyga
k'undumu oggiyo uwwo ɗala ɗala gette,
aame geŋ y'a yi wiike Galmeega Raa, "Raa
k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup‡."»
38 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Raa geŋ yoŋ
Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere,
kono a yode kane pay geŋ zeere§.»
39 Ɗoŋ suuniyo k'oogoro miibi ti di-
inayaŋ an i-di ruute, an'de: «Wede dooy-
isadey, onamá ki ruute geŋ a urzizaŋ.»
40 An rootiyo iŋkino kono an urgiɗe, an
di y' tondite ti doolo sey me.

Almasi yoŋ ulo k'aaye?
(Matiye 22.41-45; Markus 12.35-37)

41 Isa y'an di ruute, y'ede: «Mummino
me ɗuwo an di rootiyo Almasi Raa yi biire,
y'aɗɗo ti biza bumɓu Dawut me?
42 Wo yode Dawut batum y'a ruute ti
kaaga adda mattup ki Soom*, y'ede:
"Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó,
y'ede:
K'edi ki-koona a ammidadó kino,
43 bini ɗoŋ k'aduzá n'an isa aa munɗa ki
bita ti ɗandî zoŋɗá."
44 Iŋkino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi
"Galmeega." Ɗe geŋ mummino Almasi y'a
aɗɗo ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal me†?»

Ondirso a ɗuwo a tukki ɗoŋ suuniyo k'oogoro
(Markus 12.37-40)

45 Isa y'an di ruute a sanalliyagí a ɗaana
ɗoŋ pay i y'ollige, y'ede:
46 «Kun koona mentikagi ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi
deero a arga boy, wo a bere ɗoŋ duuru an
geyyiso ɗuwo an an di'n t'eesite ti ottilso.
Adda ɓoyɗî ɗoŋ in di dooyiso, an geyyiso
an koone a ume wede suma, wo adda
tarnaapagi a ume k'omɓo toŋ, an geyyiso
an koone a ume wede suma pây.
47 Kane geŋ bey mandayɗayi an t'omɓo
pay, wo soŋ an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki
noko nokot kono ɗuwo an di'n wolle. Kane
geŋ booradaŋ t'a kooney wehini a ceerey.»

21

Mandaayawa i-k'ede munɗa ye
(Markus 12.41-44)

1 Saŋ Isa y'a umɓe edayí, maŋ yi wolliyo
ɗoŋ laale an eliyo soŋkiyagaŋ a Raa, a ume
wede an d'eliyo soŋko a booro Ɓoy Raa.
2 Wo yi wulle soŋ mandaayawa i-k'ede
munɗa ye, tod' t'ele soŋko suṇṇi suṇṇi
sire.
3 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Ɗerec
iŋkino wo n'un di rooto: Mandaayawa i-
k'ede munɗa ye ette, tod' t'ele a jiire ki
kane ɗoŋ oŋgo pay.
4 Ɗerec, kane ɗoŋ laale pay geŋ an ele
t'adda soŋko ere an uupe oopiyo, wo ɗe
tod'te k'umbatú'ŋ t'a d'ele pay soŋko ere
ii guute ki lekkiyatú te.»

Ono ɗoŋ a urzi ruugiyo Ɓoy Raa
(Matiye 24.1-2; Markus 13.1-2)

5 I d'ede ɗoŋ miibi an di rootiyo a tukki
Ɓoy Raa, an'de: «Yo ɓoy eŋ, moŋgalí ti
oozigayí wo ti sulɗî ɗoŋ ɗuwo an i ele a
Raa, kane pay majjanɗani.» Wo Isa y'a
ruute, y'ede:
6 «Boy kun yi wolliyo eŋ, saŋ onniytagi
an d'aana mokkolo soo toŋ t'ekki bakatú i
ki lekka ye, pay a ruuga.»

Onniytagi ɗoŋ etto ki dabar
(Matiye 24.3-8; Markus 13.3-8)

7 Iŋkino maŋ kane an di y' tunde, an'de:
«Wede dooyisadey, ɗe sulɗî geŋ an aana
woogo me? Wo moo me munɗa wede a
kiza onniyo kino sulɗî geŋ an aana me?»
8 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Kun koona mentikagi, kun oola tudduguŋ
a ɗuwo an un ti'n dagga ye. Ɗerec, i d'etto
ɗoŋ ɓaadaŋ an t'amɓo sundó, wede tuuku
toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ Almasi Raa yi biire!",
wo soŋ "Peeɗo t'îide!" Kane geŋ kun'ni
daana ye.
9 Kun d'olliga tarkuuse ki arka goppoŋ,
wo kun d'olliga rabila k'oozige ɗeyyiso
dokki. Aame geŋ kun addira ye. I dehu

‡ **20:37 20.37** Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. § **20:38 20.38** ***Raa geŋ yoŋ Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere:*** I-kaza kane ɗoŋ aɗo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t'inda ti kaagine ozzinagi ɓaadaŋ, ki poone Raa yi di roota a Muusa ɓotto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza balɗîya ede. * **20:42 20.42** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. † **20:44 20.44** ***Mummino Almasi y'a aɗɗo ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal me:*** Geŋ i-kaza y'etto ti sirpa Raa, ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal ye.

suldĩ geŋ an dʼaane ɗoo, wo aame geŋ a ki tʼisa kaamiki ɗaŋgiya duniya ye ɓotto.»
10 Saŋ yʼan di ruute, yʼede: «Ɗoŋ siiɗo soo ti siiɗo soo te an ɗeyya ti tuddaŋ, ɗoŋ mozigo soo ti mozigo soo me an ɗeyya ti tuddaŋ kay.
11 I dʼisa ŋoŋŋirsito siiɗo ti toogo, wo adda siiɗiyagi ɓaadaŋ toŋ i dʼisa mosogo wo enɗani ɗettiso, soŋ i dʼisa a kandaane suldĩ ɗoŋ kʼa addira, wo suldĩ ɗoŋ kʼa seeɗa giggirá i-kaza munɗa etto.
12 Wo ɗe ki poone suldĩ ɗoŋ pay eŋ an dʼaana geŋ, kune an un diʼn seɗɗa wo an un diʼn dabira. An un diʼn tʼetta kʼume ɗoŋ booro adda ɓoyɗi ɗoŋ in di dooyiso, an un tiʼn tʼela adda daŋgay, wo an un diʼn tʼetta ɗaana mozagi wo ɗaana ɗoŋ deero siiɗo kono kun umɓe a sundó.
13 Geŋ un tʼisa a kune urzi wede kun di roota a suldĩ ɗoŋ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno.
14 Kun zaapo adduguŋ a ono ni roota eŋ me: A munɗa wede kun dʼoodĩba egguŋ geŋ, kun okkima tudduguŋ ki poone ye.
15 Aame geŋ nuŋ batum un tʼeley ono a ceerey kun diʼn rootey ti suuniyo kʼono ere ɗoŋ kʼaduguŋ an kʼaane an un ki tiʼn kiɗɗita ye, an ki rootey ono eŋ butte ye.
16 Kune maawuguŋ, zemɓaguŋ, taasiyaguŋ wo laŋziyaguŋ geŋ, kane batum unni tʼela bey ɗoŋ deero, wo an tiʼn tʼîda ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinaguŋ me.
17 Kune ɗoŋ duniya pay an un diʼn olmiɗa kono kun umɓe a sundó,
18 wo ililso kʼegguŋ soo toŋ i ki dagga ye.
19 Kun sooɗo zakidĩ bini ɗaŋgu, iŋkino tʼurzi geŋ kun tʼoona lekkiyo ere ki daayum.»

Booro a tukki Zeruzalem
(Matiye 24.15-21; Markus 13.14-19)

20 «Aame kun wulla geeger ki Zeruzalem asigiryagi an di ti ɗuula maŋ, kun suuno aame geŋ onniyatú tʼîide, todʼte an di damɓa kame kamec.
21 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ adda siiɗo Ziide an tʼombo kʼekki moŋgali, kane ɗoŋ adda geeger Zeruzalem an tʼaɗɗo, wo kane ɗoŋ a domɓi i-ɗuule geeger gette an etta ye kʼadda geeger te.
22 Ɗerec, onniytagi geŋ an koona ki booro Raa, aame geŋ a aana kono a-tʼetta a ono ɗoŋ pay an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa.
23 A onniytagi geŋ aasa dabar ɓaadaŋ a kane erayi ɗoŋ mahuwagi ti ɗoŋ iŋ̃ŋizaŋ an ooɗiyo! Ɗerec, adda siiɗo gette aasa dabar ɓaadaŋ, wo kulkuwo Raa tʼa ɗeega a tukki ɗoŋ siiɗo gettiyo.
24 Ɗoŋ oŋgo an tiʼn tʼîda ti kasigara, ɗoŋ oŋgo an tiʼn seɗɗa ɓulagi ki siiɗiyagi pay adda duniya, wo kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, Zeruzalem an dʼonyilsa zoŋɗaŋ bini ɗaŋgu kʼonniytagi ɗoŋ Raa yʼan ɗikke.»

Kama ki yo wede an yʼehe aa ulo wede
(Matiye 24.29-31; Markus 13.24-27)

25 «Kun ollo, ekki peeɗo, ekki tere wo ekki molɗali toŋ, i dʼisa suldĩ ɗoŋ a kiza munɗa. Adda siiɗiyagi pay ɗuwo an dʼaddira, an di-tʼela elkiso ɓaadaŋ a tarkuuse wede ki bar wo ti wede ki ahu i kolzite geŋ me.
26 Ɗuwo an di-tʼinda kʼorgiso ti elkiso a munɗa wede aana adda siiɗo pay, kono suldĩ ɗoŋ an dʼede toogo a kandaane, Raa yʼa tiʼn gozziga.
27 Iŋkino maŋ an di nʼ wolla nuŋ wede an nʼehe aa ulo wede eŋ, nʼa aana ekki dondirso ti toogo ere pay wo ti daryika ere o dʼede.
28 Aame suldĩ geŋ an iisa ettiyto maŋ, kun tʼôhor kaŋ ôhire, kun tʼamɓo egguŋ awwa, kono aɗɗiyaguŋ gopponŋ.»

Ono ombiɗe a tukki tormo
(Matiye 24.32-35; Markus 13.28-31)

29 Saŋ Isa yʼan di ruute ono ombiɗe eŋ̃ŋo, yʼede: «Kun wollo tormo wo ti inda ɗoŋ oŋgo pay.
30 Aame kun wolliyo inda geŋ puutagizaŋ eesiyo rooɓiyo maŋ, kune batum kun suune adda kʼadduguŋ kizini yoŋ gopponŋ.
31 Geŋ iŋkino kay, kun wulla suldĩ geŋ an iina maŋ, kun suuno Moziko Raa todʼte gopponŋ.
32 Ɗerec iŋkino wo nʼun di rooto: Ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo eŋ an ki ti tʼinda pay ye, ki poone suldĩ pay geŋ an dʼaana me.
33 Kandaane kane ti siiɗo an tʼeŋgila, wo kane onamó an ki tʼeŋgila ye, an di lekka ki daayum.»

Kooke a urzi metiŋko

34 «Kun koona mentikagi, peeɗaguŋ kun ti tʼeŋgile a isiyto tarnaapagi, ti soɓito wo a elkisito suldĩ ɗoŋ ki lekkiyo duniya ye. Para maŋ onniyo ere Raa yi ɗekka booro tʼaana aame kun ki ti delliyo ye.
35 Todʼ tʼetto aakede lebiɗo, kono tʼa di tʼippa a tukki ɗoŋ adda duniya geŋ pay.
36 Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo. Iŋkino kun tʼoona toogo kono kun tʼalɗa ti suldĩ ɗoŋ pay aana kʼita, wo aame nuŋ wede an nʼehe aa ulo wede eŋ nʼiina maŋ, nʼun diʼn tʼoona kune kaŋ ôhire a ɗaanadó me.»
37 Isa geŋ a oŋ̃ŋu yi-tʼettiyo dooyiso ɗuwo kʼadda booro Ɓoy Raa, wo a diɗɗo maŋ yi-tʼettiyo yi dʼonniyo ekki mokkolo ere an ti waaku mokkolo kʼInda kʼOlibiye.
38 Ti soohe walak maŋ, kane ɗoŋ duuru an tʼettiyo an di yʼooniyo a booro Ɓoy Raa kono an di yʼolliga.

22

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(Matiye 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11)

1 Tarnaape wede an d'omɓo mappa daa k'orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi geŋ, a guute goppoŋ.
2 Aame geŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro an dehutu urzi ki tôwwo k'Isa, wo an d'orgiso a ɗoŋ duuru me.

Ziidas ti deero ɗoŋ seɗeke

3 Iŋkino Meeda siitanɗani ti-t'iide eedí Ziidas wede an yi waaku sundí soo Iskariyot, yoŋ wede ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ me.
4 Yoŋ y'a iide an di ruuto ti deero ɗoŋ seɗeke wo ti deero ɗoŋ boohiyo Boy Raa, a urzi wede mummino y'an di y' t'ela Isa a beezaŋ me.
5 Kane ulbaŋ a t'ize uŋse ɓaadaŋ wo an i di ruute an i-t'eela soŋko.
6 Aame geŋ Ziidas y'a iyye, maŋ y'a iise dehutu k'urzi wede kaŋ mummino y'an di y' t'ela Isa a beezaŋ wo kane ɗoŋ duuru an ki suuna ye me.

Dehu k'ume k'isiyo k'omɓo ere ki Pak
(Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16)

7 Adda tarnaape ki Yawudiyagi wede an d'omɓo mappa daa k'orme geŋ, onniyo t'a iina ere an di walɗutu iŋ̃ŋ̃i damɓami an d'isiyo omɓo ere ki Pak ki Yawudiyagi te.
8 Iŋkino maŋ Isa y'a igibe Piyer kane ti Zaŋ, wo y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun in isoy omɓo tarnaapayiŋ ki Pak kono in d'ooma.»
9 Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «De a too me kee ki dehu ay in d'isey omɓe te?»
10 Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun ollo, aame kun aa t'ettey k'adda geeger, kun t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti diŋgile, kun di y' daanoy bini adda ɓoy wede y'a t'ettey.
11 Wo kun t'iidey maŋ, a wede ɓoy kun i di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey yi ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma omɓo tarnaapayiŋ ki Pak ti sanalliyagí me?"
12 Wo yoŋ biino y'un di kizey tod'te dildil t'awwa t'ekki bakatú, sulɗi pay adda okkime. Geŋ a ume geŋ̃ŋ̃o kun d'isoy omɓo te.»
13 Maŋ kane an d'iŋgile, an iide'ŋ sulɗi an di'n uuney pay aakede Isa y'an ruute, iŋkino omɓo tarnaape ki Pak an t'ize.

Isa y'omɓo omɓo tarnaape ki Pak ti sanalliyagí
(Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korent 11.23-26)

14 Aame peeɗo t'îide maŋ, Isa y'a-guune omɓo ti ɗoŋ zindí
15 wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ti kaagine ni dihe t'addó pay omɓo tarnaapayiŋ ki Pak ette n'a oomi ti kune, ki poone n'a dabira geŋ me.
16 Geŋ kun ollo, n'un di rooto, omɓo ette ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta kereŋ̃ a aaniya Moziko Raa.»
17 Iŋkino maŋ y'a t'umɓe kop, y'a ruute koɗuwo a Raa, maŋ y'ede: «Kun soodo kop eŋ, kun di dokko wede soŋ yi goomo goomo.
18 Geŋ kun ollo, n'un di rooto, n'a t'iiɓe ti aŋki, ki ɗaana ni ki siɓa ye baa toote k'iŋ̃ŋ̃i biŋ̃ me, bini aaniya Moziko Raa.»
19 Saŋ y'a t'umɓe mappa, y'a ruute koɗuwo a Raa kono k'omɓo gette, maŋ y'a ɓurke, y'an d'ele sanalliyagí wo y'a ruute, y'ede: «Ette tuddó ere ni t'ela kono kune, kun d'iso iŋkino kono kun d'elka a nuuno.»
20 Aame an t'iimi maŋ, ki kop toŋ iŋkino, y'a t'umɓe y'an d'ele wo y'a ruute, y'ede: «Kop ti soɓo adda ette, tod'te taasuwa ere aware Raa yi ketta ti ɗuwo t'urzi puuzadó, to t'oɓa kono kune.
21 Wo kun ollo, wede yi ni t'ela bey ɗoŋ k'olmiɗayó, yoŋ a eŋ̃ŋ̃o, y'omɓo ti nuŋ kaŋ soo.
22 Derec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ n'a t'inda, geŋ a-t'etta a munɗa wede aa Raa yi dehu, wo ɗe dabar a wede yi ni t'ela bey ɗoŋ k'olmiɗayó.»
23 Iŋkino maŋ an d'iise tondiso ti tuddaŋ, an'de: «De geŋ ti diinayiŋ wee wee aasa munɗa iŋkino me?»

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1; 20.25-28; Markus 9.34; 10.42-45)

24 Saŋ maŋ kane sanalliyagi an d'iise niikiyto ɓaadaŋ ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me.
25 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane mozagi siiɗiyagi pay an d'omɓo t'ekki ɗoŋzaŋ ti toogo, wo kane ɗoŋ an d'ede urzi ki dokkiyo ekki ɗoŋzaŋ, an dehu ɗuwo an di'n waake "Doŋ k'isiyo beehiyko."
26 Wo ki kune iŋkino ye. Ki too maŋ wede goole a jiire ti diinaguŋ y'a t'ise aa wede ŋ̃eŋku a jiire, wo wede yi dokkiyo ɗuwo y'a t'ise aa wede naabo a ɗuwo.
27 Wo a elkiyaguŋ maŋ, wede goole a jiire wee wee, wede i-guune omɓo kunuŋ, wede i naabiya a yode geŋ̃ŋ̃o ko? Kun suune, goole wede i-guune omɓo. Wo kun wollo, aŋkeŋ̃ŋ̃o nuŋ a diinaguŋ eŋ aa wede i naabiya a kune.

28 Kune kun ziiɗa daayum zakiɗi a ita
nuŋ adda suldi ɗoŋ ooṇe o iido me.
29 Wo Meegó y'o ele Moziko a nuŋ,
iŋkino kay nuŋ n'un di-t'ele a kune.
30 Iŋkino maŋ kun d'oomey kun di siɓey
ti nuŋ kaŋ soo adda mozikadó, wo kun
di kondîtey ekki kaakidagi moziko, kun
ɗekkey booro a tukki boha ƀumɓiyagi
koomat makumu sire ki ɗoŋ k'Izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

31 Galmeeega y'a ruute, y'ede: «Simo,
Simo, kee k'ollo, Meeda siitanɗani ti tunde
urzi ti Raa wo yi-d'ele, kune pay t'un ti'n
toŋgile aakede an toŋgilso geme.
32 Wo ɗe nuŋ n'a tunde Raa kono kee,
kono zaapu k'addá a nuŋ a ki dagge ye.
Wo aame ki-gimo a nuuno maŋ, zemƀadá
k'an eelo toogo.»
33 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede:
«Galmee'ki nuŋ, n'iyye n'a t'ette ti kee, ise
k'adda daŋgay, ise n'a t'indey toŋ maŋ.»
34 Isa yi di ruute, y'ede: «Piyer k'ollo,
n'a di rooto, aŋki a diɗɗo ki poone uzu y'a
kookila geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye,
suune ye taŋ aɗo.»

Okkime tudde ki sanalliyagi k'Isa

35 Maŋ Isa y'an di ruute sey, y'ede:
«Aame n'un igibe isiyo naabadó daa
soŋko, daa k'eese wo daa toƀiyagi geŋ,
munɗa unni biito ko?» Kane an i di'n gime
onamí, an'de: «Munɗa ay ki'n biito ye.»
36 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Wo aŋkeṇṇo
eŋ wede i-d'ede soŋko maŋ y'a t'amƀe,
wede i d'ede eese toŋ iŋkino kay, wo wede
i-k'ede kasigara ye maŋ, kallayí wede
goole y'a t'owol, wo yi d'owili kasigara te.
37 Geŋ kun ollo, n'un di rooto, eŋ ono
ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa,
an'de: "Yoŋ an aa ti y' gize ti ɗoŋ tôwwo
ɗuwo kaŋ soo*." Geŋ iŋkino i dehu o
d'aane. Maŋ ono ɗoŋ an riiŋe a tukki nuŋ
geŋ, a-t'etta.»
38 Kane sanalliyagi an di ruute, an'de:
«Galmeegey, kasigara ede, sire ettiyo.»
Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Geŋ
îide baa.»

Tondiyo Raa ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye
(Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

39 Maŋ t'adda geeger Isa yi-t'uɗɗe, y'a
iŋgile k'ekki mokkolo k'Inda k'Olibiye aa
yi d'isiyo daayum, wo kane sanalliyagí an
di y' diine.
40 Aame y'iiney a ume geṇṇo maŋ, yoŋ
y'an di ruute, y'ede: «Kun tondo Raa kono
kun ki t'oora adda naamiya daggiya ye.»
41 Wo yoŋ y'aa liɗɗe dokki ti tuddaŋ
suma wede y'a seɗɗe mokkolo, maŋ y'a-
dikke wo yi tondiyo Raa, y'ede:
42 «Meegó, ki dehu maŋ dabar ette k'o ti
leɗɗo ti tuddó me, wo toŋ maŋ a ki t'ise aa
nuŋ ni dehu ye, wo a t'ise aa kee ki dehu.»
43 Maŋ i d'iido maaleeka ti kandaane yi
d'eele toogo a Isa me.
44 Isa ulbí i-d'ooɗiyo ƀaadaŋ, maŋ yi
tondiyo Raa ti toogo a jiire sey, wo raṇṇadí
a t'ize aa puuzo i zozziso a siiɗo.
45 Aame yi-tunde Raa maŋ, y'a t'iiziga
y'a-gime ki tukki sanalliyagi, y'an di'n
uuney kane an udige kono an t'ize som-
magi dondoŋ.
46 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me
kun moone me? Kun t'oozo wo kun tondo
Raa, kono kun ki t'oora adda naamiya
daggiya ye.»

Seeɗu k'Isa ki tôwwadí
(Matiye 26.47-55; Markus 14.43-49)

47 Isa onamí y'a ki ti'n ɗiŋge ye ƀotto,
aame geŋ kane ɗoŋ duuru an t'uɗɗo. Yode
wede an yi waaku Ziidas, yoŋ ti diine
sanalliyagi kane koomat makumu sire geŋ,
y'an t'uugumo a ɗoŋ duuru me. An iiney
maŋ, y'a d'iide sirpa k'Isa y'a yi ziiɗa yop
kono yi-d'ise puuc a toƀƀisadí.
48 Isa yi di ruute, y'ede: «Ziidas, nuŋ
wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, k'an di
n' t'ele bey ɗoŋ k'olmiɗayó t'urzi k'isiyo
puuc a toƀƀisadó ko?»
49 Aame kane ɗoŋ a ita k'Isa an wulle
munɗa wede isa geṇṇo maŋ, an di y'
tunde, an'de: «Galmeegey, ay ti'n dokko
ti kasigara ko?»
50 Maŋ wede soo ti diinayaŋ y'a-diikiɗa
wede naabo ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke,
kuudí a ɗîkke.
51 Wo ɗe Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo,
geŋ îide baa.» Iŋkino yo y'aa butte a kuudí
wede geṇṇo wo yi-d'ele bee.
52 Iŋkino maŋ a kane deero ɗoŋ seɗeke,
deero ɗoŋ boohiyo Ɓoy Raa wo ti ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi iido seeɗuzí, Isa
y'an di ruute, y'ede: «Ɗe ki moo me kun
d'ettiyo tuddó wo tudduguŋ kun t'ikkimo
ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ wede
k'oogire me?
53 Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti kune
a booro Ɓoy Raa, wo kun gi di n' ziiɗa
ye. Wo ɗe aŋkeṇṇo ette peeɗaguŋ, peeɗo
ere ki ɗoŋ toogo adda zimolo an d'ise
naabadaŋ.»

Piyer y'a kiigira Isa
(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54)

54 Maŋ Isa an di y' ziiɗa, an ti y' dukke,
an di t'iide k'adda ƀoy ki mozigo goole ɗoŋ
seɗeke. Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki.
55 Ɗuwo an di muɗɗe uwwo a diine
booro ƀoy, wo Piyer y'a zuŋke yi kookiyo
uwwo ti kane.

* **22:37 22.37** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

56 Aame yi zuŋke yi kookiyo uwwo geŋ,
i ɗ'ede ere naabo t'a yi wulle, wo ti di y'
wolliso teɓeŋ̃ adda k'edayí, maŋ t'a ruute,
t'ede: «Wede eŋ̃ŋo toŋ yoŋ ti yode kaŋ
soo.»
57 Wo Piyer y'a yi giigira, yi di ruute,
y'ede: «Erewo no, nuŋ ni ki y' suune ye.»
58 Taŋ ɓooloŋ maŋ i d'iido wede ti doolo,
y'a yi wulle wo y'a ruute, y'ede: «Ɗerec,
kee toŋ wede soo ti diine kane sanalliyagi
k'Isa!» Maŋ Piyer yi di'n gime onamí,
y'ede: «Ato, nuŋ ti diine kane ye.»
59 A likke bini maŋ, i d'iido wede ti doolo
yi-koɗɗime, yi d'eesiyo: «Ki kotto wede
eŋ yoŋ ti yode kaŋ soo, kono yoŋ ti siiɗo
Galile.»
60 Maŋ Piyer yi di'n gime onamí, y'ede:
«Aha, munɗa wede ki rootiyo geŋ a nuuno
ye.» Wo a kaamiki aame y'a ti rootiyo
ɓotto geŋ, uzu y'a îile.
61 Galmeega y'a gilɗe ki tukki Piyer wo
yi di y' wolliyo teɓeŋ̃ adda k'edayí. Iŋkino
maŋ Piyer y'a ilke a ono ɗoŋ Galmeega yi-
ruute, y'ede: «Aŋki eŋ ki poone uzu y'a
ôola geŋ, k'a roota ki ki n' suune ye, suune
ye taŋ aɗo.»
62 Maŋ t'adda ɓoy Piyer yi-t'uɗɗe ti
paate wo y'a iise môolo ɓaadaŋ.

Kalɗita wo kossiyo k'Isa
(Matiye 26.67-68; Markus 14.65)

63 Ɗuwo ɗoŋ i boohiyo Isa an di y'okko
maade wo an di y' kossiyo.
64 Edayí an i-t'ippe wo an di y' tondiso,
an'de: «Kee nebi maŋ, ki y'unto wede i ki
diine me!»
65 Wo an i-d'irbita ono ɓaadaŋ ti doolo
ɗoŋ ki kalɗita.

Isa a ɗaana deero ɗoŋ booro
(Matiye 26.59,63-65; Markus 14.55,61-64)

66 Aame ume i t'umpile maŋ, kane ɗoŋ
i dokkiyo Yawudiyagi, deero ɗoŋ seɗeke
ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro, an t'ugiye pay
an di-t'iide Isa ki ɗaana deero booro
Yawudiyagi,
67 wo an di y' tunde, an'de: «Almasi
Raa yi biire, kee ko? K'ay ki ti rooti ɗo.»
Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Aame
n'un ruuta maŋ, kun k'amɓa ye onamó
me,
68 wo aame n'unni tunda toŋ maŋ, on-
amó kun ki ti'n kima ye.
69 Wo ti aŋki eŋ, nuŋ wede an n'ehe aa
ulo wede eŋ, n'a-kooney a ammade Raa
toogadí t'a jiire pay.»
70 Kane pay an di ruute, an'de: «Iŋkino
maŋ kee Ulo Raa ko?» Yoŋ y'an di'n
gime onamaŋ, y'ede: «Aa kune batum kun
ruute, eŋ miŋ nuuno.»
71 Iŋkino maŋ an di ruute, an'de: «In
ki dehe wenɗa ti doolo wede illiga y'in ki
roote sey ye baa! Kine in illiga bize yode
batum i ruute me.»

23

Isa a ɗaana Pilat
(Matiye 27.2,11-14; Markus 15.1-5)

1 Maŋ kane ɗoŋ i t'ugiye an t'iiziga pay,
an di-t'iide Isa ki ɗaana Pilat, yoŋ Romeŋ
goole siiɗo.
2 A ume geŋ kane an d'iise sakiysa
k'Isa, an'de: «Wede eŋ kaye ay y'uuney
ɗoŋ siiɗadey yi ti'n daggiya, y'an rootiyo
jibaaye an ti toogo k'eliyo a mozigo goole
ki Romeŋ me, wo soŋ yi t'ize yode ba-
tum Almasi Raa yi biire, yoŋ mozigo
Yawudiyagi.»
3 Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo
Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí,
y'ede: «Geŋ aa ki ruute.»
4 Iŋkino maŋ Pilat y'an di ruute a kane
deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ duuru, y'ede:
«Wede eŋ nuŋ munɗa k'ulsu a eedí ni
k'uune ye, wede i di t'îde booro t'a yi
seeɗa me.»
5 Wo kane an di koɗɗime, an'de: «Yoŋ
t'urzi dooyisadí ɗoŋ pay y'an t'eliyto ono
bini a-t'ooziga ɗeyyiso. Yoŋ y'iiso ti siiɗo
Galile, y'a tûukey siiɗo Ziide pay, wo
aŋkeŋ y'aa d'iina a eŋ̃ŋo.»

Isa a ɗaana mozigo Erod

6 Aame Pilat y'illiga ono geŋ̃ŋo maŋ, y'a
tunde, y'ede: «Wede eŋ yoŋ ti siiɗo Galile
ko?»
7 Wo aame yi zuune Isa yoŋ ti siiɗo
ere mozigo Erod Antipas maŋ, Pilat yi di
y'igibe a Erod, kono a onniytagi geŋ yode
Erod toŋ a Zeruzalem.
8 Aame Erod yi wulle Isa maŋ, ulbí aaze
uŋse ɓaadaŋ, kono yoŋ y'ollige rabiladí ti
kaagine wo yi dehu y'a ti y' wolle. Iŋkino
yi zaapu elkisadí yi-d'isa munɗa k'armika
y'a-wolla.
9 Erod y'a yi tundite taŋ ɓaadaŋ, wo yo
Isa yi-k'ohine bizí ye.
10 Kane deero ɗoŋ seɗeke, ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyto ono ti
golla zakiɗî.
11 Erod kane ti asigiryagí an di y'okko
maade wo an di y'amɓutu saa saac. An i-
di t'usse kalle majjaane, maŋ yi di y'igibe
a Pilat.
12 Erod ti Pilat geŋ ti poone kane adu, wo
ti onniyo gette an t'ize laŋziyagi.

Booro k'Isa ki tôwwadí

13 Iŋkino maŋ Pilat y'a-tusse kane deero
ɗoŋ seɗeke, deero Yawudiyagi wo ti ɗoŋ
duuru,
14 wo y'an di ruute, y'ede: «Wede eŋ
kun oo d'iido'ŋ kun'de, ɗuwo pay yi ti'n
daggiya. Iŋkino ni y' tunde a ɗaanaguŋ a
ono ɗoŋ kun rootiyto a tukki yode geŋ me,

wo nuŋ munɗa ulsu a eedí ni k’uune ye a t’îde booro t’a yi seeɗa me.
15 Erod geŋ̃ŋ̃o toŋ munɗa ulsu yi k’uune ye a eedí me, iŋkino y’ay ti y’ gimo. Kono k’iŋkino, wede eŋ munɗa ulsu yi k’ize ye wede a t’îde k’unto me.
16 Iŋkino maŋ n’an t’ela urzi a asigiryagó an ti y’ gorpipa ti marpa ɗoo miŋ, saŋ an i-d’eeza kollo.»
17 Yi ruute iŋkino kono aa an d’isiyo daayum a tarnaape Pak ki Yawudiyagi, i dehu Pilat y’an d’aɗɗe wedusu soo t’adda daŋgay.
18 Wo pay kaŋ soo an d’iise ɗollite, an’de: «Wede geŋ ki y’ôodo! K’ay t’aɗɗî Barabas!»
19 Yo Barabas geŋ an yi ziiɗa daŋgay kono yoŋ wede an t’eelite ono a ɗuwo an d’iiziga ɗeyyiso adda geeger ki tukki Romeŋ, wo soŋ y’îide wedusu.
20 Pilat y’an d’iise rootiyo sey a ɗoŋ duuru kono yi dehu Isa yi-d’eeze.
21 Wo kane an di ɗollite, an d’eesiyo: «Ki ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko! Ki ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko!»
22 Maŋ Pilat y’an di ruute k’aɗuwe, y’ede: «Wede eŋ munɗa ulsu miŋ y’ize moo me? Nuŋ maŋ munɗa ulsu ni k’uune ye a eedí i di t’îde k’unto me. Iŋkino n’an t’ela urzi an ti y’ gorpipa ti marpa ɗoo miŋ, saŋ an i-d’eeza kollo.»
23 Wo kane an di koɗɗîme ɗollite ti golla awwa, an d’eesiyo: «Isa ki ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat i-di t’iide a ɗollitadaŋ gette.
24 Iŋkino yoŋ booro y’an ti-ɗîkke a munɗa wede Yawudiyagi an tondiyo me.
25 Barabas wede kane an dehu geŋ, Pilat y’a y’uɗɗe, yode wede an ti y’ele adda daŋgay kono y’an t’eelite ono a ɗuwo an d’iiziga ɗeyyiso ki tukki Romeŋ, soŋ y’îide wedusu geŋ me. Wo yo Isa y’an di y’ele a bey k’asigiryagi, an d’ise munɗa wede kane Yawudiyagi an dehu.

Taakiya k’Isa ekk’undumu
(Matiye 27.32; Markus 15.21)

26 Maŋ Isa an di-t’ette k’ume taakiyadí. A urzi an a-t’ikkima ti wede soo iŋkino yoŋ ti geeger Sireŋ, sundí Simo, y’aahiya doome. Kane asigiryagi an di y’ ziiɗa, an i-d’ele undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko, y’a t’umɓe a dannayí wo yi daaniya Isa.
27 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ ki siiɗo gette an di y’ daaniya, ti diinayaŋ erayi an a-t’iɓi beyɗaŋ a giggiraŋ wo an di ɗollite môolo kono k’Isa.
28 Maŋ Isa y’a gilɗe k’ume k’erayi geŋ̃ŋ̃o wo y’an di ruute, y’ede: «Kune erayi Zeruzalem no, kun ôole ye kono nuŋ me, ki too maŋ kun ôolo’ŋ ki kune wo ki iŋ̃ŋ̃iguŋ.
29 Ɗerec, onniytagi saŋ maŋ an d’aana, aame geŋ an di roota: “Uŋsuwo a kane erayi ɗoŋ kartiyagi, a kane ɗoŋ an k’ehe ye wo an k’uuɗe iŋ̃ŋ̃i ye ɓotto.”
30 Iŋkino maŋ ɗuwo an di roota, an t’eesa: “Moŋgali an ay di ti’n ruugi!” wo soŋ an t’eesa: “Kessagi an ay ti’n ombiɗî!”
31 Aame ɗuwo an o isiyo kino a nuŋ wede aakede undumu zeere eŋ me maŋ, an d’aana moo me a kane ɗoŋ aakede inda ɗoŋ meeɗî me*?»
32 An a-dukko a ita k’Isa ɗoŋ sire ti doolo, kane ɗoŋ k’oogire, an ti’n t’îde ti yode kaŋ soo.
33 An iiney a ume wede sundí «osse k’eego» maŋ, a ume geŋ Isa asigiryagi an ti y’ tiike ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an a-tiike ti yode ɗoŋ k’oogire sire, wede soŋ t’undumzí a kese k’ammidadí wo soŋ t’undumzí a kese geeladí.
34 Iŋkino maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Mee’ki nuŋ, k’an t’iso tambobino, kono an ki suune ye munɗa wede an isiyo geŋ me.» Wo asigiryagi an di dikkiɗa kallagi k’Isa t’urzi k’arɓu teltel muntelliyo.
35 Kane ɗoŋ duuru an t’îhira aŋgeŋ̃ŋ̃o, an di wolliyo. Kane deero Yawudiyagi an di y’okko maade, an d’eesiyo: «Yoŋ ɗoŋ doolo y’an utte ɗe, aŋkeŋ y’utto tuddí batum, aame yo Almasi Raa yi biire kotto maŋ!»
36 Kane asigiryagi toŋ an di y’okko maade, an a d’ettiyo goppoŋ ki sirpadí, an i-d’eliyo toote suddo k’iŋ̃ŋ̃i k’inda biŋ̃ y’a siɓe,
37 wo an d’eesiyo: «Aame kee mozigo Yawudiyagi kotto maŋ, k’utto tuddá batum!»
38 T’ekk’eedí an tiike pakirte wo an a-ti riiŋe, an’de: «Yode eŋ mozigo Yawudiyagi.»
39 Ti diine ɗoŋ k’oogire sire an ti’n tiike ekk’inda geŋ, wede soŋ y’a gilɗe Isa, y’ede: «Kee Almasi Raa yi biire kotto maŋ, k’utto tuddá batum wo kaye pây!»
40 Wo yo wede soŋ y’a y’iɗɗîse, yi di ruute, y’ede: «Kee a Raa ki-k’orgiso ye, kee wede booro ti ki ziiɗa k’unto ti yode eŋ kaŋ soo.
41 Ki kine dabar ette ɗerec, kono in ooniyo munɗa wede in ize t’urzi

* **23:31 23.31** Ono k’Isa yi rootiyo a tukki ***Undumu zeere*** *wo* ***Inda ɗoŋ meeɗî:*** I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k’ede olɗîko munɗa ye toŋ an di y’ dibire bini unto. Inda meeɗî kane Yawudiyagi ɗoŋ k’isiyo k’olɗîko, geŋ taŋ ɓaadaŋ a jiire dabar ere an t’oona te.

naabadiŋ, wo yo wede eŋ munɗa ulsu yi
k'ize ye.»
42 Saŋ y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a
n'elko aame ki-kimo ki mozikadá geŋ me.»
43 Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede:
«Ɗerec iŋkino wo n'a di rooto: Aŋki eŋ
kee ki-t'etta ti nuŋ adda jenne.»

Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41)

44-45 Aame peeɗo t'ize diine maŋ, ti ki
tooriyo ye, ume a t'ize zimolo dil a likke
bini eesiyo peeɗo lohe. Wo alboy wede
i ɗikke adde Ɓoy Raa soŋ k'adda soŋ ki
paate, a t'îhina tar a diinayí.
46 Isa y'a iɗili ti golla awwa, y'ede:
«Mee'ki nuŋ, n'a-ɗ'elo undó a beezá[†].»
Aame y'a ti ruute iŋkino maŋ, y'a-t'ihe.
47 Goole k'asigiryagi meeda ki Romeŋ yi
wulle munɗa wede ize me. Maŋ y'a imme
Raa wo y'a ruute, y'ede: «Ki kotto wede eŋ
yoŋ ki diine.»
48 Kane ɗoŋ duuru pay iide wolliyo geŋ,
aame an wulle munɗa wede ize maŋ, kane
an di-gime, beyɗaŋ an a-t'iƀi giggiraŋ kono
an môolo.
49 Wo kane pay laŋziyagi k'Isa ti erayi
ɗoŋ i yi diino ti siiɗo Galile, an t'îhirte ti
dokki an di wolliyo munɗa wede isiyo.

Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47)

50-51 I d'ede wedusu sundí Yusup yoŋ
ti geeger ki Yawudiyagi sundutú Arimate.
Wede geŋ yoŋ beehiye wo ki diine, yi
zaapu elkisadí a ettiyo Moziko Raa. Yoŋ
wede ti diine deero booro Yawudiyagi, wo
yi k'iyye ye a munɗa wede ɗoŋ deero
booro oŋgo an dihe an d'ise a tukk'Isa, wo
soŋ a naabadaŋ ere an ize te.
52 Yo y'a iide y'a uuney Pilat, y'a yi tunde
a nuune k'Isa.
53 Pilat yi-d'iyye, maŋ Yusup y'a ti y'
ɗiige nuune t'ekk'undumu wede zaapu
t'ekki bakadí kaŋ tontilko me. Y'a ɲilpe ti
sotor tuwarwa zooyatú ooɲe, yi-t'ele adda
muuzo, tod'te aa urmi an ittiba mokkolo, a
ume isire wenɗa kaŋ soo toŋ an k'eele ye.
54 Sulɗi geŋ ize onniyo jima, ɗuwo an
okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi ti t'eesa[‡].
55 Kane erayi ɗoŋ i diino Isa ti siiɗo
Galile geŋ, Yusup an di y' diine, an di wullo
muuzo wo mummino an ziipe nuune k'Isa
me.
56 Saŋ maŋ an di-gime k'adda geeger,
an iide'ŋ an d'iwilo egey ti puutagi k'inda
ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse, an aa di gilse ki
rorriso a nuune k'Isa. A onniyo ere ki
puukiyo Yawudiyagi maŋ, an di ƀuuke
aakede oogoro ti rootiyo.

24

Balɗiya k'Isa

1 Onniyo dumas ti soohe walak maŋ,
erayi an di ziki egey ɗoŋ kalsiya eeɗiyadaŋ
uŋse a beyɗaŋ, an d'iŋgile ki biza muuzo.
2 An iiney maŋ, an wolliyo zumbulu
wede an a-t'ippe a biza muuzo'ŋ ɗoŋkilso
a kese.
3 Kane an t'iide k'adda muuzo, wo nu-
une Galmeega Isa an ki y'uuney ye.
4 Kane erayi an d'uhibe, a kaamiki a
ɗaanadaŋ i d'iido kuuli sire ti kallagi i
ralita.
5 Iŋkino kane orgiso t'anni ziiɗa, an di
nukkite, wo ɗe kuuli ɗoŋ sire geŋ an an
di ruute, an'de: «Ki moo me kun wekku
wede zeere a diine ɗoŋ unto me?
6 Yoŋ umbo a eɲɲo me, Raa yi ti y' bilɗe.
Kun elko a ono ɗoŋ y'un ruute aame yo
ƀotto a siiɗo Galile, y'ede:
7 "I dehu nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, an di n' t'ela a bey ɗoŋ k'oldiko,
an ti n' taaka ekk'undumu wede zaapu
t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo onniyo sire
k'aɗuwe maŋ n'a-balɗa."»
8 Iŋkino maŋ kane erayi geŋ an di'n ilke
ono ɗoŋ Isa y'an ruute geŋ me.
9 Kane ti biza muuzo an di-gime, wo
an iide'ŋ an an t'îide taaya gette pay a
kane ɗoŋ koomat makumu soo wo a kane
sanalliyagi ɗoŋ oŋgo pay.
10 Kane erayi ɗoŋ iide ki biza muuzo geŋ,
Mariyam ere ti siiɗo Magdalla, Zane wo
Mariyam ere mekki Zak. Wo erayi ɗoŋ ti
doolo ɗoŋ iide ti kane geŋ, taaya gette an
an t'îide pay a ɗoŋ zina k'Isa me.
11 Wo kane a onamaŋ geŋ an di'n wulle
erayi aa ɗoŋ maadagi, onamaŋ an ki
d'umƀe ye.
12 Wo toŋ maŋ Piyer y'a t'iiziga y'a ukke
ki biza muuzo. Y'iiney maŋ, y'a t'uttile
yi ŋooŋiyo k'adda, yi wolliyo'ŋ sarwilagi
ɗaŋŋal, maŋ y'a ziiɗa giggirí a munɗa
wede ize geŋ me, wo y'a-gime ki ƀoozí.

A urzi k'Emayus

13 A onniyo gettiyo batum i d'ede sanal-
liyagi sire an amƀe k'adda k'ille sundutú
Emayus, tod'te suma kuƀƀaara paat ti
Zeruzalem me.
14 Kane an di rootiyto tuddaŋ a sulɗi ɗoŋ
pay ize geŋ me.
15 Aame kane an rootiyto wo an niikiyto
ti tuddaŋ geŋ, yode Isa batum y'a iide, y'a-
ti giyye ti kane an di sooru kaŋ soo.

---

† **23:46 23.46** Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6.

‡ **23:54 23.54** Di Yawudiyagi, onniyo t'eesiyo ti peeɗo t'amƀe k'ooriyo ere ki aŋki bini peeɗo t'amƀe k'ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo toŋ iŋkino kay, geŋ iŋkino nuune k'Isa an di dihe an t'ottiba ki poone peeɗo t'a oora geŋ me.

16 Kane an di y’ wolliyo, wo munɗa an
t’eegirso ki suuniyadí me.
17 Maŋ Isa y’anni tunde, y’ede: «Kune
kun di sooru ɗe, kun di niikiyto a
tukk’amme?» Iŋkino maŋ kane an t’îhira,
sommagi dondoŋ.
18 Wede soo ti diine kane sire geŋ sundí
Kiliyopas, yi di ruute, y’ede: «Kee siidá
ɗaŋŋal ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem
wo i ki suune ye munɗa wede ize adda
k’onniytagi ɗoŋ k’ita eŋ me?»
19 Yoŋ y’anni tunde, y’ede: «De ize moo
me?» Kane an i di’n gime onamí, an’de:
«Munɗa wede i-iina a tukk’Isa wede ti
geeger Nazaret. Yoŋ geŋ nebi wede toogo,
wo y’a ti gize toogadí t’urzi naabadí wo
t’urzi k’onamí a ɗaana Raa wo a ɗaana
ɗuwo pay.
20 Kane deero ɗoŋ seɗikadiŋ ti ɗoŋ
dokkiyadiŋ an an di y’ele a bey ɗoŋ
k’olmiɗayí kono booro t’a yi seeɗa ki
tôwwo, wo an ti y’ tiike ekk’undumu wede
zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko.
21 Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yoŋ
wede soo y’an aɗɗa ɗoŋ k’Izirayel ti bey
ɗoŋ k’aduzaŋ. Wo t’ekki sulɗî pay geŋ,
onniyo aŋki ette k’aɗuwe t’ume sulɗî geŋ
ize me*.
22 Wo toŋ erayi miibi ti diinayey an
ayn’iddira. Aŋki ti soohe walak an d’iŋgile
ki biza muuzo.
23 An iide’ŋ, nuune k’Isa an ki y’uune ye.
Kane an di-gimo, an ay t’îide taayadaŋ te
an’de, maaleekiyagi an’n iido tuddaŋ wo
an di ruute, an’de: “Yoŋ zeere.”
24 Ti diine kaye ay sooru kaŋ soo geŋ,
ɗoŋ miibi an d’ukke ki biza muuzo wo an
d’uuney miŋ pay a-t’iide aakede erayi an
ruute. Wo yoŋ miŋ umbo, an ki y’ wullo
ye.»
25 Iŋkino maŋ Isa y’an di ruute, y’ede:
«Kune ɗoŋ elkisaguŋ attiɗi, kun k’amɓu
kesiko ye ono ɗoŋ pay nebiyagi an ruutite
geŋ me.
26 Ki kotto i dehu Almasi Raa yi biire geŋ
y’a dabire iŋkino ɗoo miŋ, saŋ yi t’etta
adda daryikadí kollo.»
27 Saŋ y’an di gizite kereŋ̃ sulɗî ɗoŋ
pay an riiŋite ti kaaga a tukki yode adda
mattup ki Raa geŋ me, y’a iise ti mattup
k’oogoro Muusa bini y’a-ti ɗîŋge ti mat-
tupiyagi ɗoŋ pay ki nebiyagi.
28 Aame kane an iiney gopponŋ ti ille ere
an’te maŋ, Isa yi d’isiyo aakede y’iŋgile ki
ɗaana iŋkino.
29 Wo kane an di koɗɗîme, an d’eesiyo:
«Kee k’oopo ti kaye kino, peeɗo t’a
t’ooriyo ume y’ize.» Iŋkino maŋ yi-t’iide
adda ɓoy, y’a uupe ti kane.
30 Y’a-guune omɓo ti kane, y’a t’umɓe
mappa, y’a ruute koɗuwo a Raa, maŋ y’a
ɓurkite, y’an d’ele.
31 Aame geŋ edayaŋ a t’ihina, kane an di
y’ zuune Isa me, wo a kaamiki ti ɗaanadaŋ
y’a ŋ̃ukkiɗe.
32 Kane an d’iise rootiyto ti tuddaŋ,
an’de: «Aame kine a urzi wo yoŋ y’in
rootiyto a tukk’ono ɗoŋ an riiŋite ti kaaga
adda mattup ki Raa geŋ, ki kotto in
d’uwwe munɗa a biza k’ulbiŋ me.»
33 Maŋ kesiko kane an t’iiziga, an di-gime
ki Zeruzalem. An iide’ŋ an di’n uuney
kane sanalliyagi koomat makumu soo geŋ
an t’ugiye ti ɗoŋ an sooru soo,
34 wo kane an an di ruute a ɗoŋ sire geŋ,
an’de: «Ki kotto Galmeega yi bilɗe, yi gize
tuddí a Simo!»
35 Wo kane batum an an t’îide taaya
a munɗa wede ize a urzi, wo mummino
kane Isa an di y’ zuune a ume wede y’an
ɓorkiso mappa geŋ me.

Isa yi kaza tuddí a sanalliyagí

36 Aame kane onamaŋ ɓotto an a ki ti’n
ɗîŋge ye geŋ, a kaamiki yode Isa batum
y’a gize tuddí a diinayaŋ, wo y’an di ruute,
y’ede: «Toose ti koona ti kune.»
37 Kane an d’iddira, orgiso t’anni ziiɗa
ɓaadaŋ kono an elkiyo an wulle’ŋ beyye.
38 Wo Isa y’an di ruute, y’ede: «Moo me
kun orgiso me? Moo me un d’ede niikiyo
adda k’addugun̰ me?»
39 Kun wollo beyɗó ti zoŋɗó, eŋ miŋ
nuŋ! Kun ni botto, wo kun wollo beyye’ŋ
i-k’ede tukiŋ̃o ye osse ye, wo nuŋ oo d’ede
aakede kune kun wolliyo.
40 Yoŋ y’a ti ɗîŋge onamí maŋ, y’an di
gize beyɗí ti zoŋɗí.
41 Wo kane onamí an k’amɓu ye ɓotto
kono addaŋ ûune t’uŋsuwo wo an ziiɗa
giggiraŋ. Iŋkino maŋ yoŋ y’anni tunde,
y’ede: «A eŋ̃ŋ̃o un ede munɗa k’omɓo
ko?»
42 Kane an i di ɓurko puuniso gayirsa an
i-d’ele.
43 Yoŋ y’a ziiɗa wo y’a t’iimi a ɗaanadaŋ.
44 Saŋ y’an di ruute, y’ede: «Aame nuŋ
ɓotto ti kune geŋ, eŋ̃ŋ̃o munɗa wede n’un
ruute me: I dehu ono ɗoŋ an riiŋe a tukki
nuŋ adda mattup k’oogoro Muusa ti ono
ɗoŋ ki nebiyagi wo adda mattup ki Soom
geŋ, kane pay a aane kono a-t’ette a ono
mattupiyagi geŋ̃ŋ̃o.»
45 Iŋkino maŋ yoŋ y’an t’ihina eedaŋ,
kono an di seeɗa ita k’ono ɗoŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa,

* **24:21 24.21** ***Onniyo aŋki ette k’aɗuwe t’ume sulɗî geŋ ize me:*** I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusu y’unto maŋ, undí ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k’aɗuwe geŋ, yi ki bilɗe ye maŋ geŋ umbo ki ɗaanadí baa.

46 wo y’an di ruute, y’ede: «En̰n̰o munɗa
wede an riiŋe me, an’de: Almasi Raa yi
biire, y’a dabira bini y’a t’inda, saŋ onniyo
sire k’aɗuwe maŋ Raa y’a ti y’ balɗa ti
diine ɗoŋ unto me.
47 Geŋ i dehu an di kizite ti sundí a ita
ɗuwo pay, an di t’eese ti Zeruzalem, an an
di roota a ɗuwo an di-kima lekkiyadaŋ wo
an t’oona tambobino k’olɗikadaŋ.
48 A sulɗi pay geŋ kune kun illiga wo kun
wulle.
49 Wo nuŋ ni-t’igibo a egguŋ munɗa
wede Meegó Raa yi ruute y’un t’ela. Wo
kune’ŋ, kun lekko adda geeger bini toogo
ere i ɗeego t’awwa ti kandaane t’un di’n
ôona.»

Eŋgilso k’Isa k’awwa ki kandaane

50 Saŋ t’adda geeger Isa y’an t’uɗɗe ti
paate, an d’iŋgile k’ume wede goppoŋ ti
ille ki Betani. A ume geŋ y’a ziki beyɗí wo
y’an di ziipe beeko.
51 Aame y’an zaapu beeko geŋ, kane y’an
di’n iili, yoŋ Raa y’a y’umɓe k’awwa ki
kandaane.
52 Aame geŋ kane an di-dikke wo an
t’uttile a ɗaanadí, saŋ an di-gime ki
Zeruzalem t’uŋsuwo ɓaadaŋ.
53 Kane an d’ettiyo daayum k’adda booro
Ɓoy Raa, wo an di tamma Raa.

Rabila Majjaanawa k'Isa Zaŋ yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa, wede zina Zaŋ yi riiŋe. Adda mattup ette Zaŋ y'a ruute ti suldî ɗoŋ Isa y'ize a siiɗo, ti dooyiso ere yi duuye ɗuwo. Wo soŋ y'a ruute a urzi k'untadí wo a urzi baldîyadí ti diine ɗoŋ unto. Isa yi kazita ti toogo a ɗuwo, y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni wo yi d'isiyo suldî k'armika ɓaadaŋ.

Mattup Zaŋ yi riiŋe ette, onamtú i ki deeyiso pay ye ti ono ɗoŋ adda mattup ki Matiye, Markus wo Lik gi riiŋe me. A eesiyo mattup ette, Zaŋ y'a ruute Isa yoŋ wede an yi waaku Ono geŋ, yoŋ Raa y'a iido ki siiɗo, y'a-gime wedusu (Zaŋ 1.1,14). Isa y'aaze suldî k'armika ɓaadaŋ, kono ɗuwo an d'oyye yoŋ Wede k'Uttiyo, Raa yi ruute y'a t'igibo t'ume k'eesiyo duniya too.

Aame Isa yi lekkiyo a siiɗo ɓotto geŋ, ɗuwo tuddaŋ an ti-t'îhinte kono yode. Ɗoŋ oŋgo an ziipe addaŋ a Isa kono an zuune adda k'addaŋ yoŋ Ulo Raa, wo ɗoŋ soŋ an di y' giigira. Wo ɗe Zaŋ y'a riiŋe, y'ede: «Ono ɗoŋ soo raaŋiya adda mattup ette, kono kun d'amɓe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa. Wede y'umɓe a sundí maŋ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.» (Zaŋ 20.31)

Raa yi kaza tuddí t'urzi k'Isa Almasi

1 Ki poone Raa y'a okkima suldî pay geŋ, wedusu an yi waaku Ono yoŋ ede to. Raa kane ti wede an yi waaku Ono geŋ kane soo, wo wede an yi waaku Ono geŋ yoŋ miŋ Raa batum.

2 Ki poone Raa y'a okkima suldî pay geŋ, yode ti wede an yi waaku Ono geŋ kane soo.

3 Suldî ɗoŋ Raa y'ikkima pay geŋ, an ikkima ti wede an yi waaku Ono geŋ soo. Munɗa wede Raa y'ize siidí umbo, daa wede an yi waaku Ono geŋ me.

4 Wede an yi waaku Ono geŋ, yoŋ lekkiyo ere ki daayum, wo tode lekkiyo gette ti d'eliyo toore a ɗuwo.

5 Toore geŋ yi-tooriyo adda zimolo, wo zimolo t'a ki y' ziiɗa ye.

6 Iŋkino maŋ ti kaaga Raa y'a igibe wede zindí ki tukki ɗuwo, wedusu geŋ sundí Zaŋ.

7 Zaŋ yoŋ wede illiga rabila toore, y'a iide y'an di kize urzi toore geñño, kono t'urzi yode ɗuwo pay an d'olliga, wo an zaape addaŋ a toore geñño.

8 Yode Zaŋ geŋ toore yode batum ye, yoŋ y'iide y'an di kize toore a ɗuwo.

9 Yo Wede an yi waaku Ono geŋ, toore wede ki kotto, y'ettiyo k'adda duniya, y'a toore adda k'adde ɗuwo pay.

10 Yoŋ geŋ y'a iido k'adda duniya, wo duniya ette Raa y'ikkima t'urzi yode batum. Y'a likke, wo ɗoŋ duniya an gi di y' zuune ye.

11 Y'a t'iide k'ume ɗoŋzí Izirayel, wo kane an gi di y' ziiɗa ye.

12 Wo ɗe a kane ɗoŋ i yi ziiɗa wo i ziipe addaŋ a yode geŋ, y'an d'ele urzi an t'ize iñni Raa.

13 An t'ize iñni Raa t'urzi k'ehiyo ere a urzi tudde ye, aa ɗuwo an ki-dehu ye, wo an t'ize iñni Raa t'urzi k'ehiyo ere ti toogo Raa.

14 Iŋkino maŋ wede an yi waaku Ono geŋ y'a-gime wedusu, y'a iido y'a likke diine kaye, addí ôoniyo ti beeko wo y'in di kaza urzi wede ɗerec. Ay di wulle goolikadí, goolikadí ere meeda gette i ele Meega Raa a yode Ulí soo ɗaŋŋal.

15 Wo Zaŋ geŋ y'a iise kazita a tukk'Isa ti golla awwa, y'ede: «Eñño wedusu wede ni rootiyo onamí me, wede n'ede: wede ede ettiyo k'itadó me, wo yoŋ goole y'a jiire nuŋ, kono nuŋ an di'n t'eha ɓotto geŋ, yoŋ ede to.»

16 Yoŋ addí'ŋ tasse ti kine me, y'in di ziipe beeko ɓaadaŋ ki daayum a kine pay, wo beekadí daayum a ekki kine.

17 Oogoro tod'te Raa yi t'elo ti kaaga t'urzi Muusa a ɗuwo. Wo ɗe beeko ti ɗerec an iido t'urzi k'Isa Almasi.

18 Wenɗa soo toŋ i wulle Raa umbo, wo ɗe Ulo yoŋ soo ɗaŋŋal yode batum Raa, yi lekkiyo a sirpa Meega Raa geŋ, y'in di y' gize.

Zaŋ Batis ti ɗoŋ zina ki Pariziyeŋ (Matiye 3.1-12; Markus 1.2-8; Lik 3.15-17)

19 Kun ollo eŋ ono Zaŋ yi gizite. Onniyo soo deero Yawudiyagi a siiɗo Zeruzalem an d'igibe ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ ti biza bumɓu Lebi ki tukki Zaŋ. An d'iide, an d'uuney Zaŋ kono an di y' tonde: «Kee'ŋ wee wee?»

20 Aame an iide an yi tunde maŋ, yoŋ y'an k'umbida ye, wo y'an di ruute kereñ, y'ede: «Nuŋ Almasi Raa yi biire ye.»

21 Iŋkino maŋ an di y' tunde sey, an'de: «De kee'ŋ Eli ko?» Maŋ Zaŋ y'ede: «Aha, nuŋ Eli ye.» An di yi tunde sey, an'de: «Kee'ŋ nebi wede ay delliyo ko?» Zaŋ y'ede: «Aha, nuuno ye.»

22 Iŋkino an i di ruute, an'de: «Kee'ŋ wee wee? K'ay ti rooti, kono ay an di kizey a ɗoŋ ayn'igibo me. Kee miŋ wee wee?»

23 Maŋ Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ ti ono ɗoŋ nebi Ezayi yi ruute ti kaaga,

y'ede: «Nuŋ golla ki wedusu yi ɗollite
adda balɗa, yi ɗ'eesiyo: Urzi Galmeega
kun i-ti y'okkoŋ ki diine ɗelele*.»
24 A diine ɗoŋ zina an igibe ki tukki Zaŋ
geŋ, Pariziyeŋ toŋ adda.
25 Kane geŋ an di yi tunde Zaŋ sey, an'de:
«Kee'ŋ Almasi Raa yi biire ye, Eli ye wo
nebi wede ay delliyo ye ɗe, ki moo me ki'ni
suyyiso ɗuwo'ŋ batem me?»
26 Zaŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Nuŋ ɗuwo ni'ni suyyiso batem t'ahu, wo
ɗe a diinaguŋ geŋ i ɗ'ede wede ede kun ki
y' suune ye.
27 Wede geŋ y'ettiyo k'itadó, wo nuŋ ni
k'ĩide n'a ki t'eeze sibe toɓiyagí ye.»
28 Sulɗizaŋ pay an ize geŋ a ille Betani, ti
dar k'ooye Zurden ki kese peeɗo ge-koliyo
a ume Zaŋ ɗuwo y'anni zuyyite batem.

Isa Almasi Ulo Damu Raa

29 Soggo maŋ Isa yi-t'uɗɗo k'ume Zaŋ.
Aame Zaŋ yi y' wulle maŋ, y'ede: «Kun
wollo eŋ̃ŋ̃o Ulo Damu Raa i ɓooyiso olɗiko
ɗoŋ duniya pay me.
30 Ono ni ruute a tukki yode eŋ̃ŋ̃o, n'ede:
"Wede ede y'ettiyo k'itadó me, wo yoŋ
goole y'a jiire nuŋ, kono nuŋ an di n' t'eha
ɓotto geŋ, yoŋ ede to."
31 Ki poone toŋ nuŋ ni ki y' suune ye yoŋ
wenɗa me, wo n'iido ɗuwo ni di'n suyyiso
batem t'ahu'ŋ kono n'an di y' kize a ɗoŋ
k'Izirayel.»
32 Zaŋ yi kazita a tukk'Isa sey, y'ede:
«N'a wulle Unde Raa t'a ɗiigo ti kandaane
aa deere, t'a di-guune a tuddí.
33 Nuŋ ni ki y' suune ye, wo Raa wede i
n'igibe ɗuwo ni di'n suyyiso batem t'ahu
geŋ y'o di ruute, y'ede: "Unde Raa gette
k'a ti wolla t'a ɗeego ti kandaane, t'a di
koona a tukki wede. Geŋ yode geŋ̃ŋ̃o wede
a suyya ɗuwo ti Unde Kamileŋ me."
34 Wo munɗa geŋ n'a yi wulle, wo iŋkino
maŋ n'un di kaza kereŋ, wede eŋ yoŋ Ulo
Raa.»

Andire ti Simo Piyer

35 Ti soggatú sey toŋ, Zaŋ ti sanalliyagí
ɗoŋ sire geŋ an lekkiyo a umayaŋ.
36 Zaŋ geŋ yi wulle Isa y' eŋgile maŋ, y'a
ruute y'ede: «Eŋ̃ŋ̃o Ulo Damu Raa me.»
37 Aame kane sanalliyagi sire geŋ an
illiga Zaŋ yi ruute iŋkino maŋ, an ɗ'iise
daaniya k'Isa.
38 Isa yi gilɗe maŋ, yi wolliyo'ŋ an yi
daaniya, maŋ y'anni tunde, y'ede: «Kun
ni daaniya'ŋ kun dehu moo me?» Maŋ
kane an i-di'n gime onamí, an'de: «Rabbi
(i-kaza wede dooyisadey) kee ki lekkiyo a
too me?»
39 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun
di-wolley.» Maŋ an ɗ'iŋgile, an di wullo
ume yi-lekkiyo me. Geŋ a peeɗo lohe,
ume'ŋ an a-ti y'iŋgile ti yode.
40 Andire leema Simo Piyer geŋ, yoŋ ti
diine ɗoŋ sire illiga ono Zaŋ yi ruute wo
an di diine Isa geŋ̃ŋ̃o.
41 An ti gimo maŋ, Andire y'iide'ŋ y'a
uuney ki poone'ŋ leemadí Simo, wo yi di
ruute, y'ede: «Almasi Raa yi biire'ŋ, ay
yi wullo.» (T'ono Girek geŋ Kiris i-kaza
Almasi.)
42 Maŋ yi-di t'iide leemadí Simo k'ume
k'Isa. An iiney maŋ, Isa yi di y' wolliso
yerere adda k'edayí, maŋ yi di ruute,
y'ede: «Kee'ŋ Simo ulo ki Zonas, wo ti aŋki
eŋ an gi di waaka Piyer.» Suma gette i-kaza
mokkolo.

Pilip ti Natanayel

43-44 Onniyo k'ita maŋ Isa y'a iŋgile ki
siiɗo Galile, an ɗ'ikkima ti Pilip wede ti
geeger Betsayda, siiɗo k'Andire ti Piyer.
Maŋ Isa yi di ruute a Pilip, y'ede: «Pilip,
ki ni daani.»
45 Saŋ maŋ Pilip y'a uuney Natanayel,
wo yi di ruute, y'ede: «Ay yi wullo we-
dusu wede Muusa y'a ruute adda mattup
k'oogoro, wo nebiyagi toŋ an ruute onamí
me. Yoŋ Isa wede ti geeger Nazaret, ulo
Yusup.»
46 Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ti
Nazaret ummey, munɗa beehiye etto ɗey
ko?» Pilip yi di ruute, y'ede: «K'edi, wo k'a
wolla.»
47 Aame Isa yi wulle Natanayel y'ette
tuddí maŋ, y'a ruute ono a tukki yode,
y'ede: «Ulo k'Izirayel toc miŋ yode eŋ̃ŋ̃o,
yo eŋ wede ki diine.»
48 Natanayel yi di ruute, y'ede: «Ɗe
kaŋ mummino k'a ni zuune me?» Isa yi
di ruute, y'ede: «Ki poone Pilip y'a ki
waako'ŋ geŋ, ni ki wulle kee'ŋ a undiso
pigiye.»
49 Iŋkino maŋ Natanayel yi di ruute,
y'ede: «Wede dooyisadó, kee'ŋ Ulo Raa.
Kee'ŋ mozigo ɗoŋ k'Izirayel.»
50 Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe
addá a nuŋ kono k'illiga ni ruute ni ki
wulle a undiso pigiye, wo k'a wolla sulɗi
ɓaadaŋ a ceera eŋ̃ŋ̃o sey.»
51 Maŋ Isa yi di ruute sey, y'ede: «Ɗerec
iŋkino wo n'un di rooto: Kun di wolla
kandaane a-t'ihina, wo maaleekiyagi Raa
an di ɗeegita wo an di kilita† t'awwa nuŋ
wede an n'ehe aa ulo wede eŋ̃ŋ̃o.»

2

Armika k'Isa ere ki poone

* **1:23 1.23** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3.

† **1:51 1.51** Kun wollo adda mattup ki Zenez 28.12, taaya ki suniye Yakup.

1 Onniyo sire k’aɗuwe maŋ, i d’ize
seeɗu k’erewo a geeger Kana siiɗo Galile.
Mekk’Isa t’iide,
2 wo Isa ti sanalliyagí toŋ an’ni wiike.
3 An ize bini maŋ, toote k’iṇṇi biṇ a biite.
Iŋkino maŋ mekk’Isa ti di ruute a ulutú’ŋ,
t’ede: «Toote k’iṇṇi biṇ an biite.»
4 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Mee’ki
nuŋ, nuŋ n’aase mummino? Peeɗadó ti
k’ĩide ye ƀotto.»
5 Iŋkino maŋ tod’ t’an di ruute ɗoŋ
naabo’ŋ, t’ede: «Y’un ruuta munɗa maŋ,
kun t’iso.»
6 Aame geŋ i d’ede ƀoŋgali zoot an
tutte ki moŋgali, Yawudiyagi an d’oƀite
ahu adda, an d’opilsito tuddaŋ, k’a t’ise
kamileṇ a ɗaana Raa a urzi k’oogiradaŋ.
Ɓukkulu soo geŋ y’oomi suma toolo sire
aɗo.
7 Maŋ Isa y’an di ruute ɗoŋ naabo, y’ede:
«Ɓoŋgali geŋ kun t’ôonito t’ahu.» Iŋkino
maŋ kane ɗoŋ naabo an iide’ŋ, an t’ûunite
ƀoŋgali’ŋ geŋ pepelele.
8 Aame ƀoŋgali’ŋ an ti’n ûunite maŋ,
Isa y’ede: «Aŋkeŋ kun eesu ahu geŋ, kun
i-d’odo a wede dokkiɗe.» Maŋ kane ɗoŋ
naabo an d’eezi, an i-d’iide.
9 Wede dokkiɗe geŋ y’an uwwe ahu ɗoŋ
i-gime toote k’iṇṇi biṇ geŋ me, wo yi ki
suune ye toote y’ettiyo ti tunɗa me, wo ɗoŋ
naabo ɗoŋ eeziti ahu geŋ an suune. Wede
dokkiɗe y’a wiike kule k’erewo,
10 wo yi di ruute, y’ede: «Ki poone’ŋ
ɗuwo an eesiyo dokkiɗe ti toote wede
kaɗĩgi, saŋ ɗuwo geŋ i ti koliyo eedaŋ
maŋ, an d’eesiyo wede uŋse ye k’ita. Wo
kee k’a buuhe toote kaɗĩgi k’ume k’ita.»
11 Geŋ iŋkino munɗa k’armika wede Isa
y’ize ki poone, a Kana siiɗo Galile. Y’an di
gize toogadí, wo t’urzi geŋ sanalliyagí an
di ziipe addaŋ a yode.
12 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y’a t’iiziga, meedí,
zemƀadí ti sanalliyagí pay an di-ɗĩige ki
geeger Kapernayim. A ume geŋ an di likke
onniyo miibi.

Lomme ɗoŋ suuk t’adda booro Ɓoy Raa (Matiye 21.12-17; Markus 11.15-17; Lik 19.45-46)

13 Aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi aa
guute goppoŋ maŋ, Isa y’a-gili Zeruzalem.
14 Y’iiney maŋ, yi-t’iide a booro Ɓoy
Raa, yi d’uuney ɗoŋ k’owilte buŋgari, ki
damƀami, ki deere wo ɗoŋ pelkiyto soŋko
ere ettiyo ti siiɗĩyagi doolo pây, an isiyo
suuk adda*.
15 Iŋkino maŋ yi d’ize karre, y’an iise
lommite. T’adda booro Ɓoy Raa y’a ti’n
tiipe pay ti damƀamzaŋ wo ti buŋgarzaŋ
me. Wo taabulyagi ɗoŋ pelkiyto gurus geŋ
y’an di gippirɗe, ti soŋkiyagaŋ a-zibbite.
16 Wo a ɗoŋ k’owilte deere y’an di ruute,
y’ede: «Sulɗuguŋ eŋ pay kun ti sokito t’eŋ
me. Ɓoy Meegó eŋ, kun ti y’ise ume suuk
ye.»
17 Aame geŋ kane sanalliyagí an d’ilke a
ono ɗoŋ an riiṇe ti kaaga adda mattup ki
Raa, an’de: «Geyyiso ere o d’ede kono ƀoy
kee Raa gette, nuŋ addó i n’aaɗumu†.»
18 Iŋkino maŋ kane deero Yawudiyagi
an i di ruute, an’de: «K’ay isi munɗa
k’armika wede a kize kee a-d’ede urzi
k’aase kino.»
19 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Ɓoy Raa
eŋ kun di-kossito, wo adda k’onniyo aɗo
n’a y’ooziga.»
20 Kane deero Yawudiyagi an i di ruute,
an’de: «Ɓoy Raa eŋ ɗuwo an iiziga adda
k’ozzine ada piɗe makumu zoot miŋ,
kee k’ede adda k’onniyo aɗo maŋ k’a
y’ooziga?»
21 Wo Isa yi rootiyo Ɓoy Raa tuddí
batum.
22 Bini aame Isa y’inda wo yi-bilɗe maŋ,
sanalliyagí an d’ilke a ono ɗoŋ yi ruute geŋ
me. Iŋkino an d’umƀe a ono ɗoŋ an riiṇe
ti kaaga adda mattup ki Raa, wo a ono ɗoŋ
Isa yi ruute.

Isa yi suune adde ɗuwo pay

23 Isa yi lekkiyo a Zeruzalem, a tar-
naape Pak ki Yawudiyagi geŋ, y’aaze sulɗĩ
k’armika ƀaadaŋ ɗuwo an di wulle, wo
ɗoŋ ƀaadaŋ an di ziipe addaŋ a yode.
24 Wo Isa yi ki zaapu addí a kane ye, kono
kane pay yi’ni suune.
25 Yoŋ geŋ wenɗa yi gi di kize ye a tukki
kane me, kono adde ɗuwo pay yoŋ yi’ni
suune.

3

Isa ti Nikodem

1 Aame geŋ i d’ede wedusu sundí Niko-
dem. Yode geŋ ti diine ɗoŋ sundaŋ
Pariziyeŋ, wo ti diine deero Yawudiyagi
pay.
2 Onniyo soo a diɗɗo maŋ, y’a iide y’a
uuney Isa, wo yi di ruute, y’ede: «Wede
dooyisadey, kaye ay suune kee’ŋ Raa yi-
k’igibo dooyisadey. Wenɗa ti doolo yi
k’aane yi ki t’ise ye sulɗĩ k’armika ɗoŋ aa
kee ki d’isiyo eŋ me, aame Raa ti yode ye
maŋ.»
3 Isa yi di ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo
n’a di rooto: Aame wede’ŋ yi k’uune ehiyo

* **2:14 2.14** Maale ti emƀi kane geŋ ɗoŋ k’owilte an d’owilte a ɗoŋ i-d’eliyo seɗeke a Raa. Wo ɗoŋ pelkiyto gurus an di pelkiyto gurus ki Romeŋ ti gurus ere ki Yawudiyagi, kono gurus ki Romeŋ ti k’ettiyo ye adda Ɓoy Raa me. † **2:17 2.17** Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10.

ere aware ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki ti wolley ye.»
4 Maŋ Nikodem yi di ruute, y'ede: «Mummino me, wede yi t'ize goole wo an ti y' t'ehe sey me? Y'aane yi-t'ette adda k'adde meedí, t'a ti y' t'ehe sey ko?»
5 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ɗerec iŋkino wo n'a di rooto: Aame wede'ŋ yi k'uune ehiyo ere aware t'urzi k'ahu wo t'urzi k'Unde Raa ye maŋ, Moziko Raa yi k'aane yi ki t'ettey ye.
6 Munɗa wede ettiyo t'urzi tudde geŋ yoŋ ki tudde, wo wede ettiyo t'urzi k'Unde Raa geŋ yoŋ unde.
7 Kee k'elkite ye a ono ɗoŋ n'a ruute, n'ede: "An un ti'n eho doolo geŋ me."
8 K'elko a maaye wede i baahu geŋ̃ŋ̃o. Yi baahu k'ume wede aa addí i dehu, k'a olliga buukayí ɗaŋŋal wo ume y'ettiyo ti tunɗa wo y'amƀe ki tunɗa'ŋ ki ki suune ye. Geŋ iŋkino ki wede y'uune ehiyo t'urzi k'Unde Raa toŋ maŋ.»
9 Maŋ Nikodem yi di ruute a Isa, y'ede: «Ɗe geŋ iŋkino mummino me?»
10 Iŋkino maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ɗe kee'ŋ wede dooyiso goole a siiɗo k'Izirayel, miŋ ono geŋ ki gi di'n suuniyo ye ko?
11 Ɗerec iŋkino wo n'a di rooto: Kaye ay rootiyo munɗa wede ay suune wo ay kazita munɗa wede ay wulle, wo kun k'amƀu ye a onamey ɗoŋ ay kazita me.
12 Wo aame n'un rootiyo ti sulɗi ɗoŋ isiyo a siiɗo toŋ kun k'amƀu ye, ɗe mummino kun d'amƀa me aame n'un ruuta ti sulɗi ɗoŋ a kandaane maŋ?
13 Wenɗa soo toŋ ti siiɗo a kili kandaane umbo, daa ki nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ̃ŋ̃o, ni ki ɗiigo t'awwa ye maŋ.
14 Aakede ti kaaga aŋ Muusa kane adda balɗa geŋ yi d'umƀe maala, y'a t'ikkima miipo, yi d'ittiba mobbo, y'a-duɗɗe t'awwa*. Geŋ iŋkino, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ̃ŋ̃o toŋ maŋ, an ti'n doɗɗa t'awwa kay,
15 kono wede tuuku yi ziipa addí a nuuno maŋ, y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.
16 Raa geŋ y'a giyye kine ɗoŋ duniya pay, y'aa t'igibo Ulí yoŋ soo ɗaŋŋal ki duniya, kono wede tuuku yi ziipa addí a yode maŋ, y'a ki t'inda ye, wo y'a t'oona lekkiyo ere ki daayum.
17 Raa y'igibo Ulí ki duniya kono y'a ki ɗekka booro ekki ɗoŋ duniya ye. Wo ɗe yi y'igibo kono t'urzi yode ɗoŋ duniya an d'utte.
18 Wede yi ziipa addí a yode maŋ, booro ti ki y' seeɗa ye, wo wede yi ki ziipa addí a yode ye maŋ, booro ti y' ziiɗa baa, kono yi ki ziipe addí a suma k'Ulo wede soo ɗaŋŋal ki Raa geŋ̃ŋ̃o ye.
19 Toore y'a iido adda duniya, wo ɗe toore'ŋ ɗuwo an di y' giigira, an t'umƀe zimolo kono kane an isiyo naabo ere olɗo. Geŋ̃ŋ̃o urzi wede booro Raa t'a seeɗa wede me.
20 Iŋkino maŋ wede tuuku y'isiyo munɗa wede ulsu geŋ, toore y'a yi kiigira, wo yi k'ette ye ki toore me, kono y'orgiso a naabo ere y'isiyo olɗo gette, itadí i t'aɗɗa.
21 Wo wede daayum y'isiyo naabo ere ɗerec geŋ, y'a t'aɗɗe a toore kono ɗuwo an di wolle naabadí ere ɗerec gette, an t'eese yo eŋ wede Raa kotto.»

Isa ti Zaŋ Batis

22 Saŋ maŋ ti Zeruzalem Isa ti sanalliyagí an t'iiziga, an d'iŋgile ki siiɗo Ziide. An di-guune aŋgeŋ̃ŋ̃o, wo Isa yi di'n suyyiso ɗuwo batem.
23 Aame geŋ Zaŋ Batis toŋ yi suyyiso pay ɗuwo me a ume sundí Aynoŋ, goppoŋ ti Salim, a ume geŋ ahu ƀaadaŋ. Ɗuwo an d'ettiyo tuddí, yi ti'n suyyiso batem.
24 Aame geŋ yoŋ Zaŋ an ki ti y' ziiɗa daŋgay ye ƀotto.
25 Iŋkino maŋ onniyo soo i d'iiziga ni-ikiyo, sanalliyagi Zaŋ ti Yawudusu, a urzi wede mummino wede y'a t'ise kamileŋ a ɗaana Raa me.
26 Maŋ kane an di y'uuney Zaŋ me, an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, kee ki wollo kay, wede kun di likko ti dar k'ooye Zurden ki kese peeɗo ge-koliyo, k'a ruutite taayadí geŋ, yode toŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o ɗuwo y'anni suyyiso batem kay, wo aŋkeŋ ɗuwo pay an ti dihima tuddí.»
27 Maŋ Zaŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede geŋ ti siidí yi k'aane yi ki t'oone munɗa ye, daa Raa yi-k'ele ye maŋ.
28 Kune toŋ maŋ kuudugun y'illiga aame ni ruute, n'ede: "Nuŋ Almasi Raa yi biire ye. Nuŋ Raa yi n'igibo, ni-d'uugumo a yode."
29 Kun suune, wede i ziiɗa erewo geŋ kulatú yode geŋ̃ŋ̃o. Wo yo laŋze kule k'ere geŋ y'a t'ôhira a sirpadí, ulbí uŋse ƀaadaŋ kono y'a olliga munɗa wede laŋzayí yi roota. Geŋ nuŋ toŋ iŋkino, ulbó'ŋ aase uŋse ƀaadaŋ a di ceere.
30 Iŋkino maŋ ɗerec, yode geŋ sundí t'a ôole, wo suma nuuno a kime k'ita te.»

* **3:14 3.14** Aame ti kaaga ɗoŋ k'Izirayel an t'uɗɗo ti siiɗo Misir geŋ, an d'iise orbite waawiye a Raa wo a Muusa. Maŋ Raa yi-ti gulkuwe, y'an d'uɗɗe mimbayi ulpi, an di'n ihite, ɗoŋ ƀaadaŋ an t'inda. Aame an zuune olɗikadaŋ maŋ, an tunde Muusa, wo Muusa y'a tunde Raa. Maŋ Raa yi di ruute, y'ede: «Ki okkoŋ miipo maala, k'a-doɗɗo t'awwa ekki mobbo, kono aame wede miipo ti y'ihida wo y'umƀa edayí yi wulla miipo gettiyo maŋ, y'a t'oona bee.» Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.4-9.

Wede iido ti kandaane

31 Wede i ɗiigo ti kandaane geŋ, yoŋ yi
jiire ɗuwo pay. Wo wede a siiɗo geŋ, yoŋ
a siiɗo, wo onamí y'orbe toŋ ki sulɗi ɗoŋ a
siiɗo. Wede yi ɗiigo ti kandaane geŋ, yoŋ
yi jiire ɗuwo pay.
32 Yi kazita ti munɗa wede yi wulle wo
y'illiga, wo wede a amɓe onamí umbo.
33 Wo wede y'umɓe onamí geŋ, yi suune
adda k'addí Raa yi rootiyo ono ɗoŋ ɗerec.
34 Wede Raa y'igibo eŋ yi rootiyo ono
Raa, kono Raa yi elo Unde ere daa dooziy-
atú.
35 Meega Raa geŋ Ulí yi y' giyye, yi-ɗ'ele
sulɗi pay a beezí.
36 Wo wede y'ela addí a Ulo Raa maŋ, y'a
t'oona lekkiyo ere ki daayum. Wo wede yi-
tuuga zaapu k'addí a Ulo Raa maŋ, lekkiyo
gette yi ki ti t'oona ye, wo kulkuwo Raa t'a
koona eedí.

4

Isa ti erewo ti siiɗo Samari

1 Isa geŋ y'a zuune Pariziyeŋ an illiga
ɗuwo an rootiyo an'de, ɗoŋ ɓaadaŋ yi-ti'n
isiyo sanalliyagi, wo y'a-ti'n suyyiso batem
i ceeriyo ɗoŋ ki Zaŋ,
2 wo kaciŋ yo Isa geŋ ɗuwo i'ni suyyiso
batem yode ye, i'ni suyyiso batem sanal-
liyagí.
3 Iŋkino maŋ y'a t'iiziga ti siiɗo Ziide,
y'a-gime ki siiɗo Galile.
4 Wo ki Galile geŋ, i dehu y'a aɗɗe ti
siiɗo Samari.
5 Maŋ y'a iiney a Sisar, geeger ki Samari
goppoŋ ti doome wede Yakup yi-ele a ulí
Yusup ti kaaga*.
6 A ume geŋ i d'ede osso Yakup y'ittiba.
Isa y'iziro kee, y'iina a ume geṇṇo maŋ,
y'urme y'a-guune biza k'osso gettiyo a
peeɗo t'ize diine.
7-8 Aame Isa yi-guune biza k'osso yi
puukiyo geŋ, kane sanalliyagí an t'iide
k'adda geeger an di deho munɗa k'omɓo,
maŋ i d'iido erewo t'adda k'ille eesiyo
k'ahu. Erewo gette Samariten. Maŋ Isa y'a
ti tunde, y'ede: «Erewo no, m'o k'eeli ahu,
ni-ki siɓe ɗo.»
9 Iŋkino maŋ tod'erewo ti di ruute, t'ede:
«Mummino, kee Yawudusu ɗe ki tondiyo
ahu soɓo a bey nuŋ Samaritenowo me?»
Ki too maŋ kane Yawudiyagi an ki dehu
an ki t'okkiye ye ti Samariten me.
10 Isa yi di ruute, y'ede: «Aame koŋ mi y'
suune munɗa wede Raa y'eliyo, wo wede i
kin tondiyo ahu soɓo me maŋ, a tonde ahu
soɓo miŋ koŋ a bey yoŋ me, wo y'aane yi
di t'eele ahu ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo.»
11 Iŋkino maŋ erewo ti di ruute, t'ede:
«Wede no, kee a-k'ede dara ye, wo osso
sohoro ɗe k'a t'oona ahu ɗoŋ i d'eliyo
lekkiyo ti too me?
12 Kunuŋ kee k'elkiyo ki ceere mugiyey
wede ti kaaga Yakup, wede ay iili osso
ettiyo ko? Yode batum y'a iiɓe, iṇṇizí wo
ti maaladí pay me.»
13 Isa yi di ruute, y'ede: «Wede tuuku
y'iiɓa ahu k'osso eṇṇo maŋ, ôrme y'a yi
seeɗa sey.
14 Wo wede y'iiɓa ahu ɗoŋ nuŋ ni-t'ela
maŋ, ôrme yi ki y' seeɗa ye baa. Ahu
ɗoŋ nuŋ ni-t'ela eŋ, a yode i di t'isa aa
ersa k'ahu okko i di t'ela lekkiyo ere ki
daayum†.»
15 Iŋkino maŋ erewo ti di ruute, t'ede:
«Wede no, ahu geŋ k'o eeli kono ôrme y'a
ki n' seeɗa ye baa, wo n'a k'etto eesiyo ye.»
16 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo, mi
waaki kulayí, kun t'edi.»
17 Erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ daa
kulayó.» Isa yi di ruute, y'ede: «Koŋ
onamí ɗerec, mi rootiyo kulayí umbo me.
18 Koŋ mi ziɗɗe kuuli paat, wo wede kun
lekkiyo aŋkeṇṇo eŋ kulayí ye. Mi ruute
ɗerec.»
19 Iŋkino maŋ erewo ti di ruute, t'ede:
«Galmeegó, nuŋ ni wolliyo maŋ, kee eŋ
nebi.
20 Ti kaaga moŋgiɗagey Samariten an
uttile a Raa ekki mokkolo ettiyo, wo kune
Yawudiyagi kun'de ume k'ottilso a Raa a
Zeruzalem.»
21 Isa yi di ruute, y'ede: «Erewo no,
m'amɓo onamó, saŋ onniyo t'aana, aame
geŋ kun k'ottila a Meega Raa ekki mokkolo
ettiyo ye, wo a Zeruzalem ye.
22 Kune Samariten kun ottilso a Raa
wede kun ki y' suune ye, wo kaye
Yawudiyagi ay ottilso a Raa wede ay yi
suune, kono wede a utta ɗuwo y'ettiyo ti
di Yawudiyagi.
23 Wo onniyo gette saŋ t'aana, wo tod'tiŋ
t'iina, ɗoŋ ottilso a Meega t'addaŋ soo geŋ,
an i-ɗ'ottila ti toogo k'Unde Raa wo aa Raa
yi dehu, kono Meega yi dehu ɗoŋ ottilso
iŋkino.
24 Raa yoŋ unde, wo ɗoŋ ottilso a yode
geŋ an i-ɗ'ottile ti toogo k'Unde Raa wo
t'adde soo.»
25 Maŋ erewo ti di ruute, t'ede: «Nuŋ
ni suune Almasi Raa yi biire saŋ y'a
etto (wede an yi waaku t'ono Girek Kiris)
wo aame y'iina maŋ, sulɗi pay y'ay ti'n
kizita.»
26 Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ wede i
rootiyo eŋ miŋ Almasi.»

* **4:5 4.5** Kun wollo adda mattup ki Zenez 33.19 wo Zozuwe 24.32. † **4:14 4.14** Kun wollo adda mattup i Ezayi 12.3 wo Zeremi 2.13; 17.13.

27 Iŋkino maŋ sanalliyagi k'Isa an aa
d'iina, wo an ziiɗa giggiraŋ aame an wulle
Isa yi rootiyto t'erewo gettiyo maŋ, wo
wenɗa soo toŋ ti diinayaŋ yi di roote
umbo: «Ɗe ki dehu moo me ti bey
k'erewo?» kunuŋ, «Kun rootiyto t'erewo
moo me?» me.
28 Iŋkino maŋ erewo ti d'iili toolatú a
biza k'osso, tod' t'a ukke k'adda geeger,
t'iide'ŋ t'an di ruuto ɗuwo, t'ede:
29 «Kun okki, kun wolla wenɗa eṉṉo kay,
y'o-t'iɗɗîpe itadó a suldî ɗoŋ n'ize pay me.
Yode eŋ aasa Almasi Raa yi biire koo maŋ!»
30 Maŋ t'adda geeger ɗuwo an di dihimo
k'ume k'Isa.
31 Aame erewo t'iŋgile maŋ kane sanal-
liyagi an i-di ruute, an'de: «Wede dooy-
isadey, k'edi ki ooma ɗo.»
32 Wo yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ
omƀadó ede, wo kune kun ki ti suune ye.»
33 Maŋ kane sanalliyagi an di rootiso
tuddaŋ, an'de: «Kunuŋ omƀo wenɗa yi-
t'eeley ko?»
34 Isa y'an di ruute, y'ede: «Omƀadó te
isiyo naabo ki wede i n'igibo yi dehu, wo
n'a-ti ɗaŋge naabo ere y'o elo.»
35 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ɗuwo
an rootiyo, an'de: "Adda tere piɗe aasa
k'ayɗu kollo." Wo kun ollo, nuŋ n'un di
rooto, kun amƀo edaguŋ, kun wollo domƀi
an iine k'ayɗu.
36 Wede ayɗu geŋ raṉṉadí y'a ti t'oone,
wo iṉṉi y'a-t'okume a lekke ki lekkiyo ere
ki daayum, kono wede yi giira ti wede iyɗa
geŋ, kane miŋ pay ulbaŋ uŋse.
37 Iŋkino maŋ ono an rootiyo geŋ ɗerec:
"Wede soo'ŋ ki korso wo wede soo'ŋ
k'ayɗu me."
38 Nuŋ, n'un igibe ayɗu k'adda doome
wede kune kun ki niibe ye, i dibire ɗoŋ
doolo, wo kun aa di-guune a raṉṉadaŋ.»
39 Iŋkino maŋ kane Samariten ɗoŋ ti
geeger gette, ɗoŋ ƀaadaŋ an di ziipe addaŋ
a Isa a ono k'erewo t'an ruute, t'ede: «Isa
yi-t'iidîba ita a suldî ɗoŋ pay t'ize geŋ me.»
40 Geŋ iŋkino kane Samariten geŋ an iina
aame k'Isa maŋ, an di y' tommiyo, an'de
y'a lekke ti kane. Maŋ yoŋ yi d'ize onniyo
sire ti kane me.
41 A onniyto gette Isa y'an di'n duuye, wo
a dooyisadí gette ɗoŋ ƀaadaŋ a jiire sey an
di ziipe addaŋ a yode, a onamí ɗoŋ y'an
gizite me.
42 Iŋkino maŋ kane Samariten an i di
ruute a erewo, an'de: «Kaye ay ziipe
addey a Isa a ono ɗoŋ ay illiga kuudey, a
ono ɗoŋ koŋ m'ay ruute ɗaŋŋal ye. Aŋkeŋ
ay zuune ki kotto yoŋ Wede k'Uttiyo ɗoŋ
duniya pay.»

Eliyo beeko a ulo ki wede goole adda k'akuuma

(Matiye 8.5-13; Lik 7.1-10)

43 Aame Isa yi ize onniyo sire a Samari
maŋ, tiŋ geŋ y'a t'iiziga, y'a iŋgile ki
Galile.
44 Yode batum y'a ruute, y'ede: «Ɗerec,
nebi geŋ ɗoŋ a geeger y'a ihira ɗaŋŋal,
onamí an k'olliga ye me.»
45 Wo aame y'iiney Galile maŋ, kaciŋ
kane ɗoŋ siiɗo geŋ an di y' ziiɗa bey sire,
kono kane toŋ maŋ an iide tarnaape Pak ki
Yawudiyagi a Zeruzalem me, wo an wullo
suldî ɗoŋ pay Isa y'ize a onniyo tarnaape
geŋ me.
46 Saŋ maŋ Isa y'a-gime ki Kana geeger ki
siiɗo Galile, a ume wede ahu y'a ti'n gime
toote k'iṉṉi biṉ geṉṉo. A geeger Kaper-
nayim i d'ede wede goole adda k'akuuma,
ulí tuddí eeni y'unto.
47 Aame y'illiga Isa ti Ziide y'iina Galile
maŋ, y'a t'iiziga, y'a iide, y'a y'uuney, wo
yi di tommiyo, y'ede: «Galmee'ki nuŋ,
k'edi in ti ɗeege Kapernayim. Ulo nuŋ
tuddí eeni y'unto, ki di t'eley bee.»
48 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Kune
ɗuwo eŋ, aame kun ki wulla suldî
k'armika ye maŋ, kun ki zaapa adduguŋ
a Raa ye.»
49 Wo yo wede goole geŋ yi-koɗɗîme,
yi d'eesiyo: «Galmee'ki nuŋ, in ti ɗeege
kotok, kono ulo nuŋ y'unto.»
50 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá
y'uune bee.» Maŋ wede geŋ y'a umƀe a
ono ɗoŋ Isa yi-ruute, wo y'a-gime.
51 Aame yoŋ a urzi geŋ, ɗoŋ naabadí an
aa di y'ikkima, an i di ruute, an'de: «Ulá
y'uune bee.»
52 Maŋ yoŋ y'anni tunde, y'ede: «A
peeɗo t'ize muno ulo y'uune bee me?»
Maŋ kane an di ruute, an'de: «Loho a
peeɗo ti dihima gollatú, ooriyo ti y'iili me.»
53 Maŋ yo meek'ulo geŋ y'a zuune adda
k'addí peeɗo gettiŋ a-t'îide a peeɗo ere
loho Isa yi di ruute, y'ede: «Ki-kama, ulá
y'uune bee.» Iŋkino maŋ ti onniyo gettiyo
yode ti ɗoŋ ƀoozí pay an di ziipe addaŋ a
Isa.
54 Geŋ munɗa k'armika wede ki sirwe
Isa y'ize a kamadí ti Ziide siiɗo Galile.

5

Eliyo beeko a wede ruŋguyuŋ

1 Bini maŋ tarnaape ki Yawudiyagi y'a
uɗɗe a Zeruzalem, wo Isa toŋ y'a gili.
2 Wo a Zeruzalem geŋ, goppoŋ ti biza
bumƀu* wede damƀami an d'aɗɗîya, i
d'ede togile k'ahu t'ono ɗoŋ k'Eber an yi

* **5:2 5.2** Geeger ki Zeruzalem tod'tiŋ ɗooliyo ti waaya moŋgali awwa sohuru. Adda waaya moŋgali an d'iɗɗîpe biza bumƀiyagi ƀaadaŋ k'aɗɗîya wo k'ettiyo.

waaku Betzata. A biza togile geŋ an d'ize daabagi deero† paat. [
3 Adda daabagi geŋ ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ moonite. Oŋgoŋ koŋzayi, ɗoŋ oŋgoŋ zoŋɗaŋ unto, muŋkilagi pay an delliyo eesiyo kolzite k'ahu,
4 kono ume muno maŋ maaleeka Galmeega yi-ti ɗeegu adda k'ahu yi di'n korre. Maŋ wede k'eeni wede i ti ɗeegu ki poone geŋ, yi d'ooniyo bee ise ita k'eenizí tuuku toŋ maŋ.]
5 Aame geŋ i d'ede wede k'eeni, t'ume eeni yi yi ziiɗa geŋ i-ɗ'ede ozzine ada g'aɗo makumu gessire.
6 Aame Isa y'iiney aame geŋ̰ŋ̰o maŋ, y'a yi wulle wede geŋ kaŋ moone, wo y'a zuune eenizí ti kaagine me. Maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Kee ki dehu k'a t'oone bee ko?»
7 Maŋ wede k'eeni y'ede: «Galmee'ki nuŋ, ki nuŋ oo d'ede wee wee i-ti'n seɗɗe adda k'ahu me? Aame ahu an eesiyo kolzite, n'eesiyo moykiso maŋ, wede doolo yi-ti ɗeegu.»
8 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'amɓo zaaɗayá, k'a eŋgilo!»
9 A kaamiki geŋ wede y'a uune bee, y'a t'umɓe zaaɗayí, yi-sooru y'a iŋgile. Wo onniyo gette onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi.
10 Wede geŋ kane deero Yawudiyagi an yi wulle y'uune bee me, maŋ an i-di ruute, an'de: «Aŋki onniyo ere ki puukiyadiŋ. A urzi k'oogiradiŋ a-k'ede urzi ki sarkiya zaaɗe beezá ye.»
11 Maŋ yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Wede o ele beeko geŋ y'ede: "Ki t'amɓo zaaɗayá, k'a eŋgilo."»
12 Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «A-ruute iŋkino wee wee: "Ki t'amɓo zaaɗayá, k'a eŋgilo" me?»
13 Wo wede uune bee geŋ yi ki y' zuune ye wede i-ele beeko me, kono yo Isa y'a-ti digge adda diine ɗoŋ duuru aŋgeŋ̰ŋ̰o.
14 K'ita maŋ, wede geŋ Isa y'a y'uune adda booro Ɓoy Raa. Maŋ yi di ruute, y'ede: «K'ollo, aŋkeŋ k'uune bee, wo k'ita k'isa olɗíko ye, para maŋ a-d'aana munɗa wede ulsu a ceera eŋ̰ŋ̰o sey.»
15 Maŋ yo wede geŋ y'iide, y'an di gize deero Yawudiyagi, y'ede: «Kaciŋ o ele beeko Isa.»
16 Iŋkino maŋ ti onniyo gettiyo kane deero Yawudiyagi an d'iise gerɗíyo k'Isa, kono yi ele beeko a wedusu a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi me.
17 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ette naabo ere Meegó yi d'isiyo daayum bini aŋkeŋ̰ŋ̰o. Nuŋ toŋ maŋ, n'a naabe.»
18 Aame deero Yawudiyagi an illiga iŋkino maŋ, an d'iise dehutu k'urzi ki tôwwadí, kono y'a ti diipiɗa a oogoro k'onniyo ere ki puukiyo, wo ki sirwe y'a ruute sey, y'ede Raa Meegí, yi-t'ize tuddí aa Raa batum.

Toogo k'Ulo Raa

19 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Nuŋ Ulo eŋ munɗa ti suma nuuno k'eedó ni k'isiyo ye. Wo munɗa wede n'isiyo geŋ ni wolliyo ki Meega y'isiyo. Munɗa wede Meega y'isiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'isiyo kay.
20 Ɗerec, Meega yi giyye nuŋ Ulo geŋ, y'o-di gizite sulɗí pay ɗoŋ yoŋ y'isiyo me. Sulɗí ɗoŋ y'o kizita a ceera ɗoŋ eŋ̰ŋ̰o sey, wo kune kun seeɗa giggirguŋ.
21 Wo aa Meega yi balɗíya ɗoŋ i t'inda wo y'an d'eliyo lekkiyo geŋ, nuŋ Ulo toŋ ni d'eliyo lekkiyo a ɗuwo ɗoŋ aa addó i dehu.
22 Meega geŋ yi ki ɗekkiyo booro a tukki wenɗa ye, yoŋ y'o elo urzi ɗekkiyo booro a nuŋ Ulo,
23 iŋkino ɗuwo pay an t'imme nuŋ Ulo, aa an tamma Meega. Wo wede yi ki tamma nuŋ Ulo ye maŋ, geŋ aa Meega wede i n'igibo yi ki y' tamma ye.
24 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Wede y'illiga onamó wo yi ziipa addí a wede i n'igibo maŋ, yoŋ geŋ y'uune lekkiyo ere ki daayum. Booro ti ki y' seeɗa ye, yi t'uɗɗe t'urzi k'unto me, y'uune lekkiyo.
25 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Onniyo t'aana wo tod'tiŋ t'iina. Kane ɗoŋ a ɗaana Raa aa an t'inda geŋ, an d'olliga golla nuŋ Ulo Raa, wo ɗoŋ illiga golladó maŋ an di lekka ki daayum.
26 Wo aa Meega i-d'ede toogo k'eliyo lekkiyo a ɗuwo geŋ, a nuŋ Ulo toŋ maŋ y'o d'ele toogo k'eliyo lekkiyo a ɗuwo kay.
27 Ɗerec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, y'o d'ele toogo ki ɗekkiyo booro.
28 Iŋkino maŋ ulbuguŋ i t'ooɗe ye a ono geŋ me, kono onniyo saŋ t'aana, wo ɗoŋ pay adda muuziyagi an d'olliga golladó, wo an di-balɗa.
29 Aame geŋ ɗoŋ ize beehiye'ŋ an di-balɗa, an t'oona lekkiyo, wo ɗoŋ ize olɗíko an di-balɗa, booro t'anni seeɗa.
30 Nuŋ munɗa ti suma nuuno k'eedó ni k'aane ni k'ise ye, ni ɗekkiyo booro n'ollige ti golla Meega Raa. Wo booro ere ni ɗekkiyo gette ki diine, kono ni ki dehu n'a k'ise munɗa wede aa addó i dehu ye, n'aase munɗa wede aa wede yi n'igibo yi dehu.»

† **5:2 5.2** Togile Betzata ki tuuliko i t'oomi olɗali meeda uto ada gessat, wo yoŋ dookiɗe kaŋ sire. Iŋkino maŋ i d'ede daabagi deero paat addí sohuru, piɗe a kese wo soo a diine. Daabe geŋ toogadí mombayi t'umɓey wo t'eŋ̰ŋ̰o i di seeɗu.

Ɗuwo an rootiyo ono a tukk'Isa

31 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Aame nuŋ
batum n'a kizite ono a tukki nuŋ batum
maŋ, onamó ɗuwo an k'amɓe ye.
32 Wo i kazita a tukki nuŋ wede doolo,
wo ni suune onamí ɗoŋ yi kazita a tukki
nuŋ geŋ ɗerec.
33 Kune kun d'igibe ɗoŋ zina ki tukki Zaŋ
Batis, wo yoŋ y'un di gizite ono ɗoŋ ɗerec
a tukki nuŋ.
34 Wo ki nuŋ, ni ki dehu wedusu ye a
kizite ono a tukki nuŋ me, wo ni rootiyo
iŋkino kono ni dehu kune kun d'utte.
35 Zaŋ geŋ yoŋ aa biŋge oyyiso i tooriyo,
wo kune kun d'iyye kun d'ize uŋsuwo ti
yode k'onniyo miibi a toorayí.
36 Zaŋ yi gizite ono a tukki nuŋ, wo nuŋ o
d'ede suldi ɓaadaŋ ti doolo sey a jiire ɗoŋ
Zaŋ yi gizite. Ɗerec, naabo ere Meega y'o
elo, ere ni d'isiyo ettiyo batum, ti kazita a
tukki nuŋ, wo i-kaza i n'igibo Meega.
37 Wo Meega wede i n'igibo toŋ, yode
batum y'a gizite a tukki nuŋ. Yoŋ wede
kun k'illiga golladí ye, kun ki wulle ume
k'edayí ye,
38 wo onamí i ki lekkiyo adda k'adduguŋ
ye, kono kun ki ziipe adduguŋ a nuŋ wede
y'igibo ye.
39 Kun dooyiso ɓaadaŋ ono ɗoŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa, kono kun
elkiyo ti kane geŋ miŋ kun t'oona lekkiyo
ere ki daayum. Ɗe kane geŋ miŋ an kazita
a tukki nuuno.
40 Wo kune kun ki dehu kun ki d'etto
tuddó, kun ki t'oone uttiyo ye.
41 Nuŋ ni ki dehu tamma ere ettiyo t'urzi
ɗuwo ye.
42 Kune n'unni suune, geyyiso Raa a
adduguŋ umbo.
43 Nuŋ n'iido'ŋ ti suma Meegó, wo kun
gi di'n ziiɗa ye. Wo wede doolo y'a etto ti
suma yode geŋ, kun di y' seeɗa bey sire.
44 Kune kun dehu ɗuwo an un di'n
t'imme, wo tamma ere ettiyo ti Raa soo
ɗaŋŋal kun ki ti dehu ye. Ɗe kun zaape
adduguŋ a nuŋ mummino?
45 Kun elke ye unni sakiyey a ɗaana
Meega nuuno me, unni sakiyey Muusa
yode wede kune kun di ziipe elkisaguŋ
geŋŋo.
46 Aame kun ziipe adduguŋ a Muusa
kotto maŋ, a nuuno toŋ maŋ kun zaape
adduguŋ, kono yoŋ yi riiŋe miŋ a tukki
nuuno.
47 Wo aame ono ɗoŋ Muusa yi riiŋe geŋ
kun k'umɓe ye maŋ, kun d'amɓe onamó
mummino?»

6

Eliyo k'omɓo a kuuli dupu paat
(Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44; Lik 9.10-17)

1 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a t'iiziga, yi-ti
diipiɗa ti dar bar Galile ti nee, sundutú soo
bar ki Tiberiyat.
2 Wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di y' diine kono
an wulle suldi k'armika ɗoŋ y'isiyo a ɗoŋ
k'eeni geŋŋo.
3 Maŋ Isa ti sanalliyagí an aa di gili eego
mokkolo, an di-guune.
4 Onniyto gette tarnaape Pak ki
Yawudiyagi aa guute goppoŋ.
5 Isa yi zibbe edayí maŋ, yi wolliyo ɗoŋ
duuru ɓaadaŋ an'tiyo tuddaŋ. Maŋ yi di
ruute Pilip, y'ede: «Ɗe a too me in d'owila
mappa, in an t'ela ɗoŋ duuru kino ga ooma
me?»
6 Isa yi-rootiyo a Pilip iŋkino yi deeɗiyo
addí, yi roota moo me. Wo ki yode Isa
maŋ, yi suune munɗa wede y'aasa me.
7 Maŋ Pilip yi di'n gime onamí, y'ede:
«In t'oone tamma meeda sire*, in t'owila
mappa pay toŋ maŋ, a t'îde ɗey ko wede
soŋ yi-t'oone boolo booloŋ me?»
8 Maŋ Andire leema Simo Piyer, yode toŋ
ti diine sanalliyagi k'Isa, yi di ruute, y'ede:
9 «A sirpa eŋ i d'ede ulo a beezí mappa
paat an iiɗiba ki orz ti puuni sire, ɗe geŋ
a t'îde moo a ɗoŋ duuru eŋ me?»
10 Iŋkino maŋ Isa y'a ruute, y'ede:
«Ɗuwo eŋ kun ti'n kondita.» A ume geŋ
soole ɓaadaŋ. Maŋ ɗuwo suma dupu paat
geŋ an di-gundite adda.
11 Maŋ Isa y'a-ziki mappa, y'a ruute
koɗuwo a Raa, y'an di-dikkiɗa a ɗoŋ du-
uru geŋŋo. Wo puuni toŋ y'a-t'ize iŋkino
kay, an d'iimi, an d'isse a uupite.
12 Aame ɗuwo pay geŋ an iimi an issite
maŋ, Isa y'an di ruute sanalliyagí, y'ede:
«Omɓo ere uupite kun ti tussi mentú ye.»
13 Maŋ kane an ti-tusse, an d'ûune dappa
koomat makumu sire, ti oopiyo ki mappa
paat ki orz wede ɗuwo an d'iimi geŋ me.
14 Aame ɗoŋ geŋ an wulle munɗa
k'armika wede Isa y'ize geŋŋo maŋ, an'de:
«Ki kotto wede eŋ nebi wede an ruute ti
kaaga y'a etto k'adda duniya.»
15 Aame geŋ Isa y'a zuune, an iido'ŋ ki
toogo miŋ an ti'n t'ela mozigo, maŋ y'a
t'irga siidí k'ekki mokkolo.

Sooru k'Isa t'ekk'ahu
(Matiye 14.22-27; Markus 6.45-52)

16 A tukki lohe maŋ, t'ekki mokkolo
sanalliyagí an di-ɗiigo biza bar.
17 An di-gili adda tooko kono an di-
doopiɗa ki geeger Kapernayim ti dar bar ti

* **6:7 6.7** ***Tamma meeda sire:*** Tamma soo i-kaza raŋŋa naabo k'oŋŋu soo ki wedusu. Aŋki tamma meeda sire i-kaza soŋko dupu ada piɗe.

nee. Ume y’ize diɗɗo, wo Isa yi ki’n uuna
ye ɓotto.
18 Aame kane adda k’ahu geŋ i d’iiziga
maaye ɓaadaŋ, ahu i-kolzite.
19 An ize suma kuɓɓaara paat zoot maŋ,
an wolliyo’ŋ Isa yi sooru t’ekk’ahu, y’ettiyo
tuddaŋ. Maŋ orgiso t’anni ziiɗa kono an ki
zuune ye ettiyo geŋ Isa me.
20 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun
orgiɗe ye, eŋ nuuno!»
21 Aame geŋ an dehu y’a di kili ti kane
adda tooko, wo kaciŋ taŋ booloŋ an iina
zeŋge ki siiɗo ere an d’ette.

Omɓo ere ettiyo ti kandaane

22 Soggo maŋ kane ɗuwo ɗoŋ uupe ti
zeŋge bar t’inno geŋ, an wulle tooko tiŋ
soo ɗaŋŋal. Sanalliyagí an di-gili, wo Isa ti
kane yi k’iŋgile ye, an iŋgile siidaŋ.
23 Wo saŋ maŋ i d’iina tookiyagi ti
Tiberiyat, a ume wede ɗuwo an d’iimi
mappa wede Galmeega y’a ruute koɗuwo
a Raa geŋ̰ŋ̰o.
24 Aame kane ɗuwo geŋ, an wulle Isa
ti sanalliyagí kane umbo maŋ, an aa di-
giliti adda tookiyagi geŋ̰ŋ̰o, an d’umɓe
Kapernayim dehu k’Isa.
25 Aame an ti diipiɗa maŋ, an di y’uune
ti dar bar ti nee, wo an di y’ tunde, an’de:
«Wede dooyisadey, ɗe kee k’iina a eŋ
woogo me?»
26 Isa y’an di ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino
wo n’un di rooto: Kune kun ni dehu kono
kun zuune ita suldĩ k’armika geŋ̰ŋ̰o ye.
Kun ni dehu kono n’un d’ele mappa kun
d’iimi, kun d’isse geŋ̰ŋ̰o.
27 Kun naabe ki omɓo ere i-ti lattiya
gettiyo ye, wo ɗe kun naabo ki omɓo ere
un t’ela lekkiyo ere ki daayum, ere nuŋ
wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, n’un t’ela.
Ɗerec, Meega y’a ti ziipe tampo ki toogadí
a nuuno.»
28 Maŋ kane an i di ruute, an’de: «Ay
d’ise mummino kono ay di naabe naabo
ere Raa yi dehu te?»
29 Isa y’an di ruute, y’ede: «Naabo ere
Raa yi delliyo kune kun d’ise te, kun zaape
adduguŋ a yo wede yode batum y’igibo.»
30 Maŋ kane an di ruute, an’de: «Munɗa
k’armika miŋ tuuku me kee k’isa ay di
wolla, wo ay di zaapa addey a kee me?
Naabo tiŋ k’isa tuuku te?
31 Ti kaaga toŋ moŋgiɗagiŋ aame kane
adda balɗa geŋ an iimi omɓo ere sundutú
mann, aa an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de: “Y’an ele omɓadaŋ iido ti
kandaane[†].”»
32 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Ɗerec
iŋkino wo n’un di rooto: Omɓo ere iido
ti kandaane gette un ele Muusa ye, wo
Meegó y’un eliyo omɓo ere ki kotto, ettiyo
ti kandaane.
33 Omɓo ere Raa y’eliyo, tod’te ti ɗĩigo ti
kandaane, ti d’eliyo lekkiyo a ɗoŋ duniya
pay.»
34 Iŋkino maŋ an i-di ruute, an’de:
«Galmeegey, omɓo gette k’ay eeli ki
daayum.»
35 Isa y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ miŋ
omɓo ere ti d’eliyo lekkiyo. Wede y’iido
tuddó maŋ, mosogo ti ki y’ seeɗa ye ki
daayum. Wo wede yi ziipa addí a nuŋ
maŋ, ôrme yi ki y’ seeɗa ye ki daayum.
36 Wo ɗe n’un ti y’ ruute: kun wulle toŋ,
kun ki ziipe adduguŋ a nuŋ ye.
37 Kane ɗoŋ pay Meega y’o eliyo eŋ, an
d’etto ki tuddó. Wo wede ettiyo ki tuddó
geŋ, ni ki y’ kiigira ye.
38 Nuŋ n’iido ti kandaane n’a k’ise naabo
ere aa addó i ki dehu ye, n’aase naabo ere
aa wede i n’igibo yi dehu.
39 Wo naabo ere ki wede i n’igibo yi dehu
ettiyo: kane ɗoŋ y’o elo eŋ, soo toŋ ni ki
dagga ye, wo n’a ti’n balɗa pay a onniyo
k’ita maŋ.
40 Eyye, ettiyo naabo ere Meegó yi dehu
te: kane ɗoŋ pay an ti gima edayaŋ ki
tukk’Ulo, an ziipa addaŋ a yode maŋ, an
t’oona lekkiyo ere ki daayum, wo nuŋ
onniyo k’ita maŋ n’a ti’n balɗa.»
41 Aame Isa yi ruute, y’ede: «Nuŋ
omɓo ere i ɗĩigo ti kandaane» geŋ, kane
Yawudiyagi an illiga maŋ, an d’orbe suŋ̰ŋ̰i
suŋ̰ŋ̰i ti tuddaŋ kono yode,
42 wo an di ruute, an’de: «Yode eŋ Isa
ulo Yusup ye ko? Meegí ti meedí toŋ in’ni
suune eŋ̰ŋ̰o. Ɗe yi rootiyo yi ɗĩigo ti
kandaane mummino?»
43 Isa y’an di ruute, y’ede: «Kun orba
suŋ̰ŋ̰i suŋ̰ŋ̰i ti tuddguŋ ye.
44 Wenɗa soo toŋ y’a etto ki tuddó ti siidí
umbo, daa ki Meega wede i n’igibo y’a ki
y’irgo ki tuddó ye maŋ. Wo nuŋ onniyo
k’ita n’a ti y’ balɗa.
45 Ono eŋ nebiyagi an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de: “Ɗoŋ pay an t’oona
dooyiso ti Raa[‡].” Iŋkino maŋ wede tuuku
y’illiga ono Meega wo y’a ziiɗa a dooyiso
gettiyo maŋ, y’a etto ki tuddó.
46 Wenɗa soo toŋ i wulle Meega umbo,
daa ki wede iido ti ɗaana Raa ye maŋ.
Yode ɗaŋŋal i yi wulle Meega me.
47 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede
yi ziipa addí a nuŋ maŋ, yode geŋ y’uune
lekkiyo ere ki daayum.
48 Nuŋ miŋ omɓo ere i d’eliyo lekkiyo.
49 Ti kaaga moŋgiɗaguŋ an iimi omɓo
sundutú mann a balɗa toŋ, an t’inda,

† **6:31 6.31** Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.4,15.

‡ **6:45 6.45** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33,34 wo Ezayi 54.13.

50 wo ɗe omɓo ere ti ɗiigo ti kandaane
ette, todʼte wede yʼiima maŋ, yi ki tʼinda
ye.
51 Nuŋ miŋ omɓo ere i dʼeliyo lekkiyo,
i ɗiigo ti kandaane. Aame wede yʼiima
omɓo ettiyo maŋ, yʼa tʼoona lekkiyo ere
ki daayum. Wo omɓo ere nʼan tʼela todʼte
tukiŋadó, nʼan tʼele kono ɗuwo pay an
tʼoona lekkiyo.»
52 A onamí geŋ kane Yawudiyagi an
dʼiise niikiyto ti tuddaŋ, anʼde: «Mum-
mino me wede eŋ yʼin tʼela tukiŋadí in
dʼaadĩma me?»
53 Maŋ Isa yʼan di ruute, yʼede: «Ɗerec
iŋkino wo nʼun di rooto: Aame kune kun
kʼiiɗĩma tukiŋo ki nuŋ wede an nʼehe aa
ulo wede eŋŋo ye, wo kun kʼiiɓa puuzadó
ye maŋ, lekkiyo kun ki ti tʼoona ye.
54 Wede yʼiiɗĩma tukiŋadó wo yʼiiɓa
puuzadó maŋ, yʼa tʼoona lekkiyo ere ki
daayum. Wo yʼinda toŋ maŋ nuŋ onniyo
kʼita nʼa ti yʼ balɗa.
55 Ɗerec, tukiŋadó todʼte omɓo ere ki
kotto, wo puuzadó soɓo ere ki kotto.
56 Wede yʼiiɗĩma tukiŋadó wo yʼiiɓa
puuzadó maŋ, yʼa lekka kettiyo ti nuŋ, wo
nuŋ nʼa lekka kettiyo ti yode.
57 Meega wede i nʼigibo, yoŋ yi lekkiyo
zeere, wo nuŋ toŋ ni lekkiyo zeere tʼurzi
yode. Geŋ iŋkino wede yʼiiɗĩma tuddó
maŋ, yʼa lekka zeere tʼurzi nuuno kay.
58 Wo omɓo ere i ɗiigo ti kandaane
ette: Todʼte aa omɓo ere sundutú mann,
moŋgiɗaguŋ ɗoŋ ti kaaga an dʼiimi gettiyo
ye. Omɓo gette an dʼiimi toŋ an tʼinda. Wo
wede yʼiima omɓo ere nuŋ nʼeliyo ettiyo
maŋ, yʼa tʼoona lekkiyo ere ki daayum.»
59 Ono geŋ Isa yi ruute a Kapernayim,
aame yi ɗooyiso ɗuwo a ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso.

Sanalliyagi oŋgo an tʼirga ti tukkʼIsa

60 Aame kane sanalliyagí an illiga Isa yi
ruute iŋkino maŋ, oŋgoŋ anʼde: «Onamí
eŋ i jiire eego, iŋkino wee wee a amɓe
me?»
61 Yode Isa yʼa zuune tʼadda kʼaddí sanal-
liyagí geŋ an orbe suŋŋi suŋŋi ti tuddaŋ
a ono ɗoŋ yi ruute geŋ me, maŋ yʼan di
ruute, yʼede: «Onamó eŋ kune un uuŋe
ɗe?
62 Aame kun wulla nuŋ wede an nʼehe
aa ulo wede eŋ, ni-gila kʼawwa kʼumayó ti
poone maŋ, kun tʼeesa moo me?
63 Eliyo lekkiyo a ɗuwo Unde Raa, wo
naabo gette wede tudde yi kʼaane yi ki-tʼise
ye. Ono ɗoŋ nʼun ruute geŋ, kane anʼtiyo
ti Unde Raa wo an dʼeliyo lekkiyo.
64 Wo ɗe ti diinaguŋ ɗoŋ oŋgoŋ an ki
ziipe addaŋ a nuŋ ye.» Wo geŋ Isa yiʼni
suune tʼume kʼeesiyo too kane ɗoŋ i ki
ziipe addaŋ a yode ye, wo wede a yi tʼela
a bey ɗoŋ kʼolmiɗayí me.
65 Isa yʼa ruute sey, yʼede: «Geŋ iŋkino
kono kamo nʼun ruute, wede ti siidí yi
kʼaane yi kʼetto tuddó ye, aame Meega yi-
ki tʼihina urzi ye maŋ.»
66 Aame yi ruute iŋkino maŋ, kane
sanalliyagí ɓaadaŋ an di liɗɗe ti tuddí, an
dʼiili daaniyadí te.
67 Iŋkino maŋ Isa yʼan di ruute sanal-
liyagi kane koomat makumu sire geŋ,
yʼede: «Wo kune toŋ, kunuŋ kun dehu kun
ti leɗɗe pay ko?»
68 Maŋ Simo Piyer yi di ruute, yʼede:
«Galmeegey, kaye ay dʼette kʼita kʼaaye?
Kee onamá i dʼeliyo lekkiyo ere ki daayum
me.
69 Kaye ay ziipe addey a kee, wo ay suune
kee Wede kamileŋ Raa yʼigibo.»
70 Isa yʼan di ruute, yʼede: «Kune koomat
makumu sire geŋ, unni biire nuuno ye ko?
Wo ɗe wede soo ti diinaguŋ yoŋ ulo Meeda
siitanɗani.»
71 Isa yi rootiyo iŋkino ti Ziidas ulo Simo
Iskariyot, wede ti diine sanalliyagi kane
koomat makumu sire, a yʼowila a bey ɗoŋ
kʼolmiɗayí.

7

Zemɓa kʼIsa an ki ziipe addaŋ a yode ye

1 Aame geŋ Isa yoŋ daayum a siiɗo
Galile, yi sooru, yi dʼamɓu keŋŋo keŋŋo.
Yi ki dehu yʼa kʼozirte adda siiɗo ki Ziide
ye, kono deero Yawudiyagi an yi dehu ki
tôwwadí.
2 Aame geŋ tarnaape Yawudiyagi sundí
soo tarnaape ki daabagi* geŋ goppoŋ.
3 Iŋkino maŋ zemɓa kʼIsa an i di ruute,
anʼde: «Tʼeŋ ki tʼoozo, kʼeŋgilo ki siiɗo
Ziide kono sanalliyagá ɗoŋ a ummey toŋ
maŋ, an di wolle naabo ere kʼisiyo gette.
4 Aame wede yi dehu ɗuwo an di yʼ
suune maŋ, yi kʼombiɗa ye naabo ere yi
dʼisiyo te. Wo kee kʼisiyo suldĩ kʼarmika
geŋ beehiyeʼŋ, ɗoŋ duniya pay an di wolle,
wo an gi-di suune.»
5 Kaciŋ kane zemɓa kʼIsa toŋ an ki ziipe
addaŋ a yode ye.
6 Maŋ Isa yʼan di ruute, yʼede: «Nuŋ
peeɗadó ti kʼîide ye ɓotto. Kune peeɗaguŋ
todʼte daayum koɗuwo.
7 Kune ɗoŋ duniya an un kiʼn kiigira ye.
Wo nuŋ an ni koogire kono nʼan tʼooɗibe
ita a naabadaŋ ere an isiyo olɗo gettiyo.

* **7:2 7.2** Tarnaape ki daabagi eŋ tarnaape ki Yawudiyagi an dʼisiyo onniyo gessire adda kʼozzine me. An tʼaɗɗĩya paate, an dʼisiyo daabagi ki puutagi kʼinda, kono an dʼelkiyo a ozzinagi ɗoŋ maawaŋ ti kaaga an likkito a balɗa. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 23.33-43 wo Deeterenom 16.13-15.

8 Kune tarnaape kun ti kolo. Nuŋ ni ki
kili ye kono peeɗadó ti k'îide ye ƀotto.»
9 Aame y'an ti ruute iŋkino maŋ, yoŋ y'a
uupe a siiɗo Galile.

Dooyiso k'Isa a tarnaape ki daabagi

10 Aame zemƀadí an ti gili tarnaape maŋ,
saŋ maŋ yode toŋ y'a-gili, wo kaŋ ombiɗe,
wenɗa soo toŋ i ki y' wulle ye.
11 Adda tarnaape geŋ kane deero
Yawudiyagi an di y' dehutu, an'de: «Ɗe
Isa miŋ a too me?»
12 Wo kane ɗoŋ duuru geŋ an di niikutu
ti tuddaŋ. Ɗoŋ oŋgoŋ an'de: «Yoŋ wede
isiyo beehiye.» Wo ɗoŋ soŋ an'de: «Ato,
yoŋ yi ti daggiya ɗuwo.»
13 Wo ti diinayaŋ geŋ wenɗa y'a roote ti
golla awwa umbo, kono an orgiso a deero
Yawudiyagi.
14 I t'innite iina diine tarnaape maŋ, Isa
y'a t'iide booro Ɓoy Raa, y'a iise dooyiso
ɗuwo.
15 A dooyisadí gette kane deero
Yawudiyagi an ziiɗa giggiraŋ, an'de:
«Mummino me wede eŋ yi ki duuye tunɗa
ye, wo yi suuniyo ono mattup kino me?»
16 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Dooyiso
ere ni dooyiso ette ti suuniyo nuuno k'eedó
ye. T'ettiyo ti Raa wede i n'igibo.
17 Aame wede yi dehu y'aase naabo ere
Raa yi dehu maŋ, y'a ti suune dooyisadó
te. Dooyisadó ettiŋ t'ettiyo ti Raa kunuŋ,
ni rootiyo ti suma nuuno k'eedó ko?
18 Wede geŋ aame yi rootiyo ti suma
yode k'eedí maŋ, geŋ yi dehu ɗuwo an di
y' t'imme. Wo wede yi naabiya a suma
wede i y'igibo maŋ, wede geŋ yi rootiyo
ono ɗoŋ ɗerec, munɗa wede di yode ki
diine ye umbo.
19 Ki kotto kune un ele oogoro Muusa,
wo kune wenɗa soo toŋ a seeɗa aa oogoro
ti rootiyo umbo. Ɗe ki moo me kun dehu
kun di n' t'îde me?»
20 Kane ɗoŋ duuru an i-di ruute, an'de:
«Kee a-d'ede siitan a eedá ko? Kunuŋ wee
wee i dehu tôwwadá me?»
21 Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'ize
munɗa k'armika soo ɗaŋŋal, wo kune pay
kun ziiɗa giggirguŋ.
22 Walɗu ponde gette t'iise ti
moŋgiɗaguŋ ti kaaga to, ti k'iise ti
Muusa ye. Wo Muusa y'un d'ele urzi ki
walɗu k'iŋ̃ŋ̃i kuuli. Maŋ onniyo ere ki
puukiyadiŋ toŋ kune kun di walɗu ponde
me.
23 Wo aame ulo'ŋ onniyo walɗu pondayí
a t'ooriyo onniyo ere ki puukiyadiŋ, kun
di walɗu kono kun aa ki ti doopiɗa oogoro
Muusa ye maŋ, ɗe ki moo me kune kun
di kulkiso ti nuŋ, kono ni ele beeko pay
a wede tudde a onniyo ere ki puukiyadiŋ
me?
24 Kun ɗekke booro a munɗa wede kun
wolliyo t'edaguŋ ye, wo ɗe kun ɗekko
booro ere ki diine.»
25 Ɗoŋ oŋgo ti siiɗo Zeruzalem geŋ an di
rootiyo, an'de: «Eŋ miŋ wede an dehu ki
tôwwadí ɗey?
26 Kun wollo ɗo yi d'orbe a ɗaana ɗuwo
daa k'ombiɗe, wo wenɗa i di roote umbo.
Kunuŋ ɗoŋ deero an yi zuune eŋ Almasi
Raa yi biire ko?
27 Wo ki too maŋ yo Almasi Raa yi biire
ettiyadí gette y'etto ti tunɗa, wenɗa soo
toŋ umbo a suuna itadí me, wo yode eŋ
itadí in ti suune.»
28 Iŋkino maŋ Isa yi dooyiso a booro Ɓoy
Raa geŋ, y'a ruute ti golla awwa, y'ede:
«Kune ɗuwo eŋ, kun'de nuŋ kun ni suune,
wo kun suune itadó. Para maŋ ni k'iido
ti suma nuuno k'eedó ye, wo yo wede i
n'igibo geŋ yoŋ yi rootiyo ono ɗoŋ ɗerec,
miŋ kun ki y' suune ye.
29 Wo nuŋ ni yi suune kono i n'igibo
yode, wo nuŋ n'iido ti gulbe yode.»
30 Iŋkino maŋ kane an di dehu urzi
seeɗuzí, wo wenɗa soo toŋ a ette a yi
seeɗa umbo, kono yoŋ onniyadí ti k'îide
ye ƀotto.
31 Aame geŋ ɗoŋ ƀaadaŋ ti diine ɗoŋ
duuru an di ziipe addaŋ a yode, wo kane
an di ruute, an'de: «Almasi Raa yi biire
y'iido toŋ maŋ, y'aasa sulɗi k'armika
ƀaadaŋ a ceera wede eŋ̃ŋ̃o ɗey?»

Agisa ɗuwo ki seeɗu k'Isa

32 Maŋ kane Pariziyeŋ an d'illiga ono
ɗoŋ, ɗoŋ duuru an orbe suŋ̃ŋ̃i suŋ̃ŋ̃i
a tukk'Isa geŋ me. Iŋkino maŋ kane
Pariziyeŋ ti deero ɗoŋ seɗeke an d'igibe
ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa ki seeɗu k'Isa.
33 Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ti kune
onniyadó oo guute ƀaata, saŋ maŋ n'a-
kima k'ume wede i n'igibo.
34 Kune kun di n' deha wo kun ki n'
t'oona ye, kono ume wede nuŋ n'ette geŋ,
kun k'aana ettiyo ye.»
35 Iŋkino maŋ kane Yawudiyagi an di
ruute diinayaŋ, an'de: «Ɗe y'a amƀa
miŋ, ki too me in gi di y' t'oona ye me?
Y'a eŋgila ki tukki Yawudiyagi ɗoŋ i-tiipe
an lekkiyo adda diine ɗoŋ Yawudiyagi
ye geŋ̃ŋ̃o ko? Kunuŋ y'a dooyey ɗoŋ
Yawudiyagi ye ko?
36 Ono ɗoŋ yi rootiyo, y'ede: "Kun di n'
deha wo kun ki n' t'oona ye" wo "ume
wede nuŋ n'ette geŋ, kune kun k'aana
ettiyo ye", miŋ i-kaza moo me?»

Ahu ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo

37 Onniyo ere ki ɗaŋgu tarnaape gette,
tod'te onniyo ere meeda. A onniyo gette
Isa y'a t'iiziga kaŋ ôhire, wo y'a ruute ti
golla awwa, y'ede: «Wede ôrme yi y' ziiɗa
maŋ, y'edi tuddó yi-siƀa.

38 Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ,
aakede an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de: "Y'a t'isa aa ersa k'ahu
ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo okko ƀaadaŋ t'adda
k'addí[†]."»
39 Isa yi rootiyo iŋkino ti Unde Raa ere
Raa y'an t'ela a ɗoŋ i ziipe addaŋ a yode.
Aame geŋ Raa y'an k'ele Undí ye ƀotto a
ɗuwo me, kono Isa yi ki gili k'awwa ki
daryikadí ye ƀotto.

Kono k'Isa ɗuwo tuddaŋ an ti t'ihinte

40 Ɗoŋ oŋgo ti diine ɗoŋ duuru geŋ an
illiga ono k'Isa maŋ, an di ruute, an'de:
«Wede eŋ ki kotto yoŋ nebi wede an ruute
a etto[‡].»
41 Oŋgo soŋ an'de: «Eŋ Almasi Raa yi
biire.» Wo ɗe ɗoŋ oŋgo an'de: «Almasi
Raa yi biire geŋ y'a aɗɗa ti Galile, i k'ise
ye!
42 Ki kotto an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, Almasi Raa yi biire geŋ y'aɗɗa ti
biza bumƀu mozigo Dawut, wo an yi t'eha
a Betilehem siiɗo ere an d'ehe Dawut.»
43 Iŋkino maŋ kono k'Isa geŋ, ɗuwo
tuddaŋ an ti-t'ihinte.
44 Ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ geŋ an dehu
seeɗuzí, wo wenɗa soo toŋ a t'ooziga a yi
seeɗa umbo.
45 Aame geŋ ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa, kane
an igibe ki seeɗu k'Isa geŋ, an di-gimo.
Maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti Pariziyeŋ
an di'n tunde, an'de: «Ɗe moo me kun ki
y' ziiɗo ye me?»
46 Maŋ kane ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa
an'de: «Wede eŋ me, wede tudde a roote
ono aa yode umbo.»
47 Maŋ kane Pariziyeŋ an an di ruute,
an'de: «Kune toŋ maŋ y'un ti'n diggo pay
ko?
48 Kunuŋ kun wulle ko? Ti diine deero
Yawudiyagi ise Pariziyeŋ wede soo i ziipe
addí a yode me!
49 Kun wolliyo kane ɗoŋ amƀu ono
yode geŋ, kane oogoro an ki ti suune ye,
duuɗiyo Raa a eedaŋ.»
50 Nikodem yoŋ ede, yoŋ wede ti di-
ine Pariziyeŋ, yode wede onniyo soo y'a
uuney Isa a diɗɗo geŋ, y'an di ruute,
y'ede:
51 «A urzi k'oogiradiŋ, wede daa k'ollige
bizí wo daa suuniyo munɗa wede y'ize
geŋ, booro ti y' seeɗa ko?»
52 Kane an i di'n gime onamí, an'de:
«Kee toŋ ti siiɗo Galile pay ko? Ki wollo
mattup k'ono Raa ki koɗuwo, ki t'oona ko
nebi ti siiɗo Galile me?»

Erewo ti t'udige kule bakatú

[
53 Iŋkino maŋ an di-tiipe wede tuuku toŋ
y'a aahe ƀoozí ƀoozí.

8

1 Wo Isa y'a iŋgile k'ekki mokkolo k'Inda
k'Olibiye.
2 Soggo ti soohe walak maŋ, Isa y'a-gimo
ki booro Ɓoy Raa, wo ɗoŋ ƀaadaŋ an d'iido
tuddí. Iŋkino maŋ y'a-guune, y'an di'n iise
dooyiso.
3 Aame geŋ ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti
Pariziyeŋ, an ziiɗo erewo an aa ti ziiɗo ti
moone ti kule bakatú, an di-t'iido k'ume
k'Isa, an ti-t'îhira a ɗaana ɗuwo pay
4 wo an i di ruute a Isa, an'de:
«Galmeegey, erewo ette ay aa ti ziiɗo ti
moone ti kule bakatú.
5 Adda mattup k'oogoro, Muusa y'in
riiŋe ti kaaga y'ede, erayi ɗoŋ isiyo kino
eŋ, ki tôwwo ki kakkisa ti moŋgali[*]. Wo
ki kee maŋ, k'ede moo me?»
6 An rootiyo iŋkino an i ekkiyo ikka,
kono an di y' seeɗa t'ono. Maŋ Isa y'a
t'uttile, yi-reekiso yelagí a siiɗo.
7 Kane an koɗɗîme tondisadí, iŋkino Isa
y'a t'umƀe eedí, wo y'an di ruute, y'ede:
«Ti diinaguŋ eŋ wede yi k'isiyo olɗîko ye
maŋ, yi amƀo mokkolo, y'a ti seɗɗo ki
poone.»
8 Maŋ y'a t'uttile sey, yi-reekiso yelagí a
siiɗo.
9 Aame an illiga Isa yi ruute iŋkino maŋ,
kane ɗoŋ duuru an d'iise eŋgilsito soo me
k'ita bakadí bakadí, iise ti gôlɗali bini a-
t'îide. I d'uupe Isa kane ti erewo gettiyo ti
d'ôhire a ɗaanadí.
10 Iŋkino maŋ Isa y'a t'umƀe eedí, wo
y'a tunde erewo, y'ede: «Erewo no, ɗoŋ i
ki'n ziiɗo'ŋ kane too me? Wenɗa soo toŋ
a roote koŋ booro ti ki'n ziiɗa umbo ko?»
11 Maŋ ti di'n gime onamí, t'ede:
«Wenɗa soo toŋ umbo, Galmee'ki nuŋ.»
Iŋkino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ toŋ
maŋ ni ki ɗekke booro eedí ye. Mi t'oozo,
m'eŋgilo wo m'isa olɗîko ye baa.»]

Isa yoŋ toore a duniya

12 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Nuŋ
miŋ wede i d'eliyo toore a ɗoŋ duniya pay.
Wede yi ni diina maŋ, y'a t'oona toore
wede i di t'ela lekkiyo, yi k'ozira zimolo
ye.»
13 Maŋ kane Pariziyeŋ an i di ruute,
an'de: «Kee ki kazita ono a tukki kee
batum geŋ, onamá ay k'amƀe ye.»
14 Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ
ni kazita ono a tukki nuuno batum toŋ
maŋ, onamó ɗerec kono ni suune ti too
me n'iido me, wo ume n'amƀe me. Wo ɗe

† **7:38 7.38** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 18.4; Ezayi 12.3; 58.11 wo Zowel 3.1. ‡ **7:40 7.40** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.18. * **8:5 8.5** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 20.10, wo Deeterenom 22.22.

kune, kun ki suune ye ume wede n’iido,
wo n’amɓe ki tunɗa me.
15 Kune kun ɗekkiyo booro a suuniyo ere
ki kune ɗoŋ tudde. Nuŋ a tukki wenɗa soo
toŋ ni ki ɗekkiyo booro ye.
16 Wo aame ni ɗekkiyo booro maŋ, ni
ɗekkiyo ɗerec kono nuŋ siidó ye. Ay
ɗekkiyo booro soo ti Meega wede i n’igibo
me.
17 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
k’oogiraguŋ, an’de: “Ɗoŋ sire an rootiyo
onamaŋ i t’iide kaŋ soo maŋ, geŋ onamaŋ
ɗerec[†].”
18 Nuŋ ni kazita ono a tukki nuŋ batum,
wo Meega wede i n’igibo toŋ, yi kazita ono
a tukki nuŋ kay.»
19 Iŋkino maŋ kane an i di ruute, an’de:
«Ɗe Meegá too me?» Maŋ Isa y’an di’n
gime onamaŋ, y’ede: «Nuŋ kun ki n’
suune ye, wo Meegó toŋ kun ki y’ suune
ye. Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó
toŋ kun di y’ suune.»
20 Isa yi ruutite ono geŋ aame yo a booro
Ɓoy Raa, yi dooyiso goppoŋ ti ume wede
ɗuwo an di boohiyo korɓite Ɓoy Raa. Wo
wenɗa soo toŋ a yi seeɗa umbo kono yoŋ
onniyadí ti k’îide ye ɓotto.

Ono k’Isa a eŋgilsadí

21 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Nuŋ
n’eŋgila, wo kune kun di n’ deha, wo ɗe
kun aa di t’inda ti oldîkaguŋ a egguŋ. Ume
wede n’ette eŋ, kun k’aane ettiyo ye.»
22 Iŋkino maŋ kane Yawudiyagi an di
ruute tuddaŋ, an’de: «Kununŋ yi rootiyo
iŋkino y’a t’îda tuddí ko, yi rootiyo: “Ume
wede n’etta eŋ, kun k’aane ettiyo ye” me?»
23 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Kune’ŋ
ti ɗandî a duniya, wo nuŋ ti kandaane
t’awwa. Kune ki duniya ettiyo, wo nuŋ ki
duniya ettiyo ye.
24 Kono k’iŋkino n’un di ruute kun di
t’inda t’oldîkaguŋ a egguŋ me. Aame kun
k’amɓu “nuŋ miŋ nuŋ” ye maŋ, kune kun
di-t’inda ti oldîkaguŋ a egguŋ.»
25 Maŋ kane Yawudiyagi an di y’ tunde,
an’de: «Ɗe kee miŋ wee wee?» Isa y’an
di ruute, y’ede: «Nuŋ n’un ti gize tuddó
t’ume k’eesiyo to.
26 Nuŋ oo d’ede ono ki rootiyo a ekki
kune, ti sulɗî ɗoŋ n’a ɗekke booro egguŋ
toŋ ɓaadaŋ, wo wede i n’igibo’ŋ yoŋ yi
rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, wo ni kazita a
ɗuwo pay munɗa wede n’ollige ti bize
yode Raa.»
27 Wo kane Yawudiyagi an ki zuune ye
y’an rootiyo ti Meega me.
28 Iŋkino maŋ Isa y’an di ruute, y’ede:
«Aame nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede
eŋ, kun ti n’ ziipa t’awwa[‡] maŋ, kun di’n
suuna eŋ “nuŋ miŋ nuŋ”. Wo kun di suuna
munɗa wede ti suma nuuno k’eedó ni
k’isiyo ye, ni rootiyo munɗa wede Meega
yi ni duuye.
29 Wo yo wede i n’igibo geŋ, yoŋ ti
nuuno. Yi ki n’ooliyo siidó ye, kono nuŋ
n’isiyo daayum munɗa wede ulbí i-d’ise
uŋse.»
30 A ono ɗoŋ Isa yi ruute geŋ, ɗoŋ
ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a yode.

Ɗoŋ eedaŋ toore ti ɗoŋ adda ɓuliko

31 Maŋ Isa y’an di ruute a Yawudiyagi
ɗoŋ i ziipe addaŋ a yode, y’ede: «Aame
kun lekkiyo kettiyo a onamó maŋ, kune
sanalliyagó ki kotto.
32 Aame geŋ ɗerec kun di suuna, wo
ɗerec gette t’un di’n isa ɗoŋ eedaŋ toore.»
33 Maŋ kane an i di ruute, an’de: «Kaye
ita k’iŋ̃ni k’Ibirayim, ɓuliko a wenɗa kaŋ
soo toŋ ay k’ize ye. Ɗe k’ay di rootiyo kun
t’isa ɗoŋ eedaŋ toore mummino?»
34 Isa y’an di ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino
wo n’un di rooto: Wede isiyo oldîko geŋ
yoŋ ɓule k’oldîko.
35 Wede ɓule geŋ yi ki lekka daayum
adda ɓoy ye, wo ulo ɓoy geŋ yoŋ miŋ
daayum y’a lekka adda ɓoy.
36 Aame Ulo Raa y’un ti’n iza egguŋ toore
maŋ, kune kun t’isa ki kotto ɗoŋ eedaŋ
toore.
37 Nuŋ ni suune kune ita k’iŋ̃ni
k’Ibirayim me. Wo kun di dehu urzi
tôwwadó kono onamó geŋ kun k’amɓu
ye.
38 Munɗa wede nuŋ ni rootiyo, ni wullo
ki Meegó. Wo kune kun isiyo munɗa wede
meeguguŋ y’un ruute.»
39 Maŋ kane an di ruute, an’de: «Kaye
meegey Ibirayim.» Isa y’an di ruute, y’ede:
«Ki kotto aame kune iŋ̃ni k’Ibirayim maŋ,
kun d’ise naabo ere aa yoŋ y’aaze.
40 Nuŋ n’un ruute ono ɗoŋ ɗerec n’illigo
ti Raa toŋ, aŋkeŋ kun di dehu urzi
tôwwadó. Wo iŋkino me Ibirayim yi k’ize
ye.
41 Kune kun isiyo naabo ere ki
meeguguŋ.» Maŋ kane an i di ruute, an’de:
«Kaye iŋ̃ni ɗoŋ ki bande ye, Meegey soo,
yode Raa.»
42 Isa y’an di ruute, y’ede: «Aame
Meeguguŋ Raa ki kotto maŋ, nuŋ kun di
n’ geyye kono nuŋ n’uɗɗo miŋ ti Raa, wo
n’iido keŋ̃ŋo t’urzi yode. Ni k’iido’ŋ ti
toogo k’eedó ye, yode i n’igibo me.
43 Moo me ono ni rootiyo itadaŋ kun ki’n
suuniyo ye me? Kono kun ki dehu kun
k’olliga ye onamó me.

† **8:17 8.17** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.6; 19.15. ‡ **8:28 8.28** ***Kun ti n’ ziipa t’awwa:*** I-kaza aame Isa Almasi an ti y’ tiika ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko, wo Meegí yi y’umɓa k’awwa ki kandaane maŋ.

44 Kune meeguguŋ Meeda siitanɗani, wo
kun dehu kun d'ise naabo ere meeguguŋ
yi dehu. Yoŋ t'ume k'eesiyo to, naabadí
tôwwo ɗuwo. Munɗa wede ɗerec yi
k'isiyo ye, kono ɗerec di yode umbo. Aame
yi lohito ono maŋ, yi rootiyo t'addí pay,
kono yoŋ wede lohito, wo yoŋ meeki lohito
k'ono.
45 Wo kono nuŋ ni rootiyo ono ɗoŋ ɗerec
geŋ, onamó kun ki d'amɓu ye.
46 Wee wee t'adda diinaguŋ eŋ aane i
roote nuŋ ni ize olɗîko me? Wo ɗe aame
ni rootiyo ono ɗoŋ ɗerec maŋ, ki moo me
onamó kun ki d'amɓu ye me?
47 Iŋkino maŋ wede yoŋ ki Raa geŋ y'a
olliga ono ki Raa. Wo kun k'ollige ye kono
kune ki yode Raa ye.»

Isa ti Ibirayim

48 Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di
ruute a Isa, an'de: «Kaye ay ruute ay'de
kee Samariten, wo a-d'ede siitan a eedá
geŋ, ɗerec ye ko?»
49 Isa y'an di-gime onamaŋ, y'ede: «Nuŋ
oo k'ede siitan a eedó ye. Ni tamma
Meegó, wo kune kun di-toogiyo ki tam-
madó me.
50 Nuŋ ni ki dehu tamma tuddó ye, wo
wede ede i dehu tammadó me, yoŋ geŋ
wede ɗekkiyo booro.
51 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Wede
y'ollige onamó wo y'a ti sooru eego maŋ,
kuɗîc unto yi ki ti wolla ye.»
52 Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di
ruute, an'de: «Aŋkeŋ kaye ay zuune baa,
kee a-d'ede siitan a eedá. Ibirayim y'inda
ti kaaga wo nebiyagi toŋ an t'inda, miŋ
kee k'ede: "Wede y'ollige onamó wo y'a ti
sooru eego maŋ, kuɗîc unto yi ki ti wolla
ye."
53 Kee'ŋ goole ki ceere meegey Ibirayim
wede inda, ti nebiyagi ɗoŋ i t'inda ko?
Kunuŋ k'elkiyo kee wee wee?»
54 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame
nuŋ n'a t'imme tuddó maŋ, tammadó gette
ki bita. Nuŋ i ni tamma Meegó, wede
kun'de yoŋ Raaguŋ geŋ̰ŋ̰o,
55 wo kun gi di y' suuniyo ye. Nuŋ ni
y' suune, wo aame n'a roote ni ki y' suune
ye maŋ, geŋ nuŋ ni t'ize wede lohito k'ono
aa kune. Wo ɗe nuŋ ni y' suune, wo ni
d'ollige onamí n'a-ti sooru eego.
56 Aame meeguguŋ Ibirayim y'illiga on-
niyadó yi ti wolla maŋ, addí a ûune
t'uŋsuwo, wo yi ti wulle maŋ, ulbí uŋse.»
57 Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di
ruute, an'de: «Kee ozzinagá ada paat
toŋ i k'îide ye, ɗe Ibirayim k'a yi wulle
mummino?»
58 Isa y'an di ruute, y'ede: «Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Ki poone Ibirayim an di
yi t'eha geŋ, "nuŋ miŋ nuŋ".»
59 Iŋkino maŋ an ziki moŋgali ki
kakkisadí, wo Isa yi-ti digge diine ɗoŋ
duuru, t'adda booro Ɓoy Raa y'a t'uɗɗe.

9

Eliyo beeko a wede koosiyo

1 Onniyo soo Isa yi sooru, maŋ yi wulle
wede koosiyo t'ume an y'ehe to.
2 Maŋ kane sanalliyagí an di y' tunde,
an'de: «Wede dooyisadey, wede eŋ ize
olɗîko miŋ, yode kunuŋ maawí ko, an di
y'ehe koosiyo me*?»
3 Isa y'an di ruute, y'ede: «Yoŋ koosiyo
kono k'oldîko yode ye, wo kono k'oldîko
maawí ye. An y'ehe koosiyo kono Raa yi
dehu y'a kize toogadí t'urzi yode.
4 Peeɗo to ede ɓotto, t'a ki t'iire ye geŋ,
in d'ise naabo ki wede i n'igibo. Aame
diɗɗo t'iina maŋ, wenɗa soo toŋ a naaba
umbo.
5 Aŋkeŋ̰ŋ̰o nuŋ adda duniya ɓotto eŋ,
nuŋ miŋ wede i d'eliyo toore a ɗoŋ duniya
pay.»
6 Aame Isa y'a ti ruute iŋkino maŋ, yi
biɗɗe lee a siiɗo, y'a-lutte, yi-t'elite eda
wede koosiyo geŋ̰ŋ̰o,
7 maŋ yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki t'opili
a togile ki Silowe.» (Suma Silowe i-kaza
«Agisa».) Wede geŋ y'a iide, y'a t'upilo,
yi-gimo maŋ yi wolliyo kereŋ̰.
8 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ k'ita waayadí ti
kane ɗoŋ i yi wullite y'ahultu geŋ, an di
ruute, an'de: «Ɗe eŋ wede i-ti konso, i
d'ahultu ginno ye ko?»
9 Ɗoŋ oŋgo an'de: «Eŋ yode.» Oŋgo
an'de: «Ato, eŋ yode ye. Wenɗa eŋ yi
yi deeyiso.» Maŋ yode batum y'ede: «Eŋ
miŋ nuuno ɗey.»
10 Kane an di yi tunde, an'de: «Kaŋ
mummino edayá a t'ihina me?»
11 Maŋ yoŋ y'an di'n gime onamaŋ,
y'ede: «Wede an yi waaku Isa geŋ yi-lutte
siiɗo ti lee bizí, wo y'o-t'elite a edayó, maŋ
y'o di ruute, y'ede: "K'odo, ki t'opili a
togile Silowe." N'a iide, n'a t'upilo, maŋ
edayó o-t'ihino.»
12 Maŋ kane an di ruute, an'de: «Wede
geŋ too me?» Yoŋ y'a ruute, y'ede: «Ɗaŋ
ni ki suune ye.»

Tondiso ki wede koosiyo edayí i t'ihina

13 Koosiyo wede edayí i t'ihina geŋ, an di
t'iide ki ɗaana Pariziyeŋ.
14 Onniyo ere Isa yi lutte siiɗo, yi d'ihina
eda wede geŋ, onniyo gette onniyo ere ki
puukiyo Yawudiyagi.

* **9:2 9.2** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

15 Iŋkino maŋ kane Pariziyeŋ toŋ an di y’ tunde, an’de: «Mummino edayá a t’ihina me?» Maŋ wede y’an di ruute, y’ede: «N’uune bee me, wede y’iide’ŋ, y’o t’uŋkite lee a edayó, wo n’iide’ŋ n’a t’upilo, maŋ edayó a t’ihina, ni wolliyo.»
16 Maŋ kane Pariziyeŋ oŋgo an di ruute, an’de: «Wede ize naabo gette yi k’iido ti Raa ye, kono y’a ti diipiɗa onniyo ere ki puukiyadiŋ.» Wo ɗe kane ɗoŋ soŋ an’de: «Wede k’oldĩko suldĩ k’armika kino y’aane yi t’ise ko?» Geŋ ti diinayaŋ an t’îhinte.
17 Iŋkino maŋ wede koosiyo edayí i t’ihina geŋ, an di y’ tunde sey, an’de: «Ɗe kee k’ede moo me a wede a ihina edayá me?» Maŋ wede y’a ruute, y’ede: «Yoŋ geŋ nebi.»
18 Wo kane deero Yawudiyagi an di-tuuge k’amɓu, wede geŋ ti poone yoŋ koosiyo wo aŋkeŋ edayí a t’ihina me. Iŋkino an di wiiko maawi k’ehiyadí.
19 Maawí an iina maŋ, an di’n tunde, an’de: «Yode eŋ ulo kune kotto ko? Wo kun y’ehe miŋ koosiyo to ko? Wo aŋkeŋ mummino yi wolliyo me?»
20 Kane maawí an an di’n gime onamaŋ, an’de: «Eyye, ay suune eŋ uley, wo ay ehe koosiyo to.
21 Wo aŋkeŋ̃ŋ̃o yi wolliyo aaze mummino ay ki suune ye, wenɗa i ele beeko ay ki y’ suune ye. Kun tondo yode, yoŋ eŋ̃ŋ̃o yi t’ize goole, y’un ti rooto.»
22 Maawí an rootiyo iŋkino kono an orgiso a deero Yawudiyagi, kono kane an ti ruute ti diinayaŋ an’de, wede yi ruuta kereŋ Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, an ti y’ limma ti diinayaŋ me, k’adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso yi k’etta ye.
23 Geŋ iŋkino maawí an ruute, an’de: «Yoŋ eŋ̃ŋ̃o yi t’ize goole, kun tondo yode» me.
24 Maŋ kane Pariziyeŋ an di y’ wiike sey ki sirwe, wo an i di ruute, an’de: «Ki rooto ɗerec a ɗaana Raa, ki kaye maŋ ay suune wede eŋ yoŋ wede k’oldĩko.»
25 Iŋkino yoŋ y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ ni ki suune ye yoŋ wede k’oldĩko, wede k’oldĩko ye toŋ maŋ. Ki nuŋ munɗa wede ni suune, ti poone nuŋ koosiyo wo aŋkeŋ ni wolliyo.»
26 Kane an di y’ tunde, an’de: «Y’a ize moo me? Mummino me y’a di t’ihina edayá me?»
27 Y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ ono geŋ n’un ti ruute, wo kun ki n’illiga ye. Ɗe ki moo me kun dehu n’un di roote sey me? Kunuŋ, kune toŋ kun dehu kun t’ise sanalliyagí pây ko?»
28 Iŋkino maŋ an di y’iise kalɗĩta, an’de: «Kee sanallusu yode me, kaye sanalliyagi ki Muusa.
29 Kaye ay suune a Muusa Raa yi ruute me, wo yo wede eŋ ay ki suune ye y’ettiyo ti tunɗa koo maŋ.»
30 Wede y’an di ruute, y’ede: «Onamguŋ eŋ nuŋ ni ziiɗa giggiró, wede y’o t’ihina edayó miŋ, way kun’de y’ettiyo ti tunɗa kun ki suune ye!
31 Kine in suune Raa geŋ ɗoŋ k’oldĩko yi ki’n ollige ye. Wo y’ollige wede i ottilso wo y’isiyo naabo ere aa yode Raa yi dehu[†].
32 T’ume k’eesiyo duniya bini aŋki, wenɗa kaŋ soo toŋ yi k’illiga ye wedusu yi di t’ihina eda koosiyo t’ume k’ehiyadí me.
33 Aame wede eŋ yi k’iido ti Raa ye maŋ, yi k’aane yi ki t’ise munɗa ye.»
34 Iŋkino maŋ kane an i di ruute, an’de: «Kee miŋ t’ume k’ehiyadá to n̰ilpiyo adda k’oldĩko, miŋ ki dehu k’ay di’n dooye!» Maŋ an di y’ilmi, an di y’uɗɗe paate.

Ɗoŋ koŋzayi a urzi k’unde

35 Aame Isa y’illiga wede yi ihina edayí geŋ deero Yawudiyagi an ti y’ilmi maŋ, y’a iide, y’a y’uuney wo yi di ruute, y’ede: «Kee ki ziipe addá ko a yoŋ wede an y’ehe aa ulo wede eŋ me?»
36 Maŋ wede geŋ yi di’n gime onamí, y’ede: «Yoŋ wee wee Galmeegó, kono n’a zaape addó a yode me?»
37 Isa yi di ruute, y’ede: «Wede ki yi wolliyo wo a-rootiyo, eŋ miŋ yode.»
38 Maŋ wede yi di ruute, y’ede: «Nuŋ ni ziipe addó a kee, Galmeegó.» Y’a-dikke, y’a t’uttile a ɗaanadí.
39 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Nuŋ n’iido k’adda duniya kono n’a ɗekka booro, ɗoŋ koŋzayi edayaŋ a-t’ihina, wo ɗoŋ an wolliyo geŋ an t’isa koŋzayi.»
40 A sirpa geŋ i d’ede Pariziyeŋ an illiga iŋkino maŋ, an di ruute, an’de: «Kunuŋ kaye toŋ ay t’isa koŋzayi pay ko?»
41 Isa y’an di ruute, y’ede: «Aame kune koŋzayi wo munɗa wede kun isiyo kun ki suune ye maŋ, geŋ booro t’un ki’n seeɗa ye. Wo kune kun’de kun wolliyo kereŋ geŋ, booro t’un di’n seeɗa, oldĩkaguŋ a lekka daayum a egguŋ.»

10

Ono ombiɗe a urzi wede k’elso

1 Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Aame wede yi k’aɗɗĩya ti biza ye, yi dahumu ti zaribe k’adda k’ume moone damɓami me maŋ, yoŋ geŋ wede k’oogire goole.

† **9:31 9.31** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.15; Soom 34.16; 66.18 wo Piroberb 15.29.

2 Wo wede ettiyo ti biza geŋ, yoŋ wede
k’elso.
3 A wede k’elso geŋ, wede boohiyo
damɓami yi di t’ihina biza. Yi-t’ette,
y’a waake damɓamí ere soo ti sundutú
sundutú, wo kane an d’ollige golladí, pay
y’an aɓɗe paate.
4 Aame yi ti’n aɓɗiya pay ti paate maŋ,
y’an t’oogumso wo kane an di y’ daaniya,
kono kane golladí an ti suune.
5 Wo wede an ki y’ suune ye geŋ, kuɓic
kane an ki y’ daane ye. Wo a jiire sey an
t’ombe dokki ti tuddí me, kono golladí an
ki ti suune ye.»
6 Isa y’an di ruute ono ombiɓe, wo ono
geŋ itadaŋ an gi di’n zuune ye, yi rootiyo
munɗa me.

Isa wede k’elso beehiye

7 Isa y’an di ɗuule sey, y’ede: «Ɗerec
iŋkino wo n’un di rooto: Nuŋ miŋ aa biza
bumɓu wede damɓami an d’aɓɗiya.
8 Ɗoŋ iido ki poone ti nuŋ geŋ, kane
deero k’oogire, wo kane’ŋ damɓami an
ki’n illiga ye.
9 Nuŋ miŋ aa biza bumɓu. Aame wede
y’ettiyo t’urzi nuuno maŋ, y’a t’oona ut-
tiyo. Yi-t’ette wo y’a t’aɓɗe aa addí i dehu,
wo omɓo toŋ yi-t’oona.
10 Wede k’oogire geŋ y’ettiyo miŋ ki
oogire, ki tôwwo wo ki lattiya. Wo nuŋ
n’iido kono n’an t’ele lekkiyo a ɗuwo,
lekkiyo ere adda darna.
11 Nuŋ miŋ wede k’elso beehiye. Wede
k’elso beehiye geŋ y’a oyye y’a t’inda kono
damɓamí me.
12 Wo wede i naabiya ki raṉṉadí, yoŋ
wede k’elso ye, damɓami ki yode ye geŋ,
yi wulle sullibe yi t’uɓɗo maŋ, y’a t’ombe,
damɓami yi d’ooli. Maŋ damɓami sullibe
yi-seɓɗe, wo ɗoŋ soŋ an aa di-teepe.
13 Wede i naabiya ki raṉṉadí geŋ, yoŋ
y’a t’ombe kono yi wolliyo munɗa wede
ki yode, yoŋ seezí ye a damɓami me. Nuŋ
wede k’elso beehiye,
14 damɓamó ni’ni suune, wo kane an ni
suune.
15 Aakede Meega yi ni suune, wo nuŋ
toŋ ni y’ suune. N’a oyye n’a t’inda kono
damɓamó.
16 Nuŋ oo d’ede damɓami ti doolo toŋ
ede, an aa ki t’iido k’adda zaribe eṉṉo
ye. Kane geṉṉo toŋ n’a-ti’n waako pây, an
d’olliga golladó. Iŋkino a t’isa torɗo soo,
wede k’elso toŋ soo.
17 Meega geŋ yi ni giyye kono nuŋ n’iyye
n’a t’inda, kono saŋ n’a balɗa.
18 Wenɗa soo toŋ umbo aane a t’ooɗiba
puukiyadó te, i t’eliyo nuŋ ti siidó. Nuŋ
o d’ede toogo k’ooɗibe puukiyadó wo o
d’ede toogo k’eliyo a umatú. Geŋ iŋkino
munɗa wede Meegó y’o ruute n’aase me.»
19 Aame kane deero Yawudiyagi an illiga
ono k’Isa iŋkino maŋ, ti tuddaŋ an t’îhinte
sey.
20 Ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinayaŋ an di ruute,
an’de: «Yoŋ geŋ ki maade, siitan a eedí.
Ɗe ki moo me kun di y’ollige me?»
21 Wo ɗoŋ soŋ an’de: «Eŋ ono ki wede
i-d’ede siitan a eedí ye. Ki kotto siitan ti
k’aane ti ki t’ihina eda ki koŋzayi ye.»

Yawudiyagi an giigira Isa

22 Ozzine ti ozzine, a sommide a ume
reele ɓaadaŋ maŋ, an d’isiyo tarnaape a
Zeruzalem kono an d’elkiyo a onniyo ere
Ɓoy Raa an di y’ize kamileṉ*.
23 Aame geŋ Isa yi-t’iide adda booro Ɓoy
Raa, yi sooru adda daabe goole wede an yi
waaku Daabe Salamoŋ, yi d’amɓu k’ume
soo me, soo me.
24 Iŋkino kane deero Yawudiyagi an di ti
ɗuule, wo an i-di ruute, an’de: «Ɗe kee’ŋ
ay della, k’ay k’iza tuddá woogo me? Aame
kee Almasi Raa yi biire maŋ, k’ay ti rooti
kereṉ.»
25 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ
n’un ruute, wo kun ki ziipe adduguŋ a
nuuno ye. Naabo ere pay nuŋ n’isiyo ti
suma Meegó gette, i-kaza a tukki nuŋ.
26 Wo kune kun ki ziipe adduguŋ a
nuuno ye, kono kune damɓamó ye.
27 Damɓamó an d’ollige golla nuŋ wede
k’elsadaŋ. Nuŋ ni’ni suune wo kane an di
n’ daaniya.
28 Nuŋ n’an t’ela lekkiyo ere ki daayum.
Kuɓic an ki t’inda ye wo wenɗa soo toŋ a
ti’n t’ooba ti beezó umbo.
29 Meegó wede oo n’elo geŋ yoŋ toogo
y’a jiire pay, wenɗa soo toŋ umbo a aane
a-t’oobe munɗa ti bey Meega me.
30 Nuŋ ti Meega geŋ kaye wede soo.»
31 Iŋkino maŋ kane deero Yawudiyagi an
ziki moŋgali sey ki kakkisadí ki tôwwadí.
32 Isa y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ a
ɗaanaguŋ n’ize naabo beehiye ɓaadaŋ ti
suma Meegó me, wo naabo tiŋ tuuku ere
n’ize kun dehu kun di n’ kakkite ti moŋgali
ki tôwwadó me?»
33 Kane deero Yawudiyagi an i-di ruute,
an’de: «Ay dehu ay ki ti kakkite ti moŋgali
ay gi di t’îde ki naabo ere beehiye k’ize
gettiyo ye. Ay ki t’îde kono ki kalɗa suma

* **10:22 10.22** Yawudiyagi an d’isiyo tarnaape geŋ a tere k’aydu, aame reele ɓaadaŋ. Tarnaape geŋ an iise a ozzine meeda uto ada zoot makumu piɗe daa k’ehiyo k’Isa ɓotto. Adda k’ozzine aɗo ti poone geŋ ɗoŋ Siriyeŋ an likke adda geeger Zeruzalem, Ɓoy Raa an di y’ize ganigi. Iŋkino maŋ an d’ize tarnaape kono Ɓoy Raa an di y’isiyo kamileṉ. Tarnaape gette an d’isiyo ozzine ti ozzine, adda k’onniyto gessire. † **10:33 10.33** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.16.

Raa, kee wedusu, wo ki-ti t'isiyo tuddá Raa[†].»
34 Isa y'an di ruute, y'ede: «Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup k'oogiragun[‡]: "Raa y'ede kune raayagi."
35 Kun suune wenɗa soo toŋ umbo a aane a t'oodĩba munɗa wede an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa me. Geŋ iŋkino kane ɗoŋ Raa y'an ruute onamí geŋ, y'anni wiike kane raayagi me.
36 Wo nuŋ wede Raa y'a-n'uuye kese a yode, y'a-n'igibo k'adda duniya, wo ni rootiyo n'ede nuŋ Ulo Raa maŋ, kune kun'de ni kalɗĩta suma Raa. Geŋ kaŋ mummino ni kalɗĩta me?
37 Aame ni k'isiyo naabo Meegó ye maŋ, kune toŋ kun ki zaape adduguŋ a nuuno ye.
38 Wo aame naabo Meega ni ti t'isiyo wo a nuŋ kun ki zaape adduguŋ ye toŋ, kun zaapo adduguŋ a naabo gettiyo, kono tiŋ geŋ kun di suuna kereŋ̃ Meega ti nuŋ wo nuŋ ti yode.»
39 Iŋkino maŋ kane Yawudiyagi an di dihe seeɗuzí sey, wo yoŋ y'an t'umbilke.
40 Maŋ Isa y'a-gime, yi-ti diipiɗa ti dar k'ooye Zurden ki kese peeɗo ge-koliyo, k'ume wede Zaŋ y'a zuyyite ɓatem ti poone. Yi lekkiyo aŋgeŋ̃ŋ̃o.
41 Ɗoŋ ɓaadaŋ an d'iĩde tuddí, wo an di rootiyo, an'de: «Zaŋ geŋ munɗa k'armika yi k'ize ye, wo ono ɗoŋ yi ruutite a tukk'Isa geŋ ɗerec.»
42 A ume geŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a yode Isa.

11

Unto Lazar

1-2 I d'ede wede soo sundí Lazar ti ille ki Betani. Yoŋ geŋ leema Mariyam ti Marte, an lekkiyo kaŋ soo, wo to Mariyam gette ere i di yirgite egey ɗoŋ eeɗĩyadaŋ uŋse a zoŋ k'Isa, t'a di zippite t'ilaltú. Maŋ onniyo soo leemadaŋ Lazar geŋ yi t'iire eeni.
3 Iŋkino maŋ kane zemɓadí geŋ an di gibe wedusu, yi di rooto a Isa, y'iide'ŋ y'ede: «Galmeegey k'ollo, laŋzayá wede ki giyye geŋ, yi t'iire eeni.»
4 Aame Isa y'illiga iŋkino maŋ, y'a ruute, y'ede: «T'eeni geŋ Lazar yi ki t'inda ye, wo t'urzi geŋ ɗuwo an di t'imma Raa. Wo soŋ t'urzi geŋ ɗuwo an di t'imma Ulo Raa.»
5 To Marte ti teematú Mariyam wo Lazar geŋ, Isa yi'ni giyye ɓaadaŋ.
6 Wo aame y'illiga Lazar tuddí eeni maŋ, y'a k'iide kaamiki ye. A umayí geŋ yi likke onniyo sire.
7 Saŋ maŋ y'an di ruute sanalliyagi, y'ede: «In ti kime ki siiɗo Ziide.»
8 Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Wede dooyisadey, ɓotto ɓotto eŋ miŋ Yawudiyagi an dehu an ki ti kakkite ti moŋgali ki tôwwadá, miŋ ki dehu k'a kime k'ummey sey!»
9 Isa y'an di ruute, y'ede: «T'ume peeɗo ti koliyo ɓini t'a-t'oore geŋ, ume'ŋ toore kereŋ̃, wo wede yi sooru toŋ maŋ morkiye yi ki t'ele ye, kono yi wolliyo toore ki ɗoŋ duniya pay.
10 Wo wede yi sooru diɗɗo maŋ, y'a t'ele morkiyagi kono toore i-k'ede ye.»
11 Aame Isa yi ruute iŋkino maŋ, y'an di ruute sey, y'ede: «Laŋzayiŋ Lazar edayí i ziiɗa moone, wo nuŋ n'ette n'a ti y' t'inney.»
12 Maŋ kane sanalliyagi an i di ruute, an'de: «Ɗe yi moone maŋ, saŋ y'a utta.»
13 Yo Isa yi ruute iŋkino ti moone ere Lazar y'inda, wo kane an elkiyo ti moone ere aa daayum.
14 Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute pataŋ, y'ede: «Lazar y'inda.
15 Nuŋ ulbó uŋse a kune sanalliyagó, kono n'a t'ize umbo a untadí me. T'urzi geŋ un t'ela toogo kun di zaapa adduguŋ a nuuno. Wo aŋkeŋ in eŋgile, in ti y' wollo.»
16 Iŋkino maŋ Toma wede an yi waaku soŋ Wede Rooŋo geŋ, y'an di ruute a sanalliyagi oŋgoŋ, y'ede: «Kun t'oozo, kine toŋ in di t'indey ti yode.»
17 Isa y'a iiney Betani. A aaniyadí geŋ an i di ruute Lazar an t'eele adda muuzo ĩide onniyo piɗe.
18 Betani gette tod'te goppoŋ ti Zeruzalem me, suma kuɓɓaara aɗo.
19 Iŋkino maŋ a unto ki Lazar leema Mariyam ti Marte geŋ, ti Zeruzalem Yawudiyagi ɓaadaŋ an d'iide selliyadaŋ.
20 Aame Marte t'illiga Isa y'iina goppoŋ t'illadaŋ maŋ, t'a t'iiziga t'a t'iide okkimayí, wo to Mariyam gette ti lekkiyo a ɓoy.
21 Marte ti y'uuney maŋ, ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, aŋki kee ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye.
22 Wo nuŋ ni suune aŋkeŋ̃ŋ̃o toŋ maŋ, munɗa wede ki tonde Raa geŋ, Raa y'aane y'a-t'ele.»
23 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Leemadí geŋ yi-balɗa.»
24 Marte ti di ruute, t'ede: «Nuŋ ni suune a onniyo k'ita ɗoŋ i t'inda an ti balɗa geŋ, yode toŋ y'a-balɗa[*].»
25 Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ miŋ wede i d'eliyo lekkiyo wo i balɗĩya ɗoŋ unto. Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, aame y'inda toŋ y'a-balɗa.
26 Wo wede tuuku yi lekkiyo, wo yi zaapu addí a nuuno maŋ, kuɗĩc unto yi ki ti wolla

[†] **10:34 10.34** Kun wollo adda mattup ki Soom 82.6.
[‡] **11:24 11.24** Kun wollo adda mattup ki Daniyel 12.2.

ye. A ono eŋ koŋ m'umɓe ko?»
27 Maŋ tod' ti di'n gime onamí, t'ede:
«Eyye Galmee'ki nuŋ, nuŋ n'umɓe kee
Almasi Raa yi biire, wo Ulo Raa, wede Raa
yi ruute a etto ki duniya.»
28 Iŋkino maŋ, t'a-gime waaku teematú
Mariyam. T'iide'ŋ ti di miliṇe, t'ede:
«Wede dooyisadiŋ yo a eṇṇo. M'edi, yi kin
tondiyo.»
29 Mariyam t'illiga iŋkino maŋ, perek t'a
t'iiziga, t'a iŋgile k'ume yode.
30 Aame geŋ Isa k'adda k'ille yi ki t'iide
ye ɓotto. Yo daayum a ume Marte t'a
y'uuney geṇṇo.
31 Kane Yawudiyagi ɗoŋ a ita Mariyam
an ti selliyo geŋ an wulle ti t'iiziga perek
maŋ, kane toŋ an a-t'iiziga, an di-diine,
kono an elkiyo ti t'ette môolo ki biza
muuzo.
32 Mariyam gette t'iiney aame k'Isa wo
ti y' wulle maŋ, t'a dikke a ɗaanadí, wo ti
di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ, aŋki kee
ede maŋ, leemadó yi ki t'inda ye.»
33 Isa yi wulle Mariyam ti môolo ti
Yawudiyagi ɗoŋ a itatú pay maŋ, yode toŋ
addí y'a ki n'iiɓe ye, a-litte.
34 Maŋ y'a tunde, y'ede: «A ume too
me kun ti y'eele me?» Wo kane an i di
ruute, an'de: «K'edi Galmeegey, k'a wolley
a ummey.»
35 Iŋkino maŋ Isa edayí a ise solɗite
zumari.
36 Maŋ kane Yawudiyagi an di ruute,
an'de: «Kun ki wollo ɗo, yi giyye ɓaadaŋ
ɗe me, yi môolo me.»
37 Wo kane ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ an di
ruute, an'de: «Yoŋ wede i di t'ihina eda
wede koosiyo ɗe, ki moo me y'a iili Lazar
y'a inda me?»

Balɗiya Lazar

38 Isa geŋ daayum yi k'iine addí yi ki
n'iiɓe ye, y'a t'iide biza muuzo. Wo to
muuzo gette aa urmi, an t'ele nuune adda,
biza an a-ti ɗuŋkile zumbulu.
39 Isa y'an di ruute, y'ede: «Zumbulu
kun ti y' ɗoŋkilo ti biza muuzo me.» Maŋ
Marte teema ki wede inda geŋ, ti di ruute,
t'ede: «Galmee'ki nuŋ, yoŋ y'eeɗiyo baa
kono i d'ede onniyo piɗe t'ume an ti y'eele
adda muuzo me.»
40 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Nuŋ ni
ruute ɗe me, aame mi ziipa addí a nuuno
maŋ, m'a wolla toogo ki Raa.»
41 Maŋ zumbulu ti biza muuzo an ti
y' ɗuŋkile. Aame geŋ Isa y'a t'umɓe
edayí k'awwa, y'a ruute, y'ede: «Koɗuwo
ɓaadaŋ a kee Meegó, kono kee ki n'illiga.
42 Ɗerec, nuŋ ni suune daayum kee ki
n'ollige, wo nuŋ ni rootiyo iŋkino a ɗoŋ
sirpadó eŋ an d'amɓe kono i n'igibo kee
Raa.»
43 Aame y'a ti ruute iŋkino maŋ, y'a iɗili
ti golla awwa, y'ede: «Lazar, ki-t'aɗɗi!»
44 Maŋ Lazar wede inda geŋ y'a bilɗe,
y'a t'uɗɗo t'adda muuzo me, beyɗí ti
zoŋɗí geŋ tuuniyto ti buɗɗani, wo eedí
diibiyo ti buuɗe pây[†]. Wo Isa y'an di ruute
a ɗoŋ sirpa geŋ, y'ede: «Buɗɗani kun i
t'eezito, wo kun di y'oolo, y'a eŋgile.»

Dehutu k'urzi ki tôwwo k'Isa
(Matiye 26.1-5; Markus 14.1-2; Lik 22.1-2)

45 Yawudiyagi ɓaadaŋ ɗoŋ iido selliyo
Mariyam geŋ an wulle armika ere Isa y'ize
gettiyo maŋ, an di ziipe addaŋ a yode.
46 Wo ɗoŋ oŋgo an iide'ŋ, an an di gize
a Pariziyeŋ a munɗa wede Isa y'ize.
47 Maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti
Pariziyeŋ geŋ an t'ugiye deero booro
Yawudiyagi, an di ruute diinayaŋ, an'de:
«In d'ise mummino, kono wede eŋ y'isiyo
suldî k'armika ɓaadaŋ.
48 Aame in y'iila a naabadí ettiyo maŋ,
ɗuwo pay an di zaapa addaŋ a yode,
iŋkino kane Romeŋ an d'etto, Ɓoy kamileṇ
ki Raa an ti y' latta wo siiɗadiŋ pây.»
49 Maŋ ti diinayaŋ i d'ede wede soo sundí
Kayip, a ozzine geŋ mozigo goole ɗoŋ
seɗeke yode, y'an di ruute, y'ede: «Kune
munɗa kun ki suune ye.
50 Kun ki wolliyo ye ko, munɗa wede
beehiye a kine, wede soo y'a t'inda ki kine
ɗoŋ siiɗo, miŋ kine pay in di t'inda.»
51 Wo ono ɗoŋ uɗɗe ti bize geŋ i k'iido ti
suuniyo yode ye, kono a ozzine geŋ mozigo
goole ɗoŋ seɗeke yode geŋ, Raa yi-d'ele
ono ɗoŋ y'a ruute Isa y'a t'inda kono ɗoŋzí
Yawudiyagi.
52 Wo yi t'inda ki ɗoŋ siiɗo ɗaŋŋal ye,
wo ɗe k'ogiyso k'iṇṇi Raa ɗoŋ i-tiipe, an
t'isa kaŋ soo.
53 Geŋ iŋkino ti onniyo gette kane pay an
d'iyye ki tôwwadí.
54 Tiŋ geŋ yode Isa toŋ tuddí y'a ti ziiɗa,
yi gi di waariya ye a diine Yawudiyagi me.
Wo t'umayí geŋ y'a t'irga, y'a iŋgile ki
geeger sundutú Epirayim a biza balɗa, ti
sanalliyagí an di lekkiyo aŋgeṇṇo.
55 Aame geŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi
aa guute goppoŋ. Iŋkino maŋ ɗoŋ ɓaadaŋ
t'adda siiɗiyagi an di-gili ki Zeruza-
lem kono an t'okkimey tuddaŋ, an t'ise
kamileṇ a ɗaana Raazaŋ.
56 Adda booro Ɓoy Raa geŋ Isa an di
y' wekkutu, an di rootiyo tuddaŋ, an'de:
«Elkiyaguŋ moo me? Kun elkiyo miŋ Isa
y'etto ko tarnaape me?»

[†] **11:44 11.44** A ozzinagi geŋ ɗoŋ k'Izirayel an ṇilpiyo nuune iŋkino: eego tuunito sittú, ɓeyɗaŋ siidaŋ, zoŋ toŋ siidaŋ wo tudde toŋ sittú.

57 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti Pariziyeŋ
geŋ an di ruute, an’de: «Wede tuuku yi
zuuna ume k’Isa maŋ, y’ay di rooto, ay di
seeɗa.»

12

Yergu k’egey ɗoŋ eeɗîyadaŋ uŋse a zoŋ k’Isa
(Matiye 26.6-13; Markus 14.3-9; Lik 7.36-38)

1 Onniyo zoot ki poone tarnaape Pak ki
Yawudiyagi y’a aana geŋ, Isa y’a t’iide
Betani, ille ki Lazar wede Isa y’a ti y’ bilɗe
ti diine ɗoŋ unto.
2 Aame Isa y’iiney Betani maŋ, an
d’ize omɓo ti sundí. Marte ere k’eliyo
k’omɓadaŋ, wo Lazar yoŋ ti diine ɗoŋ an
iimi kaŋ soo.
3 Maŋ Mariyam ti d’umɓe egey ɗoŋ
eeɗîyadaŋ uŋse sundaŋ nardo, daa kalsiya
munɗa, suma litir a diinayí wo zooyayaŋ
ooŋ̃e. Ti di yirgite zoŋ k’Isa, wo t’a zippite
t’ilaltú. Ɓoy geŋ i d’ûune ti eeɗîyo ki egey
geŋ̃ŋo.
4 Maŋ i d’ede wede soo ti diine kane
sanalliyagi k’Isa sundí Ziidas Iskariyot,
yode wede an di y’ t’ela Isa a bey ɗoŋ
k’olmiɗayí geŋ, y’ede:
5 «I dehu egey eŋ in t’owila a aɗɗe suma
wede y’a naabe ki ozzine batum, wo in an
t’ele soŋko gette a ɗoŋ an k’ede munɗa
ye!»
6 Ziidas yi rootiyo iŋkino kono yoŋ wede
k’oogire. I sarkiya korɓitayaŋ yode, wo yi
ti sokiyto. Yi ki wolliyo sommagi ki ɗoŋ
munɗa an k’ede ye ye.
7 Maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Tod’te kun
t’oolo ɗeɗɗek, kono naabo ere tod’ t’ize
ette aakede ti n’ikkima ki poone an di n’
t’ela adda muuzo.
8 Kane ɗoŋ an k’ede munɗa ye geŋ an
lekka daayum ti kune*, wo ɗe nuŋ ni ki
lekka daayum ti kune ye.»
9 Maŋ kane Yawudiyagi ɓaadaŋ an
d’illiga Isa yo a Betani. Iŋkino maŋ an
d’iŋgile ki Betani, wo ettiyadaŋ an iide
gette an di wollo Isa ɗaŋŋal ye, wo an a di
wollo Lazar wede Isa yi ti y’ bilɗe ti diine
ɗoŋ unto pây.
10 Ti onniyo gettiŋ kane deero ɗoŋ
seɗeke an di dihe Lazar toŋ an di y’ t’îde,
11 kono t’urzi yode Yawudiyagi ɓaadaŋ
an t’argu ti tuddaŋ wo an di zaapu addaŋ
a Isa.

Ettiyo k’Isa ki Zeruzalem
(Matiye 21.1-11; Markus 11.1-11; Lik 19.28-40)

12 Ti soggatú maŋ kane ɗoŋ ɓaadaŋ
iide tarnaape geŋ, an d’illiga Isa y’ettiyo
k’adda geeger Zeruzalem.
13 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ geŋ an dimɓo
puutagi k’inda sundaŋ palmiye a beyɗaŋ,
an t’iide okkimayí, an di ɗollite, an
d’eesiyo: «Tamma a Raa! Beeko Raa ti
koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega
Raa, yoŋ mozigo ki ɗoŋ k’Izirayel†!»
14 Isa yi d’uune ulo buuru, y’a-ti gili eego,
geŋ a-t’iide a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an’de:
15 «Kune ɗoŋ geeger Siyoŋ kun orgiɗe
ye. Eŋ̃ŋo mozigaguŋ y’ettiyo, y’a ti gilo
ekk’ulo̰ buuru‡.»
16 Munɗa wede ize geŋ ki poone sanal-
liyagí an ki zuune ye. Wo aame Isa yi-
gili kandaane goolikadí Raa yi-t’ele maŋ,
kane an d’ilke kaciŋ munɗa wede an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk’Isa geŋ,
a-t’iide.
17 Aame Isa y’a wiike Lazar t’adda
muuzo wo y’a ti y’ bilɗe ti diine ɗoŋ unto
geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an wulle, maŋ kane geŋ
an iide’ŋ, an di gizite a ɗuwo a munɗa
wede ize me.
18 Iŋkino maŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an d’ukke
okkimayí, kono an illiga munɗa k’armika
wede y’ize geŋ me.
19 Maŋ kane Pariziyeŋ an d’iise rootiyo
ti tuddaŋ, an’de: «Kun wolliyo ɗe’ŋ, kune
kun k’aana ye. Wede eŋ y’inni jiire, ɗuwo
pay an ti buuye k’ume yode.»

Ono k’Isa a urzi k’untadí

20 Ti diine ɗoŋ iide Zeruzalem an i-
d’ottile a Raa a onniyo tarnaape geŋ, i
d’ede ɗoŋ miibi kane Girek.
21 Kane geŋ an d’iide tukki Pilip wede ti
Betsayda siiɗo Galile, an di y’ tunde, an’de:
«Madi, kaye ay dehu ay di wolle Isa.»
22 Maŋ Pilip y’a uuney Andire, sirwaŋ
pay an d’iŋgile k’ume k’Isa an i di ruuto.
23 Aame geŋ Isa y’an di ruute, y’ede:
«Aŋkeŋ peeɗo t’îide, nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ, Raa y’an di kiza goolikadó
a ɗuwo.
24 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Aame
buzu ki-giira maŋ, adda siiɗo yi d’unto
ɗoo miŋ, yi-t’aɗɗîya kollo, yi d’ehiyo iŋ̃ŋi
ɓaadaŋ ti doolo. Wo aame yi k’inda ye
maŋ, y’a lekke daayum yoŋ miŋ yode.
25 Wede yi geyyiso tuddí maŋ, y’a ti
dagga, wo wede lekkiyadí ere adda duniya
ette yi ti giigira maŋ, y’a t’utta wo y’a
t’oona lekkiyo ere ki daayum.
26 Wede yi dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, y’a
ni daane. Geŋ iŋkino ume nuŋ ni lekkey
geŋ, wede naabadó toŋ aŋgeŋ̃ŋo. Wede yi

* **12:8 12.8** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.11.
‡ **12:15 12.15** Kun wollo adda mattup ki Zakari 9.9.
† **12:13 12.13** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.25-26.

dehu yi naabe ki nuŋ maŋ, Meega y'a yi t'imma.
27 Aŋkeŋ undó ti gorpiso, wo nuŋ n'a
roote moo me? N'a t'eese: "Mee'ki nuŋ,
kee ki n'utti ti munɗa wede ettiyo a eedó
eŋ me?" Wo nuŋ n'iido miŋ kono k'iŋkino,
n'a aɗɗa t'urzi dabirsa.
28 Mee'ki nuŋ a ɗuwo sundá k'an ti
kaza.» Iŋkino maŋ ti kandaane golla ti
rootiyo, t'ede: «Nuŋ n'an ti gize, wo n'an
di kiza sey.»
29 Wo kane ɗoŋ a ume geŋ an d'illiga,
an di ruute, an'de: «Iɗɗise mizzi ko?» Wo
ɗoŋ oŋgo an'de: «I ruute Maaleeka Raa!»
30 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Golla
gette ti rootiyo a tukki nuuno ye, a tukki
kune.
31 Aŋkeŋ peeɗo t'îide ɗoŋ duniya booro
t'anni seeɗa, wo Mohita duniya gette Raa
y'a ti limma dokki ti paate.
32 Wo ki nuŋ, aame ti siiɗo an ti n'
duɗɗa t'awwa maŋ, ɗuwo pay n'an arga
a nuuno.»
33 A onamí geŋ yi rootiyo kaŋ mummino
urzi yi t'inda me.
34 Maŋ kane ɗoŋ duuru geŋ an i di ruute,
an'de: «Kaye ay duuye munɗa wede an
riiŋe ti kaaga adda mattup k'oogiradiŋ,
Almasi Raa yi biire geŋ yoŋ y'a lekka ki
daayum, wo mummino kee ki rootiyo yoŋ
wede an y'ehe aa ulo wede eŋ, an ti y'
doɗɗa t'awwa me! Yo wede an y'ehe aa
ulo wede, miŋ wee wee?»
35 Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Toore yoŋ ede ɓotto a diinaguŋ ki onniyto
miibi geŋ, kun oziro a toore geŋ̃ŋ̃o kono
zimolo t'un gi di'n seeɗa ye. Wede i sooru
a zimolo geŋ, ume y'ette ki tunɗa yi ki
suune ye.
36 Miŋ yo toore ede ɓotto geŋ, kun zaapo
adduguŋ kun daano toore geŋ̃ŋ̃o, kono kun
t'isa iŋ̃ŋ̃i toore.»

Yawudiyagi an ki ziipe addaŋ a Isa ye

Isa y'a ti ruute iŋkino maŋ, ti tuddaŋ y'a
t'irga wo yi-t'umbiɗa.
37 Ti sulɗî k'armika ɗoŋ Isa y'ize ɓaadaŋ
a ɗaanadaŋ geŋ̃ŋ̃o toŋ, kane Yawudiyagi
an ki ziipe addaŋ a yode ye.
38 Geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ nebi Ezayi yi
ruute ti kaaga§, y'ede: «Galmee'ki nuŋ,
wee wee umɓe a ono ɗoŋ ay ruutite
me? Wo a wee wee Galmeega Raa yi gize
toogadí te?»
39 Yode Ezayi geŋ̃ŋ̃o batum y'a ruute sey,
ki moo me ɗuwo eŋ an k'amɓu ye me,
kono:
40 «Raa y'an t'ippe a edayaŋ, wo addaŋ
y'an ize zakiɗî, kono edayaŋ a ki wolle ye,
wo eedaŋ t'a ki seeɗa munɗa ye. N'an ize
iŋkino kono an ki dehu ye an di-kimo ki
tukki nuŋ Raa, n'an t'ele beeko me*.»
41 Ezayi yi ruute iŋkino kono yi wulle
gooliko k'Isa, maŋ y'a ruute ono a tukki
yode me.
42 Wo t'urzi geŋ̃ŋ̃o toŋ ti diine deero
Yawudiyagi geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an di ziipe
addaŋ a yode kaŋ ombiɗe, kono an or-
giso a kane Pariziyeŋ, an ti'n limma ti
diinayaŋ, k'adda ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso an k'etta ye.
43 Iŋkino maŋ kane an di geyyiso tamma
ere ettiyo t'urzi ɗuwo, miŋ ti ere ki Raa
y'anni t'imme.

Ono k'Isa an ɗekka booro ekki ɗuwo

44 Isa y'a ruute ti golla awwa, y'ede:
«Wede yi ziipe addí a nuuno geŋ, yi ki
ziipe addí a nuuno ye, wo ɗe yi ziipe addí
a wede i n'igibo.
45 Wo wede i ni wulla maŋ, geŋ aa yi
wulle wede i n'igibo.
46 Nuŋ toore wo n'a iido k'adda duniya,
kono wede tuuku yi ziipe addí a nuŋ maŋ,
y'a ki lekke adda zimolo ye.
47 Aame wede y'ollige onamó wo yi ki
sooru eego ye maŋ, i ɗekka booro eedí
nuuno ye, kono nuŋ ni k'iido'ŋ ɗekkiyo
booro ye, n'iido'ŋ n'a utte ɗuwo.
48 Wede i ni giigira wo onamó yi k'amɓu
ye maŋ, munɗa a ɗekka booro eedí ede.
Wo ono ɗoŋ ni ruute geŋ miŋ, onniyo k'ita
maŋ kane geŋ an ɗekka booro eedí.
49 Ɗerec, ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ ti suma
nuuno k'eedó ye. Meega wede i n'igibo
y'o di ruute munɗa wede n'a roote wo n'a
dooye me.
50 Wo nuŋ ni suune onamí ɗoŋ y'o ruute
n'a roote'ŋ kane i d'eliyo lekkiyo ere ki
daayum, wo ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ, ni'ni
rootiyo aa Meega y'o ni ruuto.»

13

Opilso zoŋ ki sanalliyagi

1 Soggo'ŋ tarnaape Pak ki Yawudiyagi,
wo Isa yi suune onniyadí t'îide, duniya
ette yi t'oola, yi-kime k'ume Meega. Isa
geŋ ɗoŋzí a duniya yi'ni giyye, iŋkino maŋ
y'an di'n geyye bini untadí.
2 A lohe Isa ti sanalliyagí an ti gu-
une omɓo maŋ, Meeda siitanɗani ti-
d'ele elkiyo a biza k'ulbe Ziidas ulo Simo
Iskariyot, y'an di y' t'ela Isa a bey ɗoŋ
k'olmiɗayí.
3 Wo yo Isa yi suune Raa yi ele sulɗi pay
a ɓeezí, yoŋ yi suune y'iido t'ume Raa, wo
y'a-kima k'ume yode Raa,
4 t'ume k'omɓo y'a t'iiziga, kalayí goole
t'awwa y'a-buuye, wo yi d'umɓe buuɗe
y'a gitte a tooní.

§ **12:38 12.38** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1.
* **12:40 12.40** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9.

5 Maŋ yi d’iƀi ahu a seelo, y’a iise opilso
zoŋ sanalliyagí, y’an di sapita ti buuɗe
wede yi gitte tooní geɲ̃ɲo.
6 Iina a kaaƀa Simo Piyer maŋ, y’ede:
«Galmee’ki nuŋ, kee k’o ki t’opile ye
zoŋɗó me!»
7 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Kee munɗa
wede nuŋ n’isiyo’ŋ ki ki y’ suune ye, wo
saŋ maŋ k’a yi suuna.»
8 Simo Piyer yi di ruute, y’ede: «Kuɗìc,
kee k’o ki t’opila ye zoŋɗó me!» Maŋ Isa
yi di ruute, y’ede: «Aame n’a ki t’upila ye
maŋ, kee ti nuŋ in ki t’okkiya ye.»
9 Aame geŋ Simo Piyer yi di ruute, y’ede:
«Iŋkino maŋ k’o ki t’opile zoŋɗó ɗaŋŋal
ye, k’o t’opili beyɗó ti eedó pây!»
10 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Wede yi
zuyye geŋ y’a ki suyye sey ye, y’a-t’opile
zoŋɗí baa, kono yoŋ tuddí pay kamileɲ.
Wo aŋkeɲ̃ɲo eŋ kune kamileɲ, wo pay ye.»
11 Wo yo Isa geŋ yi y’ suune wede i yi
t’ela a bey ɗoŋ k’olmiɗayí me. Geŋ iŋkino
yi rootiyo, y’ede: «Kune pay kamileɲ̃ ye
me.»
12 Aame y’a ti ɗìŋge t’opilso zoŋ sanal-
liyagí maŋ, y’a t’umƀe kalayí yi-t’usse, y’a-
guune a ume an d’omƀo wo y’an di ruute,
y’ede: «Munɗa wede n’ize a kune geŋ,
itadí kun yi zuune ɗey?
13 Kune kun di n’ waaku “wede dooyiso”
wo “Galmeega”, geŋ ki kune ɗerec kono eŋ
miŋ nuuno.
14 Wo aame nuŋ wede dooyisaguŋ wo
Galmeeguguŋ n’un upile zoŋguŋ maŋ,
kune toŋ wede tuuku yi-di t’opile zoŋ ki
bakadí bakadí.
15 Iŋkino geŋ n’un gize urzi, kono kun
d’ise aa nuŋ ize a kune.
16 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede
naabo geŋ yoŋ t’ekki wede dooyisadí ye,
wo wede an y’igibe zina geŋ, yoŋ t’ekki
wede i y’igibe ye.
17 Ono eŋ kun’ni zuune maŋ, kune adda
k’uŋsuwo aame kun a ziiɗa zakiɗì maŋ.
18 Nuŋ ni ki rootiyo ti kune pay ye, wo
nuŋ ni’ni suune ɗoŋ ni biire me. Wo
geŋ iŋkino a-t’ette a ono ɗoŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “Wede
ay omƀo umpadey soo geŋ, yi t’ize wede
k’olmiɗayó*.”
19 T’aŋkeɲ̃ɲo sulɗì n’un ti’n rooto ki
poone an d’aana, wo aame an iina maŋ,
kun d’amƀa miŋ “nuŋ miŋ nuŋ”.
20 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede
tuuku yi seeɗu wede n’agisa maŋ, geŋ aa
yi seeɗu nuŋ batum, wo wede tuuku yi
seeɗu nuuno maŋ, geŋ aa yi seeɗu wede i
n’igibo†.»

Isa yi-rootiyo Ziidas
(Matiye 26.20-25; Markus 14.17-21; Lik 22.21-23)

21 Aame Isa yi ruute iŋkino maŋ, biza
k’ulbí a iise zehiso, wo y’a ruute, y’ede:
«Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede
soo ti diinaguŋ y’a ni t’ela bey ɗoŋ
k’olmiɗayó.»
22 Maŋ kane sanalliyagi geŋ wede soŋ yi
ti gelɗìyo bakadí bakadí, wo an ki zuune
ye yi rootiyo ti wenɗa me.
23 Ti diine kane sanalliyagi geŋ wede soo
Isa yi giyye ƀaadaŋ, y’a-guune a sirpadí.
24 Maŋ Simo Piyer yi di dihima ersadí,
kono y’a tonde Isa yi rootiyo t’aaye.
25 Iŋkino maŋ yo sanallusu geŋ y’a
d’uttile k’ume k’Isa, y’a yi tunde, y’ede:
«Galmee’ki nuŋ, kee ki rootiyo t’aaye?»
26 Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Aame
ni umƀa mappa n’a t’ihiba zaami ni ela
maŋ, geŋ yode.» Maŋ Isa yi d’umƀe
mappa, y’a-t’ihiba zaami yi-d’ele a Ziidas
ulo Simo Iskariyot.
27 T’ume Ziidas yi ziiɗa mappa yi t’iimi
maŋ, Meeda siitanɗani ti-t’iide eedí. Maŋ
Isa yi di ruute, y’ede: «Munɗa ki dehu
k’aase, ki y’iso kesiko.»
28 Wo ti diine kane ɗoŋ i-guune omƀo
geŋ, wenɗa soo toŋ umbo a suune ki moo
me Isa yi rootiyo Ziidas iŋkino me.
29 Ziidas geŋ yoŋ wede sarkiya korƀite,
iŋkino ɗoŋ oŋgoŋ an elkiyo Isa yi rootiyo,
y’ette yi d’owilo munɗa i dehu ki tarnaape
koo, y’an d’ette ti munɗa a ɗoŋ weedayaŋ
umbo koo maŋ.
30 Wo aame Ziidas yi ziiɗa mappa maŋ,
kesiko y’a t’uɗɗe paate. Ume toŋ y’ize
diɗɗo baa.

Gooliko k’Ulo Raa

31 Aame Ziidas yi t’uɗɗe maŋ, Isa y’a
ruute, y’ede: «Aŋkeŋ nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ, goolikadó i-gize. Wo t’urzi
nuŋ geŋ, ɗuwo an di wolla gooliko Raa.
32 T’urzi ki nuŋ gooliko ki Raa i gize geŋ,
t’urzi yode Raa y’an di kiza gooliko ki nuŋ
Ulo gette a ɗuwo, wo taŋ booloŋ Raa y’a-
t’isa.
33 Iŋ̃ŋi ki nuŋ, ti kune n’aa ki lekka
ƀaadaŋ̃ ye baa. Kune kun di’n deha, wo
aŋkeŋ n’un di rooto aakede n’an ruute
deero Yawudiyagi: Ume wede nuŋ n’ette
eŋ, kun k’aane ettiyo ye.
34 Kun ollo, n’un di rooto urzi k’oogoro
aware: Kun geyyo tudduguŋ. Eyye, kun
geyyo tudduguŋ aakede nuŋ n’unni giyye.
35 Aame kun giyya tudduguŋ maŋ, ɗuwo
pay an un di’n suuna kune sanalliyagó.»
36 Maŋ Simo Piyer y’a tunde Isa, y’ede:
«Galmee’ki nuŋ, kee k’amƀe ki too me?»

* **13:18 13.18** Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

† **13:20 13.20** Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.40 wo Markus 9.37.

Maŋ Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Ume wede nuŋ n’ette eŋ, aŋken̰n̰o ki k’aane ki ki n’ daane ye. Wo aame onniyo t’ĩida maŋ, k’a ni daana kollo.»
37 Piyer yi di ruute, y’ede: «Galmee’ki nuŋ, moo me aŋken̰n̰o ni k’aane daaniyadá ye me? Kono kee geŋ, k’unto toŋ n’a oyye n’a t’inda.»
38 Maŋ Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «Ki kotto k’a oyya k’a t’inda kono nuŋ? Ɗerec iŋkino wo n’a di rooto: Ki poone uzu y’a ôola geŋ, k’a roota ki ki n’ suune ye, suune ye taŋ aɗo.»

14

Isa urzi wede i d’ettiyo k’ume Raa

1 Isa y’an di ruute sanalliyagí, y’ede: «Kune ulbuguŋ i t’ooɗe ye. Kun zaapo adduguŋ a Raa wo kun zaapo adduguŋ a nuuno pây.
2 Adda ɓoy Meegó geŋ ume lekkiyo ɓaadaŋ. Ki kotto aame ume umbo maŋ, nuŋ n’un ki roote ye, n’ette n’un d’okkimey ume me.
3 Aame ume n’iida n’un t’ikkimo maŋ, n’a-kimo n’un ti’n sika, kono in di lekkey kaŋ soo a ume wede nuŋ ni lekkey.
4 Kune kun yi suune urzi wede k’ume nuŋ n’ette me.»
5 Maŋ Tomas yi di ruute, y’ede: «Galmeegey, kaye ay ki suune ye ume wede kee k’ette me. Ɗe mummino ay di suune urzi me?»
6 Isa yi di ruute, y’ede: «Nuŋ miŋ urzi, nuŋ miŋ ɗerec wo nuŋ miŋ lekkiyo. Wenɗa soo toŋ umbo y’a t’ette k’ume Meega daa nuuno me.
7 Aame nuŋ kun ni zuune maŋ, Meegó toŋ kun di y’ suune kay. Wo ti aŋki eŋ miŋ kun yi zuune, wo kun yi wulle.»
8 Maŋ Pilip yi di ruute, y’ede: «Galmeegey, Meega too me k’ay ki y’ kazi ɗo, maŋ addey a-t’udiga.»
9 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Kee Pilip, nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, miŋ ki ki n’ suune ye? Wede yi ni wulle maŋ, geŋ aa yi wulle Meega. Ɗe ki moo me ki rootiyo n’un kaza Meega me?
10 Kee ki k’umɓe ye ko, nuŋ ti Meega, wo yoŋ ti nuŋ aa wede soo me. Ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ, ni ki rootiyo ti suma nuuno k’eedó ye. Wo Meega wede i lekkiyo kettiyo ti nuŋ geŋ, yi d’isiyo naabadí t’urzi nuuno.
11 Kun zaapo adduguŋ a nuuno, ki kotto nuŋ ti Meega wo yoŋ ti nuŋ kaye aa wede soo. Aame a onamó eŋ kun k’amɓu ye toŋ, kun amɓo a naabo ere n’isiyo.
12 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Wede yi ziipa addí a nuuno maŋ, naabo ere nuŋ n’isiyo ette, yoŋ y’a-t’isa, wo y’aasa naabo ere a ceera ettiyo sey, kono ni-kime k’ume Meega.
13 Munɗa wede kun tunda ti sundó maŋ, nuŋ n’un di y’isa, kono ɗuwo an t’imma Meega t’urzi k’Ulo.
14 Aame kun tunda munɗa ti sundó maŋ, nuŋ n’un di y’isa.»

Agisa k’Unde Kamileṇ

15 «Aame kun ni geyyiso maŋ, urziyagi k’oogoro ɗoŋ ni rootiyo geŋ kun d’ozire eego.
16 Wo nuŋ n’a tonda Meega, y’un t’igibo wede doolo y’un di’n nooga, y’a lekka daayum kettiyo ti kune.
17 Wo todtiŋ Unde ere ki Ɗerec, tode gette ɗoŋ duniya an ki ti seeɗa ye, kono an ki ti wolliyo ye wo an ki ti suune ye. Wo ɗe kune kun ti suune, kono tod’ ti lekkiyo kettiyo ti kune, wo tod’te t’a lekka adda k’adduguŋ.
18 Geŋ i-kaza n’un ki’n oola noŋgayi ye, n’a kimo tudduguŋ.
19 Taŋ booloŋ ɗaŋŋal ɗoŋ duniya an ki n’ wolla ye baa. Wo kune kun di n’ wolla, kono nuŋ ni lekkiyo zeere, wo kune toŋ kun di lekka zeere kay.
20 Onniyo gette t’iina maŋ, kune kun di suuna nuŋ ti Meegó kaye aa wede soo, kune ti nuŋ wo nuŋ ti kune aa wede soo.
21 Wede yi seeɗu a urziyagi k’oogoro ɗoŋ ni rootiyo wo y’a ti sooru eego maŋ, yoŋ yi ni giyye. Wo wede i ni giyye geŋ, Meegó y’a yi geyya wo nuŋ toŋ maŋ n’a yi geyya kay, nuŋ n’a kiza tuddó daayum a yode.»
22 Ziid, wede an yi waaku Ziidas Iskariyot ye, yi di ruute a Isa, y’ede: «Galmeegey, mummino me kee k’a kiza tuddá a kaye, a ɗoŋ duniya ye me?»
23 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Wede yi ni giyye geŋ, y’a seeɗa onamó, wo Meegó y’a yi geyya. Meegó ti nuŋ kaye ay t’etta di yode, ay di lekkey soo.
24 Wede yi ki n’ geyye ye geŋ, onamó yi ki’n seeɗu ye. Ono ɗoŋ kun ollige eŋ ti suma nuuno k’eedó ye, ettiyo ti Meega wede i n’igibo.
25 Sulɗĩ geŋ n’un ti’n ruute ki poone nuŋ ede ɓotto ti kune geŋ me.
26 Wo to Ere Noogiyo tod’te Unde Kamileṇ, Meegó yi t’igibo ti suma nuuno. Tode gette t’un di’n dooya a sulɗĩ pay, wo t’un t’ela elkiyo kun d’elka ono ɗoŋ pay n’un ruutite.
27 Nuŋ n’un iili toose, n’un ele toose ere ki nuŋ batum*. Nuŋ n’un ele aa ɗoŋ duniya an ki d’eliyo ye. Ulbuguŋ i t’ooɗe ye, kun orgiɗe ye.

* **14:27 14.27** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 9.5.

28 Kun illiga n’un ruute, n’ede: “N’eŋgile
wo n’a kimo tudduguŋ.” Aame kun ni
giyye maŋ, ulbuguŋ aase uŋse a eŋgilsadó
k’ume Meega, kono yo Meega goole ti nuŋ.
29 Suldî geŋ t’aŋkeñno n’un ti’n rooto ki
poone an d’aana, konõ aame an iina maŋ
kun di zaapa adduguŋ a nuŋ.
30 Aŋkeŋ ki ɗaana eŋ ni k’aana rootiyo
k’ono ti kune ye ƀaa, kono Mohita duniya
t’ettiyo, wo ɗerec tode gette i-k’ede toogo
ye a tukki nuŋ me.
31 N’isiyo munɗa wede a-t’ette a ono ɗoŋ
Meega Raa y’o ruute, kono t’urzi geŋ ɗoŋ
duniya an di suuna nuŋ Meega ni y’ giyye.
T’eŋ kun t’oozo, in eŋgile.»

15

Isa aa undumu biñ wede ki kotto

1 Isa y’a ruute, y’ede: «Nuŋ aa undumu
biñ wede ki kotto an iite adda doome, wo
Meegó wede naabo.
2 Layɗayi ɗoŋ pay kettiyo ti nuŋ wo i
k’ehiyo ye, yi-ti’n ɗekkiso mendaŋ. Wo
layɗayi ɗoŋ ehiyo, pay yi di’n okkime,
kono an t’ehe ƀaadaŋ sey.
3 Wo kune sanalliyagó, t’urzi dooyiso ere
n’un ele gette, kun t’ize ɗoŋ kamileñ aa
undumu wede an ti y’ikkima.
4 Kun lekko kettiyo ti nuŋ, wo nuŋ
n’a lekka kettiyo ti kune. Aakede layisa
k’undumu gette tod’te ekki duntultú ye
maŋ ti ki t’ehe ye, geŋ kune toŋ iŋkino
aame kun ki likka kettiyo ti nuŋ ye maŋ,
kun t’isa ki bita.
5 Nuŋ aa undumu biñ wo kune aa
layɗayi. Wede yi likka kettiyo ti nuŋ, wo
nuŋ ti yode maŋ, yode geŋ y’a t’isa aa
layisa k’undumu ere ehiyo ƀaadaŋ, kono
daa nuuno munɗa kun k’aane kun ki t’ise
ye.
6 Wede yi ki lekkiyo kettiyo ti nuŋ ye
maŋ, yoŋ geŋ an di seɗɗa dokki ti paate
aakede layisa ɗekkiyo. Tode gette i-ti
baahu, maŋ an t’amƀu, an di seɗɗiyo adda
k’uwwo, ti-t’oggiyo mentú.
7 Aame kun lekkiyo kettiyo ti nuŋ wo on-
amó kun’ni seeɗu maŋ, kun tondo munɗa
wede kun dehu me, wo munɗa geŋ kun di
y’ t’oona.
8 Munɗa wede i d’eliyo tamma a Meego
eñno: kun t’iso aa layisa k’undumu ere
ehiyo ƀaadaŋ wo kun t’iso sanalliyagó.
9 Aa Meega yi ni giyye geŋ, nuŋ toŋ
n’unni giyye. Kun lekko daayum adda
geyyisadó.
10 Aame kun seeɗu a urziyagi k’oogoro
ɗoŋ ni rootiyo maŋ, kun di lekka adda
geyyisadó, aakede nuŋ ni seeɗu a suldî
ɗoŋ Meegó yi ruute n’aase wo ni-lekkiyo
adda geyyisadí.
11 Nuŋ n’un ruute iŋkino kono nuŋ ulbó
aase uŋse ti kune, wo uŋsuwaguŋ gette
t’aase ƀaadaŋ ki ƀaadaŋ a ceere.
12 Kun ollo, eñno urzi k’oogiradó ni
rootiyo me: Kun geyyo tudduguŋ, aakede
nuŋ n’unni giyye.
13 Wede y’a oyye y’a t’inda kono
laŋziyagi geŋ, geyyiso ti doolo a ceera tode
gette umbo.
14 Aame munɗa wede n’un rootiyo
kun d’ise kun ti y’isiyo maŋ, geŋ kune
laŋziyagó.
15 Kune n’un ki’n waake ɗoŋ naabadó
ye, kono wede naabo geŋ yi ki suune ye
munɗa wede galmeegí y’isiyo me. Wo
kune n’unni waaku laŋziyagó, kono suldî
ɗoŋ Meegó y’o gizite n’un k’iŋga ye, n’un
ti’n gizite pay.
16 Nuŋ i ki n’ biire kune ye, wo nuuno
unni biire me. Nuŋ n’un d’ele attidî kun
d’ette kun d’ise naabo ere ki ɗaakatú, aa
layisa k’undumu ehiyo ƀaadaŋ. Naabo ere
kun isa gette t’a lekka ki daayum. Iŋkino
maŋ munɗa wede kun tonda Meega ti
sundó geŋ, y’un di y’ t’ela.
17 Eŋ munɗa wede n’un rootiyo kun
d’ise: Kun geyyo tudduguŋ.»

Ɗoŋ duniya an kiigira sanalliyagi k’Isa

18 «Aame ɗoŋ duniya an unni giigira
maŋ, kun elko an giigira ki poone nuuno.
19 Aame kune ti ɗoŋ duniya soo maŋ, an
un di’n geyye kono kune ki kane. Wo ɗe
kune ki kane ye, kono nuŋ n’unni biire wo
n’un ti’n iidîba ti diinayaŋ me. Kono kamo
ɗoŋ duniya an un di’n koogire me.
20 Iŋkino maŋ kun elko a ono ɗoŋ n’un
ruute, n’ede: “Wede naabo geŋ yoŋ t’ekki
wede dooyisadí ye.” Geŋ nuŋ an ni dibire,
wo kune toŋ maŋ an un di’n dabira kay.
Wo nuŋ onamó an’ni seeɗu maŋ, ki kune
toŋ an di’n seeɗa kay.
21 Dabar ere an unni dabira gette kono
kun umƀe a sundó, kono wede i n’igibo
an ki y’ suune ye.
22 Aame nuŋ ni k’iido wo n’an ki ruute
ye maŋ, booro k’oldîko t’an ki’n seeɗa
ye. Wo aŋkeŋ an lekkiyo adda k’oldîkadaŋ
pi maŋ, urzi an t’aɗɗa eedaŋ umbo
t’oldîkadaŋ me.
23 Iŋkino maŋ wede i ni koogire geŋ, yi
koogire Meegó pây.
24 Aame nuŋ a diinayaŋ ni k’ize suldî
ɗoŋ wenɗa ti doolo soo toŋ yi k’ize ye maŋ,
geŋ booro k’oldîko ti ki’n seeɗa ye. Wo
aŋkeŋ suldî ɗoŋ geŋ an i wulle toŋ, nuŋ ti
Meegó an ay di’n koogire pi.
25 Wo ɗe suldî geŋ a iina kono a-t’ette
a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup

* **15:25 15.25** Kun wollo adda mattup ki Soom 35.19; 69.5.

k’oogiradaŋ, an’de: “An ni giigira daa k’urzutú*.”
26 Nuŋ n’iiney a ume Meega maŋ, Ere Noogiyaguŋ n’un ti-t’igibo t’a etto. Ni rootiyo ti Unde ere Ɗerec etto ti sirpa Meega. Aame t’iina maŋ, t’an di kiza onamó a ɗuwo.
27 Wo kune toŋ kun di kizita onamó, kono t’ume n’iise naabo geŋ kune ti nuuno.»

16

1 «Suldĩ pay geŋ n’un ti’n ruutite kono urzi zaapu k’adduguŋ a Raa kun ki d’oola ye.
2 T’adda ɓoydĩ ɗoŋ in di dooyiso, an un ti’n limma. Wo ulsu a jiire sey, onniyo t’aana iŋkino wede tuuku unni t’îda geŋ y’elkiyo y’isiyo naabo ere beehiye a ɗaana Raa.
3 Kane an un isa iŋkino kono nuŋ ti Meega an ay ki’n zuune ye.
4 Wo ɗe suldĩ geŋ n’un ti’n ruute kono aame onniyo t’iina maŋ, kun d’elka a ono ɗoŋ n’un ruute.»

Naabo k’Unde Kamileŋ

«Nuŋ n’un ki ruute t’ume k’eesiyo ye’ŋ kono nuŋ ti kune.
5 Aŋkeŋ ni-kime k’ume wede i n’igibo, wo ti diinaguŋ wede a ni tonde umbo, y’a t’eese: “K’amɓe ki too me?”
6 Wo ɗe suldĩ n’un ti’n ruute iŋkino maŋ, ulbuguŋ i d’oodĩyo ɓaadaŋ.
7 Wo ki too maŋ n’un rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, beehiye a kune nuŋ n’a iŋgile. Wo aame ni k’iŋgila ye maŋ, tode Ere Noogiyaguŋ gette ti k’etto ye. Wo ɗe n’iŋgila n’iiney maŋ, n’un ti-t’igibo.
8 Tod’ t’iina maŋ, ɗoŋ duniya eedaŋ t’an ti-dagga a elkisadaŋ ere a urzi k’oldĩko, a urzi wede ki diine ki Raa, wo a urzi Raa yi ɗekka booro te*.
9 Kane an ti digge a elkisadaŋ ere a urzi k’oldĩko, kono an ki zaapu addaŋ a nuŋ ye.
10 An ti digge a elkisadaŋ ere a urzi wede ki diine ki Raa, kono nuŋ n’eŋgile k’ume Meega wo kun ki n’ wolla ye baa.
11 Wo an ti digge pây a elkisadaŋ ere a urzi Raa yi ɗekka booro, kono Mohita duniya gette booro ti ti ziiɗa.
12 Para maŋ nuŋ oo d’ede suldĩ ɓaadaŋ sey ki rootiyo a kune, wo ɗe kune un k’ede toogo ye ki seedĩzaŋ aŋkeŋ̃ŋo me.
13 Aame Unde ere ki Ɗerec t’iina maŋ, t’un di’n kiza suldĩ ɗoŋ pay ɗerec me. Tod’ ti roota munɗa’ŋ ti toogo suuniyo ere k’ettú ye, wo ɗe ti rootita suldĩ ɗoŋ pay t’olliga ti kandaane, wo t’un di kiza a suldĩ ɗoŋ etto k’ita.
14 Tode gette t’an di-kiza goolikadó a ɗuwo, kono ono ɗoŋ tod’ t’un roota geŋ aɗɗa ti bize nuuno.
15 Suldĩ ɗoŋ pay Meega i-d’ede geŋ, kane ki nuuno. Kono kamo n’a ruute, Unde gette t’un kiza munɗa wede t’olliga ti bize nuuno me.»

Môolaguŋ t’a-kima t’uŋsuwo

16 «Taŋ booloŋ maŋ kun ki n’ wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n’ wolla.»
17 Iŋkino maŋ kane sanalliyagí oŋgo an di rootiyo diinayaŋ, an’de: «I-kaza moo me onamí ɗoŋ y’in rootiyo: Taŋ booloŋ maŋ in ki y’ wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey in di y’ wolla me, wo soŋ y’ede: Yi-kime k’ume Meega me?»
18 Maŋ kane an’de: «Onamí ɗoŋ yi rootiyo “taŋ booloŋ” miŋ, i-kaza moo me? In ki’n suune ye ita k’ono ɗoŋ yi rootiyo me.»
19 Isa y’a zuune kane an dehu an di y’ tonde me, maŋ y’an di ruute, y’ede: «Kune kun tondiso tudduguŋ miŋ a ono ɗoŋ n’un ruute, n’ede: “Taŋ booloŋ maŋ kun ki n’ wolla ye, wo saŋ maŋ taŋ booloŋ sey kun di n’ wolla” geŋ̃ŋo ko?
20 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Kune kun d’ôola wo kun di ɗillita, wo kane ɗoŋ duniya ulbaŋ aasa uŋse. Kun di lekka t’ulbe k’oodĩyo, saŋ ulbuguŋ a ôona t’uŋsuwo.
21 Geŋ aakede erewo addutú i t’umɓe k’ehiyo geŋ, ti ɗawilsa sommagi dondoŋ aame k’ehiyo geŋ me. Wo aame ti d’ehiyo ulo maŋ, dabaratú i-danɗiya, ulbutú i-d’isiyo uŋse kono ti ehe wedusu adda duniya.
22 Wo kune’ŋ aŋkeŋ̃ŋo kun lekko t’ulbe k’oodĩyo, wo ɗe saŋ maŋ n’un di’n wolla sey. Aame geŋ adduguŋ a ôona t’uŋsuwo, wo uŋsuwaguŋ gette wenɗa soo toŋ a aane un di-dagge umbo.
23 Onniyo gette t’iina maŋ, munɗa wede kun tonda nuŋ umbo. Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Munɗa wede kun tonda Meega ti sundó geŋ, y’un di y’ t’ela.
24 T’ume k’eesiyo bini aŋki munɗa ti sundó kun ki tunde ye. Kun tondo wo kun t’oona, iŋkino maŋ adduguŋ a ôona t’uŋsuwo.»

Isa duniya yi ti jiire

25 «Suldĩ pay geŋ n’un ruutite t’ono ombiɗe, wo ɗe onniyo t’îida maŋ n’un d’orba kereŋ̃ t’ono ombiɗe ye baa. Wo suldĩ pay ki Meega geŋ n’un ti’n roota kereŋ̃.

* **16:8 16.8** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 24.25.

26 Onniyo gette t’îida maŋ, ti sigguŋ kun
tonda munɗa ti sundó a bey Meega, wo
nuŋ ni ki y’ tonda ye baa kono kune me.
27 Yo Meega batum miŋ y’unni giyye
kono nuŋ kun ni giyye, wo kun umɓe nuŋ
n’iido’ŋ ti sirpa Raa me.
28 Nuŋ n’iido’ŋ t’ume Meegó ki duniya
me, wo aŋkeŋ duniya ni t’ooli, ni-kime
k’ume Meegó.»
29 Maŋ kane sanalliyagí an i di ruute,
an’de: «Aŋkeŋ onamá ki rootiyo eŋ kereŋ
baa, ombiɗe ye.
30 Aŋkeŋ kaye ay zuune kee ki suune
sulɗi pay, wo ki ki dehu wenɗa y’a ki
tonde ye baa. Kono kamo kaye ay umɓe
kee k’iido ti Raa.»
31 Isa y’an di ruute, y’ede: «Aŋkeŋ kun
umɓe baa ko?
32 Saŋ onniyo t’aana wo tod’tiŋ t’iina
baa, kun di-teepa wede soŋ k’umayí
k’umayí, kun di n’oola siidó. Wo ɗe nuŋ
siidó ye, kono Meega ti nuuno.
33 Sulɗi geŋ n’un ti’n ruute kono kun di
lekke ti toose ere ki nuŋ. Adda duniya
ette kun t’oona dabar, wo kun omɓoŋ kono
nuŋ duniya ni ti jiire.»

17

Isa yi tondiyo Raa ki sanalliyagí

1 Aame Isa y’an ti ruute iŋkino maŋ, y’a
t’umɓe edayí k’awwa ki kandaane wo y’a
ruute, y’ede: «Mee’ki nuŋ, peeɗo t’îide.
K’an ti kaza gooliko k’Ulá a ɗuwo, kono
Ulá toŋ y’an di-kize goolikadá te.
2 Yo Ulá ki d’ele toogo a tukki ɗuwo pay,
kono y’an t’ele lekkiyo ere ki daayum a
kane ɗoŋ pay kee ki ele geŋ me.
3 Lekkiyo ere ki daayum gette, i dehu an
di suune kee Raa wede ki kotto soo ɗaŋŋal,
wo i dehu an di suune nuŋ Isa Almasi wede
kee k’igibo.
4 Nuŋ adda duniya ette, goolikadá a
ɗuwo n’an ti-gize, wo naabo ere k’o elo
n’aase, ni-t’ize.
5 Mee’ki nuŋ, ti poone k’a okkima
duniya ɓotto geŋ, nuŋ o d’ede gooliko a
ɗaana kee. Aŋkeŋ tode gette a ɗaanadá
k’o t’eli.
6 A ɗuwo ɗoŋ kee ki biire t’adda duniya
wo k’o di’n ele geŋ, suma kee Raa n’an
ti gize. Kane ki kee wo k’o di’n elo, wo
onamá an di’n ziiɗa.
7 Aŋkeŋ kane an zuune sulɗi pay ɗoŋ k’o
elo a beezó eŋ, kane ettiyo ti kee,
8 wo ono ɗoŋ kee k’o elo geŋ, a kane nuŋ
n’an ti’n ruute. Kane an di’n ziiɗa bey sire,
an di zuune ki kotto nuŋ n’iido ti gulbe kee,
wo an d’umɓe i n’igibo kee me.
9 Nuŋ ni tondiyo kee’ŋ kono kane. Ni ki-
tondiyo kono ɗoŋ duniya ye, wo ɗe ni ki
tondiyo ki kane ɗoŋ kee k’o elo, kono kane
ki kee.
10 Sulɗi pay oo d’ede geŋ kane ki kee, wo
sulɗi ki kee ki nuŋ. Wo t’urzi sulɗi ɗoŋ k’o
elo geŋ nuŋ ɗuwo an di n’ t’imma.
11 Wo aŋkeŋ nuŋ duniya ni t’ooli ni-
kime k’ume kee, wo kane an lekka adda
duniya. Mee’ki nuŋ kee wede kamileŋ,
k’anni booho ti toogo sundá ere k’o ele,
kono an di lekke aa wede soo, aa kee ti
nuŋ kine aa wede soo.
12 Aame nuŋ ti kane geŋ, ni di’n boohiyo
ti toogo sundá ere k’o ele. N’an di’n buuhe,
ti diinayaŋ wenɗa soo toŋ i ki digge ye. I
digge wede soo kono a-t’iide a ono ɗoŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa*.
13 Aŋkeŋ ni-kime k’ume kee, wo ni
rootiyo ono eŋ nuŋ ɓotto adda duniya,
kono uŋsuwadó t’a koone ɓaadaŋ ki
ɓaadaŋ adda k’addaŋ.
14 Nuŋ onamá n’an ele a ɗoŋzá me, wo
kane ɗoŋ duniya an di’n giigira kono kane
ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki duniya ye.
15 Nuŋ ni ki tondiyo ɗoŋzá k’a ki’n aɗɗe
t’adda duniya ye, wo ni ki tondiyo k’anni
boohe ti Mohita k’oldîko gettiyo.
16 Kane ki duniya ye, aakede nuŋ toŋ ki
duniya ye.
17 Kane ki’n ooyo kese a kee t’urzi wede
ɗerec, kono onamá kane ɗerec.
18 Aakede kee ki n’igibo k’adda duniya
geŋ, nuŋ toŋ maŋ n’a ti’n t’igibe k’adda
duniya.
19 Wo kono kane geŋ nuŋ batum tuddó
n’a-t’uuye kese a kee, kono kane toŋ tud-
daŋ an ti-t’ooye kese a kee t’urzi wede
ɗerec.
20 Nuŋ ni ki-tondiyo kono ki kane ɗaŋŋal
ye, wo ki ɗoŋ pay i zaapa addaŋ a nuŋ
t’urzi k’ono ɗoŋ an an kizita.
21 Nuŋ ni ki tondiyo sey kono kane pay
an t’ise aa wede soo. Mee’ki nuŋ, aakede
kee kettiyo ti nuŋ wo nuŋ kettiyo ti kee
geŋ, kane toŋ an t’ise kettiyo aa wede soo,
kono ɗoŋ duniya an d’amɓe i n’igibo kee.
22 Gooliko ere kee k’o elo gette, nuŋ n’an
ele. Iŋkino kane an t’ise aa wede soo,
aakede kee ti nuŋ aa wede soo,
23 nuŋ ti kane wo kee ti nuŋ. T’urzi
geŋ an t’ise ɗoŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo,
iŋkino ɗoŋ duniya an di suuna i n’igibo
kee, wo sanalliyagó ki’ni giyye aakede ki
giyye nuŋ.
24 Mee’ki nuŋ, kane kee k’o’n elo, wo
nuŋ ni dehu ume wede nuŋ ni lekkey geŋ,
kane toŋ an di lekkey kay. Aame geŋ kane
an di wolley goolikadó ere k’o ele, kono
kee ki ni giyye ti poone t’ume k’a okkima
duniya ɓotto too.

* **17:12 17.12** Kun wollo adda mattup ki Soom 41.10.

25 Mee'ki nuŋ, kee wede ki diine. Ɗoŋ
ɓaadaŋ adda duniya an ki suune ye, wo
nuŋ ni ki suune, wo kane sanalliyagó toŋ
an zuune i n'igibo kee me.
26 Kee sundá n'an ti gize a kane me, wo
n'an di kiza sey sundá te, kono geyyiso ere
kee ki ni giyye gette, kane toŋ an di t'oona
kay, wo nuŋ batum miŋ ti kane aa wede
soo.»

18

Isa an yi ziiɗa ki tôwwo
(Matiye 26.47-56; Markus 14.43-50; Lik 22.47-53)

1 Aame Isa y'a ti ɗiŋge onamí iŋkino
maŋ, tiŋ geŋ ti sanalliyagí an t'iiziga, an
d'iŋgile, an di diipiɗa sorgile ki Sediroŋ.
Ti darga geŋ i d'ede jineene k'inda, Isa ti
sanalliyagí an t'iide adda.
2 Wo Ziidas, wede y'an di y' t'ela Isa a
bey ɗoŋ k'olmiɗayí geŋ, ume'ŋ yi y' suune
kono Isa ti sanalliyagí an sooru'ŋ daayum
k'ume geŋ me.
3 Iŋkino maŋ Ziidas y'an d'an t'iide
k'adda jineene gettiyo a asigiryagi ɗoŋ ki
Romeŋ, ti ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa kane
ɗoŋ deero ɗoŋ seɗeke ti Pariziyeŋ an
iiɗiba geŋ me. Kane asigiryagi geŋ an
ziki a beyɗaŋ lampiyagi, biŋgagi wo sulɗi
ɗeyyiso.
4 Wo ki Isa yoŋ yi suune sulɗi ɗoŋ
pay i aana me. Iŋkino maŋ y'a d'iide
k'ume kane, wo y'anni tunde, y'ede: «Kun
dehu'ŋ wee wee?»
5 Kane asigiryagi an i di'n gime on-
amí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger
Nazaret.» Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Nuŋ miŋ nuŋ.» Wo Ziidas wede y'an di
y' t'ela Isa a bey ɗoŋ k'olmiɗayí geŋ yoŋ a
diine kane.
6 Aame Isa y'an ruute «Nuŋ miŋ nuŋ»
maŋ, kane asigiryagi an di-gusiɗe k'ita, an
t'iɓi siiɗo ramama.
7 Isa y'anni tunde sey, y'ede: «Kun
dehu'ŋ wee wee?» Wo kane an i di'n gime
onamí, an'de: «Ay dehu Isa wede ti geeger
Nazaret.»
8 Isa y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ n'un
ruute ɗe me, nuŋ miŋ nuŋ. Aame kun
dehu nuuno maŋ, ɗoŋzó'ŋ kun oolo an
d'eŋgile.»
9 Geŋ iŋkino a onamí ɗoŋ yi ruute ki
poone'ŋ a-t'iide a urzizaŋ*, onamí ɗoŋ yi
ruute, y'ede: «Mee'ki nuŋ, ɗuwo ɗoŋ k'o
ele eŋ, soo toŋ ni ki digge ye.»
10 Maŋ Simo Piyer i-d'ede kasigara a
beezí, y'a t'iiɗiba, y'a-diikiɗa wede naabo
ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke, kuudí wede
k'ammade a ɗikke. Wede naabo geŋ sundí
Malkus.
11 Maŋ Isa yi di ruute a Piyer, y'ede:
«Kasigaradá ki ti t'elo saapatú. Kee
k'elkiyo miŋ kop ki dabar ere Meegó y'o
elo ette, n'a ki-ti dabira ye ko?»

Isa ti Anne mozigo goole ɗoŋ seɗeke
(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54; Lik 22.54)

12 Saŋ maŋ kane asigiryagi Romeŋ
ti goolayaŋ, wo ti asigiryagi deero
Yawudiyagi ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa geŋ,
Isa an di y' ziiɗa, an ti y' gittite.
13 An di-t'iide ki poone'ŋ di Anne eeme
Kayip. Kayip geŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke
a ozzine geŋ me.
14 Wo yo Kayip geŋ y'an di ruute ono a
deero Yawudiyagi me, y'ede: «Beehiye'ŋ
wedusu soo y'a t'inda kono ɗoŋ duuru pay
an d'utte†.»

Piyer yi giigira Isa
(Matiye 26.69-70; Markus 14.66-68; Lik 22.55-57)

15 Simo Piyer ti sanallusu soo geŋ an
daaniya Isa. Sanallusu wede soo geŋ,
mozigo goole ɗoŋ seɗeke yi y' suune, yi-
t'iide ti Isa soo k'adda booro ɓoy ki mozigo
goole ɗoŋ seɗeke me.
16 Wo Piyer geŋ y'a uupe paate a biza
bumɓu. Iŋkino maŋ sanallusu wede
mozigo goole ɗoŋ seɗeke yi y' suune geŋ
y'a d'uɗɗe, yi di ruute a ere naabo i
boohiyo biza bumɓu gettiyo, maŋ Piyer
toŋ yi-t'iide kay.
17 Aame y'ette k'adda geŋ, to ere naabo
i boohiyo biza bumɓu gette t'a yi tunde
Piyer me, t'ede: «Kee toŋ maŋ ti diine
sanalliyagi ki wedusu eṇṇo ɗee ɗa?» Piyer
yi di'n gime onamtú, y'ede: «Aha! Nuŋ ti
kane ye.»
18 Ume'ŋ reele, iŋkino maŋ kane ɗoŋ
naabo ti asigiryagi ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa
geŋ an di muɗɗe uwwo, an di kookiyo.
Piyer toŋ maŋ y'a-t'iide ti kane, yi-kookiyo
kay.

Mozigo goole ɗoŋ seɗeke ti Isa
(Matiye 26.59-66; Markus 14.55-64; Lik 22.66-71)

19 Aame geŋ yo mozigo goole ɗoŋ seɗeke
y'a iise tondiso k'Isa a tukki sanalliyagí wo
a dooyisadí.
20 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Munɗa
ombiɗe soo toŋ ni ki ruute ye. Ni ruute
onamó'ŋ kereŋ a ɗaana ɗoŋ duniya me.
Ni duuyite'ŋ daayum adda ɓoyɗi ɗoŋ in
di dooyiso, wo adda Ɓoy Raa, ume wede
Yawudiyagi pay an d'ollige.

* **18:9 18.9** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 6.39; 10.28; 17.12.
† **18:14 18.14** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 11.49-50.

21 Ɗe ki moo me ki ni tondiso me? Ki tondo'ŋ ɗoŋ i n'illiga a munɗa wede n'an ruute. K'ollo, munɗa wede nuŋ n'an ruute, an yi suune.»
22 A ono ɗoŋ Isa yi ruute iŋkino geŋ, i d'ede asugursu i boohiyo Ɓoy Raa y'ôhire a ume geṉṉo, y'a yi ɓitte Isa me, wo y'a ruute, y'eɗe: «A mozigo goole ɗoŋ seɗeke miŋ ki di rootiyo iŋkino ko?»
23 Isa yi di ruute, y'ede: «Munɗa wede ni ruute ulsu'ŋ too me? Ki ki y' kazi ɗo. Wo ni ruute'ŋ ɗerec maŋ, ki moo me ki di n' ɓattiya me?»
24 Iŋkino maŋ Anne y'a y'igibe kaŋ kettiso di Kayip mozigo goole ɗoŋ seɗeke.

Piyer y'a giigira Isa sey
(Matiye 26.71-75; Markus 14.69-72; Lik 22.58-62)

25 Aame geŋ Piyer yo ede a biza k'uwwo, yi kookiyo. An di y' tunde, an'de: «Kee toŋ ti diine sanalliyagi ki wede eṉṉo ɗee ɗa?» Maŋ Piyer y'a yi giigira, y'ede: «Aha! Nuŋ ti kane ye.»
26 Ti diine ɗoŋ naabo ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke geŋ, i d'ede wede ede yoŋ taasa ki wede Piyer y'a-ɗîkke kuudí geṉṉo, yi di ruute, y'ede: «Wo kee eŋ, ni ki wullo ti yode adda jineene ɗee ɗa?»
27 Maŋ Piyer y'a yi giigira sey Isa me. Aame geŋ uzu y'a îile.

Isa a ɗaana goole siiɗo
(Matiye 27.1-2,11-14; Markus 15.1-5; Lik 23.1-5)

28 Saŋ maŋ ti soohe walak, ti di Kayip Isa an di t'iide di Pilat, yoŋ Romeŋ goole siiɗo. An iiney maŋ, kane deero Yawudiyagi an ki d'iide ye k'adda ɓoy me, kono an ki dehu an ki-t'ise ganigi a urzi k'oogiradaŋ ye, kono an d'ooma omɓo tarnaape Pak ki Yawudiyagi.
29 Iŋkino maŋ Pilat y'a t'uɗɗe, y'an uuney paate. Aame yi'n uuney maŋ, y'anni tunde, y'ede: «Wede eŋ kun yi zikiye'ŋ ki moo me?»
30 Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aame yi k'ize munɗa ulsu ye maŋ, ay di y' seeɗo ay a d'etto ko?»
31 Maŋ Pilat y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ ooho, kune batum kun ti y' waako, kun ɗekkoy booro aa oogiraguŋ ti rootiyo.» Maŋ kane Yawudiyagi an i di ruute, an'de: «Oogoro t'ay k'ele urzi ki tôwwo wedusu ye.»
32 Geŋ iŋkino a-t'iide a ono ɗoŋ Isa yi ruute a urzi k'untadí, kaŋ mummino untadí ere yi t'inda te.
33 Iŋkino maŋ Pilat y'a-gime k'adda ɓoy, y'a yi wiike Isa me, wo y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ mozigo Yawudiyagi ko?»
34 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Onamá ɗoŋ ki rootiyo eŋ, ilke'ŋ kee kunuŋ, a-gize'ŋ ɗuwo ko a tukki nuŋ me?»
35 Maŋ Pilat yi di ruute, y'ede: «Nuŋ Yawudusu ko? I ki ziiɗo'ŋ ɗoŋ siiɗadá ti deero ɗoŋ seɗeke oo d'iido me. K'izo moo me?»
36 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Nuŋ mozikadó a siiɗo ettiyo ye. Aame mozikadó ki duniya ettiyo maŋ, ɗoŋzó an d'obbira arka, an k'ooli, an di n' seeɗa, an an di n' t'ele bey deero Yawudiyagi ye. Wo iŋkino ye, aŋkeṉṉo mozikadó a siiɗo ettiyo ye.»
37 Iŋkino maŋ Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee'ŋ kaciŋ mozigo ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye aa ki ruute, nuŋ mozigo. Kono iŋkino nuŋ an di n'ehe wo n'a iido k'adda duniya, n'an di kize urzi wede ki ɗerec, wo kane ɗoŋ i dehu urzi wede ki ɗerec geŋ, an d'ollige onamó.»
38 Maŋ Pilat y'a tunde Isa, y'ede: «Wo ɗerec, i-kaza moo me?»

Pilat ti deero Yawudiyagi

Aame Pilat y'a ti ruute iŋkino maŋ y'a t'iiziga, y'a t'uɗɗe k'ume Yawudiyagi sey. Y'iide'ŋ y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ me, a tukki wede eŋ munɗa ulsu ni k'uune ye.
39 Wo ɗe aa daayum kun d'isiyo a tarnaape Pak ki Yawudiyagi maŋ, n'un d'aɗɗiya wedusu t'adda daŋgay, wede aa adduguŋ i dehu. Geŋ kun dehu n'un t'aɗɗo mozigo Yawudiyagi ko?»
40 Iŋkino maŋ kane an d'iise ɗollite, an'de: «Aha, yode ye! K'ay t'aɗɗî'ŋ Barabas! Aha, yode ye! K'ay t'aɗɗî'ŋ Barabas!» Wo yo Barabas geŋ, yoŋ wede ɗekkiyo k'urzi.

19

Isa an y'okko maade

1 Iŋkino maŋ Pilat y'an di y'ele Isa a asigiryagi, an di y' kosse ti marpa.
2 Asigiryagi an di gini kaɗumul k'ahimagi an i-t'usse eedí, wo an d'umɓe kalle teeze an i di t'usse.
3 Maŋ an aa d'ettiyo goppoŋ k'ume yode, an d'eesiyo: «Toosadá mozigo Yawudiyagi no! Toosadá mozigo Yawudiyagi no!» Wo an di y' daŋyisa.
4 Pilat y'a t'uɗɗe sey, wo y'an di ruute Yawudiyagi, y'ede: «Kun ollo, nuŋ Isa n'un di y'aɗɗo paate, wo kun suuno a tukki yode eŋ nuŋ munɗa ulsu ni k'uune ye, i di t'îde k'unto me.»
5 Maŋ Isa y'a t'uɗɗe paate ti kaɗumul k'ahimagi a eedí, wo ti kalle teeze. Wo Pilat y'an di ruute, y'ede: «Kun wollo wede'ŋ eṉṉo!»
6 Aame deero ɗoŋ seɗeke ti asigiryagi ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa an wulle Isa maŋ,

an d’iise ɗollite, an’de: «Ki ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko! Ki ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat y’an di ruute, y’ede: «Kun’do, i ti y’ taakoy kune ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko me, kono nuŋ a tukki yode eŋ munɗa ulsu ni k’uune ye, i di t’ído k’unto me.»

7 Maŋ kane deero Yawudiyagi an i di ruute, an’de: «Kaye’ŋ ay d’ede oogoro, wo a urzi k’oogoro y’a t’inda kono yi-t’ize tuddí yoŋ Ulo Raa.»

8 Aame Pilat y’illiga ono geṇṇo maŋ, y’a urgiɗe ɓaadaŋ.

9 Yi-t’iide k’adda ɓoy, maŋ y’a tunde Isa, y’ede: «Kee k’ettiyo’ŋ ti too me?» Wo yo Isa yi d’annugu ɗeɗɗek, onamí’ŋ yi-ki’n kama ye.

10 Iŋkino maŋ Pilat yi di ruute, y’ede: «A nuuno miŋ, kee ki d’annugu me? Kee ki ki suune ye ko nuŋ oo d’ede toogo n’aane n’a-d’eeze, wo n’aane n’a ki ti taake ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko me.»

11 Isa yi di ruute, y’ede: «Kee’ŋ a-k’ede toogo a tukki nuuno ye, daa k’ere Raa y’a-k’ele ye maŋ. Kono kamo, wede y’an ele nuŋ a beezá geŋ, yoŋ wede k’oldíko a jiire kee.»

12 Tiŋ geŋ Pilat y’a iise dehu k’urzi yi-d’eeze a Isa, wo kane deero Yawudiyagi an d’iise ɗollite, an’de: «Wede eŋ ki iiza maŋ, ɗuwo an di suuna kaciŋ kee’ŋ laŋze ki mozigo goole ki Romeŋ ye. Wede yi ti t’isiyo tuddí aa mozigo geŋ, y’olmiɗe mozigo goole ki Romeŋ.»

13 Aame Pilat y’illiga iŋkino maŋ, Isa y’a y’uɗɗe ti paate, wo yoŋ y’a-guune ekki kaakido booro. Ume geŋ an iiziga ti kaŋgiragi deero, an di y’ waaku Gabata* t’ono ɗoŋ k’Eber me.

14 Iŋkino maŋ soggo tarnaape Pak ki Yawudiyagi geŋ, a peeɗo t’ize diine maŋ, Pilat y’an di ruute Yawudiyagi, y’ede: «Kun wollo, mozigaguŋ eṇṇo!»

15 Maŋ kane an d’iise ɗollite, an’de: «Ki y’ôodo, ki y’ôodo, ki ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat y’an di ruute, y’ede: «Kun dehu mozigaguŋ n’a ti y’ taako ekk’undumu geṇṇo ko?» Kane deero ɗoŋ seɗeke an i di’n gime onamí, an’de: «Mozigayey ti doolo’ŋ umbo. Mozigayey miŋ yoŋ soo, mozigo goole ki Romeŋ.»

16 Iŋkino maŋ Pilat y’an di y’ele Isa a beezaŋ, kono an ti y’ taake ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko. Maŋ kane asigiryagi an ti y’ ziiɗa.

Isa ti undumzí
(Matiye 27.32-44; Markus 15.21-32; Lik 23.26-43)

17 Isa yode batum y’a t’umɓe undumzí an di y’ taakey, y’a t’uɗɗe t’adda geeger me, y’a iŋgile k’ume wede an yi waaku «osse k’eego», t’ono ɗoŋ k’Eber an yi waaku Golgota†.

18 Aame an iiney a ume geṇṇo maŋ, asigiryagi an ti y’ tiike Isa ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko. Wo an aa tiike ɗoŋ sire a sirpa k’Isa me, wede soŋ t’undumzí a kese k’ammade, wede soŋ t’undumzí a kese geelo, wo Isa a diine.

19 Pilat y’an d’ele urzi an a di riiṇe ekki pakirte, an a-ti tiike ekk’undumu geṇṇo: «Isa wede ti geeger Nazaret, mozigo Yawudiyagi.»

20 Raaŋiya gette Yawudiyagi ɓaadaŋ an di girite, kono ume wede an di tiike Isa geŋ yoŋ goppoŋ ti geeger te, wo raaŋiya gette an riiṇe t’ono ɗoŋ k’Eber, t’ono Romeŋ wo t’ono Girek pây.

21 Aame kane deero ɗoŋ seɗeke Yawudiyagi an wulle raaŋiya gettiyo maŋ, an d’iide an d’uuney Pilat, wo an i di ruute, an’de: «Raaŋiya ere yoŋ “mozigo Yawudiyagi” gette mentú. Ki raaŋa: “Wede eŋ yi-t’ize tuddí, y’ede yoŋ mozigo Yawudiyagi.”»

22 Maŋ Pilat y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Nuŋ ni riiṇe geŋ, ni riiṇe baa.»

23 Aame asigiryagi an ti y’ tiike Isa ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko maŋ, kallagí an di ziki, an di dikkiɗa omagi piɗe, wede soŋ yi d’umɓe d’umɓe. I d’iili kallayí goole, yoŋ geŋ an indigo miŋ iŋkino baa, t’awwa a-ti ɗiige ɗandí daa yeppiyo.

24 Asigiryagi an di ruute tuddaŋ, an’de: «Yo eŋ in ti y’ sittite ye, in t’iso teltel muntelliyo, wede tuuku i t’iira maŋ, y’a t’amɓa.» Geŋ iŋkino a-t’iide a ono ɗoŋ an riiṇe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Kallagó an di dikkiɗa, wo kallayó goole an t’ize teltel muntelliyo‡.» Geŋ iŋkino munɗa wede asigiryagi an ize me.

25 A sirpa k’undumu wede an di tiike Isa geŋ, an t’îhira meedí, teema meedí, Mariyam ere Kilopas, wo Mariyam ere ti siiɗo Magdalla.

26 Isa yi wolliyo’ŋ meedí, wo a sirpatú sanallusu wede yi y’ giyye geṇṇo. Maŋ yi di ruute a meedí, y’ede: «Mek’ki nuŋ, mi wollo ulí eṇṇo.»

27 Saŋ maŋ yi di ruute a sanallusu geŋ, y’ede: «Ki wollo, meedá gettiyo.» Iŋkino

* **19:13 19.13** ***Gabata:*** Geŋ i-kaza bere, an iiziga ti kaŋgiragi deero, an di sooru t’eego. † **19:17 19.17** ***Golgota:*** Geŋ i-kaza osse i deeyiso aa osse k’eego wede. ‡ **19:24 19.24** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.19.

maŋ t'ume geŋ sanallusu y'a ti wiike Mariyam di yode.

Isa y'a t'ihe
(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41; Lik 23.44-49)

28 Tiŋ geŋ, Isa y'a zuune suldi pay a ti dinge, maŋ y'a ruute, y'ede: «Nuŋ ôrme.»
Yi ruute iŋkino kono a-t'ette a ono doŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa§.
29 Aame geŋ i d'ede keyye ɓoo ti toote suddo k'iŋ̃ni k'inda biŋ̃. Asigiryagi an d'umɓe buudɛ, an a di gitte a biza k'undumu aa koyile sundí izop. An di zulpe adda toote geŋ̃ŋ̃o, maŋ an i-t'usse a bize k'Isa.
30 Aame Isa y'uwwe toote geŋ̃ŋ̃o maŋ, y'a ruute, y'ede: «Pay a ti diŋge.» Iŋkino maŋ y'a t'uttile eedí ki siido, maŋ y'a iili undí t'a t'udɛ, y'a-t'ihe.

31 Aakede kane Yawudiyagi an okkime tuddaŋ soggo'ŋ onniyo puukiyo geŋ, kane deero Yawudiyagi an ki dehu doŋ an ti'n tiike ekk'inda doŋ zaapu t'ekk'eebaŋ kaŋ tontilko geŋ, nundanzaŋ an ki lekke ekk'indanzaŋ ye, kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ette, tod'te onniyo ere majjaanawa a jiire. Iŋkino maŋ an d'iide, an tunde Pilat, an'de: «Urzi ede maŋ k'an rooto an di damɓe zoŋdaŋ an di t'inda, wo an ti'n deego t'ekk'inda me, an t'ottiba ki poone onniyo ere ki puukiyo t'a aana geŋ me.»
32 Maŋ Pilat y'a igibe asigiryagi. An d'iide, an d'iise ti doŋ sire an tiike ti Isa soo geŋ̃ŋ̃o. Wede ki poone an di dimɓe zoŋdí, saŋ wede ki sirwe.
33 Aame an iide k'ume k'Isa maŋ, an wolliyo'ŋ yoŋ y'inda. Iŋkino maŋ an d'iili an ki dimɓe ye baa zoŋdí me.
34 Wo asigursu soo ti diine kane asigiryagi geŋ, y'a yi giira Isa ti arku a sirpadí, maŋ a kaamiki a udɛ puuzo ti ahu.
35 Wede eŋ yi wulle t'edayí suldi pay geŋ me, doo miŋ yi rootiyo taayadaŋ me, wo onamí eŋ yi rootiyo derec. Yoŋ yi suune yi rootiyo ono doŋ derec, kono kune toŋ kun d'amɓe kay.
36 Iŋkino maŋ suldi pay eŋ a iina, kono a-t'ette a ono doŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ossayí soo toŋ i ki dahima ye*.»
37 A ume doolo toŋ ede an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Saŋ onniyo soo wede an yi giira geŋ, an di y' wolla†.»

Doŋ eliyo Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47; Lik 23.50-56)

38 Saŋ maŋ tiŋ geŋ i d'ede wede soo sundí Yusup ti geeger k'Arimate. Yoŋ geŋ sanallusu k'Isa, wo yi k'oodíbe itadí ye kono y'orgiso a deero Yawudiyagi. Y'iide'ŋ, y'a uuney Pilat, y'a yi tunde kono y'a ti y' deege nuune k'Isa me. Maŋ Pilat y'a iyye. Yusup y'iide'ŋ, y'a ti y' diige nuune t'ekk'undumu me.
39 Nikodem, wede onniyo soo y'a iide k'ume k'Isa a didɛo geŋ, y'a iide kay. Yi ziki dunnu sundí mirr kalsiya ti suldi doolo eedíyadaŋ uŋse, attidi suma jeenu ada g'adɛo.
40 Iŋkino maŋ Yusup kane ti Nikodem an t'umɓe nuune k'Isa, an a-d'iɓiti suldi eedíyadaŋ uŋse, an di ŋ̃ilpiyo ti sarwilagi, an aa d'oɓite suldi eedíyadaŋ uŋse, an di ŋ̃ilpiyo ŋ̃ilpiyo. An t'ize aa a urzi k'ottibe Yawudiyagi.
41 Goppoŋ ti ume an tiike Isa ekk'undumu geŋ i d'ede jineene, wo adda jineene gette i d'ede muuzo aware, wendɛ soo toŋ an k'eele ye.
42 An t'eele nuune k'Isa adda muuzo gettiyo kono tod'te goppoŋ. Suldi geŋ ize a onniyo jima, Yawudiyagi an okkime tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo ti t'eesa.

20

Muuzo guguba
(Matiye 28.1-10; Markus 16.1-8; Lik 24.1-12)

1 A onniyo dumas ti soohe walak peedo daa koliyo, Mariyam ere ti siido Magdalla t'a iŋgile ki biza muuzo k'Isa. Aame t'iiney maŋ, ti wolliyo'ŋ zumbulu wede an duŋkile a biza muuzo geŋ, doŋkilso a kese.
2 Iŋkino maŋ t'a-gime kaŋ okko. T'iide'ŋ, t'a uuney Piyer kane ti sanallusu soo, wede Isa yi y' giyye geŋ̃ŋ̃o, wo t'an di ruute, t'ede: «Galmeega aŋ wendɛ an t'iidíba t'adda muuzo me, wo an di zaapey a tundɛ koo maŋ ay ki suune ye.»
3 Aame Piyer kane ti sanallusu soo geŋ an illiga iŋkino maŋ, an t'iiziga an d'iŋgile ki biza muuzo.
4 Sirwaŋ pay an zide okko, wo de yo sanallusu soo geŋ y'okko ɓaadaŋ i jiire Piyer y'a iiney kaaga a biza muuzo me.
5 Y'iiney maŋ, y'aa d'uttile, yi ŋooŋiyo k'adda muuzo. Yi wolliyo'ŋ sarwilagi doŋ an di ŋ̃ilpe'ŋ booyiso a siido, wo k'adda'ŋ yi-ki t'iide ye.

§ **19:28 19.28** Kun wollo adda mattup ki Soom 69.22 wo 22.16. * **19:36 19.36** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.46 wo Nombire 9.12. † **19:37 19.37** Kun wollo adda mattup ki Zakari 12.10.

6 Taŋ booloŋ maŋ, Simo Piyer y'a d'iiney,
yi-t'iide k'adda muuzo. Yi wolliyo'ŋ sar-
wilagi ɗoŋ an di ɲilpe'ŋ booyiso a siiɗo.
7 Wo sarwilagi ɗoŋ an di gitte bizí'ŋ geŋ,
kane'ŋ lobiɗe zaapu a kese siidaŋ ti ɗoŋ
an di ɲilpe tudde'ŋ kaŋ soo ye.
8 Iŋkino maŋ sanallusu wede iiney a biza
muuzo kaaga geŋ, yi-t'iide kay, y'a wulle,
wo y'a umɓe Isa yi-bilɗe.
9 Bini onniyo gettiyo toŋ, kane sanal-
liyagi ita k'ono geŋ an ki zuune ye ɓotto,
ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa, saŋ Isa y'a-balɗa ti diine ɗoŋ unto geŋ
me*.
10 Saŋ maŋ kane sanalliyagi sire geŋ an
di-gime, an d'aahe ki ɓoozaŋ.

Isa ti Mariyam ere ti siiɗo Magdalla
(Markus 16.9-11)

11 Saŋ maŋ Mariyam gette t'aa gime ki
biza muuzo sey. T'iide'ŋ, t'a t'îhira ti
paate a biza muuzo, ti-môolo. Kaŋ môolo
geŋ t'a t'uttile, ti-ŋooŋiyo k'adda muuzo.
12 Ti wolliyo'ŋ adda'ŋ maaleekiyagi sire
ossiyo ti kallagi tuwardî an lekkiyo a ume
an di ziipe nuune k'Isa. Wede soŋ a ume
k'eedí, wo soŋ a ume zoŋdí.
13 Kane maaleekiyagi geŋ an di-tunde,
an'de: «Erewo no, mi môolo moo me?»
Tod' t'an di'n gime onamaŋ, t'ede: «Ni
môolo Galmeegó, aŋ wenɗa an t'iiɗîba, wo
ni ki suune ye an di-zaapey a tunɗa me.»
14 Aame ti rootiyo geŋ t'a gilɗe, wo ti
wolliyo'ŋ Isa yi t'îhira a ume geŋ̰ŋ̰o, wo
t'a ki y' zuune ye.
15 Saŋ maŋ Isa y'a ti tunde, y'ede:
«Erewo no, mi môolo moo me, wo mi dehu
wee wee?» Wo to Mariyam t'elkiyo i ti
tondiyo wede jineene, maŋ t'a yi tunde,
t'ede: «Wede no, koo i t'iiɗîba nuune k'Isa
kee maŋ, k'o kazi ume k'a ziipe a tunɗa'ŋ,
n'ette n'a t'amɓo.»
16 Isa y'a ti wiike ti sundutú, y'ede:
«Mariyam.» T'a-gime edatú'ŋ k'ume yode,
wo ti di ruute t'ono ɗoŋ k'Eber, t'ede:
«Rabuni.» (I-kaza «wede dooyisadó.»)
17 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'odo
botte ye, kono nuŋ ni ki gili k'ume Meegó
ye ɓotto. Wo koŋ, m'odo k'ume zemɓadó,
m'an rootoy nuŋ ni kili k'ume Meegó wede
a kune toŋ Meeguguŋ kay, k'ume Raazó
wede a kune toŋ Raaguŋ kay.»
18 Iŋkino maŋ Mariyam ere ti siiɗo Mag-
dalla gette, t'a iŋgile k'ume sanalliyagi.
T'iide'ŋ t'ede ti yi wullo Galmeega me, wo
t'an di-ruute ono ɗoŋ yi ruuto me.

Isa yi gize tuddí a sanalliyagi
(Matiye 28.16-20; Markus 16.14-18; Lik 24.36-49)

19 A onniyo dumas gettiyo batum a lohe
maŋ, sanalliyagi k'Isa an t'ugiye adda ɓoy,
boha'ŋ an a-t'ippite ti kerle kono an orgiso
a deero Yawudiyagi. Aame kane an lekkiyo
adda geŋ, Isa y'an uuney an wolliyo'ŋ
yi t'îhira a diinayaŋ, maŋ y'an di ruute,
y'ede: «Toose ti koona ti kune.»
20 Aame y'an ti ruute iŋkino maŋ, saŋ
y'an d'iise kazita beyɗí ti ume wede an yi
giira a sirpadí. Wo kane sanalliyagi ulbaŋ
uŋse an wulle Galmeegaŋ geŋ me.
21 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Toose ti
koona ti kune. Aakede Meegó yi n'igibo
k'adda duniya geŋ, kune toŋ n'un di'n
agiba k'adda duniya kay.»
22 Y'a ti ruute iŋkino maŋ, y'an di biiha
maaye a tukki kane, wo y'an di ruute,
y'ede: «Kun soodo Unde Kamileŋ.
23 A wede tuuku kun i t'iza tambobino a
oldîkadí maŋ, Raa toŋ yi t'isa tambobino
kay a oldîkadí te, wo a wede kun i ki t'iza
tambobino ye maŋ, oldîkadí Raa yi-k'isa
tambobino ye kay.»
24 Onniyo ere Isa y'uuney sanalliyagi
geŋ, sanallusu wede an yi waaku Tomas,
sundí soo Ulo Rooŋo, yoŋ ti diine sanal-
liyagi kane koomat makumu sire geŋ, yoŋ
umbo.
25 Aame Tomas y'iina maŋ, kane sanal-
liyagi oŋgo an i di ruute, an'de: «Kaye ay
yi wulle Galmeega me!» Wo ɗe Tomas y'an
di ruute, y'ede: «Aame ni ki wulla ume
an di y' tiike ti ponte a beyɗí ye, aame ni
ki t'eela yelsadó adda buldo ponte ye, wo
beezó eŋ ni ki t'eela a buldo ere an yi giira
a sirpadí ye maŋ, onamguŋ eŋ ni k'amɓa
ye.»
26 Onniyo dumas ki ɗaana maŋ, kane
sanalliyagi an t'ugiye sey adda ɓoy, wo
onniyo gette Tomas toŋ ti kane baa. Boha
an aa t'ippite ti kerle, maŋ Isa y'an di'n
uuney sey, y'a t'îhira a diinayaŋ, y'an di
ruute, y'ede: «Toose ti koona ti kune.»
27 Saŋ maŋ yi di ruute Tomas, y'ede:
«Kee ki wollo beyɗó me, k'agibi yelsadá,
ki t'eelo adda. K'eli beezá pây ki t'agiba
adda sirpadó, wo ki niikiyo'ŋ k'a oolo baa,
ki zaapo addá a nuuno.»
28 Maŋ Tomas yi di ruute, y'ede: «Kee
Galmeegó, wo kee Raazó.»
29 Isa yi di ruute, y'ede: «Kee ki ziipe
addá a nuŋ kono ki ni wulle t'edayá, wo
uŋsuwo a kane ɗoŋ an ki n' wulle ye wo
an di ziipe addaŋ a nuŋ.»
30 Isa y'ize'ŋ suldî k'armika ɓaadaŋ a
ɗaana sanalliyagí me, wo kane raaŋiya
pay ye adda mattup ette.
31 Ono ɗoŋ soo raaŋiya adda mattup ette,
kono kun d'amɓe Isa yoŋ Almasi Raa yi

* **20:9 20.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10.

biire, wo Ulo Raa. Wede y'umɓe a sundí maŋ, yi di t'ela lekkiyo ere ki daayum.

21

Isa yo a biza bar ki Tiberiyat

1 Aame sulɗi geŋ i t'iŋgile maŋ, Isa y'an di-gize tuddí sey a sanalliyagi a biza bar ki Tiberiyat. Kun wollo mummino me y'an di-gize tuddí te.

2 Simo Piyer, Tomas wede an yi waaku Ulo Rooŋo, Natanayel wede ti Kana siiɗo Galile, iŋ̃ni Zebede, wo sanalliyagi k'Isa sire ti doolo, kane pay geŋ an lekkiyo kaŋ soo.

3 Maŋ Simo Piyer y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ni t'ette sawwiya puuni.» Wo kane an i di ruute, an'de: «In t'ette soo.» Iŋkino maŋ an d'iŋgile, an iiney maŋ an di gili adda tooko, an d'iise sawwiya. A diɗɗo gette an ziwwe kee, puuniso soo toŋ an k'umɓe ye.

4 Ume i t'umpile maŋ, Isa y'a t'îhira a biza bar, wo kane sanalliyagi an ki y' zuune ye.

5 Iŋkino maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Iŋ̃ni ki nuŋ, puuni kun uune ɗey?» Kane an i di'n gime onamí, an'de: «Aha, ay k'uune ye.»

6 Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun seɗɗo lebiɗo ki kese k'ammade tooko, wo kun t'oona puuni me.» Maŋ an di ziɗɗe lebiɗo ki kese k'ammade ki tooko. An iise argu maŋ, k'amɓu k'adda tooko an k'aaniya ye kono puuni'ŋ ɓaadaŋ, lebiɗo ɓoo.

7 Sanallusu wede Isa yi giyye geŋ, yi di ruute a Piyer, y'ede: «Eŋ Galmeega!» Aame Piyer y'illiga eŋ Galmeega maŋ, kallayí wede goole yi t'iiɗiba geŋ yi t'usse, yi-ti ɗiige adda k'ahu.

8 Wo kane sanalliyagi ɗoŋ soŋ an d'ettiyo ti tooko, an d'argu lebiɗo ɓoo ti puuni gettiyo, kono kane'ŋ ti zeŋge dokki ye, suma k'oole meeda sire ɗaŋŋal.

9 Aame an ti ɗiige a siiɗo maŋ, an wolliyo'ŋ puuni ossiyto a biza k'uwwo, wo mappa a kese.

10 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Puuni ɗoŋ kun ziko geŋ, kun soki miibi.»

11 Simo Piyer y'a di gili adda tooko, y'a-t'irgo siiɗo lebiɗo ti puuni ɓoo gette, adda puuni deero, meeda uto ada paat makumu aɗo, toŋ lebiɗo a ki zitte ye.

12 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'di, kun ooma.» Iŋkino maŋ an d'iide, wo ti diine sanalliyagi wenɗa soo toŋ umbo a yi tonde, y'a t'eese: «Kee wee wee me?» Ɗerec, kane an yi zuune yoŋ Galmeega me.

13 Isa y'aa d'iide, y'a t'umɓe mappa, y'an di-dikkiɗa, wo puuni toŋ y'an d'eele.

14 Eŋ k'aɗuwe Isa y'an kaza tuddí a sanalliyagí, t'ume yi-bilɗe ti diine ɗoŋ unto me.

Isa ti Piyer

15 Aame an t'iimi maŋ, Isa y'a tunde Simo Piyer, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye a jiire kane eŋ̃ŋo ko?» Simo yi di'n gime onamí, y'ede: «Ẽyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso iŋ̃ni damɓamó.»

16 Y'a yi tunde ki sirwe, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Yoŋ yi di'n gime onamí, y'ede: «Eyye Galmee'ki nuŋ, kee ki suune nuŋ ni ki giyye me.» Isa yi di ruute, y'ede: «Ki booho damɓamó.»

17 Saŋ maŋ y'a yi tunde k'aɗuwe sey, y'ede: «Simo ulo ki Zaŋ, kee ki ni giyye ko?» Aame yi y' tunde k'aɗuwe sey «Kee ki ni giyye ko?» maŋ, Piyer y'a t'ize sommagi dondoŋ, wo yi di ruute, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, kee ki suune sulɗi pay, wo ki suune ni ki giyye me.» Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «K'elso damɓamó.

18 Ɗerec iŋkino wo n'a di rooto: Aame kee'ŋ obulsu geŋ ki kettiyo serrayá ti siidá, wo ki d'ettiyo k'ume wede aa addá i dehu, wo aame ki t'iza gôole maŋ, beyɗá k'an onɗa sokeŋ, a di ketta serrayá wede doolo, wo y'a-da t'etta k'ume wede ki ki deha ye.»

19 Isa yi rootiyo iŋkino kono yi kaza t'urzi mummino Piyer yi t'inda, wo a t'ela tamma a Raa me. Aame y'a ti ruute iŋkino maŋ, a Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki ni daani.»

20 Maŋ Piyer y'a gilɗe, yi wolliyo'ŋ sanallusu wede Isa yi giyye geŋ̃ŋo ti daraŋ me, wede onniyo soo aame an ombo geŋ, y'aa d'uttile k'ume k'Isa, y'a yi tunde, y'ede: «Galmee'ki nuŋ, wee wee wede a ki ti k'owila me?»

21 Piyer yi y' wulle maŋ, y'a tunde Isa, y'ede: «Galmeegó, wo a yode eŋ i-d'aana moo me?»

22 Isa yi di ruute, y'ede: «Ni dehu maŋ, y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye, ki ni daani daaniya.»

23 Iŋkino maŋ rabila gette a-tiipe, zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an d'illiga, sanallusu geŋ yi ki t'inda ye. Wo ki too maŋ Isa yi ki ruute ye a Piyer sanallusu geŋ yi ki t'inda ye me, wo ɗe yi ruute'ŋ, y'ede: «Ni dehu maŋ y'a lekke bini kamadó ki duniya, wo kee'ŋ seezá ye.»

24 Yode sanallusu geŋ̃ŋo i rootiyo taaya ki sulɗi geŋ me, wo y'a ti'n riiŋe. Wo ay suune onamí yi rootiyo eŋ ɗerec.

25 Isa y'ize sulɗi ti doolo toŋ ɓaadaŋ, wo aame an ti'n raaŋe pay soo ti soo maŋ, n'elkiyo duniya pay ette ti ki'n amɓe ye mattupiyagi ɗoŋ an raaŋe me.

Naabo ɗoŋ zina
k'Isa Almasi

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Lik yi riiŋe. Mattup ki Naabo ɗoŋ zina k'Isa Almasi ette t'in kaza mummino ɗoŋ zina k'Isa an niibe me. Y'a ruute soŋ mummino Unde Kamileṉ t'a ɗiige ekki ɗoŋ zina k'Isa wo an d'izire adda geegiryagi an di gizite Rabila Majjaanawa ti toogo k'Unde Kamileṉ me. Wo suldi ɗoŋ ooṉe ti dabar ere an uune a urzi naabadaŋ geŋ, yi ti'n ruute pây adda mattup ette.

Ti kaaga geŋ kane Yawudiyagi an ilke ono Raa a kane ɗaŋŋal. Lik adda mattup ette y'a ruute mummino kane ɗoŋ zina k'Isa an di gizite Rabila Majjaanawa a ɗoŋ Yawudiyagi ye me.

Wo yi ruutite ɓaadaŋ a urzi naabo ɗoŋ zina sire an ize gettiyo, kane miŋ Piyer ti Pool. Piyer y'a gizite ono Raa a ɗoŋ ki geeger Zeruzalem, bini ɗoŋ ɓaadaŋ an ziipe addaŋ a Isa wo an seeɗu zakiɗi eego. Wo ki yode Pool y'a gizite urzi k'Almasi adda geegiryagi ki ɗoŋ kane Yawudiyagi ye. Mattup ette t'in kaza a kine, i dehu in di kizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi adda duniya pay.

Ɗoŋ zina k'Almasi a Zeruzalem

1 Teyopil mee'ki nuŋ, nuŋ adda mattupadó ere ki poone, ni riiŋe suldi ɗoŋ pay Isa y'ize wo yi duuye ɗuwo t'ume k'eesiyo,
2 bini onniyo ere Raa y'a y'umɓe k'awwa ki kandaane. Wo ki poone y'a y'amɓa geŋ, ti toogo k'Unde Kamileṉ y'an di ruute suldi ɗoŋ an d'ise a ɗoŋ zindí ɗoŋ yi biire.
3 Aame yi dibire bini y'inda wo yi bilɗe maŋ, y'an di gize tuddí te a kane ɗoŋ zindí t'urzi ɓaadaŋ, geŋ i-kaza yoŋ ki kotto yibilɗe. Wo adda k'onniyo ada piɗe geŋ tuddí y'an di gize, wo y'an di gizite suldi ɗoŋ ki Moziko Raa.
4 Onniyo soo an ti guune omɓo ti kane geṉṉo maŋ, y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo koɗuwo, ti Zeruzalem eŋ kun arga tunɗa ye, kun dello munɗa wede Meega Raa yi ruute y'un t'ela, aa kun illiga n'un ruute ti bizó.
5 Ti poone Zaŋ ɗuwo yi'ni zuyyite batem t'ahu, wo ɗe kune'ŋ adda k'onniyto miibi Raa y'un ti'n suyya batem t'Unde Kamileṉ.»

Isa y'eŋgile k'awwa ki kandaane

6 Wo kane ɗoŋ i t'ugiye a ɗaanadí geŋ an di y' tunde, an'de: «Galmeegey, kee a onniyo gettiyo ko moziko ki ɗoŋ k'Izirayel k'an ti t'ela me?»
7 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kane suldi ɗoŋ aakede onniyto, ise peeɗo ere tuuku Meega Raa yi dihe y'aase ti toogadí geŋ, kun k'aane kun ki ti'n suune ye.
8 Wo ɗe kune kun t'oona toogo aame Unde Kamileṉ ti ɗiiga egguŋ maŋ. Iŋkino maŋ kun kizita onamó, kun t'eesa ti Zeruzalem, kun d'amɓa k'adda siiɗo ki Ziide ti Samari pay, bini ɗaŋgu siiɗo pay.»
9 Aame y'a ti ruute iŋkino maŋ, a ɗaanadaŋ geŋ miŋ y'a t'iiziga jomkey, y'a iŋgile k'awwa ki kandaane, an di wolliyo bini dondirso ti di y'ippe.
10 Aame kane an ɓaɓɓiya Isa y'eŋgile k'awwa ki kandaane geŋ, an wolliyo bibaraw a sirpadaŋ ɗoŋ sire ti kallagi tuwardi, an an di ruute, an'de:
11 «Kune ɗoŋ ti siiɗo Galile no, kun ôhire kun ɓaɓɓiya k'awwa ki kandaane moo me? Geŋ Isa Raa yi y'umɓe ti ɗaanaguŋ, saŋ onniyo soo y'a-kimo, kun di y' wolla aa kun yi wulle y'iŋgile k'awwa ki kandaane iŋkino sey.»
12 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ zina geŋ, t'ekki mokkolo ere an ti waaku mokkolo k'Inda k'Olibiye an di-ɗiige, an d'iŋgile ki Zeruzalem kono to mokkolo gette dokki ye ti Zeruzalem me, suma kuɓɓaara soo.
13 An iiney Zeruzalem maŋ, an di-gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú aame an d'ogiyso daayum. Aame geŋ kane Piyer, Zaŋ, Zak, Andire, Pilip, Toma, Bartelemi, Matiye, Zak ulo k'Alpe, Simo wede addí wehini kono siiɗadí me, wo Ziid ulo Zak.
14 Kane pay onamaŋ kaŋ soo, daayum an tondiyo Raa ti erayi ɗoŋ oŋgo, ti Mariyam mekk'Isa wo ti zemɓa k'Isa pây.

Beeriyo Matiyas a olɗe Ziidas

15 Adda k'onniytagi geŋ, onniyo soo Piyer y'a t'iiziga a ɗaana zemɓa kane suma meeda uto ada sire an t'ugiye geṉṉo, wo y'an di ruute, y'ede:
16-17 «Zemɓa ki nuŋ, kun suune Ziidas yoŋ ti diine kine, wo naabadí ede ere yi naabiya aa kine in naabiya te. K'ita maŋ y'a t'ize wede k'oogumso a ɗoŋ ki seeɗu k'Isa. Ono geŋ Unde Kamileṉ ti'ni ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, ti bize Dawut a tukki Ziidas me, geŋ a-t'iide.
18 Iŋkino maŋ ti soŋko ere an i ele ki dimme gette, y'a t'iwila doome. Wo kaciŋ wede geŋ y'a iire t'addí a siiɗo adda doome geŋ me, addí a ɓitte iṉṉi k'addí a t'uɗɗite pay ti paate.
19 Rabila gette ɗoŋ siiɗo Zeruzalem pay an di-t'illiga, wo geŋ iŋkino doome Ziidas y'iwila geŋ an di y' waaku ti onamaŋ "Akil Damma", i-kaza "doome an iwila ti puuzo wede."

20 Ono eŋ nebi Dawut yi riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Soom, y'ede:
"Boozí a kila bulgo, wenɗa a lekka
umbo*."
Wo yi riiŋe soŋ, y'ede:
"Ume naabadí wenɗa doolo y'a t'amɓa†."
21-22 Iŋkino maŋ i dehu wedusu y'a-t'ette
ti kine, y'a t'ise wede kazita ki rabila ki
balɗiya Galmeega Isa. Wedusu geŋ y'aase
ti diine kane ɗoŋ izire ti kine onniyo ti
onniyo aame Galmeega Isa y'izire adda
siiɗo ti kine, t'ume Zaŋ yi ti y' zuyye batem
bini onniyo ere Raa y'a y'umɓe ti diine
kine, y'a iŋgile k'awwa ki kandaane.»
23 Aame geŋ an di biire ɗoŋ sire, Yusup
wede Barsabas sundí soo Zistus, kane ti
Matiyas.
24 Iŋkino maŋ an tunde Raa, an'de:
«Galmeega, kee ki suune adde ɗuwo pay,
iŋkino ki beero soo ti diine ɗoŋ sire eŋ̃ŋ̃o,
25 kono y'a t'amɓe naabo ɗoŋ zina k'Isa
a olɗe ki Ziidas, kono yo Ziidas geŋ ume
naabadí yi iili, yi t'iide k'ume wede aa addí
i dehu i-d'îide untadí.»
26 Iŋkino maŋ an t'ize teltel muntelliyo,
maŋ i-t'iire a Matiyas, geŋ yoŋ y'a di giyye
ti kane ɗoŋ zina ɗoŋ koomat makumu soo
geŋ̃ŋ̃o.

2

Aaniya k'Unde Kamileŋ̃

1 Aame onniyo tarnaape ki Pantekot
t'iina toŋ maŋ, kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a
Isa geŋ pay an lekkiyo umayaŋ soo.
2 A kaamiki an ollige maŋ tarkuuse aa ki
maaye ɓaadaŋ i-ɗeegu ti kandaane, iide'ŋ
i-t'ûune adda ɓoy wede kane adda geŋ̃ŋ̃o.
3 Aame geŋ an wolliyo munɗa aa ílze
k'uwwo iide a t'îhinte, wede soŋ i di ziipe
tuddí tuddí.
4 Kane pay addaŋ a ûune t'Unde
Kamileŋ̃, iŋkino an d'iise orbe t'ono ɗoŋ
doolo, wede tuuku toŋ yi d'orbe t'ono ɗoŋ
aa Unde Raa ti ele ele.
5 Wo aame geŋ a Zeruzalem i d'ede
Yawudiyagi ɗoŋ i seeɗu urzi Raazaŋ
zakiɗi, an iido ti siiɗiyagi ɗoŋ adda duniya
pay.
6 A onamaŋ ɗoŋ geŋ kane ɗoŋ duuru
an d'ukke, an iide, an ziiɗa giggiraŋ kono
wede tuuku toŋ yi d'ollige ono t'onamí
t'onamí.
7 Wo kane ɗoŋ duuru an di roote munɗa
an ki suune ye, an di wolliyo ɓeesel, wo
an'de: «Kane ɗoŋ i rootiso eŋ, kane pay
miŋ ti siiɗo Galile ye ko?
8 De mummino kane ɗuwo eŋ wede
tuuku toŋ yi d'orbe ti ono kine me?
9 Kine ɗoŋ iido ti siiɗiyagi ɗoŋ ki Partiya,
ki Meediya, ki Elam, ki Mezapotami, ki
Ziide, ki Kapados, ki Pontus, ki Aazi,
10 ki Pirizi, ki Pampili, ki Misir, ki Sireŋ
adda siiɗo Libi, ɗoŋ soŋ an iido ti Room,
11 ti siiɗo Kiret, wo ti siiɗo k'Arabi. Doŋ
soŋ Yawudiyagi, ɗoŋ oŋgo Yawudiyagi ye
an ti t'ize tuddaŋ Yawudiyagi pay miŋ,
kane ay di'n ollige an d'orbe t'onamey
t'onamey me. De geŋ munɗa k'armika
Raa ye ko?»
12 Kane pay eedaŋ t'a digge, an di roote
munɗa an ki suune ye, an di rootiyo ti
tuddaŋ, an'de: «De geŋ i-kaza moo me?»
13 Wo oŋgoŋ an di'n okko maade, an'de:
«Kane eŋ an t'iiɓo toote.»

Ono Piyer a ɗaana ɗoŋ duuru

14 Iŋkino maŋ Piyer ti kane ɗoŋ zina
ɗoŋ koomat makumu soo geŋ an t'iiziga,
wo y'a ruute ti golla awwa, y'ede: «Kune
pay Yawudiyagi wo kune ɗoŋ pay iido ki
Zeruzalem, kun t'ohinto kuwwaguŋ a ono
ɗoŋ ni roota, kono kun di suune munɗa
wede ize.
15 Kun'de ɗoŋ eŋ an t'iiɓo, maŋ an ki
t'iiɓo ye, ume ti soohe ɓotto*.
16-17 Wo aŋkeŋ ono ɗoŋ Raa yi ruute ti
kaaga ti bize nebi Zowel a-t'iide, y'ede:
"A onniytagi ɗoŋ ettiyo k'ita geŋ,
Undó n'a ti teepa ekki ɗuwo pay.
Iŋ̃ŋ̃iguŋ kuuli erayi an di rootita ono ɗoŋ
n'agisa.
Iŋ̃ŋ̃i obilagi ti konazi an d'etta munɗa aa
suniye,
wo gôlɗalguŋ an t'oona suniye.
18 Eyye, ki kotto onniytagi geŋ,
a ɗoŋ naabadó kuuli erayi pây,
n'an di teepa Undó wo an di rootita ono
ɗoŋ n'agisa.
19 N'aasa sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego awwa a
kandaane,
wo a ɗanɗi a siiɗo sulɗi ɗoŋ i-kaza
munɗa,
an di wolla puuzo, uwwo wo dondari ki
saa.
20 Peeɗo ti-t'etta ume a t'isa zimolo, tere a
t'isa aa puuzo.
Aame sulɗi geŋ an t'iŋgila maŋ, onniyo
Galmeega Raa t'a aana, onniyo ere
meeda ki daryika Raa gette.
21 Wo aame geŋ wede tuuku y'iila ti
suma Galmeega Raa maŋ, yoŋ y'a
y'utta†."»
22 Piyer y'an di ruute sey, y'ede: «Kune
ɗoŋ k'Izirayel no, kun ollo munɗa wede

* **1:20 1.20** Kun wollo adda mattup ki Soom 69.26. † **1:20 1.20** Kun wollo adda mattup ki Soom 109.8. * **2:15 2.15** Doŋ k'Izirayel an k'omɓo munɗa ye ti soohe, daa an ki tunde Raa a peeɗo t'ize k'aaɗumu mesuwe ye me. † **2:21 2.21** Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.1-5.

n’un di roote: Isa wede ti geeger Nazaret geŋ, t’urzi yode Raa y’a ize suldĩ k’armika
wo suldĩ ɗoŋ i ceeriyo eego a diinaguŋ,
wo kune batum kun’ni suune. Iŋkino maŋ
Raa y’un gize kereɲ i y’igibo yode.
23 Yode wede geŋ un y’ele a beyguŋ Raa
batum aa yoŋ yi dihe, wo aa munɗa wede
y’ilke ti poone y’aasa. Iŋkino maŋ kun an
di y’ele a bey ɗoŋ i ki suune Raa ye, an
ti y’ tiike ekk’undumu wede zaapu t’ekki
bakadí kaŋ tontilko, an di y’ĩide.
24 Wo ɗe Raa y’a ti y’ bilɗe, y’a y’uɗɗe
ti dabar ere k’unto te, kono unto i-k’ede
toogo ye a tukk’Isa me.
25 Dawut toŋ yi ruute ti kaaga a tukki yoŋ
me, y’ede:
“Yo Galmeega daayum ni yi wolliyo
ɗaanadó,
n’a k’orgiɗe ye kono yoŋ daayum a sir-
padó.
26 Kono kamo nuŋ ulbó uŋse, wo ilzó y’a
t’imme t’uŋsuwo,
wo ni zaapu elkisadó aame n’inda toŋ, nuŋ
Raa yi ti n’ balɗa.
27 Nuŋ ni suune kee Galmeegó ki ki n’oola
adda diine ɗoŋ unto ye,
ki k’oola tudde ki wedizá kamileɲ a ki
ruuma adda muuzo ye.
28 Kee urziyagi ɗoŋ o-do t’ettey k’ume
lekkiyo k’o ni gize,
ulbó uŋse kono kee daayum ti nuŋ‡.”»
29 Piyer y’an di ruute sey, y’ede: «Kun
ollo zemƀa ki nuŋ, nuŋ oo d’ede urzi n’un
di rooto kereɲ a urzi ki mugiyiŋ Dawut me.
Yoŋ y’inda, an di y’ele adda muuzo, wo
muuzadí toŋ maŋ aŋkeɲɲo tod’te di kine.
30 Yo Dawut geŋ yoŋ nebi, wo yi suune
Raa geŋ y’a ti nĩime tuddí a ɗaana yode,
y’a ruute, y’ede: “Mozikadá gette ni di t’ela
a ulo ti diine k’iɲɲi ɗoŋ ki biza bumƀizá§.”
31 Dawut geŋ yi zuune ki poone Almasi
Raa yi biire yi balɗa me, geŋ y’a ruute,
y’ede:
“Yoŋ an ki y’iili adda diine ɗoŋ unto ye,
wo tuddí i ki ruume adda muuzo ye*.”»
32 Piyer y’a ruute sey, y’ede: «Wede n’a
ruute geŋ yoŋ Isa, kaye pay ay di y’ wulle
Raa y’a ti y’ bilɗe.
33 Raa y’a y’umƀe k’awwa ki kandaane y’a
lekkey a ammidadí, wo a Isa Meega Raa
yi-d’ele Unde Kamileɲ ere yi ruute y’in di
t’ela. Iŋkino maŋ yo Isa y’in d’elo Unde
Kamileɲ a kine aa kun wolliyo wo kun
ollige aŋkeɲɲo.
34 Wo yo Dawut geŋ yode batum k’awwa
ki kandaane yi ki gili ye, wo toŋ y’a ruute,
y’ede:
“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó,
y’ede:
K’edi ki-koona a ammidadó kino,
35 bini ɗoŋ k’aduzá n’an isa
aa munɗa ki bita ti ɗandĩ zoŋɗá†.”
36 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ k’Izirayel pay kun
suuno ki kotto, Isa wede kun ti y’ tiike
ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí
kaŋ tontilko geŋ, Raa yi y’ize Galmeega wo
Almasi Raa yi biire.»

Ɗoŋ dupu aɗo an ziipe addaŋ a Isa

37 Aame kane ɗuwo an illiga iŋkino maŋ
addaŋ a iile wiic, wo an tunde Piyer ti
ɗoŋ zina k’Isa oŋgo, an’de: «Ɗe ay d’ise
mummino, zemƀa ki nuŋ?»
38 Maŋ Piyer y’an di ruute, y’ede: «Kun
ti kama lekkiyaguŋ wo wede tuuku toŋ
yi suyyo batem ti suma k’Isa Almasi,
kono kun t’oona tambobino k’oldĩkaguŋ.
Iŋkino maŋ Raa y’un t’ela Unde Kamileɲ,
39 kono ono ɗoŋ Raa yi ruute y’aasa eŋ
a kune, a iɲɲiguŋ, wo a ɗoŋ dokki, a ɗoŋ
pay ɗoŋ Galmeega Raaziŋ yi’ni waaka.»
40 Piyer geŋ y’an di ruutite ono ƀaadaŋ
sey kono an t’eele kooke, an d’amƀe, wo
y’an di ruute, y’ede: «Kun t’aɗɗo ti diine
ɗoŋ i t’uɗɗe t’urzi wede ɗerec ki Raa geŋ
me, wo kun t’oona uttiyo.»
41 Ɗoŋ umƀe a ono Piyer geŋ an ti’n
zuyye batem, wo a onniyo gette kane suma
dupu aɗo an a-ti giyye ti zemƀa ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa.

Lekkiyo ɗoŋ ki poone an ziipe addaŋ a Isa

42 Kane pay kaŋ soo an d’ollige dooyiso
ere ɗoŋ zina k’Isa an’ni dooyiso, an di
lekkiyo kettiyo kaŋ soo, omƀadaŋ kaŋ soo,
wo daayum an tondiyo Raa kaŋ soo.
43 Kane ɗoŋ duuru pay an lekkiyo
t’orgiso a Raa, kono kane ɗoŋ zina geŋ ti
toogo ere ki Raa an d’isiyto suldĩ ƀaadaŋ
ɗoŋ i ceeriyo eego ti suldĩ k’armika.
44 Kane ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa, an
lekkiyo kaŋ soo, maaladaŋ toŋ kaŋ soo.
45 An owile doome koo ƀoy koo maŋ,
soŋko gette an di-dokkiɗe diinayaŋ pay, a
wede tuuku toŋ a attiɗizí attiɗizí.
46 Kane pay addaŋ soo, onniyo ti on-
niyo an d’ettiyo booro Ɓoy Raa, omƀadaŋ
kaŋ soo ti uŋsuwo wo ti tassuwa adda
ƀoyɗizaŋ me.
47 Daayum an tamma Raa wo a
lekkiyadaŋ gette ɗuwo pay an di’n geyyiso.
Wo onniyo ti onniyo Galmeega yi’n aagulu
ti ɗuwo ɗoŋ an ooniyo urzi k’uttiyo.

‡ **2:28 2.28** Kun wollo adda mattup ki Soom 16.8-11. § **2:30 2.30** Kun wollo adda mattup ki Soom 132.11. * **2:31 2.31** Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. † **2:35 2.35** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

3

Piyer ti Zaŋ wo wede zoŋɗí unto

1 Onniyo soo Piyer kane ti Zaŋ an t'ette
tondiyo a booro Ɓoy Raa a peeɗo t'ibbira,
peeɗo ere aa daayum an tondiyo Raa.
2 Wo gopponŋ a sirpa ki biza Ɓoy Raa
wede an yi waaku biza majjaane geŋ,
an d'umɓo wedusu zoŋɗí unto t'ume
k'ehiyadí to, daayum an ti y' zaapu
aŋgeṇṇo, yi d'ahultu munɗa a bey ɗoŋ
ettiyo ki booro Ɓoy Raa.
3 Aame wede geŋ yi wulle Piyer kane
ti Zaŋ an'te booro Ɓoy Raa maŋ, y'a iise
ahulu munɗa a beezaŋ.
4 Aame an illiga iŋkino maŋ, Piyer kane
ti Zaŋ geŋ an di y' wolliyo teɓeṇ, wo Piyer
y'ede: «K'ayni wolli!»
5 Aame geŋ wede y'an iise wolliyo, kono
y'elkiyo yi-t'oona munɗa ti beezaŋ.
6 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Nuŋ o
k'ede soŋko ye, dap ye, wo munɗa wede o
d'ede n'a-d'elo, ti suma ere ki Isa Almasi
wede ti geeger Nazaret, ki t'oozo wo k'a
oziro.»
7 Maŋ Piyer y'a igibe beezí wede
k'ammade, y'a di y' ziiɗa, y'a y'iiziga kaŋ
ôhire. A kaamiki wede'ŋ ɗonɗali ti zoŋɗí
a t'ize toogo.
8 Wede geŋ y'a ilɗe k'awwa y'a t'îhira,
wo y'a iise sooru, yi-t'iide ti kane k'adda
booro Ɓoy Raa, yi sooru, yi lohito, yi
tamma Raa.
9 Wo yoŋ wede geŋ ɗuwo pay an di y'
wulle yi sooru wo yi tamma Raa.
10 Aame ɗuwo geŋ an yi wulle wo an yi
zuune yoŋ wede i konso daayum a biza
Ɓoy Raa wede an yi waaku biza majjaane
yi d'ahultu geṇṇo maŋ, an ziiɗa giggiraŋ ti
orgiso a munɗa wede i iide a wede geṇṇo.

Ono Piyer a booro Ɓoy Raa

11 Wo wede geŋ Piyer ti Zaŋ y'an k'eeziyo
ye. Iŋkino maŋ ɗoŋ duuru pay an d'iide
k'ume kane kaŋ okko, k'adda daabe wede
an yi waaku daabe ki Salamoŋ, kono kane
an ziiɗa giggiraŋ.
12 Aame Piyer yi wulle ɗuwo iido tuddaŋ
maŋ, y'an di ruute y'ede: «Kune ɗoŋ
k'Izirayel no, kun seeɗu giggirguŋ moo
me, kun ay di'n wolliso iŋkino me? Kun
elkiyo wede uune bee yi sooru eŋ ti toogo
kaye ko kununŋ, kun elkiyo kaye ki diine a
urzi Raazey me ko? Aha, iŋkino ye.
13 Raa k'Ibirayim, k'Isaaka wo ki Yakup,
yoŋ geŋ miŋ Raa moŋgiɗagiŋ, yi-d'ele goo-
liko a Isa wede naabadí. Yode wede kune
batum kun an di y'ele a deero Romeŋ.
Aame mozigo Pilat yi dihe yi-d'eeze kono
yo yi zuune yi k'ize munɗa ye toŋ, kune
kun di giigira.
14 Yode wede kamileṇ wo ki diine a
ɗaana Raa geŋ kun di y' giigira, wo kun
di dihe kun i d'ize beeko a wede tôwwo
ɗoŋ.
15 Iŋkino maŋ wede i d'eliyo lekkiyo a
ɗuwo geŋ, kun an di y'ele a ɗuwo, an di
y'îide. Wo Raa y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ
unto me, kaye ay di y' wulle.
16 Wo wede eŋ kun yi suune wo kun yi
wolliyo, munɗa wede ize a ɗaanaguŋ. I
ele beeko te toogo ere ki suma k'Isa t'urzi
zaapu k'adde a yode, y'uune beeko pay
ette t'urzi zaapu k'adde a Isa, aa kune pay
kun wolliyo eṇṇo.

17 Wo aŋkeŋ zemɓa ki nuŋ, ni suune
aame kune wo ti deeruguŋ pay Isa kun di
y' giigira geŋ, munɗa wede kun isiyo kun
ki y' suune ye.
18 Geŋ iŋkino a-t'iide a ono ɗoŋ Raa yi
ruute ti kaaga ti bize nebiyagi pay, y'ede:
"Almasi Raa yi biire, y'a dabira*."
19 Aŋkeŋ kun ti kama lekkiyaguŋ, kun
ti kami ki tukki Raa kono y'un di-booya
olɗikaguŋ.
20 Iŋkino maŋ Galmeega Raa y'un t'ela
puukiyo, wo y'un ti y' t'igibo Almasi Raa
yi biire a kune, yoŋ Isa.
21 Wo aŋkeṇṇo Almasi y'a-lekko a kan-
daane bini onniyo ere sulɗi pay a t'isa
aware, aa Raa y'a ruute ti kaaga ti bize
nebiyagí ɗoŋ kamileṇ.
22 Muusa y'a ruute ti kaaga, y'ede:
"Galmeega Raaguŋ y'un d'ooɗiba nebi aa
nuuno ti diine zemɓaguŋ, wo kune kun
d'olliga sulɗi ɗoŋ pay y'un rootita geŋ
me†."
23 Wo soŋ y'ede, aame wede tuuku yi-
tuuga k'ollige k'ono nebi geṇṇo maŋ, y'a
dagga, yode geŋ yi k'isa ti diine ɗoŋ Raa
ye‡.
24 Wo nebiyagi pay iise ti Samiyel a iide
soŋ k'ita bakadí bakadí geŋ, an ruutite wo
an gizite a sulɗi ɗoŋ isiyo a onniytagi ɗoŋ
aŋkeṇṇo geŋ me.
25 Zemɓa ki nuŋ, ono ɗoŋ nebiyagi an
ruutite pay geŋ a kune, wo taasuwa ere
Raa yi gitte ti moŋgiɗagiŋ gette kune adda,
aame yi ruute a Ibirayim, y'ede: "Ita
ɗuwo pay a siiɗo an t'oona beeko t'urzi
k'iṇṇizá§."
26 Geŋ ki poone a kune Raa y'igibo wede
naabadí me, kono y'un di zaape beeko wo
tuuku toŋ y'a ti y' kimo ti naabadí ere olɗo
gette.»

* **3:18 3.18** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 50.6; 53.5. † **3:22 3.22** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15.
‡ **3:23 3.23** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.19 wo Lebitik 23.29. § **3:25 3.25** Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.18.

4

Piyer ti Zaŋ a ɗaana deero booro Yawudiyagi

1 Aame Piyer ti Zaŋ an an ti rootiyto a
ɗoŋ duuru geŋ, kane ɗoŋ seɗeke, goole
ɗoŋ boohiyo Ɓoy Raa ti Saduseyeŋ miibi
an d'iina aame kane.
2 Kane an di-gulkuwe ɓaadaŋ aame an
wulle ɗoŋ zina sire an dooyiso ɗoŋ duuru
wo an an kazita, an'de Isa yi-bilɗe, wo ɗoŋ
i t'inda toŋ an di balɗa kay.
3 Iŋkino maŋ Piyer ti Zaŋ an ti'n ziɗɗe,
an di'n iɓi daŋgay bini ki soggo, kono
peeɗo t'iŋgile baa.
4 Aame geŋ ti diine ɗoŋ illiga ono ki Piyer
ti Zaŋ geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an d'umɓe, wo ti
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa an aa di giyye, kane
ɗuwo ette suma dupu paat.
5 Soggo maŋ kane deero ɗoŋ seɗeke,
ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi wo ɗoŋ suuniyo
k'oogoro an t'ugiye pay a geeger ki Zeruza-
lem.
6 A ogiysadaŋ gette i d'ede kane An-
nemozigo goole ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ ɓoozí
pay, Kayip, Zaŋ wo Alegzandire.
7 Piyer ti Zaŋ t'adda daŋgay an di'n
uɗɗo, an d'an t'iide diinayaŋ wo an di'n
tunde, an'de: «Wede eŋ kun i ele beeko ti
toogo ere tuuku te, wo ti suma k'aaye?»
8 Aame geŋ Piyer yoŋ addiŋ ûune ti Unde
Kamileŋ wo y'an di ruute, y'ede:
9 «Kune deero ɗoŋ seɗeke wo ɗoŋ i
dokkiyo ɗoŋziŋ, aŋki kun ayni wiiko ki
ɗaanaguŋ eŋ, kun dehu kun ɗekke booro
a eedey kono ay ize beehiye a wede zoŋɗí
unto, wo soŋ kun dehu kun di suune t'urzi
mummino y'utte t'eenizí me.
10 Iŋkino maŋ kune deero siiɗo ti ɗoŋ
k'Izirayel pay, munɗa eŋ kun yi suuno
koɗuwo: wede kun wolliyo yi t'îhira a
ɗaanaguŋ eŋ, y'uune bee ti toogo ki suma
ere k'Isa Almasi wede ti geeger Nazaret,
yode wede kun ti y' tiike ekk'undumu
wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, wo
Raa y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto me.
11 Aakede an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, Isa yoŋ aa mokkolo ere kune ɗoŋ
k'oozige ɓoy kun di ziɗɗe mentú, tode
gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a
jiire k'oozige ɓoy te*.
12 Iŋkino maŋ n'un di rooto Isa ɗaŋŋal
urzi k'uttiyo me, kono adda duniya pay
ette Raa yi k'eele ye suma ti doolo in di'n
utta kine ɗuwo me.»
13 Aame geŋ kane deero an wulle Piyer ti
Zaŋ an rootiyo onamaŋ daa k'orgiso maŋ,
an ziiɗa giggiraŋ kono kane ɗoŋ i ki duuye
tunɗa ye, kane miŋ ɗoŋ kino baa. Wo kane
deero geŋ an suune an izire t'Isa me.
14 Wo aakede an wolliyo wede uune bee
a sirpadaŋ geŋ, urzi an an di roote munɗa
a kane umbo.
15 Iŋkino maŋ an an d'ele urzi an t'aɗɗe
t'adda ɓoy me. Aame kane an t'uɗɗe maŋ,
kane deero booro Yawudiyagi an di-ruute
diinayaŋ,
16 an'de: «A ɗoŋ eŋ in an d'isa mum-
mino me? Ɗerec, Piyer ti Zaŋ an ize
munɗa k'armika geŋ, ɗoŋ Zeruzalem pay
an y'illiga, kine in k'aane in ki niike ye.
17 Wo kono rabila gette a ki teepa a ɗuwo
pay ye geŋ, in an ondirɗo ki kossiyadaŋ,
kono suma k'Isa piɗipiɗiṇ an ki roota ye
baa a wede tuuku toŋ maŋ.»
18 Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ an di'n wiike, wo
an an di ruute, an'de: «Ti aŋki kun ôhor,
suma k'Isa kun kizita ye, wo kun dooya
wenɗa ye baa.»
19 Maŋ Piyer ti Zaŋ an an di'n gime
onamaŋ, an'de: «A suuno kune batum
munɗa wede ki diine a ɗaana Raa me, ay
d'amɓe ono kune kunuŋ, ono Raa ko?
20 Ki kaye maŋ ay k'anniga ye ti rootiyto
a munɗa wede ay wulle wo ay illiga me.»
21 Maŋ kane deero geŋ an an d'undirɗe
ki kossiyadaŋ sey, wo an an d'iize. An an
d'ise ulsu an k'uune ye, kono ɗuwo pay
geŋ an tamma Raa a munɗa ize geŋ me.
22 Yoŋ wede uune beeko t'urzi munɗa
k'armika geŋ, ozzinayí ette suma k'ada
piɗe ti makumu.

Tondiyo Raa ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

23 Aame Piyer ti Zaŋ ti daŋgay an an iize
maŋ, an d'iŋgile an d'uuney zembadaŋ,
an an t'îide taaya pay a munɗa wede deero
ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi an
an ruutite me.
24 Aame ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ
an illiga ono ki Piyer ti Zaŋ geṇṇo maŋ,
pay onamaŋ kaŋ soo an tunde Raa, an'de:
«Galmeegey, kee wede k'ikkima kan-
daane ti siiɗo wo bar, ti sulɗi ɗoŋ pay
adda.
25 Kee wede ki ele Unde Kamileŋ a Dawut
wede naabadá, Unde gette ti di gize, y'a
ruute, y'ede:
"Ki moo me ɗoŋ siiɗiyagi pay an ahutu
bokimo me?
Ki moo me ita ɗuwo pay an tôwwo ona-
maŋ ki bita me?
26 Kane mozagi a siiɗo pay an t'ikkima
tuddaŋ ki arka,
wo deero boha bumɓiyagi an t'ugiye
ki ɗeyyiso ki Galmeega Raa wo ti Almasi
Raa yi biire†."
27 Eyye, ono geŋ ɗerec, Erod ti Pons Pilat
an t'ukkiye a geeger ettiyo, ti kane ɗoŋ
Yawudiyagi ti ɗoŋ Yawudiyagi ye, an di

* **4:11 4.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.
† **4:26 4.26** Kun wollo adda mattup ki Soom 2.1-2.

kiigira wede naabadá, Isa wede kamileŋ̃
ki biire.
28 Iŋkino maŋ munɗa wede ki dihe ti
poone geŋ, an t'ize pay t'urzi toogadá, aa
kee ki dihe.
29 Wo aŋkeŋ Galmeega, kee ki wollo an ay
ondirso ki kossiyadey, kaye ɗoŋ naabadá
kee k'ay eli toogadá ay di kizite onamá daa
k'orgiso.
30 K'ay eli toogadá kono ay an t'ele beeko
a ɗuwo, wo ay d'ise sulɗi k'armika ti sulɗi
ɗoŋ i ceeriyo eego ti suma wede naabadá,
Isa wede kamileŋ̃.»
31 Aame kane an ɗiŋge ti tondiyo Raa maŋ,
ume wede an d'ugiye ki tondiyo geŋ y'a
iise ŋoŋŋirso. Wo Raa yi di'n ũune t'Unde
Kamileŋ̃ pay, maŋ an d'iise kazita k'ono
Raa daa k'orgiso.

Lekkiyo ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

32 Ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa pay geŋ
elkisadaŋ kaŋ soo, ti diinayaŋ wenɗa soo
toŋ y'a roote eŋ ki nuuno umbo, pay
maaladaŋ an t'oɓe ume soo.
33 Kane ɗoŋ zina k'Isa an kazita ti toogo
ɓaadaŋ rabila k'Isa te, an d'eesiyo: «Yoŋ
Galmeega Isa yi-bilɗe, kaye ay yi wulle.»
Wo kane pay geŋ Raa y'an di ziipe beeko
ɓaadaŋ.
34 Ti diinayaŋ wenɗa soo toŋ munɗa
i-baate umbo. Ɗoŋ an d'ede domɓi ise
ɓoydi toŋ an owile maŋ, soŋko gette an
d'ettiyo,
35 wo an an d'eliyo a bey ɗoŋ zina k'Isa,
maŋ kane geŋ an an di-dokkiɗe, soŋko
gette a wede tuuku toŋ a attiɗizí attiɗizí.
36 Ti diine ɗoŋ geŋ i d'ede wede sundí
Yusup yoŋ ti biza bumɓu Lebi, wo kane
ɗoŋ zina k'Isa an di y' waaku Barnabas
suma gette i-kaza «wede k'eliyo kooke»,
yoŋ an y'ehe a siiɗo Siipire.
37 Yoŋ wede geŋ i-d'ede doome wo y'a
t'iwila, y'a t'umɓo soŋko y'an d'iido, y'an
d'ele a bey ɗoŋ zina k'Isa.

5

Ananiyas ti Sapira

1 Wo i d'ede wedusu sundí Ananiyas ti
eddí Sapira, doomizaŋ an t'iwila.
2 Kane geŋ an ti gitte onamaŋ kaŋ soo,
soŋko y'a-diikiɗa sire, ere soo a yode wo
soo y'a t'umɓe, y'an d'iide y'an d'eliyo a
bey ɗoŋ zina k'Isa.
3 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Ki
moo me Ananiyas ki-d'iili addá a Meeda
siitanɗani ti-t'iide me, wo ki moo me ki
lohito ono a Unde Kamileŋ̃, k'a t'uuyo
soŋko doomizá soo a kee me?
4 Wo doome doomizá, aame ki ki t'owila
ye wo ki t'iwila toŋ maŋ, soŋko gette k'a ti
naabe aa addá i dehu. Wo ɗe ki moo me
ki d'isiyo iŋkino me? Naabadá k'ize gette
a ɗuwo ye, k'ize ulsu a Raa.»
5 Aame Ananiyas y'illiga ono geŋ̃ŋo maŋ,
y'a iiɗiba, y'a iire tul, y'a inda. Wo
kane ɗoŋ pay illiga geŋ orgiso t'anni ziiɗa
ɓaadaŋ.
6 Iŋkino maŋ obilagi an t'iiziga, an di
ŋ̃ilpe, an iide, an t'elo adda muuzo.
7 Saŋ an likke bini maŋ, eddí ti-t'uɗɗo
daa suuniyo munɗa wede ize.
8 Aame t'iina maŋ, Piyer y'a ti tunde,
y'ede: «M'o ki ti rooti ɗo, ettiŋ soŋko ere
pay kun iwila doomuguŋ ko?» Maŋ tod' t'a
ruute, t'ede: «Eyye, ettiŋ soŋko tode.»
9 Iŋkino maŋ Piyer yi di ruute, y'ede:
«Mummino me koŋ ti kulayí kun di-gitte
onamguŋ kaŋ soo, kun di naame Unde
Galmeega me? M'ollo, ɗoŋ iide ottibe
kulayí an ti gimo kane a biza bumɓu
geŋ̃ŋo, an ki ti'n amɓa an t'ottibo kay.»
10 A kaamiki t'a iiɗiba, t'a iire a zoŋ ki
Piyer, t'a inda. Aame obilagi an ti gimo ti
ottibe ki kulatú maŋ, an t'uuna t'inda. An
t'umɓe, an a-t'ittibo a sirpa kulatú.
11 A armika gette ɗoŋ pay ogiyso ti suma
k'Isa wo ɗoŋ pay illiga toŋ maŋ, orgiso
t'anni ziiɗa ɓaadaŋ.

Ɗoŋ zina k'Isa ti ɗoŋ k'eeni

12 Ɗoŋ zina k'Isa an d'izite sulɗi
k'armika ti sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego
ɓaadaŋ a diine ɗoŋ duuru me. Kane
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ pay kaŋ soo,
an t'ogiyso adda daabe goole wede an yi
waaku daabe Salamoŋ.
13 Kane ɗoŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ,
wenɗa ti doolo a roote taaya keyyiso ti
kane umbo. Wo toŋ kane ɗoŋ duuru geŋ
an di'n tamma ɓaadaŋ.
14 Wo onniyo ti onniyo ɗoŋ ɓaadaŋ erayi
kuuli an d'aagulu k'aagulu, an di zaapu
addaŋ a Galmeega, an a-ti keyyiso ti kane.
15 Ti sulɗi k'armika ɗoŋ an isiyto geŋ,
ɗoŋ k'eeni an ti'n sokiyto biza k'urzi ti
zaaɗagi, oŋgoŋ a raŋgayi, kono aame
Piyer y'uɗɗa wo undisadí ti butta tuuku
ti diinayaŋ maŋ, y'a t'oona bee.
16 Ti geegiryagi suŋ̃ŋi ɗoŋ goppoŋ ti
Zeruzalem toŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an di zikito
ɗoŋ k'eeni, oŋgoŋ siitanɗani an ti'n ukkite
maadagi, wo kane pay geŋ an d'uune bee.

Ɗoŋ zina k'Isa adda daŋgay

17 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke
ti ɗoŋ itadí, kane geŋ ti diine deero siiɗo
an'ni waaku soŋ Saduseyeŋ, kolɓiso t'a
jiire eedaŋ, an dehu ɗoŋ zina k'Isa an di'n
dabire.
18 Aame geŋ an ti'n ziɗɗe, an di'n iɓi
daŋgay a ɗaana ki ɗoŋ pay.
19 Wo a diɗɗo kotto maŋ, Galmeega
Raa yi d'igibe maaleeka y'a t'ihinte boha

daŋgay me, ɗoŋ zina k’Isa y’an uɗɗe wo
y’an di ruute, y’ede:
20 «Kun eŋgilo k’adda booro Ɓoy Raa,
kun an kazitoy a ɗuwo taaya ki sulɗî pay
i d’eliyo lekkiyo ere aware gettiyo.»
21 Iŋkino maŋ onamí an d’illiga, soggo ti
soohe walak an d’iŋgile k’adda booro Ɓoy
Raa, an d’iise dooyiso ɗuwo.
Wo yo mozigo goole ɗoŋ seɗeke ti
ɗoŋ k’itadí, an di wiiko deero booro
Yawudiyagi an t’ugiye, kane ɗoŋ wolliyo
k’ono k’adda siiɗo k’Izirayel. Maŋ an
d’igibe ɗoŋ i boohiyo Ɓoy Raa an di waaku
ɗoŋ zina k’Isa adda daŋgay.
22 Wo aame ɗoŋ an igibe an iide maŋ,
ɗoŋ zina k’Isa umbo adda daŋgay me.
Maŋ an di-gimo k’ume ɗoŋ i’n igibe, an an
t’îide taaya a munɗa wede kane an wullo,
23 an’de: «Kaye ay iide, ay uuney boha
daŋgay appiyta ɓeɓerec, wo ɗoŋ boohiyo
toŋ kane ede. Wo aame an ay t’ihinte
boha maŋ, kane ɗoŋ zina k’Isa umbo adda
daŋgay me.»
24 Aame goole ɗoŋ boohiyo Ɓoy Raa ti
deero ɗoŋ seɗeke an illiga iŋkino maŋ, an
di roote munɗa an ki suune ye a munɗa
wede ize a tukki ɗoŋ zina geŋ me, wo an
tondiso tondiso ti tuddaŋ baa, ɗe aasey
moo me, moo me.
25 Saŋ maŋ i d’ede wedusu y’a iido ti
rabila, y’an di ruute, y’ede: «Kun ollo kay,
ɗoŋ kun ti’n iɓi adda daŋgay geŋ, aŋkeŋ
kane adda booro Ɓoy Raa an dooyiso
ɗuwo.»
26 Iŋkino maŋ kesiko goole ɗoŋ i boohiyo
Ɓoy Raa y’a iide ti ɗuwo itadí kono ɗoŋ
zina k’Isa y’an ti’n waako, wo an an k’izo
ooŋe ye kono an orgiso ɗuwo an ti’n
kakkita.

Ɗoŋ zina k’Isa a ɗaana ɗoŋ booro

27 Aame kane ɗoŋ zina k’Isa geŋ ti Ɓoy
Raa an ti’n wiiko, an d’an t’iide ki ɗaana
deero Yawudiyagi maŋ, mozigo goole ɗoŋ
seɗeke y’an iise tondiso,
28 y’ede: «Kaye ay un ruute, kun ôhor,
ti suma k’Isa kun dooya wenɗa ye. Wo
aŋkeŋ kun wollo, kun ize eŋ moo me, ɗoŋ
siiɗo Zeruzalem pay kun an ti gizite, kun
dehu puuzo wede eŋ t’a oope eedey.»
29 Maŋ Piyer ti ɗoŋ zina k’Isa oŋgoŋ an
di ruute, an’de: «Kaye ay d’ise ki poone
munɗa wede Raa yi dehu, saŋ wede ki
ɗuwo kollo.
30 Kune Isa kun ti y’ tiike ekk’undumu,
kun di y’îide, wo Raa wede ki moŋgiɗagiŋ
y’a ti y’ bilɗe ti diine ɗoŋ unto me.
31 Raa y’a y’umɓe a ammidadí, y’a ti
y’ ziipe Mozigo wo Wede k’Uttiyo kono
y’an di kize urzi a ɗoŋ k’Izirayel, an di
kime lekkiyadaŋ wo an t’oone tambobino
k’oldîkadaŋ.
32 Wo sulɗî ize geŋ kaye ay wulle wo ay
illiga, kaye ti Unde Kamileŋ ere Raa y’an
ele a ɗoŋ i ollige onamí toŋ maŋ.»
33 Aame kane ɗoŋ geŋ an illiga ono
geŋ̃ŋo maŋ, an di-gulkuwe ɓaadaŋ, an
dehu̇ an ti’n t’îide ɗoŋ zina k’Isa geŋ me.
34 Wo ɗe a diine deero Yawudiyagi
geŋ i d’ede wedusu yoŋ Pariziyeŋ sundí
Gamaliyel, yoŋ wede dooyiso k’oogoro
Yawudiyagi, wo ɗoŋ pay an yi suune yoŋ
wede beehiye. Yoŋ y’a t’iiziga a diinayaŋ
wo y’an di ruute, y’ede: «Kun ollo, ki
poone n’a roote geŋ ɗoŋ eŋ kun ti’n aɗɗo.»
35 Aame an ti’n uɗɗe maŋ, y’an di ruute
a ɗoŋ booro, y’ede: «Zemɓa ki nuŋ ɗoŋ
k’Izirayel, kun elko ɗo munɗa wede kun
dehu kun an d’ise a ɗoŋ eŋ me.
36 Kun elke munɗa dokki ye, i d’ede
wedusu sundí Tedas y’a-t’ize tuddí wede
suma, yi d’irga ɗuwo a itadí suma meeda
piɗe. Wo yode geŋ an di y’îide, maŋ
ɗoŋzí an di-tiipe wo munɗa geŋ a-ti ɗîŋge
iŋkino.
37 Aame yode geŋ yi t’iŋgile maŋ, i d’ize
wede ti doolo sundí Ziidas, yode geŋ ti
siiɗo Galile. Aame deero Romeŋ an iiziga
kaza ɗuwo geŋ, y’a t’uɗɗe ki balɗa wo
ɗoŋ ɓaadaŋ an di y’ diine, wo yode toŋ an
di y’îide kay, wo ɗoŋzí an di-tiipe.
38 Wo aŋkeŋ n’un di rooto, kun t’ele
egguŋ ye a ɗoŋ eŋ me, kun oolo an
d’eŋgile, aame sulɗîzaŋ ɗoŋ an isiyo, wo
onamaŋ an kazita eŋ ettiyo t’urzi ɗuwo
maŋ, saŋ a ôhira.
39 Wo aame munɗazaŋ an isiyo eŋ ki Raa
kotto maŋ, kun k’aana ôhiradaŋ ye kino
me, para maŋ koo kun ɗeyyiso Raa batum
maŋ.»
Iŋkino maŋ kane ɗoŋ booro an d’umɓe
a ono Gamaliyel.
40 Ɗoŋ zina k’Isa geŋ an an di’n gime, an
an di’n ele a bey ɗoŋ boohiyo Ɓoy Raa, an
di’n gusse ti dalyagi. Saŋ deero an an di
ruute, an’de: «Kun ôhor, ti suma k’Isa kun
kizita ye baa.» Maŋ an an d’iize.
41 Ɗoŋ zina k’Isa an t’uɗɗe ti diine deero
Yawudiyagi t’ulbe uŋse, kono Raa yi’ni
wulle kane an t’îide an dabire kono an
umɓe a suma k’Almasi.
42 Wo ti tarkuuse a eedaŋ geŋ̃ŋo toŋ,
onniyo ti onniyo adda booro Ɓoy Raa̰, adda
ɓoyɗîzaŋ daayum an kazita, an dooyiso
ɗuwo a urzi Rabila Majjaanawa k’Isa, yoŋ
Almasi Raa yi biire.

6

Beeriyo ɗoŋ dokkiɗe k’omɓo

1 A onniytagi geŋ sanalliyagi k’Isa an
d’aagulu k’aagulu, wo kane Yawudiyagi
ɗoŋ orbe ono Girek geŋ an kulkiso ti
Yawudiyagi ɗoŋ orbe ono ɗoŋ k’Eber,

kono mandayɗazaŋ ɗoŋ orbe Girek geŋ
a dokkiɗe k'omƀo ere daayum daayum
gette, an an k'eliyo ye.
2 Aame kane ɗoŋ zina koomat makumu
sire an illiga iŋkino maŋ, an di'n ugiye
sanalliyagi k'Isa pay, maŋ an an di ruute,
an'de: «Ɗerec ye, kaye ay d'ooli ti kazita
k'ono Raa a ɗuwo, ay t'ette dokkiɗe
k'omƀo sey me.»
3 Geŋ iŋkino zemƀa ki nuŋ, kune batum
kun beero ti diinaguŋ ɗoŋ sarat, ɗuwo ɗoŋ
sundaŋ ti môolo ki beehiye, ôoniyo t'Unde
Kamileŋ̃ wo ti suuniyo k'ono, wo naabo
ette ay an t'ela a kane.
4 Iŋkino maŋ kaye ay ele tuddey pay
a urzi tondiyo Raa, wo a naabo kazita
k'onamí a ɗuwo.
5 A onamaŋ geŋ kane zemƀa pay an
d'umƀe eego, maŋ an di biire Etiyeŋ wede
i ziipe addí pay a Raa wo ôoniyo t'Unde
Kamileŋ̃. An di biire sey Pilip, Pirokor,
Nikanor, Timoŋ, Parmenas wo Nikolas
wede ti geeger ki Antiyos, yoŋ Yawudusu
ye wo y'a-t'ize tuddí Yawudusu.
6 Maŋ kane geŋ, zemƀa an an d'an t'iide
ki ɗaana ɗoŋ zina k'Isa, an di tunde Raa,
an an di-ziipe bey ki beeko.
7 Iŋkino maŋ ono Raa geŋ adda siiɗo
Zeruzalem a-tiipe, ɗuwo an di'n zuune,
sanalliyagi k'Isa geŋ an d'aagulu k'aagulu,
wo ɗoŋ seɗeke Yawudiyagi ƀaadaŋ an di
ziipe addaŋ a Isa pây.

Seeɗu k'Etiyeŋ

8 Etiyeŋ geŋ Raa yi di y'ûune ti beeko,
wo yi-d'ele toogo k'isiyo suldî k'armika
ƀaadaŋ ti suldî ɗoŋ i ceeriyo eego a diine
ɗoŋ duuru.
9 Wo i d'ede kuuli miibi an guune
jikisi ti yode. Ti diinayaŋ ɗoŋ oŋgoŋ
Yawudiyagi ɗoŋ ti geeger Sireŋ wo ti
Alegzandire, kane geŋ ti diine ɗoŋ adda
ƀoy wede Yawudiyagi ge dooyiso an yi
waaku «ƀoy ƀulagi an an iize», wo ɗoŋ
oŋgoŋ Yawudiyagi ɗoŋ ki siiɗo Silisi ti
Aazi. Kane pay an d'iise niikiyto ti Etiyeŋ.
10 Wo ɗe an ki d'iine kersiyadí ye a
suuniyo k'ono ere Unde Kamileŋ̃ ti ele geŋ
me.
11 Iŋkino maŋ kane geŋ an d'iwila ɗuwo
kono an di roote: «Kaye ay y'illiga yi ruute
ono ɗoŋ ki kalɗa k'oogoro Muusa ti suma
Raa.»
12 A ɗoŋ duuru an an t'elite ono wo a
ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro Yawudiyagi pây, wo kane ɗoŋ
pay geŋ an d'iiziga tukki Etiyeŋ, an di y'
ziiɗa an di-t'iide ki ɗaana deero booro
Yawudiyagi.
13 Wo a ɗaana kane geŋ an di wiike ɗoŋ
lohito k'ono pay, an'de: «Wede eŋ daayum
yi kalɗa Ɓoy Raa wo oogoro Muusa,
14 kono ay y'illiga yi ruute, Isa wede ti
geeger Nazaret geŋ y'a-kossita ti Ɓoy Raa
wo dooyiso ere Muusa y'in ele gette y'a ti-
kima ti doolo.»
15 Aame geŋ ɗoŋ duuru pay i-guune adda
ƀoy goole ki booro geŋ, an di y' wolliso
Etiyeŋ teƀeŋ̃, wo ume k'edayí i-tooriyo aa
ume k'eda maaleeka.

7

Etiyeŋ a ɗaana ɗoŋ booro

1 Iŋkino maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke
y'a tunde Etiyeŋ, y'ede: «Onamaŋ an
rootiyo a tukki kee geŋ ɗerec ko?»
2 Etiyeŋ yi di'n gime onamí, y'ede:
«Maawi ki nuŋ, zemƀa ki nuŋ, kun ollo
bee. Aame Ibirayim yi lekkiyo ƀotto a
siiɗo k'ehiyadí sundutú Mezapotami, wo
ki poone y'a eŋgila ki geeger ki Araŋ geŋ,
Raa goole a jiire yi di gize tuddí,
3 wo yi di ruute, y'ede: "Ki t'oozo ki oolo
siiɗadá, wo ɗoŋ ƀoozá k'a eŋgilo ki siiɗo
ere saŋ maŋ n'a di kizey*."
4 Iŋkino maŋ Ibirayim y'a t'iiziga, y'a
t'uɗɗe ti siiɗo Kalde, y'a iŋgile yi lekkiyo a
geeger ki Araŋ. Wo bini meegí y'inda maŋ,
saŋ Raa y'a-di t'iido ki siiɗo ere aŋkeŋ kun
di lekkiyo aŋkeŋ̃ŋ̃o ettiyo.
5 Wo ɗe Raa yi di ruute munɗa wede yi
di t'ela, y'ede: "Siiɗo ette n'a-t'ela a kee
wo k'eda k'iŋ̃ŋ̃izá, an di lekka adda." Wo
aame geŋ Raa yi-k'ele ume booloŋ suma
y'a-koone toŋ umbo a siiɗo ette, wo ki
sirwe ulo k'addí toŋ umbo Raa yi-k'ele ye†.
6 Maŋ Raa yi ruute sey, y'ede: "Ita
k'iŋ̃ŋ̃izá an di lekka a siiɗo torgagi, an di'n
isa ƀulagi, an di'n dabira ozzinagi meeda
piɗe.
7 Wo kane ɗuwo ɗoŋ i'n isa ƀulagi geŋ,
nuŋ Raa n'a ɗekka booro a eedaŋ. Wo saŋ
kane ita k'iŋ̃ŋ̃izá geŋ t'umayaŋ an t'oozigo,
an t'etto keŋ̃ŋ̃o, an oo d'ottila‡."
8 Aame Raa y'a ti ɗiŋge onamí iŋkino
maŋ, y'a gitte taasuwa ti Ibirayim, wo
munɗa wede i-kaza taasuwa geŋ, walɗu
ponde. Iŋkino maŋ Ibirayim a ulí Isaaka
yi di wilɗa ponde, aame yi y'ehe i îide
onniyo gessire maŋ. Iŋkino kay Isaaka
yi di wilɗa ponde a ulí Yakup, wo Yakup
y'an di wilɗite ponde a iŋ̃ŋ̃izí kane koomat
makumu sire moŋgiɗagiŋ geŋ̃ŋ̃o§.
9 Moŋgiɗagiŋ iŋ̃ŋ̃i Yakup geŋ an gulƀike
ti leemadaŋ Yusup, an di y'iwila aa ƀule,
wo ɗoŋ i y'iwila an di-t'iide siiɗo Misir.
Wo Raa daayum ti yode,

* **7:3 7.3** Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1. † **7:5 7.5** Kun wollo adda mattup ki Zenez 11.31; 12.4,7; 13.15; 15.18; 17.8. ‡ **7:7 7.7** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13-14 wo Egzod 3.12. § **7:8 7.8** Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.10-14; 21.4.

10 dabaradí yi di ti buuye pay. Yi d’ele
suuniyo k’ono, lekkiyadí yi di ti t’ize uŋse
a ɗaana Parahoŋ mozigo ki siiɗo Misir.
Iŋkino maŋ Parahoŋ y’a ti y’ ziipe wede
goole ki siiɗo Misir, wo ɓoozí toŋ yi-d’iili a
beezí pây.
11 Bini maŋ i d’ize mosogo ɓaadaŋ adda
siiɗo Misir pay, wo a siiɗo Kanahaŋ
pây. Ɗuwo an di dibire ɓaadaŋ, wo
moŋgiɗagiŋ munɗa an t’oomi toŋ umbo.
12 Aame Yakup y’illigo a Misir omɓo ede
maŋ, y’a igibe moŋgiɗagiŋ an an d’owilo,
gette ettiyadaŋ ere ki poone.
13 Aame yi’n igibe ki sirwe sey maŋ,
Yusup y’an t’iiɗîba itadí a zemɓadí an di y’
zuune. Wo Parahoŋ toŋ ita maawi Yusup
a Kanahaŋ y’a ti zuune pây.
14 Iŋkino maŋ Yusup y’a igibe, y’a-waako
meegí Yakup ti ɗoŋ ɓoozí pay, kane ada
sarat makumu paat.
15 Aame Yakup y’illiga maŋ, y’a t’iiziga ti
ɗoŋ ɓoozí pay, y’a iŋgile Misir an di likko
bini maŋ, y’a inda ti iŋ̃nizí pay kane ɗoŋ
moŋgiɗagiŋ me.
16 Wo nunɗanzaŋ* an di ziko ki Sisem,
an t’ittiba adda muuzo ere Ibirayim y’iwila
ti soŋko a bey k’iŋ̃ni k’Amor a Sisem†.
17 Ozzinagi ti ozzinagi maŋ ɗoŋziŋ an
d’iigila ɓaadaŋ a siiɗo Misir me, wo peeɗo
toŋ t’îide ere Raa y’a-ti ɗaŋge ono ɗoŋ yi
ruute y’aasa a Ibirayim.
18 Saŋ maŋ i-gili mozigo ti doolo a Misir
me, wo yoŋ geŋ yi ki suune ye urzi Yusup
me.
19 Mozigo geŋ ɗoŋziŋ yi ti’n digge, wo
moŋgiɗagiŋ y’anni dibire, yi’n isiyo ki
toogo iŋ̃nizaŋ an d’ooliyo an t’unto‡.
20 Aame geŋ Muusa an ti y’ehe, yoŋ ulo
ɗemileŋ, majjaane a ɗaana Raa, an di y’
muɗɗe kaŋ ombiɗe tere aɗo adda ɓoy
meegí.
21 Aame an k’aane ombiɗayí ye maŋ,
an t’umɓe, an di ziipo paate, wo saŋ uto
Parahoŋ t’a y’uune, t’a t’umɓe a tode, t’a
yi muɗɗe aa ulutú§.
22 Muusa geŋ an ti y’ duuye a suuniyo
ere pay ki ɗoŋ Misir. Y’a t’ize wede i suune
rootiyo k’ono wo toogo a naabo pây.
23 Muusa i îide ozzine ada piɗe maŋ, i-
d’iide elkiyo y’a ette, y’a wollo zemɓadí
ɗoŋ k’Izirayel.
24 Maŋ y’a iŋgile, y’iide’ŋ yi wolliyo
wede Misir yi isiyo ulsu a wede soo ti
diine zemɓadí, maŋ y’a-y’uube, wo yi di
ti duuze, wede Misir geŋ y’a y’îide.
25 Y’ize iŋkino geŋ y’elkiyo zemɓadí ɗoŋ
k’Izirayel an d’elka Raa yi dehu y’an utte
t’urzi yode, kaciŋ umbo an ki zuune ye.
26 Saŋ soggo sey maŋ, yi d’uune ɗoŋ
k’Izirayel sire an ɗeyyiso, wo yi dehu y’a
ti’n t’okkiye an di lekke ti toose. Iŋkino
maŋ y’an di ruute, y’ede: “Zemɓa ki nuŋ,
kune’ŋ zemɓa ye ko? Ɗe ki moo me kun
isiyo ulsu ti tudduguŋ me?”
27 Wo wede i isiyo ulsu a leemadí geŋ
y’a gibira Muusa, wo y’ede: “Kee i ki ziipe
mozigo wo wede ɗekkiyo booro a tukki
kaye wee wee?
28 Kunuŋ ki dehu k’a ni t’îde aa loho
k’îide wede Misir ko?”
29 Aame Muusa y’illiga iŋkino maŋ, ti
siiɗo Misir y’a t’umbe, y’a iŋgile ki siiɗo
Madiyan, yi lekkiyo aŋgeŋ̃ŋo, a siiɗo gette
yi d’ehe iŋ̃ni kuuli sire*.
30 Adda siiɗo gette Muusa yi likke ozzine
ada piɗe. Saŋ onniyo soo maŋ yoŋ adda
balɗa gopponŋ ti mokkolo sundutú Sinayi,
maaleeka ki Raa yi di gize tuddí adda
beyga k’undumu oggiyo uwwo ɗala ɗala.
31 A munɗa k’armika Muusa yi wulle
geŋ, y’a ziiɗa giggirí. Wo y’a d’iide
gopponŋ, y’a wolle koɗuwo, y’a iide maŋ
y’ollige golla Galmeega Raa, t’ede:
32 “Nuŋ Raa ki moŋgiɗagá, Raa
k’Ibirayim, k’Isaaka wo ki Yakup.” Muusa
orgiso t’a yi ziiɗa ɓaadaŋ, y’a iise
ŋoŋŋirso, yi k’aane yi k’amɓe edayí, y’a
ki wolle munɗa geŋ̃ŋo ye.
33 Iŋkino maŋ Galmeega yi di ruute,
y’ede: “Toɓiyagá ki t’oɗɗîpo kono ume
wede kee k’ôhire eŋ, yoŋ kamileŋ ki nuŋ
Galmeega.
34 Ɗerec, ni wulle dabar ki ɗoŋzó a siiɗo
Misir te, n’illiga soopiytadaŋ te, wo nuŋ
n’iido’ŋ kono n’an aɗɗe. Aŋkeŋ k’edi, n’a-
k’agiba ki siiɗo Misir†.”»
35 Saŋ Etiyeŋ y’a ruute sey, y’ede: «Yode
Muusa wede ɗoŋ k’Izirayel an di y’ giigira,
an’de: “Kee wee wee i ki ziipe mozigo,
wo wede ɗekkiyo booro me?” Geŋ saŋ
Raa batum y’a y’igibe, y’a t’ize mozigayaŋ,
wo y’a t’ize wede k’aɗɗîyadaŋ. Raa yi
y’igibe t’urzi maaleeka wede an ikkima
adda k’undumu gozzibor geŋ̃ŋo.
36 Yode Muusa geŋ y’an uɗɗo ɗoŋ
k’Izirayel ti siiɗo Misir, t’urzi k’isiyo sulɗî
ɗoŋ i ceeriyo eego ti sulɗî k’armika adda
siiɗo Misir batum, wo soŋ aame kane an
doopiɗe Bar Teezowo, wo aame kane adda
balɗa ozzine ada piɗe‡.

* **7:16 7.16** ***Nunɗanzaŋ:*** I-kaza nunɗani sire ɗaŋŋal ki Yakup wo ki Yusup. Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.7-13; Zozuwe 24.32. † **7:16 7.16** Taaya Yusup kun ti t’oone adda mattup ki Zenez 37.1-36; 39.1–47.12. ‡ **7:19 7.19** Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.7-16. § **7:21 7.21** Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.1-10. * **7:29 7.29** Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.11-15,21-22; 18.3-4. † **7:34 7.34** Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.1-10. ‡ **7:36 7.36** Kun wollo adda mattup ki Egzod 2.14; 7.3; 14.21 wo Nombire 14.33.

37 Yode Muusa sey y'an di ruute a ɗoŋ
k'Izirayel, y'ede: "Raa yi d'aɗɗa ti diine
zembaguŋ nebi aa nuuno§."
38 Wo aame ɗoŋ k'Izirayel an t'ugiye a
balɗa toŋ maŋ, yode Muusa sey a guune
a diine moŋgiɗagiŋ ti maaleeka me, yode
geŋ yi di rootiyo a Muusa t'ekki mokkolo
Sinayi. Iŋkino yode Muusa sey yi-t'ollige
ono Raa ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo, y'in d'ettiyo
y'in di kaza*.
39 Wo moŋgiɗagiŋ an ki d'illiga ye onamí
me, an di y' giigira, wo adda k'addaŋ an
dehu an di-kime ki siiɗo Misir.
40 An i-di ruute a Aroŋ, an'de: "K'in
okkoŋ raayagi a ozira a ɗaanadiŋ, kono in
ki suune ye munɗa i iide a yode Muusa
wede y'in di'n uɗɗo ti siiɗo Misir me."
41 Iŋkino maŋ a onniytagi geŋ an
d'ikkima ulo buru go loŋgusizaŋ, maŋ an i
d'ele seɗeke a yode geŋ me, ulbaŋ uŋse an
d'ize tarnaape a naabo ere an ize ti beezaŋ
gette†.
42 Wo Raa y'an gime dar y'an di'n iili, an
d'ottilso a molɗali a kandaane, aa an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki nebiyagi, an'de:

"Kune ɗoŋ k'Izirayel no, geŋ a nuuno
ɗey ko kun izite seɗeke ki seyɗi wo
sendîkagi ɗoŋ oŋgo kun izite,

aame kune adda balɗa ozzine ada piɗe geŋ
me? Aha, a nuuno ye.

43 Kune kun zirke ɓoy golmodo ki raayusu
sundí Molok,

wo ti mooliso ere ki raa wede sundí Repan.

Kane sulɗi geŋ kun ikkima ti beyguŋ kono
kun an d'ottile.

Iŋkino maŋ nuŋ n'un ti'n limma bini
siiɗo Babiloon, wo ti Babiloon geŋ
ki ɗaana sey‡."»

44 Etiyeŋ y'a ruute sey, y'ede: «Adda
balɗa geŋ moŋgiɗagiŋ an d'ede Ɓoy Raa
wede an ikkima ki golmodo, i-boohiyo
sulɗi ɗoŋ ki taasuwa ere Raa yi gitte ti
ɗoŋzí. Ɓoy geŋ Muusa y'a t'ikkima aa
Raa yi ruute y'aase. Y'a t'ikkima a-t'iide
a munɗa wede yi wulle i-iide aa suniye.
45 K'ita maŋ moŋgiɗagiŋ an an d'iili
Ɓoy Raa wede an ikkima ki golmodo
geŋ a iŋ̃nizaŋ, an t'umɓo ti kane aame
geŋ Zozuwe wede dokkiyadaŋ, y'an d'an
d'aaho ki siiɗo ere ita ɗoŋtú Raa yi'n ilmi
ti ɗaanadaŋ. Geŋ iŋkino Ɓoy Raa geŋ
y'a likke adda siiɗo gettiyo bini moziko ki
Dawut.§
46 Dawut y'a uune beeko ti Raa, maŋ
Dawut y'a tunde Raa, yi d'ooziga ɓoy a Raa
ki Yakup*.
47 Wo miŋ a ki t'ize ye, a t'iiziga Ɓoy Raa
ulí Salamoŋ.†
48 Wo Raa goole a jiire pay geŋ, yoŋ yi ki
lekkiyo adda ɓoy wede ɗuwo an oozige ye,
aa Raa yi ruute ti kaaga ti bize nebi soo:
49 "Galmeega y'ede: Kandaane aa ume
wede ni-konso,
ni lekkiyo wo siiɗo aa ume wede ni d'oɓe
zoŋɗó ni puukiyo.
Ɓe kune ɓoy miŋ wede tuuku me, kun o
ooziga,
wo aame tuuku n'a lekka adda me?
50 Sulɗi pay eŋ i zippe nuŋ ye ko‡?"»
51 Etiyeŋ y'an di ruute ɗoŋ booro sey,
y'ede: «Kune ɗoŋ i koogire Raa, kune ɗoŋ
sukkiya kun ki ziipe adduguŋ a Raa ye, kun
t'uɗɗe aa maawuguŋ koyok, daayum kun
koogire Unde Kamileŋ.
52 Ti kaaga maawuguŋ nebiyagi pay an
di'n dibire, wo an di'n îide kane ɗoŋ i
gizite ti poone aaniya k'Almasi yoŋ ki diine
geŋ me. Wo aame onniyo t'îide maŋ, yode
toŋ kun di y' giigira, kun di y'îide.
53 Raa y'un d'ele oogiradí t'urzi
maaleekiyagi, wo kune kun a-ki t'izire
eego ye.»

Tôwwo k'Etiyeŋ

54 Aame ɗoŋ booro an illiga Etiyeŋ yi
ruute iŋkino maŋ, an di-gulkuwe ɓaadaŋ,
an d'ahutu bokimo.
55 Wo yo Etiyeŋ ôoniyo ti Unde Kamileŋ
y'a t'umɓe edayí k'awwa ki kandaane
maŋ, y'a wulle toore daryika Raa wo Isa
yi t'îhira a ammade Raa.
56 Y'a ruute, y'ede: «Kun ollo kay, ni
wolliyo kandaane i t'ihina wo yoŋ wede an
y'ehe aa ulo wede geŋ yi t'îhira a ammade
Raa.»
57 Kane an illiga iŋkino maŋ an ziɗɗe
ɗolle ɓaadaŋ, kuwwagaŋ an aa ti ŋiyyite,
kono an k'olliga onamí ye. Maŋ an d'iiziga
pay kaŋ soo ki tuddí.
58 An di y' ziiɗa t'adda geeger, an
di y'uɗɗe paate, an di y'iise kakkisa ti
moŋgali ki tôwwadí. Kane ɗoŋ i wulle wo
illiga geŋ, kallagaŋ deero an t'iɗɗîpe, an
t'iɓi sirpa k'ulo obulsu sundí Sool.
59 Aame an yi kakkisa geŋ, Etiyeŋ yi
tondiyo Raa, y'ede: «Galmeega Isa, ki
t'amɓo undó.»
60 Saŋ y'a iire ti zibbaní, wo y'a
iɗili ti golla awwa, y'ede: «Galmeega,

§ **7:37 7.37** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 18.15,18. * **7:38 7.38** Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.1–20.17 wo Deeterenom 5.1-33. † **7:41 7.41** Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.3 wo Egzod 32.1; 32.2-6. ‡ **7:43 7.43** Kun wollo adda mattup ki Amos 5.25-27. § **7:45 7.45** Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.9,40 wo Zozuwe 3.14-17. * **7:46 7.46** Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.1-16. † **7:47 7.47** Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 6.1-38. ‡ **7:50 7.50** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.1,2.

a olɗikadaŋ ette k’an t’iso tambobino.»
Aame y’a ti ruute iŋkino maŋ, y’a-t’ihe.

8

1a Wo Sool onamaŋ soo ti ɗoŋ îide Etiyeŋ me.

Sool ti ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa

1b A onniyo gettiyo batum ɗuwo an di’n iise dabirsa ɓaadaŋ ki ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a Zeruzalem. Kane pay geŋ an di-tiipe k’adda siiɗo Ziide ti Samari, a Zeruzalem i d’uupe ɗoŋ zina k’Isa siidaŋ.
2 Ɗoŋ i seeɗu urzi Raa zakiɗi geŋ an t’ittiba Etiyeŋ me, wo an d’îile ɓaadaŋ a untadí gette.
3 Wo ki yode Sool maŋ yi dehu y’an ise umbo ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa me, yi d’ettiyo ɓoy ti ɓoy, yi di’n dehutu yi ti’n seɗɗu kuuli erayi, yi ti’n oɓe daŋgay.

Pilip yo a Samari

4 Kane ɗoŋ i-tiipe geŋ, an d’ettiyo borko ti borko an di kazita Rabila Majjaanawa.
5 Geŋ iŋkino Pilip y’a t’iide k’adda geeger meeda ki siiɗo Samari, y’a iise kazita rabila k’Almasi Raa yi biire a ɗoŋ siiɗo gettiyo.
6 Kane ɗoŋ siiɗo gette pay an zaapu kuudaŋ tak a ono ɗoŋ Pilip y’an kazita geŋ me, kono an illiga wo an wolliyo t’edayaŋ suldî k’armika ɗoŋ y’isiyto geŋ me.
7 Iŋkino maŋ siitanɗani an t’uɗɗite ti tukki ɗoŋ k’eeni ɓaadaŋ ti ɗollite ere ti golla awwa. Wo ɗoŋ ɓaadaŋ ruŋguyuŋ, oŋgoŋ an deŋkiso, pay an d’uune bee.
8 Iŋkino maŋ ɗoŋ geeger pay gette ulbaŋ uŋse ɓaadaŋ.
9 Aame geŋ i d’ede wedusu adda geeger gette sundí Simo, yoŋ kombiɗe ti kaagine wo a ɗoŋ siiɗo Samari geŋ y’an d’isiyto suldî k’armika, kane pay an seeɗu giggiraŋ. Y’a-t’ize tuddí aa wede i-d’ede toogo.
10 Kane ɗuwo pay iise ti iŋ̃ŋ̃isi bini ɗoŋ deero geŋ, an di y’ daaniya telele, wo an d’eesiyo: «Wede eŋ i-d’ede toogo Raa, ere an ti waaku “toogo a jiire ɓaadaŋ” gettiyo.»
11 Ti kaagine Simo ti kombiɗîkadí gette, yi d’isiyto suldî k’armika ɗuwo an seeɗu giggiraŋ, iŋkino an di y’ daaniya telele.
12 Wo aŋkeŋ Pilip y’iide y’an gizite Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa wo ki suma k’Isa Almasi. Iŋkino maŋ erayi kuuli pay an d’umɓe wo an ti’n zuyye batem.
13 Aame geŋ yode Simo batum toŋ, y’a ziipe addí a Isa wo an ti y’ zuyye batem, y’a ziiɗa ita Pilip. Wo aame yi wulle suldî k’armika ɓaadaŋ ti suldî ɗoŋ i ceeriyo eego ɗoŋ Pilip y’isiyto geŋ̃ŋ̃o maŋ, y’a ziiɗa giggirí.
14 Aame kane ɗoŋ zina k’Isa a Zeruzalem an illiga ɗoŋ siiɗo Samari an’ni ziiɗa ono Raa bey sire maŋ, an an d’igibe Piyer ti Zaŋ.
15 Aame an iiney a Samari maŋ, an tunde Raa a kane Samariten ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa kono Raa y’an t’ele Unde Kamileŋ̃.
16 Wo aame geŋ Raa yi-k’ele Undí ye ɓotto a wenɗa me, an’ni suyyiso batem ti suma Galmeega Isa ɗaŋŋal.
17 Iŋkino maŋ Piyer ti Zaŋ an an di ziipe bey a eedaŋ wo an d’uune Unde Kamileŋ̃.
18 Aame Simo yi wulle Unde Raa ti ɗîigo a tukki ɗoŋ geŋ t’urzi ɗoŋ zina k’Isa an an ti ziipe beezaŋ a eedaŋ maŋ, yi dehu y’an t’ele soŋko a Piyer ti Zaŋ me.
19 Wo y’an di ruute, y’ede: «Toogo gette kun o eeli kay kono n’a zaape bey a tukki ɗuwo, an t’oone Unde Kamileŋ̃.»
20 Maŋ Piyer yi di ruute, y’ede: «Kee ti soŋkadá pay Raa y’unni dagga, kono k’elkiyo ti soŋkadá gette k’aane ki t’owila munɗa wede Raa y’eliyo ti mozuwo me.
21 Adda naabadey ette kee adda ye, aggadá umbo ti kaye me, kono a ɗaana Raa biza k’ulbá ki diine ye.
22 Ki-kama lekkiyadá, naabadá ere olɗo gette ki t’oolo, wo k’a tondo Raa koo y’ay t’isa tambobino maŋ a elkisadá ere olɗo gette.
23 Nuŋ ni wolliyo maŋ kee addá i-k’aaɗumu a suldî eŋ me, wo kee ɓule k’oldîko.»
24 Iŋkino maŋ Simo y’an di ruute, y’ede: «I tondo Galmeega kune batum kono nuŋ me, kono munɗa wede kun rootiyo geŋ oo ki d’aana ye.»
25 Saŋ maŋ Piyer ti Zaŋ geŋ an an t’îide taaya a ɗuwo, a munɗa wede kane an wulle a urzi k’Isa, wo an di gizite ono Galmeega. Saŋ maŋ an di-gime ki Zeruzalem, a kamadaŋ geŋ a urzi an di gizite Rabila Majjaanawa a borkiyagi ɓaadaŋ ki siiɗo Samari.

Pilip ti wede ti siiɗo k’Etiyopi

26 Saŋ maaleeka ki Galmeega Raa yi di ruute a Pilip, y’ede: «Ki t’oozo, k’odo k’urzi wede ki ɗandî, urzi wede ti Zeruzalem i d’amɓu geeger Gaza, urzi geŋ yoŋ t’adda balɗa.»
27 Iŋkino maŋ kesiko Pilip y’a t’îiziga, y’a iŋgile, yi sooru sooru. A sooruzí gette yi wolliyo bibiraw wedusu a ɗaanadí. Wede’ŋ geŋ yoŋ wede goole wo kokkiso ti siiɗo k’Etiyopi, yi naabiya ti Kandas mohita k’Etiyopi, wede yeeriyo korɓite tode, yi t’iide Zeruzalem ottilso a Raa.
28 Konso adda puusadí yi-kime ki siiɗadí, wo yi gariya mattup ki nebi Ezayi.
29 Unde Raa ti di ruute a Pilip, t’ede: «K’a naara, ki y’oonoy wede puus geŋ me.»
30 Maŋ Pilip y’a-niire, y’iide’ŋ y’a yi ziiɗa wede suma adda puusadí geŋ me, y’ollige

yi gariya mattup ki nebi Ezayi, maŋ y'a yi tunde, y'ede: «Ki gariya geŋ, munɗa ki yi suuniyo ɗey ko?»
31 Wede yi di'n gime onamí, y'ede: «De n'a suune mummino, wenɗa y'a ki'n ziipe urzi ye maŋ?» Maŋ wede yi di ruute Pilip, y'ede: «K'edi, k'a ti koli adda puus, k'a-koona a sirpa nuuno.»
32 Eṇṇo ume wede yi gariya an riiṇe ti kaaga adda mattup ki Raa me:
«Yoŋ aa damu wede an arkuɗu ki tôwwo,
wo aa ulo ki damu wede an ɗekkiso ilalí wo yi ki môolo ye,
iŋkino kay yode toŋ bizí yi k'ihina ye.
33 An di-d'ele sukiyagi, ɗerec ki yode an i-ki t'ele ye,
wee wee a roota suma k'iṇṇizí me,
lekkiyadí a siiɗo an i-ti ɗikke*.»
34 Wede suma geŋ y'a tunde Pilip, y'ede: «Kee k'ollo ɗo, nebi yi rootiyo iŋkino t'aaye ti yode batum kunuŋ, ti wenɗa doolo ko?»
35 Iŋkino maŋ Pilip y'a t'ihina bizí, wo t'urzi gariya mattup gette yi di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa.
36 An iide kee maŋ, an d'uune ahu. A ume geŋ wede suma y'a ruute, y'ede: «Ki wollo kay eŋ ahu, ɗe moo sey aa biite k'a ti'n suyye batem me?» [
37 Pilip yi di ruute, y'ede: «Aame kee ki ziipe addá'ŋ pay a Isa maŋ, n'a ki ti suyye batem.» Maŋ wede yi di'n gime onamí, y'ede: «N'umɓe, Isa Almasi yoŋ Ulo Raa.»]
38 Iŋkino maŋ Pilip yi di ruute a wede tuuliyo, y'ede: «Puusadá ki-t'ôhor.» Maŋ Pilip kane ti wede suma an di-ɗiige t'ekki puus me, an di-ɗiige k'adda k'ahu, Pilip y'a ti y' zuyye batem.
39 Aame an t'uɗɗe t'adda k'ahu maŋ, Unde Galmeega t'a ti y' ṇukkiɗe Pilip me. Wo yo wede suma geŋ yi ki y' wulle ye baa, iŋkino y'a iŋgile ki ɗaanadí ti uŋsuwo.
40 Wo yo Pilip yi wolliyo'ŋ yo a Azot, maŋ yi d'ettiyo geeger ti geeger, yi kazita Rabila Majjaanawa adda geegiryagi pay bini y'a d'iiney Sezare.

9

Sool ti Isa

1 Wo aame geŋ Sool yi dehu daayum y'a dabire wo y'a t'îde sanalliyagi ki Galmeega. Iŋkino maŋ y'a iide, y'a uuney mozigo goole ɗoŋ seɗeke
2 kono yi di t'ele mattup. Wo ti mattup gette y'a t'ooney deero ɓoyɗî ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso a Damas, wo aame ɗoŋ i daaniya urzi wede aware ki Galmeega kuuli ti erayi ede maŋ, y'a ti'n seɗɗo y'an d'an t'etto ki Zeruzalem, an di'n oɓey daŋgay.
3 Aame yi uune mattup maŋ, y'a iŋgile ki Damas. Y'izire kee y'iiney gopponŋ ti geeger maŋ, a kaamiki i ɗiigo toore ti kandaane, wiliṇ a tuure a tukki yode.
4 Y'a iire a siiɗo wo y'ollige golla ti rootiyo, t'ede: «Sool, Sool, ɗe moo me ki ni dabirsa me?»
5 Maŋ Sool y'a tunde, y'ede: «Galmeega, ɗe kee wee wee?» Maŋ golla gette t'a ruute, t'ede: «Nuŋ Isa wede kee ki di y' dabirsa.
6 Wo ki t'oozo, k'eŋgilo k'adda geeger, aŋgeŋ an aa di kizey munɗa wede Raa yi dehu k'aasey me.»
7 Wo kane ɗoŋ ti Sool soo geŋ an t'îhira, munɗa an di roote an ki suune ye, orgiso t'anni ziiɗa kono golla an di-t'ollige wo wenɗa an ki y' wolliyo ye.
8 Maŋ Sool y'a t'iiziga, edayí kargigal wo i ki wolliyo ye. Aame geŋ ɗoŋ iide ti yode an i ziiɗa beezí, an ti y' dukke k'adda geeger Damas.
9 Onniyo aɗo Sool edayí i ki wolliyo ye, wo yi lekkiyo daa k'omɓo daa soɓo.

Sool edayí i t'ihina

10 A Damas geŋ i d'ede wedusu sundí Ananiyas, yode geŋ sanallusu k'Isa. I-d'iide munɗa aa suniye Galmeega yi di gize tuddí, wo y'a yi wiike, y'ede: «Ananiyas!» Maŋ Ananiyas yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegó, nuŋ eṇṇo n'ollige.»
11 Galmeega yi di ruute, y'ede: «Ki t'oozo, k'odo k'aɗɗo ti urzi wede an yi waaku urzi ɗelele, ki t'odoy adda ɓoy Ziidas, k'a tondoy wede ede sundí Sool ki Tarsi. Aŋkeṇṇo yi tondiyo Raa,
12 wo adda munɗa i-iide aa suniye geŋ y'a wulle wedusu sundí Ananiyas, yoŋ yi-t'iide di yode, yi di ziipe beezí a edayí, maŋ edayí a t'ihina.»
13 Wo Ananiyas yi di'n gime onamí, y'ede: «Galmeegó, wede eŋ rabiladí ni t'illiga, ɗoŋ ɓaadaŋ an ruute a suldî ɗoŋ ulpi pay y'isiyo a ɗoŋzá a Zeruzalem me.
14 Wo deero ɗoŋ seɗeke an i ele mattup y'a-seɗɗe ɗoŋ i tondiyo ti suma kee a eṇṇo, geŋ iŋkino y'iido keṇṇo me.»
15 Wo ɗe Galmeega yi di ruute, y'ede: «K'odo, ki y'oonoy wede geŋ me, kono nuŋ ni y' biire, n'a-y'isa wede a kiza sundó a ɗuwo ɗoŋ Yawudiyagi ye, a mozagaŋ wo a ɗoŋ k'Izirayel.
16 Wo nuŋ batum ni di kizita suldî ɗoŋ pay y'a dabira kono sundó.»
17 Iŋkino maŋ Ananiyas y'a t'iiziga y'a iŋgile, y'iiney maŋ yi-t'iide adda ɓoy Ziidas, Sool toŋ adda. Y'iide'ŋ yi di ziipe

* **8:33 8.33** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.7-8.

ƀeezí a yode wo yi di ruute, y'ede: «Sool
leema ki nuŋ, Galmeega i n'igibo me, yode
Isa wede y'a di gize tuddí aame kee a urzi
k'ettiyo keṇṇo, yi n'igibo ki tukki kee kono
edayá a wolle sey, wo Raa yi-ki ti k'ôone
t'Unde Kamileṇ.»
18 A kaamiki gangiragi aa ki puuni a iise
solɗîte ti edayí, maŋ edayí a iise wolliso
sey. Y'a t'iiziga, wo Ananiyas y'a ti y'
zuyye ƀatem.
19 Saŋ yi d'iimi, toogadí t'a iido.

Sool yo a Damas

Sool y'a likke onniyto miibi ti sanalliyagi
k'Isa a Damas me.
20 Wo tiŋ geŋ miŋ y'a iise kazita ƀaa
adda ƀoyɗî ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso, yi
d'eesiyo: «Isa yoŋ Ulo Raa.»
21 Kane ɗoŋ pay i y'ollige geŋ an ziiɗa
giggiraŋ, wo an di rootiyo diinayaŋ, an'de:
«Eŋ miŋ yo wede i-dabirsa ƀaadaŋ kane
ɗoŋ i tondiyo ti suma k'Isa a Zeruzalem ye
ko? Wo ettiyadí keṇṇo ette y'iido'ŋ toc miŋ
seɗɗuzaŋ, wo y'an di'n t'eley bey deero
ɗoŋ seɗeke ye ko?»
22 Yo Sool a kazita k'onamí geŋ, i di t'ele
toogo yi kazita i ceeriyo ki ceeriyo t'addí
pay, y'an di rootiyo kereṇ Isa yoŋ Almasi
Raa yi biire. Iŋkino kane Yawudiyagi ɗoŋ
i lekkiyo a Damas geŋ, an i di roote munɗa
an ki suune ye.
23 Saŋ bini maŋ kane Yawudiyagi geŋ,
kaŋ soo an di-ruute ti diinayaŋ ki tôwwadí
Sool me.
24 Iŋkino a rootiyadaŋ gette wedusu yi
di gize a Sool me, kono kane Yawudiyagi
an t'ikkima tuddaŋ, an di ƀoohiyo ƀoha
ƀumƀiyagi geeger oṇṇu wo diɗɗo kono
Sool y'uɗɗa maŋ ki tôwwadí.
25 Iŋkino maŋ onniyo soo a diɗɗo, kane
sanalliyagi Sool an di-t'iide, an ti y' ziipe
adda geɗɗe, an ti y' zuuye ti waaya
moŋgali ti nee.

Sool yo a Zeruzalem

26 Saŋ ti Damas geŋ Sool y'a iiney Zeruza-
lem. Aame y'iiney maŋ, y'a dihe y'a di
keyye ti sanalliyagi k'Isa. Wo kane pay
an orgiso a yoŋ me, kono an k'amƀu ye
ki kotto yi t'ize sanallusu k'Isa me.
27 Iŋkino maŋ Barnabas y'a iyye, y'a ti
y' wiike, wo y'a-di t'iide k'ume ɗoŋ zina
k'Isa. Aame geŋ y'an t'îide taaya mum-
mino Sool yi wullo Galmeega aame yo a
urzi ki Damas me, mummino Galmeega yi
ruutito me, wo soŋ mummino Sool yi gizito
ti suma k'Isa ƀaa k'orgiso a Damas me.
28 Iŋkino maŋ t'ume geṇṇo Sool y'a-
t'iide ti kane a Zeruzalem, an d'amƀu
keṇṇo keṇṇo kaŋ soo wo yi kazita ti suma
Galmeega ƀaa k'orgiso.
29 A kane Yawudiyagi ɗoŋ orƀe ono
Girek toŋ y'an di kazita wo yi niikiyto pay
ti kane me, wo kane an di dihe urzi ki
tôwwadí.
30 Aame kane zemƀa ɗoŋ i ziipe addaŋ
a Isa geŋ an illiga iŋkino maŋ, Sool an
di d'iŋgile ki geeger Sezare, wo an ti y'
diipiɗa y'a iŋgile ki geeger Tarsi.
31 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ ogiyso ti suma
k'Isa a siiɗo Ziide, a siiɗo Galile wo a
siiɗo Samari pây geŋ, an di lekkiyo ti
toose. Kane an t'ize ɗoŋ toogo a urzi Raa,
an di lekkiyo ti ottilso a Galmeega, wo
Unde Kamileṇ ti di'n noogiyo an d'aagulu
k'aagulu.

Piyer ti Ene

32 Aame geŋ Piyer daayum yi sooru adda
siiɗo pay, yi d'amƀu keṇṇo keṇṇo. Onniyo
soo maŋ y'a t'iide wolliyo ki ɗoŋ ki Raa i
lekkiyo a geeger Lidda.
33 A ume geŋ i d'ede wedusu sundí Ene
yoŋ ruŋguyuŋ, ozzine gessire yi lekkiyo
moone ekk'oŋgali. Aame Piyer y'iiney a
ume geṇṇo maŋ, wede geŋ yi y'uuney,
34 wo yi di ruute, y'ede: «Ene, Isa Almasi
y'a ele bee. Ki t'oozo'ŋ, kee ƀatum ki t'olƀo
suldî moonizá me.» A kaamiki Ene y'a
t'iizi, y'a t'îhira.
35 Aame kane ɗoŋ pay a geeger Lidda
wo a bere ki siiɗo Saroŋ geŋ an wulle
iŋkino maŋ, an di-gime lekkiyadaŋ a urzi
Galmeega.

Piyer ti Tabita

36 I d'ede erewo adda geeger Zoppa
tod'te sanallawa k'Isa, sundutú Tabita (i-
kaza Dorkas* t'ono Girek). Tode gette a
ɗuwo t'an isiyo beehiye, ɗoŋ umbadaŋ toŋ
t'an d'eeliyo munɗa me.
37 Aame Piyer yoŋ daayum a geeger
Lidda geŋ, Tabita gette ti t'iire eeni wo t'a
inda. T'inda maŋ an ti-zuyye, nuune an ti
y' gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú, an ti
y' duwwe.
38 Lidda gette goppoŋ ti Zoppa me, kane
sanalliyagi k'Isa a Zoppa an illiga Piyer yoŋ
aŋgeṇṇo maŋ, an d'igibe kuuli sire an i di
ruuto, an'de: «Leema ki nuŋ k'ayn'olliga
maŋ, k'edi kesiko, in t'ette di kaye.»
39 Piyer y'a t'iiziga, kesiko y'a iŋgile ti
kane. Aame y'iiney maŋ, kane an di ti
gili biino ere t'awwa t'ekki bakatú. Kane
mandayɗayi pay an di y'uuna ti zumari
a edayaŋ, wo an i di kazita kallagi ɗoŋ
Tabita ti giniti aame t'a t'inda ƀotto.
40 Piyer y'an di ruute a ɗuwo an t'aɗɗe
t'adda ƀoy. An t'uɗɗe maŋ, yo y'a-dikke,
y'a iise tondiyo Raa. Saŋ maŋ y'a-gime
edayí k'ume nuune, wo y'a ruute, y'ede:
«Tabita koŋ mi t'oozo'ŋ.» Maŋ t'a t'ihina

* **9:36 9.36** Suma Dorkas t'ono Girek i-kaza ahisa.

edatú, wo aame ti wulle Piyer maŋ, t'a-guune.
41 Piyer yi ziiɗa beytú t'a-t'iiziga, maŋ mandayɗayi ti ɗoŋ ki Raa oŋgoŋ y'anni wiiko, wo y'an ti-gize an di wulle tod' ti lekkiyo zeere.
42 Iŋkino maŋ ɗoŋ pay adda geeger ki Zoppa an d'illiga rabila gette, wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a Galmeega.
43 Wo a Zoppa geŋ Piyer y'aa likke onniyto ɓaadaŋ di wede k'oɗige golmidagi sundí Simo.

10

Korney ti Piyer

1 I d'ede wedusu sundí Korney, yi lekkiyo a geeger Sezare. Yoŋ goole ki asigiryagi meeda ki Romeŋ, ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni waaku sundaŋ «Italiyeŋ».
2 Wede geŋ yoŋ yi seeɗu urzi Raazí zakiɗi, yode ti ɗoŋ adda ɓoozí pay an ottilso a Raa. Yawudiyagi ɗoŋ an k'ede munɗa ye toŋ y'an d'isiyo beehiye, wo yi tondiyo Raa daayum.
3 Iŋkino maŋ onniyo soo a peeɗo lohe Korney i-d'iido munɗa aa suniye. Y'a yi wulle kereŋ̃ maaleeka Raa me yi d'iiɗiba itadí, yi d'ettiyo di yode wo y'a yi wiike, y'ede: «Korney!»
4 Wo yoŋ yi di y' wolliso maaleeka teɓeŋ̃, maŋ orgiso t'a yi ziiɗa wo yi di ruute, y'ede: «Galmeega, ɗe moo me?» Maaleeka yi di ruute, y'ede: «Kee tondiyadá Raa y'illiga ti beehiyko ere k'isiyo a ɗuwo te, iŋkino yoŋ yi ki k'elkiyo.
5 Wo aŋkeŋ ki agiba ɗuwo an d'ette ki Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo, sundí soo te Piyer, y'a etto.
6 Yo wede geŋ torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay, wede k'oɗige golmidagi, ɓoozí a biza bar.»
7 Aame maaleeka wede i ruute a Korney geŋ y'iŋgile maŋ, Korney yi wiiko ɗoŋ sire ti diine ɗoŋ naabadí, wo asugursu soo wede i seeɗu urzi Raazí zakiɗi, ti diine k'asigiryagí.
8 Korney y'an t'îide taaya a munɗa wede ize, saŋ y'an igibe ki Zoppa.
9 Iŋkino maŋ kane an d'iŋgile, soggo toŋ kane daayum a urzi goppoŋ an a-t'ette ki Zoppa, wo peeɗo t'ize diine. Iŋkino a peeɗo gettiyo batum, Piyer y'a-ti gili t'ekki ɓoy t'awwa, y'a tonde Raa.
10 Aame geŋ mosogo t'a yi ziiɗa, yi dehu yi d'oomi. Koore an i-d'isa omɓo geŋ, i-d'iido munɗa aa suniye,
11 wo yi wolliyo'ŋ kandaane a t'ihina wo munɗa aa boojo goole kettiso a bohaní piɗe, i-ɗeegu ki siiɗo aa dara.
12 Wo adda k'addí i d'ede ita seyɗi ɗoŋ zoŋɗaŋ piɗe piɗe, ita seyɗi ɗoŋ i morkimso a siiɗo wo ita k'emɓi ɗoŋ oppiyso a kandaane pây.
13 Aame geŋ y'a illi golla ti di ruute, t'ede: «Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seyɗi eŋ ki soɗɗo, k'a t'ôodo, k'a t'aaɗa.»
14 Wo Piyer y'a ruute, y'ede: «Galmeegó aha! Nuŋ munɗa wede k'omɓo ulu, yoŋ ganigi a ɗaanadá geŋ kaŋ soo toŋ ni k'iimi ye.»
15 Maŋ golla gette ki sirwe sey Piyer y'a t'illiga, t'ede: «Munɗa wede Raa y'ede yo eŋ kamileŋ̃ geŋ, ki k'elke aa munɗa k'omɓo ulu ye.»
16 Golla gette Piyer y'a t'illiga ti rootiyo onamtú miŋ kane ɗey taŋ aɗo, saŋ a kaamiki munɗa geŋ a-gili ki kandaane.
17 Piyer geŋ y'a ziiɗa giggirí a munɗa wede i-iide aa suniye, wo munɗa i-kaza yi ki y' suuniyo ye geŋ me. Koore geŋ kane ɗuwo ɗoŋ Korney yi'n igibe geŋ, ɓoy Simo an di y' dihite, an y'uune, aŋkeŋ kane a biza bumɓu.
18 Kane an di wiike ɗoŋ ɓoy, an iido maŋ an di'n tunde, an'de: «Simo wede an yi waaku soŋ Piyer geŋ, yoŋ a eŋ̃ŋo ko?»
19 Piyer geŋ yoŋ daayum y'elkiso a munɗa wede i-iide aa suniye geŋ̃ŋo, aame Unde Raa ti rootiyo, t'ede: «K'olõo, i d'ede ɗoŋ aɗo an ki dehu toŋ maŋ.
20 Ki t'oozo'ŋ, ki ti ɗeego, k'eŋgilo ti kane daa k'orgiso, kono ɗuwo eŋ i'n igibo nuuno.»
21 Iŋkino maŋ Piyer yi-ti ɗiigo, y'an di'n uuney kane ɗuwo geŋ me, wo y'an di ruute, y'ede: «Eŋ miŋ nuŋ wede kun dehu. Ki moo me kun n'iido me?»
22 Maŋ an i di'n gime onamí, an'de: «Kaye eŋ ayn'igibo Korney, yode wede goole k'asigiryagi meeda ki Romeŋ, yoŋ wede ki diine y'ottilso a Raa, wo kane Yawudiyagi pay an yi giyye. Yoŋ maaleeka Raa yi ruuto, kee k'a ette di yode kono ki di rootey ono y'a-k'olligey.»
23 Iŋkino maŋ ɗuwo geŋ Piyer y'a ti'n wiike k'adda ɓoy, an d'inne di yode.

Ti soggatú maŋ kane ɗuwo geŋ an t'iiziga ti Piyer an d'iŋgile kaŋ soo. Wo zemɓa miibi an ziipe addaŋ a Isa ki Zoppa, an aa di'n igibo.
24 Saŋ onniyo ki ɗaana maŋ Piyer ti kane ɗuwo geŋ an d'iiney Sezare. Koore geŋ yo Korney y'a t'ugiye ɗoŋ ɓoozí ti laŋziyagi ɗoŋ kuc an di'n delliyo.
25 Aame Piyer y'iiney wo y'ette k'adda ɓoy maŋ, Korney y'a iide y'a y'ikkimo, y'a iire a zoŋɗí kono yi-d'ottile.
26 Maŋ Piyer yi di ruute, y'ede: «Aha, ki t'oozo'ŋ!» Wo yi ziiɗa beezí, y'a y'iiziga, y'ede: «Nuŋ wede tudde aa kee pây.»

27 Maŋ Piyer yi pelkiyo ti Korney, y'a-
t'iide k'adda ɓoy. A ume geŋ yi wolliyo
ɗoŋ ɓaadaŋ i t'ugiye a ɗaanadí.
28 Y'an di ruute, y'ede: «Kune kun
ti suune oogoro Yawudiyagi te, urzi ti
k'ele ye a Yawudusu y'a ette ɓoy wede
Yawudusu ye, y'a lekke ti yode me. Wo
ɗe nuŋ Raa y'o ruute kereŋ̃, koɗuwo ye a
ɗaanadí wede tuuku toŋ n'a yi wolle yoŋ
ganigi wo ulsu me.
29 Geŋ iŋkino, aame kun iide kun ni
wiiko geŋ, ni ki ruuto ye munɗa me wo
n'a iŋgilo miŋ ti kune baa. Aŋkeŋ ni dehu
n'a suune, ki moo me kun ni wiiko n'a iido
me.»
30 Maŋ Korney yi di ruute, y'ede: «I
d'ede onniyo aɗo, a peeɗo ere ki lohe
gettiyo batum, ni tondiyo Raa adda ɓoozó.
A kaamiki geŋ miŋ wedusu ti kallagí i
ralita wic wic yi-t'ôhire a ɗaanadó,
31 wo y'o di rootiyo: "Korney, kee
tondiyadá Raa y'illiga, wo y'elkiyo a bee-
hiyko ere kee k'isiyo a ɗoŋ an k'ede
munɗa ye me.
32 Aŋkeŋ ki agiba ɗuwo an d'ette ki
Zoppa, an di waako wede soo sundí Simo,
sundí soo te Piyer, y'a etto. Yo wede geŋ
torgusu yi lekkiyo di wede sundí Simo kay,
wede k'oɗíge golmidagi, ɓoozí a biza bar."
33 Aame geŋ kesiko ni d'igibe ɗuwo ki
tuddá, wo kee k'aaze adde koɗuwo k'a
iido. Wo aŋkeŋ kaye pay eŋ̃ŋo a ɗaana Raa
kono ay d'olliga suldí ɗoŋ pay Galmeega
y'a ruuto k'ay di roote.»

Ono Piyer adda ɓoy Korney

34 Iŋkino maŋ Piyer y'a iise kazita k'ono,
y'ede: «Aŋkeŋ̃ŋo ni suune ki kotto Raa geŋ
y'inni wolliyo kine ɗuwo pay eŋ miŋ kaŋ
soo.
35 Ti ita ɗuwo pay, wede tuuku y'ottilso
a Raa wo y'isiyo munɗa ki diine maŋ, yoŋ
geŋ lekkiyadí i di t'ise uŋse a Raa me.
36 A ɗoŋ k'Izirayel Raa y'igibo onamí,
Rabila Majjaanawa ere ki toose t'urzi k'Isa
Almasi, yode wede Galmee'ki ɗuwo pay.
37 Kune kun suune Zaŋ yi kazita a ɗuwo,
y'ede: "Kun ti suyyo batem", wo soŋ
munɗa wede iina ki poone a siiɗo Galile
wo adda siiɗo Ziide pay.
38 Wo kun suune mummino Raa yi biiro
Isa wede ti geeger Nazaret, yode wede yi-
d'ele Unde Kamileŋ̃ ti toogo ere yi d'isiyo
armika me. Isa geŋ y'an izire omagi pay,
a ɗuwo y'an d'isiyo beehiye, kane ɗoŋ an
d'ede toogo Meeda siitanɗani a eedaŋ toŋ
y'an d'eliyo bee kono Raa ti yode.
39 Wo kaye ay wulle t'edayey suldí ɗoŋ
pay Isa y'ize adda siiɗo Yawudiyagi wo a
Zeruzalem me. Yoŋ geŋ deero Yawudiyagi
an ti y' tiike ekk'undumu, an di y'îide.
40 Saŋ onniyo sire k'aɗuwe maŋ Raa y'a
ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto, wo yi d'ele urzi
y'an di gize tuddí.
41 A balɗiyadí gette i y' wulle Yawudiyagi
pay ye, i y' wulle kaye ɗoŋ Raa yi biire ti
poone kono ay di roota taayadí, kaye ɗoŋ
ay d'iimi wo ay d'iiɓe ti yode aame Raa yi
ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto geŋ me.
42 Saŋ Isa y'ay ruute ay di kizite Rabila
Majjaanawa a kane Yawudiyagi wo ay di
roote Isa yoŋ wede Raa yi biire y'a ɗekka
booro a tukki ɗoŋ zeere wo ɗoŋ i t'inda
pây.
43 Kane nebiyagi pay an rootiyo ti
yode Isa, an'de: "Wede tuuku yi ziipa
addí a yode maŋ, y'a t'oona tambobino
k'olɗikadí t'urzi toogo ere ki sundí."»

Unde Kamileŋ̃ ti ɗoŋ Yawudiyagi ye

44 Aame Piyer y'an kazita ɓotto geŋ, a
kaamiki Unde Kamileŋ̃ t'a ɗiigo a tukki
kane ɗoŋ pay ollige onamí geŋ̃ŋo.
45 Maŋ kane Yawudiyagi ɗoŋ i ziipe ad-
daŋ a Isa iido ti Piyer geŋ an ziiɗa giggiraŋ,
wo an di zuune kane ɗoŋ Yawudiyagi ye
toŋ, Unde Kamileŋ̃ ere Raa y'elo gette ti
ɗiige a tukki kane pay.
46 Kane Yawudiyagi geŋ an ollige ɗoŋ
Yawudiyagi ye toŋ, an orbe t'ono ɗoŋ
doolo wo an tamma taŋ miibi Raa yoŋ
goole a jiire me. Iŋkino Piyer y'a ruute,
y'ede:
47 «Aŋkeŋ kane ɗuwo eŋ an uune Unde
Kamileŋ̃ aakede kaye, geŋ ay k'aane ay gi
di-tooge ye an di suyye batem t'ahu me.»
48 Maŋ Piyer y'an di ruute, y'ede: «Ɗuwo
eŋ kun ti'n suyyo batem ti suma k'Isa
Almasi.» Iŋkino maŋ Piyer an di y' tunde
y'a lekke onniyto miibi ti kane.

11

Ono Piyer a ɗaana zemɓa a Zeruzalem

1 Ɗoŋ zina k'Isa ti zemɓa ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa a siiɗo Ziide geŋ, an illiga kane
ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ ono Raa an uune.
2 Wo aame Piyer yi-gime ki Zeruzalem
maŋ, kane Yawudiyagi ɗoŋ i ziipe addaŋ a
Isa an di y'irba,
3 wo an i ruute, an'de: «Ki moo me kee
k'ize iŋkino, ki-t'iide di ɗoŋ i ki walɗu
ponde ye* wo k'a iimo ti kane me!»
4 Iŋkino maŋ Piyer y'an d'iise tôwwo
taaya, yi-t'iise t'ume k'eesiyo soo ti soo a
munɗa wede ize.
5 Y'an di ruute, y'ede: «Aame nuŋ
a geeger ki Zoppa ni tondiyo Raa geŋ,
munɗa o d'iido aa suniye. Ni wolliyo'ŋ
munɗa i ɗeegu ti Raa ki tuddó, yode geŋ
yi deeyiso aa boojo goole kettiso a bohaní

* **11:3 11.3** ***Ɗoŋ i ki walɗu ponde ye:*** I-kaza ɗoŋ Yawudiyagi ye.

piɗe, munɗa geŋ yi ɗeegu ti kandaane bini
a iina aame sirpadó.
6 Wo ni wolliyo teɓeŋ̃ k'adda k'adde
munɗa geŋ̃ŋo, n'a wulle seyɗî ɓooze,
seyɗî balɗa, seyɗî ɗoŋ i morkimso a siiɗo
wo emɓi ɗoŋ oppiyo a kandaane pây.
7 Maŋ n'ollige golla t'o-di ruute, t'ede:
"Piyer, ki t'oozo'ŋ! Seyɗî eŋ ki soɗɗo, k'a
t'ôodo, k'a t'aaɗa."
8 Wo n'a ruute, n'ede: "Galmeegó ato!
Nuŋ munɗa wede k'omɓo ulu, yoŋ ganigi
a ɗaanadá geŋ kaŋ soo toŋ ni k'iimi ye."
9 Golla gette n'a t'illiga ki sirwe ti kan-
daane, t'ede: "Munɗa wede Raa y'ede yo
eŋ kamileŋ̃ geŋ, ki k'elke aa munɗa wede
k'omɓo ulu ye."
10 Golla gette t'a ruute ruute taŋ aɗo, saŋ
a kaamiki munɗa geŋ a-gili ki kandaane
sey.
11 Kaciŋ aame geŋ miŋ a kaamiki ɗoŋ
aɗo an o igibo ti Sezare, an iido an di
n'uuna adda ɓoy wede kaye'ŋ adda.
12 Unde Kamileŋ̃ t'o di ruute n'a iŋgile ti
kane daa k'orgiso. Kane zemɓa ɗoŋ zoot
i ziipe addaŋ a Isa ni wiiko keŋ̃ŋo geŋ, an
di n'igibo a Sezare, wo nuŋ ti kane pay ay
t'iide k'adda ɓoy Korney.
13 Yoŋ y'ay t'îide taaya mummino
maaleeka y'iide k'adda ɓoozí y'a yi wulle,
wo yo maaleeka yi di ruute, y'ede: "Ki
agiba ɗuwo ki geeger Zoppa, an di waako
Simo wede sundí soo an yi waaku Piyer,
y'a etto.
14 Yoŋ y'a di roota ono a urzi wede saŋ
kun t'ooney uttiyo, kee ti ɗoŋ ɓoozá pay."
15 Aame Korney y'a ti ɗiŋge taayadí wo
n'a t'eese tôwwo taayadó ɓotto geŋ, Unde
Kamileŋ̃ t'a ɗiige a tuddaŋ aa ti ɗiige a
tukki kaye t'ume k'eesiyo.
16 Iŋkino maŋ n'a ilke a ono Galmeega
yi ruute, y'ede: "Zaŋ ɗuwo yi'ni zuyyite
batem t'ahu, wo ɗe kune'ŋ Raa y'un ti'n
suyya batem t'Unde Kamileŋ̃[†]."
17 Ni wulle kane toŋ Raa y'an ele Undí
aa y'ay ele a kaye, aame ay ziipe addey
a Galmeega Isa Almasi. Iŋkino maŋ,
nuŋ wee wee n'a aane n'a t'eegire Raa a
munɗa yi dehu y'aase me?»
18 Saŋ ono geŋ ɗuwo an ti'n illiga
maŋ, kane pay an d'inniga wo an d'iise
tamma Raa, an'de: «Ki kotto Raa a ɗoŋ
Yawudiyagi ye toŋ, urzi y'an ele an di-
kime lekkiyadaŋ wo an t'oona lekkiyo ere
ki kotto.»

Ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a Antiyos

19 Aame Etiyeŋ an y'îide maŋ, an d'iise
dabirsa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa. Iŋkino
maŋ kane geŋ an di-tiipite ki siiɗiyagi
doolo. Ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ an d'iŋgile ki
siiɗo Pinisi, ki siiɗo Siipire, wo ki geeger
k'Antiyos[‡], wo an di kazita ono Raa a ɗoŋ
Yawudiyagi ɗaŋŋal.
20 Aame geŋ ɗoŋ miibi ti diine kane ɗoŋ
i ziipe addaŋ a Isa iido ti Siipire wo ti siiɗo
Sireŋ geŋ, an d'iŋgile ki Antiyos, wo an di
gizite kay Rabila Majjaanawa ki Galmeega
Isa a ɗoŋ Yawudiyagi ye.
21 Toogo Galmeega ti kane, iŋkino ɗoŋ
ɓaadaŋ an di-gime lekkiyadaŋ, wo an di
ziipe addaŋ a Galmeega.
22 Ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a Zeruzalem
geŋ rabila gette an t'iire kuudaŋ, maŋ an
d'igibe Barnabas ki Antiyos kono y'a ette
y'a wollo.
23-24 Barnabas geŋ yoŋ wede beehiye, yi
ziipe addí pay a Isa wo addiŋ ôoniyo ti
Unde Kamileŋ̃. Aame y'iiney a Antiyos wo
yi wulle ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ Raa
y'an ti ziipe beeko maŋ, ulbí i-d'ize uŋse
ɓaadaŋ, wo y'an d'eele kooke pay kono an
di lekke kettiyo ti Galmeega. Wo aame geŋ
ɗoŋ ɓaadaŋ an a-ti giyye ti Galmeega.
25 Saŋ maŋ Barnabas y'a iŋgile ki Tarsi
kono y'a waako Sool.
26 Aame yi y'uuno maŋ, y'a ti y' wiiko
an t'iido k'Antiyos. Maŋ kane sirwaŋ
ozzine an di y'iiɗîba ti ɗoŋ ogiyso ti
suma k'Isa aŋgeŋ̃ŋo, wo an di duuye ɗoŋ
ɓaadaŋ a urzi zaapu k'addaŋ a Isa. Geŋ
a Antiyos geŋ̃ŋo sanalliyagi k'Isa an di'n
wiike waaku ere ki poone «ɗoŋ k'Almasi».

Zemɓa ɗoŋ a Antiyos ti zemɓa ɗoŋ a Ziide

27 Aame geŋ i d'ede nebiyagi an ɗiigo ti
Zeruzalem an t'iide ki Antiyos.
28 Nebi soo ti diinayaŋ sundí Agabus,
Unde Raa ti di ruute adda k'addí, y'a
t'iiziga y'a ruute, y'ede: «Saŋ i d'isa
mosogo ɓaadaŋ adda siiɗiyagi ɗoŋ pay
ɗoŋ Romeŋ ge dokkiyo.» Wo kun suune
mosogo gette ize aame Kilood yoŋ mozigo
goole ki Romeŋ.
29 Aame kane sanalliyagi k'Isa an illiga
iŋkino maŋ, an di dihe an tusse munɗa
wede tuuku toŋ a toogadí, an di-t'igibe ki
noogiyo zemɓa i lekkiyo a siiɗo Ziide.
30 Iŋkino maŋ an tusse, an an d'ele a bey
Barnabas ti Sool, an d'iide an an d'ele a
bey ɗoŋ dokkiyo ki zemɓa ɗoŋ a Ziide.

12

Unto ki Zak, wo Piyer adda daŋgay

1 Aame geŋ mozigo Erod y'a iise dabirsa
zemɓa oŋgoŋ ti diine ɗoŋ ogiyso ti suma
k'Isa.
2 Y'an d'ele urzi a asigiryagi, Zak leema
Zaŋ an di y'îide ti seebir.

† **11:16 11.16** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 1.5; Lik 3.16 wo Zaŋ 1.33. ‡ **11:19 11.19** ***Geeger k'Antiyos:*** Antiyos gette geeger meeda ki siiɗo Siiri.

3 Wo aame Erod yi wulle a Yawudiyagi
an t'ize uŋse maŋ, y'an d'ele urzi Piyer toŋ
an ti y' seeɗo a onniytagi ɗoŋ ki tarnaape
wede an d'omɓo mappa daa k'orme.
4 Aame an ti y' ziiɗo maŋ, an di y'ele
adda daŋgay, wo Erod y'a-ti zippe asi-
giryagi koomat makumu zoot, y'a ti'n
dikkiɗa omagi piɗe, an di y' boohe. Yi
dehu y'a ɗekka booradí a ɗaana ɗuwo
pay aame tarnaape Pak ki Yawudiyagi yi
t'iŋgila maŋ.
5 Iŋkino maŋ Piyer yi lekkiyo daŋgay
wo kane ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ an
tondiyo Raa daa puukiyo wo t'addaŋ pay
kono yode.

Aɗɗiya Piyer ti daŋgay

6 A diɗɗo ere soggo Erod y'a ɗekka
booro ki Piyer a ɗaana ɗuwo pay gette,
Piyer geŋ yi moone a diine k'asigiryagi
sire, beyɗí'ŋ kettiso ti ziŋziri sire, wo
a biza daŋgay ummey asigiryagi sey an
boohiyo.
7 A kaamiki maaleeka ki Galmeega Raa
y'a ɗiige adda daŋgay, biino ere Piyer
adda gette a-tuure kereŋ. Maŋ maaleeka
y'a yi butte Piyer a sirpaɗí kono y'a-t'inne,
wo yi di ruute, y'ede: «Kesiko ki t'oozo!»
Maŋ ziŋziri ti beyɗí a tiipe.
8 Saŋ maaleeka yi di ruute, y'ede: «Ki-
ketto tooná wo ki t'osso toɓiyagá.» Piyer
y'a t'ize aa maaleeka yi ruute, wo yi di
ruute sey, y'ede: «Ki t'osso kallayá goole
wo k'a ni daani.»
9 Iŋkino maŋ Piyer y'a diine maaleeka,
t'adda daŋgay y'a t'uɗɗe, wo a elkiyadí yi
ki zuune ye munɗa wede maaleeka y'isiyo
geŋ ɗerec me, y'elkiyo i-iido munɗa aa
suniye.
10 An t'uɗɗe t'ume k'asigiryagi ɗoŋ ki
poone, ti ɗoŋ ki sirwe toŋ an a-t'uɗɗe
pây, an d'iiney a biza wede ki maala k'a-
t'aɗɗe k'adda geeger. Biza geŋ a t'ihina
siidí a ɗaanadaŋ me, wo an t'uɗɗe maŋ
an d'izire kaŋ soo a urzi, saŋ a kaamiki
ŋ̆okkot maaleeka yi y'iili Piyer me.
11 Iŋkino maŋ Piyer eedí t'a iido, y'a
yi zuune munɗa wede i-iido me, wo y'a
ruute, y'ede: «Aŋkeŋ ni zuune baa geŋ
ɗerec, Galmeega Raa y'igibo maaleeka y'a-
n'uɗɗe ti bey k'Erod wo ti munɗa wede
ulsu Yawudiyagi an dehu an oo d'ise me.»
12 Aame yi zuune iŋkino maŋ, y'a iŋgile
ki ɓoy k'erewo sundutú Mariyam mekki
Zaŋ, sundí soo Markus. Adda ɓoy geŋ ɗoŋ
ɓaadaŋ an t'ugiye an tondiyo Raa.
13 Piyer y'iide'ŋ yi koppiyo biza yi-t'ette,
wo i d'ede ere naabo sundutú Rood, t'a iido
t'a-t'ihina biza.
14 Aame t'illiga'ŋ golla ki Piyer t'a ti
zuune, wo tod'te ulbutú a ûune t'uŋsuwo
ɓaadaŋ. Iŋkino maŋ t'a-t'ihina biza umbo,
t'a-gime kaŋ okko, t'an di ruuto, t'ede:
«Piyer yo eŋ̆ŋ̆o a biza.»
15 Kane an i-di ruute, an'de: «Koŋ mi
t'okko maade ko?» Wo ɗe tod' t'a ruute,
t'ede: «Ki kotto yo a biza.» Iŋkino maŋ
kane an di ruute, an'de: «Geŋ maaleekayí
koo maŋ.»
16 Iŋkino yo Piyer geŋ yi koppiyo biza
pi bini an d'iido, an i-t'ihina. An yi wulle
maŋ, an ziiɗa giggiraŋ.
17 Maŋ y'an d'ize likuw ti beezí kono an
d'anniga, wo y'an t'îide taaya mummino
Galmeega yi-y'uɗɗo ti daŋgay me. Y'an di
ruute sey, y'ede: «A Zak* wo a zemɓa oŋgo
toŋ, kun an t'ôodoy taaya.» Saŋ t'ume
kane y'aa t'uɗɗe, y'a iŋgile k'ume doolo.
18 Ume i t'umpile maŋ asigiryagi an
wolliyo Piyer umbo, undaŋ a t'uɗɗe, an
d'iise tondiso, an'de: «De Piyer a y'ihe
moo me?»
19 Mozigo Erod y'a igibe ɗuwo ki dehuzí,
wo an ki y'uuno ye. Maŋ y'anni wiike
kane asigiryagi ɗoŋ i yi boohiyo me, y'anni
tundite ti kulkuwo, y'ede: «De Piyer kun i
ize mummino!» Iŋkino maŋ y'an di ruute
a asigiryagi doolo an ti'n ôodo. Saŋ maŋ
Erod y'a t'iiziga ti siiɗo Ziide, y'a-lekko a
geeger Sezare onniyto miibi.

Unto ki mozigo Erod

20 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ geegiryagi Tir
ti Sidoŋ geŋ, an ooniyo omɓo ti siiɗo
ki mozigo Erod, wo aame geŋ yoŋ yi ti
gulkuwe ɓaadaŋ ti kane ɗoŋ siiɗo geŋ me.
Maŋ kane ɗoŋ pay geŋ an t'îide onamaŋ
kaŋ soo, an t'oone urzi ki toose ti Erod.
Maŋ an d'uuney wede soo sundí Bilastus,
yoŋ geŋ wede boohiyo biino mozigo. Kane
an iide an ti y' ŋiiya, y'an d'an t'ette k'ume
mozigo Erod.
21 Iŋkino maŋ Erod y'an d'ele onniyo,
wo aame onniyo gette t'iina maŋ yi-
t'usse kallayí ki moziko, y'a-guune kaakido
booro, y'a iise rootiyto a ɗaana ɗuwo pay.
22 Doŋ ollige geŋ an d'iise ɗollite,
an'de: «Eŋ̆ŋ̆o eŋ i rootiyto wedusu ye, eŋ
raayusu!»
23 Aame Erod y'illiga ono ɗuwo geŋ̆ŋ̆o
maŋ, ulbí uŋse tuddí y'a ti-gili, tamma
gette yi-k'iili a Raa ye. Iŋkino maŋ a
kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y'a yi
diiŋe ti eeni, ondirɗagi adda k'addí an di
y'iimi, y'a inda.
24 Tiŋ geŋ ono Raa i-teepiyo ki ɗaana ki
ɗaana, wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ
a Isa.
25 Aame Pool ti Barnabas a zina ere an
an igibe ki noogiyo ɗuwo a Zeruzalem an
aa ti-ɗiŋge maŋ, an a-ti y' wiike ti kane

* **12:17 12.17** ***Zak:*** Zak wede eŋ leema k'Isa.

Zaŋ wede sundí soo Markus, an di-gime ki Antiyos.

13

Barnabas ti Sool wo ɗoŋ dokkiyo a Antiyos

1 T'adda diine ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa
a Antiyos geŋ, i d'ede nebiyagi wo ɗoŋ
dooyiso: Barnabas, Simeyoŋ an yi waaku
sundí soo Bakulu, Lisiyus ti siiɗo Sireŋ,
Manayen wede an iiziga kaŋ soo ti Erod
wede mozigo a siiɗo Galile, wo Sool.
2 Onniyo soo, an t'ugiye an ottilso a
Galmeega wo an di lekkiyo daa k'omƀo,
aame geŋ Unde Kamileŋ t'an di ruute,
t'ede: «Barnabas ti Sool geŋ kun oo ti'n
ooyo siidaŋ ki naabo ere nuŋ ni'ni wiike.»
3 Iŋkino maŋ aame an ti likke daa
k'omƀo wo an tunde Raa geŋ, zemƀa
an an di ziipe beeko wo an di'n iili Barnabas
ti Sool, an d'iŋgile.

Barnabas ti Sool a Siipire

4 Iŋkino maŋ Barnabas ti Sool Unde
Kamileŋ ti'n agisa naabo geŋ, an d'iŋgile
an t'iide ki geeger Selusi. Tiŋ geŋ an
d'uune tooko, an di-gili an d'iŋgile ki
Siipire, siiɗo ere a diine k'ahu.
5 An iiney a geeger Salamin a Siipire
maŋ, an d'iise kazita k'ono Raa adda ƀoyɗi
ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso. Aame geŋ Zaŋ
Markus toŋ yoŋ ti kane y'an di'n noogiyo.
6 Aame an ti diipiɗa siiɗo Siipire maŋ,
an d'iiney geeger Papos. A ume geŋ an
d'ikkima ti Yawudusu soo sundí Bar-Zezu,
yode geŋ kombiɗe, yi ti t'isiyo tuddí aa
nebi,
7 yoŋ yi lekkiyo a sirpa goole ki Romeŋ
adda siiɗo gettiyo. Wede goole siiɗo
geŋ sundí Serziyus Poolus, yoŋ wede eedí
soodo a elkiso. Yode geŋ y'anni wiike
Barnabas kane ti Sool di yode kono yi dehu
y'a olliga ono Raa.
8 Wo kombiɗe geŋ sundí soo t'ono Girek
an yi waaku Elimas geŋ, y'an di-tuuge a
Barnabas ti Sool me kono yi ki dehu ye
goole siiɗo y'a zaape addí a Isa me.
9 Iŋkino maŋ Unde Kamileŋ ti-t'ûune
adda k'adde Sool sundí soo Pool, yi di y'
wolliyo wede'ŋ geŋ yerere adda k'edayí,
10 wo yi di ruute, y'ede: «Kee wede adda
ûune ti metiŋko wo ti bundiko! Kee ulo
Meeda siitanɗani! Kee adu ki suldi ɗoŋ
pay ki diine, ki dehu daayum urziyagi ɗoŋ
ɗelele ki Galmeega ki di ti'n lette.
11 Wo aŋkeŋ k'ollo, Galmeega y'a ki
daaŋa, k'a koosa suma k'onniyo miibi
toore peeɗo ki ki y' wolla ye.» A kaamiki
y'a-guuse, yoŋ aa adda zimolo, yi-kama
keŋ̃ŋo keŋ̃ŋo yi dehu wenɗa yi seeɗa a
beezí y'a ti y' dokke.
12 Aame goole siiɗo geŋ yi wulle munɗa
wede i iina a Elimas geŋ̃ŋo maŋ, y'a ziipe
addí a Galmeega kono ɗooyiso gette i y'
ziiɗa ƀaadaŋ.

Pool a Antiyos siiɗo Pizidi

13 Wo Pool ti ɗoŋ a itadí an t'iiziga ti
Papos, an di-gili adda tooko, an d'iŋgile ki
geeger Perz a siiɗo Pampili, wo aame an
iiney maŋ Zaŋ Markus yi'n iili, y'a-gime ki
Zeruzalem.
14 Maŋ ti Perz geŋ kane an t'iiziga,
an d'iŋgile ki geeger k'Antiyos siiɗo
Pizidi. An iiney Antiyos geŋ, a onniyo
ere ki puukiyo Yawudiyagi an t'iide adda
ƀoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di-
gundíte.
15 Aame kane ɗuwo geŋ an gire adda
mattup k'oogoro Muusa ti ono ɗoŋ ki
nebiyagi maŋ, ɗoŋ deero ki ƀoy geŋ an an
di ruute, an'de: «Zemƀa ki nuŋ, aame un
ede ono ki kooke a ɗuwo eŋ̃ŋo maŋ, kun
an eelo.»
16 Iŋkino maŋ Pool y'a t'iiziga, y'an d'ize
likuw ti beezí kono an d'anniga, maŋ y'a
ruute, y'ede: «Kune ɗoŋ k'Izirayel, wo
kune ɗoŋ Yawudiyagi ye ɗoŋ ottilso a Raa,
kun n'ollo.
17 Raa wede ki kine ɗoŋ k'Izirayel y'a
biire moŋgiɗagiŋ. Y'an iigila aame kane
an lekkiyo a siiɗo Misir, saŋ ti toogadí y'an
uɗɗo ti siiɗo gette.
18 Adda k'ozzine ette suma k'ada piɗe,
Raa y'anni muɗɗe adda balɗa me.
19 Saŋ maŋ ita ɗuwo sarat adda siiɗo
Kanahaŋ gette Raa y'a-t'uute, y'an d'ele
siiɗo kane gette aa korƀite a ɗoŋzí.
20 Suldi pay geŋ i t'iŋgile a îide ozzine
suma meeda piɗe uto ada paat.
Maŋ Raa yi biire ɗoŋ ɗekkiyo booro a
ekki moŋgiɗagiŋ, an di wolliyo onamaŋ
bini nebi Samiyel.
21 Aame Samiyel yoŋ nebi geŋ,
moŋgiɗagiŋ an tunde Raa y'an t'eele
mozigo. Maŋ Raa y'an d'eele Sayul ulo Kis
ti biza bumƀu Benzamen, y'iimi mozikadí
ozzinagi ada piɗe.
22 Saŋ maŋ Raa y'a ti ɗiige Sayul me,
y'a di ziipe Dawut mozigo me, yoŋ geŋ
wede Raa y'a ruute sundí, y'ede: "Ni uune
Dawut ulo Zeese, yoŋ geŋ wede aa addó i
dehu, y'aasa naabo ere pay aa ni dehu."
23 Ti ita k'iŋ̃ŋi Dawut geŋ Raa yi d'iidíba
wede soo sundí Isa, yoŋ Wede k'Uttiyo ki
ɗoŋ k'Izirayel. Geŋ iŋkino Raa y'a-ti ɗíŋge
ono ɗoŋ yi ruute y'aasa me.
24 Ki poone Isa y'a aana geŋ, Zaŋ Batis
y'a iido y'a gizite a ɗoŋ k'Izirayel pay kono
an di-kime lekkiyadaŋ wo y'a ti'n suyye
batem.
25 Aame Zaŋ yi zuune naabadí goppoŋ ti
ɗaŋga maŋ, y'a ruute, y'ede: "Kune kun

elkiyo nuŋ wee wee? Nuŋ Almasi wede
kun delliyo geṇṇo ye. Wo ɗe wede ettiyo
k'itadó geŋ, yoŋ nuŋ batum ni k'ĩide n'a
ki t'eeze sibe toƀiyagí ye*."
26 Zemƀa ki nuŋ, kune ɗoŋ ti ita k'iṇṇi
k'Ibirayim wo kune ɗoŋ ottilso a Raa, ono
ɗoŋ k'uttiyo eŋ Raa yi'n elo a kine.
27 Aame Isa y'iina maŋ, ɗoŋ Zeruzalem
ti deerizaŋ an ki y' zuune ye Isa wede Raa
y'igibo me, wo ono nebiyagi ɗoŋ an gariya
daayum a onniyo ere ki puukiyadiŋ geṇṇo
toŋ, itadaŋ an ki'n zuune ye. Wo ɗe an
d'ize kono booro t'a yi ziiɗa ki tôwwo, a-
t'iide a ono nebiyagi an ruute ti kaaga.
28 Kane ɗuwo geŋ munɗa wede an
t'oone a tukki yode a t'îde ki tôwwadí
umbo, wo toŋ maŋ an di tunde Pilat y'a
t'ele urzi ki tôwwadí.
29 Iŋkino a munɗa wede kane an ize geŋ
a-t'iide a ono ɗoŋ pay an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa a tukki yode, maŋ kane
Yawudiyagi an ti y' ɗiige t'ekk'undumu
me, wo an di y'eele adda muuzo.
30 Wo ɗe Raa y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ
unto me.
31 Saŋ maŋ y'an di gize tuddí taŋ ƀaadaŋ
a eṇṇo eṇṇo, a ɗoŋzí ɗoŋ an gilo kaŋ
soo ti siiɗo Galile ki Zeruzalem, wo aŋkeŋ
kane geŋ an di rootiyo taayadí a ɗaana
Yawudiyagi pay.
32-33 Iŋkino maŋ ono ɗoŋ Raa yi ruute
y'aasa a moŋgiɗagiŋ ti kaaga geŋ, aŋkeŋ
y'a ti'n ɗiŋge a kine iṇṇizaŋ, aame Isa
yi ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto geŋ me.
Wo aŋkeŋ Rabila Majjaanawa gette kaye
batum ay iido, ay un di kizite. Raa y'ize
iŋkino aa an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Soom sire, an'de:
"Kee ulo nuŋ me,
wo ti aŋki ɗuwo an di suune nuŋ Meegá†."
34 Wo Raa yi ruute ti kaaga, yoŋ y'a ti y'
balɗa ti diine ɗoŋ unto kono y'a ki ruuma
ye. Geŋ Raa yi ruute iŋkino, y'ede:
"N'un di zaapa beeko ere kamileṇ
wo suldĩ ɗoŋ ɗerec ni ruute ni-t'ela a
Dawut‡."
35 Kono kamo Dawut y'a ruute sey adda
mattup ti doolo, y'ede:
"Ki oola tudde ki wedizá kamileṇ i-ruuma
adda muuzo ye§."
36 Wo Dawut yoŋ a koɗuwadí y'a niibe
naabo Raa wo saŋ y'a inda, an di y'ele
adda muuzo aame moŋgiɗagí, wo tuddí a
ruume.
37 Wo yode wede Raa y'a ti y' bilɗe ti
diine ɗoŋ unto geŋ, tuddí i ki ruume adda
muuzo ye.
38-39 Zemƀa ki nuŋ, ni dehu kun di suune,
t'urzi k'Isa an un di kazita kun d'ooniyo
tambobino k'oldĩkaguŋ. Wo t'urzi yode,
wede tuuku yi ziipe addí a yode maŋ, yoŋ
geŋ Raa yi y' wolliyo ki diine a ɗaanadí
me. Derec, oogoro Muusa ti k'iine t'un gi
di'n ize ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa ye.
40 Iŋkino kun koona mentikagi, kono un ki
d'aana ye munɗa wede nebiyagi an riiŋe
ti kaaga, an'de:
41 "Kun ollo bee kune ɗoŋ okko maade Raa
geŋ,
kun sooɗo giggirguŋ wo kun di ṇokkiɗo,
kono a lekkiyaguŋ ette ni d'isa munɗa
wede kun d'addira,
wo munɗa geŋ aame wenɗa y'un ruuta
toŋ maŋ,
kun k'amƀa ye*."»
42 Aame Pool ti Barnabas an aɗdĩya ti
ƀoy wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ, kane
ɗoŋ duuru an di'n tunde, an'de: «Soŋŋo a
onniyo ere ki puukiyo kun di kami, kun ay
kizita sey ono eŋ me.»
43 Aame ti ogiyso an ti tiipe maŋ, ɗoŋ
ƀaadaŋ Yawudiyagi, ti ɗoŋ Yawudiyagi ye
an ti t'ize tuddaŋ Yawudiyagi an d'ottilso a
Raa pây, an di diine Pool kane ti Barnabas.
Kane geŋ an an di kazita ono Raa, wo an
an d'eliyo kooke an di lekke ki diine a urzi
beeko ere ki Raa.

Pool ti Barnabas wo ɗoŋ Yawudiyagi ye

44 Onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi
t'iina maŋ, ɗoŋ ƀaadaŋ ti diine ɗoŋ adda
geeger gette an t'ugiye, an d'ollige ono
Galmeega ɗoŋ Pool ti Barnabas an kazita.
45 Wo aame kane Yawudiyagi an wulle
ɗoŋ duuru geṇṇo maŋ, kolƀiso t'a jiire
eedaŋ, an d'iise kalɗĩta Pool an'de, onamí
yi rootiyo geŋ lohito.
46 Iŋkino maŋ Pool ti Barnabas an an
di ruute daa k'orgiso, an'de: «Ki kotto, ki
poone'ŋ a kune Yawudiyagi ay un di kizite
ono Raa me. Wo ɗe kune kun ti-tuuge
k'ollige k'ono Raa geŋ, aa kune batum
kun ɗĩkke booro a egguŋ, lekkiyo ere ki
daayum kun ki ti t'oona ye. Iŋkino kaye
ay d'amƀe ki tukki ɗoŋ Yawudiyagi ye,
47 kono eṇṇo munɗa wede Galmeega
y'ay ruute ay d'ise me, y'ede:
"Nuŋ ni ki ziipe aa toore ki ita ɗuwo pay,
kono k'an d'etta t'uttiyo ere ki Raa
bini ɗaŋgu siiɗo pay†."»
48 Aame kane ɗoŋ Yawudiyagi ye an
illiga ono geṇṇo maŋ, an tamma Raa wo an
di ruute, an'de: «Ono Galmeega eŋ uŋse
ƀaadaŋ.» Wo kane ɗoŋ pay Raa yi biire

* **13:25 13.25** Kun wollo adda mattup ki Matiye 3.11 wo Zaŋ 1.20,26-27. † **13:32-33 13.32-33** Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ **13:34 13.34** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 55.3. § **13:35 13.35** Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10. * **13:41 13.41** Kun wollo adda mattup ki Abakuk 1.5. † **13:47 13.47** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.6.

an t'oona lekkiyo ere ki daayum geŋ, an di ziipe addaŋ a Isa.
49 Iŋkino maŋ ono Galmeega a-tiipe adda siiɗo gette pay.
50 Wo kane Yawudiyagi geŋ an an t'elite ono a erayi ɗoŋ sundaŋ ti môolo wo an ottilso a Raa, ti ɗoŋ deero adda geeger. Kane pay geŋ an an t'elite ono a ɗoŋ duuru, an di dibire Pool ti Barnabas, wo ti siiɗadaŋ an di'n ilmi.
51 Kane sire geŋ odde zoŋɗaŋ an an ti y' tuttige‡, wo an d'iŋgile ki geeger k'Ikoniyoŋ.
52 Wo kane sanalliyagi k'Isa a Antiyos siiɗo Pizidi geŋ, an di lekkiyo addaŋ ôoniyo t'Unde Kamileṇ wo ulbaŋ uŋse.

14

Pool ti Barnabas a Ikoniyoŋ

1 Aame Pool ti Barnabas an iiney a Ikoniyoŋ maŋ, an d'iŋgile an t'iide adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, aa an d'izo a Antiyos. Aame an iise kazita k'ono Raa geŋ, Yawudiyagi ɓaadaŋ ti ɗoŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa.
2 Wo ɗe kane Yawudiyagi ɗoŋ i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, an an t'elite ono a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye kono an di-kime elkisadaŋ, an di kulkuwe ti kane zemɓa geṇṇo.
3 Wo toŋ maŋ Pool ti Barnabas an di likke onniyo ɓaadaŋ adda geeger gette. An di gizite ono Raa t'adde soo, orgiso adda k'addaŋ umbo kono Galmeega ti kane. Wo yoŋ y'an d'eliyo toogo k'isiyo suldi k'armika ti suldi ɗoŋ i ceeriyo eego, i-kaza onamaŋ a urzi beeko Galmeega geŋ ɗerec.
4 Kane ɗoŋ geeger an t'îhinte omagi sire, ɗoŋ soŋ a ita Yawudiyagi, wo ɗoŋ soŋ a ita ɗoŋ zina k'Isa.
5 Saŋ kane Yawudiyagi miibi ti ɗoŋ Yawudiyagi ye wo ti deerizaŋ, an di ruute an an d'ise ulsu a ɗoŋ zina k'Isa, an ti'n kakkite ti moŋgali an ti'n t'îde.
6 Wo aame Pool kane ti Barnabas an illiga iŋkino maŋ, an t'umbe an d'umɓe k'urzi Listire ti Derbe, geegiryagi ki siiɗo Likayuni, ti illiyagi ɗoŋ i ti-ɗuule.
7 Aame an iɓey a siiɗo gettiyo maŋ, aŋgeṇṇo toŋ an d'iise kazita Rabila Majjaanawa.

Pool ti Barnabas a siiɗo Listire

8 A geeger ki Listire gette i d'ede wedusu zoŋɗí unto t'ume an ti y'ehe too, kaŋ soo toŋ umbo yi k'izire ye.
9 Onniyo soo Pool yi kazita ono Raa maŋ, yo wede geŋ yi d'ollige. Pool yi di y' wolliyo teɓeṇ, maŋ y'a zuune wede geŋ yi ziipe addí, yi dehu y'a utte t'eenizí me.
10 Iŋkino maŋ Pool yi di ruute ti golla awwa, y'ede: «Ki t'oozo, ki t'ôhor kaŋ ôhire!» Wede y'a ilɗe k'awwa, y'a t'îhira, y'a iise sooru.
11 Aame kane ɗoŋ duuru an wulle munɗa wede Pool y'ize geṇṇo maŋ, an d'iise ɗollite t'ono ki Likayuni, an'de: «Raayagi an t'umɓo tukki ɗuwo, an di-ɗiigo diinayiŋ!»
12 Iŋkino maŋ Barnabas an i-d'ele suma ki raazaŋ Zewus*, wo Pool an i-d'ele suma ki raazaŋ Ermes† kono yoŋ wede k'eesiyo k'ono.
13 Ɓoy raayusu Zewus geŋ yoŋ a biza geeger. Iŋkino maŋ wede seɗeke ki Zewus geŋ y'iide'ŋ, yi ziɗɗe buŋgari, y'an d'izite ɗogoro ki bobbo k'inda, wo y'an d'an t'iide ki biza ɓoy geṇṇo, kono yi dehu ti kane ɗoŋ duuru geŋ an an d'ise seɗeke akka Pool ti Barnabas.
14 Wo aame kane ɗoŋ zina sire geŋ an illiga iŋkino maŋ, addaŋ a k'ize uŋse ye, kallagaŋ an di zittite, maŋ an d'ukke an t'iide diine ɗoŋ duuru geṇṇo, an di ɗollite, an'de:
15 «Wayya, kune ɗuwo eŋ, kun isiyo iŋkino moo me? Kaye miŋ ɗuwo aa kune pay! Kaye ay un kazita urzi Rabila Majjaanawa kono loŋgayi ɗoŋ ki bita geŋ kun di'n ooli, wo kun di-kimo ki tukki Raa zeere, wede ikkima kandaane ti siiɗo wo bar, ti suldi ɗoŋ adda pay.
16 Ti kaaga Raa y'an iili ɗuwo adda siiɗiyagi pay, ɗoŋ tuuku toŋ an aɗɗiya urzizaŋ k'eedaŋ k'eedaŋ.
17 Wo toŋ maŋ y'an di kaza daayum a ɗuwo yoŋ Raa wede beehiye, ti kandaane y'un d'eliyo mizzi, y'un d'eliyo suldi ɗoŋ ki derku, kun d'ayɗu aame onniyo ti tôwwo maŋ. Eyye, yoŋ y'un d'eliyo omɓo ɓaadaŋ wo adduguṇ y'un di'n ôoniyo t'uŋsuwo.»
18 Ti onamaŋ geṇṇo toŋ, ti ooṇe ɓaadaŋ Pool ti Barnabas an d'iine ɗoŋ duuru an di'n îhira t'isiyo seɗeke a kane me.
19 Saŋ maŋ kane Yawudiyagi ti Antiyos siiɗo Pizidi wo ti Ikoniyoŋ an d'iina a Listire, an di'n irga ɗoŋ duuru ki tukki kane. Iŋkino maŋ Pool an ti y' gikkite ti moŋgali ki tôwwadí, saŋ an t'irga t'adda geeger ki paate, an elkiyo y'inda.
20 Wo kane sanalliyagi geŋ an di-t'ugiye a eedí, saŋ Pool y'a t'iiziga, y'a-gime k'adda geeger gettiyo. Soggo maŋ ti Barnabas an d'iŋgile ki geeger Derbe.

‡ **13:51 13.51** ***Tottiso k'odde zoŋ:*** Geŋ i-kaza «ooɗíbe sibe ti golla.» Pool ti Barnabas an iiɗíba sibe ti golladaŋ, aame ki poone an gizite ono a Yawudiyagi wo an ki d'umɓe ye. * **14:12 14.12** Suma ***Zewus:*** I-kaza mozigo raayagi ki ɗoŋ Girek. † **14:12 14.12** Suma ***Ermes:*** I-kaza wede zina raayagi ki ɗoŋ Girek.

Pool ti Barnabas a Antiyos siiɗo Siiri

21 Pool ti Barnabas an iiney a Derbe maŋ,
an di gizite Rabila Majjaanawa wo ɗoŋ
ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa, an t'ize
sanalliyagi. Saŋ maŋ an di-gime k'adda
geegiryagi ki Listire, Ikoniyoŋ wo Antiyos
siiɗo Pizidi.
22 Adda geeger soŋ an an d'eeliyo kooke
kooke a sanalliyagi me, an di seeɗa zakiɗi
a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, an d'eesiyo: «In
t'oona dabar ɓaadaŋ ɗoo miŋ, in t'etta ki
Moziko Raa kollo.»
23 Wo t'adda diine ɗoŋ ogiyso ti suma
k'Isa geŋ a ume soŋ an di beeriyo
ɗoŋ dokkiyo dokkiyo, wo aame geŋ an
di lekkiyo onniyo muno daa k'omɓo ti
tondiyo Raa, saŋ kane zemɓa geŋ an i-di'n
ele a bey Galmeega wede an ziipe addaŋ
kono y'anni boohe.
24 Saŋ maŋ Pool ti Barnabas an d'iŋgile
an di diipiɗa ki Pizidi, an d'iŋgile ki siiɗo
Pampili.
25 An di gizite ono Raa a geeger ki Perz,
saŋ maŋ an di-ɗiige ki biza bar ki geeger
k'Atali.
26 Tiŋ geŋ an di-gili adda tooko, an di-
gimo ki Antiyos siiɗo Siiri, ume wede ti
poone zemɓa an an di'n ele kane a beeko
ere ki Raa, a naabo ere an d'ise wo ankeŋ
an ti ɗiŋge.
27 Aame an iiney a Antiyos maŋ, an di'n
ugiye ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ pay, wo
an an t'ĩide taaya a munɗa wede Raa y'ize
t'urzi kane, wo soŋ mummino Raa y'ize
y'an t'ihina urzi a kane ɗoŋ Yawudiyagi
ye toŋ, an ziipe addaŋ a Isa me.
28 Aame geŋ Pool ti Barnabas an di likke
onniyto ɓaadaŋ ti sanalliyagi me.

15

Ogiyso meeda a Zeruzalem

1 I d'ede ɗoŋ ede kane a siiɗo Ziide, an
d'iŋgile ki Antiyos an di dooyiso zemɓa,
an'de: «Kune kun ki ti wilɗa ponde aa
oogoro Muusa ti ki rootiyo ye maŋ, Raa
y'un ki'n utta ye.»
2 Wo Pool ti Barnabas an ki d'iyye ye
a onamaŋ geŋ me, an di niikite ɓaadaŋ
ti kane me. Iŋkino maŋ an di dihe Pool
ti Barnabas an di-kili Zeruzalem ti zemɓa
oŋgo kono an di wollo ono geŋ ti ɗoŋ zina
k'Isa wo ti ɗoŋ dokkiyo.
3 Iŋkino maŋ ɗoŋ ogiyso ti suma
k'Isa a Antiyos an an d'eele munɗa ki
torguwadaŋ me, wo an di'n igibe an
d'iŋgile. An di diipiɗa ki siiɗo Pinisi wo ki
siiɗo Samari, a ume geŋ an an t'ĩide taaya
mummino ɗoŋ Yawudiyagi ye an di ziipe
addaŋ a Isa me, wo kane zemɓa pay geŋ
addaŋ a ûune t'uŋsuwo.
4 Aame kane an iiney Zeruzalem maŋ,
ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa, ɗoŋ zina k'Isa
wo ɗoŋ dokkiyo pay geŋ, an di'n ziiɗa bey
sire. Wo Pool ti Barnabas an an t'ĩide taaya
a suldĩ ɗoŋ pay Raa y'ize t'urzi kane.
5 Wo ɗoŋ ede ti diine Pariziyeŋ ɗoŋ i
ziipe addaŋ a Isa geŋ, an t'iiziga an d'iise
rootiyo, an'de: «Ɗoŋ Yawudiyagi ye an
ziipe addaŋ a Isa geŋ i dehu an di walɗa
ponde, wo kun an di roote an di daane
oogoro Muusa.»
6 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ zina k'Isa ti ɗoŋ
dokkiyo an t'ugiye kono an di wolle urzi
k'ono geŋ̃ŋo.
7 Aame an niikite kee maŋ, Piyer y'a
t'iiziga y'an di ruute, y'ede: «Zemɓa ki
nuŋ, kun suune nuŋ Raa yi ni biire ti diine
kune ti kaagine, kono n'an di kizite Rabila
Majjaanawa a ɗoŋ Yawudiyagi ye, kono
ono eŋ an di'n olliga wo an zaape addaŋ
a Isa.
8 Wo yo Raa yoŋ wede yi suune adde
ɗuwo pay, geŋ y'an di gize kono kane toŋ
yi'ni dehu y'an t'ele Unde Kamileŋ̃ aa y'in
ele a kine kay.
9 Raa y'inni wolliyo kine ti kane pay miŋ
kaŋ soo: kono kane an ziipe addaŋ a Isa,
Raa yi'n ize addaŋ kamileŋ̃ a ɗaanadí me.
10 Wo aŋkeŋ moo me kun dehu kun di
lette adde Raa, kun an di zaape attiɗi ki
daaniya k'oogoro Muusa a ekki sanalliyagi
k'Isa me, attiɗi wede moŋgiɗagiŋ toŋ an
k'iine sarkiya ye, wo kine toŋ maŋ in
k'aane ye kay?
11 Aha, i k'ise ye iŋkino me. In amɓo
miŋ t'urzi beeko ere ki Galmeega Isa kine
Yawudiyagi in uune uttiyo, wo a kane toŋ
iŋkino pây.»
12 Aame kane ɗoŋ duuru pay geŋ an
illiga iŋkino maŋ, an d'inda kuy, wo an
d'ollige Pool ti Barnabas an tôwwo taaya
a suldĩ k'armika ti suldĩ ɗoŋ i ceeriyo
eego Raa y'ize t'urzi kane a diine ɗoŋ
Yawudiyagi ye.
13 Aame onamaŋ i ɗiŋge maŋ, Zak y'a
iise rootiyo, y'ede: «Zemɓa ki nuŋ, kun
ollo kay!
14 Simo y'in ruute mummino t'ume
k'eesiyo Raa y'a buuhe ɗoŋ Yawudiyagi ye
me, kono yi-beere ti diine kane an t'ise ɗoŋ
ti suma yode.
15 Wo ono nebiyagi toŋ a-t'iide a suldĩ
geŋ̃ŋo, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:
16 "Galmeega y'ede: Saŋ maŋ nuŋ n'a kimo
n'a y'ooziga ɓoy Dawut wede iire
me,
suldĩ pay i litte geŋ n'an okkima n'a
y'ooziga a umayí.
17 Iŋkino maŋ ɗoŋ pay ti doolo toŋ an di
deha nuŋ Galmeega,

eyye ita ɗoŋ siiɗo pay ni wiiko an t’isa
ɗoŋzó.
Eɲɲo ono ɗoŋ Galmeega yi ruute me.
18 Sulɗi geŋ yoŋ y’an ti’n gize t’ume ti
kaaga too*.”»
19 Zak y’a ruute sey, y’ede: «Eɲɲo
munɗa wede ni wolliyo beehiye me, in an
ki t’ise ye mokkolo morkiye a kane ɗoŋ
Yawudiyagi ye i-gime ki tukki Raa.
20 Wo in an raaŋa mattup kono in an
di roote, an k’aaɗi ye sey wede an eliyo
seɗeke a loŋgayi me, kono a ɗaana Raa
yoŋ ganigi, boliyo toŋ ulu an d’ooli, an
k’aaɗi ye sey wede ki seysu inda puuzadí ti
k’uɗɗe ye me, ise puuzo toŋ ulu an k’oomi
ye.
21 In an raaŋa iŋkino kono ti kaagine
ɗuwo an kazita urzi k’oogoro Muusa adda
geegiryagi pay, wo an gariyta adda ɓoyɗi
ɗoŋ in di dooyiso a onniytagi ɗoŋ ki
puukiyadiŋ me.»

Mattup a zemɓa ɗoŋ Yawudiyagi ye

22 Iŋkino maŋ ɗoŋ zina k’Isa, ɗoŋ
dokkiyo ti ɗoŋ pay ogiyso ti suma k’Isa,
kaŋ soo an di biire ti diinayaŋ ɗuwo an
ti’n t’igibe a ita Pool ti Barnabas ki Antiyos
siiɗo Siiri. Maŋ an t’iiɗiba Ziid sundí soo
Barsabas, wo Silas, kane geŋ ɗoŋ suma,
zemɓa pay an’ni suune.
23 An an d’ele mattup gette a beezaŋ, wo
adda mattup an riiŋe, an’de:
«Kaye ɗoŋ zina k’Isa, ɗoŋ dokkiyo ti
zemɓa pay ay un t’ize toose a kune zemɓa
ɗoŋ Yawudiyagi ye i lekkiyo a geeger
k’Antiyos, a siiɗo Siiri wo a siiɗo Silisi.
24 Ay illiga ɗoŋ ede ti diinayey, an t’iide
di kune. Kane ɗoŋ geŋ an un ti-digge
egguŋ te, wo an un di’n ele adda k’elkiso
ti onamaŋ geŋ me, biza k’ulbuguŋ a-gime.
Wo ɗe kaye ay an ki ruute ye an d’ise
iŋkino me.
25 Iŋkino maŋ kaye pay ay di ruute kaŋ
soo ay biire ɗuwo ay di’n t’igibe ki tukki
kune a ita zemɓa ɗoŋ ki geyyiso Barnabas
ti Pool,
26 kane ɗoŋ ele tuddaŋ k’unto toŋ maŋ
kono an daaniya suma Galmeegiŋ Isa Al-
masi.
27 Iŋkino ay un t’igibe Ziid ti Silas, an un
di rootey ti bizaŋ munɗa wede ay un riiŋe
adda mattup ette.
28 Geŋ iŋkino t’urzi k’Unde Kamileŋ,
kaye batum ay un ki zaape attiɗi ti doolo
ye, wo kun daano munɗa wede ay un riiŋe
adda mattup:
29 Sey wede an eliyo seɗeke a loŋgayi
kun aaɗi ye, puuzo toŋ ulu kun oomi ye,
sey wede ki seysu inda puuzadí ti k’uɗɗe
ye kun aaɗi ye, ise boliyo toŋ ulu kun
d’ooli. Aame suldi pay geŋ kun iila maŋ, a
kune beehiye. Kaye zemɓaguŋ a eɲɲo ay
un t’ize toose ɓaadaŋ.»
30 Mattup gette an an d’ele a ɗoŋ an
biire, maŋ kane an d’iŋgile ki Antiyos. An
iiney maŋ an di’n ugiye ɗoŋ i ziipe addaŋ
a Isa geŋ pay, mattup gette an an d’ele.
31 Aame mattup gette an ti gire maŋ,
onamtú geŋ zemɓa an d’eele kooke wo
ulbaŋ an t’ize uŋse ɓaadaŋ.
32 Ziid ti Silas geŋ kane nebiyagi, a
zemɓa an an d’eele kooke t’urzi ɓaadaŋ
kono an di koone zakiɗi a urzi zaapu
k’addaŋ a Isa.
33 An di likke onniyto ɓaadaŋ aŋgeŋ me,
saŋ maŋ zemɓa an di’n igibo wo an di
ruute, an’de: «Kun di-kama ti toose k’ume
ɗoŋ un igibo me.» [
34 Wo Silas geŋ i-di t’ize uŋse, y’a lekke
me.]
35 Aame geŋ Pool ti Barnabas an d’uupo
a Antiyos, ti zemɓa ɓaadaŋ oŋgo an di
dooyiso wo an di kazita Rabila Majjaanawa
a urzi k’ono Galmeega.

Âhuntu ki Pool ti Barnabas

36 Onniyto miibi k’ita maŋ Pool yi di
ruute Barnabas, y’ede: «In ti kime k’ita,
in di wollo zemɓa adda geegiryagi pay
ɗoŋ in an gizito ono Galmeega, an isiyo
mummino koo maŋ a urzi Raazaŋ me.»
37 Barnabas yi dehu y’a di waake Zaŋ
wede sundí soo Markus ti kane.
38 Wo ɗe ki Pool maŋ yi ki dehu Zaŋ
yi k’ette ye ti kane me, kono yoŋ ti siiɗo
Pampili y’an di’n iilo, a naabadaŋ y’an ki’n
nuugo ye.
39 A ume geŋ niikiytadaŋ t’a guune
zakiɗi, iŋkino an a-t’îhinte. Barnabas y’a
wiike Markus an di-gili adda tooko, an
d’iŋgile ki siiɗo Siipire.
40 Wo Pool y’a-wiike Silas, maŋ zemɓa
an tunde Galmeega kono beekadí t’a koone
kane, saŋ an d’iŋgile.
41 Pool y’an izire siiɗo Siiri ti Silisi pay,
y’an d’eeliyo kooke a ɗoŋ ogiysito ti suma
k’Isa a ume tuuku toŋ maŋ.

16

Pool y’a-ti wiike Timote ti kane

1 Saŋ maŋ Pool y’a t’iide Derbe wo soŋ ki
Listire. A ume geŋ i d’ede sanallusu k’Isa
sundí Timote, meedí tod’te Yawudowo ti
ziipe addutú a Isa, wo meegí yoŋ Girek.
2 Yo Timote zemɓa ɗoŋ i lekkiyo a Listire
ti Ikoniyoŋ an yi tamma.
3 Pool yi dehu y’a ti y’ waake ti yode.
Iŋkino maŋ yi di wilɗa ponde kono
Yawudiyagi ɗoŋ i lekkiyo a siiɗiyagi geɲɲo
geŋ an zuune pay meegí yoŋ Girek me.

* **15:18 15.18** Kun wollo adda mattup ki Amos 9.11-12.

4 Aame Timote yi-ti wilɗa ponde maŋ, an
dʼettiyo geeger ti geeger, an an di kazita
a zemƀa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, munɗa
wede kane ɗoŋ zina kʼIsa ti ɗoŋ dokkiyo
a Zeruzalem an dihe, wo kane an an di
rootiyo an dʼozire eego a munɗa geŋ me.
5 Wo kane ɗoŋ ogiysito ti suma kʼIsa geŋ
an dʼooniyo toogo ƀaadaŋ a urzi zaapu
kʼadde a Isa me, wo onniyo ti onniyo an
dʼaagulu kʼaagulu.

Pool i iide munɗa aa suniye

6 Saŋ maŋ tiŋ geŋ an dehu an tʼette ki
siiɗo kʼAazi an kizitey ono Raa, miŋ Unde
Kamileṉ tʼan tʼiigire kʼettiyo me. Iŋkino an
dʼiŋgile, an di diipiɗa siiɗo Pirizi ti Galat.
7 Aame an iiney goppoŋ ti siiɗo Mizi
maŋ, an dehu an tʼette siiɗo Bitini, wo ki
ume geṉṉo toŋ Unde kʼIsa tʼan di-tuuge
kʼettiyo me.
8 Iŋkino maŋ siiɗo Mizi an ti diipiɗa, an
dʼiŋgile ki biza bar ki geeger Tirowas.
9 An di-ɗiige aŋgeṉṉo, a diɗɗo maŋ
Pool i-dʼiide munɗa aa suniye, yi wolliyo
wedusu ti siiɗo Maseduwan yi tʼîhira a
ɗaanadí wo yi di yʼ tondiyo tʼoƀe bey,
yʼede: «Ki ti doopiɗî tʼeṉṉo ki siiɗo Mase-
duwan, kʼay di-noogey kotok!»
10 Aame Pool yi wulle munɗa wede i-
iide aa suniye geṉṉo maŋ, kesiko kaye* ay
dihe urzi kʼettiyo ki Maseduwan kono kaye
ay zuune Raa yʼayni waaku ay di kizitey
Rabila Majjaanawa a ɗoŋ siiɗo gettiyo.

Pool yo a geeger ki Pilip

11 Ti Tirowas geŋ ay dʼuune tooko ay di-
gili, ay dʼiŋgile ɗelele ki siiɗo ere a diine
kʼahu sundutú Samotiras, wo soggo maŋ
ay dʼiiney a biza bar ki geeger Nayapoli.
12 Ti Nayapoli ay dʼiŋgile ki Pilip, todʼte
geeger meeda ki siiɗo Maseduwan, ɗoŋ
Romeŋ ƀaadaŋ an lekkiyo adda. Adda
geeger gette ay di likke onniyto.
13 A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi
maŋ tʼadda geeger ay tʼuɗɗe, ay dʼiŋgile
biza kʼooye, ay elkiyo ay tʼooney ume
Yawudiyagi ge dʼogiyso ki tondiyo Raa. A
ume geŋ ay dʼuuney erayi an tʼugiye, kaye
toŋ ay di gunɗite ti kane wo ay an di gizite
ono Raa.
14 Erewo soo ti diinayaŋ sundutú Lidi,
todʼte ti geeger Tiyatir, todʼ tʼisiyo suuk
ki juwa zooyatú ooṉe wo todʼ tʼottilso a
Raa. Tʼay diʼn ollige koɗec koɗec wo
Galmeega yi-dʼize adda kʼaddutú, ono Pool
geŋ itadaŋ tʼanni zuune, tʼa ziipe addutú a
Isa.
15 Saŋ todʼ tʼa-zuyye ƀatem ti ɗoŋ ƀoytú
pay, maŋ tʼay diʼn wiike kino, tʼede:
«Aame kun zuune nuŋ ni ziipe addó a
Galmeega ki kotto maŋ, kun tʼedi kun
lekka di nuuno.» Wo todʼ tʼa ziiɗa zakidî,
ay dʼiyye.

Pool ti Silas adda daŋgay a Pilip

16 Onniyo soo ay tʼette kʼume tondiyo
Raa maŋ, i dʼede uto koŋso ƀulowo tʼay
diʼn uuna, tode gette i-dʼede siitan ettú ti
di kazita sulɗî ɗoŋ etto. A munɗa wede
tʼan oodîbe ita a ɗuwo geŋ, galmaawutú
an dʼooniyo soŋko ƀaadaŋ.
17 Tʼa iise daaniya Pool ti kaye, ti rootiyo
ti golla awwa, ti dʼeesiyo: «Doŋ eŋ kane
ɗoŋ naabo ki Raa goole a jiire pay! An un
kaza urzi wede Raa yi dehu yʼun diʼn utte.»
18 Onniyto ƀaadaŋ todʼtiŋ a ita kane,
maŋ onniyo soo Pool addí a-tiire, yʼa-
gime kʼita wo yi-di ruute a siitan ere
a ekki erewo gette, yʼede: «Ti suma
ere kʼIsa Almasi ni di rooto, mi tʼaɗɗo
tʼekkʼerewo te!» A kaamiki siitan tʼa
tʼuɗɗe tʼekkʼerewo te.
19 Aame galmaawutú an wolliyo munɗa
wede an ziipe elkiyadaŋ ekki tode an
kʼooniyo ye ƀaa maŋ, an tiʼn ziɗɗe Pool
ti Silas, an dʼan tʼiide ki ƀere ɗoŋ duuru a
ɗaana ɗoŋ booro.
20 An dʼan tʼiide kʼume ɗoŋ deero booro
Romeŋ, an di ruute, anʼde: «Kane ɗuwo
eŋ Yawudiyagi wo an ti lettiyo siiɗadey.
21 An dooyiso urzi kʼoogiradaŋ, sulɗî
ɗoŋ kaye Romeŋ ay kʼede urzi ay ki dʼoyye,
ay ki daane ye.»
22 Wo kane ɗoŋ duuru pay i tʼugiye geŋ
an dʼiizi gulkuwo ti Pool wo Silas, wo kane
deero booro Romeŋ an an di ruute, anʼde:
«Kallagaŋ kun tʼoɗɗipo wo kunʼni kosso ti
karre.»
23 Aame an tiʼn girpipe maŋ, an diʼn iƀi
daŋgay, wo an i-di ruute a wede ƀoohiyo
ɗoŋ daŋgay, anʼde: «Doŋ eŋ kiʼni ƀooho
koɗuwo.»
24 Aame wede ƀoohiyo an i ti ruute
iŋkino maŋ, kane geŋ yʼan dʼan tʼiide
kʼadda daŋgay ere kʼadda wo zoŋɗaŋ yi-
tʼele adda poole.

Wede ƀoohiyo ɗoŋ daŋgay yi ziipe addí a Isa

25 A diɗɗo meeda maŋ Pool ti Silas an
tondiyo Raa, an dʼôoro an tamma Raa, wo
ɗoŋ daŋgay ti doolo an diʼn ollige.
26 A kaamiki, siiɗo tʼa iise ŋoŋŋirso,
moŋgali ɗoŋ kʼeesiyo ƀoy daŋgay a
ŋuŋŋire, wo ƀoha ƀinɗani pay toŋ a
kaamiki a tʼihinte waŋ waŋ, wo ziŋziri a
zoŋ ɗoŋ daŋgay pay a-dimƀe.
27 Maŋ wede ƀoohiyo geŋ yʼa iddira, yʼa
tʼinne, yi wolliyo ƀoha ohinte waŋ waŋ,
yʼelkiyo ɗoŋ daŋgay an tʼumbe. Iŋkino
maŋ yʼaa tʼiiɗîba seebir, yi dehu yʼa-kiira
tuddí.

* **16:10 16.10** A ume wede Lik yi riiŋe kaye kaye geŋ, i-kaza yode toŋ adda.

28 Wo Pool y'a iɗîli ti golla awwa, y'ede:
«Ay! K'oolo, ki k'iira tuddá ye. Kaye pay
ede.»
29 Iŋkino maŋ wede geŋ y'a tunde, y'ede:
«Kun oo k'eeli biŋge ɗo.» An i eelo maŋ,
kesiko yi-t'iide k'adda, yi ŋoŋŋirso burbur,
y'a iire a zoŋ ki Pool ti Silas.
30 Saŋ maŋ t'adda daŋgay y'an di'n uɗɗe
wo y'anni tunde, y'ede: «Kune'ŋ, n'aase
mummino n'a t'oone uttiyo te?»
31 Kane an i-di ruute, an'de: «Ki zaapo
addá a Galmeega Isa wo k'a t'oona uttiyo,
kee ti ɗoŋ ɓoozá pay.»
32 Maŋ an i-di gizite ono Galmeega a
yode wo a ɗoŋ adda ɓoozí pay.
33 A peeɗo gettiyo batum a diɗɗo meeda,
wede boohiyo y'a ti'n wiike y'an t'upile
kunɗayzaŋ, maŋ a kaamiki an ti y' zuyye
batem, yode ti ɗoŋ adda ɓoozí pay.
34 Saŋ maŋ Pool ti Silas y'an d'an d'aahe
ɓoozí y'an d'eele omɓo, wo yoŋ ulbí uŋse
ɓaadaŋ ti ɗoŋ ɓoozí pay kono an ziipe
addaŋ a Raa.
35 Wo aame ume i t'umpile maŋ, deero
booro Romeŋ an d'igibo guumiyagi an i-
di ruute wede boohiyo, an'de: «Ti daŋgay
k'an aɗɗe Pool ti Silas me.»
36 Maŋ wede boohiyo y'a iide yi di ruute
a Pool, y'ede: «K'ollo, deero booro an igibo
an'de, n'un ti'n aɗɗo. Aŋkeŋ kun t'aɗɗo,
kun eŋgilo ti toose.»
37 Wo Pool y'an di ruute guumiyagi,
y'ede: «An ay di'n gusse a ɗaana ɗuwo
pay daa k'ollige k'onamey miŋ, para maŋ
kaye'ŋ ɗoŋ ti siiɗo Romeŋ. An ay di'n iɓi
daŋgay, wo aŋkeŋ an dehu an ay d'eeze
kaŋ ombiɗe maŋ, i k'ise ye. Iŋkino maŋ
edi kane batum an ay di'n aɗɗa.»
38 Maŋ guumiyagi an iide'ŋ, an an di
ruute a deero booro iŋkino. Aame an
zuune kaciŋ Pool ti Silas kane ɗoŋ ti siiɗo
Romeŋ too maŋ, orgiso t'anni ziiɗa.
39 Iŋkino kane batum an d'iide an an
t'ize tambobino, maŋ ti daŋgay an di'n
uɗɗe wo an an di ruute, an'de: «T'adda
geeger kun t'aɗɗo.»
40 Aame ti daŋgay an t'uɗɗe maŋ, Pool
ti Silas an t'iide ki ɓoy Lidi, a ume geŋ an
ti'n wulle zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa
wo an an d'eele kooke, saŋ an t'iiziga an
d'iŋgile.

17

Pool ti Silas a geeger Tessaloni

1 Pool ti Silas an iŋgile ti geeger Pilip
maŋ, an t'uɗɗe ti geeger k'Ampipoli ti
Apoloni. Maŋ an d'iiney a geeger Tes-
saloni, a ume geŋ i d'ede ɓoy wede
Yawudiyagi ge dooyiso.
2 Wo Pool aa yi d'isiyo daayum, y'a t'iide
k'adda ɓoy geñño. Adda suuk aɗo geŋ a
onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, an
di niikutu ti kane ɗoŋ adda a urzi k'ono
ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa.
3 Pool y'an di kazita y'an di sekiñso
kereñ, yi d'eesiyo: «Mattup ki Raa ti ruute,
i dehu Almasi y'a dabira, y'a t'inda, wo y'a-
balɗa ti diine ɗoŋ unto me. Wo Almasi Raa
yi biire geŋ, yoŋ Isa wede n'un kazita.»
4 I d'ede Yawudiyagi oŋgo ono geŋ an'ni
ziiɗa, an a-t'iide a ita Pool ti Silas. Wo
ɗoŋ Girek ɓaadaŋ an ottilso a Raa, ti erayi
ɓaadaŋ ɗoŋ sundaŋ ti môolo toŋ maŋ, an
a-t'iide ti kane.
5 Wo ɗe kane Yawudiyagi ɗoŋ i ki ziipe
addaŋ a Isa ye, an di gulɓike ɓaadaŋ.
Iŋkino maŋ an iide'ŋ an di wiiko ɗoŋ bita i
ɗerilsito a urziyagi geŋ, an d'iide ɓaadaŋ,
an an t'elite ono an d'iise tarkuuse. Saŋ
an t'iide ki ɓoy Zason kono Pool ti Silas an
ti'n seɗɗe, an an di'n t'ette ki ɗaana ɗoŋ
duuru.
6 Wo ɗe an ki'n uune ye, iŋkino maŋ an
di ziiɗa Zason ti zemɓa miibi ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa. An d'an t'iide ɗaana ɗoŋ
deero ki geeger, wo an d'iise ɗollite, an'de:
«Kane ɗuwo eŋ ɗoŋ duniya pay an ti'n
digge, aŋkeŋ an iina di kine!
7 Zason y'a ti'n ziiɗa di yode, wo kane
ɗoŋ pay geŋ an ki dehu an ki daane oogoro
ki mozigo goole ki Romeŋ ye, an'de i d'ede
mozigo goole ti doolo ede, sundí Isa.»
8 Aame ɗoŋ duuru ti ɗoŋ deero ki geeger
an illiga ono geñño maŋ, addaŋ a litte.
9 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ deero geŋ an di
tunde munɗa, maŋ Zason ti zemɓa oŋgo
an d'iiɗî beezaŋ an an d'ele ɗoo miŋ, an
an d'iize kollo.

Pool ti Silas a geeger Beere

10 A diɗɗo maŋ kesiko zemɓa an di'n
unzile Pool ti Silas me, an d'iŋgile ki
geeger Beere. Aame an iiney maŋ an t'iide
k'adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso.
11 Kane Yawudiyagi ɗoŋ a Beere geŋ
elkisadaŋ ede a jiire ɗoŋ a Tessaloni,
an d'ollige Rabila Majjaanawa t'adde soo.
Onniyo ti onniyo an di gariya ono ɗoŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, kono an
dehu an di suune ono Pool yi rootiyo geŋ
ɗerec kunuŋ, mummino me.
12 Ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinayaŋ an di ziipe
addaŋ a Isa, wo erayi ɗoŋ Girek sundaŋ
ti môolo ti kuuli ɓaadaŋ pây, an di ziipe
addaŋ a Isa.
13 Wo ɗe aame Yawudiyagi ɗoŋ ki Tes-
saloni an illiga Pool yi kazita ono Raa
a geeger Beere maŋ, an d'iido an an
t'elite ono a ɗoŋ duuru, an d'iise tarkuuse
aŋgeñño toŋ maŋ.
14 Kesiko zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa
an di y'igibe Pool ki biza bar, wo Silas ti
Timote an d'uupe a Beere.

15 Zemɓa ɗoŋ iide agisa ki Pool geŋ, an
aa y'igibo bini geeger ki Aten. Wo aame an
iiney maŋ, y'an di ruute a ɗoŋ k'agisadí,
y'ede: «Aame kun ti gima maŋ, kun an di
rootoy aŋ kaŋ Silas ti Timote geŋ, kesiko an
di'n t'oona a eŋ̃ŋ̃o.» Maŋ kane an di-gime
ki Beere.

Pool yo a geeger ki Aten

16 Aame Pool yi delliyo Silas ti Timote
a Aten geŋ, yi wolliyo maŋ geeger gette
i t'ûune ti loŋgayi ɗaŋŋal, maŋ i ki d'ize
uŋse ye, addí a litte.
17 Iŋkino maŋ yi d'ettiyo k'adda ɓoy
wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto
ti Yawudiyagi wo ti ɗoŋ Yawudiyagi ye an
ottilso a Raa. Wo a bere ɗoŋ duuru toŋ, an
di niikiyto daayum ti ɗuwo ɗoŋ i lekkiyo
aŋgeŋ̃ŋ̃o.
18 A ume geŋ i d'ede ɗoŋ ede kane ɗoŋ
suuniyo k'ono, oŋgo an daaniya ita wede
suuniyo k'ono sundí Epikuris*, oŋgo a ita
wede suuniyo k'ono sundí Zeno†, an di
niikiyto ti Pool. Wo yo yi kazita Rabila
Majjaanawa k'Isa wo a urzi baldîyadí.
Aame ɗuwo an illiga iŋkino maŋ, ɗoŋ
oŋgo an di ruute, an'de: «Yi ɓakkiya toŋ
moo me?» Wo ɗoŋ oŋgo an'de: «Yi kazita
ono raayagi ɗoŋ a siiɗo kine ye.»
19 Iŋkino maŋ an ti y' wiike an di-t'iide
k'ekki mokkolo ere daayum ɗoŋ deero
siiɗo an tôwwo onamaŋ, wo an di ruute,
an'de: «Urzi k'onamá ki dooyiso aware
eŋ, kaye ay di suune itadaŋ ko?
20 Kee k'ay kazita suldî ɗoŋ ay ki'n suune
ye, wo aŋkeŋ ay dehu ay di suune koɗuwo
i-kaza munɗa me.»
21 An rootiyo iŋkino kono ɗoŋ geeger
k'Aten pay ti torgagi ɗoŋ i lekkiyo adda
siiɗo toŋ, an lekkiyo ti tôwwo taaya
ɗaŋŋal wo a ollige ki rabila ere aware.
22 Iŋkino maŋ Pool y'a t'iiziga a ɗaana
deero ɗoŋ siiɗo, wo y'an di ruute y'ede:
«Kune ɗoŋ geeger k'Aten no, a suldî pay
geŋ ni wolliyo maŋ kun seeɗu zakidî miŋ
a urzi raayaguŋ.
23 Aame ni sooru adda geegirguŋ ette ni
wolliyo suldî ɓaadaŋ aa raayaguŋ ɗoŋ kun
d'ottilso eego, wo ni wulle ume seɗeke soo
geŋ raaŋiya eego'ŋ: "Ki raayusu wede in
ki y' suune ye." Iŋkino maŋ kun ollo, nuŋ
n'un di kaza ono ki raayusu wede kun i-
d'ottilso wo kun ki y' suune ye eŋ̃ŋ̃o.
24 Raa wede ikkima duniya ti suldî pay
ɗoŋ adda geŋ, yoŋ Galmeega ki kandaane
ti siiɗo. Yoŋ yi ki lekkiyo ye adda ɓoydî
ɗoŋ ɗuwo an okkime ti beezaŋ me.
25 Wo yi ki dehu ɗuwo an i gi di naabe
ɗo ye, yoŋ munɗa tuuku toŋ yi ki dehu ye,
kono yode ɗaŋŋal wede in eliyo puukiyo
ere in di lekkiyo ti suldî ɗoŋ pay me.
26 Wo yoŋ Raa yi d'ikkima wedusu soo,
wo t'urzi yode geŋ ita ɗuwo pay ette t'a
iido kono an di lekke a siiɗo pay. Ozzine
y'a ti y' ɗikkiɗa, wo y'an t'îhinte yirwagi
ki siiɗîyagi ɗoŋ an di lekka.
27 Raa y'ize iŋkino kono ɗuwo an di y'
dehe, kaŋ totirso toŋ maŋ an di y' t'oone,
kono geŋ ki kotto yoŋ dokki ye ti wede
tuuku ti diinayiŋ me.
28 Geŋ ono eŋ in suune:
"T'urzi yode kine in di puukiyo, in di
sooru, wo in di lekkiyo‡."
Aakede ɗoŋ suuniyo k'ono oŋgo ti di-
inaguŋ toŋ an'de:
"Kine in iido ti Raa§."
29 Iŋkino aa kine in iido ti Raa geŋ, in
ki d'elke Raa aa yoŋ loŋgusu wede ɗuwo
an okkime ki dap, ki maala gurus ise ki
moŋgali ti tirdîkadaŋ geŋ̃ŋ̃o ye.
30 Aha iŋkino ye, ti kaaga ɗuwo Raa an
ki y' suune ye, wo y'a dihe yi-ki ti'n
t'ele daŋgay ye. Wo aŋkeŋ yi waaku
ɗuwo pay t'ume tuuku toŋ maŋ an di-kime
lekkiyadaŋ.
31 Geŋ Raa yi biire onniyo soo y'a-ɗekka
booro a ɗoŋ duniya pay, wo y'isiyo iŋkino
t'urzi wede ede yi biire a ɗekka booro ere
ki diine me. Yoŋ geŋ wede y'a ti y' bilɗe
ti diine ɗoŋ unto, geŋ munɗa wede i-kaza
yode geŋ wede Raa yi y' biire.»
32 Aame ɗoŋ i t'ugiye geŋ an illiga Pool
yi ruute a urzi k'unto ti baldîya maŋ, ɗoŋ
oŋgo an d'iise okko maadayí wo ɗoŋ oŋgo
an i di ruute, an'de: «Kaye ay dehu soŋŋo
maŋ onamaŋ geŋ ay di'n olliga ki koɗuwo
kollo.»
33 Iŋkino maŋ Pool ɗoŋ i t'ugiye yi'n iili,
y'a iŋgile.
34 Wo ɗoŋ oŋgo an aa t'iide ti yode, an
di ziipe addaŋ a Isa. Ti diinayaŋ Denis,
yoŋ wede ti diine deero siiɗo, wo erewo
sundutú Damaris, wo ɗoŋ ti doolo toŋ ede.

18

Pool yo a geeger Korent

1 Saŋ maŋ Pool ti Aten y'a t'iiziga, y'a
t'iide geeger Korent.
2 A Korent geŋ yi d'uune Yawudusu
sundí Akilas an y'ehe a siiɗo Pontus, wo

* **17:18 17.18** ***Epikuris:*** Yoŋ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 270 ki poone Isa an di y' t'eha ɓotto, a itadí sanalliyagí ɓaadaŋ. Kane a lekkiyadaŋ dabar gette an ki ti dehu ye, wo an elkiyo munɗa wede ettiyo a morkiye geŋ̃ŋ̃o i dokkiyo duniya me. † **17:18 17.18** ***Zeno:*** Yoŋ wede suuniyo k'ono Girek y'inda a ozzine 265 ki poone Isa an di y' t'eha ɓotto. ‡ **17:28 17.28** Ono eŋ i'ni ruute'ŋ wede i-d'ede ôoro adda k'addí, yoŋ Girek sundí Epimenid. § **17:28 17.28** Ono eŋ i'ni ruute'ŋ wede i-d'ede ôoro adda k'addí, yoŋ Girek sundí Aratos.

y'aaniya ti siiɗo k'Itali kane ti eddí sundutú Pirisil, kono Kilood mozigo goole ki Romeŋ yi d'ize oogoro a Yawudiyagi pay an t'aɗɗe ti geeger Room te. Maŋ Pool y'a-ti giyye ti kane.
3 Wo yoŋ naabadí aa ki Akilas geŋ, yi lekkiyo ti kane an di naabiya yeppiyo tanda ki binɗani ti kane kaŋ soo.
4 Daayum a onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, Pool yi-t'ettiyo yi kazita adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi niikiyto ti Yawudiyagi wo ti ɗoŋ Girek, wo yi dehu an di-kimo a urzi k'ono Raa.
5 Aame Silas ti Timote an iina ti Maseduwan maŋ, Pool y'a iili peeɗadí pay a kazita k'ono Raa, y'an di kazita a Yawudiyagi, y'ede Isa yoŋ Almasi Raa yi biire.
6 Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge, an d'iise kalɗītadí. Iŋkino maŋ Pool y'a-rittige kallagí wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ sibe ti golladó ni ti y' ɗikke puuzaguŋ t'oopa a egguŋ, nuŋ adda ye. Ti aŋki eŋ nuŋ ni t'ette ki tukki ɗoŋ Yawudiyagi ye.»
7 Maŋ Pool ti ume geŋ y'a t'uɗɗe, y'a t'iide di wede sundí Titiyus Zistus, yoŋ geŋ y'ottilso a Raa, ɓoozí ita waaya ti ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso me.
8 Aame geŋ goole ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, sundí Kirisipus, y'a ziipe addí a Galmeega ti ɗoŋ ɓoozí pay. Ɗoŋ geeger Korent ɗoŋ illiga ono Pool toŋ, ɓaadaŋ an di ziipe addaŋ a Isa wo an di zuyye batem.
9 Onniyo soo a diɗɗo maŋ Pool i-d'iido munɗa aa suniye, wo Galmeega yi di ruute, y'ede: «Kee k'orgiɗe ye a ɗoŋ eŋ me, ki kazita ono Raa me k'anniga ye.
10 Nuŋ ti kee, wenɗa soo toŋ y'a-ga da botta ye k'isiyo k'ulsu me, kono adda geeger ette nuŋ ɗoŋzó'ŋ ɓaadaŋ.»
11 Iŋkino maŋ Pool y'a likke adda geeger Korent ozzine ti tere zoot, y'a duuyite ono Raa a ɗoŋ pay.

Pool a ɗaana goole siiɗo Galiyoŋ

12 Aame Galiyoŋ yoŋ Romeŋ goole siiɗo ki Akayi geŋ, kane Yawudiyagi an di gitte onamaŋ kaŋ soo an di seeɗa Pool. An yi ziiɗa maŋ, an di-t'iide k'ume deero booro,
13 wo an di ruute, an'de: «Wede eŋ yi ti'n argu ɗuwo an d'ottile a Raa t'urzi wede ti doolo aa ki oogoro ti ki rootiyo ye.»
14 Para'ŋ Pool yi dehu y'a t'ihina bizí y'a roote, miŋ Galiyoŋ y'an di ruute, y'ede: «Kune Yawudiyagi no, aame wede eŋ y'ize munɗa wede ulsu, koo ise yi ti daggiya ɗuwo maŋ, kesiko booro n'un t'ise.
15 Wo ɗe kun niikiyto a urzi dooyiso, a sumɓiyagi ɗuwo wo a urzi k'oogiraguŋ maŋ, geŋ a wollo kune baa, nuŋ ni k'aane ni ki koone booro ki sulɗī geṇṇo ye.»
16 Wo t'ume booro Galiyoŋ y'an di'n igibe.
17 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duuru geŋ, goole ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso sundí Susten, an di y' ziiɗa, an di y' gusse a ɗaana ɗoŋ booro, wo ɗe Galiyoŋ y'a t'iiɗība eedí.

Kama ki Pool k'Antiyos siiɗo Siiri

18 Pool y'a likke onniyto ɓaadaŋ sey a Korent me, saŋ zemɓa yi'n iili, y'a t'iide biza bar ki geeger Saŋkire, an a-giyye ti Pirisil wo Akilas. A ume geŋ eedí y'a-gûuke, kono yi ruute yi-d'isa munɗa a Raa wo aŋkeŋ y'a ti ɗiŋge baa*. Saŋ an di-gili adda tooko, an d'eŋgile ki siiɗo Siiri.
19 An iiney a geeger k'Epez maŋ, Pirisil ti Akilas Pool yi'n iili aŋgeṇṇo, wo yoŋ y'a t'iide k'adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, an di niikiyto ti kane Yawudiyagi.
20 Kane an di y' tunde y'a-lekke ti kane, miŋ yoŋ y'ede: «Aha, nuŋ ni ki lekka ye.»
21 Wo y'an di'n iili, y'a ruute y'ede: «Raa yi dehu maŋ, saŋ n'a kimo.» Wo y'a iŋgile k'Epez ti tooko.
22 Aame Pool y'iiney a geeger Sezare maŋ, y'a t'iide ki poone ki Zeruzalem y'a t'eeso ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa, saŋ y'a-ɗiige ki geeger k'Antiyos siiɗo Siiri.
23 A Antiyos yi likke onniyto miibi, saŋ y'a-gime yi t'uɗɗe ti siiɗo Galat, y'a tûukey siiɗo Pirizi, y'an d'eelite kooke a kane pay sanalliyagi k'Isa.

Apolos a geeger k'Epez ti Korent

24 A ume geŋ i d'ede Yawudusu sundí Apolos, yoŋ an y'ehe a geeger k'Alegzandiri, y'a iina Epez. Yoŋ ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, yi'ni suune koɗuwo wo yi rootiyto beehiye.
25 A urzi Galmeega geŋ ɗuwo an yi duuye ɓaadaŋ, yi kazita t'adde soo, yi dooyiso ti ɗerec a urzi k'Isa me, wo yi suune suyyiso batem ere ki Zaŋ ɗaŋŋal.
26 Adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi kazita daa k'orgiso ono Raa me. Wo aame Pirisil ti Akilas an y'illiga maŋ, an ti y' wiike ti kane, an i-di gizite koɗuwo ɗerec ki Raa te.
27 Saŋ maŋ Apolos y'a dihe y'a t'ette ki siiɗo k'Akayi, iŋkino maŋ zemɓa an i-d'eele kooke, wo an an di riiŋe mattup a sanalliyagi k'Isa a siiɗo k'Akayi kono an di y' seeɗa bey sire. Aame y'iiney a ummey maŋ, an t'ize beehiye ɓaadaŋ a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa t'urzi beeko ere ki Raa me.
28 Ti Yawudiyagi an di niikiyto, y'an di gize kereṇ t'urzi k'ono ɗoŋ an riiŋe ti

* **18:18 18.18** Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.1-21.

kaaga adda mattup ki Raa: Isa yoŋ Almasi Raa yi biire. Iŋkino maŋ a elkisadaŋ gette y'an di ruute a ɗaana ɗuwo pay, y'ede: «Kune kun digge.»

19

Kama ki Pool ki Epez

1 Aame Apolos yo a Korent geŋ, Pool yi-t'uɗɗe ti siiɗo k'Aazi ere adda moŋgali, y'a iiney Epez. Aŋgeŋ an d'ikkima ti sanalliyagi k'Isa oŋgoŋ,
2 wo y'anni tunde, y'ede: «Aame kun ziipe adduguŋ a Isa geŋ, Unde Kamileŋ kun uune ɗey ko?» Maŋ kane an di'n gime onamí, an'de: «Kaye ay k'illiga ye Unde Kamileŋ ede toŋ maŋ.»
3 Iŋkino maŋ Pool y'anni tunde, y'ede: «Suyyiso batem ere tuuku kun uune te?» Kane an di'n gime onamí, an'de: «Ay uune suyyiso batem t'urzi dooyiso ere ki Zaŋ.»
4 Pool y'an di ruute, y'ede: «Ti kaaga Zaŋ yi zuyye batem ɗoŋ k'Izirayel kono a kize an di-kime lekkiyadaŋ, wo soŋ y'an di rootiyo an zaapo addaŋ a wede etto k'itadí, yoŋ Isa.»
5 Aame an illiga iŋkino maŋ, an di zuyye batem ti suma Galmeega Isa.
6 Pool y'an di ziipe bey a eedaŋ, wo an d'uune Unde Kamileŋ. Iŋkino maŋ an d'iise orbe t'ono ɗoŋ doolo, wo an di rootiyto ono ɗoŋ Raa y'igibo.
7 Kane pay ɗoŋ i zuyye batem geŋ kuuli suma koomat makumu sire.
8 Adda tere aɗo geŋ, daayum Pool yi-t'ettiyo k'adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, yi rootiso daa k'orgiso. Yi kazita urzi Moziko Raa, yi dehu y'an ti'n kimo k'urzi geŋŋo ɗoŋ i y'ollige me.
9 Wo ɗe Yawudiyagi oŋgo an ki dehu an ki y'olliga ye, an di-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa me, a dooyisadí ere a urzi Galmeega gette an di y'okko maade a ɗaana ɗuwo pay. Iŋkino maŋ Pool y'an di'n iili, y'a wiike kane sanalliyagi k'Isa, yi di'n dooyiso daayum adda ɓoy ki lokkon ki wede soo sundí Tiranus.
10 Geŋ y'anni duuye ozzine sire, iŋkino maŋ kane pay ɗoŋ siiɗo k'Aazi, Yawudiyagi ti ɗoŋ Yawudiyagi ye, an d'illiga ono Galmeega me.

Iŋŋi Seba kane sarat

11 Raa yi d'isiyo suldî k'armika ɗoŋ k'a seeɗa giggirá t'urzi Pool.
12 Iŋkino maŋ an d'amɓu kalle koo ise buuɗe koo maŋ i butte tukki Pool, saŋ an'tiyo an an bottiyo a tukki ɗoŋ k'eeni, maŋ kane geŋ an d'ooniyo bee, wo kane siitanɗani toŋ an t'aɗɗiya ti eedaŋ me.
13 A ume geŋ i d'ede Yawudiyagi an sooru ti zindaŋ an d'ettiyo ume ti ume, an di lommite siitanɗani ti tukki ɗoŋ k'eeni. Iŋkino an di'n nîime lommite ti suma Galmeega Isa pay, a siitanɗani wede tuuku toŋ yi d'eesiyo: «Ti suma k'Isa wede Pool yi-kazita, ni rootiyo kun t'aɗɗo!»
14 Ɗoŋ isiyo iŋkino geŋ kane iŋŋi sarat ki Seba, yoŋ Yawudusu ti diine deero ɗoŋ seɗeke.
15 Onniyo soo siitan t'an di ruute, t'ede: «Isa ni y' suune, wo Pool toŋ ni y' suune, wo ɗe kune miŋ kune aŋ wee wee?»
16 Wo wede i-d'ede siitan a eedí geŋ y'a t'iiziga, y'anni zikke, y'iide y'an ti'n tiiza pay kono yoŋ yi jiire kane, y'an d'ize ulsu, an d'ukkite bontiliŋ t'adda ɓoozí me, tuddaŋ kunɗayi jerem.
17 A munɗa wede ize geŋ, ɗoŋ pay k'Epez, Yawudiyagi ti ɗoŋ Yawudiyagi ye an illiga maŋ, orgiso t'anni ziiɗa pay wo an d'imme gooliko ere ki suma Galmeega Isa.
18 Ɗoŋ ɓaadaŋ ti diine ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa an d'ettiyo an t'oodîbe addaŋ, wo an tondiyo tambobino a ɗaana ɗuwo pay a oldîkadaŋ ere an ize gette.
19 Wo ti diine ɗoŋ i sokiyto ɗîndoriyo geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an di ziki mattupiyagi ki ɗîndoriyagaŋ, an t'igge a ɗaana ɗuwo pay. An di-gize zooye mattupiyagi geŋ suma tamma dupu ada paat*.
20 Geŋ iŋkino ti toogo ere ki Galmeega, ono Raa i d'ettiyo ɗaana ki ɗaana ti toogo ere i ceeriyo ɓaadaŋ.

Tarkuuse ɓaadaŋ a Epez

21 Aame suldî geŋ i t'iŋgile maŋ, Pool t'urzi k'Unde Raa y'a dihe y'a t'ette Zeruzalem, wo ki poone y'a aɗɗe ti siiɗo Maseduwan, y'a tôokey Akayi. Wo y'a ruute, y'ede: «N'iiney Zeruzalem maŋ, i dehu n'a aaney a geeger Room pây.»
22 Iŋkino maŋ yi d'igibe ki ɗaanadí ɗoŋ noogiyadí sire, Timote ti Erasta an d'iŋgile ki Maseduwan, wo yode batum y'a likke onniyto miibi a siiɗo k'Aazi me.
23 Aame geŋ ɗoŋ k'Epez an d'iiziga tarkuuse ɓaadaŋ ki kulkuwo a urzi Galmeega.
24 A ume geŋ i d'ede wede sundí Demetirus, yoŋ wede naabo maala yi d'okkimte ɓoydî suŋŋi suŋŋi ki maala gurus, i deeyiso ɓoy wede goole ki raayawa sundutú Artemis†, ɗoŋ pay an d'ottilso. Iŋkino

* **19:19 19.19** Aŋki tamma dupu ada paat i-kaza soŋko ŋoŋo ŋoŋo, suma soŋko naabo ki ɗoŋ meeda uto adda piɗe adde k'ozzine. † **19:24 19.24** ***Artemis:*** Tod'te raayawa a geeger k'Epez. Ɗuwo an i di sappa bere kono suldî ɗoŋ an derku geŋ t'an di'n ehiyo beehiye, erayi an d'ehiyo wo maaladaŋ toŋ ti d'aagulu.

maŋ Demetirus ti ɗoŋ naabadí an d’ooniyo soŋko ƀaadaŋ ti naabadaŋ gette.
25 Onniyo soo y’an ugiye ɗoŋ naabadí ti
ɗoŋ an naabiya kaŋ soo geŋ, y’an di ruute,
y’ede: «Laŋziyagi ki nuŋ, kun suune kine
in t’ize ɗoŋ ƀey miŋ ti naabadiŋ ettiyo.
26 Wo aŋkeŋ kun ollige wo kun wolliyo
munɗa wede isiyo eŋ me. Yo Pool geŋ ɗoŋ
ƀaadaŋ yi’n ti’n kama k’urzi yode, y’an
di rootiyo, y’ede: “Raayagi ɗoŋ ɗuwo an
okkime ti beezaŋ geŋ, kane raayagi ye.”
Y’isiyo iŋkino a eŋ̃ŋo ɗaŋŋal ye, wo a
omagi ƀaadaŋ ki siiɗo k’Aazi pay.
27 Naabo yode gette t’iida ki ɗaana maŋ,
ɗuwo an di-kiigira naabadiŋ te, wo naabo
kine ɗaŋŋal ye, an di kiigira ƀoy raayawa
ere meeda sundutú Artemis, a t’isa aa
munɗa ki bita. Iŋkino maŋ meedikatú t’a
dagga, tod’te raayawa ere ɗuwo pay adda
siiɗo k’Aazi an i-d’ottilso, wo adda duniya
pay ette.»
28 Aame kane ɗoŋ naabo pay an illiga
ono ɗoŋ Demetirus yi ruute geŋ̃ŋo maŋ,
an di kulkuwe, an d’iise ɗollite, an’de:
«Raayawa Artemis ki ɗoŋ k’Epez, tod’te
meeda!»
29 Taŋ ƀooloŋ maŋ ɗoŋ duuru eedaŋ
t’a ĩide, kane ɗoŋ geeger pay geŋ an
di gulkuwe, wo an ti’n ziɗɗe Gayus ti
Aristarko me, kane ti Maseduwan, an iido
ti Pool kaŋ soo. An d’an t’iide ki ƀere ɗoŋ
duuru[‡].
30 Iŋkino maŋ Pool yi dehu y’a ette ki
ɗaana ɗoŋ duuru y’a rootey ono, wo kane
sanalliyagi k’Isa an i di-tuuge.
31 Wo kane laŋziyagi Pool geŋ, ɗoŋ
deero ki naabiyagi adda siiɗo k’Aazi toŋ,
an i-d’igibo a yode an’de, y’etta ye ki ƀere
ɗoŋ duuru me.
32 A ume geŋ a iizi tarkuuse ƀaadaŋ sey
adda diine ɗoŋ duuru me, ɗoŋ oŋgo an
ɗollite keŋ̃ŋo, ɗoŋ soŋ an ɗollite k’ummey,
wo ɗoŋ oŋgo ƀaadaŋ urzi an ugiye ki
munɗa toŋ an ki suune ye.
33 Iŋkino maŋ i d’ede wede sundí
Alegzandire, yo kane Yawudiyagi oŋgoŋ
an di y’ ŋaayu ki ɗaana y’a roote ono a
ɗuwo, wo ɗoŋ oŋgo ti diine ɗoŋ duuru an
i di t’ĩide taaya a urzi k’ono geŋ̃ŋo. Iŋkino
y’an d’ize likuw ti beezí, yi dehu y’an di
roote a ɗoŋ duuru geŋ me.
34 Wo ɗe aame kane ɗoŋ k’Epez geŋ
an zuune Alegzandire Yawudusu maŋ, an
d’iise ɗollite pay onamaŋ kaŋ soo suma
peeɗo sire, an’de: «Raayawa Artemis ki
ɗoŋ k’Epez, tod’te meeda!»
35 An iɗilti kee maŋ, i d’ede wedusu yoŋ
wede raaŋiya ki suldi pay adda geeger
geŋ, y’a iine y’an inniga, wo y’an di ruute,
y’ede: «Kune ɗoŋ k’Epez geŋ, ɗuwo pay
an suune kine ɗoŋ geeger k’Epez, kine ɗoŋ
boohiyo ƀoy k’Artemis tod’te meeda, wo ki
mokkilsatú ere iiro ti kandaane.
36 Geŋ wenɗa soo toŋ a niike umbo,
iŋkino maŋ kun t’asso wo kun t’elko
koɗuwo a munɗa wede kun dehu kun
d’ise me.
37 Ɗuwo eŋ kun ti’n ziɗɗo keŋ̃ŋo, an un
k’uugiro munɗa t’adda ƀoy raayawa ye,
wo an ki gilɗite raayawa kine ye.
38 Wo aame Demetirus ti ɗoŋ an naabiya
kaŋ soo geŋ an d’ede ono a tukki wenɗa
maŋ, onniyo booro ede, an d’ette k’ume
ɗoŋ ɗekkiyo booro, an an di t’îde taaya.
39 Wo un d’ede munɗa ti doolo toŋ maŋ,
an di tonde ɗoŋ duuru ɗoŋ i wolliyo urzi
k’oogoro, an di’n okkima ono me.
40 Aame kun k’ooli ye maŋ, in t’oona
ono, Romeŋ an t’eesa kine in kulkiso ti
kane a ogiyso ere aŋki ette. Iŋkino a
ogiysadiŋ ette urzi in ki t’oona ye, in an
di roota addaŋ a-t’assa me.» Aame wede
geŋ y’a ti ɗiŋge onamí maŋ, y’an di ruute
a ɗoŋ duuru, y’ede: «Kun ti teepo.»

20

Pool yo a Maseduwan wo a siiɗo Gires

1 Aame ɗoŋ k’Epez kulkuwadaŋ i t’isse
maŋ, Pool sanalliyagi k’Isa y’an ugiye y’an
d’eele kooke. Maŋ y’an t’ize toose, yi’n iili,
y’a iŋgile ki siiɗo Maseduwan.
2 Aame yi doopiɗe Maseduwan geŋ,
sanalliyagi ɗoŋ y’ooniyo a ɗaanadí, y’an
d’eeliyo kooke ƀaadaŋ. Saŋ y’a iiney a
siiɗo Gires,
3 aŋgeŋ y’a likke tere aɗo. Saŋ maŋ
y’a dihe yi di kili adda tooko, y’a eŋgile
ki siiɗo Siiri, wo maŋ y’a illiga kane
Yawudiyagi an i-t’ikke a urzi. Iŋkino maŋ
y’a dihe y’a-tooye y’a aɗɗe ti Maseduwan.
4 Kane ɗoŋ a itadí geŋ, kane Sopater
ulo ki Pirus ti geeger Beere, Aristarko
wo Segondus ti geeger Tessaloni, Gayus ti
geeger Derbe, wo Timote, Tisik wo Tiropim
kane aɗo geŋ ti siiɗo k’Aazi.
5 Kane geŋ an ay d’uugume, an d’iŋgile
an ay di’n delley a geeger Tirowas.

Pool yo a geeger Tirowas

6 Wo kaye’ŋ tarnaape mappa daa k’orme
ay d’ize a geeger Pilip. Aame onniyto
tarnaape mappa daa k’orme ti t’iŋgile
maŋ, ay di gili adda tooko, ti geeger Pilip ay
d’iŋgile. Onniyo paat ki ɗaana maŋ, saŋ
ɗoŋzey ay di’n uuney a Tirowas, aŋgeŋ ay
d’ize onniyo sarat.
7 A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi a
tukki lohe maŋ, ay t’ugiye ay d’iimi kaŋ
soo mappa wede i-kaza tudde k’Isa me. Wo
kono soggo yo Pool y’eŋgila geŋ, y’an di

‡ **19:29 19.29** Bere ɗoŋ duuru k’Epez yoŋ goole, y’amƀe ɗuwo suma dupu ada sire makumu piɗe.

gizite ono a zemɓa, y'a gizite bini diɓɓo meeda.
8 Adda biino ere t'awwa t'ekki bakatú kaye ay t'ugiye geŋ, lampiyagi ɓaadaŋ oyyisito.
9 Aame geŋ i d'ede ulo sundí Itus yi-guune a pineetir, y'ollige Pool yi kazita. Wo yo Pool geŋ yi k'ôhire ye, yi kazita yi kazita, maŋ ulo geŋ edayí i ziiɓa moone, y'a udige kuy. Iŋkino t'awwa ti ɓoy wede k'aɓuwe geŋ yi-t'uubo, y'a iire siiɓo. Wo i d'ede wede ede yi y'iiziga maŋ, y'inda.
10 Iŋkino maŋ kesiko Pool yi-ti ɓiige, y'a iide k'ume k'ulo geŋ̃ŋ̃o, y'aa d'uttile y'a ti y' ziiɓa giggirí, wo y'a ruute, y'ede: «Ulbuguŋ un t'ooɓe ye, ulo'ŋ puukiyadí to ede.»
11 Saŋ maŋ Pool y'a-gili k'awwa k'umayí, y'a t'umɓe mappa, y'an di ɓurkite an t'iimi, wo Pool y'a iise kazita sey bini ume y'a t'umpile. Saŋ maŋ y'a iŋgile.
12 Wo yo obulsu geŋ aame an ti y'umɓe zeere yi biygile maŋ, an di y'igibe a ɓoozí, wo kane ɓuwo pay geŋ addaŋ a t'udige kollo.

Pool ti Tirowas y'amɓe ki Mile

13 Saŋ maŋ kaye ay yi-d'uugume a Pool me, ay di-gili adda tooko, ay d'iŋgile ki geeger k'Assos, ume ay di y' delley aa yoŋ yi dihe, kono yi dehu y'a ozire ti zoŋɓí.
14 Geŋ a Assos Pool y'ay di'n uuney, maŋ pay kaŋ soo ay di-gili adda tooko, ay d'iŋgile geeger Mitilen.
15 Ti Mitilen ay d'iŋgile, soggo ay d'iiney a siiɓo ere a diine k'ahu sundutú Kiyos. Onniyo sirwe maŋ ay d'iiney a siiɓo ere a diine k'ahu sey sundutú Samos, wo onniyo k'aɓuwe ay d'iiney a geeger ki Mile.
16 Urzi k'Epez ay d'iili, ay d'iŋgile t'urzizey kono Pool yi ki dehu yi k'ôhira a Epez, kono yi gi di t'ôssa a siiɓo k'Aazi ye. Yi dehu y'a aaney kesiko a Zeruzalem, y'a d'aaney a tarnaape Pantekot ki Yawudiyagi.

Toose ki Pool a ɓoŋ dokkiyo ti Epez

17 Aame ay iiney a Mile maŋ, Pool yi d'igibe wedusu ki Epez y'an di kizo a ɓoŋ dokkiyoɓoŋ ogiyso ti suma k'Isa, y'ede: «Kun'do, kun di t'oona a Mile.»
18 Aame ɓoŋ dokkiyo an iina a sirpadí maŋ, Pool y'an di ruute, y'ede: «Kun ollo, kune kun ti suune lekkiyo ere ki nuuno te, kono nuŋ ni likke a diinaguŋ ti onniyo ere ki poone n'iina adda siiɓo k'Aazi me.
19 Nuŋ ni niibe a Galmeega a diinaguŋ me ti ottilso ɓaadaŋ, ti môolo wo ti dabar ere ki Yawudiyagi kane an o koniyo eego.
20 Kun suune nuŋ n'un ti gizite, wo n'un ti'n duuye pay, munɓa umbo n'un k'iŋga ye, wede aase beehiye a kune me, ise a ɓaana ɓuwo pay, ise adda ɓoyɓuguŋ toŋ maŋ.
21 Nuŋ n'an gizite a Yawudiyagi wo a ɓoŋ Yawudiyagi ye, an di-kime lekkiyadaŋ a ɓaana Raa wo an zaape addaŋ a Galmeegiŋ Isa Almasi.
22 Wo aŋkeŋ n'eŋgile ki Zeruzalem, kono nuŋ i ni dokkiyo Unde Kamileŋ̃ ni d'oyyiso, wo ni ki suune ye munɓa wede a ummey o aaney a eedó me.
23 Wo adda geegiryagi ɓoŋ pay n'ettiyo geŋ, Unde Kamileŋ̃ t'o kaza daŋgay ti dabar ɓaadaŋ an ni delliyo.
24 Wo nuŋ lekkiyadó a duniya ette i ki n'ooŋ̃iso ye. Munɓa wede i n'ooŋ̃iso'ŋ, naabo ere Galmeega Isa y'o ele gettiyo, n'a ti naabe bini ɓaŋgutú: n'a kizite urzi Rabila Majjaanawa, mummino i-kaza Raa yoŋ wede beeko me.
25 Ɗerec, kun suune ni likke a diine kune pay, n'un di gizite urzi Moziko Raa, wo ti aŋki ki ɓaana eŋ nuŋ ni-suune kun ki n' wolla ye baa.
26 Kono kamo kun ollo koɓuwo ti aŋki n'un di rooto, aame wede yi digga t'urzi Raazí maŋ, nuŋ adda ye,
27 kono n'un ti gizite pay munɓa wede Raa y'ilke ti poone y'aasa me, munɓa umbo n'un k'iŋga ye.
28 Iŋkino maŋ kun koona mentikagi a urzi lekkiyaguŋ, wo a tukki torɓo pay ere ki Raa ogiyso ti suma k'Isa. Tode gette Unde Kamileŋ̃ t'un t'ele kun di'n dokke, kun t'elso aa damɓami ɓoŋ Raa y'iwila t'urzi puuzo k'Ulí Isa.
29 Nuŋ ni suune, aame n'un iza umbo maŋ ɓoŋ ulpi an t'etta diinaguŋ, an un d'isa ulsu aa sullibagi an t'ettiyo adda diine torɓo.
30 Wo ɓoŋ oŋgo ti diinaguŋ toŋ an di dooya rabila ere k'a t'eese ɓerec, an di rooŋ̃a adde sanalliyagi oŋgo, an di'n daana.
31 Iŋkino maŋ kun lekko zeere, wo kun elko: aame nuŋ di kune adda k'ozzine aɓo geŋ, diɓɓo wo oŋ̃ŋ̃u n'a-t'îile toŋ ni k'iili ye, wede tuuku ti̇̃ diinaguŋ t'eeliyo kooke me.
32 Wo aŋkeŋ nuŋ n'un di'n oolo a bey Raa, wo a onamí ɓoŋ a urzi beekadí. Kane ono Raa geŋ an un di'n isa ɓoŋ toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa, wo t'urzi k'ono Raa kun t'ooney suldî ɓoŋ Raa yi boohiyo a ɓoŋzí pay.
33 Nuŋ ni ki ziipe ye addó a maala gurus, a dap, ise a kalle wenɓa soo toŋ maŋ.
34 Kune batum kun suune, nuŋ ni niibe ti beezó, ni d'ooniyo munɓa a lekkiyadó te wo ti ɓoŋ pay a itadó.
35 A suldî ɓoŋ pay n'ize geŋ, n'un gizite beehiye in di naabe in di nooge ɓoŋ an k'ede munɓa ye, wo in elko a ono ɓoŋ

Galmeega Isa yi ruute, y'ede: "Uŋsuwo ɓaadaŋ a jiire a wede y'eliyo munɗa, ti wede an i eliyo munɗa."»

36 Aame Pool y'a ti ɗiŋge onamí maŋ, y'a dikke ti kane pay wo y'a tunde Raa.

37 Iŋkino maŋ kane pay an d'iise môolo, wo wede tuuku toŋ yi di y' seeɗu giggirí yop, yi-d'eeziyo d'eeziyo kono an ki t'ikkima ye baa.

38 Kane an t'ize sommagi dondoŋ a onamí ɗoŋ yi ruute, y'ede: «Ti aŋki ki ɗaana eŋ, nuŋ kun ki n' wolla ye baa» geŋ me. Saŋ maŋ an aa di y'igibe bini y'a digili adda tooko.

21

Kama ki Pool ki Zeruzalem

1 Aame zemɓa ay'n iilo maŋ, ti tooko ay d'iŋgile ɗelele ki geeger Kos. Soggo maŋ ay d'iŋgile ay d'iiney a geeger Rood, wo tiŋ geŋ ay di ɗiige biza bar ki geeger Patara.

2 Aŋgeŋ ay d'uune tooko ti doolo t'amɓe ki siiɗo Pinisi, ay di-gili adda tooko gettiyo, ay d'iŋgile.

3 A eŋgilsadey gette, siiɗo ere a diine k'ahu sundutú Siipire gette, ay di wulle ki kese beezey geelo, iŋkino maŋ ay d'iŋgile ki siiɗo Siiri. Ay iiney a geeger Tir maŋ, ay di ɗiige kono an di-ɗeggite sulɗi suuk ɗoŋ adda tooko aŋgeŋ̃ŋo.

4 A ume geŋ ay d'uune sanalliyagi, ay di likke ti kane onniyo sarat. Unde Kamileŋ t'an di gize a munɗa wede i-aaney a Pool a Zeruzalem me, iŋkino maŋ a Pool an i di ruute, an'de: «Kee k'ette ye ki Zeruzalem me.»

5 Aame îide onniyo sarat maŋ ay t'iiziga, wo zemɓa ti erayzaŋ ti iŋ̃ŋizaŋ pay an ay di'n igibe bini ay t'uɗɗe ti geeger. Maŋ ay d'iiney biza bar, aŋgeŋ ay t'uttile ay tunde Raa.

6 Saŋ ay a-ti ziɗɗe bey ti tuddey, maŋ ay di-gili adda tooko, wo kane an di-gime ki ɓoyɗizaŋ.

7 Kaye torguwadey ere adda k'ahu ti Tir ay a-ti ɗiŋge a geeger Petolmayi. Aŋgeŋ zemɓa ay di'n iisite, wo di kane ay d'inne onniyo soo.

8 Soggo maŋ ay d'iŋgile, ay d'iiney a geeger Sezare, aŋgeŋ ay t'iide a ɓoy ki Pilip wede kazita Rabila Majjaanawa, ay di ɗiige di yode, ay di likke aŋgeŋ̃ŋo. Yode wede ti diine ɗoŋ sarat an biire a Zeruzalem*.

9 Yo wede geŋ i-d'ede iŋ̃ŋi konazi piɗe, kane geŋ an rootiyto ono ɗoŋ Raa y'agisa.

10 Aŋgeŋ ay likke onniyto ɓaadaŋ, maŋ nebi sundí Agabus y'a d'iina ti siiɗo Ziide.

11 Y'iido y'ay di'n uuna, y'a t'umɓe ser wede ki Pool geŋ, y'a-gitte zoŋ ti bey ki yode batum, wo y'a ruute, y'ede: «Eŋ̃ŋo ono ɗoŋ Unde Kamileŋ ti rootiyo: Wede ser eŋ, Yawudiyagi an ti y' kettey kino a Zeruzalem me, wo an an di y' t'eley a bey ɗoŋ Yawudiyagi ye.»

12 Aame kaye ti zemɓa ɗoŋ a Sezare pay ay illiga iŋkino maŋ, ay yi d'oɓe bey a Pool kono ki Zeruzalem y'a k'ette ye.

13 Iŋkino Pool y'a ruute, y'ede: «Ki moo me kun môolo me, geŋ kun oo ti ɗekkiyo biza k'ulbó? Nuŋ n'iyye ki kettisadó ɗaŋŋal ye, wo soŋ n'iyye n'a t'indey a Zeruzalem kono suma Galmeega Isa geŋ me.»

14 Kaye onamey yi-tuuge geŋ, iŋkino maŋ ay gi di giɗɗima ye, wo ay'de: «Galmeega yi t'iso munɗa wede yi dehu me.»

15 Aame ay inne onniyo miibi a Sezare maŋ, ay t'ikkima tuddey, ay t'iizigo ay digili ki Zeruzalem.

16 Sanalliyagi miibi ti Sezare an ayn'igibe, an ay di'n t'iide di wede sundí Nanson, yoŋ ti siiɗo Siipire, ti diine ɗoŋ ti poone i ziipe addaŋ a Isa too. Geŋ di yode ay di ɗiige, ay d'inne me.

Pool di Zak a Zeruzalem

17 Aame ay iiney a Zeruzalem geŋ, zemɓa an ay di'n ziiɗa t'ulbe uŋse.

18 Wo soggo maŋ Pool ti kaye pây ay t'iide wolliyo Zak a ɓoozí, wo di yode geŋ ay di'n uune kane pay ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa an t'ugiye.

19 Aame ay ti'n iisite maŋ, Pool y'an t'îide taaya soo soo a sulɗi ɗoŋ pay Raa y'ize t'urzi naabo yode a diine ɗoŋ Yawudiyagi ye.

20 Aame an t'illiga onamí maŋ, kane pay an d'imme Raa. Saŋ an i di ruute a Pool, an'de: «Leemadey, kee ki wollo ɗo, Yawudiyagi dupiyagi miibi ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa wo i seeɗu zakiɗi a urzi k'oogoro Muusa me.

21 Kaciŋ kane an illiga oniyapi a tukki kee me, an'de kee ki kazita a Yawudiyagi pay ɗoŋ i lekkiyo a diine ɗoŋ Yawudiyagi ye, an d'ooli urzi k'oogoro Muusa me. Kee k'ede ponde a iŋ̃ŋizaŋ an ki walɗa ye, wo urzi k'oogoro Yawudiyagi an ki daane ye.

22 Aŋkeŋ in d'ise mummino? Ɗerec, daa niiku kane an d'olliga kee a eŋ̃ŋo me.

23 Iŋkino maŋ munɗa wede ay a roota geŋ, k'a t'iso. I d'ede a eŋ kuuli kane piɗe an ruute an i-d'isa munɗa a Raa.

24 K'a t'odo k'ume k'aade ti kane, tudduguŋ kun ti t'isoy kamileŋ a ɗaana Raa, wo k'an d'eloy soŋkadaŋ ere ki seɗeke te, kono an di kôokey eedaŋ. Iŋkino maŋ ɗuwo pay an suuna ono ɗoŋ pay an rootiyo a tukki kee geŋ ɗerec ye, wo

* **21:8 21.8** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 6.5.

kee toŋ lekkiyadá a-t'ette a urzi k'oogoro Muusa kay.
25 Wo kane Yawudiyagi ye ɗoŋ an ziipe
addaŋ a Isa geŋ, ay an riiŋe mattup a
munɗa wede ay dehu me: an ki d'aaɗi
ye sey wede an eliyo seɗeke a loŋgayi me,
puuzo toŋ ulu an k'oomi ye, sey wede ki
seysu inda puuzadí ti k'uɗɗe ye an k'aaɗi
ye, ise boliyo toŋ ulu an ɗ'ooli.»
26 Iŋkino Pool y'a iyye a onamaŋ, soggo
maŋ kane kuuli piɗe geŋ y'a ti'n wiike, an
t'iide k'ume k'aade kono an ti t'iso tuddaŋ
kamileŋ a ɗaana Raa. Maŋ yi-t'iide booro
Ɓoy Raa, y'an di rooto ɗoŋ seɗeke onniyo
ere tuddaŋ t'a t'isa kamileŋ a ɗaana Raa
t'a ɗaŋga, wo wede tuuku toŋ y'a t'ela
seɗikadí seɗikadí me.

Seeɗu ki Pool a Ɓoy Raa

27 A ɗaŋgu k'onniyo sarat geŋ Pool yo a
booro Ɓoy Raa, wo kane Yawudiyagi ɗoŋ
iido ti siiɗo k'Aazi an di y' wulle, maŋ an
an t'elite ono a ɗoŋ duuru pay, wo Pool an
di y' ziiɗa.
28 An d'iise ɗollite, an'de: «Kun okki
kune ɗoŋ k'Izirayel geŋ me! Eŋ̃ŋo wedusu
wede i kazita munɗa wede ulsu me, a
ume tuuku wo a wede tuuku toŋ maŋ,
a tukki kine Yawudiyagi, a tukk'oogoro
Muusa wo a tukki ɓoy eŋ̃ŋo. Wo aŋkeŋ
ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ y'an d'an t'iido ki
Ɓoy Raa eŋ̃ŋo, iŋkino ume kamileŋ eŋ an
ti y'ize ganigi a ɗaana Raa me.»
29 Kane an rootiyo iŋkino kono an wullo
Tiropim k'Epez ti Pool adda geeger gettiyo,
an elkiyo Pool yi ti y'ele adda booro Ɓoy
Raa.
30 Adda geeger pay gette ɗoŋ an d'iise
tarkuuse gorɗoŋ, ɗoŋ t'ume tuuku toŋ an
d'okko k'adda, Pool ɗuwo an di y' ziiɗa an
di y'uɗɗe t'adda booro Ɓoy Raa me, wo
kesiko boha an a-t'ippite.
31 An dehu an di y' t'îde, maŋ ɗoŋ soŋ
an d'ukke an i-di gizo a goole k'asigiryagi
meeda zoot ki Romeŋ, an'de: «Ɗoŋ pay ki
Zeruzalem an isiyo tarkuuse.»
32 Kesiko yo goole geŋ yi wiiko deero
k'asigiryagi ti doolo, ti asigiryagi a itadaŋ
an d'ukko k'ume ɗoŋ duuru. Aame an
wulle goole k'asigiryagi pay wo ti asi-
giryagi a itadí maŋ, Pool an di y'iili ti
kossiyadí me.
33 Iŋkino maŋ goole k'asigiryagi pay y'aa
d'iide sirpa Pool, y'a yi ziiɗa wo y'an di
ruute a asigiryagi an ti y' kettito ti ziŋziri
sire, wo y'a tunde, y'ede: «Wede eŋ yoŋ
wee wee, wo y'ize moo me?»
34 Wo ɗe adda diine ɗoŋ duuru geŋ
wede tuuku toŋ yi ɗollite k'eedí, k'eedí.
Wo goole k'asigiryagi pay geŋ yi-ki t'ollige
ye munɗa an rootiyo me, kono tarkuuse
ɓaadaŋ. Iŋkino y'an di ruute a asigiryagi,
Pool an di-t'odo k'adda ɓoy wede zakiɗi.
35 Aame Pool y'iiney a biza ɓoy aame
koliyto maŋ, kane asigiryagi an a-ti
y'umɓe kono ɗoŋ duuru an dehu an i-d'ise
ulsu.
36 Wo kane ɗoŋ duuru pay geŋ an yi
daaniya ti ɗollite, an'de: «Ki y'ôodo! Ki
y'ôodo!»

Pool a ɗaana ɗoŋ duuru

37 Aame Pool an dehu an ti y' t'ele adda
ɓoy wede zakiɗi geŋ, yi di ruute a goole
k'asigiryagi pay, y'ede: «Ɗambobino ɗoo,
n'a-ɗeege bizó kay ko?» Maŋ yo goole geŋ
y'a yi tunde, y'ede: «Ono Girek ki suune
ko?
38 Kee ti siiɗo Misir ye ko? Kee wede
goppo goppoŋ eŋ ki t'uɗɗe balɗa ti ɗoŋ
dupu piɗe a itadá, kee ye ko?»
39 Pool yi di ruute, y'ede: «Nuŋ
Yawudusu an ehe a Tarsi siiɗo Silisi, nuŋ
wede ti siiɗo ki geeger ere i-d'ede suma.
K'o t'ele urzi maŋ, n'an di roote a ɗoŋ
duuru.»
40 Iŋkino maŋ goole k'asigiryagi pay yi-
d'ele urzi. Pool y'a t'îhira a ume koliyto,
y'an d'ize likuw ti beezí kono ɗuwo an
d'anniga. Ɗoŋ pay an d'inniga, maŋ Pool
y'an d'iise rootiyo t'ono ɗoŋ k'Ɓer, y'ede:

22

1 «Maawi ki nuŋ, zemɓa ki nuŋ, aŋkeŋ
kun ollo munɗa wede n'a roote me, kono
tuddó geŋ bizó n'a ti y' ɗeege kay.»
2 Aame an illiga Pool y'an rootiyo t'ono
ɗoŋ k'Ɓer maŋ, an d'inda kuy. Iŋkino
maŋ yo Pool y'a ruute, y'ede:
3 «Nuŋ Yawudusu an n'ehe a geeger
Tarsi siiɗo Silisi, n'ihira a Zeruzalem eŋ̃ŋo,
wo wede i ni duuye Gamaliyel, y'a ni
duuye mummino n'a daane koɗuwo urzi
k'oogoro moŋgiɗagiŋ me. Kono kamo urzi
Raa n'a yi ziiɗa zakiɗi ɓaadaŋ aa kune
aŋki pay.
4 Ɗoŋ i daaniya urzi Galmeega n'anni
dibire bini oŋgoŋ an t'inda, kuuli erayi ni-
ti'n kettiso, ni-ti'n oɓe adda daŋgay.
5 Mozigo goole ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i
dokkiyo Yawudiyagi pay, kane batum toŋ
an di roote ɗerec onamó ni rootiyo eŋ
me, kono o ele mattup kane a zemɓa
Yawudiyagi ɗoŋ a geeger Damas me. Wo
n'a iŋgile Damas kono n'a-seɗɗo ɗoŋ i
ziipe addaŋ a Isa a ummey, n'an d'an t'etto
ki Zeruzalem kono n'anni dabire.»

Mummino Isa yi wiike Pool me

6 «Nuŋ n'a iŋgile wo a urzi peeɗo t'ize
diine n'iina goppoŋ ki Damas maŋ, a
kaamiki ni wolliyo toore ɓaadaŋ ti kan-
daane a ɗiigo wiliŋ a tuure a tuddó.

7 N’a iire tul a siiɗo wo n’a illiga golla t’o
rootiyo, t’ede: “Sool, Sool, ɗe moo me ki ni
dabirsa me?”
8 Maŋ n’a tunde, n’ede: “Galmeega, ɗe
kee wee wee?” Iŋkino maŋ golla t’a ruute,
t’ede: “Nuŋ Isa wede ti geeger Nazaret,
wede kee ki dabirsa.”
9 Kane ɗoŋ ti nuŋ geŋ toore an di y’
wulle, wo golla ere o rootiyo gette an ki
ti t’illiga ye.
10 Iŋkino maŋ n’a tunde, n’ede:
“Galmeega n’aase mummino?” Wo
Galmeega y’o di ruute, y’ede: “Ki t’oozo
k’eŋgilo Damas, wo aŋgeŋ an a di kizey
munɗa wede Raa yi dehu k’aasey me.”
11 Wo ni ki wolliyo ye, kono toore geŋ
o d’ibbira edayó. Iŋkino maŋ ɗoŋ ti nuŋ
geŋ an oo ziiɗa beezó, an di n’irkiɗe, an o
di-t’iide ki Damas.
12 Aŋgeŋ i d’ede wede sundí Ananiyas,
yoŋ geŋ yi seeɗu zakiɗi a urzi k’oogoro
Muusa me, Yawudiyagi pay adda Damas
geŋ an yi tamma.
13 Yo y’a iido y’a n’uuna, wo y’o di ruute,
y’ede: “Sool leema ki nuŋ, edayá i t’ohon!”
Wo a kaamiki edayó a t’ihina ni wolliyo,
wo Ananiyas n’a yi wulle kereŋ.
14 Wo y’o di ruute sey, y’ede: “Raa ki
moŋgiɗagiŋ yi ki biire ti kaagine too kono
k’a suuna munɗa wede yoŋ yi dehu, k’a
wolle yode ɗaŋŋal wede ki diine me, wo
k’a olliga ono ɗoŋ aɗɗiya ti bizí.
15 Geŋ kee k’a kizita taayadí a ɗuwo pay,
a munɗa wede ki wulle wo k’illiga.
16 Wo aŋkeŋ ki delliso moo sey me? Ki
t’oozo, an ki ti suyyo batem wo ki tondo
suma Galmeega, y’a di booye olɗikadá.”»

Zina Pool di ɗoŋ Yawudiyagi ye

17 «Saŋ maŋ n’a-gime ki Zeruzalem.
Onniyo soo maŋ ni-t’iide adda Ɓoy Raa ni
tondiyo Raa, aame geŋ o d’iide munɗa aa
suniye,
18 Galmeega n’a yi wulle, wo y’o di ruute,
y’ede: “Kesiko ki t’aɗɗo ti Zeruzalem me,
kono ɗoŋ siiɗo eŋ an k’oyya ye taayadá ere
k’an kizita a urzi nuŋ me.”
19 Nuŋ ni di ruute, n’ede: “Galmee’ki
nuŋ, kane toŋ an suune ni sooru k’adda
ɓoyɗi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso miŋ,
kono ay ti’n seɗɗu ɗoŋ i ziipe addaŋ a kee,
ay di’n kossiyto, ay di’n oɓe adda daŋgay.
20 Wo aame an îide Etiyeŋ wede kazita
taayadá toŋ, nuŋ ede, nuŋ toŋ adda
a munɗa wede ize geŋ me, nuŋ wede
boohiyo kallagi ki ɗoŋ i t’iide tôwwadí.”
21 Maŋ Galmeega y’o di ruute, y’ede:
“Toŋ maŋ k’eŋgilo, ni k’agisa ki dokki ki
tukki ɗoŋ kane Yawudiyagi ye.”»

Pool ti goole k’asigiryagi Romeŋ

22 Kane ɗoŋ duuru geŋ an di y’ollige Pool
me bini a onamí ɗoŋ k’ita geṇṇo maŋ,
aame geŋ an d’iise ɗollite, an’de: «Wede
eŋ kun y’ôodo! Kun y’ôodo! Kun y’oola yi
lekka ye a siiɗo ette!»
23 Wo an di ɗollite ki ɗollite, kallagaŋ an
t’iɗɗipe, an d’oggiso siiɗo i d’oozige odde
k’awwa.
24 Iŋkino maŋ goole k’asigiryagi Romeŋ
y’an di ruute a asigiryagi, y’ede: «Wede eŋ
kun ti y’elo adda ɓoy wede zakiɗi wo kun
ti y’ ɗekkito ti karre, kono y’a roota ono
ɗoŋ ɗerec. Ni dehu n’a suune ki moo me
ɗuwo an ɗollite a tukki yode me.»
25 Aame an y’iise kettiso ki ɗekkisadí
ti karre maŋ, Pool yi di ruute a goole
k’asigiryagi meeda a sirpadí, y’ede:
«Oogoro t’ele urzi ko a wede ti siiɗo
Romeŋ kun di y’ ɗekkite ti karre, daa
k’ollige bizí me?»
26 Aame goole k’asigiryagi meeda geŋ
y’illiga iŋkino maŋ, y’a iide, yi di gize a
goole k’asigiryagi pay, y’ede: «K’a elko ɗo
a naabo ere k’isiyo ette, kono wede eŋ yoŋ
wede ti siiɗo Romeŋ.»
27 Iŋkino maŋ goole k’asigiryagi pay geŋ
y’a iide k’ume Pool, wo y’a yi tunde, y’ede:
«Kee ti siiɗo Romeŋ kotto ko, k’o ki ti rooti
ɗo?» Pool y’a ruute, y’ede: «Eyye, nuŋ ti
siiɗo Romeŋ.»
28 Iŋkino goole k’asigiryagi pay yi di
ruute, y’ede: «Nuŋ n’a ele soŋko ɓaadaŋ
ɗoo miŋ n’a t’ize wede ti siiɗo Romeŋ
kollo.» Pool yi di ruute, y’ede: «Nuŋ t’ume
an n’ehe miŋ wede ti siiɗo Romeŋ too.»
29 Kesiko kane ɗoŋ an di y’ kosse geŋ
an di liɗɗe ti tuddí me, wo yo goole
k’asigiryagi pay toŋ orgiso t’a yi ziiɗa,
kono yi ti gittite Pool ti ziŋziri, wo aŋkeŋ
yi zuune kaciŋ yoŋ ti siiɗo Romeŋ.

Pool a ɗaana ɗoŋ deero

30 Goole k’asigiryagi pay geŋ yi dehu
y’a suune urzi wede ɗerec, munɗa wede
Yawudiyagi an sakiysa Pool. Iŋkino maŋ
soggo y’an di ruute a deero ɗoŋ seɗeke
wo a deero booro Yawudiyagi pay an di-
t’ogiye. Saŋ Pool ziŋziri an i di t’iize, an
di-y’uɗɗo, an di-t’iide ki ɗaanadaŋ.

23

1 Aame Pool y’iina a ɗaana kane deero
Yawudiyagi maŋ, yi di’n wolliyo teɓeŋ
adda k’edayaŋ, wo y’an di ruute, y’ede:
«Zemɓa ki nuŋ, nuŋ daayum a sooruzó
ere a ɗaana Raa gette a elkisadó ni suune
munɗa k’ulsuko a tuddó umbo.»
2 Maŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke sundí
Ananiyas y’an di ruute a ɗoŋ a sirpa Pool,
y’ede: «Kun i-ti y’ daaṇa bizí me.»

* **23:3 23.3** Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 13.10-15.

3 Iŋkino maŋ Pool yi di ruute, y'ede:
«Kee toŋ Raa y'a ki daaŋa, kee wede aa
waaya lee an aa t'ele buuye tuware, a
t'îhina saŋ t'a oora*. Kee ki-guune k'a
ɗekka booro a eedó a urzi k'oogoro, kaciŋ
a urzi k'oogoro ye a ɗoŋzá k'an di rootiyo
ki kossiyadó.»
4 Kane ɗoŋ a sirpa Pool an i di ruute,
an'de: «Kee mozigo goole ɗoŋ seɗeke ki
Raa miŋ ki di y' kalɗa!»
5 Pool y'an di ruute, y'ede: «Zemɓa ki
nuŋ, ni ki suune ye yoŋ mozigo goole ɗoŋ
seɗeke me, kono ni suune ono eŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Wede
goole ki siiɗadá ki ki y' kilɗe ye†."»
6 Pool yi suune kane deero Yawudiyagi
geŋ itadaŋ Saduseyeŋ wo soŋ Pariziyeŋ.
Iŋkino maŋ y'a idîli a ɗaanadaŋ, y'ede:
«Zemɓa ki nuŋ, nuŋ Pariziyeŋ, maawó toŋ
Pariziyeŋ, kono kamo ni zaapu elkisadó
onniyo soo Raa y'a balɗa ɗoŋ i t'inda, geŋ
kono k'iŋkino an ɗekkiyo booro a eedó
me.»
7 Aame kane Pariziyeŋ ti Saduseyeŋ an
illiga yi ruute iŋkino maŋ, an d'iiziga
niikiyo ti tuddaŋ, wo a ogiysadaŋ gette an
t'îhinte.
8 Iŋkino maŋ kane Saduseyeŋ an rootiyo
ɗoŋ i t'inda geŋ an ki ti balɗa ye,
maaleekiyagi ti undiyagi toŋ umbo, wo ki
kane Pariziyeŋ an amɓu balɗiya ede, wo
maaleekiyagi ti undiyagi toŋ ede.
9 Iŋkino maŋ an di niikite ti tuddaŋ
bini a t'iiziga tarkuuse ɓaadaŋ, wo ɗoŋ
suuniyo k'oogoro oŋgo ti diine Pariziyeŋ
geŋ an d'iiziga, an di niikiyo ki toogo,
an'de: «Kaye munɗa ulsu a tukki wede
eŋ ay k'uune ye, naabadí ette ise unde koo
maaleeka gi-ruute koo maŋ.»
10 Niikiyadaŋ ti koliyo ti koliyo bini
goole k'asigiryagi pay toŋ i di t'ele orgiso,
y'elkiyo Pool an ti y' sittita. Iŋkino maŋ
y'an di ruute a asigiryagi, y'ede: «Kun ti y'
ɗeegi, wede eŋ kun ti y'aɗɗo ti diine deero
Yawudiyagi me, ti beezaŋ kun ti y'oobo,
kun di-t'odo k'adda ɓoy wede zakiɗi.»
11 A diɗɗo gette Galmeega y'a gize tuddí
a Pool, yi di ruute, y'ede: «K'omɓoŋ, a
Zeruzalem eŋ taayadó k'an ti gize, wo i
dehu a geeger ki Room toŋ k'an di kizey
kay.»

Koniyo k'eego ki tôwwo Pool

12 Soggo ti soohe maŋ Yawudiyagi oŋgo
an t'ugiye kaŋ ombiɗe, an a-ti nîime
tuddaŋ a ɗaana Raa, an'de: «Ay k'ooma
ye, ay ki siɓa ye aame Pool ay ki y'îida ye
maŋ.»
13 Ɗoŋ i nîime tuddaŋ iŋkino kane kuuli
ada piɗe ti makumu.
14 Wo kane an d'iŋgile, an d'uuney
deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi, wo an di ruute, an'de: «Kaye
ay ele tuddey ay a-ti nîime tuddey ti suma
Raa, aame ay-iima wo ay-iiɓa ki poone
Pool ay ki y'îida ye maŋ, a golladey.
15 Iŋkino maŋ kune ti kane deero booro
Yawudiyagi pay kaŋ soo, k'un tondo goole
k'asigiryagi pay y'un di y'aɗɗo Pool ki
ɗaanaguŋ sey, aa kun dehu kun di wolle
onamí ki koɗuwo geŋ me. Kaye batum ay
t'ikkima tuddey, ay di y' t'îda ki poone y'a
aana ume kune geŋ me.»
16 Wo ulo bilzi ki teema Pool geŋ, ona-
maŋ y'a illiga an koniyo eego a tukki Pool
me. Kesiko y'a ukke k'adda ɓoy wede
zakiɗi. Y'iiney maŋ yi di ruute a Pool ono
ɗoŋ y'illigo me.
17 Iŋkino maŋ Pool yi wiike wede soo
ti diine deero k'asigiryagi, wo yi di ruute,
y'ede: «Ulo bilzi eŋ ki di t'odo k'ume goole
k'asigiryagi pay, i-d'ede ono yi di rootey.»
18 Goole k'asigiryagi geŋ bilzi y'a di-t'iide
k'ume goolayaŋ, wo yi di ruute, y'ede:
«Wede daŋgay Pool y'a ni wiike, wo y'ede
bilzi eŋ n'a di-t'edi k'ume kee kono i-d'ede
ono y'a-di roote.»
19 Yo goole k'asigiryagi pay geŋ bilzi yi
ziiɗa a beezí, wo an aa d'irga siidaŋ. Maŋ
y'a yi tunde, y'ede: «Ki dehu k'o di roote
moo me?»
20 Iŋkino maŋ bilzi yi di ruute, y'ede:
«Kane Yawudiyagi onamaŋ an ti'n îide,
an'de soggo maŋ an gi di tonda Pool k'an
di y'aɗɗa, k'an di y' t'ela k'ume deero
Yawudiyagi sey, aa an dehu an di wolley
onamí ki koɗuwo.
21 Wo kee k'amɓa ye onamaŋ me, kono
kane kuuli ada piɗe ti makumu geŋ ti
diinayaŋ ɗoŋ soŋ an t'ombiɗey, an di y'
delley. Kane an ele tuddaŋ an a-ti nîime
an k'ooma ye, an ki siɓa ye daa Pool an
ki y'îida ye maŋ. Tuddaŋ an t'ikkima an
delliyo miŋ, kee k'an t'ele urzi k'an di
y'aɗɗo baa.»
22 Aame goole k'asigiryagi pay geŋ yi
t'illiga iŋkino maŋ, a bilzi'ŋ yi di ruute,
y'ede: «A wenɗa soo toŋ ki rootey ye ono
ɗoŋ k'o d'iido eŋ me, wo aŋkeŋ k'eŋgilo
baa.»

Eŋgilso ki Pool a diɗɗo ki Sezare

23 Saŋ maŋ goole k'asigiryagi pay geŋ yi
wiike ɗoŋ sire ti diine deero k'asigiryagí,
y'an di ruute, y'ede: «Kun waako asi-
giryagi meeda sire, asigiryagi ti punzigi
ada sarat, wo asigiryagi ɗoŋ ti aryagi
meeda sire, kun t'okkoŋ tuddugun, kun
d'eŋgila ki Sezare‡ a diɗɗo ɗuwo an t'iima
maŋ.

† **23:5 23.5** Kun wollo adda mattup ki Egzod 22.27.

‡ **23:23 23.23** ***Sezare:*** Geeger meeda, ume k'asigiryagi ɓaadaŋ.

24 Wo kun aa wollo punzigi a Pool y’a
kila, kun di y’ boohoy y’a d’aaney ti toose
a ume Peelikis goole siiɗo me.»
25 Iŋkino maŋ yi di riiŋe mattup a
Peelikis, y’ede:
26 «Mattup ette a-raaŋiya nuŋ Kilood
Liziyas, a kee Peelikis wede suma, goole
siiɗo. Ki poone n’a-t’ize toose.
27 Wede n’a y’agisa eŋ, kane Yawudiyagi
an di y’ ziiɗa, an dehu an di y’ t’îde. Wo
aame ni zuune yoŋ ti siiɗo Romeŋ maŋ, ti
asigiryagó n’a ukke, n’a-y’uɗɗo ti beezaŋ
me.
28 Wo ni dehu n’a suune munɗa wede
Yawudiyagi an yi sakiysa ki moo me maŋ,
iŋkino n’a-di t’iide k’ume ɗoŋ deero booro
Yawudiyagi.
29 Maŋ n’a zuune Yawudiyagi an yi
sakiysa a urzi k’oogiradaŋ, wo ɗe a urzi
k’oogoro Romeŋ geŋ munɗa ulsu yi k’ize
ye i di t’îde k’unto ise ki daŋgay toŋ maŋ.
30 Wo an oo ti gize kane Yawudiyagi an ti
gitte onamaŋ an koniyo eego a tukki yode
geŋ me, iŋkino maŋ kesiko n’a-di y’igibe.
Wo a ɗoŋ i yi sakiysa’ŋ n’an di ruute,
n’ede: “Kun’do, kun di wolloy onamguŋ
a ɗaanadá.”»
31 Iŋkino maŋ kane asigiryagi an t’ize
munɗa wede goolayaŋ y’an ruute me, an ti
y’ wiike Pool an di t’iide, an d’iiney geeger
Antipatiris§.
32 Soggo maŋ kane asigiryagi ɗoŋ ti
zoŋɗaŋ an di-gime k’umayaŋ ki Zeruza-
lem, wo kane ti punzigi an d’iŋgile ki
ɗaanadaŋ ti Pool me.
33 Aame kane asigiryagi ti punzigi geŋ an
iiney a Sezare maŋ, an i d’ele mattup gette
a goole siiɗo gettiyo, wo an i-di y’ele Pool
a beezí.
34 Goole siiɗo geŋ y’a wulle mattup gette,
wo y’a tunde Pool, y’ede: «Kee a siiɗo
tuuku an ki k’ehe me?» Pool y’a ruute,
y’ede: «Nuŋ ti siiɗo Silisi.» Aame yo yi
zuune Pool ti Silisi maŋ, yi di ruute, y’ede:
35 «Aame ɗoŋ i ki sakiysa an iina maŋ,
n’a ki tondita kollo.» Wo y’an di ruute a
asigiryagi, Pool an di y’ boohe adda ɓoy
mozigo Erod.

24

Pool a ɗaana Peelikis

1 Aame Pool yi ize onniyo paat a Sezare
maŋ, mozigo goole ɗoŋ seɗeke Ananiyas
ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi miibi, an aa
wiiko wede k’ooniyo sundí Tertilus. Kane
pay an d’iina, an t’iide ɗaana Peelikis
goole siiɗo, an i-di t’îide taaya a munɗa
wede an sakiysa Pool.
2 Goole siiɗo y’a igibe an di wiiko Pool,
wo aame y’iina maŋ Tertilus y’a iise pet-
tiyo bizí, y’ede: «Kee wede suma, goole
siiɗo, ti beeko ere ki kee kaye ay lekkiyo
adda siiɗo pay ti toose, wo t’urzi suuniyo
ki dokkiyo ɗoŋzá ay wolliyo sulɗi ɗoŋ
beehiye pay k’ikkimta me.
3 A sulɗi ɗoŋ pay ay ooniyo iŋkino geŋ,
a peeɗo tuuku ise a ume muno toŋ maŋ,
kaye sundá ay gi di seɗɗiyo ye.
4 Nuŋ ni ki ti t’osse ye, iŋkino maŋ ti
beeko ere ki kee, ni dehu k’ay di’n olliga
ki peeɗo booloŋ ɗaŋŋal.
5 Kaye ay yi wulle maŋ wede eŋ yoŋ ulsu
zimolo, y’ay ti’n daggiya kaye Yawudiyagi
pay adda duniya me. Wo yoŋ goole ki ɗoŋ
i daaniya Isa wede ti geeger Nazaret.
6 Y’a dihe Ɓoy kamileŋ ki Raa toŋ y’a
ti y’ lette, y’a y’ise ganigi. Iŋkino ay di
y’ ziiɗa, [ay di dihe ay t’ise booro a urzi
k’oogiradey,
7 wo goole k’asigiryagi pay sundí Liziyas
y’a ukko, ti toogo ɓaadaŋ y’a y’uube ti
beezey me.
8 Saŋ maŋ Liziyas y’an di ruute, y’ede:
“Kun’do, kun di wolley onamguŋ a ɗaana
kee goole siiɗo.”] Iŋkino maŋ kee batum,
aame ki y’iisa tondiso maŋ, k’a suuna
munɗa wede ay yi sakiysa ɗerec, geŋ
onamó iŋkino.»
9 Kane Yawudiyagi geŋ onamaŋ ti Ter-
tilus soo, an’de: «Eyye, onamí yi ruute geŋ
ɗerec.»

Ono Pool a ɗaana Peelikis

10 Iŋkino maŋ goole siiɗo y’a ize likuw
ti beezí a Pool kono y’a roote, maŋ yoŋ
y’a t’ihina bizí, y’a ruute, y’ede: «Nuŋ ni
suune kee wede ɗekkiyo booro ki siiɗadey
îide ozzinagi ɓaadaŋ, iŋkino maŋ a onamó
ɗoŋ n’a-ɗeege bizó a ɗaana kee eŋ, nuŋ ni
zaapo addó a kee.
11 Kee batum ki wollo kay, onniyo
koomat makumu sire toŋ i k’îide ye, ni gili
Zeruzalem ki ottilso a Raa me.
12 Adda booro Ɓoy Raa wenɗa soo toŋ yi
ki n’uuney, ni ki niikiyto ti wede tuuku ise
n’an k’eliyto ono a ɗoŋ duuru ye, wo geŋ
adda ɓoydi ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso, ise
a omagi doolo adda geeger toŋ maŋ.
13 Wo kane ɗoŋ eŋ, aŋkeŋ̃o munɗa
wede an ni sakiysa, an k’aane an ki ti y’
roote ɗerec ye.
14 Wo munɗa wede n’a roote a ɗaanadá
t’addó pay eŋ̃o: Nuŋ ni naabiya a Raa
wede ki moŋgiɗagey a urzi wede aware.
Ki kane Yawudiyagi an’de urzi geŋ ɗerec
ye, wo ɗe nuŋ n’umɓe a sulɗi ɗoŋ pay
an riiŋe ti kaaga adda mattup k’oogoro
Muusa ti ɗoŋ ki nebiyagi.

§ **23:31 23.31** ***Antipatiris:*** Geeger a diine Zeruzalem ti Sezare, i d’ede ɓoy zakiɗi k’asigiryagi Romeŋ.

15 Wo nuŋ toŋ ni zaapu elkisadó a Raa,
aa kane Yawudiyagi batum an zaapu elk-
isadaŋ, kono kane ɗoŋ ki diine wo ɗoŋ ki
diine ye pây, an di ƀalɗa ti unto a onniyo
k'ita maŋ.
16 Kono kamo ni d'eliyo tuddó, kono
daayum a elkisadó ni suune munɗa
k'ulsuko a tuddó umbo a ɗaana Raa wo a
ɗaana ɗuwo me.
17 Ozzinagi ƀaadaŋ nuŋ umbo, iŋkino
n'a-gimo ki Zeruzalem n'an d'iido ti soŋko
ki noogiyo a ɗoŋ siiɗadó ɗoŋ weedayaŋ
umbo, wo ni-d'ise sendɪ̈kagi a Raa.
18 Geŋ iŋkino n'iide k'adda booro Ƀoy
Raa, an di n'uuney aame ni t'ize aade
ere kee wede k'a t'ise kamileŋ̃ a ɗaana
Raa, ɗuwo ti nuuno umbo, wo̰ munɗa ki
tarkuuse toŋ umbo.
19 Wo ɗe i n'uuney kane Yawudiyagi
miibi ti siiɗo k'Aazi. Kane ede a ɗaanadá
maŋ, a-di roote kane munɗa wede n'ize
ulsu aame an d'ede rootiyo a tukki nuuno
maŋ, miŋ kane umbo.
20 Wo iŋkino toŋ, kane ɗoŋ a en̰n̰o eŋ an
rooto dimme wede tuuku n'ize aame an
ɗɪ̈kke booro a eedó a ɗaana deero booro
Yawudiyagi me.
21 Wo ni suune n'ize munɗa soo ɗaŋŋal,
ni ruute ti golla awwa a ɗaana kane, n'ede:
"Nuŋ n'elkiyo baldɪ̈ya ki ɗoŋ i t'inda ede,
kono kamo aŋki an d'o t'iido booro ki
ɗaana kune me."»
22 Peelikis geŋ yoŋ y'a zuune kereŋ̃ ona-
maŋ a urzi k'Isa Almasi me, maŋ booro y'a
t'îhira k'onniyo doolo, wo y'an di ruute,
y'ede: «Kun dello, aame Liziyas y'iido
maŋ, n'un di wolla onamguŋ kollo.»
23 Yi di ruute a goole k'asigiryagi, y'ede:
«Ki y' booho Pool adda daŋgay, ki-d'oolo
urzi booloŋ a munɗa wede yi dehu y'aase,
wo a laŋziyagi toŋ k'an oolo urzi an d'ette
an ti y' wolle.»

Pool ozzine sire adda daŋgay

24 Onniyo miibi k'ita maŋ, Peelikis ti
eddí Dirusil, tod'te Yawudowo, an d'iide
k'ume Pool. Maŋ Peelikis y'a yi wiiko,
kono yi dehu y'a y'olliga a urzi zaapu
k'adde a Isa Almasi.
25 Maŋ Pool y'a iise kazita mummino
kee wede k'a lekke ki diine, tuddá k'a
ti seeɗa, wo mummino onniyo k'ita Raa
y'a ɗekkey booro a tukki ɗuwo pay me.
Iŋkino Peelikis i-di t'ele orgiso, yi di ruute,
y'ede: «Aŋkeŋ k'eŋgilo, aame onniyo ni ki
diha maŋ, n'a ki waaka kollo.»
26 Y'elkiyo soŋ Pool yi di t'eela soŋko,
iŋkino yi di y' waaku daayum an di pelkiyo
ti yode.
27 Ozzine sire geŋ i-t'iŋgile iŋkino, maŋ
Peelikis an ti y' bilke ti Porsiyus Pestus.
Wo yode Peelikis geŋ yi dehu Yawudiyagi
ulbaŋ an d'ise uŋse, maŋ Pool y'a y'iili
adda daŋgay.

25

Pool a ɗaana Pestus

1 Aame Pestus y'iina a siiɗo gettiyo maŋ
yi d'ize onniyo aɗo, maŋ y'a-gili ti Sezare
ki Zeruzalem.
2 Deero ɗoŋ seɗeke ti deero Yawudiyagi
geŋ an d'iide, an i di t'îide taaya a tukki
Pool, an di y' tunde wo an di koɗɗime,
an'de:
3 «K'ay ise ƀeeko maŋ, Pool k'a-di t'etto
ki Zeruzalem.» Wo kane Yawudiyagi an
t'ikkima tuddaŋ kono an di y' t'îda urzi.
4 Wo Pestus y'an di ruute, y'ede: «Pool
yoŋ adda daŋgay a Sezare, saŋ maŋ nuŋ
batum ni-kima k'ummey me.»
5 Wo y'a ruute sey, y'ede: «Ɗoŋ deero ti
diinaguŋ an di-ɗeega ti nuuno ki Sezare,
wo aame munɗa wede Pool y'ize ulsu geŋ,
on o-di t'îdey taaya.»
6 Pestus yi d'izo onniyo gessire koo
koomat ɗaŋ ɗaŋŋal a Zeruzalem me, saŋ
y'a-gime ki Sezare. Ti soggatú maŋ y'a-
guune a ume k'isiyo booro, wo y'an di
ruute an di wiiko Pool.
7 Aame Pool y'iina maŋ kane Yawudiyagi
ɗoŋ iido ti Zeruzalem an di ti ɗuule, an
d'orbite ono ƀaadaŋ wo ulpi siidaŋ a tukki
Pool me, ono ɗoŋ an orbite geŋ an k'aane
an ki ti'n roote ɗerec ye.
8 Wo Pool k'ooɗɪ̈be k'eedí, y'ede: «Nuŋ
ni k'ize ye munɗa ulsu a urzi k'oogoro
Yawudiyagi, a urzi Ƀoy Raa, ise a mozigo
goole ki Romeŋ toŋ maŋ.»
9 Yode Pestus geŋ yi dehu Yawudiyagi
ulbaŋ an d'ise uŋse, iŋkino maŋ y'a
tunde Pool, y'ede: «Kunuŋ ki dehu k'a
ette Zeruzalem, in t'isey booro k'onamá a
ɗaanadó a ummey ko?»
10 Pool yi di'n gime onamí, y'ede: «Aha,
nuŋ ettiŋ booro ere aa a ɗaana mozigo
goole ki Romeŋ, onamó kun ti'n wollo a
en̰n̰o. Nuŋ munɗa ulsu a Yawudiyagi n'an
k'ize ye, aa kee ƀatum ki suune.
11 Wo aame ki kotto ni suune ni t'ize
olɗɪ̈ko wo ni t'ize munɗa o t'îde k'unto
maŋ, ni ki-tooge ye n'a t'inda. Wo ɗe
aame munɗa wede an ni sakiysa eŋ ɗerec
ye maŋ, wenɗa wede i-t'oone urzi an di'n
t'ele a ƀey kane umbo. Nuŋ booradó ette
a aaney di mozigo goole ki Romeŋ.»
12 Iŋkino maŋ aame Pestus an ti ruute ti
ɗoŋ i-d'eliyo kooke maŋ, yi di ruute, y'ede:
«Kee k'unte suma mozigo goole ki Romeŋ
geŋ, k'a eŋgila ki ɗaana yode mozigo goole
ki Romeŋ.»

Pool a ɗaana Pestus ti Agiripa

13 Onniyo miibi k’ita maŋ, mozigo
Agiripa ti teemadí Berenis an ɗ’iina a
Sezare, an i-di t’iso toose a Pestus.
14 An likke onniyto ɓaadaŋ aŋgeṇṇo,
aame geŋ Pestus yi di t’ĩide taaya a mozigo
kono Pool geŋ me, y’ede: «A eŋ i ɗ’ede
wedusu Peelikis yi iili adda daŋgay.
15 Aame n’iide Zeruzalem geŋ, deero
ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi an
ɗ’ede ono ti yode, wo an di n’ tunde an’de,
ni rooto yo eŋ booro ti y’ ziiɗa.
16 Wo n’an di ruute, n’ede: “Kaye Romeŋ
ay k’isiyo ye iŋkino me, daa ki wede an i-gi
ɗ’iide k’ume booro yi ki ɗiige bizí a ɗaana
ki ɗoŋ i yi sakiysa ye me.”
17 Iŋkino maŋ kane an t’iido keṇṇo ki
sirpadó, wo soggo maŋ kesiko n’a-ṇguune
a ume booro wo n’an di ruute Pool an di
y’ wiiko ki ɗaanadó.
18 Wo kane ɗoŋ an yi sakiysa geŋ an iina
maŋ, an ki ruute ye a sulɗi ɗoŋ ooṇe aa
nuŋ n’elkiyo y’ize me.
19 An ɗ’ede niikiyto ɗaŋŋal ti yode a
urzi daaniya Raazaŋ, wo a tukki wede soo
sundí Isa yoŋ geŋ y’inda wo Pool y’ede yoŋ
zeere.
20 Wo nuŋ ni ki suune ye urzi ɗekkiyo
booro a ono geŋ me. Iŋkino maŋ n’a tunde
Pool y’a ette Zeruzalem, an t’isey booradaŋ
a ummey a onamaŋ geŋ me.
21 Wo Pool y’a-tuuge, y’a dihe y’a t’ette
ki ɗaana mozigo goole ki Romeŋ, yode a
wolley onamaŋ me. Iŋkino maŋ n’an di
ruute a asigiryagi an di y’ boohe a daŋgay
bini onniyo ere n’a ti y’ t’igiba k’ume
mozigo goole ki Romeŋ.»
22 Agiripa yi di ruute a Pestus, y’ede:
«Nuŋ batum ni dehu wede geŋ n’a
y’olliga.» Pestus yi di ruute, y’ede: «Soggo
k’a y’olliga.»
23 Iŋkino maŋ ti soggatú mozigo Agiripa
ti teemadí Berenis an t’usso kallagi
moziko, an t’iide ti deero k’asigiryagi wo
deero siiɗo adda biino ere k’ogiyso. Maŋ
Pestus y’an di ruute ɗoŋzí, Pool an di y’
wiiko.
24 Aame geŋ Pestus y’a ruute, y’ede:
«Mozigo Agiripa wo kune ɗoŋ pay ti kaye,
kun wollo wede eŋ, kane Yawudiyagi pay
an ɗ’iido an o di ruute ono a eedí. An di
n’uuney a Zeruzalem, wo an ɗ’iido keṇṇo
pay, an ɗollite wede eŋ i-k’ede urzi y’a ki
lekke zeere ye baa.
25 Wo ki nuŋ, ni k’uune ye munɗa wede
ulsu y’ize i-di t’îde k’unto me, wo ɗe
yode batum y’ede onamaŋ eŋ an i ɗeŋgey
mozigo goole ki Romeŋ. Iŋkino maŋ ni
dihe n’a ti y’ t’igibe k’ummey ki ɗaana
yode.
26 A tukki yode eŋ ono ɗoŋ ni di raaŋe
a mozigo goole ki Romeŋ ni ki’n suune ye.
Kono kamo n’a di-t’iido ki ɗaana kune, wo
toc miŋ ki ɗaana kee mozigo Agiripa. Kun
ti y’ tundita maŋ, koo ni-t’oona ono ɗoŋ
n’aana ni di raaŋa a yode me.
27 Ɗerec ye, k’a t’igibe wede daŋgay ki
Room daa ki suuniyo munɗa wede ulsu
y’ize me.»

26

Ono Pool a ɗaana k’Agiripa

1 Aame geŋ Agiripa yi di ruute a Pool,
y’ede: «Ki rooto, ki-ɗeego bizá.» Iŋkino
maŋ Pool y’a umɓe beezí, wo y’a iise
ɗeegu bizí, y’ede:
2 «Mozigo Agiripa, aŋki nuŋ ulbó uŋse
n’aane n’a roote ono ɗoŋ n’a-ɗeege bizó
a ɗaana kee, a sulɗi pay ɗoŋ zemɓadó
Yawudiyagi an ni sakiysa,
3 kono kee ki y’ suune koɗuwo pay
urzi k’oogoro Yawudiyagi ti niikiyadaŋ te.
Iŋkino n’a ki tonde, ono ɗoŋ ni roota eŋ
ki’n olliga maŋ.
4 Kane Yawudiyagi pay an ti suune
lekkiyadó ere ni likke t’ume nuŋ obulsu a
ɗaana ɗoŋzó a Zeruzalem me.
5 An ni suune ti kaagine to, lekkiyadó ni
likke a urzi wede ki Pariziyeŋ, urzi wede
ooṇe ɓaadaŋ ki sooru a urzi k’oogiradey
me, kane batum an t’eese ɗerec aame an
dehu maŋ.
6 Wo aŋkeŋ an ɗekkiyo booro a eedó
kono ni zaapu elkisadó a ono ɗoŋ Raa y’a
ruute y’an t’ela a moŋgiɗagiŋ.
7 Kane boha bumɓiyagi koomat makumu
sire ki ɗoŋzó geŋ, an zaapu elkisadaŋ an
di wolla ɗaŋgiya ki sulɗi ɗoŋ Raa y’an
ruute t’urzi naabo an isiyo daayum oṇṇu
wo diɗɗo a yode. Mozigo Agiripa, nuŋ toŋ
ni zaapu elkisadó iŋkino, geṇṇo munɗa
wede kane Yawudiyagi an ni sakiysa me.
8 Ki moo me kune Yawudiyagi kun elkiyo
munɗa geŋ i ki t’ise ye, Raa y’a balɗa ɗoŋ
unto me?
9 Para’ŋ nuŋ toŋ maŋ n’ilke ɗoŋ umɓe
a suma k’Isa wede ti geeger Nazaret geŋ,
t’urzi tuuku toŋ maŋ n’aana ni’ni ɗeyya.
10 Geŋ naabo gette a Zeruzalem n’a-
t’ize. T’urzi toogo ere n’uune ti deero ɗoŋ
seɗeke, ɗoŋ ki Raa ɓaadaŋ n’a ti’n ziɗɗe
daŋgay, wo aame an dehu tôwwadaŋ toŋ
ni ɗ’oyyiso.
11 Daayum ni ɗ’ettiyo k’ume soo me
soo me, k’adda ɓoydi ɗoŋ Yawudiyagi ge
dooyiso, kane ni di’n dabirsa kono ni dehu
ki toogo an di kilɗe suma k’Isa. Kono
kane geŋ n’a t’ize aa gede maade, an
t’ombiyo geegiryagi ki siiɗo doolo toŋ ni
di’n daaniya.

Taaya Pool mummino y’a ziipe addí a Isa me

12 Geŋ iŋkino onniyo soo n'iŋgile ki
Damas ti toogo wo ti urzi naabo ere deero
ɗoŋ seɗeke an o ele.
13 K'ollo kay mozigo Agiripa, aame nuŋ
a urzi wo peeɗo t'ize diine geŋ, ni wolliyo
toore wiliŋ̃ i ɗiigo ti kandaane, a jiire toore
peeɗo, a ɗiige tuddó wo a tukki ɗoŋ a itadó
pây.
14 Kaye pay geŋ a t'iɓi ramama a siiɗo,
wo n'ollige golla ti rootiyo ti ono ɗoŋ
k'Eber, t'ede: "Sool, Sool ɗe moo me ki
ni dabirsa me? Kee ki k'aana ye, kee'ŋ aa
buru a bey galmeegí yi yi kossiyo."
15 Maŋ n'a tunde, n'ede: "Galmeega, ɗe
kee wee wee?" Wo yo Galmeega y'a ruute,
y'ede: "Nuŋ Isa, wede kee ki yi dabirsa.
16 Wo aŋkeŋ ki t'oozo, ki t'ôhor. Nuŋ n'a-
gize tuddó kono ni ki biire k'a t'ise wede
naabadó, wo k'a rootita a ɗuwo mummino
ki ni wulle aŋkeŋ̃ŋ̃o, wo a sulɗi ɗoŋ ki
wolla n'a kizita sey me.
17 Aŋkeŋ n'a ki ti-k'aɗɗa ti bey
ɗoŋzá Yawudiyagi wo ti bey ɗoŋ kane
Yawudiyagi ye. Ni-k'agisa ki tukki kane
Yawudiyagi ye,
18 kono k'an di t'ihiney edayaŋ, t'adda
zimolo an t'aɗɗo k'ume toore, wo ti
moziko Meeda siitanɗani an t'etto k'ume
Moziko Raa. Aame an ziipa addaŋ a nuŋ
maŋ, an t'oona tambobino k'olɗîkadaŋ,
wo an t'oona aggadaŋ t'adda sulɗi ɗoŋ Raa
yi boohiyo a ɗoŋzí."

Ono Pool a urzi naabadí

19 Iŋkino maŋ mozigo Agiripa k'ollo
bee, a munɗa wede o iido aa suniye ti
kandaane geŋ, n'a ki tuuge ye.
20 Wo ki poone n'a iise kazita a ɗoŋ
Damas ti ɗoŋ Zeruzalem, wo soŋ a omagi
pay ki siiɗo Ziide, wo saŋ a ɗoŋ oŋgo ki
siiɗiyagi ɗoŋ kane Yawudiyagi ye. N'an
gizite an di-kime lekkiyadaŋ, an di-kime ki
tukki Raa, wo an di lekke lekkiyo ere i-kaza
kane an ti-gime ki tukki Raa ki kotto.
21 Geŋ iŋkino kane Yawudiyagi an ni
ziiɗa adda Boy Raa, wo an dihe an di n'
t'îde me.
22 Wo Raa y'a ni buuhe bini aŋki, wo
daayum ni kazita taayadí a ɗoŋ pay suŋ̃ŋ̃i
deero. Onamó ni rootiyo miŋ, kane ɗoŋ
nebiyagi ti Muusa an ruutite a munɗa
wede saŋ a aana geŋ̃ŋ̃o, munɗa ti doolo
n'a ki rootiyo ye.
23 Ni rootiyo miŋ: Almasi Raa yi biire
geŋ, y'a dibire wo y'a bilɗe ki poone ti
diine ɗoŋ unto me, wo y'an di kizite urzi
toore wede k'uttiyo a ɗoŋziŋ Yawudiyagi
wo a ɗoŋ Yawudiyagi ye.»

Ono Pool a Agiripa y'a zaape addí a Isa

24 Aame Pool yi-ɗiige bizí iŋkino maŋ,
Pestus y'a iɗili, y'ede: «Pool kee ki t'ukke
maade! Ki duuye ɓaadaŋ duuru, aŋkeŋ
kee ki t'okko maade!»
25 Pool yi di'n gime onamí, y'ede: «Pes-
tus kee wede suma, goole ki siiɗo, k'ollo.
Nuŋ ki maade ye, onamó ni rootiyo eŋ
ɗerec wo a urzizaŋ.
26 A ɗaana mozigo Agiripa eŋ n'a roote
onamó daa k'orgiso, kono sulɗi ize geŋ yoŋ
yi suune soo soo. Nuŋ ni suune munɗa
soo i-danɗe umbo, kono sulɗi ize geŋ kaŋ
ombiɗe ye.
27 Mozigo Agiripa, k'umɓe koo a ono ɗoŋ
nebiyagi an ruute me? Nuŋ ni suune kee
k'umɓe a ono geŋ me.»
28 Agiripa yi di ruute a Pool, y'ede: «Kee
k'elkiyo miŋ a kaamiki eŋ n'a zaape addó
a Isa ko?»
29 Maŋ Pool yi di ruute, y'ede: «Ise
aŋkeŋ̃ŋ̃o k'ita toŋ maŋ, nuŋ ni tondiyo
Raa, a zaape adde a Isa kee ɗaŋŋal ye, wo
kune ɗoŋ pay aŋki kun n'ollige eŋ̃ŋ̃o, kun
t'ise aa nuuno wo ti ziŋziri kino ye!»
30 Iŋkino maŋ mozigo Agiripa y'a t'iizi,
goole siiɗo y'a-t'iizi, wo Berenis ti ɗoŋ pay
ugiye an a-t'issige.
31 Wo aame kane geŋ an t'irga maŋ, an di
ruute tuddaŋ, an'de: «Wede eŋ olɗîko ere
i di t'îde k'unto, ise ki daŋgay toŋ, umbo
yi k'ize ye.»
32 Wo Agiripa yi di ruute a Pestus, y'ede:
«Para maŋ wede eŋ aŋki in i-d'eeze, aame
yi ki ruute booradí t'a aaney di mozigo
goole ki Romeŋ ye maŋ.»

27

Agisa Pool ki Room

1 Ɗuwo an di dihe onniyo ere ay di-
kila adda tooko, ay d'eŋgila ki siiɗo k'Itali.
Aame geŋ Pool ti ɗoŋ daŋgay oŋgo an i-
di'n ele a Ziiliyus goole k'asigiryagi meeda,
ti diine k'asigiryagi meeda zoot an'ni
waaku sundaŋ «asigiryagi ki mozigo goole
ki Romeŋ.»
2 Ay di-gili adda tooko ki siiɗo k'Adiramit
t'amɓe geegiryagi ɗoŋ a zeŋge ki siiɗo
k'Aazi, wo ay d'iŋgile, Aristarko ti geeger
Tessaloni siiɗo Maseduwan ti kaye.
3 Soggo maŋ ay d'iiney a Sidoŋ, wo
Ziiliyus geŋ yoŋ beehiye ti Pool me,
aame geŋ yi-d'iili urzi y'a ette y'a wollo
laŋziyagí, kono yi seeɗo munɗa wede yi
dehu.
4 Saŋ tiŋ geŋ ay d'iŋgile, ay d'umɓe
ki kese ere maaye baata ki siiɗo ere a
diine k'ahu sundutú Siipire, kono maaye
a giggirey duuru.
5 Ay di diipiɗa bar ere goppoŋ ti siiɗo
Silisi ti Pampili, wo ay d'iiney a geeger
Mina siiɗo Liizi.

6 A ume geŋ goole k’asigiryagi yi
d’uune tooko ti geeger k’Alegzandiri
t’amɓe k’Itali, wo y’ay ti’n gili adda.
7 Ay d’ettiyo booloŋ ti booloŋ, ay d’ize
onniyto ɓaadaŋ, ay t’ize ooṇe ɓaadaŋ bini
ay d’iiney geeger Sined. Wo ɗe t’urzi geŋ
ay k’aaney dokki ye kono maaye ɓaadaŋ,
maŋ ay t’uɗɗe gopponŋ ti siiɗo sundutú
Kap Salmone, ay d’iŋgile ki zeŋge wede
maayayí baata ki siiɗo ere a diine k’ahu
sundutú Kiret.
8 Ay d’ettiyo ti ooṇe ɓaadaŋ ay seeɗu
ita zeŋge zeŋge, wo ay d’iiney ume wede
an yi waaku Zeŋge Majjaane, gopponŋ ti
geeger Laze.
9 Ay d’ize onniyto ɓaadaŋ ɗoo miŋ ay
d’iiney a ume geŋ me, wo aŋgeŋ ume a
t’ize ulsu ɓaadaŋ sey k’eŋgilso me, kono
onniyo tarnaape ki lekkiyo daa k’omɓo*
i t’iŋgile. Iŋkino maŋ Pool y’an di tuuke
kuudaŋ ɗoŋ naabo adda tooko me, y’an di
ruute, y’ede:
10 «Laŋziyagi ki nuŋ, ni wolliyo’ŋ
torguwo ette in t’isa ooṇe, tooko ti sulɗi
suuk adda pay a latta wo kine toŋ maŋ in
di-t’inda, tooko ɗaŋŋal ye.»
11 Wo goole k’asigiryagi geŋ yi zaapu
addí ɓaadaŋ a ono wede tuuliyo tooko ti
wede tooko batum, a ono Pool yi-ki zaapu
addí ye.
12 Wo soŋ zeŋge wede geŋ yoŋ majjaane
ye ki lekkiyo a ume reele me, kono kamo
ɗoŋ ɓaadaŋ an dehu ti tookiyagaŋ urzi
ede maŋ, tiŋ geŋ an d’eŋgile an d’aaney
geeger Peeniks zeŋge ki siiɗo Kiret. Zeŋge
geŋ yoŋ ki ɗanɗi ki kese peeɗo k’ooriyo,
wo k’awwa ki kese peeɗo k’ooriyo. Geŋ
aŋgeṇṇo an di dihe an di lekkey ume reele
me.

Ursiṇo adda bar

13 Maŋ i d’iiziga maaye yi baahu pelele
ti ɗanɗi wo kane an elkiyo torguwadaŋ an
eŋgila. Geŋ maala ere i seeɗu tooko an ti-
t’umɓo t’adda k’ahu me, wo an d’iŋgile an
seeɗu ita zeŋge ki siiɗo Kiret.
14 Wo saŋ maŋ taŋ booloŋ i d’iizigo
maaye ɓaadaŋ sundí Erakiloŋ t’adda
moŋgali ki siiɗo ere a diine k’ahu gettiyo.
15 Tooko yi-di d’iŋgile ay k’aaniya girpiy-
atú ye kono maaye a giggirey, ay yi d’iili
tuddey a maaye y’ay di’n dokkiyo adda bar
baa.
16 Ay d’uɗɗe ti ɗanɗi siiɗo ṇeŋko ere
a diine k’ahu sundutú Koda, ay d’iigire
booloŋ ti maaye me. Aame geŋ ay d’ize ki
toogo bini tooko ṇeŋko ki naakiwsa tudde
ay d’iine girpiyatú.
17 Kane ɗoŋ naabo adda tooko an a-t’irgo
tooko ere ṇeŋko an a-ti gili, wo tooko ere
meeda an ti-gittite ti sibbani ki seeɗutú.
An orgiso t’a k’oora adda dolso ere ki
zeŋge ki siiɗo Libi ye, iŋkino maŋ alboy
an di-ɗiggite wo an i-d’iili tuddaŋ a maaye,
yi di’n dokkiyo.
18 Ursiṇo gette t’ay di’n tindiwe ɓaadaŋ
bini soggo, maŋ kane ɗoŋ naabo adda
tooko an d’iise sebbiso sulɗi suuk t’adda
tooko k’adda bar.
19 Wo onniyo k’aɗuwe maŋ sulɗi ɗoŋ an
boohiyo k’okkime tooko, kane pây an aa
di-zibbite ti beezaŋ.
20 Onniyto ɓaadaŋ ise peeɗo, ise molɗali
ay ki’n wolliyo ye, ursiṇo gette t’a guune
zakiɗi ti suutinso ki suutinso, wo kaye pay
wede tuuku y’a elke ay d’utta umbo.
21 Ɗoŋ pay adda tooko geŋ, onniyto
ɓaadaŋ wenɗa soo toŋ yi t’eele munɗa a
bizí umbo. Iŋkino maŋ Pool y’a t’îhira
a ɗaanadaŋ, wo y’an di ruute, y’ede:
«Laŋziyagi ki nuŋ, aŋki kun illigo onamó,
in likko a Kiret maŋ, dabar ti daggiya sulɗi
kino i k’ise ye.
22 Wo aŋkeŋ n’un di rooto, kun omɓoṇ!
Wenɗa soo toŋ ti diinaguŋ i ki t’inda ye, i
dagga tooko sittú.
23 A diɗɗo ette maaleeka ki Raa wede
ni-daaniya wo ni-naabiya geŋ, y’a iido
sirpadó,
24 wo y’o di ruute, y’ede: “Pool kee
k’orgiɗe ye, kee k’a ettey ki ɗaana mozigo
goole ki Romeŋ. Wo Raa beekadí a eedá
gette, ɗoŋ pay adda tooko ti kee eŋ y’an
utta.”
25 Iŋkino maŋ laŋziyagi ki nuŋ, kun
omɓoṇ kono ni zaapu addó a Raa, onamí
ɗoŋ y’o ruute eŋ a-t’etta.
26 Wo kine in’te eŋ, in di gohey a zeŋge
siiɗo soo ere a diine k’ahu.»
27 A diɗɗadey ere ki koomat makumu
piɗe toŋ, ursiṇo t’ay di’n d’eŋgilso
daayum ki daggiya adda bar sundutú
Mediterane. A diɗɗo meeda maŋ, ɗoŋ
naabo tooko an owwiyo ay iina gopponŋ ki
siiɗo.
28 Maŋ an ziɗɗe sibe ti maala eego, wo
an di zuune sohirko k’ahu kayya ada g’aɗo
makumu sarat, wo ki ɗaana booloŋ maŋ
an di-ziɗɗe sey, maŋ sohirko k’ahu a t’irga
kayya ada sire makumu gessire.
29 Maŋ an d’urgiɗe koo ise moŋgali
tunɗa maŋ tooko t’a goha. Iŋkino maŋ
an di gikkite malɗali piɗe deero kettiso ti
sibbani a ume k’ita tooko kono t’a-dirse,
wo an di delliyo ume a t’ompila, wo ume
y’an k’ompilso kesiko ye.
30 Aame geŋ kane ɗoŋ naabo tooko an
dehu an t’ooɗi eedaŋ, tooko an d’ooli
mentú. An d’isiyo aa an kakkisa malɗali
deero ɗoŋ i seeɗu tooko a ɗaanatú geŋ,

* **27:9 27.9** Tarnaape ki lekkiyo daa k’omɓo an isiyo a tere guuge.

an ti-ɗiige tooko ṉeŋko ki naakiwsa tudde adda k’ahu.
31 Wo Pool yi di ruute a goole k’asigiryagi Romeŋ ti asigiryagí, y’ede: «Kane ɗoŋ eŋ an ki likka adda tooko ye maŋ, kune kun k’utta ye.»
32 Iŋkino maŋ kane asigiryagi an di-ɗikkite sibbani ɗoŋ i seeɗu tooko ṉeŋko ki naakiwsa tudde geŋ me, an di-t’iili t’a iire.
33 Ki poone ume y’a ompila geŋ, Pool y’an di ruute a ɗoŋ pay an oomo munɗa, y’ede: «Kun ollo, aŋki eŋ un d’ede onniyo koomat makumu piɗe kun lekkiyo adda k’elkiso wo mosogo, daa k’omɓo.
34 Iŋkino maŋ n’un di rooto, wede tuuku toŋ yi oomo munɗa booloŋ, kono geŋ koɗuwo un t’eele toogo kono kun d’utta. Wo ililso k’eego soo ki wede tuuku toŋ i ki dagga ye.»
35 Aame Pool yi ruute iŋkino maŋ, y’a t’umɓe mappa, y’a ruute koɗuwo a Raa a ɗaana ɗuwo pay, saŋ y’a ɓurkite wo y’a iise omɓo.
36 Iŋkino maŋ kane pay geŋ an d’imɓiṉa, an d’iise omɓo kay.
37 Adda tooko’ŋ kaye meeda sire uto ada sarat makumu zoot.
38 Aame an t’iimi an isse maŋ, geme t’adda tooko an di zibbite adda bar, kono tooko aa d’ise soodo.

Lattiya tooko adda k’ahu

39 Ume i t’umpile maŋ, siiɗo gette ɗoŋ naabo tooko an gi di zuune ye, wo an di wulle ume dolso ti paate a biza zeŋge, maŋ an dihe tooko an di-t’ette k’ume dolso an iina maŋ.
40 Malɗali deero ɗoŋ i seeɗu tooko an t’ippirte wo an d’iili adda bar, sibbani ɗoŋ an gittite inda ɗoŋ i dokkiyo tooko an t’iizite. Maŋ an di gitte alboy aame ɗaana tooko kono maaye yi di’n ŋaayu k’ume dolso.
41 Wo an iide’ŋ, an t’iire adda dolso ere a diine bar, tooko a ti ziiɗa. Ume ɗaanatú i-t’iide adda dolso ti k’aane ti k’eŋgile ye, wo ume k’itatú bar t’okko ɓaadaŋ geŋ a dihima.
42 Kane asigiryagi geŋ an dehu ɗoŋ daŋgay an ti’n t’îde, kono koo tuuku yi suune ahu maŋ, y’utta’ŋ iye.
43 Wo yo goole k’asigiryagi Romeŋ geŋ yi dehu y’a utte Pool, iŋkino maŋ y’an di-tuuge ki tôwwadaŋ me. Y’an di ruute a kane ɗoŋ i suune ahu’ŋ an t’oɓo ki poone, an di-doopo ti nee a siiɗo.
44 Ɗoŋ soŋ an di’n diiko, wede tuuku y’a ti sooɗo a sarpaŋje, ise a keyali k’inda tooko toŋ maŋ. Wo geŋ iŋkino, pay an t’iɓi ahu, an di dippiɗa pay ti bee a siiɗo me.

28

Pool yo a siiɗo sundutú Malt

1 Aame ay ti diipiɗa ay utte maŋ, siiɗo ere a diine k’ahu gette ay d’illiga kaciŋ sundutú Malt.
2 Kane ɗoŋ siiɗo gette an ay di’n ziiɗa ti geyyiso ɓaadaŋ. Aŋgeŋ mizzi toŋ y’a d’iise koppiyo wo ume reele geŋ, an ay di muɗɗe uwwo gidi gidi, an’de: «Kun’di kun ti kooka pay.»
3 Pool y’a-ziki keyyami y’a d’iɓi uwwo, wo a wehinko gette makike t’adda y’a uɗɗo, y’a y’ihida beezí.
4 Aame kane ɗoŋ siiɗo gette an wulle makike yi t’irɓe bey Pool maŋ, an d’iise rootiso ti tuddaŋ, an’de: «Wede eŋ wede tôwwo ɗuwo kotto, kono booro ki Raa ti ki dehu y’a ki lekke ye, t’adda bar yi y’uɗɗo toŋ maŋ.»
5 Wo Pool y’a rittige makike k’adda k’uwwo, wo i ki y’aaɗumu ye.
6 Kane ɗoŋ oŋgo an delliyo, an wolla ooziga woogo, y’ooɗîba y’oora tul y’inda woogo. Aame an likke kee wo an wulle munɗa booloŋ toŋ k’aaɗumu umbo maŋ, an di-gime elkiyadaŋ, an’de: «Yo eŋ raayusu.»
7 Ume geŋ yoŋ gopponŋ ti domɓi ki wede goole ki poone ki siiɗo ere a diine k’ahu gettiyo, yoŋ sundí Pibiliyus. Yode geŋ y’ay di’n ziiɗa ti geyyiso ɓaadaŋ, wo ay d’ize onniyo aɗo a ɓoozí me.
8 Meeki Pibiliyus geŋ yoŋ eeni ekk’oŋgali, i-di d’orɓiyto wo yi ɗara puuzo. Pool y’a iide y’a ti y’ wullo, yi-tunde Raa, maŋ yi ziipe beezí a tuddí wo yi-d’ele beeko.
9 Saŋ maŋ ɗoŋ k’eeni ki siiɗo gette an d’iidito pay, wo y’an d’ele beeko pây.
10 A kaye geŋ ɗoŋ siiɗo gette an ay d’uttile ɓaadaŋ, wo a onniyo k’eŋgilsadey toŋ an ay d’eele suldî ɓaadaŋ ɗoŋ ay dehu ki torguwadey me.

Aaniya ki Pool a geeger Room

11 A ume geŋ i d’ede tooko sundutú «Raayagi Rooŋo» t’iido ti geeger k’Alegzandiri, tode gette ume reele ti ti y’iŋgile a zeŋge siiɗo ere a diine k’ahu ettiyo. Îide tere aɗo maŋ, ay di-gili adda ay d’iŋgile.
12 Ay d’iiney geeger sundutú Sirakuz, aame geŋ ay d’ize onniyo aɗo.
13 Tiŋ geŋ ay ziiɗa ita zeŋge zeŋge, ay d’iiney geeger sundutú Reggiyo. Soggo maŋ maaye ti ɗandî y’a iise baahu, onniyo sire ay d’iiney a geeger sundutú Puzole.
14 A geeger gette ay d’uune zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, an ay di’n dihe ay d’ize onniyo sarat ti kane. Geŋ iŋkino saŋ ay d’iŋgile ki Room.

15 Kane zemɓa ti Room geŋ an d'illiga
rabiladey te, wo an d'iido okkimayey an
d'iina a ume sundí «Suuk ki Appiyus»
wo a ume sundí «Ume Moone Aɗo ki
Torgagi». Aame Pool yi'ni wulle maŋ, y'a
ruute koɗuwo a Raa wo ii d'eele kooke.
16 Aame ay iiney Room maŋ, an i-d'ele
urzi a Pool y'a lekke siidí ti asigursu soo ki
boohiyadí.

Pool yi kazita ono Raa a Room

17 Îide onniyo aɗo maŋ, Pool y'a wiike
deero Yawudiyagi ɗoŋ a geeger Room ki
di yode. Aame an t'ugiye maŋ, y'an di
ruute, y'ede: «Kune zemɓa kuuli, nuŋ
munɗa ulsu a ɗoŋziŋ ni k'ize ye, ise a urzi
k'oogoro moŋgiɗagiŋ toŋ ni k'ize ye, wo
toŋ a Zeruzalem an di n' ziiɗa daŋgay, an
an di n' ele a bey Romeŋ.
18 Kane Romeŋ an di n' tundite, saŋ an
dihe an oo d'eeze kono munɗa n'ize ulsu
o di t'îde k'unto an k'uune ye.
19 Wo kane Yawudiyagi an di-tuuge,
iŋkino maŋ nuŋ toŋ n'a ruute n'ede,
booradó i ti ɗaŋgey mozigo goole ki
Romeŋ, aŋkeŋ o k'ede elkiyo n'a ki kiigira
ɗoŋzó Yawudiyagi ye.
20 Geŋ kono k'iŋkino n'a dihe n'un di'n
t'ikkima, n'un di roote me. Iŋkino maŋ ni
sarkiya ziŋziri ette kono ki wede kane ɗoŋ
k'Izirayel an zaapu elkisadaŋ.»
21 Kane ɗoŋ i t'ugiye geŋ an i-di ruute,
an'de: «Kaye mattup ti siiɗo Ziide soo toŋ
ay k'uune ye a tukki kee me, wo leema soo
toŋ t'ummey i k'iido ye, y'ay di-t'îde taaya,
ise y'ay di roote k'ulsu kee me.
22 Wo beehiye ay dehu ay ki-ti k'olliga
munɗa wede k'elkiyo k'a roota me, kono
kaye ay suune a munɗa wede k'a seeɗu
zakiɗi geŋ, aame tuuku toŋ ɗuwo an ki
dehu ye.»
23 An d'ele onniyo ere an di t'ikkima
ti Pool kaŋ soo, wo a onniyo gette an
d'iide ɓaadaŋ a jiire, an di y'uuney Pool
a ume wede yi-lekkiyo. Ti soohe bini lohe
Pool y'an di kazita a urzi Moziko Raa, yi
dehu y'an ti'n tooye k'urzi taaya k'Isa.
Y'an kazita iŋkino t'urzi mattup k'oogoro
Muusa ti ɗoŋ ki nebiyagi.
24 Ɗoŋ oŋgo an d'umɓe a onamí ɗoŋ yi
ruutite, wo ɗoŋ soŋ an di-tuuge k'amɓu
me.
25 A teepiyadaŋ gette an di-tiipe onamaŋ
i-ki t'iide kaŋ soo ye, maŋ Pool y'an di
ruute miŋ kino ɗaŋŋal, y'ede: «Unde
Kamileŋ ti ruute ɗerec a moŋgiɗaguŋ
t'urzi nebi Ezayi,
26 t'ede:
"K'odo k'ume ɗuwo eŋ k'an di rootoy,
k'ede:
Kune kun d'olliga kereŋ, wo ono itadaŋ
kun ki ti suuna ye, kun di wolla
kereŋ, wo munɗa kun ki y' wolla ye.
27 Ɗerec, ɗuwo eŋ kuwwagaŋ an a-ti
ŋiyye daŋkila kono a k'olliga ye,
edayaŋ an a-t'ippe kono a ki wolle ye,
wo an t'ize tuusiyagi kono ono itadaŋ an
gi di'n suune ye.
An ize iŋkino kono an ki dehu ye an di-
kimo ki tukki nuŋ Raa, n'an t'ele
beeko me*."»
28 Wo Pool y'an di ruute sey, y'ede: «Kun
ollo koɗuwo, rabila ere k'uttiyo ki Raa ette
an t'elo a ɗoŋ Yawudiyagi ye, wo kane an
di-t'olliga.»
29 Aame Pool y'a ti ruute iŋkino maŋ,
Yawudiyagi an d'iŋgile an di niikutu tarkat
tarkat ti tuddaŋ.
30 Pool y'a likke ozzine sire a ɓoozí
wede y'a ele soŋko geŋ me, ɗoŋ pay ettiyo
wollisadí geŋ yi di'n seeɗu bey sire.
31 Yi kazita urzi Moziko Raa, wo yi dooy-
iso urzi Galmeega Isa Almasi daa k'orgiso
wo daa morkiye munɗa.

* **28:27 28.27** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 6.9-10.

Mattup ki Pool yi riiŋe a ɗoŋ Romeŋ

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riiŋe a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger ki Room. Yo Pool batum kaŋ soo toŋ yi k'iide ye ɓotto ki geeger Room te. Adda geeger gette wede doolo i gizite Rabila Majjaanawa te, wo t'urzi k'onamí geŋ ɗuwo an di ziipe addaŋ an d'ogiyso ti suma k'Isa. Pool y'an riiŋe kono an di suune yoŋ wee wee, wo soŋ y'an di ruute a sulɗi ɗoŋ beehiye a jiire a urzi zaapu k'adde a Isa.

Adda mattup ette Pool yi rootiyo kine ɗuwo pay miŋ in t'ize oldíko, iŋkino in diliɗɗe ti lekkiyo ere uŋse a ɗaana Raa te. Wo ɗe aŋkeŋ̃ŋo in aane in di-kime in dit'okkiye ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Isa. Pool yi rootiyo Rabila Majjaanawa tod'te toogo ere ki Raa wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addí a Isa, ise Yawudusu ise Yawudusu ye toŋ maŋ. Ki Raa kane ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa geŋ yi'ni wolliyo pay kaŋ soo, wede a ceere bakadí umbo. Kane geŋ Raa yi'ni wolliyo ɗoŋ ki diine a ɗaanadí me.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool wede naabo k'Isa Almasi. Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa, wo yi n'uuye kese kono n'a kizite Rabila Majjaanawa ki Raa.

2 Rabila Majjaanawa ette Raa yi ruute y'an t'ela a ɗuwo pay t'urzi nebiyagí an ti riiŋe ti kaaga adda mattupadí.

3-4 Rabila ette tod'te a tukk'Ulí, Galmeegiŋ Isa Almasi. A urzi tudde geŋ, yoŋ y'uɗɗo ti biza bumɓu mozigo Dawut. Wo a urzi k'Unde Kamileŋ, Raa ti toogadí y'a ti y' gize Isa yoŋ Ulí, aame yi ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto geŋ me.

5 T'urzi yode ay d'uune beeko ay t'ize ɗoŋ zina k'Isa, kono ay kizite onamí a ɗoŋ Yawudiyagi ye pay, ay an ti'n zaape urzi an zaape addaŋ a Isa, an d'olliga onamí wo an d'ozire eego. Iŋkino maŋ i di t'ele suma a yode me.

6 Kune toŋ ti diine kane ɗoŋ Isa Almasi yi wiike geŋ̃ŋo, kun t'ize ɗoŋzí.

7 Nuŋ ni raaŋiya a kune zemɓa pay ɗoŋ Raa yi giyye ɓaadaŋ a geeger ki Room, kune ɗoŋ Raa y'unni wiike kun t'ize ɗoŋzí. Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona egguŋ.

Pool ti zemɓa ɗoŋ a geeger ki Room

8 Ki poone'ŋ, n'a roote koɗuwo a Raa t'urzi k'Isa Almasi a tukki kune pay, kono adda siiɗíyagi pay eŋ ɗuwo an rootiyo ki beehiye a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me.

9-10 Raa wede ni-naabiya ti addó pay a urzi kazita Rabila Majjaanawa a tukk'Ulí geŋ, yoŋ yi suune ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ ɗerec me. Aame tuuku ni tondiyo Raa maŋ, daayum sunduguŋ ni gi di seɗɗíyo ye. Wo adda tondiyadó gette ni tondiyo Raa daayum yi dehu maŋ, y'o di t'ihina urzi n'a ette n'un ti'n wollo.

11 Iŋkino ki kotto nuŋ mosogo kune ɓaadaŋ, ni dehu n'a ette n'un ti'n wollo, n'un d'ette ti munɗa wede Unde Kamileŋ̃ t'o ele, kono un t'eley toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa.

12 Wo soŋ aame n'iiney di kune maŋ, in t'ooney toogo ti tuddiŋ, nuŋ ni t'ooney toogo t'urzi zaapu k'adduguŋ a Isa wo kune toŋ kun t'ooney toogo t'urzi zaapu k'addó a Isa kay.

13 Zemɓa ki nuŋ, ni dehu kun di suune, nuŋ taŋ ɓaadaŋ n'a dihe urzi n'a ette di kune, wo ɗe Raa y'o ki ti ziki aryagó ye bini aŋki. Ni dihe n'a ette di kune kono naabadó t'aase ti ɗaakatú, aakede naabadó ere n'izo a diine ɗoŋ Yawudiyagi ye adda siiɗíyagi oŋgo.

14 Nuŋ naabadó n'a ette ki tukki ɗoŋ pay, ise ɗoŋ edayaŋ ohine, ɗoŋ edayaŋ daa k'ohine, ise ɗoŋ i duuye, ɗoŋ i ki duuye ye toŋ maŋ.

15 Kono kamo, geŋ a kune ɗoŋ i lekkiyo a geeger Room toŋ, ni dehu n'a ette n'un di kizitey urzi Rabila Majjaanawa.

Rabila Majjaanawa i-d'ede toogo

16 Nuŋ o k'ede sukiyagi ye a Rabila Majjaanawa te, kono tod'te toogo Raa, wo urzi k'uttiyo a wede tuuku yi ziipe addí a Isa maŋ, ki poone i t'illiga kane Yawudiyagi, wo kane ɗoŋ Yawudiyagi ye.

17 Iŋkino maŋ Rabila Majjaanawa gette ti'n t'ooɗíbe ita mummino ɗuwo Raa yi di'n isiyo ki diine a ɗaanadí me. Geŋ t'urzi zaapu k'addaŋ a yode ɗaŋŋal, wo tode zaapu k'adde a Raa gettiŋ ĩide baa. Geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Wede Raa yi yi wolliyo ki diine a ɗaanadí geŋ, yoŋ y'a lekka t'urzi zaapu k'adde a yode*.»

Oldíko ɗuwo

18 Wo geŋ Raa t'awwa ti kandaane yi ɗeegu kulkuwadí a tukki ɗoŋ pay isiyo oldíko ere tuuku ti yode wo a ɗoŋ isiyo sulɗi pay ki diine ye, ti naabadaŋ gette kane ɗerec ki Raa an i t'eegirso ti-ki t'aɗɗíya ye.

* **1:17 1.17** Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4.

19 Ki too maŋ suldî ɗoŋ ɗuwo an aane
an di suune a tukki Raa geŋ, a kane suldî
geŋ kereŋ̃, kono Raa y’an ti’n gize.
20 Toogo Raa i lekkiyo ki daayum, wo
Raa batum yoŋ mummino, ki ki ti y’ wolle
ye. Wo ɗe t’ume Raa y’ikkima duniya
bini aŋki toŋ maŋ, kane suldî ɗoŋ in ki’n
wolliyo ye geŋ, kane ɗuwo ɗoŋ eedaŋ
soodo a elkiso, an aane an di’n suune t’urzi
suldî ɗoŋ y’ikkima geŋ̃ŋ̃o. Iŋkino maŋ
kane ɗuwo geŋ, a ɗaana Raa ono ɗoŋ an
di roote k’ooɗîbe k’eedaŋ umbo.
21 Kane an suune adda k’addaŋ Raa yoŋ
ede, wo ɗe an gi di y’ tamma ye, wo an ki
rootiyo ye koɗuwo a yode Raa me, ki too
maŋ an di t’imme miŋ yode Raa. Wo kaciŋ
kane a elkisadaŋ ere daa k’urzutú gette a
ti’n liɗɗe, wo t’elkisadaŋ ere umbo gette
an di lekkiyo adda zimolo.
22 An elkiyo kane an d’ede suuniyo
k’ono, kaciŋ an t’ize maadagi.
23 Ki too maŋ an di t’imme gooliko Raa
yode wede i k’unto ye, wo miŋ a olɗe
yode an d’ikkimta loŋgayi ɗoŋ i deeyiso
aa wedusu i d’unto, aa emƀi, aa seyɗî
ɗoŋ zoŋɗaŋ piɗe piɗe, wo aa seyɗî ɗoŋ
i morkimso a siiɗo.
24 Kono k’iŋkino Raa y’an iili kono an
d’ise suldî pitiŋko ɗoŋ tuddaŋ ti dehu
geŋ̃ŋ̃o, geŋ an ti lattiya tuddaŋ ti suldî
sukiyagi ɗoŋ an isiyo geŋ me.
25 Kane ɗerec ki Raa an d’iili, wo a olɗe
tode an di daaniya urzi lohito k’ono. An
d’ottilso wo an di naabiya a suldî ɗoŋ Raa
y’ikkima, wo a yode batum wede ikkima
suldî pay geŋ, an i-ki d’ottilso ye wo an i-
ki naabiya ye, ki too maŋ ɗuwo an di y’
t’imme ki daayum! Eyye.
26 Kono kamo Raa y’an iili kono an di
ŋ̃aapu, an d’isiyo suldî sukiyagi. Kane
erayi ki moone ti kuuli aa Raa yi dehu
an d’iili, wo an di moonite ti tuddaŋ, geŋ
munɗa wede Raa yi ki dehu ye.
27 Kane kuuli toŋ iŋkino kay, ki moone
t’erayi aa Raa yi dehu an d’iili, wo tuddaŋ
t’an d’an t’umƀe ƀerƀer ki moonite ti
tuddaŋ, an d’isiyo suldî sukiyagi. Iŋkino
a sooruzaŋ ere olɗo gette, an d’ooniyo
daŋgay ere ɗerec a naabadaŋ.
28 Wo kane ɗuwo an di-tuuge an di
suune Raa me, geŋ Raa y’an iili adda
k’elkisadaŋ ere olɗo gettiyo, iŋkino an
d’isiyo suldî ɗoŋ k’isiyo ye.
29 Kane addaŋ i-t’ûune t’ita suldî pay
ɗoŋ ki diine ye. An d’isiyo ulsu mirsi, an
d’okkiso a suldî pay, kane bundidî, addaŋ
an zaapu ƀaadaŋ a suldî ɗuwo, an tôwwo
ɗuwo mirsi, an di dehu ono k’ulpi, an
daggiya ɗuwo ti metiŋko, an d’isiyo suldî
ɗoŋ ulpi k’a ki wolle ye, wo an di rootiyto
ono butte a tukki ɗuwo.
30 An ɗekkiyo ɗuwo, kane adu ki Raa,
an kaldîta ɗuwo, an di koliyo tuddaŋ, an
tamma tuddaŋ t’ono bizaŋ, elkisadaŋ tiŋ
ki dehutu k’urzi k’isiyo k’oldîko ere aware
aware, wo k’ollige k’ono maawaŋ an di-
toogiyo.
31 Kane geŋ an t’isiyo aa ɗoŋ elkisadaŋ
umbo, an a-ki ti sooru ye a onamaŋ ɗoŋ an
rootiyo me, geyyiso tudde an k’ede ye, wo
an ki wolliyo sommagi ɗuwo ye.
32 Ki kotto kane an’ni suune ono ɗoŋ
ɗerec ki Raa yi ruute, y’ede kane ɗoŋ isiyo
suldî ɗoŋ ulpi iŋkino geŋ, an îide k’unto.
Toŋ maŋ kane suldî geŋ an ki’n ooliyo ye,
wo tiŋ geŋ̃ŋ̃o toŋ kane an an tettiso bey a
ɗoŋ isiyo suldî iŋkino geŋ me.

2

Booro ki Raa

1 Iŋkino kee k’ise wede tuuku toŋ, ki
ɗekkiyo booro a tukki ɗoŋ oŋgo maŋ, a
ɗaana Raa ono ɗoŋ k’a rootey k’ooɗîbe
k’eedá umbo, kono aame ki ɗekkiyo booro
a tukki ɗoŋ oŋgo wo kee toŋ k’isiyo aa ki
kane kay maŋ, geŋ kee batum booro ti ki
ziiɗa.
2 Wo kine in suune Raa geŋ, yoŋ yi
ɗekkiyo booro a urzi wede ɗerec a tukki
kane ɗoŋ isiyo suldî ɗoŋ ulpi iŋkino geŋ
me.
3 Kee wede ki ɗekkiyo booro a tukki kane
ɗoŋ isiyo suldî ɗoŋ ulpi iŋkino, wo kee
batum k’isiyo aa ki kane kay maŋ, k’elkiyo
miŋ ti booro Raa k’a t’alɗa ko?
4 Raa geŋ yoŋ beehiye ƀaadaŋ, yoŋ i-
d’ede omƀiŋ̃e wo wasigale, kununŋ kane
suldî geŋ ki ti’n isiyo ki bita ko? Ki too
maŋ beehiyko Raa gette, tod’ t’a-di d’ette
k’urzi wede k’a-kime lekkiyadá.
5 Wo kee ki’n ize addá zakiɗî, ki ki
dehu k’a ki-kime lekkiyadá ye geŋ, kee
k’okumso kulkuwo Raa ƀaadaŋ a eedá,
k’onniyo ere kulkuwadí ti ɗeega geŋ me.
Onniyo gette Raa y’a ɗekka booro ere
ɗerec ki diine a tukki ɗuwo pay*.
6 A wede tuuku toŋ a onniyo gette Raa
yi di t’eley munɗa wede ɗerec a naabadí
naabadí†.
7 A kane ɗoŋ i dehu urzi k’isiyo bee-
hiyko kono an t’oona gooliko ti Raa, suma,
wo lekkiyo ere ki ki t’inda ye gette, a
kane geŋ̃ŋ̃o Raa y’an t’ela lekkiyo ere ki
daayum.
8 Wo ɗe a ɗoŋ i ti toogiyo a ɗerec ki Raa,
an k’ollige onamí ye wo an d’isiyo suldî
ɗoŋ ki diine ye geŋ, a tukki kane geŋ̃ŋ̃o

* **2:5 2.5** Kun wollo adda mattup ki Soponi 2.2-3. † **2:6 2.6** Kun wollo adda mattup ki Soom 62.13 wo Piroberb 24.12.

Raa y'a kulkuwa ɓaadaŋ wo booradí t'a ɗeega me.
9 Kane ɗoŋ pay isiyo ulsu geŋ an t'oona dabar t'ulbe k'ooɗiyo ɓaadaŋ. Booro gette ti seeɗa kane Yawudiyagi ɗoŋ illiga ki poone, wo kane ɗoŋ Yawudiyagi ye pây.
10 Wo ɗe a wede tuuku isiyo beehiyko geŋ, y'a t'oona gooliko ti Raa, suma wo toose, suldî geŋ y'an t'ela a kane Yawudiyagi ɗoŋ illiga ki poone, wo a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye pây,
11 kono Raa ɗuwo yi'ni wolliyo pay miŋ kaŋ soo.
12 Kane ɗoŋ pay ize oldîko wo oogoro Muusa an ki ti zuune ye geŋ, an a di t'inda oogoro gette ti ki'n seeɗa ye. Wo kane ɗoŋ pay oogoro Muusa an ti suune wo an d'isiyo oldîko geŋ, Raa y'a ɗekka booro eedaŋ t'urzi k'oogoro gette.
13 Ɗerec, ɗuwo Raa yi'ni wolliyo ki diine a ɗaanadí, kane ɗoŋ ollige oogoro Muusa geŋ̃ŋo ye. Wo ɗe yoŋ yi wolliyo ki diine a ɗaanadí, kane ɗoŋ a seeɗu oogoro wo a ti sooru eego.
14 Kane ɗoŋ Yawudiyagi ye geŋ oogoro Muusa an ki ti suune ye, wo t'eedaŋ geŋ miŋ an d'isiyo munɗa wede aa oogoro ti rootiyo an d'isiyo aa oogoro adda k'addaŋ, wo kaciŋ an ki ti suune ye.
15 An isiyo iŋkino geŋ, an kaza naabo k'oogoro Muusa, Raa y'an ti riiŋe a biza k'ulbaŋ. Geŋ elkisadaŋ ere an di suuniyo munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gette, t'an kaza iŋkino, wo soŋ elkisadaŋ t'an di'n noogiyo a munɗa wede beehiye an dehu an d'ise, wo ti di'n naakiwsa a munɗa wede ulsu an dehu an d'ise me.
16 Geŋ iŋkino suldî pay geŋ itadaŋ a t'aɗɗa kereŋ a onniyo booro Raa ere yi ɗekka t'urzi k'Isa Almasi a suldî ɗoŋ ombiɗe a urzi lekkiyo ɗuwo gette. Geŋ i rootiyo Rabila Majjaanawa ere ni kazita.

Yawudiyagi ti oogoro Muusa

17 Wo kune kun'de kune Yawudiyagi, kun zaapu adduguŋ a urzi k'oogoro Muusa, wo kun koliyo tuddguŋ kun d'eesiyo Raa kun yi suune.
18 Kune kun suune munɗa wede Raa yi dehu ɗuwo an d'ise me, t'urzi k'oogoro geŋ kun aane kun di beere munɗa wede beehiye kono tod' t'un ti'n duuye.
19 Kun elkiyo'ŋ kune ɗoŋ i dokkiyo ɗoŋ koŋzayi a urzi Raa, kun elkiyo kune toore ki ɗoŋ i lekkiyo adda zimolo.
20 Kun elkiyo'ŋ kune ɗoŋ dooyiso ki ɗoŋ i ki suune munɗa ye, wo soŋ kun elkiyo kune ɗoŋ dooyiso k'iŋ̃ni. Kun elkiyo iŋkino kono kun'de adda k'oogoro Muusa gette, un d'ede suuniyo a suldî pay wo a ɗerec ki Raa pay.
21 Kun ollo, kune kun di dooyiso ɗoŋ oŋgoŋ, wo ɗe ki moo me tuddguŋ batum kun ki ti dooyiso ye me? Kun di kazita a ɗuwo oogire ulu, wo ɗe ki moo me kun d'oogire me?
22 A ɗuwo kun di kazita moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, wo ɗe ki moo me kune kun di moonite me? Loŋgayi kun azzuru, wo ɗe ki moo me suldî ɗoŋ adda ɓoozaŋ kun t'oogire me‡?
23 Kun koliyo tuddguŋ, kun'de oogoro Muusa kun ti suune, wo kun a-ti doopiɗe a oogoro gette, iŋkino kun ti lattiya suma Raa.
24 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Kono a lekkiyaguŋ ere oldo gette, ɗoŋ Yawudiyagi ye an di kalɗa suma Raa§.»
25 Ki kotto, aame oogoro Muusa kun a ti sooru eego maŋ, waldu ponde gette a kune beehiye, wo ɗe kune ɗoŋ i wilɗa ponde toŋ, a oogoro Muusa kun a ti doopiɗe maŋ, egguŋ aa ɗoŋ i ki wilɗa ponde ye.
26 Wo ɗe aame wede yoŋ daa waldu ponde wo urziyagi k'oogoro Muusa y'a ti sooru eego maŋ, geŋ ki kotto Raa y'a yi wolla a ɗaanadí aakede wede i wilɗa ponde.
27 Wede a urzi tudde daa waldu ponde wo yi sooru a oogoro Muusa maŋ, yoŋ y'a ɗekka booro egguŋ kono kune un d'ede mattup k'oogoro Muusa ti urzi waldu ponde, wo kun a-ti doopiɗe.
28 Yawudusu toc miŋ wee wee? Kunuŋ yode wede ɗuwo an yi wolliyo y'isiyo suldî ɗoŋ Yawudiyagi ge d'isiyo ko? Kunuŋ wede i wilɗa ponde a urzi tudde ko? Aha!
29 Wo ɗe Yawudusu wede toc miŋ, yoŋ adda k'addí, wo waldu ponde ere ki kotto gette, tod'te ere adda k'adde, tod' t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, t'urzi k'oogoro ere Muusa yi riiŋe ye. Wedusu geŋ y'ooniyo tamma ti Raa, ti ɗuwo ye.

3

Raa yoŋ daayum ki diine

1 Iŋkino maŋ Yawudusu miŋ yi jiire ɗuwo taŋ me? Waldu ponde tiŋ ɗaakatú moo me?
2 Beehiykadaŋ tod'te ɓaadaŋ t'urzi tuuku toŋ maŋ. Ki poone'ŋ Raa y'an ele onamí a bey kane Yawudiyagi.
3 Ki kotto Yawudiyagi oŋgoŋ ono Raa an gi di'n ziiɗa zakidî ye. Wo an ize iŋkino maŋ, geŋ Raa onamí y'a ki'n seeɗa zakidî ye ko?

‡ **2:22 2.22** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 7.25.

§ **2:24 2.24** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.5.

4 Aha, iŋkino ye! Kine in suune Raa geŋ
yi rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, wo ɗuwo pay
geŋ ɗoŋ lohito k'ono. Ɗerec, ono eŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
«Kee Raa aame ki rootiyo maŋ, i dehu
ɗuwo an gi di suune kee ki diine,
wo aame ɗuwo an ɗekkiyo booro eedá toŋ,
kee booro ti ki seeɗu ye*.»
5 Ɗoŋ oŋgoŋ an rootiyo, an'de: «Munɗa
wede in isiyo ki diine ye geŋ, a-noogiyo
ɗuwo an di suuniyo Raa yoŋ ki diine.» Wo
ɗe geŋ ɗerec maŋ, kine in t'eese moo me?
In di roote miŋ, Raa yoŋ ki diine ye ko,
aame kulkuwadí ti ɗeegu a tukki kine geŋ
me? Ni rootiyo iŋkino aa ɗoŋ tudde ge
rootiyo.
6 Aha, iŋkino ye! Ɗerec, Raa yoŋ ki
diine, wo aame yoŋ ki diine ye maŋ, ɗe
geŋ mummino Raa y'a ɗekka booro a tukki
ɗuwo pay me?
7 Ɗoŋ oŋgo soŋ an rootiyo, an'de: «Ɗe
aame t'urzi lohito k'onamó geŋ, ɗuwo an
di wolliyo kereŋ a jiire ɗerec ki Raa wo
i-ɗ'eliyo tamma ɓaadaŋ, ɗe ki moo me
booro ti di'n seeɗu kono n'ize oldíko me?»
8 Wo iŋkino maŋ, ki moo me in ki rootiyo
ye, «In iso ulsuko kono beehiyko t'aasa
ɓaadaŋ» me? Ɗoŋ oŋgoŋ an di rootiyo ono
ulpi a tukki nuuno an'de, i rootiyo iŋkino
nuuno batum. Kane ɗoŋ geŋ, ɗerec booro
Raa t'anni seeɗa.

Wede ki diine umbo

9 Wo ɗe kine Yawudiyagi miŋ, in jiire
kane ɗoŋ oŋgoŋ ko? Aha, in ki'n jiire
ye! Nuŋ n'un ti gize baa, kane Yawudiyagi
ti ɗoŋ Yawudiyagi ye pay kaŋ soo an i
dokkiyo oldíko.
10 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de:
«Wenɗa ki diine a ɗaana Raa umbo, ise soo
toŋ maŋ.
11 Wenɗa a suune ɗerec ki Raa umbo, ise
wenɗa soo toŋ umbo a dehe Raa me.
12 Kane pay an t'uɗɗe t'urzi wede ɗerec
ki Raa, pay kaŋ soo an ɗ'isiyo ulsu
mirsi,
wenɗa aase munɗa wede beehiye umbo,
ise soo toŋ maŋ†.
13 Bizaŋ ôoniyo ti suldí ɗoŋ ulpi aakede
suldí ɗoŋ adda muuzo ohine,
ti ilzaŋ an di daggiya ɗuwo ti metiŋko.
T'adda bizaŋ i ɗ'aɗɗíya ono ɗoŋ ulpi
aakede naawa makike‡.
14 Ti bohanaŋ i ɗ'aɗɗíya ono ɗoŋ ki
duuɗíyo ti ɗekkiso kaɗígi§.
15 Zoŋɗaŋ soodo k'ettiyo ki tôwwo ɗuwo.
16 K'ume tuuku an'tiyo geŋ miŋ, an di
lattiya lekkiyo ɗuwo wo an di'n
eliyo adda lekkiyo ere ooŋe.
17 Wo urzi toose an ki y' suune ye*.
18 A lekkiyadaŋ gette a Raa an i-k'orgiso
ye†.»
19 Wo aŋkeŋ kine in suune, suldí ɗoŋ
pay oogoro Raa ti rootiyo geŋ, ti rootiyo a
kane ɗoŋ pay ti'ni dokkiyo geŋ̃ŋ̃o, iŋkino
wede tuuku toŋ yi ki t'ihina bizí ye, wo ɗoŋ
duniya pay an di suune kereŋ̃ kane ɗoŋ
k'oldíko a ɗaana Raa me.
20 Geŋ kono k'iŋkino wenɗa soo toŋ
umbo, Raa y'a y'ise ki diine a ɗaanadí
t'urzi daaniya k'oogoro me, oogoro gette
tod' t'eliyo urzi ɗaŋŋal ɗuwo an di suu-
niyo oldíko ere an ize.

Urzi wede Raa yi d'uttiyo ɗuwo

21 Wo aŋkeŋ̃ŋ̃o kine ɗuwo pay Raa y'in
di'n isiyo ki diine a ɗaanadí, t'urzi doolo
daa k'oogoro Muusa. Yo urzi, an in ti y'
gize kereŋ adda mattup k'oogoro Muusa ti
ono ɗoŋ ki nebiyagi an riiŋe ti kaaga.
22 Raa yi di'n isiyo ɗuwo ki diine a
ɗaanadí t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.
Urzi geŋ, yoŋ yi y'ihina a kane ɗoŋ pay i
ziipe addaŋ a Almasi, kono ise Yawudusu,
Yawudusu ye toŋ, âhuntu tudde umbo.
23 Ɗuwo pay miŋ an t'ize oldíko, iŋkino
an di liɗɗe ti Raa wo ti goolikadí te.
24 Wo Raa ti beekadí gette, ɗuwo y'an
ize ɗoŋ ki diine a ɗaanadí ki waawiye,
t'urzi k'Isa Almasi yoŋ y'an uɗɗe t'adda
k'oldíko.
25-26 Yoŋ geŋ Raa y'elo seɗeke, y'a inda
puuzadí t'a iɓi ki booyiso k'oldíko ki ɗoŋ
pay i ziipe addaŋ a yode. Raa y'ize iŋkino,
kono yi dehu y'a kize daayum yoŋ ki diine.
Yoŋ ki diine ti kaaga to, ɗuwo an ize oldíko
toŋ, y'a imɓiŋa yi-ki ti'n ele daŋgay ye. Wo
aŋkeŋ̃ŋ̃o yoŋ daayum ki diine, yi dehu y'a
kize yoŋ ki diine, wo y'an ise ki diine a
ɗaanadí kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa me.
27 Iŋkino maŋ munɗa ede sey ko, wede
kine in di kili tuddiŋ me? Aha, umbo baa.
De ki moo me? In ki kili tuddiŋ iŋkino
ye kono Raa y'in ti'n ize ɗoŋ ki diine a
ɗaanadí t'urzi zaapu k'addiŋ a Isa, t'urzi
daaniya k'oogoro ye.
28 Eyye, kine in suune, kane ɗuwo Raa
y'an di'n isiyo ɗoŋ ki diine a ɗaanadí
t'urzi zaapu k'addaŋ a Isa, t'urzi daaniya
k'oogoro ye.
29 Raa geŋ, yoŋ Raa ki Yawudiyagi
ɗaŋŋal ko? Kununŋ ɗoŋ Yawudiyagi ye pây
toŋ Raazaŋ ko? Eyye, ɗoŋ Yawudiyagi ye
toŋ Raazaŋ pây,

* **3:4 3.4** Kun wollo adda mattup ki Soom 51.6. † **3:12 3.12** Kun wollo adda mattup ki Soom 14.1-3; 53.2-4. ‡ **3:13 3.13** Kun wollo adda mattup ki Soom 5.10; 140.4. § **3:14 3.14** Kun wollo adda mattup ki Soom 10.7. * **3:17 3.17** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.8. † **3:18 3.18** Kun wollo adda mattup ki Soom 36.2.

30 kono Raa miŋ yoŋ soo ɗaŋŋal. Y'an
isa kane Yawudiyagi ki diine a ɗaanadí
t'urzi zaapu k'addaŋ a yode, wo kane
ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ iŋkino t'urzi zaapu
k'addaŋ a yode kay.
31 Iŋkino maŋ, aame kine in zaapu addiŋ
a Isa geŋ, i-kaza oogoro in ti tôwwo ko?
Aha, iŋkino ye. Ki too maŋ t'urzi zaapu
k'addiŋ a yode geŋ, oogoro itatú i-t'aɗɗīya
kereŋ̃.

4

Ibirayim meeki ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Raa

1 Wo aŋkeŋ kine in di roote moo me
a tukki mugiyiŋ Ibirayim me? Yoŋ wede
tudde geŋ yi d'uune moo me?
2 Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yoŋ
ki diine a ɗaanadí kono y'ize naabo ere
beehiye maŋ, geŋ i-d'ede urzi y'a kili
tuddí. Wo ɗe a ɗaana Raa iŋkino ye.
3 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa a tukk'Ibirayim, an'de: «Yi ziipe addí
a Raa, iŋkino Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine
a ɗaanadí me*.»
4 Kine in suune aame wede yi niibe
maŋ, y'a t'oone raŋ̃ŋadí. Wo raŋ̃ŋadí gette
ɗuwo an gi di wollẽ̦ aa an i izẽ̦ ƀeeko ye,
wo an di wolle aa munɗa wede i dehu an
i di y' t'ele.
5 Wo ɗe aame wede yi ki niibe ye, wo yi
ziipe addí a Raa wede ɗoŋ k'olɗiko y'anni
wolliyo kane ki diine a ɗaanadí me maŋ,
yoŋ geŋ Raa yi wolliyo wede ki diine a
ɗaanadí t'urzi zaapu k'addí a yode geŋ me.
6 Geŋ iŋkino ti kaaga toŋ Dawut y'a ûure
a urzi k'uŋsuwo ki wede Raa yi y' wulle
yoŋ ki diine a ɗaanadí, daa ki naabadí ere
y'ize, y'ede:
7 «Uŋsuwo a kane ɗoŋ Raa y'an t'ize
tambobino a doopiɗadaŋ ere a urzi
k'oogoro,
wo y'an di buuye olɗikadaŋ.
8 Uŋsuwo a wede olɗikadí Galmeega Raa
yi ki ti kaza ye baa†.»
9 Uŋsuwo gette Raa yi t'elo a kane ɗoŋ i
walɗu ponde ɗaŋŋal kunuŋ, a kane ɗoŋ
i ki walɗu ponde ye pay ko? Kine in
rootiyo, in'de: «Ibirayim y'a ziipe addí a
Raa, iŋkino maŋ Raa y'a yi wulle yoŋ ki
diine a ɗaanadí me.»
10 Aame Ibirayim Raa yi y' wulle yoŋ ki
diine a ɗaanadí geŋ, yi wilɗa ponde kununŋ
daa walɗu ko? Aha! Ponde yi ki wilɗa ye,
saŋ y'a wilɗa kollo.
11 Ki poone Ibirayim y'a walɗa ponde
ƀotto geŋ miŋ, Raa y'a yi wulle yoŋ ki
diine a ɗaanadí, kono yi ziipe addí a yode.
Saŋ maŋ Raa yi di ruute y'a wilɗa ponde,
walɗu ponde gette munɗa wede i-kaza Raa
yi y' wulle yoŋ wede ki diine a ɗaanadí
t'urzi zaapu k'addí a yode. T'urzi geŋ
Ibirayim y'a t'ize meeki ɗoŋ pay i ziipe
addaŋ a Raa, ise ɗoŋ i ki walɗu ponde ye
toŋ maŋ, kane geŋ Raa y'an di'n wulle ɗoŋ
ki diine a ɗaanadí me‡.
12 Ibirayim y'a t'ize meeki ɗoŋ pay i
walɗu ponde, geŋ ni rootiyo ti kane ɗoŋ
i wilɗa ponde, wo soŋ an amƀu zina ki
meegiŋ Ibirayim yoŋ yi ziipe addí a Raa
ki poone y'a walɗa ponde geŋ me.

Urzi zaapu k'adde k'Ibirayim a Raa

13 Ti kaaga Raa yi di ruute a Ibirayim
yi di t'ela duniya ette a yode wo k'eda
k'iŋ̃ŋizí§. Wo yi ruute iŋkino a Ibirayim
kono yi diine oogoro ko? Aha, yi ruute
iŋkino kono yi y' wulle yoŋ wede ki diine
a ɗaanadí t'urzi zaapu k'addí a yode.
14 Aame sulɗī ɗoŋ Raa yi ruute y'an t'ela
geŋ, kane ki ɗoŋ i daaniya urzi k'oogoro
Raa ɗaŋŋal maŋ, urzi zaapu k'adde a Raa
geŋ ki ƀita, wo ono ɗoŋ Raa yi ruute y'aasa
geŋ̃ŋo toŋ ɗerec i ki lekka ye.
15 Ɗerec, urzi k'oogoro geŋ i-ɗeegu
kulkuwo Raa a tukki ɗuwo, wo aame
oogoro umbo maŋ, doopiɗe a urzi
k'oogoro toŋ umbo kay.
16 Geŋ kono k'iŋkino t'urzi zaapu k'adde
a yode in t'oona sulɗī ɗoŋ Raa yi ruute y'in
t'ela, kono yi dehu in di suune kereŋ̃ y'in
eliyo ti beekadí. Iŋkino maŋ ono ɗoŋ Raa
yi ruute y'aasa geŋ, ɗerec i lekkiyo a kane
pay ita k'iŋ̃ŋi k'Ibirayim. Ono eŋ ɗerec
i lekkiyo a ɗoŋ i daaniya oogoro Muusa
ɗaŋŋal ye, wo a ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a
Raa aakede Ibirayim, yoŋ meeki kine pay.
17 Ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa a tukk'Ibirayim, an'de:
«Kee n'a ki ti k'ize mugiye k'ita ɗuwo
adda siiɗiyagi ƀaadaŋ*.» Ibirayim geŋ yoŋ
meegiŋ a ɗaana Raa, kono yi ziipe addí a
yode wede ɗoŋ unto y'an d'eliyo lekkiyo,
wo munɗa wede umbo toŋ yi rootiyo i-
t'isiyo.
18 Ibirayim munɗa wede yi zaapu elk-
isadí geŋ yi ki y' ooniyo ye toŋ, yi zaapu
elkisadí eego. Y'a ziipe addí a Raa, iŋkino
maŋ Raa y'a y'ize mugiye k'ita ɗuwo adda
siiɗiyagi ƀaadaŋ, geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ
an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa,
an'de: «Geŋ ita k'iŋ̃ŋizá toŋ aasa ƀaadaŋ
iŋkino†.»
19 Aame Raa yi ruute iŋkino geŋ, Ibi-
rayim ozzinagí ette suma meeda. Yoŋ yi

* **4:3 4.3** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6. † **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-2. ‡ **4:11 4.11** Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.9-14. § **4:13 4.13** Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18. * **4:17 4.17** Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.5. † **4:18 4.18** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.5.

suune tuddí t’urme yi t’aahe k’unto, wo eddí Sara toŋ ti k’aane ti ki t’ehe ye, wo toŋ maŋ yi k’ormiyo ye, yi seeɗu zakiɗi a urzi zaapu k’addí a Raa me‡.

20 Ibirayim i-k’ede niiku adda k’addí ye, kono yi suune munɗa wede Raa yi ruute yi-t’ela geŋ yi y’ t’oona. Iŋkino maŋ t’urzi zaapu k’addí a Raa geŋ yi ɗ’uune toogo wo y’a imme Raazí.

21 Ɗerec yoŋ y’iyye t’addí pay, Raa i-ɗ’ede toogo yi-t’isa munɗa wede yi ruute yi-ɗ’isa me.

22 Kono kamo t’urzi geŋ Ibirayim Raa y’a yi wulle yoŋ wede ki diine a ɗaanadí me.

23 Wo ɗe ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Ibirayim Raa y’a yi wulle wede ki diine a ɗaanadí» geŋ, an riiŋe a tukki yode ɗaŋŋal ye,

24 wo a tukki kine pay, kine toŋ Raa y’in di’n wolla ɗoŋ ki diine a ɗaanadí, kono in ziipe addiŋ a yode wede a bilɗe Galmeegiŋ Isa ti diine ɗoŋ unto.

25 Yo Isa, Raa y’an di y’ele a bey ɗuwo, an di y’îide kono k’oldîkadiŋ, wo y’a ti y’ bilɗe kono y’in di’n ise ɗoŋ ki diine a ɗaanadí.

5

Lekkiyo ti toose ti Raa

1 Geŋ iŋkino, t’urzi zaapu k’addiŋ a Isa geŋ, kine Raa y’in di’n ize ɗoŋ ki diine a ɗaanadí. Wo aŋkeŋ̃ŋ̃o kine ti Raa in lekkiyo ti toose t’urzi Galmeegiŋ Isa Almasi.

2 T’urzi zaapu k’adde a Isa geŋ, yoŋ y’in ɗ’ihina urzi in di lekkiyo zakiɗi adda beeko Raa, wo kine ulbiŋ in ɗ’ise uŋse kono in zaapu elkisadiŋ in t’oona gooliko ti Raa.

3 Wo beehiye a jiire’ŋ, kine in iido dabar toŋ maŋ ulbiŋ in iso uŋse, kono in suune in dabirsa maŋ, geŋ in t’isa ɗoŋ a seeɗu zakiɗi t’omɓiŋ̃e.

4 Kine in seeɗu zakiɗi t’omɓiŋ̃e maŋ, geŋ in t’isa ɗoŋ a seeɗu zakiɗi a naabo Raa, aame in iido suldi ɗoŋ ooŋ̃e toŋ maŋ. Kine in seeɗu zakiɗi a naabo Raa maŋ, geŋ in t’isa ɗoŋ i zaapu elkisadaŋ a Raa.

5 Aame in zaapu elkisadiŋ a Raa maŋ, zaapu k’elkiso gette t’in ki ti’n t’ela sukiyagi ye, kono Raa geyyisadí y’in ti tiipe adda k’addiŋ t’urzi k’Unde Kamileŋ̃ ere y’in ele.

6 Ɗerec, ti kaaga kine in k’ede toogo ye in t’aɗɗe t’adda k’oldîko me. Wo onniyo ere Raa y’ele gette îide kotto maŋ, Almasi Raa yi biire y’a iido, y’a inda kono ɗoŋ k’oldîko.

7 Geŋ ooŋ̃e a wede y’a oyye y’a t’inda a olɗe wede ki diine me. Koo wede y’a oyye y’a t’inda a olɗe ki wede isiyo beehiye.

8 Wo tiŋ geŋ̃ŋ̃o toŋ, Raa geŋ y’in t’iidîba ita yoŋ y’inni giyye, y’a igibo Almasi y’a inda kono kine aame kine in lekkiyo ɓotto adda k’oldîko geŋ me.

9 Ɗerec, aŋkeŋ̃ŋ̃o t’urzi puuzo k’Isa, Raa y’in di’n ize ɗoŋ ki diine a ɗaanadí, geŋ iŋkino kay in suune yoŋ y’in di’n utta ti booro Raa te.

10 Ɗerec, kine ti kaaga adu ti Raa me, wo ɗe Raa y’in ti’n gimo in t’ukkiye ti yode t’urzi k’unto k’Ulí. Wo y’in ti’n gimo in t’ukkiye ti yode geŋ, geŋ iŋkino kay in suune Raa y’in di’n utta t’urzi k’Ulí kono yoŋ yi bilɗe ti diine ɗoŋ unto me.

11 Wo beehiye a jiire’ŋ, kine ulbiŋ in ɗ’ise uŋse ti Raa t’urzi Galmeegiŋ Isa Almasi, yode wede aŋkeŋ̃ŋ̃o y’in ti’n gimo in t’ukkiye ti Raa.

Adum ti Almasi

12 T’urzi wedusu soo sundí Adum oldîko ti t’iido adda duniya, wo t’urzi k’oldîko gette unto ti-t’iido duniya. Iŋkino maŋ unto t’a ziiɗa ɗuwo pay, kono ɗuwo pay miŋ an t’ize oldîko*.

13 Ki poone Raa yi di t’ela oogiradí a Muusa geŋ, oldîko tod’te ede too adda duniya me. Wo aame oogoro umbo geŋ, ɗuwo oldîkadaŋ Raa yi ki ti kaza ye.

14 Wo ɗe toŋ maŋ, iise ti Adum bini Muusa geŋ unto i-ɗ’ede toogo too ekki ɗuwo me. Unto gette t’a ziiɗa kane ɗoŋ ize oldîko ti doolo ti ere ki Adum, yoŋ y’ize a munɗa wede Raa yi ruute k’isa ye toŋ maŋ.

Adum geŋ yoŋ undiso ki wede a etto.

15 Wo ɗe oldîko ere Adum y’ize ti munɗa wede Raa y’in elo ti beekadí geŋ, a ki t’iide soo ye. Ɗerec, t’urzi k’oldîko wede soo ɗaŋŋal ɗoŋ ɓaadaŋ an t’inda. Geŋ iŋkino kay in suune, beeko ere Raa y’elo t’urzi wede soo, Isa Almasi gette, Raa y’a ti tiipe ekki ɗoŋ ɓaadaŋ daa dooziyo.

16 Wo soŋ munɗa wede Raa y’eliyo wo ti oldîko ki wede soo y’ize gette, a ki t’ette soo ye. T’urzi k’oldîko ki wede soo y’ize gette, ɗuwo pay booro Raa t’anni ziiɗa. Wo ise a oldîko ere ɓaadaŋ ɗuwo an ize gettiyo toŋ, munɗa wede Raa y’eliyo ti beekadí geŋ, y’an ize ɗoŋ ki diine a ɗaanadí me.

17 Ɗerec, t’urzi wede soo, t’urzi k’oldîko yode soo ɗaŋŋal, unto i-ɗ’ede toogo ekki ɗuwo pay. Geŋ iŋkino in suune, t’urzi wede soo Isa Almasi, kane ɗoŋ ooniyo beeko Raa ere y’eliyo daa dooziyo wo yi di’n isiyo ɗoŋ ki diine a ɗaanadí geŋ, an

‡ **4:19 4.19** Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.1,15-22.

* **5:12 5.12** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.17; 3.6,17-19.

di lekkey an d'oomey moziko ti yode kaŋ soo.
18 Geŋ iŋkino ki ɗaŋgu, t'urzi k'olɗiko wede soo, Adum, ƀooro Raa t'a ziiɗa ɗuwo pay. Geŋ iŋkino kay t'urzi naabo ere ki diine ki wede soo, Isa Almasi, Raa y'aane y'an ise ɗuwo pay ki diine a ɗaanadí, wo t'urzi geŋ an t'oone lekkiyo ere ki daayum.
19 Geŋ kun wollo, t'urzi wede soo y'a ti diipiɗa ono Raa, ɗuwo ƀaadaŋ an t'iire adda k'olɗiko. Geŋ iŋkino kay t'urzi wede soo y'illiga ono Raa, ɗuwo ƀaadaŋ Raa y'an di'n ize ɗoŋ ki diine a ɗaanadí.
20 Raa y'a elo oogoro, wo olɗiko t'a t'ize ƀaadaŋ, wo ɗe aame olɗiko ti t'ize ƀaadaŋ maŋ, beeko Raa t'a t'ize ƀaadaŋ a jiire sey.
21 Ti kaaga olɗiko i-d'ede toogo ekki kine ɗuwo t'in di'n tôwwo. Iŋkino kay aŋken̰n̰o beeko Raa i-d'ede toogo t'in di'n isiyo kine ɗuwo ki diine a ɗaanadí, iŋkino in t'ooney lekkiyo ere ki daayum t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi.

6

Unto wo lekkiyo kaŋ soo t'Almasi

1 Aŋkeŋ kine in di roote moo me? In di lekke kettiyo t'olɗiko kono beeko Raa t'a t'ise ƀaadaŋ ko?
2 Aha, iŋkino ye! Kine a ɗaana k'olɗiko tuddiŋ aa unto, ɗe mummino in di lekke adda k'olɗiko sey me?
3 Kune un dunɗe ko? Kine ɗoŋ pay an in ti zuyye batem geŋ, in aa ti gitte kaŋ soo ti Isa Almasi me, wo t'urzi suyyiso batem geŋ, kine in aa ti gitte kaŋ soo ti yode a untadí.
4 Iŋkino maŋ t'urzi suyyiso batem geŋ, aakede kine an in ti'n ittiba kaŋ soo ti Almasi a untadí*. Geŋ aakede Almasi yi bilɗe ti diine ɗoŋ unto t'urzi toogo ere ki gooliko Meegiŋ Raa geŋ, iŋkino kine toŋ in di lekke lekkiyo ere aware aa ki yode kay.
5 Aame kine in aa ti gitte biŋ̰ ti yode kaŋ soo a urzi k'untadí maŋ, geŋ ɗerec a balɗiyadí toŋ, kine kettiyo kaŋ soo ti yode.
6 Ono eŋ kun ollo koɗuwo, aame Isa Almasi an ti y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, lekkiyadiŋ ere ti poone adda k'olɗiko gette an titiike ti yode Almasi, iŋkino maŋ tuddiŋ ere k'olɗiko gette Raa y'a ti jiire toogatú a t'ize umbo, geŋ kine ƀulagi k'olɗiko ye baa.
7 Ɗerec, wede y'inda geŋ yi t'uɗɗe t'adda k'olɗiko me.
8 Wo ɗe aame kine in t'inda ti Almasi kaŋ soo maŋ, geŋ in amƀo in di lekkey zeere kay ti yode me.
9 Kine in suune'ŋ, Almasi t'ume yi bilɗe ti diine ɗoŋ unto geŋ ki sirwe yi ki t'inda ye, kono unto i-k'ede toogo ye baa a tukki yode me.
10 Almasi untadí ere y'inda kaŋ soo gettiŋ mok baa a t'îide, wo untadí gette t'olɗiko t'a ti'n diikiɗa. Aŋken̰n̰o yoŋ zeere, yi lekkiyo ki Raa.
11 Geŋ iŋkino kay kun ti wollo tudduguŋ aa unto a ɗaana k'olɗiko me, wo a ɗaana Raa tudduguŋ kun ti wollo aa zeere kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.
12 Iŋkino maŋ kun i oola urzi a olɗiko ti t'oona toogo a tudduguŋ ere k'unto ye, wo kun gi di daane suldî ɗoŋ ulpi tudduguŋ ti dehu geŋ̰n̰o ye.
13 Kun oola mokuguŋ tuuku toŋ y'isa naabo ere k'olɗiko ye, aa arku k'isiyo munɗa wede ki diine ye. Wo geŋ kun i elo tudduguŋ a Raa aakede ɗoŋ i bilɗe ti diine ɗoŋ unto aŋkeŋ an lekkiyo zeere, wo kun elo mokuguŋ tuuku toŋ ki naabo Raa aa arku wede k'isiyo munɗa wede ki diine.
14 Geŋ olɗiko i-k'ede toogo a tukki kune ye, kono kune un ki'n dokkiyo oogoro ye, unni dokkiyo beeko Raa.

Kine ƀulagi k'aaye?

15 Ki kotto kine in ki'n dokkiyo oogoro ye, wo inni dokkiyo beeko Raa maŋ, geŋ i-kaza in d'ise olɗiko baa ko? Aha, iŋkino ye!
16 Kune kun suune, aame kun ele tudduguŋ a wede kun i di naabe maŋ, kun d'olliga onamí, kun t'ise ƀulagi ki wede kun ollige onamí geŋ̰n̰o. Aame olɗiko i-ede toogo ekki kune maŋ̰, kune ƀulagutú wo un d'etta unto, wo aame ollige k'ono Raa gette i-d'ede toogo ekki kune maŋ, kune ƀulagutú wo Raa y'un di'n isa ɗoŋ ki diine a ɗaanadí.
17 Wo in rooto koɗuwo a Raa, kono ti kaaga kune ƀulagi k'olɗiko, wo ɗe aŋkeŋ̰n̰o dooyiso ere an unni duuye gette kun illiga, kun d'umƀe t'adduguŋ pay wo kun sooru eego.
18 Kune Raa y'un ti'n uɗɗe t'adda k'olɗiko me, wo kun t'ize ƀulagí kono kun d'ise munɗa wede ki diine aa yi dehu.
19 Onamó ni rootiyo eŋ a suuniyo ere ki ɗoŋ tudde, kono suldî itadaŋ kun ki ti suuniyo koɗuwo ye. Geŋ ti kaaga kun ti t'ele tudduguŋ pay adda ƀuliko k'isiyo suldî pitiŋko, ti doopiɗe ere kun a ti doopiɗe a urzi k'oogoro un ti'n leɗɗîyo ti ɗaana Raa. Wo aŋkeŋ̰n̰o kun ti-t'iso tudduguŋ ƀulowo k'isiyo naabo ere ki diine kono y'un di'n isa ɗoŋ ooyiso kese a yode.
20 Ti kaaga aame kune ƀulagi k'olɗiko geŋ, kune'ŋ seeguŋ ye a naabo ere ki diine aa Raa yi dehu te.

* **6:4 6.4** Kun wollo adda mattup ki Kolos 2.12.

21 Aame kun izite suldî ɗoŋ aŋken̰n̰o un
t'ize sukiyagi geŋ, kun d'uune moo me? Ki
kotto kane suldî geŋ, a ɗuwo an di'n t'etta
k'ume k'unto.
22 Wo ɗe aŋken̰n̰o Raa y'un ti'n uɗɗe
t'adda k'oldîko me, kun t'ize ɓulagi yode,
kun d'isiyo naabo ere beehiye aa yoŋ yi
dehu, iŋkino y'un di'n uuye kese a yode,
geŋ a ɗuwo an di'n t'etta k'ume lekkiyo
ere ki daayum.
23 Ɗerec, oldîko gette ran̰n̰atú unto, wo
ɗe munɗa wede Raa y'eliyo ki waawiye
geŋ lekkiyo ere ki daayum, kono y'in ti'n
gitte kaŋ soo ti Galmeegiŋ Isa Almasi.

7

Oogoro i-k'ede toogo ekki kine ye

1 Zemɓa ki nuŋ, ki kotto ono ɗoŋ ni roota
eŋ, kune kun'ni suune adda k'adduguŋ,
kono urzi k'oogoro kun yi suune: Oogoro
gette i-d'ede toogo ekki wedusu'ŋ aame
yoŋ zeere ɗaŋŋal.
2 Iŋkino maŋ erewo ti ziiɗa kule geŋ,
tod'te kettiyo a kulatú t'urzi k'oogoro
aame yi lekkiyo zeere geŋ me. Wo ɗe aame
kulatú y'inda maŋ, oogoro seeɗu gette ti ki
ti seeɗa ye baa, tod'te ettú toore.
3 Wo aame kulatú yoŋ zeere yi k'inda ye
wo ti y'iili, ti ziiɗa kule doolo maŋ, geŋ
an di waaka ere ti moone ti kule bakatú.
Wo ɗe aame kulatú y'inda maŋ, tod'te ettú
toore, t'aane t'a seeɗa kule doolo, oogoro
ti ki ti seeɗa ye, geŋ an gi di wolla ere i
moone ti kule bakatú ye.
4 Geŋ iŋkino kay zemɓa ki nuŋ, kune
egguŋ aa unto a ɗaana k'oogoro me, kono
t'urzi tudde k'Almasi y'ele ki seɗeke gette,
aa kun t'inda kaŋ soo ti yode. Iŋkino maŋ
kine in t'ize ɗoŋ k'Almasi wede i-bilɗe ti
diine ɗoŋ unto, kono naabadiŋ t'aase ti
ɗaakatú a Raa me.
5 Ɗerec, ti kaaga kine in likke lekkiyo ere
aa tudde ti dehu, aame geŋ suldî ɗoŋ in
d'eliyo liikiwe ki n̰aapu an d'ooniyo toogo
t'urzi k'oogoro an di naabiya adda tuddiŋ,
iŋkino in d'ettiyo unto.
6 Ti kaaga oogoro t'in ti'n ziiɗa aakede
ɗoŋ daŋgay, wo aŋken̰n̰o kine a ɗaanatú
aa ɗoŋ unto kono Raa y'in ti'n uɗɗe ti
toogatú me. Iŋkino maŋ in naabo a Raa
t'urzi wede aware Unde Kamilen̰ t'inni
dokkiyo, wo in ki'n dokkiyo urzi wede
mazzini k'oogoro Muusa gen̰n̰o ye baa.

Oogoro ti oldîko

7 Iŋkino maŋ kine in t'eese moo me,
oogoro gette tod'te oldîko ko? Aha, iŋkino
ye! Wo ɗe ni zuune oldîko t'urzi k'oogoro.
Aŋki oogoro ti ki ruute «zaapu k'adde a
munɗa wedusu ulu*» ye maŋ, nuŋ zaapu
k'adde a munɗa wede gette ni ki ti suune
ye.
8 Wo t'urzi k'oogoro geŋ oldîko ti d'uune
urzi ti nuŋ, iŋkino ni zaapu addó a suldî
ɗuwo ɗoŋ tuuku toŋ maŋ. Ɗerec, daa
k'oogoro maŋ, oldîko gette ettú aa munɗa
unto.
9 Ti kaaga aame oogoro ni ki ti zuune
ye geŋ, ni lekkiyo aa addó i dehu, wo ɗe
aame oogoro ni ti zuune maŋ, oldîko t'a
jiire eedó,
10 wo nuŋ aa n'inda: Oogoro ere Raa
y'elo kono ɗuwo t'an d'an t'ette k'ume
lekkiyo geŋ, a nuŋ o-t'ize urzi k'unto.
11 Iŋkino t'urzi k'oogoro geŋ, oldîko ti
d'uune urzi t'a ti n' mibilɗe, wo t'urzi tode
gette o d'iide unto.
12 Geŋ iŋkino oogoro Raa gette tode
batum kamilen̰, wo urziyagutú toŋ kane
kamilen̰, ki diine wo beehiye.
13 Iŋkino maŋ munɗa wede beehiye geŋ,
a nuŋ o-t'ise urzi k'untadó ko? Aha, iŋkino
ye! I n'îide'ŋ oldîko. Geŋ t'urzi k'oogoro
ere beehiye gette, oldîko ti d'uune urzi ki
tôwwadó. Iŋkino maŋ in suuno oldîko
tod'tiŋ ki kotto oldîko, wo t'urzi k'oogoro
geŋ oldîko itatú a t'uɗɗe keren̰, tod'tiŋ
oldo a jiire pay.

Oldîko ti jiire ekki ɗuwo

14 Ki kotto kine in suune oogoro gette
t'ettiyo t'urzi k'Unde Raa, wo ɗe nuŋ wede
tudde eŋ, n'a t'ize ɓule k'oldîko.
15 Geŋ munɗa wede n'isiyo, ni ki y'
suuniyo ye. Iŋkino munɗa wede ni dehu
n'aase geŋ, ni ki ti y'isiyo ye, wo ɗe ni-
t'isiyo munɗa wede n'azzuru.
16 Wo aame munɗa wede ni ki y' dehu
ye geŋ ni ti y'isiyo maŋ, geŋ i-kaza oogoro
gette ni ti suune adda k'addó tod'te bee-
hiye.
17 Geŋ isiyo iŋkino nuuno ye, isiyo'ŋ
oldîko ere i lekkiyo adda k'addó.
18 Ɗerec, ni suune munɗa wede beehiye
geŋ yi ki lekkiyo ye adda k'adde nuŋ wede
tudde eŋ me. Ki kotto nuŋ o d'ede mosogo
k'isiyo munɗa wede beehiye, wo toogadó
umbo ni k'aaniya ni ki ti y'isiyo ye.
19 Iŋkino maŋ munɗa wede beehiye ni
dehu n'aase geŋ, ni ki ti y'isiyo ye, wo ni-
t'isiyo munɗa wede ulsu ni ki dehu ye.
20 Wo aame munɗa wede ni ki y' dehu
ye geŋ ni ti y'isiyo maŋ, geŋ isiyo nuuno
ye, isiyo oldîko ere i lekkiyo adda k'addó.
21 Iŋkino maŋ, nuŋ ni dehu n'aase
munɗa wede beehiye, wo ɗe adda k'addó
ni d'owwiyo munɗa i ni dokkiyo ede, ni
d'isiyo miŋ munɗa wede ulsu ɗaŋŋal.
22 Ki kotto nuŋ batum adda k'addó geŋ,
ulbó o isiyo uŋse'ŋ ki daaniya k'oogoro
Raa,

* **7:7 7.7** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.17.

23 wo ɗe ni d’owwiyo adda tuddó munɗa
i ni dokkiyo ede, yi ɗeyyiso ti oogoro Raa
ere nuŋ n’iyye elkisadó pay eego. Munɗa
wede i ni dokkiyo adda k’addó geŋ, yi-ti n’
gitte miŋ k’isiyo k’oldĩko.
24 Wayya nuŋ eŋ, sommagi o di-t’iide!
Wee wee a n’aɗɗa ti tuddó ere o d’etta
unto ette?
25 Geŋ in rooto koɗuwo a Raa t’urzi
Galmeegiŋ Isa Almasi!
Iŋkino maŋ t’elkisadó pay nuŋ n’a iyye
n’a t’ize ɓule k’oogoro Raa, wo a urzi
tudde ni t’ize ɓule ki munɗa wede i
ni dokkiyo adda k’addó k’isiyo k’oldĩko
geŋ̃ŋ̃o.

8

Lekkiyo ti toogo ere k’Unde Kamileŋ

1 Iŋkino maŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ, ɗoŋ i lekkiyo
kettiyo kaŋ soo t’Isa Almasi geŋ, booro Raa
ti ki’n seeɗa ye baa.
2 Ɗerec, wede yi lekkiyo kettiyo kaŋ
soo t’Isa Almasi maŋ, munɗa wede i yi
dokkiyo geŋ, Unde Kamileŋ ere ti d’eliyo
lekkiyo. Tode gette t’a y’uɗɗe ti munɗa
wede i yi dokkiyo k’isiyo k’oldĩko wo ti
unto.
3 Munɗa wede oogoro Muusa ti k’iine ti
ki y’ize ye kono kine ɗoŋ tudde in k’ede
toogo in ki d’ozire a urzi geŋ̃ŋ̃o ye geŋ,
Raa y’a y’ize. Iŋkino maŋ y’a igibo Ulí y’a
iido ti tudde ere aa ki kine ɗoŋ k’oldiko
kono y’in di’n aɗɗe t’adda k’oldĩko, tiŋ geŋ
oldĩko ere ɗuwo an isiyo y’a-t’îide mentú.
4 Y’ize iŋkino kono munɗa wede ki diine
oogoro ti dehu geŋ a t’ise ekki kine, kono
in gi di lekke aa tudde ti dehu ye, wo in di
lekke aa Unde Kamileŋ̃ ti dehu.
5 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ i lekkiyo aa tudde
ti dehu geŋ, elkiyadaŋ a suldĩ ɗoŋ tudde ti
dehu. Wo kane ɗoŋ i lekkiyo aa Unde Raa
ti dehu geŋ, elkiyadaŋ a suldĩ ɗoŋ Unde
Kamileŋ̃ ti dehu kay.
6 Aame wede y’elkiyo a suldĩ ɗoŋ tudde
ti dehu wo yi daaniya maŋ, y’ette k’ume
k’unto, wo ɗe wede y’elkiyo a suldĩ ɗoŋ
Unde Kamileŋ̃ ti dehu wo yi daaniya maŋ,
y’ette k’ume lekkiyo wo ti toose.
7 Suldĩ ɗoŋ pay ulpi tudde ti dehu geŋ,
kane adu ki Raa, kono tudde gette ti di-
toogiyo ki daaniya k’urzi k’oogoro Raa me,
umbo ti k’aaniya ye.
8 Kane ɗoŋ i lekkiyo aa tudde ti dehu
geŋ, kane an k’aane an ki t’ise ye munɗa
wede Raa ulbí i-d’ise uŋse me.
9 Wo ɗe kune, kun ki lekkiyo aa tudde
ti dehu ye, kun lekkiyo aa Unde Raa
ti dehu, kono Unde Raa tod’ ti lekkiyo
adda k’addugũŋ. Aame wede i-k’ede Unde
k’Almasi adda k’addí ye maŋ, yoŋ ki
Almasi ye.
10 Aame Almasi adda k’addugũŋ maŋ,
ki kotto tudduguŋ t’a t’inda kono k’oldĩko
me, wo Unde Raa ere adda k’addugũŋ t’un
d’eliyo lekkiyo, kono Raa y’un ti’n ize ɗoŋ
ki diine a ɗaanadí.
11 Wo aame Unde ki wede a bilɗe
Isa ti diine ɗoŋ unto gette tod’te adda
k’addugũŋ maŋ, yode wede a bilɗe Isa
Almasi ti diine ɗoŋ unto geŋ, yi-t’ele
lekkiyo a tudduguŋ ere k’unto gette t’urzi
k’Unde Raa ere i lekkiyo adda k’addugũŋ.
12 Geŋ iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, kine in
d’ede see ki lekkiyo ere aa Raa yi dehu, wo
ɗe seeziŋ a urzi tuddiŋ ti dehu ye, iŋkino
in gi di lekke aa tuddiŋ ti dehu ye.
13 Aame kun lekkiyo aa tudde ti dehu
maŋ, kun di t’inda. Wo ɗe aame t’urzi
k’Unde Raa suldĩ ɗoŋ ulpi tudde ti dehu
geŋ kun’n iila maŋ, kun di lekka.
14 Ɗerec, kane ɗoŋ i ni dokkiyo Unde
Raa geŋ, kane iŋ̃ŋ̃i Raa.
15 Kune Unde Raa kun uune geŋ, t’un gi
di’n ise ɓulagi wo kun ki d’orgiɗe ye. Wo
ɗe tode Unde Raa gette t’un di’n ize kun
t’ize iŋ̃ŋ̃i Raa ki kotto, t’urzi geŋ in di y’
waaku «Abba!» I-kaza Meegó.
16 Tode Unde Raa batum t’in d’isiyo adda
k’addiŋ in di suuniyo ki kotto kine iŋ̃ŋ̃i
Raa.
17 Ɗerec, kine iŋ̃ŋ̃i Raa geŋ, in t’ooney
aggadiŋ t’adda suldĩ pay ɗoŋ i-d’ede in
t’ooney t’Almasi kaŋ soo, kono aame kine
in dabirsa aa yoŋ yi dibire maŋ, geŋ in
t’ooney daryika ti yode kaŋ soo.

Daryika ere ki ɗaana

18 Nuŋ ni suune adda k’addó, dabar ere
in dabirsa aŋkeŋ̃ŋ̃o ette, tod’te aa munɗa
ki bita a ɗaana daryika Raa ere y’in kizey
a kandaane gette.
19 Kane suldĩ ɗoŋ pay Raa y’ikkima geŋ,
an delliyo gottitoŋ, woogo me Raa y’a ti’n
kiza iŋ̃ŋizí kereŋ̃, kane aŋ wee wee.
20 Kane suldĩ ɗoŋ pay Raa y’ikkima geŋ,
an t’iire a bey toogo ere t’an gi di’n t’etta
ki tunɗa ye. Kane suldĩ geŋ i ki dihe kane
batum ye, wo ɗe in ele k’adda toogo gette
yode Raa batum. Wo toŋ maŋ kane suldĩ
geŋ an zaapu elkiyadaŋ a Raa,
21 kono onniyo soo kane suldĩ pay geŋ
Raa y’an aɗɗa t’adda toogo ere ki lattiya
ti-ti’n isiyo ɓulagi geŋ me. Iŋkino maŋ an
t’isa eedaŋ toore, wo daryika ere iŋ̃ŋ̃i Raa
an t’ooney gette kane toŋ adda kay.
22 Kine in suune, suldĩ ɗoŋ pay Raa
y’ikkima geŋ, aŋkeŋ̃ŋ̃o an ɗawilsa ɓotto
aa erewo addutú i t’umɓe k’ehiyo.
23 I ki ɗawilsa kane suldĩ geŋ̃ŋ̃o ɗaŋŋal
ye, kine pay ɗoŋ uune Unde Kamileŋ̃ aa
barta ere ki poone ki suldĩ ɗoŋ Raa yi
ruute y’in t’ela geŋ me, kine in ɗawilsa
adda k’addiŋ, koore in delliyo onniyo ere

tuddiŋ Raa y’a-t’aɗɗa t’adda dabar ere
k’oldĩko, in t’isa iṇṇizí a-t’etta a munɗa
wede yi dehu.
24 Ɗerec, kine in uune uttiyo wo in
zaapu elkisadiŋ eego ɓotto. Wo aame suldĩ
ɗoŋ in zaapu elkisadiŋ eego in’ni wulla
maŋ, geŋ zaapu k’elkisadiŋ eego umbo
baa. Iŋkino suldĩ in’ni wolliyo geŋ in di
zaape elkisadiŋ eego sey ko?
25 Wo aame in zaapu elkisadiŋ a munɗa
wede in ki y’ wolliyo ye maŋ, geŋ in di y’
delle ti omɓiṇe.
26 Geŋ iŋkĩno kay, Unde Raa toŋ t’in
di’n noogiyo, kono kine toogadiŋ baata
a urzi Raa me. Urzi tondiyo Raa wede
beehiye toŋ in ki y’ suune ye, wo tode Unde
Kamileṇ batum ti-tondiyo Raa kono kine,
ti-ɗakiysa ti ono ɗoŋ ki k’aane ki ki ti’n
roote ye.
27 Raa geŋ yi y’ wolliyo munɗa wede a
biza k’ulbe wedusu me, wo munɗa wede
Unde Kamileṇ ti dehu t’a tonde geŋ yoŋ yi
y’ suune. Ɗerec, Unde gette ti tondiyo Raa
kono kine ɗoŋzí aa yoŋ yi dehu.
28 Kine in suune Raa yi naabiya a suldĩ
pay ki beehiyko kane ɗoŋ i yi geyyiso, kane
geŋ yi’ni wiike kono a-t’ette a munɗa wede
yoŋ yi dihe ti poone.
29 Kane ɗoŋ Raa yi’ni zuune kane ki yode
ti poone too geŋ, yoŋ yi dihe ti poone too
y’an ise an di deeye Ulí, kono yoŋ geŋ y’a
t’isa goole ki zemɓa ɓaadaŋ.
30 Kane ɗoŋ Raa yi’ni dihe ti poone too
geŋ, y’a-ti’n wiike pây. Kane yi ti’n wiike
geŋ, y’an di’n ize ɗoŋ ki diine a ɗaanadí.
Wo kane yi’n ize ɗoŋ ki diine a ɗaanadí
geŋ, an d’uune daryikadí pây.

Geyyiso Raa tod’te meeda

31 Kine in di roote moo sey a ceere me?
Aame Raa yoŋ ki kine maŋ, wee wee aasa
adu ti kine in di’n ceera me*?
32 Raa geŋ Ulí k’aggadí toŋ yi ki ti y’ liɗɗe
ye ti dabar te, wo yi y’elo seɗeke ki kine
ɗuwo pay, iŋkino maŋ ki kotto ti Ulí geŋ
suldĩ pay yi’n t’ela ti mozuwo.
33 Wee wee a sakiya ɗoŋ Raa yi biire me?
Wenɗa soo toŋ umbo, kono kane Raa yi’n
ize ɗoŋ ki diine a ɗaanadí me.
34 Wee wee a roota kane booro ti’ni ziiɗa
me? Wenɗa soo toŋ umbo, kono Isa Almasi
yoŋ y’inda, wo beehiye a jiire sey y’a bilɗe
ti diine ɗoŋ unto y’a-gili k’awwa, aŋkeŋ yi
lekkiyo a ammade Raa wo yi tondiyo Raa
kono kine.
35 Moo me in ti’n ɗekka ti geyyiso ere
k’Almasi te? Dabar kunuŋ, ulbe k’ooɗĩyo
ɓaadaŋ kunuŋ, dabar ere t’urzi ɗuwo
kunuŋ, mosogo kunuŋ, lekkiyo bey sok
sokeṇ kunuŋ, lekkiyo ere aa a biza zire
kunuŋ, unto ere a bey ɗuwo ko? Kane
geŋ an in ki ti’n ɗekka ye ti geyyiso ere
k’Almasi te.
36 Geŋ a-t’iide a ono ɗoŋ an riiṇe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Kono
ki kee Raa geŋ, kaye ɗuwo an ay di’n
tôwwo daayum. Kaye an ay di’n wolliyo
aa damɓami ki walɗutu†.»
37 Wo ɗe ti suldĩ ɗoŋ pay in aaniya geṇṇo
toŋ, kine in t’umɓe eego a jiire t’urzi yõde
wede inni giyye.
38-39 Eyye, nuŋ ni suune adda k’addó,
munɗa soo toŋ umbo in ti’n ɗekka ti geyy-
iso Raa te: ise in t’inda, ise in lekkiyo zeere,
ise maaleekiyagi, ise ɗoŋ doolo an d’ede
urzi ki dokkiyo wo an d’ede toogo, ise
suldĩ ɗoŋ aŋkeṇṇo, ise suldĩ ɗoŋ etto k’ita,
ise suldĩ ɗoŋ an d’ede toogo a kandaane,
ise suldĩ ɗoŋ ti ɗandĩ siiɗo, ise munɗa ti
doolo Raa y’ikkima toŋ maŋ. Geŋ munɗa
umbo wede a aana in ti’n ɗekka ti geyyiso
Raa, wede in iiɗĩba ita t’urzi Galmeegiŋ Isa
Almasi me.

9

Raa ti ɗoŋ yi biire

1 Ono ni rootiyo eŋ kane ɗerec, ni ki lo-
hito ye kono nuŋ ni lekkiyo kettiyo kaŋ soo
t’Almasi. Elkisadó ere ki suuniyo munɗa
eŋ beehiye eŋ ulsu gette, i ti dokkiyo Unde
Kamileṇ t’o di kaza ono ɗoŋ ni rootiyo
kane ɗẽrec.
2 Nuŋ o-t’ize sommagi dondoŋ wo addó
i n’aaɗumu daayum.
3 Ɗerec, aame i-t’ise maŋ, nuŋ batum
Raa yi ti’n duuɗo, n’a-leɗɗe t’Almasi
kono zemɓadó Yawudiyagi an d’utte, kane
ɗoŋzó a urzi tudde me.
4 Kane ɗoŋ k’Izirayel geŋ Raa y’anni
biire kono an t’ize iṇṇizí, y’an di gize toore
goolikadí, y’a-gittite taasuwa ti kane, y’an
d’ele oogiradí, y’an d’ele urzi an i-d’ottile,
y’an di ruute suldĩ ɗoŋ y’an t’ela,
5 wo kane an uɗɗo ti biza bumɓu
moŋgiɗagaŋ ɗoŋ sundaŋ t’a ĩile*. Wo
Almasi Raa yi biire a urzi tudde y’uɗɗo ti
biza bumɓu kane, yode wede t’ekki suldĩ
pay, geŋ in amma Raa ki daayum! Eyye.
6 Geŋ i-kaza ono ɗoŋ Raa yi ruute geŋ i
ki t’iŋgile ki bita ye, kono kane ɗoŋ ti biza
bumɓu k’Izirayel pay geŋ, kane pay ɗoŋ
Raa ɗoŋ ki kotto ye.
7 Raa yi di ruute a Ibirayim y’a t’oona
ita k’iṇṇi, ɗoŋ a t’isa iṇṇi Raa ki kotto.

* **8:31 8.31** ***Wee wee aasa adu ti kine in di’n ceera me:*** I-kaza a kine ɗoŋ ele addiŋ a Isa geŋ, a lekkiyadiŋ ette aduziŋ ede wo kane geŋ an k’aane an in ki ti’n ɗekke ye ti Raa me wo an in ki t’eegire ye k’ettiyo ki Moziko Raa te. † **8:36 8.36** Kun wollo adda mattup ki Soom 44.23. * **9:5 9.5** ***Moŋgiɗagaŋ ɗoŋ sundaŋ t’a ĩile:*** Kane geŋ Ibirayim, Isaaka, Yakup, wo iṇṇi Yakup kane koomat makumu sire.

Aame yi ruute iŋkino geŋ, yi ki ruute ti ita k'iŋ̃ŋ̃i k'Ibirayim pay ye, kono Raa yi ruute tĩ kaaga a Ibirayim, y'ede: «Geŋ t'ita k'iŋ̃ŋ̃i k'Isaaka ɗuwo an di'n waaka ita k'iŋ̃ŋ̃izá[†].»

8 Gẽŋ i-kaza iŋ̃ŋ̃i k'Ibirayim ɗoŋ an ehe a urzi tudde gẽŋ, kane pay iŋ̃ŋ̃i Raa ki kotto ye, ita k'iŋ̃ŋ̃i k'Ibirayim ki kotto kane ɗoŋ an ehe a-t'iĩde a ono ɗoŋ Raa yi ruute y'aasa.

9 Eŋ̃ŋ̃o ono ɗoŋ Raa yi ruute y'aasa me, y'ede: «Nuŋ konno ume kino sey geŋ n'a kimo di kee, wo aame ni kimo geŋ eddá Saara t'ulo a beytú ɓaa[‡].»

10 Wo geŋ̃ŋ̃o ɗaŋŋal ye, in elko soŋ a Rebeka todʼ t'ehe iŋ̃ŋ̃i rooŋo kuuli meegaŋ yoŋ mugiyiŋ Isaaka.

11-13 Kane iŋ̃ŋ̃i adda k'adde meedaŋ ɓotto geŋ, an k'ize munɗa k'ulsu ye, ki beehiye ye. Wo toŋ maŋ Raa yi di ruute a Isaaka, y'ede: «Wede goole y'a t'isa wede naabo ki leemadí ŋ̃eŋku[§].» Geŋ a-t'iide a ono an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Nuŋ Raa n'a giyye Yakup, wo Ezayu n'a ti y' liɗɗe[*].» Raa y'ize iŋkino kono munɗa wede yi dehu geŋ a t'ise. Yoŋ yi beeriyo ɗuwo aa addí i dehu, t'urzi naabadaŋ ye wo ɗe t'urzi yode Raa siidí i'ni waaku ɗuwo me.

14 Iŋkino maŋ kine in t'eese moo me? Raa geŋ y'isiyo munɗa wede ki diine ye ko? Aha, iŋkino ye!

15 Yoŋ yi ruute ti kaaga a Muusa, y'ede: «Ni-dʼise adde koɗuwo a wede tuuku ni dehu ni dʼise adde koɗuwo, wo n'a wolle sommagi ki wede tuuku ni dehu n'a wolle sommagi[†].»

16 Iŋkino maŋ kane suldî geŋ an ettiyo t'urzi munɗa wede ɗuwo an dehu ye, t'urzi toogadaŋ ye, wo ɗe an ettiyo t'urzi k'adde koɗuwo ki Raa siidí.

17 Geŋ iŋkino an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa ono ɗoŋ Raa yi ruute a Parahoŋ mozigo ki siiɗo Misir, y'ede: «Kee ni ki biire mozigo wo eedá n'a-ti t'ize zakidî miŋ, kono t'urzi kee ɗuwo an di suuna toogadó wo an di kazita sundó adda siiɗo pay[‡].»

18 Iŋkino maŋ Raa geŋ, a wede tuuku yi dehu yi-dʼise adde koɗuwo maŋ, yi-dʼisiyo, wo a wede tuuku yi dehu y'a y'ise eedí zakidî maŋ, yi di y'isiyo.

Raa geŋ yoŋ aakede wede k'aabuɗu

19 Wo ɗe suldî Raa yi ti'n isiyo iŋkino maŋ, koo wenɗa y'o di roote, y'a t'eese: «Ki moo me a ɗuwo yi dʼeesiyo an isiyo ulsu me? Ɗe wee wee a aane a-tooge a munɗa wede yi dehu y'aase me?»

20 Kee wedusu miŋ wee wee, k'a niike Raa me? Kunuŋ munɗa aabuɗu geŋ, y'aane yi roote koo a wede i y'iibiɗa, y'a t'eese: «Ki moo me ki n'iibiɗa kino me?»

21 Wede k'aabuɗu geŋ y'aane yi dʼaabiɗa munɗa wede aa addí i dehu ti lee wede luttiyo geŋ me. Ti lee wede yi lutte geŋ miŋ yi dʼaabiɗa ooko majjaanawa k'eliyo munɗa a ɗoŋ suma, wo soŋ yi dʼaabiɗa ooko ki naabo adda ɓoy ere daayum.

22 Iŋkino maŋ Raa y'a dihe y'an di kize kulkuwadí a ɗuwo wo an di suune toogadí. Geŋ̃ŋ̃o toŋ yoŋ yi di'n sarkiya t'omɓiŋ̃e, kane ɗoŋ îide kulkuwadí t'a ɗeege eedaŋ geŋ me, kane geŋ ki daggiya goppoŋ.

23 Wo ɗe a ɗoŋ oŋgo soŋ y'an dʼize adde koɗuwo, y'a dihe y'an di kize laale wede ɓaadaŋ ki daryikadí. Kane geŋ ɗoŋ Raa yi'n ikkima ki poone too an dʼetta ki daryikadí.

24 Kine toŋ adda, kine ɗoŋ Raa yi wiike t'adda diine ɗoŋ Yawudiyagi ɗaŋŋal ye, t'adda diine ɗoŋ Yawudiyagi ye pây.

25 Geŋ ɗerec ono ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga adda mattup ki nebi Oze, y'ede:

«Kane ɗoŋ ti poone ɗoŋzó ye geŋ, n'an di'n waaka ɗoŋzó.
Wo kane ɗoŋ ki geyyisadó ye geŋ, n'an di'n waaka ɗoŋ ki geyyisadó[§].

26 Wo a ume wede n'an di ruute, n'ede: "Kune ɗoŋzó ye" geŋ,
aŋgeŋ̃ŋ̃o batum an di'n waaka iŋ̃ŋ̃i Raa zeere[*].»

27 Nebi Ezayi toŋ y'a gizite a tukki ɗoŋ k'Izirayel, yi dʼeesiyo: «Ise ɗoŋ k'Izirayel kane ɓaadaŋ aa dolso a biza bar toŋ maŋ, i dʼutta ɗoŋ miibi ɗaŋŋal ti diinayaŋ me.

28 Ɗerec, ono ɗoŋ Galmeega Raa yi ruute geŋ, kesiko y'an isa pay a siiɗo me[†].»

29 Suldî geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ Ezayi y'a ruute ti kaaga, y'ede:

«Aame Galmeega Raa Goole k'arka geŋ, y'in ki guute ita k'iŋ̃ŋ̃i miibi ye maŋ,
aŋki in t'ize aakede ɗoŋ ki geeger Sodom, in di deeye aa ɗoŋ ki geeger Gomor Raa yi'n uute[‡].»

Ɗoŋ k'Izirayel an ti tuuge ki zaapu k'addaŋ a Raa

30 Iŋkino maŋ kine in t'eese moo me? Kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, an ki dehu an ki t'ise ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa ye toŋ, kane

---

† **9:7 9.7** Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12. ‡ **9:9 9.9** Kun wollo adda mattup ki Zenez 18.10. § **9:11-13 9.11-13** Kun wollo adda mattup ki Zenez 25.23. * **9:11-13 9.11-13** Kun wollo adda mattup ki Malasi 1.2-3. † **9:15 9.15** Kun wollo adda mattup ki Egzod 33.19. ‡ **9:17 9.17** Kun wollo adda mattup ki Egzod 9.16. § **9:25 9.25** Kun wollo adda Mattup ki Oze 2.25. * **9:26 9.26** Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1. † **9:28 9.28** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 10.22-23. ‡ **9:29 9.29** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 1.9.

Raa y’anni wulle ɗoŋ ki diine a ɗaanadí t’urzi zaapu k’adde a yode.
31 Wo ɗe kane ɗoŋ k’Izirayel an dehu
an t’ise ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa t’urzi
daaniya k’oogoro geŋ, an a biite a urzi
soorutu me.
32 An aa biite kono kane an ki dihe an
t’ise ɗoŋ ki diine a ɗaana Raa t’urzi zaapu
k’adde a yode ye, an elkiyo an t’isa t’urzi
naabadaŋ. Kane geŋ an di guhe ekki wede
aa mokkolo ere k’eliyo morkiye a ɗuwo.
33 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de:
«Kun wollo a geeger ki Siyoŋ gette, ni ziipe
wedusu aa mokkolo k’eliyo morkiye
a ɗuwo, mokkolo ere ki-t’oore.
Wo wede yi ziipa addí a yode maŋ, yi-ki
seeɗa sukiyagi ye§.»

10

Yawudiyagi ti ɗoŋ Yawudiyagi ye Galmeega miŋ soo

1 Zemƀa ki nuŋ, munɗa wede ni dehu
t’addó pay, wo ni tondiyo Raa kono kane
Yawudiyagi geŋ, Raa y’an di’n utte.
2 Ɗerec, nuŋ Pool eŋ ersadó ti wulle,
kane wehini a naabo ere an isiyo a urzi
Raa gette, wo ɗe naabo ere wehini gette
an isiyo daa suuniyo k’urzi wede ɗerec.
3 Kane urzi wede Raa yi-ti’n isiyo ɗuwo
ki diine a ɗaanadí geŋ itadí an ki y’ zuune
ye, wo an di dehu an di daane urzi wede
kane batum an ziipe. Iŋkino maŋ urzi
wede Raa yi-ti’n isiyo ɗuwo ki diine a
ɗaanadí geŋ, an d’iili.
4 Aame Almasi y’iido ki duniya geŋ,
oogoro Muusa y’a-ti t’ĩide a urzutú. Iŋkino
maŋ ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Almasi geŋ,
Raa y’anni wolliyo kane ɗoŋ ki diine a
ɗaanadí me.

Raa y’utta wede tuuku ele addí a Galmeega Isa

5 Yode Muusa batum toŋ y’a riiŋe ti
kaaga a urzi wede ɗuwo an t’ise ki diine a
ɗaana Raa t’urzi daaniya k’oogoro, y’ede:
«Wede y’a t’izira a urziyagi k’oogoro pay
geŋ̃ŋo maŋ, t’urzi geŋ y’a lekka*.»
6 Wo ɗe eŋ̃ŋo ono ɗoŋ mattup ki Raa ti
rootiyo a urzi wede ɗuwo Raa yi-ti’n isiyo
ɗoŋ ki diine a ɗaanadí t’urzi zaapu k’adde
a yode me, t’ede: «Kee adda k’addá k’elke
ye: Wee wee a kila ki kandaane me?» Geŋ
i-kaza ki ɗeegu k’Almasi me.
7 Wo soŋ kee k’elke ye: «Wee wee a etta
k’ume beyyagi ge lekkiyo me?» Geŋ i-kaza
ki koliyo k’Almasi ti diine ɗoŋ unto me.
8 Iŋkino maŋ eŋ̃ŋo ono ɗoŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa a urzi wede
ɗuwo yi-ti’n isiyo ki diine a ɗaanadí me:
«Ono Raa geŋ kane goppoŋ ti kee, a biza
wo adda k’addá†.» Kun ollo, eŋ ono ki
zaapu k’adde a Raa ay kazita a ɗuwo me.
9 Geŋ iŋkino aame ki ruuta kereŋ a
ɗaana ɗuwo Isa yoŋ Galmeega, wo k’umƀa
adda k’addá yoŋ Raa yi ti y’ bilɗe ti diine
ɗoŋ unto maŋ, Raa y’a k’utta.
10 Aame wede yi ziipa addí a Isa maŋ,
Raa y’a yi wolla yoŋ ki diine a ɗaanadí
me, wo aame wede ti bizí yi ruuta kereŋ
a ɗaana ɗuwo Isa yoŋ Galmeega maŋ, Raa
y’a y’utta.
11 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de: «Wede tuuku yi ziipe addí a
yode maŋ, yi-ki seeɗa sukiyagi ye‡.»
12 Iŋkino maŋ ise Yawudiyagi, ɗoŋ
Yawudiyagi ye toŋ, kane miŋ pay kaŋ soo,
Galmeegaŋ miŋ soo, y’an d’isiyo beehiyko
a kane ɗoŋ pay i waaku sundí.
13 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de: «Wede tuuku yi wiika suma
Galmeega Raa maŋ, y’a y’utta§.»
14 Wo ɗe kaŋ mummino an di waake
sundí daa ki an ki ziipe addaŋ a yode ye
me? Wo ɗe kaŋ mummino an di zaape
addaŋ a yode daa ki an k’illiga rabiladí
ye me? Wo ɗe kaŋ mummino an d’olliga
rabiladí daa ki wenɗa yi ki gizite ye maŋ?
15 Wo ɗe kaŋ mummino an di kizite
daa ki an k’igibe wenɗa ye maŋ? Eŋ
ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de: «Ɗuwo ulbaŋ uŋse aame
an wolliyo ɗoŋ kazita Rabila Majjaanawa
an’tiyo maŋ*.»
16 Wo ti diine kane ɗoŋ illiga geŋ, pay an
ki d’umƀe ye a Rabila Majjaanawa gette.
Geŋ ɗerec, nebi Ezayi y’a ruute ti kaaga,
y’ede: «Galmeega Raa, wee wee a umƀe a
ono ɗoŋ ay an gizite geŋ me†?»
17 Geŋ iŋkino wede y’a zaape addí a
Almasi t’urzi k’ollige rabila ere an gizite
gettiyo. Wo to rabila gettiŋ ono k’Almasi.
18 Iŋkino maŋ ni tondiyo n’ede, rabila
gettiŋ Yawudiyagi an ki t’illiga ye ko? Aha,
an t’illiga! Eŋ ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an’de:
«Golla ɗoŋ kazita gette ɗoŋ adda siiɗiyagi
pay an di t’illiga,
wo onamaŋ a-tiipe bini ita Raa‡.»

§ **9:33 9.33** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. * **10:5 10.5** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Galat 3.12. † **10:8 10.8** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.4; 30.12-14. ‡ **10:11 10.11** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § **10:13 10.13** Kun wollo adda mattup ki Zowel 3.5. * **10:15 10.15** ***Ɗoŋ kazita Rabila Majjaanawa:*** T’ono Girek an’de: zoŋ ki ɗoŋ i kazita Rabila Majjaanawa geŋ kane beehiye. Iŋkino zoŋ geŋ i-kaza ɗuwo. Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † **10:16 10.16** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.1. ‡ **10:18 10.18** Kun wollo adda mattup ki Soom 19.5.

19 Nuŋ ni tondiyo sey n’ede, ɗoŋ
k’Izirayel miŋ ono geŋ itadaŋ an ki’n
zuune ye ko? Wo eŋ ono ɗoŋ Raa yi ti’n
ruute too ti kaaga ti bize Muusa, y’ede:
«Kune ɗoŋzó n’un di’n isa kun di kolƀika
ti ɗoŋ kane ɗoŋzó ye.
N’un t’ela ooniso kun di kulkuwa ti ita
ɗuwo ɗoŋ elkisadaŋ umbo§.»
20 Wo nebi Ezayi y’a ruute ti kaaga daa
k’orgiso ono ɗoŋ Raa yi ruute, y’ede:
«Nuŋ a n’uune ɗoŋ i ki n’ dehu ye,
wo n’an di gize tuddó a kane ɗoŋ i ki n’
tondiyo munɗa ye.»
21 Wo ɗe Raa y’a ruute sey a tukki ɗoŋ
k’Izirayel, y’ede:
«Daayum n’alliya beezó ki tukki kane ɗoŋ
eedaŋ zakiɗì wo an o ti tuuge*.»

11

Ɗoŋ k’Izirayel Raa yi ki’n giigira ye

1 Iŋkino maŋ nuŋ ni tondiyo: Ɗoŋ
k’Izirayel geŋ Raa y’anni giigira ko? Aha,
ki kotto y’an ki’n giigira ye, kono nuŋ
batum miŋ ti siiɗo k’Izirayel, t’ita k’iŋ̃ŋ̃i
k’Ibirayim wo ti biza bumƀu Benzamen.
2 Raa ɗoŋzí ɗoŋ yi biire ti poone geŋ,
yi ki’n giigira ye. Ki kotto kun suune ono
ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa,
a ume wede Eli yi môolo yi sakiysa a Raa
kono k’olɗìko ki ɗoŋ k’Izirayel, y’ede:
3 «Galmeega Raa, nebiyagá’ŋ an ti’n îide
wo ume senɗìkagá an di gussite, a guute
miŋ nuŋ siidó, wo an dehu an aa di n’
t’îde*.»
4 Wo ɗe Raa yi di’n gime onamí y’ede
moo me? Yoŋ y’ede: «A nuŋ ni buuhe
kuuli dupu sarat an daaniya nuuno, kane
geŋ an ki dikke ye zibbanaŋ a ɗaana
raazaŋ Baal me†.»
5 Ki kine ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋ̃o toŋ iŋkino, i
guute ɗoŋ miibi Raa yi biire t’urzi beekadí
me.
6 Kane geŋ Raa yi’ni biire t’urzi beekadí,
t’urzi naabadaŋ ye. Wo ɗe aame yi’ni
biire t’urzi naabadaŋ maŋ, geŋ beeko Raa
gette tod’te beeko ye, kono an uune t’urzi
naabadaŋ.
7 Iŋkino kine in t’eese moo me? In t’eese
kane ɗoŋ k’Izirayel munɗa wede an dehu
geŋ an ki y’uune ye, wo ɗe kane ɗoŋ miibi
Raa yi biire geŋ an di y’uune. Wo kane
ɗoŋ uupe pay geŋ Raa y’an di’n ize addaŋ
zakiɗì.
8 Eŋ ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de:
«Raa y’an di’n ize tuusiyagi a urzi k’elkiso,
y’an t’ippe a edayaŋ kono an ki wolle ye,
wo kuwwagaŋ y’an di ŋiyye daŋkila kono
an ki d’olliga ye,
bini aŋki toŋ an lekkiyo iŋkino‡.»
9 Mozigo Dawut toŋ y’a ruute a ɗoŋ
k’olmiɗayí, y’ede:
«Omƀadaŋ ere an isiyo aa an ekkiyo ikka
a ɗuwo gette an aŋkilo, i t’iso aa
zelwe ki seɗɗuzaŋ,
an t’oore adda k’olɗìko, an t’oone daŋgay.
10 Geŋ Raa edayaŋ y’an t’appa kono an gi
di wolle ye,
y’anni dabiro kono an di lekke daayum
nukkiyo§.»
11 Iŋkino maŋ ni tondiyo sey, aame
ɗoŋ k’Izirayel an ele morkiye a urzi
Raa an t’iire geŋ, ki ɗaanadaŋ ko?
Aha, ki ɗaanadaŋ ye! Wo ɗe t’urzi
doopiɗadaŋ ere a urzi Raa gette, kane
ɗoŋ Yawudiyagi ye an d’uune urzi k’uttiyo.
Raa y’ize iŋkino kono a t’ooziga kolƀiso
ɗoŋ k’Izirayel.
12 T’urzi doopiɗe ki ɗoŋ k’Izirayel a urzi
Raa geŋ, ɗoŋ adda duniya pay an d’uune
beehiyko ere ƀaadaŋ ki Raa, wo t’urzi
solɗite ki ɗoŋ k’Izirayel a urzi Raa geŋ,
kane ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ an d’uune
beehiyko ere ƀaadaŋ ki Raa pay. Iŋkino a
onniyo ere kane Yawudiyagi pay an ti gimo
k’urzi k’uttiyo maŋ, beehiyko ere Raa y’an
isa gette ƀaadaŋ a ceera ki ɗoŋ oŋgo.

Uttiyo ki ɗoŋ Yawudiyagi ye

13 Aŋkeŋ onamó ni rootiyo eŋ a kune
ɗoŋ Yawudiyagi ye. Nuŋ wede zina k’Isa
yi n’igibo ki tukki ɗoŋ Yawudiyagi ye,
n’a kize naabo ere Raa y’o ele ette tod’te
meeda.
14 Iŋkino maŋ n’elkiyo koo t’urzi
naabadó ette, a t’ooziga kolƀiso ki
zemƀadó Yawudiyagi an di kimo ki tukki
Raa kono ɗoŋ miibi ti diinayaŋ an d’utta.
15 Aame Raa yi’n uuye ɗoŋ k’Izirayel
a kese geŋ, ɗoŋ duniya y’a ti’n gimo
an t’ukkiye ti yode. Iŋkino maŋ ɗoŋ
k’Izirayel yi ti’n wiika ki sirpadí sey maŋ,
geŋ aasa mummino? Ki kotto onniyo gette
a t’isa aa ɗoŋ i t’inda an ti bilɗe!
16 Aame mappa kun iiɗìba ki poone geŋ
kun i ele a Raa maŋ, wede pay a guute
geŋ miŋ ki yode pây*. Wo aame sondayi
k’undumu geŋ ki Raa maŋ, layɗayí geŋ
miŋ kane ki yode pây.
17 Yawudiyagi geŋ kane aakede undumu
ƀoy sundí olibiye layɗayí oŋgoŋ an di
ɗìkkite. Wo kee wede Yawudusu ye
geŋ, kee aakede undumu balɗa sundí

§ **10:19 10.19** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. * **10:21 10.21** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.1-2.
* **11:3 11.3** Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.10. † **11:4 11.4** Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 19.18.
‡ **11:8 11.8** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 29.3 wo Ezayi 6.10; 29.10. § **11:10 11.10** Kun wollo adda mattup ki Soom 69.23-24. * **11:16 11.16** Kun wollo adda mattup ki Nombire 15.19-21.

olibiye, an aa ki ti-k'iite a olɗe ki layɗayi
k'undumu ɓoy wede sundí olibiye geŋ̰ŋ̰o.
Wo aŋkeŋ kee toŋ k'ooɓo uɗu k'undumu
ɗoŋ aɗɗiya t'adda sondayzí geŋ̰ŋ̰o.
18 Kono kamo kee wede aakede layisa an
iite aatiya geŋ, ki kili tuddá ye a ɗaana
layɗayi ɗoŋ an di ɗikkite me. Wo kee
mummino ki-koliyo tuddá me? Ki too maŋ
sondayi an k'ooniyo toogo ti layɗayi ye, wo
ɗe layɗayi ooniyo toogo ti sondayi me.
19 Ki too maŋ k'a roote'ŋ: «Layɗayi geŋ
Raa yi ti'n ɗikkite kono a olɗe kane y'a-
t'iite nuuno.»
20 Geŋ ɗerec! Kane Raa yi ti'n ɗikkite
kono an ki ziipe addaŋ a yode ye. Wo kee'ŋ
ume geŋ ki y'uune kono ki ziipe addá a
yode. Iŋkino maŋ ki kili tuddá ye, ki too
maŋ k'a lekke t'orgiso a Raa.
21 Ni rootiyo iŋkino kono aame kane
Yawudiyagi ɗoŋ aakede layɗayi k'undumu
ɓoy toŋ Raa yi ki'n iili ye maŋ, geŋ kee toŋ
ki koona metike kono Raa yi ki k'oola ye
kay.
22 Ki suuno Raa geŋ yoŋ beehiye wo
wehini pây: Yoŋ wehini ti kane ɗoŋ i t'iire,
wo beehiye ti kee aame ki lekkiyo daayum
adda beehiykadí ɗo, para maŋ kee toŋ
t'umayá Raa y'a ki ti ɗekka mendá kay.
23 Wo aame onniyo soo kane Yawudiyagi
geŋ an ti gima lekkiyadaŋ wo an ziipa
addaŋ a Isa maŋ, Raa y'a-ti'n t'aata
ekk'undumzaŋ wede ti poone, kono
yoŋ i-d'ede toogo y'a-ti'n t'aate ti doolo
ekk'undumzaŋ sey.
24 Ɗerec, kee wede Yawudusu ye geŋ,
kee'ŋ aakede layisa k'undumu ɓalɗa sundí
olibiye ere Raa yi ti ɗikke wo y'a-t'iite a
olɗe ki layisa k'undumu ɓoy, para maŋ kee
umayá ye. Wo ki Yawudiyagi i-k'ooŋ̰e ye
a jiire sey kane aakede layɗayi k'undumu
wede ki ɓoy geŋ, Raa y'aana y'a ti'n t'aata
ekk'undumzaŋ wede y'anni ɗikkite.

Uttiyo ki ɗoŋ k'Izirayel

25 Zemɓa ki nuŋ, ni dehu kun di y' suune
munɗa wede ombiɗe ki Raa me, kono
kun ki d'elke adda k'adduguŋ kune ɗoŋ
suuniyo k'ono ye: Ɗoŋ k'Izirayel oŋgoŋ,
an di lekka addaŋ daayum zakiɗi ti Raa,
bini kane ɗoŋ pay Yawudiyagi ye Raa yi
biire geŋ an t'oona uttiyo.
26 Wo geŋ a t'isa iŋkino ɗoo miŋ, saŋ ɗoŋ
k'Izirayel pay Raa y'an di'n utta kollo, geŋ
a-t'etta a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:
«Wede i d'aɗɗiya ɗuwo t'adda k'olɗiko
geŋ y'a etto ti geeger Siyoŋ,
y'iido'ŋ y'a-booya olɗiko k'ita k'iŋ̰ŋ̰i
Yakup.
27 Kun ollo gettiyo taasuwadó ere ni ketta
ti kane,
a onniyo ere n'an ɓooya olɗikadaŋ te[†].»
28 Kane Yawudiyagi geŋ an di-tuuge
k'amɓu a Rabila Majjaanawa k'Isa te,
iŋkino an t'ize adu ki Raa, wo geŋ a kune
ɗoŋ Yawudiyagi ye un t'ize beehiye. Wo
ki too maŋ kane geŋ Raa yi'ni biire kono
an t'ise ɗoŋzí, kane daayum yi'ni giyye
kono a taasuwa ere yi gitte ti kaaga ti
moŋgiɗagaŋ.
29 Ki kotto munɗa wede Raa y'eliyo geŋ
yi ki ti y' seeɗa sey ye baa, wo kane ɗoŋ yi
wiike geŋ bizí yi ki y' kama ye.
30 Ti kaaga kune ɗoŋ Yawudiyagi ye
kun di tuuge ono Raa kun k'illiga ye,
wo aŋkeŋ̰ŋ̰o Raa y'un d'ize adde koɗuwo
kono Yawudiyagi an di-tuuge k'ollige
k'onamí me.
31 Geŋ ki kane Yawudiyagi toŋ iŋkino,
aŋkeŋ̰ŋ̰o an ti tuuge k'ollige k'ono Raa me,
tiŋ geŋ kune ɗoŋ Yawudiyagi ye Raa y'un
d'ize adde koɗuwo. Iŋkino maŋ aŋkeŋ̰ŋ̰o
kane toŋ Raa y'an d'isiyo adde koɗuwo
kay.
32 Ɗerec, Raa geŋ y'a ize a ɗuwo pay
an di-tooge k'ollige k'onamí. Y'ize iŋkino
kono y'an d'ise adde koɗuwo a ɗuwo pay.
33 Ki kotto maŋ, wee wee a aane a-
d'ooze laale ki Raa me! Suuniyo k'onamí
ti elkisadí gette, kane a jiire sulɗi pay!
Wenɗa soo toŋ umbo a aane a suune ita
k'ono ɗoŋ Raa yi dehu y'aase munɗa me!
Wo wee wee a aane a suune naabo ere Raa
yi dehu y'aase te!
34 Geŋ ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:
«Wee wee i zuune elkiso Galmeega Raa te?
Wee wee i eele kooke me?
35 Wee wee ki poone i-eele munɗa a Raa,
kono saŋ yi di y' kima me[‡]?»
36 Sulɗi pay geŋ ikkima yode Raa, kane
pay an d'ôhire a umayaŋ t'urzi yode wo
kane'ŋ pay ki yode. Geŋ tamma ti koona a
yode Raa ki daayum! Eyye.

12

Lekkiyo ere aware a urzi k'Almasi

1 Zemɓa ki nuŋ, kun wollo Raa y'ize
adde koɗuwo a kine, iŋkino maŋ a sulɗi
pay geŋ n'un d'eelo kooke kono kune
batum kun di t'ele tuddguŋ a Raa, aa
seɗeke zeere, ooyiso kese a yode, ulbí i-
d'ise uŋse. Geŋ̰ŋ̰o urzi wede ki kotto kun
d'ise k'ottilso a Raa me.
2 Kun daane lekkiyo ere ki ɗoŋ duniya
aŋkeŋ̰ŋ̰o ye, wo ki too maŋ kun i d'ooli
urzi a Raa y'un ti'n kima, y'isa iŋkino
t'urzi k'elkiso ere aware y'un eliyo. Iŋkino

† **11:27 11.27** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.20-21. Zop 41.3.

‡ **11:35 11.35** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13 wo

maŋ kun di suuna munɗa wede Raa yi dehu: munɗa wede beehiye, munɗa wede ulbí i-dʼise uŋse, wo munɗa wede i-kʼede baatiya ye.

3 Nuŋ Raa yʼo ele beekadí, iŋkino maŋ a wede tuuku ti diinaguŋ ni di roote, nʼa tʼeese: Yi kili tuddí yʼelke yoŋ yi jiire ye, ki too maŋ yoŋ ṇeŋku, wo yʼelko a yode batum ki kotto yoŋ a ume too me? Wo wede tuuku yʼise iŋkino geŋ, yʼiso a toogo kʼurzi zaapu kʼaddí ere Raa yi ele ele.

4 Wede geŋ tuddí tiŋ soo wo mokiyagutú ɓaadaŋ, kane pay geŋ wede tuuku toŋ ti naabadí naabadí.

5 Geŋ iŋkino kay, kine ɓaadaŋ toŋ a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo tʼAlmasi, kine aa tudde soo. Kine pay kettiyo kaŋ soo aa mokiyagi ɗoŋ ki tudde, wo wede tuuku toŋ ti naabadí naabadí.

6 Wo kine in uune sulɗi ɗoŋ Unde Kamileṇ tiʼn ele in di naabe eego, tʼurzi beeko Raa wede tuuku toŋ yi dʼuune munɗa siidí siidí aa Raa yi dehu. A wede soŋ ki rootiyto kʼono ɗoŋ Raa yʼagisa maŋ, yiʼni rooto a-tʼette a urzi zaapu kʼadde ki kine pay.

7 A wede soŋ ki noogiyo ɗuwo maŋ, yʼanni noogo. A wede soŋ ki dooyiso ɗuwo maŋ, yʼanni dooyo.

8 A wede soŋ kʼeliyo kooke a ɗuwo maŋ, yʼan elo. A wede soŋ kʼeliyo sulɗi a ɗuwo maŋ, yʼan elo ti mozuwo. A wede soŋ ki dokkiyo ɗuwo maŋ, yʼanni dʼokko a urzutú. A wede soŋ kʼisiyo kʼadde koɗuwo a ɗuwo maŋ, yʼan iso ti uŋsuwo.

9 Kun geyyo tuddguŋ tʼadde soo. Munɗa ulsu kun yʼazzar kun ti leɗɗo, wo kun sooɗo zakiɗi kʼisiyo munɗa wede beehiye.

10 Kun geyyo tuddguŋ tʼadde soo aakede zemɓa, wede tuuku toŋ yi tʼiso ki poone a urzi kʼottilso ti tuddguŋ me.

11 Kun sooɗo zakiɗi a urzi Galmeega me. Kun tʼise ɗoŋ golguwo ye, kun naabo a Galmeega tʼadde soo.

12 Kune ulbuguŋ un iso uŋse a munɗa wede kun zaapu elkisaguŋ eego. Aame kune adda dabar toŋ, kun omɓoṇ, wo kun sooɗo zakiɗi bini ɗaŋgu a urzi tondiyo Raa me.

13 Ɗoŋ ki Raa ɗoŋ i dehu ki noogiyadaŋ geŋ, kunʼni noogo, wo ɗuwo kunʼni sooɗo daayum bey sire.

14 Kun tondo Raa yʼan di zaape beeko a ɗoŋ unni dabirsa, kun an zaapo beeko, kunʼni duuɗe ye.

15 Kun iso uŋsuwo ti kane ɗoŋ adda kʼuŋsuwo, kun ôolo ti kane ɗoŋ i môolo.

16 Kun lekko tʼollige kʼono tudduguŋ. Kun oyyo naabo ere tuuku toŋ kun ti tʼiso, ise ṇeŋko too maŋ. Kun elke kune ɗoŋ suuniyo kʼono ye.

17 Aame bakadá yʼa ize ulsu maŋ, ki ti-kime ti ulsuko ye. Adda kʼadduguŋ kun deho munɗa wede kʼisiyo beehiye a eda ɗuwo pay.

18 Aame urzi ede wo kun aane maŋ, kun lekko ti toose ti ɗuwo pay.

19 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, munɗa wede ulsu ɗuwo an un isiyo geŋ, an ti yʼ dooze kune batum ye, kun oolo kulkuwo Raa tʼa ɗeege a eedaŋ. Ɗerec, ono eŋ i ruute Galmeega Raa, aa an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, anʼde: «Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede tuuku toŋ daŋgayadí i-ti tʼela nuuno a munɗa wede yʼize me*.»

20 Wo ɗe soŋ anʼde: «Aame aduzá geŋ yoŋ mosogo maŋ, omɓo ki eelo, aame yoŋ ôrme maŋ, ahu ki eelo, kono aame kʼiza iŋkino maŋ, aakede ki ziki riɗiɗi kʼuwwo ki tʼiɓi eedí, geŋ yi seeɗa sukiyagi†.»

21 Ki oola urzi a oldiko ti ceera eedá ye, wo ɗe ki ti ceero tʼisiyo beehiyko.

13

Ki koliyo ye tʼekki deero kʼakuuma me

1 Wede tuuku toŋ yi kili ye tʼekki deero kʼakuuma ɗoŋ an dʼede urzi ki dokkiyo me, kono urzi wede ki dokkiyo geŋ an ele Raa, wo kane ɗoŋ i naabiya a urzi geŋ iʼni zippe yode.

2 Iŋkino wede yi takirsa ti deero kʼakuuma geŋ, yi takirsa a munɗa wede Raa yi dehu. Ɗoŋ i takirsa ti kane geŋ, kane batum an waaku booro tʼa ɗeege a eedaŋ.

3 Kane ɗoŋ isiyo beehiyko an kʼede orgiso ye a deero ɗoŋ booro me, wo ɗe a orgiɗe kane ɗoŋ isiyo ulsu. Kuneʼŋ kun dehu kun an ki dʼorgiɗe a deero kʼakuuma ye maŋ, kun iso beehiye kono an un diʼn tʼimma.

4 Ɗerec, deero kʼakuuma geŋ kane ɗuwo ɗoŋ i naabiya ki Raa, an unni zaapu a urzi kono kun dʼise beehiye. Wo ɗe aame kun isiyo ulsu maŋ, kun an orgiɗo, kono kane geŋ an dʼede toogo ɗuwo an tiʼn tʼele daŋgay, wo geŋ ki bita ye. Aame an isiyo iŋkino geŋ an naabiya ki Raa, an kaza kulkuwo Raa a tukki ɗoŋ isiyo sulɗi ɗoŋ ulpi.

5 Kono kamo i dehu in ki kili ye tʼekki deero kʼakuuma me. In ise iŋkino kono in tʼalɗa ti daŋgay ɗaŋŋal ye, wo ɗe soŋ elkisadiŋ ere in di suuniyo munɗa eŋ

* **12:19 12.19** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. † **12:20 12.20** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 25.21-22.

beehiye eŋ ulsu gettiyo t’in kaza urzi geŋ yoŋ beehiye.
6 Geŋ kono k’iŋkino kun eliyo jibaaye me, kono ɗoŋ i seɗɗu jibaaye’ŋ naabo gette an t’ele Raa an di naabe ki diine a urzutú.
7 A wede tuuku toŋ munɗa wede i dehu kun i di t’ele geŋ, kun i elo: ise jibaaye, patanti ki suldî, ottilso wo eliyo suma, a wede tuuku toŋ kun i elo munɗa wede i dehu kun i di t’ele me.

Geyyiso tudde

8 See ki wenɗa oppa egguŋ ye, aa gooto a egguŋ see wede ki geyyiso tudde ɗaŋŋal. Wede yi geyyiso ɗuwo geŋ, y’a t’izire pay ekk’oogoro Muusa te.
9 Ki kotto urziyagi k’oogoro an rootiyo, an’de: «Ki moone t’ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki tôwwo wedusu mirsi ulu, k’oogire ulu, ki zaapu k’adde a munɗa wede ulu*.» Kane urziyagi eñño ti ɗoŋ oŋgo pay geŋ miŋ, a-t’iide miñ a urzi k’oogoro soo, wede y’ede: «Ki geyyo bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.»
10 Wede i-ɗ’ede geyyiso geŋ yi k’ise ulsuko a bakadí ye. Iŋkino maŋ wede i-ɗ’ede geyyiso geŋ oogoro Muusa pay y’a ti ɗîŋge.

Kun t’okkoŋ tuddguŋ

11 Kun koona mentikagi a ono ɗoŋ kun illiga kono kun suune aŋkeñño kine a ume muno me. Peeɗo t’îide kun t’onno ti moone me. Aŋkeñño uttiyo ere Raa y’in di’n utta in t’aɗɗa t’adda duniya ette, tod’te goppoŋ a jiire ti kine me, ti onniyo ere in ziipe addiŋ a Isa geŋ me.
12 Diɗɗo t’eŋgilso, ume yi t’ompilso. Iŋkino maŋ naabo ere olɗo in isiyo adda zimolo gette in di sebbo daariŋ, wo in t’osso suldî k’arka ɗoŋ ki toore Raa.
13 In oziro ki diine aakede ɗoŋ i sooru a oññu. In ti leɗɗo ti suldî ɗoŋ aakede: soɓîto ti omɓito i-t’eliyo isiyo suldî ɗoŋ kaca kaca a ceere eediŋ, ti suldî ɗoŋ ulpi tudde ti dehu, ti boliyo, wo ti ono k’ulpi ti kolɓisito me.
14 Wo ɗe kun t’osso suldî ɗoŋ pay Galmeegiŋ Isa Almasi y’in elo, kun i ooli urzi a tuddguŋ ye kun ɗ’ise suldî ɗoŋ ulpi aa tod’ ti dehu me.

14

Ki ɗekke booro ekki leemadá ye

1 Wede toogadí baata a urzi zaapu k’adde a Isa’ŋ kun yi sooɗo bey sire, kun yi niike ye a munɗa wede y’elkiyo beehiye geŋ me.
2 Aakede wede i-dirse a urzi zaapu k’addí a Isa’ŋ y’aane y’a oomi suldî pay, wo ɗe wede toogadí baata a urzi zaapu k’addí a Isa’ŋ y’a oomi puutagi ɗaŋŋal.
3 Wede y’omɓo suldî pay geŋ y’a ki ti y’ t’iɗɗa ye wede aaɗumu sey me, wo wede yi k’aaɗumu sey ye geŋ, yi ki ɗekke booro ye ekki wede omɓo suldî pay me, kono yode toŋ Raa yi y’ ziiɗa bey sire kay.
4 Kee wee wee ki ɗekkiyo booro ekki wede naabo ki wede doolo me? Y’aa seeɗu zakiɗî koo, y’aa ki seeɗu ye koo, geŋ a wolle galmeegí. Wo yoŋ y’a-seeɗa zakiɗî, kono Galmeega i-ɗ’ede toogo ki noogiyadí.
5 Wede soŋ y’elkiyo onniytagi oŋgo an jiire eebaŋ*, wo ki wede soŋ y’elkiyo kane onniytagi pay miŋ kaŋ soo. I dehu wede tuuku toŋ y’a oyye adda k’addí munɗa wede y’elkiyo geŋ beehiye.
6 Wede y’elkiyo onniytagi oŋgo an jiire eebaŋ geŋ, y’isiyo iŋkino kono yi eliyo suma a Galmeega. Wede y’omɓo suldî pay geŋ, y’isiyo iŋkino kono yi eliyo suma a Galmeega, kono yi rootiyo koɗuwo a Raa kono k’omɓo gette. Wede yi k’omɓo suldî oŋgo ye geŋ, y’isiyo iŋkino kono yi eliyo suma a Galmeega, kono yode toŋ yi rootiyo koɗuwo a Raa kono k’omɓo gette.
7 Iŋkino maŋ ti diinayiŋ wenɗa soo toŋ umbo y’a lekke ti siidí me, wo wenɗa soo toŋ umbo y’a t’inda ti siidí me.
8 Aame kine in lekkiyo zeere maŋ, in lekkiyo t’urzi Galmeega, wo aame in unto maŋ, in unto t’urzi Galmeega. Iŋkino maŋ ise in lekkiyo zeere, ise in ti t’inda toŋ, kine ki Galmeega.
9 Ɗerec, Almasi y’a inda wo y’a bilɗe ti diine ɗoŋ unto, kono y’a t’ise Galmee’ki ɗoŋ unto wo ki ɗoŋ zeere.
10 Wo ɗe kee ki moo me ki ɗekkiyo booro ekki leemadá me? Wo ki moo me kee ki ti y’oɗɗe leemadá me? Ki kotto kine pay miŋ in etta k’ume booro Raa y’a ɗekkey booro a eediŋ.
11 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Nuŋ Galmeega Raa zeere n’a-ti nâame ti tuddó: kane ɗuwo pay an dikka a ɗaanadó wo kane pay an t’imma nuŋ Raa†.»
12 Iŋkino maŋ wede tuuku toŋ ti diinayiŋ y’a t’îdey taaya a ɗaana Raa a suldî ɗoŋ pay y’ize.

Leemadá ki ti y’ t’ele adda k’oldîko ye

* **13:9 13.9** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13-15,17. † **13:9 13.9** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

* **14:5 14.5** ***Onniytagi oŋgo an jiire eebaŋ:*** I-kaza ɗuwo oŋgo an i wolliyo onniytagi oŋgo an jiire eebaŋ, aakede onniytagi tarnaape Yawudiyagi. Wo di kine toŋ onniytagi ki oholo wo onniytagi k’aagulu tere geŋ, ɗuwo oŋgo an wolliyo aa an jiire eebaŋ. † **14:11 14.11** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 45.23.

13 Iŋkino maŋ in oolo ki ɗekkiyo booro ti
tuddiŋ me. Wo ɗe ki too maŋ kun ti wollo
munɗa wede kun isiyo geŋ, i-t'isa mokkolo
morkiye a leema yi t'oora adda k'olɗiko
ye.
14 Ɗerec, nuŋ Galmeega Isa y'o ti gize ni
suune adda k'addó, munɗa wede ganigi ti
siidí a ɗaana Raa umbo, wo aame wede
y'elkiyo munɗa eŋ a ɗaana Raa ganigi
maŋ, geŋ miŋ munɗa geŋ a yode i-t'ize
ganigi a ɗaana Raa me.
15 Aame t'urzi munɗa wede kee k'omɓo
geŋ i-t'isa ulsu a leemadá maŋ, geŋ i-
kaza ki ki sooru a urzi geyyiso ye. Kono
k'omɓo ɗaŋŋal geŋ, i ki dehu leemadá
wede Almasi y'inda kono yode'ŋ k'a ki y'
dagge ye.
16 Munɗa wede kun elkiyo a kune bee-
hiye geŋ, a ɗoŋ oŋgoŋ an ki-t'ise urzi an
ki di roote munɗa geŋ ulsu ye.
17 Ɗerec, lekkiyadiŋ ere a Moziko Raa,
tod'te a urzi k'omɓito ti soɓito ye, wo
ɗe tod'te lekkiyo ere ki diine, ti toose
wo ti uŋsuwo, kane geŋ sulɗi ɗoŋ Unde
Kamileŋ t'in ele.
18 Wede i naabiya k'Almasi iŋkino geŋ,
Raa ulbí uŋse ti yode me wo ɗuwo toŋ an
yi wolliyo yoŋ beehiye.
19 Iŋkino maŋ in deho munɗa wede in
t'ela toose ti ɗuwo pay, wo in di t'ihira kaŋ
soo a urzi zaapu k'addiŋ a Isa.
20 Kono k'omɓo ɗaŋŋal geŋ, naabo Raa
ki ti latte ye. Ɗerec, omɓo tuuku toŋ
tod'te kamileŋ a ɗaana Raa me, wo ɗe
aame t'urzi munɗa wede kee k'omɓo geŋ
ɗoŋ oŋgoŋ an t'etta adda k'olɗiko maŋ,
beehiye ye, k'oolo.
21 Beehiye'ŋ, sulɗi ɗoŋ pay i t'eliyo
leema adda k'olɗiko geŋ kun oolo, ise
aaɗumu sey, ise soɓo toote‡, ise munɗa
tuuku toŋ maŋ.
22 Munɗa wede k'elkiyo a kee beehiye a
urzi zaapu k'addá a Isa geŋ, ki y' booho
adda k'addá i y' suune kee ti Raa. Uŋsuwo
a wede addí i ki ɗekkiyo booro ye a munɗa
wede y'ilke beehiye geŋ me.
23 Wo ɗe wede y'omɓo wo i-d'ede niiku
adda k'addí maŋ, yoŋ geŋ booro Raa ti y'
ziiɗa, kono munɗa wede y'isiyo geŋ a ki
t'iide ye a munɗa wede y'elkiyo beehiye a
ɗaana Raa me. Wo ɗerec, sulɗi ɗoŋ pay in
isiyo wo a ki t'ettiyo ye a munɗa wede in
elkiyo beehiye a ɗaana Raa geŋ, olɗiko.

15

Sarkiya zemɓa ɗoŋ toogadaŋ baata

1 Kine ɗoŋ i-dirse a urzi zaapu k'adde a
Isa geŋ, i dehu in di'n sarke zemɓa ɗoŋ
toogadaŋ baata a urzi zaapu k'adde geŋ
me. Kine in gi di dehe munɗa wede ulbiŋ
in d'ise uŋse ɗaŋŋal ye.
2 I dehu wede tuuku toŋ ti diinayiŋ yi
deho isiyo ki munɗa wede bakadí ulbí
i-d'ise uŋse ki beehiyko yode, kono y'a
t'ihira a urzi k'eliyo k'adde a Isa.
3 Ɗerec, Almasi geŋ yi ki dihe munɗa
wede ulbí i-d'ise uŋse a yode ɗaŋŋal ye.
Wo ɗe geŋ, aa ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa, an'de: «Kalɗita ere
ɗuwo an gilɗite kee Raa gette o-t'iire
eedó*.»
4 Ɗerec, munɗa wede an riiŋe pay ti
kaaga adda mattup ki Raa geŋ, an yi riiŋe
kono in di'n dooye. Iŋkino maŋ t'urzi
k'ono eŋ in d'ooniyo kooke wo in di seeɗa
zakiɗi, kono in di zaapu elkisadiŋ a Raa.
5 Nuŋ ni tondiyo Raa wede in d'eliyo
kooke wo toogo in di seeɗa zakiɗi geŋ,
y'un ti'n iso ɗoŋ onamguŋ i-t'ette kaŋ soo.
Geŋ munɗa wede Isa Almasi yi dehu.
6 Iŋkino geŋ kune pay t'adde soo wo aa
ti golla wede soo, kun di t'imme Raa Meeki
Galmeegiŋ Isa Almasi.

Rabila Majjaanawa a ɗuwo pay

7 Iŋkino maŋ, zemɓa'ŋ kun'ni sooɗo bey
sire, aakede Almasi y'unni ziiɗa. Kun iso
iŋkino kono a t'ele tamma a Raa.
8 Geŋ n'un di rooto ki kotto, Raa yoŋ
yi seeɗu zakiɗi a munɗa wede yi ruute
y'aasa me. Kono kamo Almasi geŋ y'iido'ŋ
y'a t'ize wede naabo ki Yawudiyagi, kono
y'a-ti ɗaŋge sulɗi ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga
y'aasa a moŋgiɗagaŋ.
9 Wo soŋ ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ, an di
t'imme Raa kono y'an ize adde koɗuwo,
geŋ aa ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de: «Kono kamo nuŋ n'a
ki t'imma adda diine ɗoŋ Yawudiyagi ye,
wo n'a ôora ti sundá a di t'ela suma†.»
10 Wo soŋ an di ruute sey, an'de: «Kune
ɗoŋ Yawudiyagi ye kun iso uŋsuwo ti kane
ɗoŋ ki Raa‡.»
11 Wo soŋ an'de: «Kune ɗoŋ pay
Yawudiyagi ye kun amma Galmeega Raa,
kune ita ɗuwo pay kun y'amma§.»
12 Nebi Ezayi toŋ y'a ruute, y'ede: «I
d'aɗɗa wede t'ita k'iŋ̃ni Zeese*, yoŋ y'iido
y'a dokka kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, wo
kane geŋ an di zaapa elkisadaŋ a yode†.»

‡ **14:21 14.21** ***Toote:*** Toote wede adda mattup ette, yoŋ toote wede an isiyo iŋ̃ni biŋ, a siiɗadaŋ ti kaaga geŋ, ɗuwo pay an soɓo wo aame a leema i t'ise mokkolo morkiye maŋ, ulu ki siɓe ye. * **15:3 15.3** Kun wollo adda mattup ki Soom 69.10. † **15:9 15.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 18.50. ‡ **15:10 15.10** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.43. § **15:11 15.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 117.1. * **15:12 15.12** ***Zeese:*** Geŋ yoŋ meeki mozigo Dawut, wo Almasi Raa yi biire geŋ y'uɗɗo ti biza bumɓu Dawut. † **15:12 15.12** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.10.

13 Nuŋ ni tondiyo Raa wede eliyo toogo
kun di zaapu elkisaguŋ a yode geŋ, y'un
ti'n ôono ti uŋsuwo wo ti toose a urzi
zaapu k'adduguŋ a Isa. Iŋkino maŋ kun
zaapo elkisaguŋ daayum a yode t'urzi
toogo k'Unde Kamileṇ.

Pool yi rootiyo a urzi naabadí

14 Zemɓa ki nuŋ, ni suune adda k'addó
kune batum kun dehu daayum kun d'ise
munɗa wede beehiye. Sulɗi ɗoŋ i dehu
kun di'n suune geŋ, kun'ni suune pay, wo
kun aane wede tuuku toŋ bakadí y'a-ti y'
zaape urzi urzi.
15 Ki too maŋ ki sulɗi ɗoŋ oŋgoŋ adda
mattup ette, n'un irba daa k'orgiso, kono
un ki danɗe ye a munɗa wede an unni
duuye me. Ni riiŋe iŋkino kono Raa y'o
ele beekadí,
16 n'a t'ize wede naabo k'Isa Almasi ki
kane ɗoŋ Yawudiyagi ye. N'a iili tuddó pay
a naabo ki kazita Rabila Majjaanawa ki
Raa, kono kane ɗoŋ Yawudiyagi ye an t'ise
aakede seɗeke ere Raa ulbí i-d'ise uŋse,
ooyiso kese a yode t'urzi k'Unde Kamileṇ.
17 Iŋkino maŋ, a lekkiyadó ere kettiyo
kaŋ soo t'Isa Almasi gette, nuŋ ulbó uŋse
a naabo ere n'isiyo ki Raa te.
18 Ise o d'ede ono ki rootiyo toŋ ni k'aane
ni ki roote ye, wo aame ni roote maŋ, n'a
roote a munɗa wede Almasi y'ize t'urzi
nuuno ɗaŋŋal, kono n'a ti'n waako kane
ɗoŋ Yawudiyagi ye an d'olliga ono Raa wo
an d'ozire eego. Y'ize iŋkino t'urzi k'ono
ɗoŋ ni gizite wo t'urzi sulɗi ɗoŋ n'ize,
19 t'urzi toogo sulɗi k'armika i-kaza Raa
toogo, t'urzi sulɗi ɗoŋ i ceeriyo eego, wo
t'urzi toogo k'Unde Kamileṇ. Geŋ iŋkino
Rabila Majjaanawa k'Almasi n'a-gizite a
omagi pay, iise ti Zeruzalem bini n'a iiney
siiɗo k'Iliri.
20 Wo ɗe munɗa wede ni dihe, n'a kizite
Rabila Majjaanawa a omagi ɗoŋ ɗuwo an
k'illiga suma k'Almasi ye ɓotto, kono a
naabadó ere ki kazita k'ono ette, n'a ki
kizite a ume wede wedusu doolo yi gizite
ye.
21 N'ize iŋkino a-t'ette a ono ɗoŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «A
kane ɗoŋ an an ki ruute munɗa a tukki
yode ye geŋ, an di y' wolla, wo a kane ɗoŋ
i-k'illiga ɗuwo an ki tôwwo taaya a tukki
yode ye geŋ, ita k'ono an di'n suuna‡.»

Pool yi dehu y'etta Room

22 Geŋ munɗa wede taŋ ɓaadaŋ a-
n'iigire n'a ette di kune me.
23 Wo ɗe aŋkeṇṇo, nuŋ naabadó n'a ti
ɗiŋge adda siiɗiyagi eŋ me. Îide ozzinagi
ɓaadaŋ nuŋ mosogo kune, wo n'a dihe n'a
ette n'un ti'n wollo,
24 wo n'etta di kune aame n'amɓa ki
siiɗo k'Espaṇ. Nuŋ n'elkiyo ni-t'âhiney
n'un ti'n wolley, n'a lekkey onniyto miibi
ti kune wo mosogo ki kune t'a ɗiigey
booloŋ maŋ, ni t'ooney zaaɗa ɗoo miŋ, n'a
iŋgiley kollo.
25 Wo ɗe aŋkeṇṇo n'amɓe ki Zeruzalem
a naabo ere ki noogiyo ɗoŋ ki Raa ɗoŋ a
ummey.
26 Ni dehu kun di suune zemɓa ɗoŋ i
ziipe addaŋ a Isa a siiɗo Maseduwan ti
Akayi geŋ, an dihe t'uŋsuwo aggadaŋ an
d'ele a kane ɗoŋ ki Raa ɗoŋ an k'ede
munɗa ye a Zeruzalem.
27 Naabo ere ki tussiyo gette i dihe kane
batum, wo ki kotto geŋ munɗa wede an
an t'ele. Kane Yawudiyagi ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa geŋ an di dikkiɗa maaladaŋ
ere a urzi k'Unde Raa gette ti kane ɗoŋ
Yawudiyagi ye kaŋ soo, iŋkino maŋ kane
ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ maaladaŋ an di
dokkiɗa ti kane kay.
28 Aame naabo tussiyo a ti ɗiŋgey wo
soŋko ere an tusse gette n'an eley a beezaŋ
maŋ, n'a eŋgiley ki siiɗo k'Espaṇ ni-
t'âhiney ti di kune.
29 Wo nuŋ ni suune, aame n'etta di kune
geŋ n'etta ti beeko ere pay k'Almasi a eedó.
30 Wo ɗe zemɓa ki nuŋ, eṇṇo munɗa
wede n'un t'eele kooke me t'urzi
Galmeegiŋ Isa Almasi wo t'urzi geyyiso
ere Unde Kamileṇ t'in eliyo: Kun ɗeyyo ti
nuuno kaŋ soo adda tondiyaguŋ ere kun
tondiyo Raa kono nuŋ gette.
31 Kun tondo Raa kono n'a t'alɗey ti bey
ɗoŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye a siiɗo Ziide,
wo soŋ munɗa wede n'amɓa a beezó ki
noogiyo ɗoŋ ki Raa a Zeruzalem geŋ, an
di y' seeɗey bey sire.
32 Iŋkino n'a aaney ti uŋsuwo ɓaadaŋ
di kune me, aame Raa yi dihey maŋ, n'a-
puukey booloŋ ti kune.
33 Geŋ Raa wede i d'eliyo toose yi koona
ti kune pay! Eyye.

16

Toose ki Pool

1 Nuŋ n'un di rooto a urzi teemadiŋ
sundutú Peebe, tod'te diyakones t'a seeɗu
zakiɗi a naabatú ere a diine ɗoŋ ogiyso ti
suma k'Isa a geeger Saŋkire.
2 Kun ti sooɗo bey sire ti suma Galmeega
aakede ɗoŋ ki Raa an d'isiyo ti tuddaŋ.
Kun ti noogo a munɗa wede tuuku ti dehu
ti bey kune me, kono tod' ti nuuge ɗoŋ
ɓaadaŋ wo nuŋ batum toŋ ti ni nuuge.
3 Kun an t'iso toose a Pirisil ti Akilas kane
ɗoŋ ay naabiya kaŋ soo a urzi k'Isa Almasi
me.

‡ **15:21 15.21** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.15.

4 Kane an dʼiyye an tʼumƀe puuzadaŋ
kono nuŋ nʼa utte. Naabadaŋ ere an
ize gette i rootiyo koɗuwo nuuno ɗaŋŋal
ye, ɗoŋ pay ogiysito ti suma kʼIsa kane
Yawudiyagi ye toŋ, an rootiyo koɗuwo kay.
5 Kun an tʼiso toose pay a ɗoŋ ogiyso ti
suma kʼIsa di Pirisil ti Akilas. Kun i tʼiso
toose a Epaynat leemadó wede ki geyyiso,
yode wede ele addí a Almasi ki poone a
siiɗo kʼAazi.
6 Kun i-tʼiso toose a Mariyam todʼ ti ziiye
ƀaadaŋ a naabo kono kune me.
7 Kun an tʼiso toose a Andirinus ti
Ziniyas, kane geŋ taasiyagó, wo an ayni
ziɗɗe daŋgay kaŋ soo ti nuŋ me. Kane geŋ
ɗoŋ zina kʼAlmasi ɗoŋ an dʼede suma, wo
an ziipe addaŋ a Almasi ki poone ti nuuno.
8 Kun i-tʼiso toose a Ampiliyatus,
leemadó wede ki geyyiso a urzi lekkiyo
kettiyo kaŋ soo ti Galmeega.
9 Kun i-tʼiso toose a Irben wede ay
naabiya kaŋ soo a urzi kʼAlmasi, wo soŋ
a Stasis leemadó wede ki geyyiso.
10 Kun i-tʼiso toose a Apeles, yode wede
ɗoŋ pay an wulle yi ziiɗa zakidî a naabadí
ere a urzi kʼAlmasi. Kun an tʼiso toose a
ɗoŋ ƀoy ki Aristobul.
11 Kun i-tʼiso toose a taasizó Erodiyoŋ.
Kun an tʼiso toose a ɗoŋ i lekkiyo kettiyo
kaŋ soo ti Galmeega adda ƀoy ki Narsis.
12 Kun an tʼiso toose a Tiripen ti Tiripoz,
kane geŋ erayi ɗoŋ i ziiye ƀaadaŋ a naabo
Galmeega me. Kun i-tʼiso toose a Perizid
teema ere ki geyyiso, tode toŋ ti ziiye
ƀaadaŋ pay a naabo Galmeega me.
13 Kun i-tʼiso toose a Ripis, yode wede
Galmeega yi biire, wo a meedí, todʼte a
nuŋ aakede meedó kay.
14 Kun an tʼiso toose a Asenikirit, Pele-
goŋ, Ermes, Patirobas, Ermas wo soŋ a
zemƀa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa ti kane.
15 Kun an tʼiso toose a Pilolog kane ti Zili,
Neere ti teemadí Olimpas, wo ɗoŋ ki Raa
pay ɗoŋ ti kane.
16 Kun tʼeesitoy tudduguŋ, kaŋ ƀey sire
sire aakede zemƀa. Ɗoŋ ogiyso ti suma
kʼAlmasi a omagi pay geŋ an un tʼize toose.

Pool yi ɗaŋgu onamí

17 Zemƀa ki nuŋ, eŋ̃ŋ̃o munɗa wede
nʼun tʼeele kooke me: K̃ũ̃ koona mentik-
agi ti ɗoŋ i dehu âhuntu ɗuwo. Kane geŋ
mokkolo morkiye a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ
a Isa, wo an di leɗɗîyo ti dooyiso ere kun
uune gette. Kun ti leɗɗo ti tuddaŋ me,
18 kono kane ɗuwo geŋ an ki naabiya ki
Galmeegiŋ Almasi ye, wo ɗe raazaŋ miŋ
addaŋ*, kane geŋ an tiʼn daggiya ɗoŋ tasse
tʼono ɗoŋ uŋse ki bizaŋ wo tʼono ɗoŋ
kʼomƀo bize ekki ɗuwo.
19 Ɗuwo pay an suune kun ollige ono
Galmeega wo kun sooru eego me. Iŋkino
maŋ nuŋ ulbó uŋse ti kune me, wo ɗe ni
dehu kun tʼise ɗoŋ an dʼede suuniyo kʼono,
kono kun dʼise munɗa wede beehiye, kun
aa ki ti yʼ keyye ye ti munɗa wede ulsu
me.
20 Taŋ booloŋ, Raa wede i dʼeliyo toose
geŋ, Meeda siitanɗani yʼa ti ñoguma ti
ɗandî zoŋguŋ. Geŋ beeko ki G̃almeegiŋ
Isa ti koona egguŋ!
21 Timote wede ay naabiya kaŋ soo toŋ
yʼun tʼize toose, wo kane taasiyagó Lisiyus,
Zason wo Sosipater an un tʼize toose pây.
22 Wo nuŋ Tertiyus i raaŋiya ono ɗoŋ
Pool yi ruute adda mattup ette, nʼun tʼize
toose ti suma Galmeega wede in tiʼn gitte
kaŋ soo.
23 Gayus, wede ni lekkiyo di yode geŋ,
yʼun tʼize toose. Kane pay ɗoŋ ogiyso ti
suma kʼIsa a eŋ̃ŋ̃o eŋ, an ogiyso di yode.
Erasta wede yeeriyo korƀite ki geeger ette,
yʼun tʼize toose ti leemadiŋ Karitus pây.
[
24 Geŋ beeko ki Galmeegiŋ Isa Almasi ti
koona egguŋ pay! Eyye.]

Tamma a Raa soo ɗaŋŋal

25 In amma Raa, yoŋ i dʼede toogo yʼun
diʼn isa zakidî a urzi zaapu kʼadduguŋ
a Isa, geŋ aakede Rabila Majjaanawa ere
ni kazita a tukkʼIsa Almasi ti rootiyo.
Wo tʼurzi Rabila Majjaanawa geŋ Raa yʼa
tʼiidîba ita ki munɗa wede tʼume kʼeesiyo
duniya i lekkiyo ombiɗe a ɗuwo pay.
26 Wo ɗe aŋkeŋ̃ŋ̃o munɗa wede ombiɗe
geŋ Raa yi tʼiidîba itadí kereŋ̃ a ita ɗuwo
pay, tʼurzi kʼono ɗoŋ nebiyagi an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa. Raa i lekkiyo
ki daayum geŋ yʼa ruute munɗa wede ay
dʼiseʼŋ, ay an tiʼn zaape ɗuwo a urzi an
zaape addaŋ a Isa, an dʼolliga onamí wo
an dʼozire eego.
27 Geŋ tamma tʼa koone a Raa, yode
ɗaŋŋal i-dʼede suuniyo kʼono! In yʼamma
tʼurzi kʼIsa Almasi ki daayum! Eyye.

* **16:18 16.18** ***Raazaŋ miŋ addaŋ:*** I-kaza an omƀito suldî ɗoŋ oogoro Yawudiyagi ti rootiyo kʼomƀo ulu, soŋ i-kaza an isiyo suldî ɗoŋ ulpi tudde ti dehu.

Mattup ere ki poone Pool yi riiŋe a ɗoŋ a Korent

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Mattup ette Pool yi riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger Korent, tod'te geeger ki siiɗo Yawudiyagi ye. Pool y'iide ki Korent a torguwadí ere ki sirwe, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a Yawudiyagi ye. Iŋkino ɗoŋ ɓaadaŋ Yawudiyagi ye an di ziipe addaŋ a Isa.

Ki poone Pool y'a raaŋa mattup ette, kane ɗoŋ Korent toŋ an i-riiŋe mattup te, wo adda mattup gette an di y' tundite a urzi suldĩ ɓaadaŋ, wo ɗe kooke wede pay Pool y'an ele aame y'iide di kane geŋ, ɓaadaŋ an d'iili an ki sooru eego ye. Pool y'a illiga rabila a urzi lekkiyo ɗoŋ Korent te, wo a yode i gi di t'ize uŋse ye. Wo y'a dihe y'an di-kime onamaŋ ɗoŋ an'ni riiŋe adda mattupadaŋ, wo y'an t'eele kooke pây.

Adda mattup ette Pool y'an di ruutite a suldĩ ɓaadaŋ, aakede: âhuntu tudde ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa, a urzi boliyo, a urzi seeɗu, a urzi k'aaɗumu sey wede an eliyo seɗeke a loŋgayi, a urzi suldĩ ɗoŋ Unde Kamileŋ t'eliyo, wo a urzi baldĩya ki ɗoŋ i t'inda. Wo y'an di ruute soŋ geyyiso tudde gette, tod'te ti jiire suldĩ pay.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool, nuŋ wede Raa yi ni wiike n'a t'ize wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu. Ay raaŋiya ti leema Susten,

2 a kane ɗoŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa a geeger Korent*, kane ɗoŋ Raa yi'ni wiike an t'ize ɗoŋzí, y'an uuye kese a yode t'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, wo ti kane ɗoŋ pay i waaku suma Galmeegiŋ Isa Almasi, a ume tuuku toŋ maŋ, yoŋ Galmeegaŋ wo Galmeegiŋ pây.

3 Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona egguŋ.

Beehiyko a ɗoŋ geeger Korent

4 Kono kune geŋ nuŋ daa puukiyo ni rootiyo koɗuwo a Raa a urzi beeko ere y'un ele t'urzi k'Isa Almasi.

5 Ɗerec, kune kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi geŋ, a kune Raa y'un ele laale ki suldĩ pay, aakede urzi kazita k'ono wo ita suuniyo pay.

6 Geŋ ki kotto, aame ay un gizite rabila ere k'Almasi, kun di-ziiɗa zakiɗĩ adda k'adduguŋ.

7 Iŋkino maŋ aŋkeŋ̃ŋo munɗa wede Raa y'eliyo ti beekadí'ŋ̃, a kune soo toŋ un ki biite ye, kune ɗoŋ i delliyo onniyo ere Galmeegiŋ Isa Almasi y'a kiza tuddí a ɗuwo pay geŋ me.

8 Geŋ yode y'un di'n isa ɗoŋ i seeɗu zakiɗĩ bini ɗaŋgu. Iŋkino maŋ, a onniyo ere ki Galmeegiŋ Isa Almasi yi kimo'ŋ, wenɗa soo toŋ yi k'aana yi ki zaapa ono egguŋ ye.

9 Geŋ ɗerec, Raa y'unni wiike kun di lekke kettiyo kaŋ soo ti Ulí Galmeegiŋ Isa Almasi, yoŋ yi seeɗu zakiɗĩ a munɗa wede yi ruute y'aasa me.

Âhuntu tudde ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa

10 Zemɓa ki nuŋ, eŋ̃ŋo munɗa wede n'un t'eele kooke ti suma k̃ Galmeegiŋ Isa Almasi me: Kun t'okkiyo kaŋ soo, tudduguŋ kun ti t'ahinte ye, kun t'iso adduguŋ soo, elkisaguŋ toŋ soo.

11 Zemɓa ki nuŋ, ni rootiyo iŋkino kono ɗuwo an iido ti daŋ Kilowe an o di ruute, kun orbite ono k'ulpi ti tuddugun.

12 Geŋ eŋ̃ŋo munɗa wede ni dehu n'a roote me: K̃une ti diinaguŋ wede tuuku toŋ yi rootiyo, yi d'eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wede soŋ «Nuŋ ki Apolos», wede soŋ «Nuŋ ki Piyer» wo wede soŋ «Nuŋ ki Almasi».

13 Munɗa wede kun isiyo geŋ, aa Almasi tuddí dokkiɗe. Kun oo ki ti rooti ɗoo, an tiike kono kune ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko, nuŋ Pool ko? Kunuŋ an unni zuyye batem ti suma nuŋ Pool ko?

14 Nuŋ ni rootiyo koɗuwo a Raa kono ti diinaguŋ wenɗa soo toŋ ni ki zuyye batem ye, daa ki Kirisipus ti Gayus ye maŋ.

15 Iŋkino maŋ wenɗa soo toŋ umbo aane a roote an yi zuyye batem ti suma nuŋ Pool me.

16 Wayya, nuŋ o dunɗe, ni zuyye batem soŋ Stepanas ti ɗoŋ ɓoozí, wo ni k'elkiyo ye baa wenɗa ti doolo wede ni y' zuyye batem sey me.

17 Kun suune Almasi yi n'igibo, ɗuwo n'a ki'n suyyite batem ye, wo ɗe n'an di kizite Rabila Majjaanawa. Wo ni ki kazita'ŋ ono ɗoŋ uŋse, kono ɗuwo an gi di'n wolle nuŋ aa wede suuniyo k'ono ye, para maŋ unto ere k'Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko gette, a t'isa aa munɗa ki bita.

Almasi, toogo Raa wo suuniyo k'ono ere ki Raa

* **1:2 1.2** Korent gette geeger meeda ki siiɗo k'Akayi, wo Akayi gette siiɗo soo tod'te adda siiɗĩyagi pay ti kaaga ɗoŋ Romeŋ ga-dukke, tod'te a kese ɗandĩ ki siiɗo ere aŋkeŋ̃ŋo an ti waaku Gires.

18 Ono ɗoŋ in kazita a tukk'Almasi
y'inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki
bakadí kaŋ tontilko geŋ, a kane ɗoŋ i
lekkiyo a urzi daggiya, ono geŋ an ollige'ŋ
aa ono ɗoŋ maadagi, wo ɗe a kine ɗoŋ Raa
y'in utte, ono geŋ in di'n ollige, kane toogo
ki Raa batum.
19 Ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:
«Kane ɗoŋ an elkiyo an d'ede suuniyo
k'ono, suuniyo k'onamaŋ gette n'an
ti dagga,
kane ɗoŋ eedaŋ soodo a elkiso, elkisadaŋ
soodo gette n'an ti t'isa ki bita[†].»
20 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ suuniyo k'ono
eŋ, an di roote moo sey me? Ɗoŋ suuniyo
k'oogoro Muusa eŋ, an di roote moo sey
me? Ɗoŋ niikiyto k'ono k'ozzinagi ɗoŋ
aŋkeŋ̃ŋo eŋ, an di roote moo sey me?
Ɗerec, suuniyo k'ono ere adda duniya
ette, Raa yi-t'ize aa suuniyo ɗoŋ maadagi[‡].
21 Ki kotto kane ɗoŋ duniya ti suuniyo
k'ono ere k'aggadaŋ, an k'iine an ki ti
zuune ye suuniyo k'ono ere ki Raa te.
Iŋkino maŋ Raa ulbí i-d'ize uŋse y'an di'n
utte kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a yode t'urzi
kazita k'ono ɗoŋ ɗuwo an elkiyo ono ɗoŋ
maadagi geŋ me.
22 Kane Yawudiyagi an dehu an di wolle
suldi k'armika a kize onamiŋ in kazita
ɗerec, wo kane Girek an dehu urzi suuniyo
k'ono.
23 Wo ɗe kaye ay kazita Almasi an ti
y' tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki
bakadí kaŋ tontilko, wo a kane Yawudiyagi
ono geŋ an t'ize aa mokkolo morkiye. Wo
a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye an elkiyo ono
ɗoŋ maadagi.
24 Wo ɗe ki kane ɗoŋ Raa yi wiike,
ise Yawudiyagi ise Yawudiyagi ye toŋ, an
suune yo Almasi toogo Raa wo suuniyo
k'ono ere ki Raa.
25 Munɗa wede Raa y'isiyo wo ɗuwo
an elkiyo yoŋ ki maade geŋ, maadikadí
gette ti jiire suuniyo k'ono ere ki kane, wo
munɗa wede ɗuwo an elkiyo Raa toogadí
baata geŋ, toogadí gette ti jiire ere ki kane.

Munɗa wede Raa yi biire

26 Zemɓa ki nuŋ, kun wollo kay, ti diine
kune ɗoŋ Raa yi wiike'ŋ, a eda ɗuwo kune
aŋ wee wee, ɗoŋ suuniyo k'ono baata, ɗoŋ
toogo baata, wo ɗoŋ adda ɓoozaŋ sundaŋ
ti môolo baata.
27 Wo ɗe Raa yi biire munɗa wede aa
ki maade a eda ɗoŋ duniya, kono y'an
di'n t'ele sukiyagi a kane ɗoŋ an elkiyo an
d'ede suuniyo k'ono. Raa yi biire munɗa
wede toogadí baata a eda ɗoŋ duniya,
kono y'an di'n t'ele sukiyagi a kane ɗoŋ
an elkiyo an d'ede toogo.
28 Raa yi biire munɗa wede a eda ɗoŋ
duniya yoŋ ki bita, ɗuwo an di y' koogire
wo an di y' wolliyo t'umbo soo geŋ, kono
y'a latte munɗa wede ɗuwo an yi wolliyo
beehiye i-d'ede suma.
29 Raa y'ize iŋkino kono wede tudde soo
toŋ umbo a kili tuddí a ɗaanadí me.
30 Yoŋ y'un ti'n gitte kaŋ soo ti Isa
Almasi. Wo yo Almasi geŋ, y'a t'ize a kine
urzi suuniyo k'ono ettiyo ti Raa. T'urzi
k'Almasi Raa y'in di'n isiyo ɗoŋ ki diine a
ɗaanadí, y'in di'n ooyiso kese a yode, wo
yi'n di'n aɗɗiya t'adda k'oldiko.
31 Geŋ ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de: «Wede yi dehu yi
t'imme tuddí maŋ, y'amma tuddí a munɗa
wede Galmeega Raa y'ize[§].»

2

Kazita a urzi k'unto k'Almasi

1 Ki nuuno zemɓa ki nuŋ, ti poone n'iide
di kune kono n'un di gize munɗa wede
ombiɗe ki Raa. Aame geŋ n'un ki ruutite
ono ɗoŋ a ki jiire egguŋ ye, wo soŋ n'un
ki ruutite ti suuniyo k'ono ere ettiyo t'urzi
ɗuwo ye.
2 Nuŋ, di kune n'a dihe t'addó pay miŋ,
n'un kizite rabila k'Isa Almasi, Almasi
an tiike ekk'undumu wede zaapu t'ekki
bakadí kaŋ tontilko ɗaŋŋal.
3 Kono kamo aame nuŋ batum di kune
geŋ, toogadó baata, o d'ede orgiso ɓaadaŋ
wo ni ŋoŋŋirso[*].
4 Dooyisadó ti ono ɗoŋ n'un gizite geŋ,
kane'ŋ munɗa a ti'n t'okkiye ti suuniyo
k'ono ere ettiyo t'urzi ɗuwo kun d'oyye
eego umbo. Wo ɗe kane ono geŋ toogo ere
k'Unde Raa t'un ti'n gize kereŋ.
5 Iŋkino maŋ zaapu k'adduguŋ a Isa
gette, ti ki konso ekki suuniyo k'ono ere
ettiyo t'urzi ɗuwo ye, wo ɗe ti konso a
toogo Raa.

Suuniyo k'ono ere ki Raa

6 Ɗerec, kaye ay anni dooyiso urzi suu-
niyo k'ono soo iŋkino a ɗoŋ i-dirse a urzi
zaapu k'addaŋ a Isa. Wo ɗe ay an ki'n
dooyiso suuniyo k'ono ere ettiyo ti ɗoŋ
duniya ye, suuniyo k'ono ere ki mozagi
ɗoŋ ki duniya ye, kane geŋ saŋ an t'isa ki
bita.
7 Wo ɗe kaye ay anni dooyiso suuniyo
k'ono ere ki Raa ombiɗe, wo tod' ti lekkiyo
ombiɗe a ɗuwo me. Tode gette Raa yi ti
biire ti poone a kine, ti poone y'a okkima

† **1:19 1.19** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 29.14. ‡ **1:20 1.20** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 44.25. § **1:31 1.31** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.22-23. * **2:3 2.3** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.9.

duniya ɓotto too, kono y’in di’n t’etta
k’adda daryikadí.
8 Ti diine mozagi ɗoŋ ki duniya geŋ,
suuniyo k’ono gette wenɗa soo toŋ umbo i
ti suune me. Aame an ti suune kotto maŋ,
Galmeega yoŋ goole a jiire pay geŋ an ki
y’ taake ye ekk’undumu wede zaapu t’ekki
bakadí kaŋ tontilko me.
9 Wo ɗe ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de:
«Munɗa wede ersa ti ki y’ wulle ye, kuude
yi ki y’illiga ye,
wo munɗa wede wedusu yi k’ilke eego ye
geŋ,
kane Raa yi’n ikkima a ɗoŋ i y’ giyye[†].»
10 Wo geŋ a kine t’urzi k’Unde Kamileŋ,
Raa y’in t’iidĩba ita ki suldĩ ɗoŋ ombiɗe
geŋ me. Ɗerec, Unde Kamileŋ gette suldĩ
pay ti’ni suune, ise suldĩ ɗoŋ ombiɗe ki
Raa adda k’addí toŋ maŋ.
11 Wee wee t’adda diine ɗuwo eŋ, aane
a suune munɗa wede adda k’adde bakadí
me, daa ki unde ere adda k’addí ye maŋ?
Iŋkino kay munɗa wede adda k’adde Raa,
wenɗa soo toŋ umbo a yi suune me, daa ki
Unde Raa ye maŋ.
12 Ki kine in k’uune unde ere ki duniya
ye, wo ɗe in uune Unde ere ettiyo ti Raa,
kono in di suune suldĩ ɗoŋ pay Raa y’in
eliyo t’urzi beekadí.
13 Wo ekki suldĩ geŋ, ay ki rootiyo’ŋ
t’ono ɗoŋ ettiyo t’urzi suuniyo k’ono ere
ki ɗuwo ge dooyiso ye, wo ɗe ay rootiyo
t’ono ɗoŋ Unde Raa t’ayni dooyiso. Geŋ
iŋkino ay di kazita suldĩ ɗoŋ ɗerec ettiyo
t’urzi k’Unde Raa, a kane ɗoŋ an d’ede
Unde gettiyo.
14 Wede y’elkiyo a urzi tudde ɗaŋŋal
geŋ, yi k’amɓe ye a suldĩ ɗoŋ ettiyo t’urzi
k’Unde Raa me. Kane geŋ a yode aa ono
ɗoŋ maadagi, yoŋ yi k’aane itadaŋ yi ki ti
suune ye, kono suldĩ geŋ t’urzi k’Unde Raa
ɗaŋŋal wede y’aane y’anni suune me.
15 Wo ɗe wede i-d’ede Unde Raa geŋ,
suldĩ pay y’aane y’an ozire, wo ki yode
batum wenɗa soo toŋ umbo a aane a
ɗekke booro eedí me.
16 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de:
«Wee wee aane a suune elkiyo ki
Galmeega Raa te?
Wee wee aane a yi dooye me[‡]?»
Wo ɗe kine’ŋ, in d’ede elkiyo ere
k’Almasi gette adda k’addiŋ.

3

Ɗoŋ i ki dirse ye a urzi zaapu k’addaŋ a Isa

1 Ki nuŋ maŋ, zemɓa ki nuŋ, aame n’iide
di kune geŋ n’un ki ruutite aakede a ɗoŋ
an d’ede Unde Raa ye. Wo ɗe n’un ruutite
aakede a ɗoŋ i lekkiyo aa tuddaŋ ti dehu,
kono kune aa iŋ̃ni suŋ̃ni a urzi lekkiyo
kettiyo kaŋ soo t’Ĩsa Alm̃asi me.
2 Ono ɗoŋ n’un gizite geŋ aa n’un ele
uɗu kun d’iiɓe, omɓo ere zakidĩ ye, kono
omɓo gette kun ki ti-t’oomi ye[*]. Wo ɗe
aŋkeŋ̃ŋ̃o toŋ kun k’aane kun ki ti-t’oomi
ye,
3 kono kune’ŋ lekkiyaguŋ daayum aa
tudde ti dehu. Ni rootiyo iŋkino kono a
diinaguŋ un d’ede kolɓiso wo niikiyto, geŋ
i-kaza kune’ŋ lekkiyaguŋ aa tudde ti dehu.
Ki kotto, kune’ŋ sooruguŋ pay gette aa ki
ɗoŋ tudde ɗaŋŋal.
4 Wo aame ti diinaguŋ wede soŋ yi
d’eesiyo: «Nuŋ ki Pool», wo wede soŋ:
«Nuŋ ki Apolos» maŋ, geŋ kun rootiyto aa
ɗoŋ tudde ge rootiyto ɗaŋŋal.

Tudduguŋ Ɓoy Raa

5 Kun di niikiyto a tukki nuŋ Pool ti
Apolos miŋ, kaye moo baadĩ me? Kaye
miŋ ɗoŋ naabo Raa ɗaŋŋal, wo t’urzi kaye
kun di ziipe adduguŋ a Isa. Kaye wede
tuuku toŋ y’ize naabo ere a-t’ette a munɗa
wede Galmeega yi ele.
6 Aakede iido ki poone nuŋ Pool n’a-giira
buzu, saŋ Apolos y’a d’iɓiti ahu, wo ɗe Raa
siidí a y’uɗɗe buzu wo yi d’ohire me.
7 Iŋkino wede i giira ti wede iɓiti ahu
geŋ, kane sundaŋ umbo, wo ɗe suma
ki Raa wede buzu yi-ti y’aɗɗĩya wo yi
d’ohire.
8 Wede i giira ti wede iɓiti ahu geŋ, kane
kaŋ soo wede a ceere bakadí umbo. A
wede tuuku toŋ Raa yi di t’ela raŋ̃ŋ̃adí a
naabadí ere y’ize.
9 Ni rootiyo iŋkino kono kaye ay naabiya
kaŋ soo naabo Raa te, wo kune doome Raa.
Wo soŋ kune ɓoy wede Raa y’oozige.
10 Raa a beekadí y’o d’ele urzi k’isiyo
naabo di kune aakede wede y’ilke wo y’a-
riike ita ɓoy, geŋ nuŋ n’a-ziipe ita ɓoy te,
wo wede doolo yi d’oozige eego. Wo ɗe
wede tuuku oozige geŋ, yi koona metike a
urzi k’oozigayí geŋ me.
11 Ɗerec, Isa Almasi Raa y’a ti y’ ziipe
aakede ita ɓoy wede soo ɗaŋŋal, iŋkino
wenɗa soo toŋ umbo a aane i-zaape ita ɓoy
ti doolo me.
12 Ekk’ita ɓoy gette ɗoŋ oŋgo an d’oozige
ti suldĩ ɗoŋ aakede: dap, maala gurus,
ise moŋgali ɗoŋ majjanɗani, ɗoŋ oŋgo ti
inda, ti seemi ise ti bulgo.
13 A onniyo ere Raa yi ɗekka booro
gette, naabo wede tuuku toŋ itatú a t’aɗɗa

† **2:9 2.9** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 64.3; 52.15.
‡ **2:16 2.16** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.13.
* **3:2 3.2** Kun wollo adda mattup ki Eber 5.12-14.

kereŋ. Ɗerec, onniyo gette naabo wede tuuku toŋ Raa yi-ti t'ela adda k'uwwo y'a ti naama. Iŋkino wede tuuku toŋ y'a-wolla naabadí oldo kununŋ, beehiye koo maŋ?
14 Aame wede yi niibe wo naabadí gette uwwo ti ki t'igga ye maŋ, yoŋ geŋ y'a t'oona raŋ̃ŋadí.
15 Wo ɗe aame wede naabadí i t'igga maŋ, yi ki t'oona ye raŋ̃ŋadí te. Yode batum Raa y'a y'utta, wo geŋ aakede an y'irgo ti biza k'uwwo.
16 Ki kotto kun suune kune Ɓoy Raa, wo Unde Raa ti lekkiyo adda k'adduguŋ.
17 Aame wede yi litta Ɓoy Raa maŋ, yode toŋ Raa y'a ti y' latta. Ɗerec, Ɓoy Raa geŋ yoŋ kamileŋ, wo Ɓoy Raa miŋ yoŋ kune batum.

Kune ki Almasi

18 Kune'ŋ wendɗa soo toŋ y'oola elkisadí ti ti y' dagga ye. Aame wede ti diinaguŋ y'elkiyo yoŋ i-d'ede suuniyo k'ono a urzi lekkiyo ɗoŋ duniya maŋ, yi t'iso aa ki maade kono y'a t'isa wede i-d'ede suuniyo k'ono ki kotto.
19 Ɗerec, suuniyo k'ono ere ettiyo ti ɗoŋ duniya gette, a ɗaana Raa tod'te aa munɗa ki maade, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ɗuwo ɗoŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono geŋ, Raa yi-ti'n seɗɗu t'urzi metiŋkadaŋ[†].»
20 Wo soŋ an riiŋe, an'de: «Galmeega Raa yi ti suune elkiyo ki kane ɗoŋ an elkiyo an d'ede suuniyo k'ono gette, yi suune tod'te ki bita[‡].»
21 Kono k'iŋkino geŋ, wendɗa soo toŋ tuddí yi kili ye t'urzi wedusu me. Ɗerec, suldi pay geŋ kane ki kune,
22 ise nuŋ Pool, Apolos wo Piyer, ise duniya, lekkiyo wo unto, ise suldi ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo wo suldi ɗoŋ etto k'ita toŋ maŋ. Kane pay geŋ miŋ ki kune.
23 Wo ɗe kune ki Almasi, wo Almasi yoŋ ki Raa.

4

Galmeega ɗaŋŋal i ɗekka booro me

1 Iŋkino maŋ i dehu kaye'ŋ ɗuwo an ay di'n wolle ɗoŋ naabo k'Almasi, wo ɗoŋ i yeeriyo suldi ɗoŋ ombiɗe ki Raa.
2 Wede yeeriyo geŋ, i dehu y'a t'ise wede i seeɗu zakidi a urzi naabadí.
3 Ki nuuno, ise i ɗekke booro a eedó kune, ise ɗoŋ ɗekkiyo booro toŋ maŋ, nuŋ i ki n'aaɗumu ye. Wo ɗe nuŋ batum ni ki ɗekke booro a eedó ye.
4 Ki kotto nuŋ munɗa wede k'oldiko a eedó ni ki suune ye, wo ɗe geŋ̃ŋo toŋ i-ki kaza nuŋ ki diine a ɗaana Raa ye. Wede i ɗekka booro eedó'ŋ yode Galmeega.
5 Kono k'iŋkino geŋ wede tuuku toŋ kun ɗekke booro eedí ye, ki poone onniyatú t'a aana, onniyo ere Galmeega y'a kimo y'a t'oodiba ita ki suldi ɗoŋ aŋkeŋ̃ŋo i lekkiyo ombiɗe adda zimolo, wo elkiyo ɗuwo ere adda k'addaŋ toŋ y'a ti waara pây. Iŋkino maŋ onniyo gette wede tuuku toŋ Raa y'a yi t'imma a naabadí ere y'ize te.

Koliyo tudde ki zemɓa ɗoŋ a Korent

6 Zemɓa ki nuŋ, ni rootiyo iŋkino a tukki nuuno batum ti Apolos kono un di'n dooye. Nuŋ ni dehu kun di wolle urzi lekkiyadey, wo t'urzi geŋ kun di suune ita k'ono ɗoŋ ɗuwo an rootiyo, an'de: «Kun ti doopiɗa yirwe ye, kun lekko a ono ɗoŋ an riiŋe geŋ̃ŋo.» Iŋkino maŋ wenɗa soo toŋ ti diinaguŋ yi kila tuddí yi t'eesa, yi t'umɓe yode eŋ̃ŋo wo yo eŋ mendí me.
7 Wee wee a ruute kee ki jiire ɗoŋ oŋgo me? Ki kotto, suldi pay ɗoŋ a-d'ede geŋ a ele Raa. Wo ɗe a ele Raa maŋ, ki moo me ki-koliyo tuddá aakede a-k'ele Raa ye me?
8 Aŋkeŋ kun elkiyo suldi ɗoŋ pay adduguŋ i dehu kun uune baa! Kun t'ize ɗoŋ laale baa! Kun t'ize mozagi baa, wo ɗe kaye'ŋ, ay ki t'ize ye! Kune kun t'ize mozagi ki kotto maŋ, geŋ beehiye, iŋkino kaye toŋ ay d'ooma moziko ti kune kay!
9 Wo geŋ nuŋ n'elkiyo kaye ɗoŋ zina k'Isa eŋ Raa y'ay ti'n ziipe ɗoŋ k'ita ti ɗuwo pay. Kaye aa ɗoŋ booro ti'ni ziiɗa ki tôwwo a ɗaana ɗoŋ duniya, kono an ay di'n uɗɗe a bere ɗoŋ duuru, an ay di'n okko maade a ɗaanadaŋ wo a ɗaana maaleekiyagi pây.
10 Kaye ɗoŋ maadagi kono k'Almasi me, wo ɗe kune ɗoŋ suuniyo k'ono a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Almasi. Kaye toogadey baata, wo ɗe kune ɗoŋ toogo. Kune'ŋ an un d'eliyo suma, wo ɗe kaye an ay di'n wolliyo aa ɗoŋ bita!
11 Bini aŋki toŋ kaye daayum mosogo wo ôrme, ossiyo toŋ ay baatiya, an ay d'isiyo ulsu, ay d'amɓu k'ume soo me soo me,
12 ay d'oodíbe yeebadey a naabo ti beezey ɗoo miŋ ay d'omɓo kollo. Ɗuwo an ayni kaldita toŋ, ay tondiyo Raa y'an di-zaape beeko. Ɗuwo an ayni dabirsa a urzi k'Isa toŋ, ay d'omɓiŋe[*].
13 Ɗuwo an ay rootiyo ono ɗoŋ ulpi toŋ, kaye ay an di-kama onamaŋ ti golla ere tasse. Bini aŋki toŋ kaye ɗuwo an ayni wolliyo aa disse ki ɗoŋ duniya, aa ganigi wede ɗoŋ duniya pay an y'azzuru.

Geyyiso Pool a ɗoŋ ki Korent

[†] **3:19 3.19** Kun wollo adda mattup ki Zop 5.13. [‡] **3:20 3.20** Kun wollo adda mattup ki Soom 94.11. [*] **4:12 4.12** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.3; 20.34.

14 Nuŋ ni raaŋiya ono eŋ, kono n’un gi
di’n t’ele sukiyagi ye. Wo ɗe ni raaŋiya
kono n’un di-tooke kuuduguŋ, aakede
kune iŋ̰ŋizó ɗoŋ ni giyye ɓaadaŋ.
15 Isḛ un d’ede ɗoŋ dokkiyo a urzi
lekkiyo kettiyo kaŋ soo t’Almasi geŋ kane
dupiyagi toŋ maŋ, meege k’ehiyaguŋ miŋ
soo. Geŋ nuŋ ni t’ize aa meeguguŋ kono
kun uune ehiyo ere aware a urzi lekkiyo
kettiyo kaŋ soo t’Isa Almasi, t’urzi Rabila
Majjaanawa n’un gizite.
16 Iŋkino maŋ, n’un di rooto ti oɓe bey,
kun amɓo zindó.
17 Geŋ kono k’iŋkino, n’un t’igibe Tim-
ote yoŋ aa ulo k’addó wede ki geyyiso,
yi seeɗu zakidî a naabadí ere a urzi
Galmeega te. Yoŋ y’un di’n dooyey sey
a suldî ɗoŋ i dokkiyo nuŋ Pool a urzi
lekkiyadó ere kettiyo kaŋ soo t’Almasi,
geŋ munɗa wede ni-dooyiso ɗuwo a ume
tuuku toŋ maŋ, a diine ɗoŋ pay ogiysito ti
suma k’Isa.
18 Ɗoŋ oŋgoŋ ti diinaguŋ an elkiyo ni
ki kima ye baa di kune me, iŋkino an di
koliyo tuddaŋ.
19 Wo ɗe aame Galmeega yi diha maŋ, ni
kima di kune goppoŋ. Aame n’iiney maŋ,
kane ɗoŋ i koliyo tuddaŋ geŋ ni’ni suuney
a ono ɗoŋ aɗɗey ti bizaŋ ye, wo ɗe a toogo
ere an d’ede.
20 Ni rootiyo iŋkino kono lekkiyo wede
a urzi Moziko Raa gette, tod’te i ki kaza’ŋ
t’ono ɗoŋ aɗɗiya ti bizí ye, wo ɗe i kaza’ŋ
toogo ki naabo ere y’isiyo.
21 Iŋkino maŋ kun dehu moo me? Kun
dehu n’a odo di kune miŋ ti dalka kunuŋ,
n’a odo ti geyyiso wo ti adde tasse ko?

5

Lekkiyo ere oldo a diine ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa

1 Kaye ay d’ollige a ume tuuku toŋ ɗuwo
an rootiyto, ɗoŋ oŋgoŋ ti diinaguŋ an isiyo
boliyo, wo boliyo ere an isiyo gette kane
ɗoŋ i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye toŋ an
k’ise iŋkino ye, kono i d’ede wede soo
y’isiyo boliyo t’ere meegí*.
2 Wo kune’ŋ kun di koliyo tuddguguŋ! Ki
too maŋ kun d’ôole môolo a oldîko gette,
wo wede y’isiyo boliyo ere iŋkino gette ti
diinaguŋ kun ti y’ limmi.
3 Ɗerec ki nuuno maŋ, ki tudde nuŋ
dokki ti kune me, wo toŋ elkisadó daayum
ti kune, wo nuŋ booro ni-ti dîkke a tukki
wede isiyo iŋkino geŋ me, aakede nuŋ a
diinaguŋ.
4 Kun t’ogiyoy kaŋ soo, wo nuŋ elk-
isadó ti kune. Geŋ ti suma wo toogo ki
Galmeegiŋ Isa Almasi,
5 wede iŋkino geŋ kun y’oolo a bey
Meeda siitanɗani kono t’a t’îde tuddí ere
k’oldîko gettiyo, wo ɗe undí t’a utta a
onniyo kama Galmeega Isa te.
6 Beehiye ye kun di kili tudduguŋ me!
Ki kotto ono eŋ kun’ni suune: «Orme
booloŋ ɗaŋŋal geŋ miŋ, gododo ɓaadaŋ yi-
ti t’oozige pay.†»
7 Iŋkino maŋ oldîko aa orme mazzini a
diinaguŋ gette kun ti t’aɗɗo mentú, kono
kun t’isa aa gododo aware daa k’orme.
Wo ɗerec, kun t’ize aa gododo daa k’orme
t’urzi k’unto k’Almasi, yode wede aakede
ulo damu an wilɗa ki seɗeke a tarnaape
Pak ki Yawudiyagi‡.
8 Iŋkino tarnaape Pak geŋ in iso, wo in
iso ti mappa daa k’orme, a kize in isiyo
t’addiŋ soo wo t’ono ɗoŋ ɗerec. Wo ɗe
tarnaape geŋ in k’ise ti mappa wede an
ize t’orme mazzini ye, a kize in k’isiyo’ŋ ti
bundiko wo ti suldî ɗoŋ ulpi in isiyo mirsi
geŋ̰ŋ̰o ye§.
9 Adda mattupadó ere n’un riiŋe ti poone
gette, ni ruute, n’ede: «Kun lekke kaŋ soo
ye ti ɗoŋ isiyo boliyo me.»
10 Onamó eŋ ni ki rootiyo’ŋ a tukki kane
ɗoŋ pay isiyo boliyo adda duniya ye, a
tukki kane ɗoŋ pay okkiso a suldî pay ye,
a tukki kane ɗoŋ pay oogire ye, a tukki
kane ɗoŋ pay i daaniya loŋgayi ye. Wo ɗe
iŋkino ye maŋ, i dehu kun t’aɗɗe t’adda
duniya me!
11 Aha, nuŋ n’un riiŋe kun ki lekke kaŋ
soo ye ti wede y’ede, yoŋ leema a urzi
k’Almasi wo yi d’isiyo boliyo, yi d’okkiso
a suldî pay, yi daaniya loŋgayi, yi kaldîta
ɗuwo, yi soɓo i ceeriyo eego, wo y’oogire
ti metiŋko. Wede isiyo iŋkino geŋ, omɓo
toŋ kun oomi ye ti yode me.
12-13 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ i ki ziipe
addaŋ a Isa ye geŋ, i ɗekka booro eedaŋ
nuuno ye. Kane geŋ i ɗekka booro eedaŋ
Raa. Wo ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, kune
i ɗekko booro eedaŋ me, kono ono eŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de:
«Wede isiyo ulsu geŋ, ti diinaguŋ kun ti
y’olmu*.»

6

Tôwwo k’ono ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

* **5:1 5.1** A urzi k’oogoro Yawudiyagi ise a oogoro Romeŋ toŋ, ki moone t’ere meege gette ulu. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.8 wo Deeterenom 23.1. † **5:6 5.6** Kun wollo adda mattup ki Galat 5.9. ***Orme booloŋ ɗaŋŋal geŋ miŋ, gododo ɓaadaŋ yi-ti t’oozige pay:*** I-kaza oldîko booloŋ gette t’a aagila aagila t’a seeɗa ɗoŋ pay. ‡ **5:7 5.7** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.20-21. § **5:8 5.8** Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.7. * **5:12-13 5.12-13** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 17.7.

1 A diinaguŋ aame wede i-dʼede ono ti
leema maŋ, ki moo me kun dʼoyyiso daa
kʼorgiso kun dʼeŋgilso ki ɗaana ɗoŋ i ki
suune Raa ye, an un dʼisiyo booraguŋ te?
Ki too maŋ kun tʼette ki ɗaana ɗoŋ ki Raa
un dʼise booraguŋ te.
2 Ki kotto i ɗekka booro a ekki ɗoŋ
duniya kune ɗoŋ ki Raa. Kune kun ki su-
une ye ko? Wo aame i ɗekka booro a ekki
ɗoŋ duniya kune maŋ, wo ɗe mummino
ono ɗoŋ i kʼoone ye toŋ, ti diinaguŋ kun
ki dʼaaniya ye, ɗekkiyo booradaŋ me.
3 Kun suune maaleekiyagi toŋ kine i
ɗekka booro eedaŋ me. Geŋ iŋkino in
aane a ceere in ɗekke booro kʼono ɗoŋ a
lekkiyadiŋ ere a duniya te.
4 Wo aame un aaniya ono a diinaguŋ
maŋ, kun dʼettiyo ki ɗaana ɗoŋ ɗekkiyo
booro, kane geŋ ɗoŋ ogiyso ti suma kʼIsa
anʼni wolliyo aa ɗoŋ bita!
5 Nuŋ ni rootiyo iŋkino geŋ, sukiyagi a
kune. Ti diinaguŋ wenɗa soo toŋ umbo ko,
i-dʼede suuniyo kʼono yʼa aane yʼa ɗekke
booro zembadí me? Aha, ede!
6 Beehiye ye, leema ti leema an dʼede ono
wo an dʼise booro a ɗaana ɗoŋ i ki ziipe
addaŋ a Isa ye me!
7 Ɗerec, aame ti diinaguŋ kun isiyto
borɗari maŋ, geŋ miŋ i-kaza kun tʼiire baa
a urzi Raa me. Beehiye a kuneʼŋ, leema
yʼun ise munɗa wede ki diine ye toŋ kun
dʼombiŋa, ise yʼa-tʼoobe sulɗuguŋ toŋ, bee
miŋ kun koone booro a ɗaana ɗuwo.
8 Wo ɗe kune, isiyo sulɗi ɗoŋ ki diine
ye me, kun tʼoobiyto sulɗi ki ɗoŋ oŋgoŋ,
wo kaneʼŋ geŋ miŋ zembaguŋ ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa.
9 Ki kotto kun suune, ɗoŋ isiyo munɗa
wede ki diine ye geŋ, an kʼetta ye ki
Moziko Raa te. Kuneʼŋ wenɗa soo toŋ
yʼoola elkisadí ti ti yʼ dagga ye: Ɗoŋ isiyo
boliyo, ɗoŋ ottilso a loŋgayi, ɗoŋ i moonite
tʼerayi ise ti kuuli kʼeebaŋ, ɗoŋ i ti tʼisiyo
tuddaŋ aa erayi, kuuli ɗoŋ i moonite ti
tuddaŋ,
10 ɗoŋ kʼoogire, ɗoŋ okkiso a sulɗi pay,
ɗoŋ i sobo i ceeriyo eego, ɗoŋ i kalɗita
ɗuwo, wo ɗoŋ oogire ɗuwo ti metiŋko,
kane geŋ an kʼetta ye ki Moziko Raa te.
11 Ti poone ɗoŋ oŋgo ti diinaguŋ, gettiŋ
lekkiyadaŋ. Wo ɗe aŋkeŋŋo kune Raa
yʼun tʼupile olɗikaguŋ, yʼun diʼn uuye kese
a yode, wo yʼun diʼn ize ɗoŋ ki diine a
ɗaanadí ti suma Galmeega Isa Almasi wo
tʼurzi kʼUnde Raa.

Tudde todʼte ɓoy kʼUnde Kamileŋ

12 Ɗoŋ oŋgoŋ an rootiyo, anʼde: «Nuŋ o
dʼede urzi kʼisiyo munɗa tuuku toŋ maŋ.»
Ɗerec iŋkino, wo ɗe kane sulɗi geŋ pay
beehiye ye a nuŋ me. «Nuŋ o dʼede urzi
kʼisiyo munɗa tuuku toŋ maŋ.» Ɗerec
iŋkino, wo ɗe nuŋ ni ki dehu nʼa ki tʼise
ɓule ki munɗa tuuku toŋ maŋ ye.
13 Soŋ an rootiyo, anʼde: «Ombo
todʼte kʼadda kʼadde, wo adde ki sarkiya
kʼombo.» Eyye ɗerec iŋkino, wo kane geŋ
sirwaŋ pay onniyo soo Raa yʼan isa umbo.
Wo ɗe tudde gette Raa yi tʼikkima kʼisiyo
boliyo ye. Ki too maŋ tudde gette ki yode
Galmeega, wo Galmeega toŋ, yoŋ ki tode
tudde.
14 Raa yi ti yʼ bilɗe Galmeega Isa ti diine
ɗoŋ unto geŋ, kine toŋ ti toogadí yʼin tiʼn
balɗa kay.
15 Ki kotto kun suune, tudduguŋ gette
todʼte aakede moke ki tudde kʼAlmasi.
Iŋkino maŋ, beehiye ye nʼa tʼambe moke
ki tudde kʼAlmasi, nʼa-ti yʼ tʼokkiye ti
tudde kʼerewo ere ooniyo ombo bittú
tʼitatú, a tʼise moke ki tuddutú me.
16 Geŋ ki kotto, kun suune wede yʼa
tʼukkiye ti erewo ere ooniyo ombo bittú
tʼitatú maŋ, yode ti tode geŋ an tʼize tudde
soo, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, anʼde: «Kane sire geŋ an
tʼisa tudde soo*.»
17 Wo ɗe wede yʼa tʼukkiye ti Galmeega
maŋ, yode geŋ a urzi kʼUnde an tʼize aa
wedusu soo.
18 Iŋkino maŋ kun ti leɗɗo dokki tʼurzi
boliyo me. Olɗiko ere pay ti doolo wede
yʼisiyo gette, todʼte adda tudde ye. Wo
ɗe wede yʼisiyo boliyo geŋ yʼisiyo olɗiko
a tuddí batum.
19 Ki kotto kun suune, tudduguŋ gette
todʼte ɓoy kʼUnde Kamileŋ, tode Unde
gette Raa yʼun tʼele ti lekkiyo adda
kʼadduguŋ. Tudduguŋ gette ki kune ye.
20 Kune Raa yʼun iwila ti zooye wede
ooŋe, geŋ kune ki yode. Iŋkino maŋ Raa
kun yʼamma ti tudduguŋ gette.

7

Kama kʼono a urzi seeɗu

1 A urzi kʼonamguŋ ɗoŋ kun ni tunde
adda mattupaguŋ geŋ, aŋkeŋ beehiye kule
yʼa-seeɗa tuddí yi ki dehe ye erewo te.
2 Wo ɗe, miŋ wede tuuku toŋ yi-ki tʼetta a
isiyo boliyo ye geŋ, beehiye yi-seeɗa erewo
wo erewo toŋ ti-seeɗa kule.
3 Kule geŋ ki moone ti eddí yi-ki tooge
ye, wo tode erewo toŋ iŋkino, a kulatú ti-
ki tooge ye kay.
4 Erewo gette ti ki roote ye tuddutú ki
tode ɗaŋŋal me, kono tuddutú ki kulatú
pây. Wo kule toŋ iŋkino yi ki roote ye tuddí
ki yode ɗaŋŋal me, kono tuddí ki eddí pây.
5 Iŋkino kuneʼŋ, wede tuuku toŋ tuddí
yi-ti tooga ye a bakadí me, wo ɗe ise maŋ,

* **6:16 6.16** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24.

kun ti ɗekke ti tudduguŋ geŋ k'onniyto miibi aame kun a ti gitte onamguŋ ɗaŋŋal kono kun di tonde Raa. Wo saŋ kun di-kime a lekkiyaguŋ ere daayum, para maŋ tudduguŋ kun ki ti seeɗa ye, kun t'oora bey Meeda siitanɗani t'un di'n naama daggiya.

6 Ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ, n'un ki'n isiyo ki toogo ye, wo ɗe n'un kaza urzi kun di lekke beehiye.

7 Ki nuŋ maŋ, munɗa wede beehiye'ŋ ɗuwo pay an di lekke daa seɗɗu aa nuuno. Wo ɗe wede tuuku toŋ Raa yi-d'ele munɗa siidí siidí, wede soŋ yi-d'ele munɗa kino, a wede soŋ yi-d'ele munɗa kino.

8 Aŋkeŋ, ni rootiyo a kane ɗoŋ i ki ziɗɗe ye ɓotto ti ɗoŋ mandayɗayi, beehiye an di lekke daa seɗɗu aa nuuno Pool.

9 Wo ɗe tuddaŋ an k'aane an ki ti seeɗa ye maŋ, an soɗɗo. Beehiye an seɗɗe miŋ, tuddaŋ t'an d'an t'amɓe an t'ette ŋ̃aapu.

10-11 Eŋ̃ŋo munɗa wede ni rootiyo kane ɗoŋ i ziɗɗe an d'ise me, i rootiyo nuuno ye, i rootiyo Galmeega: I dehu kule geŋ eddí yi ki ti peere ye, wo erewo toŋ kulatú ti ki y'ooli ye. Wo aame kulatú ti y'iili maŋ, t'a lekko daa seeɗu, ise maŋ an t'okkiyo ti kulatú t'a-kama*.

12 A kane ɗoŋ oŋgo, ono eŋ i rootiyo nuuno, i rootiyo Galmeega ye: Aame leema yi ziipe addí a Isa, wo eddí ti ki ziipe addutú a Isa ye wo ti dehu ti lekke ti yode maŋ, i dehu y'a ki ti peere ye.

13 Geŋ iŋkino kay, aame erewo ti ziipe addutú a Isa, wo kulatú yi ki ziipe addí a Isa ye wo yi dehu yi lekke ti tode maŋ, i dehu t'a ki y'ooli ye.

14 Ni rootiyo iŋkino kono kule wede i ki ziipe addí a Isa ye geŋ, yoŋ goppoŋ ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki eddí. Ki erewo ere i ki ziipe addutú a Isa ye toŋ iŋkino, tod'te goppoŋ ti Raa t'urzi zaapu k'adde ki kulatú. Para maŋ, iŋ̃ŋiguŋ geŋ kane dokki ti Raa, wo ɗe ki kotto maŋ kane goppoŋ ti Raa me.

15 Wo ɗe aame kane ɗoŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye geŋ, an dehu an di-teepe ti kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa ise erewo ise kule maŋ, urzi ede. Aame geŋ kane zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa ise kule erewo geŋ, eedaŋ toore, kono Raa y'unni wiike kun di lekke ti toose.

16 Koŋ erewo no, mi suune ko, koo Raa y'utta kulayí t'urzi koŋ me? Wo kee kule no, ki suune ko, koo Raa y'utta eddá t'urzi kee me?

Konso a lekkiyo ere Galmeega y'eliyo

17 Iŋkino maŋ adda k'ono ɗoŋ pay eŋ, munɗa wede a jiire eŋ̃ŋo: Kune'ŋ wede tuuku toŋ yi koona a lekkiyadí ere Galmeega yi ele, ti poone saŋ Raa y'a ti y' wiike. Geŋ munɗa wede ni rootiyo adda diine ɗoŋ pay ogiysito ti suma k'Isa an d'ise.

18 Wede'ŋ ponde yi wilɗa ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike maŋ, geŋ yi-t'ise tuddí aa wede pondayí daa walɗu ye. Wo wede daa walɗu ponde ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike maŋ, geŋ yi dehe walɗu ponde ye.

19 Ise wede'ŋ yi wilɗa ponde, yi ki wilɗa ye toŋ, adda geŋ munɗa a di y' nooge umbo, i jiire in d'ozire ekki suldĩ ɗoŋ Raa yi'n rootiyo in d'ise.

20 I dehu wede tuuku toŋ yi koona a lekkiyadí ere ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike.

21 T'ume Raa y'a ki waaka ɓotto geŋ kee ɓule maŋ, ulbá a-t'ooɗe ye. Wo ɗe aame urzi k'a t'aɗɗe eedá ti ɓuliko ede maŋ, geŋ beehiye ki t'aɗɗo†.

22 Ɗerec, ɓule wede Galmeega yi y' wiike geŋ, yi t'ize eedí toore a urzi Galmeega me. Geŋ iŋkino kay, wede eedí toore Galmeega yi y' wiike geŋ, yoŋ yi t'ize ɓule ki Almasi.

23 Raa y'un iwila ti zooye wede oo̱ŋe, geŋ kune ki yode, iŋkino maŋ kun t'ise ɓulagi ɗuwo ye.

24 Zemɓa ki nuŋ, i dehu wede tuuku toŋ a ɗaana Raa yi koona a lekkiyadí ere ti poone, saŋ Raa y'a ti y' wiike.

Kooke a ɗoŋ i ki ziɗɗe ye

25 A urzi kane ɗoŋ i ki ziɗɗe ye, ono eŋ i rootiyo Galmeega ye, i rootiyo nuuno a elkiyadó, nuŋ wede Galmeega y'o ize adde koɗuwo. Iŋkino ɗuwo an zaape addaŋ a nuuno.

26 Kun ollo ettiyo elkiyadó te: A ulbe k'ooɗiyo wede aŋkeŋ̃ŋo ɓaadaŋ eŋ, beehiye a kune wede tuuku toŋ, yi koona a lekkiyadí aa ere ti poone.

27 Kee'ŋ a-d'ede erewo maŋ, ki ti peera ye, wo erowo a-k'ede ye maŋ, ki deha seeɗu ye.

28 Wo ɗe aame ki ziiɗa toŋ maŋ, ki k'ize olɗiko ye, wo aame uto koŋso ti ziiɗa toŋ maŋ, ti k'ize olɗiko ye. Wo ɗerec, kane ɗoŋ i ziɗɗe geŋ dabaradaŋ ɓaadaŋ a lekkiyadaŋ te, wo nuŋ ni dehu n'un ti'n leɗɗe ti dabar gette.

29 Kun ollo zemɓa ki nuŋ, eŋ̃ŋo munɗa wede ni rootiyo me: Onniyo kama Galmeega goppoŋ. Iŋkino t'aŋkeŋ̃ŋo kane ɗoŋ an d'ede erayi geŋ, an lekko aakede ɗoŋ an k'ede erayi ye.

* **7:10-11 7.10-11** Kun wollo adda mattup ki Matiye 5.32; Markus 10.11-12 wo Lik 16.18. † **7:21 7.21** Kama k'ono t'urzi doolo: «Aame urzi k'a t'aɗɗe eedá t'adda ɓuliko ede toŋ, ki lekko ɓule wo ɓuliko gette a kee beehiye a urzi k'Almasi me.»

30 Ɗoŋ adda môolo geŋ, an lekko aakede
kane adda môolo ye. Ɗoŋ isiyo uŋsuwo
geŋ, an lekko aakede kane adda k'uŋsuwo
ye. Ɗoŋ owilte suldi geŋ, an lekko aakede
an k'ede suldi ye.
31 Wo ɗoŋ i lekkiyo beehiye ti maala
duniya toŋ, an lekko aakede an ki lekkiyo
beehiye ti maala duniya ye, kono duniya
ere in ti wolliyo aŋkeŋ̃ŋ̃o ette, tod'
t'eŋgilso.
32 Nuŋ ni dehu kun di lekke daa k'ulbe
k'oodiyo. Wede yi ki ziiɗa erowo ye geŋ,
elkisadí a naabo Galmeega, yi dehu y'aase
munɗa wede Galmeega ulbí i-d'ise uŋse.
33 Wo ɗe wede i ziiɗa erewo geŋ, yoŋ
elkisadí a suldi duniya, yi dehu y'aase
munɗa wede eddí ulbutú i-d'ise uŋse,
34 iŋkino elkisadí i-t'isiyo sire. Wo
ki erayi toŋ iŋkino, erewo daa kule ise
uto koŋso toŋ, tod'te elkisatú a naabo
Galmeega, kono ti dehu tuddutú wo elk-
isatú gette a lekke ooyiso kese a yode.
Wo ɗe erewo ere i ziiɗa kule gette, tod'te
elkisatú a suldi duniya, ti dehu t'aase
munɗa wede kulatú ulbí i-d'ise uŋse.
35 Ni rootiyo iŋkino beehiye a kune, n'un
ki doɗɗiyo sibe a gollaguŋ ye, wo ɗe ni
dehu kun d'ise munɗa wede beehiye a jiire
wo kun di lekke kettiyo ti Galmeega daa
k'elkiso a munɗa doolo.

Ono a obilagi ti konazi ɗoŋ ibire

36 Obulsu geŋ, ere k'ebirayí yi ti giyye
ɓaadaŋ wo y'owwiyo tuddí yi ki ti-seeɗa
ye, yi t'isa munɗa ki sukiyagi ti tode,
wo yi ti seeɗa maŋ, geŋ y'iso aa addí i
dehu. Kane sirwaŋ geŋ beehiye an di-
seeɗa, iŋkino obulsu geŋ yi ki t'ize oldiko
ye.
37 Wo ɗe aame obulsu geŋ yi dihe adda
k'addí wenɗa yi ki y'ize ki tooge ye, tuddí
yi ti ziiɗa, wo ere k'ebirayí gette yi ki ti
seeɗa ye maŋ, yi ki ti t'udige ye, iŋkino
geŋ y'ize beehiye yi ki ti ziiɗa ye toŋ maŋ.
38 Iŋkino maŋ wede ere k'ebirayí yi ti
ziiɗa geŋ y'ize beehiye, wo wede yi ki ti
ziiɗa ye geŋ̃ŋ̃o toŋ y'ize beehiye a jiire.

Ono a mandayɗayi

39 Erewo gette tod'te kettiyo a kulatú
aame yoŋ yi lekkiyo zeere geŋ me. Wo
y'inda ɗoo miŋ, tod'te ettú toore t'aane t'a
seeɗa kule wede aa addutú i dehu, wo ɗe
i dehu kule ti seeɗa geŋ yoŋ yi ziipe addí
a Galmeega Isa ɗo.
40 Ki too maŋ a elkiyadó, uŋsuwatú
ɓaadaŋ a ceere t'a lekke sittú me. Wo nuŋ
toŋ n'elkiyo ono ni rootiyo eŋ i ni dokkiyo
Unde Raa.

8

Sey wede an eliyo seɗeke a loŋgayi

1 A urzi sey wede an eliyo seɗeke a
loŋgayi geŋ*, aŋkeŋ n'un di-kama on-
amguŋ, ɗerec kune kun'de: «Kine pay in
d'ede suuniyo.» Wo suuniyo gette t'in di'n
eliyo a koliyo tudde, wo ɗe geyyiso tudde
gette t'in di'n noogiyo in d'ohire a urzi
zaapu k'addiŋ a Isa.
2 Wede y'elkiyo yi suune munɗa maŋ,
munɗa geŋ yi ki y' zuune a urzutú ye
ɓotto.
3 Wo ɗe wede yi geyyiso Raa maŋ, yode
Raa toŋ yi y' suune.
4 Iŋkino maŋ sey wede an eliyo seɗeke a
loŋgayi geŋ, k'aaɗumu ko? Ɗerec, kine in
suune kane loŋgayi geŋ i ki kaza munɗa
wede ɗerec ye adda duniya me, wo ede
Raa yoŋ soo ɗaŋŋal.
5 Ɗerec, ɗoŋ oŋgoŋ an'de raayagi ede a
kandaane wo a siiɗo me. Ki kotto ki kane'ŋ
raayagi ɓaadaŋ wo galmaawi toŋ ɓaadaŋ.
6 Ise iŋkino toŋ, ki kine Raa soo ɗaŋŋal,
yoŋ Meega y'ikkima suldi pay, wo kine pay
ki yode. Galmeega soo ɗaŋŋal, yoŋ Isa
Almasi, t'urzi yode Raa y'a t'ikkima suldi
pay, wo t'urzi yode kine in di lekkiyo.
7 Wo ɗe ti diine zemɓa geŋ, kane pay
an k'ede suuniyo gettiyo ye. Ɗoŋ oŋgoŋ ti
diinaguŋ an ti d'iile ottilso a loŋgayi. Wo
aŋkeŋ̃ŋ̃o an ziipe addaŋ a Isa toŋ, aame
an aaɗumu sey wede an ele seɗeke maŋ,
an elkiyo ki kotto sey geŋ an ele seɗeke
a loŋgayi. Wo kane elkisadaŋ ere an di
suune munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gette
toogatú baata, iŋkino maŋ an d'owwiyo an
t'ize ganigi a ɗaana Raa me.
8 Omɓo gette t'in gi di'n t'etta goppoŋ ti
Raa ye. Aame in k'omɓo ye toŋ in ki t'ise
ɗoŋ k'ita ye, wo aame in omɓo toŋ in ki'n
aagila ti munɗa ye†.
9 Kune egguŋ toore, un d'ede urzi kun
d'ise munɗa wede kun dehu. Wo ɗe kun
koona mentikagi a munɗa wede kun isa,
kono zemɓa ɗoŋ kane toogadaŋ baata a
urzi zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, an ki-t'oora
adda k'oldiko ye.
10 Aakede i d'ede wedusu yoŋ toogadí
baata a urzi zaapu k'addí a Isa, wo yi
wolliyo kee wede a-d'ede suuniyo geŋ ki-
guune a biza ɓoy loŋgusu k'aaɗumu sey
maŋ, geŋ aase mummino me? Koo kono
kee geŋ, yode wede elkiyadí ere y'a suune
munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gette toogatú
baata, geŋ y'a t'eese y'aadi kay sey wede
an ele seɗeke a loŋgayi geŋ me.
11 Iŋkino maŋ, kono suuniyadá gette,
leema wede toogadí baata a urzi zaapu
k'addí a Isa geŋ yi-t'oore y'a dagge, yoŋ

* **8:1 8.1** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 15.20,29. † **8:8 8.8** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 14.17.

leema wede Almasi y'inda kono yode geŋ me.
12 Geŋ iŋkino kun isiyo olɗiko a
zemɓaguŋ, wo kun an t'eeliyo kuuno a
elkisadaŋ ere toogatú baata an di suune
munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gette. Iŋkino
maŋ olɗiko kun isiyo gette a yode Almasi
batum.
13 Kono kamo a tukk'omɓo ɗaŋŋal
leemadó ni-ti y' t'ele adda k'olɗiko maŋ,
ti aŋki eŋ sey seɗeke ni k'aaɗima ye baa
kono ni-ki ti y' t'ele leemadó adda k'olɗiko
ye.

9

Wede zina k'Isa i-d'ede urzi y'a t'oone aggadí

1 Ki kotto, nuŋ o d'ede urzi n'aase
munɗa wede aa addó i dehu. Ki kotto nuŋ
wede zina k'Isa, wo Galmeegiŋ Isa toŋ ni y'
wulle t'edayó*. Ki kotto kune batum geŋ,
kun ziipe adduguŋ a Isa t'urzi naabo ere
n'ize ki Galmeega.
2 Ki ɗoŋ oŋgoŋ an ki n' wolliyo nuŋ
wede zina k'Isa ye toŋ, ki kotto a kune'ŋ
nuŋ wede zina k'Isa. Kono kun lekkiyo
kettiyo kaŋ soo ti Galmeega geŋ, kune
batum munɗa wede i-kaza ki kotto nuŋ
wede zina k'Isa.
3 Eŋ̃ŋo ono ɗoŋ n'a ooɗiba eedó a ɗaana
ɗoŋ i zaapu ono a eedó me:
4 Ki kotto, a naabo ere ay isiyo ette, kaye
ay d'ede urzi ay d'oomi wo ay di siɓe ti bey
ɗoŋ ay an naabiya.
5 Ki torguwadey ay d'ede urzi ay di
waake erewo ere i ziipe addutú a Isa ay
d'ozire soo, aa ɗoŋ zina k'Isa oŋgo, zemɓa
Galmeega Isa, wo Piyer ge d'isiyo.
6 Ki kotto, nuŋ ti Barnabas toŋ, ay d'ede
urzi ay t'oone omɓo ti beyguŋ. Kaye
sirwey ɗaŋŋal ye a naabe ti beezey me.
7 Kun illiga ko, wede'ŋ y'isiyo naabo
k'asigar wo munɗa an i-ki t'ele ye me?
Kunuŋ wee wee ɗoo miŋ yi-t'aate jineene
wo iŋ̃ŋitú y'a k'oomi ye me? Kunuŋ wee
wee ɗoo miŋ y'a else moodɗe wo uɗu y'a
ki siɓe ye me? Aha, wenɗa iŋkino umbo!
8 Ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ, a urzi lekkiyo
ɗoŋ tudde ɗaŋŋal ye, oogoro Muusa toŋ ti
rootiyo iŋkino.
9 Geŋ ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup k'oogoro Muusa, an'de: «Aame
buru yi sara mudu kaŋ oŋyilse maŋ, bizí
ki ti t'ele baara ye†.» Kunuŋ ono eŋ i-kaza
Raa y'elkiyo a buŋgari ɗaŋŋal ko?
10 Ki kotto, ono eŋ Raa yi rootiyo kono
kaye ɗee ɗa? Eyye, ono eŋ an riiŋe kono
kaye. Ɗerec, wede yi derku'ŋ yi zaapu
elkisadí y'a t'oona munɗa, wo wede yi
sara mudu'ŋ yi zaapu elkisadí y'a t'oona
aggadí.
11 T'urzi kaye kun d'uune sulɗi ɗoŋ
beehiye ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ̃ adda
k'adduguŋ. Iŋkino maŋ, i ceeriyo egguŋ
koo kaye ay t'oone agga t'adda maalaguŋ
me‡?
12 Aame ɗoŋ oŋgoŋ an d'ede urzi an
d'ooniyo agga ti beyguŋ iŋkino maŋ, geŋ
kaye toŋ ay d'ede urzi ay t'oone a ceere
kane. Wo kaye ti urzi wede ay d'ede
geŋ̃ŋo toŋ, munɗa ti beyguŋ ki toogo ay
ki tunde ye. Wo ɗe ay d'imɓiŋ̃a a sulɗi
ɗoŋ pay ay iido a eedey geŋ me, kono
a ki-t'ise mokkolo morkiye a urzi Rabila
Majjaanawa k'Almasi ye.
13 Ki kotto kun suune, ɗoŋ i naabiya
adda Ɓoy Raa geŋ, an t'oone omɓadaŋ ti
sulɗi ɗoŋ adda Ɓoy Raa, wo ɗoŋ i naabiya
a ume seɗeke geŋ, an t'oone aggadaŋ ti
sulɗi ɗoŋ an eliyo ki seɗeke§.
14 Geŋ iŋkino kay, Galmeega y'a ruute,
y'ede: Ɗoŋ i kazita Rabila Majjaanawa
geŋ, an t'oone sulɗi lekkiyadaŋ t'urzi
Rabila Majjaanawa*.
15 Ki too maŋ nuŋ o d'ede urzi n'a tonde
munɗa ti beyguŋ, wo ɗe ni ki tunde ye.
Ni raaŋiya iŋkino kono ni ki dehu n'a ki
t'oone munɗa ti beyguŋ ye. N'inda bee
miŋ n'a tonde! Wenɗa soo toŋ umbo a
aane o di latte urzi k'uŋsuwo ere o d'ede
ette!
16 Kazita Rabila Majjaanawa ette, a nuŋ
o ki-t'ise urzi tamma tuddó ye, kono tode
gette naabo ere Raa y'o ruute i dehu
n'aase, wo dabar a nuŋ aame Rabila Maa-
jjaanawa ni ki ti gizita ye maŋ.
17 Wo aame naabo ette i ti dihe nuŋ
ti siidó maŋ, geŋ o d'ede urzi an o t'ele
raŋ̃ŋadó, wo ɗe urzi yeeriyo eŋ o y'ele
a beezó Raa geŋ, nuŋ o d'ede attiɗi ni ki
t'alɗa ye.
18 Iŋkino maŋ a naabo ette raŋ̃ŋadó
moo me? Raŋ̃ŋadó tiŋ ni kazita Rabila
Majjaanawa ki waawiye daa ki tondiyo
munɗa, ise o d'ede urzi n'a tonde munɗa
kono ni kazita Rabila Majjaanawa toŋ
maŋ.

Raayika Pool a urzi kazita Rabila Majjaanawa

19 Ɗerec, nuŋ o d'ede urzi n'aase munɗa
wede aa addó i dehu, nuŋ ɓule ki wenɗa
ye, wo toŋ n'a-t'ize tuddó aa ɓule ki ɗuwo
pay, kono ɗoŋ ɓaadaŋ an d'ette tukk'Isa.

* **9:1 9.1** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 22.17-18; 26.16. † **9:9 9.9** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. ‡ **9:11 9.11** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 15.27. § **9:13 9.13** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 6.9,19 wo Deeterenom 18.1-3. * **9:14 9.14** Kun wollo adda mattup ki Matiye 10.10 wo Lik 10.7.

20 Aame nuŋ a diine Yawudiyagi geŋ, n’a
likke aa ki kane Yawudiyagi, kono an d’ette
tukk’Isa†. A diine kane ɗoŋ i’ni dokkiyo
oogoro Muusa geŋ, nuŋ toŋ n’a likke aa i
ni dokkiyo oogoro Muusa, kono kane ɗoŋ
i’ni dokkiyo oogoro Muusa geŋ an d’ette
tukk’Isa, ise nuŋ i ki n’ dokkiyo oogoro
Muusa ye toŋ maŋ.
21 Iŋkino kay, ti kane ɗoŋ i ki suune
oogoro Muusa ye geŋ, n’a likke aa oogoro
gette ni ki ti suune ye, kono kane ɗoŋ i
ki suune oogoro Muusa ye geŋ an d’ette
tukk’Isa. Geŋ i-kaza t’urzi k’oogoro Raa
ni ki t’uɗɗe ye, kono nuŋ ni daaniya urzi
k’oogoro k’Almasi.
22 A diine kane ɗoŋ toogadaŋ ƀaata a
urzi zaapu k’addaŋ a Isa geŋ, nuŋ toŋ ni-
ti t’isiyo tuddó toogatú ƀaata aa ki kane,
kono an d’ette tukk’Isa an di t’ihira a
urzi zaapu k’addaŋ. A ɗoŋ pay, urzi ɗoŋ
tuuku toŋ ni-ti y’isiyo kono ɗoŋ oŋgoŋ ti
diinayaŋ mummino toŋ a t’oone uttiyo.
23 N’isiyo pay miŋ kono Rabila Maj-
jaanawa, iŋkino munɗa wede ƀeehiye Raa
yi ruute y’in t’eley t’urzi tode geŋ, nuŋ toŋ
n’a t’ooney aggadó.
24 Ki kotto kun suune, ɗoŋ oƀe dalala a
ƀere k’okko geŋ an okko pay, wo ɗe soo
ɗaŋŋal i-t’amƀu zooye k’okko me, geŋ kun
okko aa ki yode, kono kun t’amƀa zooye.
25 Iŋkino maŋ kane pay ɗoŋ oƀe dalala,
ɗoŋ i ɗuŋkiyo wo moo moo geŋ, tuddaŋ
an ti-ƀabirsa ƀaadaŋ. Wo an isiyo iŋkino
kono an d’ooniyo kaɗumul ki wede i jiire,
wo kaɗumul gette saŋ i-ti lattiya. Wo ɗe
kine, a urzi k’Almasi in oƀe dalala kono in
t’oona kaɗumul ki wede i jiire, ere a lekka
ki daayum.
26 Kono kamo nuŋ Pool eŋ n’okko, wo ni
k’okko aa edayó n’a t’ippe ye. Ni ɗeyyiso
n’a t’ooney kaɗumul geŋ, ni ki gohiso
kutuba a ume waawiye ye.
27 Nuŋ tuddó ni-ti dabirsa ƀaadaŋ wo ni-
ti seeɗu aa ƀule. Aame ni k’isiyo iŋkino ye
maŋ, nuŋ wede i kazita Rabila Majjaanawa
a ɗuwo eŋ, an di n’ aɗɗa.

10

Ɗoŋ k’Izirayel adda balɗa

1 Zemƀa ki nuŋ, ni dehu kun a
d’elke a suldĩ ɗoŋ an iide a moŋgiɗagey
Yawudiyagi ti kaaga. Kane pay Raa y’an
da t’an diibe dondirso ti di’n dokkiyo*, wo
pay an diipiɗa bar Teezewo†.
2 Adda dondirso wo adda bar Teezowo
gette, kane geŋ miŋ pay aa an ti zuyye
batem wo an a ti gitte ti Muusa kaŋ soo.
3 Kane pay an d’iimi omƀadaŋ tiŋ soo ere
a urzi k’Unde.
4 Wo kane pay an d’iiƀe soƀadaŋ tiŋ
soo ere a urzi k’Unde. Ɗerec, a urzi
k’Unde kane an iiƀe ahu ɗoŋ uɗɗe t’adda
zumbulu‡ wede a urzi k’Unde. Zumbulu
geŋ yoŋ ti kane yi di’n daaniya, wo geŋ
miŋ yoŋ Almasi.
5 Iŋkino toŋ, pay an t’ize suldĩ ɗoŋ Raa
ulbí i-ki d’ize uŋse ye. Kono k’iŋkino an
t’indita adda balɗa§, a guute miibi ɗaŋŋal
ɗoŋ i k’ize oldĩko ye me.
6 Suldĩ ɗoŋ an iido a kane geŋ, a kine
aakede urzi in di wolle in ki d’ise oldĩko ye.
Iŋkino kine in k’ooli tuddiŋ k’isiyo suldĩ
ɗoŋ ulpi tudde ti dehu, aa kane g’aaze ti
kaaga geŋŋo ye*.
7 A loŋgayi kun ottile ye, aa ɗoŋ oŋgo
ti diinayaŋ g’aaze me. Ɗerec, ono eŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de:
«Ɗuwo an di-guune omƀo ti soƀo, saŋ maŋ
an t’iiziga ommire, wo an d’isiyo suldĩ
pitiŋko†.»
8 Kine in ooli tuddiŋ a isiyo boliyo ye, aa
ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ g’aaze ti kaaga geŋ
me, iŋkino adda k’onniyo soo ɗaŋŋal ɗoŋ
dupu ada sire makumu aɗo an t’inda‡.
9 Kine piɗĩpiɗĩŋ Galmeega in yi naame
ye, aa ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ g’aaze ti kaaga
wo kane mimbayi an di’n ihite an t’inda§.
10 Ki ɗaŋgu kun gurgire ye, aa ɗoŋ oŋgo
ti diinayaŋ ga gurgire ti kaaga a tukki
Galmeega Raa, wo kane geŋ maaleeka
wede ki lattiya y’iido y’an îide*.
11 Suldĩ ɗoŋ iido a kane geŋ, a kine
aakede urzi in di wolle in ki d’ise oldĩko
ye. Iŋkino an ti’n riiŋe adda mattup ki
Raa, kono an in di’n zaape a urzi, kine ɗoŋ
i lekkiyo a onniytagi ɗoŋ k’ita eŋ me.
12 Geŋ iŋkino wede y’elkiyo yoŋ toogo
a urzi zaapu k’addí a Isa maŋ, yi koona
metike yi t’oora ye.
13 Naamiya daggiya ere kun ooniyo gette,
tod’tiŋ aa ere ɗuwo pay an ooniyo gettiyo.
Raa yoŋ yi seeɗu zakidĩ a munɗa wede yi
ruute y’aasa, iŋkino y’un ki’n oola adda
naamiya daggiya i ki ceera egguŋ ye. Wo
ɗe aame un iido naamiya daggiya toŋ, Raa
y’un t’ela toogo kun d’omƀiŋa wo soŋ urzi
kun t’aɗɗa.

Kun ottile a loŋgayi ye

† **9:20 9.20** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 21.20-26. * **10:1 10.1** Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.21-22; 14.19-20. † **10:1 10.1** Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.22-29. ‡ **10:4 10.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.35 wo Nombire 20.8-11. § **10:5 10.5** Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.16. * **10:6 10.6** Kun wollo adda mattup ki Nombire 11.4. † **10:7 10.7** Kun wollo adda mattup ki Egzod 32.6. ‡ **10:8 10.8** Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-18. § **10:9 10.9** Kun wollo adda mattup ki Nombire 21.5-6. * **10:10 10.10** Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.6-14.

14 Kono kamo zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki
geyyiso, kun ti leɗɗo dokki t'urzi loŋgayi
me.
15 Nuŋ, n'un rootiyo aakede a ɗuwo ɗoŋ
an d'ede suuniyo k'ono. Iŋkino a onamó
ni rootiyo eŋ, a suuno kune batum.
16 Ki kotto kop wede ti soɓo adda in
di rootiyo koɗuwo a Raa in di soɓo kaŋ
soo geŋ, y'in ti'n kettiyo kaŋ soo ti puuzo
k'Almasi te. Wo soŋ mappa wede in di
ɓorkiso in t'omɓo kaŋ soo geŋ, y'in ti'n
kettiyo kaŋ soo ti tudde k'Almasi me[†].
17 Ɗerec, i d'ede mappa soo, wo ise kine
ɓaadaŋ toŋ, geŋ in t'ize aa tudde soo, kono
kine pay in dokkiɗe miŋ mappa soo geŋ̤ŋ̤o.
18 Kun elko ɗoŋ k'Izirayel geŋ, ɗoŋ
aaɗumu sey wede an eliyo seɗeke a Raa
a ume seɗeke geŋ, ki kotto an di lekkiyo
kettiyo kaŋ soo ti Raa, yode wede an i ize
ume seɗeke geŋ̤ŋ̤o[‡].
19 Iŋkino maŋ, nuŋ n'a roote moo me?
N'a t'eese sey wede an ele seɗeke a
loŋgayi, ti loŋgayi batum miŋ, kane'ŋ ki
bita ye ko?
20 Eyye, kane'ŋ ki bita! Wo ɗe senɗikagi
ɗoŋ ki ɗoŋ i ki suune Raa ye an eliyo geŋ,
an eliyo a siitanɗani, a Raa ye[§]. Iŋkino
maŋ, nuŋ ni ki dehu ye kun a di kette kaŋ
soo ti siitanɗani me.
21 Kune kun k'aane kun ki siɓe kop sire
ye, kop ki Galmeega wo kop ki siitanɗani
me. Omɓo sire kun k'aane kun ki dokkiɗa
ye, omɓo ki Galmeega wo omɓo ki si-
itanɗani te.
22 Kununŋ in dehu in t'ooziga kolɓiso
Galmeega ko[*]? In elkiyo miŋ kine toogo
in jiire yode ko? Aha, iŋkino ye.

Kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a Raa

23 Ɗoŋ oŋgoŋ an rootiyo, an'de: «Urzi
ede k'isiyo munɗa tuuku toŋ maŋ.» Ɗerec
iŋkino, wo ɗe kane suldî geŋ pay beehiye
ye[†]. «Urzi ede k'isiyo munɗa tuuku toŋ
maŋ.» Ɗerec iŋkino, wo ɗe suldî pay
geŋ a ki nooge ye k'a t'ihira a urzi zaapu
k'adde a Isa me.
24 Geŋ wenɗa soo toŋ yi deha munɗa
wede k'aggadí ɗaŋŋal ye, wo ɗe wede
tuuku toŋ yi deho bakadí yi-t'oone kay.
25 Suldî ɗoŋ pay kun owile a suuk geŋ,
kun iwilo'ŋ kun oomo, daa tondiyo eŋ sey
an ele a loŋgayi koo me[‡], kono elkiyaguŋ
ere kun di suuniyo munɗa eŋ beehiye eŋ
ulsu gette a ki t'ise sire ye.
26 Ni rootiyo iŋkino kono ono eŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Siiɗo
ti suldî pay eego geŋ, kane ki Galmeega
Raa[§].»
27 Aakede wede yi ki ziipe addí a Isa ye
geŋ y'unni wiike omɓo di yode, wo kun
iyye kun ette maŋ, munɗa wede y'un ele
geŋ kun oomo, daa tondiyo eŋ sey an ele a
loŋgayi koo me. Iŋkino elkiyaguŋ ere kun
di suuniyo munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gette
a ki t'ise sire ye.
28 Wo ɗe aame wede doolo y'un ruuta:
«Sey eŋ an ele seɗeke a loŋgayi» maŋ,
kono ki wede un gize geŋ kun aaɗima
ye, wo soŋ kono ki elkiyo ere ki suuniyo
munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gette a ki t'ise
sire ye.
29 Aame ni rootiyo «ki elkiyo ere ki
suuniyo munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu» maŋ,
ni ki rootiyo ti elkiyaguŋ ere kun di su-
uniyo munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gettiyo
ye, wo ɗe ni rootiyo ti ere ki wede un
gize geŋ̤ŋ̤o. Wo ɗe nuŋ wede o d'ede
urzi n'aase munɗa aa addó i dehu miŋ,
ki moo me elkiyo ere ki suuniyo munɗa
eŋ beehiye eŋ ulsu ki wede doolo gette t'a
ɗekke booro eedó me?
30 Aame a omɓo ni rootiyo koɗuwo a Raa
maŋ, wo ki moo me wenɗa y'a roote ulsu
a tukki nuuno, kono k'omɓo ere ni ruute
koɗuwo a Raa te?
31 Iŋkino maŋ ise kun omɓo, ise kun
soɓo wo ise kun ise munɗa tuuku toŋ maŋ,
kun iso pay a urzi wede a t'ele tamma a
Raa.
32 A lekkiyaguŋ gette, kun isa ye munɗa
wede wenɗa yi-t'oore adda k'oldîko me,
ise a Yawudiyagi, ise a Yawudiyagi ye, wo
a ɗoŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa toŋ maŋ.
33 Geŋ iŋkino nuŋ batum ni dehu ɗuwo
pay ulbaŋ an d'ise uŋse a suldî ɗoŋ
pay n'isiyo geŋ me. Ni ki dehu munɗa
k'aggadó ɗaŋŋal ye, wo ɗe ni dehu munɗa
wede aase beehiye a ɗoŋ ɓaadaŋ kono Raa
y'an di'n utte.

11

1 Kun amɓo zindó, aakede nuŋ batum
n'amɓu zina k'Almasi.

Lekkiyo kuuli ti erayi a diine ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa

2 Aŋkeŋ n'unni tamma kono kune'ŋ
daayum kun elkiyo a nuuno, wo dooyiso
ere n'unni duuye gette kun ti boohiyo.

---

† **10:16 10.16** Kun wollo adda mattup ki Matiye 26.26-28; Markus 14.22-24 wo Lik 22.19-20. ‡ **10:18 10.18** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 7.6,15-16. § **10:20 10.20** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.17. * **10:22 10.22** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.21. † **10:23 10.23** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 6.12. ‡ **10:25 10.25** Di kane ɗoŋ Korent geŋ, sey wede an eliyo seɗeke a loŋgayi toŋ maŋ an t'amɓu ki suuk an t'owile. § **10:26 10.26** Kun wollo adda mattup ki Soom 24.1.

3 Wo ɗe ni dehu kun di suune ita munɗa eŋ̃ŋ̃o: Almasi geŋ yoŋ t'ekki kule tuuku toŋ maŋ, kule geŋ yoŋ t'ekk'erewo, wo Raa geŋ yoŋ t'ekk'Almasi.
4 Iŋkino aame kule yi tondiyo Raa, ise yi rootiyto ono ɗoŋ Raa y'agisa wo eedí tuuniyo maŋ, geŋ yi-di d'eliyo sukiyagi a Almasi wede t'eedí me.
5 Wo ɗe aame erewo tuuku ti tondiyo Raa, ise ti rootiyto ono ɗoŋ Raa y'agisa wo ettú tuuniyo ye maŋ, geŋ ti-di d'eliyo sukiyagi a kulatú me, tode gette aakede erewo ettú kôokiyo.
6 Aame erewo ti ki dehu ettú t'a ki ti diibe ye maŋ, geŋ t'a kôoko! Wo ɗe aame erewo ilaltú ɗekkiso ise ettú kôokiyo geŋ a tode sukiyagi maŋ, t'a di diibo munɗa!
7 Kule geŋ aame yi tondiyo Raa ise yi rootiyto ono ɗoŋ Raa y'agisa maŋ, i ki dehu eedí y'a gi di diibe ye, kono kule geŋ Raa yi y'ikkima yi deeyiso a yode wo yoŋ i-kaza majjaanika Raa*. Wo ɗe to erewo gette tod'te i-kaza majjaanika kule.
8 Ɗerec, Raa y'ikkima kule y'iiɗíba sirpa k'erewo ye, wo ɗe erewo Raa yi t'ikkima y'iiɗíba sirpa kule.
9 Wo kule geŋ Raa yi y'ikkima k'erewo ye, wo ɗe erewo te Raa yi t'ikkima ki kule†.
10 Iŋkino maŋ, kono maaleekiyagi geŋ erewo ettú t'a di diibe, a kize tod'te ti ɗandí ɗoŋ t'ettú.
11 Wo iŋkino toŋ a urzi Galmeega, erewo daa kule ti k'ise ede ye, wo kule toŋ daa k'erewo yi k'ise ede ye.
12 Ɗerec, erewo gette Raa yi t'ikkima y'iiɗíba sirpa kule, wo ɗe yo kule toŋ i y'ehiyo erewo, wo kane pay geŋ miŋ an ettiyo ti Raa.
13 Kune batum kun elko, beehiye koo erewo t'a tonde Raa ettú daa diibiyo me?
14 Aame tuuku toŋ ki kotto, ɗuwo an suune kule geŋ yi k'ooli ilalí soŋŋirti ye, para maŋ a yoŋ sukiyagi.
15 Wo ɗe Raa yi ele ilali soŋŋirti a erowo geŋ yi ele majjaanika, kono ilali soŋŋirti geŋ kane aa munɗa ki diibiyo k'ettú.
16 Aame wede yi rootiyo a urzi eŋ yi k'iyye ye maŋ, nuŋ ni di roote munɗa soo, kaye'ŋ urzi ti doolo ay ki suune ye, ise ɗoŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa a ume doolo toŋ maŋ.

Ombo Galmeega

17 Ono geŋ n'a ti'n ɗiŋge iŋkino. Wo ɗe i d'ede munɗa soo iŋkino wede n'un ki'n t'imme ye, ogiysitaguŋ gette t'un ki'n noogiyo ye kun di t'ihira a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me, wo ɗe t'un d'isiyo munɗa wede ulsu.
18 Munɗa wede n'a roote ki poone'ŋ, ɗuwo an o di ruute, an'de: aame kun t'ogiyso ti suma k'Isa geŋ, a diinaguŋ un d'ede âhuntu tudde. Wo nuŋ toŋ n'umɓe ono geŋ aase ɗerec ede.
19 Ɗerec, i dehu âhuntu tudde a di-inaguŋ aase ede, kono tiŋ geŋ ɗuwo an di'n suune kereŋ kane ɗoŋ a diinaguŋ i seeɗu zakiɗí a urzi zaapu k'addaŋ a Isa me.
20 Wo ɗe aame kun t'ogiyso geŋ, kun elkiyo'ŋ kun omɓo omɓo Galmeega wo ɗe iŋkino ye,
21 kono aame kun ti konso omɓo‡ geŋ, wede tuuku toŋ yi naariya omɓo k'umpadí ere y'umɓo, iŋkino ɗoŋ oŋgo an di lekkiyo mosogo wo ɗoŋ oŋgo an di soɓo i ceeriyo eedaŋ.
22 Wo aame kun ettiyo omɓo wo ti soɓo ɗaŋŋal maŋ, kun oomo wo kun ooɓo a ɓoyɗuguŋ! Geŋ ɗoŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa kun'ni wolliyo aa munɗa bita, wo kun d'an d'eliyo sukiyagi a ɗoŋ an k'ede munɗa ye. Ɗe geŋ n'un di roote moo me? Ɗe n'un di'n t'imme sey ko? Aha! N'un ki'n t'imme ye baa a urzi geŋ me!
23 Iŋkino maŋ kun ollo, ettiyo dooyiso ere nuŋ n'uune ti bey Galmeega wo n'un ti'n duuye te: Adda diɗɗo ere Galmeega Isa an an di y'ele a bey ɗoŋ k'olmiɗayí gette, y'a t'umɓe mappa,
24 y'a ruute koɗuwo a Raa kono k'omɓo gette, maŋ y'a ɓurke wo y'a ruute, y'ede: Ette tuddó tod'te ki kune, kun d'iso iŋkino kono kun d'elka a nuuno§.
25 Aame an t'iimi maŋ, ki kop ti soɓo adda toŋ iŋkino, y'a t'umɓe wo y'a ruute, y'ede: Kop ti soɓo adda ette, tod'te taa-suwa ere aware Raa yi gitte ti ɗuwo t'urzi puuzadó*. Aame tuuku kun siɓa, soɓo ere adda kop ettiyo maŋ, kun d'iso kino kono kun d'elka a nuuno.
26 Iŋkino maŋ aame tuuku kun iima mappa eŋ̃ŋ̃o wo kun iiɓa soɓo ere adda kop ettiyo maŋ, geŋ aa kun kazita urzi k'unto Galmeega bini kamadí.
27 Kono k'iŋkino geŋ wede y'ooma mappa wo y'iiɓa soɓo ere adda kop ki Galmeega daa k'urzutú maŋ, yoŋ geŋ booro ti y' ziiɗa kono yi-t'ize tudde wo puuzo ki Galmeega ki bita.
28 Iŋkino wede tuuku toŋ yode batum yi t'elkito urzi lekkiyadí ɗoo miŋ, saŋ y'a oomo mappa wo y'a ooɓo soɓo ere adda kop kollo.

* **11:7 11.7** Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.27. † **11:9 11.9** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.18-23. ‡ **11:21 11.21** ***Kun ti konso omɓo:*** I-kaza ti kaaga ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ a lohe an t'ogiyso an d'omɓo booro, wo aame k'omɓadaŋ geŋ an d'omɓo omɓo Galmeega pay. § **11:24 11.24** Kun wollo adda mattup ki Lik 22.19. * **11:25 11.25** Kun wollo adda mattup ki Lik 22.20.

29 Ki kotto, wede y'omɓo wo yi soɓo daa
ki suuniyo k'ita tudde Galmeega geŋ, yode
batum yi ti t'eliyo tuddí adda booro aame
y'omɓo wo yi soɓo geŋ me.
30 Geŋ kono k'iŋkino ɗoŋ ɓaadaŋ ti
diinaguŋ an ɗ'uune eeni, ɗoŋ oŋgoŋ
mokiyagaŋ toogadaŋ baata wo ɗoŋ oŋgoŋ
an t'inda.
31 Aame kine batum urzi lekkiyadiŋ in ti
y'elkiso ɗoo miŋ, saŋ in d'omɓo kollo maŋ,
Galmeega yi ki ɗekka booro eediŋ ye.
32 Wo ɗe Galmeega yi ɗekkiyo booro
eediŋ kono yi'n di'n deeziyo. Iŋkino maŋ
a onniyo booro Raa gette, kine booro t'in
ki'n seeɗa ye wo kane ɗoŋ duniya t'anni
seeɗa.
33 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, aame kun
t'ugiye kun omɓo omɓo Galmeega maŋ,
kun dello tuddguŋ.
34 Aame wede mosogo ti y' ziiɗa maŋ, yi
t'oomi ɓoozí, kono ogiysitaguŋ gette t'un
ki ti'n t'ele adda booro Raa ye.

Wo ki tondisaguŋ ere oŋgo kun riiŋe
adda mattupaguŋ gette, aame n'iiney di
kune maŋ, n'un ti'n zaapey urzi kollo.

12

Sulɗi ɗoŋ Unde Kamileŋ t'eliyo a ɗuwo

1 Zemɓa ki nuŋ, a urzi sulɗi ɗoŋ Unde
Kamileŋ t'eliyo geŋ, aŋkeŋ ni dehu kun di
suune kereŋ.
2 Kune'ŋ, ti kaaga Raa soo ɗaŋŋal kun ki
y' zuune ye ɓotto. Kun suune, aame geŋ an
un di'n irga ki tukki loŋgayi ɗoŋ i k'orbe
ye, kono a toogadaŋ kun k'iine kun ki ti
tuuge ye.
3 Kono kamo n'un di rooto, aame wede yi
rootiyto ono ɗoŋ ettiyo t'urzi k'Unde Raa
maŋ, yode geŋ yi k'aane yi ki roote ye,
y'a t'eese: «Isa'ŋ Raa yi ti y' duuɗo me.»
Wo wenɗa soo toŋ umbo aane a roote, a
t'eese: «Isa yoŋ Galmeega me» daa ki Unde
Kamileŋ ti ki y' dokkiyo ye maŋ.
4 Sulɗi ɗoŋ Unde Kamileŋ t'eliyo ti
beekatú a ɗuwo geŋ, itadaŋ siidaŋ siidaŋ.
Wo ɗe sulɗi pay geŋ, eliyo miŋ to Unde soo
gettiyo.
5 Naabiyagi ɗoŋ Galmeega y'eliyo a
ɗuwo geŋ, kane itadaŋ siidaŋ siidaŋ, wo
ɗe in naabiya pay miŋ ki Galmeega soo
geŋŋo.
6 Naabo ere tuuku Raa y'eliyo a ɗuwo
gette itatú sittú sittú, wo ɗe Raa miŋ yoŋ
soo, geŋ yode yi-ti'n isiyo ɗuwo pay an
d'aaniya an t'isiyo naabo pay gette.
7 A wede tuuku toŋ Unde Raa ti-d'eliyo
munɗa, i-kaza tod'te adda k'addí. Munɗa
geŋ yoŋ ki noogiyo zemɓa pay.
8 A soŋ Unde Kamileŋ ti-d'eliyo suuniyo
k'ono a ono ɗoŋ y'an rootiyto a ɗuwo geŋ
me, a wede soŋ ti-d'eliyo suuniyo ki sulɗi
ɗoŋ ki Raa a ono ɗoŋ y'an rootiyto a ɗuwo
geŋ me, wo geŋ miŋ ettiyo t'urzi k'Unde
soo gettiyo pây.
9 A wede soŋ Unde soo gettiyo ti-d'eliyo
munɗa ki zaapu k'adde a Isa zakiɗi, wo a
wede soŋ Unde soo ɗaŋŋal gettiŋ ti-d'eliyo
munɗa k'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni.
10 A wede soŋ k'isiyo sulɗi k'armika,
wo a wede soŋ ki rootiyto k'ono ɗoŋ
Raa y'agisa. A wede soŋ ki suuniyo k'ita
k'undiyagi, yode eŋ onamí ettiyo t'urzi
k'Unde Raa, wo yode eŋ onamí ettiyo t'urzi
Meeda siitanɗani. A wede soŋ k'orbe t'ono
ɗoŋ doolo, wo a wede soŋ ki kama k'ono
geŋŋo.
11 Wo ɗe Unde tiŋ tod'te soo wo tode
batum eliyo sulɗi pay geŋ me. A wede
tuuku toŋ ti-d'eliyo munɗa siidí siidí aa
tod' ti dehu*.

Ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa'ŋ kane tudde k'Almasi

12 Kine in suune tudde wede gette tod'tiŋ
soo, wo mokiyagutú ɓaadaŋ. Wo ɗe
mokiyagi ɓaadaŋ toŋ, tudde tiŋ soo. Geŋ
ki ɗoŋ kettiyo kaŋ soo t'Almasi toŋ kane
aa tudde gettiyo†.
13 Ɗerec kine pay, ise Yawudiyagi,
Yawudiyagi ye, ise ɓulagi, ɓulagi ye toŋ
maŋ, kine Raa y'in ti'n zuyye batem,
y'in ti'n gitte kaŋ soo t'Unde Kamileŋ soo
gettiyo, wo in t'ize tudde soo. Wo kine
pay Raa y'in di'n ûune addiŋ t'Unde soo
gettiyo.
14 Tudde wede gette mokutú soo ɗaŋŋal
ye, wo ɗe mokiyagutú ɓaadaŋ.
15 Aakede zina t'a roote, t'a t'eese: «Nuŋ
te bey ye geŋ, iŋkino ni k'ise moke ki tudde
ye.» Ise t'a roote iŋkino toŋ, tod'te daayum
moke ki tudde.
16 Soŋ aakede kuude y'a roote, y'a t'eese:
«Nuŋ ersa ye geŋ, iŋkino ni k'ise moke
ki tudde ye.» Ise yi roote iŋkino toŋ, yoŋ
daayum moke ki tudde.
17 Aame tudde pay tod'te ersa maŋ, in
d'olliga ti moo me? Aame tudde pay tod'te
kuude maŋ, in d'eeɗe ti moo me?
18 Wo ɗe Raa yi ziipe moke tuuku ekki
tudde geŋ aa yoŋ yi dihe.
19 Aame mokiyagi pay geŋ i t'ize moke
soo maŋ, geŋ tudde a too me?
20 Iŋkino maŋ, mokiyagi ɓaadaŋ wo i-
t'isiyo tudde soo.
21 Geŋ ɗerec, ersa ti k'aane ti ki roote ye
a bey, t'a t'eese: «Kee ni ki dehu ye me.»
Ise eego toŋ ti k'aane t'an ki roote ye a zoŋ,
t'a t'eese: «Kune n'un ki'n dehu ye me.»

* **12:11 12.11** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 12.6-8.

† **12:12 12.12** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 12.4-5.

22 Wo ɗe ki too maŋ, mokiyagi tudde ɗoŋ
in elkiyo an k'aane an ki nooge munɗa ye
geṇṇo toŋ, tudde daa kane ti k'aane ye.
23 Mokiyagi ɗoŋ in an k'eliyo suma ye
geŋ, kane'ŋ in di'n boohiyo beehiye a jiire.
Mokiyagi ɗoŋ i dehu ɗuwo an ki'n wolle ye
kono sukiyagi geŋ, in di'n mulpiyto a jiire.
24 Mokiyagi tudde ɗoŋ ki wolliyo
sukiyagi ye geŋ, kane'ŋ i ki dehu in gi di'n
mulpite iŋkino ye. Wo ɗe Raa y'ikkima
tudde'ŋ kono t'urzi geŋ mokiyagi ɗoŋ in
an k'eliyo suma ye geŋ, an d'ooniyo suma
beehiye a jiire.
25 Y'ize iŋkino kono mokiyagi tudde an
ki t'âhinte ye, wo ɗe a lekkiyadaŋ an
d'elke ti tuddaŋ.
26 Aame moke soo yi dabirsa maŋ, kane
pay geŋ miŋ an dabirsa ti yode. Aame
moke soo y'uune tamma maŋ, kane pay
geŋ miŋ an isiyo uŋsuwo ti yode.
27 Wo ki kotto kune'ŋ tudde k'Almasi, wo
wede tuuku toŋ moke ki tudde yode.
28 Iŋkino maŋ adda diine ɗoŋ ogiyso
ti suma k'Isa geŋ, ki poone Raa yi zi-
ipe ɗoŋ zina k'Isa, ki sirwe nebiyagi,
k'aɗuwe ɗoŋ dooyiso ɗuwo. Saŋ maŋ
ɗoŋ Unde Kamileṇ t'an ele munɗa k'isiyo
suldî k'armika, k'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni,
ki noogiyo ɗuwo, ki dokkiyo ɗuwo, wo
k'orbe t'ono ɗoŋ doolo.
29 Ki kotto kane pay geŋ ɗoŋ zina k'Isa
ye, kane pay nebiyagi ye, kane pay an ki
dooyiso ɗuwo ye. Kane pay an k'isiyo
suldî k'armika ye,
30 kane pay Unde Kamileṇ t'an k'ele ye
munɗa k'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni me.
Kane pay an ki t'ise ɗoŋ orbe t'ono ɗoŋ
doolo ye, kane pay an ki t'ise ɗoŋ kama
k'ono ɗoŋ doolo ye.
31 Iŋkino maŋ wede tuuku toŋ ti di-
inaguŋ yi deho munɗa wede beehiye Unde
Kamileṇ t'eliyo. Wo ɗe aŋkeŋ urzi wede
beehiye a jiire pay n'un di y' kaza.

13

Geyyiso ti jiire suldî pay

1 Kun ollo, aase n'a orba t'ono ɗoŋ doolo
ise ono maaleekiyagi toŋ, wo ɗe o k'ede
geyyiso ye maŋ, geŋ nuŋ aakede maala ti
môolo ise aa sukulmo t'isiyo tarkuuse ki
bita.
2 Aase nuŋ Unde Kamileṇ tod' t'ele
munɗa ki rootiyto k'ono ɗoŋ Raa y'agisa,
ise n'a suune ita suldî ombiɗe pay, ise o
d'ede suuniyo ki suldî pay, wo ise urzi
zaapu k'addó a Isa y'aase zakidî i jiire pay,
n'aane ni di roote a tokomo t'eŋ mi-ɗeeto,
toŋ t'a-ɗeete*, wo ɗe o k'ede geyyiso ye
maŋ, geŋ nuŋ aa munɗa ki bita.
3 Wo aame n'a-dokkiɗa laalayó pay a
ɗoŋ an k'ede munɗa ye, ise ni-ti t'ele
tuddó adda k'uwwo n'a t'ogge toŋ, wo ɗe
o k'ede geyyiso ye maŋ, a ki n' nooge ti
munɗa ye.
4 Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yoŋ y'a
omɓiṇa wo ɗuwo y'an d'ise beehiye. Yi
ki kolɓike ye, yi ki makile ye, wo yi ki kili
tuddí ye.
5 Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yi k'isiyo
suldî sukiyagi ye, yi ki wolliyo munɗa
k'aggadí ɗaŋŋal ye, yi ki kulkiso ye, wo yi
ki seeɗu maake ye.
6 Wede i-d'ede geyyiso geŋ, ulbí i-k'isiyo
uŋse ye a suldî ɗoŋ ɗuwo an isiyo ki diine
ye geŋ me, wo ɗe ulbí i isiyo uŋse a suldî
ɗoŋ ɗerec.
7 Wede i-d'ede geyyiso geŋ, yoŋ y'isiyo
tambobino a suldî pay, a suldî pay yi zaapu
addí a Isa, a suldî pay yi zaapu elkisadí a
Raa, wo yi d'omɓiṇe a suldî pay.
8 Geyyiso gette tod'te ti ki ɗaŋga ye.
Wo munɗa wede Unde Kamileṇ t'eliyo ki
rootiyto k'ono ɗoŋ Raa y'agisa'ŋ, onniyo
soo y'a ôhira. Munɗa k'orbe t'ono ɗoŋ
doolo toŋ, y'a ɗaŋga. Wo suuniyo suldî
ɗoŋ ki Raa ki rootiyto a ɗuwo toŋ, t'a
ôhira.
9 Ɗerec, kine suuniyadiŋ t'a biite, wo
ono ɗoŋ Raa y'agisa toŋ, a rootiytadaŋ in
a beetiyo.
10 Wo ɗe suldî pay a t'îida a munɗa wede
Raa yi dehu'ŋ, munɗa wede a-biite a t'isa
umbo.
11 Kun ollo, aame nuŋ ulo ṇeŋku, ni
rootiyto ki ṇeŋkuwo, elkisadó ki ṇeŋkuwo
wo suuniyadó toŋ ki ṇeŋkuwo. Wo ɗe
aame ni t'ize goole maŋ, suldî ṇeŋkuwo
n'a iili.
12 Aŋkeṇṇo kine suldî in ki'n wolliyo
kereṇ ye, in'ni wolliyo aa adda kaynaaŋa
mazzini, wo ɗe saŋ maŋ suldî in di'n wol-
ley kereṇ a ɗaanadiŋ. Aŋkeṇṇo suuniyadó
t'a biite, wo ɗe saŋ maŋ Raa n'a yi suuney
kereṇ aa yoŋ yi ni zuune.
13 Wo ɗe aŋkeŋ i d'ede suldî aɗo, kane
an lekkiyo ki daayum: zaapu k'adde a Isa,
zaapu k'elkiso, wo geyyiso. Wo ɗe ti diine
suldî aɗo geŋ, geyyiso t'a jiire.

14

Rootiyto k'ono ɗoŋ Raa y'agisa ti orbe t'ono ɗoŋ doolo

1 Iŋkino maŋ ki poone'ŋ, kun deho urzi
geyyiso ɗuwo. Wo kun deho soŋ suldî ɗoŋ
Unde Raa t'eliyo, wo a jiire'ŋ munɗa ki
rootiyto k'ono ɗoŋ Raa y'agisa.
2 Ki wede orbe t'ono ɗoŋ doolo'ŋ, y'orbe
a Raa, a ɗuwo ye. Ono geŋ wenɗa soo toŋ

* **13:2 13.2** Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.20; 21.21 wo Markus 11.23.

umbo a suune itadaŋ me, wo t’urzi k’Unde
Kamileɲ yi d’orbe ono ɗoŋ ombiɗe ettiyo
ti Raa.
3 Wo ɗe ki wede i rootiyto ono ɗoŋ
Raa y’agisa’ŋ, yi rootiyto a ɗuwo: y’a-ti’n
zaapu a urzi an di t’ihira a urzi zaapu
k’addaŋ a Isa, y’an d’eeliyo kooke wo y’an
di’n selliyo.
4 Wede y’orbe t’ono ɗoŋ doolo’ŋ, yode
batum a t’ihira a urzi zaapu k’addí a
Isa me, wo ɗe wede yi rootiyto ono ɗoŋ
Raa y’agisa’ŋ, yi noogiyo ɗoŋ pay ogiyso
ti suma k’Isa an di t’ihira a urzi zaapu
k’addaŋ a Isa.
5 Ki nuŋ maŋ, beehiye ni dehu kune pay
kun d’orba t’ono ɗoŋ doolo, wo ɗe ni dehu
a jiire kun di rootite’ŋ ono ɗoŋ Raa y’agisa.
Wede yi rootiyto ono ɗoŋ Raa y’agisa’ŋ, yi
jiire wede orbe t’ono ɗoŋ doolo, wo aame
ise y’orbe t’ono ɗoŋ doolo maŋ, i dehu
wedusu y’a ti’n kime ono geŋ ti onamguŋ,
kono ɗoŋ pay ogiyso ti suma k’Isa an di
t’ihira a urzi zaapu k’addaŋ a Isa.

6 Wo aŋkeŋ zemɓa ki nuŋ, kun ollo,
aakede n’a ette di kune wo n’un d’orba
t’ono ɗoŋ doolo maŋ, un ki’n nooge ti
munɗa ye. Ki too maŋ i dehu n’un d’orba
ono ɗoŋ un di kize munɗa wede Raa
y’ooɗibe ita, ise suuniyo, ise ono ɗoŋ Raa
y’agisa, ise dooyiso toŋ maŋ. Para maŋ un
ki’n nooge ti munɗa ye.
7 Geŋ iŋkino kay ki suldi k’otoro ɗoŋ
aakede siraro ti kundiŋe me. Wo aame
kane geŋ môoladaŋ si-siidaŋ ye maŋ, k’a
suune mummino, eŋ an baahu siraro wo
eŋ an ondige kundiŋe me?
8 Wo aame bunno ti môolo’ŋ ɗuwo an
k’ollige kereɲ ye maŋ, wee wee a okkima
tuddí k’arka me?
9 A kune toŋ iŋkino kay, aame onamguŋ
kun rootiyto kereɲ ye maŋ, mummino
ɗuwo an di suune itadaŋ me? Iŋkino maŋ
kun orbe a maaye.
10 Ki kotto adda duniya ette ita k’ono
ɓaadaŋ, wo ɗe ɗoŋ tuuku toŋ an suune
onamaŋ onamaŋ.
11 Wo aame wede y’o orbe onamí ni
ki’n suune ye maŋ, nuŋ a ɗaana yode
aa torgusu, wo yode toŋ a ɗaana nuŋ aa
torgusu.
12 Geŋ ki kune toŋ iŋkino. Kun dehu
t’adduguŋ pay suldi ɗoŋ Unde Raa t’eliyo,
wo kun deho sey a ceere suldi ɗoŋ a nooge
ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa an di t’ihira a urzi
zaapu k’addaŋ a Isa me.

13 Kono kamo wede orbe t’ono ɗoŋ
doolo’ŋ i dehu y’a tonde Raa, kono Unde
Raa ti di t’ele munɗa ki kama k’ono geɲɲo
pây.
14 Aame ni tondiyo Raa t’ono ɗoŋ doolo
maŋ, o eliyo ono ɗoŋ ni-tondiyo geŋ Unde
Kamileɲ, wo ɗe to eedó soodo a elkiso ti ki
naabiya ye.
15 Iŋkino n’aase mummino me? N’a
tonde Raa t’ono ɗoŋ ettiyo t’urzi k’Unde
Kamileɲ, wo soŋ n’a tonde t’eedó soodo
a elkiso t’ono ɗoŋ ɗuwo an’ni suune.
N’a ôore t’ono ɗoŋ ettiyo t’urzi k’Unde
Kamileɲ, wo soŋ n’a ôore t’eedó soodo a
elkiso t’ono ɗoŋ ɗuwo an’ni suune.
16 Aame ki rootiyo koɗuwo a Raa t’ono
ɗoŋ ettiyo t’urzi k’Unde Kamileɲ ɗaŋŋal
maŋ, mummino wede kino baa y’ollige,
y’aane y’a roote «Eyye» a onamá ɗoŋ ki
rootiyo koɗuwo a Raa me? Yi k’aane yi ki
roote ye, kono ono ɗoŋ ki rootiyo geŋ yi
ki’n suune ye.
17 Ɗerec, onamá ɗoŋ ki rootiyo koɗuwo
a Raa geŋ kane beehiye ɓaadaŋ, wo ɗe
leemadá a ki y’ noogiyo ye y’a t’ihira a urzi
zaapu k’addí a Isa me.
18 Nuŋ n’a t’eese koɗuwo a Raa kono
n’orbe t’ono ɗoŋ doolo ɓaadaŋ i jiire kune
pay.
19 Wo ɗe a diine ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa,
ni dehu a jiire t’eedó soodo a elkiso ni
rootite ono paat ɗaŋŋal ɗoŋ ɗuwo an’ni
suune, kono an di’n dooye eego bee miŋ,
n’a orba ɓaadaŋ t’ono ɗoŋ doolo ɗuwo an
ki’n suune ye.
20 Zemɓa ki nuŋ, a urzi k’elkiso kun
t’ise aa iɲɲi suɲɲi ye. Eyye, a urzi k’isiyo
k’oldiko kun t’iso aa iɲɲi suɲɲi, wo ɗe a
urzi k’elkiso kun t’iso ɗoŋ i-dirse.
21 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
k’oogoro Muusa, an’de:
«Galmeega Raa y’ede:
A ɗoŋ k’Izirayel eŋ
n’an rootita t’urzi ɗuwo ɗoŋ orbe t’ono
ɗoŋ doolo.
N’an rootita ti bize torgagi,
wo n’iza iŋkino toŋ, nuŋ Raa an ki n’ olliga
ye*.»
22 Iŋkino maŋ munɗa wede Unde
Kamileɲ t’eliyo k’orbe t’ono ɗoŋ doolo’ŋ,
yoŋ geŋ munɗa i-kaza toogo Raa a kane
ɗoŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye, wo a kane
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, i ki kaza munɗa ye.
Wo ɗe munɗa wede Unde Kamileɲ t’eliyo
ki rootiyto k’ono ɗoŋ Raa y’agisa’ŋ, yoŋ
geŋ munɗa i-kaza toogo Raa a kane ɗoŋ i
ziipe addaŋ a Isa, wo a kane ɗoŋ i ki ziipe
addaŋ a Isa ye, i ki kaza munɗa ye.
23 Kun ollo, aakede kune ɗoŋ ogiyso ti
suma k’Isa kun t’ugiye pay kaŋ soo wo
kune pay kun orbe t’ono ɗoŋ doolo, wo
wede i ki ziipe addí a Isa ye, ise wede kino
baa yi t’iide diinaguŋ y’illiga maŋ, ki kotto
y’a t’eese kune ɗoŋ maadagi.

* **14:21 14.21** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.11-12.

24 Wo ɗe soŋ aakede kune pay kun
rootiyto ono ɗoŋ Raa y'agisa, wo wede i
ki ziipe addí a Isa ye, ise wede kino baa yi
t'iide diinaguŋ y'illiga maŋ, onamguŋ geŋ
a yi seeɗa wo y'a suune lekkiyadí olɗo a
ɗaana Raa me.
25 Iŋkino munɗa wede ombiɗe adda
k'addí yi y'uɗɗe kereŋ̃, y'a t'ottile zumayí
a siiɗo, y'a t'imme Raa wo y'a t'eese: «Ki
kotto Raa yoŋ a diinaguŋ.»

Suldi t'urzizaŋ a diine ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa me

26 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, aame kun
t'ugiya kaŋ soo maŋ, kun d'isa mummino
me? Ti diinaguŋ wede soŋ y'a amɓe ôoro,
soŋ y'a t'ele dooyiso k'ono Raa, ise y'un
kize munɗa wede Raa y'iidíba ita, wede
soŋ y'un d'orba t'ono ɗoŋ doolo, wo soŋ
y'un ti'n kime t'ono ɗoŋ kun d'orbe geŋ̃ŋ̃o.
Pay kun ise geŋ, i dehu a nooge zemɓa an
di t'ihira a urzi zaapu k'addaŋ a Isa.
27 Aame kun dehu kun d'orba t'ono ɗoŋ
doolo maŋ, i dehu ɗoŋ sire, ɓaadaŋ ɗoŋ
aɗo a orba me, soŋ k'ita bakadí bakadí,
wo i dehu wedusu y'a ti'n kime ono ɗoŋ
an orbe geŋ me.
28 Aame wenɗa ki kama k'ono geŋ umbo
maŋ, leema wede orbe a ɗaana ɗoŋ ogiyso
ti suma k'Isa geŋ y'anna, y'orbu adda
k'addí wo a Raa.
29 Ki kane nebiyagi'ŋ, i dehu a rootite
ɗoŋ sire umbo'ŋ ɗoŋ aɗo, wo ɗoŋ soŋ an
d'olliga wo an di wolle.
30 Wo ɗe aame wede doolo ti diinaguŋ
y'uune ono ɗoŋ Raa yi-iidíba ita maŋ, i
dehu wede i rootiyto geŋ y'a anniga.
31 Kune pay kun aane kun di rootite ono
ɗoŋ Raa y'agisa me, wo i dehu wede soŋ
k'ita bakadí bakadí, kono ɗuwo pay an
t'oone dooyiso wo kooke.
32 Kane nebiyagi'ŋ, tuddaŋ an ti seeɗu
wo ono ɗoŋ Raa y'agisa an di'n rootiyo a
urzizaŋ.
33 Ni rootiyo iŋkino, kono Raa yi ki dehu
ye suldi ɗoŋ a urzizaŋ ye me, wo ɗe yoŋ
Raa ki toose. Geŋ aakede ɗoŋ ki Raa pay
ogiysito ti suma k'Isa ge d'isiyo.
34 Adda diine ɗoŋ i t'ugiye geŋ, erayi an
anna. Kane an k'ede urzi ki rootiyto ye,
an ki-kili t'ekki kuuli ye†, geŋ aa an riiŋe
ti kaaga adda mattup k'oogoro Muusa.
35 Aame erayi an dehu an di suune ita
k'ono ɗoŋ an illiga maŋ, geŋ an tondoy
kuulizaŋ a ɓoy, kono sukiyagi erewo t'a
t'ooziga t'a rootite adda diine ɗoŋ i t'ugiye
ti suma k'Isa me.
36 Kun elkiyo'ŋ ono Raa an iise ki poone
ti di kune ko? Wo kun elkiyo'ŋ uune ono
Raa kune sigguŋ ko? Aha iŋkino ye!
37 Aame wede y'elkiyo yoŋ nebi, ise
y'elkiyo yoŋ i-d'ede munɗa ti doolo Unde
Kamileŋ̃ t'eliyo toŋ maŋ, i dehu y'a suune
adda k'addí ono ɗoŋ n'un raaŋiya eŋ̃ŋ̃o
toŋ, kane suldi ɗoŋ Galmeega yi dehu k̃un
d'ise.
38 Wo ɗe aame ono eŋ wede yi'ni koogire
maŋ, yode toŋ Raa y'a yi kiigira kay.
39 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, kun deho
t'adduguŋ pay kun t'iso ɗoŋ rootiyto k'ono
ɗoŋ Raa y'agisa. Wo kun an t'eegire ye a
ɗoŋ orbe t'ono ɗoŋ doolo me.
40 Wo ɗe aame kun t'ugiye maŋ, suldi
pay kun ti'n iso a urzizaŋ daa tarkuuse.

15

Baldiya k'Almasi ti diine ɗoŋ unto

1 Zemɓa ki nuŋ, aŋkeŋ ni dehu n'un di-
ɗoole sey a Rabila Majjaanawa ere n'un
gizite te. Tode gette kun illiga wo kun a
seeɗu zakidi eego,
2 wo t'urzi tode kun d'utta, aame kun a
ziiɗa zakidi a ono ɗoŋ n'un gizite maŋ.
Wo kun a ki ziiɗa ye maŋ, urzi zaapu
k'adduguŋ a Isa geŋ ki bita.
3 Munɗa wede ki poone a jiire, nuŋ
n'unni duuye dooyiso ere nuŋ batum an
ni duuye: Almasi y'inda k'oldikadiŋ, geŋ
a-t'iide a ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa*.
4 Yoŋ an di y'eele adda muuzo, saŋ
onniyo sire k'aɗuwe maŋ Raa y'a ti y'
bilɗe, geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa†.
5 Aame yi bilɗe maŋ yi di gize tuddí a
Piyer, saŋ a ɗoŋ zina ɗoŋ koomat makumu
sire‡.
6 Saŋ y'an di gize tuddí a zemɓa i ziipe
addaŋ a Isa kane meeda paat t'uto, an
t'ugiye ume soo. Ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinayaŋ
an lekkiyo zeere ɓotto, wo ɗoŋ miibi i
t'inda me§.
7 Saŋ yi di gize tuddí a Zak wo a ɗoŋ zindí
pay.
8 Saŋ k'ita ti kane pay geŋ, a nuŋ Pool toŋ
y'o di gize tuddí, nuŋ wede aa an buuye
booyiso.
9 Ɗerec, ti diine ɗoŋ zina k'Isa pay,
ŋeŋku a jiire miŋ nuuno. Nuŋ ni k'ĩide ye
an di'n waake wede zina k'Isa me, kono

† **14:34 14.34** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 11.3; Epez 5.22; 1 Timote 2.12 wo Tit 2.5. * **15:3 15.3** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.5-12. † **15:4 15.4** Kun wollo adda mattup ki Soom 16.10 wo Oze 6.2. ‡ **15:5 15.5** Kun wollo adda mattup ki Lik 24.34; 24.36; Matiye 28.16-17; Markus 16.14 wo Zaŋ 20.19. § **15:6 15.6** ***Ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinayaŋ an lekkiyo zeere ɓotto, wo ɗoŋ miibi i t'inda me:*** I-kaza t'ume Pool yi raaŋiya mattup ettiyo. * **15:9 15.9** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 8.3; 9.3-6.

ɗoŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa ni'ni
dibire ɓaadaŋ*.
10 Wo ɗe ti beeko ere ki Raa, yoŋ y'a
n'ize aa kun ni wolliyo eŋ̃ŋ̃o, wo beeko ere
y'o ele gette a ki t'iiziga ki bita ye. Wo ɗe
n'a niibe n'a jiire kane ɗoŋ zina k'Isa pay.
Naabo gette n'ize ti toogadó ye, wo ɗe n'ize
ti beeko Raa ere a eedó.
11 Iŋkino maŋ ise nuuno ise ɗoŋ zina
k'Isa oŋgoŋ, geŋ̃ŋ̃o ono ɗoŋ kaye ay kazita,
wo a kane geŋ̃ŋ̃o kun d'umɓe me.

Balɗiya ki ɗoŋ i t'inda

12 Kaye ay kazita Almasi, yoŋ Raa yi ti y'
bilɗe ti diine ɗoŋ unto, wo ɗe mummino
ɗoŋ oŋgo ti diinaguŋ an di rootiyo ɗoŋ i
t'inda balɗiyadaŋ umbo me?
13 Aame ɗoŋ i t'inda balɗiyadaŋ umbo
maŋ, Almasi toŋ Raa yi ki ti y' bilɗe ye ti
diine ɗoŋ unto me.
14 Wo aame Almasi Raa yi ki ti y' bilɗe
ye ti diine ɗoŋ unto me maŋ, ono ɗoŋ ay
kazita eŋ ki bita, wo kune toŋ kun ziipe
adduguŋ ki bita.
15 Wo aame ɗoŋ i t'inda Raa yi ki ti'n
balɗa ye'ŋ ɗerec maŋ, geŋ i-kaza Almasi
Raa yi ki ti y' bilɗe ye ti diine ɗoŋ unto
me. Ɗe iŋkino maŋ kaye ɗoŋ i kazita ono
Raa eŋ ay kazita butte, wo kaye ono ɗoŋ
ay gizite a ɗuwo, Almasi yi bilɗe ti diine
ɗoŋ unto toŋ butte.
16 Aame ɗoŋ i t'inda Raa yi ki ti'n balɗa
ye maŋ, geŋ i-kaza Almasi toŋ Raa yi ki ti
y' bilɗe ye ti diine ɗoŋ unto me.
17 Wo aame Almasi ti diine ɗoŋ unto Raa
yi ki ti y' bilɗe ye maŋ, geŋ kun ziipe
adduguŋ a Isa ki bita, wo kun lekkiyo
daayum adda k'oldîko ɓotto.
18 Iŋkino kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a
Almasi wo i t'inda'ŋ, an digge.
19 Aame kine in ziipe elkisadiŋ a Almasi
kono y'in di'n nooge a lekkiyadiŋ ere
a duniya ettiyo ɗaŋŋal maŋ, geŋ kine
lekkiyadiŋ sommagi i jiire ɗoŋ pay.
20 Wo ɗe ki kotto maŋ, Almasi Raa yi ti
y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto me. Yoŋ wede ki
poone Raa yi ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto,
kono in di kize ɗoŋ doolo i t'inda'ŋ Raa
y'an ti'n balɗa kay.
21 Ɗerec, in suune unto ti t'iido duniya
t'urzi wedusu, geŋ iŋkino balɗiya ki ɗoŋ i
t'inda toŋ t'iido t'urzi wedusu.
22 Kine ɗuwo pay in t'unto, kono in uɗɗo
t'urzi mugiyiŋ Adum†. Geŋ iŋkino kay,
ɗoŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi, Raa
y'a ti'n balɗa‡.
23 Wo ɗe Almasi t'onniyo balɗiyadí yoŋ
Raa yi ti y' bilɗe ki poone. Wo kane ɗoŋ ki
yode Almasi toŋ t'onniyo balɗiyadaŋ, kane
toŋ Raa y'a ti'n balɗa a onniyo ere Almasi
yi kimo gette.
24 Aame geŋ kane ɗoŋ pay an d'ede urzi
ki dokkiyo, ɗoŋ pay an d'ede toogo, wo
ɗoŋ pay an d'ede moziko geŋ, Almasi y'an
ti latta, wo saŋ yi di t'ela moziko a Meegí
Raa. Geŋ iŋkino duniya t'a ɗaŋga.
25 Ɗerec, i dehu Almasi y'a oomi moziko
bini onniyo ere Raa yi di'n isa ɗoŋ k'aduzí
aa munɗa ki bita ti ɗanɗî zoŋɗî§.
26 Adu wede k'ita Raa y'a yi t'îda, tod'te
unto.
27 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de: «Raa y'a ti y' ziipe goole
t'ekki suldî pay*.» Wo ɗe a ume wede
an'de «t'ekki suldî pay» geŋ, kun suuno
Raa adda suldî geŋ̃ŋ̃o ye, kono yode i-ele
suldî pay a Almasi me.
28 Aame Raa yi ti y' ziipa Almasi t'ekki
suldî pay maŋ, yode Almasi batum yi-
d'ottila a Meegí Raa. Iŋkino maŋ Raa siidí
a ooma moziko t'ekki suldî pay me.
29 Aŋkeŋ kun elko a kane ɗoŋ i suyyiso
batem, ti suma ki ɗoŋ i t'inda. An elkiyo an
t'oona moo me? Aame ki kotto ɗoŋ i t'inda
Raa y'an ki ti'n balɗa ye maŋ, ki moo me
an suyyiso batem a suma kane me?
30 Wo ki moo me kaye batum, daayum ay
lekkiyo lekkiyo ere aa a biza zire te?
31 Zemɓa ki nuŋ, ɗerec nuŋ onniyo ti
onniyo n'amɓu puuzadó, wo ki kotto, kono
kune geŋ nuŋ ulbó uŋse kono kun lekkiyo
kettiyo kaŋ soo ti Galmeegiŋ Isa Almasi.
32 A geeger k'Epez, ɗoŋ ɓaadaŋ an o-
di t'iiziga nuŋ n'a niikiwe tuddó aa ni
ɗeyyiso ti seydî balɗa. Aame n'ize iŋkino
a urzi lekkiyo ere a duniya ɗaŋŋal maŋ, a
nuŋ ɗaakatú moo me? Aame ɗoŋ i t'inda
Raa y'an ki ti'n balɗa ye maŋ, kine in iso
aakede ɗoŋ oŋgo an rootiyo, an'de: «In
oomo, in ooɓo, kono soggo in ti t'inda†.»
33 Kune'ŋ wenɗa soo toŋ y'oola elkisadí
ti ti y' dagga ye. Kun suuno ono ɗoŋ oŋgo
an rootiyo, an'de: «Wede i sooru ti wede
k'oogire geŋ, yode toŋ wede k'oogire kay.»
34 Elkisaguŋ ere oldo kun t'oolo, kun ti
kami k'urzi wede ɗerec, wo kun ise oldîko
ye. Ɗerec, ɗoŋ oŋgo ti diinaguŋ Raa an
ki y' suune ye ɓotto, wo ni rootiyo iŋkino
sukiyagi a kune.

Tudde ki ɗoŋ Raa yi ti'n balɗa

35 Wo ɗe wenɗa y'a tonde, y'a t'eese:
«Ɗoŋ i t'inda an di balɗa kaŋ mummino
me, wo ti tudde ere tuuku te?»

† **15:22 15.22** Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.17-19.
‡ **15:22 15.22** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 5.12-21.
§ **15:25 15.25** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.
* **15:27 15.27** Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.
† **15:32 15.32** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 22.13.

36 Kee wede elkisadá umbo! Buzu wede
ki korso'ŋ i-ti ruumiyo ɗoo miŋ, i t'aɗɗîya
i-lekkiyo zeere kollo.
37 Aame ki korso geŋ ki ki korso koyile
ye a t'aɗɗa me, ki korso iŋ̃ni, ise mudu ise
moo toŋ maŋ.
38 Aame ki ti giira maŋ, Raa yi-d'eliyo
tudde i-t'aɗɗîya soole aa yi dehu, maŋ
a buzu tuuku toŋ yi-d'eliyo koyilayí
koyilayí.

39 Sulɗî ɗoŋ pay i puukiyo'ŋ, wede soŋ
tuddí sittú sittú. Tudde ki ɗuwo sittú, ki
seyɗî sittú, ki emƀi sittú, wo ki puuni toŋ
sittú.
40 I d'ede tudde ki sulɗî ɗoŋ a kandaane,
wo tudde ki sulɗî ɗoŋ a siiɗo. Wo sulɗî
ɗoŋ a kandaane geŋ, majjaanika ki tuddaŋ
sittú ti ɗoŋ a siiɗo me.
41 Majjaanika peeɗo sittú, majjaanika
tere sittú, majjaanika molɗali sittú, ise
molɗali ti tuddaŋ toŋ majjaanikadaŋ sittú
sittú.

42 Geŋ aasa iŋkino kay, balɗîya ki ɗoŋ
i t'inda me. Tudde ere in t'ottibe a siiɗo
tod'te i-ti ruumiyo, wo tudde ere i-balɗa
tod'te i ki ruumiyo ye.
43 Tudde ere in t'ottibe a siiɗo tod'te ki
bita, wo ɗe aame Raa yi ti balɗa geŋ, t'a
t'isa majjaanawa. Tudde ere in t'ottibe a
siiɗo tod'te toogatú umbo, wo ɗe aame Raa
yi ti balɗa geŋ, ti-t'oona toogo ƀaadaŋ
44 Tudde ere in t'ottibe a siiɗo tod'tiŋ
tudde ere in di lekkiyo duniya ɗaŋŋal, wo
ɗe aame Raa yi ti balɗa geŋ, t'a lekka ti
toogo k'Unde Kamileŋ̃. Iŋkino maŋ i d'ede
tudde ere in di lekkiyo a duniya ɗaŋŋal,
wo i d'ede soŋ tudde ere in di lekka ti toogo
k'Unde Kamileŋ̃.
45 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de: «Wedusu wede ki poone,
yoŋ wede tudde sundí Adum, Raa yi-d'ele
puukiyo‡.» Wo ɗe Adum wede k'ita, yoŋ
Unde y'an d'eliyo lekkiyo a ɗuwo.
46 Iido ki poone'ŋ tudde ere i ki lekkiyo ti
toogo k'Unde Kamileŋ̃ ye, iido'ŋ tudde ere
ki lekkiyo a duniya ɗaŋŋal, wo saŋ tudde
ere i lekkiyo ti toogo k'Unde Kamileŋ̃ t'a
iido k'ita.
47 Wedusu wede ki poone yoŋ ki siiɗo,
Raa yi y'iibiɗa ti odde siiɗo§. Wo ɗe we-
dusu wede ki sirwe yoŋ y'iido ti kandaane.
48 Ɗuwo ɗoŋ pay a siiɗo eŋ, an deeyiso
Adum kono yoŋ Raa yi y'iibiɗa ki odde
siiɗo. Wo kane ɗoŋ pay a kandaane
geŋ, an deeyiso Almasi kono yoŋ y'iido ti
kandaane.
49 Wo aŋkeŋ̃ŋo kine in deeyiso wedusu
wede Raa y'iibiɗa ti odde siiɗo, geŋ saŋ
iŋkino kay in deeya wedusu wede iido ti
kandaane.
50 Kun ollo zemƀa ki nuŋ, eŋ̃ŋo munɗa
wede ni rootiyo me: Wedusu tĩ tuddí ere
ette, yi ki t'ette ye adda Moziko Raa te,
wo tudde ere a-ruuma gette, tudde ere i
ki ruumiyo ye, ti ki ti t'ooney ye.
51 Aŋkeŋ kun ollo, n'un t'ooɗo ita a
munɗa wede ombiɗe ki Raa: Kine in ki
ti t'inda pay ye, wo ɗe pay tuddiŋ Raa y'a
ti-kima.
52 Eyye, parre wede ki ɗaŋgu y'a ôola,
wo aame y'îila maŋ, a kaamiki aa wedusu
y'igge edayí ribiŋ̃ geŋ, kane ɗoŋ i t'inda
Raa y'a ti'n balɗa ti tudde ere i ki ruumiyo
ye, wo pay kine ɗoŋ zeere tuddiŋ Raa y'a
ti-kima*.
53 Iŋkino maŋ tuddiŋ ere a-ruuma ette,
i dehu t'a-t'osse tudde ere i ki ruumiyo ye
t'eego, wo tuddiŋ ere k'unto ette, i dehu
t'a-t'osse tudde ere i k'unto ye t'eego.
54 Aame tuddiŋ ere a-ruuma ette ti t'ussa
tudde ere i ki ruumiyo ye, wo tuddiŋ ere
a t'inda ette ti t'ussa tudde ere i k'unto
ye maŋ, geŋ a-t'etta a ono ɗoŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Unto
umbo baa, Raa yi ti jiire†.»
55 Wo soŋ an riiŋe, an'de: «Koŋ unto no,
toogadí ere mi ceeriyo too te? Koŋ unto no,
arkuzí wede mi tôwwo ɗuwo too me‡?»
56 Kine in suune arku wede unto ti-
tôwwo ɗuwo'ŋ, olɗîko, wo olɗîko t'ooniyo
toogo t'urzi k'oogoro Muusa.
57 Aŋkeŋ in rooto koɗuwo a Raa, kono
kine in jiire t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi.
58 Iŋkino maŋ zemƀa ki nuŋ kune ɗoŋ ki
geyyiso, kun a sooɗo zakiɗî, munɗa y'un
ti'n lekiɗa ye a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa
me, wo a urzi naabo Galmeega'ŋ un d'odo
ki ɗaana. Kun suune ooɗibe yeebaguŋ a
urzi Galmeega, ti ki t'iŋgila ki bita ye.

16

Tussiyo a ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a Zeruzalem

1 A urzi tussiyo ere kun di nooge ɗoŋ ki
Raa a geeger Zeruzalem geŋ*, ni dehu n'un
di roote'ŋ, kune toŋ kun daano urzi wede
n'an ruute a ɗoŋ ogiysito ti suma k'Isa a
siiɗo Galat an isiyo.
2 Ki naabo tussiyo gette kun della
aaniyadó ɗo ye, wo daayum a onniyo du-
mas maŋ, wede tuuku ti diinaguŋ soŋkadí
y'uune adda suuk, yi d'aɗɗo a toogadí y'a-
zaapo zaapo.

‡ **15:45 15.45** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. § **15:47 15.47** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7. * **15:52 15.52** Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.15-17. † **15:54 15.54** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 25.8. ‡ **15:55 15.55** Kun wollo adda mattup ki Oze 13.14. * **16:1 16.1** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 15.25-26.

3 Aame n’iiney di kune maŋ, ɗoŋ kun
biire n’an di’n t’igibey ki Zeruzalem ti
mattupiyagi a beezaŋ i-kaza kane a urzi
Raazaŋ, an an d’ettey ti munɗa wede kun
tusse me.
4 Aame i dehu nuŋ batum toŋ n’a ette
kay maŋ, ay t’ettey kaŋ soo.

Pool yi dehu yi torguwa

5 Iŋkino maŋ ni-t’aɗɗa ti siiɗo Mase-
duwan ɗoo miŋ, n’a ettey di kune kollo,
kono ni dihe ni-t’aɗɗa’ŋ ti siiɗo gettiyo[†].
6 Aame n’iiney di kune maŋ, ni d’isey on-
niyto miibi, wo ni wulley muno maŋ, ume
reele[‡] n’a y’oodɗibey di kune. Iŋkino maŋ
kun o t’eley munɗa n’a seeɗey urzizó.
7 A ettiyadó ere ette, ni ki dehu n’a
k’eŋgiley kaŋ ôhire ye. Aame Galmeega
yi dehu maŋ, n’elkiyo ni-lekkey onniyto
miibi di kune, saŋ n’a eŋgiley kollo.
8 Wo aŋkeŋ̃ŋo n’a lekke a geeger k’Epez
poone bini tarnaape ki Pantekot,
9 kono Galmeega y’o t’ihina urzi goole
k’isiyo naabo ere ti ɗaakatú, ise ɗoŋ
k’olmiɗayó ɓaadaŋ toŋ maŋ[§].
10 Aame Timote y’iiney di kune maŋ, kun
iso t’urzi tuuku toŋ y’a lekke daa k’orgiso
a diinaguŋ me, kono yoŋ yi naabiya ki
Galmeega aa nuuno kay.
11 Iŋkino maŋ wenɗa soo toŋ ti diinaguŋ
yi y’ kiigira ye. Wo ɗe kun a yi noogo ti
munɗa y’a-kimo ti toose k’ume nuŋ me,
ay yi delliso ti zemɓa y’ay di’n t’oona.
12 A urzi leemadiŋ Apolos[*], nuŋ taŋ
ɓaadaŋ ni-d’eele kooke y’a ette di kune
ti zemɓa, wo ɗe yoŋ y’ede, aŋkeŋ̃ŋo yi
k’aane yi k’ette ye, saŋ yi uuna urzi y’a
etta kollo.

Toose ti ono ɗoŋ ki ɗaŋgu

13 Kun lekko zeere, kun sooɗo zakiɗi a
urzi zaapu k’adduguŋ a Isa, kun orgiɗe ye,
kun ôhor toogo.
14 Sulɗi ɗoŋ pay kun ise, kun iso ti
geyyiso.
15 Kune kun suune a siiɗo k’Akayi,
Stepanas ti ɗoŋ ɓoozí kane’ŋ ɗoŋ ki poone
i ziipe addaŋ a Isa, wo an d’ele tuddaŋ ki
naabo kono an di nooge ɗoŋ ki Raa. Iŋkino
maŋ zemɓa ki nuŋ, n’un di rooto, eŋ̃ŋo
munɗa wede kun d’ise me:
16 Ɗuwo ɗoŋ i naabiya iŋkino geŋ, kun
ollo onamaŋ, wo soŋ a wede tuuku yi
naabiya wo y’oodɗibe yeebadí aa kane geŋ
me.
17 Nuŋ ulbó uŋse a aaniya zemɓaguŋ
ɗoŋ Stepanas, Portunatus wo Akaykus geŋ
me. Para maŋ nuŋ mosogo kune, wo aame
an iina geŋ, an o-t’ĩide mosigadó ere a
tukki kune te.
18 A aaniya kane geŋ, nuŋ addó a t’udige,
wo kune toŋ adduguŋ i t’udige. Kun suuno
ɗoŋ iŋkino geŋ, kun’ni sooɗo bey sire.
19 Ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa a siiɗo
k’Aazi an un t’ize toose. Akilas ti Pirisil[†]
wo ti ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa, ogiyso di
kane toŋ, an un t’ize toose ɓaadaŋ ti suma
Galmeega.
20 Zemɓa pay ɗoŋ a eŋ̃ŋo an un t’ize
toose. Kun t’eesito tudduguŋ kaŋ bey sire
sire aakede zemɓa.
21 Ono ɗoŋ ki toose eŋ i raaŋiya nuŋ Pool
ti beezó.
22 Aame wede yi ki giyya Galmeega ye
maŋ, geŋ duuɗiyo Raa t’a koona eedí.
Galmeega, k’edi!
23 Geŋ beeko ki Galmeega Isa ti koona
egguŋ.
24 Nuŋ n’unni giyye pay kono kine in
lekkiyo pay kettiyo kaŋ soo t’Isa Almasi.

---

† **16:5 16.5** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 19.21. ‡ **16:6 16.6** ***Ume reele:*** Di kine gergagi iise ti tere k’ayɗu bini tere sara, wo ɗe a siiɗo Korent teɗɗari ɗoŋ geŋ kane ooŋe ki torguwo ti tooko me, kono reele, maaye ti mizzi ɓaadaŋ. § **16:9 16.9** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 19.8-10. * **16:12 16.12** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.24. † **16:19 16.19** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.2.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riiŋe a ɗoŋ a Korent

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riiŋe a ɗoŋ a geeger Korent. A mattupadí ere ki poone, yoŋ y'an di ruute yi dehu y'ette y'a ti'n wollo. Wo ɗe y'a k'iine y'a k'iide ye. Wo munɗa wede i y'iigire eṉṉo: Y'a illiga Yawudiyagi miibi an iide Korent, an di kazita munɗa ti doolo a ki t'iide ye a Rabila Majjaanawa ere Pool y'an gizite ki poone gette. Wo kane an di ruute soŋ, Pool yoŋ wede zina k'Isa ki kotto ye. Iŋkino Pool y'a t'ize sommagi dondoŋ, geŋ kono k'iŋkino y'a dihe y'an di raaŋe mattup, y'an di roote munɗa wede i-d'ede adda k'addí, wo munɗa wede i y'ize kono y'a k'iine y'a k'iide wolliyadaŋ ye me.

Adda mattup ette Pool y'a ruute kereṉ, yoŋ wede zina k'Almasi, wo ɗe urzi naabadí wede yoŋ y'isiyo geŋ a ki t'ettiyo ye ti ɗoŋ doolo eliyo dooyiso a urzi Raa me. Geṉṉo munɗa wede Pool an di y' giigira me. Pool y'an di ruute sey, an a seeɗa zakiɗi a naabo tussiyo kono an a nooga ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a siiɗo Ziide. Wo y'a di ɗuule sey, yi dehu y'ette y'a ti'n wollo, kono y'an di'n aapiɗey kane ɗoŋ olɗikadaŋ an ki t'iili ye ɓotto geŋ me.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, wo ti leema Timote, a kane ɗoŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa a geeger Korent wo a ɗoŋ ki Raa pay adda siiɗo k'Akayi pay.

2 Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koona egguŋ.

Urzi selliyo ɗuwo

3 In amma Raa, Meeki Galmeegiŋ Isa Almasi, yoŋ Meege wede i d'isiyo adde koɗuwo, yoŋ Raa, yi selliyo ɗuwo aame tuuku toŋ maŋ.

4 Adda dabaradiŋ pay y'in ti'n selliyo, wo t'urzi selliyo ere kine batum in ooniyo ti yode gette, kine toŋ in aane in di selle ɗoŋ pay adda dabar ere tuuku toŋ maŋ.

5 Iŋkino maŋ kine in d'ooniyo dabar ɓaadaŋ kono k'Almasi me, wo geŋ iŋkino kay t'urzi k'Almasi in d'ooniyo selliyo ɓaadaŋ.

6 Aame kaye ay dabirsa maŋ, geŋ kono kune kun t'oone selliyo wo kun d'utte. Wo aame ay uune selliyo maŋ, geŋ kono kune toŋ kun t'oone selliyo, ere un di'n ise kun d'omɓiṉa a dabar ere aa kaye ay dabirsa.

7 Kaye zaapu k'elkisadey a kune ay di seeɗu zakiɗi, kono kune kun a ti gitte kaŋ soo adda dabaradey geŋ, kune toŋ kun t'oona selliyo aa ki kaye kay.

8 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, kaye ay dehu munɗa eŋ kun di y' suune, adda siiɗo k'Aazi ay d'uune dabar ɓaadaŋ a jiire eedey, ay d'ilke ay ki lekka zeere ye.

9 Ɗerec, kaye ay d'ilke adda k'addey aa booro t'ayni ziiɗa k'unto. Geŋ a t'ize iŋkino, kono ay ki ziipe addey a kaye batum ye, wo ɗe ay di ziipe addey a Raa yoŋ yi balɗiya ɗoŋ unto.

10 Geŋ yode wede ay ti'n uɗɗo ti dabar ere k'unto kino ette, wo y'ay ti'n aɗɗa sey. Eyye, kaye ay ziipe elkisadey a yode ki ɗaana toŋ, y'ay ti'n aɗɗa sey.

11 Wo kune toŋ kun ayni noogiyo adda tondiyaguŋ a Raa kono kaye me. Geŋ t'urzi tondiyo Raa ki ɗoŋ ɓaadaŋ, kaye ay t'oona beekadí, wo ɗoŋ ɓaadaŋ an di roota koɗuwo a Raa kono kaye.

Munɗa wede Pool yi k'iide Korent ye

12 Ɗerec, munɗa wede kaye ulbey ay isiyo uŋse, wo elkisadey ere ay di suuniyo munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu t'ay kaza: Kaye ay izire a ɗaana ɗoŋ duniya, wo ay izire iŋkino toc miŋ a ɗaana kune, ti tassuwa wo t'adde soo geŋ iido ti Raa. Wo ay izire ti suuniyo k'ono ere ki ɗoŋ tudde ye, wo ɗe ti beeko ere ki Raa.

13-14 Iŋkino maŋ adda mattupiyagey ɗoŋ kaye ay un raaŋiyta munɗa doolo umbo, kane miŋ ono ɗoŋ kun gariya wo kun di suuniyo itadaŋ geṉṉo ɗaŋŋal. Wo adda k'onamey geŋ, munɗa soo ede aŋkeṉṉo itadí kun ki ti zuune kereṉ ye, wo ɗe nuŋ ni zaapu elkisadó a kune, kono saŋ itadí kun di suuna kereṉ. Eṉṉo munɗa me: a onniyo kama Galmeega Isa, kaye ulbey aasa uŋse ti kune, geŋ kune toŋ ulbuguŋ aasa uŋse ti kaye kay.

15 Nuŋ suldi geŋ ni'ni zuune adda k'addó, iŋkino maŋ n'a dihe ki poone n'a ette n'un ti'n wolley wo n'un di zaapey beeko ki sirwe sey.

16 Saŋ ti di kune geŋ n'a eŋgiley ki siiɗo Maseduwan, wo ti siiɗo Maseduwan* n'a-kimey di kune sey, kono kun o t'eeley zaaɗa n'a seeɗey urzi torguwadó ki siiɗo Ziide.

17 Aame ni dihe n'aase iŋkino'ŋ, ni ki t'ilke koɗuwo ye ko? Geŋ o di gaagiya a munɗa soo aa ɗoŋ tudde ge d'isiyo, iŋkino n'a roote «eyye» wo saŋ «aha» sirwaŋ pay ko?

* **1:16 1.16** Maseduwan gette siiɗo soo adda siiɗiyagi pay ti kaaga ɗoŋ Romeŋ ga-dukke, tod'te a kese k'awwa ki siiɗo ere aŋkeṉṉo an ti waaku Gires.

18 Raa batum yi suune ono ɗoŋ ay un
rootiyo geŋ ɗerec, ay ki rootiyo «eyye» wo
saŋ «aha» sirwaŋ pay ye.
19 Isa Almasi Ulo Raa, nuŋ Pool ti Silas
wo Timote ay gizite rabiladí di kune geŋ†,
yode batum yi k'iido'ŋ ti elkiyo sire ye,
yi ki ruute «eyye» wo saŋ «aha» sirwaŋ
pay ye. Wo ɗe yoŋ y'iido'ŋ a munɗa soo
«eyye» ɗaŋŋal.
20 Iŋkino maŋ Isa yoŋ «Eyye» ki Raa, a
sulɗi pay ɗoŋ yi ruute y'aasa me. Kono
kamo t'urzi yode Isa in di rootiyo «Eyye»
a Raa, wo in di y' tamma.
21 Geŋ yode Raa batum kaye ti kune y'in
d'eliyo toogo a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo
t'Almasi, wo y'inni biire.
22 Yoŋ y'in di'n iigire t'Unde Kamileŋ, i-
kaza kine ki yode, tod'te y'in t'ele adda
k'addiŋ, gette barta ere ki poone ki sulɗi
ɗoŋ Raa y'in boohiyo saŋ y'in t'ela.
23 Nuŋ eŋ, ni lohito ono maŋ, Raa y'ollige
wo yi n'ôodo: Nuŋ ni ki gime ki Korent ye,
kono ni ki dihe ye un t'isey ooŋe me.
24 Kaye ay ki dehu ay un gi di'n dokke ki
toogo ye a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me,
kono kun seeɗu zakiɗi a urzi geŋ me wo,
ɗe ay dehu ay un di'n nooge kun di lekke
t'uŋsuwo.

2

1 Ki nuuno maŋ, ni t'ilkite'ŋ di kune ni
k'iide ye bee, kono n'un ki ti'n t'eley kun
ki t'isey sommagi dondoŋ sey ye.
2 Aame n'un ti'n eley kun t'izey som-
magi dondoŋ maŋ, t'aaye sey me n'aasey
uŋsuwo te? Para maŋ ti yode wede ni ti
y'ele y'a t'ize sommagi dondoŋ geŋ̰ŋ̰o.
3 Aame n'iiney di kune maŋ, ni k̃i dehu
ɗoŋ oŋgo ti diinaguŋ an ki ti n' t'eley n'a
ki t'isey sommagi dondoŋ ye, ki too maŋ
ti kane geŋ̰ŋ̰o ay isey uŋsuwo te. Geŋ
kono k'iŋkino n'un di riiŋe mattup gette*.
Nuŋ ni suune adda k'addó, aame nuŋ ulbó
uŋse maŋ, kune pay toŋ ulbuguŋ uŋse.
4 Eyye, nuŋ n'un riiŋe t'ulbe k'ooɗiyo
ɓaadaŋ, biza k'ulbó i zehiso wo ti zumari
edayó, wo ɗe n'un riiŋe kono n'un ki ti'n
t'ele kun ki t'ise sommagi dondoŋ ye, wo
kun di suune nuŋ o d'ede geyyiso ɓaadaŋ
a kune me.

Tambobino a wede ize ulsu

5 Aame wenɗa ti diinaguŋ yi t'ela ɗuwo
an t'iza sommagi dondoŋ maŋ, geŋ y'ele
nuuno ɗaŋŋal ye, wo y'ele kune pay. Wo
ɗe ono geŋ in ti'n aagila ɓaadaŋ ye.
6 Ki wede iŋkino geŋ daŋgay ere ɗoŋ
ɓaadaŋ ti diinaguŋ an i ele gettiŋ, îide baa.
7 Wo ɗe aŋkeŋ kun i t'iso tambobino
wo kun i eelo kooke, para maŋ y'a t'isa
sommagi dondoŋ a ceera eedí.
8 Iŋkino maŋ, n'un di rooto munɗa wede
kun d'ise, kun iso beehiyko kono y'a suune
kune kun yi geyyiso.
9 Nuŋ n'un riiŋe mattup gette kono ni
dihe n'un ti'n naame wo n'a suuna ki kotto
onamó pay kun ollige maŋ.
10 A wede'ŋ kun i t'isiyo tambobino maŋ,
nuŋ toŋ ni-t'ise tambobino kay. Aame nuŋ
n'isiyo tambobino geŋ, n'isiyo a munɗa
ede ɗo'ŋ kollo, wo n'isiyo kono kune, wo
a ɗaana k'Almasi.
11 Nuŋ n'ize iŋkino kono Meeda si-
itanɗani ti-ki t'oone urzi t'in gi di'n ceere
ye, kono kine in ti suune raayikatú te.

Pool a geeger Tirowas

12 Nuŋ n'a iŋgile ki geeger Tirowas kono
n'a kizitey Rabila Majjaanawa k'Almasi,
wo aame n'iiney maŋ n'a uwwe Galmeega
y'o t'ihina urzi n'a kizite.
13 Wo ɗe nuŋ ulbó o d'uuɗe ɓaadaŋ kono
leemadó Tit ni ki y'uuney ye. Iŋkino maŋ
ɗoŋ Tirowas ni'n iili, n'a iŋgile ki siiɗo
Maseduwan†.

Isa Almasi y'a jiire

14 In rooto koɗuwo a Raa, kono daayum
y'in di'n t'ettiyo k'adda diine ɗoŋ an
eŋgile duy, pay kaŋ soo in tamma Almasi
yi jiire. Wo t'urzi kine Raa yi d'isiyo a ume
tuuku toŋ Almasi ɗuwo an di y' suuniyo,
geŋ aakede egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse i-ti
teepiyo a ume pay.
15 Ɗerec, kine aakede egey ɗoŋ
eeɗiyadaŋ uŋse Almasi yi-d'eliyo a Raa,
wo eeɗiyo ere uŋse gette, i-ti teepiyo a
tukki ɗoŋ a urzi k'uttiyo wo a tukki ɗoŋ i
t'umɓe urzi daggiya pây.
16 A ɗoŋ soo eeɗiyo gette tod'te eeɗiyo
ere k'unto, t'an d'an t'etta k'ume k'unto, a
ɗoŋ oŋgo eeɗiyo gette tod'te eeɗiyo ere ki
lekkiyo, t'an d'an t'etta k'ume lekkiyo ere
ki daayum. Iŋkino wee wee a aane a t'ise
naabo ere ette?
17 Kaye aakede ɗoŋ oŋgo ge d'isiyo suuk
t'ono Raa geŋ̰ŋ̰o ye, kaye ay rootiyo ono
ɗoŋ ɗerec ki Raa, t'adde soo wo a ɗaanadí,
kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi.

3

Ɗoŋ naabo a urzi taasuwa ere aware

1 Kaye batum ay di dehe ay t'imme
tuddey, ay t'eese kaye ay jiire ko? Kunuŋ
i dehu mattup ay un d'ette a kize kaye
ɗoŋ zina k'Isa, aa ɗoŋ oŋgo ge d'isiyo ko?
Kunuŋ ay amɓe tunɗa maŋ, i dehu ay

† **1:19 1.19** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.5.

* **2:3 2.3** Pool yi rootiyo ti mattup ere ti doolo yi riiŋe wo a digge, yi ki rootiyo ti mattup ere yi riiŋe ki poone a ɗoŋ Korent ye. Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 7.8.

† **2:13 2.13** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 20.1.

tonde mattup ti beyguŋ ko? Aha, iŋkino ye!

2 Geŋ kune ƀatum aakede mattupadey, raaŋiya a biza k'ulbey, ɗuwo pay an ti suune wo an di gare.

3 Eyye, geŋ kereŋ̃ kune aakede mattup ere Almasi ƀatum yi riiŋe y'ay d'ele beezey ay i di naabe. Mattup gette yoŋ yi riiŋe ti buuye ye, wo ɗe yi riiŋe t'urzi k'Unde Raa zeere. Tode gette yi riiŋe ekki pakirtagi moŋgali ye, wo ɗe yi ti riiŋe a ƀiza k'ulƀuguŋ*.

4 Kaye ay rootiyo iŋkino kono ay ziipe addey a Raa t'urzi k'Almasi.

5 Geŋ ɗerec kaye ay suune, ti toogo k'aggadey ay ki t'iide ye k'isiyo naabo ette. Wo ɗe naabo ette ay ti-t'isiyo ti toogo ere Raa y'ay eliyo.

6 Geŋ yode Raa y'ay di'n ize ɗoŋ aane i t'ise naabo a urzi taasuwa ere aware, ti k'ettiyo t'urzi k'oogoro Muusa ere yi riiŋe gettiyo ye, wo ɗe t'ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ̃. Ɗerec, to oogoro ere yi riiŋe ti kaaga gette ɗuwo t'an d'an t'etta k'ume k'unto, wo ɗe Unde Kamileŋ̃ t'in di'n t'etta k'ume lekkiyo ere ki daayum.

7 To oogoro gette Muusa yi ti riiŋe ti kaaga ti aryagi raaŋiya eego pakirtagi moŋgali†, wo aame y'ize iŋkino geŋ ɗuwo an di wulle toore ki gooliko Raa. Wo toore gooliko'ŋ a-tuure ume k'eda Muusa, ɗoŋ k'Izirayel an k'iine wolliyo yerere adda k'edayí ye, kono i tooriyo ƀaadaŋ‡, kaciŋ yo toore geŋ ki peeɗo ƀooloŋ. Aame oogoro ere t'an d'an t'ettiyo ɗuwo k'ume k'unto gette, toore ki gooliko Raa t'an yi gize iŋkino maŋ,

8 geŋ ki kotto naabo k'Unde Kamileŋ̃ meedikatú t'aasa a ceera sey.

9 Ɗerec, naabo k'oogoro ere ɗuwo ƀooro ti di'n seeɗu gette tod'te meedikatú a jiire maŋ, geŋ ki kotto naabo k'Unde Kamileŋ̃ ere ti di'n isiyo ɗuwo ki diine a ɗaana Raa gette, tod'te meedikatú a jiire sey.

10 Iŋkino a ɗaana meedikatú ere a jiire ette, gooliko ere a tuure ti kaaga gette, tooratú a ŋ̃okkiɗa.

11 Aame munɗa wede saŋ yi-t'eŋgila, goolikadí a jiire maŋ, ki kotto munɗa wede a lekka ki daayum geŋ, goolikadí t'aasa meeda a ceera sey.

12 Kaye ay zaapu elkisadey a suldî geŋ̃ŋ̃o, iŋkino ay rootiyto ono Raa kereŋ̃ ɗaa k'orgiso.

13 Kaye ay k'isiyo aa ki Muusa ye. Yoŋ ume k'edayí y'a-ti diibiyo buuɗe, kono ɗoŋ k'Izirayel an ki wolle ŋ̃okkiso ki toore wede a ume k'edayí geŋ̃ŋ̃o ye.

14 Wo ɗe kane eedaŋ̃ ere soodo a elkiso a t'ippe, bini aŋkeŋ̃ŋ̃o toŋ aame an gariya mattup ki taasuwa ere mazzini maŋ, munɗa aa buuɗe yi lekkiyo diibiyo a eedaŋ ere soodo k'elkiso gette daa k'amƀuzí. Yi t'isa umbo aame an likka kettiyo kaŋ soo t'Almasi ɗo.

15 Geŋ iŋkino bini aŋki, daayum aame tuuku ɗoŋ k'Izirayel an gariya mattup ki oogoro Muusa maŋ, munɗa aa buuɗe y'an di diibiyo a eedaŋ ere soodo a elkiso.

16 Wo ɗe aame wede yi ti kama ki tukki Galmeega ɗoo miŋ, ƀuuɗe'ŋ yi-ti y'amƀu kollo.

17 Kun ollo, Galmeega yoŋ Unde, wo a ume Unde Galmeega ede geŋ, ɗuwo eedaŋ toore.

18 Kine ɗoŋ pay ume k'edayiŋ daa diibu ti buuɗe geŋ, toore ki gooliko Galmeega yitooriyo a tuddiŋ, aakede adda kaynaaŋa. Iŋkino maŋ, Galmeega yoŋ Unde geŋ lekkiyadiŋ yi-ti kama, in di deeyiso aa yode ti gooliko ere meeda i ceeriyo ki ceeriyo.

4

Ɗoŋ zina k'Isa an dabirsa aa ki yode

1 Kaye Raa y'ay d'ize adde koɗuwo naabo ette y'ay di t'ele a beezey, iŋkino maŋ kaye tuddey a ki rurrige ye.

2 Suldî ɗoŋ ki sukiyagi ɗuwo an isiyo kaŋ ombiɗe geŋ, kaye adda ye. Kaye ɗuwo ay ki'n omƀo ti metiŋko ye, wo ono Raa ay ki ti'n kama ti dergilagi ye. Wo ɗe kaye batum ay rootiyo ono ɗoŋ ɗerec a ɗaana Raa, iŋkino ɗoŋ pay elkisadaŋ t'an di kize onamey ɗerec.

3 Wo aame Rabila Majjaanawa ere ay kazita ette a ɗoŋ oŋgo ti lekkiyo diibiyo maŋ, geŋ ti lekkiyo diibiyo a kane ɗoŋ i t'umƀe urzi daggiya.

4 Kane an di tuuge zaapu k'addaŋ a Isa, kono Meeda siitanɗani i dokkiyo duniya gette, t'an t'ippe a eedaŋ ere soodo a elkiso te. Iŋkino maŋ toore wede ki Rabila Majjaanawa an ki y' wolliyo ye, yode wede i-kaza gooliko k'Almasi, yoŋ miŋ Raa koyok.

5 Ono ɗoŋ ay kazita eŋ, ay kazita a tukki kaye batum ye, wo ɗe ay kazita a tukk'Isa Almasi yoŋ Galmeega, wo ki too maŋ kaye batum ay rootiyo, kaye ɗoŋ naabaguŋ a urzi k'Isa me.

6 Raa yi ruute ti kaaga, y'ede: «I iso toore a toore adda zimolo*.» Geŋ yode

* **3:3 3.3** A ume an riiŋe «pakirtagi moŋgali» geŋ, kun wollo adda mattup ki Egzod 24.12. Wo a ume an riiŋe «a biza k'ulƀuguŋ» geŋ, kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33 wo Ezekiyel 11.19. † **3:7 3.7** Kun wollo adda mattup ki Egzod 31.18 wo 34.27-28. ‡ **3:7 3.7** Kun wollo adda mattup ki Egzod 34.29. * **4:6 4.6** Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.2-3.

Raa geŋ̃ŋo batum y’a-tuure biza k’ulbey ti tooraÿí, y’ize iŋkino kono yi dehu ay di wolle toore goolikadí i tooriyo a ume k’eda k’Almasi.
7 Wo ɗe kaye ɗoŋ i sarkiya laale ki Raa adda k’addey eŋ, kaye aakede toolo lee toogadey umbo. Iŋkino maŋ in suune kereŋ̃ toogo ere a jiire eego kino ette, ettiyo ti Raa, ti kaye ye.
8 Kaye t’ume tuuku toŋ ay d’ettiyo sulɗi ɗoŋ ooŋe ay di’n ŋeryiso, wo ɗe an ay gi di’n ceeriyo ye, kaye ulbey ay d’oodiyo ƀaadaŋ, wo ɗe eedey i-ki daggiya ye.
9 Ɗuwo an ay di’n lommite, wo ɗe Raa y’ay ki’n ooliyo ye, kaye an di daŋyisa siiɗo, wo ɗe an ay ki ti’n tôwwo ye.
10 Kaye daayum ay d’owwiyo a tuddey unto t’ayni ɗooliyo aa ti ɗuule Isa, iŋkino maŋ lekkiyo k’Isa toŋ ɗuwo an aane an di wolle kereŋ̃ adda tuddey me.
11 Wo ɗe daayum kaye ɗoŋ i lekkiyo zeere eŋ, ɗuwo an dehu an ay ti’n t’ĩde kono ay daaniya Isa. Iŋkino maŋ lekkiyo k’Isa toŋ ɗuwo an di wolle kereŋ̃ adda tuddey ere k’unto ette.
12 Iŋkino kaye daayum lekkiyadey aa a biza zire, wo tiŋ geŋ kune kun d’ooniyo lekkiyo ere ki daayum.
13 An riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Nuŋ n’ele addó a Raa, kono kamo n’a gizite onamí me[†].» Kaye toŋ, urzi zaapu k’addey a Raa iŋkino kay, geŋ ay zaapu addey a yode, kono kamo kaye ay di kazita onamí me.
14 Eyye, kaye ay suune Raa wede a bilɗe Galmeega Isa ti diine ɗoŋ unto geŋ, y’ay ti’n balɗa kay aa y’a bilɗe Isa, wo kaye ti kune y’in di’n t’etta pay ki ɗaanadí.
15 Sulɗi ɗoŋ pay ay aaniya, ay d’omƀiŋe geŋ, kono un di’n nooge. Iŋkino maŋ beeko Raa t’aasa ƀaadaŋ a egguŋ, wo daayum kun d’aagila k’aagulu, kun di roota koɗuwo a Raa wo kun di y’ t’imma pay kaŋ soo.

Lekkiyo a urzi zaapu k’adde a Isa

16 Kono kamo kaye tuddey a ki rurrige ye. Wo aame ise tuddey ette booloŋ ti booloŋ toogatú i ɗaŋgiya toŋ, adda k’addey onniyo ti onniyo Raa y’ay d’eliyo toogo.
17 Dabar ay ooniyo aŋkeŋ̃ŋo ette, tod’te soodo wo ki peeɗo booloŋ, wo ɗe t’in di’n isiyo kine ɗoŋ a t’oona daryika ere meeda ki Galmeega wenɗa yi ki ti dooze ye, daryika gette tod’ ti lekkiyo ki daayum wo ti jiire dabaradey taŋ ƀaadaŋ.
18 Iŋkino maŋ kaye ersadey ekki sulɗi ɗoŋ ay’ni wolliyo geŋ̃ŋo ye, wo ɗe ersadey ekki sulɗi ɗoŋ ay ki’n wolliyo ye. Sulɗi ɗoŋ ay’ni wolliyo geŋ, kane an t’eŋgila, wo ɗe ɗoŋ ay ki’n wolliyo ye geŋ, kane an di lekka ki daayum.

5

1 Ɗerec, tuddiŋ in di lekkiyo a siiɗo ette, tod’te aakede daabe saŋ onniyo soo a latta. Wo ɗe kine in suune aame in t’inda maŋ, a kandaane Raa y’in t’eeley tudde ti doolo ere a lekkey ki daayum, tod’te i t’ikkima Raa, bey wedusu ye.
2 Wo aŋkeŋ a siiɗo ette kine in ɗawilsa[*], in di dehu t’addiŋ pay, Raa y’in t’osse tudde ere ti kandaane, t’ekki tudde ere a siiɗo ettiyo, geŋ aakede wede y’a t’ossiyo kalle t’ekki bakadí.
3 Iŋkino maŋ tuddiŋ Raa yi-ti t’ossey in ki lekkey ƀontiliŋ ye.
4 Aŋkeŋ̃ŋo kine in lekkiyo ti tuddiŋ ere aa daabe ette, in di ɗawilsa aakede in sarkiya attiɗi ƀaadaŋ. Ɗerec, kine in ki dehu in ki t’inda ye, wo ɗe in di dehu in a-t’osse t’eego’ŋ tudde ere ti kandaane, geŋ iŋkino tudde ere a lekka ki daayum t’a dagga tudde ere k’unto.
5 Geŋ yode Raa batum inni biire kono onniyo soo in di lekkey ti tuddiŋ ere a kandaane gette, iŋkino y’in d’ele Unde Kamileŋ̃ adda k’addiŋ, gette barta ere ki poone ki sulɗi ɗoŋ y’in boohiyo saŋ y’in t’ela.
6 Iŋkino maŋ kine in di lekke daayum tuddiŋ i-ki rorrige ye, wo in di suune aame in lekkiyo ti tuddiŋ ettiyo baa geŋ, kine dokki t’ume lekkiyadiŋ ti Galmeega me.
7 Ɗerec, in sooru t’urzi zaapu k’adde a Isa, in ki sooru t’urzi munɗa wede in wolliyo t’edayiŋ ye.
8 Eyye, kine in di lekke daayum tuddiŋ i-ki rorrige ye, wo munɗa wede in di dehe a ceere, tuddiŋ ette in di t’ooli in t’ette in di lekkey a sirpa Galmeega.
9 Iŋkino ise in lekkiyo ti tuddiŋ ettiyo, ise in ti t’inda toŋ maŋ, in dehe a jiire munɗa wede Galmeega ulbí i-d’ise uŋse.
10 Ɗerec, i dehu kine pay in t’etta k’ume booro k’Almasi, y’a ɗekkey booro eediŋ. Iŋkino maŋ wede tuuku toŋ y’a t’ooney munɗa wede Raa yi-t’eley a naabadí ere y’ize a lekkiyadí a duniya, ise ki beehiyko ise k’ulsuko toŋ maŋ[†].

In ti kami in t’okkiyo ti Raa

11 Kaye ay suune Galmeega yi ɗekka booro eediŋ, iŋkino maŋ ay d’orgiso a yode. Geŋ kono kamo ay d’isiyo t’urzi tuuku toŋ ɗuwo an di suune adda k’addaŋ onamey ɗerec. Raa toŋ y’ayni

[†] **4:13 4.13** Kun wollo adda mattup ki Soom 116.10. [*] **5:2 5.2** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 8.23. [†] **5:10 5.10** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 14.10.

suune kereŋ, wo nʼelkiyo kune toŋ, adda
kʼaddugun kun ayni suune kereŋ.
12 Ay ki dehu ay ki kize tuddey sey ye a
ɗaana kune me, wo ɗe ay dehu ay un di
kize urzi wede ulbugun aase uŋse ti kaye.
Iŋkino maŋ kun dʼaana kun an di-kima
ono ki ɗoŋ i rootiyo kʼulsuko a tukki kaye.
Kane geŋ an koliyo tuddaŋ a sulɗi ɗoŋ an
wolliyo tʼedayaŋ, a sulɗi ɗoŋ adda kʼadde
ye.
13 Ɗoŋ oŋgo anʼde, eedey i digge. Wo
eedey i digge ki kotto maŋ, geŋ a Raa, wo
ɗe kaye mentikagi maŋ, geŋ a kune.
14 Kaye naabo ere ay isiyo ette ayni
dokkiyo geyyiso ere kʼAlmasi, kono ay
suune adda kʼaddey wede soo yʼa inda
kono ɗuwo pay, geŋ iŋkino aakede ɗuwo
pay an tʼinda ti yode a ɗaana Raa me.
15 Yoŋ yʼinda ki ɗuwo pay, kono ɗoŋ i
lekkiyo zeere geŋ, an ki lekke lekkiyo ere
kʼaggadaŋ ye, wo ɗe an di lekke lekkiyo
ere ki yode Almasi, yʼa inda wo yʼa bilɗe
kono kane.
16 Geŋ iŋkino ti aŋki, kaye wenɗa soo
toŋ umbo ay di yʼ wolle a urzi tudde me.
Ɗerec aame ti kaaga Almasi ay yi wulle aa
wede tudde toŋ maŋ, aŋkeŋ̃ŋ̃o yoŋ ay ki yʼ
wolliyo iŋkino ye baa.
17 Aame wede yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo
tʼAlmasi maŋ, yode batum yi tʼize wede
aware. Lekkiyadí ere mazzini ti tʼiŋgile,
wo aŋkeŋ̃ŋ̃o yʼa lekke lekkiyo ere aware
baa.
18 Sulɗi pay geŋ isiyo Raa, yoŋ yʼin tiʼn
gimo in tʼukkiye ti yode tʼurzi kʼAlmasi, wo
yʼay dʼele attiɗi ki naabo kazita a ɗuwo an
di-kimo an di tʼokkiye ti yode.
19 Geŋ ɗerec, Raa tʼurzi kʼAlmasi ɗuwo
yʼa tiʼn gimo an tʼukkiye ti yode. Wo yoŋ
a doopiɗadaŋ ere an a ti diipiɗa a urzizí
gette yi ki ti kaza ye baa, wo a kaye yʼay
dʼele naabo kazita a ɗuwo an di-kimo an
di tʼokkiye ti yode.
20 Iŋkino maŋ kaye aakede bize kʼAlmasi
yʼaynʼigibo, geŋ aakede yode Raa batum
yʼunni waaku tʼurzi kaye. Iŋkino kun ollo,
ti suma kʼAlmasi ay un oɓe bey, kun oyyo
kun ti kami kun tʼokkiyo ti Raa!
21 Almasi geŋ yoŋ olɗiko yi kʼize ye, wo
ɗe Raa yʼa yʼize yʼa tʼumɓe olɗiko kine,
kono tʼurzi yode kine in tʼise ɗoŋ ki diine
a ɗaana Raa.

6

1 Kaye ay naabiya ti Raa kaŋ soo, iŋkino
ay un tʼeele kookeʼŋ: beeko ere kun uune
ti Raa gette, kun ti tʼise ki bita ye.
2 Ɗerec, ono eŋ Raa yi ruute ti kaaga,
yʼede:

«A onniyo ere nʼa gize beekadó, nuŋ
môoladá nʼa illiga,
wo a onniyo kʼuttiyo, nuŋ nʼa gi di nu-
uge*.»

Zemɓa ki nuŋ kun ollo, onniyo ere
kʼuttiyo Raa yi ti ruute gette, aŋki tʼiina
baa. Tode gettiŋ onniyo ere ki beeko Raa.
3 Kaye a wenɗa soo toŋ ay ki dehu ye, ay
yi-di tʼise mokkolo morkiye a urzi Raa me,
kono tʼurzi tuuku toŋ ɗuwo an ki tʼoone
munɗa kʼulsuko adda naabadey ye.
4 Wo ɗe ay di dehu aame i isiyo munɗa
toŋ ay kaza tuddey a ɗuwo kaye ɗoŋ naabo
Raa ki kotto, ay dʼomɓiŋ̃e ɓaadaŋ a sulɗi
ɗoŋ aakede: Dabar, eedey ay ki tʼooniyo
ye, wo ulbe kʼoodiyo ɓaadaŋ geŋ me.
5 Ɗuwo an ay diʼn gussite, an ay diʼn
iɓi adda daŋgay, an dʼoozige kulkuwo ki
tuddey, ay dʼomɓiŋ̃e a ormiyo naabo, wo
onniyo muno moone umbo, addey guguba.
6 Ay kaza tuddey kaye ɗoŋ naabo Raa
tʼurzi lekkiyadey ere kamileŋ, tʼurzi su-
uniyadey, tʼurzi kʼomɓiŋ̃adey, tʼurzi bee-
hiykadey, tʼurzi naabo kʼUnde Kamileŋ,
tʼurzi geyyisadey ere tʼadde soo,
7 tʼurzi kazita kʼono ɗoŋ ɗerec wo tʼurzi
toogo Raa. Kaye sulɗi kʼarkadey, lekkiyo
ere ki diine a ɗaana Raa, tode gette aakede
arku a bey kʼammade ki sakka wo dargine
a bey geelo ki naakiwsa.
8 Ɗoŋ oŋgoŋ an ay dʼeliyo suma, ɗoŋ soŋ
an ay diʼn koogire. Ɗoŋ oŋgoŋ an rootiyo
sundey kʼulsuko, ɗoŋ soŋ ki beehiyko.
Ɗuwo an ay diʼn wolliyo kaye aa ɗoŋ
lohito kʼono, kaciŋ ay rootiyo ono ɗoŋ
ɗerec.
9 An dʼisiyo aa an ay kiʼn suune ye, kaciŋ
an ayni suune beehiye. An ay diʼn wolliyo
kaye aa ɗoŋ unto, kaciŋ ay lekkiyo zeere.
Ɗuwo an ay diʼn dabirsa, wo ɗe an ay ki
tiʼn tôwwo ye.
10 An dʼisiyo ay tʼise sommagi dondoŋ,
wo ɗe kaye daayum ulbey uŋse. Ɗuwo
an ay diʼn wolliyo aa ay kʼede munɗa ye,
kaciŋ† ɗoŋ ɓaadaŋ ay an diʼn isiyo ki laale.
An elkiyo munɗa ay kʼede ye, kaciŋ sulɗi
pay ay dʼede.
11 A kune zemɓadey ɗoŋ a Korent, kaye
addey ay un tiʼn iidiba kereŋ, ay unni
geyyiso ɓaadaŋ.
12 Kaye ay unni giyye ɓaadaŋ, wo ɗe
kune ay kiʼn giyye ye me.
13 Iŋkino maŋ ono ɗoŋ nʼun orbe eŋ aa
meege yʼan orbe a iŋ̃ŋ̃izí, kune toŋ kun
ayni geyyo aakede kaye ay unni geyyiso.

Kine ɓoy wede ki Raa zeere

14 Kune ti ɗoŋ i ki ziipe addaŋ a Isa ye
geŋ, kun ti doɗɗe talgagun soo ye. Munɗa
ede koo a-kette kaŋ soo munɗa wede ki

* **6:2 6.2** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 49.8. † **6:10 6.10** Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 8.9.

diine aa Raa yi dehu ti munɗa wede ulsu
me? Aha, munɗa umbo! Munɗa ede koo
a-kette kaŋ soo aŋ toore ti zimolo me? Aha,
munɗa umbo!
15 Almasi ti Meeda siitanɗani, onamaŋ
ette kaŋ soo ko? Aha, i k’ette ye! Munɗa
ede ko a t’okkiye wede i ziipe addí a Isa
ti wede i ki ziipe addí a Isa ye me? Aha,
munɗa umbo!
16 Munɗa ede ko a t’okkiye Ɓoy Raa ti
loŋgayi me? Aha, munɗa umbo! Ɗerec
kine eŋ, kine ɓoy wede ki Raa zeere, geŋ
aa ono ɗoŋ Raa y’a ruute ti kaaga, y’ede:
«Nuŋ n’a lekka adda diinayaŋ wo n’a ozira
ti kane,
nuŋ n’a t’isa Raazaŋ wo kane an t’isa
ɗoŋzó[‡].»
17 Kono kamo Galmeega Raa y’a ruute,
y’ede:
«Kune ti diinayaŋ kun t’aɗɗo kun t’argu
sigguŋ!
Munɗa wede un di’n isa ganigi a ɗaana
nuŋ Raa, kun botta ye,
wo nuŋ n’un di’n seeɗa bey sire[§].»
18 Galmeega Raa toogo i jiire pay y’a
ruute sey, y’ede:
«Nuŋ n’a t’isa Meeguguŋ,
wo kune, kun t’isa iŋ̃ŋizó kuuli wo erayi[*].»

7

1 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
sulɗí ɗoŋ Raa yi ruute y’aasa geŋ, ɗerec
kane an lekkiyo a kine. Kono kamo kine
batum addiŋ in ti’n iso kamileŋ ti sulɗí
ɗoŋ i-ti’n isiyo tudde ti biza k’ulɓe ganigi
geŋ me, wo in sooɗo zakiɗí in t’iso ɗoŋ
ooyiso kese a Raa wo t’orgiso a yode.

Uŋsuwo ki Pool a tukki ɗoŋ Korent

2 Kun ayni geyyo, kono kaye a wenɗa soo
toŋ ulsu ay i-k’ize ye, wenɗa soo toŋ ay ki
digge ye, wo wenɗa soo toŋ ay ki mibilɗe
ye kono ay t’amɓe munɗazí me.
3 Ni rootiyo iŋkino kono booro t’un gi
di’n seeɗa ye. Geŋ aa n’a ruute ti poone:
kune ay un elkiyo daayum adda k’addey,
kine kettiyo kaŋ soo ise in lekkiyo zeere,
ise in ti t’inda toŋ maŋ.
4 Nuŋ ni ziipe addó pay a kune, ulbó
o-t’ize uŋse ɓaadaŋ ti kune me, nuŋ a ti
n’ zille, wo ulbó a ûune t’uŋsuwo adda
dabaradey ere pay gettiyo toŋ maŋ.
5 Iŋkino maŋ aame ay iina a siiɗo Mase-
duwan toŋ, kaye ay ki ti buuke ye, wo ɗe
ita dabar ere tuuku toŋ ay di-t’uune: t’eŋ
ɗuwo an ay di’n t’iiziga, wo adda k’addey
ay d’ede ulbe k’ooɗíyo.
6 Wo ɗe Raa, yoŋ yi selliyo ɗoŋ tuddaŋ i
ti rorriso geŋ, y’ay ti’n zille ti aaniya Tit.
7 Wo ay uune selliyo ti aaniyadí ɗaŋŋal
ye, wo ɗe t’urzi kooke wede kun i elo
pây. Wo soŋ y’ay t’îide taaya y’ede, kune
mosogo nuŋ Pool kun dehu kun ti n’ wolle,
a môolaguŋ ere kun îile, a urzi wede
kune wehini ki naakiwsadó me, geŋ kono
k’iŋkino ulbó o-t’ize uŋse ɓaadaŋ sey.
8 Aame a mattup ere n’un riiŋe gette kun
t’ize sommagi dondoŋ maŋ, nuŋ toŋ o t’ize
attiɗí. Wo aŋkeŋ̃ŋo nuŋ o ki t’ize attiɗí ye,
kono sommaguguŋ a mattup gette ki peeɗo
booloŋ.
9 Wo aŋkeŋ̃ŋo nuŋ ulbó o isiyo uŋse
a sommagi d̃ondoŋ ki kune geŋ̃ŋo ye,
wo ɗe o isiyo uŋse kono sommaguguŋ
geŋ un di’n ize kun di gime lekkiyaguŋ.
Kane sommagi geŋ iido ti Raa, iŋkino kaye
munɗa k’ulsuko soo toŋ ay un k’ize ye.
10 Ki kotto sommagi dondoŋ ɗoŋ ettiyo
t’urzi Raa geŋ, i d’eliyo urzi kama lekkiyo,
t’urzi geŋ kine in d’ooniyo uttiyo, geŋ in
ki t’ise attiɗí ye. Wo ɗe sommagi dondoŋ
ɗoŋ ettiyo t’urzi duniya ette, a-d’ette unto.
11 Aŋkeŋ kun ki wollo ɗo, sulɗí ɗoŋ kun
uune aame ɗaŋgu t’urzi sommagi dondoŋ
ɗoŋ ettiyo t’urzi Raa geŋ me. Eyye, kane
geŋ an un di’n ize ɗoŋ addaŋ soo k’isiyo
munɗa wede Raa yi dehu, soŋ kun t’ize
ɗoŋ seeguŋ ye ti wede isiyo oldíko me, soŋ
kun di kulkiso a munɗa wede ulsu, soŋ
un t’eliyo orgiso a munɗa ulsu kun d’ise
me, soŋ un t’eliyo mosogo ki wollisadó,
soŋ k’un t’ize ɗoŋ wehini a urzi zaapu
k’adduguŋ a Isa, wo soŋ k’un d’uune urzi
wede wedusu yi t’isiyo oldíko maŋ kun di
y’eliyo daŋgay. Geŋ t’urzi tuuku toŋ kune
batum kun gize ti sulɗí ulpi geŋ kune adda
ye.
12 Iŋkino maŋ, n’un riiŋe mattup gette
kono ni dihe n’un di kize a ɗaana Raa,
kune ɗoŋ wehini a urzi geyyisadey me.
Wo ɗe ni ki riiŋe kono yo wede ize ulsu[*]
ye wo kono wede an i ize ulsu ye.
13 Kono kamo ti naabaguŋ gette kaye ay
d’uune toogo ɓaadaŋ.
Wo ay uune toogo ti naabaguŋ ɗaŋŋal
ye, ulbey ay d’ize uŋse a jiire kono ay
wulle Tit batum ulbí uŋse ɓaadaŋ ti kune
me. Aŋkeŋ addí i t’udige baa kono kune
pay geŋ me.
14 Ɗerec, a ɗaana Tit geŋ nuŋ ulbó
oo d’ize uŋse kono kune geŋ me, wo ɗe
geŋ nuŋ oo k’ede sukiyagi ye baa. Kaye
daayum ɗerec ay un ti ruute, wo aŋkeŋ
munɗa wede a yi ruute Tit a tukki kune
geŋ, yoŋ ki kotto ɗerec.

---

‡ **6:16 6.16** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 26.12 wo Ezekiyel 37.27. § **6:17 6.17** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.11 wo Ezekiyel 20.34. * **6:18 6.18** Kun wollo adda mattup ki Oze 2.1 wo Ezayi 43.6. * **7:12 7.12** Kun wollo adda mattup ki 2 Korent 2.5-8.

15 Tit geŋ y'un elkiyo adda k'addí kono
kune pay onamí kun'n illiga, wo kun di
y' ziiɗa bey sire ti ottilso wo ti orgiso a
Raa. Kono kamo y'un di'n geyyiso ɓaadaŋ
a jiire ere ti poone.
16 Nuŋ ulbó uŋse kono a sulɗì pay,
n'aane n'a zaape addó a kune.

8

Eliyo kooke a urzi tussiyo

1 Zemɓa ki nuŋ, kaye ay dehu kun di
suune beeko ere Raa y'an ele a kane ɗoŋ
ogiysito ti suma k'Isa a siiɗo Maseduwan.
2 Kane geŋ an d'uune naamiya t'urzi
dabar ere ɓaadaŋ, wo ɗe toŋ an di lekkiyo
daayum ulbaŋ uŋse. Wo kane munɗa
an k'ede ye an daayisa ɓaadaŋ toŋ, kane
wasigale an d'ele suldì ɓaadaŋ a urzi
naabo Raa me.
3 A urzi tussiyo geŋ, wede tuuku toŋ
y'ele munɗa a toogadí toogadí, wo ɗoŋ
oŋgo an ele a jiire toogadaŋ sey, nuŋ Pool
eŋ ersadó ti wulle, geŋ wenɗa soo toŋ an
ki y'ize ye ki toogo me.
4 Kane an di-giɗɗima ɓaadaŋ ti oɓe bey,
ay d'ise beeko maŋ an di nooge a naabo
tussiyo a ɗoŋ ki Raa a siiɗo Ziide*.
5 Iŋkino maŋ a naabo gette ki poone
an d'ele tuddaŋ batum a Galmeega, saŋ a
ɗaana kaye aa Raa yi dehu. Geŋ a jiire
munɗa wede ay elkiyo an aane an d'ise.
6 Kono k'iŋkino Tit geŋ kaye ay di
giɗɗima kono naabo tussiyo ere y'iiso di
kune ɗoŋ Korent gette, y'a kime y'a-ti
ɗaŋgo ti beehiyko.
7 Kune ki laale a suldì pay, aakede: Urzi
zaapu k'adde a Isa, urzi rootiyo k'ono, urzi
suuniyo suldì pay ɗoŋ ki Raa, urzi k'isiyo
naabo Raa t'adde soo, wo urzi geyyiso ere
kun uune ti kaye. Iŋkino maŋ a urzi
tussiyo toŋ, kun kaza kune ki laale wo ay
dehu kun t'ise ɗoŋ wasigale.
8 Onamó ni rootiyo eŋ, n'un ki'n isiyo
ki toogo ye, wo ɗe n'un tôwwo taaya ki
zemɓa ɗoŋ a Maseduwan an ize naabo
Raa t'adde soo, geŋ kune toŋ kun di kize
geyyisaguŋ ekki ɗuwo t'adde soo.
9 Kune kun ti suune beeko ere Galmeegiŋ
Isa Almasi y'eliyo ti mozuwo te. Yoŋ ki
laale, wo ɗe kono kune y'a iyye y'a-t'ize
tuddí wede i-k'ede munɗa ye, iŋkino t'urzi
geŋ y'un di'n ize kune ki laale.
10 Kun ollo, n'un d'elo elkiyadó a urzi
tussiyo gette: beehiye a kune kun di seeɗa
zakidì bini ɗaŋgu, kono t'oboŋoŋ naabo
gette i t'ilke wo iise ki poone toŋ kune.
11 Aŋkeŋ naabo gette kun a ti ɗaŋgo.
Wo kun ti ɗaŋgo t'adde soo, wede soŋ
a toogadí toogadí, aakede kun ilke t'ume
k'eesiyo.
12 Aame in eliyo munɗa t'adde soo maŋ,
Raa toŋ ulbí uŋse a munɗa wede in eliyo
me, wo munɗaziŋ umbo maŋ Raa toŋ yi ki
tondiyo ye.
13 Kaye ay ki dehu ye ɗoŋ oŋgo an t'oone
eedaŋ, wo kune kun t'ette adda dabar me.
Wo ɗe ay dehu kun t'ise pay miŋ kaŋ soo
wede tuuku toŋ i ki baate ye.
14 Aŋkeŋ̃ŋo kune adda darna geŋ, kun
d'ette noogiyo kane ɗoŋ an biite. Saŋ
aame onniyo soo kune un biita wo kane
adda darna maŋ, an d'etta noogiyaguŋ
kay. Iŋkino maŋ kun di lekka pay miŋ kaŋ
soo wede tuuku toŋ i ki baate ye.
15 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de: «Wede yi ziki ɓaadaŋ toŋ, i
k'oope ye, wo wede yi ziki baata toŋ, i ki
beete ye†.»

Tit ti ɗoŋ an naabiya kaŋ soo

16 Kaye ay di roote koɗuwo a Raa, yi-
d'ize adda k'adde Tit yi dehu t'adde soo
y'un di'n noogey aa ki kaye.
17 Tit geŋ kaye ay yi tunde maŋ, y'a iyye
y'a t'ette di kune me, wo yoŋ miŋ y'ele
tuddí ki poone too, wenɗa yi ki y'ize ki
toogo ye, y'a t'iiziga y'a eŋgile di kune.
18 Kaye ay a-t'igibe ti yode leema wede
ɗoŋ pay ogiyso ti suma k'Isa an yi tamma
a urzi naabadí ere ki kazita Rabila Maj-
jaanawa.
19 Wo k'iŋkino ɗaŋŋal ye, ɗoŋ pay
ogiysito ti suma k'Isa an yi biire ay
torguwe kaŋ soo, kono ay a-ti ɗaŋgey
naabo ere ki tussiyo. Naabo gette kaye ay
isiyo kono a t'ele tamma a yode Galmeega
batum. Iŋkino maŋ ɗuwo pay an di suune
kaye ay naabiya t'adde soo.
20 Kay ay d'ede attiɗì a urzi yeeriyo
soŋko ere ɓaadaŋ ɗuwo an tusse ette,
iŋkino ay konso jep, kono ɗuwo an ki roota
munɗa k'ulsuko a tukki kaye ye.
21 Kaye ay dehu ay ki d'ise beehiye a
ɗaana Raa ɗaŋŋal ye, wo ɗe a ɗaana ɗuwo
pay.
22 Ti kane zemɓa sire geŋ, ay a-t'igibe
leemadey soo iŋkino, wede taŋ ɓaadaŋ
a naabo tuuku toŋ ay ti y' wulle yoŋ yi
dehu t'adde soo y'a nooge ɗoŋ oŋgo. Wo
aŋkeŋ̃ŋo toŋ yi dehu y'aase iŋkino sey a
ceere kono yi ziipe addí pay a kune.
23 Tit geŋ, yoŋ wede ay sooru soo wo
ay naabiya toŋ kaŋ soo ki noogiyaguŋ.
Wo ki zemɓa ɗoŋ ti yode geŋ, i'n igibe
zemɓa ɗoŋ pay ogiysito ti suma k'Isa,
wo naabadaŋ ere an isiyo gette, i d'eliyo
tamma a Almasi.

* **8:4 8.4** A urzi tussiyo ere a zemɓa ɗoŋ a siiɗo Ziide gette, kun wollo adda mattup ki Romeŋ 15.26 wo Galat 2.10.
† **8:15 8.15** Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.18.

24 Kane geŋ kun’ni sooɗo bey sire, kono
a kize ki kotto kun’ni giyye. Iŋkino maŋ
ɗoŋ pay ogiysito ti suma k’Isa geŋ, an di
suuna adda k’addaŋ munɗa wede ay ruute
a tukki kune geŋ ɗerec.

9

Raa yi giyye wede eliyo t’ulbe uŋse

1 A urzi tussiyo ki noogiyo ɗoŋ ki Raa a
siiɗo Ziide geŋ, ki too maŋ n’un ki raaŋe
ye baa,
2 kono ni suune kun dehu kun nooge
t’adde soo me. Iŋkino kune n’un di’n
imme a ɗaana zemɓa ɗoŋ a siiɗo Mase-
duwan, wo n’an di ruute, n’ede: «A urzi
tussiyo geŋ, zemɓa ɗoŋ a siiɗo k’Akayi toŋ
an t’ikkima tuddaŋ t’oboŋ̰oŋ too.» Aame
ɗoŋ Maseduwan an illiga kun iiziga wehini
a urzi tussiyo maŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ ogiysito ti
suma k’Isa an d’eele toogo.
3 Wo aŋkeŋ zemɓa aɗo eŋ n’anni t’igibe
k’ume kune kono a urzi tussiyo kun
t’okkimey tudduguŋ beehiye, aa n’a ruute
a ɗoŋ oŋgoŋ. Wo geŋ nuŋ n’un di’n imme,
ni ki dehu n’a ki t’ise wede lohito k’ono ye.
4 Wo nuŋ orgisadó, aame ɗoŋ miibi ti
siiɗo Maseduwan etta di kune ti nuuno
geŋ ay un ki’n uuney tudduguŋ okkime
ye maŋ, kaye ay seeɗey sukiyagi kono
ay ziipe addey a kune, wo kune toŋ kun
seeɗey sukiyagi kay.
5 Iŋkino maŋ n’a t’ilke n’a tunde zemɓa
aɗo eŋ̰n̰o an ay d’oogume di kune, an a-ti
ɗaŋgey tussiyo ere kun ruute kun t’ela ti
mozuwo. Geŋ aame n’iiney maŋ, tussiyo
ettú t’îide, wo a kizey kun ele t’adde soo,
t’adde sire ye.
6 Kune ono eŋ kun’ni suuno koɗuwo,
wede yi giira baata maŋ, y’a t’ayɗa toŋ
baata kay, wo wede yi giira ɓaadaŋ maŋ,
y’a t’ayɗa toŋ ɓaadaŋ kay.
7 Geŋ wede tuuku toŋ y’elo aa y’ilke adda
k’addí, t’adde sire ye, wo aa an ki y’ize ki
toogo ye, kono Raa yi geyyiso wede y’eliyo
ti ulbe uŋse.
8 Raa geŋ yoŋ i-d’ede toogo y’un di’n
oone t’ita beeko ere tuuku toŋ maŋ,
kono sulɗi ɗoŋ pay daayum kun dehu ki
lekkiyaguŋ geŋ, kun di’n t’oona ɓaadaŋ
sey a oopita, iŋkino kun t’ela k’isiyo naabo
ere pay beehiye.
9 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de:
«Yoŋ sulɗi y’a-dikkiɗa, y’an d’ele ti
mozuwo a ɗoŋ an k’ede munɗa ye,
Munɗa wede y’isiyo ki diine a ɗuwo geŋ,
yoŋ i lekkiyo ki daayum*.»
10 Eliyo buzu korso ti omɓo a wedusu
Raa, geŋ y’un t’ela kay buzu korso me,
y’un di y’aagila wo munɗa wede kun
isiyo ki diine a ɗuwo geŋ y’un di y’aagila
k’aagulu.
11 Kune Raa y’un di’n isa ki laale a sulɗi
ɗoŋ pay beehiye, wo kun di koona daayum
wasigale. Iŋkino maŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an di
roota koɗuwo a Raa a munɗa wede ay an
d’etta geŋ me.
12 Ɗerec, naabo tussiyo ere kun isiyo
gette a ki t’îda mosogo ɗoŋ ki Raa a siiɗo
Ziide ɗaŋŋal ye, wo soŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an di
roota koɗuwo a Raa.
13 Ɗuwo an wulla’ŋ naabo gette beehiye,
iŋkino maŋ ɗoŋ ɓaadaŋ an t’imma Raa a
ollige k’ono ere un d’ede kono kun seeɗu
zakiɗi a urzi Rabila Majjaanawa k’Almasi.
Wo an t’imma Raa sey kono kune wasigale,
aggaguŋ kun d’ele a zemɓa ɗoŋ a siiɗo
Ziide wo ti ɗoŋ pay.
14 Kane zemɓa geŋ an tonda Raa kono
kune, wo t’urzi geŋ a kiza an unni giyye
ɓaadaŋ, kono a beeko ere ɓaadaŋ a jiire
Raa y’un ele gettiyo.
15 Geŋ in rooto koɗuwo a Raa a sulɗi ɗoŋ
y’in eliyo in k’elkiyo eego ye geŋ me.

10

Pool yi naakiwsa naabadí

1 Ki nuŋ Pool eŋ, n’un di’n tondo ti
tassuwa wo ti beehiyko ere ettiyo t’urzi
k’Almasi. Ɗoŋ oŋgo an di rootiyo an’de,
aame nuŋ a diinaguŋ maŋ nuŋ tasse, wo
ɗe dokki ti kune maŋ wehini.
2 Geŋ nuŋ n’un di’n tondo ti oɓe bey:
Kun ti kama lekkiyaguŋ, para maŋ aame
n’iida di kune sey maŋ, n’a kooney wehini
a umayó. Wo ɗe ɗoŋ oŋgo an elkiyo kaye
ay sooru a urzi tudde. Iŋkino maŋ a kane
ɗoŋ geŋ, nuŋ wehinkadó n’an ti-kizey.
3 Ɗerec kaye ɗoŋ tudde, wo ɗe ay ki
ɗeyyiso aa ki ɗoŋ tudde ye.
4 Adda ɗeyyisadey gette aryagi ɗoŋ ay
di ɗeyyiso, itadaŋ a urzi tudde ye. Wo ɗe
kane ita toogadaŋ t’ettiyo ti Raa kono i-ti
damɓu sulɗi ɗoŋ pay i ti-toogiyo a Raa.
Kaye ay di lattiya elkiyo ere oldo,
5 wo toogo ere pay ki ɗoŋ i koliyo tuddaŋ
an an t’eegirso a ɗuwo an di suune Raa.
Kaye ay an kazita a ɗuwo kono an di-kime
elkisadaŋ ere oldo gettiyo wo an d’olliga
ono ɗoŋ k’Almasi wo an d’ozire eego.
6 Aame kun t’iza ɗoŋ ollige ono wo kun
a ti sooru eego aa Raa yi dehu maŋ, kaye
tuddey okkime wede tuuku y’a ti doopiɗe
onamey geŋ, ay ti’n t’ela daŋgay.
7 Kune’ŋ sulɗi kun’ni wolliyo a edaguŋ
ɗaŋŋal. Aame wede yi zuune adda k’addí
yoŋ k’Almasi maŋ, geŋ yi suuno kaye toŋ
k’Almasi aa yode.

* **9:9 9.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 112.9.

8 Kaye Galmeega y’ay ele urzi ki
noogiyaguŋ kun di t’ihira a urzi zaapu
k’adduguŋ a Isa, ki daggiyaguŋ ye. Geŋ
koo kun elkiyo ni tamma tuddó ɓaadaŋ
toŋ, wo ɗe a nuŋ o k’isa sukiyagi ye.
9 Geŋ ni ki dehu n’un gi di t’ele orgiso
ye, t’urzi mattupiyagó ɗoŋ n’un raaŋiya eŋ
me,
10 kono ɗoŋ oŋgo an rootiyo, an’de:
«Mattupiyagi yi raaŋiya geŋ onamaŋ
zakidĩ wo wehini, wo ɗe aame yoŋ a
diinayey maŋ, toogadí baata wo onamí toŋ
ki bita.»
11 Wede yi rootiyo iŋkino geŋ, yi suuno
munɗa soo adda k’addí: Aame kaye dokki
ti kune maŋ, mattupiyagey ay un raaŋiya
geŋ onamaŋ wehini, wo aame kaye a
diinaguŋ toŋ naabadey wehini iŋkino.
12 Ɗoŋ oŋgo an tamma tuddaŋ ti siidaŋ,
wo kaye ay ki dehu ay ki’n dooze ye, wo
ay ki’n deeye ye. Kane geŋ an tamma
tuddaŋ ti siidaŋ, wo geŋ an ti-t’ize tuddaŋ
aa munɗa dooziyo wo ki deeyiso ti ɗoŋ
oŋgo. An isiyo iŋkino geŋ, kane aa ɗoŋ
elkisadaŋ umbo.
13 Wo ki kaye ay ki t’imme tuddey ay gi
di-doopiɗa ti yirwe wede Raa y’ay riike
geṇṇo ye. Aame Raa y’ay di’n t’iide di
kune geŋ, y’ay di riike yirwe a ume wede
ki naabadey, wo ay di naabiya adda.
14 Wo a ume geŋ, kaye ti yirwayey ay gi
di diipiɗa ye. Iiney ki poone di kune kaye,
ay un di gizite Rabila Majjaanawa k’Almasi
me.
15 Kaye ay ki t’imme tuddey ye ekki
naabo ki ɗoŋ doolo g’ize te. Wo ɗe ay
zaape elkisadey a kune kun di t’ihira a urzi
zaapu k’adduguŋ a Isa, iŋkino naabadey
ere a diinaguŋ gette t’a aagila k’aagulu
adda k’ume wede Raa y’ay riike me.
16 Geŋ iŋkino saŋ ay di doopiɗa ki
siidĩyagi ɗoŋ dokki ti di kune, ay an di
kizitey Rabila Majjaanawa. Kaye ay ki
dehu ay ki naabe adda k’ume wede ɗoŋ
doolo gi niibe ye, wo ay ki dehu ay ki
t’imme tuddey a naabadaŋ ye.
17 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de: «Wede yi dehu yi t’imme
tuddí maŋ, y’amma tuddí a munɗa wede
Galmeega Raa y’ize*.»
18 Wee wee, wede naabo beehiye
me? Wede naabo beehiye’ŋ yoŋ wede
Galmeega batum yi yi tamma, yode wede
yi tamma tuddí ti siidí ye.

11

Pool ti ɗoŋ k’olmiɗayí

1 Nuŋ ni dehu kun aa d’omɓiṇa, kono
aŋkeṇṇo n’orbe aakede nuŋ ki maade.
Eyye, kun amɓo omɓiṇe ti nuŋ me.
2 Ɗerec, nuŋ n’okkiso a kune me, wo
okkisadó t’ettiyo ti Raa, kono kune egguŋ
seeɗu, ni dehu kun di lekke kamileṇ,
iŋkino n’un di’n t’etta k’ume yode soo
ɗaŋŋal Almasi, aakede uto koŋso an i-
d’ette a kulatú.
3 Wo ɗe kun elko a taaya ki meediŋ
Awa tod’te miipo t’a ti mibilɗe t’urzi
metiŋkatú. Iŋkino maŋ nuŋ n’orgiso kono
elkisaguŋ t’a t’isa oldo, t’un ti’n leɗɗa
dokki ti lekkiyo ere t’adde soo a urzi
k’Almasi te*.
4 Ni rootiyo iŋkino kono aame wede
tuuku y’ettiyo y’un kazita urzi k’Isa ti
doolo, ti wede kaye ay un ki gizite ye, ise
kun ooniyo unde ti doolo ti ere kun uune ti
poone gettiyo ye, ise an un kazita rabila ti
doolo ti Rabila Majjaanawa ere kun uune
ti poone gettiyo ye toŋ maŋ, kun d’omɓiṇe
ɓaadaŋ ti kane me.
5 Kane ɗoŋ kun rootiyo kun’de, kane
ɗoŋ zina k’Isa i jiire geŋ, nuŋ n’elkiyo
kane geŋ an ki n’ ceere ti munɗa ye.
6 Ɗerec, a rootiyo k’ono suuniyadó t’ise
baata toŋ, wo ɗe a urzi suuniyo Raa geŋ
a ki’n baate ye. Kaye suuniyadey t’urzi
tuuku toŋ, daayum ay un ti gizite kereṇ.
7 Aame n’un gizite urzi Rabila Ma-
jjaanawa ki Raa geŋ, n’un gizite ki
waawiye, n’a-t’ize tuddó ṇeṇku kono kune
sunduguŋ t’a ôole. Geŋ n’ize iŋkino oldĩko
ko?
8 Nuŋ n’a iyye ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa
a ume doolo an di n’ nuugo ti soŋko,
geŋ aakede ni ziko maaladaŋ kono ki
noogiyaguŋ.
9 Aame nuŋ di kune geŋ, munɗa tuuku
toŋ ni dihe a urzi lekkiyadó, a wenɗa soo
toŋ ni ki guune attidĩ ye, kono zemɓa ɗoŋ
iido ti siido Maseduwan geŋ, munɗa wede
oo biite an o ele pây†. Wo a suldĩ pay tuddó
n’a ti ziiɗa n’un k’ele attidĩ ye, wo daayum
tuddó ni ti seeɗa iŋkino.
10 Geŋ iŋkino nuŋ ulbó uŋse. Ni rootiyo
ti ɗerec ere k’Almasi oo d’ede: Adda siido
k’Akayi, n’aasa t’urzi tuuku toŋ, wenɗa
soo toŋ umbo a aana oo di latta uŋsuwo
ere oo d’ede te.
11 Ki moo me ni rootiyo iŋkino me? Kun
elkiyo n’un ki’n giyye ye ko? Aha, Raa yi
suune n’unni giyye me!
12 Munɗa wede n’isiyo aŋkeṇṇo eŋ, ki
ɗaana toŋ n’isa iŋkino kono n’aṇ di t’ippa
a bize ki ɗoŋ i koliyo tuddaŋ an’de, kane
ti kaye naabadey kaŋ soo geŋ me.

* **10:17 10.17** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 9.23 wo 1 Korent 1.31. * **11:3 11.3** Kun wollo adda mattup ki Zenez 3.1-13. † **11:9 11.9** Kun wollo adda mattup ki Pilip 4.15-18. ‡ **11:13 11.13** Kun wollo adda mattup ki Matiye 7.15.

13 Kane geŋ an ti-t'isiyo tuddaŋ aa ɗoŋ
zina k'Almasi, ɗoŋ daggiya ɗuwo, tud-
daŋ an ti-t'ombiɗe an t'isiyo aa ɗoŋ zina
k'Almasi‡.
14 Geŋ munɗa ki seeɗu giggire umbo,
kono tode Meeda siitanɗani batum
toŋ tuddutú ti-ti t'ombiɗe ti-t'isiyo aa
maaleeka wede ki toore.
15 Geŋ i k'ooṇe ye, kane ɗoŋ naabatú toŋ
tuddaŋ an ti-t'ombiɗe an t'isiyo aa kane
ɗoŋ naabo Raa ki diine. Wo ɗe kane geŋ
a onniyo ɗaŋgu an t'ooney munɗa wede a
naabadaŋ.

Ombiṇe Pool a dabar

16 Kun ollo, n'un di-ɗoolo sey, wenɗa
soo toŋ ti diinaguŋ y'elke ye nuŋ ki maade
me. Wo ɗe aame kun elkiyo nuŋ ki maade
maŋ, geŋ kun d'oyyo n'a orba aa ki maade,
kono nuŋ toŋ ni-t'imme tuddó booloŋ.
17 Ono ɗoŋ ni rootita eŋ, ni rootita aa
Galmeega yi dehu ye, wo ɗe ni rootita aa
nuŋ ki maade kono ni suune adda k'addó,
o d'ede urzi n'a t'imme tuddó.
18 Ɗoŋ ɓaadaŋ an tamma tuddaŋ a sulɗi
ɗoŋ a urzi tudde, iŋkino maŋ nuŋ toŋ n'a
t'imme tuddó kay.
19 Kune ɗoŋ kun'de un d'ede elkiyo
ɓaadaŋ geŋ, kun d'oyyiso t'adduguŋ pay
kun d'ombiṇe a kane ɗoŋ elkiyadaŋ umbo.
20 Kune kun d'oyyiso a ɗoŋ zina i jiire
geŋ an un di'n isiyo aa ɓulagi, an un di'n
oobiyo ti metiŋko, sulɗuguŋ an t'oogire
pay, an di koliyo t'egguŋ, an un di'n
daŋyisa a toɓɓiṇaguŋ, wo a sulɗi pay
geṇṇo toŋ kun d'omɓiṇe.
21 Geŋ munɗa wede kane an un ize maŋ,
kaye toogadey baata iŋkino ay un k'ize ye.
Wo geŋ tambobino, sukiyagi a kaye! Kun
ollo, aŋkeṇṇo n'a orba aa nuŋ ki maade,
wo wede yi tamma tuddí a munɗa tuuku
maŋ, nuŋ toŋ n'aane n'a t'imme tuddó
eego kay.
22 An rootiyo kane ɗoŋ k'Eber maŋ, nuŋ
toŋ Eber! An rootiyo kane Izirayel maŋ,
nuŋ toŋ Izirayel! An rootiyo kane ti biza
bumɓu k'Ibirayim maŋ, nuŋ toŋ ti biza
bumɓu k'Ibirayim§.
23 An rootiyo kane ɗoŋ naabo k'Almasi
maŋ, nuŋ miŋ wede naabo k'Almasi i jiire
kane, iŋkino n'a orba aa eedó i-ɗikke baa.
A naabo gette n'iiɗi yeebadó i jiire kane,
an ni ziɗɗe daŋgay taŋ ɓaadaŋ i jiire kane,
an ni gussite taŋ ɓaadaŋ i jiire kane, wo ni
likke aa a biza zire k'unto taŋ ɓaadaŋ i jiire
kane.
24 Yawudiyagi an di n' gussite taŋ paat,
kossiyo soo marpa ada g'aɗo makumu
gessat*, gessat.
25 Ɗoŋ Romeŋ an di n' gusse ti dalka taŋ
aɗo, wo ɗuwo an di n' gikkite ti moŋgali
ki tôwwadó kaŋ soo. A torguwadó geŋ, taŋ
aɗo tooko ay di lattiya adda k'ahu ahu, wo
i d'ize onniyo soo n'a likke t'ekki bar diɗɗo
wo oṇṇu†.
26 Ã torguwadó ere taŋ ɓaadaŋ gette,
n'a uune dabar aa nuŋ a biza zire t'urzi
k'oyɗayi g'ay t'ôoniyto, wo t'urzi ɗoŋ
ɗekkiyo k'urzi, n'a uune dabar aa nuŋ
a biza zire t'urzi ɗoŋzó Yawudiyagi, wo
t'urzi ɗoŋ Yawudiyagi ye, n'a uune dabar
aa nuŋ a biza zire t'urzi ɗoŋ adda gee-
giryagi, wo adda balɗa, n'a uune dabar aa
nuŋ a biza zire ekki bar, wo a ɗaana ɗoŋ
an ti-t'isiyo tuddaŋ aa zemɓa a urzi k'Isa‡.
27 N'a uwwe ormiyto wo ooɗibe yeebe
a urzi naabo, onniyo muno moone umbo,
n'a uwwe mosogo wo ôrme, onniyo muno
addó guguba, kallagó baata wo reele yi di
n' tôwwo.
28 Sulɗi doolo ede ni k'aane ni ki ti'n
ɗeepe pay ye, wo a nuŋ munɗa wede
beehiye a jiire, onniyo ti onniyo nuŋ ulbó
o d'ooɗiyo a tukki ɗoŋ pay ogiysito ti suma
k'Isa me.
29 Aame wede yoŋ toogadí baata maŋ,
nuŋ toŋ ni d'owwiyo toogadó baata kay,
wo aame wede yi t'isiyo oldíko maŋ, nuŋ
addó i n'aaɗumu.
30 Ise i dehu ki tamma tudde maŋ, n'a
t'imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo.
31 Tamma ti koona ki daayum a Raa
Meeki Galmeega Isa, yoŋ yi suune ni ki
lohito ono ye me.
32 Aame nuŋ a geeger Damas geŋ, goole
siiɗo wede mozigo Aretas yi ziipe'ŋ, yi
d'iɓi asigiryagi a boha bumɓiyagi ki geeger
gette ki seeɗuzó.
33 Wo ɗe zemɓa an ti n' ziipe adda
geɗɗe, an ti n' zuuye ti nee ti bulɗo waaya
moŋgali, wo ni di t'unzile a goole siiɗo geŋ
me§.

12

Raa yi iiɗíba ita a Pool

1 Iŋkino i dehu'ŋ n'a t'imme tuddó ko?
Aha, a ki nooge ti munɗa ye! Wo ɗe toŋ

§ **11:22 11.22** Kun wollo adda mattup ki Pilip 3.5. * **11:24 11.24** Oogoro Muusa ti rootiyo wede booro ti ziiɗa maŋ, an di y'oggipe marpa i ki ceere ada piɗe ye. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.1-3. Maŋ kane an a d'ohire a marpa ada g'aɗo makumu gessat, kono an orgiso beezaŋ i ti t'igiba maŋ, an a ti doopiɗa oogoro gette. † **11:25 11.25** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 14.19; 16.22; 27.39-44. ‡ **11:26 11.26** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 9.23; 14.5. § **11:33 11.33** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 9.23-25. * **12:2 12.2** Pool yi rootiyo ***Nuŋ ni suune wedusu soo iŋkino, yi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi:*** Geŋ yi rootiyo ti yode batum.

n’a roote a suldĩ ɗoŋ o iido aa suniye wo
Galmeega y’o di t’iiɗĩba ita.
2 Nuŋ ni suune wedusu soo iŋkino, yi
lekkiyo kettiyo kaŋ soo t’Almasi*, onniyo
soo Raa y’a y’umƀe k’awwa ki kandaane
wede k’aɗuwe, t’ume geŋ iide ozzine
koomat makumu piɗe. Raa yi y’umƀe miŋ
ti tuddí gettiyo koo, i iide munɗa aa suniye
koo maŋ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí.
3-4 Ɗerec, ni suune wede geŋ, Raa yi
y’umƀe ki jenne. Wo ɗe yi y’umƀe miŋ ti
tuddí gettiyo koo, i iide munɗa aa suniye
koo maŋ, ni ki suune ye, i suune Raa siidí.
Wo a ume geŋ yi d’illigo ono ɗoŋ wede
tudde soo toŋ yi k’aane yi ki ti’n roote ye,
kono a wede’ŋ urzi umbo y’anni roote me.
5 Geŋ ni t’imme tuddó kono wede’ŋ
geŋ̃ŋ̃o. Wo ɗe ki nuuno k’aggadó, n’a
t’imme tuddó a toogadó ere baata gettiyo
ɗaŋŋal.
6 Aame ni dehu ni t’imme tuddó maŋ,
n’a k’orba aa ki maade ye, kono ni rootita
ɗerec ɗaŋŋal. Wo ɗe ni ki tamma tuddó ye
ni-ti seeɗu, kono ni dehu ɗuwo an di wolle
munɗa wede n’isiyo wo munɗa wede an
ollige ni rootiyo ɗaŋŋal, munɗa ti doolo
umbo.
7 Suldĩ ɗoŋ Raa y’o t’iiɗĩba ita geŋ, kane
suldĩ ɗoŋ i ceeriyo eego. Iŋkino, kono n’a
ki kili tuddó ti suldĩ geŋ̃ŋ̃o ye, geŋ Raa
y’o d’ele munɗa aa kuuno a tuddó i di n’
dabirsa†. Geŋ aakede wede zina Meeda
siitanɗani ti y’igibo y’a ni dabire kono o-
t’eegire n’a ki kili tuddó ye.
8 A dabaradó gette n’a tunde Galmeega
taŋ aɗo, kono y’o-ti leɗɗe ti tuddó me.
9 Wo Galmeega y’o di ruute, y’ede: «A
kee’ŋ beekadó gettiŋ a îide baa. Kono nuŋ
toogadó ti kee, aame kee toogadá baata geŋ
me.» Geŋ nuŋ ulbó uŋse n’a t’imme tuddó
a toogadó baata gette, kono toogo k’Almasi
t’a koone eedó.
10 Kono kamo nuŋ ulbó o d’isiyo uŋse,
a toogadó baata gette, ise ɗuwo an ni
kaldĩta, ise an ni koɗɗĩte, ise an ni dabirsa,
wo ise an oo ooɗĩyo ulbó ƀaadaŋ toŋ maŋ,
kono ni daaniya Almasi geŋ me. Eyye,
aame nuŋ toogo baata toŋ, a ume geŋ n’a
d’ooniyo toogo.

Ulbe k’ooɗĩyo Pool a ɗoŋ Korent

11 Kun wollo aŋkeŋ ni t’ize aa ki maade,
wo ɗe kun n’ize ki toogo n’a t’ize ki maade
me, ki too maŋ nuŋ a ni naakiwe kune. Ise
ɗuwo an rootiyo nuŋ ki bita toŋ, kane ɗoŋ
kun’de ɗoŋ zina k’Almasi i jiire geŋ, nuŋ
n’elkiyo kane an ki n’ jiire ti munɗa ye.
12 Suldĩ ɗoŋ ize di kune i-kaza nuŋ wede
zina k’Isa geŋ, kun wulle: N’a imƀiŋ̃a a
munɗa wede ooŋ̃e tuuku toŋ maŋ, wo kun
wulle suldĩ k’armika ɗoŋ i-kaza Raa toogo
wo suldĩ ɗoŋ i ceeriyo eego me.
13 Kunuŋ n’un biite a moo me a beehiyko
ere n’ize a ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa a
omagi doolo me? Munɗa umbo. Para maŋ
ede munɗa soo: Ni ki guune attiɗĩ kune
ye. N’ize iŋkino ki diine ye maŋ, kun oo
t’iso tambobino!
14 Aŋkeŋ kun ollo, ni kime di kune sey
k’aɗuwe, wo n’a ki kooney a attiɗĩ kune
ye, kono ni ki dehey maalaguŋ ye, wo ɗe ni
dehey kune batum. Kune kun suune iŋ̃ŋ̃i
geŋ an k’okumso suldĩ a maawaŋ ye, wo
ɗe maawi okumso suldĩ a iŋ̃ŋ̃izaŋ me.
15 Ki nuŋ, ulbó uŋse n’a dagge suldĩzó
ise tuddó batum kono kune geŋ me.
Ɗerec, geŋ nuŋ n’unni geyyiso ƀaadaŋ,
wo ki moo me geyyisaguŋ a tukki nuŋ
baata me?
16 Ɗerec kun suune, n’un ki t’ize attiɗĩ
kune ye, wo ɗe ɗoŋ soŋ an’de, nuŋ metike
n’un ti’n iimi ti metiŋko.
17 Kun t’elko ɗo kunuŋ, ti diine ɗoŋ n’un
ikkipe geŋ, t’urzi wede soo n’un ti’n iimi
ti metiŋko ko?
18 Nuŋ ni di giɗɗĩma a Tit y’a ette di kune
wo n’a-t’igibe ti yode leema wede kune
batum kun yi suune. Kunuŋ Tit geŋ y’un
ti’n iimi ti metiŋko ko? Aha, kun suune
geŋ ɗerec ye! Wo kun suune nuŋ ti Tit geŋ,
ay izire soo wo elkisadey toŋ soo.
19 Ti kaagine kun elkiyo koo ay okkime
bizey a ɗaana kune me koo maŋ? Aha,
iŋkino ye! Onamey eŋ, ay rootiyo a
ɗaana Raa kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo
t’Almasi. Wo zemƀa ki nuŋ kune ɗoŋ ki
geyyiso, ay isiyo pay geŋ kun di t’ihira a
urzi zaapu k’adduguŋ a Isa.
20 Nuŋ n’orgiso a aaniyadó di kune
geŋ, kune n’un ki’n t’ooney aa addó i
dehu ye, wo nuŋ kun gi di n’ wolley aa
adduguŋ i dehu ye. Nuŋ n’orgiso n’iidey
di kune, ni t’ooney suldĩ ɗoŋ aakede: Orbe
k’ono k’ulpi ti tuddugun, kolƀiso, kulkiso
i ceeriyo eego, elkiyo ere bakadá k’a ti
y’ kime k’ita, ɗekkiyo k’ita ɗuwo, lattiya
suma ɗuwo, koliyo tudde, wo isiyo suldĩ
ɗoŋ a urzizaŋ ye pay geŋ me.
21 Nuŋ n’orgiso soŋ a ettiyadó ere
soŋŋo gette, koo Raa yi-ti n’ t’eley adda
sukiyagi a ɗaana kune me koo maŋ.
Nuŋ n’orgiso koo ni-t’ooney ɗoŋ ƀaadaŋ
an lekkiyo daayum adda k’oldĩko aakede
an ize ti poone koo maŋ, wo an ki
ti gime lekkiyadaŋ ye ƀotto, an lekkiyo
a lekkiyadaŋ ere k’isiyo suldĩ pitiŋko,
boliyo, wo an ti-t’eliyo tuddaŋ k’isiyo suldĩ

† **12:7 12.7** ***Munɗa aa kuuno a tuddó i di n’ dabirsa:*** Munɗa aa kuuno a tukki Pool geŋ urzizí daa suuniyo. Ɗoŋ oŋgo an elkiyo Pool i d’ede eeni k’eda: Kun wollo adda mattup ki Galat 4.13-15.

ɗoŋ ulpi. Wo geŋ n’a ôoley a tukki kane geŋ me.

13

Toose ti aapuɗu ki ɗaŋgu

1 Nuŋ ni kime di kune eŋ k’aɗuwe. A sulɗi pay geŋ wedusu booro ti y’ seeɗa’ŋ, i dehu ɗoŋ sire t’aɗo i wulle wo illiga munɗa geṇṇo ɗoo miŋ kollo*.

2 A ettiyaɗó ere ki sirwe di kune gette, a ɗoŋ ize olɗiko ti poone wo a ɗoŋ oŋgo pay geŋ n’an ti ruuto, wo ɗe aŋkeŋ nuŋ dokki ti kune toŋ n’a-ti ɗoole sey: Aame soṇṇo n’iida wolliyaguŋ maŋ, n’a kooney wehini ti ɗoŋ pay isiyo olɗiko.

3 N’aasey iŋkino kono kun dehu kun di suune munɗa a kize, ki kotto Almasi yi rootiyo ti bizó. Wo kun di suuney Almasi yoŋ toogadí baata ye a ɗaanaguŋ me, wo ɗe yoŋ toogadí a diinaguŋ y’un ti kaza.

4 Ɗerec, Almasi yoŋ a urzi tudde toogadí baata, ɗuwo an ti y’ tiike ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko, wo aŋkeŋ yi lekkiyo zeere t’urzi toogo Raa. Wo kaye toŋ toogadey baata aa ki yode kono ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode. Wo ɗe ti yode ay di lekkey zeere a diinaguŋ t’urzi toogo Raa.

5 Kune batum kun t’elkito, wo kun ti wollo kune’ŋ ki kotto a urzi zaapu k’adduguŋ a Isa ɗey ko? Kunuŋ kun ki suune ye ko Isa Almasi yi lekkiyo adda k’adduguŋ me? Para maŋ ɗuwo an k’aana an ki ti’n wolla ye sulɗi ɗoŋ i-kaza, kune kun seeɗu zakiɗi a urzi zaapu k’adde a Isa me.

6 Wo ɗe n’elkiyo kun suune, kaye ay un ti gize ay seeɗu zakiɗi a urzi zaapu k’adde a k’Isa me.

7 Kaye ay tondiyo Raa kono munɗa ulsu soo toŋ kun ki d’ise ye. Ay rootiyo iŋkino, kono ay ki dehu ay ki kize tuddey kaye ki diine ye, wo ɗe ay dehu kun d’ise daayum beehiyko, ise ɗuwo an rootiyo ay ki seeɗu zakiɗi a urzi zaapu k’adde a Isa ye toŋ maŋ.

8 Ki kotto kaye ay k’aane ay i ki t’eegire ye a ɗerec ki Raa te, wo ɗe ay di nooge noogiyo ɗerec ki Raa te.

9 Aame tuuku kune’ŋ toogo wo kaye toogadey baata toŋ, ulbey i d’isiyo uŋse. Geŋ munɗa wede kaye ay tondiyo Raa, kono y’un di’n ooɗibe ɗelele a urzi zaapu k’adduguŋ a Isa.

10 Kono kamo aŋkeṇṇo nuŋ dokki ti kune, geŋ n’un di raaniya mattup ettiyo, kono saŋ onniyo ere n’iiney di kune maŋ, kun ti gime lekkiyaguŋ wo n’un ki d’isey wehini ye a urzi toogo ere Galmeega y’o ele gette, y’o ele urzi ki noogiyaguŋ kun di t’ihira a urzi zaapu k’adde a Isa, ki daggiyaguŋ ye.

11 Iŋkino ki ɗaŋgu zemɓa ki nuŋ, kun lekko t’uŋsuwo, kun i oolo tuddugun a Raa y’un di’n ooɗiba ɗelele, kun elo kooke ti tuddugun, kun lekko onamguŋ soo, wo kun lekko ti toose, iŋkino Raa wede ki geyyiso wo ki toose geŋ y’a koona ti kune.

12 Kun t’eesito tuddugun kaŋ bey sire sire aa zemɓa, wo ɗoŋ ki Raa pay a eṇṇo, an un t’ize toose.

13 Beeko ki Galmeega Isa Almasi, geyyiso ere ki Raa, wo lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo in d’ede t’urzi k’Unde Kamileṇ gette i koona ti kune pay.

* **13:1 13.1** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

Mattup ki Pool yi riiŋe a ɗoŋ siiɗo Galat

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Pool yi riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a siiɗo Galat. Pool geŋ ki siiɗo Galat yi iide taŋ sire, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi wo a ɗoŋ Yawudiyagi ye. Wo ɗe k'ita maŋ, Yawudiyagi oŋgoŋ an iide'ŋ an'de, Pool yoŋ wede zina k'Isa ki kotto ye, wo ono ɗoŋ yi gizite toŋ kane ɗerec ye. An an di ruute a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye i ziipe addaŋ a Isa geŋ, i dehu an d'ise munɗa wede oogoro Muusa ti rootiyo kay. Wo munɗa wede an ziiɗa zakiɗi a jiire, urzi walɗu ponde. Kane an rootiyo t'urzi geŋ, Raa yi di'n wolliyo ɗuwo ki diine a ɗaanadí me.

Pool y'illiga iŋkino maŋ yi-ti gulkuwe ɓaadaŋ. Kono kamo y'an di riiŋe mattup a ɗoŋ siiɗo Galat, y'an di kize Raa yi'ni wolliyo ɗuwo ki diine a ɗaanadí t'urzi walɗu ponde ye. Walɗu ponde ere toc Raa yi rootiyo te, ere a urzi tudde ɗuwo ge ki d'isiyo ye, wo tod'te ere Unde Kamileŋ t'isiyo adda k'adde. Geŋ t'urzi zaapu k'adde a Isa ɗaŋŋal, ɗuwo Raa yi'ni wolliyo ɗoŋ ki diine a ɗaanadí me. Wo t'urzi zaapu k'adde a Isa ɗaŋŋal, lekkiyadiŋ t'a t'ise lekkiyo ere Raa ulbí i-d'ise uŋse me.

Toose ki Pool a ɗoŋ Galat

1-2 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool wede zina k'Isa, ti zemɓa pay i ziipe addaŋ a Isa ɗoŋ ti nuŋ, ay un t'ize toose a kune ɗoŋ ogiysito ti suma k'Isa a siiɗo Galat*. Naabo ette ni t'uune t'urzi ɗuwo ye, i n'igibo wedusu ye ni d'isiyo me, oo t'elo Isa Almasi ti Meega Raa wede a bilɗe Almasi ti diine ɗoŋ unto.

3 Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona egguŋ.

4 Yode wede y'a iili tuddí, y'a inda k'oldíkadiŋ, wo y'in di'n uɗɗe ti suldí ɗoŋ ulpi ki duniya. Y'ize iŋkino aa Meegiŋ Raa yi dehu.

5 Tamma t'a koone a yode ki daayum! Eyye.

Rabila Majjaanawa soo ɗaŋŋal

6 Nuŋ n'a ziiɗa giggiró kono Raa wede unni wiike ti beeko ere k'Almasi kun d'iili, kesiko kun di-gime k'ume rabila majjaanawa ere ti doolo,

7 kaciŋ rabila majjaanawa ti doolo umbo. Wo ɗoŋ ede an isiyo an un ti'n dagge, Rabila Majjaanawa ere k'Almasi an dehu an ti-kime ti doolo.

8 Iŋkino maŋ ise kaye batum, wenɗa ti doolo, ise maaleeka ti kandaane toŋ maŋ, y'un gizita rabila majjaanawa ti doolo aa ere ay un ki gizite ye maŋ, yode geŋ duuɗíyo Raa t'a koona eedí!

9 Kaye ay un ruute ti poone, aŋkeŋ n'a-di ɗoole sey, aame wenɗa y'un gizita rabila majjaanawa ere ti doolo aa ere kun uune ti kaye ye maŋ, yode geŋ duuɗíyo Raa t'a koona eedí!

10 Wo kune kun elkiyo ni riiŋe iŋkino kono ɗuwo an di n' t'imma ko? Aha, iŋkino ye! Ni dehu a ni t'imme Raa. Kun elkiyo miŋ, nuŋ ni dehu n'a t'ise wede beehiye a eda ɗuwo ko? Aha, iŋkino ye! Aame ni dehu n'a t'ise beehiye a eda ɗuwo sey maŋ, ni ki t'ise wede naabo k'Almasi ye.

Pool yi t'ize wede zina k'Isa

11 Zemɓa ki nuŋ, ni dehu n'un di roote: Rabila Majjaanawa ere n'un gizite gette, ni k'illiga ti bize wedusu ye,

12 wo wenɗa y'o ki gizite ye, yi ki n' duuye ye. Tode gette Isa Almasi batum y'o iiɗíba ita.

13 Wo kune kun ti suune lekkiyadó ere ti kaaga te, aame nuŋ ni daaniya urzi k'oogoro Yawudiyagi me. Nuŋ ɗoŋ ki Raa ogiyso ti suma k'Isa n'anni dibire ɓaadaŋ wo ni dehu n'an uute.

14 Wo t'adda diine daamayó Yawudiyagi, nuŋ n'aa di jiire ki daaniya k'oogoro me, n'a ziiɗa zakiɗi t'addó pay a oogoro moŋgiɗagó te.

15 Wo kaciŋ Raa yi ni biire t'ume t'adda k'adde meedó to, y'o d'ele beekadí y'a ti n' wiike kono ni-di naabe.

16 Aame onniyo ere Raa yi dihe t'iina maŋ, Ulí y'o di y' gize n'a yi zuune, kono n'an di kizite rabiladí a ɗoŋ Yawudiyagi ye. Aame geŋ ni ki tunde wede tudde ye,

17 ki Zeruzalem toŋ ni k'iide ye, n'a wollo ɗoŋ zina k'Isa ɗoŋ ti poone ti nuŋ me. Tiŋ geŋ miŋ n'a iŋgile baa, n'a iŋgile siiɗo k'Arabi, saŋ n'a-gimo ki geeger Damas.

18 Îide ozzine aɗo maŋ, n'aa t'iide Zeruzalem kono ay di suuno tuddey ti Piyer. Ni likko ti yode suuk sire,

19 wo wede zina k'Isa Almasi ti doolo n'aa ki wullo ye, ni wullo Zak leema Galmeega† ɗaŋŋal.

* **1:1-2 1.1-2** ***Siiɗo Galat:*** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 16.6. † **1:19 1.19** ***Zak:*** Yoŋ leema Galmeega Isa, yoŋ ti diine ɗoŋ dokkiyo ti ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger Zeruzalem. Kun wollo adda mattup ki Galat 2.9 wo Naabo ɗoŋ zina 15.13.

20 Ono ɗoŋ n’un raaŋiya eŋ, ki kotto
lohito ye, Raa toŋ yi suune.
21 Saŋ maŋ ti Zeruzalem n’a iŋgile ki
siiɗo Siiri ti Silisi.
22 Zemƀa ɗoŋ ogiysito ti suma k’Almasi
a siiɗo Ziide toŋ, t’ersadaŋ an ki n’ wulle
ye.
23 An ollige miŋ ɗuwo an rootiyo a
tukki nuŋ, an’de: «Wede in di’n dibire
ginno, aŋkeŋ yi-gime, yi kazita Rabila
Majjaanawa a urzi zaapu k’adde a Isa, ere
ti poone yi ki dehu yi ki t’olliga ye geŋ̃ŋ̃o.»
24 Aame an illiga iŋkino maŋ, an tamma
Raa kono nuuno.

2

Pool ti ɗoŋ naabo k’Almasi oŋgoŋ

1 Aame îide ozzine koomat makumu
piɗe maŋ, n’a gime ki Zeruzalem sey kaye
ti Barnabas, wo n’aa di wiike Tit pây*.
2 Nuŋ n’iide kono Raa y’o ruute n’a ette.
Aame ay iiney maŋ, n’an ugiye deero ki
ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa siidey, maŋ n’an
t’îide taaya a urzi Rabila Majjaanawa ere
ni kazita a ɗoŋ Yawudiyagi ye. N’a t’ize
iŋkino kono ni ki dehu naabo ere n’ize wo
ere n’isiyo ette, i-ki t’eŋgile ki bita ye.
3 Tit wede iide ti nuŋ geŋ yoŋ Girek, wo
kane deero geŋ an ki y’ize ki toogo ye y’a
walɗa ponde me.
4 Wo ɗe i d’ede zemƀa ɗoŋ an’de kane an
ziipe addaŋ a Isa, kaciŋ an ki ziipe addaŋ
ye, an dehu Tit y’a walɗa ponde. An t’iide
diinayey aa ɗoŋ wolliyo k’itadey, an dehu
an ay ti’n dagge, kaye ɗoŋ eedey toore me.
Ay t’ize eedey toore geŋ t’urzi k’Isa Almasi,
wo kane an dehu an ay ti’n kime k’adda
ƀuliko ere a urzi k’oogoro Muusa sey.
5 A ɗoŋ geŋ kaye ay an di-tuuge, urzi
booloŋ toŋ ay an k’iili ye, kono kaye ay
dehu ɗerec ki Rabila Majjaanawa gette t’a
lekke a diinaguŋ.
6 Wo kane ɗoŋ geŋ a eda ɗuwo kane
deero toŋ — a nuŋ deerikadaŋ ere ti poone
gette ki bita, kono Raa y’inni wolliyo kine
pay miŋ kaŋ soo† — kane ɗoŋ a eda ɗuwo
kane deero geŋ, a nuŋ munɗa an ki ruute
ye ti doolo me.
7 Wo kaciŋ an wulle maŋ an zuune,
ɗerec Raa y’o ele a beezó naabo kazita
Rabila Majjaanawa a ɗoŋ Yawudiyagi ye,
aakede Raa yi ele a bey Piyer naabo ki
kazita a Yawudiyagi.
8 Ɗerec, Piyer Raa yi y’ize wede
zina k’Isa y’a-y’igibe ki tukki Yawudiyagi,
iŋkino nuŋ toŋ Raa y’an ize wede zina
k’Isa y’an-igibe ki tukki ɗoŋ Yawudiyagi
ye.
9 Zaŋ, Zak wo Piyer geŋ, ɗuwo an’ni
suune kane deero ki ɗoŋ ogiyso ti suma
k’Isa. Kane geŋ an zuune naabo gette ki
kotto Raa y’o ele ti beekadí. Ay di-gitte
onamey kaŋ soo, wo ay a-ti ziɗɗe bey ki
toose, i-kaza ay lekkiyo kettiyo kaŋ soo.
Iŋkino maŋ nuŋ ti Barnabas ay d’iŋgile ki
tukki ɗoŋ Yawudiyagi ye, wo kane aŋ Piyer
an d’iŋgile ki tukki Yawudiyagi.
10 Wo an ay di ruute an’de ay a d’elkoy
a ɗoŋ an k’ede munɗa ye, wo nuŋ gettiŋ
naabadó ere n’isiyo t’adde soo to‡.

Pool y’aapuɗu Piyer

11 Onniyo Piyer y’iide ki geeger k’Antiyos
siiɗo Siiri§ geŋ, y’aaze munɗa wede ulsu,
iŋkino n’a y’iipiɗe a ɗaana ɗoŋ pay i
t’ugiye.
12 Zak geŋ yi d’igibo zemƀa, wo ki poone
an d’aana geŋ Piyer yi d’omƀo kaŋ soo
ti zemƀa ɗoŋ Yawudiyagi ye me. Wo
aame zemƀa geŋ an iina maŋ, Piyer y’aa
t’irga omƀo ti kane y’a iili, kono y’orgiso a
zemƀa Yawudiyagi.
13 Maŋ kane Yawudiyagi oŋgo toŋ bizaŋ
a t’ize sire sire aa ki Piyer. Iŋkino maŋ
yode Barnabas toŋ yi wulle naabadaŋ ere
an ize gettiyo maŋ, y’a-t’ize aa kane.
14 Aame ni wulle naabadaŋ a ki t’iide
a ɗerec ere ki Rabila Majjaanawa ye
maŋ, n’a t’iiziga, n’a t’îhira a ɗaana ɗoŋ
pay, wo ni di ruute Piyer, n’ede: «Kee
Yawudusu, wo aŋkeŋ̃ŋo lekkiyadá aa ki
ɗoŋ Yawudiyagi ye, ̃ki ki lekkiyo ye aa
ki ɗoŋ Yawudiyagi me. Ɗe mummino
ki dehu k’a ti’n kime ki toogo zemƀa
ɗoŋ Yawudiyagi ye, an di lekke aa ki
Yawudiyagi ɗoo miŋ kollo me?»
15 Kaye ay suune Yawudiyagi miŋ kaye!
Kaye soo ye ti ɗoŋ Yawudiyagi ye, ɗoŋ
ay’ni waaku ɗoŋ k’olɗiko* me!
16 Ki too maŋ in i suune ɗuwo Raa y’anni
wolliyo ki diine a ɗaanadí t’urzi daaniya
k’oogoro Muusa ye, wo ɗe y’anni wolliyo
ki diine a ɗaanadí t’urzi zaapu k’adde
a Isa Almasi ɗaŋŋal†. Wo kaye toŋ ay
ziipe addey a Isa Almasi, kono Raa y’ay
di’n wolle ki diine a ɗaanadí t’urzi zaapu
k’adde a Almasi, t’urzi daaniya k’oogoro
Muusa ye. Ɗerec, wenɗa soo toŋ umbo
Raa y’a yi wolle ki diine a ɗaanadí t’urzi
daaniya k’oogoro Muusa me.
17 Kaye Yawudiyagi toŋ maŋ ay dehu Raa
y’ay di’n wolle ki diine a ɗaanadí t’urzi
beeko k’Almasi. Wo ɗe ay ize iŋkino toŋ

* **2:1 2.1** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 11.30; 15.2. † **2:6 2.6** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. ‡ **2:10 2.10** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 11.29-30. § **2:11 2.11** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 11.19-26. * **2:15 2.15** ***Ɗoŋ k’olɗiko:*** I-kaza ɗoŋ Yawudiyagi ye an ki suune oogoro Muusa ye. † **2:16 2.16** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 3.20-24.

ɗuwo an ayni wolliyo kaye ɗoŋ k’olɗiko aa kane ɗoŋ Yawudiyagi ye maŋ, geŋ Almasi yoŋ wede naabo a urzi k’olɗiko ko? Aha, iŋkino ye!
18 Aame urzi k’oogoro Muusa ni y’iili wo k’ita maŋ n’a-kime k’addaga maŋ, geŋ ni t’ize wede a ti diipiɗa a urzi k’oogoro geṇṇo.
19 Nuŋ a oogoro gette aa n’inda kono tode batum ti n’îide, wo aŋkeŋ ni dehu n’a lekke ki Raa. Aame Almasi y’inda ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, aa n’inda ti yode kaŋ soo.
20 Lekkiyadó ette i lekkiyo nuuno ye, i lekkiyo Almasi adda k’addó me. Lekkiyadó a duniya ette ni lekkiyo t’urzi zaapu k’adde a Ulo Raa wede yi ni giyye, yode batum y’a inda kono nuŋ.
21 Iŋkino maŋ beeko Raa ni k’ooli ye. Wo aame t’urzi k’oogoro ɗoo miŋ k’a t’ise ki diine a ɗaana Raa maŋ, geŋ aakede Almasi y’inda ki bita.

3

Mummino kun uune Unde Kamileṇ me?

1 Kune ɗoŋ siiɗo Galat no, kune’ŋ elkiyaguŋ umbo! Wee wee un ti’n digge me? Para maŋ taaya k’Isa Almasi an ti y’ tiike ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko an un ti ruute a ɗaanaguŋ, kun illiga kereṇ.
2 Iŋkino maŋ ni dehu n’un di’n tonde a munɗa soo: Unde Kamileṇ Raa y’un ele gette kono kun diine urzi k’oogoro Yawudiyagi kunuŋ, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d’umɓe ko?
3 A munɗa geŋ kune elkisaguŋ umbo me? Ki poone kun iise t’urzi k’Unde Kamileṇ, wo aŋkeŋ kun dehu kun a-ti ɗaŋge t’urzi munɗa wede tudde ti dehu.
4 Kune kun elkiyo miŋ beeko ere kun uune pay ti Raa gette, tod’te ki bita ko? Aha, ki bita ye!
5 Kun ollo kay, aame Raa y’un ele Unde Kamileṇ wo y’aaze suldî k’armika a diinaguŋ geŋ, y’isiyo kono kun daaniya urzi k’oogoro kunuŋ, kun illiga Rabila Majjaanawa wo kun d’umɓe ko?

Raa yi ziipe beeko a Ibirayim

6 An riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk’ Ibirayim, an’de: «Yi ziipe addí a Raa, iŋkino Raa y’a yi wulle yoŋ ki diine a ɗaanadí*.»
7 Kun ollo ono eṇṇo: ɗoŋ i ziipe addaŋ a Raa ɗaŋŋal ita k’iṇṇi k’Ibirayim me†.
8 Ti kaaga Raa yi-ti gize rabila majjaanawa gette a Ibirayim, y’ede: «Ita ɗuwo pay an t’oona beeko t’urzi kee‡.» Geŋ iŋkino an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ Raa y’an isa ki diine a ɗaanadí t’urzi zaapu k’addaŋ a yode.
9 Iŋkino maŋ ɗoŋ i ziipe addaŋ a Raa geŋ an uune beeko pây aa k’Ibirayim wede yi ziipe addí a Raa.
10 Wo ɗoŋ pay i daaniya urzi k’oogoro Yawudiyagi geŋ duuɗîyo Raa a eedaŋ, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Duuɗîyo Raa a wede soo daayum y’a ki ti sooru ye a suldî pay ɗoŋ an riiŋe adda mattup k’oogoro Muusa me§.»
11 Kine in’ni suune ono geŋ kereṇ, wede y’a t’ise ki diine a ɗaana Raa t’urzi k’oogoro umbo, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Wede Raa yi yi wolliyo ki diine a ɗaanadí geŋ, yoŋ y’a lekka t’urzi zaapu k’adde a yode*.»
12 Ɗerec, urzi k’oogoro ti wede ki zaapu k’adde a Raa soo ye. Wo ɗe ki oogoro’ŋ, wede y’a t’izira a urziyagi k’oogoro pay geṇṇo maŋ, t’urzi geŋ y’a lekka†.
13 Para maŋ kono k’oogoro Muusa gette kine duuɗîyo Raa a eediŋ, iŋkino maŋ Isa Almasi batum y’a iido, y’a t’umɓe duuɗîyo kine wo i-d’uupe eedí, iŋkino y’in di’n uɗɗe ti duuɗîyo gette. Geŋ ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Wede tuuku an ti y’ doɗɗîyo ekk’undumu geŋ, duuɗîyo Raa a eedí‡.»
14 Geŋ a t’ize iŋkino kono t’urzi Isa Almasi, beeko ere Raa yi ruute yi t’ela a Ibirayim a-teepe a ɗoŋ Yawudiyagi ye pay. Geŋ kine toŋ t’urzi zaapu k’adde a Isa in d’uune Unde Kamileṇ ere Raa yi ruute y’in t’ela te.

Oogoro ti ono ɗoŋ Raa yi ruute y’aasa

15 Zemɓa ki nuŋ, n’un di rooto munɗa wede a urzi lekkiyadiŋ ere aŋkeṇṇo: Aame wede yi t’aahe k’unto geŋ, onamí ɗoŋ yi riiŋe a urzi dokkiɗe laalayí, wenɗa yi k’aane yi ki ti’n latte ye, wo y’a k’oŋke munɗa ti doolo ye.
16 Geŋ iŋkino ki ono ɗoŋ Raa yi ruute y’aasa a Ibirayim wo k’eda k’iṇṇizí toŋ maŋ. Ti kaaga adda mattup ki Raa, an ki riiŋe ye «a tukk’ita k’iṇṇizí pay», aakede a kane ɓaadaŋ geŋ me. Wo ɗe an riiŋe «a tukk’ulo soo t’ita k’iṇṇizá», geŋ i-kaza ti ulo wede soo§, yoŋ Almasi.

* **3:6 3.6** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6 wo Romeŋ 4.3. † **3:7 3.7** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 4.16. ‡ **3:8 3.8** Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.3; 18.18; 22.18; 26.4; 49.10. § **3:10 3.10** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 27.26. * **3:11 3.11** Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.4 wo Romeŋ 1.17. † **3:12 3.12** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 18.5 wo Romeŋ 10.5. ‡ **3:13 3.13** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 21.23. § **3:16 3.16** Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.7.

17 Onamó eŋ̃ŋ̃o ɗoŋ ni ɗehu n’a roote me: Ki poone Raa yi gitte taasuwa ti Ibirayim t’urzutú. Saŋ iide ozzine meeda piɗe uto ada g’aɗo* maŋ, Raa yi-ɗ’ele oogoro a Muusa. Iŋkino maŋ oogoro gette ti k’aane ti ki t’îde taasuwa gettiyo ye, para maŋ ono ɗoŋ Raa yi ruute y’aasa geŋ a t’isa ki bita.

18 Wo aame suldî ɗoŋ Raa yi boohiyo a ɗoŋzí geŋ ki’ni t’oone t’urzi k’oogoro maŋ, geŋ i-kaza suldî’ŋ ki’ni t’oone t’urzi k’ono ɗoŋ Raa yi ruute y’aasa ye. Wo ki too maŋ, Raa yi-ziipe beeko a Ibirayim t’urzi k’ono ɗoŋ yi ruute y’aasa.

19 Ɗe iŋkino maŋ, ki moo me Raa y’a elo oogoro a Yawudiyagi me? Oogoro gette Raa yi t’ele kono t’in di kize doopiɗadiŋ ere a urzizí, bini aaniya k’ulo ti biza bumɓu k’Ibirayim wede Raa yi ruute y’a yi t’igibo. Oogoro gette yi t’ele ti bize maaleekiyagi, wo wede i konso diinayaŋ y’an di ruute†.

20 Wo aame munɗa ki wede soo maŋ, geŋ i ki dehu wede y’a ki koone a diine ye. Raa yoŋ soo ɗaŋŋal‡ wo y’aane.

21 Geŋ i-kaza oogoro gette dokki ko ti ono ɗoŋ Raa yi ruute y’aasa me? Aha, dokki ye! Aame oogoro gette Raa yi t’ele t’an t’ele lekkiyo a ɗuwo maŋ, geŋ wede y’a aane y’a t’ise ki diine a ɗaana Raa t’urzi k’oogoro me.

22 Ɗerec, an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, ɗoŋ a duniya pay eŋ adda k’oldîko, iŋkino Raa y’a elo munɗa wede yi ruute y’an t’ela a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa Almasi t’urzi zaapu k’adde a yode.

23 Ki poone urzi zaapu k’adde a Isa y’a aana geŋ, kine daŋgay a urzi k’oogoro bini onniyo ere Raa yi’n t’iidîba ita a urzi zaapu k’adde a Isa.

24 Iŋkino maŋ oogoro gette t’a guune ere boohiyadiŋ, bini aaniya k’Almasi, kono t’urzi zaapu k’adde a Raa y’in di’n isa ɗoŋ ki diine a ɗaanadí.

25 Aŋkeŋ onniyo ki zaapu k’adde a Almasi t’iina geŋ, kine ti ɗandî k’oogoro ye baa.

Iŋ̃ŋ̃i Raa

26 Ɗerec, t’urzi zaapu k’adde a Isa Almasi wo ti lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti yode geŋ, kune pay kun t’ize iŋ̃ŋ̃i Raa.

27 Iŋkino maŋ kune pay kun ti zuyye batem geŋ kun aa ti gitte kaŋ soo t’Almasi, kun t’usse Almasi.

28 Geŋ âhuntu tudde umbo: Eŋ Yawudusu eŋ Yawudusu ye, eŋ ɓule eŋ ɓule ye, eŋ kule ette erewo umbo. Kine pay miŋ soo in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t’Isa Almasi.

29 Aame kune ki Almasi maŋ, geŋ kune ita k’iŋ̃ŋ̃i k’Ibirayim, wo kune i koona a suldî ɗoŋ Raa yi boohiyo a ɗoŋzí, a-t’etta a ono ɗoŋ yi ruute y’aasa me.

4

1-2 Ono ni ɗehu n’a roote eŋ̃ŋ̃o: Ulo wede i koona a korɓite meegí geŋ, aame yoŋ ulo ɓotto, lekkiyadí aa ɓule a ɗaana ɗoŋ i yi dokkiyo wo i yeeriyo korɓite meegí me, ise korɓite pay geŋ saŋ ki yode toŋ maŋ. Wo yi ɗ’ollige onamaŋ bini onniyo ere meegí yi ruute a t’îda.

3 Kine toŋ iŋkino kay, aame kine aa iŋ̃ŋ̃i ɓotto geŋ, in lekkiyo adda ɓuliko k’undiyagi ɗoŋ toogo i-dokkiyo duniya.

4 Wo aame onniyo ere Raa yi ruute t’îide maŋ, y’a t’igibo Ulí an di y’ehe adda duniya t’urzi k’erewo, wo i di y’ dokkiyo oogoro Yawudiyagi,

5 kono y’in di’n aɗɗe kine ɗoŋ adda daŋgay in i dokkiyo oogoro gettiyo, wo y’in di’n ise iŋ̃ŋ̃i Raa.

6 Ki kotto kune kun t’ize iŋ̃ŋizí, iŋkino Raa y’a igibo Unde k’Ulí ti-t’iide adda k’adde kine pay, ti-ɗolle: «Abba!» I-kaza Meegó.

7 Iŋkino aŋkeŋ̃ŋ̃o kee ɓule ye baa, kee ulo Raa. Wo kee ulí geŋ, suldî ɗoŋ Raa yi boohiyo a ɗoŋzí, kee toŋ adda t’urzi beekadí*.

Pool ulbí ooɗîyo a tukki ɗoŋ Galat

8 Ti kaaga Raa soo ɗaŋŋal kun ki y’ zuune ye geŋ, kun di lekkiyo adda ɓuliko ere ki raayagi ɗoŋ ki kotto kane ki bita†.

9 Wo aŋkeŋ̃ŋ̃o Raa kun yi zuune, wo ay di roote yoŋ y’unni zuune ti poone too. Wo ɗe mummino kun di-kime ki tukki undiyagi ɗoŋ ki bita toogadaŋ baata i-dokkiyo duniya, wo kun t’ise ɓulagi sey me?

10 Kun di daaniya ita suldî ɗoŋ aakede: onniyo k’oholo, aagulu tere, teɗɗari tarnaapagi, wo tarnaapagi ɗoŋ adda k’ozzinagi‡.

11 Nuŋ ulbó ooɗîyo a kune, kono a naabo ere n’ize pay a diinaguŋ gette a t’isa ki bita.

12 Zemɓa ki nuŋ, n’un di’n tondo ti oɓe bey, kun lekko aa ki nuuno, kono nuŋ ni t’ize aa kune. Kune munɗa ulsu soo toŋ kun o k’ize ye.

* **3:17 3.17** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.13 wo Egzod 12.40. † **3:19 3.19** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.2-5 wo Naabo ɗoŋ zina 7.53. ‡ **3:20 3.20** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.4. * **4:7 4.7** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 8.15-17. † **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 8.4-6. ‡ **4:10 4.10** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 14.5 wo Kolos 2.16-23.

13 Kun elko, aame nuŋ tuddó eeni geṇṇo
n’un gizite Rabila Majjaanawa ki poone
me.
14 Ki too maŋ kune a tuddó gette kun di
n’ kiigira kun ti n’ kime, wo iŋkino kun
ki d’ize ye. Wo ɗe kun di n’ ziiɗa bey
sire aakede maaleeka Raa wo aa Isa Almasi
batum.
15 Aame geŋ ulbuguŋ uŋse ɓaadaŋ,
aakede i t’ise maŋ edaguŋ toŋ, kun
t’oɗɗipe kun o t’ele. Wo ɗe ki moo me
aŋkeṇṇo iŋkino ye me?
16 Wo aŋkeŋ n’a t’ize wede k’aduguŋ
kono ni rootiyo ono ɗoŋ ɗerec ko?
17 Kun ollo, kane an un ti’n argu k’urzi
wede ti doolo geŋ, an dehu kun an di’n
daane wo ɗe kane elkisadaŋ oldo. An dehu
an un di’n arga ti tuddó, wo a t’ise kane
batum ɗoŋ kune kun di daane me.
18 Eṇṇo munɗa wede beehiye me, sulɗi
ɗoŋ beehiye’ŋ i dehu kun seeɗa daayum
zakiɗi eego, aame nuŋ a diinaguŋ ɗoo ye.
19 Iṇṇi ki nuŋ, kono kune geŋ addó i ni
kakkisa aa n’un ti’n t’ehe sey, wo addó a ni
kaɗiwa daayum bini kune kun t’isa zakiɗi
aa yode Almasi.
20 Ki too maŋ nuŋ ni dehu n’a ette ki
tudduguŋ, n’un di roote ono ɗoŋ ni dehu
n’a roote kun d’olliga golladó. Wo aŋkeŋ,
kono kune geŋ munɗa n’a t’ise ni ki suune
ye.

Saara ti Agar

21 Kun oo ki ti rooti ɗoo, kune ɗoŋ kun
dehu un di’n dokke oogoro ɗo geŋ, oogoro
gette ti rootiyo munɗa kun suuniyo ɗey
ko?
22 Ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an’de: «Ibirayim i-d’ede
iṇṇi sire, ulí soŋ ki eddí ere ɓulowo, wo
soŋ ki eddí ere uto siiɗo§.»
23 Ulo ɓulowo geŋ ti y’ehe a urzi tudde,
wo ɗe ulo ki ere uto siiɗo iŋkino ye,
ti y’ehe a-t’iide a ono ɗoŋ Raa yi ruute
y’aasa*.
24 T’urzi k’erayi sire eŋ Raa yi dehu y’a
roote munɗa. Agar ti Saara, kane geŋ i-
kaza ita taasuwa sire ɗoŋ Raa yi gitte ti
ɗuwo. Ɓulowo Agar gette i-kaza taasuwa
ere Raa yi gitte ti Muusa ekki mokkolo
sundutú Sinayi, iṇṇitú kane ɓulagi.
25 Agar gette aa mokkolo Sinayi a siiɗo
k’Arabi, wo tode gette aa geeger Zeruzalem
aŋkeṇṇo. Kane ɗoŋ pay i lekkiyo adda
geŋ, kane ɓulagi k’oogoro.
26 Wo Saara gette aa Zeruzalem ki Raa
t’awwa, tod’te uto siiɗo, wo tode meediŋ
te.
27 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de:
«Koŋ ere karta mi k’ehiyo ye, ulbí i iso
uŋse!
Koŋ ere dabar k’ehiyo mi k’uwwe ye, mi
yililo!
Ɗerec, iṇṇi ki ere an t’iili sittú an d’aagila
ɓaadaŋ a ceera
iṇṇi ki ere kulatú a ɗaanatú†.»
28 Zemɓa ki nuŋ, kune aa Isaaka ti kaaga,
kun t’ize iṇṇi ɗoŋ a ehiyo ere a-t’iide a ono
ɗoŋ Raa yi ruute y’aasa.
29 Ɗerec, ti kaaga ulo ɓulowo an y’ehe
a urzi tudde geŋ, yi d’okko maade k’ulo
wede Saara ti y’ehe t’urzi k’Unde Raa‡.
Geŋ aŋkeṇṇo toŋ, kine iŋkino kay.
30 Wo k’a elko a ono ɗoŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an’de: «Ɓulowo
ki-t’olmu ti ulutú me, kono ɓoy meega
i k’ooma yode ye, ooma ulo wede k’uto
siiɗo§.»
31 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, aŋkeṇṇo
kine iṇṇi ɓulowo ye, wo ɗe kine iṇṇi k’uto
siiɗo.

5

Almasi y’in ti’n ize eediŋ toore

1 Kine Almasi y’in ti’n uɗɗe t’adda
ɓuliko k’oogoro tod’te aa sibe a golladiŋ,
kono kine ki kotto in di lekke eediŋ toore.
Iŋkino maŋ kun a sooɗo zakiɗi, kun ti
kima k’adda sibe geṇṇo ye baa.
2 Kun ollo koɗuwo, un rootiyo eŋ nuŋ
Pool: aame kun dehu kun di walɗa ponde
ɗoo maŋ, geŋ aakede Almasi y’ize naabadí
pay gette, a kune ki bita.
3 Wo nuŋ n’un di rooto sey wede tuuku yi
wilɗa ponde aakede oogoro Yawudiyagi ti
rootiyo maŋ, y’a-t’oziro eego pay urziyagi
k’oogoro me.
4 Kune ɗoŋ kun elkiyo t’urzi daaniya
k’oogoro, Raa y’un di’n wolla ɗoŋ ki diine
a ɗaanadí maŋ, geŋ kune kun ti liɗɗe ti
Almasi wo dokki ti beeko Raa te.
5 Wo kaye, ay ziipe elkisadey a Raa,
yoŋ y’ay di’n isa ɗoŋ ki diine a ɗaanadí.
Geŋ munɗa wede kaye ay delliyo ti toogo
k’Unde Kamileṇ tod’ ti naabiya t’urzi za-
apu k’adde a Isa.
6 Ki wede i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t’Isa
Almasi geŋ, ise yi walɗa ponde, yi ki walɗa
ye toŋ, a ki y’ nooge ti munɗa ye, i jiire
zaapu k’adde a Raa ere ti naabatú a urzi
geyyiso.
7 Ti poone kun okko beehiye a urzi
k’Almasi me. Wo ɗe aŋkeŋ un îhira wee
wee, y’un t’iigire ki daaniya k’ono ɗoŋ
ɗerec ki Raa me?

§ **4:22 4.22** Kun wollo adda mattup ki Zenez 16.15; 21.2. * **4:23 4.23** Kun wollo adda mattup ki Zenez 17.16 wo Romeŋ 9.7-9. † **4:27 4.27** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 54.1. ‡ **4:29 4.29** Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.9. § **4:30 4.30** Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.10.

8 Iŋkino maŋ wede un îhira geŋ, onamí
i k'iido'ŋ ti Raa wede unni wiike geṇṇo ye.
9 Geŋ aakede ɗuwo an rootiyo, orme
boolоŋ ɗaŋŋal geŋ miŋ gododo ƀaadaŋ yi-
ti t'oozige pay*.
10 Nuŋ ni ziipe addó a Galmeega kono
kune y'un ki'n oola, kun ki t'amƀa urzi
doolo ye. Wo ɗe wede lattiya diinaguŋ
geŋ, y'aase tuuku toŋ maŋ, booro Raa t'a
yi seeɗa.
11 Zemƀa ki nuŋ, ki nuuno aame ni
kazita a ɗuwo waldu ponde beehiye maŋ,
iŋkino ki moo me an ni dabirsa me?
Aame ni kazita iŋkino maŋ, unto k'Almasi
ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí
kaŋ tontilko gette ki bita, a ɗuwo a ki t'ise
mokkolo morkiye ye.
12 Ɗoŋ lattiya diinaguŋ geŋ, an wolliyo
urzi waldu ponde beehiye maŋ ɗe, an ti
ɗekko ti dussimayi pây.

Tudde wo Unde Raa

13 Zemƀa ki nuŋ, kune Raa y'un ti'n
wiike kun di lekke egguŋ toore, wo kune
egguŋ toore geŋ un ki t'ise urzi k'isiyo
suldî ɗoŋ ulpi tudde ti dehu ye. Ki too maŋ
t'urzi geyyiso kun naabo ti tudduguŋ.
14 Ɗerec, to oogoro pay gette a-t'iide
miŋ a ono soo, ono ɗoŋ an'de: «Ki geyyo
bakadá aa ki geyyiso tuddá batum†.»
15 Wo ɗe aame kun isiyo aa seydî balɗa
an t'ahutu tuddaŋ wo an a-t'aaɗumu maŋ,
geŋ kun koona mentikagi, para'ŋ kun di
latta lekkiyaguŋ.
16 Kono kamo n'un di rooto, kun i oolo
tudduguŋ a Unde Raa t'un di'n dokke,
iŋkino kun ki d'isa ye suldî ɗoŋ ulpi tudde
ti dehu me.
17 Ɗerec, suldî ɗoŋ tudde ti dehu geŋ,
i k'ettiyo soo ye ti suldî ɗoŋ Unde Raa ti
dehu me. Wo suldî ɗoŋ Unde Raa ti dehu
geŋ, i k'ettiyo soo ye ti suldî ɗoŋ tudde ti
dehu me. Kane sire geŋ aakede aŋ gede
t'awili, iŋkino kun k'aane kun ki t'ise ye
munɗa wede kun dehu kun d'ise me‡.
18 Wo ɗe aame unni dokkiyo Unde
Raa maŋ, geŋ kune ƀulagi k'oogoro
Yawudiyagi ye baa.
19 In'ni suune suldî ɗoŋ tudde ti dehu
t'aase me, aakede: boliyo, pitiŋko, ṇaapu,
20 daaniya loŋgayi, kombiɗîko, koogire
tudde, ono k'ulpi, kolƀiso, kulkiso i ceeriyo
eego, kama tudde k'ita, niikiyto wo âhuntu
tudde,
21 zaapu k'adde a munɗa wedusu, soƀito
ti omƀito i ceeriyo eego i-t'eliyo isiyo suldî
ɗoŋ kaca kaca, wo suldî ti doolo toŋ ede
i'ni deeyiso me. Nuŋ n'un di rooto aakede
n'a ruute ki poone, ɗoŋ isiyo iŋkino geŋ
an k'etta ye ki Moziko Raa te.
22 Wo ettiyo naabo ere Unde Raa
t'isiyo adda k'adde wedusu me: geyyiso,
uŋsuwo, toose, omƀiṇe, beehiyko, seeɗu
zakidî a munɗa,
23 adde tasse, wede y'a seeɗa tuddí.
Oogoro ti ki rootiyo k'ulsuko ye a tukki
suldî geŋ me.
24 Kane ɗoŋ ki Isa Almasi, suldî ɗoŋ ulpi
tudde ti dehu wo ti ṇaapu geŋ, aa an ti'n
tiike kaŋ soo ti yode ekk'undumu wede
zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko.
25 Kine in uune lekkiyo t'urzi k'Unde
Raa, iŋkino in i oolo tuddiŋ a Unde Raa
t'in di'n dokke.
26 In ki kili tuddiŋ ye, essiyo ti tuddiŋ
toŋ ulu, wo in zaape addiŋ ye a munɗa
bakadiŋ me.

6

Sarkiya k'attiɗî ti tudde

1 Zemƀa ki nuŋ, aame kun wulle wede
y'a ti diipiɗa urzi Raa maŋ, kune ɗoŋ un
ede Unde Raa geŋ kun ti y' kami k'urzi
wede ki diine, wo kun i rooto ti golla ere
tasse. Ni rootiyo eŋ a kune wede y'ette
kama bakadí geŋ, y'a elko tuddí kono yode
toŋ y'a-ki t'oora adda naamiya daggiya aa
ki bakadí ye.
2 Kun noogo tudduguŋ a sarkiya k'attiɗî
wede un d'ede. Kun isiyo iŋkino maŋ, geŋ
kun a ti sooru a oogoro k'Almasi.
3 Aame wede y'elkiyo yoŋ wedusu duuru
wo kaciŋ yoŋ ki bita maŋ, geŋ yi ti daggiya
tuddí batum.
4 Iŋkino wede tuuku toŋ yi wollo naabo
k'aggadí. Iŋkino adda naabadí gette,
munɗa ulbí i-d'ise uŋse ede maŋ, y'iso a
naabo k'aggadí, y'a ki dooze ti naabo ɗoŋ
doolo ye.
5 Ɗerec, wede tuuku toŋ yi t'îdey taaya
naabadí k'eedí k'eedí a ɗaana Raa me.
6 Wede uune dooyiso a urzi k'ono Raa
geŋ, suldî ɗoŋ i-d'ede y'a t'ele a nooge
wede i ele dooyiso geṇṇo.
7 Kun ollo, kune'ŋ wenɗa soo toŋ y'oola
elkisadí ti ti y' dagga ye, okko maade Raa
umbo. Buzu wede ki giira geŋ, k'a t'ayɗa
miŋ yode*.
8 Geŋ iŋkino kay wede y'ooliyo tuddí
k'isiyo suldî ɗoŋ ulpi tudde ti dehu geŋ,
y'a t'oona munɗa wede tudde t'eliyo, wo
tod' t'eliyo unto. Wo wede y'ooliyo tuddí
a naabo ere Unde Raa ti dehu geŋ, y'a
t'oona munɗa wede Unde Raa t'eliyo, wo
tod' t'eliyo lekkiyo ere ki daayum.

* **5:9 5.9** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 5.6. † **5:14 5.14** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. ‡ **5:17 5.17** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 7.14-23. * **6:7 6.7** Kun wollo adda mattup ki Zop 4.8; Piroberb 22.8 wo Oze 8.7.

9 Iŋkino maŋ in iso daayum beehiyko, in
t'orme ye. Derec, onniyo ere Raa y'ele
gette t'iina maŋ, aggadiŋ in di-t'ooney,
aame in k'urma ye maŋ.
10 Aŋkeṇṇo peeɗo to ede ɓotto t'a ki
t'iire ye geṇ, in iso beehiye a ɗoŋ pay, wo
a jiire a zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa.

Ono ɗoŋ ki ɗaŋgu

11 Kun wollo raaŋiya ere deero ette, i
riiŋe nuŋ Pool batum ti beezó.
12 Kane ɗoŋ an un isiyo ki toogo kun
di walɗa ponde ɗo geŋ, kane an dehu
majjaanika a ɗaana ɗuwo, kono munɗa
wede an dehu'ŋ ɗuwo an gi di'n dabire
ye a urzi k'unto k'Isa Almasi ekk'undumu
wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko me.
13 Kane ɗoŋ i wilɗa ponde toŋ a urzi
k'oogoro an aa ki ti sooru eego ye, wo ɗe
an dehu kune kun di walɗa ponde kono an
di t'imme tuddaŋ kune ti kane.
14 Ki nuuno, ulbó o k'isiyo uŋse a munɗa
doolo ye, o isiyo uŋse a unto ki Galmeegiŋ
Isa Almasi ekk'undumu wede zaapu t'ekki
bakadí kaŋ tontilko ɗaŋŋal. Iŋkino maŋ
t'urzi k'unto k'Isa ekk'undumu, sulɗi
duniya a nuŋ o-t'ize aa munɗa ki bita, wo
nuŋ toŋ n'a t'ize aa wede unto a sulɗi
duniya me.
15 Iŋkino maŋ ise wede i wilɗa ponde, i
ki wilɗa ponde ye toŋ, i k'ise munɗa ye.
Munɗa wede a jiire, wedusu Raa yi y'ize
aware.
16 A kane ɗoŋ i daaniya ita k'ono eṇṇo,
wo ti kane ɗoŋ k'Izirayel ki Raa† pây geṇ,
toose ti isiyo k'adde koɗuwo ere ki Raa i
koona eedaŋ.
17 Ti aŋki eŋ, wenɗa soo toŋ y'o roota
munɗa ulsu ye baa, kono malkuwagi‡ a
tuddó eŋ ki bita ye, i-kaza nuŋ a Isa Almasi.
18 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, beeko ki
Galmeegiŋ Isa Almasi ti lekko ti kune pay.
Eyye.

† **6:16 6.16** ***Ɗoŋ k'Izirayel ki Raa:*** I-kaza ɗoŋ ki Raa pay adda duniya. 2 Korent 6.4-5; 11.23-28 wo Kolos 1.24.

‡ **6:17 6.17** Kun wollo adda mattup ki

Mattup ki Pool yi riiŋe a ɗoŋ a Epez

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger k'Epez. Mattup ette yi riiŋe aame yoŋ adda daŋgay a geeger Room.

Pool a torguwadí ere ki sirwe y'iiney Epez maŋ, y'an di gizite Rabila Majjaanawa a Yawudiyagi ɗoŋ aŋgeŋ̃ŋo. Saŋ y'a-gime y'a aahe, wo y'an di ruute saŋ y'a kima. Aame yi gime a torguwadí ere k'aɗuwe maŋ, y'a likke ozzine aɗo, y'an di kazita Rabila Majjaanawa a ɗuwo pay.

Adda mattup ette munɗa wede Pool yi rootiyo eŋ̃ŋo: Raa y'in ooɗíbe ita ki munɗa wede omɓiɗe y'ize ti beehiykadí. Geŋ i-kaza sulɗí pay Raa y'a ti'n t'ogiya ɗoŋ a kandaane ise ɗoŋ a siiɗo, iŋkino Isa Almasi y'a koona mozigo. Wo Pool yi rootiyo soŋ, kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an di lekke onamaŋ soo, aa zemɓa, kane an ki roote ye eŋ Yawudusu wo eŋ Yawudusu ye me. Aduzaŋ yoŋ soo, Meeda siitanɗani ɗaŋŋal. Pool yi rootiyo soŋ mummino aŋ kule ti erewo an di lekke me, mummino iŋ̃ŋi an an d'ise a maawaŋ me, wo soŋ mummino ɓulagi an an d'ise a galmaawaŋ me.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, a kune ɗoŋ ki Raa a Epez* wo kun seeɗu zakiɗi a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

2 Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koona egguŋ.

3 In amma Raa, Meeki Galmeegiŋ Isa Almasi, y'in d'ele beeko ere pay iido ti kandaane t'urzi k'Unde Raa kono kine in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi.

4 T'urzi k'Almasi Raa y'inni biire a yode ti poone t'ume y'a okkima duniya ɓotto too, kono in di lekke ɗoŋ kamileŋ̃, daa k'olɗíko munɗa a edayí me.

5 Ti geyyisadí Raa yi dihe ti poone too y'in di'n ise iŋ̃ŋizí t'urzi k'Isa Almasi. Geŋ a beehiykadí yi dihe y'in di'n ise iŋkino me,

6 kono in di t'imme goolikadí ere meeda, wo beekadí ere y'in elo ti mozuwo kono in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Ulí yoŋ yi y' giyye ɓaadaŋ.

7 Raa y'in ti'n uɗɗe t'adda k'olɗíko ti puzo ere k'unto k'Ulí, in d'uune tambobino a doopiɗadiŋ ere in aa ti diipiɗa a urzizí. Geŋ Raa yi dehu y'in di k'ize laale wede ɓaadaŋ ki beekadí.

8 Raa ti beekadí ere daa dooziyo gette, y'in d'elo suuniyo k'ono wo ti eego soodo a elkiso pay,

9 kono in di suune munɗa wede ti kaaga ombiɗe geŋ̃ŋo, munɗa wede yi dihe y'aase ti poone t'urzi k'Isa Almasi.

10 Aame onniyo t'îida maŋ, y'a-t'ogiya sulɗí ɗoŋ pay y'ikkima, ise a kandaane ise a siiɗo toŋ, a t'isa mozigo soo yode Isa Almasi, gettiyo elkisadí te.

11 Raa y'isiyo sulɗí pay aa addí i dehu, iŋkino maŋ y'inni biire aa yi dihe ti poone too in t'ise ɗoŋzí, kono kine'ŋ in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi geŋ, aggadiŋ toŋ ede a sulɗí ɗoŋ Raa yi ruute y'in t'ela me.

12 Y'ize iŋkino kono kine ɗoŋ ki poone in ziipe elkisadiŋ a Almasi geŋ, in di t'imme goolikadí ere meeda.

13 Kune toŋ kun ziipe adduguŋ a Almasi aame kun illiga ono ɗoŋ ɗerec, Rabila Majjaanawa ere un d'ele uttiyo. Iŋkino maŋ Raa y'un d'ele Unde Kamileŋ ere yi ruute ti kaaga y'an t'ela ɗoŋzí. Toɗe gette munɗa wede y'un di'n iigire, i-kaza kune ki yode,

14 gette barta ere ki poone ki sulɗí ɗoŋ Raa y'in boohiyo saŋ y'in t'ela. Sulɗí geŋ in t'oona aame aɗɗíyadiŋ t'adda k'olɗíko t'a t'îida a munɗa wede Raa yi dehu maŋ. Iŋkino geŋ in di y' t'imma kono goolikadí.

Tondiyo Raa ere ki Pool

15 Ti sulɗí pay geŋ, nuŋ n'a illiga soŋ a lekkiyaguŋ ere kun zaapu adduguŋ a Galmeega Isa, wo kun'ni geyyiso ɗoŋ pay ki Raa me,

16 iŋkino ni rootiyo koɗuwo a Raa daa puukiyo kono kune, a tondiyadó a Raa gette sunduguŋ ni gi di seɗɗíyo ye.

17 Ni tondiyo Raa wede ki Galmeegiŋ Isa Almasi, yoŋ geŋ Meega goole a jiire, kono y'un t'eele suuniyo k'ono ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ t'un di y' kiza, kun di y' suuna koɗuwo Raa me.

18 Ni tondiyo Raa sey y'un t'ohon biza k'ulbuguŋ kono kun di suune a zaapu k'elkiso ere tuuku yoŋ y'unni wiike te, wo soŋ kun di suune laale wede ɓaadaŋ ki goolikadí yi boohiyo a ɗoŋzí.

19 Wo ni tondiyo Raa soŋ kune kun di suune toogadí taŋ miibi meeda t'a jiire sulɗí pay, wo mummino ti naabiya a tukki kine ɗoŋ i ziipe addiŋ a yode me. To toogo gettiŋ ere Raa y'in di gize tuddí a kine,

* **1:1 1.1** Torguwo ki Pool a Epez, kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.19-21; 19.1-40. † **1:20 1.20** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

20 wo ere a niibe a tukk'Isa Almasi,
aame yi ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto,
y'a ti y' guune a ammidadí a mozikadí a
kandaane†.
21 Iŋkino maŋ y'a ti y' ziipe goole t'ekki
ɗoŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo, t'ekki
ɗoŋ pay deero, t'ekki ɗoŋ pay an d'ede
toogo, t'ekki mozagi pay, wo t'ekki wede
tuuku sundí ti môolo ɗoŋ adda duniya
aŋkeṉṉo ise ere ki ɗaana toŋ maŋ.
22 Raa yi di'n ele sulɗi pay a beezí wo
yoŋ t'eedaŋ‡. Wo y'a ti y' ziipe goole t'ekki
ɗoŋ pay ogiyso ti sundí.
23 Kane geŋ tudde k'Almasi, sulɗi ɗoŋ
pay adda k'addí wo a tuddí geŋ a tukki
kane toŋ ede, yode wede sulɗi ɗoŋ pay
adda k'adde wo a tudde Raa geŋ a tukki
yode toŋ ede kay.

2

Uttiyo t'urzi beeko

1 Kune'ŋ ti kaaga egguŋ aa unto a ɗaana
Raa me kono kun aa ti diipiɗa a urzizí, wo
kono k'oldikaguŋ gettiyo.
2 Kune ti kaaga kun likke adda k'oldiko,
kun diine urzi lekkiyo duniya, kun diine
ita Mohita i lekkiyo a diine kandaane ti
siiɗo, tode siitan ti naabiya aŋkeṉṉo adda
k'adde ɗoŋ i-ti toogiyo a yode Raa.
3 Kine pay eṉṉo toŋ ti poone kine aa
kane, in likke a lekkiyo ere oldo aa tuddiŋ
ti dihe, in d'ize munɗa wede aa addiŋ i
dihe a elkiso ere oldo gettiyo. Ɗerec, kine
t'ume k'ehiyadiŋ too miŋ kine ɗoŋ ulpi,
booro Raa t'inni ziiɗa aa kane oŋgo pay.
4 Wo ɗe Raa yoŋ ôoniyo t'isiyo k'adde
koɗuwo, iŋkino maŋ kine y'in di'n giyye
ɓaadaŋ,
5 kine ɗoŋ ti kaaga aa unto a ɗaanadí
kono in aa ti diipiɗa a urzizí geŋ, Raa y'in
d'ele lekkiyo t'urzi k'Isa Almasi. Geŋ ti
beekadí Raa y'un di'n utte me.
6 Kine Raa y'in ti'n bilɗe ti yode Almasi
soo, wo y'in ti'n guune a kandaane a
sirpadí kono in lekkiyo kettiyo kaŋ soo
t'Isa Almasi.
7 Raa y'in di gize beehiykadí t'urzi k'Isa
Almasi, kono yi dihe y'a kize a ɗuwo
k'ozzinagi ɗoŋ ki ɗaana ki daayum, laale
wede i jiire ki beekadí me.
8 Ɗerec, ti beeko ere ki Raa wo t'urzi
zaapu k'adduguŋ a yode geŋ, kun d'uune
uttiyo. Kane sulɗi pay geŋ un ele Raa, ti
toogo kune ye.
9 Uttiyo gette kun t'uune kun ki niibe
munɗa ye, geŋ un k'ede urzi ki koliyo
tuddguŋ ye.
10 Ɗerec, kine naabo yode, y'in ikkima
kono in di lekke kettiyo kaŋ soo t'Isa
Almasi, in di naabe naabo ere beehiye Raa
y'ilke ti poone kine in d'ozire eego.

Kine pay kaŋ soo a urzi k'Almasi me

11 Kono kamo kune ɗoŋ t'ume
k'ehiyaguŋ miŋ Yawudiyagi ye, an unni
waaku ɗoŋ daa walɗu ponde, wo kane
Yawudiyagi an di'n waaku ɗoŋ i walɗu
ponde, ki too maŋ walɗu ponde ere an
walɗu gette, tod'te an isiyo a urzi tudde.
12 Kun elko, ti kaaga kune dokki t'Almasi
me, kune'ŋ ɗoŋ ti paate, ɗoŋ siiɗo
k'Izirayel ye. Taasuwa ere Raa yi gitte ti
ɗoŋzí wo munɗa wede yi ruute y'an t'ela
geŋ, kune adda ye. Kun likke adda duniya
munɗa wede kun di zaape elkisaguŋ eego
umbo, kune Raa kun ki y' zuune ye.
13 Ti kaaga kune dokki ti Raa me, wo
aŋkeṉṉo kune goppoŋ ti yode kono kun
lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi, yode
wede puuzadí t'iɓi kono kune.
14 Yode Almasi y'in d'iido toose, kono
ti kaaga Yawudiyagi ti ɗoŋ Yawudiyagi ye
geŋ, kane âhuntu si-siidaŋ. Wo yoŋ y'in
di'n ukkiye, olmiɗe tudde a diinayiŋ aa
waaya, t'urzi k'unto yode waaya gette y'a-
dihima mentú, y'in di'n ukkiye kaŋ soo.
15 Oogoro Yawudiyagi ti sulɗi ɗoŋ an
isiyo pay adda geŋ, y'an ize mendaŋ. Y'ize
iŋkino kono yi dehu Yawudiyagi ti ɗoŋ
Yawudiyagi ye geŋ, y'an ise ita ɗuwo soo.
Kane kettiyo ti yode geŋ, an t'ize soo baa
ita ɗuwo aware. Geŋ iŋkino y'an d'ele
toose.
16 T'urzi k'untadí ekk'undumu wede za-
apu t'ekki bakadí kaŋ tontilko geŋ, ita ɗoŋ
sire gette y'a ti'n gimo an t'ukkiye an t'ize
tudde soo, wo pay an t'ize taasa ti Raa.
Iŋkino maŋ olmiɗe tudde a t'ize umbo y'a-
t'îide.
17 Geŋ Almasi y'iido k'adda duniya y'un
di gizite Rabila Majjaanawa ki toose a kune
ɗoŋ dokki i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye,
wo a Yawudiyagi ɗoŋ goppoŋ ti yode Raa
pây*.
18 T'urzi k'Almasi, kine pay Yawudiyagi
ti ɗoŋ Yawudiyagi ye, in d'ede urzi in
d'ette ki sirpa Meega Raa ti toogo k'Unde
Kamileṉ ere soo gettiyo.
19 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ Yawudiyagi ye
toŋ maŋ, kune torgagi ye, ɗoŋ ti paate ye.
Wo kune'ŋ ti ɗoŋ ki Raa kaŋ soo, kune ɗoŋ
ti biza bumɓu Raa aa oŋgo pây.
20 Kune'ŋ moŋgali k'oozige ɓoy, ɗoŋ
zina k'Isa ti nebiyagi moŋgali ki zaapu
k'ita ɓoy, wo yode Isa Almasi batum
mokkolo ere majjaanawa a jiire k'oozige
ɓoy.

‡ **1:22 1.22** Kun wollo adda mattup ki Soom 8.7.

* **2:17 2.17** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 57.19.

21 T'urzi yode ɓoy yi-lekkiyo zakidî, yi koliyo k'awwa kono a t'ise ɓoy kamileŋ̃ ki Galmeega Raa.
22 Geŋ t'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi geŋ, kune toŋ kun t'ize moŋgali k'oozige ɓoy. Iŋkino maŋ ti ɗoŋ oŋgo i ziipe addaŋ a Isa, kun t'ize ɓoy wede Raa yi-lekkiyo adda, t'urzi k'Undí.

3

Pool yi kazita ono Raa a ɗoŋ Yawudiyagi ye

1 Kono kamo aame nuŋ Pool eŋ n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo maŋ, ni di y' tondiyo, nuŋ an ni ziiɗa daŋgay miŋ kono ni gizite rabila k'Isa Almasi a kune ɗoŋ Yawudiyagi ye geŋ̃ŋ̃o.
2 Kune kun suune, wo kun illiga naabo ere Raa y'o ele t'urzi beekadí, n'aase kono ki noogiyaguŋ.
3 Elkiso ere ti kaaga Raa yi t'iili ombiɗe adda k'addí gette, aŋkeŋ y'o ti-gize n'a ti zuune, aakede n'un riiŋe booloŋ eŋ̃ŋ̃o.
4 Aame kun garey geŋ, kun di suuney, nuŋ munɗa wede ombiɗe Raa y'a t'iiɗîba ita t'urzi k'Almasi geŋ ni y' zuune.
5 Iŋkino maŋ munɗa wede ombiɗe geŋ ti kaaga a ɗuwo Raa y'an k'iiɗîba ita ye, wo aŋkeŋ̃ŋ̃o y'an t'iiɗîba ita t'urzi k'Unde Kamileŋ̃ a ɗoŋ zindí ti nebiyagi kane ɗoŋ kamileŋ̃.
6 Munɗa wede ombiɗe geŋ: T'urzi Rabila Majjaanawa, kane ɗoŋ Yawudiyagi ye toŋ aggadaŋ ede an t'oona kaŋ soo ti ɗoŋ Yawudiyagi, a sulɗî ɗoŋ Raa yi boohiyo a ɗoŋzí me. Kane an t'ize tudde soo, wo kane toŋ adda a munɗa wede Raa yi ruute y'aasa t'urzi k'Isa Almasi geŋ me.
7 T'urzi munɗa wede Raa y'o ele ti beekadí n'a t'ize wede naabo ki kazita Rabila Majjaanawa a ɗuwo. Y'ize iŋkino ti toogadí ere ɓaadaŋ a jiire.
8 Nuŋ wede ŋ̃eŋku a jiire ti diine ɗoŋ pay ki Raa*, wo toŋ maŋ y'o d'ele beekadí n'a kizite rabila a urzi laale ki beehiykadí ere ɓaadaŋ a jiire ettiyo t'urzi k'Almasi, a ɗoŋ Yawudiyagi ye.
9 Soŋ y'o d'ele urzi n'an di kize a ɗuwo pay, mummino munɗa wede ti kaaga ombiɗe geŋ Raa yi-ti y'isiyo kereŋ̃ me. Yoŋ Raa wede ikkima sulɗî pay, munɗa geŋ ti kaaga y'a y'iili ombiɗe†.
10 Y'ize iŋkino kono aŋkeŋ̃ŋ̃o yi dehu y'an di kize a kane ɗoŋ pay an d'ede urzi ki dokkiyo wo a ɗoŋ pay an d'ede toogo a kandaane, an di suune t'urzi ɗoŋ pay ogiyo ti suma k'Isa, taŋ miibi yoŋ Raa i-d'ede suuniyo k'ono urzutú ɓaadaŋ ɓaadaŋ me.
11 Sulɗî pay geŋ a-t'iide a munɗa wede Raa y'ilke ti poone y'a okkima duniya ɓotto wo a lekka ki daayum, geŋ y'a y'ize t'urzi Galmeegiŋ Isa Almasi.
12 Kine in ziipe addiŋ a Isa wo in t'ize ti yode tudde soo geŋ, in d'ede urzi in d'ette ki ɗaana Raa daa k'orgiso.
13 Iŋkino maŋ n'un di rooto, a dabaradó ette kune adduguŋ i-latte ye. Nuŋ ni dabirsa maŋ kune ulbuguŋ un iso uŋse, wo t'urzi tode gette kun t'oona daryika.

Geyyiso ere k'Isa Almasi

14-15 Aame n'elkiyo a naabo ere Meega Raa y'ize gettiyo maŋ, ni-t'ottilso a ɗaana Raa wo ni di y' tamma kono yoŋ Meeki ɗoŋ pay a kandaane wo a siiɗo, undaŋ a beezí.
16 Geŋ ni tondiyo Raa, kono t'urzi laale wede ɓaadaŋ ki goolikadí, y'un eelo toogo adda k'adduguŋ t'urzi toogo k'Unde Kamileŋ̃.
17 Nuŋ ni tondiyo soŋ kono Almasi y'a lekke adda k'adduguŋ t'urzi zaapu k'adde a yode. Aame geŋ kune zakidî adda geyyiso aa undumu sondayzí i ti ɗiige, soŋ aa ɓoy wede itadí zakidî.
18 Iŋkino maŋ kune ti ɗoŋ ki Raa oŋgo pay un d'ede toogo kun di suune, taŋ miibi Almasi y'inni giyye me. K'a ette k'ume tuuku, k'a-kili k'awwa, ki-ti ɗeege ɗandî siiɗo toŋ maŋ, geyyisadí tod'te daayum ede.
19 Nuŋ ni tondiyo kono kun di suune geyyiso k'Almasi ere in k'aaniya in ki suuniyo urzutú pay ye gettiyo. Iŋkino maŋ adduguŋ i-t'ôona ti laale wede pay ki Raa.
20 In amma Raa, wede i-d'ede toogo y'aane y'a ise ɓaadaŋ a ceere sulɗî pay ɗoŋ in tondiyo koo in elkiyo toŋ maŋ. Y'isiyo iŋkino t'urzi toogo ere yi d'isiyo a tukki kine.
21 Ɗoŋ pay ogiyso ti suma k'Isa an di y' t'imme t'urzi k'Isa Almasi. Tamma a yode ki daayum, wo k'eda k'iŋ̃ŋ̃i! Eyye.

4

Lekkiyo kettiyo kaŋ soo ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa

1 Iŋkino maŋ a sulɗî pay geŋ, nuŋ an ni ziiɗa daŋgay kono ni gizite rabila ki Galmeega Isa, n'un d'eelo kooke: kune Raa y'un ti'n wiike kun t'ize ɗoŋzí geŋ, kun di lekko ki diine a urzizí.
2 A lekkiyaguŋ gette kun t'iso ɗoŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, kun koona ɗoŋ tasse wo ɗoŋ an d'ede omɓiŋe ki daayum. Ise wede tuuku ti lekkiyadí lekkiyadí toŋ kun soodo tudduguŋ ti geyyiso.
3 Unde Raa t'un ti'n ukkiye, iŋkino maŋ t'urzi tuuku kun deho urzi lekkiyo kettiyo

* **3:8 3.8** Kun wollo adda mattup ki 1 Korent 15.9. † **3:9 3.9** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 16.25-26.

kaŋ soo ti toose, ere t’un ti’n gitte ti
tuddguŋ.
4 Kine ɗoŋ i ziipe addiŋ a Isa geŋ kine aa
tudde soo, Unde Raa toŋ soo, iŋkino kay
Raa y’unni wiike in di zaape elkisadiŋ a
munɗa wede soo.
5 Galmeega Isa miŋ yoŋ soo, urzi zaapu
k’adde a yode soo, wo urzi suyyiso batem
toŋ soo.
6 Wo Raa yoŋ soo, Meeki ɗoŋ pay, yoŋ
t’ekki sulɗi pay wo ti sulɗi pay geŋ yi
d’isiyo naabadí, yoŋ aame tuuku toŋ ede.
7 Wo a kine’ŋ, wede tuuku toŋ Unde
Kamileŋ ti-d’ele munɗa siidí siidí, a toogo
ere Almasi yi ele ele.
8 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de:
«Aame yi-gili k’awwa geŋ, ɗoŋ k’olmiɗayí
y’anni jiire,
y’a ti’n ziɗɗe ɓulagi,
wo a ɗuwo y’an d’ize beeko*.»
9 Wo geŋ, yi-gili miŋ, i-kaza moo me? Para
maŋ ki poone’ŋ yi ɗiige ti ɗandi siiɗo me?
10 Wede i ɗiige ti ɗandi siiɗo miŋ, yoŋ miŋ
yode wede i-gili k’awwa ki kandaane, kono
sulɗi pay yi-ti’n ôone.
11 Wo a ɗuwo t’urzi k’Unde Kamileŋ y’an
d’ele sulɗi an di naabe eego: oŋgo y’an
ize ɗoŋ zina k’Isa, oŋgoŋ nebiyagi, oŋgoŋ
ɗoŋ kazita Rabila Majjaanawa, oŋgoŋ ɗoŋ
dokkiyo wo oŋgo soŋ ɗoŋ dooyiso ɗuwo.
12 Y’ize iŋkino kono ɗoŋ pay ki Raa an t’ise
ɗoŋ aane i t’ise naabo ere Raa y’an ele,
kono kine’ŋ tudde k’Almasi, in di t’ihira a
urzi k’Isa me.
13 T’urzi geŋ kine pay in t’isa kettiyo kaŋ
soo a urzi zaapu k’addiŋ a Isa, wo ti
suuniyo k’Ulo Raa. In t’isa ɗoŋ i-dirse wo
ɗoŋ ki diine kamileŋ, aa yode Almasi yoŋ
ki diine kamileŋ.
14 Ɗoŋ daggiya ɗuwo ti mentikadaŋ an in
ki ti’n mabilɗa ye t’urzi dooyisadaŋ ere
olɗo gette. Iŋkino maŋ in ki-t’isa aa ɗoŋ
i ɓaakiysa, aa iŋ̃ni suŋ̃ni bormo t’a ki sika
ye, koo ise aa puutagi ursiŋo t’a ki sika ye.
15 Ki too maŋ kine in di roote ono ɗoŋ
ɗerec wo ti geyyiso tuddiŋ. Iŋkino t’urzi
tuuku toŋ kine in di t’ihira a urzi k’Almasi
me, yoŋ goole ki ɗoŋ pay ogiyso ti suma
yode.
16 Almasi geŋ kine y’in di’n ukkiye kaŋ
soo, aa tukki wedusu ti lekkiyo kaŋ soo,
mokiyagutú kettiso a okilagi pay. Aame
mokiyagi tudde geŋ kane zeere wo an
naabiya pay beehiye maŋ, tudde gette
ti d’ohire wo ti-t’isiyo toogo. Geŋ kine
ɗoŋ i ziipe addiŋ a Isa toŋ iŋkino, aame
in geyyiso tuddiŋ pay wo wede tuuku
naabadí yi ti-t’isiyo beehiye maŋ, geŋ kine
in di t’ihira ti toogo ere ki Almasi.

Lekkiyo ere ki diine a urzi k’Almasi

17 Kun ollo koɗuwo, ono ɗoŋ ni rootiyo
ti suma Galmeega: Kune kun ki d’ozire aa
ɗoŋ i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye ye, kane
elkiyadaŋ daayum a sulɗi ɗoŋ ki bita.
18 Kane daayum elkiyadaŋ umbo an di
lekkiyo adda zimolo, lekkiyo ere a urzi Raa
an ki ti t’oona ye, kono addaŋ i t’ize zakiɗi
wo urzi Raa an ki y’ suune ye.
19 Kane geŋ munɗa wede an isiyo an ki
y’ suune ye, an ti t’ele tuddaŋ k’isiyo sulɗi
ɗoŋ ulpi, an d’isiyto sulɗi pitiŋko a ɗaana
ɗuwo pay.
20 Wo kune’ŋ, aame kun zuune Almasi
geŋ an un ki’n duuye kun ki d’ozire iŋkino
ye.
21 Ki kotto, kune kun illiga taayadí te,
kune ɗoŋ kun aa ti gitte t’Isa kaŋ soo geŋ,
ɗerec ere ki yode an un ti’n duuye.
22 Iŋkino maŋ lekkiyaguŋ ere ti kaaga
kun ti koogor, lekkiyo ere olɗo kun t’oolo
kono tod’te ti-ti daggiya t’urzi sulɗi ɗoŋ
ulpi tudde ti dehu an un ti’n mabilsa.
23 I dehu kun i d’ooli tudduguŋ a Raa,
y’un di’n ise aware t’urzi k’Unde Kamileŋ
ere un di-kima egguŋ ere soodo a elkiso
gettiyo.
24 Kun t’amɓo lekkiyo ere aware, tod’te
Raa y’ize i ɗeeyiso aa ki yode. Geŋ
kun d’oziro aa yoŋ yi dehu a urzi ki di-
inekamileŋ, aa ɗerec ki Raa t’inni dooyiso.
25 Iŋkino maŋ lohito k’ono kun di sebbo
darguŋ, wede tuuku a bakadí yi rooto ono
ɗoŋ ɗerec kono kine kettiyo kaŋ soo†.
26 Aame kun ti gulkuwe toŋ maŋ kun
isa oldiko ye, wo kun lekka ti kulkuwaguŋ
bini peeɗo t’a t’oora ye,
27 kun i oola urzi a Meeda siitanɗani t’un
ti’n mabilɗa ye.
28 Wo wede y’oogire toŋ y’oolo urzi
k’oogire me. Ki too maŋ beehiye y’a naabe
ti beezí a lekkiyadí te, y’a nooge ɗoŋ an
k’ede munɗa ye.
29 Ti biziguŋ aɗɗe ono ɗoŋ ulpi ye, wo
ɗe kun rooto ono ɗoŋ uŋse aane a nooge
zemɓa an di t’ihira a urzi zaapu k’adde a
Isa, wo aane aase beehiye a kane ɗoŋ un
ollige geŋ me.
30 Unde Kamileŋ kun ti-kulkuwe ye,
tod’te munɗa wede Raa y’un di’n iigire,
i-kaza kune ki yode, bini onniyo ere
k’aɗɗiyaguŋ t’adda k’oldiko a t’îda a
munɗa wede Raa yi dehu me‡.
31 Sulɗi ɗoŋ pay ulpi geŋ kun ti’n aɗɗo
dokki t’adda k’adduguŋ me, sulɗi ɗoŋ
aakede: ɗekkiso kaɗigi, essiyo, kulkuwo,

* **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki Soom 68.19. † **4:25 4.25** Kun wollo adda mattup ki Zakari 8.16. ‡ **4:30 4.30** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 63.10.

okko maade ti kalɗita pay. Wo ita bundiko
ere tuuku toŋ kun oolo.
32 Kun t'iso ɗoŋ beehiye wo kun wollo
sommagi tudduguŋ, kun iso tambobino ti
tudduguŋ aa Raa y'un ize tambobino t'urzi
k'Isa Almasi§.

5

Lekkiyo adda toore

1 Aŋkeŋ̃ŋ̃o kun t'ize iŋ̃ŋ̃i Raa ɗoŋ yi
giyye ɓaadaŋ geŋ, kune kun amɓo zindi*.
2 A lekkiyaguŋ gette kun geyyo daayum
zemɓa, aa Almasi yode batum yi'n gize
urzi geyyiso, y'a inda kono kine, yi-d'iili
tuddí a Raa ki seɗeke ere uŋse aa yode Raa
yi dihe.
3 Aŋkeŋ kune ɗoŋ ki Raa geŋ, sulɗi ɗoŋ
ulpi aakede: boliyo, isiyo sulɗi pitiŋko,
okkiso a sulɗi pay, kane geŋ kun ise ye,
sundaŋ toŋ kun roote ye a diinaguŋ me.
4 A diinaguŋ beehiye ye kun di pelke
t'ono ɓorsale, t'ono ɗoŋ daa k'elkisadaŋ
wo t'ono ɗoŋ k'okko maade me. Ki too
maŋ beehiye'ŋ kun di roote'ŋ koɗuwo a
Raa.
5 Kun suuno koɗuwo: Kane ɗoŋ boliyo,
ɗoŋ isiyo sulɗi pitiŋko wo ɗoŋ okkiso
a sulɗi pay geŋ, aggadaŋ umbo a sulɗi
ɗoŋ Raa yi boohiyo a ɗoŋzí adda moziko
k'Almasi ti yode me. Sulɗi ɗoŋ kee
k'okkiso eego geŋ, i t'ize loŋgayzá i jiire
Raa.
6 Geŋ wenɗa soo toŋ y'un ti'n dagga ye
t'ono ɗoŋ ki bita geŋ me, kono kulkuwo ki
Raa ti-ɗeegu a tukki ɗoŋ i-ti toogiyo a yode.
7 Kun t'ise onamguŋ soo ye ti ɗoŋ iŋkino
geŋ me.
8 Ti kaaga kun lekkiyo adda zimolo,
wo aŋkeŋ kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti
Galmeega geŋ, kune'ŋ adda toore†. Iŋkino
maŋ kun oziro aa ɗoŋ i sooru adda toore,
9 kono wede yi sooru adda toore geŋ
y'aase naabadí pay majjaanawa, ki diine
wo ɗerec.
10 Kun deho munɗa wede beehiye
Galmeega ulbí i-d'ise uŋse.
11 Kun aa ti keyye ye ti ɗoŋ isiyo naabo
ere adda zimolo aa ki k'aagila ti munɗa
ye gette, ki too maŋ naabadaŋ kun an ti
waare.
12 Naabadaŋ ere ombiɗe an isiyo gette ki
rootiyo sukiyagi.
13 Wo ɗe naabadaŋ ere a zimolo gette i
wiira maŋ, kane aŋ wenɗa kun di'n suuna
kollo.
14 Munɗa wede itadí i t'aɗɗiya geŋ yoŋ
aa a oŋ̃ŋ̃u. Kono kamo an di rootiyo, an'de:
«Kee wede ki moone geŋ, ki t'onno ti
moone me.
T'adda diine ɗoŋ unto, ki t'onno,
maŋ toore k'Almasi y'a toora eedá‡.»
15 Iŋkino maŋ kun koona mentikagi a
lekkiyaguŋ te. Kun t'ise ɗoŋ elkisadaŋ
umbo ye, wo kun t'iso ɗoŋ mentikagi.
16 A onniytagi aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ olɗiko ti t'ize
ɓaadaŋ, wo kine peeɗo tod'te ede geŋ in
iso daayum naabo ere beehiye.
17 Iŋkino maŋ kun t'ise aa ɗoŋ i ki suune
munɗa ye ye, wo ɗe kun suuno munɗa
wede Galmeega Raa yi dehu kun d'ise.
18 Kun ti-t'ise tudduguŋ kaca kaca ti toote
ye, yode geŋ y'a ki dagge, ki too maŋ kun
lekko daayum ôoniyo t'Unde Raa.
19 Kun elo kooke ti tudduguŋ t'urzi
k'ôrɗari ɗoŋ ki tamma Raa, ti ôrɗari
ɗoŋ k'ono Raa wo ti ɗoŋ ettiyo t'urzi
k'Unde Raa. Kun ôoro a Galmeega wo kun
y'amma t'adduguŋ pay§.
20 Daayum kun rooto koɗuwo a Meega
Raa ti suma Galmeegiŋ Isa Almasi, a sulɗi
ɗoŋ pay y'isiyo.

Erayi ti kuulizaŋ

21 Kune'ŋ wede tuuku toŋ yi kili t'ekki
bakadí ye, kono geŋ kun ottilso a Almasi.
22 Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t'ekki
kuuluguŋ ye, geŋ beehiye aakede kun ki
koliyo t'ekki Galmeega Isa ye.
23 Ɗerec, yo kule geŋ yoŋ goole
t'ekk'eddí, aa Almasi yoŋ goole t'ekki ɗoŋ
ogiyso ti suma yode, kane geŋ tuddí, wo
yoŋ Wede k'Uttiyadaŋ.
24 Aa ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa an ki
koliyo t'ekk'Almasi ye geŋ, kane erayi toŋ
a sulɗi pay an ki kili t'ekki kuulizaŋ ye.
25 Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo
eraygun aa Almasi yi giyye ɗoŋ ogiyso ti
suma yode: y'a iyye y'a ele tuddí, y'a inda
kono kane.
26 Y'ize iŋkino kono yi dehu kane pay
geŋ y'an ise ɗoŋ kamileŋ t'urzi k'onamí
wo t'urzi k'ahu*, maŋ yi di'n kiza a Raa
kane ɗoŋ kamileŋ a ɗaanadí me.
27 Isa yi dehu ɗoŋ pay ogiyso ti suma
yode geŋ y'a ti'n t'ogiya a ɗaanadí ti
majjaanikadaŋ pay, ɗoŋ kamileŋ, wenɗa
soo toŋ yi k'aana y'an ki zaapa ono eedaŋ
ye, sole soleŋ̃ daa malkuwe, daa k'olɗiko
munɗa.
28 Geŋ iŋkino kay, kune kuuli kun di
geyye eraygun, aa kun geyyiso tudduguŋ

§ **4:32 4.32** Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.12,14. * **5:1 5.1** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2 wo Matiye 5.48. † **5:8 5.8** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 60.1-3. ‡ **5:14 5.14** Adda mattup ki Epez 5.14 eŋ koo, i-kaza ôoro ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa ti poone an d'ôoro. § **5:19 5.19** Kun wollo adda mattup ki Soom 33.1-3. * **5:26 5.26** ***T'urzi k'ahu:*** I-kaza suyyiso batem. Kun wollo adda mattup ki Tit 3.5.

batum. Wede yi geyyiso eddí maŋ, geŋ yi
geyyiso tuddí batum.
29 Wede a kiigira tuddí umbo, ki too maŋ
yi di t'ele omɓo wo y'a t'okkima, aakede
Almasi y'an isiyo a ɗoŋ pay ogiyso ti suma
yode.
30 Ki kotto kine mokiyagi ki tudde yode.
31 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de: «Kono kamo kule yi d'oola
meegí ti meedí, y'a di ketta biŋ̃ ti eddí.
Kane sire geŋ an t'isa tudde soo†.»
32 Kane ono geŋ deere wo ɗerec ombiɗe,
wo nuŋ ni rootiyo iŋkino a tukk'Almasi ti
ɗoŋ pay ogiyso ti suma yode.
33 Wo geŋ kune'ŋ wede tuuku toŋ y'a
geyye eddí aa tuddí batum, wo erewo toŋ
t'a olliga ono kulatú kay.

6

Iŋ̃ŋ̃i ti maawaŋ

1 Ni rootiyo a kune iŋ̃ŋ̃i, kun ollo ono ki
maawuguŋ, iŋkino geŋ ɗerec aa Galmeega
yi dehu.
2 Urzi k'oogoro soo, y'ede: «Ki elo suma
a meegá ti meedá*.» Eŋ urzi k'oogoro
wede ki poone kettiyo ti munɗa wede Raa
yi ruute y'aasa.
3 Munɗa wede Raa yi ruute'ŋ: «Wede
y'ollige ono maawí geŋ, y'a lekka ti
uŋsuwo wo ozzinagí ɓaadaŋ a duniyadí
me†.»
4 Ni rootiyo a kune maawi, iŋ̃ŋ̃iguŋ kun
ti'n kulkuwe ye, wo kun'ni dooyo, kun aa
t'in zaapo a urzi wede beehiye ettiyo ti
Galmeega.

Ɓulagi ti galmaawaŋ

5 Ni rootiyo a kune ɓulagi, a gal-
maawuguŋ a siiɗo eŋ kun ollo onamaŋ daa
koliyo tuddugun, ti ottilso wo t'adde soo,
aakede kun i naabiya a Isa Almasi.
6 Kun naabe beehiye'ŋ a ɗaanadaŋ ɗoo
ye, kono an un di'n t'imme me. Kun suune
kune'ŋ ɓulagi k'Almasi, geŋ kun naabo
t'adduguŋ pay aa Raa yi dehu.
7 Kun naabo a ɗaanadaŋ t'adduguŋ pay
aa kun naabiya a Galmeega batum, a ɗuwo
ye.
8 Kun suune ise wede ɓule, ɓule ye toŋ
maŋ, wede tuuku toŋ Galmeega yi-t'ela
munɗa a naabadí ere beehiye y'ize.
9 Wo kune galmaawi ki ɓulagi, a
ɓulaguguŋ toŋ kun an iso beehiye aa kane
an un isiyo kay. Kun an ise ulsu ye.
Kun suune kune ti ɓulaguguŋ pay miŋ
Galmeeguguŋ soo a kandaane, yode geŋ
y'inni wolliyo kine ɗuwo pay miŋ kaŋ soo‡.

Suldĩ k'arka ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

10 Ki ɗaŋgiya ni dehu n'un di roote'ŋ,
kun deho toogo t'urzi Galmeega wede i-
d'ede toogo ɓaadaŋ a jiire.
11 Kun ti soko suldĩ k'arka pay ɗoŋ Raa
y'un eliyo a beyguŋ kono kun d'ôhira
toogo aame Meeda siitanɗani t'iiziga ma-
bilsaguŋ maŋ.
12 Ɗeyyiso ere in ɗeyye te, ti ɗoŋ tudde
aa kine ye, in ɗeyye ti ɗoŋ aakede: ɗoŋ
an d'ede urzi ki ɗokkiyo, ɗoŋ deero wo
ti mozagi ɗoŋ adda duniya ere ki zimolo,
wo in ɗeyye soŋ ti siitanɗani i lekkiyo a
kandaane.
13 Iŋkino maŋ kun ti soko pay suldĩ
k'arka ɗoŋ Raa y'un eliyo a beyguŋ, kono
onniyo ere oldo t'iina maŋ, kun d'ôhira
toogo a wede etto ɗeyyisaguŋ, kun ɗeyya
bini kun di y' ceera, wo kun di seeɗa
daayum zakidĩ.
14 Kun t'ôhor kaŋ ôhire, a toonuguŋ kun
ti ketto kaykisa, tode gette aa ɗerec ere un
d'ede a urzi Raa. Kun t'osso saapa, tode
gette aa sooruguŋ ere ki diine§.
15 Kun t'osso toɓiyagi a zoŋguŋ, kane
geŋ aa toogo k'ettiyo ki kazita Rabila
Majjaanawa ere ki toose*.
16 Daayum kun zaapo adduguŋ a Raa,
kono to zaapu k'adde gette tod'te a kune'ŋ
aa dargine i-t'eegirso leŋ̃yagi bizaŋ uwwo
bila bila ɗoŋ Mohita k'oldĩko t'akkisa ki
tuddugun.
17 Egguŋ kun t'osso kakkile maala, yode
geŋ aa Raa y'un utte, wo kun aa t'amɓo
soŋ kasigara ere Unde Raa t'un ele, tode
gette aa Ono Raa ɗoŋ a biziguŋ†.
18 A suldĩ pay geŋ aame ize munɗa
toŋ maŋ, kun tondo Raa t'urzi k'Undí.
Kun tondo, kun sappa bere, kun koona
mentikagi, kun t'orme ye. Kun tondo ki
ɗoŋ ki Raa pay.
19 A nuŋ Pool toŋ maŋ kun tondo Raa
kono y'o t'elo onamí, aame ni t'ihina bizó
geŋ n'a roote kereŋ̃ daa k'orgiso Rabila
Majjaanawa ere y'o iidĩba ita ette.
20 Aŋkeŋ̃ŋ̃o nuŋ adda daŋgay toŋ, kono
Rabila Majjaanawa ette nuŋ aa bize k'Isa
Almasi. Iŋkino kun tondo Raa kono n'a
roote kereŋ̃ daa k'orgiso aakede Raa yi
dehu.

Toose ki ɗaŋgu

21 Nuŋ ni dehu n'a t'igibe Tisik,
leemadey wede ki geyyiso, yoŋ yi seeɗu
zakidĩ a naabo Galmeega geŋ, rabiladó
pay y'un di-t'eley.

---

† **5:31 5.31** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.24. * **6:2 6.2** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.12. † **6:3 6.3** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 5.16. ‡ **6:9 6.9** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17. § **6:14 6.14** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.5; 59.17. * **6:15 6.15** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 52.7. † **6:17 6.17** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 59.17; 49.2.

22 Iŋkino maŋ nuŋ ni y’agisa toc miŋ,
kono y’un di kizey mummino ay lekkiyo
me wo y’un di-tassey adduguŋ.
23 A kune zemɓa pay geŋ Meega Raa ti
Galmeegiŋ Isa Almasi an un elo toose, wo
geyyiso, un di’n nooge a zaapu k’adduguŋ
a Raa.
24 Geŋ ƀeeko Raa ti koona ti ɓoŋ pay i
geyyiso Galmeegiŋ Isa Almasi, ti geyyiso
ere i ki ɓeegu ye.

Mattup ki Pool yi riiŋe a ɗoŋ a Pilip

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger ki Pilip. A torguwadí ere ki sirwe gette, Pool y'a gizite Rabila Majjaanawa adda geeger ki Pilip, bini ɗoŋ oŋgoŋ ti diine ɗoŋ geeger gette an d'umɓe a tode. (Naabo ɗoŋ zina 16.11-40)

Saŋ maŋ Pool an ti y' ziiɗa daŋgay a geeger Room kono yi naabiya ki Galmeega. Aame geŋ, kane ɗoŋ geeger Pilip an di tusse suldî wo an d'igibe wedusu soo ti diinayaŋ sundí Epapirodit, kono yi-d'ette ti suldî ɗoŋ an tusse. Aame yi-d'iide ti suldî geŋ̃ŋ̃o maŋ, Pool y'an di riiŋe mattup kono y'an̰ di roote koɗuwo a naabo ere an i ize gette. Wo y'an di ruute soŋ an soodo zakidî a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, a Raa'ŋ an i ki kime dar ye. Geŋ ɗoŋ eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti ere ki Raa ye gette, onamaŋ an'n olliga ye. Y'an di ruute soŋ an aa d'elke a kettiyo ere an aa ti gitte kaŋ soo ti Almasi gettiyo, tode gette munɗa wede i dehu a koone a diinayaŋ.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool kaye ti Timote, ɗoŋ naabo k'Isa Almasi, a kune pay ɗoŋ ki Raa i lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi a geeger Pilip*, ti ɗoŋ dokkiyaguŋ wo ti diyakire.

2 Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa wo ti Galmeega Isa Almasi i koona egguŋ.

Pool yi tondiyo Raa kono ɗoŋ ki Pilip

3 Aame tuuku o elkiyo adda k'addó kono kune maŋ, ni rootiyo koɗuwo a Raazó.

4 Daayum adda tondiyadó a Raa kono kune pay gette, ni tondiyo t'uŋsuwo

5 kono kun ayni nuuge a urzi kazita Rabila Majjaanawa, kun iise ti onniyo ere ki poone bini aŋkeŋ̃ŋ̃o geŋ me.

6 Nuŋ ni suune munɗa soo adda k'addó: Raa wede iise naabo ere beehiye adda k'adduguŋ geŋ, y'a di-t'etta ki ɗaana bini ɗaŋgiyatú ti beehiye a onniyo ere k'aaniya k'Isa Almasi.

7 Wo geŋ ɗerec beehiye iŋkino nuŋ ni d'elkiyo a kune pay. Iŋkino maŋ nuŋ n'unni geyyiso ɓaadaŋ adda k'addó, kono beeko ere Raa y'o ize ette a kine pay kaŋ soo, ise aŋkeŋ̃ŋ̃o nuŋ adda daŋgay, ise an ni wiike a ɗaana ɗoŋ booro toŋ n'a naakiwe Rabila Majjaanawa gette, n'an di kize tod'te ɗerec.

8 A rootiyadó ette ɗerec ki kotto, Raa toŋ yi suune, nuŋ n'unni geyyiso pay aa Isa Almasi y'unni geyyiso ɓaadaŋ.

9 Wo kun ollo eŋ̃ŋ̃o munɗa wede ni tondiyo Raa adda k'a̰ddó me: geyyisaguŋ t'a t'ihira a ceere ki ceeriyo, wo kun di suune munɗa wede eŋ ulsu eŋ beehiye,

10 kono kun d'aane kun di suune munɗa wede beehiye. Iŋkino onniyo ere k'Isa Almasi t'iina maŋ, kun t'isa ɗoŋ kamileŋ, ɗuwo an k'amɓa sunduguŋ k'ulsuko ye.

11 Wo kun t'isa ɗoŋ addaŋ ûune ti naabo ere ki diine iido t'urzi k'Isa Almasi, iŋkino a t'ela suma wo tamma a Raa.

Pool adda daŋgay toŋ ono Raa an k'îhira ye

12 Zemɓa ki nuŋ, ni dehu kune kun di suune, a munɗa wede o iido eŋ a t'ize beehiye, ki kotto a nuuge naabo ere ki Rabila Majjaanawa t'a iŋgile ki ɗaana.

13 Kono iŋkino ɗoŋ pay, ise ɗoŋ pay adda ɓoy mozigo goole, wo ise ɗoŋ oŋgo ti paate toŋ, an suune nuŋ an ni ziiɗa daŋgay miŋ kono naabo ere a urzi k'Almasi.

14 T'urzi seeɗuzó adda daŋgay ette, zemɓa ɓaadaŋ an d'ele kooke a urzi Galmeega, iŋkino maŋ an d'iiziga wehini a jiire an di kazita ono Raa daa k'orgiso.

15 Ɗerec, ɗoŋ oŋgo an kazita rabila k'Almasi ti kolɓiso wo ti elkiso ere an ti n' kime nuŋ k'ita, wo ɗoŋ oŋgo an kazita t'urzi k'adde ɗoŋ beehiye.

16 Kane geŋ an kazita t'urzi geyyiso, kono an suune nuŋ an ni ziiɗa daŋgay miŋ kono ni naakiwsa Rabila Majjaanawa k'Almasi, n'an di kaza tod'te ɗerec.

17 Wo kane ɗoŋ i kazita rabila k'Almasi ti elkiso ere an ti n' kima nuŋ k'ita geŋ, kane elkisadaŋ ki diine ye, an elkiyo dabaradó ere adda daŋgay gette on oo t'aagulu.

18 Iŋkino toŋ i k'ise munɗa ye! T'urzi tuuku toŋ suma k'Almasi kane an kizita, ise ti elkiso ere ɗerec ye, ise ti elkiso ere ɗerec toŋ maŋ, nuŋ ulbó'ŋ uŋse. Wo ulbó'ŋ aasa uŋse sey,

19 kono ni suune, t'urzi tondiyaguŋ a Raa wo ti noogiyo k'Unde k'Isa Almasi gette, suldî pay geŋ a-t'etta a urzi k'uttiyadó.

20 Iŋkino maŋ munɗa wede ni delliyo gottitoŋ wo ni zaapu elkisadó eego eŋ, sukiyagi munɗa soo toŋ i ki n' seeɗa ye. Ki too maŋ ti aŋki wo ki daayum suma k'Almasi gette n'a ti kize ti tuddó pay daa k'orgiso, ise nuŋ n'a lekke, ise n'a t'inda toŋ maŋ.

* **1:1 1.1** Aame Pool yi kazita ono Raa geŋ, geeger Pilip gette i ti dukke ɗoŋ Romeŋ, tod'te adda siiɗo Maseduwan, k'a ti t'oone adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 16.12-40.

21 Ɗerec ki nuuno maŋ, Almasi miŋ yoŋ
lekkiyadó, wo nʼinda maŋ, geŋ munɗa
wede beehiye a jiire.
22 Wo aame a duniya eŋ ni lekkiyo sey
maŋ, o-tʼele urzi nʼaase naabo ere beehiye,
iŋkino maŋ oo giige, tuuku ni beere te.
23 A diine kʼelkiso ere sire si-sittú ette,
nuŋ oo tʼize ooṉe: ni dehu lekkiyo
duniya ette ni-tʼooli, nʼette nʼa lekkey
aame kʼAlmasi, geŋ beehiye a jiire a nuŋ
me.
24 Wo ɗe kono kune geŋ, koɗuwo
ɓaadaŋ a jiire sey nʼa lekke a duniya me.
25 Kono sulɗi eŋ, nuŋ ni suune adda
kʼaddó ni lekka me, wo ni lekka ti kune
pay kono nʼun diʼn nooga, kun di tʼihira
wo kun di lekka tʼuŋsuwo a urzi zaapu
kʼaddugun a Isa.
26 Iŋkino maŋ aame ni gima ki tuddugun
sey maŋ, tʼurzi nuŋ geŋ ulbugun aasey
uŋse a ceere sey a urzi lekkiyo ere kettiyo
kaŋ soo tʼIsa Almasi te.

Pool yʼan eliyo kooke a zemɓa

27 Munɗa wede beehiye ni dehuʼŋ, kune
kun di lekke a lekkiyo ere a-tʼette a urzi ki
Rabila Majjaanawa kʼAlmasi. Iŋkino maŋ
aame nʼiida nʼun tiʼn wollo, ni kʼiida ye
toŋ maŋ, nʼa olliga kun lekkiyo kettiyo kaŋ
soo zakiɗi, wo kun ɗeyyiso pay kaŋ soo
tʼadde soo a urzi zaapu kʼadde a Isa ere
itatú Rabila Majjaanawa.
28 Kun an orgiɗa ye tak a kane ɗoŋ
kʼolmiɗaguŋ geŋ me. Kun likka iŋkino
maŋ, a kane an tʼisa aa munɗa wede yʼan
kaza kane a urzi wede ki daggiya, wo kune
a urzi wede kʼuttiyo. Wo geŋ iido ti Raa,
29 kono yoŋ yʼun ize beeko kun di naabe
kʼAlmasi, kun di naabe kun ki zaape
adduguŋ a yode ɗaŋŋal ye, wo soŋ kun di
dabire kono yoŋ me.
30 Aŋkeṉṉo kun ɗeyyiso ɗeyyiso ere aa
kun diʼn wulle nʼa ɗiyye ti kaaga, wo aŋki
ni ɗeyyiso sey aa kun zuune.

2

Almasi yoŋ toogo wo yi ki koliyo tuddí ye

1 Aa kune kun suune, lekkiyaguŋ ere
kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo tʼAlmasi gette,
todʼ tʼun dʼeliyo toogo. Kun suune geyyiso
kʼAlmasi gette, todʼ tʼun dʼeliyo kooke. Kun
suune kun sooru kaŋ soo tʼUnde Kamileṉ.
Wo kun suune un dʼede sommagi wo kun
isiyo beehiyko ti tuddugun geŋ me.
2 Iŋkino kun lekko lekkiyaguŋ ere kaŋ
soo, kun geyyo tuddugun tʼadde soo,
biziguŋ soo wo elkisaguŋ toŋ i-tʼette kaŋ
soo. Geŋ iŋkino addó kun oo tiʼn ôona
tʼuŋsuwo.
3 Kun ise ye munɗa wede a urzi kʼelkiso
ere wede a ti yʼ kime kʼita, ise tʼurzi
kʼelkiso ere olɗo kun di kili tuddugun me.
Ki too maŋ daa koliyo tudde kunʼni wollo
eebugun aa kane deero tʼegguŋ.
4 Wenɗa soo toŋ yi dehe munɗa wede
kʼaggadí ɗaŋŋal ye, wo ɗe ti diinaguŋ
wede tuuku toŋ yʼa elko a ɗoŋ oŋgo pay.
5 Ti diinaguŋ kun lekko lekkiyo ere
aakede ɗoŋ i lekkiyo kettiyo kaŋ soo tʼIsa
Almasi:
6 Yode wede tʼume kʼeesiyo aa Raa batum,
wo toŋ tʼurzi wede i-dʼede geŋ, a umayí
geŋ yʼa ki dihe ti toogo an ki dʼette
ti Raa kaŋ soo ye.
7 Ki too maŋ yode batum ume wede suma
geŋ yi-dʼiili, yʼa tʼize wede naabo.
Yʼa tʼize wede tudde a diine ɗuwo, kane an
di yʼ wulle miŋ yoŋ wedusu.
8 Yoŋ yʼa iyye yʼa tʼize ṉeŋku,
yʼa illiga ono Raa bini yʼa iyye unto, un-
tadí ere sukiyagi ekkʼundumu wede
zaapu tʼekki bakadí kaŋ tontilko.
9 Kono kamo Raa yi-ti yʼ gili, yi-dʼele ume
wede majjaane a jiire pay tʼawwa a
kandaane,
wo yi-dʼele suma ere a jiire sumɓiyagi pay,
10 kono ɗoŋ pay i lekkiyo a kandaane,
ɗoŋ i lekkiyo a siiɗo, wo ɗoŋ ti ɗandi siiɗo,
kane pay an di dikkey a suma ere ki yode
Isa.
11 Wo geŋ ɗoŋ pay an di rootey kereṉ: «Isa
Almasi yoŋ Galmeega!»
Wo tʼurzi geŋ ɗuwo an di tʼimme suma
Meega Raa*.

Kun tooro aa biŋge adda duniya

12 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
kune daayum ono Raa kun illiga. Iŋkinoʼŋ
kono Raa yʼun utte geŋ, aŋkeŋ i dehu
kune toŋ kun di naabe a-tʼette a urzi
kʼuttiyo gettiyo, wo kun naabo ti orgiso
wo ti ottilso. Kun ise iŋkino aame nuŋ a
diinaguŋ ɗaŋŋal ye, aŋkeṉṉo nuŋ umbo
eṉṉo toŋ maŋ kun iso sey a ceere,
13 kono yode Raa batum i naabiya adda
kʼadduguŋ me, yʼun diʼn isiyo ɗoŋ aane i
dehu wo i tʼisiyo munɗa wede a-tʼette aa
Raa addí i dehu.
14 Naabo pay ere kune kun ise gette, kun
iso daa gurgirso daa niiku,
15 kono ɗuwo an kʼamɓe sunduguŋ
kʼulsuko ye, kune kamileṉ, iṉṉi Raa daa
kʼoldiko munɗa, adda diine ɗoŋ duniya
kane ɗoŋ i tʼuɗɗe tʼurzi wede ɗerec, ɗoŋ
isiyo ulsu mirsi geŋ me. Kune a diinayaŋ
kun di toore aa molɗali ɗoŋ a kandaane,
16 geŋ kun an kazita Rabila Majjaanawa
i dʼeliyo lekkiyo. Iŋkino maŋ nuŋ
ulbóʼŋ aasa uŋse kono kune a onniyo ere

* **2:11 2.11** Adda mattup ki Pilip 2.6-11 eŋ, i-kaza ôoro ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa ti poone an dʼôoro.

k'aaniya k'Almasi gette, kono a naabadó ere n'ize wo n'a iiɗíba yeebadó gette, i ki t'ize ki bita ye.

17 Urzi zaapu k'adduguŋ a Isa geŋ, aakede seɗeke ere kun ele a Raa. Wo aame aŋki eŋ puuzadó t'iɓa toŋ maŋ, a-t'etta aa munɗa wede an yergu a seɗeke gettiyo. Aame iza iŋkino maŋ, geŋ nuŋ ulbó'ŋ uŋse, wo kune pay toŋ ulbuguŋ aasa uŋse ti nuuno me.

18 Geŋ kune toŋ ulbuguŋ un iso uŋse, wo nuŋ n'aase uŋsuwo ti kune kay.

Pool y'agisa Timote kane ti Epapirodit

19 T'urzi Galmeega Isa, n'elkiyo saŋ n'un di-t'igiba Timote, kono nuŋ batum aame n'uuna rabilaguŋ ti bey yode maŋ, o-t'ela toogo.

20 Wenɗa ti doolo umbo daa yode Timote ulbí i di t'ooɗe a nuuno me, wo ki kotto ulbí i di t'ooɗe a kune me.

21 Kane ɗoŋ pay oŋgo geŋ wede tuuku toŋ ulbí i ooɗíyo a naabadí ere k'aggadí k'aggadí, wo wede a elke a naabo ere k'Isa Almasi umbo.

22 Wo kune kun suune yode Timote eŋ tuddí yi ti gize kun wulle yi ziiɗa zakidî a naabadí te, y'a niibe ti nuŋ a urzi kazita Rabila Majjaanawa aakede ulo a sirpa meegí.

23 Iŋkino'ŋ n'elkiyo, aame a lekkiyadó ette urzutú ni ti y' wulla kereŋ̃ maŋ, Timote n'un ti t'igiba.

24 Wo adda k'addó ni suune, saŋ maŋ nuŋ batum n'etta n'un ti'n wollo, kono Galmeega y'o ruute.

25 Wo ni t'ilke maŋ beehiye leemadiŋ Epapirodit† n'un ti y' t'igibe me, yode wede ay niibe wo ay ɗíyye kaŋ soo, yoŋ kun y'igibo y'o d'iido ti noogiyo ere ni dihe ginno te.

26 Yoŋ mosogo kune pay yi dehu y'un ti'n wolle sey, wo yoŋ a eenizí aa kun d'illiga geŋ̃ŋ̃o toŋ, ulbí i-d'ooɗíyo ɓaadaŋ a kune me.

27 Ɗerec, yoŋ y'aaze eeni ɓaadaŋ taŋ lelle y'unto, wo Raa yi-d'ize adde koɗuwo, wo y'ize adde koɗuwo a yode ɗaŋŋal ye, a nuuno pây, kono n'a ki t'ise sommagi dondoŋ a ki ceere ye.

28 Iŋkino n'a naare kesiko n'un ti y' t'igibe, kono aame kune kun yi wulley sey maŋ ulbuguŋ aasey uŋse, wo nuŋ toŋ addó a-t'udiga.

29 Iŋkino maŋ yode eŋ kun yi sooɗo bey sire ti uŋsuwo, aakede leema a urzi Galmeega. Ɗuwo ɗoŋ aakede yode kino eŋ, kun an ottilo ɓaadaŋ,

30 kono taŋ lelle y'unto miŋ a urzi naabo k'Almasi. Yoŋ y'a iyye y'a t'umɓe puuzadí, kono y'o d'etto ti noogiyo ere kune batum kun k'iine kun ki d'iido ye gettiyo.

3

Mummino k'a koone ki diine a ɗaana Raa me

1 Aŋkeŋ zemɓa ki nuŋ, ulbuguŋ un iso uŋse kono kune kettiyo kaŋ soo ti Galmeega. Ono ɗoŋ n'un riiŋe ti poone geŋ, a nuŋ oo k'ooŋ̃e ye n'un ti'n ɗoole me, wo iŋkino geŋ a kune toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me.

2 Kun koona mentikagi ti ɗoŋ ulpi, kane aa gahiti kono naabo ere an isiyo gette olɗo, an dooyiso ɗuwo an di walɗa ponde ɗoo, para maŋ kane ɗoŋ Raa ye.

3 Ki too maŋ ɗoŋ walɗu toc miŋ kine, kono in naabiya a Raa t'urzi k'Undí, kine ulbiŋ in isiyo uŋse a Isa Almasi, wo in ki ziipe addiŋ a urzi tuddiŋ ye.

4 Ki too maŋ nuŋ toŋ n'aane n'a zaape addó a urzi tuddiŋ geŋ me. Wo nuŋ ni-t'oone urzi a ceere n'aase, ise ɗoŋ tuuku ti doolo toŋ maŋ.

5 Iŋkino t'ume an ti n'ehe îide onniyo gessire maŋ, an oo di wilɗa ponde, nuŋ itadó ɗoŋ k'Izirayel ti biza bumɓu Benzamen*, nuŋ Eber maawó toŋ ɗoŋ k'Eber pây. Wo a urzi k'oogoro Yawudiyagi geŋ ni ziiɗa zakidî, kono nuŋ ti diine ɗoŋ sundaŋ Pariziyeŋ.

6 A naabadó ere wehini n'ize a Raa geŋ, ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa n'anni dibire ɓaadaŋ. A urzi lekkiyo ere ki diine oogoro ti rootiyo gette n'a ziiɗa zakidî, kono ɗuwo an ki zaapu ono a eedó ye.

7 Wo urzi wede pay ti poone n'ilke munɗa wede beehiye n'a t'oone geŋ, aŋkeŋ̃ŋ̃o a nuŋ oo t'ize ki bita kono k'Almasi me.

8 Ɗerec, suldî ɗoŋ pay geŋ̃ŋ̃o toŋ n'a zuune a t'ize ki bita, kono aŋkeŋ munɗa wede beehiye a jiire sey ni y'uune baa: N'a suune Isa Almasi yoŋ Galmeegó. Kono yode geŋ n'a iyye suldî pay geŋ a t'ize ki bita, kane pay n'an ize aa iizi, kono munɗa wede a di jiire pay a nuŋ, Almasi ɗaŋŋal,

9 wo n'a lekke kettiyo kaŋ soo ti yode. A elkiyadó maŋ ni ki t'ise ki diine ye a ɗaana Raa t'urzi sooruzó ere a-t'ette a oogoro gette. Ki too maŋ n'a t'ise ki diine a ɗaana Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi. Geŋ ɗerec, lekkiyo ere ki diine ette t'ettiyo ti Raa t'urzi zaapu k'adde a Almasi.

10 Geŋ munɗa wede addó i dehu, n'a suune Almasi adda k'addó, wo n'a suune

† **2:25 2.25** ***Epapirodit:*** Yoŋ wede ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger ki Pilip geŋ an igibe k'ume Pool.

* **3:5 3.5** ***Biza bumɓu Benzamen:*** Yoŋ i-d'ede suma ti biza bumɓiyagi k'Izirayel pay.

toogadí ere a ti y’ bilɗe. Ni dehu n’a di-
kette kaŋ soo ti yode, n’a dabire aa yoŋ
yi dibire bini unto toŋ maŋ, n’a oyya n’a
deeya aa yode a urzi k’untadí me.
11 Iŋkino maŋ ni zaapu elkisadó aame
n’inda toŋ, Raa yi ti n’ balɗa kay ti diine
ɗoŋ unto me.

In okko ki ɗaana a urzi k’Almasi me

12 Nuŋ ni k’elkiyo ye okko dalala ni ti
ɗiŋge baa me, ise a lekkiyadó ere aŋkeŋ̃ŋ̃o
ni t’ize wede ɗerec ki diine baa toŋ maŋ.
Wo nuŋ a urzi ni peɗɗiŋ̃so, n’okko n’a
t’amɓey agga te, kono k’iŋ̃kino nuŋ batum
miŋ Isa Almasi yi n’umɓe.
13 Zemɓa ki nuŋ, nuŋ toŋ maŋ ni k’elkiyo
ye agga ni t’uune baa me, wo munɗa
wede soo nuŋ n’isiyo me: ni-k’elkiyo ye
baa a munɗa wede n’ize i t’iŋgile me,
ni peɗɗiŋ̃so n’a t’amɓey munɗa wede a
ɗaanadó.
14 Raa y’inni waaku t’awwa ti kandaane,
kine in d’ette sirpadí in seeɗey aggadiŋ
t’urzi k’Isa Almasi. Iŋkino maŋ nuŋ
n’okko dalala ki ɗaana, n’a t’amɓey agga
te.
15 Kine ɗoŋ pay i-dirse a urzi zaapu
k’adde a Isa eŋ, in aa elko a sulɗi geŋ̃ŋ̃o
wo in d’oziro eego. Wo a ume tuuku k̃un
t’ilke elkiyo ere ti doolo maŋ, a ume geŋ
Raa y’un di kiza urzizí, kun di suuna.
16 Aame ise muno toŋ maŋ, kine in’do
daayum ki ɗaana ki urzi wede in daaniya
bini aŋkeŋ̃ŋ̃o.
17 Zemɓa ki nuŋ, kune pay kun amɓo
zindó. Urzi wede kun di wolle wo kun di
daane geŋ, ay un y’ele. Iŋkino maŋ kun
zaapo ersaguŋ a tukki kane ɗoŋ i sooru a
urzi wede geŋ̃ŋ̃o.
18 Nuŋ ti poone toŋ n’un ruutite, wo
aŋkeŋ n’un di ɗoolo sey ti zumari edayó,
i d’ede ɗoŋ ede ɓaadaŋ kane geŋ a
sooruzaŋ gettiŋ i-kaza ɗoŋ k’adu ki Almasi
wo a munɗa wede y’ize a urzi k’untadí
ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí
kaŋ tontilko.
19 Kane geŋ raazaŋ miŋ addaŋ†, iŋkino
maŋ urzizaŋ a-ti dagga adda k’ahu. An
tamma tuddaŋ a sulɗi ɗoŋ ki sukiyagi, wo
elkisadaŋ pay tiŋ a sulɗi duniya.
20 Ki kine maŋ, duniya ette siiɗadiŋ
ye, siiɗadiŋ a kandaane, ume wede kine
in delliyo ettiyo ki Wede k’Uttiyadiŋ,
Galmeegiŋ Isa Almasi.
21 Yode wede y’iido maŋ, tuddiŋ ere
k’unto i-k’ede toogo ye ette, y’a ti kima
tudde ere i deeyiso aa tuddí, tudde ere
i-d’ede toogo. Y’isiyo iŋkino t’urzi toogo
ere i-d’eliyo urzi sulɗi pay an d’ottilso a
mozikadí gettiyo.

4

Pool y’an eliyo kooke a zemɓa

1 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, nuŋ
mosogo addó i dehu n’un ti’n wolle sey.
Kune ɗoŋ addó kun oo ti’n assiya, kune
a nuŋ aa kaɗumul ere ki wede y’a jiire
a eedó. Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ kune
ɗoŋ ki geyyiso, kun sooɗo daayum zakiɗi
a lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega
gette.
2 Nuŋ n’eliyo kooke a Ebodi kane ti
Sentis geŋ, kono onamaŋ i-t’ette kaŋ soo a
lekkiyadaŋ ere kettiyo kaŋ soo ti Galmeega
te.
3 Wo kee pây wede i seeɗu zakiɗi
naabadiŋ kaŋ soo ti nuŋ, ni ki tondiyo
erayi sire eŋ k’anni noogo kono an di-
t’okkiye. Kane ti nuŋ ay ɗiyye kaŋ soo
a urzi ki kazita Rabila Majjaanawa, soŋ
Kilema wo ti ɗoŋ oŋgo pay naabadey kaŋ
soo. Kane pay geŋ sumɓiyagaŋ raaŋiya
adda mattup ere ki lekkiyo*.
4 Kun lekko daayum t’uŋsuwo kettiyo
kaŋ soo ti Galmeega. N’a di ɗoole sey, kun
lekko t’uŋsuwo.
5 Aa kun suune Galmeega saŋ goppoŋ
y’ettiyo, iŋkino kun t’iso ɗoŋ tasse a ɗaana
ɗuwo pay.
6 Kune ulbuguŋ un t’ooɗe a munɗa ye,
wo ɗe a sulɗi ɗoŋ pay kune kun dehu geŋ,
daayum kun i-ti zaapo a Raa t’urzi tondiyo
yode, ti oɓe bey wo ti rootiyo koɗuwo a
Raa.
7 Iŋkino maŋ toose ere ki Raa gette,
tod’te t’a jiire suuniyo pay, tode gette t’a
booha biza k’ulbuguŋ wo elkisaguŋ a urzi
lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo t’Isa Almasi.
8 Ki ɗaŋgiya zemɓa ki nuŋ, ni dehu n’un
di roote’ŋ, kun zaapo elkisaguŋ a sulɗi
ɗoŋ pay beehiye, ɗuwo an di’n t’imme,
ɗoŋ pay ɗerec wo ɗuwo an d’ottile, ɗoŋ
pay ki diine wo kamileŋ, ɗoŋ i t’ïide kun
di’n geyye, wo a t’ele suma.
9 Munɗa wede nuŋ n’unni duuye wo kun
uune, munɗa wede kun illiga ni rootiyo wo
kun wulle n’isiyo geŋ, kane pay geŋ kun
oziro eego. Iŋkino maŋ Raa wede eliyo
toose geŋ y’a koona ti kune.

Pool yi tamma ɗoŋ k’Almasi ki Pilip a eliyo beezaŋ

10 A lekkiyadó ere ni lekkiyo kettiyo kaŋ
soo ti Galmeega ette, nuŋ ulbó aaze uŋse
ɓaadaŋ, kono a munɗa wede aŋkeŋ kun
gitte toonuguŋ sey geŋ, kun o d’ele a

† **3:19 3.19** ***Raazaŋ miŋ addaŋ:*** I-kaza omɓito ere oŋgo oogoro Yawudiyagi ti rootiyo k’omɓo ulu, soŋ i-kaza sulɗi ɗoŋ tudde ti dehu toŋ maŋ. * **4:3 4.3** ***Mattup ere ki lekkiyo:*** I-kaza mattup ere sumɓiyagi ki ɗoŋ pay uune lekkiyo ere aware’ŋ, raaŋiya adda.

nuuno. Ki kotto a munɗa geŋ kune kun
ilke baa, wo kun kʼuune urzi kʼisiyo ye
ɗaŋŋal.
11 Nuŋ ni rootiyo iŋkino a munɗa wede
o biite ko? Aha! Ni rootiyo iŋkino kono
ni-diile ulbó o isiyo uŋse a munɗa wede ki
beezó.
12 Nuŋ urzi lekkiyadó ni suune, ise nuŋ
oo kʼede ye, ise nuŋ adda darna toŋ maŋ.
A ume tuuku wo aame ize munɗa toŋ
maŋ, nuŋ oo ti diile ise addó ɓoo, ise addó
mosogo, ise nuŋ adda darna, ise nuŋ oo
biite toŋ maŋ.
13 A sulɗi pay geŋ, nʼaane nʼa lekke tʼurzi
toogo ere kʼAlmasi yʼo eliyo te.
14 Wo toŋ geŋ, kune kun ize beehiye kun
dʼele aggaguŋ a di nʼ nuuge a dabaradó.
15 Zemɓa ɗoŋ ki geeger Pilip, kune
batum kun suune tʼume kʼeesiyo kazita
Rabila Majjaanawa aame ni tʼiiziga ti siiɗo
Maseduwan geŋ, ɗoŋ ogiyso ti suma kʼIsa
ti doolo umbo kine in nuuge ti tuddiŋ.
Kune ɗaŋŋal a ni nuuge me.
16 Wo soŋ kun suune aame nuŋ a geeger
Tessaloni toŋ, kun ni nuuge taŋ sire taŋ
aɗo a munɗa wede oo biite me.
17 Nuŋ ni rootiyo iŋkino kono ni dehu
kun o tʼele munɗa ko? Aha! Ni rootiyo
iŋkino kono ni dehu a naabo ere kun isiyo
a urzi zaapu kʼadduguŋ a Isa gette, a-tʼoɓi
eego a aagila.
18 Iŋkino maŋ nʼun di rooto, sulɗi ɗoŋ
pay kun o igibo geŋ niʼn uune, nuŋ
adda darna. Aŋkeŋ Epapirodit yʼo dʼiido
sulɗuguŋ me, geŋ ɓaadaŋ o îide baa. Kane
pay eŋ aa munɗa wede in eliyo a Raa
eeɗiyadí uŋse, seɗeke ere Raa yi giyye wo
ulbí i-dʼisiyo uŋse.
19 Tʼurzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo tʼIsa
Almasi geŋ, Raa wede ni daaniya yʼaana
yʼun diʼn ôona ti sulɗi ɗoŋ pay un biite, ti
laalayí wede ɓaadaŋ a jiire pay geŋ me.
20 Iŋkinoʼŋ tamma tʼa koone a Meegiŋ
Raa ki daayum! Eyye.

Toose ki ɗaŋgu

21 Kun an tʼisoy toose a kane ɗoŋ pay ki
Raa i lekkiyo kettiyo kaŋ soo tʼIsa Almasi.
Zemɓa ɗoŋ ti nuŋ toŋ an un tʼize toose pây.
22 Kane ɗoŋ pay ki Raa a eŋŋo eŋ an
un tʼize toose, wo toc miŋ zemɓa ɗoŋ i
naabiya di mozigo goole ki Romeŋ an un
tʼize toose pây.
23 Geŋ beeko ki Galmeega Isa Almasi ti
koona ti kune pay.

Mattup ki Pool yi riiŋe a ɗoŋ a Kolos

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki pool yi riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger Kolos. Yode batum ki Kolos yi k'iide ye, wo y'a illiga ɗoŋ i ziipe addaŋ a ummey geŋ, an seeɗu zakidî a urzi zaapu k'adde a Isa me. Geŋ Epapiras yoŋ wede an sooru soo ti Pool, an gizite urzi Rabila Majjaanawa ki poone me.

Ozzinagi miibi k'ita maŋ, ɗoŋ doolo an d'iide ki Kolos, a ɗoŋ geeger gette an an di gizite ono ɗoŋ ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere ki Epapiras y'an gizite gettiyo ye. Ɗuwo geŋ an an di ruute, wede yi dehu Raa y'a y'utte maŋ, y'an d'ottile a maaleekiyagi wo a suldî ɗoŋ i ceeriyo ɗoŋ tudde. An an di ruute soŋ, an di waldɗa ponde wo suldî ɗoŋ oŋgo k'omɓo ulu. Epapiras y'illiga maŋ, y'a iide y'a uuney Pool a geeger Room yoŋ daŋgay, maŋ yi di t'îide taaya. Aame Pool y'illiga iŋkino maŋ, y'an di riiŋe mattup kono y'an di kize a ɗoŋ Kolos geŋ, wedusu yi t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Almasi ɗaŋŋal.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool wede zina k'Isa Almasi aa Raa yi dehu, nuŋ ti leemadiŋ Timote,

2 a kune ɗoŋ ki Raa a geeger Kolos*, kune zemɓa ɗoŋ daayum i seeɗu zakidî a Almasi, i lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode. Geŋ beeko ti toose ere ki Meegiŋ Raa i koona egguŋ.

Pool yi tondiyo Raa kono zemɓa a Kolos

3 Adda tondiyo Raa ere daayum kaye ay tondiyo kono kune gette, ay rootiyo koɗuwo a Raa Meeki Galmeegiŋ Isa Almasi,

4 kono ay illiga a lekkiyaguŋ ere kun zaapu adduguŋ a Isa Almasi wo kun'ni geyyiso ɗoŋ pay ki Raa me.

5 Kun isiyo iŋkino kono kun zaapu elkisaguŋ a munɗa wede Raa y'un boohiyo a kandaane. Zaapu k'elkisaguŋ gette, kun ti zuune t'urzi k'ono ɗoŋ ɗerec ki Rabila Majjaanawa aame t'iina di kune geŋ me.

6 Rabila Majjaanawa gette ti-teepiyo adda siiɗo pay, ti d'aagulu aa undumu y'ohire wo yi d'ehiyo iŋ̃ŋ̃i. Geŋ iŋkino a t'aaze di kune ti onniyo ere ki poone, kun d'illiga ono ɗoŋ ki beeko Raa, wo kun di zuune geŋ ɗerec.

7 Dooyiso gette unni duuye Epapiras leema wede ki geyyiso, yode wede naabadey kaŋ soo. Yoŋ daayum yi seeɗu zakidî a naabo k'Almasi ere y'isiyo a kune te.

8 Yoŋ y'ay t'îide taaya a geyyiso ere Unde Raa t'un ele adda k'adduguŋ gette.

9 Kono kamo ti onniyo ere ay illiga rabilaguŋ geŋ, kaye toŋ ay k'ooliyo ye ti tondiyo Raa kono kune me. Ay yi tondiyo y'un di'n ôone ti suuniyo ki suldî ɗoŋ pay Raa addí i dehu, t'urzi pay ki suuniyo k'ono ti eego soodo a elkiso kane ɗoŋ Unde Raa t'un ele.

10 Iŋkino maŋ kun d'aane kun di lekke aakede ɗoŋ i daaniya urzi Galmeega an di lekke, wo daayum kun d'ise munɗa wede ulbí i-d'ise uŋse. Geŋ kun d'isa naabo pay ere tuuku beehiye wo Raa kun di y' suuna adda k'adduguŋ a ceera ki ceeriyo.

11 Kaye ay tondiyo Raa y'un t'ele toogo a ume tuuku toŋ maŋ t'urzi toogadí ere meeda ki ki ti dooze ye gettiyo, kono kune a suldî pay kun di seeɗa zakidî ti omɓiŋ̃e bini ɗaŋgu.

12 Kun rooto koɗuwo a Meega Raa ti uŋsuwo, yode wede un di'n ize ɗoŋ aane a t'ooney aggadaŋ t'adda suldî ɗoŋ yi boohiyo a kane ɗoŋzí adda mozikadí ere a toore gettiyo.

13 Yoŋ y'in di'n uɗɗe ti bey k'Ere toogo adda zimolo, wo y'in di'n t'iide k'adda moziko k'Ulí, yoŋ yi y' giyye ɓaadaŋ.

14 T'urzi yode geŋ Raa y'in uɗɗe t'adda k'oldîko, y'in t'ize tambobino a oldîkadiŋ te.

Almasi mozigo t'ekki suldî pay

15 Raa geŋ wenɗa yi k'aane yi ki y' wolle ye, wo in wolliyo Almasi geŋ, yoŋ miŋ Raa koyok.

Yoŋ geŋ yi jiire suldî ɗoŋ pay Raa y'ikkima,

16 kono t'urzi yode, Raa y'ikkima suldî ɗoŋ pay a kandaane wo a siiɗo,

suldî ɗoŋ in'ni wolliyo wo ɗoŋ in ki'n wolliyo ye toŋ maŋ,

kane undiyagi ɗoŋ pay a dandaane k'ume, kane ɗoŋ deero, kane ɗoŋ an d'ede urzi ki dokkiyo wo kane ɗoŋ an d'ede toogo.

Kane pay geŋ an ikkima Raa t'urzi k'Almasi wo a Almasi.

17 Yoŋ ede too ki poone Raa y'a okkima suldî pay geŋ me,

wo t'urzi yode kane suldî pay geŋ an d'ôhire a umayaŋ me.

18 Yoŋ eego, wo tuddí kane ɗoŋ pay ogiyso ti suma k'Isa.

* **1:2 1.2** Kolos gette geeger ŋeŋko ki siiɗo Pirizi a kese peeɗo ti koliyo ki geeger k'Epez, k'a ozire kuɓɓaara meeda sire ɗoo miŋ k'a ti t'oone kollo.

Yoŋ eesiyo ki suldĩ pay,
yode wede i-bilɗe ki poone wo ki daayum
ti diine ɗoŋ unto,
kono y'a koone wede goole t'ekki suldĩ
pay.
19 Ɗerec, yo Raa batum yi dihe
suldĩ ɗoŋ pay adda k'addí wo a tuddí geŋ,
a tukk'Ulí toŋ iŋkino ede pây,
20 wo t'urzi yode, Raa y'a dihe suldĩ ɗoŋ
pay y'ikkima,
ise a siiɗo ise a kandaane toŋ, an di-kimo
an di t'okkiye ti yode Raa.
T'urzi puuzo k'Ulí ere iɓi ekk'undumu
wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-
tilko geŋ, Raa y'an d'ele toose.
21 Wo kune toŋ ti kaaga kun likke aa
torgagi dokki ti ɗaana Raa me. Kune ɗoŋ
k'aduzí, kun d'ilkite kun d'ise oldĩko, wo
oldĩko kun ti t'ize.
22 Wo aŋkeŋ, t'urzi k'unto k'Ulí ere
ki tudde gette, Raa y'un ti'n gimo kun
t'ukkiye ti yode. Y'ize iŋkino kono y'un
di'n t'etta ɗaanadí kune ɗoŋ kamileŋ,
daa k'oldĩko munɗa, ɗuwo an k'amɓe
sunduguŋ k'ulsuko ye.
23 Wo geŋ i dehu kun di seeɗa daayum
zakidĩ wo toogo a urzi zaapu k'adduguŋ a
Isa me, wo kun gi di leɗɗe dokki ye t'urzi
Rabila Majjaanawa ere in zaapu elkisadiŋ
eego gette. Tode ere kun illiga, an di gizite
a ɗuwo adda duniya pay, wo nuŋ Pool eŋ
n'a t'ize wede naabo kono ni kazita rabila
gettiyo.

Naabo Pool a ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa

24 Aŋkeŋ nuŋ ulbó uŋse a dabaradó ere
n'ooniyo adda naabo ere n'isiyo a kune
gette. Iŋkino maŋ adda tuddó n'a-ti ɗaŋge
dabar k'Almasi ere yi ni wiike n'a dabire
kono tuddí te, wo to tuddí tiŋ kane ɗoŋ pay
ogiyso ti suma yode.
25 Nuŋ ni t'ize wede naabo ki ɗoŋ pay
ogiyso ti suma k'Isa, a-t'ette a naabo ere
Raa y'o ele a beezó ki noogiyaguŋ: nuŋ
n'un di kizite ono Raa pay.
26 Ono geŋ kane munɗa wede t'ume
k'eesiyo ombiɗe a ɗoŋ pay, wo aŋkeŋ Raa
y'an t'iidĩba ita a ɗoŋzí.
27 Raa y'a dihe y'an di y' kize a ɗoŋzí
munɗa wede ombiɗe geŋ, yoŋ goole i
jiire wo laalayí ɓaadaŋ, Raa yi y'ize a
nooga kane ɗoŋ pay Yawudiyagi ye. Wo
kun wollo munɗa wede ombiɗe geŋ, yoŋ
Almasi adda k'adduguŋ, t'urzi yode kun
di zaapu elkisaguŋ a gooliko ere ki Raa
gettiyo, kune toŋ adda kay.
28 Iŋkino maŋ kaye ay kazita rabila ki
yode Almasi a ɗuwo pay. A wede tuuku
toŋ ay yi di tookiyo kuudí wo ay di y'
dooyiso t'urzi suuniyo k'ono ɗoŋ pay,
kono kane pay an t'ise ɗoŋ i-dirse a urzi
lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi.
29 Geŋ iŋkino ni naabiya wo ni ɗeyyiso
ti toogo ere k'Almasi y'o ele, tode gette ti
naabiya adda k'addó ti toogo.

2

1 Iŋkino maŋ nuŋ ni dehu kun di suune
ɗeyyiso ere zakidĩ ni ɗeyyiso kono kune,
kono ki ɗoŋ Raa a geeger Lahodise* wo
kono ki ɗoŋ Raa ɓaadaŋ oŋgo nuŋ batum
t'edayaŋ an ki n' wulle ye.
2 Ni dehu addaŋ i-t'ôone ti toogo, an di
lekke kettiyo kaŋ soo a urzi geyyiso tuddaŋ
wo ôoniyo ti eego soodo a elkiso. Iŋkino
an di y' suuna munɗa wede ombiɗe ki Raa
me, yoŋ Almasi batum.
3 Laale pay wede ki suuniyo k'ono
wo ti suuniyo gette, kane ombiɗe a bey
k'Almasi.
4 Ni raaŋiya iŋkino kono wenɗa soo toŋ
y'un ti'n mabilɗa ye t'urzi k'ono ɗoŋ k'a
t'eese ɗerec me.
5 Ɗerec, nuŋ dokki ti kune me, wo toŋ
elkisadó daayum ti kune, wo nuŋ ulbó
uŋse a munɗa wede n'ollige, kune kun
sooru ki diine kaŋ soo wo kun seeɗu zakidĩ
a urzi zaapu k'adduguŋ a Almasi me.

Lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti Almasi

6 Kune kun umɓe Isa Almasi yoŋ
Galmeega geŋ, iŋkino kun oziro daayum
kettiyo kaŋ soo ti yode,
7 aa undumu sondayzí i ti ɗiige, wo kun
zaapo adduguŋ a yode aa wedusu yi zaapu
ɓoy itadí zakidĩ. Kun sooɗo daayum zakidĩ
a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa wede an unni
duuye geŋ̃ŋ̃o, wo kun rooto koɗuwo a Raa
t'adduguŋ pay.
8 Kun koona mentikagi, kun i oola urzi
a wenɗa soo toŋ y'un ti'n mabilɗa kun
t'oora adda k'ikka ki suuniyo k'ono ɗoŋ
daa k'urzizaŋ geŋ̃ŋ̃o ye. Suuniyo k'ono
gette t'ettiyo t'urzi k'elkiyo ere ki ɗuwo
wo t'urzi k'undiyagi ɗoŋ toogo i-dokkiyo
duniya geŋ̃ŋ̃o, tode gette t'ettiyo t'urzi
k'Almasi ye.
9 Ni rootiyo iŋkino kono Almasi a tuddí
ere aa ki wedusu gette, suldĩ ɗoŋ pay adda
k'adde Raa wo a tuddí geŋ, a tukk'Almasi
toŋ ede pây.
10 Wo kune munɗa un ki'n biite ye a urzi
k'Almasi me, kono kun aa ti gitte kaŋ soo
ti yode, yoŋ goole t'ekki kane ɗoŋ pay an
d'ede urzi ki dokkiyo wo t'ekki kane ɗoŋ
pay an d'ede toogo.
11 A lekkiyo ere kaŋ soo kun aa ti gitte
t'Almasi gette, aakede kun uune walɗu
ponde, walɗu ere ti bey wedusu ye, wo
walɗu ere ettiyo t'urzi k'Almasi. Walɗu

* **2:1 2.1** ***Lahodise:*** Geeger ita waaya ti geeger Kolos, adda polɗe ki Likus.

gette y'un ize aame munɗa wede adda tud-
duguŋ y'un di'n t'ettiyo k'adda k'oldíko
geŋ, y'un ti y'uɗɗe.
12 Kune an unni zuyye batem geŋ aakede
an un ti'n ittiba kaŋ soo ti Almasi†, wo kun
di-bilɗe kaŋ soo pây ti yode me, kono kun
umƀe a toogo ere ki Raa a bilɗe Almasi ti
diine ɗoŋ unto gettiyo.
13 Kune ti kaaga egguŋ aa unto a ɗaana
Raa me kono kun aa ti diipiɗa a urzizí,
wo kono munɗa wede adda tudduguŋ y'un
di'n t'ettiyo k'adda k'oldíko geŋ yoŋ ƀotto
daa k'aɗɗíya. Wo aŋkeŋ kune Raa y'un
ti'n bilɗe kaŋ soo ti Almasi me, y'in t'ize
tambobino a doopiɗadiŋ pay ere in aa ti
diipiɗa a urzi Raa geŋ me.
14 Raa geŋ mattup ere yi-kaza oldíkadiŋ
t'inni sakiysa gette y'a-t'íide mentú baa,
tode ere adu ti kine kono a urzi k'oogoro
Raa. Yi-t'íide aame Almasi an ti y' tiike
ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí
kaŋ tontilko.
15 Soŋ undiyagi ɗoŋ an d'ede urzi
ki dokkiyo wo ɗoŋ an d'ede toogo
toŋ, toogadaŋ Raa y'an ti díggite aame
yoŋ y'anni jiire t'urzi k'unto k'Almasi
ekk'undumu geŋ me, y'a ti'n wiire a ɗaana
ɗoŋ pay aakede an ziɗɗo ƀulagi t'ume
k'arka.
16 Iŋkino maŋ kun i oola urzi a wenɗa
soo toŋ yi ɗekka booro egguŋ a urzi
k'omƀo ye, ise a urzi soƀo, ise a urzi
laayagi, ise a urzi k'aagulu tere, ise a
onniyo ere ki puukiyo toŋ maŋ.
17 Kane pay geŋ Raa y'in elo aa undiso ki
munɗa wede saŋ a etto, wo munɗa wede
ɗerec ki kotto miŋ, yode Almasi.
18 Kun i oola urzi a wenɗa soo toŋ
y'un ti'n dagga ye, y'a t'eesa aggaguŋ
umbo a kandaane me. Kane geŋ a ɗaana
ɗuwo an ti t'isiyo tuddaŋ ɗoŋ i ki koliyo
tuddaŋ ye, wo soŋ ulbaŋ uŋse an ottilso
a maaleekiyagi. Kane geŋ an aa seeɗu
zakidí ƀaadaŋ a munɗa wede y'an ettiyo
aa suniye. Kane ɗoŋ iŋkino geŋ ti elk-
isadaŋ ere a urzi tudde gette, an koliyo
tuddaŋ ki makilsa,
19 an ki dehu an ki lekke kettiyo t'Almasi
ye. Ki too maŋ Almasi batum yoŋ eego
ki ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a yode, kane
geŋ tuddí. Kune kun suune eego gette ti
moɗɗíyo tudde pay, wo t'urzi tode okilagi
ti sondayi an ti t'okkiso tudde pay kaŋ soo,
ti d'ohire aa Raa yi dehu. Geŋ iŋkino kay
ki kine ɗoŋ i ziipe addiŋ a Almasi me.

Unto wo baldíya t'Almasi

20 Kune t'ume kun aa ti gitte kaŋ soo
ti Almasi geŋ, aa kun t'inda ti yode, wo
y'un di'n uɗɗe ti bey k'undiyagi ɗoŋ toogo
i-dokkiyo duniya me‡. Wo ɗe ki moo
me kun di lekkiyo aakede kune a bey
k'undiyagi ɗoŋ i-dokkiyo duniya sey me?
Kun d'oyyiso kun di daaniya ita k'urziyagi
k'oogoro ɗoŋ aakede:
21 «Munɗa eŋ k'amƀu ye», «Munɗa eŋ
k'owwiyo ye», wo «Munɗa eŋ ki bottiyo
ye» sey me.
22 Urziyagi geŋ an rootiyo ti suldí ɗoŋ
saŋ i-t'eŋgilso aame ɗuwo an ti'n isiyo
maŋ. Kane geŋ urziyagi k'oogoro wo
dooyiso ere ettiyo t'urzi ɗuwo ɗaŋŋal.
23 Kane an un rootiyo: kun di daane
urzi Raa wede kane ɗuwo batum an ilkite,
soŋ kun ti-t'ise tuddguŋ ɗoŋ i ki koliyo
tuddaŋ ye, wo kune batum kun dabirsa
tuddguŋ. Derec, urziyagi pay geŋ a eda
ɗuwo an t'isiyo beehiye. Ki too maŋ kane
ki bita, kane beehiykadaŋ tiŋ a urzi wede
tudde ti dehu ɗaŋŋal.

3

1 Kune Raa y'un ti'n bilɗe t'Almasi kaŋ
soo, iŋkino maŋ kun deho suldí ɗoŋ a
kandaane, a ume wede Almasi yi-guune a
ammade Raa*.
2 Kun d'elke ki poone a suldí ɗoŋ a
kandaane, a suldí ɗoŋ a siiɗo ye.
3 Derec, kun t'inda t'Almasi kaŋ soo, wo
lekkiyaguŋ ere aware Raa y'un ele gette
itatú i ki t'iiɗíba ye ƀotto, tod'te t'Almasi
a bey Raa.
4 Lekkiyaguŋ ere aware gette, un t'eliyo
Almasi ki daayum. Iŋkino'ŋ aame y'iina
y'an ti giza tuddí a ɗuwo maŋ, kune toŋ
Raa y'an di kiza tudduguŋ a ɗuwo ti yode
Almasi kaŋ soo, wo ɗoŋ pay an di wolla
daryikadí gette kune toŋ adda.

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

5 Iŋkino maŋ suldí ɗoŋ pay ulpi a
lekkiyaguŋ ere a siiɗo gette, kun ti'n aɗɗo
mendaŋ ti biza k'ulbuguŋ me, suldí ɗoŋ
aakede: boliyo, suldí pitiŋko, ñaapu, suldí
ɗoŋ ulpi tudde ti dehu, wo okkiso a suldí
pay. Suldí ɗoŋ kee k'okkiso eego geŋ, i
t'ize loŋgayzá i jiire Raa.
6 Ita k'oldíko ere iŋkino, kulkuwo Raa ti-
ɗeegu a tukki ɗoŋ i-ti toogiyo a yode me.
7 Geŋ kune toŋ kun izire iŋkino aame ti
kaaga kun likke adda k'oldíko geŋ me.
8 Wo ɗe aŋkeŋ, kane pay geŋ kun di
sebbo darguŋ, suldí ɗoŋ aakede: kulkuwo,
zehiso kulkuwo wo bundiko. Soŋ kaldíta
tudde, ise ono ɗoŋ ki sukiyagi toŋ i k'aɗɗe
ye ti biziguŋ me.
9 Kun lihite ono ti tuddguŋ ye, kono
lekkiyo ere oldo ti naabatú pay kun t'iili,
10 wo kun t'umƀe lekkiyo ere aware.
Geŋ kune ɗuwo ɗoŋ aware, wo Raa yi

† **2:12 2.12** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 6.4. ‡ **2:20 2.20** Kun wollo adda mattup ki Galat 4.3. * **3:1 3.1** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

naabiya daayum adda k’adduguŋ kono
kun deeye aa yode wede unni ziipe.
Y’isiyo iŋkino kono kun di y’ suune a ceere
ki ceeriyo.
11 Aŋkeŋ âhuntu tudde umbo a edayí
me, ise eŋ Yawudiyagi, eŋ Yawudiyagi ye,
ise eŋ ɗoŋ i wilɗa ponde, eŋ ɗoŋ daa
waldu, ise eŋ ɗoŋ daa suuniyadaŋ, eŋ ɗoŋ
k’ita ɗuwo aa seyɗi, ise eŋ ɓule, eŋ ɓule
ye toŋ maŋ, wo munɗa wede a di jiire pay
Almasi, yoŋ yi lekkiyo adda k’adde ki ɗoŋ
pay i ziipe addaŋ a yode.
12 Kune Raa y’un ti’n ize ɗoŋzí, y’unni
biire wo y’unni giyye ɓaadaŋ. Kono kamo
kun iso naabo ere aakede: kun wollo
sommagi ɗuwo, kun iso beehiye, kun kili
tudduguŋ ye, kun koona ɗoŋ tasse wo ɗoŋ
an d’ede omɓiṉe.
13 Ise wede tuuku ti lekkiyadí lekkiyadí
toŋ kun sooɗo tudduguŋ, wo aame wede ti
diinaguŋ i-d’ede ono ti bakadí maŋ, an aa
t’iso tambobino ti tuddaŋ me, aa Galmeega
y’un t’ize tambobino a kune pây.
14 Wo t’ekki suldi pay geŋ kun geyyo
tudduguŋ. Geyyiso tod’te aa sibe wede un
ti’n kettiyo kune pay biṉ biṉ.
15 Geŋ toose ere k’Almasi ti dokko biza
k’ulbuguŋ. Geŋ iŋkino Raa y’unni wiike
kun di lekke pay adda toose gettiyo, kono
kune tudde soo. Wo Raa kun y’elko
daayum.
16 Geŋ rabila k’Almasi ti laalatú pay i
lekko adda k’adduguŋ. Kun dooyo tud-
duguŋ, kun tooko kuude ti tudduguŋ ti
suuniyo k’ono ere pay. Kun ôoro wo kun
rooto koɗuwo a Raa t’adduguŋ pay t’urzi
k’ôrɗari ɗoŋ ki tamma Raa, ti ôrɗari ɗoŋ
k’ono Raa wo ti ɗoŋ ettiyo t’urzi k’Unde
Raa.
17 Suldi ɗoŋ pay kun ise geŋ, ise t’urzi
rootiyo k’ono ise t’urzi naabo toŋ maŋ,
kun iso a suma ere ki Galmeega Isa, wo
t’urzi yode kun di roote koɗuwo a Meega
Raa.

Urzi lekkiyo ere aware

18 Ni rootiyo a kune erayi, kun kili t’ekki
kuuluguŋ ye, iŋkino beehiye aakede ɗoŋ i
daaniya urzi Galmeega an d’isiyo.
19 Ni rootiyo a kune kuuli, kun geyyo
eraygun, kun an ise ɓaaze ye.
20 Ni rootiyo a kune iṉṉi, kun ollo
ono pay ki maawuguŋ, geŋ munɗa wede
Galmeega ulbí i-d’ise uŋse.
21 Ni rootiyo a kune maawi, iṉṉiguŋ
kun ti’n kulkuwe ye, para maŋ tuddaŋ a
rorriga.
22 Ni rootiyo a kune ɓulagi, kun ollo ono
pay ki galmaawuguŋ ɗoŋ a siiɗo. Kun
ise iŋkino aame kane a ɗaanaguŋ kono
ulbaŋ an d’ise uŋse ɗoo ye, wo ɗe kun
ollo onamaŋ t’adde soo kono kun orgiso a
Galmeega Isa.
23 A naabo ere tuuku kun isiyo gette, kun
ti naabo t’adduguŋ pay aa kun naabiya a
Galmeega batum, a ɗuwo ye.
24 Kun ise iŋkino kono kun suune kun
t’ooney munɗa wede Galmeega yi dehu
y’un t’eley t’adda suldi ɗoŋ yi boohiyo a
kandaane a ɗoŋzí. Geŋ Galmeega wede
kun i-naabiya miŋ, yoŋ Almasi.
25 Wo a wede i ki sooru ki diine ye geŋ,
Raa yi-t’ela daŋgay a sooruzí ere ki diine
ye gette, kono Raa geŋ y’inni wolliyo kine
ɗuwo pay miŋ kaŋ soo†.

4

1 Ni rootiyo a kune galmaawi, kun an
iso beehiye a ɓulaguguŋ me a urzi wede
ki diine ɗerec, kono kun suune kune toŋ
un d’ede Galmeega a kandaane.

Kooke Pool wede ki ɗaŋgu

2 Kun sooɗo zakiɗi a urzi tondiyo Raa,
adda tondiyaguŋ kun lekko zeere wo kun
rooto daayum koɗuwo a Raa.
3 Wo aame kun tondiyo Raa geŋ, kun
tondo kono kaye pây, kono y’ay di t’ihina
urzi ay di kizite onamí a ɗuwo, kono ay di
roote munɗa wede ombiɗe Raa y’a t’iiɗiba
ita t’urzi k’Almasi. Geŋ kun suuno, kono ni
gizite onamí, aŋkeṉṉo nuŋ adda daŋgay
me.
4 Iŋkino maŋ kun tondo Raa kono rabila
k’Almasi te n’a ti roote kereṉ, i dehu n’a-
t’ise.
5 Kun lekko ti suuniyo k’ono a ɗaana ɗoŋ
i ki suune urzi k’Almasi ye me, a peeɗo ere
tuuku kun uune a ɗaanaguŋ maŋ.
6 Ono ɗoŋ aɗɗe ti bizigun geŋ aase uŋse
ti sumadizaŋ, wo kun suuno kama k’ono
t’urzi wede beehiye a wede tuuku toŋ
maŋ.

Toose ki Pool ere ki ɗaŋgu

7 Tisik leemadey wede ki geyyiso ay
naabiya kaŋ soo a urzi naabo Galmeega
me, yoŋ wede naabo yi seeɗu zakiɗi a
naabo Galmeega geŋ, rabiladó pay y’un di-
t’eley.
8 Iŋkino maŋ nuŋ ni y’agisa toc miŋ,
kono y’un di kizey mummino ay lekkiyo
me wo y’un di-tassey adduguŋ.
9 Yoŋ an’te ti Onezim leemadey wede
ki geyyiso, daayum yi seeɗu zakiɗi a urzi
k’Almasi, yoŋ ti diinaguŋ. Kane geŋ an
un di-t’îdey taaya a suldi pay ɗoŋ isiyo a
eṉṉo.

† **3:25 3.25** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17.

* **4:10 4.10** ***Markus taasa ki Barnabas:*** I-kaza Markus geŋ miŋ ulo leema meegí Barnabas koo, ulo ki teema mekki Barnabas koo maŋ, daa suuniyo.

10 Aristarko wede adda daŋgay ti nuŋ
eŋ y’un t’ize toose, wo Markus taasa ki
Barnabas* toŋ y’un t’ize toose pây. Yode
wede n’un ruute kun d’isey mummino ti
yode aame y’iiney di kune maŋ. Aame
y’iida di kune maŋ, kun yi soodoy bey sire.
11 Isa wede sundí soo Zistus toŋ y’un t’ize
toose pây. Ti diine Yawudiyagi dɔŋ i ziipe
addaŋ a Isa geŋ, kane adɔ geɲɲo dɔŋŋal
i naabiya ti nuuno a urzi Mozĩkõ Raa me.
T’urzi kane geŋ ni d’uune toogo ɓaadaŋ.
12 Epapiras wede naabo k’Isa Almasi
yode toŋ ti di kune, y’un t’ize toose pây.
Adda tondiyadí ere kono kune gette, yoŋ
daayum wehini yi k’ormiyo ye. Yi tondiyo
Raa kono kun di seedɔ zakidɔ̃, kun t’isa
dɔŋ i-dirse a urzi k’Almasi, wo dɔŋ iyye
aase suldɔ̃ dɔŋ pay aa Raa addí i dehu.
13 Nuŋ batum ni wulle t’edayó y’oodɔ̃be
yeebadí ɓaadaŋ kono kune, kono dɔŋ
geeger Lahodise wo kono dɔŋ geeger
Irapoli† pây geŋ me.
14 Lik wede ki geyyiso yoŋ wede
daawiya, kane ti Demas toŋ, an un t’ize
toose pây.
15 Kun an t’iso toose a zemɓa dɔŋ ki
Lahodise, ti teema Nempa wo dɔŋ ogiyso
ti suma k’Isa adda ɓoytú toŋ, kun an t’iso
toose pây.
16 Aame mattup ere n’un raaŋiya ette
kun ti girey maŋ, kun an t’agiboy a dɔŋ
ogiyso ti suma k’Isa a Lahodise, an di-
garey kay. Wo zemɓa dɔŋ a Lahodise toŋ
mattup ere n’an riiŋe gette an un d’eloy,
kune toŋ kun di-garoy kay.
17 Aŋkeŋ kun i-ti rooto a Arsip geŋ y’a
soodɔ zakidɔ̃ a naabo ere an i ele a urzi
Galmeega gette, y’a ti-dɔŋgo ti beehiye.
18 Kun wollo ume ki toose ki nuŋ Pool
eŋ, i riiŋe nuŋ batum ti beezó. Un dandɔ
ye nuŋ adda daŋgay me.
Geŋ beeko Raa ti koona egguŋ.

† **4:13 4.13** ***Lahodise*** ti ***Irapoli:*** Kane geŋ sirwaŋ pay geegiryagi ita waaya ti geeger Kolos, adda poldɔ ki Likus.

Mattup ere ki poone Pool yi riiŋe a ɗoŋ a Tessaloni

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger Tessaloni. Tessaloni tod'te geeger ki siiɗo Girek, a biza bar ki Mediterane. Pool geŋ ti laŋzayí Silas ti poone an iide ki Tessaloni me, an an di gizite Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi. Ɗoŋ ɓaadaŋ a Tessaloni geŋ an d'umɓe urzi k'Almasi. Wo ɗe k'ita maŋ ɗoŋ miibi ti diine Yawudiyagi an iide'ŋ an an t'eelite ono a kane ɗoŋ Tessaloni, kono an di-tooge k'ollige k'ono Pool ti Silas me. (Naabo ɗoŋ zina 17.1-10)

Saŋ maŋ Pool y'a igibe Timote y'a ti'n wollo zemɓa ki Tessaloni geŋ, lekkiyadaŋ mummino koo maŋ? Aame Timote y'iide wo yi-gime maŋ, yi di t'ïide taaya a Pool y'ede, an seeɗu daayum zakiɗi a urzi k'Isa me, wo ɗe ɗoŋ oŋgoŋ ti diinayaŋ an di-toogiyo ki naabo k'omɓo bizaŋ me. Wo kane an'de, kama k'Isa gopponŋ an niiba maŋ, a t'isa ki bita. Wo ɗoŋ oŋgoŋ eedaŋ a digge kono maawaŋ ti laŋziyagaŋ ɓaadaŋ an t'inda, wo Isa yi ki kama ye ɓotto. Kono kamo Pool y'an di riiŋe mattup kono an t'eele toogo, wo y'an di ruute soŋ mummino me kama k'Almasi t'isa me.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool ti Silas wo Timote, a kune ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune ɗoŋ ki Meega Raa wo ki Galmeega Isa Almasi. Geŋ beeko ti toose ki Raa i koona egguŋ.

Lekkiyo wo zaapu k'adde a Isa ki ɗoŋ Tessaloni

2 Adda tondiyo Raa ere kaye ay tondiyo gette, daayum ay rootiyo koɗuwo a Raa kono kune pay wo sundugun ay gi-di seɗɗiyo ye.

3 Adda tondiyadey a ɗaana Meegiŋ Raa gette, kaye'ŋ ay elkiyo daayum a kune, a naabaguŋ ere a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa, a lekkiyaguŋ ere kun geyyiso Raa t'adde soo, wo a zaapu k'elkisaguŋ a Galmeegiŋ Isa Almasi ere kun seeɗu zakiɗi bini ɗaŋgu.

4 Zemɓa ki nuŋ, kaye ay suune Raa y'unni giyye, y'unni biire kun t'ize ɗoŋ ki yode.

5 Munɗa geŋ ay yi suune kono Rabila Majjaanawa k'Isa ere ay un gizite gette, tod' t'iina di kune t'urzi k'ono ɗoŋ uɗɗe ti bizey ɗaŋŋal ye, wo soŋ ti toogo ti noogiyo k'Unde Kamileŋ, wo ay zuune adda k'addey ono ɗoŋ ay gizite geŋ kane ɗerec. Iŋkino kun suune lekkiyo ere kaye ay likke a diine kune gette, tod'te un d'ize beehiye a kune.

6 Kune kun t'ize ɗoŋ umɓe zina kaye wo ki Galmeega. Adda dabar ɓaadaŋ toŋ ono Raa kun di'n ziiɗa t'uŋsuwo ere ettiyo t'urzi k'Unde Kamileŋ*.

7 Iŋkino maŋ kune lekkiyaguŋ ti konso aa urzi a kane ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa a siiɗo Maseduwan ti Akayi geŋ, an di wolle an d'ozire eego.

8 Ono Galmeega geŋ ti di kune i-tiipe adda siiɗo Maseduwan ti Akayi ɗaŋŋal ye, wo soŋ rabila ere a urzi zaapu k'adduguŋ a Raa gette i-tiipe a ume tuuku toŋ maŋ, iŋkino i ki dehu ay ki roote munɗa ye baa a urzi zaapu k'adduguŋ me.

9 Ɗuwo pay an tôwwo taaya a tukki kaye an'de, mummino a ettiyadey ere di kune gette kun ayni ziiɗa me, wo mummino kun di-gime ki tukki Raa me. Urzi loŋgayi kun d'iili, kun di daaniya Raa ki kotto zeere kono kun i di naabe,

10 wo kun di delle Ulí Isa y'a kimo ti kandaane. Yo Ulo geŋ Raa y'a ti y' bilɗe ti diine ɗoŋ unto, wo yoŋ y'in di'n utta ti booro Raa ere aana.

2

Naabo ki Pool a geeger Tessaloni

1 Zemɓa ki nuŋ, kune batum kun suune beehiye ettiyadey di kune gette ki bita ye.

2 Soŋ kun suune ki poone ay d'aaney di kune geŋ, adda geeger ki Pilip gette an ay di'n dibire wo an ay di'n gilɗite. Wo ɗe saŋ Raa y'ay d'eele toogo ay un di gizite daa k'orgiso urzi Rabila Majjaanawa adda dabar ere ɓaadaŋ gettiyo toŋ maŋ*.

3 Rabila Majjaanawa ere ay kazita a ɗuwo ette, tod'te ita k'ono ɗoŋ butte ye, elkisadey olɗo ye, wo ay ki dehu ɗuwo ay gi di'n mabilɗe ti metiŋko ye.

4 Wo ɗe ki kotto maŋ, kaye Raa y'ay ti'n niime, y'ay di'n wulle ɗoŋ aane i-t'ise naabadí, maŋ y'ay d'ele a beezey naabo ay di kizite Rabila Majjaanawa. Aŋkeŋ ono ɗoŋ ay kazita eŋ, ay k'okkime onamey kono ɗuwo ulbaŋ an ki d'ise uŋse ɗo ye, wo ɗe ay kazita kono ulbe i-d'ise uŋse a Raa, yode wede i suune ono k'addey.

5 Geŋ iŋkino kun suune beehiye, piɗipiɗiŋ kaye ono ɗoŋ ki mabilsa ɗuwo ulbaŋ an d'ise uŋse ay ki gizite ye, piɗipiɗiŋ t'urzi k'onamey ay ki dihe ye ay

* **1:6 1.6** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 17.4-9.

* **2:2 2.2** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 16.19-24; 17.1-9.

t’oone munɗa ti beyguŋ me, ono ɗoŋ ay rootiyo eŋ Raa toŋ yi wolliyo wo y’ollige.
6 Kaye ay ize iŋkino kono ay ki dehu wenɗa y’ay gi di’n t’imme ye, ise kune, ise wede doolo toŋ maŋ.
7 Ki too maŋ kaye ɗoŋ zina k’Almasi geŋ, ay d’ede urzi ay un di’n dokke ki toogo. Wo ɗe kaye a diinaguŋ geŋ, ay ti t’isse tuddey poyoyo aakede erewo ti boohiyo iŋ̃ŋitú a gulbatú.
8 Kaye ay unni giyye ɓaadaŋ geŋ, ay di dihe ay un kizite Rabila Majjaanawa ki Raa ɗaŋŋal ye, wo ɗe ise k’unto toŋ ay di-t’inda kono kune me. Ɗerec, geyyisadey a tukki kune gette ɓaadaŋ a jiire!
9 Zemɓa ki nuŋ, kun suune naabo ere ay y’iidi yeebadey diɗɗo oŋ̃ŋu ay d’urme gette, kono ay ki dehu a w̃enɗa soo toŋ ti diinaguŋ ay yi-ki t’ele attiɗi ye, wo geŋ iŋkino ay un gizite Rabila Majjaanawa ki Raa te.
10 Kune kun wulle wo Raa toŋ yi wulle, sooruzey a ɗaana kune ɗoŋ i ziipe adduguŋ a Isa gette tod’te kamileŋ, ki diine wo wenɗa yi k’amɓe sundey k’ulsuko ye.
11 Wo kun suune, aame kaye a diinaguŋ geŋ, ay likke ti wede tuuku toŋ aa lekkiyo meege t’iŋ̃ŋizí.
12 Kaye ay un d’eele kooke, kun d’uune toogo wo ay di giɗɗima ay un ti’n ziipe urzi kono kun di lekke lekkiyo ere aa Raa yi dehu, yoŋ y’unni waaku kun di lekkey adda daryika ki Mozikadí.
13 Kaye daayum ay roote koɗuwo a Raa ki munɗa soo sey: Aame ay un gizite ono Raa geŋ, kun d’illiga wo kun d’umɓe, kun k’ilke ye eŋ ono ɗoŋ tudde me, wo ɗe kun ilke’ŋ kane ono Raa ɗerec. Kane ono geŋ an di naabiya adda k’adde kune ɗoŋ i ziipe adduguŋ a Isa.
14 Geŋ zemɓa ki nuŋ, kune kun diine ita ɗoŋ ki Raa ogiysito ti suma k’Isa a siiɗo Ziide, kane an lekkiyo kettiyo kaŋ soo t’Isa Almasi. Kune’ŋ ɗoŋ siiɗaguŋ batum an un di’n dibire, aakede Yawudiyagi an dibire ɗoŋ ki Raa ogiysito ti suma k’Isa a siiɗo Ziide†.
15 Kane Yawudiyagi geŋ̃ŋo batum îide Galmeega Isa ti nebiyagi me, wo kaye toŋ an ay di’n dibire‡. Raa geŋ ulbí i-k’isiyo uŋse ye ti kane me, kane adu ki ɗuwo pay.
16 Kane an ay t’eegirso ay di kizite a kane ɗoŋ Yawudiyagi ye ono ɗoŋ an t’oone uttiyo me. An isiyo iŋkino geŋ, an a-ti kummiyo olɗikadaŋ ekk’oldiko maawaŋ ere daayum an ize, wo ɗe kane geŋ an a-ti ɗiŋge ti kulkuwo Raa a eedaŋ§.

Pool yi dehu y’a kime ki Tessaloni

17 Zemɓa ki nuŋ, aŋkeŋ kaye ay ti liɗɗo ti tudduguŋ k’onniyto miibi, ɗerec ki tudde kine dokki wo biza k’ulbiŋ kaŋ soo. Kaye ay d’ede mosogo ɓaadaŋ ki kune, ay dehutu urzi ay d’ette ay un ti’n wollo sey.
18 Kono kamo ay dehu ay di kime di kune, wo nuŋ Pool eŋ n’a dihe taŋ ɓaadaŋ n’a ette, wo ɗe Meeda siitanɗani t’ay t’iigire.
19 A kama ki Galmeegiŋ Isa Almasi geŋ, ki kotto zaapu k’elkisadey, uŋsuwadey wo kaɗumul ay kiley tuddey tiŋ kune a ɗaanadí me.
20 Eyye, t’urzi kune ay t’oona tamma, wo ulbey aasa uŋse.

3

Agisa Timote ki Tessaloni

1 Kaye ay ki d’iine omɓiŋ̃e ye daa k’ollige rabilaguŋ me. Iŋkino maŋ ay d’ilke, beehiye ay di lekke siidey a geeger k’Aten* te.
2 Wo kaye ay un d’igibe leemadey Timote, yoŋ wede yi naabiya ki Raa ti kaye kaŋ soo a urzi kazita Rabila Majjaanawa k’Almasi. Ay un y’igibe kono y’un t’eeley kooke wo kun t’ooney toogo a urzi zaapu k’adduguŋ a Isa me.
3 Iŋkino maŋ ti diinaguŋ wenɗa soo toŋ yi t’oora ye ti dabar ere aŋkeŋ̃ŋo ette, kono kune batum kun suune beehiye, dabar gette a-t’ette a munɗa wede Raa yi dehu y’aase a tukki kine.
4 Aame kaye di kune geŋ ay un di ruute ki poone, ay’de: «Kine in t’oona dabar ɓaadaŋ.» Wo geŋ iŋkino kun suune, dabar gette t’a iina.
5 Kono kamo ni k’iine omɓiŋ̃e ye n’a delle me, iŋkino n’a t’igibe Timote y’a seɗɗo mekk’ono a urzi zaapu k’adduguŋ a Isa. N’ize iŋkino n’orgiso, koo Meeda siitanɗani t’unni naamey daggiya koo maŋ, geŋ ooɗibe yeebadey a urzi kazita k’ono Raa di kune gette a ki t’ise ki bita ye.

Kooke a nuuge ɗoŋ Tessaloni

6 Wo ɗe aŋkeŋ Timote ti di kune yigimo†, y’ay d’iido ti rabila majjaanawa a urzi zaapu k’adduguŋ a Isa ti geyyiso ere un d’ede a diinaguŋ te. Yoŋ y’ay ruute kune toŋ kun elkiyo daayum a kaye me,

† **2:14 2.14** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 17.5-6. ‡ **2:15 2.15** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 9.23,29; 13.45,50; 14.2,5,19; 17.5,13; 18.12. § **2:16 2.16** ***Kulkuwo Raa a eedaŋ:*** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 11.1-12, ume wede Pool yi rootiyo yi zuune adda k’addí zemɓadí Yawudiyagi geŋ Raa y’an utta. * **3:1 3.1** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 17.15-16. † **3:6 3.6** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 18.5: Pool yi riiŋe mattup ette aame yoŋ a geeger ki Korent.

kun dehu kun ay ti'n wolle sey aa kaye toŋ
ay dehu ay un ti'n wolle kay.
7 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, adda k'ulbe
k'oodíyo ɓaadaŋ ti dabar ere a eedey
gette, kaye ay d'uune toogo t'urzi zaapu
k'adduguŋ a Isa geŋ me.
8 Wo aŋkeŋ kaye toŋ addey i t'udige,
kono kun seeɗu zakidí a urzi lekkiyo
kettiyo kaŋ soo ti Galmeega me.
9 Kune a ɗaana Raa addey kun ay ti'n
ûune t'uŋsuwo, wo kono kune geŋ ay di
roote koɗuwo a Raa kaŋ mummino toŋ ay
ki suune ye.
10 Diɗɗo, oŋ̃ŋ̃u ay koɗɗíme tondiyo Raa
kono y'ay di t'ihina urzi ay d'ette ay un
ti'n wollo sey, wo munɗa wede a biite a
urzi zaapu k'adduguŋ a Isa geŋ ay un ti y'
ɗaŋgey.
11 Iŋkino kaye ay tondiyo Meegiŋ Raa
batum ti Galmeegiŋ Isa, an ay di-t'ihina
urzi wede ay d'etta di kune.
12 Wo soŋ geyyiso ere un d'ede ti tud-
duguŋ wo ki ɗoŋ pay gette, Galmeega y'un
t'aagal k'aagulu, tod'te aakede geyyiso ere
kaye batum ay d'ede a tukki kune.
13 Geŋ Galmeega y'un elo toogo a biza
k'ulbuguŋ, iŋkino a onniyo ere Galmeegiŋ
Isa y'aana ti ɗoŋzí pay gette, kune a ɗaana
Meegiŋ Raa ooyiso kese a yode, wenɗa y'a
ki roota k'ulsuko a tukki kune ye baa.

4

Lekkiyo ere aa Raa yi dehu

1 Iŋkino ki ɗaŋgu zemɓa ki nuŋ, kune'ŋ
an unni duuye mummino kun di lekke a
urzi wede Raa ulbí i-d'ise uŋse me, wo
ɗerec kun sooru miŋ a urzutú. Wo ɗe
aŋkeŋ̃ŋ̃o ay un oɓe bey wo ay un d'eelo
kooke a munɗa wede kun d'ise ti suma
Galmeega Isa, geŋ lekkiyaguŋ gette un
d'odo t'iŋkino.
2 Kune kun'ni suune ono ɗoŋ ay un
ruute, kane geŋ Galmeega Isa y'a ruute.
3 Eŋ̃ŋ̃o munɗa wede Raa yi dehu me:
Kun lekko ɗoŋ ooyiso kese a Raa, kun ooli
tudduguŋ a urzi boliyo ye.
4 Wede tuuku toŋ ti diinaguŋ yi suuno
seeɗu tuddí*, y'a lekko ooyiso kese a Raa
wo ɗuwo an i di t'ele suma.
5 Y'a k'ooli tuddí ki ŋ̃aapu a suldí ɗoŋ
ulpi tudde ti dehu geŋ̃ŋ̃o ye, aakede ɗoŋ i
ki suune Raa soo ɗaŋŋ̃al ye ge d'isiyo.
6 A urzi suldí geŋ, wede tuuku toŋ yi isa
ulsu a leemadí ye wo yi ti y' mabilɗa yi
deha eddí ye, ise erewo toŋ iŋkino. A wede
y'isiyo iŋkino geŋ i-ti dooza Galmeega ti
siidí, ono eŋ ay un ti'n ruute wo ay un ti'n
ɗoolo sey.
7 Kine Raa y'inni wiike in gi di lekke a
urzi pitiŋko dehu tudde ye, wo ɗe y'inni
wiike in di lekke ɗoŋ ooyiso kese a yode.
8 Kono kamo, wede y'a ti doopiɗe a suldí
ɗoŋ ay un ruute kun d'ise geŋ̃ŋ̃o maŋ, yi
koogire wedusu ye, yi koogire Raa wede un
ele Unde Kamileŋ̣.
9 A urzi geyyiso tudde aakede zemɓa
geŋ, i k'ise ye baa ay un di raaŋe sey me,
kono kune batum Raa y'un ti'n duuye a
urzi geyyiso tudduguŋ me.
10 Geyyiso tiŋ, tod'te ere un d'ede a tukki
zemɓa ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa a siiɗo
Maseduwan pay gettiyo. Wo ɗe zemɓa ki
nuŋ, kaye ay un t'ele kooke ay t'eese un
d'odo t'iŋkino.
11 Kun deho lekkiyo ere ti toose ti ɗuwo,
kun wollo naabaguŋ, wo k'omɓaguŋ kun
naabo ti beyguŋ, geŋ kun iso aakede ay un
ruute kun d'ise.
12 Kun iza iŋkino maŋ, lekkiyaguŋ t'a
koona beehiye a ɗaana ɗoŋ i ki ziipe
addaŋ a Isa ye me, wo kune toŋ kun ki
tonda munɗa ti bey wenɗa ye.

Baldíya ki ɗoŋ i t'inda

13 Zemɓa ki nuŋ, ay dehu ay un di
roote a urzi ɗoŋ i t'inda, kono kun ki-t'ise
sommagi dondoŋ ye, aakede ɗoŋ i ki zaapu
elkisadaŋ a Isa ye.
14 Ɗerec, kine in umɓe Isa y'inda wo yi
bilɗe ti diine ɗoŋ unto. Geŋ iŋkino kay
kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa wo an t'inda
geŋ, Raa y'a ti'n balɗa wo y'a ti'n t'okkiya
kaŋ soo t'Isa a sirpadí.
15 Kun ollo, ay un rootiyo eŋ ono
Galmeega yi ruute: Onniyo ere Galmeega
yi kimo gette, kine ɗoŋ i ziipe addiŋ a Isa i
lekkiyo zeere ɓotto geŋ, in k'ooguma ye ki
ɗaana kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa i t'inda
me.
16 Aame geŋ ɗuwo an d'olliga ɗolle,
tod'te golla ki goole maaleekiyagi yi baahu
parre Raa. Iŋkino yode Galmeega Isa
batum y'a ɗeego ti kandaane. Wo kane
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Almasi wo i t'inda geŋ,
an di-balɗa ki poone.
17 Saŋ maŋ, kine ɗoŋ i lekkiyo zeere
ɓotto geŋ, in d'eŋgila k'awwa ti kane kaŋ
soo ekki dondari, k'okkime Galmeega a
kandaane. Geŋ iŋkino, in di lekkey ti
Galmeega ki daayum.
18 Iŋkino maŋ kun elo kooke ti tudduguŋ
t'urzi dooyiso ette.

* **4:4 4.4** ***Tuddí:*** Ono ɗoŋ i rootiyo «tuddí» geŋ, t'ono Girek «umpo». Ono ɗoŋ Pool yi ruute «umpo» geŋ, ɗoŋ oŋgoŋ an elkiyo i-kaza «tudde», wo ɗoŋ soŋ an elkiyo i-kaza «erewo». Iŋkino maŋ kane ɗoŋ elkiyo «erowo» geŋ an di riiŋe, an'de: «Wede tuuku toŋ ti diinaguŋ yi suuno beeriyo k'erewo, an di lekko ooyiso kese a Raa geŋ ɗuwo an an t'ele suma.»

5

Onniyo kama Galmeega

1 Zemɓa ki nuŋ, i k’ise ye ay un di raaŋe
a urzi k’onniyo, ise a urzi peeɗo ere sulɗi
pay geŋ an d’aana me.
2 Kune batum kun suune adda
k’adduguŋ: Onniyo ere ki Galmeega
y’a kimo gette, t’aana aa wede k’oogire
y’ettiyo a diɓɗo, wenɗa soo toŋ umbo a
suuna me.
3 Aame ɗuwo an iisa rootiso: «Aŋkeŋ̃ŋ̃o
kine adda toose, munɗa k’orgiso umb̃o
baa» maŋ, iŋkino a kaamiki geŋ miŋ dabar
ɓaadaŋ t’a ɗeega eedaŋ. Geŋ dabar gette
t’aana a kaamiki, aakede kakkisa k’erewo
addutú i t’umɓe k’ehiyo, wenɗa soo toŋ
umbo a t’alɗa me.
4 Wo ɗe zemɓa ki nuŋ, kune adda zimolo
ye kono onniyo gette t’un di’n kiira sutte
aa wede k’oogire me.
5 Kune ɗoŋ ki toore Raa, lekkiyaguŋ aa a
oŋ̃ŋ̃u. Kine ki diɓɗo ye, ki zimolo ye.
6 Iŋkino maŋ in t’udige ye aa kane ɗoŋ
oŋgo me, wo ɗe in lekko zeere, tuddiŋ in
ti sooɗo.
7 Kane ɗoŋ i moone geŋ an moone a
diɓɗo, wo ɗoŋ i soɓo toote i ceeriyo eedaŋ
geŋ an soɓo a diɓɗo*.
8 Wo ɗe kine ɗoŋ lekkiyadiŋ aa a oŋ̃ŋ̃u
geŋ, tuddiŋ in ti sooɗo. In lekko a urzi
zaapu k’addiŋ a Isa wo ti geyyiso tuddiŋ,
kane geŋ a kine aakede asigursu yi t’usse
saapa. Wo in zaapo elkisadiŋ a Raa wede
yi’n utte kono zaapu k’elkiso gette, tod’te
aakede asigursu yi t’usse kakkile maala.
9 Kine Raa yi dihe y’inni wiike toc
miŋ y’a ki ɗekka booro eediŋ ye, wo ɗe
y’inni wiike kono in t’ooney uttiyo t’urzi
Galmeegiŋ Isa Almasi.
10 Isa y’inda kono kine, iŋkino a kamadí
gette ise kine in lekkiyo zeere, ise in t’inda
toŋ maŋ, in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode.
11 Iŋkino maŋ kun elo kooke wo kun
noogo tuddguŋ kono kun di t’ihira a urzi
zaapu k’adduguŋ a Isa, wo ni suune naabo
gette kun isiyo too.

Toose ti kooke wede ki ɗaŋgu

12 Zemɓa ki nuŋ, ay un di roote’ŋ, kun
an ottilo a ɗoŋ ooɗibe yeebadaŋ a naabo
ere a diinaguŋ, kane ɗoŋ Galmeega y’an
ele urzi an un di’n dokkiyo wo an un di’n
aapuɗu geŋ me.
13 Kono naabo ere an isiyo a kune gette,
kun an ottilo ɓaadaŋ wo kun’ni geyyo.
Kun lekko ti toose ti tuddguŋ.
14 Zemɓa ki nuŋ, ay un t’eele kooke, ay
t’eese’ŋ: Ɗoŋ golguwo kun aapaŋ, ɗoŋ an
d’ede orgiso addaŋ kun an eelo kooke, kun
noogo ɗoŋ weedayaŋ umbo wo kun lekko
t’omɓiŋe ti ɗuwo pay.
15 Kun koona mentikagi, wenɗa soo toŋ a
bakadí yi-kima ulsuko t’ulsuko ye, wo kun
deho daayum isiyo beehiyko ti tuddguŋ
wo ti ɗuwo pay.
16 Kun lekko daayum t’uŋsuwo,
17 kun tondo Raa daa puukiyo,
18 aame ize munɗa tuuku toŋ maŋ, kun
rooto koɗuwo a Raa. Geŋ̃ŋ̃o sulɗi ɗoŋ Raa
yi dehu kun d’ise a urzi lekkiyaguŋ ere
kettiyo kaŋ soo t’Isa Almasi te.
19 Kun i t’eegire ye a naabo k’Unde
Kamileŋ te.
20 Kun’ni kiigira ye ono ɗoŋ Raa y’agisa
zemɓa an un di rootiyo geŋ me,
21 wo ɗe ono geŋ kun ti’n wollo pay: Ɗoŋ
beehiye kun di zaapo adduguŋ,
22 wo kun ti leɗɗo t’ita sulɗi ɗoŋ ulpi
tuuku toŋ maŋ.
23 Geŋ Raa wede i d’eliyo toose geŋ, yode
batum y’un ti’n iso ɗoŋ ooyiso kese a yode
a urzi lekkiyaguŋ ere pay gette, y’unni
booho pay, yi booho tuddguŋ, unduguŋ,
wo biza k’ulbuguŋ. Iŋkino maŋ a onniyo
ere Galmeegiŋ Isa Almasi yi kimo gette,
wenɗa y’a ki roota k’ulsuko a tukki kune
ye baa.
24 Raa wede unni waaku geŋ, yoŋ yi
seeɗu zakiɗi a munɗa wede yi rootiyo
y’aasa me, geŋ yi t’isa sulɗi geŋ me.
25 Zemɓa ki nuŋ, kun tondo Raa kay
kono kaye me.
26 A zemɓa pay kun an t’iso toose kaŋ
bey sire sire aa zemɓa.
27 Wo aŋkeŋ kun ollo, n’un di rooto ti
suma Galmeega, mattup ette kun an ti-
garoy a zemɓa pay.
28 Geŋ beeko ki Galmeegiŋ Isa Almasi ti
koona egguŋ.

* **5:7 5.7** ***An soɓo a diɓɗo:*** Ti kaaga geŋ a siiɗo Gires kane ɗoŋ Yawudiyagi ye an soɓo toote a diɓɗo, wo di kine iŋkino ye, ɗoŋ an soɓo a oŋ̃ŋ̃u wo a diɓɗo pây.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riiŋe a ɗoŋ a Tessaloni

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a geeger Tessaloni. Adda mattup ette y'an di ɗuule sey a urzi kama k'Almasi, wo y'ede suldi'ŋ ede a aana, ki poone onniyo kamadí t'a aana geŋ me.

Ɗoŋ oŋgoŋ adda geeger gette an rootiyo Almasi yi-gimo baa, wo ɗoŋ oŋgo ti di-inayaŋ an d'eesiyo: «Almasi ɓotto yi ki gimo ye, wo ɗe onniyo kamadí goppoŋ.» Kane ɗoŋ i ruute onniyo kamadí goppoŋ geŋ, an di-toogiyo ki naabo me wo an di rootiyo, an'de: «An niiba maŋ a t'isa ki bita.» Wo ɗe an t'ettiyo omɓo ki di ɗoŋ i naabiya. Kono kamo Pool y'an riiŋe kono y'an di kize wede tuuku toŋ y'a oomi ti raŋ̃ŋadí. Wo y'an ruute soŋ an a seeɗa zakidi̇ aame an iina dabar toŋ maŋ, wo an d'ise daayum beehiyko ti tuddaŋ me.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool ti Silas wo Timote, a kune ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a geeger Tessaloni, kune ɗoŋ ki Meegiŋ Raa wo ki Galmeega Isa Almasi.

2 Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa ti Galmeega Isa Almasi i koona egguŋ.

Booro ere a onniyo k'ita

3 Zemɓa ki nuŋ, i dehu ay di roote daayum koɗuwo a Raa kono kune geŋ me. Eyye geŋ a urzutú ay di roote koɗuwo a Raa me, kono urzi zaapu k'adduguŋ a Isa geŋ yi ŋ̃eeriyo ki ŋ̃eeriyo, wo geyyiso ere un d'ede ti tudduguŋ gette t'aagulu k'aagulu.

4 Kono kamo kaye ulbey ay d'isiyo uŋse, sunduguŋ ay gi di seɗɗiyo ye a diine ɗoŋ ki Raa ogiysito ti suma k'Isa, kono kun seeɗu zakidi̇ a urzi zaapu k'adduguŋ a Isa me, kun d'omɓiŋe a dabar ere ɗuwo an unni dabirsa wo ti suldi̇ ɗoŋ ooŋ̃e un ettiyo geŋ me.

5 Kane suldi̇ geŋ i-kaza Raa yi ɗekkiyo booro ere ki diine, wo t'urzi kane geŋ kun t'isa ɗoŋ îide kun t'etta ki Moziko Raa. Kono tode gettiyo kun dabirsa me.

6 Ɗerec Raa yoŋ ki diine, kane ɗoŋ un oodi̇be yeebaguŋ geŋ saŋ Raa y'an d'oodi̇ba yeebadaŋ kay.

7 Wo a kune ɗoŋ oodi̇be yeebaguŋ geŋ, saŋ kun t'oona puukiyo ti kaye. Geŋ aasa a onniyo ere Galmeega Isa yi-kimo ti kandaane ti maaleekiyagí ɗoŋ toogo, y'a kiza tuddí a ɗuwo pay.

8 Y'etto ti uwwo bila bila, kono y'an ti-dooza a kane ɗoŋ i ti toogiyo ki suuniyo Raa wo ki sooru ekk'ono ɗoŋ ki Rabila Majjaanawa ki Galmeegiŋ Isa geŋ me*.

9 Kane geŋ daŋgayadaŋ Galmeega y'anni dagga ki daayum, dokki ti ɗaanadí wo dokki ti toogo daryikadí†.

10 Geŋ aasa a onniyo ere Galmeega yi-kimo, iŋkino maŋ kane ɗoŋzí an di y' t'imma, wo ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a yode geŋ an di seeɗa giggiraŋ k'uŋsuwo. Kune pay addaga ti kane, kono kun umɓe a ono ɗoŋ ay un gizite.

11 Kono kamo ay tondiyo Raa daa puukiyo kono kune geŋ me. Ay tondiyo Raaziŋ y'un di'n ise ɗoŋ îide a urzi lekkiyo ere y'unni wiike. Ay tondiyo Raa sey, t'urzi toogadí y'un di'n nooge k'isiyo suldi̇ ɗoŋ pay beehiye kun dehu kun d'ise, kono kun ziipe adduguŋ a Isa.

12 Iŋkino t'urzi kune, ɗuwo an t'imma suma ki Galmeegiŋ Isa, wo yode toŋ y'un di'n t'imma kay. Suldi̇ pay geŋ aasa t'urzi beeko Raaziŋ wo ti Galmeegiŋ Isa Almasi.

2

Munɗa wede ki poone etto t'onniyo kama Galmeega

1 Zemɓa ki nuŋ, a urzi kama Galmeegiŋ Isa Almasi wo ti ogiysadiŋ ere kaŋ soo a ɗaanadí gette, ay un di rooto:

2 Aame wenɗa y'un ruuta onniyo Galmeega y'a kimo gette t'iina baa maŋ, geŋ kesiko egguŋ ti dagga ye wo kun addira ye. Aame yi ruuta ono eŋ ɗoŋ Raa y'igibo, ise ono eŋ ettiyo ti bize kaye, ise ono eŋ ettiyo t'urzi mattup ere kaye gi riiŋe toŋ maŋ, onamí kun amɓa ye.

3 Kun i oola urzi a wenɗa soo toŋ y'un ti'n mabilɗa ye t'urzi tuuku toŋ maŋ. I dehu ɗoŋ ɓaadaŋ Raa an di y' kiigira ɗoo miŋ, saŋ onniyo gette t'a aana kollo, wo soŋ Goole doopiɗe k'oogoro Raa geŋ tuddí y'a ti kiza ɗo, yoŋ wede Raa y'a yi dagga adda dabar ere ki daayum geŋ me.

4 Yoŋ geŋ y'a-tooga, y'a ti-kila tuddí t'ekki suldi̇ pay ɗoŋ ɗuwo an ottilso wo an elkiyo raazaŋ geŋ me. Iŋkino y'a t'etta k'adda Ɓoy Raa, y'a-koona addaga y'a t'eesa yode batum miŋ Raa*.

5 Un dunɗe ko, suldi̇ ɗoŋ n'un ruute aame nuŋ di kune ɓotto geŋ me?

* **1:8 1.8** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 66.15. † **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 2.10,19,21. * **2:4 2.4** Kun wollo adda mattup ki Daniyel 11.36 wo Ezekiyel 28.2.

6 Wo aŋkeŋ̃ŋ̃o, kun suune munɗa wede
i ti y’ seeɗu G̃oole doopiɗe k’oogoro Raa
me. Iŋkino yi kiza tuddí a ɗuwo pay geŋ a
onniyo ere Raa yi dehu ɗaŋŋal.
7 Toogo ere kaŋ ombiɗe i dokkiyo ɗuwo
an a di doopiɗe oogoro Raa gette, aŋkeŋ̃ŋ̃o
ti naabiya adda duniya me. Wo ɗe aame
munɗa wede i ti seeɗu toogo gette Raa yi
y’irga maŋ, tod’ ti ki naaba kaŋ ombiɗe ye
baa.
8 Iŋkino maŋ, saŋ Goole doopiɗe
k’oogoro Raa geŋ y’a kiza tuddí, wo
Galmeega Isa yi-gimo maŋ, y’a yi t’ída
ti maaye wede aɗɗa ti bizí, y’a ti y’ ŋ̃iiɗa
ti toogadí†.
9 Aame Goole doopiɗe k’oogoro Raa
y’etto ti toogo ere ki Meeda siitanɗani geŋ,
y’aasa ita suldî ɗoŋ tuuku toŋ maŋ i-kaza
yoŋ toogo, suldî k’armika, wo ti suldî ɗoŋ
i ceeriyo eego ki daggiya ɗuwo‡.
10 T’urzi suldî ɗoŋ ulpi tuuku toŋ maŋ
geŋ, y’a mabilɗa kane ɗoŋ i t’umɓe urzi
daggiya geŋ̃ŋ̃o. Kane an daggiya kono an
k’umɓe ye, wo an ki ti giyye ye ɗerec ki
Raa ere t’an di’n utte gette.
11 Kono kamo Raa y’an d’agisa toogo ere
ki daggiya ti di rooŋ̃iso addaŋ, an d’amɓu
a suldî ɗoŋ ki lohitõ k’ono geŋ̃ŋ̃o.
12 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ pay i k’umɓe a
ono ɗoŋ ɗerec ki Raa ye, wo ulbaŋ an isiyo
uŋse k’isiyo munɗa wede ki diine ye geŋ,
Raa y’a ɗekka booro eedaŋ.

Seeɗu zakidî a urzi zaapu k’adde a Isa

13 Zemɓa ki nuŋ, kune ɗoŋ Galmeega
yi giyye, i dehu kaye ay di roote koɗuwo
daayum a Raa kono kune geŋ me. Ay
isiyo iŋkino kono kune Raa y’unni biire
t’ume k’eesiyo duniya too§, kono kun
d’utte t’urzi naabo k’Unde Kamileŋ̃ t’un
di’n ooyiso kese a Raa, wo t’urzi zaapu
k’adduguŋ a ɗerec ki Raa.
14 Geŋ a suldî geŋ̃ŋ̃o Raa y’unni wiike
t’urzi Rabila Majjaaŋ̃awa ere ay un gizite
te, kono yi dihe kun t’ooney gooliko ti
Galmeegiŋ Isa Almasi.
15 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ, kun sooɗo
zakidî wo kun ti booho beehiye dooyiso
ere ay unni duuye gette, ise kaŋ bizey, ise
t’urzi mattup toŋ maŋ.
16 Geŋ Meegiŋ Raa y’inni giyye, wo t’urzi
beekadí y’in ti’n selliyo ki daayum wo in
zaapu elkisadiŋ ekki munɗa wede beehiye.
Iŋkino ay tondiyo yode Raa ti Galmeegiŋ
Isa Almasi batum,
17 kono an un ti’n selle wo an un t’eele
toogo kun d’ise daayum beehiye ise t’urzi
naabo, ise t’urzi k’ono biziguŋ toŋ maŋ.

3

Kooke a urzi tondiyo Raa

1 Iŋkino ki ɗaŋgu zemɓa ki nuŋ, kun
tondo Raa kono kaye, kono ono Galmeega
a-teepe kesiko wo ɗoŋ pay an di y’ t’imme
aakede a ize di kune.
2 Kun tondo soŋ kono Raa y’ay ti’n leɗɗe
ti ɗoŋ ulpi wo bundiɗî an ay ki d’ise ulsu
ye. Ɗerec, ɗoŋ ɓaadaŋ an ki ziipe addaŋ
a Isa ye.
3 Wo ɗe yo Galmeega yi seeɗu zakiɗî
a munɗa wede yi ruute y’aasa me, y’un
t’ela toogo a urzi zaapu k’adduguŋ a Isa wo
y’un di’n booha kun ki t’oora bey Mohita
k’oldîko ye*.
4 T’urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo ti
Galmeega gette, ay suune adda k’addey
munɗa soo kono kune me: Munɗa wede
ay un rootiyo kun d’ise geŋ kun di y’isiyo,
wo kun d’isiyo iŋkino ki ɗaanaguŋ.
5 Geŋ Galmeega yi dokko biza k’ulbuguŋ
kono kun di geyye Raa, wo kun di seeɗa
zakidî aa ki Almasi y’a ziiɗa zakidî bini
ɗaŋgu.

Kooke a urzi naabo

6 Zemɓa ki nuŋ, ay un rootiyo ti suma
Galmeega Isa Almasi munɗa wede kun
d’ise’ŋ: Kun ti leɗɗo dokki ti zemɓa ɗoŋ
pay i ziipe addaŋ a Isa kane golgagi geŋ
me, wo sooruzaŋ a ki t’ettiyo ye a urzi
dooyiso ere ay unni duuye te.
7 Kune batum kun suune beehiye mum-
mino kun di dooze urzi lekkiyadey me.
Aame kaye di kune geŋ, ay ki likko lekkiyo
ere ki ɗoŋ golguwo ye.
8 Kaye k’omɓadey ay ki tunde bey
wenɗa ye. Wo ɗe ay d’iyye ooɗîbe yeebe ti
ormiyo naabo oŋ̃ŋ̃u diɗɗo toŋ maŋ, kono
ay ki dihe ye ay i t’ele attiɗî a wenɗa soo
toŋ ti diinaguŋ me†.
9 Ɗerec, ay d’ede urzi kun ay di’n nooge,
wo ɗe ay niibe ti beezey kono kun di wolle
urzizey wo kun di dooze.
10 Geŋ iŋkino, aame kaye di kune geŋ ay
un di ruute munɗa wede kun d’ise, ay’de:
«Wede yi ki dehu yi ki naabe ye maŋ,
omɓo toŋ kun i-t’ele ye‡.»
11 Ay rootiyo iŋkino kono ay ollige rabi-
laguŋ, ɗoŋ oŋgoŋ ti diinaguŋ kane golgagi,
ita naabadaŋ umbo wo an t’eliyo eedaŋ ki
lattiya naabo ɗuwo.

† **2:8 2.8** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 11.4. ‡ **2:9 2.9** Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.24. § **2:13 2.13** ***T’ume k’eesiyo duniya too:*** Adda Mattupiyagi k’ono Raa ti kaaga an riiŋe ti bey geŋ, ɗoŋ oŋgoŋ an’de: «Kune Raa y’unni biire *ɗoŋ ki poone i ziipe addaŋ a Isa kono kun d’utte…»* * **3:3 3.3** Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.13 wo Zaŋ 17.15. † **3:8 3.8** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 20.34 wo 1 Tessaloni 2.9. ‡ **3:10 3.10** Kun wollo adda mattup ki 1 Tessaloni 4.11.

12 A kane ɗoŋ iŋkino geŋ, ti suma
Galmeegiŋ Isa Almasi ay an t'eele kooke,
wo ay an di roote munɗa wede an d'ise
me: Kane ƀatum an naabo t'adde soo
k'omƀo ƀizaŋ me.
13 Wo zemƀa ki nuŋ, kune'ŋ kun iso
beehiyko daayum kun t'orme ye.
14 Aame wede yi tuuga k'ollige k'ono ɗoŋ
ay riiŋe adda mattup ettiyo maŋ, kun an yi
kaza a zemƀa wo kun di leɗɗo ti tuddí me,
kono yi seeɗa sukiyagi.
15 Yoŋ geŋ kun yi wolle aa adu ye, wo ɗe
kun y'aapa aakede kun aapuɗu leema.

Toose ere ki ɗaŋgu

16 Geŋ Galmeega i d'eliyo toose, yode
ƀatum y'un elo toose daayum t'urzi tuuku
toŋ maŋ, wo yi koona ti kune pay.
17 Ono ɗoŋ ki toose eŋ, i raaŋiya nuŋ
Pool ƀatum ti beezó. Geŋ iŋkino n'a-ti
raaniya sundó, a mattupiyagó ɗoŋ pay ni
raaŋiya me.
18 Geŋ ƀeeko ki Galmeegiŋ Isa Almasi ti
koona egguŋ pay.

Mattup ere ki poone Pool yi riiŋe a Timote

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Pool yi riiŋe a Timote. Pool y'iide kazita Rabila Majjaanawa ki Listire, geeger ere Timote yilekkiyo. Aame y'illiga Rabila Majjaanawa k'Isa Pool yi kazita gettiyo maŋ, y'a umɓe a ono geṇṇo. Iŋkino an d'izirte ti yode wo an di niiḇe toŋ kaŋ soo.

Pool geŋ, aame yi ollige ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa adda geeger tuuku an i kama dar a Raa, ise i isiyo munɗa di kane maŋ, y'akkisa ɓaadaŋ Timote y'an d'eeliyo kooke. Geŋ iŋkino, y'a y'igibe ki Epez ki tukki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa aŋgeṇṇo, y'an t'eeley kooke an t'ooney toogo. Geŋ a geeger gettiyo mattup gette t'a y'uuney me. Adda mattup gette yi di ɗuule sey, y'an di roote a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, an di koone mentikagi ti ɗoŋ i dooyiso ɗuwo a urzi doolo a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye geŋ me. Wo yi di ruute soŋ, ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ mummino sooruzaŋ t'a koone a diine ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa me, wo mummino an di beere ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa me.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool, wede zina k'Isa Almasi aa Raa Wede k'Uttiyadiŋ y'a ruute, wo ti Isa Almasi yoŋ in zaapu elkisadiŋ eego.

2 Ni raaŋiya a kee Timote, kee wede a nuŋ aa ulo k'addó a urzi zaapu k'adde a Isa me. Geŋ beeko, isiyo adde koɗuwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegiŋ Isa Almasi i koona eedá.

Ɗoŋ eliyo dooyiso ere olɗo

3 A eŋgilsadó ki siiɗo Maseduwan geŋ n'a di ruute munɗa wede k'aase, wo aŋkeŋ n'ay di-ɗoolo sey, ki lekko a geeger ki Epez kono k'an di roota a ɗoŋ eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo a urzi k'Almasi ye gette, an d'ôhira.

4 Wo k'an ti rooto an oolo kazita taaya ere daayum daa k'urzutú, ti ɗippiyo k'ita moŋgiɗagi ɗoŋ i ki ɗaŋgu ye geŋ me, kono kane geŋ i d'eliyo niikiyto wo a ki noogiyo ye a naabo Raa ere in isiyo a urzi zaapu k'adde a Isa te.

5 Nuŋ n'a-rootiyo ono eŋ kono kun di geyye tuddugun ti geyyiso ere ettiyo t'urzi k'adde ɗoŋ kamileṇ, t'urzi k'elkiso ere kun di suune munɗa k'ulsuko a tudde umbo, wo t'urzi zaapu k'adde a Isa t'adde soo.

6 Ɗoŋ oŋgo urzi wede majjaane eŋ an d'iili, an t'umɓe urzi wede ki niikiyto ki bita.

7 A urzi k'oogoro Raa an elkiyo kane ɗoŋ suuniyo, wo a munɗa wede kane an elkiyo an yi suune beehiye geŋ, urzi i rootiyo munɗa toŋ an ki y' suuniyo ye.

Naabo k'oogoro Raa

8 Ɗerec, kine in suune oogoro Raa tod'te beehiye, aame in sooru eego maŋ.

9 Iŋkino in suuno koɗuwo, oogoro gette a ɗoŋ i sooru ki diine, Raa yi ki ti t'elo ye. Tod'te yi t'elo a ɗoŋ i koliyo t'ekki ɗuwo wo a ɗoŋ i-ti tuuge a yode Raa, a ɗoŋ isiyo naabo olɗo wo a ɗoŋ k'oldíko, a ɗoŋ i k'ottilso a Raa ye wo a ɗoŋ oṇyilse suldí ɗoŋ kamileṇ ki Raa, a ɗoŋ i tôwwo meege ise meede wo a ɗoŋ i tôwwo ɗuwo mirsi.

10 Yi t'elo soŋ a ɗoŋ boliyo, a kule y'ebirso bakadí, a ɗoŋ k'owilte ɓulagi, a ɗoŋ lohito k'ono, a ɗoŋ k'alzutu waawiye, wo a ɗoŋ pay isiyo naabo ere olɗo a ki t'ettiyo ti dooyiso ere ɗerec ki Raa ye.

11 Ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ a-t'iide a Rabila Majjaanawa ere Raa y'o ele a beezó n'a kizite, ono ɗoŋ iido ti Raa goole a jiire pay, yoŋ urzi k'uŋsuwo.

Tamma ki Pool a beeko ere ki Raa

12 Nuŋ n'a roote koɗuwo a Galmeegiŋ Isa Almasi, yode wede y'o d'ele toogo ere n'a aane n'a t'ise naabadó ette. N'a roote koɗuwo sey kono yi ni wulle nuŋ wede ni seeɗu zakidí a naabo, iŋkino yi ni biire nid'ise naabadí,

13 nuŋ wede ti kaaga n'a gildíte sundí, n'a dibire ɗoŋzí wo n'an d'ize ulsu ɓaadaŋ. Wo toŋ y'o d'ize adde koɗuwo, kono naabo ere n'ize gette ni ki suune ye, kono nuŋ ɓotto ni ki ziipe addó a yode ye*.

14 Yode Galmeegiŋ y'o d'ele beekadí daa dooziyo a tukki nuŋ, y'o d'ele urzi n'a ziipe addó a yode wo geyyiso ere ettiyo t'urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

15 Eyye, kane ono ɗoŋ ni roota eŋ ɗerec a urzizaŋ, kine pay in d'amɓe eego: Isa Almasi y'iido ki duniya kono y'a utta ɗoŋ k'oldíko. Geŋ nuŋ wede k'oldíko a di jiire ti diinayaŋ me.

16 Wo geŋ kono k'iŋkino Raa y'o d'ize adde koɗuwo: T'urzi nuŋ wede k'oldíko a di jiire ti diine ɗoŋ k'oldíko pay geŋ, Raa y'a dihe Isa Almasi y'a k'ize omɓiṇadí pay a tukki nuuno. Omɓiṇadí gette aa urzi a ɗoŋ etto k'ita an di wolla an daana,

* **1:13 1.13** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 8.3; 9.4-5.

kono an zaapa addaŋ a yode wo an tʼoona lekkiyo ere ki daayum.
17 A mozigo wede yi lekkiyo ki daayum,
yi kʼunto ye, wenɗa ki ki yʼ wolle ye, yoŋ
Raa soo ɗaŋŋal, iŋkino suma ti tamma a
yode ki daayum! Eyye.
18 Timote ulo ki nuŋ, ono eŋ nuŋ nʼa
ele kʼanni booho, kane eŋ a-tʼiide a ono
ɗoŋ nebiyagi an ruutite ti kaaga kono kee.
Kane ono geŋ a di koone toogadá a ɗeyyiso
ere ki diine ki ɗeyya gette.
19 Urzi zaapu kʼadde a Isa wo elkiyo
ere kʼa suune munɗa kʼulsuko a tudde
umbo geŋ kʼanni booho. Ɗoŋ oŋgo an di
giigira elkiyadaŋ ere an di suune munɗa
eŋ beehiye eŋ ulsu gette, iŋkino urzi zaapu
kʼaddaŋ a Isa an dʼiili, an di zilɗiti.
20 Ti diinayaŋ i dʼede Imene wo
Alegzandire, kane geŋ nʼan diʼn iili a
bey Meeda siitanɗani† kono an di suuna
koɗuwo, suma Raa an ki kilɗa ye baa.

2

In tondo Raa ki ɗoŋ pay

1 Iŋkino maŋ ni dehu ki pooneʼŋ, kine in
tonde Raa, in dʼahila, in sippe bere wo in
roote koɗuwo a Raa kono ɗuwo pay.
2 In tonde Raa kono mozagi wo ki ɗoŋ
pay an dʼede urzi ki dokkiyo, kono in di
lekke lekkiyo ere ɗeɗɗek ti toose, in di
koone ti ottilso wo in di lekke kettiyo ti Raa.
3 Geŋ munɗa wede beehiye wo i-dʼise
uŋse a Raa Wede kʼUttiyadiŋ.
4 Wo yoŋ yi dehu ɗuwo pay an dʼutte*
wo an tʼetto an di suune urzi wede ɗerec.
5 Ɗerec, Raa yoŋ soo ɗaŋŋal, wo wede
i konso a diine kine ɗuwo ti Raa, yoŋ soo
ɗaŋŋal, Isa Almasi.
6 Yode wede yʼa ele tuddí kono yʼa tʼaɗɗe
ɗuwo pay tʼadda kʼolɗikadaŋ. Iŋkino unto
kʼIsa a onniyo ere Raa yʼele gette, i-kaza
Raa yi dehu ɗuwo pay an dʼutte.
7 Geŋ iŋkino Raa yʼa nʼize wede zina
kʼIsa wo wede kazita kʼonamí, yʼo dʼele
urzi nʼa dooye ɗoŋ Yawudiyagi ye a urzi
zaapu kʼadde a Isa wo a urzi wede ɗerec
ki Raa. Ni rootiyo eŋ ɗerec, ni ki lohito ye.

Lekkiyo kuuli ti erayi

8 Iŋkino maŋ ni dehu a ume tuuku toŋ
kuuli an tonde Raa, an di siki beyɗaŋ ɗoŋ
kamileŋ geŋ kʼawwa†, daa kulkuwo wo
daa niiku.
9 Wo ni dehu soŋ erayi toŋ an dʼosse
koɗuwo, daa makilsa, ti ottilso. An di
kini eedaŋ koniyo ere a kʼambe ersa ye.
An dʼosse koŋgiɗagi wo kokkiɗe toŋ ɗoŋ
zooyayaŋ ooŋe aa ki dap ye, ise ɗogoro toŋ
iŋkino. Wo kallagi ɗoŋ zooyayaŋ ooŋe an
ki dʼosse ye.
10 Wo ɗe an di lekke lekkiyo ere beehiye
ki diine, a-tʼette aakede ki erayi ɗoŋ an
rootiyo kane lekkiyo kettiyo ti Raa.
11 A ume kʼogiyso toŋ i dehu erayi an di
koone poyoyo, an dʼolliga dooyiso ti ottilso.
12 Urzi umbo ni kʼele ye a erewo tʼa
dooye, ise tʼa tʼambe ettú awwa tʼekki
kuuli me, tʼa ti seeɗa tuddutú poyoyo.
13 Ɗerec, ki poone Raa yʼikkima Adum,
saŋ Awa kollo.
14 Wo geŋ Meeda siitanɗani ti mibilɗe
Adum ye, ti mibilɗe erewo, saŋ todʼ ti tʼiire
tʼa di diipiɗa ono Raa‡.
15 Wo iŋkino toŋ kane erayi an i diʼn
ehiyo geŋ an tʼoona uttiyo, aame an aa
ziiɗa zakiɗi a urzi zaapu kʼaddaŋ a Isa,
ti geyyiso tudde wo ti sooru ere ki diine
kamileŋ daa makilsa, ɗoo miŋ an dʼutta
kollo.

3

Lekkiyo ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma kʼIsa

1 Eyye, kane ono ɗoŋ ni roota eŋ ɗerec a
urzizaŋ: aame wede yi dehu yʼa tʼise wede
dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma kʼIsa maŋ,
yoŋ geŋ yʼumbe naabo ere beehiye.
2 I dehu wede dokkiyo geŋ yʼa tʼise wede
ɗuwo an ki zaapu ono eedí ye, wede eddí
soo ɗaŋŋal*, wede tuddí yi ti seeɗu, wede
i-dʼede elkiyo, wede koɗuwo a lekkiyadí te,
wede yi seeɗu ɗuwo, wo yʼaane yi dooye
ɗuwo.
3 Wede dokkiyo geŋ yʼa ki tʼise wede
sobo ye, wede bursiɗo ye, yʼa tʼise wede
tasse, yi ki niikiyto ye, wo yʼa ki geyye
soŋko ɓaadaŋ ye.
4 Wede geŋ yʼaane ɗoŋ ɓoozí yi tiʼn
dokke koɗuwo, wo iŋnizí yʼa-tiʼn zaape a
urzi, an dʼolliga onamí ɗelɗel ti ottilso.
5 Nuŋ ni rootiyo iŋkino kono aame wede
yi kʼaaniya dokkiyo ɗoŋ ɓoozí ye maŋ,
mummino yʼa aane dokkiyo ɗoŋ ki Raa
ogiyso ti suma kʼIsa me?
6 Aame kun zaape wede dokkiyo maŋ,
a ki tʼise wede tasse yi ziipe addí a Isa
kaamiki ye, para maŋ koliyo tuddí tʼa yi
tʼîda, maŋ booro Raa tʼa yi seeɗa, aakede
ti ziiɗa Meeda siitanɗani.
7 Wo i dehu soŋ wede dokkiyo geŋ, aase
ɗoŋ ti paate i ki ziipe addaŋ a Isa ye toŋ
an dʼambe taayadí ki beehiye, kono onniyo

† **1:20 1.20** ***Nʼan diʼn iili a bey Meeda siitanɗani:*** I-kaza kane geŋ an ti liɗɗe ti diine ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa.
* **2:4 2.4** Kun wollo adda mattup ki Ezekiyel 18.23. † **2:8 2.8** ***An di siki beyɗaŋ ɗoŋ kamileŋ geŋ kʼawwa:*** Isiyo iŋkino ɗoŋ kʼIzirayel, i-kaza addaŋ kamileŋ a ɗaana Raa me. ‡ **2:14 2.14** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.7,21-22; 3.1-6. * **3:2 3.2** ***Wede eddí soo ɗaŋŋal:*** Adda mattup kʼono Raa a ume oŋgo i rootiyo: «Wede yi seeɗu zakiɗi a eddí».

soo yi ki seeɗa sukiyagi a ɗaanadaŋ ye, wo
yi ki t'oore a ikka Meeda siitanɗani ye.

Lekkiyo diyakire

8 Kane diyakire toŋ iŋkino, i dehu
lekkiyadaŋ t'a koone ti ottilso, ɗoŋ bizaŋ
soo, ɗoŋ soƀo toote ye, ɗoŋ a ki dehe
sokiyo sulɗi kaŋ ombiɗe ye.
9 Kane an di lekke kettiyo a ɗerec ere
t'iido t'urzi zaapu k'adde a Isa, ti elkiyo
ere an di suune munɗa k'ulsuko a tuddaŋ
umbo.
10 Aame kun dehu kun zappe diyakire
maŋ, kun ti'n naama wo kun di wollo
sooruzaŋ ɗoo, saŋ aame ɗuwo an ki zaapu
ono a eedaŋ ye ɗoo miŋ, naabo ki diyakire
kun an t'ele kollo.
11 Wo erayzaŋ† toŋ lekkiyadaŋ t'a koone
ti ottilso, an d'ooli t'amƀu suma ɗuwo te,
ɗoŋ tuddaŋ an ti seeɗu wo an seeɗu zakiɗi
a sulɗi pay.
12 I dehu diyakire geŋ eddí soo ɗaŋŋal,
wo y'aane iŋŋizí ti ɗoŋ ƀoozí pay yi ti'n
dokke koɗuwo̰.
13 Ɗerec, kane diyakire i naabiya naabo
ere beehiye a diine ɗoŋ ogiyso ti suma
k'Isa geŋ, ɗoŋ pay an di'n t'imme, soŋ an
di roote daa k'orgiso a urzi zaapu k'adde
a Isa Almasi.

Munɗa wede goole wo i t'iiɗiba ita

14 Nuŋ a kee Timote n'a raaŋiya mattup
ette kono n'elkiyo saŋ maŋ n'etta, n'a ki ti
wollo.
15 Wo aame ni k'iiney kesiko ye maŋ,
mattup ette t'a gi di zaapey urzi mummino
kee k'a lekke a diine ɗoŋ adda ƀoy Raa me,
kane ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa, kane ɗoŋ
ki Raa zeere, kane geŋ aa dundulu wo aa
eesiyo k'ita ƀoy i-seeɗu ɗerec ki Raa.
16 Eyye, daa niikiyo munɗa wede kine in
d'amƀe wo in di daane geŋ, yode geṇṇo
munɗa wede goole wo ombiɗe Raa yi
t'iiɗiba ita me.

Munɗa geŋ, yoŋ Almasi y'a iido, tuddí y'a
ti-gize yoŋ wedusu.
T'urzi k'Unde Kamileṇ ɗuwo an di y'
suune yoŋ wede ki diine,
wo maaleekiyagi an di y' wulle.
Ɗuwo an di gizite rabiladí a ita ɗuwo pay,
wo ɗoŋ ƀaadaŋ adda duniya an di ziipe
addaŋ a yode.
Raa y'a y'umƀe k'awwa ki kandaane a
daryikadí.

4

Sulɗi pay Raa y'ize geŋ beehiye

1 Unde Raa ti ruute kereṇ, t'ede: a
onniytagi ɗoŋ ettiyo k'ita eŋ, ɗoŋ oŋgo
urzi zaapu k'adde a Isa an d'oola, an di
daana urzi siitanɗani an di dagga, wo an
d'olliga dooyiso ere siitanɗani an an t'ela.
2 Kane ɗoŋ bizaŋ sire sire wo ɗoŋ
lohito k'ono geŋ, elkisadaŋ ere ki suuniyo
munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gette i-litte, an
ti'n digge ɗuwo t'urzi k'onamaŋ.
3 Kane ɗoŋ ulpi geŋ an dooyiso an'de,
seeɗu k'erewo ulu, omƀo oŋgo toŋ ulu
pây. Wo Raa yi ziipe sulɗi k'omƀo eŋ kono
kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, ɗerec an ti
zuune koɗuwo geŋ, an tonde an di roote
koɗuwo a Raa, ɗoo miŋ an d'oomi kollo.
4 Eyye, sulɗi pay Raa yi ziipe geŋ bee-
hiye*, munɗa wede k'a t'eese eŋ k'omƀo
ulsu umbo, wo i dehu a sulɗi pay k'a roote
koɗuwo a Raa, ɗoo miŋ k'a oomi kollo.
5 Ɗerec, ono Raa wo tondiyo Raa geŋ an
di'n isiyo sulɗi'ŋ kamileṇ a ɗaanadí me.

Wede naabo beehiye k'Isa Almasi

6 K'an t'in dooyo sulɗi pay eŋ a zemƀa
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa. Iŋkino maŋ kee
k'a t'isa wede naabo beehiye a urzi k'Isa
Almasi me, k'an kiza a ɗuwo kee addá
ûune ti ono ɗoŋ a urzi zaapu k'adde a Isa,
wo ti dooyiso ere ɗerec daayum ki diine
gettiyo.
7 Wo kee k'a-sebbo daará tayɗayi ɗoŋ ki
bita a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa
ye geŋ me. Ki too maŋ kee ki dooyo lekkiyo
ere kettiyo ti Raa.
8 Dooyiso ere a urzi tudde ti dehu, tod'te
beehiye miŋ ki munɗa booloŋ ɗaŋŋal,
ki too maŋ lekkiyo kettiyo ti Raa, tod'te
beehiye a sulɗi pay, kono t'urzi geŋ in di'n
nooge a lekkiyo ere aŋkeṇṇo, wo in t'oona
lekkiyo ere ki ɗaana Raa yi ruute y'in t'ela.
9 Eyye, kane eŋ ono ɗoŋ ɗerec a urzizaŋ,
kine pay in d'amƀe.
10 Geŋ iŋkino kine in ooɗibe yeebadiŋ
wo in ɗeyyiso miŋ kono in ziipe elkisadiŋ
a Raa zeere, yoŋ Wede k'Uttiyo ɗuwo pay,
wo a jiire ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa.
11 Eṇṇo munɗa wede k'an di roote an
d'ise wo̰ k'anni dooye me.
12 Ki oola wenɗa soo toŋ yi ki-kiigira
ye kono kee obulsu geŋ me, wo lekkiyadá
t'a koone aa urzi a kane ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa an di wolle an di daane:
t'urzi k'onamá, t'urzi sooruzá, t'urzi geyy-
isadá, t'urzi zaapu k'addá a Isa, wo t'urzi
lekkiyadá ere kamileṇ gette.
13 Koore ki delliyo aaniyadó geŋ, k'elo
tuddá ki gariya k'ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga
adda mattup ki Raa a ɗaana ɗuwo pay,
k'anni dooyo wo k'an d'eelo kooke.
14 Aame ɗuwo an ruutite ono ɗoŋ Raa
y'igibo wo ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti
suma k'Isa an ay di ziipe beezaŋ geŋ,

† **3:11 3.11** ***Erayzaŋ:*** Adda mattup k'ono Raa a ume oŋgo i rootiyo: «Erayi kane diyakire».

* **4:4 4.4** Kun wollo adda mattup ki Zenez 1.31.

kee k’a uune munɗa wede Unde Kamileŋ
t’eliyo. Iŋkino kee tuddá ki eeze lassiŋ ye.
15 A sulɗi pay eŋ k’a sooɗo adda k’addá,
k’a elo tuddá pay a naabadá. Iŋkino maŋ
ɗoŋ pay an di wolla naabadá t’eŋgilso ki
ɗaana.
16 Geŋ a lekkiyadá ti dooyisadá k’a
ɗ’elko, k’a sooɗo zakidi a sulɗi pay geŋ
me. Aame k’iza iŋkino maŋ, kee batum
k’a utta, wo k’a utta ɗoŋ i ki k’ollige pây.

5

Naabo a ɗaana zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

1 Aame ki-guune ti wede gôole maŋ, ki
y’amɓe saac ye, ki eelo kooke ti golla tasse
aa yoŋ meegá*. Wo ɗoŋ obilagi k’an eelo
kooke aa zemɓadá kuuli,
2 erayi gôlɗali k’an eelo kooke aa maawá
erayi, wo ɗoŋ konazi toŋ iŋkino aa
zemɓadá erayi, k’an eelo kooke t’adde ɗoŋ
pay kamileŋ.
3 Mandayɗayi ɗoŋ toc ɗoŋ noogiyadaŋ
umbo geŋ, ki’ni geyyo wo k’anni noogo.
4 Wo aame mandaayawa i-ɗ’ede a beytú
iŋŋi koo iŋŋi k’iŋŋitú koo maŋ, i dehu
kane geŋ ki poone an ɗ’ise aa urzi lekkiyo
kettiyo ti Raa yi rootiyo, an di geyye ɗoŋ
ɓoozaŋ wo maawaŋ an di’n moɗɗe aa
kane an’ni muɗɗe. Iŋkino geŋ ki kotto Raa
ulbí i-ɗ’ise uŋse.
5 Mandaayawa ere toc wede noogiyatú
umbo, daa k’iŋŋi beytú gette, ti zaapu
elkisatú pay a Raa, ti tondiyo Raa diɗɗo
oŋŋu ti k’ôhire ye kono y’a di nooge.
6 Wo ki erewo ere elkiyatú pay a uŋsuwo
ki sulɗi ɗoŋ tuddutú ti dehu geŋ, ti lekkiyo
toŋ ettú aa t’inda baa.
7 Soŋ eŋŋo munɗa wede k’an di roote
mandayɗayi an ɗ’ise, kono ɗuwo an ki
zaape ono eedaŋ ye.
8 Aame wede taasiyagi yi ki’n seeɗu ye,
wo a jiire ɗoŋ ɓoozí yi ki’n seeɗu ye maŋ,
yoŋ geŋ yi giigira urzi zaapu k’adde a Isa,
wede yi ki ziipe addí a Isa ye geŋ yi y’ jiire
sey.
9 Erewo mandaayawa kun di raaŋe sun-
dutú adda mattup ki mandayɗayi kun di
nooge te, i dehu ozzinagutú îide ada zoot
ɗoo. Wo soŋ i dehu t’ume to koŋso miŋ ti
ziiɗa kulatú soo,
10 wo tode gette a koɗuwatú ɗuwo an
ti tamma ki naabatú ere beehiye gette:
iŋŋitú ti’n uuɗibe beehiye, torgagi ti’ni
ziiɗa, ɗoŋ ki Raa t’anni nuuge a naabo,
ɗoŋ an k’ede munɗa ye t’anni nuuge, wo
tod’ t’ize ita naabo ere pay beehiye.
11 Wo ki mandayɗayi ɗoŋ koɗiyagi geŋ,
kun ki raaŋe ye sundaŋ adda mattup ki
mandayɗayi te, kono aame geŋ uŋsuwo
tuddaŋ t’an ki’n oola ye, an seɗɗa kuuli,
urzi k’Almasi an ɗ’oola.
12 Aame ɗoŋ an isiyo iŋkino maŋ, booro
ti’ni ziiɗa kono an ti litte onamaŋ ɗoŋ an
ruute ti poone a urzi k’Almasi†.
13 Wo soŋ kane ɗoŋ golguwo, an t’eliyo
ompiso ɓoyɗi k’eebaŋ. Wo a di jiire sey,
an t’ize ɗoŋ ɓakkiya, munɗa ki rootiyo ye
toŋ, an di y’ rootiyo, wo munɗa ki kane ye
toŋ, an ɗ’ooriyo adda.
14 Kono kamo nuŋ ni dehu mandayɗayi
ɗoŋ koɗiyagi geŋ, an di seɗɗe kuuli, an
t’ehe wo an seeɗa ɓoyɗizaŋ, kono ɗoŋ
k’aduziŋ an ki t’oona urzi ki k’alɗitadiŋ ye.
15 Ni rootiyo iŋkino kono mandayɗayi
oŋgo urzi wede ki diine an iili baa, an
daaniya Meeda siitanɗani.
16 Aame erewo ere ti ziipe addutú a Isa
gette taasiyagutú mandayɗayi ede maŋ,
tode gette t’a di’n nooge. Ti k’ooli attiɗizaŋ
a ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa ye, kono kane an
di wolle mandayɗayi ɗoŋ toc an k’ede ɗoŋ
noogiyadaŋ ye.

Ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa

17 Ɗoŋ dokkiyo ɗoŋ i dokkiyo beehiye
geŋ, an ɗ’ede urzi kun an ɗ’ottile ɓaadaŋ‡,
a jiire a ɗoŋ an ɗ’ede naabo attiɗi ki kazita
wo ki dooyiso k’ono Raa a ɗuwo.
18 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an’de: «Aame buru yi sara mudu
kaŋ oŋyilse maŋ, bizí ki ti t’ele baara ye§»,
wo soŋ «Wede naabo geŋ raŋŋadí y’a ti
t’oone*.»
19 Aame wenɗa yi sakiysa a tukki wede
dokkiyo maŋ, kee k’amɓe ye, i dehu ɗoŋ
sire t’aɗo i wulle wo illiga munɗa geŋŋo
ɗoo miŋ kollo†.
20 Ɗoŋ isiyo olɗiko geŋ ki’n aapaŋ a
ɗaana ɗuwo pay, kono ɗoŋ oŋgo toŋ an
ɗ’orgiɗe k’isiyo k’olɗiko me.
21 Kee k’ollo n’a rootiyo eŋ a ɗaana
Raa, a ɗaana k’Isa Almasi wo a ɗaana
maaleekiyagi ɗoŋ yi biire a yode: a dooy-
iso ette k’a sooɗo, ɗuwo ki’ni wollo pay
miŋ kaŋ soo, wo t’urzi naabadá ki ki ŋaaya
a wede tuuku ye.
22 Kee ki naare ye zaapu beezá a ekki
wede kono y’a naabe a diine ɗoŋ ogiyso

* **5:1 5.1** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.32. † **5:12 5.12** Ki mandaayawa ere an di raaŋe sundutú adda mattup ki mandayɗayi te, mandaayawa gette ti-ti t’ele tuddutú pay a naabo Galmeega, wo kule t’a ki seeɗa ye baa. Wo aame tod’te koɗo ɓotto ti dehu t’a seeɗa kule sey maŋ, t’a ti diipiɗa a ono ɗoŋ ti ruute ti poone t’ede t’ele tuddutú ki naabo a Galmeega me. ‡ **5:17 5.17** ***An ɗ’ottile ɓaadaŋ:*** Adda mattup k’ono Raa a ume oŋgo i rootiyo: «Raŋŋadaŋ kun an t’ele a ɗoole sire.» § **5:18 5.18** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.4. * **5:18 5.18** Kun wollo adda mattup ki Lik 10.7. † **5:19 5.19** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15.

ti suma k'Isa me. Aame k'iza iŋkino maŋ,
geŋ aa k'a ti gitte kaŋ soo a oldíko ki
ɗoŋ doolo. Kee batum ki ti booho tuddá
kamileŋ̃.
23 A urzi k'eeni k'addá wede daayum
geŋ, ki siɓe ahu ɗaŋŋal ye, wo k'a goomo
toote k'iŋ̃ni biŋ̃ booloŋ.
24 Oldíko ki ɗoŋ oŋgo gette an di wolliyo
kereŋ̃ ki poone an d'isa booro geŋ me, wo
ki ɗoŋ̃ oŋgo soŋ an t'ise booro ɗoo miŋ, a
t'oodíba ita kollo.
25 Iŋkino kay ki naabo ere majjaanawa
gette an di wolliyo kereŋ̃, wo naabo ere
majjaanawa wo ombiɗe gette, bini saŋ a
t'oodíba ita.

6

Ɓulagi ti galmaawaŋ

1 Kane ɗoŋ pay ɓulagi geŋ, i dehu an aa
d'elke a galmaawaŋ me, kane an d'ede urzi
an an d'ottile t'addaŋ pay, kono suma Raa
ti dooyisadiŋ wenɗa soo toŋ y'a ki'n kilɗe
ye.
2 Aame kane ɓulagi geŋ an d'ede gal-
maawaŋ an ziipe addaŋ a Isa maŋ, i dehu
a ottilso an an ki baate ye kono an elkiyo
kane zemɓa toŋ maŋ. Ki too maŋ an an di
naabe beehiye a ceere, kono galmaawaŋ
ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, kane ɗoŋ Raa yi
giyye toŋ maŋ. Geŋ iŋkino ono ɗoŋ k'a
dooya ɗuwo wo k'an t'eela kooke me.

Dooyiso ere majjaanawa ti ere oldo

3 Aame wede y'eliyo dooyiso ere ti
doolo wo yi t'aɗɗiya ti ono ɗoŋ ɗerec ki
Galmeegiŋ Isa Almasi wo ti dooyiso ere a
ki t'ettiyo a urzi lekkiyo kettiyo ti Raa ye
maŋ,
4 yoŋ geŋ koliyo tuddí ti y'îide, munɗa yi
ki suune ye. Elkiso adda k'addí tiŋ a tukki
suldí ɗoŋ pay ki niikiyto a tukk'ono oŋgo
ɗaŋŋal. Geŋ t'urzi geŋ̃ŋo ettiyo kolɓiso,
niikiyto ono k'ulpi, kaldíta tudde, elkiso
ere oldo a tukki wede,
5 wo niikiyto ere ɓaadaŋ i ki ɗaŋgu ye a
diine ɗoŋ elkisadaŋ oldo. Kane geŋ ɗerec
an ki ti suune ye, an elkiyo t'urzi lekkiyo
kettiyo ti Raa gette, kee wede k'a t'ise ki
laale.
6 Geŋ ɗerec, lekkiyo kettiyo ti Raa gette
tod'te aa laale wede ɓaadaŋ, aame wede
tuuku ulbí i isiyo uŋse a munɗa wede i-
d'ede geŋ̃ŋo maŋ.
7 Iŋkino in suune aame an in ehe a
duniya kine munɗa in k'umɓo ye, wo in
di t'inda toŋ in k'aana munɗa in k'amɓa
ye.
8 Iŋkino geŋ aame kine in d'ede omɓo ti
ossiyo maŋ, ulbiŋ aase uŋse eego.
9 Wo ɗoŋ i dehu an t'ise ɗoŋ laale ɗoo
geŋ, an t'ooriyo adda naamiya daggiya,
an d'isiyo suldí ɓaadaŋ ulpi tudde ti dehu
k'isiyo k'oldíko, kane geŋ an d'an t'ettiyo
ɗuwo ki daggiyadaŋ, an t'uuta aa uwwo
t'oggiyo biino.
10 Ɗerec, geyyiso soŋko ɓaadaŋ tod'te
sotto k'oldíko ere tuuku toŋ maŋ. Ɗoŋ
oŋgo an di-geyyiso soŋko te, iŋkino maŋ
kane geŋ an t'uɗɗe dokki t'urzi zaapu
k'adde a Isa me, an di dabira ɓaadaŋ kono
k'oldíkadaŋ.

Sooru beehiye a urzi k'ono Raa

11 Wo kee wede Raa geŋ, a suldí pay eŋ
ki t'aldu. Wo k'a deho lekkiyo ere ki diine,
lekkiyo kettiyo ti Raa, urzi zaapu k'adde a
Isa, geyyiso, omɓiŋ̃e wo tassuwa.
12 Urzi zaapu k'adde a Isa geŋ, yoŋ aa
ɗeyyiso ere ki diine. Iŋkino maŋ kee ki
ɗeyyo ɗeyyiso gettiyo. K'a soodo a lekkiyo
ere ki daayum, kono kee Raa yi ki wiike
k'a ti zuune, aame ki t'iiziga a ɗaana ɗoŋ
ɓaadaŋ an d'illiga k'a ruute onamá ɗoŋ
beehiye kee ki ziipe addá a Isa me.
13 Wo aŋkeŋ k'ollo n'a di rooto, a ɗaana
Raa wede i d'eliyo lekkiyo a suldí pay, wo a
ɗaana k'Isa Almasi wede y'a ruute onamí
ɗoŋ beehiye a ɗaana Pons Pilat*, y'a illiga
yoŋ yi ziipe addí a Raa:
14 Ono ɗoŋ n'a ruute geŋ ki'ni soodo
zakidí, k'a lekko kamileŋ̃ wo ɗuwo an ki
d'amɓe sundá k'ulsuko ye, bini aaniya ki
Galmeegiŋ Isa Almasi.
15 Aaniyadí gette y'aana a onniyo ere
Raa y'ele ti t'îida ɗoo: yoŋ goole soo
ɗaŋŋal, urzi k'uŋsuwo, Mozigo mozagi wo
Galmee'ki galmaawi†.
16 Yode siidí i k'unto ye me, ume yi
lekkiyo i ralita wic wic, wenɗa soo toŋ y'a
k'ette sirpa ye. Wede tudde umbo yi ki y'
wulle ye wo yi k'aane yi ki y' wolle ye‡.
Suma wo toogo a yode, ki daayum! Eyye.
17 Kee k'an rooto a ɗoŋ laale a duniya
eŋ, an ki kili tuddaŋ ye, wo an ki zaape
elkisadaŋ a laale wede saŋ a ɗaŋga geŋ̃ŋo
ye, wo ɗe an di zaape elkisadaŋ a Raa. Yoŋ
y'in d'eliyo suldí pay ti mozuwo kono kine
in d'isiyo uŋsuwo.
18 K'an rooto an iso naabo ere beehiye,
an t'iso ɗoŋ laale ki naabo ere beehiye, an
t'iso wasigale, munɗa an an t'eele a ɗoŋ
oŋgo toŋ maŋ.
19 Iŋkino geŋ an okumso laale beehiye
wo zakidí ki ɗaana§, kono an t'ooney
lekkiyo ere ki kotto.

Toose ere ki ɗaŋgu

* **6:13 6.13** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 18.36-37; 19.11. † **6:15 6.15** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 10.17 wo Soom 136.3. ‡ **6:16 6.16** Kun wollo adda mattup ki Soom 104.2; Egzod 33.20 wo Zaŋ 1.18. § **6:19 6.19** Kun wollo adda mattup ki Matiye 6.20.

20 Timote ulo ki nuŋ, kee suldi ɗoŋ
Galmeega y’a ele eŋ, ki’ni booho koɗuwo.
Miliṇso ere ki bita a ki t’ettiyo a lekkiyo ere
kettiyo ti Raa ye, ti elkiso ere butte ettiyo
t’urzi suuniyo wede gette, kee ki t’alɗu.
21 Ɗoŋ oŋgo an t’umɓe urzi suuniyo
gettiyo, wo urzi zaapu k’adde a Isa an d’iili.
Geŋ beeko Raa ti koona egguŋ.

Mattup ere ki sirwe Pool yi riiŋe a Timote

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Pool yi riiŋe a Timote. Yo Pool yi ti riiŋe aame yoŋ adda daŋgay a geeger Room. Laŋziyagí pay an t'umbe an di y'iili, i d'uupe Lik wede daawiya ɗaŋŋal ti yode me. Pool y'owwiyo'ŋ onniytagí i ɗaŋgu i uupe goppoŋ k'unto me. Iŋkino y'a dihe yi di raaŋe mattup a Timote i-t'eley kooke, y'a ti y' zaapey urzi, kono yoŋ yi y' wolliyo aa ulo k'addí. Mattup ette ere ki ɗaŋgu Pool y'a ti riiŋe saŋ y'a inda.

Adda mattupadí gette yi di ruute a Timote y'a sooɗo zakiɗi a urzi zaapu k'addí a Isa aa ki yode. Yi di ruute soŋ y'a sooɗo zakiɗi bini ɗaŋgu a urzi kazita Rabila Majjaanawa k'Isa, ise aame ɗuwo an i isiyo ulsu toŋ maŋ, wo soŋ y'a koone metike a munɗa wede a ki t'ettiyo ye a urzi Rabila Majjaanawa me. Wo Pool y'a ruute soŋ yoŋ yi ɗiyye ɗeyyiso ere ki diine a urzutú, wo taŋ booloŋ y'a t'etta ki gulbe Galmeega Isa. Yi rootiyo a wede tuuku i ziipe addí a Isa geŋ, y'iso aa ki yode iŋkino.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool wede zina k'Isa Almasi, aa Raa yi dehu, y'o d'ele naabo ni kazita urzi lekkiyo wede yi ruute y'in t'ela t'urzi k'Isa Almasi.

2 Ni raaŋiya a kee Timote, kee aa ulo k'addó ni ki giyye ɓaadaŋ. Geŋ beeko, isiyo k'adde koɗuwo, wo toose ki Meega Raa ti ere ki Galmeegiŋ Isa Almasi i koona eedá.

Kooke a urzi daaniya k'Isa

3 Nuŋ daayum oŋ̃ŋ̃u diɗɗo adda tondiyadó a Raa gette, sundá ni gi di seɗɗiyo ye, wo ni rootiyo koɗuwo ɓaadaŋ a Raa, yode wede ni di naabiya ti elkiyo ere ni suune munɗa k'ulsuko a tuddó umbo, aakede moŋgiɗagó ti kaaga an i-di niibe.

4 Nuŋ n'elkiyo a môoladá ere k'iile ti zumari gette, nuŋ mosogo kee ɓaadaŋ ni dehu n'a ki ti wollo sey ɗoo miŋ, saŋ addó i-t'ôona t'uŋsuwo kollo.

5 Wo soŋ n'elkiyo a zaapu k'addá a Isa t'adde soo gette, tod'te aakede ki mogadá Lowis ti meedá Enis ɗoŋ i ziipe addaŋ ki poone ti kee, wo aŋkeŋ̃ŋ̃o ni suune adda k'addó kee toŋ ki ziipe addá aa kane kay.

6 Kono kamo nuŋ n'a-rootiyo, k'a d'elke a munɗa wede Raa y'a ele kee k'uune aame n'ay di ziipe beezó a eedá geŋ, ki y' booho beehiye y'a ti ŋ̃umma ye.

7 Derec, Unde Kamileŋ̃ ere Raa y'in ele gette, t'in gi di'n ise ɗoŋ k'orgiso ye, t'in di'n ise ɗoŋ toogo, ɗoŋ i geyyiso tuddaŋ wo ɗoŋ aaniya i ti seeɗu tuddaŋ.

8 Iŋkino maŋ a ɗaana ɗuwo kee k'ise sukiyagi ye ki kazita k'ono ɗoŋ k'illiga ki Galmeegiŋ Isa me, wo kee a-ise sukiyagi ye kono nuŋ an ni ziiɗa daŋgay toc miŋ a naabo ere n'isiyo a urzi yode gettiyo. Ki too maŋ k'a oyye k'a dabire aa ki nuŋ kono Rabila Majjaanawa te, wo k'a zaapo addá a toogo Raa.

9 Geŋ yode wede y'in di'n utte wo y'in ti'n wiike toc miŋ in t'ize ɗoŋzí. Y'inni wiike t'urzi naabadiŋ ere beehiye ye, wo ɗe t'urzi munɗa wede yi dihe y'aase wo ti beekadí. Beeko gette y'in t'ele t'urzi k'Isa Almasi ti poone y'a okkima duniya ɓotto too,

10 wo aŋkeŋ̃ŋ̃o tode gette Raa y'in t'iiɗîba ita t'urzi k'aaniya Wede k'Uttiyadiŋ Isa Almasi adda duniya. Geŋ yoŋ unto y'a ti jiire toogatú umbo baa, wo yoŋ t'urzi Rabila Majjaanawa gette y'in ti gize kereŋ̃ lekkiyo ere ki daayum, in ki t'inda ye te.

11 Nuŋ Raa y'a ti'n ziipe wede zina k'Isa, aakede wede koppiyo darru ki kaza Rabila Majjaanawa wo n'a dooye ɗuwo.

12 Geŋ kono k'iŋkino nuŋ ni dabirsa me. Wo ɗe a dabaradó ette o k'ede sukiyagi ye, kono ni y' suune wede ni ziipe addó a yode me, wo ki kotto ni suune adda k'addó, yoŋ i-d'ede toogo ki boohiyo sulɗi ɗoŋ y'o ele a beezó bini onniyo booro Raa.

13 Ono ɗoŋ ɗerec k'illiga n'a ruute geŋ, k'oziro eego t'urzi zaapu k'adde a Raa wo ti geyyiso ere in d'ede a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.

14 Munɗa wede beehiye Raa y'a ele beezá geŋ, ki y' booho t'urzi k'Unde Kamileŋ̃ tod' ti lekkiyo adda k'addiŋ.

15 Kee ki suune, kane ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa i lekkiyo a siiɗo k'Aazi geŋ, an t'irga ti tuddó me, ti diinayaŋ i d'ede Pizel ti Ermozen.

16 Uupe'ŋ ti nuŋ yoŋ miŋ Onezipor. Geŋ Galmeega Raa y'iso adde koɗuwo ekki ɗoŋ ɓoozí, kono daayum yi d'ettiyo y'o d'eeliyo kooke, wo yi k'isiyo sukiyagi ye a nuŋ wede adda daŋgay eŋ me.

17 Wo ɗe t'ume y'iina a geeger Room geŋ miŋ, y'a ni dihite t'adde soo bini y'a n'uune.

18 Geŋ Galmeega Isa y'iso kono Raa yi-d'isa adde koɗuwo a onniyo ere yi ɗekka booro te. Kee toŋ ki suune i jiire ɗoŋ doolo, naabo ere pay beehiye y'o ize a geeger k'Epez gette.

2

Wede naabo Raa yoŋ aa asugursu

1 Iŋkino ulo ki nuŋ, ki deho toogo ere
ettiyo t'urzi beeko k'Isa Almasi.
2 Ono ɗoŋ k'illiga ni gizite a ɗaana ɗoŋ
ɓaadaŋ illiga ti kuudaŋ geŋ, dooyiso gette
k'an t'elo a bey ɗoŋ a seeɗu zakiɗi a urzi
k'Isa, wo kane batum an aane an dooye
ɗoŋ doolo pây.
3 Iŋkino maŋ, k'oyyo ki dabiro aa asug-
ursu k'Isa Almasi wede i seeɗu zakiɗi a
naabadí.
4 Wede tuuku y'isiyo naabo k'asigar geŋ,
yi ki t'ette adda lekkiyo ɗoŋ doolo kane
asigiryagi ye ye, aame yi dehu goolayí ulbí
i-d'ise uŋse maŋ.
5 Geŋ iŋkino kay wede y'oɓe dalala geŋ,
yi t'oone kaɗumul ki wede i jiire aame
y'ukke a t'iide a urzutú ɗoo.
6 Wede derku i niibe ooŋ̃e geŋ, yode ki
poone a t'oone agga k'iŋ̃ni ki suldí ɗoŋ yi
niibe me.
7 Timote, k'elko a ono ɗoŋ ni rootiyo eŋ
me. Galmeega y'a-d'isa k'anni suuna ita
k'ono pay geŋ me.
8 K'elko a Isa Almasi, yoŋ yi bilɗe ti
diine ɗoŋ unto wo yoŋ y'uɗɗo ti biza
bumɓu mozigo Dawut, geŋ i rootiyo Rabila
Majjaanawa ere ni kazita.
9 Wo kono tode gettiyo nuŋ ni dabirsa,
bini an a-ti'n gittite ti ziŋziri aa wede isiyo
suldí ɗoŋ ulpi. Wo ɗe ono Raa, ɗuwo an
k'aane an ki ti'n kettite ye.
10 Kono kamo nuŋ ni d'omɓiŋ̃e a suldí
pay geŋ me kono ɗuwo ɗoŋ Raa yi biire
a yode. N'isiyo iŋkino kono kane toŋ
an t'oone uttiyo t'urzi k'Isa Almasi wo ti
daryika ere ki daayum.
11 Eyye, kane ono ɗoŋ ni roota eŋ ɗerec
a urzizaŋ:
«Aame kine in t'inda ti Almasi maŋ, in di
lekkey ti yode kay.
12 Aame kine in a ziiɗa zakiɗi a urzizí bini
ɗaŋgu maŋ, in d'oomey moziko ti
yode kay.
Aame kine in ruuta in ki y' suune ye maŋ,
yode toŋ y'a roota yi'n ki'n suune ye
kay.
13 Aame kine in ki ziiɗa zakiɗi a onamí ye
toŋ, yoŋ daayum yi seeɗu zakiɗi a
onamí me,
kono a ono ɗoŋ yi ruute geŋ, bizí yi ki y'
kime ye.»

Wede naabo Raa wede ki diine

14 Kee, ono pay eŋ a ɗoŋ i ziipe addaŋ
a Isa k'anni ɗoolo daayum, k'ede: «N'un
rootiyo eŋ a ɗaana Raa, ki niikiyto a
tukk'ono eŋ ulu, kono niikiyto gette ti
k'okkime munɗa ye, tod' ti daggiya ɗoŋ
ollige ɗaŋŋal.»
15 K'elo gotono kono ki t'iida ɗaana Raa
maŋ, y'a t'eesa yoŋ ulbí uŋse ti kee me,
iŋkino maŋ ki t'iso wede naabo i-k'ede
sukiyagi ye a naabadí te, wo yi kazita ono
ɗoŋ ɗerec ki Raa a urzizaŋ.
16 Ki t'alɗu ti tukki ɗoŋ i miliŋ̃so ki bita
a ki t'ettiyo a lekkiyo ere kettiyo ti Raa ye
te, kono ɗoŋ i miliŋ̃so iŋkino geŋ ti ɗaana
Raa an leɗɗiyo ki leɗɗiyo.
17 Dooyisadaŋ gette aa bundu a tudde i
guziŋ̃so, aakede dooyiso ki Imene ti Piletos.
18 Wo kane geŋ t'urzi wede ɗerec an di
liɗɗe wo an di rootiyo, an'de: «Onniyo
balɗiya ti t'iŋgile baa.» Iŋkino maŋ an di
daggiya ɗoŋ ɓaadaŋ i ziipe addaŋ a Isa.
19 Wo ɗe iŋkino toŋ, dooyiso ere ɗerec
Raa y'in ele gette ti lekkiyo daayum aa ita
ɓoy zakiɗi. Ekk'ita ɓoy geŋ an a di riiŋe
ono ɗoŋ eŋ̃ŋ̃o:
«Galmeega Raa yi'ni suune ɗoŋzí me*.»
Wo soŋ:
«Wede tuuku yi waaku suma Galmeega
Raa maŋ,
yi leɗɗo t'isiyo suldí ɗoŋ ki diine ye me.»
20 Adda ɓoy ki wede goole geŋ, i d'ede
suldí ɗoŋ k'eliyo k'omɓo a ɗuwo, kane
ki dap, wo ki maala gurus, kane geŋ an
d'isiyo omɓo a onniyo tarnaape. Wo ɗoŋ
soŋ an cooliyo k'inda wo an aabuɗu ki lee
pây, kane geŋ an di naabiya ki ɓoozaŋ.
21 Wede tuddí yi ti t'aɗɗiya ti suldí ɗoŋ
ulpi ni ruutite geŋ̃ŋ̃o maŋ, yoŋ geŋ aa
munɗa wede an d'isiyo omɓo a onniyo
tarnaape, ooyiso a kese ki Galmeega. Yoŋ
beehiye a naabo galmeegí me, tuddí yi-
t'ikkima k'isiyo suldí ɗoŋ pay beehiye.
22 Ki leɗɗo ti ŋ̃aapu ere a urzi k'obilko,
wo ki deho lekkiyo ere ki diine, zaapu
k'adde a Isa, geyyiso tudde wo toose ti
kane ɗoŋ i tondiyo Galmeega Raa t'adde
ɗoŋ kamileŋ.
23 Ki t'ikkipe bizá ye ti ɗoŋ i rootiyto
ono ɗoŋ ki bita daa k'elkiso geŋ me, kono
ki suune kane geŋ i-t'ehiyo niikiyto k'ono
k'ulpi.
24 Wo wede naabo Galmeega geŋ, y'a
k'ise ono k'ulpi ye. Wo ki too maŋ i dehu
y'a geyye ɗuwo pay, i dehu y'aane y'a
dooye ɗuwo, wo i dehu y'a omɓiŋ̃a a suldí
ɗoŋ ooŋ̃e geŋ me.
25 I dehu kane ɗoŋ i ti toogiyo a onamí
geŋ, y'an di'n dooye ti tassuwa: koo Raa
y'an isa addaŋ an ti kima lekkiyadaŋ maŋ,
ɗerec ki yode an di-suuna.
26 Iŋkino maŋ eedaŋ t'a etto, an t'aɗɗa
t'adda lebiɗo ki Meeda siitanɗani ere t'an
t'ippe aa ɓulagi an d'isiyo munɗa wede
tod' ti dehu geŋ me.

* **2:19 2.19** Kun wollo adda mattup ki Nombire 16.5.

3

Onniytagi ɗoŋ ettiyo k'ita

1 Timote, ono eŋ k'ollo koɗuwo: A onniytagi ɗoŋ ettiyo k'ita geŋ i ɗ'isa onniytagi ɗoŋ lekkiyadaŋ aasa ooŋe.
2 Aame geŋ ɗuwo an t'isa beyyiɗi, an geyya soŋko ɓaadaŋ, an t'imma tuddaŋ t'urzi k'onamaŋ, an kila tuddaŋ, an kilɗa suma Raa, an di-tooga a maawaŋ, an ki roota koɗuwo a wenɗa ye, an k'ottila ye a suldi ɗoŋ kamileŋ ki Raa me.
3 Kane geyyiso tudde an k'ede ye, an ki wolla sommagi ɗuwo ye, an ɗekka ɗuwo, an k'aana seeɗu tuddaŋ ye, kane bundiɗi wo adu ki ɗoŋ isiyo beehiye.
4 Kane an ti'n t'ela ɗuwo a bey ɗoŋ k'olmiɗayaŋ, kane ɗoŋ ɓorsale wo koliyo tudde ti ti'n tôwwo, Raa an ki y' geyya ye, an t'amɓa uŋsuwo duniya.
5 An ti t'isa tuddaŋ aa kane ɗoŋ i lekkiyo kettiyo ti Raa kaciŋ kane dokki ti Raa me, toogadí an di-kiigira. Iŋkino ti tukki kane geŋ ki-leɗɗo.
6 Ita ɗuwo ɗoŋ aakede kane geŋ, an t'ettiyo adda ɓoyɗi ti metiŋko. A ume geŋ an ɗ'ooniyo erayi ɗoŋ toogadaŋ baata a urzi zaapu k'adde a Isa, an ti'n mabilsa an t'ooriyo adda lebiɗo ki dooyisadaŋ ere olɗo gettiyo. Erayi geŋ an ɗ'ede attiɗi k'oldiko a eedaŋ, an ɗ'isiyo munɗa wede tuuku aa tuddaŋ ti dehu.
7 Kane erayi ɗoŋ geŋ, daayum an'ni dooyiso wo an k'aaniya an ki ti suuniyo ye ɗerec ki Raa te.
8 Geŋ aakede ti kaaga Zanes ti Zambires* an di tuuge a Muusa, iŋkino kay kane ɗuwo geŋ̃ŋo toŋ an di-tooga a ɗerec ki Raa. Kane ɗuwo geŋ elkisadaŋ olɗo, wo urzi zaapu k'addaŋ a ɗaana Raa geŋ yoŋ ki bita.
9 Wo ɗe kane ɗuwo geŋ ki ɗaana an k'etta dokki ye, kono ɗuwo pay an di'n suuna elkisadaŋ gette a gootu ye, aa ki Zanes ti Zambires ti kaaga geŋ̃ŋo.

Seeɗu zakiɗi a ono Raa

10 Wo ɗe kee'ŋ, daayum ki ni diine a urzi dooyisadó, a urzi lekkiyadó, a urzi naabadó ere n'ize, a urzi zaapu k'addó a Isa, a urzi k'omɓiŋadó, a urzi geyyisadó wo a urzi naabadó ere ni ziiɗa zakiɗi.
11 Kee ki wulle ɗoŋ k'olmiɗayó an ni dibire wo suldi ɗoŋ ooŋe o iido a geeger k'Antiyos, ki Ikoniyoŋ wo ki Listire. Eyye, an ni dibire ɓaadaŋ, wo toŋ ti dabar pay gette Galmeega y'a n'uɗɗe.
12 Wo ɗerec, ɗoŋ pay an dehu an lekke kettiyo ti Raa t'urzi lekkiyo ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi geŋ, an t'oona dabar ti bey ɗoŋ k'olmiɗayaŋ.
13 Wo kane ɗoŋ ulpi ti ɗoŋ i mabilsa ɗuwo geŋ, lekkiyadaŋ ere adda k'oldiko gette daayum an ɗ'oŋkiba k'oŋkibe, an mabilsa tuddaŋ batum wo ɗoŋ doolo pây.
14 Wo ɗe kee'ŋ, k'a soodo zakiɗi a dooyiso ere an ki duuye, ere k'a ziipe addá eego, kono ɗoŋ i ki duuye geŋ ki'ni suune.
15 Iŋkino t'ume ŋ̃eŋkuwadá too, kee ki'ni suune ono ɗoŋ kamileŋ̃ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa me, kane geŋ an aane an a-t'ele suuniyo k'ono kono k'a t'oone uttiyo t'urzi zaapu k'adde a Isa Almasi.
16 Ono ɗoŋ pay an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ iido ti Raa, kane geŋ beehiye ki dooyiso ɗuwo, ki kaza munɗa wede wedusu y'ize butte, ki oodiso wo ki deeziyo ɗuwo a urzi wede ki diine.
17 T'urzi geŋ wede Raa y'a t'ise wede i t'îide munɗa a ki y' biite ye, k'isiyo naabo ere pay beehiye te.

4

Kazita k'ono Raa daayum

1 Timote k'ollo, n'a rootiyo eŋ ki kotto a ɗaana Raa, wo a ɗaana k'Isa Almasi wede a-kimo a ɗekka booro ekki ɗoŋ zeere wo ɗoŋ unto pây. Wo soŋ n'a rootiyo eŋ ki kotto ti suma k'onniyo kama k'Almasi wo ti suma mozikadí. Geŋ eŋ̃ŋo suldi ɗoŋ k'aase me:
2 Ki kazita ono Raa t'adde soo, ise a onniyo ere majjaanawa, ise a onniyo ere olɗo toŋ maŋ. Wede i t'ize munɗa ulsu maŋ, ki y'aapiɗo. Duwo k'an elo kooke, ki'ni dooyo daayum ti omɓiŋe.
3 Saŋ i ɗ'aana onniytagi ɗoŋ ɗuwo oŋgoŋ an ki deha ye ollige ki dooyiso ere ɗerec ki Raa te, wo ɗe an di deha isiyo munɗa wede ulsu tuddaŋ ti dehu. Kane an di waakita ɗoŋ dooyiso ɓaadaŋ an da t'an t'ogiya, ɗoŋ dooyiso geŋ an an di kizita munɗa wede kane ɗuwo geŋ an dehu an ɗ'olliga.
4 Kuuwagaŋ an a ti ŋayya k'ollige k'ono ɗoŋ ɗerec ki Raa me, wo an di t'ihinta kuuwagaŋ k'ollige tayɗayi ɗoŋ ettiyo t'urzi k'elkiso ki ɗuwo geŋ̃ŋo.
5 Wo ɗe kee'ŋ, ki-soodo tuddá a munɗa tuuku toŋ maŋ, k'omɓoŋ a dabar, k'iso naabo ki kazita Rabila Majjaanawa, wo ki-t'iso naabadá pay ere Raa y'a ele te.
6 Wo ki nuŋ Pool, peeɗadó t'îide an di n' t'îda aakede seysu an ele seɗeke. Onniyadó t'îide, duniya ni-t'oola baa.

* **3:8 3.8** ***Zanes ti Zambires:*** Taaya ette kun ti t'oone adda mattup ki Egzod 7.11,22 wo sumɓiyagi ɗoŋ Zanes ti Zambires geŋ kane adda mattup k'Egzod umbo. Kane ɗoŋ ɗîndoriyo ɗoŋ sire geŋ, moŋgiɗagi Yawudiyagi an di'n wiike Zanes ti Zambires a tôwwo taaya ere ti bizaŋ.

7 Nuŋ ni ɗiyye ɗeyyiso ere ki diine
a urzutú, aŋkeŋ onniyadó t'îide aakede
wede y'okko dalala y'iiney ume k'ôhire,
wo urzi zaapu k'adde a Isa n'a yi buuhe.
8 Ti aŋki eŋ miŋ, kaɗumul ki wede i jiire
gette Raa y'o ti boohiyo, kono yi ni wolliyo
nuŋ wede ki diine a ɗaanadí. Tode gette
Galmeega Isa wede i ɗekkey booro ere
ki diine, y'o di t'eley onniyo booro t'îida
maŋ. Yoŋ y'o t'eley a nuuno ɗaŋŋal ye, wo
a kane ɗoŋ pay i delliyo ti geyyiso, onniyo
ere yi kiza tuddí a ɗuwo pay.

Pool yi ɗaŋgu onamí

9 T'urzi tuuku toŋ, k'edi kesiko ki ni
t'oona,
10 Demas y'iŋgile ki geeger Tessaloni,
yi n'iili kono yoŋ yi giyye sulɗi duniya
ɗoŋ aŋken̰n̰o eŋ ɓaadaŋ. Yo Kirezaŋ yi
turguwe ki siiɗo Galat, wo Tit ki siiɗo
Dalmasi.
11 Ti nuuno Lik ɗaŋŋal. A ettiyadá gette
k'a-ti waaki Markus ti kee, kono yoŋ geŋ
y'a di n' nooga ɓaadaŋ a urzi naabo Raa
me.
12 Tisik n'a y'igibe ki geeger k'Epez.
13 Aame k'umɓo k'ettiyo maŋ, k'o t'amɓi
kallayó wede goole ki reele ni d'iilo a
geeger Tirowas di Karpis, wo k'oo di soki
mattupiyagi ɗoŋ lobiɗe, ki k'aane ye toŋ
ɗoŋ ki golmodo geŋ k'oo oolo ye.
14 Alegzandire wede addaadusu geŋ, y'o
ize ulsu ɓaadaŋ, geŋ naabadí ere y'ize
gette Galmeega yi di ti dooza iŋkino kay.
15 Kee toŋ ki koona metike ti yode me,
kono yoŋ yi-tuuge biṇ a ono ɗoŋ in kazita
me.
16 A ettiyadó ere ki poone k'ume booro
n'iiɗiba eedó ti siidó, wenɗa soo toŋ y'a ki
n' nuuge ye, kane pay an di n'iile. Geŋ Raa
y'an t'iso tambobino a munɗa wede an ize
geŋ me.
17 Wo ɗe nuŋ i ni nuuge Galmeega, y'o
d'ele toogo. Iŋkino maŋ onamí pay n'a ti'n
gizite wo kane ita ɗuwo pay an di'n illiga,
wo t'unto y'a n'utte aa yi n'uɗɗe ti bize
suwwu.
18 Galmeega geŋ y'a n'aɗɗa ti sulɗi
ɗoŋ pay ulpi etto ki tudde, wo y'a n'utta
kono y'o do t'etta k'adda mozikadí ere a
kandaane. Geŋ iŋkino tamma t'a koone a
yode ki daayum! Eyye.

Toose ere ki ɗaŋgu

19 K'an t'isoy toose a Pirisil, Akilas wo
ɗoŋ ɓoy k'Onezipor.
20 Erasta y'a uupo a geeger Korent, wo
Tiropim a geeger Mile kono yoŋ tuddí eeni.
21 T'urzi tuuku toŋ k'edi, ki poone ume
reele y'a t'eesa geŋ me. Aŋ Ebilis, Pidens,
Linis, Kilodiya wo zemɓa oŋgo pay an a-
t'ize toose.
22 Geŋ Galmeega yi koona ti kee, wo
beeko Raa ti koona egguŋ pay.

Mattup ki Pool yi riiŋe a Tit

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riiŋe a Tit. Tit geŋ yoŋ Yawudusu ye, wo yi ziipe addí a Almasi, yoŋ taŋ ɓaadaŋ y'izire ti Pool me.

Pool geŋ yi y'iilo Tit a siiɗo ere a diine k'ahu sundutú Kiret, kono yi beere ɗoŋ dokkiyo wo y'a nooge ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a siiɗo gettiyo. Saŋ maŋ yi di riiŋe mattup kono yi t'eele kooke a Tit wo yi di ruute, ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ mummino an di koone ti tuddaŋ, wo wede tuuku toŋ lekkiyadí t'a koone me. Yi di ruute soŋ, mummino y'an t'eele kooke a gôlɗali, a iŋ̃ni, a ɓulagi, wo mummino ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa geŋ lekkiyadaŋ t'a koone me.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool wede naabo ki Raa wo wede zina k'Isa Almasi. Raa y'o elo naabo ere ɗoŋ yi biire'ŋ n'a ti'n waako a urzi zaapu k'adde a Isa, wo n'an di kize urzi wede ɗerec a-t'ette a lekkiyo ere kettiyo ti Raa,

2 iŋkino an di zaape elkisadaŋ an t'oona lekkiyo ere ki daayum. Lekkiyo gette Raa yi ruute y'in t'ela ti poone y'a okkima duniya ɓotto too, yoŋ wede i ki lohito ono ye.

3 Aame onniyo ere Raa y'ele gette t'îide maŋ, a lekkiyo gette y'o t'iiɗîba ita t'urzi k'onamí, wo y'o d'ele a beezó urzi ki kazita aa Raa Wede k'Uttiyadiŋ yi ruute.

4 Mattup ette ni raaŋiya a kee Tit, kee wede a nuŋ aa ulo k'addó a urzi zaapu k'addiŋ kine kaŋ soo. Geŋ beeko ti toose ki Meega Raa ti Isa Almasi Wede k'Uttiyadiŋ i koona eedá.

Naabo ki Tit a siiɗo Kiret

5 Nuŋ ni ki k'iilo a siiɗo Kiret miŋ kono k'a ti ɗaŋge naabo ere daa ɗaŋgu, wo ki-zappe ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa adda geeger ere tuuku toŋ maŋ, a urzi wede n'a ruute.

6 Ɗoŋ dokkiyo geŋ wede tuuku toŋ a lekkiyadí ɗuwo an ki zaapu ono a eedí ye, wo eddí soo ɗaŋŋal. Iŋ̃nizaŋ an ziipe addaŋ a Isa, ɗuwo an ki r̃oote sooruzaŋ olɗo ye, wo an ki koliyo t'ekki maawaŋ ye.

7 Iŋkino maŋ wede dokkiyo an i ele yeeriyo ki suldî Raa geŋ, i dehu a lekkiyadí ɗuwo an ki zaapu ono a eedí ye, y'a ki t'ise wede i koliyo tuddí ye, wede kulkuwo ye, wede soɓo ye, wede bursiɗo ye, wo y'a ki dehe sokiyo suldî kaŋ ombiɗe ye.

8 I dehu y'a seeɗa ɗuwo, y'a geyye isiyo munɗa wede beehiye, yoŋ wede i-d'ede elkiyo, wede ki diine, kamileŋ̃, tuddí yi aaniya,

9 y'a seeɗa zakiɗî a ono ɗoŋ an d'ede urzi ɗuwo an d'amɓe eego, a-t'ette a dooyiso ere kine in duuye gettiyo. Iŋkino maŋ yoŋ y'a aana y'an t'ela kooke a ɗoŋ oŋgo t'urzi dooyiso ere ɗerec, wo a ɗoŋ lattiya dooyiso gette y'a aana y'an di-kiza onamaŋ ɗoŋ butte geŋ me*.

10 Iŋkino maŋ i d'ede ɗoŋ ɓaadaŋ miŋ ti diine kane ɗoŋ Yawudiyagi i ziipe addaŋ a Isa, kane geŋ an di koliyo t'ekki ɗuwo, wo ti onamaŋ ɗoŋ daa k'urzizaŋ an ti'n daggiya ɗuwo me.

11 Kane geŋ urzi ki rootiyo k'an ooli ye, kono ɗoŋ pay adda ɓoyɗî an ti'n daggiya, an an d'eliyo dooyiso ere i k'ise t'eliyo ye, kono geŋ an dehu an sikiti suldî ti beezaŋ kaŋ ombiɗe.

12 Wo ti kaaga geŋ i d'ede wede ede ti siiɗadaŋ yoŋ nebi raazaŋ†, y'a ruute, y'ede: «Kane ɗoŋ siiɗo Kiret geŋ kane daayum ɗoŋ lohito k'ono, ɗoŋ aa seyɗî ulpi, ɗoŋ golguwo an elkiyo miŋ a addis-adaŋ ɗaŋŋal.»

13 Wo ono ɗoŋ yi'ni rootiyo geŋ kane ɗerec. Iŋkino maŋ kee k'an rooto ti golla zakiɗî a munɗa ulsu an isiyo me, kono an di zaape addaŋ a Raa a-t'ette a urzizí.

14 Wo soŋ an a-ki seeɗa zakiɗî a tayɗayi ki Yawudiyagi ɗoŋ daa k'urzizaŋ, wo a oogoro ere ki ɗuwo ti ti'n argu t'urzi wede ɗerec geŋ̃ŋo ye.

15 Suldî pay miŋ kamileŋ ki ɗoŋ kane kamileŋ̃. Wo ɗe ki ɗoŋ ulpi ti ɗoŋ i-tuuge ki zaapu k'addaŋ a Isa geŋ, munɗa kamileŋ̃ umbo kono kane eedaŋ soodo a elkiso ti elkisadaŋ ere ki suuniyo munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu geŋ, i t'ize ganigi.

16 Kane an rootiyo Raa an yi suune, wo ɗe a naabadaŋ ere an isiyo gette an yi giigira. Geŋ kane naabadaŋ gette k'a t'azzira, kane ɗoŋ toogiyto, wo an k'aane an k'ise ye naabo ere beehiye soo toŋ maŋ.

2

Dooyiso ere ɗerec

1 Wo kee Tit, k'elo dooyiso ere a-t'ette ti dooyiso ere ɗerec ki Raa.

2 Gôlɗali kuuli ki'ni dooyo tuddaŋ an ti-seeɗa, lekkiyadaŋ t'a koone ti ottilso, an d'ede elkiyo, wo an seeɗu zakiɗî a urzi

* **1:9 1.9** Lekkiyo ere ki wede dokkiyo: Kun wollo adda mattup ki 1 Timote 3.2-7. † **1:12 1.12** Ono ki wede suuniyo ki siiɗo Kiret sundí Epimenid, yi likke ozzine suma meeda zoot ki poone Isa an di y' t'eha ɓotto.

zaapu k’adde a Isa wede ki kotto, a geyyiso
wo a omɓiṉe.
3 Wo a erayi gôlɗali toŋ iŋkino, ki’ni
dooyo an di lekke lekkiyo ere ki diine, an
d’ooli ti zappu k’ono ekki ɗuwo me, wo an
ki t’ise ɓulagi toote ye. An di t’ele kooke
wede beehiye,
4 erayi ɗoŋ koɗiyagi an di’n dooye an di
geyye kuulizaŋ ti iṉṉizaŋ,
5 an d’ede elkiyo, lekkiyadaŋ ki diine
kamileṉ, an aane ɓoyɗizaŋ an di’n seeɗa,
an di koone ɗoŋ beehiye, wo an ki kili
t’ekki kuulizaŋ ye, kono wenɗa soo toŋ y’a
ki kilɗe ono Raa ye.

6 Kuuli ɗoŋ koɗiyagi toŋ, k’an eelo kooke
an t’ise ɗoŋ an d’ede elkiyo.
7 A suldî pay geŋ, kee batum a lekkiyadá
urzi naabadá wede beehiye k’an yi kaza,
an di wolla an di daana. Dooyisadá gette
k’anni dooyo koɗuwo wo t’adde soo,
8 onamá an di koone ono ɗerec daa
niikiyo. Iŋkino maŋ ɗoŋ k’olmiɗayá pay
an seeɗa sukiyagi kono an ki t’oona ye
munɗa ulsu ki rootiyo a tukki kine me.

9 I dehu ɓulagi geŋ a suldî pay an ki
kili t’ekki galmaawaŋ ye, lekkiyadaŋ t’aase
uŋse a kane galmaawaŋ me. An ki dehe
niikiytadaŋ ye galmaawaŋ me,
10 wo a munɗa tuuku toŋ an an ki’n
oogira ye. A suldî pay geŋ an di kize
tuddaŋ kane daayum an seeɗu zakiɗî a
naabo galmaawaŋ te, kono naabo ere pay
an isiyo gette a t’ele suma a dooyiso ere ki
Raa Wede k’Uttiyadiŋ.

11 Ɗerec, Raa yi t’iiɗîba ita a beekadí ere
a urzi k’uttiyo ki ɗoŋ pay.
12 To beeko gette t’inni dooyiso in d’ooli
sooru ere olɗo, ti suldî ɗoŋ ki duniya
addiŋ i dehu geŋ pay, kono adda duniya
ette in di lekke lekkiyo ere ti elkiyo, ere ki
diine wo ere kettiyo ti Raa.
13 Geŋ iŋkino in di delle uŋsuwo ere
in zaapu elkisadiŋ eego gettiyo, wo in
di delle soŋ onniyo ere ɗuwo pay an di
wolla daryika Raa goole ti Isa Almasi Wede
k’Uttiyadiŋ.
14 Yo wede y’a ele tuddí batum y’a inda
kono kine, kono y’in di’n aɗɗe t’adda suldî
ɗoŋ ulpi pay, wo y’in di’n ise kine ɗoŋzí
ɗoŋ kamileṉ, ɗoŋ wehini k’isiyo naabo ere
beehiye*.

15 Tit, geṉṉo munɗa wede i dehu kee k’a
dooya ti toogo pay ere an a ele te, k’a t’ela
kooke, wo a ɗuwo k’a rootita ti golla zakiɗî
a munɗa ulsu an isiyo me. Kee ki oola
tuddá wenɗa soo toŋ yi-koṉilsa ye.

3

Sooru ki ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

1 Tit, kee daayum k’an rooto a ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa geŋ, an kili t’ekki ɗoŋ booro ti
deero k’akuuma ye, an d’olliga onamaŋ,
an di lekke tuddaŋ daayum okkime k’isiyo
naabo pay ere beehiye.
2 A wenɗa soo toŋ an i roota ono ulpi
ye, niikiyto an oolo, an di dehe an d’ise
beehiye a ɗuwo, wo an di kize daayum
kane ɗoŋ tasse a eda ɗoŋ pay.
3 Ɗerec, ti kaaga geŋ kine toŋ elkisadiŋ
umbo, in di-tuuge a Raa, in digge. In t’ize
ɓulagi k’ita suldî ɗoŋ tuuku toŋ tudde ti
dehu ti uŋsuwo tudde. In di lekkiyo adda
bundiko, in di zaapu addiŋ a suldî k’eebiŋ,
iŋkino maŋ ɗuwo an in di’n giigira, wo
kine wede tuuku toŋ yi koogire bakadí.
4 Wo aame Raa Wede k’Uttiyadiŋ yi gize
beekadí ti geyyisadí a ɗuwo pay geŋ,
5 y’in di’n utte. Wo y’in utte kono kine in
ize naabo ere ki diine ko? Aha, iŋkino ye!
Y’in utte kono y’in ize adde koɗuwo, wo
y’in d’ele ehiyo ere aware t’urzi suyyiso
batem wo t’urzi k’Unde Kamileṉ.
6 Unde gette Raa y’in ele daa dooziyo
adda k’addiŋ t’urzi k’Isa Almasi Wede
k’Uttiyadiŋ.
7 Iŋkino maŋ ti beekadí y’in di’n ize kine
ɗoŋ ki diine a ɗaanadí, wo y’in d’ele urzi
in t’oona lekkiyo ere ki daayum, ere in
zaapu elkisadiŋ eego.
8 Ono eŋ kane ɗerec a urzizaŋ.
Wo nuŋ ni dehu k’a seeɗa zakiɗî a ono
eŋ me, kono ɗoŋ i ziipe addaŋ a Raa geŋ
an seeɗa zakiɗî an t’ele tuddaŋ pay k’isiyo
naabo ere beehiye. Geŋ munɗa wede
beehiye wo a nooga ɗuwo pay.
9 Wo kee ki t’alɗu ti niikiyto ere ki bita,
wo ti ɗippiyto k’ita moŋgiɗagi ɗoŋ i ki
ɗaŋgu ye. Wo soŋ ki t’alɗu ti dehutu k’ono
k’ulpi, wo ti rootiyto k’ono a lette adde a
urzi k’oogoro Raa. Kane geŋ ki bita, a ki
nooge munɗa ye.
10 A wede i ti teepiyo zemɓa ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa geŋ, kun i di roote kaŋ soo ki
sirwe yi k’amɓu ye maŋ, kun ti y’ leɗɗo ti
tudduguŋ me.
11 Kee ki suune wede iŋkino geŋ yoŋ
yi t’uɗɗe t’urzi wede ɗerec ki Raa me,
yoŋ wede k’oldîko, yode batum yi ti t’eliyo
tuddí booro t’a yi seeɗa.

Ono ɗoŋ ki ɗaŋgu

12 Aame nuŋ n’a-t’igiba Artemas koo ise
Tisik koo maŋ, k’a omɓiṉi k’a edi kesiko
k’anni t’oona a Nikopolis, kono aŋgeṉṉo
di dihe ni lekkey a ume reele me.

* **2:14 2.14** Kun wollo adda mattup ki Soom 130.8; Ezekiyel 37.23; Egzod 19.5 wo Deeterenom 14.2. * **3:14 3.14** ***Zemɓadiŋ ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa:*** Pool yi rootiyo ti zemɓa ɗoŋ ki siiɗo Kiret.

13 Kee kʼa dʼelko ɓaadaŋ a torguwo ki
Zenas wede kʼooniyo ti Apolos, kono a
torguwadaŋ gette munɗa a kiʼn beete ye.
14 Iŋkino maŋ zemɓadiŋ ɗoŋ i ziipe
addaŋ a Isa* toŋ, an di dooye an tʼele
tuddaŋ pay kʼisiyo naabo ere beehiye,
kono an tʼokka ɗollo ere ooṇe a ɗoŋ oŋgo,
wo lekkiyadaŋ a ki tʼisa ki bita ye.
15 Ɗoŋ pay ti nuŋ eŋ an a-tʼize toose, wo
kee kʼan tʼiso toose a kane ɗoŋ inni giyye a
urzi zaapu kʼadde a Isa. Iŋkino maŋ beeko
Raa ti koona egguŋ pay.

Mattup ki Pool yi riiŋe a Pilemoŋ

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Pool yi riiŋe a laŋzayí Pilemoŋ. Yoŋ ti geeger Kolos, yoŋ wede suma adda geeger gette. Wo y'illiga Pool yi kazita Rabila Majjaanawa maŋ, a kaamiki y'a ziipe addí a Isa wo yi daaniya urzi k'Isa. Iŋkino i d'ede wede soo ti diine ɓulagi Pilemoŋ sundí Onezim. Yoŋ geŋ y'ukke okko ti ɗaana galmeegí me, an d'ikkima ti Pool aame yoŋ daŋgay a geeger Room. Pool yi di gizite Rabila Majjaanawa ki Galmeega Isa Almasi, iŋkino Onezim y'a ziipe addí a Isa.

Pool yi-raaŋiya mattup ette a Pilemoŋ kono yi-t'ise tambobino a Onezim. Geŋ Onezim batum i-d'etta ti mattup a Pilemoŋ me. Ti kaaga a urzi k'oogoro Romeŋ geŋ, Pilemoŋ i-d'ede urzi yi-d'ise munɗa wede aa addí i dehu a tukk' Onezim me, ise tôwwo toŋ y'a yi t'îde. Adda mattup ette Pool yi-d'oɓe bey a Pilemoŋ kono y'a ki y' wolle Onezim aakede ɓule wede i t'umbe ye. Yoŋ yi di ruute y'a yi seeɗa bey sire, kono aŋkeŋ̈ŋ̈o kane an a ti gitte kaŋ soo a urzi k'Isa Almasi me.

Toose ki Pool

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Pool, wede
an ni ziiɗa daŋgay kono ni kazita rabila
k'Isa Almasi, ay raaŋiya ti leema Timote.
Mattup ette a kee Pilemoŋ leemadey wede
ki geyyiso, kee wede naabadiŋ kaŋ soo,
2 wo a zemɓa ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a
ɓoozá, a teemadiŋ Aapiya, ti Arsip wede a
ti giyye ti kine ɗeyyisadiŋ kaŋ soo.
3 Geŋ beeko ti toose ki Meegiŋ Raa ti
Galmeega Isa Almasi i koona egguŋ.

Pool yi rootiyo koɗuwo a Raa kono Pilemoŋ

4 Nuŋ daayum adda tondiyadó a Raa
gette, sundá ni gi di seɗɗiyo ye, wo ni
rootiyo koɗuwo a Raazó,
5 kono nuŋ n'ollige kee daayum k'a
seeɗu zakidï a urzi zaapu k'adde a
Galmeega Isa, wo ɗoŋ ki Raa pay ki'ni
geyyiso.
6 Nuŋ ni tondiyo Raa kono zaapu k'addá
a Isa gette, kee k'a-ti kette ti kaye kaŋ
soo. Tode gette t'a di t'ele elkiyo ere k'a
suune sulɗï ɗoŋ pay majjanɗani a urzi
lekkiyadiŋ ere kettiyo kaŋ soo t'Isa Almasi.
7 Leema ki nuŋ, nuŋ ulbó uŋse wo oo
d'eliyo toogo kono kee ɗoŋ ki Raa ki'ni
giyye, wo k'an d'eliyo kooke.

Pool yi tondiyo Pilemoŋ a urzi k'Onezim

8 Kono kamo beehiye'ŋ a urzi lekkiyo
kettiyo kaŋ soo t'Almasi geŋ nuŋ oo d'ede
urzi n'a di roote a munɗa wede kee k'aase
me,
9 ki too maŋ n'a ki tonde ti geyyiso k'o
d'ise munɗa. Eyye, nuŋ Pool eŋ ni t'ize
gôole, wo soŋ nuŋ adda daŋgay kono ni
kazita rabila k'Isa Almasi,
10 iŋkino toŋ ni ki tondiyo kee k'aase
adde beehiye a Onezim*, yoŋ yi t'ize aa ulo
n'ehe adda daŋgay a urzi k'Almasi me.
11 Aame ti poone yi ki nuuge ye toŋ maŋ,
aŋkeŋ̈ŋ̈o y'aane y'inni nooge, kee ti nuŋ
me.
12 Wo aŋkeŋ n'a di y'agiba, yode wede
ni y' giyye t'addó pay.
13 Ki too maŋ nuŋ n'a y'ooli y'a lekke a
sirpadó, aame nuŋ ɓotto adda daŋgay a
urzi Rabila Majjaanawa k'Isa Almasi geŋ
me, kono y'o di naabe a olɗe kee.
14 Wo ni ki dehu ni ki y' boohe ye daa
kee ki ki dihe ye me, kono munɗa wede
beehiye kee k'aase an gi di k'ise ki toogo
ɗo ye, k'aase ti ulbe uŋse ɗo.
15 Onezim Raa yi ti y' liɗɗe tuddá
k'onniyo miibi koo maŋ, onniyo yi ti y'
gima sirpadá maŋ y'a lekkey ki daayum.
16 Aŋkeŋ̈ŋ̈o yoŋ aa ɓule ye, yi jiire ɓule.
Yoŋ aŋkeŋ yi t'ize leema wede k'ooŋ̈iso.
Nuŋ ni y' giyye ɓaadaŋ wo a kee y'a
t'isey wede k'ooŋ̈iso a ceerey sey, kono
yoŋ leema a urzi tudde wo leema a urzi
k'Almasi.
17 Aame ki ni zuune nuŋ laŋzayá maŋ,
yoŋ ki y' sooɗoy aa ki seeɗu nuŋ batum.
18 Wo aame y'a ize ulsuko, koo yi ziiɗa
munɗazá toŋ maŋ, k'oolo a ekki nuŋ.
19 Ki wollo a raaŋiya eŋ nuŋ Pool ti
beezó: munɗa wede Onezim y'a di t'ela
geŋ a di y' t'ela nuuno, wo ɗe kee toŋ
k'elko a-d'ede see a eedá? Ɗerec, kee toŋ
t'urzi nuuno ɗoo miŋ k'a ziipe addá a Isa
Almasi kollo.
20 Ki kotto leema ki nuŋ, t'urzi geyyiso
ere ki Galmeega, addó k'o ti'n asso, kono
kine sirwiŋ pay miŋ in lekkiyo kettiyo kaŋ
soo t'Almasi.
21 Nuŋ ni suune n'a raaŋiya eŋ naabo ere
ni ki tondiyo ette k'o ti t'isa, wo ni suune
k'aasa naabo a ceera ere ni ki tondiyo
ettiyo sey.
22 Wo soŋ ni ki tondiyo: Kee k'o okkoŋ
ume moone. Nuŋ n'ettiyo, kono n'elkiyo
tondiyaguŋ a Raa gette yoŋ y'ollige, saŋ
maŋ an di'n aɗɗa n'un di'n t'ooney.

* **1:10 1.10** ***Onezim:*** T'ono Girek suma ette i-kaza «noogiyo».

Ono ɗoŋ ki ɗaŋgu

23 Epapiras yoŋ adda daŋgay ti nuŋ
kono ay kazita rabila k’Isa Almasi, y’a-t’ize
toose.
24 Markus, Aristarko, Demas wo Lik ɗoŋ
ay naabiya kaŋ soo eŋ, an a-t’ize toose pây.
25 Iŋkino maŋ beeko Galmeega Isa Al-
masi ti koona egguŋ.

Mattup a ɗoŋ ki Eber

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup an riiŋe a Yawudiyagi ɗoŋ i daaniya urzi k'Almasi. Kane ɗoŋ ki poone i ziipe addaŋ a Isa geŋ, ki kotto an di dibire ɓaadaŋ bini an di dihe ume k'ombiɗite. Kono kamo wenɗa an riiŋe mattup ette y'an rootiyo an di seeɗa zakiɗi a urzi k'Isa, an ki d'ooli ye.

Ti kaaga Raa y'a gitte taasuwadí ti kane Yawudiyagi, y'an di ruute wede yi t'iza olɗiko maŋ, yi-t'ide seysu ki seɗeke, maŋ a wede geŋ yi-t'isa tambobino a olɗikadí te. Mattup a ɗoŋ k'Eber ette ti rootiyo'ŋ ti taasuwa ere aware Raa yi gitte ti ɗoŋ an ziipe addaŋ a Ulí Isa Almasi gettiyo, t'a jiire taasuwa ere ti poone. Ɗerec, munɗa wede Isa y'ize a ɗuwo geŋ a jiire munɗa wede ki maaleekiyagi, ki Muusa, ki Aroŋ wo ki Zozuwe an ize pay. Isa y'a ele tuddí seɗeke ki booyiso k'olɗiko ɗuwo pay. Wede yi ziipe addí a yode maŋ, Raa yi-t'isa tambobino a olɗikadí te. I ki dehu y'a k'ise seɗeke ki seyɗi ki booyiso k'olɗikadí ye baa.

Raa y'a ruutite t'urzi k'Ulí

1 Ti kaaga, Raa y'an di ruutite taŋ ɓaadaŋ t'urzi tuuku toŋ maŋ a moŋgiɗagiŋ t'urzi nebiyagi.

2 Wo ɗe a onniytagi k'ita eŋ, Raa y'in rootiyto t'urzi k'Ulí. T'urzi yode geŋ Raa y'a ikkima suldi pay a kandaane wo a siiɗo, wo Raa y'a ti y' ziipe yoŋ wede yi oola suldi pay geŋ a beezí.

3 Yo Ulo geŋ yi kaza gooliko ere meeda ki Raa, wo yoŋ geŋ miŋ Raa koyok. Wo kane suldi pay geŋ an lekkiyo t'urzi k'onamí ɗoŋ an d'ede toogo geŋ̃ŋo. Yoŋ y'a t'ize munɗa wede i t'iide ɗuw̃o an t'ise kamileŋ t'olɗikadaŋ a ɗaana Raa, maŋ y'a-gili k'awwa ki kandaane, y'a-guune a ammade Raa goole a jiire pay.

4 Iŋkino maŋ ki kotto, yo Ulo geŋ y'a t'ize goole a jiire maaleekiyagi pay, wo suma ere Raa yi ele gette tod' t'a jiire ɗoŋ ki kane.

Ulo Raa yi jiire maaleekiyagi

5 Ɗerec, Raa geŋ kuɗic a maaleeka soo toŋ yi-ki ruute ye, y'a t'eese:
«Kee Ulo nuŋ me,
wo ti aŋki ɗuwo an di suune nuŋ Meegá*.»
Wo soŋ y'a t'eese:
«Nuŋ a yode n'a t'isa Meegí,
wo yoŋ y'a t'isa a nuŋ Ulo me†.»

6 Wo ɗe aame Raa y'igibo Ulí yoŋ yi jiire suldi pay adda duniya geŋ, y'a ruute, y'ede:
«Kune maaleekiyagi Raa pay, kun ottilo a yode‡.»

7 Geŋ ono ɗoŋ Raa yi ruute ti kaaga a tukki maaleekiyagi, y'ede:
«Kane maaleekiyagi geŋ yi di'n isiyo aa maaye, wo ɗoŋ naabadí yi di'n isiyo aa ilze k'uwwo§.»

8 Wo Raa y'a ruute ti kaaga a tukk'Ulo, y'ede:
«Kee'ŋ Raa, k'a koona a kaakido mozikadá ki daayum,
wo ti dalka moziko ette k'a dokka ɗoŋzá a urzi wede ki diine.

9 Kee ki geyyiso munɗa wede ki diine, wo suldi ɗoŋ ulpi ki'n azzuru.
Kono kamo nuŋ Raa wede Raazá, ni ki biire ti diine laŋziyagá pay, n'ay di yirge egey k'uŋsuwo a eedá, geŋ i-kaza ni ki ti ziipe mozigo*.»

10 Wo y'a ruute sey, y'ede:
«T'ume k'eesiyo kee Galmeega Raa i ziipe siiɗo te, wo kandaane toŋ ki y'ikkima ti beezá.

11 Kane geŋ an t'eŋgila, wo kee ki lekkiyo ki daayum. Eyye, kane pay geŋ a latta aakede kalle.

12 Siiɗo ti kandaane k'a ti'n damɓa aa wede yi damɓu kalle wede goole, k'a ti'n ŋaaya a kese.
Eyye, kane geŋ k'a ti'n pelka an ki lekka a umayaŋ ye,
wo ɗe kee daayum kee miŋ kee, ozzinagá i ki ɗaŋga ye†.»

13 Wo Raa geŋ kaŋ soo toŋ, kuɗic yi-ki ruute ye a maaleeka tuuku toŋ, y'a t'eese:
«K'edi ki-koona a ammidadó kino,
bini ɗoŋ k'aduzá n'an isa aa munɗa ki bita ti ɗandi zoŋɗá‡.»

14 Wo kane maaleekiyagi geŋ, kane pay undiyagi ɗoŋ i naabiya ki Raa. Kane geŋ yi'n akkisa k'isiyo naabiyagi ki noogiyo kane ɗoŋ i t'oona uttiyo.

2

Uttiyo k'arɓu ye

1 Kono kamo kine in koona mentikagi a ono ɗoŋ in illiga geŋ me, para maŋ in ti'n leɗɗa t'urzi wede ɗerec me, in di'n t'etta k'ume daggiya.

* **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. † **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki 2 Samiyel 7.14. ‡ **1:6 1.6** Kun wollo adda mattup ki Soom 97.7. § **1:7 1.7** Kun wollo adda mattup ki Soom 104.4. * **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 45.7-8. † **1:12 1.12** Kun wollo adda mattup ki Soom 102.26-28. ‡ **1:13 1.13** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1.

2 Kun ollo, ono ɗoŋ k’oogoro ti kaaga Raa
y’an ele a ƀize maaleekiyagi an an gizite
a maawiŋ geŋ, ki kotto kane ɗerec. Wo
ɗoŋ pay a ti diipiɗa wo an ti-tuuge k’ollige
k’ono geṇṇo geŋ, an d’uune daŋgay ere
ɗerec a urzi naabadaŋ.
3 Iŋkino maŋ kun ollo, in arƀe ye t’uttiyo
te, para’ŋ in a ti diipiɗa maŋ, in ki t’alɗa
ye ti daŋgay ere ki Raa te. Urzi k’uttiyo eŋ,
i y’ ruute yode Galmeega ƀatum ki poone
me. Saŋ maŋ kane ɗoŋ i y’illiga an in di
gizite an’de, uttiyo gette tod’te ɗerec.
4 Wo Raa toŋ y’an di gize kane
onamaŋ ɗerec, t’urzi sulɗi ɗoŋ i-kaza
munɗa, ti sulɗi ɗoŋ i-ceeriyo eego wo ti
sulɗi k’armika ɗoŋ tuuku toŋ maŋ, wo
t’urzi k’Unde Kamileṇ ere t’in di dikkiɗa
urziyagi k’isiyo naabo Raa a wede tuuku
toŋ aa yoŋ yi dehu.

Isa yoŋ Wede k’Uttiyo ɗuwo

5 Kine duniya ere ki ɗaana in ti rootiyo
gette, Raa y’an ki t’ele a maaleekiyagi an
gi di dokka ye.
6 Wo ɗe ki too maŋ, ono eŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an’de:
«Raa ki nuŋ, wedusu miŋ moo sey me, k’a
elke a yode me?
Wede tudde miŋ wee wee, kee k’a yi boohe
me?
7 Wedusu kee k’a ti y’ ziipe ti ɗanɗi
maaleekiyagi ki peeɗo ƀooloŋ,
ki-d’ele gooliko wo suma, ki di tuune
kaɗumul ki moziko a eedí.
8 K’a ti y’ ziipe goole t’ekki sulɗi pay*.»
Wede geŋ Raa y’a ti y’ ziipe goole t’ekki
sulɗi pay, iŋkino maŋ munɗa soo toŋ
yi k’iili ye a lekke t’ekki yode me. Wo
aŋkeṇṇo kine in ki wolliyo ye ƀotto sulɗi
pay geŋ kane ti ɗanɗi yode me.
9 Wo kaciŋ in suune Isa Raa yi ti y’ ziipe
ti ɗanɗi maaleekiyagi ki peeɗo ƀooloŋ.
Iŋkino maŋ ti beeko ere ki Raa, Isa y’a inda
kono ɗuwo pay. Wo aŋkeṇṇo Raa yi d’ele
gooliko wo suma, yi di tuune kaɗumul ki
moziko kono yi dibire wo y’a inda.
10 Geŋ ɗerec, sulɗi pay geŋ ikkima Raa
wo an lekkiyo ki yode a beezí, wo yi dehu
ɗoŋ ƀaadaŋ an t’ise iṇṇizí wo y’an d’an
t’ette k’adda daryikadí. Iŋkino maŋ t’urzi
dabar geŋ, Isa Raa y’a y’ize wede i-t’îide
a munɗa wede Raa yi dehu, kono y’an di
t’ihina urzi k’uttiyo a ɗuwo.
11 Isa wede k’ooyiso ɗuwo a kese a
Raa, yode ti kane ɗoŋ yi’n uuye a kese
geŋ, kane pay geŋ miŋ Meegaŋ Raa soo.
Iŋkino maŋ yoŋ i-k’ede sukiyagi ye y’an
di’n waake kane zemƀadí me,
12 wo y’a ruute, y’ede:
«Raa ki nuŋ, nuŋ sundá n’an di-kiza a
zemƀadó,
wo n’a t’ôhira adda diine ɗoŋzá gi t’ugiye
n’a ki t’immey†.»
13 Soŋ y’a ruute, y’ede:
«Nuŋ n’a zaapa addó pay a Raa‡.»
Wo y’a ruute sey, y’ede:
«Eŋ nuuno ti iṇṇi ɗoŋ Raa y’o ele§.»
14 Iṇṇi geŋ kane pay miŋ kaŋ soo ɗoŋ
tudde an d’ede sey ti puuzo, iŋkino maŋ
yode Isa toŋ y’a t’ize wede tudde i-d’ede
sey ti puuzo aa kane kay. Yoŋ y’ize iŋkino
kono t’urzi k’untadí geŋ, yi di dihima
toogo Meeda siitanɗani, tode ere i-d’ede
toogo ki tôwwo ɗuwo gettiyo.
15 Wo soŋ t’urzi k’untadí geŋ, y’a t’uɗɗe
kane ɗoŋ daayum i lekkiyo ƀulagi kono an
orgiso a unto.
16 Geŋ ki kotto, in suune Isa yi k’iido’ŋ
noogiyo ki maaleekiyagi ye, wo y’iido’ŋ
noogiyo k’ita k’iṇṇi k’Ibirayim.
17 Kono kamo i dehu Isa y’a-t’ise tuddí
pay a deeye zemƀadí, kono y’a t’ise
mozigo goole ɗoŋ seɗeke wede addí
koɗuwo ti ɗuwo wo y’a seeɗa zakiɗi a
naabo Raa, kono y’a-booye oldîko ɗuwo.
18 Derec, yode Isa ƀatum toŋ yi dibire
a urzi naamiya daggiya me. Iŋkino maŋ,
aŋkeṇṇo eŋ y’aane yi’ni nooge kane ɗoŋ
adda naamiya daggiya me.

3

Isa goole i jiire Muusa

1 Kono k’iŋkino zemƀa ki nuŋ kune ɗoŋ
ki Raa, yoŋ y’unni wiike geŋ kun zaapo
ersaguŋ a Isa, yoŋ wede zina Raa wo
mozigo goole ɗoŋ seɗeke ki kine ɗoŋ pay
i ziipe addiŋ a yode.
2 Isa geŋ i y’ biire Raa k’isiyo naabo
gette, wo y’a guune wede a ziiɗa zakiɗi a
naabadí, aakede ti kaaga Muusa y’a guune
wede y’a ziiɗa zakiɗi a naabadí ere pay
y’ize a ɗoŋ adda ƀoy Raa*.
3 Iŋkino maŋ Isa geŋ y’a t’oone tamma
ƀaadaŋ a ceere ki Muusa, aakede wede
iiziga ƀooze geŋ ɗuwo an di y’ t’imme
ƀaadaŋ a ceere yode ƀooze ƀatum.
4 Kine in suune ƀoy tuuku toŋ i y’oozige
wedusu, wo sulɗi pay geŋ iiziga Raa.
5 Muusa geŋ y’a ziiɗa zakiɗi a naabadí
ere ki wede naabo a ɗoŋ adda ƀoy Raa,
wo naabadí tiŋ y’an di kizite ono ɗoŋ Raa
yi roota ki ɗaana.
6 Wo Almasi geŋ y’a ziiɗa zakiɗi a
naabadí, yoŋ Ulo wo Raa y’a ti y’ ziipe
t’ekki ɗoŋ adda ƀoozí. Wo ɗoŋ ƀoozí miŋ
kine, aame a lekkiyadiŋ in a seeɗu zakiɗi

* **2:8 2.8** Kun wollo adda mattup ki Soom 8.5-7. † **2:12 2.12** Kun wollo adda mattup ki Soom 22.23. ‡ **2:13 2.13** Kun wollo adda mattup k’Ezayi 8.17. § **2:13 2.13** Kun wollo adda mattup k’Ezayi 8.18. * **3:2 3.2** Kun wollo adda mattup ki Nombire 12.7.

wo in zaapu elkisadiŋ a Raa daa sukiyagi maŋ.

Ume puukiyo ki ɗoŋ Raa

7 Kono kamo Unde Kamileɲ t'a ruute ti kaaga adda mattup ki Raa, t'ede:
«Aame aŋki kun illiga golla Raa maŋ,
8 adduguŋ kun ti'n isa zakidi ye, aakede moŋgiɗaguŋ ti kaaga aame kane adda balɗa geŋ, an d'iiziga kulkuwo ti nuŋ Raa wo an di n' niime.
9-10 Wo a ume geɲɲo moŋgiɗaguŋ an di n' niime, an di dihe an di wolle n'isa muno me,
wo naabo ere n'ize adda k'ozzine ada piɗe gette an ti wulle toŋ maŋ.
Iŋkino maŋ ni-ti gulkuwe ti kane ɗoŋ geŋ me,
wo n'a ruute, n'ede: "Kane ɗoŋ eŋ daayum biza k'ulbaŋ yi'ni daggiya, wo urzizó an ki y' zuune ye."
11 Maŋ nuŋ adda kulkuwadó n'a di nîime tuddó, n'a ruute, n'ede:
"Ki kotto, kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me†!"»

12 Zemƀa ki nuŋ, kun koona mentikagi, kun i oola urzi a wenɗa soo toŋ ti diinaguŋ yi'n isa addí ulpi yi tooga ye ki zaapu k'addí a Raa me, para maŋ a ti y' leɗɗa dokki ti ɗaana Raa zeere me.

13 Kun ollo, onniyo ere Raa y'a ti wiike «aŋki» gette ti lekkiyo baa maŋ, kune onniyo ti onniyo kun elo kooke ti tudduguŋ, kono wenɗa soo toŋ ti diinaguŋ oldîko ti y' dagga yi'n isa addí zakidî ye.

14 Iŋkino maŋ t'ume kine in ziipe addiŋ a Isa geŋ, in t'ize ɗoŋ i naabiya t'Almasi kaŋ soo. Wo i dehu a zaapu k'addiŋ gette in seeɗa zakidî, aa ti poone bini ɗaŋgu,

15 kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
«Aame aŋki kun illiga golla Raa maŋ, adduguŋ kun ti'n isa zakidi ye, aakede moŋgiɗaguŋ ti kaaga aame kane adda balɗa geŋ, an d'iizi kulkuwo ti nuŋ Raa wo an di n' niime‡.»

16 Iŋkino kane miŋ aŋ wee wee ɗoŋ illiga ono Raa wo an d'iizi kulkuwo ti Raa me? Kane miŋ ɗoŋ pay Muusa y'an uɗɗo ti siiɗo Misir.

17 Wo soŋ kun suuno, adda k'ozzine ada piɗe geŋ Raa yi-ti gulkuwe ti kane kono an t'ize oldîko, iŋkino an t'indita nunɗanzaŋ a uupe adda balɗa.

18 Raa y'a di nîime tuddí, y'a ruute, y'ede: «Kane an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me.» Yi ruute iŋkino a kaŋ wee wee? Yi ruute a kane ɗoŋ i-tuuge k'ollige k'onamí geɲɲo.

19 Iŋkino kine in suune, kane geŋ an ki d'iine an ki t'iide ye k'adda k'ume wede Raa y'an ikkima ki puukiyo me, kono an ti tuuge k'amƀu k'onamí me.

4

1 Eŋ ono ɗoŋ Raa y'in ruute y'aasa: urzi ede yi ikkima k'ettiyo k'ume puukiyo me, geŋ ɗerec kane ono geŋ aŋki toŋ i lekkiyo a kine. Iŋkino maŋ in koona mentikagi kono wenɗa soo toŋ ti diinaguŋ yi ti t'ôssa ye k'ettiyo k'ume puukiyo me.

2 Derec, kine toŋ rabila majjaanawa a tukk'ume puukiyo an in gizite, aakede kane ɗoŋ ti kaaga adda balɗa. Wo ɗe ono ɗoŋ an illiga geŋ, a kane an t'ize aa munɗa bita, kono aame an illiga geŋ zaapu k'addaŋ a Raa umbo, ono geŋ an gi di'n ziiɗa ye.

3 Wo etta k'ume puukiyo geŋ kine ɗoŋ i ziipe addiŋ a Raa. Iŋkino y'a ruute a tukk'ume puukiyo geŋ, y'ede:
«Adda kulkuwadó n'a di nîime tuddó, n'a ruute, n'ede:
"Ki kotto kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me*!"»

Yi ruute iŋkino kono ume puukiyo umbo ye, wo ɗe kine in suune Raa y'a ti ɗiŋge naabadí t'ume y'ikkima duniya too.

4 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukk'onniyo ere ki sarat, an'de: «Raa geŋ a onniyo ere ki sarat maŋ, y'abuuke ti naabadí ere pay k'okkime suldî te†.»

5 Wo soŋ an riiŋe a tukk'ume puukiyo, an'de: «Kane geŋ an k'etta ye k'adda k'ume wede n'an ikkima ki puukiyo me‡!»

6 Kane ɗoŋ ki poone illiga rabila majjaanawa gette, an di-tuuge ki sooru eego me. Iŋkino maŋ an ki t'iide ye k'ume puukiyo me. De geŋ a ɗoŋ doolo urzi ede k'ettiyo k'ume puukiyo me.

7 Kono kamo Raa yi ziipe onniyo ti doolo sey ere y'a ti wiike «aŋki». Saŋ îide ozzinagi ƀaadaŋ maŋ, Raa y'a ruute a tukk'onniyo gettiyo ti bize Dawut. Ono geŋ ni ti'n ruute ti poone:
«Aame aŋki kun illiga golla Raa maŋ,
adduguŋ kun ti'n isa zakidi ye§.»

8 Ki kotto, Zozuwe geŋ ɗoŋ k'Izirayel y'an gi di'n t'iide ye k'ume puukiyo me, kono k'iŋkino Raa yi rootiyo sey a tukk'onniyo puukiyo ere ti doolo te.

† **3:11 3.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-11 wo Egzod 17.7. ‡ **3:15 3.15** Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7-8. * **4:3 4.3** Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. † **4:4 4.4** Kun wollo adda mattup ki Zenez 2.2. ‡ **4:5 4.5** Kun wollo adda mattup ki Soom 95.11. § **4:7 4.7** Kun wollo adda mattup ki Soom 95.7.

9 Iŋkino maŋ ume puukiyo wede aakede
onniyo ere ki sarat Raa y'a buuke gette yoŋ
yi lekkiyo, wo Raa y'an di y' t'ela a ɗoŋzí.
10 Ɗerec, wede yi t'iide adda k'ume
puukiyo wede Raa y'ikkima geṇṇo maŋ,
yode toŋ yi buuke kay, aakede yode Raa
y'a-buuke ti naabadí.
11 Iŋkino maŋ in elo gotono kono in
t'etta k'adda k'ume puukiyo geṇṇo. In iso
iŋkino kono wenɗa soo toŋ ti diinayiŋ yi
ki t'oora ye, aakede moŋgiɗagiŋ ti kaaga
an di-tuuge ki sooru eego k'ono Raa.
12 Kun ollo, ono Raa geŋ kane an
naabiya, an d'ede toogo, kane robboŋ i
jiire kasigara kesiyagutú sirwaŋ pay korɓe.
Kane ono geŋ i-ti ɗeegu adda k'adde we-
dusu i seeɗu biza k'ulbe ti unde, okilagi
ti sulbo. Kane ono geŋ, an ɗekkiyo booro
a suldí ɗoŋ tuddiŋ ti dehu wo elkiyo ere
adda k'addiŋ.
13 Munɗa ombiɗe a ɗaana Raa umbo.
Suldí ɗoŋ pay y'ikkima geŋ, kane waariya
kereṇ a ɗaanadí me. Geŋ onniyo soo, a
yode kine in t'ídey taaya ki naabadiŋ ere
in ize te.

Isa yoŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke wede a jiire

14 Kine in d'ede mozigo goole ɗoŋ seɗeke
wede a jiire, yoŋ Isa Ulo Raa yi-gili k'awwa
ki kandaane k'ume Meegí. Iŋkino maŋ in
a soodo zakidí a urzi zaapu k'addiŋ a Raa
me.
15 Geŋ ki kotto, kine in d'ede mozigo
goole ɗoŋ seɗeke wede aane i wolle som-
magiŋ a reṇkadiŋ te, kono yode toŋ Meeda
siitanɗani t'a yi niime daggiya a urzi tuuku
toŋ aa kine kay, ki too maŋ yoŋ yi k'ize ye
oldíko te.
16 Iŋkino maŋ kine in'do daa k'orgiso
k'ume kaakido Raa ere ki beeko a jiire
pay, wo aame geŋ y'in d'isey adde kodúwo
wo in t'ooney beekadí. Iŋkino y'a t'okka
ɗolladiŋ, y'in di'n nooga aame peeɗo
t'íida maŋ.

5

Naabo k'Almasi mozigo goole ɗoŋ seɗeke

1 Mozigo goole ɗoŋ seɗeke wede tuuku
toŋ, Raa yi y' beeriyo ti diine kane ɗuwo,
yi-ti y' zaapu kono yi di naabe a yode Raa
ki beehiyko a kane ɗuwo. To naabadí tiŋ
k'eliyo suldí a Raa wo k'isiyo seɗeke ki
booyiso k'oldíko.
2 Mozigo goole ɗoŋ seɗeke wede tuuku
toŋ, a urzi tudde yoŋ reṇ ɓaadaŋ aa kane
kay. Iŋkino maŋ yoŋ yi d'aaniya suuniyo
k'ita reṇko ɗuwo ɗoŋ an k'ede suuniyo ye
wo i t'aɗɗiya t'urzi wede ɗerec geŋ me.
3 Kono yode batum reṇ geŋ, i dehu
y'aase seɗeke ki booyiso k'oldíko ki ɗoŋ
doolo ɗaŋŋalaŋ ye, wo k'oldíko yode pây.
4 Wenɗa soo toŋ yi k'aane yi ki t'ele
tuddí ye, y'a t'amɓe suma y'a t'ise mozigo
goole ɗoŋ seɗeke ti siidí me. I waaku
wedusu Raa ti siidí a naabo gette, aakede yi
wiike Aroŋ ti kaaga y'a t'ize mozigo goole
ɗoŋ seɗeke*.
5 Geŋ ki Almasi toŋ iŋkino, a urzi gooliko
yode batum yi k'ele tuddí ti siidí ye, y'a
t'ise mozigo goole ɗoŋ seɗeke me. Wo tode
gette yi t'uune ti yode wede i ruute, y'ede:
«Kee Ulo nuŋ,
wo ti aŋki ɗuwo an di suune nuŋ Meegá†.»
6 Wo adda mattup ki Raa a ume doolo
toŋ yi ruute pây, y'ede:
«Kee wede seɗeke ki daayum
a urzi yode Melkisedek ti kaaga‡.»
7 Yode Isa geŋ, a lekkiyadí ere a siido
gette, y'a tunde Raa t'oɓe bey ti ɗollite
ɓaadaŋ wo ti zumari edayí a yode wede
y'aane yi y'utte t'unto. Wo Raa y'a y'illiga,
y'a di y' nuuge kono Isa yi ki gili t'ekki Raa
ye.
8 Ɗerec, Isa yoŋ Ulo Raa toŋ maŋ, t'urzi
dabaradí gette y'a-duuye ollige k'ono.
9 A ettiyadí gette suldí pay geŋ y'an ize
aa Raa yi dehu, iŋkino yode batum y'a t'ize
wede i-t'íide. Iŋkino maŋ aŋkeṇṇo, kane
ɗoŋ pay ollige ono k'Isa geŋ an d'uune
uttiyo ere ki daayum t'urzi yode.
10 Geŋ ɗerec, Raa y'a ti y' ziipe Isa
mozigo goole ɗoŋ seɗeke ki daayum a urzi
yode Melkisedek ti kaaga.

Dersiyo a urzi zaapu k'adde a Isa

11 A tukki yode Melkisedek geŋ i d'ede
suldí ɓaadaŋ n'un di rootite me, wo kane
sekiṇsadaŋ ooṇe kono egguŋ attidí ki
seeɗu k'ono me.
12 Ki too maŋ aŋki kun t'ize ɗoŋ dooyiso
ɗuwo ti kaagine, wo aŋkeŋ i dehu ɗuwo
an un di'n dooye sey dooyiso ere ti poone a
urzi k'ono Raa, aa ɗoŋ aware i ziipe addaŋ
a Isa. Geŋ kun k'aane kun ki t'oomi omɓo
ere zakidí ye, i dehu kun di siɓe uɗu aa
iṇṇi suṇṇi.
13 Wede tuuku yi soɓo uɗu ɓotto geŋ, yi
k'aane yi ki ti y' roote ye munɗa wede ki
diine me, kono yoŋ ulo ṇeŋku.
14 Wo ɗe ki too maŋ, ɗoŋ i dirse geŋ an
d'oomi omɓo ere zakidí. Kane urzi geŋ an
d'isiyo daayum an ti duuye, an aane an di
y' suune munɗa wede beehiye wo munɗa
wede ulsu me.

* **5:4 5.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 28.1. † **5:5 5.5** Kun wollo adda mattup ki Soom 2.7. ‡ **5:6 5.6** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4.

6

1 Geŋ iŋkino kine in ôhor poone ti
dooyiso ere ki poone a urzi k'Almasi gette,
in a-t'oŋ̃yol ekki dooyiso ere ki ɗoŋ i-dirse.
Kane sulɗi geŋ kun'ni suune ay un ki'n
dooye ye baa, aakede: Dooyiso a urzi kama
lekkiyo a sulɗi ɗoŋ ulpi a-d'ette unto wo a
urzi zaapu k'adde a Raa,
2 dooyiso a urziyagi suyyiso ƀatem wo a
urzi zaapu bey ki beeko, wo dooyiso a urzi
balɗiya ki ɗoŋ i t'inda wo a urzi booro ki
Raa ere ki daayum.
3 Eŋ̃ŋo sulɗi ɗoŋ kine in d'ise ki ɗoŋ i-
dirse me, aame Raa y'ela urzi maŋ.
4 Iŋkino maŋ kun elko a ɗoŋ i iili
urzi zaapu k'addaŋ a Raa. Kane geŋ ti
kaaga, ɗerec ki Raa t'a-tuure addaŋ, an
y'uwwe munɗa wede Raa y'eliyo me, kane
aggadaŋ ede a sulɗi ɗoŋ Unde Kamileŋ̃
t'isiyo me,
5 an uwwe ono Raa kane uŋse me wo an
ti zuune toogo duniya ere ki ɗaana te,
6 wo ɗe ti sulɗi ɗoŋ an uwwe geŋ̃ŋo
toŋ, an di gime k'adda lekkiyadaŋ ere ti
poone. Kane geŋ urzi umbo an di-kime
lekkiyadaŋ sey me, kono naabadaŋ ere
an ize gette aakede an taakiya Ulo Raa
sey ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí
kaŋ tontilko, wo geŋ an an eliyo urzi a
ɗuwo an di y' kilɗite.
7 Kun ollo, aakede i d'ede doome siiɗadí
gette mizzi yi koppiyto a ettú daayum maŋ,
tode gette ti d'ehiyo sulɗi ɗoŋ beehiye a
ɗoŋ i ti derku geŋ me. Iŋkino Raa yi di
zaapu beeko a siiɗo gette.
8 Wo ɗe aame siiɗo gette t'aɗɗiya inda
k'ahimagi ti woskani maŋ, tode gette ki
derku ye baa. Goppoŋ Raa y'a ti duuɗa
wo ki ɗaŋgu y'a-t'ogga mentú.
9 Zemƀa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
kaye ay rootiyo iŋkino geŋ, ay suune adda
k'addey kune a urzi wede beehiye, urzi
wede k'uttiyo.
10 Raa geŋ yoŋ daayum ki diine, i-ki
danɗiya ye a naabo ere kun isiyo wo ti
geyyiso ere un d'ede a sundí gette. Geyyiso
gette kun ti gize t'urzi noogiyo ere kun
nuuge ɗoŋ ki Raa ti kaaga, wo aŋkeŋ̃ŋo
toŋ kun'ni noogiyo.
11 Wo ankeŋ, ni dehu t'addó pay n'un di
roote, wede tuuku toŋ ti diinaguŋ yi koona
addí wehini aa kane bini ɗaŋgu. Iŋkino
maŋ sulɗi ɗoŋ pay kun zaapu elkisaguŋ
eego geŋ, kun di'n t'oona.
12 A urzi naabo Raa kun ti t'asse ye, wo
ɗe geŋ kun amƀo zina kane ɗoŋ a urzi
zaapu k'addaŋ a Raa an ziiɗa zakiɗi bini
ɗaŋgu. Iŋkino maŋ an t'ooney munɗa
wede Raa yi ruute y'an t'ela.

Raa bizí yi ki y' kama ye

13 Ti kaaga Raa yi ruute munɗa wede yi
di t'ela a Iƀirayim. Aame geŋ y'a-ti nîime
ti suma yode ƀatum kono wenɗa soo toŋ
goole ti yode Raa umbo, y'a nâame tuddí
me.
14 Raa y'a ruute, y'ede: «Ki kotto nuŋ
n'ay di zaapo beeko daa dooziyo, wo
iŋ̃ŋizá toŋ an d'aagila ƀaadaŋ*.»
15 Ibirayim geŋ y'a dille ozzinagi ƀaadaŋ
ti omƀiŋ̃e, saŋ munɗa wede Raa yi-ruute
yi di y' t'ela geŋ y'a y'uune.
16 Ɗuwo an nâamiya tuddaŋ geŋ, an
nâamiya ti munɗa wede goole i jiire kane,
nâamiya gette ti ti tôwwo ono, iŋkino
niikiyto t'a d'ôhire goppoŋ.
17 Geŋ iŋkino, a kane ɗoŋ i t'oona sulɗi
ɗoŋ Raa y'an ruute y'an t'ela geŋ, y'a dihe
y'an di kize kereŋ̃ munɗa wede yi ti y'
ruute geŋ, bizí yi ki y' kima ye baa. Kono
kamo y'a-ti nîime a onamí ɗoŋ yi ruute
geŋ me.
18 Iŋkino i d'ede sulɗi sire, kane geŋ
i ki kime ye, wo t'urzi kane geŋ Raa yi
k'aane yi ki lihite ono ye. Kane geŋ an
in d'eliyo toogo ƀaadaŋ a kine ɗoŋ uune
ume k'ombiɗe t'urzi yode, kono in a seeɗa
zakiɗi a sulɗi ɗoŋ in zaapu elkisadiŋ eego
Raa yi ruute y'in t'ela.
19 Ƶaapu k'elkisadiŋ gette, t'in ti y' seeɗu
biza k'ulbiŋ ume soo aakede maala meeda
ere i-ti seeɗu tooko ume soo. Tode zaapu
k'elkiso gette ti lekkiyo zakiɗi umatú soo,
geŋ ti-ti doopiɗe alboy wede adda Ƶoy
Raa a kandaane, ti d'aaniya a ume wede
k'adda.
20 Geŋ k'ume geŋ̃ŋo Isa y'in uugume me,
yi-t'iide y'in t'ihiŋ̃a urzi y'a t'ize mozigo
goole ɗoŋ seɗeke ki daayum a urzi yode
Melkisedek ti kaaga.

7

Melkisedek yoŋ mozigo wo wede seɗeke

1 Ti kaaga yo Melkisedek geŋ, yoŋ
mozigo ki geeger Salem, wo wede seɗeke
ki Raa goole a jiire pay. Ibirayim geŋ yi
kama t'ume k'arka mozagi yi'ni jiiro maŋ,
Melkisedek y'a t'iide okkimayí wo yi di
ziipe beeko a Ibirayim me.
2 Geŋ a yode Melkisedek, Ibirayim yi-
d'ele zakka ki sulɗi ɗoŋ pay y'uubo t'ume
k'arka me*. To suma Melkisedek gette,
i-kaza «mozigo wede isiyo munɗa wede
ki diine a ɗuwo». Wo soŋ yoŋ mozigo
ki Salem, suma gette i-kaza «mozigo ki
toose».
3 Yode geŋ i-k'ede meege ye, meede ye,
ita moŋgiɗagi ye, wo onniyo k'ehiyadí ti
untadí toŋ umbo. Yoŋ geŋ yi deeyiso aa

* **6:14 6.14** Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17. 14.17-20.

* **7:2 7.2** Taaya gette kun ti t'oone adda mattup ki Zenez

Ulo Raa, iŋkino yi lekkiyo wede seɗeke ki daayum.

4 Kun elko, Melkisedek geŋ ki kotto yoŋ goole a jiire! Yode mugiyiŋ Ibirayim wede ti diine moŋgiɗagi ɗoŋ k'izirayel toŋ, a Melkisedek yi-d'ele zakka barta ere koɗuwo a jiire, ki suldi ɗoŋ pay y'uubo t'ume k'arka.

5 Wo kine in suune ɗoŋ oŋgo ti biza bumɓu Lebi geŋ, kane ɗoŋ seɗeke. Oogoro gette t'an rootiyo a kane, i dehu an di seɗɗe zakka ere ki ɗoŋ k'Izirayel pay ise kane zemɓadaŋ toŋ maŋ. Wo kane pay geŋ miŋ ti biza bumɓu k'Ibirayim.

6 Wo ɗe Melkisedek yoŋ ti biza bumɓu Lebi ye toŋ, Ibirayim yi d'ele zakka ki suldi ɗoŋ y'uubo. Wo Melkisedek yi di ziipe beeko a Ibirayim wede Raa yi ruute y'a t'oona suldi ɗoŋ yi-t'ela geŋ me.

7 Geŋ ɗerec daa niiku, wede goole'ŋ yi di zaape beeko a wede ŋeŋku.

8 Wo ki kane ɗoŋ ti biza bumɓu Lebi i seɗɗu zakka geŋ, kane ɗoŋ tudde an t'unto. Wo ki yode Melkisedek wede i ziiɗa zakka geŋ, mattup ki Raa ti rootiyo a tukki yode, yoŋ yi lekkiyo ki daayum.

9 Iŋkino maŋ ki ɗaŋgu n'a roote'ŋ, Lebi wede i seɗɗu zakka ere ki ɗoŋ k'Izirayel pay geŋŋo toŋ, zakka gette y'a ele a Melkisedek t'urzi mugiyí Ibirayim.

10 Ɗerec, aame Melkisedek y'iide okkime k'Ibirayim geŋ, Lebi an ki ti y'ehe ye, yoŋ a moyte ki mugiyí Ibirayim ɓotto.

Goole ɗoŋ seɗeke a urzi yode Melkisedek ti kaaga

11 Oogoro ere Raa y'an ele a ɗoŋ k'Izirayel, tod' ti konso ekki naabo ɗoŋ seɗeke ɗoŋ ti biza bumɓu Lebi. Kane geŋ an d'ise naabo ɗoŋ seɗeke aa yode Aroŋ, wo urzi naabo ɗoŋ seɗeke geŋ y'a-ki t'îide ye a suldi ɗoŋ pay Raa yi dehu me. Para maŋ ki moo me i d'ise wede seɗeke ti doolo sey a urzi yode Melkisedek ti kaaga me?

12 Aame ɗoŋ seɗeke geŋ Raa yi ti'n bilke ti doolo maŋ, urzi k'oogoro ɗoŋ seɗeke toŋ i dehu Raa y'a ti-pelke ti doolo kay.

13-14 Kane ono eŋ ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geŋ an'ni ruute a tukki Galmeegiŋ. Wo kine in suune Galmeegiŋ yoŋ ti biza bumɓu Lebi ye, y'uɗɗo ti biza bumɓu doolo, ti biza bumɓu Ziida. Wenɗa soo toŋ ti biza bumɓu geŋ aase naabo a ume seɗeke adda Ɓoy Raa umbo. Wo Muusa aame yi ruute a urzi naabo ɗoŋ seɗeke geŋ, munɗa soo toŋ yi ki ruute ye ki biza bumɓu Ziida me.

15 Kun ollo, eŋŋo munɗa wede in t'aɗɗa ita suldi pay kereŋ a jiire me: wede seɗeke wede uɗɗo ti doolo eŋ, yoŋ yi deeyiso aa Melkisedek.

16 Yoŋ yi ki t'ize wede seɗeke t'urzi k'oogoro ere ti rootiyo wede seɗeke an yi t'ehe ti biza bumɓu wede a urzi tudde ye. Wo ɗe yi t'ize wede seɗeke t'urzi lekkiyadí ere i-d'ede toogo, wenɗa soo toŋ yi k'aane yi-ki ti latte ye.

17 Geŋ ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa a tukki yode, an'de:
«Kee wede seɗeke ki daayum
a urzi yode Melkisedek ti kaaga†.»

18 Iŋkino oogoro ere a urzi seɗeke gette, Raa y'a-t'îide mentú kono t'a biite, t'a ki t'îide ye a munɗa wede Raa yi dehu me.

19 Ɗerec, oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n îide ye a munɗa wede Raa yi dehu me‡. Ti kaaga ɗuwo an ziipe elkisadaŋ ekk'oogoro gettiyo, wo aŋkeŋŋo Raa y'in eelo munɗa wede a jiire tode gettiyo sey, kine in zaapo elkisadiŋ eego, kono t'urzi zaapu k'elkiso gette kine in aane in t'ette ki ɗaana Raa.

20 Wo soŋ aame Raa yi ti y' ziipe Isa wede seɗeke geŋ, y'a-ti nîime tuddí. Wo ɗoŋ oŋgo an t'ize ɗoŋ seɗeke daa nâamiya tuddaŋ.

21 Wo ki yode Isa geŋ Raa y'a di nîime tuddí ɗoo miŋ, y'a ti y' ziipe wede seɗeke kollo, kono Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:
«Nuŋ Galmeega Raa n'a ti nîime tuddó,
wo bizó ni ki y' kima ye baa:
Kee wede seɗeke ki daayum§.»

22 Kono kamo ti nâamiya gette Isa y'a t'ize wede k'amɓu k'attiɗi* ki taasuwa ere a jiire taasuwa ere Raa yi gitte ti poone.

23 Wo soŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an t'ize ɗoŋ seɗeke kono unto ti ki'n ooliyo ye, an di lekke daayum ɗoŋ seɗeke me.

24 Wo ɗe ki Isa iŋkino ye, yoŋ yi lekkiyo zeere daayum geŋ, naabadí ere ki seɗeke toŋ tod'te ki yode yillak ki daayum.

25 Kono kamo aŋkeŋŋo yoŋ y'aane y'an utte ki daayum kane ɗoŋ ettiyo ki ɗaana Raa t'urzi yode me, kono yoŋ yi lekkiyo zeere daayum wo yi tondiyo Raa kono kane.

26 Iŋkino maŋ Isa mozigo goole ɗoŋ seɗeke wede iɗɗiza a kine: Raa ulbí i-d'ise uŋse ti yode, yi k'ize oldîko ye, i-k'ede munɗa k'ulsu a tuddí ye, yoŋ ti ɗoŋ isiyo oldîko soo ye, wo y'a-gili k'awwa ki kandaane.

27 Deero ɗoŋ seɗeke pay geŋ i dehu onniyo ti onniyo an d'ise seɗeke ki booyiso

† **7:17 7.17** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. ‡ **7:19 7.19** ***Oogoro Muusa suldi ti k'iine t'a ki ti'n îide ye a munɗa wede Raa yi dehu me:*** I-kaza kono ɗuwo an k'ede toogo ye an d'ozire eego me. § **7:21 7.21** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.4. * **7:22 7.22** ***Wede k'amɓu k'attiɗi:*** I-kaza t'urzi yode kine in suune adda k'addiŋ taasuwa ere aware gette a t'isa.

k’oldîkadaŋ, saŋ ki ɗoŋ doolo kollo. Wo
ɗe Isa‘ŋ aakede kane geṇṇo ye, aame yode
batum y’ele tuddí seɗeke ki ɗuwo maŋ,
seɗeke ere y’ele kaŋ soo gettiŋ a-t’îide baa.
28 A urzi k’oogoro Muusa geŋ an zippe
deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ an ki t’îide ye
k’isiyo munɗa wede Raa yi dehu me. Ti
kaaga Raa y’ele oogoro a Muusa ɗoo miŋ,
saŋ maŋ y’a ruute ono ɗoŋ y’a-ti nîime
tuddí kollo, wo ɗe t’urzi k’ono geŋ y’a ti
y’ ziipe Ulí mozigo goole ɗoŋ seɗeke ki
daayum, geŋ y’a-ti ɗîŋge suldî ɗoŋ pay
Raa yi dehu.

8

Isa yoŋ mozigo goole ɗoŋ seɗeke wede i jiire

1 Eṇṇo munɗa wede toc n’un di roote
eego me: Ki kotto kine in d’ede mozigo
goole ɗoŋ seɗeke iŋkino. Yoŋ yi-guune a
kandaane a ammade Raa toogo a jiire suldî
pay.
2 Wo yoŋ wede naabo adda k’ume wede
kamileṇ, yoŋ geŋ Ɓoy Raa ki kotto ikkima
Galmeega ƀatum wedusu ye.
3 Mozigo goole ɗoŋ seɗeke wede tuuku
toŋ, Raa yi y’ zaapu kono yi di t’ele suldî
wo y’aase seɗeke. Iŋkino maŋ mozigo
goole ɗoŋ seɗeke wede ki kine eṇṇo toŋ, i
dehu munɗa a beezí kono yi di t’ele a Raa.
4 Aame aŋki Almasi yoŋ adda duniya
maŋ, yi ki t’îse wede seɗeke ye kono ɗoŋ
seɗeke a duniya ettiyo toŋ ede, kane an
eliyo suldî a Raa ɗoŋ tode oogoro Muusa
ti rootiyo.
5 Naabo ki Raa ere ɗoŋ seɗeke an isiyo a
duniya ette, tod’te undiso, i deeyiso suldî
ɗoŋ ɗerec a kandaane. Geŋ aakede munɗa
wede i iide aa suniye a Muusa, ki poone y’a
okkima Ɓoy Raa ki golmodo geŋ me. Aame
geŋ Raa yi di ruute, y’ede: «K’ollo koɗuwo,
k’odo k’a t’okkimoy ƀoy aa wede ki wulle
n’a-gize eego mokkolo*.»
6 Wo ɗe aŋkeṇṇo Isa Raa yi ele naabo
ere meeda a jiire ere ki ɗoŋ seɗeke pay,
kono yoŋ yi konso a diine kine ɗuwo ti
Raa, yi d’amƀu attiɗî ki taasuwa ere a jiire
taasuwa ere Raa yi gitte ti poone. Taasuwa
ere aware gette ti konso ekki suldî ɗoŋ
beehiye Raa yi ruute y’an t’ela a ɗoŋzí,
kane suldî geŋ a jiire ɗoŋ ki taasuwa ere
ti poone.
7 Taasuwa ere ti poone gette t’a ki t’îide
ye k’isiyo munɗa wede Raa yi dehu me,
iŋkino Raa y’a ti bilke ti ere ki sirwe.
8 Wo Raa yi wulle ɗoŋzí an a ti doopiɗe
a urzizí, iŋkino yi’n aapuɗu, y’ede:
«Kun ollo, saŋ onniytagi an d’aana, aame
geŋ nuŋ Galmeega Raa n’a-ketta taa-
suwa ere aware ti ɗoŋ k’Izirayel wo
ti ɗoŋ biza bumƀu Ziida.
9 Taasuwa ere aware gette ti k’isa ye aa ere
n’a gitte ti maawaŋ ti kaaga te,
aame n’an ziiɗo beezaŋ n’an uɗɗo ti siiɗo
Misir me.
Kane an k’izire ki diine ye a urzi taasuwa
gette.
Iŋkino maŋ nuŋ toŋ n’an gime dar. Eŋ i
rootiyo nuŋ Galmeega Raa.
10 Kun ollo, ette taasuwa ere ni ketta ti ɗoŋ
k’Izirayel,
aame onniytagi geŋ an t’iŋgila maŋ.
Oogiradó n’an ti raaŋa adda k’eedaŋ wo
n’an ti zaapa adda k’addaŋ,
nuŋ n’a t’isa Raazaŋ,
wo kane an t’isa ɗoŋzó. Eŋ i rootiyo nuŋ
Galmeega Raa.
11 Wede tuuku toŋ ti diinayaŋ i k’ise ye y’a
dooya bakadí, ise leemadí toŋ maŋ,
a urzi suuniyo nuŋ Galmeega Raa me.
Ɗerec, kane pay an di n’ suuna,
iise ti ṇeŋku a jiire bini goole a jiire.
12 Geŋ a t’isa iŋkino kono a doopiɗadaŋ a
urzizó gette n’an t’isa tambobino,
wo oldîkadaŋ ni ki seeɗa addó ye baa†.»
13 Raa yi rootiyo iŋkino ti taasuwa ere
aware maŋ, geŋ i-kaza taasuwa ere ti
poone gette i t’ize mazzini. Wo munɗa
wede i t’ize mazzini wo yi gûulike geŋ,
uupe goppoŋ yi-t’eŋgila.

9

Urzi wede ki poone k’ottilso a Raa

1 Taasuwa ere ti poone gette, tod’te i-
d’ede urziyagi k’ottilso a Raa, wo Ɓoy Raa
wede an ikkima a siiɗo.
2 Ɓoy geŋ yoŋ ki golmodo, addí binɗani
sire dookiɗe ti alboy. Biino ere ki
poone gette, tod’te an ti waaku ume wede
kamileṇ, adda an di ziipe munɗa aa gooro
garziṇa sarat ti pitila eego eego*, wo soŋ
taabuḷ ti mappa eego wede an ele a Raa†.
3 Wo biino ere ti dar k’alboy gette, tod’te
an ti waaku ume wede kamileṇ a jiire,
4 adda an di ziipe munɗa aa sandup ki
dap an d’oggiyo suldî koddiyo eeɗîyadaŋ
uŋse eego‡, soŋ an di ziipe sandup ki
taasuwa ere Raa yi gitte ti ɗoŋzí, tode gette
an a di-tuuye dap§. Adda sandup gette i
d’ede seelo an ikkima ki dap, adda’ŋ omƀo

* **8:5 8.5** Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.40. † **8:12 8.12** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.31-34. * **9:2 9.2** Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.31-39. † **9:2 9.2** Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.23-30. ‡ **9:4 9.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.1-10. § **9:4 9.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 25.10-16. * **9:4 9.4** Kun wollo adda mattup ki Egzod 16.31-35. † **9:4 9.4** Kun wollo adda mattup ki Nombire 17.16-26.

sundutú mann*. Dalka k'Aroŋ ere t'a giira puutagi t'a bubbe† toŋ adda sandup pây, wo ti pakirtagi moŋgali sire raaŋiya eego urziyagi k'oogoro ki taasuwa ti ɗoŋzí.

5 Wo t'ekki sandup gette an d'iibiɗa ɗuwo sire aakede maaleekiyagi sundaŋ seriben an ti'n zippe, i-kaza Raa batum yo adda. Undiso ki kambaraŋ ti-ti diibiyo ume wede mozigo goole ɗoŋ seɗeke yi sakkisa puuzo ki booyiso k'olɗiko. Wo ɗe aŋkeŋ̃ŋo peeɗo ti k'ĩide ye ɓotto ki sekiŋ̃so sulɗi pay geŋ me.

6 Geŋ sulɗi ɗoŋ pay adda Ɓoy Raa an di'n ikkima iŋkino, maŋ kane ɗoŋ seɗeke geŋ onniyo ti onniyo an d'ettiyo k'adda biino ere ki poone gettiyo, an d'isiyo sulɗi kono an d'ottilso a Raa.

7 Wo k'adda biino ere ki sirwe gette, ettiyo mozigo goole ɗoŋ seɗeke siidí, y'ettiyo kaŋ soo ɗaŋŋal adda k'ozzine me. Wo y'ettiyo ti puuzo seysu a beezí ki seɗeke a Raa, ki booyiso k'olɗiko ki yode batum wo k'olɗiko ki ɗuwo pây.

8 Kun ollo, t'urzi geŋ Unde Kamileŋ ti'n kaza urzi k'ettiyo k'adda k'ume wede kamileŋ a jiire geŋ umbo ɓotto, koore Ɓoy Raa wede ki poone an ikkima ki golmodo yi lekkiyo ɓotto geŋ me.

9 Kane sulɗi geŋ undiso ki sulɗi ɗoŋ iina a lekkiyadiŋ aŋkeŋ̃ŋo. Geŋ i-kaza sulɗi ɗoŋ an i eliyo a Raa wo ti senɗikagi seyɗi ɗoŋ an isiyo geŋ, kane an ki t'ĩide ye, an ti t'ise elkiyo ki wede isiyo sulɗi ɗoŋ yi d'ottilso a Raa geŋ, ɗelele aa Raa yi dehu me.

10 Wo sulɗi ɗoŋ an eliyo a Raa ti senɗikagi seyɗi ɗoŋ an isiyo geŋ, kane an konso ekk'urziyagi k'oogoro ɗoŋ an rootiyo a urzi k'omɓito, soɓito wo k'opilsito tudde, kane sulɗi geŋ an isiyo ti paate a biza k'ulbe ye. Kane urziyagi k'oogoro geŋ ɗuwo an isiyo a urzi tudde, bini saŋ Raa y'an isa sulɗi pay awardi.

Almasi y'ele tuddí seɗeke

11 Wo ɗe aŋkeŋ̃ŋo Almasi yi t'ize mozigo goole ɗoŋ seɗeke, ki sulɗi ɗoŋ majjanɗani in uune aŋkeŋ̃ŋo. Yoŋ yi-t'iide k'adda Ɓoy Raa goole, munɗa a ki y' biite ye, a jiire wede ɗuwo an ikkima ki golmodo a siiɗo. Ɓoy geŋ i k'ikkima ɗoŋ tudde ye, geŋ i-kaza adda duniya ettiyo ye.

12 Almasi geŋ y'iide k'adda k'ume wede kamileŋ a jiire geŋ kaŋ soo ɗaŋŋal a-t'ĩide baa. Yoŋ y'iide ti puuzo moɗu ise k'ulo buru an ele ki seɗeke ye, wo ɗe yoŋ y'iide ti puuzo ki yode batum, wo geŋ iŋkino yoŋ y'in di'n uɗɗe ti olɗikadiŋ ki daayum.

13 A urzi k'oogoro Muusa, puuzo moɗu ti puuzo k'ulo buru wo ti oddagi ɗoŋ an oggiyo k'ulo buru geŋ, an an di-rorriso a tukki ɗoŋ an t'ize ganigi a ɗaana Raa geŋ̃ŋo, maŋ tuddaŋ i-t'isiyo kamileŋ a ɗaana Raa‡.

14 Wo ɗe geŋ, puuzo k'Almasi i-d'ede toogo ɓaadaŋ a jiire sey. T'urzi k'Unde Raa ere i lekkiyo ki daayum, yode batum y'a ele tuddí seɗeke a Raa, yoŋ wede aa seysu daa munɗa k'ulsuko a tuddí, an wilɗa ki seɗeke. Puuzo k'Almasi gette t'in ti t'isa kamileŋ elkisadiŋ ere ki suuniyo munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu gette ti naabiyagi ɗoŋ ulpi in di'n t'ettiyo k'adda k'unto, kono in i di naabe a Raa zeere.

Taasuwa ere kettiyo ti puuzo k'Almasi

15 Geŋ kono k'iŋkino Almasi yoŋ yi konso a diine kine ɗuwo ti Raa, yi d'amɓu attiɗi ki taasuwa ere aware. Yoŋ y'inda kono ɗuwo y'an aɗɗe t'adda k'olɗiko ere an ize aame an a ti diipiɗa a urzi taasuwa ere ti poone. Iŋkino maŋ kane ɗoŋ Raa yi'ni wiike geŋ an t'oone sulɗi ɗoŋ yi ruute y'an t'ela a ɗoŋzí ki daayum.

16 Aame wedusu yi lekkiyo zeere geŋ, onamí ɗoŋ yi riiŋe a urzi dokkiɗe laalayí geŋ an k'ede toogo ye, y'inda ɗoo miŋ an d'ise munɗa wede yi riiŋe kollo.

17 Ɗerec, aame yoŋ geŋ yi lekkiyo zeere maŋ, onamí ɗoŋ yi riiŋe geŋ an k'ede toogo ye, wo aame y'inda ɗoo miŋ an d'ede toogo kollo.

18 Iŋkino kay taasuwa ere ti poone batum toŋ, tod' t'iise ti puuzo ere iɓi ɗoo miŋ kollo.

19 Ti kaaga toŋ urzi k'oogoro wede tuuku Raa y'ele a Muusa geŋ, y'an ti y' gize a ɗuwo pay. Saŋ yi ziiɗa puuzo ki moɗu ti puuzo k'ulo buru ɗoŋ an walɗutu, y'a d'eezi ahu, y'a di ilmi ilali damɓami teesibi, y'a-dihima soole sundí izop yi di zulpe adda puuzo, y'a di rorriso ekki mattup ere k'oogoro wo a tukki ɗuwo pay.

20 Aame yi rorriso geŋ, yi d'eesiyo: «Ette puuzo ere ki taasuwa Raa yi gitte ti kune, taasuwa ette y'un ruute kun d'ozire eego§.»

21 Saŋ Ɓoy Raa wede an ikkima ki golmodo ti sulɗi ɗoŋ pay ki naabo a Raa toŋ, Muusa y'a di rurrige puuzo.

22 Geŋ ɗerec t'urzi puuzo gette, a urzi k'oogoro sulɗi ɓaadaŋ i t'isiyo kamileŋ a ɗaana Raa, wo ki tambobino k'olɗiko toŋ, i dehu puuzo t'a oɓi ɗoo miŋ kollo*.

Seɗeke k'Almasi ti booyiso k'olɗiko

23 Sulɗi ɗoŋ pay ki naabo a Raa geŋ, kane undiso ki sulɗi ɗoŋ a kandaane.

‡ **9:13 9.13** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 16.11-16 wo Nombire 19.4-19. § **9:20 9.20** Kun wollo adda mattup ki Egzod 24.3-8. * **9:22 9.22** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 17.11.

Wo ɗerec kane geŋ i ti'n isiyo kamileɲ
senɗîkagi, geŋ iŋkino kay i dehu kane
sulɗî ɗoŋ ki kotto a kandaane batum
toŋ i ti'n isiyo kamileɲ senɗîkagi ɗoŋ
majjanɗani a jiire geɲɲo.
24 Almasi geŋ yi k'iiɗe ye k'adda k'ume
wede kamileɲ ɗuwo an ikkima me, yoŋ
ki kotto undîso ɗaŋŋal ki Ɓoy Raa a
kandaane. Yoŋ y'iide ki kandaane batum,
aŋkeɲɲo yoŋ a ɗaana Raa kono kine.
25 Mozigo goole ɗoŋ seɗeke ki
Yawudiyagi geŋ y'ettiyo k'adda k'ume
wede kamileɲ a jiire, ozzine ti ozzine ti
puuzo seysu a ƁeezÍ. Wo ɗe Almasi geŋ,
y'iide'ŋ y'a k'ele tuddí seɗeke taŋ ƒaadaŋ
ye.
26 Para maŋ t'ume Raa y'ikkima duniya
geŋ, Almasi y'a dabire taŋ ƒaadaŋ bini
untadí. Wo a onniytagi ɗoŋ k'ita eŋ, yoŋ
y'iido kaŋ soo ɗaŋŋal k'adda duniya ette,
kono olɗîko y'a ti t'îde mentú t'urzi k'eliyo
tuddí batum ki seɗeke.
27 Kun ollo, wede tuuku toŋ y'a t'inda
kaŋ soo ɗaŋŋal, wo y'inda maŋ, saŋ y'a
t'ettey ɗaana Raa kono yi di ɗekkey booro.
28 Geŋ iŋkino kay Almasi toŋ y'ele tuddí
seɗeke kaŋ soo ɗaŋŋal, kono ki booyiso
k'olɗîko ɗoŋ ƒaadaŋ†. Wo yoŋ y'etto ki
sirwe ki booyiso k'olɗîko ye baa, wo y'etto
k'uttiyo ɗoŋ i delliyo kamadí.

10

Seɗeke k'Almasi t'a jiire pay

1 Oogoro Muusa gette, tod' t'a ki t'îide
ye a olɗe sulɗî ɗoŋ ɗerec a kandaane me,
tod' ti deeyiso booloŋ ɗaŋŋal sulɗî ɗoŋ
majjanɗani aana me. Tode gette ti rootiyo
ozzine ti ozzine i dehu an d'ise seɗeke
seyɗî a Raa daayum aa ere an d'isiyto.
Kono kamo ɗoŋ ettiyo ki sirpa Raa geŋ, ki
kotto oogoro gette ɗuwo ti k'aane ti ki'n
ise ye ɗoŋ i t'îide a munɗa wede Raa yi
dehu me.
2 Para maŋ kane ɗoŋ isiyo seɗeke a Raa
y'an ise kamileɲ t'olɗîkadaŋ, geŋ ti seɗeke
ere an isiyo kaŋ soo gettiŋ a-ti t'îde baa.
Geŋ kane an di naabiya a Raa iŋkino ti
elkiyo ere an di suuniyo munɗa k'ulsuko
a tuddaŋ umbo, wo an ki d'isiyo seɗeke ti
doolo ye baa.
3 Wo ki too maŋ, t'urzi seɗeke seyɗî ere
an isiyo ozzine ti ozzine gette, ɗuwo an ki
danɗîya ye an a d'elkiyo a olɗîkadaŋ te.
4 Ɗerec, puuzo k'ulo buru ti puuzo
moɗu gette, kuɗîc ti k'aane ti ki booye
olɗîko wede ye.
5 Kono k'iŋkino, aame Almasi y'ettiyo
k'adda duniya geŋ, yi di ruute a Raa, y'ede:
«Kee ki ki dihe ɗuwo an a-ki d'ise seɗeke
seyɗî ye, ise an a-di t'ele munɗa toŋ
maŋ,
wo kee k'a-n'ize tudde.
6 Kee'ŋ ulbá a-k'ize uŋse ye a seyɗî ɗoŋ an
oggiyo a ume seɗeke,
ise seɗeke ere an isiyo ki booyiso
k'olɗîkadaŋ toŋ maŋ.
7 Iŋkino maŋ n'a ruute, n'ede: "Raa ki
nuŋ, aŋkeŋ nuŋ batum n'a ette,
munɗa wede ki dehu geŋ n'a-di
y'iso,
Eŋ munɗa wede an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa a tukki nuuno*."»
8 Geŋ Almasi y'a ruute ki poone, y'ede:
«Kee ki ki dihe ɗuwo an a-ki d'ise seɗeke
seyɗî ye, ise an a-di t'ele munɗa toŋ maŋ,
ise seɗeke ere an t'oggiyo a ume seɗeke
wo seɗeke ere ki booyiso k'olɗîko toŋ maŋ.
Kane pay geŋ miŋ ulbá a-k'ize uŋse ye.»
Wo ki too maŋ kane pay geŋ miŋ senɗîkagi
ɗoŋ oogoro Muusa ti ruute ɗuwo an d'ise.
9 Maŋ Almasi y'a ruute sey, y'ede:
«Aŋkeŋ nuŋ batum n'a ette, munɗa wede
kee ki dehu n'a-di y'iso.» Iŋkino maŋ urzi
wede ki poone y'a-y'îide, wo y'a ti y' bilke
ti wede ki sirwe.
10 Almasi yi di t'ize naabo ere Raa yi
dehu te, iŋkino y'in di'n uuye kese a yode
Raa t'urzi seɗeke ere k'Isa Almasi y'ele
tuddí kaŋ soo ɗaŋŋal, gettiŋ a-t'îide baa.
11 Wede seɗeke tuuku toŋ onniyo ti
onniyo yi lekkiyo kaŋ ôhire jep kono yi
d'isiyo naabadí, yi d'eliyo daayum seɗeke
ere tod'tiŋ tode ɗey†, wo ɗe tod'te kuɗîc ti
k'aane ti ki booye olɗîko ye.
12 Wo ɗe ki yode Almasi geŋ, y'ele tuddí
seɗeke ki booyiso k'olɗîko kaŋ soo ɗaŋŋal,
saŋ y'iide'ŋ y'a-guune a ammade Raa ki
daayum.
13 Wo a ume geŋ yi-delliyo, bini onniyo
ere Raa y'an isa ɗoŋ k'aduzí aa munɗa ki
bita ti ɗanɗî zoŋɗî‡.
14 Geŋ t'urzi seɗeke ere Almasi y'ele
tuddí kaŋ soo ɗaŋŋal gettiŋ, kane ɗoŋ yi'n
uuye kese a Raa geŋ y'an ize ɗoŋ i t'îide a
munɗa wede Raa yi dehu ki daayum.
15 Unde Kamileɲ toŋ t'in ruute ti kaaga,
ɗerec ti ruute ki poone, t'ede:
16 «Galmeega Raa y'a ruute, y'ede:
Ettiyo taasuwa ere ni ketta ti kane te, aame
onniytagi geŋ an t'iŋgila maŋ.
Oogiradó n'an ti zaapa adda k'addaŋ,
wo n'an ti-raaŋa adda k'eedaŋ.»
17 Soŋ y'a ruute sey, y'ede:
«Nuŋ olɗîkadaŋ wo sulɗî ɗoŋ ulpi an isiyo
geŋ ni ki seeɗa addó ye baa§.»

† **9:28 9.28** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12. * **10:7 10.7** Kun wollo adda mattup ki Soom 40.7-9. † **10:11 10.11** Kun wollo adda mattup k'Egzod 29.38. ‡ **10:13 10.13** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. § **10:17 10.17** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 31.33-34.

18 Wo aame wede y'uune tambobino
k'oldĩkadí maŋ, i ki dehu y'a ki t'ele
munɗa ki seɗeke a Raa ki booyiso
k'oldĩkadí ye baa.

Almasi yoŋ urzi wede aware

19 Iŋkino kun ollo zemɓa ki nuŋ, t'urzi
puuzo k'Isa geŋ, kine in d'ede urzi k'ettiyo
daa k'orgiso k'adda k'ume wede kamileŋ a
jiire geŋ me.
20 Geŋ i-kaza Isa y'in ihina urzi aware
y'in di'n t'etta k'ume lekkiyo, y'in ihina
aame yi ti diipiɗa alboy ki Boy Raa, i-kaza
urzi geŋ y'in ihina t'urzi tuddí batum ere
y'ele seɗeke.
21 Wo kine in d'ede wede seɗeke i jiire
pay, Raa y'a ti y' ziipe t'ekki ɗoŋ ɓoozí.
22 Iŋkino maŋ kine in a odo goppoŋ
ki sirpa Raa t'adde soo, ôoniyo ti zaapu
k'adde a Isa, addiŋ kamileŋ ti suldĩ ɗoŋ
pay i-ti lattiya elkiyadiŋ ere in di suuniyo
munɗa eŋ beehiye eŋ ulsu geŋ me, wo
tuddiŋ suyyiso t'ahu ɗoŋ kamileŋ.
23 In sooɗo zakidĩ daayum a kazita
munɗa wede kine in zaapu elkisadiŋ eego,
kono Raa yi seeɗu zakidĩ a munɗa wede
yi ruute y'aasa me.
24 In aa elko ti tuddiŋ kono in t'ele kooke
a urzi geyyiso wo a urzi k'isiyo naabiyagi
ɗoŋ beehiye.
25 Kine in ti ɗekke ye t'ogiyso ere ki
zemɓa me, aakede ɗoŋ oŋgo ge d'isiyo
daayum me. Ki too maŋ in t'ele kooke
ɓaadaŋ a jiire sey ti tuddiŋ, kono kun su-
une onniyo ere ki Galmeega tod'te goppoŋ.
26 Aame kine ɗerec ki Raa in ti zuune
kereŋ wo in d'isiyo oldĩko mirsi maŋ, geŋ
seɗeke ti doolo umbo a booya oldĩkadiŋ te.
27 Wo ɗe wede y'isiyo iŋkino geŋ i
guute munɗa soo, yi dello t'orgiso ɓaadaŋ
booro ere ki Raa wo uwwo ere t'oggiyo ki
daayum, t'a t'oggey kane ɗoŋ i-ti toogiyo a
Raa.
28 Kun suune ti kaaga geŋ, wede y'a
ti doopiɗe a oogoro Muusa maŋ, yoŋ ki
tôwwo daa wolliyo sommagí, wo i dehu
ɗoŋ sire t'aɗo i wulle wo illiga munɗa
geŋŋo ɗoo miŋ kollo*.
29 Kun elko, wede yi t'oŋyile Isa Ulo
Raa, yi ti wolliyo puuzo ki taasuwa ere t'a
y'uuye kese a yode Raa gette ganigi, wo yi
kalɗa Unde Raa ere t'in di kaza beeko Raa
maŋ, ki kotto yoŋ geŋ y'a t'oona dabar ere
ooŋe a jiire sey.
30 Eyye, kine in yi suune yode wede yi
ruute ti kaaga, y'ede:
«Kun oolo, nuuno an ti dooza me, a wede
tuuku toŋ daŋgayadí i-ti t'ela nuuno
a munɗa wede y'ize me.»

Wo y'a ruute sey, y'ede:
«Galmeega Raa y'a ɗekka booro a tukki
ɗoŋzí†.»
31 Geŋ ooŋe ɓaadaŋ a wede i t'iira a bey
Raa zeere maŋ.
32 Wo ɗe kun elko a munɗa wede ize ti
kaaga aame kun uune toore Raa i d'eliyo
uttiyo geŋŋo. Kune ɗuwo an un di'n dibire
ɓaadaŋ, wo kun a ziiɗa zakidĩ bini ɗaŋgu
adda ɗeyyiso ere zakidĩ gette.
33 Doŋ oŋgoŋ ti diinaguŋ an an di'n
gildĩte, an an di'n dibire, an an d'an
d'ele sukiyagi a ɗaana ɗoŋ duuru, wo ɗoŋ
oŋgoŋ ti diinaguŋ kun di guune ŋolloŋ ti
kane a dabaradaŋ gette.
34 Iŋkino maŋ kune kun di wulle som-
magi ki ɗoŋ an ti'n ziɗɗe daŋgay, wo
aame suldĩguŋ an ti ziki toŋ, kun d'iyye
ti uŋsuwo kono kun suune un d'ede suldĩ
ɗoŋ Raa y'un ele, kane geŋ laale wede a
jiire i lekkiyo ki daayum.
35 Seeɗu zakidĩ ere kun seeɗu gette, kun
ti dagga ye, kono ti tode gette kun t'ooney
suldĩ ɓaadaŋ ɗoŋ Raa yi dehu y'un t'eley
a naabaguŋ te.
36 Geŋ i dehu kun d'omɓiŋa, kun di
seeɗa zakidĩ bini ɗaŋgu, kono kun i-ti t'ise
naabo ere Raa yi dehu te. Iŋkino kun di
y' t'ooney munɗa wede Raa yi ruute y'un
t'eley me.
37 Ono eŋ Raa yi ruute ti kaaga, y'ede:
«Ume a guute goppoŋ, taŋ booloŋ ɗaŋŋal,
wede a etto geŋ y'a aana, yi ki ti t'ôsso ye.
38 Wede yoŋ ki diine a ɗaanadó geŋ, y'a
lekka t'urzi zaapu k'adde a nuuno,
wo ɗe aame t'urzi zaapu k'addí a nuuno
yi t'irga maŋ,
ulbó o k'isa uŋse ye ti yode me‡.»
39 Kine eŋ, kine ti diine ɗoŋ i t'argu t'urzi
zaapu k'addaŋ a Raa an di daggiya geŋŋo
ye. Wo ɗe kine ɗoŋ i ziipe addaŋ a Raa, an
d'utta undiyagaŋ geŋŋo.

11

Zaapu k'adde a Raa ki ɗoŋ a ziiɗa zakidĩ ti kaaga

1 Zaapu k'adde a Raa gette, tod'te urzi
wede in d'ooniyo suldĩ ɗoŋ in zaapu
elkisadiŋ eego, wo tod'te urzi wede in di
suune suldĩ ɗoŋ in ki'n wolliyo ye geŋ
kane ki kotto.
2 Kane moŋgiɗagi ti kaaga geŋ an ziipe
addaŋ a Raa, iŋkino maŋ Raa ulbí i di t'ize
uŋse ti kane me.
3 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, kine in
suune suldĩ pay Raa yi'n ikkima t'ono ɗoŋ
uɗɗe ti bizí. Geŋ iŋkino suldĩ ɗoŋ in'ni
wolliyo eŋ, Raa yi'n ikkima t'urzi suldĩ
ɗoŋ in ki'n wolliyo ye.

* **10:28 10.28** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 19.15. † **10:30 10.30** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 32.35. ‡ **10:38 10.38** Kun wollo adda mattup ki Abakuk 2.3-4.

4 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Abel
yi-ɗ’ize seɗeke a Raa beehiye a jiire ere
ki Kayeŋ. Abel geŋ yi ziipe addí a Raa,
iŋkino maŋ Raa y’a yi wulle ki diine a
ɗaanadí me, wo seɗikadí toŋ y’a ti ziiɗa
bey sire. T’urzi zaapu k’addí a Raa, Abel
geŋ y’inda toŋ, aŋki t’urzi munɗa wede
y’ize geŋ aakede yi’n rootiyo sey*.
5 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Enok
Raa y’a y’umɓe ki kandaane daa k’unto.
Wenɗa soo toŋ yi ki y’ wulle ye baa, kono
Raa yi y’umɓe ki sirpadí. Ono eŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: Ki
poone Raa y’a y’amɓa Enok ki kandaane
geŋ, lekkiyadí gette i-d’ize uŋse a Raa me†.
6 Wo ɗe wede yi ki ziipe addí a Raa ye
maŋ, geŋ i-k’ise ye Raa ulbí i-d’ise uŋse
ti yode me. Ɗerec, wede y’ette ki sirpa
Raa yi-d’ottile geŋ, i dehu y’a amɓe adda
k’addí Raa ede wo Raa y’an d’isiyo sulɗi
ɗoŋ beehiye a kane ɗoŋ i yi dehu t’adde
soo me.
7 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Nowe
Raa yi di-tuuke kuudí a munɗa wede yi ki
y’ wulle ye ɓotto. A ono ɗoŋ Raa yi-ruute
geŋ y’a umɓe onamí y’a t’ikkima tooko ere
meeda a jiire, kono y’a utta ɗoŋ ɓoozí.
Iŋkino maŋ t’urzi munɗa wede y’ize geŋ,
ɗoŋ duniya booro t’anni ziiɗa wo yoŋ y’a
uune beeko, wo Raa y’a yi wulle yoŋ ki
diine a ɗaanadí kono yi ziipe addí a yode.
8 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Ibi-
rayim y’a iyye a waaku Raa, wo y’a illiga
onamí, iŋkino maŋ y’a iŋgile ki siiɗo ere
Raa yi-ruute yi di t’eley, wo y’a iŋgile daa
suuniyo k’ume wede y’ette.
9 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Ibi-
rayim y’a t’iide y’a-guune aa torgusu a
siiɗo ere Raa yi ruute yi di t’ela te, yoŋ yi
likke adda binɗani ki tanda, saŋ k’ita maŋ
Isaaka ti Yakup an di likke aa yode kay,
kane toŋ an uune kay munɗa wede Raa yi
ruute yi di t’ela a Ibirayim me‡.
10 Ibirayim y’ize iŋkino kono yi delliyo
geeger ere itatú zakidî, tode ere yode Raa
batum y’ilke wo y’a-t’iiziga.
11 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Sara
gette tod’te gôolowo wo karta toŋ, Raa
y’a-t’ize t’a iine ti d’ehe ulo. Y’ize iŋkino
kono tod’ ti zuune adda k’addutú Raa geŋ
yi seeɗu zakidî a munɗa wede yi ruute
y’aasa me.
12 Geŋ iŋkino t’urzi wedusu soo yi t’ize
gôole yi t’aahe k’unto toŋ maŋ, i d’uɗɗe
ɗoŋ ɓaadaŋ aakede molɗali a kandaane,
wo aa dolso ere a biza bar wenɗa yi ki ti’n
kize ye§.
13 Kane pay geŋ miŋ an ziipe addaŋ
a Raa bini an t’inda, daa k’ooniyo sulɗi
ɗoŋ Raa yi ruute y’an t’ela. Sulɗi geŋ an
di’n wulle ti dokki, ulbaŋ aaze uŋse, wo
kane an di ruute kereŋ a ɗaana ɗuwo, a
lekkiyadaŋ a siiɗo ette kane aa torgagi ɗoŋ
iido torgowo.
14 Kane ɗoŋ i rootiyo iŋkino geŋ, i-kaza
kereŋ kane an dehu siiɗo ere ti doolo.
15 Kane an k’elkiyo ye baa a siiɗo ere an
d’uɗɗo t’adda gette, wo aame an diha an
di-kime k’adda sey maŋ, urzi ede an aane
an di-kime.
16 Wo ki too maŋ, kane an zaapu elk-
isadaŋ a siiɗo ere a kandaane a jiire. Kono
kamo Raa geŋ i-k’ede sukiyagi ye an di y’
waake Raazaŋ me, iŋkino maŋ yoŋ geeger
y’an ikkima.
17-18 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ,
Ibirayim y’a iyye yi di t’ele ulí Isaaka ki
seɗeke a Raa aame yi y’ niime geŋ me.
Ɗerec, Raa yi ruute ki poone, y’ede: «Geŋ
t’ita k’iŋ̃ŋi k’Isaaka ɗuwo an di’n waaka
ita k’iŋ̃ŋizá*.» Iŋkino toŋ, ulí yoŋ soo
ɗaŋŋal y’a iyye yi di t’ele seɗeke a Raa.
19 Wo Ibirayim geŋ y’elkiyo adda k’addí
Raa i-d’ede toogo y’aane yi ti y’ balɗe wede
inda me, geŋ iŋkino Raa yi y’ gimo ulí
Isaaka aa ti bize k’olɗe. T’urzi geŋ i-kaza
munɗa wede aana k’ita.
20 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Isaaka
y’an di ziipe beeko a iŋ̃ŋizí kane Yakup ti
Ezayu a urzi lekkiyadaŋ ere ki ɗaana†.
21 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Yakup
aame y’amɓe k’unto maŋ, a iŋ̃ŋi Yusup
wede tuuku toŋ yi di ziipe beeko beeko wo
yi d’uttile a Raa kaŋ dirsiyo a bize dalkadí‡.
22 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Yusup
aame y’amɓe k’unto maŋ, y’an di ruute
a zemɓadí iŋ̃ŋi k’Izirayel, y’ede: «Onniyo
soo ti siiɗo Mîsir kun t’aɗɗa kun t’aaha ki
siiɗaguŋ», wo y’an di ruute a munɗa wede
an d’isa, y’ede: «A aɗɗiyaguŋ gette, ossagó
kun oola ye§.»
23 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Muusa
maawí an ti y’ehe maŋ, an di y’umbiɗa
y’a likke tere aɗo, kono an wulle’ŋ ulaŋ
majjaane wo an ki d’urgiɗe ye an a-ti
diipiɗa a oogoro ere mozigo Parahoŋ y’ize
te*.
24 T’urzi zaapu k’adde a Raa geŋ, Muusa
yi t’ize goole maŋ, y’a ki y’iyye ye baa
ɗuwo an di y’ waake ulo k’uto Parahoŋ me.

* **11:4 11.4** Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.3-10. † **11:5 11.5** Kun wollo adda mattup ki Zenez 5.24. ‡ **11:9 11.9** Kun wollo adda mattup ki Zenez 12.1-5 wo 35.12. § **11:12 11.12** Kun wollo adda mattup ki Zenez 22.17. * **11:17-18 11.17-18** Kun wollo adda mattup ki Zenez 21.12 wo 22.1-14. † **11:20 11.20** Kun wollo adda mattup ki Zenez 27.27-40. ‡ **11:21 11.21** Kun wollo adda mattup ki Zenez 48.13-20. § **11:22 11.22** Kun wollo adda mattup ki Zenez 50.24-25 wo Egzod 13.19. * **11:23 11.23** Kun wollo adda mattup ki Egzod 1.22–2.2.

25 Y'a dihe ɗuwo an i-d'ise ulsu ti kane
ɗoŋ Raa bee miŋ, y'aase uŋsuwo ki peeɗo
booloŋ adda k'olɗiko.
26 Yoŋ y'ilke adda k'addí miŋ, y'a oyye
y'a t'oone sukiyagi ɗoŋ aa k'Almasi yi
t'oona. Sukiyagi geŋ kane zooyayaŋ ooŋe
a jiire korɓite ki siiɗo Misir, kono yoŋ yi
wolliyo munɗa wede Raa yi dehu yi-t'eley.
27 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa
y'a t'uɗɗe ti siiɗo Misir daa k'orgiso a
kulkuwo mozigo Parahoŋ, yoŋ y'a ziiɗa
zakiɗi kono yi wolliyo Raa wede wenɗa yi
k'aane yi ki y' wolle ye.
28 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Muusa
y'an di gize ɗoŋ k'Izirayel an d'ise tar-
naape Pak ki Yawudiyagi, iŋkino boha
bumɓiyagaŋ an a-t'uŋkite puuzo, kono
maaleeka wede ki lattiya geŋ y'a ki ti'n
t'îda ye iŋ̃ni kaɓɓa ki ɗoŋ k'Izirayel me[†].
29 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Bar
Teezewo a diikiɗa sire, ɗoŋ k'Izirayel an
di diipiɗa siiɗo meeɗi. Wo ɗe ɗoŋ siiɗo
Misir an dehu an di doopiɗa kay, maŋ ahu
an da t'an bilɗe an t'inda[‡].
30 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, ɗoŋ
k'Izirayel an ɗuule geeger Zeriko onniyo
sarat, maŋ waaya moŋgali ki geeger gette
t'a iire.
31 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, Raahap
ere t'ooniyo omɓo bittú t'itatú toŋ, ɗoŋ
seɗɗiyo beere t'anni ziiɗa ti toose. Iŋkino
maŋ ɗoŋ k'Izirayel an di'n îide ɗoŋ i-tuuge
a Raa me, wo tod'te an gi di-t'îide ye[§].
32 N'a t'eese moo sey me, peeɗo t'a
ni biite n'a roote taaya ki ɗoŋ aakede:
Zedeyoŋ, Barak, Samsoŋ, Zepte, Dawut,
Samiyel wo ti nebiyagi ɗoŋ oŋgo me.
33 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, ɗoŋ
oŋgoŋ ti diinayaŋ an di ɗiyye mozagi wo
an di jiire, ɗoŋ oŋgoŋ an d'ize munɗa
wede ki diine a ɗuwo me, ɗoŋ oŋgoŋ an
d'uune munɗa wede Raa y'an ruute y'an
t'ela, wo ɗoŋ soŋ suwwiɗi toŋ bohanaŋ an
an t'ippite.
34 Ɗoŋ oŋgoŋ uwwo ti wehinkatú toŋ an
ti-t'îide, ɗoŋ soŋ an d'utte ti unto ere ki
kasigara. Ɗoŋ oŋgoŋ toogadaŋ umbo toŋ
an t'ize ɗoŋ toogo, ɗoŋ soŋ an t'ize ɗoŋ
kuuli a urzi k'arka, wo ɗoŋ soŋ asigiryagi
ɗoŋ ki siiɗo doolo toŋ an di'n ilmi.
35 T'urzi zaapu k'adde a Raa geŋ, erayi
oŋgoŋ an di wulle ɗoŋzaŋ ɗoŋ i t'inda geŋ
an ti bilɗe.

Wo ɗe ɗoŋ oŋgoŋ an di'n dibire ɓaadaŋ
k'unto toŋ, kane an di-tuuge k'aɗɗiya ti
dabar te kono kane an suune an t'ooney
balɗiya ere a jiire.
36 Oŋgoŋ an d'uune okko maade wo
gorpiso ti marpa, ɗoŋ soŋ an ti'n gittite ti
ziŋziri wo an di'n iɓi daŋgay.
37 Ɗoŋ soŋ an ti'n gikkite ti moŋgali
an di'n îide, ɗoŋ oŋgoŋ an ti'n ɗikkite
sire sire ti si, wo ɗoŋ oŋgoŋ an di'n
îide ti kasigara. Ɗoŋ oŋgoŋ an ɗerilsito,
ossiyadaŋ golmodo damɓami ti mooɗe, an
k'ede munɗa ye, ɗuwo an an d'oodíbe
yeebadaŋ, wo an an d'isiyo ulsu.
38 Kaciŋ kane ɗoŋ duniya batum an ki
t'îide ye ɗuwo geŋ an di lekke ti kane
me. Iŋkino an di sewiyso adda balɗa, adda
moŋgali, an di lekkiyo adda k'urmiɗi wo
adda k'olɗagi.
39 Kane pay geŋ munɗa wede Raa yi
ruute y'an t'ela an ki y'uune ye toŋ, an
di ziipe addaŋ a Raa wo yoŋ ulbí i di t'ize
uŋse ti kane me.
40 Geŋ Raa y'a dihe y'in d'ise munɗa
wede beehiye a jiire sey a kine me, iŋkino
maŋ Raa yi ki dihe ye, kane an t'ise ɗoŋ
i-t'îide a munɗa wede yi dehu, daa kine
adda ye me.

12

Raa yoŋ Meegiŋ

1 Ɗoŋ pay i gize urzi zaapu k'addaŋ a
Raa geŋ, kane a kine aakede ɗoŋ ɓaadaŋ
an di ti'n ɗuule. Iŋkino maŋ attiɗi pay
wede in d'ede ti olɗiko ere in ti'n seeɗu a
sooruziŋ ere a urzi Raa gette, in ti'n booyo.
Wo soŋ in okko ti omɓiŋe a dalala ere Raa
y'in ruute gette, bini ume k'aaniya.
2 Kine in sebbo daayum edayiŋ ki
tukk'Isa, yoŋ eesiyo k'urzi zaapu k'adde
a Raa, wo y'a-di d'iŋgila bini a ti-t'îda a
munɗa wede Raa yi dehu. Yoŋ y'a iyye
y'a inda ekk'undumu wede zaapu t'ekki
bakadí kaŋ tontilko. A unto ki sukiyagi
kino ette, a yode i di t'ize aa munɗa ki bita,
kono yoŋ yi wolliyo uŋsuwo ere yi t'oona,
wo aŋkeŋ̃ŋ̃o yoŋ yi-guune a ammade ki
kaakido moziko Raa.
3 Iŋkino kun elko a yode Isa, kane ɗoŋ
k'olɗiko geŋ an i d'ize ulsu ɓaadaŋ, wo
yoŋ y'a ziiɗa zakiɗi bini ɗaŋgu. Iŋkino
maŋ, kune'ŋ tuddugun i rorriga kun ti
tasse ye.
4 Kune'ŋ adda ɗeyyisaguŋ ere ti olɗiko
gette, kun ki ɗiyye bini puuzaguŋ t'a k'iɓi
ye.
5 Ki kotto, kune un dunɗe kooke wede
Raa y'un ele a kune iŋ̃nizí me! Ɗerec, Raa
yi ruute ti kaaga, y'eɗe:
«Ulo ki nuŋ, kee k'orgiɗe ye a deeziyo
Galmeega Raa te,
wo kee ki-tassa ye aame y'a rootiyo munɗa
k'isiyo eŋ ulsu maŋ.

† **11:28 11.28** Kun wollo adda mattup ki Egzod 12.12-42.
‡ **11:29 11.29** Kun wollo adda mattup ki Egzod 14.21-31.
§ **11:31 11.31** Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 6.12-21.

6 Ɗerec, Galmeega Raa yi deeziyo wede yi giyye,
yi kossiyo ulo wede tuuku yi y’ ziiɗa ƀey sire*.»
7 Kun omƀoŋ a dabar ere ettiyo t’urzi deeziyo Raa te. Yoŋ y’un isiyo iŋkino kono kune iŋ̃ñizí wo y’un di’n oodíƀe. Ede ko ulo weɗe meegí yi ki y’ deeziyo ye me?
8 Aame kune Raa y’un ki’n deeziyo aa yi deeziyo iŋ̃ñizí pay ye maŋ, geŋ kune iŋ̃ñi k’addí ye, iŋ̃ñi ɗoŋ ki ƀande.
9 Adda duniya ette kine wede tuuku toŋ i-ɗ’ede meege an in di’n deeziyo wo in ɗ’ollige onamaŋ. Iŋkino maŋ ɗerec, kine a Meegiŋ Raa a kandaane in i ɗ’ottile a ceere sey kono in t’oona lekkiyo ere ki daayum.
10 Maawiŋ kuuli geŋ an inni deeziyo ki peeɗo booloŋ aa addaŋ i dehu. Wo yo Raa y’inni deeziyo ki beehiyko a kine, kono yi dehu in t’ise ɗoŋ kamileŋ aa yode batum.
11 Deeziyo ere pay gette a kaamiki a di t’owwe eeni, uŋse ye. Wo saŋ kane ɗoŋ ooniyo deeziyo gette, adda k’addaŋ ti t’ehiyo lekkiyo ere ki diine ti toose.

Seeɗu zakiɗi a urzi daaniya k’Isa

12 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ beyɗíyaguŋ urme ti zibbanguŋ ɗoŋ omƀo geɗe geɗe geŋ, kun ti’n ôhor wayirak.
13 Wo ki zoŋguŋ erkiyagi kun ti’n okkoŋ ɗelele, kono wede jekese y’a ki di kima ti ɗuŋɗílsadí ye, wo ki too maŋ y’a t’oone beeko.
14 Kun elo gotono ki lekkiyo ti toose ti ɗuwo pay, wo soŋ kun di lekko ɗoŋ ooyiso kese a yode Raa, kono wede ooyiso kese a yode ye maŋ, yi k’aana yi ki y’ wolla ye Galmeega Raa me.
15 Kun koona mentikagi, kono wenɗa soo toŋ yi leɗɗa ye t’urzi beeko ere ki Raa te. Ti diinaguŋ wenɗa soo toŋ yi t’isa wede lattiya k’ume ye, aakede undumu kaɗígi yi t’aɗɗíya maŋ, kaɗígiwadí gette ti seeɗu ɗoŋ ƀaadaŋ.
16 Kun koona mentikagi kono wenɗa soo toŋ ti diinaguŋ y’isa ƀoliyo ye, wo soŋ sulɗí ɗoŋ kamileŋ ki Raa yi’n oŋyilsa ye, aakede Ezayu, kono k’omƀo ere kaŋ soo takkat y’a t’iwila aggadí ere ki gooliko k’ehiyadí.
17 Wo kun suune, saŋ maŋ Ezayu y’a dihe yi-ɗ’oƀe bey ti zumari edayí, meegí y’a-kime bizí yi di zaape beeko toŋ umbo, y’a ti y’ liɗɗe beeko y’a ki t’uune ye†.
18 Aŋkeŋ̃ño kune kun a k’iide ye k’ita munɗa weɗe k’a yi botte ti beezá me, aa mokkolo Sinayi ti kaaga ɗoŋ k’Izirayel an a ɗ’iide gette. Ekki mokkolo gette an di wulle uwwo t’oggiyo ɗala ɗala, ume zimolo dil aa diɗɗo wo ursiŋ̃o.
19 An ɗ’illiga parre wo golla Raa ti rootiyo, wo kane ɗoŋ k’Izirayel illiga golla gettiyo geŋ, an tunde Raa kono y’an ki roote ye ƀaa ono ti doolo me‡.
20 Kane an ize iŋkino kono an k’iine an k’imƀiŋ̃a ye a ono ɗoŋ Raa y’an ruute, y’ede: «Wede tuuku yi butta tokomo ettiyo ise seysu toŋ maŋ, an ti y’ kakkita ti moŋgali an di y’ t’îda§.»
21 A sulɗí ɗoŋ an wulle geŋ, an di biiha k’orgiso. Iŋkino Muusa y’a ruute, y’ede: «Nuŋ toŋ ni-biiha k’orgiso, ni ŋoŋŋirso*.»
22 Wo ki kune iŋkino ye, kune kun iide ki tukki mokkolo Siyoŋ, wo ki tukki geeger ere ki Raa zeere, tod’te Zeruzalem ere a kandaane. Wo soŋ kun iide ki tukki maaleekiyagi ƀaadaŋ an t’ugiye an isiyo uŋsuwo,
23 wo ki tukki ɗoŋ pay ogiyso ti suma k’Isa, kane geŋ aa iŋ̃ñi kaƀƀa, sumƀiyagaŋ raaŋiya adda mattup ere a kandaane. Soŋ kun iide ki tukki Raa wede a ɗekka booro ki ɗoŋ pay, wo kun iide ki tukki ɗoŋ kane ki diine i t’inda ti kaaga, kane Raa yi’n ize a-t’îide a munɗa wede yi dehu.
24 Soŋ kune kun iide ki tukk’Isa, yoŋ yi konso a diine kine ɗuwo ti Raa, yi ɗ’amƀu attiɗi ki taasuwa ere aware, wo ki tukki puuzadí ere iƀi t’in di’n ize kamileŋ̃ a ɗaana Raa, tod’te toogo i jiire puuzo ere ki Abel.
25 Iŋkino maŋ kun koona mentikagi, kun ti tooge ye k’ollige ki wede un rootiyto me. Ɗerec, ɗoŋ k’Izirayel an di-tuuge k’ollige k’ono ɗoŋ Muusa y’an tuuke kuudaŋ adda duniya geŋ, ti booro Raa an ki t’ilɗa ye. Geŋ iŋkino a jiire sey, kine toŋ in ki t’alɗa ye ti booro Raa te, aame in ti tuuga k’ollige k’ono ki wede in rootiyo ti kandaane maŋ.
26 Ti kaaga geŋ Raa a golladí ɗaŋŋal siiɗo t’a ŋuŋŋire, wo aŋkeŋ̃ño in suune munɗa wede Raa yi ruute y’aasa me, y’ede: «K’ita eŋ, kaŋ soo sey ni ki ŋoŋŋira siiɗo sittú ɗaŋŋal ye, wo kandaane pây†.»
27 Ono ɗoŋ yi ruute, y’ede: «K’ita eŋ, kaŋ soo sey» i-kaza sulɗí ɗoŋ pay Raa y’ikkima geŋ, ɗoŋ aane i gozzige an t’eŋgila, kono sulɗí ɗoŋ i k’aane i ki gozzige ye, an di lekka.
28 I dehu kine in di roote koɗuwo a Raa, kono y’in ele moziko ere i ki gozziso ye.

* **12:6 12.6** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.11-12. † **12:17 12.17** Taaya gette kun ti t’oone adda mattup ki Zenez 25.29-34; 27.30-40. ‡ **12:19 12.19** Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.16-22. § **12:20 12.20** Kun wollo adda mattup ki Egzod 19.12-13. * **12:21 12.21** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 9.19. † **12:26 12.26** Kun wollo adda mattup ki Aaze 2.6. ‡ **12:29 12.29** ***Raaziŋ geŋ yoŋ aa uwwo:*** I-kaza wede y’arƀu ti yode yi-ti y’ t’ela daŋgay. Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 4.24.

Iŋkino maŋ in naabo a Raa t'orgiso wo ti
ottilso, kono yode toŋ ulbí i-d'ise uŋse.
29 Ki kotto Raaziŋ geŋ yoŋ aa uwwo, yi-
t'oggiyo suldi ɗoŋ pay ulpi a ɗaanadí me‡.

13

Kooke a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

1 Kune daayum kun geyyo tudduguŋ
aakede zemƀa.
2 Un danɗe ye, ɗuwo kun'ni soodo bey
sire, kono t'urzi geŋ ɗoŋ oŋgo an di'n ziiɗa
maaleekiyagi bey sire, daa suuniyo kane
maaleekiyagi me.
3 Kun a elko a ɗoŋ an ti'n ziɗɗe daŋgay,
aakede kune toŋ adda daŋgay ti kane kaŋ
soo. Kun a elko a ɗoŋ ɗuwo an an isiyo
ulsu, kono kune toŋ ɗoŋ tudde kun dabirsa
aa kane kay.
4 I dehu ɗoŋ pay an t'ele suma a urzi
seeɗu geŋ me, wo kule yi ki t'udige t'ere
bakadí ye, ise erewo toŋ iŋkino. Kun
suune, ɗoŋ i moonite t'erayi ise ti kuuli
k'eebaŋ wo ɗoŋ isiyo boliyo geŋ, Raa y'a
ɗekka booro a eedaŋ.
5 A lekkiyaguŋ gette unni dokke geyyiso
soŋko ye, ulbuguŋ iso uŋse a munɗa wede
un d'ede, kono Galmeega Raa batum yi
ruute, y'ede: «Nuŋ, n'a-k'eeza ye wo ni ki
kiigira ye tak*.»
6 Kono kamo kine in aane in zaape addiŋ
pay a yode, wede tuuku y'a roote,
«Galmeega Raa yoŋ wede yi ni noogiyo,
ni k'orgiɗe a munɗa ye.
Kane ɗoŋ tudde an aane an o d'ise moo
me†?»
7 Kun elko a ɗoŋ dokkiyaguŋ ɗoŋ un
gizite ono Raa. Iŋkino kun elko a
lekkiyadaŋ ere an likke mummino bini an
a-t'inda geŋ me, wo geŋ kune toŋ kun
doozo urzi zaapu k'addaŋ a Raa.
8 Isa Almasi geŋ yi lekkiyo yoŋ miŋ yode,
t'ume k'eesiyo, aŋki wo ki daayum.
9 Geŋ kun oola tudduguŋ a ɗuwo an un
ti'n dagga ye, t'urzi dooyiso ere ettiyo ti
paate a ki t'ettiyo a Rabila Majjaanawa
gettiyo ye. Geŋ beehiye'ŋ in t'oone toogo
adda k'addiŋ t'urzi beeko ere ki Raa, t'urzi
daaniya k'oogoro ere a urzi k'omƀito ye,
tode gette kane ɗoŋ i ti daaniya wenɗa soo
toŋ ti ki nuuge ye.
10 Kane deero ɗoŋ seɗeke ki Yawudiyagi
ɗoŋ i naabiya adda Ɓoy Raa geŋ, an k'ede
urzi an ki d'oomi omƀo ere ettiyo t'ume
seɗikadiŋ ye.
11 Kun suune seydi ɗoŋ an waldutu ki
seɗeke geŋ, puuzadaŋ mozigo goole ɗoŋ
seɗeke yi-t'amƀu k'adda Ɓoy Raa wede
kamileŋ a jiire geŋŋo, kono ki booyiso
k'oldiko. Wo tudde ki seydi ɗoŋ an
waldutu ki seɗeke geŋ, t'adda k'ille an di'n
aɗɗiya paate k'oggiyo mendaŋ‡.
12 Geŋ iŋkino kay Isa toŋ, kono ɗuwo
y'an ooya kese a Raa ti puuzadí geŋ, ti
geeger an di y'uɗɗe paate, an di y' dibire
wo an di y'îide.
13 Iŋkino maŋ kine toŋ t'adda k'ille in
t'aɗɗo in t'odo okkime k'Isa, wo in oyyo
sukiyagi ɗoŋ aa yode y'uune geŋ me.
14 A duniya ette kine in k'ede ye geeger
ere in di lekke ki daayum te, wo ɗe in dehu
geeger ere ki ɗaana in di lekka ki daayum.
15 Iŋkino maŋ t'urzi k'Isa geŋ, kine in
amma Raa daa puukiyo, wo tamma gette
aa seɗeke a Raa, tode gette ono ɗoŋ aɗɗiya
ti bize i-kaza Raa yoŋ wee wee.
16 Kune un danɗe ye a isiyo beehiyko
ti noogiyo tudduguŋ te, kono kane geŋ
aakede seɗeke ere Raa ulbí i-d'isiyo uŋse.
17 Kun ollo ono ɗoŋ dokkiyaguŋ, kun kili
t'eedaŋ ye, kono kane geŋ ersadaŋ a tukki
kune, wo an suune onniyo soo an t'îdey
taaya a Raa a naabo ere pay an ize a tukki
kune gette. Kun iso t'urzi tuuku toŋ an
d'ise naabadaŋ ti uŋsuwo, addaŋ i latta ye,
para'ŋ addaŋ i litta maŋ, a kune beehiye
ye.
18 Kun tondo Raa ki kaye, kono ay suune
adda k'addey ay d'ede elkiyo ere ay di
suuniyo munɗa k'ulsuko a tuddey umbo,
ay dehu ay di lekke ki diine aame tuuku
toŋ maŋ.
19 Nuŋ ni koɗɗime a kune, kun di tonde
Raa, y'o di t'ihina urzi n'a-kime kesiko
k'ume kune.

Toose ere ki ɗaŋgu

20 Raa wede i d'eliyo toose, yoŋ wede
a bilɗe Galmeegiŋ Isa ti diine ɗoŋ unto.
Isa geŋ goole k'elso damƀami, wo t'urzi
puuzadí ere iƀi ki seɗeke gette, Raa y'a
gitte taasuwa ti kine ki daayum.
21 Nuŋ ni tondiyo Raa, y'un di'n ise ɗoŋ
aane i t'ise suldi ɗoŋ pay beehiye kono
kun d'ise munɗa wede aa yoŋ yi dehu, wo
t'urzi k'Isa Almasi geŋ Raa yi-kama addiŋ
kono ulbí i-d'ise uŋse. Iŋkino tamma t'a
koone a yode ki daayum! Eyye.
22 Zemƀa ki nuŋ, n'un rootiyo eŋ ti
oƀe bey, kooke wede adda mattup ette
kun y'ollo t'omƀiṇe, kono ono ɗoŋ adda
mattup n'un agisa eŋ kane ƀaadaŋ ye.
23 Kun ollo, leemadiŋ Timote ti daŋgay
an ti y'uɗɗe. Aame ɗe y'iina kesiko maŋ,
ay t'etta ti yode kaŋ soo ay un ti'n wollo.
24 Kun an t'iso toose a ɗoŋ dokkiyaguŋ
pay wo a ɗoŋ ki Raa pay. Ɗoŋ siiɗo k'Itali
an un t'ize toose.

* **13:5 13.5** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 31.6-8 wo Zozuwe 1.5. † **13:6 13.6** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.6. ‡ **13:11 13.11** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 4.1-12.

25 Iŋkino maŋ beeko Raa ti koona eggunŋ
pay.

Mattup ki Zak yi riiŋe a ɗoŋ Raa

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Zak yi riiŋe a ɗoŋ Raa pay i lekkiyo teepiyo adda duniya. Ti kaaga Zak geŋ yoŋ wede dokkiyo t'adda diine ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa a Zeruzalem, wo Zak geŋ Isa leemadí. Kane ɗoŋ pay y'an riiŋe mattup gette, ɗoŋ oŋgo t'adda diinayaŋ an'de kane an ziipe addaŋ a Isa, kaciŋ urzi lekkiyadaŋ a ki t'ettiyo ye ti ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa me. Iŋkino maŋ Zak y'an di ruute, zaapu k'adde a Isa gette a t'ettiyo t'urzi naabo ere beehiye ɗo.

Zak geŋ y'a illiga di kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ, ɗoŋ an k'ede munɗa ye an dabirsa ɓaadaŋ, kono ɗoŋ laale an ti-koliyo tuddaŋ awwa. Iŋkino maŋ y'an di ruute a ɗoŋ laale, an ti-t'ise lekkiyadaŋ aa ki ɗoŋ duniya ye, an'ni soodo bey sire ɗoŋ an k'ede munɗa ye me. Zak y'a ruute sey a kane ɗoŋ pay, an ti leɗɗo t'urzi niikiyto k'ono ulpi wo bizaŋ toŋ an yi soɗɗo, wo an oziro daayum beehiye aa ono Raa an rootiyo.

Toose ki Zak

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Zak wede naabo ki Raa wo ki Galmeega Isa Almasi, n'un t'ize toose a kune pay ɗoŋ Raa ɗoŋ i lekkiyo teepiyo adda duniya*.

Urzi zaapu k'adde a Raa wo suuniyo k'ono

2 Zemɓa ki nuŋ, kune ulbuguŋ un iso uŋse ɓaadaŋ aame un iido munɗa wede ooŋe tuuku toŋ maŋ,

3 kono kun suune, aame a zaapu k'adduguŋ a Raa gette kun ôhire toogo a naamiya maŋ, kun t'isa ɗoŋ a seeɗu zakiɗi bini ɗaŋgu.

4 Wo kun lekko zeere kono a seeɗuguŋ ere kun ziiɗa zakiɗi gette t'a k'ôhira ye bini ɗaŋgu, iŋkino kun t'isa ɗoŋ i-dirse, kun îide, kun a ki biite ye a urzi zaapu k'adduguŋ a Raa me.

5 Aame wede soo ti diinaguŋ i baatiya suuniyo k'ono maŋ, yi tondo Raa wo yoŋ yi di t'ela, kono Raa yoŋ y'eliyo a ɗoŋ pay daa dooziyo wo ti beehiyko.

6 Wo i dehu yoŋ y'a tonde ti zaapu k'adde a Raa daa niiku adda k'addí, kono wede i-d'ede niikiyo adda k'addí geŋ, yoŋ aakede ahu ɗoŋ ki bar maaye yi'ni kolzite ɓaadaŋ an d'amɓu keŋ̃ŋ̃o keŋ̃ŋ̃o.

7 Wede iŋkino geŋ y'elke ye yi-t'oona munɗa ti bey Galmeega Raa me,

8 kono yoŋ yi-ɓaakiysa, elkiyadí soo ye a munɗa wede y'isiyo tuuku toŋ maŋ.

Wede i-k'ede munɗa ye ti wede laale

9 Leema wede i-k'ede munɗa ye geŋ, ulbí i iso uŋse kono Raa yi y'ize goole,

10 wo wede laale toŋ, ulbí i iso uŋse kono Raa yi y'ize ŋeŋku, kono yoŋ yi-t'eŋgila aakede bobbo k'inda.

11 Peeɗo ti koliyo, ti d'oggiyo we-hini, bobbo i-ti baahu, i-t'eepiyo wo maj-jaanikatú ti-daggiya. Geŋ iŋkino kay wede laale toŋ, y'a dagga adda diine naabiyagí ɗoŋ y'isiyo geŋ me.

Naamiya wo naamiya daggiya

12 Uŋsuwo a wede y'a seeɗu zakiɗi a sulɗi ɗoŋ ooŋe bini ɗaŋgu, kono aame Raa yi ti y' niime maŋ, y'a t'ooney kaɗumul ere ki wede i jiire, tod'te lekkiyo ere ki daayum Raa yi ruute y'an t'ela a kane ɗoŋ i yi geyyiso.

13 Aame wede yoŋ an yi niime daggiya maŋ, yi ki roote ye: «I ni niime daggiya Raa me», kono wede tuuku toŋ maŋ yi k'aane naamiya daggiya Raa y'a k'ise ulsu ye, wo yode Raa batum yi ki naame daggiya wede ye.

14 Wo ki kotto maŋ, wede tuuku toŋ yi t'ettiyo adda naamiya daggiya geŋ, aame yi ooliyo tuddí a sulɗi ɗoŋ ulpi tudde ti dehu maŋ, geŋ an di y'argu wo an ti y' daggiya.

15 Wo aame yi ooliyo tuddí a sulɗi ɗoŋ ulpi tudde ti dehu maŋ, i-t'ehiyo olɗiko, wo olɗiko gette ti d'ohire d'ohire, saŋ t'a ti ɗaŋgu ti wede y'a t'inda.

16 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, kune'ŋ wenɗa soo toŋ y'oola elkisadí ti ti y' dagga ye.

17 Sulɗi ɗoŋ pay majjanɗani munɗa a ki'n biite ye in ooniyo geŋ, kane an'tiyo ti kandaane, ti Raa wede i ziipe sulɗi ɗoŋ i-tooriyo a kandaane. Wo yo Raa geŋ yi ki kama tuddí ye, yoŋ i-k'ede munɗa aa undiso ere i-ti kama t'eŋ̃ŋ̃o t'eŋ̃ŋ̃o ye.

18 Yode batum y'a dihe kine in d'ûune ehiyo ere aware t'urzi k'onamí ɗoŋ ɗerec geŋ me, kono kine in t'ise ki poone ti diine sulɗi ɗoŋ pay y'ikkima.

Kun ollo wo kun d'iso

19 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, ono eŋ kun ollo koɗuwo: Wede tuuku toŋ kuwwagí i-t'iso soodo k'ollige k'ono, bizí

* **1:1 1.1** ***Ɗoŋ Raa ɗoŋ i lekkiyo teepiyo adda duniya:*** I-kaza Zak yi riiŋe a kane ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa adda duniya, ise a kane ɗoŋ Yawudiyagi biza bumɓu koomat makumu sire an ziipe addaŋ a Isa i lekkiyo a paate dokki ti siiɗadaŋ.

attiɗi ki rootiyo wo kulkuwadí ti koona attiɗi,
20 kono wede yi ti gulkuwe geŋ, yi kʼaane
yi ki lekke ye lekkiyo ere ki diine aa Raa yi
dehu te.
21 Iŋkino kun oolo sulɗi ɗoŋ pay un diʼn
isiyo ganigi, ti bundiko ere i ceeriyo eego
un dʼede gette. Ono ɗoŋ Raa yʼun ele adda
kʼaddugun geŋ, kunʼni soodo ti tassuwa,
kono kane geŋ an dʼede toogo kʼuttiyaguŋ.
22 Kuneʼŋ, ono Raa kun tiʼn olli ollige
ɗaŋŋal ye, wo kunʼni soodo kun dʼoziro
eego, para maŋ kune batum kun ti dagga
tuddugun te.
23 Ɗerec, wede geŋ ono yiʼn ollige wo
yi ki sooru eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi
deeyiso aa wede yi wolliyo ume kʼedayí
adda kaynaaŋa miŋ, yoŋ miŋ yode.
24 Aame yi ti wolliyo yʼeŋgilso maŋ, a
kaamiki i-danɗiya yoŋ mummino geŋ me.
25 Wo eŋ ki wede i ti wolliyto kodʼuwo
urzi kʼoogoro ere beehiye munɗa a ki ti
biite ye, ere in diʼn udɗe tʼadda kʼoldiko
gettiyo. Yoŋ yi lekkiyo kettiyo daayum
a tode, ono Raa yiʼn ollige ere saŋ i ki
danɗiya ye, wo yi sooru eego. Iŋkino wede
geŋ yʼa tʼoona uŋsuwo a munɗa wede
yʼisiyo geŋ me.
26 Aame wede yʼelkiyo yi daaniya urzi
Raa wo bizí yi ki ti yʼ sedɗu ye maŋ, geŋ yi
ti daggiya tuddí batum, urzi daaniya Raazí
ki bita.
27 Urzi wede kamileŋ daa kʼoldiko ki
daaniya Meega Raa eŋ̃ŋ̃o: Mandayɗayi ti
noŋgayi kunʼni noogo adda dabaradaŋ te,
wo kʼa booho tuddá ti sulɗi pay ɗoŋ ulpi
adda duniya.

2

Wolliyo ɗuwo pay kaŋ soo

1 Zemɓa ki nuŋ, kune urzi wede ɗuwo
kun kiʼn wolliyo kaŋ soo ye geŋ, kun a
ti yʼ keyye ye tʼurzi zaapu kʼaddugun a
Galmeegin Isa Almasi yoŋ goole a di jiire
me.
2 Kun ollo, aakede i dʼede wede laale yi-
tʼusso kokkiɗe ki dap a yelsadí, ti kallagi
majjanɗani, yʼa tʼiido kʼume kʼogiysaguŋ,
wo wede soŋ i-kʼede munɗa ye yi-tʼusso
kallagi sattita yʼa tʼiido kay.
3 Iŋkino maŋ a wede i tʼusso kallagi
majjanɗani geŋ, kun di yʼ seeɗa bey sire
wo kun i di roote, kun tʼeese: «Kee kʼedi
ki koona a ume wede majjaane kino.» Wo
a wede i-kʼede munɗa ye geŋ, kun tʼeese:
«Kee ki tʼôhor ôhire» umboʼŋ «Ki-koona a
siiɗo kino.»
4 Wo kune kun isiyo iŋkino maŋ, geŋ
kunʼni wolliyo ɗuwo kaŋ soo ye, kun
ɗekkiyo booro a urzi wede ɗerec ye.
5 Kun ollo, zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki
geyyiso, ki kotto ɗuwo ɗoŋ a eda ɗuwo an
kʼede munɗa ye geŋ, Raa yiʼni biire kono
an tʼise ɗoŋ laale a urzi zaapu kʼadde a
yode wo an tʼooney Moziko ere yi ruute
yʼan tʼeley a kane ɗoŋ i yi geyyiso.
6 Wo ɗe kune, kun diʼn wolliyo ɗoŋ
an kʼede munɗa ye tʼumbo soo. Wo ki
kotto maŋ, kuneʼŋ un oodibe yeebaguŋ
ɗoŋ laale, an un diʼn tʼettiyo ki ɗaana ɗoŋ
booro.
7 Ɗe geŋ kane ɗoŋ laale ye ko, i kalɗita
suma kʼIsa ere majjaanawa Raa yʼun ele
te?
8 Ɗerec, aame kun a seeɗu a oogoro ki
Moziko Raa, tode ere an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, anʼde: «Ki geyyo bakadá
aa ki geyyiso tuddá batum*» maŋ, geŋ kun
isiyo beehiye.
9 Wo ɗe aame ɗuwo kun kiʼn wulla
kaŋ soo ye maŋ, geŋ kun isiyo oldiko
wo oogoro tʼun diʼn seeɗa kono kun a ti
diipiɗa.
10 Iŋkino maŋ wede urziyagi kʼoogoro
geŋ pay yi tiʼn sooru wo yi diipiɗa urzi soo
toŋ maŋ, geŋ aakede kane pay geŋ miŋ yʼa
ti diipiɗa.
11 Ɗerec, yode Raa wede i ruute, yʼede:
«Ki moone tʼere bakadá ise ti kule bakatú
ulu†», yʼa ruute soŋ, yʼede: «Ki tôwwo
wedusu mirsi ulu‡.» Wo ɗe aame tʼere
bakadá ki ki moone ye too, wo ki îide
wenɗa mirsi maŋ, geŋ miŋ oogoro pay kʼa
ti diipiɗa.
12 Iŋkino kun a elko a ono ɗoŋ kun roote
wo a naabo ere kun ise gette, kono kune
ɗuwo ɗoŋ Raa yʼa ɗekka booro a eggun
tʼurzi kʼoogoro ere in diʼn udɗe tʼadda
kʼoldiko.
13 Iŋkino maŋ onniyo ere Raa yi ɗekka
booro gette, wede i kʼisiyo adde kodʼuwo
a ɗoŋ oŋgo ye geŋ, Raa yi-kʼisa adde
kodʼuwo ye kay. Wo ɗe wede isiyo adde
kodʼuwo a ɗoŋ oŋgo geŋ, yoŋ i-kʼede orgiso
a booro Raa ye.

Zaapu kʼadde a Raa ti naabatú

14 Zemɓa ki nuŋ, a wede kodʼuwatú moo
me yʼa tʼeese: «Nuŋ ni ziipe addó a Raa»,
wo yi ki-ti kaza tʼurzi naabo ere beehiye
ye maŋ? Ki kotto zaapu kʼadde ere iŋkino
gette ti ki yʼutte ye!
15 Kun ollo, aakede i dʼede leema ise
teema an lekkiyo daa munɗa kʼossiyo,
munɗa kʼomɓo daayum an baatiya.

* **2:8 2.8** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18. † **2:11 2.11** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.14. ‡ **2:11 2.11** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.13.

16 Wo a wede soo ti diinaguŋ koɗuwatú
moo me y'an di roote, y'a t'eese: «Kun
eŋgilo ti toose, tudduguŋ kun t'ossoy t'a-
kookoy wo kun a d'oomoy a mosikaguŋ
te», daa kun an k'ele munɗa ki noogiyadaŋ
ye maŋ?
17 Geŋ iŋkino kay, zaapu k'adde a Raa
daa kaza naabo ere beehiye gette, tode
sittú aakede munɗa unto.
18 Wo ɗe wenɗa y'a roote, y'a t'eese: «I
d'ede ɗoŋ an d'ede zaapu k'addaŋ a Raa,
oŋgo an d'ede naabo ere beehiye.» Iŋkino
nuŋ Zak ni di roote, n'a t'eese: «De kee
k'o kazi zaapu k'addá a Raa daa naabo ere
beehiye, wo ki nuuno maŋ t'urzi naabadó
ere beehiye n'a-di kiza ki kotto nuŋ ni ziipe
addó a Raa.»
19 Derec, kee k'umɓe Raa yoŋ soo
ɗaŋŋal, beehiye. Wo kane siitanɗani toŋ
maŋ an amɓu kay Raa yoŋ soo ɗaŋŋal me,
wo a ɗaanadí an orgiso an di ŋoŋŋirso.
20 Kee wede elkisadá umbo! Ki dehu k'a
suune, to zaapu k'adde a Raa daa naabo
ere beehiye gette ki bita ko?
21 Kune kun suune mugiyiŋ Ibirayim geŋ
Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine a ɗaanadí
t'urzi naabo ere y'ize, kono y'a iyye ulí
Isaaka y'a ti y' duwwe a ume seɗeke y'a
walɗa.
22 Kun ollo, zaapu k'addí a Raa gette t'a-
t'iide kaŋ soo ti naabadí te, iŋkino naabadí
ere beehiye gette a t'ikkima urzi zaapu
k'addí.
23 Wo geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: «Ibi-
rayim y'a ziipe addí a Raa, iŋkino maŋ Raa
y'a yi wulle yoŋ ki diine a ɗaanadí me§.»
Maŋ Raa y'a yi wiike laŋzayí.
24 Geŋ kun suune, wedusu Raa yi yi
wolle ki diine a ɗaanadí t'urzi naabo ere
beehiye, t'urzi zaapu k'addí a yode ɗaŋŋal
ye.
25 Wo ki Raahap ere t'ooniyo omɓo
bittú t'itatú toŋ iŋkino, t'urzi naabatú ere
beehiye Raa y'a ti wulle ki diine a ɗaanadí,
kono ɗoŋ zina ki ɗoŋ k'Izirayel t'anni
ziiɗa bey sire wo t'an di'n unzile t'urzi
doolo*.
26 Geŋ kun wollo, tudde ere daa k'unde
gette tod'te unto, wo iŋkino kay zaapu
k'adde a Raa daa naabo ere beehiye gette,
tod'te aakede munɗa unto.

3

Seɗɗu bize

1 Zemɓa ki nuŋ, ti diinaguŋ ɗoŋ ɓaadaŋ
an dehe ye an t'ise ɗoŋ dooyiso ɗuwo a
urzi k'ono Raa me, kono kun suune kaye
ɗoŋ dooyiso eŋ Raa yi ɗekkey booradey
ooñe a ceerey ɗoŋ oŋgo.
2 Kine pay in eliyo morkiye t'urzi
ɓaadaŋ. Aame wede adda k'onamí yi
k'isiyo oldíko ye maŋ, yoŋ geŋ yi-dirse a
urzi zaapu k'addí a Raa me, y'aaniya tuddí
pay yi ti seeɗu.
3 Kine in eliyo aljima a bize puzu miŋ
kono y'in d'ottile, wo tiŋ geŋ in d'aaniya
in di dokkiyo tuddí pay.
4 Wo soŋ kun wollo tookiyagi adda k'ahu
geŋ, ise kane deero deero wo maaye
ɓaadaŋ y'anni ŋaayu toŋ maŋ, an d'oyyiso
a wedusu yi di'n dokkiyo ti undumu wede
ñeŋku ki dokkiyadaŋ geñño, y'an d'an
t'ettiyo k'ume wede yoŋ yi dehu y'an di'n
t'ette.
5 Iŋkino kay ilze geŋ yoŋ munɗa ñeŋku
adda tudde, wo ɗe y'aane y'a kili tuddí
k'isiyo sulɗi deero deero.
Wo kun wollo i d'ise rippinso k'uwwo
ɗaŋŋal t'aane t'a t'ogge balɗa pay.
6 Ilze toŋ yoŋ aa uwwo, yoŋ adda tuddiŋ
aa duniya ere ûune t'oldíko, yi d'aaniya
tuddiŋ pay yi-ti t'isiyo ganigi t'oldíko.
Ilze geŋ yi-t'oggiyo lekkiyadiŋ pay gette
ti uwwo ere ettiyo t'ume k'uwwo ere ki
dabar.
7 Wede tudde geŋ y'an d'aaniya a ita
seyɗi pay geŋ me, ɗoŋ ki balɗa, ise emɓi,
ise ɗoŋ suñni i morkimso t'addaŋ wo ise
puuni toŋ maŋ.
8 Wo ilze geŋ wenɗa soo toŋ i-d'aane
umbo, yoŋ geŋ munɗa ulsu, lekkiyadí tiŋ
ɗekilso baa, wo ono ɗoŋ aɗɗiya ti yode
geŋ aa naawa k'unto.
9 Ti yode in di tamma Meegiŋ Galmeega,
wo soŋ ti yode pây in di duuɗiyo ɗuwo ɗoŋ
Raa y'ikkima an deeyiso aa yode.
10 Ise ono ɗoŋ ki tamma, ise ono ɗoŋ ki
duuɗiyo toŋ maŋ, aɗɗiya miŋ ti bize soo
geñño. Zemɓa ki nuŋ, geŋ iŋkino ise ye.
11 Ersa k'osso soo t'a t'iɗíga ahu ɗoŋ
uŋse wo ɗoŋ soŋ kadíigi umbo.
12 Zemɓa ki nuŋ, ki kotto tormo ti k'aane
ti ki t'ehe iñni golgolo ye, wo sunto ti
k'aane ti ki t'ehe iñni tormo ye. Soŋ t'ersa
k'osso ere ahutu ñoɓoɓo gette, ki k'eesi ye
ahu ɗoŋ uŋse me.

Suuniyo k'ono ere ettiyo ti Raa

13 Aame wede ti diinaguŋ y'elkiyo yoŋ i-
d'ede suuniyo k'ono wo eedí soodo a elkiso
maŋ, kane geŋ yi ti'n kaza t'urzi sooruzí
ere ki diine, wo t'urzi naabadí ere y'isiyo
ti tassuwa gettiyo.
14 Wo ɗe aame addugun i t'ûune ti
kolɓiso ɓaadaŋ wo ti elkiyo ere bakadá k'a
ti y' kime k'ita wo kee k'a ceere maŋ, geŋ

§ **2:23 2.23** Kun wollo adda mattup ki Zenez 15.6.
* **2:25 2.25** Kun wollo adda mattup ki Zozuwe 2.1-21.

kun dʼoolo ti koliyo tudduguŋ me. Para maŋ gette lohito kʼono a ɗerec ki Raa.
15 Ita suuniyo kʼono ere iŋkino gette ti kʼettiyo ti Raa ye, tode gette tʼettiyo tʼurzi duniya, tʼurzi ɗuwo wo tʼurzi Meeda siitanɗani.
16 Aame ɗuwo an lekkiyo ti kolɓiso wo ti elkiso ere ƀakadá kʼa ti yʼ kime kʼita wo kee kʼa ceere maŋ, a ume geŋ toose umbo, wo ita kʼolɗiko ere tuuku toŋ ede pây.
17 Wo ɗe suuniyo kʼono ere ettiyo ti Raa gette, todʼte ki poone tiʼn diʼn isiyo ɗoŋ kamileŋ̃, ɗoŋ i dehu toose, ɗoŋ tasse, ɗoŋ i suune okkiso ɗuwo, ɗoŋ isiyo adde koɗuwo a ɗuwo wo isiyo naabo ere beehiye, ɗoŋ anʼni wolliyo ɗuwo kaŋ soo wo ɗoŋ addaŋ soo.
18 Kane ɗoŋ i dehu toose tʼa koone adda diine ɗuwo pay geŋ, kane an naabiya ti toose wo munɗa wede an tʼoone geŋ, lekkiyo ere ki diine.

4

Kun oolo sulɗi duniya

1 Kune kun elkiyo miŋ, ɗeyyiso ti niikiyto kʼono a diinaguŋ geŋ an ettiyo ti too me? Kane geŋ an ettiyo tʼurzi ŋ̃aapu ere i ɗeyyiso daayum adda kʼadduguŋ gettiyo.
2 Kune kun di dehu sulɗi ɗoŋ ulpi tudde ti dehu, wo kun kiʼn ooniyo ye. Kun di tôwwo ɗuwo mirsi wo kun di kolɓiso, toŋ kun kʼaane kun kiʼn tʼoone ye. Iŋkino kun di ɗeyyiso, kun di niikiyto, toŋ sulɗi geŋ kun kiʼn tʼoone ye, kono kun ki tondiyo Raa ye.
3 Wo aame kun tonde Raa toŋ, munɗa kun ki yʼ tʼoone ye kono elkisaguŋ olɗo, kun dehu pay kun di latte a ŋ̃aapu ere tudduguŋ ti dehu.
4 Kune ɗoŋ i ki seeɗu urzi Raa ye, ki kotto kun suune kee ti duniya laŋziká maŋ, geŋ kee adu ti Raa. Iŋkino geŋ ɗerec, wede yi dehu laŋziká ti duniya maŋ, yoŋ geŋ yʼa tʼise adu ti Raa.
5 Kune kun elkiyo miŋ ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa geŋ ki ƀita ko, ono ɗoŋ anʼde: «Raa yoŋ yʼokkiso*, yi ti geyyiso ƀaadaŋ unde ere yʼin ele te»?
6 Wo beeko ere Raa yʼin ize gette, todʼte a jiire sey, kono soŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, anʼde: «A ɗoŋ i koliyo tuddaŋ geŋ Raa yʼan di-toogiyo, wo ɗe yʼan dʼisiyo beehiye a ɗoŋ i ki koliyo tuddaŋ ye†.»
7 Iŋkino maŋ Raa geŋ kun i ottilo, wo ɗe a Meeda siitanɗani kun i-ti toogo wo todʼ tʼa leɗɗa dokki ti tudduguŋ me.
8 Kun a odo gopponŋ ki sirpa Raa, wo yoŋ yʼa dʼetta gopponŋ ki sirpaguŋ. Kune beyɗiyaguŋ ɗoŋ kun dʼisiyo olɗiko geŋ kun tiʼn iso kamileŋ̃, wo kune ɗoŋ i ƀaakiysa geŋ adduguŋ kun tiʼn iso kamileŋ̃.
9 Kun tʼiso sommagi dondoŋ, kun lekko adda môolo wo kun ôolo ti zumari a edaguŋ. Koobiytaguŋ gette ti-kama ti môolo, wo uŋsuwaguŋ ti-kama ti ulbe kʼoodiyo.
10 Kun ti-tʼiso tudduguŋ ŋ̃eŋkiti a ɗaana Galmeega, wo yoŋ yʼun diʼn isa deero.

Ɗekkiyo booro ulu ekki leema me

11 Zemƀa ki nuŋ, kun ɗekke tudduguŋ ye. Wede yi ɗekkiyo leemadí, ise yi ɗekkiyo booro ekki leemadí maŋ, geŋ yi rootiyo ulsu a oogoro Raa wo yi ɗekkiyo booro ettú. Wo ɗe aame ki ɗekkiyo booro ekkʼoogoro maŋ, kee ki tʼize wede ɗekkiyo booro wo ki-tʼize tuddá aa wede i ki daaniya oogoro ye ƀaa.
12 Ki too maŋ Raa ɗaŋŋal elo oogoro wo i ɗekka booro me, yode ɗaŋŋal eliyo uttiyo a ɗuwo wo i tôwwo me. Iŋkino maŋ kʼelkiyo kee wee wee ki ɗekkiyo booro ekki bakadá me?

Koliyo tudde ulu

13 Aŋkeŋ kun ollo, kune ɗoŋ kun rootiyo, kunʼde: «Aŋki, koo soggo koo maŋ ay tʼetta kʼadda geeger soo, ay di lekko ozzine, ay dʼisey suuk wo ay a-tʼooney soŋko tʼeego.»
14 Wo kune kun ki suune ye munɗa wede un aana a lekkiyaguŋ ere ki soggo te. Ɗerec, kune lekkiyaguŋ gette aakede koliyo ti dʼettiyo taŋ booloŋ, saŋ ti-tʼeŋgilso gettiyo.
15 Ki too maŋ munɗa wede kun di roote eŋ̃ŋ̃o: «Aame Galmeega yi dehu maŋ, kaye aỹ̃ di lekka wo ay dʼisa munɗa kino kino.»
16 Wo ki kotto, tʼurzi kʼonamguŋ geŋ kun koliyo wo kun tamma tudduguŋ. Ita koliyo tudde ere iŋkino gette olɗo.
17 Iŋkino maŋ wede tuuku yi suune isiyo beehiyko wo yi ki ti tʼisiyo ye maŋ, yoŋ geŋ yi tʼize olɗiko.

5

Ondirso a ɗoŋ laale

1 Wo aŋkeŋ kun ollo, kune ɗoŋ laale noo! Kun oɗultu môolo a dabar ere etto egguŋ.
2 Laalaguŋ geŋ i ruume, kallaguguŋ diibe yi tʼiimi.
3 Daapiyaguŋ ti soŋkaguŋ geŋ a ti gili puunu, wo puunu geŋ yʼa koona aa wede i wulle naabo ere olɗo kun ize gettiyo, puunu yʼa tʼaaɗima tudduguŋ aa uwwo tʼoggiyo. Wo geŋ aasa iŋkino kono aŋkeŋ̃ŋ̃o kun okumso laale a duniya ere gopponŋ tʼa ɗaŋge.

---

* **4:5 4.5** Kun wollo adda mattup ki Egzod 20.5.

† **4:6 4.6** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

4 Kun ollo, kune kun an di-toogiyo a raññna ki ɗoŋ ayɗu domƀuguŋ. Iŋkino maŋ kane an sakiysa, wo ɗollite ki ɗoŋ naabo gette ti ti gili a kandaane iƀey a ɗaana Raa, Galmeega Goole k'arka.
5 Kune kun likke duniyaguŋ ere a siiɗo adda k'uŋsuwo, iŋkino kun di ƀikkidita aakede seyɗi ɗoŋ onniyo soo an d'an t'etta k'ume walɗutu.
6 Ɗoŋ ki diine kun ti'n ziɗɗe kun'de booro ti'ni ziiɗa, kun di'n îide, wo an un gi-di tuuge ye.

Omƀiñe ti tondiyo Raa

7 Iŋkino maŋ zemƀa ki nuŋ, kun omƀoñ bini aaniya Galmeega. Kun wollo wede derku geŋ, yoŋ yi suune yi-delliyo ti omƀiñe mizzi wede ki morkiñi bini mizzi wede ki sommide, sulɗi ɗoŋ yi dirke geŋ an t'ehiyo beehiye.
8 Kune toŋ kun omƀoñ, biza k'ulbuguŋ yi koona zakiɗi kono ettiyo Galmeega tod'te goppoŋ.
9 Zemƀa ki nuŋ, kun gurgire ti tuddugun ye, para maŋ Raa y'a ɗekkey booro egguŋ. Kun ollo, wede ɗekkiyo booro yi t'uɗɗo yo a biza bumƀu.
10 Zemƀa ki nuŋ, kun elko a nebiyagi ɗoŋ ti kaaga i gizite ti suma Galmeega Raa, kane geŋ an dibire ti omƀiñe. Iŋkino kun wollo urzi kane geññno wo kun di daano.
11 Kun ollo, kine in di roote uŋsuwo a kane ɗoŋ a seeɗu zakiɗi bini ɗaŋgu. Kune kun illiga taaya ki Zop a omƀiñe ere y'imƀiña gette, wo kun suune munɗa wede Galmeega Raa yi ele aame ɗaŋgu me. Ɗerec, yode Galmeega geŋ i-d'ede beehiyko ƀaadaŋ wo yi wolliyo sommagi ɗuwo.
12 Zemƀa ki nuŋ, a sulɗi pay geŋ ki poone kun nâama tuddugun ye, ti kandaane ise ti siiɗo, wo ise t'urzi tuuku toŋ maŋ. Aame kun roote «eyye» maŋ, kun rooto «eyye» ɗaŋŋal, wo aame kun roote «aha» maŋ, kun rooto «aha» ɗaŋŋal. Iŋkino booro Raa t'un gi di'n seeɗa ye.
13 Aame wede soo ti diinaguŋ yoŋ yi dabirsa maŋ, geŋ yi tondo Raa. Aame wede yoŋ ulbí uŋse maŋ, geŋ y'amma Raa ti ôrɗari.
14 Aame wede soo ti diinaguŋ yoŋ tuddí eeni maŋ, geŋ y'a waake ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa. Kane geŋ an tonde Raa kono yode wo an i yerge egey a eedí ti suma Galmeega.
15 Ita tondiyo ere t'urzi zaapu k'adde a Raa iŋkino gette, wede k'eeni y'a utte. Galmeega y'a y'ooziga wo aame yi t'ize olɗiko toŋ maŋ, Raa yi-t'isa tambobino.
16 Iŋkino maŋ kun t'ooɗo'ŋ adduguŋ a olɗiko ere kun ize, wo kun tondo Raa ti tuddugun kono kun t'oona bee. Tondiyo Raa ki wede yoŋ ki diine geŋ, tod'te i-d'ede toogo ƀaadaŋ.
17 Eli geŋ yoŋ wede tudde aa kine, y'a tunde Raa ti toogo kono mizzi y'a ki koppe ye, maŋ mizzi y'a ki guppe ye ozzine aɗo ti tere zoot a siiɗo me.
18 Saŋ maŋ y'a tunde Raa sey, maŋ mizzi y'a guppe wo sulɗi a siiɗo an d'ehe.
19 Zemƀa ki nuŋ, aame wede soo ti diinaguŋ yi t'irga t'urzi wede ɗerec wo wede doolo yi ti y' gimo maŋ,
20 geŋ kun suuno, wede yi ti kama wede k'olɗiko t'urzi wede yi digge geññno maŋ, yode geŋ leemadí yi y'utte wo yi ele urzi, Raa yi-t'isa tambobino a olɗiko ƀaadaŋ.

Mattup ere ki poone Piyer yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki poone Piyer yi riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa adda siiɗiyagi paat ki Aazi. Aame Isa yoŋ a siiɗo geŋ, Piyer y'izire ti yode. Wo aame Isa yi-gime k'awwa ki kandaane maŋ, Piyer y'a t'ize wede zina k'Isa a kane Yawudiyagi, y'an di kizite Rabila Majjaanawa.

Kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, Piyer y'an riiŋe geŋ, ɗuwo an di'n dibire kono an ziipe addaŋ a Galmeega Isa Almasi. Kono k'iŋkino Piyer y'an di riiŋe mattup, kono an di seeɗa zakiɗi a urzi zaapu k'addaŋ a Isa, kono i dibire ki poone kane ɗaŋŋal ye. Y'an di ruute sey, yode Almasi an ziipe addaŋ geŋ, an yi dibire ki poone ti kane bini an a y'îide. Geŋ i-kaza aame an iido dabar maŋ, an d'omɓiṇa aa ki yode. Y'an di ruute soŋ, mummino lekkiyadaŋ t'a koone a diine ɗoŋ i-tuuge k'ollige k'ono Raa me.

Toose ki Piyer

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Piyer wede zina k'Isa Almasi. Ni raaŋiya a kune ɗoŋ Raa yi biire, i lekkiyo a borkiyagi, i-tiipite k'adda siiɗiyagi ki Pontus, ki Galat, ki Kapados, ki Aazi wo ki Bitini pây.

2 Ti kaaga too Meega Raa y'unni biire a yode me, geŋ a-t'iide a munɗa wede yi dihe y'aase ti poone. Y'un di'n uuye kese ti toogo ere k'Unde Kamileṇ kono kun d'olliga ono k'Isa Almasi, wo t'urzi rorriso puuzadí kun t'isa ɗoŋ kamileṇ a ɗaana Raa. Geŋ toose ti beeko ere daa dooziyo i koona egguŋ.

Uttiyo t'urzi k'Isa Almasi

3 In amma Raa, meeki Galmeegiŋ Isa Almasi, y'in d'ize adde koɗuwo ɓaadaŋ, iŋkino in d'uune ehiyo ere aware t'urzi balɗiya k'Isa Almasi ti diine ɗoŋ unto. Kono k'iŋkino kine in di zaapu elkisadiŋ in di lekke kaŋ soo ti yode.

4 Geŋ iŋkino Raa y'in okkime suldî ɗoŋ a kandaane yi boohiyo a kine ɗoŋzí, suldî ɗoŋ a lekka ki daayum, i k'isa ganigi ye, majjaanikadaŋ i ki dagga ye.

5 A kune ɗoŋ i ziipe adduguṇ a Raa, y'un di'n booha ti toogadí kono y'un utte. Uttiyo gette a t'oodîba ita kereṇ onniyo ere ki Raa t'îida maŋ.

6 Iŋkino maŋ kun di lekkiyo adda k'uŋsuwo, ise aŋkeṇṇo kun t'ize sommagi dondoŋ toŋ maṇ k'onniyto miibi ɗaŋŋal, kono kun uune naamiya t'urzi wede ɓaadaŋ.

7 Naamiya gette kun di-t'oone kono an di suune kun ziipe adduguṇ a Raa ɗey ko? Kune kun suune dap gette aane a lette, wo an t'eliyo adda k'uwwo ɗoo miŋ an di wolliyo majjaanikatú kollo. Wo zaapu k'adduguṇ a Raa gette iŋkino kay, tod'te zooyatú ooṇe ɓaadaŋ a jiire dap, wo toŋ an di niime kono an ti wolle tod'te ɗerec ɗey ko. Iŋkino maŋ kun t'oona tamma, daryika wo suma a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddí a ɗuwo pay geŋ me.

8 Kune'ŋ, Isa Almasi kun ki y' wulle ye, toŋ kun di y' geyyiso, wo aŋkeṇṇo kun ki y' wolliyo ye ɓotto toŋ, kun di zaapu adduguṇ a yode. Kono kamo ulbuguṇ i d'isiyo uŋse ɓaadaŋ, kun d'isiyo uŋsuwo ere soo wenɗa yi k'aane yi ki ti roote ye.

9 Uŋsuwo gette kun uune kono Raa y'un utte. Geŋ munɗa wede kun t'oone kono kun ziipe adduguṇ a Isa.

10 Kono k'uttiyo gette, ti kaaga toŋ kane nebiyagi an di dihite urzutú ki koɗuwo, wo an di gizite ki poone a urzi beeko ere Raa yi dehu y'un t'ela.

11 Iŋkino maŋ Unde k'Almasi adda k'addaŋ, tod' t'an di ruute ki poone dabar ere Almasi Raa yi biire'ŋ yi t'oona wo saŋ daryika ere i-etta te. Kane an di dihe, an di suune aame muno wo t'urzi mummino suldî geŋ an d'aana me.

12 Wo eŋ munɗa wede Raa y'an t'iiɗîba ita a nebiyagi: ono ɗoŋ an kazita geŋ a kane batum ye, wo ɗe a kune. Aŋkeŋ kane ono geŋ, ɗoŋ i kazita Rabila Majjaanawa an un ti'n ruute ti toogo k'Unde Kamileṇ ere iido ti kandaane. Wo rabila gette kane maaleekiyagi toŋ an dehu ɓaadaŋ an di suune.

Lekkiyo ere ki diine

13 Kono kamo kun koona mentikagi a munɗa wede kun ise, kun lekko daayum zeere. A zaapo k'elkisaguṇ gette, kun i ti zaapo pay a beeko ere Raa y'un t'ela a onniyo ere Isa Almasi yi kiza tuddí a ɗuwo pay.

14 Kun ollo ono Raa aa iṇṇi an ollige ono meegaṇ, wo kun ooli tudduguṇ a suldî ɗoŋ ulpi tudde ti dehu ye, aakede ti kaaga kun d'ize aame kun ki zuune Almasi ye ɓotto.

15 Wo ɗe aakede Raa wede unni wiike yoŋ kamileṇ, geŋ iŋkino kay kun lekko kamileṇ a sooruguṇ pay te.

* **1:16 1.16** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.2.

16 Ɗerec ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de: «Kun lekko kamileŋ̃
kono nuŋ Raa kamileŋ̃*.»
17 Adda tondiyaguŋ a Raa'ŋ, yoŋ kun di
y' waaku kun d'eesiyo Meega. Geŋ iŋkino
a ɗaanadí kun di lekko t'orgiso a onniytagi
ɗoŋ kune ƀotto adda duniya eŋ me, kono
Raa yi ɗekkiyo booro a wede tuuku toŋ
a naabo ere y'ize y'ize, wo yi'ni wolliyo
ɗuwo pay kaŋ soo.
18 Wo kun suune ti zooye miibi Raa
y'un di'n uɗɗe t'urzi lekkiyo ere ki bita ki
maawi an unni duuye te. Geŋ y'un uɗɗe ti
suldí ɗoŋ i-ti lettiyo aa dap ti soŋko geŋ̃ŋ̃o
ye,
19 wo y'un uɗɗe ti puuzo k'Almasi
ere zooyatú ooŋ̃e ƀaadaŋ, yoŋ wede aa
ulo damu kamileŋ̃ daa k'oldíko munɗa a
tuddí, an wilɗa ki seɗeke.
20 Yo Almasi geŋ Raa yi biire ti poone
t'ume y'a okkima duniya ƀotto too, wo
aŋkeŋ̃ŋ̃o a onniytagi ɗoŋ ki ɗaŋgu eŋ, Raa
y'an ti y' gize a ɗuwo kono aasa beehiye a
kune.
21 T'urzi yode Isa kun di zaapu adduguŋ
a Raa, Raa wede a ti y' bilɗe ti diine
ɗoŋ unto, wo yi-d'ele gooliko. Kono kamo
kun di zaapu adduguŋ wo kun di zaapu
elkisaguŋ a yode Raa.

Geyyiso tudde

22 T'urzi sooruguŋ ere a-t'iide a urzi
wede ɗerec ki Raa, kun t'ize ɗoŋ kamileŋ̃
kono kun di geyye tudduguŋ t'adde soo
aakede zemƀa. Iŋkino maŋ kun geyyo
tudduguŋ daayum t'adduguŋ pay.
23 Geŋ kun suune kun uune ehiyo ere
aware. Ehiyo ere aware gette, kun ki ti
t'oone ye t'urzi wede ki maawi ɗoŋ i-t'unto
me, wo kun ti t'oone t'urzi Raa batum
wede i k'unto ye, t'urzi k'ono Raa ɗoŋ i-
lekkiyo ki daayum wo i d'eliyo lekkiyo.
24 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de:
«Ɗuwo pay kane aa soole,
majjaanikadaŋ aa bobbo.
Onniyo miibi soole i di baahu wo bobbo
i-t'eepiyo,
25 wo kane ono Galmeega Raa i-lekkiyo ki
daayum†.»
Wo kane ono geŋ Rabila Majjaanawa an un
gizite gettiyo.

2

Isa yoŋ mokkolo ere majjaanawa a jiire

1 Iŋkino maŋ kun di sebbo darguŋ ita
suldí ɗoŋ ulpi pay, aakede: daggiya ɗuwo
ti metiŋko, bize sire sire, zaapu k'adde a
munɗa wede, wo ɗekkiyo ɗuwo.
2 Kun t'iso aakede iŋ̃ŋ̃i ɗoŋ adda
buɗɗíko, an dehu daayum ŋ̃uɗu ki meede
daa kalsiya. Geŋ iŋkino kun deho ono Raa
kono kun di t'ihira a urzizí, wo kun t'oona
uttiyo.
3 Ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de: «Kun suune adda
k'adduguŋ Galmeega Raa yoŋ beehiye a
jiire*.»
4 Kun aa odo ki sirpa Galmeega yi d'eliyo
lekkiyo, yoŋ aa mokkolo ɗuwo an di ziɗɗe
mentú, wo ɗe a ɗaana Raa mokkolo zooy-
atú ooŋ̃e, yi biire a yode.
5 Wo kune ɗoŋ kun uune lekkiyo ere
aware geŋ, kune toŋ kun t'isa aa moŋgali
ɗoŋ Raa yi zappu k'oozige ƀoy ume lekkiyo
k'Unde Raa. Wo kun t'isa ɗoŋ seɗeke ki
Raa, kun i di naaba t'adde soo, kun d'isa
seɗeke ere a urzi k'Unde Raa†, i-d'isa uŋse
a Raa kono k'Isa Almasi geŋ me.
6 Ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de:
«Kun wollo, ni biire mokkolo ere maj-
jaanawa a jiire k'oozige ƀoy,
tode gette n'a ti zaapa adda geeger ki
Siyoŋ, wo n'a-t'ooziga ƀoozó eego,
wo wede yi ziipa addí a tode maŋ, yi-ki
seeɗa sukiyagi ye‡.»
7 Mokkolo ette tod'te beehiye ƀaadaŋ a
kune ɗoŋ i ziipe adduguŋ a Raa me, wo
ɗe a kane ɗoŋ i ki ziipe addaŋ a Raa ye
geŋ, iŋkino ye. Ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti
kaaga adda mattup ki Raa, an'de:
«Mokkolo ere ɗoŋ k'oozige ƀoy an di
ziɗɗe mentú gette,
tode gettiyo a t'ize mokkolo ere maj-
jaanawa a jiire k'oozige ƀoy te§.»
8 Wo soŋ an riiŋe, an'de:
«Mokkolo ette k'eliyo morkiye a ɗuwo,
mokkolo ere k'a oore*.»
Kane geŋ an eliyto morkiyagi kono an
ti tuuge k'amƀu a ono Raa me. Geŋ ti
kaagine too munɗa wede Raa yi dihe aasa
iŋkino.
9 Wo kune ita ɗuwo ɗoŋ Raa yi biire, ɗoŋ
seɗeke ki Raa wede mozigo, ɗoŋ kamileŋ̃,
ɗoŋ a yode yillak. Kune Raa y'unni
biire, y'un di'n uɗɗe t'adda k'ume zimolo,
y'un di'n t'iide k'ume toorayí beehiye a
jiire, kono kun kizite a ɗuwo suldí ɗoŋ
majjanɗani Raa y'ize.

† **1:25 1.25** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.6-8. * **2:3 2.3** Kun wollo adda mattup ki Soom 34.9. † **2:5 2.5** ***Seɗeke ere a urzi k'Unde Raa:*** I-kaza munɗa wede i-d'ise uŋse a Raa, ise t'urzi tamma, ise t'urzi k'isiyo naabo ere beehiye, ise t'urzi k'eliyo munɗa a wede. Kun wollo adda mattup ki Eber 13.15,16 wo Pilip 4.18. ‡ **2:6 2.6** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 28.16. § **2:7 2.7** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22. * **2:8 2.8** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 8.14.

10 Ti kaaga kune ɗoŋ ki Raa ye, wo
aŋkeɲɲo kun t'ize ɗoŋzí. Ti kaaga kun
ki zuune ye Raa y'isiyo adde koɗuwo, wo
ɗe aŋkeɲɲo kun zuune yoŋ y'isiyo adde
koɗuwo a kune me.

Lekkiyo ere ki ɗoŋ naabo Raa

11 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
kun suune adda duniya eŋ kune aa torgagi,
ɗoŋ i lekkiyo a borkiyagi. Iŋkino maŋ kun
ollo n'un di rooto, kun ooli tudduguŋ a
sulɗì ɗoŋ ulpi tudde ti dehu, i ɗeyyiso ti
undiyaguŋ geɲɲo ye.
12 Sooruguŋ ti koona beehiye a ɗaana
ɗoŋ i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye me, kono
aame ise kane an unni kalɗa kune ɗoŋ
ulpi toŋ, an di wolla naabaguŋ ere beehiye
gettiyo, wo an di t'imma Raa a onniyo ere
y'etto gette.
13 Kun kili t'eedaŋ ye ɗoŋ deero
k'akuuma pay a siiɗo me, aa Galmeega yi
dehu. Kun kili t'eedí ye mozigo goole ki
Romeŋ me, kono yoŋ t'ekki ɗoŋ pay,
14 wo a ɗoŋ deero siiɗo, kane mozigo
goole yi'n agisa seɗɗu ɗoŋ isiyo naabo
ere oldo k'eliyo daŋgay, wo ɗoŋ isiyo
beehiyko an di'n tamma.
15 Iŋkino eɲɲo munɗa wede Raa yi dehu
me, t'urzi naabo ere beehiye kun isiyo,
kane ɗoŋ elkisadaŋ umbo an ki suune
munɗa ye'ŋ, bizaŋ an ki ti y' t'ihina ye.
16 Sooruguŋ t'a koone aa ɗoŋ eedaŋ
toore. Iŋkino maŋ a eggun toore gette,
kun t'ise aa munɗa wede ki diibiyo a
bundikaguŋ ye, wo kun oziro aakede ɗoŋ
naabo Raa.
17 Kun an elo suma a ɗuwo pay, kun
geyyo zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, kun
orgiɗo a Raa, wo kun elo suma a mozigo
goole ki Romeŋ.

Lekkiyo ki ɗoŋ naabo a ɗaana galmaawaŋ

18 Kune ɗoŋ naabo, galmaawuguŋ kun
an orgiɗo kun kili t'eedaŋ ye, kun olliga
ono ki kane ɗoŋ beehiye tasse ɗaŋŋal ye,
wo ki kane ɗoŋ unni dabirsa pây.
19 Ɗerec, gette beeko a ɗaana Raa, a
wedusu y'a omɓiɲa a dabar ere y'ooniyo
a urzi ki diine ye, kono yoŋ y'isiyo munɗa
wede aa Raa yi dehu.
20 Aame kun iza oldìko, iŋkino kun
t'oona kossiyo wo kun d'omɓiɲa toŋ, un
di'n t'imma wee wee? Wo aame kun iza
beehiye, iŋkino an un di'n dabira wo kun
imɓiɲa maŋ, gette beeko a ɗaana Raa me.
21 Geŋ a urzi geɲɲo Raa y'unni wiike me,
kono yode Almasi batum yi dibire kono
kune. Urzi geŋ y'un iili a kune kono kun
di wolle kun d'amɓe zindí.
22 Yoŋ oldìko yi k'ize ye,
wo ono ɗoŋ ki lohito toŋ, umbo i k'uɗɗe
ye ti bizí me.
23 Aame an yi gildìte, yoŋ y'an ki'n gilɗe
ye.
Aame an yi dibire toŋ, yoŋ y'an ki ruute
ye y'an d'isa ulsu me,
wo yoŋ yi ziipe addí a Raa i ɗekkiyo booro
ere ɗerec.
24 Geŋ yode Almasi batum y'a t'umɓe
oldìkadiŋ a tukki yode
aame an ti y' tiike ekk'undumu.
Y'ize iŋkino kono y'in di'n uɗɗe ti
lekkiyadiŋ ere a urzi k'oldìko,
wo in di lekke lekkiyo ere ki diine.
Geŋ t'urzi kunɗayi ɗoŋ y'uune, kun
d'uune beeko k'oldìkaguŋ.
25 Ɗerec, kune ti kaaga aakede damɓami
ɗoŋ i digge[†], wo aŋkeɲɲo kun ti gimo ki
tukki yode wede y'unni dokkiyo, aa wede
k'elso yi dokkiyo damɓamí.

3

Lekkiyo k'erayi ti kuulizaŋ

1 Kune erayi toŋ, kun kili t'ekki kuu-
luguŋ ye, kono aame ti diinayaŋ ɗoŋ oŋgo
ono Raa an k'umɓe ye ɓotto toŋ, an di
wolla sooru ere beehiye ki kune erayzaŋ,
maŋ an di zaapa addaŋ a Isa daa ki rootiyo
k'ono Raa a kane.
2 An t'îda edayaŋ an di wolla sooruguŋ
ere ki diinekamileŋ ti ottilso gettiyo.
3 Kune erayi kun dehe majjaanika ere
ti paate ye, aakede: koniyo k'eego ere a
amɓe ersa, ossiyto sulɗì ki dap, wo ossiyo
kallagi ɗoŋ majjanɗani zooyayaŋ ooŋe.
4 Ki too maŋ kun di dehe miŋ majjaanika
ere t'ettiyo ti adde ɗoŋ tasse ki toose. Gette
majjaanika i ki ruumiyo ye, zooyatú ooŋe
ɓaadaŋ a ɗaana Raa me.
5 Geŋ iŋkino majjaanika k'erayi ɗoŋ ki
Raa ɗoŋ ti kaaga, ɗoŋ an ziipe elkisadaŋ
a yode me. Kane an ki gili t'ekki kuulizaŋ
ye,
6 aakede Sara t'a illiga ono kuulatú Ibi-
rayim, wo ti di y' waaku galmeegutú. Wo
aŋkeɲɲo kune toŋ iɲɲi ɗoŋ erayi ki tode,
aame kun isiyo beehiyko wo kun k'orgiso
a munɗa ye maŋ.
7 Kune kuuli toŋ, a lekkiyo ere ti er-
ayguŋ, kun a elko a tuddaŋ ere tasse i jiire
ki kune gettiyo. Kun an elo suma kono
kane toŋ maŋ an t'oona ti kune kaŋ soo,
lekkiyo ere Raa y'un ele ti beekadí. Kun
iza iŋkino maŋ, munɗa un t'eegira a urzi
tondiyaguŋ a Raa umbo.

Seeɗu tudde

8 Eɲɲo onamó ɗoŋ ki ɗaŋgu me, kune
pay miŋ kun lekko adduguŋ kaŋ soo,
kun wollo sommagi tudduguŋ, kun geyyo

† **2:25 2.25** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.4-6.

tuddugun aakede zemɓa, kun iso adde
koɗuwo, daa koliyo tudde ti tuddugun me.
9 Aame bakadá y'a ize ulsu man, ki-ti
kime ti ulsuko ye, wo aame yi ki gilɗe man,
ki ki ti kime ti kalɗa ye. Ki too man ki
di ti kime ti zaapu beeko, kono tode gettiŋ
zaapu beeko ere Raa yi ruute kun t'oona,
aame y'unni wiike me.
10 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de:
«Wede yi diha y'a geyye lekkiyo ere uŋse
wo onniytadí t'aase majjaanawa
maŋ,
y'a seɗɗe bizí ki rootiyto k'ono ɗoŋ ulpi
wo ti lohito k'ono.
11 Ti oldíko y'a-leɗɗe, y'aase beehiyko,
y'a dehe urzi ki toose wo y'a seeɗa zakidí.
12 Ɗerec, eda Galmeega Raa kane a tukki
ɗoŋ ki diine, wo kuwwagí an ollige
tondiyadaŋ te.
Wo a kane ɗoŋ isiyo ulsu'ŋ, Galmeega Raa
y'an kama dar*.»

K'a oyye dabirsa

13 Aame kune wehini k'isiyo beehiyko
maŋ, wee wee un d'isa ulsu me?
14 Wo soŋ aame ɗuwo an unni dabirsa
kono kun isiyo munɗa wede ki diine maŋ,
ulbuguŋ iso uŋse. Kun an orgiɗa ye,
tuddugun kun ti-tasso kono kane me.
15 Ki too maŋ Almasi kun i-t'ele suma
daayum adda k'addugun, kono yoŋ
Galmeega soo. Aame wede tuuku yi ki
tunda y'iisa kee ki zaapu elkisadá a Almasi
moo me maŋ, ki koona daayum goppoŋ ki
tôwwo taaya a zaapu k'elkisadá gette.
16 Wo kun i rooto ti tassuwa, ti ottilso
wo ti elkiyo ere kun di suune munɗa
k'ulsuko a tuddugun umbo. Iŋkino kane
ɗoŋ unni kalɗa a soorugun ere beehiye a
urzi k'Almasi, a kane sukiyagi a kaldítadaŋ
gette.
17 Beehiye a kee wede k'a dabire a
munɗa wede k'ize beehiye aame Raa yi
dihe maŋ, miŋ k'a dabire a munɗa wede
k'ize ulsu.

Almasi y'a jiire unto

18 Iŋkino maŋ Almasi yode batum y'a
dibire kono k'oldíko ɗuwo, untadí y'inda
kaŋ soo gette a-t'îide, ki sirwe yi ki t'inda
ye baa. Yode wede ki diine, y'a inda kono
ɗoŋ ki diine ye, kono y'in di'n t'etta k'ume
Raa. Yoŋ ɗuwo an y'îide a urzi tudde,
wo Raa yi-d'ele puukiyo t'urzi k'Unde
Kamileŋ.
19 Ti toogo k'Unde gette, y'a t'iide kazita
Rabila Majjaanawa a undiyagi ɗoŋ a
daŋgay.
20 Kane undiyagi geŋ ɗuwo ɗoŋ ti
kaaga i-ti tuuge a Raa, aame yi'ni delliso
t'omɓiŋe a ozzinagi ɗoŋ Nowe y'a ikkima
tooko ere meeda a jiire. Ɗoŋ miibi ɗaŋŋal
i t'iide adda tooko me, kane pay miŋ
gessire ɗoŋ Raa y'an utte t'urzi k'ahu me.
21 Kane ahu geŋ i-kaza urzi suyyiso
batem ere aŋki t'un di'n uttiyo. To suyyiso
batem gette i ki d'opilso ganigi tudde ye,
wo tod'te i-kaza wede y'ele tuddí a Raa
ti elkiyo ere y'a suune munɗa k'ulsuko a
tuddí umbo. Suyyiso batem gette t'un di'n
uttiyo t'urzi baldíya k'Isa Almasi,
22 yode wede iŋgile k'awwa ki kan-
daane, yi lekkiyo a ammade ki Raa, yoŋ
goole t'ekki maaleekiyagi wo t'ekki ɗoŋ an
d'ede urzi ki dokkiyo ti ɗoŋ an d'ede toogo
a kandaane.

4

Lekkiyo ere ti kaaga wo ti ere aware

1 Kine in suune Almasi y'uune dabar a
tuddí, iŋkino'ŋ kune toŋ kun oyyo kun di
dabire aa ki yode, kono wede uune dabar
a tuddí yi ki lekke a urzi k'oldíko ye baa.
2 Iŋkino maŋ ti aŋki eŋ, lekkiyagun ere a
guute a duniya ette, kun di lekke aa Raa yi
dehu, wo kun gi di lekke a isiyo suldí ɗoŋ
ulpi tudde ti dehu ye.
3 Geŋ ɗerec, kune'ŋ ti kaaga ume ɓaadaŋ
kun di y'iŋgile a isiyto suldí ɗoŋ aa
kane ɗoŋ i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye
addaŋ i dehu. Kune kun likke a urzi
boliyo, kun d'ize suldí ɗoŋ ulpi tudde
ti dehu, kun d'iiɓe i ceeriyo eego, kun
d'iimi duniyagun, kun d'iiɓite kaŋ soo, wo
munɗa wede ki sukiyagi kun d'uttile a
loŋgayi.
4 Wo aŋkeŋ kane an seeɗu giggiraŋ
kono kun ki sooru ti kane ye baa a urzi
lekkiyadaŋ ere oldo daa k'ume dirsiyatú
gette. Iŋkino'ŋ an un di'n kaldíta.
5 Wo kane'ŋ onniyo soo an i-t'îdey taaya
a Raa ki naabadaŋ ere an ize, kono yoŋ
goppoŋ y'a ɗekka booro ki ɗoŋ zeere wo
ti ɗoŋ unto pây.
6 Kono k'iŋkino ɗoŋ i t'inda ti kaaga toŋ,
Rabila Majjaanawa an an gizite. Geŋ Raa
y'an dîkke booro a eedaŋ an t'inda, aakede
y'aasa ki ɗuwo pay. Wo aŋkeŋŋo, t'urzi
k'Unde Kamileŋ kane an aane an di lekke
a lekkiyo ere aa Raa yi dehu.

Ɗoŋ naabo ɗoŋ beehiye ki Raa

7 Onniyo a guute goppoŋ duniya t'a
ɗaŋga me. Iŋkino maŋ kun lekko ti
suuniyo k'ono wo daayum zeere, kono kun
di tonde Raa.

* **3:12 3.12** Kun wollo adda mattup ki Soom 34.13-17.

* **4:8 4.8** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 10.12.

8 Munɗa wede ki poone a jiire, kun
geyyo tudduguŋ t'adduguŋ pay, kono geyy-
iso gette ti d'eliyo urzi k'isiyo tambobino
k'ita k'oldíko ɓaadaŋ*.
9 Kun sooɗo tudduguŋ bey sire, daa
gurgirso.
10 Raa y'un ele beeko t'urzi ɓaadaŋ, a
wede tuuku toŋ Unde Raa ti d'ele munɗa
k'isiyo naabo Raa kono a nooge tudduguŋ.
Iŋkino maŋ kun t'isa ɗoŋ yeeriyo beehiye
ki suldí ɗoŋ Unde Raa t'un ele me.
11 Geŋ wede Unde Raa ti ele munɗa ki
kazita k'ono maŋ, y'a kizite ono Raa. Wo
wede Unde Raa ti ele munɗa ki noogiyo
ɗuwo maŋ, y'anni nooge ti toogo ere Raa
yi ele. Iŋkino'ŋ a suldí ɗoŋ pay kun ise'ŋ,
a t'ele tamma a Raa t'urzi k'Isa Almasi.
Geŋ a yode tamma wo toogo ki daayum!
Eyye.

Dabar a urzi k'Isa Almasi

12 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
kun ki seeɗa giggirguŋ ye a munɗa un iido
ooŋ̰e ɓaadaŋ aa uwwo ɗala ɗala toŋ maŋ.
Kun elke ye dabar gette aa munɗa wede a
urzizí ye me.
13 Wo ɗe kun lekko t'uŋsuwo kono
kun dabirsa a urzi lekkiyo kettiyo kaŋ
soo t'Almasi. Wo geŋ iŋkino a onniyo
ere ɗuwo pay an wulla daryikadí maŋ,
ulbuguŋ aasa uŋse ɓaadaŋ a ceera.
14 Aame ɗuwo an unni kaldíta kono kun
umɓe a suma k'Almasi maŋ, kun lekko
t'uŋsuwo kono Unde Raa tod'te i-d'ede
toogo, tod'te ti kune.
15 Aame wenɗa ti diinaguŋ yi dabirsa
kono yoŋ wede tôwwo ɗuwo mirsi, ise
wede k'oogire, ise wede isiyo suldí ɗoŋ
ulpi, wo ise wede eliyo eedí a suldí ɗoŋ
doolo toŋ maŋ, geŋ munɗa wede beehiye
ye.
16 Wo ɗe aame wede yi dabirsa kono yoŋ
wede k'Almasi maŋ, y'a k'ise sukiyagi ye.
Ki too maŋ y'a t'imme Raa kono ɗuwo an
yi waaku yoŋ wede k'Almasi.
17 Kun ollo, onniyo ere Raa y'a t'eesa
ɗekkiyo booro a ɗuwo t'iina baa, wo yi
t'eesa booro ti ɗoŋzí. Wo aame yi t'iisa
booro ti kine ɗoŋzí batum maŋ, a kane
ɗoŋ i-tuuge i k'umɓe a Rabila Majjaanawa
ki Raa ye, booradaŋ t'aasa ooŋ̰e ɓaadaŋ.
18 Ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de:
«Aame kane ɗoŋ ki diine'ŋ ooŋ̰e an utta
me maŋ,
ooŋ̰e ɓaadaŋ sey a ɗoŋ k'oldíko i ti toogiyo
k'amɓu a ono Raa me†.»
19 Geŋ iŋkino ɗoŋ i dabirsa a urzi wede
aa Raa yi dehu'ŋ, kane an d'ise beehiye
daayum, wo an i-d'ooli tuddaŋ pay a Raa
wede i'n ikkima, yoŋ yi seeɗu zakiɗí a
munɗa wede yi ruute y'aasa me.

5

Kooke a ɗoŋ dokkiyo

1 Aŋkeŋ ni rootiyo eŋ kooke a ɗoŋ kane
ti diinaguŋ i dokkiyo ɗoŋ ogiyso ti suma
k'Isa. Nuŋ toŋ wede dokkiyo aa kane kay.
Aame Almasi yi dibire, nuŋ ni y' wulle, wo
nuŋ toŋ aggadó n'a ti t'ooney onniyo ere
Raa yi kiza daryikadí gette. Eŋ̰ŋ̰o munɗa
wede n'an rootiyo me:
2 Kun'ni sooɗo beehiye ɗoŋ Raa y'un ele
beyguŋ me, aakede wede k'elso yi boohiyo
damɓami. Daayum kun amɓo attiɗizaŋ
t'adde soo aa Raa yi dehu, kun ise aa
an un isiyo ki toogo ɗo ye. Kun zaapo
adduguŋ pay a naabo gettiyo, kun k'ise
kono k'ooniyo k'agga ye.
3 Kun koone zakiɗí ye a ekki ɗoŋ Raa
y'un ele a beyguŋ me, ki too maŋ konsaguŋ
a diinayaŋ t'aase beehiye aa urzi an di
wolle an d'ozire eego.
4 Iŋkino geŋ aame Raa mozigo ɗoŋ k'elso
y'iina maŋ, yoŋ y'un t'ela kaɗumul ki
gooliko ere a lekka ki daayum.

Kooke a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

5 A kune obilagi toŋ, kun ollo, n'un di
rooto: kun kili t'ekki ɗoŋ dokkiyo i jiire
kune ye. Wo onamó eŋ a kune pay: kun
t'ise ɗoŋ i koliyo tuddaŋ ye ti tudduguŋ
me, kono ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa, an'de: «A ɗoŋ i koliyo
tuddaŋ geŋ, Raa y'an di-toogiyo, wo ɗe
a ɗoŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, beekadí a
eedaŋ*.»
6 Iŋkino maŋ n'un di rooto: kun ottilo,
kun kili tudduguŋ ye a ɗaana Raa wede i-
d'ede toogo geŋ me, kono yode batum y'un
ti'n kila t'awwa a onniyo ere yi diha maŋ.
7 Kun i ti zaapo attiɗuguŋ pay a bey ki
Raa, kono wede k'amɓu k'attiɗuguŋ yode.
8 Kun lekko daayum zeere, kun koona
mentikagi! Ɗerec, Meeda siitanɗani ere
k'aduguŋ gette t'unni ɗooliyo liw liw ti
dehu wee wee ti seeɗa me, aa suwwu
yi môolo wiyirr wiyirr yi dehu yi seeɗa
seysu.
9 Aame daayum kun konso zakiɗí a urzi
zaapu k'adde a Raa maŋ, kun d'ôhira
toogo a ɗaanatú me. Kune kun suune
zemɓaguŋ ɗoŋ a urzi k'Isa adda duniya
pay geŋ, kane an dabirsa aa kune kay.
10 Kune kun a-dabira sey k'onniyto miibi
ɗaŋŋal, wo Raa ki beeko ere pay y'unni
wiike kun t'etta a daryikadí ere ki daayum
kono kun lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Almasi.
Iŋkino maŋ yode batum y'un di'n ooɗíba

† **4:18 4.18** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 11.31.

* **5:5 5.5** Kun wollo adda mattup ki Piroberb 3.34.

ki diine, y’un t’ela toogo wo y’un di’n isa
kun seeɗa zakiɗî a urzi zaapu k’adduguŋ.
11 Geŋ toogo ti koona eedí ki daayum!
Eyye.

Toose ere ki ɗaŋgu

12 Nuŋ n’un riiŋe ono ɗoŋ booloŋ adda
mattup ette ti noogiyo ki Silas. Ni suune
yoŋ leema wede yi seeɗu zakiɗî a naabo.
Nuŋ ni riiŋe kono n’un d’eeliyo kooke, wo
n’un di roote kereṇ: kun sooɗo zakiɗî a
beeko ere ɗerec ki R̃aa.
13 Zemɓa ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a eṇṇo
a Babiloon† geŋ, kane ɗoŋ Raa yi biire aa
kune kay, an un t’ize toose. Wo Markus
wede yoŋ aa ulo‡ toŋ, y’un t’ize toose pây.
14 Kun t’eesito tudduguŋ kaŋ bey sire
sire aa zemɓa.
Geŋ toose ti koona egguŋ, kune ɗoŋ pay
i lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Almasi me.

† **5:13 5.13** ***Babiloon:*** Ki Piyer maŋ suma «Babiloon» gette i-kaza geeger ki Room. ‡ **5:13 5.13** ***Markus wede yoŋ aa ulo:*** Markus geŋ ulo k’adde Piyer ye, yoŋ sanallusu wede yi giyye.

Mattup ere ki sirwe Piyer yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere ki sirwe Piyer wede zina k'Isa yi riiŋe. Yoŋ yi riiŋe a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa uune mattupadí ere ki poone. (2 Piyer 3.1)

Piyer yi rootiyo ɗoŋ oŋgoŋ an t'iide a diine kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, an an di gizite ono ɗoŋ ti doolo a ki t'iide a Rabila Majjaanawa ere y'an gizite gettiyo ye. Kane ɗoŋ geŋ an d'isiyo aa addaŋ i dehu wo an an di ruute, Isa geŋ yi ki kimo ye baa. Piyer yi rootiyo sey, lekkiyo ki wede yi ziipe addí a Isa gette, i dehu Raa ulbí i-d'ise uŋse. Munɗa wede ɗerec me, kane ono ɗoŋ Isa yi duuye ɗoŋ izire ti yode aame yoŋ a siiɗo ɓotto. Iŋkino a dooyiso gettiyo, kine ɗoŋ i ziipe addiŋ a Isa in d'ozire eego.

Toose ki Piyer

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Simo Piyer, wede naabo wo wede zina k'Isa Almasi, a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa aa kaye kay, t'urzi naabo ere ki diine ki Raaziŋ Isa Almasi Wede k'Uttiyadiŋ y'ize gettiyo.

2 Geŋ beeko ti toose i koona egguŋ daa dooziyo, t'urzi suuniyo ere kun'ni zuune Raa ti Galmeegiŋ Isa geŋ me.

Sooru ki wede i ziipe addí a Isa

3 T'urzi toogo Raa, Galmeega y'in d'elo suldî pay ɗoŋ beehiye a kine kono in di lekke kettiyo ti Raa. Iŋkino Raa y'in di y' gize Isa wede y'inni wiike t'urzi goolikadí wo t'urzi toogadí ere i naabiya.

4 Geŋ iŋkino y'in d'ele suldî ɗoŋ a di jiire ɓaadaŋ wo zooyayaŋ ooŋe, ɗoŋ ti poone yi ruute y'in t'ela geŋ̃ŋo, kono aame suldî geŋ kun uuna maŋ, kun aana kun t'alɗa ti suldî ɗoŋ ulpi tudde ti dehu, an d'an t'ettiyo ɗoŋ duniya k'ume daggiya, wo soŋ kun di lekke kettiyo kaŋ soo ti Raa.

5 Wo kono iŋkino toŋ, kune kun ziipe adduguŋ a Isa geŋ, kun ti ketto toonuguŋ zakidî kun d'oziro ki diine. Wo kun izira ki diine maŋ, kun t'isa ɗoŋ i suune Raa ki kotto.

6 Wo Raa geŋ kun yi zuuna maŋ, tudduguŋ kun i-d'aana. Wo tudduguŋ kun i iina maŋ, kun sooɗo zakidî. Wo kun ziiɗa zakidî maŋ, kun lekko kettiyo ti Raa.

7 Ki ɗaŋgu, kun likka kettiyo ti Raa maŋ, kun di geyyo tudduguŋ aakede zemɓa. Wo kun giyya tudduguŋ aakede zemɓa maŋ, ɗuwo pay kun di'n geyyo.

8 Aame suldî geŋ kun uuna ɓaadaŋ adda k'adduguŋ wo kun izira eego maŋ, kane geŋ an un ti'n isa ɗoŋ tasse ye, wo ɗe ɗoŋ ettiyo ki ɗaana a urzi suuniyo Galmeegiŋ Isa Almasi.

9 Wo aame suldî geŋ wede yi ki'n uune adda k'addí ye maŋ, yoŋ geŋ yi ki wolliyo dokki ye aa wede koosiyo, geŋ i dunɗe a oldîkadí ere ti kaaga Raa yi y'ize kamileŋ̃ geŋ me.

10 Kono kamo zemɓa ki nuŋ, kun ketto toonuguŋ zakidî sey a ceere kono kun di seeɗa zakidî a waaku ere Raa y'unni wiike, wo a beeriyo ere yi biire kune ɗoŋzí. Ɗerec, suldî geŋ kun a ziiɗa zakidî maŋ, umbo kun ki t'oora adda k'oldîko ye.

11 T'urzi geŋ Raa y'un d'ooley urzi waŋ wede kun t'ettey a moziko ere ki daayum ki Galmeegiŋ Isa Almasi Wede k'Uttiyadiŋ.

12 Geŋ iŋkino ni dehu suldî geŋ n'un ti'n ɗoole ɗoole sey me, aame suldî geŋ kun'ni zuuna baa, wo kun lekkiyo kettiyo zakidî a ɗerec ere kun uune gettiyo maŋ.

13 Wo aame nuŋ ede ɓotto ni lekkiyo geŋ, ni suune ɗerec suldî geŋ n'un ti'n ɗoole ɗoole beehiye, kono kun di lekke zeere.

14 Nuŋ ni suune bini toŋ ni t'inda, aa Galmeegiŋ Isa Almasi y'o ruute*.

15 Nuŋ ni dehu n'aase t'urzi mummino toŋ maŋ, kono aame n'inda toŋ kun d'aana daayum kun d'elka a suldî geŋ me.

Gooliko k'Almasi

16 Kun ollo, aame kaye ay un gizite ti poone Galmeegiŋ Isa Almasi y'iido ti toogadí geŋ, ono ɗoŋ ay ruutite geŋ ay k'îide taaya ere iido ti elkiso ɗuwo ye, kaye ay yi wulle t'edayey toore mozikadí me.

17 Ki kotto, Meega Raa y'a y'ize yoŋ wede suma wo yi-d'ele gooliko. Wo Raa adda daryikadí ere meeda gette, golladí Isa y'a t'illiga, t'ede: «Eŋ ulo nuuno ni y' giyye ɓaadaŋ, ulbó uŋse ti yode me†.»

18 Wo golla gette t'iido ti kandaane, kaye batum ay di-t'illiga aame kaye ti yode ekki mokkolo ere kamileŋ̃ gette.

19 Iŋkino kaye ay boohiyo sey adda k'addey ono ɗoŋ nebiyagi an ruutite me. A kune beehiye kun ziipa kuudugun a onamaŋ geŋ̃ŋo maŋ, kono kane aakede toore i-tooriyo adda k'ume zimolo bini ompilso k'ume, wo toore k'Isa yi-tooriyo a biza k'ulbuguŋ aa moole biza soohe yi koliyo yi-tooriyo.

20 Munɗa wede ki poone a jiire miŋ: Ono ɗoŋ nebiyagi an riiŋe ti kaaga adda

* **1:14 1.14** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 21.18-19.

† **1:17 1.17** Kun wollo adda mattup ki Matiye 17.1-5; Markus 9.2-7 wo Lik 9.28-35.

mattup ki Raa geŋ, wede tudde yi k’aane
yi ki suune itadaŋ ye yode ti siidí me.
21 Ɗerec, ono ɗoŋ nebiyagi an ruutite
geŋ, soo toŋ umbo i k’iido ye t’urzi k’elkiso
ɗuwo me, wo geŋ an i ŋiiya Unde Kamileŋ
kono an di ruutite ono ɗoŋ iido ti Raa me.

2

Ɗoŋ eliyo dooyiso ere olɗo

1 Ti kaaga geŋ i d’ede ɗoŋ ede t’adda
diine ɗoŋ k’Izirayel kane an ti t’ize tuddaŋ
aa nebiyagi, wo geŋ iŋkino ti diine kune
toŋ i d’aɗɗa ɗoŋ an t’ela dooyiso ere
olɗo. Kane geŋ dooyisadaŋ an ti kalsa kaŋ
ombiɗe ti ono ɗoŋ ɗerec ye ki daggiya
ɗuwo, wo urzi Galmeega wede an di’n
uɗɗe geŋ an d’oola. Iŋkino maŋ kane geŋ
kesiko an t’oona kulkuwo Raa a eedaŋ ki
daggiyadaŋ.
2 Wo a lekkiyadaŋ ere ki boliyo gette
ɗoŋ ɓaadaŋ an di’n daana, wo t’urzi kane
ɗuwo an di kilɗita urzi wede ɗerec ki Raa.
3 Kane ɗoŋ eliyo dooyiso ere olɗo geŋ an
un t’in dagga t’urzi lohito k’ono a bizaŋ,
kono an t’oona munɗa beyguŋ. Kane geŋ
ti kaagine too booradaŋ Raa y’an ti-ɗikke,
wo daggiyadaŋ t’aasa kesiko.
4 Ɗerec, kun suune kane maaleekiyagi
ɗoŋ i t’ize olɗiko toŋ, Raa yi ki’n iili ye,
wo y’a ti’n ziɗɗe y’a ti’n gittite, yi ti’n iɓi
adda k’olɗe goole sohuru wo zimolo, yi
di’n boohiyo an di lekke bini onniyo booro.
5 Wo ɗuwo ɗoŋ ti kaaga ulpi toŋ Raa
yi ki’n iili ye, kane y’an îide pay ti ahu
ɓaadaŋ a t’iimi siiɗo, wenɗa soo toŋ i
k’utte ye. Wo a utte Nowe siidí, wede i
gizite urzi wede ki diine, ti ɗoŋ sarat a
itadí*.
6 Saŋ maŋ geegiryagi Sodom ti Gomor
geŋ kane ulpi, Raa y’a ɗikke booro eedaŋ,
y’an igge t’uwwo ti ɗoŋzaŋ pay a t’ize
oddagi, kono a kiza urzi a ɗoŋ isa olɗiko
ki ɗaana an di wolla.
7 Aame geŋ Lot yoŋ wede ki diine Raa
y’a y’utte, kono yoŋ i y’uuṇe a lekkiyo ere
ki boliyo ki ɗoŋ siiɗo an isiyo daa sukiyagi
gette†.
8 Ɗerec, yo wede ki diine geŋ yi lekkiyo
a diinayaŋ, yi wolliyo wo y’ollige naabo
ere pay an isiyo oṇṇu ɗiɗɗo gette. Iŋkino
lekkiyadaŋ tod’te sukiyagi i ti lattiya biza
k’ulbí wede ki diine geṇṇo.
9 Iŋkino maŋ Galmeega geŋ yoŋ yi suune
urzi mummino y’a t’aɗɗa ɗoŋ i lekkiyo
kettiyo ti yode t’adda suldî ɗoŋ ooṇe an
aaniya me, wo yoŋ yi suune urzi mum-
mino ɗoŋ k’olɗiko y’anni boohe bini yi ti’n
t’ela daŋgay a onniyo ere Raa yi ɗekka
booro me.
10 Wo yoŋ yi t’ela daŋgay ki poone kane
ɗoŋ i daaniya urzi pitiŋko tuddaŋ ti dehu
gettiyo, wo an aa ti diipiɗa a ono Raa geŋ
me.

Kane ɗoŋ eliyo dooyiso ere olɗo gette
a wenɗa an k’orgiso ye, eedaŋ zakiɗî.
Ottilso soo toŋ an k’ede ye a maaleekiyagi
ɗoŋ toogo ti kandaane geŋ me, an di’n
kalɗita.
11 Wo kane maaleekiyagi ɗoŋ an ede
toogo ɓaadaŋ a jiire geŋ, kane ɗoŋ eliyo
dooyiso ere olɗo toŋ an ki’n kalɗita ye
aame ɗekkiyo booro a ɗaana Galmeega
me.
12 Wo kane geŋ eedaŋ aa seyɗî balɗa daa
k’elkisadaŋ, kane geŋ a lekkiyadaŋ an ti’n
seɗɗu, an ti’n tôwwo. Geŋ an kalɗita a
munɗa an ki y’ suune ye. An di-t’inda aa
seyɗî balɗa.
13 Iŋkino maŋ a olɗiko ere pay an ize
gette, Raa y’an ti dooza. A oṇṇu toŋ
maŋ an isiyo uŋsuwadaŋ a urzi naabo
ere olɗo tuddaŋ ti dehu. Aame an aa
konso a omɓaguŋ toŋ, lekkiyadaŋ gette
olɗo a ɗuwo sukiyagi ɓaadaŋ, ulbaŋ an
isiyo uŋse ki lohito k’ono ɗaŋŋal.
14 Edayaŋ ɓilɓil ki moonite t’erayi
k’eebaŋ. Kane an k’ormiyo ye k’isiyo
k’olɗiko me, ɗoŋ tasse an ti’n daggiya,
wo an d’okkiso a suldî pay. Iŋkino maŋ
duuɗiyo Raa a eedaŋ.
15 Kane geŋ urzi wede ɗerec an d’iili, an
digge, an di diine urzi wede ki Baalam ulo
Bozor pây. Yode wede y’a giyye soŋko ere
an i eliyo y’aase ulsu,
16 wo yo nebi Baalam geŋ a olɗiko y’ize
gette, Raa y’a y’iipiɗe t’urzi bize buuru.
Iŋkino maŋ onniyo gette t’a ruute aa i
rootiyo wedusu, iŋkino t’a y’îhira kono y’a
ki isa ye baa naabo daa k’elkiso gette‡.
17 Kane ɗoŋ eliyo dooyiso ere olɗo gette,
aa osso ahutu i t’iiɓe, aa dondari maaye
wede ɓaadaŋ yi-ti’n teepiyo, mizzi yi-ki
koppiyo ye. Kane geŋ umayaŋ Raa y’an
ti t’ikkima adda k’ume zimolo dil.
18 Kane geŋ ti bizaŋ i d’aɗɗîya ono ɗoŋ
ɓaadaŋ ki koliyo tudde wo ki bita. An
d’isiyo naabo sukiyagi ere a jiire ki tuddaŋ
ti dehu, kono an di mabilɗe kane ɗoŋ i
t’uɗɗo ti ooṇe ti diine ɗoŋ i lekkiyo a urzi
daggiya.
19 Kane geŋ an an di rootiyo a ɗuwo an
t’isa ɗoŋ eedaŋ toore, kaciŋ kane batum
miŋ ɓulagi ki naabo ere an isiyo daayum
ki lattiya gettiyo, kono wede tuuku toŋ yoŋ
ɓule ki munɗa wede i-iide.

* **2:5 2.5** Taaya ki Nowe gette k’a ti t’oone adda mattup ki Zenez 6–8. † **2:7 2.7** Taaya ki Lot gette k’a ti t’oone adda mattup ki Zenez 19.1-29. ‡ **2:16 2.16** Taaya ki Baalam gette k’a ti t’oone adda mattup ki Nombire 22.4-35.

20 Iŋkino maŋ i d’ede ɗoŋ oŋgo an
t’uɗɗe t’adda suldî ɗoŋ ganigi ki duniya
t’urzi suuniyo ere ki Galmeegiŋ Wede
k’Uttiyadiŋ Isa Almasi, wo aame saŋ an iila
tuddaŋ an ti gima k’adda suldî ɗoŋ ulpi an
i-iide geŋ̃ŋ̃o sey maŋ, kane geŋ lekkiyadaŋ
ere k’ita ette oldo a jiire ere ki poone.
21 A kane iŋkino geŋ beehiye urzi wede
ki diine an gi di y’ suune ye toŋ bee, miŋ
an di y’ suune wo saŋ an d’ooli ono ɗoŋ
kamileŋ̃ ɗoŋ Raa y’an ruute an illiga geŋ
me.
22 Geŋ an d’iina a-t’iide a munɗa wede
ono ombiɗe an ruute me, an’de: «Gede yi-
ti kama omɓo paldîtadí», wo soŋ «Kinzir
kun ti y’ zuuye toŋ, yi-ti kama k’adda
ŋ̃irdîto sey.»

3

Kama k’Isa ki duniya

1 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, kun
ollo mattup n’un raaŋiya ette, ere ki sirwe.
Ise a mattup ere ki poone, wo a ere ki sirwe
toŋ maŋ, ni dehu kune egguŋ a lekke ohine
a elkiso ere ki diine t’urzi k’ono pay ɗoŋ
n’un ruutite geŋ̃ŋ̃o.
2 Ni dehu kun aa d’elke a ono ɗoŋ
nebiyagi ɗoŋ kamileŋ̃ an ruutite ti kaaga,
wo ti urziyagi k’oogoro ɗoŋ ki Galmeega
Wede k’Uttiyadiŋ kun illiga t’urzi kaye ɗoŋ
zina k’Isa.
3 Wo munɗa wede kun di suune ki poone
eŋ̃ŋ̃o, a onniytagi ɗoŋ ettiyo k’ita i d’aɗɗa
ɗuwo an di lekka lekkiyo ere aa tuddaŋ ti
dehu. An un di’n t’okka maade,
4 wo an t’eesa: «Eeyu Isa Almasi yi ruute
saŋ y’a-kimo, ɗe ankeŋ too me yi d’aaniya
me? Maawiŋ toŋ an dîŋge baa, wo kane
suldî pay miŋ an lekkiyo a umayaŋ t’ume
Raa y’a t’ikkima duniya too.»
5 A elkiyadaŋ gette kane an dunɗe ti
kaaga Raa y’ikkima siiɗo kane ti kandaane
t’urzi k’ono bizí me. Siiɗo ti ahu y’a ti’n
diikiɗa, wo siiɗo yi t’ikkima t’adda k’ahu.
6 Wo geŋ iŋkino t’urzi k’ahu ɗoŋ ɓaadaŋ
a t’iimi siiɗo, ɗoŋ adda duniya ti suldîzaŋ
pay ti kaaga an t’uute.
7 Wo ki kandaane kane ti siiɗo ɗoŋ
aŋkeŋ̃ŋ̃o eŋ, t’ono ɗoŋ ki bizí geŋ̃ŋ̃o Raa
yi’ni boohiyo k’uwwo t’an uuta. Kane geŋ
yi’ni boohiyo k’onniyo ere Raa y’a ɗekka
booro wo k’onniyo daggiya ɗoŋ k’oldîko.
8 Wo zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
i-d’ede munɗa soo i dehu un ki danɗe
ye: Galmeega a elkisadí onniyo soo gette
aa ozzine dupu, wo ozzine dupu geŋ aa
onniyo soo.
9 Doŋ oŋgo an elkiyo Galmeega yi
t’ossiyo a munɗa wede yi ruute y’aasa geŋ
me. Wo iŋkino ye, yo y’omɓiŋ̃e ɓaadaŋ
kono kune, yi ki dehu wenɗa soo toŋ a ki
dagge ye. Ki too maŋ yo yi dehu ɗuwo pay
an di-kime lekkiyadaŋ.
10 Iŋkino maŋ onniyo kama Galmeega
t’aana aa wede k’oogire, wenɗa soo toŋ
yi ki suuna ye. A onniyo gette kandaane
a ŋ̃okkiɗa ti tarkuuse ɓaadaŋ wede k’a
orgiɗe, suldî ɗoŋ pay a kandaane uwwo
t’an ogga a t’isa umbo, wo siiɗo ti suldî
ɗoŋ pay adda geŋ a t’isa umbo pây.
11 Derec, suldî pay geŋ an t’eŋgila
iŋkino, geŋ kun suuno koɗuwo mummino
kun di lekke me! I dehu kun di lekke ɗoŋ
kamileŋ̃, wo a kize kune kettiyo ti Raa.
12 Koore kun delliyo aaniya k’onniyo
ere Raa y’a ɗekka booro geŋ me, kun di-
kette toonuguŋ zakidî kono onniyo gette
t’a aane kesiko. Onniyo gette onniyo
ere kandaane uwwo t’a y’ogga a t’isa
umbo, wo suldî ɗoŋ pay a kandaane geŋ
a t’omɓila ti wehinko k’uwwo gettiyo.
13 Wo Raa yi ruute yi d’isa kandaane
aware wo siiɗo toŋ aware*, aame geŋ
ɗuwo an d’isa munɗa wede ki diine aa Raa
yi dehu, wo geŋ̃ŋ̃o kine in delliyo munɗa
wede yi ruute y’aasa me.
14 Kono kamo zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki
geyyiso, koore kun delliyo aaniya k’onniyo
gettiyo geŋ, kun ketto toonuguŋ zakidî,
kono y’un di’n t’oona ɗoŋ kamileŋ̃, kun
lekkiyo ti toose, wo ɗuwo an k’amɓu
sunduguŋ k’ulsuko ye.
15 Wo kun elko koɗuwo omɓiŋ̃e
Galmeegiŋ gette, t’un d’ele urzi kun t’oone
uttiyo. Iŋkino kay leemadiŋ Pool wede in
giyye geŋ, a suldî geŋ̃ŋ̃o toŋ y’un ti’n riiŋe
ti suuniyo k’ono ere Raa yi ele.
16 Geŋ munɗa wede yi riiŋe adda mat-
tupiyagí pay iŋkino, aame y’essiyo raaŋiya
a urzi suldî geŋ̃ŋ̃o maŋ, i d’ede omagi
oŋgo ooŋ̃e ki suuniyadaŋ me. Iŋkino maŋ
kane ɗoŋ i ki suune munɗa ye, wo an di
ɓaakiysa a suldî Raa, ono an ti’n kama
t’urzi doolo aa an d’isiyo a omagi oŋgo
adda mattupiyagi ki Raa ti doolo. An isiyo
iŋkino geŋ an daggiya tuddaŋ batum.
17 Iŋkino maŋ zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ
ki geyyiso, aŋkeŋ n’un ti ruute ki poone
suldî geŋ an d’aana. Kun koona mentikagi,
kono kane ɗoŋ i k’amɓu ono Raa ye geŋ
an un ki ti’n dagga ye, wo kun gi di t’assa
lekkiyaguŋ ere zakidî gettiyo ye.
18 Wo ɗe kun’do ki ɗaana daayum a urzi
beeko ti suuniyo ere ki Galmeegiŋ Wede
k’Uttiyadiŋ Isa Almasi. Geŋ tamma t’a
koone a yode ti aŋki wo ki daayum! Eyye.

* **3:13 3.13** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 65.17; 66.22.

Mattup ere ki poone Zaŋ yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere ki poone Zaŋ yi riiŋe». Zaŋ yi riiŋe mattupiyagi paat: «Rabila Majjaanawa k'Isa Zaŋ yi riiŋe», «Apokalipse» wo mattupiyagi ɗoŋ aɗo a biza tuddaŋ. Ti diine kane ɗoŋ aɗo geŋ, ette mattupadí ere ki poone.

Ti kaaga geŋ, i d'ede ɗoŋ oŋgo an di lohito ono, an d'eesiyo, Isa Almasi yoŋ an y'ehe aa wedusu geŋ, yoŋ Ulo Raa ye. Wo an di rootiyo soŋ, wede tuuku toŋ y'aase munɗa aa addí i dehu wo Raa yi ki y' wolle yoŋ aa wede k'oldíko ye. Kono kamo Zaŋ y'an di riiŋe a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, an di suune kereŋ Isa miŋ yoŋ wee wee, wo y'an di ruute soŋ, ki kotto lekkiyo ere ki daayum tod'te ede, wo y'an di gize mummino kee wede k'a ti t'oone me. Wede tuuku yi ziipe addí a Isa geŋ, lekkiyo gette y'a ti t'oone. Wo a ɗuwo y'an di ruute sey, ti Raa wo ti Ulí Isa an aa ti ketto kaŋ soo, wo Raa an di y' geyye ti ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa. An iza iŋkino maŋ, ki kotto an di suuna adda k'addaŋ an t'oona lekkiyo ere ki daayum.

Wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo

1 Kun ollo mattup ere ay un raaŋiya ette a tukki wede an yi waaku Ono yi d'eliyo lekkiyo, yoŋ geŋ wede t'ume k'eesiyo suldi pay yoŋ ede to. Yode geŋ ay y'illiga ti kuudey, ay di y' wulle, ay yi wulle t'edayey ŋoo, wo ƀeezey toŋ y'a yi butte.

2 Aame wede i d'eliyo lekkiyo y'iido y'a gize tuddí geŋ, kaye ay di y' wulle. Kono kamo ay un di kazita rabiladí, rabila ki yode wede i d'eliyo lekkiyo ere ki daayum, yoŋ yi likke a sirpa Meega Raa, aŋkeŋ Raa y'in ti y' gize.

3 Munɗa wede ay wulle wo ay illiga ti kuudey geŋ, a kune toŋ ay un ti y' kaza, kono kune ti kaye in lekkiyo kettiyo kaŋ soo. Wo lekkiyadiŋ kettiyo kaŋ soo gette, tod'te ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi.

4 Geŋ kaye ay un raaŋiya iŋkino, kono kine pay addiŋ a ôona t'uŋsuwo.

Raa yoŋ toore

5 Raa geŋ yoŋ toore, munɗa zimolo di yode umbo. Eŋ̃ŋo ono ɗoŋ ay illiga ti bize k'Isa Almasi mḛ, wo ay un ti'n kaza.

6 Aame kine in'de in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti Raa wo in sooru adda zimolo maŋ, geŋ kine ɗoŋ lohito k'ono, in ki sooru a urzi wede ɗerec ye.

7 Wo ɗe aame in sooru adda toore aakede yode ƀatum adda toore geŋ, in di lekka pay kettiyo kaŋ soo, wo puuzo k'Ulí Isa t'in di'n isa kamileŋ̃ t'oldíkadiŋ pay te.

8 Aame kine in'de olɗíko in k'isiyo ye maŋ, geŋ in daggiya tuddiŋ, munɗa ɗerec di kine umbo.

9 Wo aame kine in t'ooɗíƀe addiŋ a olɗíkadiŋ maŋ, yode Raa toŋ y'in t'isa tambobino a olɗíkadiŋ te, kono yoŋ wede ki diine, yi seeɗu zakiɗí a munɗa wede yi ruute y'aasa: iŋkino maŋ y'in t'isa tambobino a olɗíkadiŋ, wo y'in di'n isa kamileŋ̃ ti suldí ɗoŋ pay ulpi*.

10 Aame kine in'de olɗíko ƀatum in k'ize ye maŋ, geŋ Raa in ti y'ize wede lohito k'ono, geŋ onamí adda k'addiŋ umbo.

2

1 Iŋ̃ŋi ki nuŋ, n'un raaŋiya iŋkino kono ni dẽhu kun ki d'ise olɗíko ye. Wo ɗe aame wede yi t'iire adda k'olɗíko maŋ, kun suuno wede noogiyadiŋ ede a ɗaana Meega Raa me, yoŋ Isa Almasi wede ki diine.

2 Yode ƀatum y'ele tuddí seɗeke, y'a inda ki booyiso k'olɗíkadiŋ, wo kono k'olɗíkadiŋ ɗaŋŋal ye, k'olɗíko ki ɗoŋ duniya pay*.

Geyyiso tudde a urzi Raa

3 Aame kine in seeɗu urziyagi k'oogoro Raa maŋ, t'urzi geŋ in di suune yoŋ in yi suune.

4 Wede y'ede Raa yi y' suune wo yi ki seeɗu urziyagi k'oogiradí ye maŋ, yoŋ geŋ wede lohito k'ono, ono ɗoŋ ɗerec di yode umbo.

5 Wo wede y'a seeɗu ono Raa maŋ, yoŋ geŋ ki kotto yi giyye Raa t'addí pay. T'urzi seeɗu k'onamí geŋ i-kaza in yi suune, kine in lekkiyo kettiyo kaŋ soo ti yode.

6 Aame wede y'ede yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa maŋ, i dehu y'a ozire aa Isa Almasi y'izire kay.

7 Zemƀa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, ono ɗoŋ n'un raaŋiya eŋ kane urzi k'oogoro aware ye, wo ɗe kane urzi k'oogoro ere ti kaaga kun illiga t'ume k'eesiyo†. Urzi k'oogoro ti kaaga eŋ kane ono ɗoŋ kun illiga.

8 Wo aŋkeŋ ono ɗoŋ n'un raaŋiya eŋ kane urzi k'oogoro aware. Naabo k'Isa Almasi y'ize wo ti sooru ere ki kune gette, i-kaza urzi k'oogoro geŋ ɗerec, kono naabo

* **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Soom 32.1-5. * **2:2 2.2** Kun wollo adda mattup ki Romeŋ 3.25-26. † **2:7 2.7** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 13.34.

ere olɗo a zimolo gette t'eŋgilso, wo iina
ette naabo ere ki diine a toore kereŋ̃ baa.
9 Wede y'ede yoŋ adda toore wo
y'olmiɗe leemadí maŋ, yoŋ geŋ yi lekkiyo
daayum adda zimolo.
10 Wede yi geyyiso leemadí geŋ yi lekkiyo
daayum adda toore, munɗa umbo yi ti
y'oore leemadí adda k'olɗiko me.
11 Wo ɗe wede y'olmiɗe leemadí maŋ,
yode geŋ yi lekkiyo adda zimolo, y'amƀe
k'ume tunɗa'ŋ yi ki suune ye, kono zimolo
ti t'ippe a edayí.

Duniya kun ti geyye ye

12 Iŋ̃ni ki nuŋ, n'un raaŋiya kono
olɗikaguŋ Raa y'un t'ize tambobino t'urzi
suma ki yode Isa.
13 Kune maawi no, n'un raaŋiya kono
kun yi zuune wede yo ede to t'ume
k'eesiyo suldi pay me. Obilagi no, n'un
raaŋiya kono Mohita k'olɗiko kun ti jiire.
14 Iŋ̃ni ki nuŋ, n'un raaŋiya kono Meega
Raa kun yi zuune. Kune maawi no, n'un
riiŋe kono kun yi zuune wede yo ede
to t'ume k'eesiyo suldi pay me. Obilagi
no, n'un riiŋe kono kune un ɗ'ede toogo,
wo ono Raa kun'ni ziiɗa zakiɗi, Mohita
k'olɗiko toŋ kun ti jiire.
15 Kune duniya kun ti geyye ye ti suldutú
pay. Aame wede yi geyyiso duniya maŋ,
geŋ geyyiso Meega Raa adda k'addí umbo.
16 Kun ollo eŋ̃no suldi ɗoŋ adda duniya
me: suldi ɗoŋ ulpi tudde ti dehu, suldi
ɗoŋ ersa ti zaapu wo koliyo tudde ti maala.
Kane geŋ i k'ettiyo ti Meega Raa ye, kane'ŋ
suldi duniya.
17 Kun suune duniya ti suldutú ɗuwo an
zaapu addaŋ eego geŋ, an t'eŋgila, wo ɗe
wede y'a ziiɗa zakiɗi a naabo ere Raa yi
dehu maŋ, y'a lekka ki daayum.

Kun koona mentikagi ti ɗoŋ k'olmiɗe k'Isa

18 Iŋ̃ni ki nuŋ, onniyo k'ita t'iina aa
kun d'illiga, a onniyo k'ita Wede k'olmiɗe
k'Almasi y'a etto, aŋkeŋ̃no ɗoŋ k'olmiɗe
k'Almasi kane ede ƀaadaŋ an t'uɗɗo. Geŋ
i-kaza onniyo k'ita t'iina‡.
19 Kane geŋ an uɗɗe ti diine kine ɗoŋ i
ziipe addiŋ a Isa, wo ɗe ti poone to kane
pay miŋ ki kine ye. Ɗerec, aŋki kane ki
kine kotto maŋ, an di lekke ti kine. Wo
aŋkeŋ an t'uɗɗe ti diinayiŋ miŋ, a t'iiɗiba
ita kane pay ki kine ye.
20 Wo kune'ŋ, kun d'uune Unde Raa,
tod'te Almasi wede kamileŋ̃ y'un ele,
iŋkino maŋ kune pay ɗerec kun ti suune.
21 Nuŋ n'un riiŋe kono ɗerec kun ki ti
zuune ye ye. Aha, n'un riiŋe kono ɗerec
kun ti zuune, wo kun zuune ɗerec i-k'ede
lohito k'ono ye.
22 Wede lohito k'ono miŋ yoŋ wee wee?
Yoŋ miŋ wede i-tuuge yi rootiyo Isa yoŋ
Almasi Raa yi biire ye. Wede k'olmiɗe
k'Almasi geŋ yoŋ yi-tuuge yi rootiyo Raa
yoŋ meek'Almasi ye wo Almasi Ulo Raa ye.
23 Wede yi-tuuge yi rootiyo Almasi Ulo
Raa ye maŋ, yode geŋ Meega Raa toŋ yi ki
y' zuune ye. Wo wede y'umƀe a Ulo Raa
maŋ, geŋ yoŋ yi zuune Meega Raa pây§.
24 Wo kune'ŋ kun aa sooɗo zakiɗi a ono
ɗoŋ kun illiga t'ume k'eesiyo. Aame ono
ɗoŋ kun illiga t'ume k'eesiyo kun'ni ziiɗa
zakiɗi adda k'adduguŋ maŋ, kune toŋ kun
di lekka kettiyo ti Ulo wo ti Meega.
25 Eŋ̃no munɗa wede Isa yi ruute y'in
t'ela me: lekkiyo ere ki daayum.
26 Nuŋ n'un riiŋe iŋkino kono kun di
koone mentikagi ti ɗoŋ an dehu an un ti'n
dagge.
27 Wo kune'ŋ, Almasi y'un ele Unde
Kamileŋ, wo tod' ti lekkiyo kettiyo ti kune.
Geŋ i ki dehu wede dooyiso ti doolo y'un gi
di'n dooye ye baa. Tode Unde Kamileŋ̃ get-
tiŋ t'un di'n dooye a suldi ɗoŋ pay ɗerec,
munɗa ki lohito k'ono umbo. Iŋkino maŋ
kun lekko daayum kettiyo t'Almasi aakede
Unde Kamileŋ̃ t'unni duuye.
28 Wo aŋkeŋ iŋ̃ni ki nuŋ, kun lekko
daayum kettiyo t'Isa Almasi. Iŋkino on-
niyo ere y'aana yi-kiza tuddí a ɗuwo pay
gette, y'in di'n t'oona daa niiku adda
k'addiŋ, in ki seeɗa sukiyagi ye a ɗaanadí
me.

Iŋ̃ni Raa

29 Kun suune Almasi yoŋ ki diine geŋ,
kun suune kay wede tuuku y'isiyo naabo
ere ki diine maŋ, yoŋ geŋ ulo Raa.

3

1 Kun ki wollo ɗo Meega Raa y'in di'n
giyye ƀaadaŋ, y'in di'n waaku kine iŋ̃nizí*,
wo geŋ ki kotto kine iŋ̃ni Raa! Wo ɗe kane
ɗoŋ duniya an in ki'n suune ye kine iŋ̃ni
Raa me, kono kane Raa an ki y' suune ye.
2 Zemƀa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
aŋkeŋ kine in t'ize iŋ̃ni Raa, wo ɗe munɗa
wede kine in t'isa a ɗaana Raa y'in ki
t'iiɗiba ita ye ƀotto. Wo in suune aame Isa
Almasi y'iina maŋ, kine in t'isa aa yode,
kono in di y' wolla kereŋ̃ eda ti eda.
3 Wede tuuku yi zaapu elkiso ere iŋkino
a Almasi maŋ, y'a t'ise kamileŋ̃, aa yode
batum kamileŋ̃.
4 Wede tuuku y'isiyo oldiko geŋ, y'a
ti doopiɗe a oogoro Raa. Ɗerec, isiyo

‡ **2:18 2.18** Kun wollo adda mattup ki Matiye 24.5,23-24 wo Markus 13.21-22. § **2:23 2.23** Kun wollo adda mattup ki Matiye 11.27 wo Zaŋ 5.23; 15.23. * **3:1 3.1** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 1.12.

k'oldîko gette, tod'te doopiɗe a oogoro Raa.
5 Wo ɗe kun suune Isa Almasi y'iido
k'adda duniya y'a buuye oldîkadiŋ, yode
wede i-k'ede oldîko ye.
6 Wede tuuku yi lekkiyo kettiyo ti yode
maŋ, y'a ki lekke adda k'oldîko ye, wo
wede tuuku y'isiyo oldîko maŋ, geŋ Isa yi
ki y' wolle ye, wo yi ki y' suune ye.
7 Iŋ̃ni ki nuŋ, kun oola tuddugu̱ŋ wenɗa
soo to̱ŋ̃ y'un ti'n dagga ye. Wede yi sooru
ki diine geŋ yoŋ ki diine aakede Isa Almasi
yoŋ ki diine.
8 Wo wede y'isiyo oldîko geŋ, yoŋ
ki Meeda siitanɗani, kono to Meeda si-
itanɗani gette t'isiyo oldîko t'ume k'eesiyo
duniya too, wo yo Ulo Raa y'iido toc miŋ
y'a-lette naabo ki Meeda siitanɗani.
9 Wede tuuku yoŋ ulo Raa maŋ, y'a ki
lekke adda k'oldîko ye kono yoŋ ono Raa
i lekkiyo adda k'addí. Iŋkino yi k'aane yi
k'ise oldîko ye kono yoŋ ulo Raa.
10 Wede tuuku yi k'isiyo sulɗî ki diine ye
wo yi ki geyyiso zemɓa ye maŋ, yoŋ geŋ ki
Raa ye. T'urzi eŋ kun di'n suune iŋ̃ni Raa
koo ki Meeda siitanɗani koo maŋ.

Kun geyyo tuddugu̱ŋ

11 Kun ollo, e̱ŋ̃no ono ɗoŋ kun illiga
t'ume k'eesiyo me: Kine in geyyo tuddiŋ†.
12 Wo kine in ise ye aa ki Kayeŋ y'a îide
leemadí me, kono yoŋ ki Mohita k'oldîko.
Wo ki moo me yi y'îide leemadí me? Yi
y'îide kono yo Kayeŋ geŋ naabadí oldo, wo
ere ki leemadí beehiye ki diine‡.
13 Zemɓa ki nuŋ, kune ulbugu̱ŋ i t'ooɗe
ye aame ɗoŋ duniya an un olmiɗe maŋ§.
14 Kine in suune t'urzi k'unto in t'uɗɗe,
aŋkeŋ kine in uune urzi lekkiyo kono in
geyyiso zemɓa. Wede yi ki geyyiso zemɓa
ye maŋ, yoŋ geŋ yi sooru daayum a urzi
k'unto.
15 Wede tuuku y'olmiɗe zemɓa maŋ, yoŋ
aa wede i tôwwo ɗuwo mirsi, wo kun
suune wede i tôwwo ɗuwo geŋ i-k'ede
lekkiyo ere ki daayum ye.
16 Isa Almasi y'iido y'a ele tuddí, y'a inda
kono kine. Iŋkino maŋ kine toŋ maŋ in
di geyye zemɓa, in t'ele tuddiŋ kono kane.
T'urzi eŋ kine in di zuune geyyiso Raa
mummino me.
17 Aame wede i-d'ede maala ki duniya,
wo yi wolliyo leemadí yi daayisa y'a-
t'appiya edayí yi ki wolliyo sommagí ye
maŋ, yoŋ geŋ i-k'ede geyyiso Raa adda
k'addí ye*.
18 Iŋ̃ni ki nuŋ, kine in geyye tuddiŋ ti
ono bi̱zi̱ŋ ɗaŋ̃ŋal ye, wo ɗe t'urzi naabo
pay, geŋ i-kaza geyyisadiŋ tod'te ɗerec.
19 T'urzi geŋ in di suuna kine a urzi
wede ɗerec ki Raa, wo geŋ addiŋ a-t'assa
a ɗaana Raa me.
20 Wo aame addiŋ i ɗekkiyo booro eediŋ
maŋ, Raa yoŋ goole yi jiire addiŋ wo yi
suune sulɗî pay.
21 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
aame addiŋ i ki ɗekkiyo booro eediŋ ye
maŋ, geŋ kine in d'ette ɗaana Raa daa
k'orgiso.
22 A munɗa wede tuuku kine in tonde
bey yode geŋ, in di y' t'oone kono kine in
aa seeɗu urziyagi k'oogiradí, wo in isiyo
naabo ere yoŋ ulbí i-d'isiyo uŋse.
23 Kun ollo e̱ŋ̃no urzi k'oogiradí me:
Kine in lekko in d'amɓo a suma k'Ulí Isa
Almasi wo in di geyyo tuddiŋ. Geŋ munɗa
wede yoŋ yi ruute in d'ise.
24 Wede yi seeɗu urziyagi k'oogoro Raa
maŋ, yoŋ geŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo
Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode. Wo kine in di
suune, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine t'urzi
k'Unde Kamileŋ ere y'in elo gettiyo.

4

Doŋ daggiya ɗuwo

1 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso,
kane ɗoŋ i rootiyo an'de an d'ede Unde
Raa geŋ, kun ti wollo naabadaŋ ɗo, ona-
maŋ kun amɓe baa ye. An d'ede Unde Raa
kotto maŋ kun di'n suuna*, kono ɗoŋ an ti-
t'ize tuddaŋ aa nebiyagi, an di tiipe ɓaadaŋ
adda duniya.
2 Kun ollo, wede i-d'ede Unde Raa kun di
y' suune a ono ɗoŋ aɗɗiya ti bizí. Iŋkino
wede tuuku yi rootiyo Isa Almasi y'iido
k'adda duniya y'umɓe tudde ki wedusu,
geŋ yoŋ ki Raa.
3 Wede tuuku yi ki y' zuune Isa iŋkino ye
maŋ, yoŋ geŋ ki Raa ye, unde ere i-d'ede
gette t'ettiyo ti Wede k'olmiɗe k'Almasi,
wede kun d'illiga y'etto k'adda duniya geŋ,
aŋkeŋ y'iina baa.
4 Wo ɗe kune iŋ̃ni ki nuŋ, kune ki Raa,
wo kane ɗoŋ an ti-t'ize tuddaŋ aa nebiyagi
geŋ kune kun'ni jiire, kono Unde ere un
d'ede gette tod'te toogo ti jiire ere i dokkiyo
ɗoŋ duniya.
5 Kane geŋ ki duniya. Iŋkino maŋ an
orbe aa ɗoŋ duniya ge d'orbe, wo ɗoŋ
duniya an di'n ollige.
6 Wo kine'ŋ ki Raa. Wede yi suune Raa
y'in di'n olliga, wo wede ki Raa ye y'in ki'n
olliga ye. T'urzi geŋ in di suuna Unde ere

† **3:11 3.11** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 13.34. ‡ **3:12 3.12** Kun wollo adda mattup ki Zenez 4.1-8. § **3:13 3.13** Kun wollo adda mattup ki Lik 6.22 wo Zaŋ 15.18-19; 17.14. * **3:17 3.17** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 15.7-8. * **4:1 4.1** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 13.2-6.

ɗerec ki Raa too te, wo unde ere ki lohito k'ono too te.

Raa yoŋ wede geyyiso

7 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, kine in geyyo tuddiŋ, kono geyyiso gette t'ettiyo ti Raa, wo wede tuuku i-d'ede geyyiso geŋ yoŋ ulo Raa, wo yi suune Raa.

8 Wede tuuku i-k'ede geyyiso ye geŋ, yoŋ yi ki suune Raa ye kono Raa yoŋ wede geyyiso.

9 Ulí soo ɗaŋŋal y'aa di y'igibo ki duniya kono t'urzi yode kine in t'oone lekkiyo ere ki kotto†. Geŋ iŋkino Raa y'in ti gize geyyisadí a kine me.

10 Kun ollo urzi geyyiso eŋ̃ŋ̃o: kine ye i giyye Raa ki poone me, wo ɗe yode in i giyye ki poone me, y'a t'igibo Ulí y'iido y'a ele tuddí seɗeke, y'a inda ki booyiso k'oldíkadiŋ.

11 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, aa kine Raa y'inni giyye ɓaadaŋ iŋkino geŋ, kine toŋ in di geyye tuddiŋ.

12 Wenɗa soo toŋ i wulle Raa umbo‡, wo aame kine in geyyiso tuddiŋ maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti kine, wo geyyisadí pay y'a-ti ɗíŋge a tukki kine.

13 Wo Raa y'in elo Undí adda k'addiŋ. T'urzi geŋ kine in di suune in lekkiyo kettiyo ti Raa, wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti kine.

14 Meega Raa y'a igibo Ulí ki duniya kono yoŋ y'a utta ɗuwo pay, geŋ kaye ay yi wulle wo ay di rootiyo taayadí.

15 Aame wede tuuku yi rootiyo bizí y'ede Isa Almasi yoŋ Ulo Raa maŋ, Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode wo yoŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa.

16 Wo kaye ay ti zuune geyyiso ere Raa y'ize a kaye te, wo ay d'umɓe.

Raa geŋ yoŋ wede geyyiso, wo wede yi lekkiyo a urzi geyyiso maŋ yoŋ geŋ yi lekkiyo kettiyo ti Raa, wo Raa yi lekkiyo kettiyo ti yode.

17 Aame kine addiŋ ûune ti geyyiso maŋ, a onniyo ere Raa yi ɗekka booro toŋ kine in k'ede orgiso ye, kono lekkiyadiŋ a duniya ette tod'te aa lekkiyo k'Almasi.

18 Aame in d'ede geyyiso maŋ orgiso toŋ umbo, wo geyyiso ti t'ôoniyo adda k'adde maŋ ti-ti lomme orgiso. Iŋkino maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, y'elkiyo yi t'oona daŋgay. Iŋkino maŋ wede i-d'ede orgiso geŋ, addí i ki t'ûune ti geyyiso ye.

19 Wo kine in geyyiso Raa, in geyyo tuddiŋ kono Raa y'inni giyye ki poone.

20 Aame wede y'ede yi giyye Raa wo leemadí yi y'olmiɗe maŋ, yoŋ geŋ wede lohito k'ono. Leemadí wede yi y' wolliyo a ɗaanadí miŋ yi gi di y' geyyiso ye ɗe, y'a geyye Raa wede yi ki y' wolliyo ye mummino me?

21 Wede yi giyye Raa maŋ, leemadí toŋ y'a yi geyye. Geŋ̃ŋ̃o urzi k'oogoro wede Isa Almasi y'in ruute in d'ise me§.

5

Kine toogo in jiire Meeda siitanɗani

1 Wede tuuku y'umɓe Isa yoŋ Almasi Raa yi biire maŋ, yoŋ geŋ ulo Raa. Wo wede tuuku yi geyyiso Meega Raa geŋ, iŋ̃ŋizí toŋ y'anni geyye.

2 Aame kine in geyyiso Raa wo in sooru a urzi k'oogiradí maŋ, t'urzi geŋ in di suune kine in geyyiso iŋ̃ŋi Raa.

3 Ɗerec, urzi geyyiso Raa geŋ yoŋ in di seeɗa urziyagi k'oogiradí*. Wo urziyagi k'oogiradí geŋ, kane daaniyadaŋ i k'ooŋ̃e ye a kine me,

4 kono kine pay iŋ̃ŋi Raa geŋ in d'ede toogo in jiire duniya, wo in t'ize toogo in di jiire ti zaapu k'addiŋ a Isa.

5 Wee wee i ti jiire duniya te? Yode wede umɓe Isa yoŋ Ulo Raa.

6 Yode Isa Almasi y'iido y'a uɗɗe t'urzi k'ahu wo ti puuzo ere k'untadí. Y'iido t'urzi k'ahu ɗaŋŋal ye, y'iido t'ahu wo ti puuzo pây. Wo taaya gette i rootiyo Unde Raa, kono Unde Raa gette tod'te ɗerec.

7 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ aɗo i rootiyo Isa Ulo Raa me,

8 kane Unde Raa, ahu ɗoŋ ki batem wo puuzo ere k'untadí. Iŋkino maŋ kane aɗo geŋ an rootiyo bizaŋ soo.

9 Aame ɗuwo an in rootiyo taaya a munɗa wede an wolliyo maŋ, geŋ kine in d'amɓu wo munɗa wede Raa yi rootiyo in d'amɓe a ceere. Geŋ Raa yi ruute taaya a tukk'Ulí.

10 Wede yi ziipa addí a Isa Ulo Raa maŋ, ono geŋ yi'ni zuune adda k'addí, wo wede yi k'umɓe a ono Raa eŋ̃ŋ̃o ye maŋ, geŋ Raa yi ti y'isiyo wede lohĩto k'ono, kono yi k'umɓe ye a ono ɗoŋ Raa yi ruute a urzi k'Ulí me.

11 Geŋ eŋ̃ŋ̃o ono ɗoŋ Raa yi ruute me: yoŋ y'in elẽ lekkiyo ere ki daayum, wo lekkiyo gette in t'uune t'urzi k'Ulí.

12 Wede yi ziipe addí a Ulo Raa geŋ, yoŋ y'uune lekkiyo gette, wo wede yi ki ziipe addí a Ulo Raa ye geŋ, yoŋ lekkiyo gette umbo†.

13 N'un raaŋiya mattup ette kono kun di suune kun uune lekkiyo ere ki daayum, kune ɗoŋ umɓe a suma k'Ulo Raa me.

† **4:9 4.9** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 3.16. ‡ **4:12 4.12** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 1.18. § **4:21 4.21** Kun wollo adda mattup ki Matiye 22.36-40; Markus 12.28-31 wo Lik 10.25-28. * **5:3 5.3** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 14.15. † **5:12 5.12** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 3.36.

In tondo t'adde soo

14 Geŋ iŋkino kine in k'ede orgiso ye a
ɗaana Raa me. Aame in tondiyo munɗa
wede aa Raa addí i dehu maŋ, y'in di'n
ollige.
15 Aame munɗa wede kine in tondiyo
geŋ in suune Raa yoŋ y'in ollige, geŋ in
suune sey aa munɗa wede kine in tunde
in y'uune.
16 Aame wenɗa yi wulle leemadí yi t'iire
adda k'oldíko ere i-ki d'etta unto ye maŋ,
yi tondo Raa kono yode wo Raa yi di t'ela
lekkiyo a leemadí me. Ni rootiyo ti oldíko
ere i-ki d'etta unto ye kun tonde me. Wo
oldíko ede a-d'ette unto te, wo geŋ ni
rootiyo ti oldíko ere gettiyo ye kun tonde
me.
17 Naabo pay ere in isiyo oldo gettiŋ
oldíko, wo oldíko oŋgo a-ki d'ette unto ye.
18 Kine in suune wede tuuku yoŋ ulo Raa
geŋ oldíko yi k'ise ye, kono Ulo Raa yi y'
boohiyo, Mohita k'oldíko ti-k'ise munɗa
ye.
19 Kine in suune kine ki Raa, wo kane
ɗoŋ duniya pay geŋ an lekkiyo a bey
Mohita k'oldíko.
20 Kine in suune soŋ Ulo Raa y'iido y'in
d'ele eego soodo a elkiso in di suune Raa
yi rootiyo ono ɗoŋ ɗerec. Wo in di lekkiyo
kettiyo kaŋ soo ti Raa yoŋ yi rootiyo ono
ɗoŋ ɗerec, t'urzi k'Ulí Isa Almasi. Yode
wede i rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, yoŋ Raa
batum, y'in d'elo lekkiyo ere ki daayum.
21 Iŋ̃ŋ̃i ki nuŋ, kun koona mentikagi, kun
daane ye ita loŋgayi me!

Mattup ere ki sirwe Zaŋ yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «mattup ere ki sirwe Zaŋ yi riiŋe». Yi riiŋe a tode «erewo ere Raa yi biire». Wo ki kotto erewo gette i-kaza kane ɗoŋ ogiysito ti suma k'Isa. Zaŋ yi ki dihe y'a ki'n waakite ti sumɓiyagaŋ ye, kono deero k'akuuma an gi di'n dabira ye. Y'an di ruute mummino ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa an di geyye tuddaŋ me. Yoŋ y'an di ruute soŋ, an di seeɗa zakiɗi a zaapu k'addaŋ a Isa gette, wo an koona mentikagi ti ɗuwo ɗoŋ eliyo dooyiso ere ti doolo a ki t'ettiyo ti Rabila Majjaanawa k'Isa ye gettiyo.

Toose ki Zaŋ

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ wede dokkiyo, a koŋ erewo ere Raa yi biire* wo soŋ a iŋ̃ŋ̃izí ɗoŋ ni giyye t'addó pay. Wo kane i nĩ giyye nuŋ siidó ɗaŋŋal ye, ɗoŋ pay i suune urzi wede ɗerec geŋ an'ni giyye pây,

2 kono ɗerec ki Raa gette ti lekkiyo adda k'addiŋ, wo to t'a lekka ti kine ki daayum.

3 Geŋ ɓeeko, isiyo adde koɗuwo ti toose ki Meega Raa wo ti Isa Almasi Ulo ki Meega, i koona eediŋ. Suldi geŋ an in di'n t'elo kono in di lekke ti ɗerec wo ti geyyiso.

Ɗerec ti geyyiso

4 Nuŋ ulbó uŋse ɓaadaŋ aame n'illiga iŋ̃ŋ̃izí oŋgo an sooru a urzi wede ɗerec, a urzi k'oogoro wede ki Meegiŋ Raa y'in ruute.

5 Wo aŋkeŋ koŋ erewo no, nuŋ ni di rooto kine in di geyye tuddiŋ. Kane ono ɗoŋ ni raaŋiya eŋ urzi k'oogoro aware ye, kane miŋ ɗoŋ kun d'illiga t'ume k'eesiyo geŋ̃ŋ̃o†.

6 Wo to geyyiso gette, ti dehu kine in di daane urziyagi k'oogoro Raa yi rootiyo, wo urzi k'oogoro wede kun illiga t'ume k'eesiyo, yi rootiyo'ŋ kun di geyye daayum tudduguŋ.

Kun koona mentikagi ti ɗoŋ i ti t'isiyo tuddaŋ aa nebiyagi

7 Nuŋ n'un rootiyo iŋkino kono aŋkeŋ̃ŋ̃o i uɗɗo ɗoŋ daggiya ɗuwo ɓaadaŋ adda duniya me. Kane geŋ an k'amɓu ye Isa Almasi y'iido duniya y'a t'umɓe tudde ki wedusu me. Yoŋ wede yi rootiyo iŋkino geŋ yoŋ wede daggiya ɗuwo, yoŋ wede k'olmiɗe k'Almasi.

8 Iŋkino maŋ kun koona mentikagi, kono naabo ere in isiyo ette i-ki t'eŋgila ki ɓita ye, wo in aa ziiɗa maŋ in di t'ooney munɗa wede Raa yi dehu y'in t'eley.

9 Wede tuuku yi ki lekkiyo kettiyo a dooyiso ere ki Isa Almasi gi duuye ye, wo yi t'aɗɗiya ti paate maŋ, yoŋ geŋ ti Raa kettiyo ye. Wo wede yi lekkiyo kettiyo a dooyiso gettiyo maŋ, yoŋ geŋ kettiyo ti Meega Raa wo ti Ulí Isa Almasi.

10 Aame wede y'iido tudduguŋ wo yi ki dooyiso aa ere ki Isa ye maŋ, wede geŋ kun yi seeɗa ye a ɓoyguŋ me, wo toose toŋ kun i ise ye.

11 Ɗerec, wede isiyo toose a yode geŋ, aakede y'a ti gitte kaŋ soo ti yode a naabadí ere olɗo y'isiyo gette.

Ono ɗoŋ ki ɗaŋgu

12 Nuŋ oo d'ede ono ɓaadaŋ n'un di roote miŋ ni ki raaŋe ye, wo nuŋ n'elkiyo di kune n'etta wo in di rootey ɓize ti ɓize kono addiŋ a ôoney t'uŋsuwo.

13 Iŋkino maŋ iŋ̃ŋ̃i teemadí ere Raa yi biire‡ an i-t'ize toose.

---

* **1:1 1.1** ***Koŋ erewo ere Raa yi biire:*** I-kaza ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a ume soo wo ɗoŋtú an di'n waaku «iŋ̃ŋ̃izí», umbo'ŋ i-kaza kine ɗoŋ pay i ziipe addiŋ a Isa. † **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki Zaŋ 13.34; 15.12,17. ‡ **1:13 1.13** ***Iŋ̃ŋ̃i teemadí ere Raa yi biire:*** I-kaza ɗuwo ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a ume wede Zaŋ ge lekkiyo geŋ̃ŋ̃o.

Mattup ere k'aɗuwe Zaŋ yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette «Mattup ere k'aɗuwe Zaŋ yi riiŋe». Yi riiŋe a wedusu yi ziipe addí a Isa sundí Gayus.

Zaŋ yi d'igibe ɗuwo an d'ette ki siiɗiyagi oŋgoŋ, an di kizitey ono Raa a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa. Wo ɗe kane ɗuwo geŋ an iiney adda geeger ere Gayus yi lekkiyo maŋ, i d'ede wedusu sundí Diyotirep yoŋ ti diine ɗoŋ dokkiyo ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa, y'a-tuuge y'anni seeɗa di yode me. Ɗoŋ oŋgoŋ i ziipe addaŋ a Isa ki geeger gette, ɗuwo geŋ an ti'n ziiɗa di kane. Iŋkino toŋ kane ɗoŋ i ziiɗa torgagi a ɓoyɗizaŋ geŋ, Diyotirep y'an uɗɗe ti diine ki ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa me. Kono kamo Zaŋ yi di riiŋe mattup a Gayus yoŋ ti diine ɗoŋ i ziiɗa torgagi, kono y'a seeɗa zakiɗi a naabo ere y'isiyo, wo ɗoŋ ettiyo kazita k'ono Raa toŋ y'anni seeɗa bey sire.

Toose ki Zaŋ

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ wede dokkiyo, a leema wede ki geyyiso Gayus*, wede ni giyye t'addó pay.

2 Leema ki nuŋ kee wede ki geyyiso, ni dehu tuddá t'a koone bee, naabadá pay t'aase ki diine kono nuŋ ni suune biza k'ulbá geŋ yoŋ daayum a Raa.

3 Nuŋ ulbó uŋse ɓaadaŋ kono zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa an iido t'ummey geŋ an oo ruute, kee ki sooru a urzi wede ɗerec, wo ɗerec kee k'isiyo munɗa wede ki diine.

4 Aame nuŋ n'ollige iŋ̃ŋ̃izó an sooru a urzi wede ɗerec maŋ, ũlbó i d'ôoniyo t'uŋsuwo ɓaadaŋ.

Kooke a leema

5 Leema ki nuŋ kee wede ki geyyiso, ki seeɗu zakiɗi a urzi seeɗu zemɓa, ise torgagi toŋ maŋ.

6 Kane ɗoŋ geŋ an'tiyo keŋ̃ŋ̃o maŋ, an di rootiyo sundá a urzi geyyisadá a ɗaana kane ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a eŋ̃ŋ̃o, a beehiyko ere k'an isiyo gette. Iŋkino maŋ n'a di rooto, ɗoŋ iŋkino geŋ k'anni noogo aa Raa yi dehu, an seeɗa urzi torguwadaŋ

7 kono kane an aɗɗiya ti ɓoyɗizaŋ miŋ ki naabo a suma k'Isa Almasi. An ki tondiyo munɗa ye ti bey ɗoŋ i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye me.

8 Iŋkino maŋ kine toŋ in di'n nooge ɗoŋ iŋkino geŋ me, kono kine in t'ise ɗoŋ naabadiŋ kaŋ soo a urzi wede ɗerec.

9 Adda mattup ette n'an riiŋe ono booloŋ a zemɓa ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa†. Wo ɗe Diyotirep wede yi dehu y'a t'ise ki ɗaana ɗo geŋ yi k'ollige ye onamey me.

10 Iŋkino maŋ nuŋ onniyo ere n'iida maŋ, munɗa wede ulsu geŋ n'a ti y' rootey a ɗaana ɗuwo. Ono ɗoŋ ulpi y'orbe, lohito k'ono a eedó geŋ̃ŋ̃o toŋ i k'îide ye, zemɓa ɗoŋ ettiyo ti dokki yi ki'n seeɗu ye, wo ɗoŋ ede i ni seeɗa toŋ yi ki dehu ye kane ɗoŋ i dehu seeɗu torgagi geŋ yi-ti'n lomme ti diine kane ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa me.

11 Leema ki nuŋ kee wede ki geyyiso, ki daane ye ita ɗoŋ k'isiyo k'oldîko me, wo kee ki wollo munɗa wede beehiye, kono wede isiyo beehiye geŋ yoŋ ki Raa, wo wede y'isiyo ulsu geŋ yi ki suune Raa ye.

12 Wo yo Demetirus geŋ ɗoŋ pay an rootiyo taayadí beehiye. Sooruzí ere ɗerec gettiyo toŋ ti rootiyo ti yode. Kaye toŋ ay rootiyo wo kun suune onamey geŋ ɗerec.

Ono ɗoŋ ki ɗaŋgu

13 Ono ɗoŋ ni dehu n'a di roote ɓaadaŋ miŋ ni ki raaŋe ye.

14 Wo n'elkiyo saŋ maŋ n'etta n'a ki ti wollo, in di rootey bize ti bize.

15 Iŋkino maŋ toose ti koona ti kee, laŋziyagá an a-t'ize toose, wo kee toŋ a laŋziyagey k'an t'iso toose soo soo pây.

---

* **1:1 1.1** ***Gayus:*** Kun wollo adda mattup ki Naabo ɗoŋ zina 19.29; Romeŋ 16.23 wo 1 Korent 1.14. † **1:9 1.9** ***Zemɓa ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa:*** I-kaza ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a ume soo wede Gayus yi d'ettiyo, wo soŋ Diyotirep yoŋ wede teesiyo k'eego ɗuwo.

Mattup ki Ziid

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ere Ziid leema k'Isa yi riiŋe. Aŋ Zak ti Ziid geŋ, Isa'ŋ leemadaŋ goole. Mattup ette tod' ti deeyiso mattup ere ki sirwe Piyer yi riiŋe.

Ziid yi riiŋe mattup ette a kane ɗoŋ Raa yi biire a yode. Y'an di ruute an koona mentikagi ti ɗoŋ dooyisadaŋ a ki t'ettiyo a urzi Rabila Majjaanawa ye geŋ me. Lekkiyadaŋ gette i-kaza kane a Isa Almasi ye, kono lekkiyadaŋ beehiye ye. Wo y'a ruute soŋ munɗa wede Raa y'an isa a kane ɗoŋ lekkiyadaŋ beehiye ye.

Toose ki Ziid

1 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Ziid, wede naabo k'Isa Almasi wo leema Zak, a kane ɗoŋ Meega Raa yi'ni giyye. Kane y'a ti'n wiike wo yi di'n boohiyo t'urzi k'Isa Almasi.

2 Geŋ isiyo k'adde koɗuwo, toose, ti geyyiso ki Raa i koona egguŋ daa dooziyo.

Ɗoŋ eliyo dooyiso ere olɗo

3 Zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyyiso, nuŋ n'a dihe t'addó pay n'un di raaŋe mattup a urzi k'uttiyo wede ki kine pay. Wo ɗe ni wulle maŋ, a n'ele aŋkeŋ ni dehu n'un di raaŋe kono un t'eley kooke kun di ɗeyya a urzi zaapu k'adde a Isa, yo urzi geŋ Raa yi y'elo a ɗoŋzí kaŋ soo ɗaŋŋal tak.

4 Nuŋ n'un raaŋiya kono ɗoŋ ulpi oŋgo geŋ an t'iide diinaguŋ wo kune kun ki suune ye. Kane geŋ urzi beeko Raa an ti y' kama dergilagi kono an t'okkima urzi lekkiyadaŋ wede a urzi boliyo geŋ̃ŋo, wo an di koogire Isa Almasi, Galmeega wede dooyisadiŋ yoŋ soo ɗaŋŋal. Aa an riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, kane geŋ booro Raa t'anni seeɗa.

5 Ɗerec, kane suldí geŋ kun'ni suune pay baa, wo toŋ n'un ti'n rooto sey kun a d'elke mummino Galmeega Raa y'an utte y'an uɗɗo ɗoŋ k'Izirayel ti siiɗo Misir me, wo saŋ maŋ y'an d'ize a kane ɗoŋ i-tuuge zaapu k'addaŋ a yode, an t'inda*.

6 Kun elko a maaleekiyagi ɗoŋ urzi dokkiyo wede Raa y'an ele geŋ an gi di buuhe ye, ume lekkiyadaŋ an d'iili. Kane geŋ Raa yi'ni boohiyo kettiso ti ziŋziri ki daayum adda zimolo, bini onniyo meeda ere Raa y'a ɗekka booro.

7 Kun elko a geeger Sodom ti Gomor wo ti geegiryagi ɗoŋ goppoŋ ti kane†. Kane ɗoŋzaŋ toŋ maŋ sooruzaŋ t'a guune olɗo aa maaleekiyagi geŋ̃ŋo, an d'iili tuddaŋ k'isiyo boliyo wo kuuli toŋ an di moonite ti kuuli eebaŋ. Wo aŋkeŋ̃ŋo an uune daŋgay adda k'uwwo ere t'oggiyo ki daayum, daŋgay ere Raa y'an ele a kane gette, tookiyo kuude a ɗuwo pay.

8 Geŋ iŋkino kay, kane ɗoŋ eliyo dooyiso ere olɗo gette, sooruzaŋ tiŋ aa kane ɗoŋ geegiryagi geŋ̃ŋo. Kane an ti t'isiyo tuddaŋ ganigi ti boliyo ere an ettiyo t'urzi suniye, iŋkino maŋ an di koogire Raa wede t'ekki suldí pay, wo an di kalɗita maaleekiyagi ɗoŋ toogo a kandaane.

9 Wo goole maaleekiyagi Mikayel toŋ, aame an niikiyto wo an a-t'irba ti Meeda siitanɗani a tukki nuune Muusa geŋ, y'a-ziiɗa tuddí, yi ki dihe y'a ki ɗekke booro a tukki tode t'urzi kalɗita ye, iŋkino yi di ruute, y'ede: «Galmeega Raa yi elo daŋgay‡.»

10 Wo ɗe kane ɗuwo geŋ, munɗa wede an ki y' suune ye toŋ an di kalɗita. Wo munɗa wede kane an suune a urzi tudde geŋ, an t'isiyo aa seyɗi balɗa elkisadaŋ umbo, suldí geŋ an d'an t'ettiyo k'ume daggiya.

11 Dabar a kane, kono an diine urzi Kayeŋ. An giyye soŋko ɓaadaŋ geŋ an ti t'ele tuddaŋ a urzi daggiya aa ki Baalam, wo an t'inda kono an ti tuuge a Raa aa ki Kore§.

12 Ɗerec, kane geŋ ettiyadaŋ ere k'adda diine zemɓa ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa an ti guune omɓo geŋ, a ɗuwo sukiyagi. A ume geŋ kane an d'omɓo wo an di soɓo ɓaadaŋ daa sukiyagi, an lomme addisadaŋ. Kane geŋ aa dondari ɗoŋ maaye y'amɓu i ki koppiyo mizzi ye. Kane geŋ aakede inda ɗoŋ i k'ehiyo ye, ume k'ehiyadaŋ i tôwwo toŋ maŋ, an di ɗekkita ti sondayzaŋ pay, iŋkino untadaŋ t'a ɗoola taŋ sire.

13 Kane geŋ aa ooye y'ûune i-kolzite ɓaadaŋ. Iŋkino maŋ suldí ɗoŋ ki sukiyagi an isiyo geŋ, kane aa goopiyo k'ooye i-palɗita a ɗaanadaŋ. Kane aa molɗali ɗoŋ i sewiyo a kandaane, wo kane geŋ umayaŋ Raa y'an ti y' buuhe ki daayum a ume zimolo dil.

14 Yode Enok mugiye wede ki sarat iise ti Adum geŋ, a tukki kane toŋ yi ruute ti kaaga ono ɗoŋ Raa y'igibo, y'ede: «Kun

* **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki Nombire 14.29-30. † **1:7 1.7** Taaya gette k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 19.1-25. ‡ **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 34.6, i-kaza ottibe ki Muusa ɗaŋŋal. Ume niikiyto ti ume an irba geŋ, moŋgiɗagi Yawudiyagi an îide taaya ti bizaŋ ɗaŋŋal. § **1:11 1.11** Taaya ki Kayeŋ k'a ti t'oone adda mattup ki Zenez 4.3-8. Taaya ki Baalam k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 22.1-35. Taaya ki Kore k'a ti t'oone adda mattup ki Nombire 16.1-35.

ollo, Galmeega Raa y’a etto ti maaleekiyagí
kamileŋ̃ suma dupiyagi ɓaadaŋ,
15 koño y’a ɗekka booro a tukki ɗuwo
pay. Kane ɗoŋ k’olɗiko pay geŋ, booro
t’an di’n seeɗa kono a sulɗi ɗoŋ ulpi pay
an ize kono an ti tuuge a Raa, wo a ono
ɗoŋ pay ulpi an ruutite a tukki yode daa
k’ottilso.»
16 Kane ɗuwo geŋ daayum ulbaŋ uŋse
ye, an di môolo a urzi lekkiyadaŋ, wo an
daaniya ita sulɗi ɗoŋ ulpi tuddaŋ ti dehu.
Ti bizaŋ i d’aɗɗiya ono ɗoŋ ki tamma
tudde wo kane an di tamma ɗuwo kono
an d’oomi bizaŋ.

Kooke a ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa

17 Wo ɗe zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki
geyyiso, kun a elko a ono ɗoŋ ɗoŋ zina ki
Galmeegiŋ Isa Almasi an ruute ti kaaga.
18 Kane an un ruute, an’de: «A onniytagi
ɗoŋ ettiyo k’ita geŋ, i d’aɗɗa ɗuwo an un
di’n t’okka maade wo an daana ita sulɗi
ɗoŋ ulpi tuddaŋ ti dehu.»
19 Kane geñño i t’eliyo ɗoŋ i ziipe addaŋ
a Isa an t’âhuntu tuddaŋ me, elkisadaŋ ki
tudde ɗaŋŋal wo i ki’n dokkiyo Unde Raa
ye.
20 Wo ɗe zemɓa ki nuŋ kune ɗoŋ ki geyy-
iso, kun iso t’urzi tuuku toŋ lekkiyaguŋ t’a
koone daayum a sulɗi ɗoŋ ɗerec ki Raa
kun zaapu adduguŋ eego. Kun tondo Raa
ti toogo k’Unde Kamileŋ̃.
21 Kun lekko daayum a geyyiso ere ki
Raa, kun di dello onniyo ere Galmeegiŋ Isa
Almasi y’un d’isa adde koɗuwo wo y’un
t’ela lekkiyo ere ki daayum gette.
22 Kun wollo sommagi ki ɗoŋ an d’ede
niiku a urzi zaapu k’addaŋ a Isa,
23 ɗoŋ oŋgo ette k’adda k’uwwo geŋ kun
ti’n kami kun’n utto. Wo a ɗoŋ oŋgoŋ
kun an d’iso adde koɗuwo kay, wo ɗe
ti metiŋko: Kun ti leɗɗo ti tuddaŋ, ise
kallagaŋ toŋ kun a botta ye, para maŋ un
di’n seeɗa, kono kane ganigi t’urzi sulɗi
ɗoŋ ulpi an isiyo.

Tamma a Raa

24-25 In amma Raa soo ɗaŋŋal, yoŋ y’in
di’n uttiyo t’urzi Galmeegiŋ Isa Almasi.
Yoŋ i-d’ede toogo y’un t’eegire kun ki
t’oore adda k’olɗiko ye, wo y’aane y’un
di’n t’ette ki ɗaanadí k’adda daryikadí daa
zaapu k’ono egguŋ, wo ôoniyo t’uŋsuwo.
Geŋ moziko, gooliko, toogo, wo urzi
dokkiyo, kane pay geŋ ki yode ki poone
duniya t’a t’eesa ɓotto too, bini aŋki, wo
ki daayum! Eyye.

Apokalipse

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette mattup ki Zaŋ wede zina k'Isa Almasi yi riiŋe. Sulɗi ɗoŋ pay yi riiŋe eŋ yi'ni wulle wo yi'n illiga adda munɗa i-d'iido aa suniye. Adda mattup ette Zaŋ y'an d'eele kooke a kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa, kono ti kaaga geŋ ɗuwo an'ni dibire ɓaadaŋ. Iŋkino y'an rootiyo an aa seeɗa zakiɗi bini onniyo k'ita, wo an di zaape elkisadaŋ a Isa.

Adda mattup ette i d'ede sulɗi ede kine in di'n suune: Ki poone'ŋ, kane siitanɗani an naabiya adda duniya ette, iŋkino kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa geŋ an t'oona dabar ɓaadaŋ, bini ɗoŋ oŋgoŋ ti diinayaŋ ɗuwo an ti'n t'îda. Ki sirwe'ŋ, Isa yoŋ Galmeega, kane ɗoŋ pay i ti toogiyo k'ollige k'ono Raa geŋ y'an di'n ceera. K'aɗuwe'ŋ, Raa yi yi boohiyo munɗa wede yi ruute y'an t'ela a kane i ziipe addaŋ a Isa, wo a jiire a kane ɗoŋ ɗuwo an ti'n îide kono yode.

Zaŋ yi wulle soŋ sulɗi ɗoŋ aana a onniyo k'ita. Isa y'a ceera Meeda siitanɗani ti maleekiyagutú ti kane ɗoŋ pay illiga onamtú, wo yi-ti'n sebba adda baala k'uwwo. Aame geŋ i d'isa kandaane aware, siiɗo aware, geeger aware wo Raa ti Galmeega Isa an di lekka adda ti kane ɗoŋ pay illiga onamaŋ.

Sulɗi ɗoŋ Isa Almasi yi gizite a Zaŋ

1 Mattup ette ti kaza a sulɗi ɗoŋ Isa Almasi y'an iiɗiba ita a ɗoŋ naabadí. Raa yi d'ele ono eŋ a Isa Almasi kono y'an t'oodiba ita an di suune munɗa wede aana gopponŋ. Kono k'iŋkino Isa Almasi y'a igibe maaleekayí ki tukki Zaŋ wede naabadí, kono munɗa eŋ yi di ti y' kize.

2 Maŋ Zaŋ y'an di gizite a ɗuwo sulɗi ɗoŋ pay maaleeka yi gize, y'ede: «Ki kotto eŋ ono Raa, wo geŋ yode Isa Almasi batum yi kaza ono geŋ ɗerec.»

3 Uŋsuwo a wede i gariya wo a ɗoŋ ollige ono ɗoŋ Raa y'igibo adda mattup ettiyo. Uŋsuwo a ɗoŋ ollige ono ɗoŋ an riiŋe eŋ̃ŋo wo an aa seeɗu geŋ me. Geŋ kun suuno koɗuwo sulɗi eŋ peeɗadaŋ gopponŋ a t'isa.

Toose ki Zaŋ

4 Mattup ette i raaŋiya nuŋ Zaŋ. Toose a kune ɗoŋ ogiyso ti suma k'Isa a geegiryagi sarat ki siiɗo k'Aazi*. Beeko ti toose i koona egguŋ t'urzi Raa, yode wede t'ume duniya t'a t'eesa ɓotto too, bini aŋki wo bini onniyo k'ita toŋ yoŋ ede. Wo kane undiyagi ɗoŋ sarat ki Raa a ɗaana kaakido mozikadí geŋ̃ŋo toŋ, an un elo beeko ti toose.

5 Yode Isa Almasi wede i ziiɗa zakiɗi a urzi kazita k'ono Raa, y'un elo beeko ti toose. Yode wede i bilɗe ki poone ti diine ɗoŋ unto, yoŋ Mozigo mozagi a siiɗo pay.

Yoŋ y'inni giyye, y'in di'n uɗɗe t'adda k'olɗiko t'urzi puuzadí iɓi.

6 Yoŋ mozigayiŋ wo kine ɗoŋzí, y'in di'n ize kine ɗoŋ seɗeke ki Meegí Raa. Iŋkino tamma ti moziko a koone a yode ki daayum. Eyye.

7 Kun wollo, y'ettiyo adda dondari. Wede tuuku toŋ y'a yi wolla, ise ɗoŋ i y' girbe t'aryagi toŋ an di y' wolla. Ita ɗuwo pay adda duniya an ɗillita an d'ôola kono yode. Geŋ ki kotto a t'isa! Eyye.

8 Galmeega Raa y'a ruute, y'ede: «Nuŋ sundó Alpa wo Omega. Nuŋ Raa toogadó t'a jiire pay, nuŋ wede t'ume duniya t'a t'eesa ɓotto too, bini aŋki wo bini onniyo k'ita toŋ nuŋ ede.»

Zaŋ i-d'iido munɗa aa suniye, y'a wulle Isa

9 Mattup ette un raaŋiya nuŋ Zaŋ leemaguŋ, nuŋ ti kune in lekkiyo kettiyo kaŋ soo t'Isa. Kine in dabirsa kaŋ soo wo in seeɗa zakiɗi a urzi k'Isa me, yoŋ mozigo kine pay. Wo nuŋ an ti'n ziɗɗe a siiɗo ere a diine k'ahu sundutú Patimos, kono an'de n'ize ulsu ni kazita ono Raa, wo ni gizite urzi wede ɗerec Isa y'o iiɗiba ita.

10 Onniyo soo, onniyo Dumas maŋ, Unde Raa ti-t'ûune adda k'addó, saŋ ki daaró n'a illiga golla awwa ti rootiyo aa ti parre,

11 ti d'eesiyo: «Munɗa wede ki wolliyo eŋ, ki ti y' raaŋa adda mattup, wo mattup gette k'an t'agiba a ɗoŋ ogiysito ti suma k'Isa i lekkiyo a geegiryagi sarat: a Epez, a Simirn, a Pergam, a Tiyatir, a Sarde, a Piladelpi wo a Lahodise geŋ̃ŋo.»

12 Aame n'illiga iŋkino maŋ, n'a gilɗe daaró n'a wolle o rootiyo wee wee. Maŋ n'a wulle pitila sarat ki dap†.

13 Wo a diine pitila sarat gette, ni wulle munɗa i deeyiso aa wedusu yi t'usso kalle sohuru i d'argu a ɗonɗali, wo ser ki dap y'a-ziɗɗe laŋkaya.

14 Ilali k'eedí tuwarɗi kar aa kaawa, edayí i d'omilte aa uwwo.

15 Zoŋɗí aa maala teezowo an ti t'ele adda k'uwwo i d'oggirso ɗoɗɗot, golladí i ɗurriyo aa ooye y'okko.

16 A beezí k'ammade molɗali sarat, wo ti bizí i d'aɗɗiya kasigara kesiyagutú sirwaŋ

* **1:4 1.4** ***Siiɗo k'Aazi:*** I-kaza siiɗo soo adda siiɗiyagi pay ti kaaga ɗoŋ Romeŋ ga-dukke, aŋkeŋ̃ŋo tod'te a kese peeɗo k'ooriyo ki siiɗo Turki. † **1:12 1.12** ***Pitila ki dap:*** I-kaza munɗa aa gooro ki dap i-d'ede garziŋa ti pitila eego eego.

pay korƀe robboŋ. Ume k’edayí i rala aa peeɗo ti ziiɗa.
17 Aame ni y’ wulle maŋ, n’a iire a zoŋɗí aa n’inda, maŋ y’a-ti ziipe beezí k’ammade a tuddó wo y’o di ruute, y’ede: «Kee k’orgiɗe ye, nuŋ wede ki poone wo k’ita toŋ nuŋ.
18 Nuŋ wede ni lekkiyo zeere, wo nuŋ wede ti kaaga n’a inda wo n’a bilɗe, aŋkeŋ ni lekkiyo zeere ki daayum. Nuŋ oo d’ede toogo a tukk’unto wo a tukk’ume ki ɗoŋ i t’inda.
19 Iŋkino maŋ munɗa wede ki wulle geŋ, pay ki ti y’ raaŋa. Munɗa wede ki wolliyo aŋkeŋ̃ŋo wo wede aana k’ita toŋ, ki ti y’ raaŋa pay.
20 A molɗali sarat ɗoŋ ki wolliyo a beezó k’ammade wo ti pitila sarat ki dap eŋ, k’ollo n’a di t’ooɗo itadaŋ. Molɗali ɗoŋ sarat eŋ, i-kaza maaleekiyagi sarat ɗoŋ Raa y’igibe ki boohiyo ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa a geegiryagi sarat geŋ̃ŋo. Wo kane pitila sarat geŋ, i-kaza ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa a geegiryagi sarat geŋ̃ŋo.»

2

Mattup a ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a Epez

1 «Ki raaŋa a maaleeka wede i boohiyo ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a geeger k’Epez: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede i seeɗu molɗali sarat a beezó k’ammade wo ni-sooru adda diine pitila sarat ki dap, ni rootiyo, n’ede:
2 “Nuŋ ni ti suune lekkiyaguŋ te, wo naabaguŋ ere ooŋe gette kun a seeɗu zakiɗi, wo ni suune kun an k’ooliyo urzi ye a ɗoŋ bundiɗi an di lekke a diinaguŋ me. Geŋ kun ti’n niime kane ɗoŋ an’de kane ɗoŋ zina k’Isa, kaciŋ kane ɗoŋ zina ye. Iŋkino kun di’n zuune kane ɗoŋ lohito k’ono.
3 Kune kun seeɗu zakiɗi a urzi zaapu k’adde a Isa, kun dibire kono kun umƀe a sundó wo kun ki t’isse ye.
4 Wo ɗe eŋ̃ŋo munɗa wede kun ize wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Kune aŋkeŋ̃ŋo kun ki n’ giyye aa t’ume k’eesiyo ye.
5 Kun elko ume wede kun t’iire me, kun di kama lekkiyaguŋ wo kun t’amƀo naabaguŋ ere ki poone, wo aame kun ti tuuga ki kama lekkiyaguŋ maŋ, n’a t’amƀa pitila t’umatú me.
6 Wo ɗe eŋ̃ŋo munɗa wede beehiye kun ize me: Kune naabo ere kane ɗoŋ sundaŋ Nikolayit* an isiyo gette, kun ti giigira aa nuŋ toŋ ni ti giigira.
7 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ, y’ollo koɗuwo ono ɗoŋ Unde Raa t’an rootiyo a ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa me. A ɗoŋ i jiira maŋ, n’an t’ela an d’ooma iŋ̃ŋi k’undumu wede i d’eliyo lekkiyo, yoŋ geŋ adda jenne ki Raa.”»

Mattup a ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a Simirn

8 «Ki raaŋa a maaleeka wede i boohiyo ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a geeger Simirn: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede ki poone wo k’ita toŋ nuŋ, wede n’a inda wo saŋ n’a bilɗe, ni rootiyo, n’ede:
9 “Nuŋ dabaraguŋ ni ti suune ti daayis-aguŋ te, wo ki too maŋ a urzi Raa kune’ŋ ki laale. Nuŋ ni suune kalɗita ere an unni kalɗita te. Ɗoŋ an rootiyo iŋkino geŋ an’de kane Yawudiyagi, kaciŋ Yawudiyagi ye†, kane ogiyso ki ɗoŋ ge dooyiso sulɗi Meeda siitanɗani.
10 Kun orgiɗe ye a dabar ere un etto te. Kun ollo, Meeda siitanɗani t’un di’n naama, ɗoŋ ƀaadaŋ ti diinaguŋ ti di’n oƀa daŋgay, wo ɗuwo an un di’n dabira k’onniyto suma koomat. Kun a sooɗo zakiɗi a urzi zaapu k’adduguŋ a Isa, ise un iido unto toŋ maŋ, wo nuŋ n’un di t’ela kaɗumul ki ɗoŋ i ceeriyo, tode gette lekkiyo ere ki daayum.
11 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ, y’ollo koɗuwo ono ɗoŋ Unde Raa t’an rootiyo a ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa me. Kane ɗoŋ i jiira maŋ, unto ere ki sirwe t’an ki’n seeɗa ye.”»

Mattup a ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a Pergam

12 «Ki raaŋa a maaleeka wede i boohiyo ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a geeger Pergam: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede a beezó kasi-gara kesiyagutú sirwaŋ pay korƀe robboŋ, ni rootiyo, n’ede:
13 “Nuŋ ni y’ suune umaguŋ wede kun di lekkiyo me, yoŋ geŋ ume kaakido Meeda siitanɗani. Wo kun di lekkiyo kettiyo a suma nuŋ, kun ki giigira ye urzi zaapu k’adduguŋ a nuŋ me, ise aame Antipas wede i ziiɗa zakiɗi a urzi kazita k’onamó an y’iide di kune, a ume wede Meeda siitanɗani ti lekkiyo toŋ maŋ.
14 Wo ɗe eŋ̃ŋo munɗa wede kun ize, wo nuŋ addó i ki dehu ye me: Di kune i d’ede ɗoŋ ede, kane geŋ an daaniya urzi wede Baalam yi dooyiso, yode geŋ yi-di

* **2:6 2.6** ***Ɗoŋ sundaŋ Nikolayit:*** Kane ɗoŋ i ziipe addaŋ a Isa ti kaaga wo an diine dooyiso ere olɗo ki Nikolayus, dooyiso gette t’a ti’n liɗɗe ɗuwo t’urzi wede ɗerec ki daaniya k’Isa. † **2:9 2.9** ***Ɗoŋ an’de kane Yawudiyagi, kaciŋ Yawudiyagi ye:*** I-kaza kane Yawudiyagi t’ume k’ehiyadaŋ to wo ɗe an ti tuuge k’ollige k’ono Raa wo kane ki yode ye, geŋ iŋkino an t’ize Yawudiyagi ɗoŋ ki kotto ye. ‡ **2:14 2.14** Kun wollo adda mattup ki Nombire 25.1-2; 31.16.

t’elite ono a Balak y’an t’ekke ikka a ɗoŋ
k’Izirayel, kono an d’aaɗî sey wede an
ele seɗeke a loŋgayi wo an d’ooli tuddaŋ
k’isiyo boliyo‡.
15 Wo soŋ di kune i d’ede ɗoŋ ede kane
an daaniya dooyiso ere ki ɗoŋ sundaŋ
Nikolayit.
16 Kun ti kama lekkiyaguŋ, para maŋ
nuŋ goppoŋ ni kama ki tuddguŋ, ɗoŋ geŋ
n’anni ɗeyya ti kasigara ere aɗɗa ti bizó.
17 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ,
y’ollo koɗuwo ono ɗoŋ Unde Raa t’an
rootiyo a ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa me.
A ɗoŋ i jiira maŋ, n’an t’ela an d’ooma
omƀo ere ombiɗe sundutú mann, wo a
kane geŋ wede tuuku toŋ ni di t’eela sey
wehilu tuware, raaŋiya eego suma aware
wenɗa soo toŋ yi k’aane yi ki ti suune ye,
a ti suune wede ni ele ɗaŋŋal.”»

Mattup a ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a Tiyatir

18 «Ki raaŋa a maaleeka wede i boohiyo
ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a geeger Tiyatir:
Kun ollo, eŋ ono ɗoŋ ki nuŋ Ulo Raa,
edayó omilte aa uwwo wo zoŋɗó aa maala
teezowo i d’oggirso ɗoɗɗot, ni rootiyo,
n’ede:
19 “Nuŋ ni suune lekkiyaguŋ, geyyis-
aguŋ, zaapu k’adduguŋ a Isa, naabaguŋ
ere ki noogiyo ɗuwo wo a seeɗuguŋ ere
zakiɗî a urzi zaapu k’adde a Isa. Nuŋ ni
suune naabaguŋ ere kun isiyo aŋken̰n̰o
ette, i jiire ere t’ume k’eesiyo.
20 Wo ɗe en̰n̰o munɗa wede kun ize wo
nuŋ addó i k̃i dehu ye me: Kune kun
t’ooliyo Zizabel erewo ere t’ede tod’te nebi
ti kazita ono Raa. Kaciŋ ɗoŋ naabadó ti’ni
daggiya, ti di’n dooyiso kono an t’ette a
isiyo boliyo, wo an d’aaɗî sey wede an ele
seɗeke a loŋgayi.
21 Ni-iili peeɗo booloŋ kono t’a-kime
lekkiyatú, wo ɗe ti ki dehu ti ki kime
lekkiyatú ere a urzi boliyo ye.
22 Iŋkino maŋ n’a ti seɗɗa eeni
ekk’oŋgali ti ɗoŋ isiyo boliyo ti tode me an
di dabira ƀaadaŋ, wo ɗe a ki t’isa iŋkino
ye aame kane an ti gima lekkiyadaŋ ere
olɗo an isiyo t’urzi tode gettiyo maŋ.
23 Wo in̰n̰itú toŋ n’a ti’n t’îda, iŋkino
maŋ ɗoŋ p̃ay ogiysito ti suma k’Isa an di
suuna nuŋ wede ni suune elkiyo wedusu ti
munɗa wede addí i dehu. A kune’ŋ wede
tuuku toŋ ni di t’ela munɗa a naabadí ere
y’ize y’ize.
24 Wo kune ɗoŋ a Tiyatir, kun ki diine ye
ita dooyiso ere olɗo gette, wo kun ki duuye
ye suldî ɗoŋ an’ni waaku suldî ombiɗe
ki Meeda siitanɗani me§. Iŋkino nuŋ di
rooto: A kune attiɗî ti doolo n’un ki zaape
ye baa.
25 Wo ɗe dooyiso ere kun uune gette kun
aa sooɗo zakiɗî bini aaniyadó.
26-28 A ɗoŋ i ziiɗa zakiɗî a naabadó bini
ɗaŋgu wo an jiira maŋ, n’an t’ela toogo
ere nuuno batum n’uune ti bey Meegó, n’a
ti’n zappa mozagi ekk’ita ɗuwo pay, an
di’n dokka ti toogo ki dalka maala, an di’n
kossita aa an kossiyto ƀoŋgali lee, wo soŋ
n’an t’ela moole biza soohe.
29 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ,
y’ollo koɗuwo ono ɗoŋ Unde Raa t’an
rootiyo a ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa me.”»

3

Mattup a ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a Sarde

1 «Ki raaŋa a maaleeka wede i boohiyo
ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a geeger Sarde:
Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede o d’ede
undiyagi sarat ki Raa wo molɗali sarat,
ni rootiyo, n’ede: “Nuŋ ni ti suune
lekkiyaguŋ te, sunduguŋ ti môolo aa kune
zeere a urzi Raa me, kaciŋ kune aa unto.
2 Kun t’onno, kun a sooɗo zakiɗî a
zaapu k’adduguŋ a Isa, kono rippani zaapu
k’adduguŋ ɗoŋ a guute geŋ an a-ki ti t’inda
ye. Ɗerec ni wulle maŋ, lekkiyaguŋ a
ɗaana Raazó gette a ki t’îide ye a munɗa
wede Raa yi dehu me.
3 Iŋkino kun elko a ono ɗoŋ an un i
duuye wo kun illiga gen̰n̰o. Kun’ni booho
beehiye wo kun di kama lekkiyaguŋ.
Aame kun ki t’inna ye maŋ, nuŋ n’a etto
n’un di’n oora aa wede k’oogire a peeɗo
ere tuuku kun ki ti suuna ye.
4 Wo toŋ a Sarde geŋ ɗoŋguŋ miibi ede,
kallagaŋ an ki ti’n ize ganigi ye. Kane geŋ
an t’ossa kallagaŋ tuwarɗi ay d’ozira kaŋ
soo, kono kane an îide an d’ozire ti nuŋ.
5 Iŋkino ɗoŋ i jiira maŋ, an t’ossa kallagi
tuwarɗi. Sundaŋ t’adda mattup ere ki
lekkiyo* gette n’a ki t’îda ye, wo a ɗaana
Meegó Raa wo a ɗaana maaleekiyagí toŋ
n’a rootey eŋ ɗoŋzó.
6 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ,
y’ollo koɗuwo ono ɗoŋ Unde Raa t’an
rootiyo a ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa me.”»

Mattup a ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a Piladelpi

7 «Ki raaŋa a maaleeka wede i boohiyo
ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a geeger Piladelpi:
Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede kamileŋ ni
rootiyo ono ɗoŋ ɗerec, a beezó kerle ki
biza bumƀu Dawut, ni t’ihina maŋ, wenɗa

§ **2:24 2.24** ***Suldî ombiɗe ki Meeda siitanɗani:*** Kane geŋ dooyiso ere olɗo ki Zizabel, t’ede tod’te nebi kaciŋ nebi ye. Dooyiso ere ombiɗe gette i ti suune kane ɗoŋ i duuye ɗaŋŋal. * **3:5 3.5** ***Mattup ere ki lekkiyo:*** I-kaza mattup ere sumƀiyagi ki ɗoŋ pay uune lekkiyo ere aware’ŋ, raaŋiya adda.

soo toŋ yi k’aane y’a ki ti t’ippe ye, wo n’a t’ippe maŋ, wenɗa soo toŋ yi k’aane yi ki t’ihina ye. Ni rootiyo, n’ede:

8 “Ni ti suune lekkiyaguŋ te, ni suune kune toogaguŋ baata wo toŋ onamó kun di’n ziiɗa zakiɗi wo sundó kun gi di ziɗɗe ye. Iŋkino maŋ ni d’ihina biza a ɗaanaguŋ, wenɗa soo toŋ yi k’aane y’a ki ti t’ippe ye.

9 Kun ollo munɗa wede n’an isa a ɗoŋ ogiyso ge dooyiso suldi Meeda siitanɗani me, kane ɗoŋ an’de kane Yawudiyagi, kaciŋ kane Yawudiyagi ye. Kane geŋ n’an isa ki toogo miŋ an d’etto an dikka a ɗaanaguŋ, wo an di suuna nuŋ n’unni giyye.

10 Onamó kun i ziiɗa zakiɗi t’omɓiŋe wo kun di’n buuhe, iŋkino maŋ nuŋ toŋ n’un di’n booha a onniyo ere ki dabar t’etto ekki ɗuwo pay ki naamiya ɗoŋ pay a siiɗo geŋ me.

11 Nuŋ goppoŋ n’ettiyo, kun a sooɗo zakiɗi a dooyiso ere kun uune te, para maŋ kaɗumulaguŋ ki ɗoŋ i jiire gette wenɗa ti doolo y’a t’amɓa.

12 Ɗoŋ i jiira maŋ, n’an isa aa dundulu ki seeɗu Boy Raazó, wo an di lekka adda ki daayum. Wo a tuddaŋ n’an di raaŋa suma Raazó wo suma ki geeger ere ki Raazó, tod’te Zeruzalem aware, i ɗiigo ti kandaane ti ɗaana Raazó. Wo n’an di raaŋa suma nuuno ere aware.

13 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ, y’ollo koɗuwo ono ɗoŋ Unde Raa t’an rootiyo a ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa me.”»

Mattup a ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a Lahodise

14 «Ki raaŋa a maaleeka wede i boohiyo ɗoŋ ogiyso ti suma k’Isa a geeger Lahodise: Kun ollo, eŋ ono ki nuŋ wede sundó Eyye[†], nuŋ wede ɗerec wo i ziiɗa zakiɗi a urzi kazita k’ono Raa, nuŋ wede t’ume k’eesiyo Raa y’ikkima suldi pay geŋ ti nuŋ soo, ni rootiyo, n’ede:

15 “Nuŋ ni ti suune lekkiyaguŋ te, kune’ŋ aakede ahu ɗoŋ ŋoyoyo ye, wehini ye. Nuŋ ni dehu kun t’ise wehini wehini, ise ŋoyoyo ŋoyoyo ɗaŋŋal!

16 Wo ɗe kune’ŋ wehini ye ŋoyoyo ye, kune dullimo geŋ, n’a piɗɗa leezó.

17 Kun rootiyo kune ki laale, suldi kun t’ukumte, iŋkino un îide munɗa kun ki dehu ye baa. Wo kune kun ki suune ye kune adda daayika, munɗa un k’ede ye me, kune adda dabar, koŋzayi wo bontiliŋ.

18 Iŋkino maŋ n’un d’eelo kooke, kuŋ owol dap ere an ti t’ele adda k’uwwo i ralita wic wic di nuuno, kono kun t’isa ɗoŋ laale ki kotto, soŋ kun owol kallagi tuwardi kun t’ossa kono kun ki lekka bontiliŋ ti sukiyaguŋ ye, wo kun a d’owol dawwa k’eda kun a yergito edaguŋ a wolla.

19 Nuŋ ɗoŋ pay ni’ni geyyiso, n’an di rootiyo a munɗa wede an isiyo ulsu me wo ni di’n deeziyo. Iŋkino maŋ kun ti kama lekkiyaguŋ wo kun t’iso ɗoŋ wehini a naabo Galmeega Isa.

20 Kun ollo, nuŋ ni t’îhira a biza bumɓu wo ni koppiyo. Aame wede y’illiga golladó wo y’o t’ihina biza maŋ, ni-t’etta di yode ay d’oomey ti yode kaŋ soo.

21 A ɗoŋ i jiira maŋ, n’an t’ela urzi an di-koona ti nuuno a kaakido mozikadó wo ay d’ooma mozikadó kaŋ soo. Nuŋ toŋ maŋ iŋkino, aame ni jiire geŋ n’a t’iide n’a-guune ti Meegó a kaakido mozikadí wo ay d’omɓo mozikadí kaŋ soo.

22 Wede i-d’ede kuwwa k’ollige maŋ, y’ollo koɗuwo ono ɗoŋ Unde Raa t’an rootiyo a ɗoŋ ogiysito ti suma k’Isa me.”»

4

Daryika Raa

1 Saŋ maŋ n’a wulle sey biza bumɓu ohine a kandaane, wo golla ere n’illiga ki poone gette aa t’o rootiyo ti parre, t’ede: «Ki-koli k’awwa keŋ̃ŋo n’a di kizita suldi ɗoŋ aana goppoŋ.»

2 A kaamiki Unde Raa ti-t’ûune adda k’addó, wo ni wulle kaakido moziko a kandaane, wo a kaakido gette wedusu y’a ti guune eego.

3 Wede i-guune geŋ yoŋ yi ralita aa mokkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan[*]. Kaakido moziko gette i ti ɗuule ti zakilsa, zakilsa gette i ralita i-ti kama ɓicici, teeze, aa mokkolo maj-jaanawa sundutú emerood.

4 Kaakido moziko gette ɗooliyo ti kaakidagi ada sire makumu piɗe, wo a kaakidagi geŋ i d’ede ɗoŋ deero ada sire makumu piɗe, konsito eego, ossiyto ti kallagi tuwardi wo a awhaŋ biibo ki dap.

5 Ti kaakido moziko gette i d’aɗɗiya omilte bi-bidiɗi bi-bidiɗi aa ki mizzi wo ti eɗɗisito togom togom. A ɗaana kaakido moziko gette pitila sarat i tooriyo ɓaadaŋ, wo kane pintilagi sarat geŋ miŋ undiyagi ɗoŋ sarat ki Raa.

6 Wo sey a ɗaana kaakido moziko gette i d’ede bar ɗelɗel aa kaynaaŋa.

A diine kaakido moziko gette, i d’ede seyɗi piɗe, tuddaŋ gettiŋ eda baa ki ɗaana wo k’ita. An ti ɗuule kaakido moziko gette, soŋ ti kese soo te soo te.

---

† **3:14 3.14** ***Nuŋ wede sundó Eyye:*** I-kaza suldi ɗoŋ pay Raa yi ruute y’aasa a ɗoŋzí geŋ, yoŋ yi’n ize.

* **4:3 4.3** ***Mokkolo majjaanawa sundutú zasipe wo sarduwan:*** I-kaza mokkolo ere majjaanawa gammilawa i ralita aa rilo.

7 Seysu wede ki poone geŋ aa suwwu,
wede ki sirwe aa ulo buru, wede k'aɗuwe
ume k'edayí aa wedusu, wo wede ki
piɗíwe aa kor t'obiyso.
8 Kane seyɗì piɗe geŋ wede soŋ kambarí
zoot zoot, wo kambaraŋ geŋ ti paate t'adda
i t'ûune eda baa. Diɗɗo oŋ̃ŋ̃u an ɗeɗɗíso
miŋ: «Kamileŋ̃, kamileŋ̃, kamileŋ̃ yoŋ
Galmeega Raa toogadí t'a jiire pay, yode
wede t'ume duniya t'a t'eesa ɓotto too,
bini aŋki wo bini onniyo k'ita toŋ yoŋ ede.»
9 Geŋ iŋkino an i-d'eliyo tamma, suma
wo an di rootiyo koɗuwo a Raa zeere
yi-guune a kaakido moziko, yi lekkiyo ki
daayum.
10 A peeɗo tuuku kane seyɗì piɗe geŋ
an eesiyo ɗeɗɗíso iŋkino maŋ, ɗoŋ deero
ada sire makumu piɗe geŋ an di-dikkiyo ti
zibbanaŋ a ɗaana wede i-guune a kaakido
moziko, an d'ottilso a yode wede i lekkiyo
zeere ki daayum, an t'oɗɗípe biibiyagaŋ a
ɗaana kaakido moziko wo an d'eesiyo:
11 «Eyye kee Galmeega Raazey, kee a-
d'ede urzi ɗuwo an a t'ele tamma wo suma
kono toogo pay tod'te ki kee, kane sulɗì
pay geŋ ikkima kee. Kee k'an ikkima aa ki
dihe.»

5

Mattup liŋ̃yiyo ti tiibi

1 Saŋ n'a wulle mattup lobiɗe liŋ̃yiyo ti
tiibi omagi sarat, eego raaŋiya t'addutú wo
ti dartú, a bey k'ammade ki wede i-guune
a kaakido moziko.
2 Saŋ n'a wulle sey maaleeka toogo yi
tondiyo ti golla awwa, y'ede: «Wee wee
îide a ɓorkite tiibi eego mattup wo y'a
t'ihina me?»
3 Miŋ wenɗa soo toŋ umbo, ise a kan-
daane, a siiɗo wo ti ɗandì siiɗo toŋ maŋ, a
aane a t'ihina mattup wo y'a wolle addutú
me.
4 Maŋ n'a iise môolo ɓaadaŋ kono
wenɗa soo toŋ umbo a aane a t'ihina
mattup wo a wolle addutú me.
5 Wo ti diine ɗoŋ deero geŋ wede soo
y'o di ruute, y'ede: «Kee k'ôole ye! K'ollo
wede'ŋ ede, an yi waaku "suwwu y'uɗɗo
ti biza bumɓu Ziida", t'ita mozigo Dawut,
yoŋ yi jiire ɗoŋ k'aduzí, yoŋ geŋ yi-ɓorkite
tiibi eego mattup a omagi sarat, wo y'a
t'ihina.»
6 Saŋ maŋ n'a wulle Ulo Damu kaŋ ôhire
a diine kaakido moziko, kane seyɗì piɗe
ti ɗoŋ deero geŋ an di ti ɗuule. Ki wulle
maŋ yoŋ geŋ Ulo Damu wede ti kaaga an
ti y' wilɗa. Yoŋ geŋ i-d'ede omba sarat wo
edayí toŋ sarat, kane edayí geŋ undiyagi
ɗoŋ sarat ki Raa yi d'akkisa k'adda duniya
pay.
7 Ulo Damu geŋ y'a iide, y'a-ziiɗa mattup
gette ti bey k'ammade ki wede i-guune a
kaakido moziko me.
8 Aame yi ziiɗa mattup maŋ, kane seyɗì
piɗe ti ɗoŋ deero ada sire makumu piɗe
geŋ, an di-dikke ti zibbanaŋ a ɗaana k'Ulo
Damu. Kane ɗoŋ deero ada sire makumu
piɗe geŋ, a beezaŋ munɗa aa kundiŋe
ti banjirka ki dap ɓoo ti sulɗì koddiyo
eeɗíyadaŋ uŋse. Kane sulɗì koddiyo geŋ,
i-kaza tondiyo ki ɗoŋ ki Raa a yode.
9 An d'ôoro ôoro aware, an'de: «Kee
k'îide k'a t'amɓe mattup ettiyo, wo k'a
ɓorkite tiibi k'a-t'ihina kono kee an ki ti
wilɗa, wo ti puuzadá ɗuwo t'oldíkadaŋ
k'an uɗɗe, an t'ize ɗoŋ ki Raa, ɗuwo ti
boha bumɓiyagi pay, t'ita k'ono pay, a
siiɗíyagi pay wo t'ita ɗuwo pay.
10 Kee k'a t'ize mozigayaŋ wo kane
ɗoŋzá, ɗoŋ seɗeke a Raaziŋ wo an di
koona mozagi ekki ɗoŋ duniya pay.»
11 Saŋ maŋ n'a wulle, wo n'a illiga golla
maaleekiyagi ɓaadaŋ ɓaadaŋ wenɗa yi ki
ti'n k'ize ye. An di ti ɗuule kaakido moziko
gette, kane seyɗì piɗe ti ɗoŋ deero pây.
12 An d'ôoro ti golla awwa, an'de: «Ulo
Damu wede an wilɗa geŋ, yoŋ toogo
yi t'îide y'a-t'oone laale, suuniyo k'ono,
gudire, suma, daryika wo tamma.»
13 N'a illiga sey sulɗì pay Raa yi zippe, a
kandaane ise a siiɗo, ɗoŋ ti ɗandì siiɗo ise
adda k'ahu, kane sulɗì pay geŋ an d'ôoro,
an'de: «In amma wede i-guune a kaakido
moziko wo Ulo Damu. A kane tamma,
suma, daryika wo toogo, ki daayum.»
14 Wo kane seyɗì piɗe geŋ an rootiyo,
an'de: «Eyye, i t'iso iŋkino!» Maŋ
kane ɗoŋ deero geŋ an di-dikkiyo wo an
t'ottilso.

6

Ɓorkiso tiibi a omagi zoot

1 Saŋ n'a wulle Ulo Damu y'a-ɓurke tiibi
wede ki poone, aame geŋ n'a illiga seysu
soo ti diine seyɗì piɗe y'a ruute ti golla
awwa aa eɗɗíso mizzi, y'ede: «K'edi!»
2 Maŋ n'a wulle i d'uɗɗo puzu tuware.
Wede a ti gili eego'ŋ ti bedige a beezí wo
an i-d'ele biibo moziko. Yoŋ geŋ yi jiire wo
y'a iŋgile y'a ceero sey.
3 Saŋ Ulo Damu y'a-ɓurke tiibi wede
ki sirwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede
ki sirwe y'a ruute ti golla awwa, y'ede:
«K'edi!»
4 Maŋ i d'uɗɗo puzu teeze boŋ. Wede
a ti gili eego'ŋ an i-d'ele urzi y'a t'ooɗíba
toose adda duniya a t'ise umbo, kono
ɗuwo an di t'îde tuddaŋ. An i-d'ele
kasigara sohoro a beezí.
5 Saŋ Ulo Damu y'a ɓurke tiibi wede
k'aɗuwe, aame geŋ n'a illiga seysu wede

k’aɗuwe y’a ruute ti golla awwa, y’ede: «K’edi!» Wo n’a wulle i d’uɗɗo puzu gammili. Wede a ti gili eego’ŋ a ƀeezí miiɗo.

6 Maŋ a diine seyɗì piɗe geŋ, n’a illiga munɗa aa golla i rootiyo, y’ede: «Soŋko ki naabo k’oŋ̰ŋ̰u soo gette, k’a t’owila jeenu soo ki mudṵ wo musiɗo jeenu aɗo, wo ɗe egey ti toote geŋ zooyayaŋ ki y’ kila ye, i lekko iŋkino.»

7 Saŋ Ulo Damu y’a ƀurke tiibi wede ki piɗìwe, aame geŋ n’a illiga seysu wede ki piɗìwe y’a ruute ti golla awwa, y’ede: «K’edi!»

8 Maŋ n’a wulle i d’uɗɗo puzu ƀolile. Wede a ti gili eego’ŋ sundí «Unto», wo ume ki ɗoŋ i t’inda geŋ yi di y’ daaniya. An an d’ele toogo ki tôwwo ɗuwo ti kasigara, ti mosogo, t’urzi k’enɗani wo ti seyɗì balɗa ɗoŋ a siiɗo, a kese soo ti diine kesiyagi piɗe ki siiɗo.

9 Saŋ Ulo Damu y’a ƀurke tiibi wede ki paat, aame geŋ n’a wulle ti ɗanɗì k’ume seɗeke, undiyagi ki ɗoŋ an ti’n îide kono an ziiɗa zakiɗì a urzi k’ono Raa wo an di gizite.

10 Kane an di ɗollite ti golla awwa, an’de: «Galmeegey, kee kamileŋ̰ wo k’isiyo munɗa wede ɗerec, bini woogo̰ me k’a della k’a ɗekka booro wo k’a daagila puuzadey a tukki ɗoŋ a siiɗo pay me?»

11 Maŋ an an d’eelite kallagi tuwarɗì a wede tuuku toŋ maŋ, wo an an di ruute, an’de: «Kun aa dello booloŋ kono zemƀaguŋ ti ɗoŋ i naabiya aa kune a urzi Raa ede, kane geŋ an aa ti’n îida, egguŋ t’îida maŋ, n’a-daagila kollo.»

12 Saŋ y’a ƀurke tiibi wede ki zoot, aame geŋ n’a wulle siiɗo t’a ŋoŋŋire ƀaadaŋ, peeɗo a t’ize gammilawa aa kuule, wo tere a t’ize teeze boŋ aa puuzo.

13 Wo molɗali ti kandaane an d’iise solɗite, aa iŋ̰ŋ̰i tormo zeere g’eepiyo a maaye ƀaadaŋ.

14 Kandaane a t’ilbiɗa aa an lobiɗe raaga, wo moŋgali pay ti siiɗìyagi ɗoŋ adda diine k’ahu t’omagaŋ an digge tunɗa.

15 Mozagi a siiɗo pay, deero siiɗo, deero k’asigiryagi, ɗoŋ laale, ɗoŋ toogo, kane ƀulagi wo ɗoŋ ƀoy pay an t’umbiɗìta adda k’urmiɗì wo a ita zombali.

16 Wo a zombali ti moŋgali geŋ an an di rootiyo, an’de: «Kun ay di ti’n ruugi eedey, kun ay ti’n ombiɗì, ti ɗaana wede i-guune a kaakido moziko wo ti ɗaana kulkuwo k’Ulo Damu.

17 Eyye, onniyo ere meeda ki kulkuwadaŋ t’îide, wo ɗe wee wee a ôhira a ɗaanadaŋ me?»

7

Ɗoŋ ki Raa dupu meeda uto ada piɗe makumu piɗe

1 Saŋ maŋ n’a wulle maaleekiyagi piɗe an t’îhirte a kesiyagi piɗe ki siiɗo. An di ziiɗa maaye wede i baahu t’omagi piɗe geŋ̰ŋ̰o, kono y’a ki ƀaaha a siiɗo ye, ekk’ahṵ ye, ise ekk’undumu tuuku toŋ maŋ ye.

2 Wo ni wulle maaleeka ti doolo y’ettiyo ti kese peeɗo ge-koliyo wo a beezí suwwo k’appuzu ki Raa zeere. Y’a iɗìli ti golla awwa a maaleekiyagi piɗe ɗoŋ an an ele urzi ki lattiya siiɗo ti ahu geŋ̰ŋ̰o, y’ede:

3 «Kun oolo ɗo, kun ti’n latte ye siiɗo, ahu wo inda me, bini ay di’n eegire ɗoŋ naabo Raazey ay an t’appiza a zumƀamaŋ ɗoo miŋ kollo.»

4 Wo n’a illiga kane ɗoŋ an an t’ippiza geŋ, kane dupu meeda uto ada piɗe makumu piɗe, kane geŋ pay ti boha bumƀiyagi ki ɗoŋ k’Izirayel.

5 Ti biza bumƀu Ziida, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumƀu Riiben, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumƀu Gad, dupu koomat makumu sire.

6 Ti biza bumƀu ki Azer, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumƀu Nepitali, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumƀu Manase, dupu koomat makumu sire.

7 Ti biza bumƀu Simeyoŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumƀu Lebi, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumƀu ki Isakar, dupu koomat makumu sire.

8 Ti biza bumƀu Zabiloŋ, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumƀu Yusup, dupu koomat makumu sire. Ti biza bumƀu Benzamen, dupu koomat makumu sire. Kane pay an an t’ippiza appuzu ere ki Raa.

Ɗoŋ duuru a ɗaana kaakido moziko

9 Saŋ maŋ n’a wulle sey ɗoŋ ƀaadaŋ ƀaadaŋ wenɗa yi k’aane kazadaŋ ye, kane geŋ t’ita ɗuwo pay, ti boha bumƀiyagi pay, ti siiɗìyagi pay wo t’ita k’ono pay. Kane geŋ an t’îhira a ɗaana kaakido moziko wo a ɗaana k’Ulo Damu, ossiyto ti kallagi tuwarɗì wo a beyɗaŋ an dimƀo puutagi k’inda, an tamma.

10 An ɗollite ti golla awwa, an d’eesiyo: «Galmeegey Raa i-guune a kaakido moziko ti Ulo Damu geŋ, kane ay ele uttiyo me.»

11 Wo kane maaleekiyagi pay an ti-ɗuule kaakido moziko gette, ti ɗoŋ deero ti seyɗì piɗe. Kane pay geŋ an di dikkite zumƀamaŋ a siiɗo, a ɗaana kaakido moziko, wo an d’uttile a Raa,

12 an d’eesiyo: «Eyye! Tamma, daryika, suuniyo k’ono, rootiyo koɗuwo a Raa, suma, toogo wo gudire, kane pay geŋ a Galmeegiŋ Raa ki daayum! Eyye.»

13 Maŋ wede soo ti diine ɗoŋ deero y'a ni
tunde, y'ede: «Kane ɗoŋ ossiyto ti kallagi
tuwarɗi geŋ aŋ wee wee, wo an iido ti too
me?»
14 Wo ni di ruute, n'ede: «Galmee'ki
nuŋ, ni ki'n suune ye, i'ni suune kee.» Maŋ
y'o di ruute, y'ede: «Kane geŋ ɗoŋ an
uɗɗo t'adda dabar ere ɓaadaŋ, an t'upile
kallagaŋ an di'n ize tuwarɗi ti puuzo k'Ulo
Damu.
15 Kono kamo an t'îhira a ɗaana kaakido
moziko Raa an i-di naabiya diɗɗo oŋ̃ñu
adda ɓoozí. Wo yoŋ yi-guune a kaakido
moziko geŋ, y'anni booha.
16 Mosogo ti ki'n t'îda ye, ôrme toŋ
umbo. Peeɗo ise malla toŋ an ki'n seeɗa
ye,
17 kono Ulo Damu a ɗaana kaakido
moziko geŋ y'an elsa, y'an d'an t'etta ki
biza k'ahu ɗoŋ i d'eliyo lekkiyo. Wo Raa
y'an di sippa zumari k'edayaŋ.»

8

Tiibi wede ki sarat

1 Saŋ Ulo Damu y'a ɓurke tiibi wede ki
sarat. Aame geŋ a kandaane i d'inda kuy,
peeɗo suma k'a ozire kuɓɓaara sire.
2 Saŋ n'a wulle maaleekiyagi sarat an
t'îhira a ɗaana Raa, an an d'eele parragi
sarat.
3 I d'iido maaleeka ti doolo y'a t'îhira
a sirpa k'ume seɗeke, a beezí banjirka
ki dap. An i-d'eele sulɗi koddiyo ɓaadaŋ
eeɗiyadaŋ uŋse, yi di t'ele a Raa ti tondiyo
ere pay ki ɗoŋ ki Raa, a ume seɗeke wede
ki dap a ɗaana kaakido moziko gettiyo.
4 Saa ki sulɗi koddiyo eeɗiyadaŋ uŋse ti
tondiyo ki ɗoŋ ki Raa adda banjirka a bey
maaleeka gette, i di-koliyo ki ɗaana Raa.
5 Saŋ maaleeka y'a t'umɓe banjirka
gette, yi-t'ûune ti ubali ɗoŋ a ume seɗeke
wo y'a-zibbe siiɗo. Maŋ i d'ize tarkuuse,
eɗɗisito, omilte wo ŋoŋŋirso siiɗo.

Parragi zoot ɗoŋ ki poone

6 Kane maaleekiyagi ɗoŋ sarat ti parragi
sarat a beezaŋ geŋ, an t'ikkima tuddaŋ ki
baahu.
7 Maaleeka wede ki poone y'a biiha
parre, maŋ goyoyo wo uwwo kalsiya pu-
uzo a iipo siiɗo, kese soo ti diine kesiyagi
aɗo ki siiɗo a t'igge, kese soo ti diine
kesiyagi aɗo ki inda a t'igge, wo soole
zeere pay a t'igge.
8 Saŋ maaleeka wede ki sirwe y'a biiha
parre, maŋ munɗa soo iŋkino aa mokkolo
meeda a ziiɗa uwwo wo an ti y' gibira
adda bar, wo kese soo ti diine kesiyagi aɗo
ki bar a t'ize puuzo.
9 Kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki seyɗi
ɗoŋ adda k'ahu a t'inda, wo kese soo ti
diine kesiyagi aɗo ki tookiyagi a dimɓe.
10 Saŋ maaleeka wede k'aɗuwe y'a biiha
parre, maŋ mooliso meeda i d'oggiyo ɗala
ɗala aa biŋge t'a iiro ti kandaane, wo t'a-
t'iire a kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki
oyɗayi wo ti omagi k'okko k'ahu.
11 Mooliso gette sundutú Makaɗîgi*.
Kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki ahu a
t'ize kaɗîgi, wo ɗuwo ɓaadaŋ an t'iiɓe ahu
geŋ̃ño maŋ, an t'inda kono kaɗîgi mooliso
gettiyo.
12 Saŋ maaleeka wede ki piɗîwe y'a biiha
parre. Aame geŋ munɗa a diiŋ̃e peeɗo,
tere wo molɗali, iŋkino maŋ kese soo ti
diine kesiyagi aɗo ki toorayaŋ a digge. Wo
kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki oŋ̃ñu,
toorayí a digge, wo ki diɗɗo toŋ iŋkino kay.
13 Saŋ maŋ n'a wulle kor kaŋ obiyso a
kandaane wo n'a illiga ti rootiyo ti golla
awwa, t'ede: «Dabar! Dabar! Dabar etto
a tukki ɗoŋ a siiɗo pay aame maaleekiyagi
aɗo an baaha parragaŋ geŋ me!»

9

1 Saŋ maaleeka wede ki paat y'a biiha
parre, maŋ n'a wulle mooliso ti doolo t'a
iiro ti kandaane a siiɗo. Wo an i-d'ele kerle
ki biza k'olɗe wede aakede bulɗume.
2 Mooliso gette t'a t'ihina biza k'olɗe
wede aakede bulɗume geŋ me. Maŋ i
d'uɗɗo saa gammilawa ɓiriŋ aa saa ki
baala meeda. Saa gette peeɗo ti kandaane
ti di'n ippe, ume a t'ize zimolo.
3 T'adda saa gette i d'uɗɗo wessu a-tiipe
adda siiɗo. Wo an i-d'ele toogo aa ki otto
a siiɗo.
4 An i di ruute y'an ki d'ise ulsu a inda
ye, a soole ye, a munɗa doolo toŋ maŋ ye.
Wo ɗe y'an d'ise ulsu a ɗuwo ɗoŋ an k'ede
appuzu ere ki Raa a zumɓamaŋ ye ɗaŋŋal.
5 A wessu geŋ an i-k'ele urzi ki
tôwwadaŋ ye, wo y'an di'n dabira dabirsa
ɗaŋŋal ki tere paat. Eeniko ere y'an
isa gette aa aaɗumu k'otto aame ti tolge
wedusu.
6 Adda teɗɗari paat geŋ ɗuwo an di-deha
unto te, wo ɗe umbo an ki ti t'oona ye. An
di deha an di-t'inda toŋ, unto t'a t'omba
dokki ti tuddaŋ me.
7 Yo wessu geŋ yi deeyiso aa punzigi ɗoŋ
an an ti zidde ki ɗeyyiso, a eedí munɗa aa
biibo ki dap wo ume k'edayí aa ume k'eda
ɗuwo.
8 Ilalí dokiyok aa ilali k'erayi, wo sinaní
aa sina suwwu.
9 A giggirí munɗa aa saapa ki maala, wo
tarkuuse kambarí aa tarkuuse puusiyagi
ɓaadaŋ ti punzigi an okko k'ume ɗeyyiso.

* **8:11 8.11** ***Makaɗîgi:*** Makaɗîgi ti ono Nasaarika Apisent.

10 Silmi ɲeɲɲelele aa ki otto. Geŋ ti silmi
geɲɲo i-dʼede toogo kʼisiyo kʼulsu a ɗuwo
adda teɗɗari paat geŋ me.
11 Wessu geŋ mozigayí maaleeka ki olɗe
wede aakede bulɗume, tʼono ɗoŋ kʼEber
an yi waaku sundí «Abaddon», wo tʼono
Girek an yi waaku sundí «Apoliyon», i-
kaza «Wede lattiya».
12 Dabar ere ki poone i tʼiŋgile, wo saŋ
maŋ a etto dabar sire sey.
13 Saŋ maaleeka wede ki zoot yʼa biiha
parre, maŋ nʼa illiga golla tʼettiyo ti ke-
siyagi kʼomba piɗe kʼume seɗeke ki dap
a ɗaana Raa.
14 Golla gette ti di ruute a maaleeka wede
ki zoot parre a beezí geŋ, tʼede: «Kʼan
tʼeezo a maaleekiyagi ɗoŋ piɗe, kettiso
goppoŋ a biza kʼooye goole sundí Epirata
geŋ me.»
15 Iŋkino maŋ maaleekiyagi piɗe geŋ an
an tʼiize, kane geŋ anʼni buuhe toc miŋ
ki peeɗo gettiyo, kʼonniyo gettiyo, ki tere
geɲɲo wo kʼozzine geɲɲo, kono ki tôwwo
ɗuwo ɗoŋ a kese soo ti diine kesiyagi aɗo
ki siiɗo.
16 Saŋ an o di gize duuruko asigiryagi ti
punzigi, kane dupiyagi dupiyagi.
17 Geŋ adda munɗa o iido aa suniye
nʼa wulle punzigi, wo ɗoŋ aa ti gili an
dʼede saapa teezowo aa uwwo, ɓicici aa
kandaane wo soŋ aa derwe. Awhaŋ aa
eego suwwu, wo ti bohanaŋ i dʼaɗɗiya
uwwo, saa wo moono ki suupire.
18 Ti sulɗi ɗoŋ aɗo: uwwo, saa wo
moono ki suupire aɗɗiya ti bizaŋ geŋ, an
tʼîide ɗuwo ɗoŋ a kese soo ti diine kesiyagi
aɗo ki siiɗo.
19 Toogo punzigi gette todʼte adda bo-
hanaŋ ti silmiɗagaŋ. Silmiɗagaŋ geŋ an
dʼede awhi aa mimbayi, wo ti awhaŋ
geɲɲo an an dʼisiyo ulsu a ɗuwo me.
20 Kane ɗuwo pay uupe i ki tʼinda ti
dabar ere aɗo ye gette, lekkiyadaŋ an ki
ti gime ye a sulɗi ɗoŋ ulpi an isiyo ti
beezaŋ geŋ me. An ki dʼôhire ye ottilso a
siitanɗani wo a loŋgayi ɗoŋ an ikkima ki
dap, ki maala gurus, ki toozi, ki moŋgali
wo ki inda me. Kane loŋgayi geŋ an ki
wolliyo ye, an kʼollige ye, an ki sooru ye.
21 Kane ɗuwo geŋ lekkiyadaŋ an ki ti
gime ye a sulɗi ɗoŋ an isiyo aakede tôwwo
ɗuwo mirsi, kombiɗiko, isiyo boliyo wo
oogire te.

10

Mattup ɲeŋko ohine

1 Saŋ maŋ nʼa wulle maaleeka toogo ti
doolo yi ɗeegu ti kandaane tuddí tuuniyo
ti dondirso, eedí tuuniyo ti zakkilsa, ume
kʼedayí i tooriyo aa peeɗo, wo zoŋɗí aa
uwwo ɓaadaŋ i dalɗutu bila bila.
2 A beezí mattup ɲeŋko ohine, zindí
kʼammade yʼa ziipe ekki bar wo ere ki
geelo a siiɗo.
3 Yʼa iɗili ti golla awwa aa suwwu yi
môolo. Aame yʼiɗili iŋkino maŋ, an i-ti
gime ti eɗɗisito sarat.
4 Munɗa wede an i ruute geŋ ni dehu nʼa
ti yʼ raaŋe, wo nʼollige golla ti kandaane
tʼo rootiyo, tʼede: «Munɗa wede eɗɗisito
sarat ti ruute geŋ, ki ti yʼ booho adda
kʼaddá, ki yʼ raaŋe ye.»
5 Iŋkino maŋ maaleeka wede ni wulle yi
tʼîhira zindí soo ekki bar, soo a siiɗo geŋ,
yʼa umɓe beezí kʼammade ki kandaane.
6 Wo yʼa di nîime ti suma ki wede i
lekkiyo zeere ki daayum, yode wede a
ikkima kandaane ti sulɗi ɗoŋ addaga, a
ziipe siiɗo ti sulɗi ɗoŋ eego, wo bar ti sulɗi
ɗoŋ addaga. Maaleeka yʼa ruute, yʼede:
«Aŋkeŋ peeɗo tʼîide, delliyo umbo baa.
7 Wo ɗe onniytagi ɗoŋ maaleeka wede
ki sarat yi tʼeesa baahu parre geŋ, munɗa
wede ombiɗe ki Raa a-tʼisa, aa yʼan gizite
ti kaaga a nebiyagi ɗoŋ naabadí.»
8 Saŋ golla ere nʼilliga ti kandaane gette
tʼo di ruute sey, tʼede: «Kʼodo ki seeɗi
mattup ɲeŋko ohine a bey maaleeka wede
i tʼîhira zindí soo ekki bar, soo a siiɗo
geɲɲo.»
9 Nʼa iide kʼume maaleeka wo ni di
ruute, nʼede: «Mattup gette kʼo eli.» Maŋ
yʼo di ruute, yʼede: «Ooho, wo kʼa tʼoomo,
a biza kʼa tʼowwa uŋse aa madde, wo ɗe
adda kʼaddá kʼa tʼowwa kaɗîgi.»
10 Nʼa-ziiɗa mattup ɲeŋko gette ti bey
maaleeka me, nʼa tʼiimi, todʼte a bizó uŋse
aa madde, wo ɗe ni tʼihe maŋ, adda kʼaddó
nʼa uwwe kaɗîgi.
11 Iŋkino maŋ an o di ruute, anʼde: «I
dehu kʼa rootite sey ono ɗoŋ Raa yʼagisa a
tukki ɗoŋ a siiɗîyagi pay, a ita ɗuwo pay,
a ɗoŋ orbe ita kʼono pay, wo a mozagaŋ
ɓaadaŋ geŋ pây.»

11

Agisa nebiyagi sire

1 Saŋ maŋ an oo dʼeele koyile wo an o
di ruute, anʼde: «Kʼodo ki doozi Ɓoy Raa,
ume seɗeke wo kʼa di kazi ɗoŋ ottilso a
Raa adda ɓoy geɲɲo.
2 Wo booro ere ti paate kʼa tʼoolo ki
doozo ye, kono tode gette an an tʼiili a ɗoŋ
i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye, an dʼoŋyilsa
geeger ere kamileŋ gette ti zoŋɗaŋ adda
teɗɗari ada piɗe makumu sire.
3 Nʼa tʼigiba ɗoŋzó sire an di rootey ono
ɗoŋ ɗerec ki nuuno, an tʼossita kallagi

* **11:3 11.3** ***Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot:*** I-kaza teɗɗari ada piɗe makumu sire.

môolo, an di kizita onamó adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot geɲɲo*.»
4 Kane ɗoŋ sire geŋ i-kaza inda k'ɔ̃libiye sire wo pitila sire i t'îhira a ɗaana Galmee'ki duniya†.
5 Aame wede yi dehu y'an d'ise ulsu maŋ, uwwo t'a aɗɗa ti bize kane geɲɲo t'a ti'n t'îda ɗoŋ k'aduzaŋ me. Geŋ ki kotto iŋkino an t'îda ɗoŋ i dehu an an d'ise ulsu me.
6 Kane an d'ede toogo k'appiya kandaane, kono mizzi y'a ki koppe ye a onniytagi ɗoŋ an rootita ono ɗoŋ Raa yi t'igibo geŋ me. An d'ede toogo ahu an ti'n kime puuzo, wo an d'ede toogo sey k'eliyo k'eeni wede tuuku toŋ maŋ a duniya pay ise k'onniyto miibi toŋ maŋ, aa addaŋ i dehu.
7 Aame ono geŋ an ti gizita maŋ, seysu wede aɗɗa t'adda k'olɗe wede aakede bulɗume y'an di'n ɗeyya, y'an di'n ceera wo y'an ti'n t'îda.
8 Nunɗanzaŋ a lekka a bere ɗoŋ duuru ki geeger meeda, ume wede an di tiike Galmeegaŋ ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ tontilko. Geeger gette an di waaku ti suma ombiɗe Sodom wo Misir.
9 Ɗoŋ ti siiɗiyagi pay, ɗoŋ ti boha bumɓiyagi pay, ɗoŋ orbe ita k'ono pay wo t'ita ɗuwo pay an d'etta an di wolley nunɗanzaŋ adda k'onniyo aɗo ti gootiyo, wo nunɗanzaŋ an an ki t'ela urzi a ɗoŋzaŋ an ki t'ottiba ye.
10 Ɗoŋ pay a siiɗo ulbaŋ aasa uŋse a unto ki ɗoŋ sire geŋ me, an d'isa tarnaape an dokkiɗa suldîzaŋ rosoŋ ti tuddaŋ kono nebiyagi sire geŋ an an iiɗîba yeebadaŋ ɓaadaŋ.
11 Wo aame onniyo aɗo ti gootiyo îida maŋ, Raa y'an di baaha maaye ki lekkiyo an di balɗa an t'ooziga. Wo kane ɗoŋ i'ni wolliyo geŋ orgiso t'an di'n seeɗa ɓaadaŋ.
12 Saŋ maŋ kane nebiyagi sire geŋ an d'olliga golla t'awwa ti kandaane t'an di roota, t'a t'eesa: «Kun ti koli keɲɲo.» Maŋ an di-kila ki kandaane adda dondari, wo kane ɗoŋ k'olmiɗayaŋ an di'n wolla.
13 A peeɗo gettiŋ siiɗo t'a ŋoŋŋira, kese soo ti diine kesiyagi koomat ki geeger gette a-ruuga, wo ɗoŋ dupu sarat an di-t'inda adda ŋoŋŋirso siiɗo gettiyo. Wo kane ɗoŋ a goota geŋ orgiso t'an di'n seeɗa, an di t'imma Raa wede a kandaane.
14 Dabar ere ki sirwe i t'iŋgile. Wo kun koona mentikagi, dabar ere k'aɗuwe t'ettiyo goppoŋ sey.

Parre wede ki sarat

15 Saŋ maaleeka wede ki sarat y'a biiha parre, maŋ n'a illiga golliyagi ɓaadaŋ a kandaane an di ruute ti golla awwa, an'de: «Moziko duniya aŋkeɲɲo a bey Galmeegiŋ Raa ti Almasi Raa yi ɓiire, wo y'a koona mozigo ki daayum.»
16 Kane ɗoŋ deero ada sire makumu piɗe konsito a kaakidagaŋ a ɗaana Raa geŋ, an di-dikke zumɓamaŋ a siiɗo, an i-d'uttile a Raa,
17 an'de: «Galmeegey Raa toogadá t'a jiire pay, kee wede t'ume duniya t'a t'eesa ɓotto too wo bini aŋki toŋ kee ede, ay ki tamma kono a-d'ede toogo ere meeda ki dokkiyo duniya pay.
18 Ɗoŋ siiɗiyagi pay an gulkuwe ti kee, wo kee toŋ maŋ kulkuwadá t'iina wo peeɗo t'îide k'a ɗekke booro a ɗoŋ i t'inda. Peeɗo t'îide ere k'an t'ele munɗa wede aa ki dehu, a ɗoŋ naabadá nebiyagi wo a ɗoŋzá ɗoŋ pay orgiso a sundá, ise deero wo suɲɲidî toŋ maŋ. Peeɗo t'îide ere kee k'a-t'îde ɗoŋ i lattiya siiɗo.»
19 Iŋkino maŋ Ɓoy Raa a kandaane a t'ihina, wo sandup ere ki taasuwa ti Raa ay di wulle adda ɓoy geɲɲo. Aame geŋ a iise omilte, tarkuuse, eɗɗîsito, ŋoŋŋirso siiɗo wo goyoyo ɓaadaŋ a zildîti.

12

Erewo ti maaloogo

1 Saŋ maŋ i d'ize munɗa goole a kandaane i-kaza munɗa, n'a wulle erewo t'usso kallatú ki peeɗo wo zoŋtú t'a-t'iɓi ekki tere, wo a ettú biibo ki molɗali koomat makumu sire.
2 Tod'te mahuwe, addutú i t'umɓe k'ehiyo i di-kakkisa ti-ɗawilsa ti ɗollite.
3 Saŋ maŋ i d'ize munɗa ti doolo a kandaane i-kaza munɗa, maaloogo meeda wo teezowo boŋ aa uwwo. Awhutú sarat, ombantú koomat wo a awhutú sarat geŋ ossiyto ti saame moziko.
4 Ti silmitú t'a ruuke molɗali ɗoŋ a kese soo ti diine kesiyagi aɗo ki kandaane t'a zibbo siiɗo. Maaloogo gette t'a t'îhira a ɗaana k'erewo ere ti dehu t'a t'ehe gettiyo, kono ti t'eha maŋ ulo geŋ t'a siha.
5 Maŋ erewo gette t'a t'ehe ulo, ulo wede a dokka ita ɗuwo pay ti toogo ere ki dalka maala. Wo ulo geŋ an di y'umɓe kandaane, an di-t'iide ki ɗaana Raa wo ki ɗaana kaakido mozikadí.
6 Wo erewo gette t'a t'umbe k'adda balɗa k'ume wede Raa yi ikkima, an di-moɗɗe adda k'onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot*.
7 Iŋkino maŋ a kandaane geŋ i d'iiziga ɗeyyiso, maaleeka Misel ti maaleekiyagí an di ɗeyyiso maaloogo. Wo tode

† **11:4 11.4** Kun wollo adda mattup ki Zakari 4.1-14. I-kaza teɗɗari ada piɗe makumu sire.

* **12:6 12.6** ***Onniyto dupu ti meeda sire uto ada zoot:***

maaloogo toŋ ti maaleekiyagutú an di
ɗeyyiso Misel ti maaleekiyagí.
8 Maaloogo gette an di jiire ti
maaleekiyagutú me, urzi an ki d'uune ye
an di lekke a kandaane me.
9 Tode maaloogo meeda gettiŋ an ti-
gibiro. Tod'te miipo ere ti kaaga sundutú
Ere Sakiysa, tod'te Meeda siitanɗani ere
daggiya ɗoŋ duniya pay. An ti-gibiro siiɗo
ti maaleekiyagutú pay.
10 Saŋ maŋ n'a illiga golla awwa a
kandaane ti rootiyo, t'ede: «Aŋkeŋ onniyo
ere Raa y'in di'n utta t'iina baa, aŋkeŋ
Raaziŋ yi dokkiyo duniya pay ti toogo
ere ki mozikadí, aŋkeŋ yo Almasi Raa yi
biire toŋ i-d'ede urzi ki dokkiyo ɗuwo pay.
Wo tode Ere Sakiysa zemƀadiŋ, tode gette
ti'ni sakiysa diɗɗo oŋ̃ŋu a ɗaana Raa, ti
kandaane an ti-gibiro.
11 Wo ɗe kane zemƀadiŋ an ti jiire t'urzi
puuzo k'Ulo Damu, wo t'urzi k'ono ɗoŋ
ɗerec an illiga wo an di gizite. Kane an
d'iyye an d'ele tuddaŋ k'unto toŋ maŋ.
12 Iŋkino maŋ kee kandaane ti kune ɗoŋ
i lekkiyo a kandaane, kun iso uŋsuwo. Wo
ɗe dabar ƀaadaŋ a kune ɗoŋ a siiɗo wo
suldĩ ɗoŋ adda bar, kono Meeda siitanɗani
an ti-gibira k'ume kune wo ti ti gulkuwe
ƀaadaŋ, ti zuune peeɗatú i guute boolon.»
13 Aame maaloogo ti zuune ti kandaane
an ti-gibiro a siiɗo'ŋ, t'a iise lomme
k'erewo ere ehe ulo gettiyo.
14 Wo ɗe erewo gette an i-d'eele kambari
sire ki kor meeda, kono t'a t'obiye dokki ti
ɗaana maaloogo k'ume wede an i ikkima
adda balɗa. A ume geŋ an di moɗɗe
ozzine aɗo ti tere zoot.
15 Iŋkino maŋ maaloogo gette t'a biɗɗe
siɗiko aa ooye goole a ita k'erewo gettiyo,
kono ahu an ti t'amƀe.
16 Maŋ siiɗo gette ti d'uune erewo, ti
d'ihina olɗe, ahu ɗoŋ maaloogo ti biɗɗe
siɗiko geŋ olɗe y'a t'iiƀe.
17 Maaloogo t'a gulkuwe ƀaadaŋ ti erewo
gette, wo t'a iŋgile ɗeyyiso k'ita k'iŋ̃ŋi
k'erewo ɗoŋ pay ti doolo, kane ɗoŋ i sooru
a urziyagi k'oogoro Raa wo i seeɗu zakiɗĩ
a ono ɗoŋ Isa yi gizite.
18 Wo maaloogo gette t'iide, t'a t'îhira a
biza bar.

13

Seysu wede uɗɗo t'adda bar

1 Saŋ maŋ ni wulle seysu y'aɗɗiya t'adda
bar, awhizí sarat wo ombaní koomat, wo
opiso soŋ i-d'ede biibo ki moziko moziko,
wo a awhizí raaŋiyta ti sumƀiyagi ki
kalɗita suma Raa.
2 Seysu wede ni wulle geŋ yi deeyiso
aa golme, zoŋdí aa ki nuuniye wo bizí
goole aa ki suwwu. Maaloogo gette ti-d'ele
toogatú, mozikatú wo urzi dokkiyo wede a
jiire.
3 N'a wulle ti diine k'awhutú geŋ, soo
aa an i eele kuuno k'unto, wo ɗe kuunatú
k'unto gette i di t'isse. Iŋkino maŋ ɗoŋ
siiɗo pay an ziiɗa giggiraŋ wo seysu geŋ
an di y' diine.
4 Doŋ pay an i d'ottilso a maaloogo kono
ti ele urzi dokkiyo a seysu geŋ̃ŋo, wo ɗoŋ
pay an i d'ottilso a seysu, an'de: «Wee wee
goole aa seysu eŋ me wo a aane a ɗeyye ti
yode me? Wenɗa soo toŋ umbo.»
5 Wo seysu an i-d'ele ono ɗoŋ y'a kili
tuddí wo y'a kilɗite suma Raa. An i-d'ele
urzi dokkiyo y'aase iŋkino bini teɗɗari
ada piɗe makumu sire.
6 Maŋ y'a iise rootiyto ulsu a tukki Raa,
yi kalɗa suma Raa, Boy Raa ti kane ɗoŋ
pay i lekkiyo a kandaane.
7 A seysu geŋ an i-d'ele urzi sey ki
ɗeyyiso ɗoŋ ki Raa kono y'anni ceere, wo
an i-d'ele toogo a tukki boha bumƀiyagi
pay, a tukki ɗoŋ a siiɗiyagi pay, a tukki
ɗoŋ orbe ita k'ono pay, wo a tukk'ita ɗuwo
pay.
8 Wo kane ɗoŋ a siiɗo pay geŋ an
d'ottilso a seysu geŋ̃ŋo, i-k'ottilso ye kane
ɗoŋ sumƀiyagaŋ raaŋiya adda mattup ere
ki lekkiyo k'Ulo Damu wede an wilɗa
geŋ̃ŋo. Mattup gette tod'te ede t'ume an
d'oḵḵima duniya ƀotto too.
9 Wede i-d'ede kuwwa k'ollige maŋ,
y'ollo koɗuwo.
10 Aame Raa yi dihe, wede an di y' seeɗa
ƀule maŋ, ki kotto an di y' seeɗa, wo wede
an yi t'îda ti kasigara maŋ, ki kotto an di
y' t'îda ti kasigara. Aame geŋ ɗoŋ ki Raa
an sooɗo zakiɗĩ a urzi zaapu k'adde a Isa
bini ɗaŋgu.

Seysu wede uɗɗe t'adda siiɗo

11 Saŋ ni wulle seysu ti doolo y'aɗɗiya
t'adda siiɗo, ombaní sire aa ki ulo damu,
wo yi d'orbe aa ki maaloogo.
12 Yi naabiya ti toogo ere an i ele a seysu
wede ki poone wo yoŋ yi di y' wolliyo. Yi'n
isiyo ki toogo siiɗo ti ɗoŋtú pay an d'ottile
a seysu wede ki poone an i eele kuuno
k'unto wo aŋkeŋ i t'isse geŋ̃ŋo.
13 Yi d'isiyo suldĩ k'armiḵa ɗoŋ ooŋ̃e.
A ɗaana ɗuwo pay yi d'aɗɗiya uwwo
ti kandaane yi-ti ɗeegu ki siiɗo, an di
wolliyo.
14 Yi ti'n daggiya ɗoŋ pay a siiɗo, ti
toogo ere an i ele k'isiyo suldĩ k'armika a
ɗaana seysu wede ki poone geŋ̃ŋo. A ɗoŋ
pay a siiɗo y'an di rootiyo, y'ede: «Kun
ollo, kun okkoŋ undiso ki seysu wede an i
eele kuuno ti kasigara wo aŋkeŋ yoŋ zeere
geŋ̃ŋo.»
15 Wo seysu wede ki sirwe geŋ an i-
d'ele toogo yi di biiha maaye a undiso ki

seysu ere an ikkima gettiyo, iŋkino t’a iise puukiyo wo ti rootiyto pây, wo t’a-t’îde ɗuwo ɗoŋ i-k’ottilso undiso seysu geŋ̃ŋ̃o ye.
16 A ɗoŋ pay, ise suŋ̃ŋ̃i wo deero, ɗoŋ laale wo ɗoŋ an k’ede munɗa ye, ɗoŋ ɓoy wo ɓulagi pay, seysu geŋ y’an ize ki toogo an an t’ippiza a beyɗaŋ k’ammade ise a zumɓamaŋ.
17 Aame wede yi dehu yi d’owila munɗa a yode, ise munɗazí y’a t’owila maŋ, i dehu i-d’ede appuzu. Appuzu gette tod’te suma ki seysu geŋ̃ŋ̃o, ise kaza a-t’ette a sundí.
18 Iŋkino maŋ peeɗo t’îide kono ɗuwo an t’oone suuniyo k’ono. Wede eedí soodo a elkiso geŋ, kaza ki suma seysu gette y’a ti suune, kono kaza gette i-kaza suma wedusu. Kaza gette tod’te meeda zoot uto ada zoot makumu zoot.

14

Ôoro aware a kandaane

1 Wo saŋ ni wulle Ulo Damu yi t’îhira ekki mokkolo Siyoŋ, wo ti yode ɗoŋ dupu meeda uto ada piɗe makumu piɗe an d’ede sundí ti suma Meegí raaŋiya a zumɓamaŋ.
2 Maŋ n’a illiga golla ti kandaane i ɗurriyo aa ooye goole y’okko wo soŋ aa eɗɗîso mizzi. Wo golla n’illiga gette aa ɗoŋ an ondige kundiŋe.
3 An d’ôoro ôoro aware a ɗaana kaakido moziko, a ɗaana seyɗi piɗe wo a ɗaana ɗoŋ deero. Wo wede a aane a ti suune ôoro gette umbo, daa ki kane ɗoŋ dupu meeda uto ada piɗe makumu piɗe, ɗoŋ Raa y’an uɗɗe t’adda diine ɗoŋ duniya geŋ̃ŋ̃o ɗaŋŋal ye maŋ.
4 Kane ɗoŋ i-ki t’ize tuddaŋ ganigi ti erayi ye, kono kane an lekkiyo obilagi, an daaniya ita ki Ulo Damu k’ume tuuku y’ette toŋ maŋ. Raa y’an uɗɗe t’adda diine ɗoŋ pay, kane an t’ize ɗoŋ yode ki poone a ɗaanadí wo a ɗaana k’Ulo Damu geŋ me.
5 Wo kaŋ soo toŋ a bizaŋ wenɗa yi k’illiga lohito k’ono ye, ɗuwo an ki zaapu ono eedaŋ ye.

Booro Raa

6 Saŋ ni wulle maaleeka ti doolo y’obiyso awwa a kandaane, i-d’ede Rabila Maj-jaanawa ere i lekkiyo ki daayum, y’an di kizite a ɗoŋ pay i lekkiyo a siiɗo: a ita ɗuwo pay, a boha bumɓiyagi pay, a ɗoŋ orbe ita k’ono pay, wo a ɗoŋ a siiɗîyagi pay.
7 Y’an di ruute ti golla awwa, y’ede: «Kun orgiɗo a Raa, kun y’amma kono peeɗo t’îide ere y’a ɗekka booro a tukki ɗuwo te. Kun i ottilo, yode wede ikkima kandaane ti siiɗo, bar wo omagi k’ahu pay.»
8 Maaleeka ti doolo, wede ki sirwe, y’a yi diine, y’ede: «Geeger ere meeda Babiloon mozikatú t’iire baa! Tod’te ita ɗuwo pay t’a ti’n gumme ti tootatú kaɗigi, geŋ i-kaza t’a ti’n duuye k’isiyo suldî sukiyagi ɗoŋ ti d’isiyo.»
9 Maaleeka ti doolo, wede k’aɗuwe, y’anni diine wo y’a ruute ti golla awwa, y’ede: «Wede tuuku y’ottilso a seysu ti undisadí, wo y’uune appuzu ki seysu a zumayí ise a beezí geŋ,
10 yode toŋ an i-di gumma toote kulkuwo Raa. Toote geŋ yoŋ kaɗigi daa kalsiya munɗa, Raa yi-t’oɓa adda kulso ki kulkuwadí. Wede geŋ y’a dabira ɓaadaŋ adda k’uwwo wo ti moono ki suupire a ɗaana maaleekiyagi ɗoŋ kamileŋ̃ wo a ɗaana k’Ulo Damu.
11 Wo saa ki uwwo dabaradaŋ t’a kila k’awwa ki daayum. Kane ɗoŋ i ottilso seysu ti undisadí wo ɗoŋ an d’ede appuzu ki sundí geŋ, an k’ede puukiyo ye, diɗɗo oŋ̃ŋ̃u kane adda dabar.
12 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ ki Raa, ɗoŋ i sooru a urziyagi k’oogiradí wo kun ziipe addugun a Isa geŋ, peeɗo t’îide kun sooɗo zakidî bini ɗaŋgu.»
13 Wo n’a illiga golla ti kandaane t’o di ruute, t’ede: «Ki raaŋa: Kane ɗoŋ i t’inda a urzi Galmeega, ti aŋki uŋsuwo a kane.» Wo Unde Kamileŋ̃ t’a ruute: «Eyye, kane geŋ an ti buuke ti ormiyto ere a urzi naabadaŋ, kono naabadaŋ gette ti t’uɗɗe beehiye kereŋ̃.»

Peeɗo t’îide k’ayɗu

14 Ni wulle sey dondirso tuware kar, wo ekki dondirso gette munɗa i deeyiso aa ulo wedusu a eedí biibo ki dap wo a beezí suwwo korɓe robboŋ.
15 Wo i d’uɗɗo maaleeka ti doolo t’adda Ɓoy Raa, yi di ruute ti golla awwa a wede i-guune ekki dondirso geŋ, y’ede: «Ki t’amɓo suwwadá, k’eeso ayɗu baa kono peeɗo t’îide k’ayɗu, kono domɓi a siiɗo an iine k’ayɗu.»
16 Maŋ wede i-guune ekki dondirso geŋ y’a t’umɓe suwwadí, y’a iise ayɗu wo domɓi pay a siiɗo y’a t’iyɗa.
17 Saŋ i d’uɗɗo maaleeka sey ti doolo t’adda Ɓoy Raa a kandaane, yode toŋ a beezí suwwo korɓe robboŋ.
18 Wo i d’uɗɗo maaleeka ti doolo t’ume seɗeke, i-d’ede toogo a tukk’uwwo. Maŋ yi di ruute ti golla awwa a maaleeka wede ti suwwo korɓe robboŋ a beezí geŋ, y’ede: «Ki t’amɓo suwwadá, k’a odo k’adda domɓi k’inda biŋ̃ a siiɗo, k’a t’ayɗî kono iŋ̃ŋizaŋ an iine.»

19 Maŋ maaleeka y’a t’umɓe suwwadí
y’a t’iyɗa iŋ̃ni biŋ̃ a siiɗo me, wo
iŋ̃ni y’iide’ŋ yi-t’iɓi adda sôole goole ki
kulkuwo Raa.
20 Wo i d’ede sôole a paate ti geeger. An
d’iise ŋayyu k’iŋ̃ni biŋ̃ adda sôole geŋ̃ŋo
kono a t’aɗɗe ahuzaŋ wo ahu i d’aɗɗiya ki
puuzo. Puuzo gette a ukke suma kuƀƀaara
meeda aɗo, wo k’awwa a iina a sukumagi
punzigi.

15

Dabar ere sarat

1 Saŋ maŋ ni wulle a kandaane munɗa
goole ti doolo a jiire eedó i-kaza munɗa:
maaleekiyagi sarat, a beyɗaŋ dabar sarat
ere ki ɗaŋgu, kono kulkuwo Raa a-ti
ɗaŋga ti kane geŋ̃ŋo.
2 Saŋ ni wulle munɗa aa bar ki kaynaaŋa
kalsiya ti uwwo i ralita wic wic. Wo kane
ɗoŋ i jiire seysu, ti undisadí, wo ti kaza
ere ki sundí geŋ, an t’îhirte a biza bar ki
kaynaaŋa gettiyo, a beyɗaŋ kundiŋe wede
Raa y’an ele.
3 An d’ôoro ôoro ere ki Muusa wede
naabo Raa wo ôoro ki Ulo Damu, an’de:
«Galmeegey Raa toogadá t’a jiire pay,
naabadá tod’te ƒaadaŋ wo majjaanawa.
Naabadá ere k’isiyo gette tod’te ki diine
ɗerec, kee mozigo ki ɗoŋ a siiɗo pay.
4 Galmeegey, wee wee a-k’orgiɗe ye wo
i ki t’imme sundá ye me? Ɗerec, kee
ɗaŋŋal wede kamileŋ wo ita ɗuwo pay an
d’etto an d’ottila a ɗaanadá, kono ɗoŋ pay
an zuune booradá ki ɗekkiyo ki diine.»
5 Saŋ maŋ n’a wulle Ɓoy Raa a kandaane
a t’ihina. Adda ƒoy geŋ n’a wulle ume
wede kamileŋ a jiire, adda’ŋ sandup ki
taasuwa ere Raa yi gitte ti ɗuwo.
6 Kane maaleekiyagi ɗoŋ sarat i seeɗu
dabar ere sarat geŋ, an d’uɗɗo t’adda
Ɓoy Raa ossiyto ti kallagi tuwardî i ralita
wic wic, wo ser ki dap kettiso a ume ki
giggiraŋ.
7 Maŋ ti diine seyɗî piɗe geŋ, seysu soo
y’an d’eele a maaleekiyagi sarat, kuŋzali
dap sarat ôoniyto ti kulkuwo Raa, yoŋ yi
lekkiyo ki daayum.
8 Wo Ɓoy Raa geŋ i d’ûune ti saa i-
kaza daryika Raa ti toogadí. Iŋkino maŋ
wenɗa soo toŋ yi k’aane yi ki t’ette k’adda
ƒoy geŋ̃ŋo ye, bini dabar ere sarat a bey
maaleekiyagi ti-t’eŋgila ɗoo miŋ kollo.

16

Kuŋzali sarat ti kulkuwo Raa

1 Wo n’a illiga golla awwa ti rootiyo
t’adda Ɓoy Raa a maaleekiyagi sarat, t’ede:
«Kun’do, kuŋzali sarat ti kulkuwo Raa geŋ
kun ti sebbitoy siiɗo.»
2 Maŋ maaleeka wede ki poone y’a iide,
y’a zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a
siiɗo, ɗoŋ pay an d’ede appuzu ki seysu wo
an ottilso a undisadí geŋ, tuddaŋ an di ti’n
gusse dabar ki kunɗayi tuddaŋ rosiɗoŋ i’n
aaɗumu.
3 Maaleeka wede ki sirwe y’a iide, y’a
zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí adda
bar. Wo ahu bar a-gime puuzo a-ziɗɗe,
sulɗî pay ɗoŋ i puukiyo adda bar an t’inda.
4 Maaleeka wede k’aɗuwe y’a iide, y’a
zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí, adda
k’oyɗayi ti omagi k’ahu pay, wo ahuzaŋ
pay a-gime puuzo,
5 wo n’a illiga maaleeka wede i-d’ede
toogo a tukk’ahu geŋ y’a ruute, y’ede:
«Kee kamileŋ, kee wede ti poone wo aŋki
toŋ kee ede, kee ki diine kono booro ette ki
ti dîkke a urzutú,
6 kono ɗuwo an t’îide ɗoŋzá ti nebiyagi,
wo kee k’an d’ele puuzo an di siƀe geŋ,
ɗerec a t’îide.»
7 Wo n’a illiga golla ti koliyo t’ume
seɗeke t’a ruute, t’ede: «Eyye, Galmeega
Raa toogadá t’a jiire pay, ki ɗekkiyo booro
ɗerec ki diine.»
8 Maaleeka wede ki piɗîwe y’a iide, y’a
zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a
tukki peeɗo. Wo peeɗo ti d’uune urzi t’an
igge ɗuwo ti wehinkatú aa uwwo.
9 Ɗuwo ɗoŋ wehinko peeɗo ƒaadaŋ t’in
igge geŋ, an di kalɗîta suma Raa wede i-
d’ede toogo ekki dabar gettiyo. Wo kane
an di-tuuge ki kama lekkiyadaŋ wo ki
tamma Raa me.
10 Maaleeka wede ki paat y’a iide, y’a
zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a
tukki kaakido moziko seysu. Omagi pay ki
mozikadí geŋ a t’ize zimolo, wo ɗuwo pay
an d’aaɗumu sinanaŋ a dabar ere an iido
gette.
11 An di kalɗîta suma Raa a kandaane
kono dabar ti kunɗayi ɗoŋ an d’ede geŋ
me. Wo ɗe lekkiyadaŋ an ki-ti gime ye a
sulɗî ɗoŋ ulpi an isiyo geŋ me.
12 Maaleeka wede ki zoot y’a iide, y’a
zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí, adda
k’ooye goole sundí Epirata. Wo ahuzí a
t’iiƀe, kono an d’ooli urzi a mozagi ɗoŋ
ettiyo ti kese peeɗo ti koliyo.
13 Ni wulle siitanɗani aɗo aa goŋhaŋi,
soŋ y’uɗɗe ti bize maaloogo, soŋ y’uɗɗe ti
bize seysu, wo soŋ y’uɗɗe ti bize wede yi
ti t’isiyo tuddí aa nebi.
14 Kane geŋ siitanɗani, an d’isiyo sulɗî
k’armika, an t’ette tussiyo mozagi pay a
siiɗo ki ɗeyyiso. Ɗeyyiso gette t’aasa a
onniyo ere Raa toogadí t’a jiire pay yi
ɗekka booro a tukki ɗoŋ duniya pay.
15 Galmeega y’a ruute, y’ede: «Kun
ollo koɗuwo, n’un etto aa wede k’oogire.
Uŋsuwo a wede yi lekkiyo daayum zeere

wo kallagí ossiyo a tuddí, kono aame nuŋ
n'iina maŋ y'a ki lekka bontiliŋ a ɗaana
ɗuwo wo yi-ki t'oona sukiyagi a ɗaana ɗoŋ
pay ye.»
16 Kane siitanɗani aɗo geŋ an di'n ugiye
mozagi pay a siiɗo, a ume wede ti ono ɗoŋ
k'Eber an yi waaku Armegedoŋ.
17 Maaleeka wede ki sarat y'a iide, y'a
zibbe kulkuwo Raa ere adda kulsadí a
maaye. Maŋ golla awwa t'adda Ɓoy Raa
t'ume kaakido moziko t'a ruute, t'ede: «A
ti ɗîŋgi baa!»
18 Iŋkino a iise omilte, tarkuuse,
eɗɗîsito, wo siiɗo ti ŋoŋŋirso ɓaadaŋ.
T'ume Raa yi ziipe wedusu a siiɗo geŋ,
ŋoŋŋirso siiɗo ɓaadaŋ kino i k'ize ye.
19 Aame siiɗo ti ŋuŋŋire geŋ, geeger
meeda gette a dikkiɗa omagi aɗo, gee-
giryagi adda siiɗîyagi pay a ruugite. Wo
Raa i ki dunɗe ye a oldîko ki geeger meeda
Babiloon gette, kono yi-ti gumme ti toote
kulkuwadí. Kulso kulkuwadí ɓaadaŋ gette
t'a ti ɗîŋge ti soɓo.
20 Siiɗîyagi pay adda diine k'ahu ti
moŋgali an di digge t'omagaŋ me, ki ki'n
wolle ye.
21 Saŋ maŋ goyoyo ɓaadaŋ wo deero,
goyoyo soo gette attiɗîtú suma suwal ki
mudu, a zilɗîto ti kandaane a tukki ɗuwo,
wo kane ɗuwo an di kalɗîta suma Raa
kono dabar ere ki goyoyo gette ooŋ̃e
ɓaadaŋ.

17

Meeda boliyo

1 Saŋ maŋ maaleeka soo ti diine ɗoŋ
sarat i ziiɗa kuŋzali sarat ti kulkuwo Raa
geŋ, y'a iido wo y'o di ruute ono, y'ede:
«K'edi, n'a di kiza booro ere Raa yi ɗekka
a tukki meeda boliyo ere i-guune ekk'ahu
ɓaadaŋ gettiyo.
2 Mozagi ɗoŋ a siiɗo pay an ti-t'iɓi
tuddaŋ adda boliyo ti tode, wo ɗoŋ duniya
pay geŋ t'a ti'n gumme ti toote boliykatú
wo y'an îide.»
3 Saŋ maŋ Unde Raa ti-t'ûune adda
k'addó, maaleeka y'a n' umɓe y'a ti n'
ziipe adda balɗa. Wo aame geŋ n'a wulle
erewo ti-guune a tukki seysu teeze boŋ,
seysu geŋ tuddí pay raaŋiyta ti sumɓiyagi
ki kalɗîta suma Raa, awhizí sarat wo
ombaní koomat.
4 Erewo gette ti-t'usse juwa teezowo
boŋ, sulɗî koŋsuwatú ki dap, ki ɗogoro
tuwarwa kar wo ki mokkolo majjaanawa
pay, wo a beytú kulso dap ɓoo ti sulɗî ɗoŋ
ganigi k'a azzira ki boliykatú.
5 A zumatú raaŋiya ti suma ere itatú
ombiɗe: «Nuŋ te sundó Babiloon geeger
meeda, mekki ɗoŋ boliyo wo ki sulɗî ɗoŋ
a siiɗo k'azzuru k'a ki wolle ye.»
6 Kane ɗoŋ ki Raa i ruute kereŋ̃ Isa yoŋ
Galmeega geŋ, an di'n îide. Wo erewo
gette n'a ti wulle ti-t'iiɓe puuzo kane i ti
gili ettú. Aame ni ti wulle iŋkino n'a ziiɗo
giggiró.
7 Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki moo
me ki seeɗu giggirá me? Munɗa wede
ombiɗe ki erewo geŋ n'a di t'oodîba ita wo
ki seysu wede t'a ti guune, awhizí sarat wo
ombaní koomat geŋ me.
8 Seysu wede ki wulle geŋ, ti kaaga
yoŋ ede wo saŋ y'a inda. Bini maŋ
y'a balɗa, y'a-kilo t'adda k'olɗe wede
aakede bulɗume me. Aame yi-gilo maŋ,
Raa y'a yi dagga mendí. Wo kane ɗoŋ
duniya ɗoŋ t'ume Raa y'ikkima duniya
too, sumɓiyagaŋ yi ki riiŋe adda mattup
ere ki lekkiyo ye geŋ, an wulla seysu geŋ̃ŋ̃o
maŋ an seeɗa giggiraŋ kono seysu geŋ ti
poone yoŋ ede, saŋ y'a inda wo aŋkeŋ yi
bilɗo geŋ me.»
9 Maŋ maaleeka y'o di ruute sey, y'ede:
«Peeɗo t'îide, i dehu ɗuwo eedaŋ a t'ise
soodo a elkiso wo a suuniyo k'ono. Kane
awhi sarat ki seysu geŋ, i-kaza kessagi
sarat ɗoŋ erewo t'a ti guune eego geŋ̃ŋ̃o,
wo soŋ i-kaza mozagi sarat.
10 Mozagi ɗoŋ paat geŋ mozikadaŋ t'iire,
wede ki zoot yo ede, wo wede ki sarat
yi k'iina ye ɓotto, wo aame y'iina maŋ
mozikadí t'aasa ki peeɗo booloŋ.
11 Seysu wede yoŋ ti kaaga ede wo saŋ
y'a inda geŋ, yoŋ mozigo wede ki gessire.
Ti poone yoŋ ti diine kane mozagi sarat
geŋ̃ŋ̃o, wo yoŋ geŋ Raa y'a yi dagga mendí.
12 Omba ɗoŋ koomat ki wulle geŋ, kane
mozagi koomat ɗoŋ ɓotto mozikadaŋ an
ki t'uune ye. Wo aame an t'uuna maŋ, an
di lekka a mozikadaŋ ti seysu kaŋ soo ki
peeɗo booloŋ.
13 Kane mozagi geŋ pay onamaŋ kaŋ soo,
an i-d'ele toogadaŋ ti mozikadaŋ a seysu
kono y'a oomi mozikadí.
14 An di ɗeyya ti Ulo Damu, wo Ulo Damu
y'an di'n ceera kono yoŋ Galmeega y'a jiire
pay wo Mozigo mozagi. Ɗoŋzí ɗoŋ yi wiike
wo yi biire an seeɗu zakidî a urzizí geŋ, an
di ceera ti yode kaŋ soo.»
15 Maŋ maaleeka y'o di ruute, y'ede:
«Ahu ɗoŋ ki wulle ere boli t'a ti guune
eego geŋ, kane ɗoŋ siiɗîyagi pay, ɗoŋ
duuru, ita ɗuwo pay, wo ti ɗoŋ orbe ita
k'ono pay.
16 Kane omba ɗoŋ koomat ki wulle geŋ,
ti seysu an di kiigira ere boli gettiyo,
sulɗutú an t'oɗɗîpa pay i-t'oola bontiliŋ.
Seytú an d'aaɗîma, wo a guuta an aa
t'oyya uwwo mendí.
17 Ɗerec, Raa y'ize adda k'adde mozagi
koomat geŋ, an di gitte onamaŋ kaŋ
soo aa yoŋ yi dehu, an i-d'ele toogadaŋ
ti mozikadaŋ a seysu kono y'a oomi

mozikadí bini ono ɗoŋ Raa yi ruute a-t'etta.
18 Wo erewo ere ki wulle gette, tod'te i-kaza geeger meeda mozikatú ekki mozagi pay a siiɗo.»

18

Babiloon suukatú t'iire

1 Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka ti doolo yi ɗeegu ti kandaane i-d'ede toogo ɓaadaŋ, wo duniya pay gette a-tuure ti toore wede ki daryikadí.
2 Y'a iɗìli ti golla awwa, y'ede: «Babiloon geeger meeda meeda, aŋkeŋ suukatú t'iire baa! Ti t'ize ume lekkiyo siitanɗani pay, ume lekkiyo ki emɓi ɗoŋ ulpi ki kooɓiko,
3 kono ita ɗuwo pay ti ti'n gumme toote wede ki boliykatú ere t'isiyo gettiyo. Wo kane mozagi pay a siiɗo an ti t'iɓi tuddaŋ moonite ti tode. Wo kane ɗoŋ suuk adda duniya pay an t'ize ɗoŋ bey ti toogo ere i-d'ede a sulɗutú ɓaadaŋ geŋŋo.»
4 Maŋ n'a illiga golla ti doolo ti kandaane ti rootiyo, t'ede: «Kune ɗoŋzó kun t'aɗɗì ti di tode me, kono kun a gi di ketta kaŋ soo ti tode a olɗìkatú, wo karre ki dabaratú y'un gi di'n seeɗa ye.
5 Ɗerec, olɗìkatú i t'ukume ɓaadaŋ i ti gili a kandaane. Wo Raa geŋ i ki dunɗe ye a olɗìkatú gette.
6 Ɗabaratú kun i-ti doozo aa tod' t'an ize a ɗuwo, kun i-ti doozo taŋ sire ti ere tod' t'an ize. Wo kulsatú kun i-t'ôono ti toote kaɗìgi a ɗoole sire, ti wede t'an ele a ɗuwo.
7 Tod' t'ossiyo sulɗi koŋsuwo wo ti tamma tuddutú ɓaadaŋ geŋ, kun ti-t'elo adda dabar ti môolo ɓaadaŋ iŋkino kay, kono ti rootiyo adda k'addutú, t'ede: "Nuŋ ette ni guune mohita, nuŋ te mandaayawa ye, wo môolo munɗa toŋ ni k'isa ye."
8 A tamma tuddutú gette, i-daana ita dabar aakede unto, isiyo môolo wo mosogo a onniyo soo, wo uwwo t'a-t'ogga. Ɗerec, Galmeega Raa i ɗìkke booro a ettú geŋ, yoŋ toogo.»
9 Wo mozagi pay a siiɗo ɗoŋ ize boliyo ti sulɗi tamma tudde ti tode soo geŋ, aame an wulla saa ki uwwo ere ti t'oggiyo maŋ, an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tode.
10 Kane mozagi geŋ an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i aana gette, an ɗìllita: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda wo toogo, adda peeɗo booloŋ kino miŋ booro t'a ti ziiɗa!»
11 Wo ɗoŋ suuk adda duniya an d'ôola wo an di lekka adda môolo kono tode, kono sulɗizaŋ wenɗa an d'owila umbo baa.
12 Sulɗizaŋ ɗoŋ aakede: dap, maala gurus, ɗogoro tuwarwa kar, moŋgali ɗoŋ majjanɗani, sotor tuwarwa, juwa, ramica, sotor teezowo boŋ, ita k'inda ɗoŋ eeɗìyadaŋ uŋse, sulɗi ɗoŋ ki dilŋise k'elbi, sulɗi ɗoŋ majjanɗani an cooliyo k'inda, ki toozi, ki maala, ki mokkolo ere morsowo,
13 ararɗari, egey ɗoŋ eeɗìyadaŋ uŋse, mirr, sulɗi koddiyo eeɗìyadaŋ uŋse, toote, egey, moono, geme, buŋgari, damɓami, punzigi ti puusiyagi, ɓulagi wo ɗoŋ an ziɗɗo toŋ maŋ. Wenɗa an d'owila umbo baa sulɗi geŋ me.
14 Iŋkino ɗoŋ suuk an i di roota, an t'eesa: «Sulɗi ɗoŋ aa addí i dehu geŋ i t'igge umbo baa, sulɗi ɗoŋ majjanɗani k'uuniyo geŋ i digge kane dokki ti koŋ me, an ki'n t'oona ye baa.»
15 Kane ɗoŋ suuk i t'ize ɗoŋ bey t'urzi tode geŋ, an t'ôhira ti dokki kono an orgiso a dabar ere i iide gette, an d'ôola ɓaadaŋ wo an di lekka adda môolo.
16 An ɗìllita, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Babiloon geeger meeda meeda ɗoŋtú an ossiyo sulɗi k'uuniyo, juwa, sotor teezewo boŋ, wo sulɗi koŋsuwo ki dap, ɗogoro tuwarwa kar wo moŋgali ɗoŋ majjanɗani pây.
17 Adda peeɗo booloŋ kino ettiŋ maala ɓaadaŋ gette a t'igge!»
Wo kane ɗoŋ pay i tuuliyo tooko, deero tooko pay, ɗoŋ pay adda tooko geŋ, an amɓe ki geeger gettiyo, wo ɗoŋ pay omɓadaŋ t'urzi bar an t'îhira ti dokki
18 aame an wulle saa ki uwwo t'oggiyo geeger gettiyo maŋ. An d'iise ɗollite: «Geeger meeda meeda aa tode kino ette umbo!»
19 An di kossa puure a awhaŋ, an di ɗìllita, an d'ôola wo an di lekka adda môolo, an t'eesa: «Wayya, wayya moo dabar kino te! Geeger meeda meeda ere ɗoŋ tooko an t'ize ɗoŋ bey ti tode miŋ, a peeɗo booloŋ a dimɓe kame kamec!»
20 Kune ɗoŋ a kandaane pay kun iso uŋsuwo kono geeger gette t'uute baa, wo kune ɗoŋ ki Raa, ɗoŋ zina k'Isa wo nebiyagi, kun iso uŋsuwo kay kono Raa yi ti ɗìkke booratú te a sulɗi ɗoŋ pay ulpi t'ize a tukki kune me.
21 Saŋ maŋ maaleeka toogo yi d'umɓe mokkolo aa assa meeda, wo yi ti ziɗɗe adda bar, y'ede: «Geŋ iŋkino kay Babiloon geeger meeda meeda a kaamiki an ti seɗɗa ki toogo wo t'a dagga, ɗuwo an gi di'n wolla ye baa.
22 Wo di tode gette wenɗa yi k'olliga ɗoŋ k'ondige kundiŋe ye, ɗoŋ k'ôoro ye, ɗoŋ siraro ye, wo ɗoŋ parre ye baa. Di tode wenɗa yi ki wolla naabo ere tuuku toŋ maŋ ye, yi k'olliga môolo k'assa massu ye.

23 Di tode wenɗa yi ki wolla toore pitila
ye. Kuɗiɔ an k'olliga ye ette golla kule yi
ziiɗa, ette golla k'erewo ti ziiɗa me. Geŋ
aasa iŋkino kono ti kaaga ɗoŋ suuk ki tode
geŋ, kane an jiire ɗoŋ suuk adda duniya
pay, wo ita ɗuwo pay mi ti'n digge t'urzi
kombiɗikadí.
24 Wo di tode an d'uune puuzo ki
nebiyagi, ki ɗoŋ ki Raa, wo ki ɗoŋ pay an
ti'n wilɗite adda duniya.»

19

1 Saŋ maŋ n'a illiga tarkuuse a kandaane
aa golla ki ɗoŋ duuru ɓaadaŋ. Golla gette
t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun amma
Galmeega Raa! Yoŋ Wede k'Uttiyadiŋ.
Daryika, toogo kane'ŋ ki yode Raaziŋ.
2 Yi ɗekkiyo booro ɗerec ki diine. Geeger
meeda boliyo, booratú yi-ti ɗikke kono ɗoŋ
siiɗo ti ti'n nukke ti boliykatú. Tôwwo ki
ɗoŋ naabadí yi-ti duuze a tode toŋ maŋ.»
3 Wo golla gette t'a ruute sey, t'ede:
«Aleluya! Kun amma Galmeega Raa! Saa
ki geeger meeda ere an aa t'uyye gette ti
koliyo ki daayum!»
4 Kane ɗoŋ deero ada sire makumu piɗe
ti seyɗi piɗe geŋ an di-dikke, an d'uttile
a Raa wede i-guune a kaakido mozikadí,
an'de: «Eyye! Aleluya! Kun amma
Galmeega Raa.»

Ono ombiɗe ki tarnaape ki seeɗu k'erewo

5 Ti kaakido moziko gette i d'ize golla, t'a
ruute, t'ede: «Kune ɗoŋ naabadí pay geŋ,
kun amma Raaziŋ, kune ɗuwo pay deero
suṇṇi, kun i ottilo.»
6 Saŋ maŋ n'a illiga tarkuuse aa golla
ki ɗoŋ duuru ɓaadaŋ, i-ɗurriyo aa ooye
goole y'okko, wo aa eɗɗiso mizzi. Golla
gette t'a ruute, t'ede: «Aleluya! Kun
amma Galmeega Raa toogadí t'a jiire pay,
kono y'omɓo mozikadí baa!
7 Ulbiŋ in iso uŋse wo in lekko t'uŋsuwo.
In y'amma, kono onniyo ere Ulo Damu y'a
seeɗa eddí t'iina, tode eddí toŋ ti t'ikkima
tuddutú.
8 An i d'eele kalle majjaane kamileṇ i
ralita wic wic. Kalle majjaane geŋ, i-kaza
naabo ere ki diine ki ɗoŋ ki Raa.»
9 Maaleeka y'o di ruute, y'ede: «Ki
raaŋa, uŋsuwo a kane ɗoŋ soo an'ni wiiko
a tarnaape seeɗu k'Ulo Damu.» Wo y'o
di ruute sey, y'ede: «Geŋ ono ɗoŋ ɗerec
uɗɗe ti bize Raa.»
10 Maŋ n'a iire a zoŋɗí n'a dikke ki
tammadí, miŋ yoŋ y'o di ruute, y'ede:
«K'oolo, k'o ottile ye, kono nuŋ toŋ maŋ
wede naabo aa kee, wo aa zemɓadá ɗoŋ
umɓe a ono ɗoŋ Isa yi ruutite. Kee ki ottilo
a Raa, kono ono ɗoŋ Isa yi ruutite geŋ kane
ɗerec, kane geŋ miŋ ono ɗoŋ Raa y'an ele
a bize nebiyagi an di ruutite.»

Wede a ti gili a puzu tuware

11 Saŋ n'a wulle kandaane a t'ihina, wo
i d'uɗɗo puzu tuware. Wede a ti gili eego
an yi waaku sundí «Wede Ɗerec, yi seeɗu
zakiɗì a munɗa wede yi ruute y'aasa», yi
ɗekkiyo booro wo yi ɗeyyiso a urzi wede
ki diine.
12 Wo edayí i d'omilte aa uwwo, a eedí
biibiyagi moziko, suma an riiŋe a tuddí
wenɗa soo toŋ yi ki ti suune ye, i ti suune
yode siidí.
13 Kallayí y'usso sulpiyo adda puuzo, wo
an yi waaku sundí soo «Ono Raa.»
14 Asigiryagi a kandaane ti punzigi
tuwarɗì an di y' daaniya, kallagaŋ tuwarɗì
kar majjanɗani kamileṇ.
15 Ti bizí i d'aɗɗiya kasigara robboŋ, ti
tode gette y'a oggipa ita ɗuwo pay ɗoŋ i
giigira yode wo y'anni dokka ti toogo ere
ki dalka maala. Yode batum y'a ti'n ŋayya
aa an ŋayyu iṇṇi biṇ adda sôole. Geŋ i-
kaza kulkuwo Raa toogadí t'a jiire pay.
16 A tukki kallayí wede goole wo a zindí
an aa di riiŋe suma ettiyo: «Yoŋ Galmeega
yi jiire pay wo Mozigo mozagi.»

Omɓo a zumbi

17 Saŋ maŋ n'a wulle maaleeka yi t'îhira
ekki peeɗo. Y'a iɗili ti golla awwa a emɓi
ɗoŋ pay oppiyso awwa a kandaane, y'ede:
«Kun'di kun t'ogiyi a omɓo ere ɓaadaŋ
Raa y'un ize!
18 Kun'di, kun ooma sey ki mozagi, sey
ki deero k'asigiryagi wo ki asigiryagi, sey
ki punzigi wo ki ɗoŋ i gilo eego, sey ki ɗoŋ
pay ɓulagi wo ɓulagi ye, sey ki ɗoŋ pay
deero wo suṇṇi.»
19 Saŋ maŋ n'a wulle seysu, mozagi siiɗo
ti asigiryagaŋ an t'ugiye ki ɗeyyiso wede a
ti gilo puzu ti asigiryagí.
20 Seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddí aa
nebi, an ti'n ziɗɗe. Wede i-t'ize tuddí
aa nebi geŋ, yoŋ y'aaze sulɗì k'armika a
ɗaana seysu, iŋkino ɗoŋ an d'ede appuzu
ki seysu wo an d'uttile undisadí geŋ, yi
ti'n digge. Seysu ti yode geŋ an di'n iɓi
zeere adda k'oldɗe oggiyo uwwo ɗala ɗala
ti moono ki suupire.
21 Asigiryagaŋ ɗoŋ aa guute, wede a ti
gilo a puzu y'aa di'n îide ti kasigara ere
aɗɗiya ti bizí, wo emɓi an d'iimi seyzaŋ
an d'issite.

20

Ozzine dupu

1 Maŋ n'a wulle maaleeka yi ɗeegu ti
kandaane a beezí kerle ki biza k'oldɗe wede
aakede bulɗume ti ziŋziri meeda.

2 Y'a ziiɗa maaloogo, tod'te miipo ere
ti kaaga Ere Sakiysa, tod'te Meeda si-
itanɗani, y'a ti-gitte ki ozzine dupu.
3 Maaleeka yi-ti ziɗɗe adda k'olɗe wede
aakede bulɗume biza y'a-t'ippe ti kerle wo
y'a di ŋilɗe ti tiibi, kono maaloogo t'a ki
dagge ita ɗuwo ye bini a t'îda ozzine dupu.
Saŋ maŋ yi-d'eeza ki peeɗo booloŋ.
4 Saŋ maŋ n'a wulle kaakidagi moziko,
wo ɗoŋ a ti gunɗite eego an an d'ele urzi ki
ɗekkiyo booro. Wo soŋ n'a wulle undiyagi
ki ɗoŋ an ti ɗikkite awhaŋ kono an ruutite
taaya k'Isa wo an di gizite ono Raa. Wo n'a
wulle sey kane ɗoŋ pay i k'uttile a seysu
ye, a undisadí ye, wo appuzu ki seysu a
zumɓamaŋ umbo ise a beyɗaŋ toŋ maŋ.
Kane geŋ an di-bilɗe, an d'ooma moziko ti
Almasi k'ozzine dupu.
5 Gette balɗîya ere ki poone. Wo kane
ɗoŋ unto oŋgo an gi-di balɗa ye bini
ozzine dupu a t'îda.
6 Uŋsuwo a kane ɗoŋ uune balɗîya ere
ki poone kono kane ɗoŋ ki Raa. Unto ere
ki sirwe i-k'ede toogo ye a tukki kane me.
Kane geŋ an t'isa ɗoŋ seɗeke ki Raa wo
ki Almasi, wo an d'ooma moziko ti Almasi
adda k'ozzine dupu geŋ̃ŋ̃o.

Ɗeyyiso ere ki ɗaŋgu

7 Aame ozzine dupu geŋ i t'iŋgila maŋ,
Meeda siitanɗani ti daŋgay an i-d'eeza
8 wo t'a eŋgila daggiya ɗuwo ɗoŋ a
kesiyagi piɗe ki siiɗo, kane ɗuwo geŋ
sumɓiyagaŋ Goog wo Magoog* t'a ti'n
t'ogiya ki ɗeyyiso, d'urikadaŋ t'aasa aa
dolso k'ooye.
9 An t'iizigo t'adda siiɗo pay, ume ɗoŋ ki
Raa an t'ugiye an da t'an ɗuule ti geeger
ere Raa yi giyye gette pây. Wo ɗe i ɗiigo
uwwo ti kandaane t'an igge kane ɗoŋ i-
ɗuule ɗoŋ ki Raa geŋ me.
10 Iŋkino maŋ Meeda siitanɗani, ere
daggiyadaŋ, an ti ziɗɗe adda k'olɗe oggiyo
uwwo ɗala ɗala ti moono ki suupire, a
ume wede seysu ti wede yi ti t'isiyo tuddí
aa nebi adda. An di dabira diɗɗo oŋ̃ŋ̃u ki
daayum.

Booro ere k'ita

11 Saŋ n'a wulle kaakido moziko meeda
tuware kar, wo wede a ti guune eego'ŋ,
siiɗo kane ti kandaane an t'umbe dokki
ti ɗaanadí me, wo wenɗa yi ki'n wulle ye
baa.
12 Saŋ maŋ n'a wulle ɗoŋ i t'inda deero
suŋ̃ŋ̃i an t'îhira a ɗaana kaakido moziko.
N'a wulle sey mattupiyagi ohinte, wo adda
mattupiyagi geŋ an a ti riiŋe naabo ere
ki wede tuuku y'ize. Wo mattup soo ti
doolo ohine pây, tode gette mattup ere ki
lekkiyo. Wo ɗoŋ i t'inda geŋ, wede i-guune
a kaakido moziko y'a ɗîkke booradaŋ a
naabadaŋ ere an ize raaŋiya adda mat-
tupiyagi geŋ̃ŋ̃o.
13 Bar t'an d'iize a ɗoŋ i t'inda t'urzi tode
me, unto toŋ t'an d'iize ɗoŋ a beytú me,
wo ume ki ɗoŋ i t'inda toŋ ɗoŋ aŋgeŋ y'an
d'iize. Wo wede tuuku toŋ an'ni di ɗîkke
booradí a naabo ere y'ize.
14 Saŋ unto ti ume ki ɗoŋ i t'inda geŋ,
an di'n iɓi adda k'olɗe oggiyo uwwo ɗala
ɗala. Olɗe geŋ yoŋ unto ere ki sirwe.
15 Wede tuuku sundí raaŋiya adda mat-
tup ere ki lekkiyo gettiyo ye maŋ, an ti y'
seɗɗe adda k'olɗe oggiyo uwwo ɗala ɗala
geŋ̃ŋ̃o.

21

Kandaane ti siiɗo aware

1 Saŋ maŋ n'a wulle kandaane aware,
siiɗo toŋ aware, wo bar umbo kono kan-
daane wede ki poone ti siiɗo ere ki poone
kane an digge.
2 Wo n'a wulle geeger ere kamileŋ̃,
tode gette Zeruzalem aware ti ɗeegu ti
kandaane, Raa y'igibo an ti t'ikkimo aa
erewo ti t'ikkima tuddutú majjaanawa ti
t'ette k'ume kulatú.
3 N'a illiga golla awwa ettiyo ti kaakido
moziko, t'ede: «Aŋkeŋ̃ŋ̃o Ɓoy Raa yoŋ a
diine ɗuwo. Yode Raa batum y'a lekka ti
kane, kane an t'isa ɗoŋzí wo yoŋ Raazaŋ.
4 Aame geŋ Raa y'a sippa zumarzaŋ pay
a ume k'edayaŋ. Unto umbo baa, môolo
umbo baa, ɗollite umbo baa, dabar toŋ
umbo baa. Sulɗî ɗoŋ pay mazzini geŋ an
t'iŋgile.»
5 Maŋ wede i-guune a kaakido moziko
y'a ruute, y'ede: «Aŋkeŋ̃ŋ̃o sulɗî pay ni'n
ize awarɗî.» Wo y'o di ruute, y'ede: «Ono
eŋ ki ti'n raaŋa, kono kane'ŋ ɗerec, ɗuwo
an d'amɓe eego.»
6 Wo y'o di ruute sey, y'ede: «Geŋ i
t'ize baa! Nuŋ sundó Alpa wo Omega, nuŋ
wede t'ume k'eesiyo wo ki ɗaŋgu toŋ nuŋ.
Wede ôrme maŋ y'edi ni di t'eela ahu ki
waawiye yi siɓa. Ahuzó eŋ i d'eliyo lekkiyo
ere ki daayum.
7 Wede tuuku yi jiira maŋ, sulɗizó pay
eŋ ki yode. N'a t'isa Raazí wo yoŋ y'a t'isa
ulo nuŋ.
8 Wo a kane ɗoŋ dalwiɗî, ɗoŋ sooruzaŋ
ki diine ye, ɗoŋ isiyo sulɗî ɗoŋ ulpi k'a ki
wolle ye, ɗoŋ tôwwo ɗuwo mirsi, ɗoŋ isiyo
boliyo, kombiɗagi, ɗoŋ daaniya loŋgayi
wo ɗoŋ pay i lohito ono, kane pay geŋ
umayaŋ adda k'olɗe oggiyo uwwo ɗala
ɗala ti moono ki suupire. Ume geŋ sundí
unto ere ki sirwe.»

Zeruzalem aware

* **20:8 20.8** ***Goog wo Magoog:*** I-kaza ɗoŋ k'olmiɗe Raa.

9 Maaleeka soo ti diine maaleekiyagi
sarat ɗoŋ ti poone a ƀeezaŋ kuŋzali sarat
ôoniyto ti dabar ere sarat ki Raa an di
zibbite geŋ, y'a iido wo y'o di ruute, y'ede:
«K'edi, n'a di kiza erewo ere i seeɗa Ulo
Damu.»
10 Unde Raa ti-t'ûune adda k'addó,
maaleeka y'a-n'umƀe, y'a-ti n' ziipe eego
mokkolo meeda wo sohoro, y'o di gize
geeger ere kamileŋ̃, Zeruzalem. Tod' ti
ɗeegu ti kandaane, Raa yi t'igibo,
11 ti-tooriyo ti toore wede ki daryika
Raa batum, tooratú aa ki mokkolo ere
majjaanawa sundutú zasipe kere kereŋ̃ aa
kaynaaŋa.
12 Geeger gette ɗooliyo ti waaya moŋgali
dullaŋ wo awwa, boha bumƀiyagutú'ŋ
koomat makumu sire, wo maaleekiyagi
koomat makumu sire an di boohiyo. A
boha bumƀiyagi geŋ, an aa ti riiŋe
suma soo soo ki boha bumƀiyagi koomat
makumu sire ki ɗoŋ k'Izirayel geŋ̃ŋ̃o.
13 Boha bumƀiyagi an di'n ikke aɗo aɗo.
Ki kese peeɗo koliyo aɗo, ki kese peeɗo
k'ooriyo aɗo, ki kese k'awwa aɗo, wo ki
kese ɗanɗi aɗo.
14 Waaya geeger gette an iiziga ekki
moŋgali koomat makumu sire ɗoŋ t'ume
k'eesiyo i di seeɗu me, wo ekki moŋgali
geŋ an aa ti riiŋite sumƀiyagi ɗoŋ zina
k'Ulo Damu kane koomat makumu sire
geŋ̃ŋ̃o.
15 Maaleeka wede o rootiyo geŋ a ƀeezí
dalka dap ki dooziyo geeger, ti boha
bumƀiyagi, ti waaya moŋgali gettiyo.
16 Geeger gette ki sohirko wo ki tontilko
geŋ, pay sohirkadaŋ kaŋ soo. Maaleeka
y'a-duuze geeger gette ti dalka gettiyo, a
iide dalka dupu koomat makumu sire, ki
sohirko, k'awwa wo ki tontilko geŋ, pay
sohirkadaŋ kaŋ soo.
17 Waaya toŋ y'a-duuze ki tontilko a iide
oole meeda uto ada piɗe makumu piɗe.
Maaleeka yi duuze aa dooziyo ere ki ɗuwo
an di dooziyo.
18 Waaya gette an iiziga ti moŋgali ɗoŋ
majjanɗani aa ossoyo sundaŋ zasipe wo
tode geeger batum ki dap daa kalsiya
munɗa, kaƀiƀalƀal aa kaynaaŋa.
19 Moŋgali ɗoŋ k'ita waaya geeger
an zippe ti moŋgali ɗoŋ majjanɗani.
Mokkolo an ziipe ki poone sundutú za-
sipe*, ki sirwe sundutú sapir†, k'aɗuwe
sundutú kalseduwan‡, ki piɗiwe sundutú
emerood§,
20 ki paat sundutú sarduwan*, ki zoot
sundutú kornaliin†, ki sarat sundutú kiri-
zolit‡, ki gessire sundutú ƀeril§, ki gessat
sundutú topaz*, ki koomat sundutú kiri-
zopaz†, ki koomat makumu soo sundutú
iyasent‡, ki koomat makumu sire sundutú
ametiste§.
21 Boha bumƀiyagi koomat makumu
sire geŋ, wede soŋ an ikkima ki ɗogoro
tuwarwa kar kar. Wo erkiyagi ɗoŋ deero
adda geeger geŋ ki dap, daa kalsiya munɗa
ɗelɗel aa kaynaaŋa.
22 Adda geeger gette ni ki wulle ye Ɓoy
Raa me, kono yode Galmeega Raa toogadí
t'a jiire pay, wo soŋ Ulo Damu kane ede,
ɗuwo an d'ottilso wo an di tamma a ɗaana
kane baa.
23 Geeger gette i ki dehu peeɗo koo tere
y'a ki ti toore ɗoo ye, kono daryika Raa ti
di tooriyo wo Ulo Damu biŋgatú.
24 Ita ɗuwo pay an d'ozira a tooratú
wo mozagi pay a siiɗo an d'etto ti laale
mozikadaŋ a tode.
25 Boha bumƀiyagi a lekka ohinte
daayum, kono ume daayum oŋ̃ŋ̃u, diɗɗo
umbo.
26 Ɓoŋ ti ita ɗuwo pay an i-d'etto a tode
ti laale mozikadaŋ.
27 Wo munɗa ganigi soo toŋ i k'etta ye
k'adda geeger gette, ise wede isiyo sulɗi
ɗoŋ k'azzuru k'a ki wolle ye, ise wede
lohito k'ono toŋ maŋ. Etta k'adda wede
sundí raaŋiya adda mattup ere ki lekkiyo
ere k'Ulo Damu ɗaŋŋal.

22

1 Saŋ maŋ maaleeka y'o di y' gize ooye
wede ahuzí i d'eliyo lekkiyo me. Ahuzí
i ralita aa ossoyo wo i lohito pupuc ti
kaakido moziko Raa ti Ulo Damu me.
2 Wo ooye geŋ yi d'okko adda diine
geeger, wo a kuukulu k'ooye i d'uɗɗe
undumu wede i d'eliyo lekkiyo, yi d'ehiyo
adda k'ozzine taŋ koomat makumu sire, a
tere yi d'ehiyo d'ehiyo. Puutagí i d'eliyo
beeko a ita ɗuwo pay.
3 Adda geeger gette, munɗa wede Raa yi
ti y' duuɗe umbo.
Kaakido moziko Raa ti Ulo Damu t'aasa
adda geeger gettiyo, wo ɗoŋ naabo Raa an
i-d'ottila.
4 An di y' wolla Raa t'edayaŋ wo sundí
t'a koona raaŋiya a zumƀamaŋ.
5 Aame geŋ diɗɗo umbo, wenɗa yi ki
deha toore pitila ye, ki peeɗo ye, kono

* **21:19 21.19** ***Zasipe:*** I ralita aa ossoyo. † **21:19 21.19** ***Sapir:*** Ƀicici aa goriye. ‡ **21:19 21.19** ***Kalseduwan:*** Kilŋ̃owo. § **21:19 21.19** ***Emerood:*** Ƀicici aa soole. * **21:20 21.20** ***Sarduwan:*** Teezowo aa ekke. † **21:20 21.20** ***Kornaliin:*** Teezowo aa gulgilo. ‡ **21:20 21.20** ***Kirizolit:*** Ƀicici aa kileŋ̃. § **21:20 21.20** ***Beril:*** Ƀicici aa derwe. * **21:20 21.20** ***Topaz:*** Ƀolile. † **21:20 21.20** ***Kirizopaz:*** Ƀicici aa ɗalbite. ‡ **21:20 21.20** ***Iyasent:*** Teezewo boŋ. § **21:20 21.20** ***Ametiste:*** Aa moymo.

toore Galmeega Raa y’an toora, wo an
d’ooma moziko ti yode ki daayum.
6 Saŋ maŋ maaleeka y’o di ruute, y’ede:
«Ono eŋ kane’ŋ ɗerec, ɗuwo an d’amƀe
eego. Galmeega Raa wede i d’eliyo
Unde Kamileŋ a nebiyagi geŋ, y’a igibo
maaleekayí y’an di kize a ɗoŋ naabadí
sulɗi ɗoŋ aana gopponŋ.»

Kama k’Isa

7 Isa y’a ruute, y’ede: «Kun ollo, nuŋ
gopponŋ n’ettiyo. Uŋsuwo a kane ɗoŋ a
seeɗu ono ɗoŋ Raa y’igibo adda mattup
ettiyo.»
8 Sulɗi eŋ, nuŋ Zaŋ ni’ni wulle wo ono
n’illiga ti kuudó. Wo aame sulɗi eŋ ni’ni
wulle wo ono ni n’illiga maŋ, n’a iire a zoŋ
maaleeka wede o di gize sulɗi geŋ̃ŋ̃o. Maŋ
n’a-dikke ni-d’ottile miŋ,
9 yoŋ y’o di ruute, y’ede: «Kee k’oolo, k’o
ottile ye, ki ottilo a Raa! Kono nuŋ toŋ maŋ
wede naabo aa kee, aa zemƀadá nebiyagi
wo aa ɗoŋ pay i seeɗu ono mattup eŋ adda
k’addaŋ.»
10 Saŋ maŋ y’o di ruute, y’ede: «Ono
ɗoŋ Raa y’igibo k’a ti’n riiŋe adda mattup
ette, k’a ti t’ippa adda ye, kono onniyo ere
Raa yi ɗikke ki aaniya sulɗi gette, tod’te
gopponŋ.
11 Wede ki diine ye geŋ, i-d’oŋko k’isiyo
munɗa wede ki diine ye, wo wede isiyo
sulɗi ganigi geŋ, i-d’oŋko k’isiyo sulɗi
ganigi. Wo ɗe wede ki diine geŋ, i-d’oŋko
k’isiyo munɗa wede ki diine, wo wede
kamileŋ̃ geŋ, i-d’oŋko ki lekkiyo kamileŋ̃.»
12 Isa y’a ruute, y’ede: «Kun ollo,
nuŋ gopponŋ n’ettiyo, n’a t’amƀo a beezó
munɗa wede ni dehu n’un t’eley a naabo
ere kun ize, wede tuuku toŋ y’a t’ooney a
naabadí naabadí.
13 Nuŋ sundó Alpa wo Omega, nuŋ wede
ki poone wo k’ita toŋ nuŋ, nuŋ wede t’ume
k’eesiyo wo ki ɗaŋgu toŋ nuŋ.
14 Uŋsuwo a kane ɗoŋ kallagaŋ
opilso, kane geŋ an d’ede urzi k’ettiyo
k’adda geeger ti biza bumƀu wo k’omƀo
k’undumu wede i d’eliyo lekkiyo.
15 Wo oopa ti paate ɗoŋ isiyo sulɗi ɗoŋ
k’a azzira, kombiɗagi, ɗoŋ boliyo, ɗoŋ
tôwwo ɗuwo mirsi, ɗoŋ i daaniya loŋgayi,
wo ɗoŋ pay i geyyiso lohito k’ono wo an di
lohito!
16 Nuŋ Isa n’a igibo maaleekayó kono
sulɗi geŋ y’an ti’n kizite a kane ɗoŋ
ogiysito ti sundó. Nuŋ n’uɗɗo ti biza
bumƀu mugiyó Dawut, nuŋ moole biza
soohe wede omilte wic wic geŋ̃ŋ̃o.»
17 Unde Kamileŋ̃ kane ti erewo ere i
seeɗa* an di ruute, an’de: «K’edi!»

Wede ono geŋ yi’n ollige maŋ, y’a roote
kay: «K’edi!»

Wede ôrme maŋ y’edi, yi dehu maŋ ni
di t’eela ahu ɗoŋ i d’eliyo lekkiyo, yi siƀa
ki waawiye.

Ono ɗoŋ ki ɗaŋgu

18 Nuŋ Zaŋ, n’un ondirso a kune ɗoŋ pay
ollige ono ɗoŋ Raa y’igibo wo n’a ti’n riiŋe
adda mattup ettiyo: Aame wede y’a uŋka
munɗa t’eedí maŋ, dabar ere ni riiŋe adda
mattup ette Raa yi di-t’aagila kay.
19 Wo ono ɗoŋ Raa y’igibo wo n’a ti’n
riiŋe adda mattup ette, wede tuuku yi
iiɗiba munɗa booloŋ maŋ, Raa yi ki t’ela
ye kay aggadí ere k’undumu wede i d’eliyo
lekkiyo a ɗuwo me, wo k’adda geeger ere
kamileŋ̃ aa an riiŋe adda mattup ette, yi
k’etta ye.
20 Wede yi’ni suune adda k’addí sulɗi
eŋ ɗerec geŋ, y’ede: «Eyye, nuŋ gopponŋ
n’ettiyo!» Eyye! Geŋ i t’iso! K’edi
Galmeega Isa!
21 Beeko ere ki Galmeega Isa ti koona ti
kune pay.

* **22:17 22.17** ***Erewo ere i seeɗa:*** I-kaza ɗoŋ pay i ziipe addaŋ a Isa.